UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Pastoralis Solicitvdinis, Sive De Officio, Et Potestate Episcopi

Tripartita Descriptio. Cvivs Pars Prima Episcoporum institutionem, ... Secvnda Quicquid ad Episcopi est potestatem, ... Tertia Quod ad casuum reseruationem, ... Methodo Noua, & expedita complectitur

Quæ omnia ad praxim vtriusque fori, interioris scilicet, & exterioris, & ad iurisdictionis explicationem exigenda continet

Barbosa, Agostinho

Parisiis, M.DC.XXV.

Avgvstini Barbosæ I. V. D. Lvsitani, Et insignis Ecclesiæ Vimaranensis, Thesaurij Majoris. De Officio, Et Potestate Episcopi Pars Tertia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-98639

Visual Library

AVGVSTINI BARBOSÆ I. V. D. LVSITANI,

Et insignis Ecclesiæ Vimaranensis, Thesaurarij Majoris.

DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI

PARS TERTIA.

In qua quicquid quoad casuum reseruationem, residentiam Episcopalem, beneficiorum collationem, Ecclesiarũ visitationem, Vicarij constitutionẽ, monitoriorum concessionem, denique ad totius jurisdictionis exercitium, etiam in Regulares, & exemptos, eorúmque Conseruatores pertinet, methodo noua, & expedita complectitur.

SVMMARIVM.

1 SVMMVS Pontifex Petri successor ex ordinatione diuina Principatum, & iurisdictionem solus habet, illamque immediatè in vniuersa Ecclesia.

2 Summus Pontifex plures potuit sibi reseruare casus.

3 Pallium Archiepiscopis concedere ipsius est Summi Pont.

4 Pallium à B. Petri corpore accipi quomodo dicatur.

5 Ecclesiam in Cathedralem solus Papa erigit, ac alia ratione mutat.

6 Cathedrali Ecclesiæ sine speciali Summi Pontificis mãdato nullus potest Pastorem dare, &c.

7 Cathedralis Ecclesiæ administrationem nemo potest dare nisi Papa.

8 Episcopo coadiutorem nemo dat nisi Papa.

9 Ordinibus minoribus initiatus, vel Monachus laicus, vt Episcopus creetur solus Papa dispensat.

10 Episcoporũ maiores causas solus dirimit, & cognoscit.

11 Episcopus è gradu dignitatis deijcit, & deponit, ac re-

12 Episcoporum admittit renuntiationes. (stituit.

13 Exemptionem à iure, & potestate Episcoporum solus ipse concedit. Pontif.

14 Eximere à se, & à Romana Curia an possit Summus

15 Ordines sacros dare illis, qui nondum ad legitimam ætatem venerunt solius est Summi Pont.

16 Ordines Ecclesiasticos extra tempora à iure constituta dare ipsius est Summi Pont.

17 Ordines duos sacros alicui vno, eodemque die, vel duobus continenter diebus dare est Summi Pont. & num. 18.

19 Ordines, vt quis accipiat ab Episcopo alieno solus Papa concedit.

20 Ordines vt Episcopus conferre possit in die suæ consecrationis, solius est Summi Pont. concedere.

21 Excommunicationis maioris vinculo obstrictus sacros Ordines suscipiens indulgentia solùm Summi Pont. munere, & officio suo fungi potest.

22 Ordinatum à Papa nullus ad superiores Ordines promouere sine ipsius licentia potest.

23 Renuntiationem beneficij gratia alterius factam solius est Summi Pont. admittere.

24 Pensiones annuas in beneficijs constituere, & constitutas transferre, vel ius eas redimendi concedere solius est Summi Pont.

25 Beneficium ad certũ tempus conferre solus Papa valet.

26 Beneficiarius perpetuò absens ab Ecclesia iusta de causa potest Summi Pont. concessione fructus beneficij percipere.

27 Beneficia in Curia Rom. vacantia Papa solus confert.

28 Beneficia, quæ incompatibilia iure dicuntur vni eidemque clerico conferre solus Papa potest.

29 Dignitates duas in eadem Ecclesia, vel vnã simul cũ Canonicatu nullus absque Indulgentia Rõ. Põt. habere põt.

30 Beneficium primum incompatibile, ita vacat adepta prioris possessione, vt illud statim possessor dimittere teneatur in manibus Ordinarij, aliàs vtrumque vacat per Romanum Pont. conferendum.

31 Causæ omnes maiores ad Sedem Apost. referuntur.

32 Canones generales condere solius est Papæ.

33 Legem condendi potestas soli Principi competit.

24 Concilium generale confirmare, & eius constitutiones probare, vel improbare, ac interpretari ipsius est Sũmi Põt.

35 Dubia, vel obscura in rescrip. ipse solus Pap. interpr.

36 Contractib. quod defuit solus Summus Pont. supplet.

37 *Iusiurandum in rebus, & personis, alicuius momenti solus relaxat, commutat, & interpretatur.*

38 *Restituit solus eos, qui solemni ritu sunt è clericorum gradu deiecti.*

39 *Remittit pœnas ob simoniam in Ordine, vel beneficio contractam.*

40 *Natalibus legitimis aliquos restituit, quod attinet ad ea, quæ spiritualia sunt.*

41 *Testamentorum pias voluntates solus ipse commutat.*

42 *Interdici non potest Ciuitas à sacris ob debitum pecuniarium domini, vel officialium, vel priuatarũ personarum sine speciali Papæ consensu.*

43 *Canonizare sanctos solus ipse potest.*

44 *Priuilegium solus potest concedere, vt quis soluatur à lege, qua quisque decimam partem fructuum soluere cogitur.*

45 *Priuilegium Regi, & Principi solus concedit, vt beneficia in Ecclesiis suæ ditionis sita obitu beneficiarij destituta conferre queant.*

46 *Plenissimas peccatorũ condonationes solus Papa cõcedit.*

47 *Religiosorum nouos Ordines solus approbat.*

48 *Professionem religionis potest irritam facere certa formula minimè seruata.*

49 *Solus concedit, vt Religiosi professi cœnobium egressi ad audiendas leges, vel medicinã ad Ordines promoueri queant.*

50 *Mendicantes Religiosi non possunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare, sine speciali Papæ licentia.*

51 *Monasterijs, & Ecclesiis Religionum solus Papa concedit priuilegium, vt liberentur ab obligatione soluendi procurationes Legatis Apostol. & iura Episcopalia.*

52 *Religiosus non potest eligi in Abbatem, vel Prælatum, alterius Religionis, vel habitus, sine licentia Papæ.*

53 *Nullus potest agere in iudicio nomine Ecclesiæ Romanæ super bonis quæ Fratribus Franciscanis relinquuntur, sine speciali Romani Pontificis mandato.*

54 *Campanas plures non possunt habere Mendicantes sine speciali Sedis Apost. consensu.*

55 *Bulla in Cœna Domini cur ita dicta.*

56 *Auctores referuntur, qui super Bullam in Cœna Domini commentarios ediderunt.*

57 *Bulla in Cœna Domini refertur.*

58 *Hæretici cuiuscunque sectæ excommunicantur, eorundem fautores, libros legentes, tenentes, aut imprimentes, & Schismatici.*

59 *Appellantes à Pontifice ad futurum Concilium, eorumque fautores excommunicantur.*

60 *Piratæ, atque eorum receptatores, & fautores excommunicantur.*

61 *Naufragorum Christianorum cuiuscunque generis bona, etiam in littoribus inuenta, surripientes, excommunicantur.*

62 *Pedagia noua, & gabellas imponentes, vel eas auzentes excommunicantur.*

63 *Falsificantes litteras Apost. aut supplicationes à quocunque auctoritatem habente signatas, item & falsò fabricantes litteras Apost. excommunicantur.*

64 *Arma, & alia vsui bellico idonea deferentes ad Turcas, vel alios Christiani nominis inimicos, excommunicantur.*

65 *Impedientes eos, qui victualia, & alia necessaria Romam conuehunt, excommunicantur.*

66. *Sedem Apost. petentes, vel ab ea recedentes, & sine iurisdictione vexantes in Curia commorantes, excommunicantur.*

67 *Romipetas, ac peregrinos etiam in vrbe morantes, vel abeuntes lædentes, excommunicantur.*

68 *Cardinales S. R. E. & alios Prælatos offendentes, excommunicantur.*

69 *Romanam Curiam pro negotijs suis petentes per se, vel per alios lædentes excommunicantur.*

70 *Appellantes à grauamine, vel futura executione litterarum Apost. ad laicam potestatem, excommunicantur.*

71 *Litterarum Apost. aut aliarum expeditionũ exequutionem impedientes, & prohibentes excommunicantur.*

72 *Iudices seculares, qui ecclesiasticas personas trahunt ad sua Tribunalia, quique ecclesiasticam libertatem tollunt, aut in aliquo perturbant, excommunicantur.*

73 *Prælatos ne sua iurisdictione vtantur impedientes, quique illorum, & delegatorũ iudicia eludentes ad Curiam secularem recurrunt, aut contra illos decernunt, præstantesque auxilium, excommunicantur. §. 16.*

74 *Sedis Apost. & quorumcunque ecclesiasticorum iurisdictiones vsurpantes, vel etiam fructus sequestrantes excommunicantur §. 17.*

75 *Decimas, & alia opera personis ecclesiasticis, Ecclesijs, Monasterijs, aut eorum fructibus imponentes excommunicantur §. 18.*

76 *Iudices seculares, qui se interponunt in causis capitalibus, seu criminalibus contra ecclesiasticas personas excommunicantur §. 19.*

77 *Romanæ Ecclesiæ bona, aut terras occupantes, & illius iurisdictionem vsurpantes excommunicantur §. 20.*

78 *Absoluere præsumentes à casib. Bullæ in Cœna Domini, excommunicantur.*

79 *Absolutio Papæ ab aliquo casu Bullæ in Cœna Domini non comprehendit eos, qui non desistierint.*

80 *Absolui non possunt incurrentes in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini ab alio, quam à Romano Pontifice non obstantibus priuilegijs, &c.*

81 *Episcopi, & locorum Ordinarij litteras processus Bullæ in Cœna Domini, semel in anno solèniter publicare tenentur.*

82 *Confessiones quicunque audiunt apud se litteras processus Bullæ in Cœna Domini habere debent.*

83 *Clericos percutientes incidunt in excommmunicationem Papæ reseruatam.*

84 *Falsarij, vel habentes penes se litteras falsas Papæ, vel aliorum officialium Curiæ expressorum incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam.*

85 *Falsificatis litteris vtentes non incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam.*

86 *Subreptitias, vel obreptitias litteras impetrantes non incidunt in excommunicationem Papæ reseruatam.*

87 *Excommunicatus à delegato Papæ si per annum manet in excommunicatione, post annum absolutur à solo Papa.*

88 *Excommunicatos à Papa clericus ad diuina scienter admittens incidit in excommunicationem Papalem.*

89 *Incendiarij excommunicati, & publicati, non nisi à Papa absolui possunt.*

90 *Excommunicatos ob Ecclesiæ fractionem cum spoliatione post denuntiationem solus Papa absoluit.*

91 *Eligentes in Senatorem, aut Gubernatorem Vrbis Romæ Imperatorem, Regem, Principem, Ducem, Marchionem, aut fratrem, vel eorum filium, aut alium potentia, & dignitate insignem in Papalem incidunt excommunicationem.*

92 *Taleas clericis imponentes, & clerici illas soluentes incidunt in excommunicationem Papalem.*

93 *Ecclesiasticis personis ne quidpiam vendatur, prohibentes, incidunt in excommunicationem Papalem.*

94 *Vexandi, capiendi, seu interficiendi facultatem tribuens eorum personas, vel res, eo quod tulerint excommunicationis, interdicti, vel suspensionis sententiam incidunt in excommunicationem Papalem.*

95 *Inquisitores si alicui crimen hæresis falsò imponant, & innocentes infament, in excommunicationem Papalem incidunt.*

96 *Religiosi, qui clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Eucharistiæ ministrant, vel matrimonia eorum solemnizant, non habita prius à parocho spe-*

ciali licentia, &c. in excommunicationem Papalem incidit.

97 Fratres Minores habent priuilegium a Sixto IV. vt possint administrare Sacramenta Eucharistiæ, & extremæ Vnctionis illis, quorum Confessiones audierint, quando Rectores, seu Curati eorum malitiosè, aut sine rationabili causa denegauerint.

98 Eucharistiæ Sacramentum prohibetur administrari secularibus, & Religiosis, & quid in hoc Minoribus concessum sit, ostenditur.

99 Regulares matrimonia ministrantes, siue solemnizantes non habita super his parochialis presbyteri licentia speciali, ipso facto in excommunicationem Papalem incidunt.

100 Clerici, siue Religiosi, qui violant Constitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendū, iurandū, aut promittendum, vt sepulturam apud eorum Ecclesiam eligat, vel electam non mutet, in excommunicationem Papalem incidunt.

101 Interdicto loco, qui celebrare cogunt, in excommunicationem Papalem incidunt.

102 Minores Religiosi, interdicti qui admittūt in suis Ecclesiis Fratres Tertij Ordinis ad audienda diuina officia, in excommunicationem Papalem incidunt.

103 Cadauera hominum exhumans, infrusta incidens, vel carnes ab ossibus separans, incidit in excommunicationem Papalem.

104 Simoniam committentes in Ordine, beneficio, vel Religionis ingressu, in excommunicationem Papalem incidunt.

105 Fratres cuiuscunque Ordinis Mendicantium transeuntes ad Religionem non Mendicantium, excepta Carthusiana, sine licentia Sedis Apostolicæ, nec non & tales recipientes incidunt in excommunicationem Papalem.

106 Ecclesiasticam libertatem, aut interdictum Sedis Apostolicæ violantes incidunt in excommunicationem Papalem.

107 Dantes, vel recipientes, aut promittentes aliquid in Curia Romana ad obtinendam iustitiam, vel gratiam inea, incidunt in excommunicationem Papalem.

108 Cardinalium bona rapientes dum in Conclaui sunt, incidunt in excommunicationem Papalem.

109 Conceptionis Beatissimæ Virginis festum, qui affirmat non esse venerandum, aut defendunt illam conceptam cum peccato originali, vel è contra, in excommunicationē Papalem incidunt.

110 Decretum Sacræ Congregationis S. Romanæ Ecclesiæ, & vniuersalis Inquisitionis refertur.

111 Virginem Beatissimam sine vlla macula esse conceptam verissima tenet opinio.

112 Virgo Sanctissima vixit 63. annos, & ideò eius Corona totidem continet Aue.

113 Prouisus de Ecclesia, vel Monasterio vacanti à Sede Apostolica prouisionis nuntiatoribus aliquid dans, promittens, promissumue soluens, in excommunicationē Papalem incidit.

114 Laicus, qui Ecclesiasticum relegauerit, aut proscripserit, & qui proscriptionem scripserit, incidit in excom. Papalem.

115 Ecclesiasticus, qui alium Ecclesiasticum ad forum laicale trahit, incidit in excommunicationem Papalem.

116 Papæ ministri, & omnes officiales etiam episcopali dignitate prædicti in terris Ecclesiæ officium quodcumque exercentes, qui munera accipiunt præter esculenta, & poculenta, quæ biduo consumi possunt, in excommunicationem Papalem incidunt.

117 Lapides, & alia ornamenta de Ecclesia, vel alijs locis sacris auferentes, & auferenti seruanti, & retinenti auxilium, vel fauorem dantes, in excommunicationem Papalem incidunt.

118 Cardinalis, vel assistentis, qui se finxerit nepotem, aut familiarem, seu commensalem, vt litteras Apostolicas gratis expediat, in excommunicationem Papalem incidit.

119 Prædicantes miracula falsa, vel incerta, aut prophetias, quæ non continentur in sacra Scriptura, incidunt in excom. Papalem.

120 Duellum facientes, campum dantes, & auxilium præstantes, incidunt in excommunicationem Papalem.

121 Inquisitionis officium impedientes, vel perturbantes incidunt in excom. Papalem.

122 Cameræ Apostolicæ libros, vel scripturas occultantes, aut retinentes incidunt in excommunicationem Papalem.

123 Cameræ Apostolicæ ministri, & alij rationes integrè, & fideliter non reddentes incidunt in excommunicationem Papalem.

124 Examini se supponentes pro alio beneficium Ecclesiasticum impetrante in excommunicationem Papalem incidunt.

125 Beneficiorum Ecclesiasticorum prouisione, vel collatione, vel in eorum possessionem admissione aliquid exigentes, in excom. Papalem incidunt.

126 Papa viuente, qui tractant de alio eligendo, in excom. Papalem incidunt.

127 Cardinales qui Sede vacante contrauenerint ijs quæ ordinata sunt à Iulio II. incidunt in excommunicationem Papalem.

128 Cardinales reuelantes aliquid de actis secretò in Consistorio existente præcepto Papæ, vt non reuelentur, incidunt in excommunicationem Papalem.

129 Litteras, aut scripturas cuiusuis generis mittentes ad eos, qui sunt in conclaui, & sic recipientes, in excom. Papalem incidunt.

130 Ecclesiastica bona per vim, vel suppositas personas in proprios vsus conuertentes incidunt in excommunicationem Papalem.

131 Commissarij seu delegati ad cognoscendum an alienatio bonorum Ecclesiæ sit in euidentem eius vtilitatem, amore, vel timore alienationi consentientes, in excom. Papalem incidunt.

132 Clerici de parochiali Ecclesia promisi iuramentum de residendo intra tempus præscriptum non seruantes, in excom. Papalem incidunt.

133 Concilio Tridentino commentarios, glossas, & scholia inferentes in excommunicationem Papalem incidunt.

134 Nuntius Apostolicus, qui à Principibus ad quos mittitur, dignitatis, aut gradus obtinendi causa litteras commendatitias quouis modo ambierit, in excom. Papalem incidit.

135 Mulier, quæ monasteria Regularium etiam Mendicantium ingredi ausa fuerit in excommunicationem Papalem incidit.

136 Monialis à clausura exiens, & exeundi licentiam dantes, comitantes, & receptantes in excommunicationem Papalem incidunt.

137 Pœnitentiariæ Romanæ officiales pro expeditione aliquid etiam sponte oblatum accipientes incidunt in excommunicationem Papalem.

138 Beneficia Ecclesiastica palam, aut occultè retinentes,

aut recipientes in confidentiam, incidunt in excommunicationem Papalem.

139 Vacantibus Eccleſiarum dignitatibus, canonicatibus, aut præbendis per ſtatutum, aut conſuetudinem diſtributiones, & fructus menſæ Epiſcopali applicat, aut in communem vſum cedit, incidit in excommunicationem Papalem.

140 Gubernator locorum ſtatus Eccleſiæ, qui licentiam ferendi arma tribus palmis breuiora etiam ad breuiſſimum tempus conceſſerit, incidit in excommunicationem Papalem.

141 Chriſtianus, qui alium Chriſtianum in Terris Turcarum habitantem tanquam mancipium cœperit, aut eius bona diripuerit, in excommunicationem Papalem, incidit.

142 Publicani, qui pedagium, gabellam vel vectigal à Regularibus Ordinum Mendicantium exegerint, in excommunicationem Papalem incidunt.

143 Gubernator Eccleſiaſtici ſtatus, & officialis, qui aliquem homicidam, aut exulem ab exilio reuocauerit, vel ſaluum conductum ei fecerit, in excommunicationem Papalem incidit.

144 Confeſſores, qui ex priuilegio Sixti IV. commutant aliquod Votorum ſolemnium, in excommunicationem Papalem incidunt.

145 Baro, vel Princeps in Regno Neapol. qui homicidam, aut exulem Romanæ Eccleſiæ receptauerit, protexerit, &c. in excommunicationem Papalem incidit.

146 Baro, vel Dominus Sedi Apoſtolicæ ſubiectus, frumentum, fruges vltra ſibi vſum, familiæque ſuæ neceſſarium emens, in excommunicationem Papalem incidit.

147 Epiſcopus, aut patronus, tam Eccleſiaſticus, quam laicus, qui à collatione, aut ſuſpenſione ſuſpenſus beneficium contulerint, aut ad id præſentauerint, in excommunicationem Papalem incidunt.

148 Fratres S. Franciſci de Obſeruantia, qui in electione Miniſtri Generalis, Prouincialium, & Cuſtodum, pro ſe, aut pro alio ſubornauerint, in excommunicationem Papalem incidunt.

149 Locus ad Romanam Eccleſiam cum vacauerit, qui de eo in feudum dando aliquo modo egerit, in excommunicationem Papalem incidit.

150 Agnos Dei à Summo Pont. conſecratos qui depinxerit, & aliquo colore infecerit, in excommunicationem Papalem incidit.

151 Monialium Monaſteria ingredientes prætextu facultatum abrogatarum, & Superiores Regulares, qui earundem licentiarum prætextu eò aliquem ingredi permiſerint, & qui prætextu licentiarum Epiſcopalium eò ingrediuntur neceſſitatibus non vrgentibus, in excommunicationem Papalem incidunt.

152 Sal exterum in Vrbes, & oppida, eaque loca Sedi Apoſt. ſubiecta aſportantes, in excommunicationem Papalem incidunt.

153 Frumenta, fruges, legumina, & animalia cuiuſuis generis extra ſtatum S. Rom. Eccleſiæ, quouis modo exportantes, in excommunicationem Papalem incidunt.

154 Religioſus S. Franciſci de Obſeruantia, qui contemptis Superioribus ſuis ad Tribunalia appellauerit, & ad ea confugerit, in excommunicationem Papalem incidit.

155 Religioſus Heremita S. Auguſtini Congreg. Lombardiæ, qui obedire conſtitutioni neglexerit de exemptione monialium eiuſdem Ordinis incidit in excommunicationem Papalem.

156 Religioſus Ordinis Ciſtercienſis, qui aliquid commiſerit contra Conſtitutionem editam de exemptione monialium ab eodem Ordine, in excomm. Papalem incidit.

157 Subiectus ditioni Eccleſiaſticæ, qui homicidas, grafſatores, & damnatos crimine capitali exules receperit, aut recipi permiſerit, in excommunicat. Papalem incidit.

158 Reliquias ſacras, qui ſine conceſſione Summi Pont. in prouinciam Mediolanen. aſportauerit in excomm. Papalem incidit.

159 Iurare facientes illicita, vel de obſeruandis ordinationibus, & ſtatutis contrarys decretis Conc. Trident. in excomm. Papalem incidunt.

160 Societatis Ieſu inſtitutum, aut Conſtitutiones, qui directe, vel indirecte impugnare, aut contradicere audent incidunt in excomm. Papalem.

161 Libros mouentes, & monumenta quæcunque ex bibliothecis Ordinum Fratrum Carmelitarum in excom. Papalem incidunt.

162 Fratres Prædicatores Ordinis S. Dominici, qui ad effectum conſequendi officium Magiſtri generalis proſe, vel alijs, ad fauores extra religionem recurrunt, incidunt in excomm. Papalem.

163 Confeſsionem & abſolutionem ſacramentalem inter abſentes per litteras poſſe fieri aſſerentes incidunt in excomm. Papalem.

164 Armatorum colectas, & caualcatas facientes incidunt in excomm. Pap.

165 Regulares, qui ex inſulis Philippinis, & alijs Indiarum partibus ad Iapponicas comeant, incidunt in excomm. Papalem.

166 Fratres Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, qui ad Tribunalia ſecularia quouis prætextu appellare vel confugere præſument, in excommunicationem. Papalem incidunt.

167 Delinquentes a Sacris locis extrahentes, præterquam in caſibus conceſsis per Greg. X I V. in excomm. Papalem incidunt.

168 Religionum Superiores, qui Bullæ Pauli V. editæ ann. 1606. non paruerint, incidunt in excomm. Papalem.

169 Præſidentes, & Officiales omnes Montium pietatis ſtatus Eccleſiaſtici, qui pecunias ad dictos Montes quomodolibet ſpectantes in alios, quàm pauperum vſus, diſponere præſumunt, in excommunicationem Papalem incidunt.

170 Excommunicationes nulli reſeruatæ, quæ in Decret. & decretalibus reperiuntur.

171 Excommun. nulli reſeruatæ, quæ in ſexto Decretalium reperiuntur.

172 Excommunicationes nulli reſeruatæ quæ in Clement. reperiuntur.

173 Excommunicationes nulli reſeruatæ quæ in Extrauagantibus reperiuntur.

174 Excommunicationes nulli reſeruatæ, quæ in Conc. Trid. reperiuntur.

175 Epiſcopi, & quicunque in Eccleſia Primates à caſibus, & excommunicationibus, quas Summus Pontifex ſibi reſeruauit abſoluere non poſſunt.

176 Epiſcopi poſt Deum Sedi Apoſt. Epiſcopatum acceptum referunt.

177 Epiſcopatus an ſit de iure diuino.

178 Abſoluendi facultas ab omnibus caſibus Epiſcopo reſeruatis non extenditur ad caſus contentos in Bulla Cœnæ.

179 Abſoluendi, cui conceditur facultas à caſibus Sum-

ma Pontif. reseruatis, poterit absoluere a censuris illi reseruatis.

180 *Absolvendi ab omnibus censuris, qui obtinuerit potestatem à Summo Pont. poterit absoluere a censuris illi reseruatis.*

181 *Prælatus quicunque sibi subditum absoluere poterit ab omni excommunicatione iuris nulli reseruata.*

182 *Absolui potest subditus ab Episcopo loci, vbi moratur, à sententia iuris, quam incurrit in alia diœcesi.*

183 *Parochus, & alius quicunque Sacerdos potestatem habens absoluendi a mortalibus, potest absoluere a censuris iuris nemini reseruatis.*

184 *Ordinarius non potest sibi reseruare absolutionem excommunicationum iuris nulli reseruatarum.*

185 *Episcopi omnes quorum casuum absolutionem sibi reseruare possunt.*

186 *Decretum, & declaratio super absolutione a censuris, seu a casibus reseruatis, refertur.*

187 *Decretum aliud refertur, quo confirmantur, & innouantur contenta in præcedenti.*

188 *Litteræ Sacræ Congregat. referuntur, in quibus circa casuum reseruationem regulæ dantur vtilissimæ.*

EPISCOPVS CIRCA CASVVM RESERVATIONES QVAM HABEAT AVCTORITATEM.

ALLEGATIO I.

APostoli licet à Domino parem cum Petro acceperint potestatem *c. in nouo 21. dist.* in quorum locum successerunt Episcopi *cap. quorum vices 68. dist.* Petrus tamen, in cuius locum successit Summus Hierarchia ter Maximus Pontifex, obtinuit Principatum ex ordinatione diuina, nam illi soli dictum est *Ioann. 21.* Pasce oues meas, *cap. puto 2. quæst. 7.* Inter Beatos Apostolos quædam fuit discretio, & licet omnes essent Apostoli, Petro tamen à Domino concessum est (& ipsi inter se idipsum voluerunt) vt reliquis omnibus præesset Apostolis, & cephas, ideſt, caput, & principium teneret Apostolatus, *Anacl. epist. 3. cap. 3* relatus *in cap Sacrosancta, 2. dist. 22. Ant. August. in epitome iuris Pontificy lib. 1. de Pont. Maximo cap. 19.* Principatū igitur & iurisdictionem solus Summus Pontifex habet, eamque immediatè in vniuersam Ecclesiam, *Extrauagans vnam sanctam, de maiorit. & obed. inter communes*, quam quidem illo ipso temporis momento, quo canonicè est electus, accipit à Deo Opt. Max. super totum corpus Christi mysticum, itaut quicunque alij ipsi necessario subijciantur, *c. licet*, cum ibi notatis. *de elect.* ex quo veluti quodam fonte peremni cæterorum aliorum Ecclesiæ Patrum potestas manat *d. cap. in nouo, c. omnes 22. dist.* Quid enim ei abnegabimus, de quo insigne illud *D. Bernardi lib. 2. de consid. ad Eugenium*: Age indagemus adhuc diligentius quis sis? quam geras personam in Ecclesia Dei? quis est Sacerdos magnus, Princeps Episcoporum. Tu hæres Apostolorum. Tu primatu Abel. Gubernatu Noë, Patriarchatu Abraham, Ordine Melchisedech. Dignitate Aaron. Authoritate Moyses. Iudicatu Samuel. Potestate Petrus. Vnctione Christus.

2 Summus igitur Ecclesiæ Princeps, & Christi Vicarius plures potuit sibi reseruare casus, qui digni aut maturo consilio, aut seuera animaduersione sibi visi fuere, itaut nefas sit cuiusuis Ordinis viro ipso inuito de illis cognoscere, aut eos attingere, vndecim recensent quatuor versibus *glos. verbo pertineant in cap. 1. de translat. Episcopi*, & *glos. verbo pertinere in cap. sicut vnire, de excess. prælat. Host.* vero viginti & septem versibus, sexaginta refert, quos breuiter percurrere mihi non inutile visum est, vt illis exceptis Episcopus in omnibus alijs potestatem sibi tributam esse sciat.

In Episcopis, quæ sibi Summus Pontifex reseruauit.

3 IPsius est Summi Pont. Archiepiscopis pallium concedere *cap. nisi de auct. & vsu pallij*, quia datur in signum plenitudinis potestatis *cap. antiqua 23. de priuileg.* quæ quidem potestatis plenitudo ab alio dari non potest, nisi ab Apostolica Sede, eiusque Præside Romano Pont. Petri Successore, à quo tanquam à capite in alios Prælatos, tanquam membra, omnis profluit Ecclesiastica iurisdictio *d. cap. in nouo*: & ideo dicit *text. in cap significasti 4. ad finem de elect.* 4. Quod pallium à B. Petri corpore tantum suscipitur, quia scilicet à solo Romano Pontifice Petri successore est accipiendum, vt post *Host.* notat *Abb.* ibi *numer, 2. Leli Zecchi. de Republ. Eccles. tit. de statu Reuerendiss. Patr. nu. 5. vers. traditur*, & ex *Innoc. Lusitanus noster Vasconcel. in harmonia rubricar. sub rub. de auctoritate, & vsu pallii num. 7.* Verum *gloss. pen. in d. c significasti*, scribit quod de corpore B. Petri pallium assumi dicatur, quia pallia consecrata deferuntur ad Altare sacrum, in memoriam corporis B. Petri, vt inde tradantur Archiepiscopis præsentibus, vel procuratoribus eorum, si absint, iuxta *cap. quoniam 100. dist.* quam *glossam* sequuntur omnes ibi, & latè explicant. *Guid. Pancirola in thesauro vari. lectionum lib. 1. cap. 20. Steph. Durantes de ritibus Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 43. Fr. Hieron. Roman. lib. 3 de Republ. Christ. cap. 6.*

5 Solus ipse Ecclesiam erigit, & constituit in Cathedralem, *cap. felix 50. cap. præcipimus 54. 16. q. 1.* Et eam diuellit, coniungit, aut alia ratione mutat *cap. 1. & cap. inter corporalia, de translat. Episcopi, cap. mutatione 7. q. 1. glos. verbo Cathedralem in c, cum inferior, de maior. & obed.*

6 Sine speciali ipsius mandato, & licentia nullus potest Pastorem dare Ecclesiæ Cathedrali sibi qualitercunque exemptæ, quæ Clero careat, & Pastore Christiano. *Clem. in plerisque de elect.*

7 Ecclesiæ Cathedralis administrationem nemo potest dare nisi Papa, *capit. is cui, 42. de elect. in 6. Ecclesiæ Cathedrali, de supplenda neglig. Prælat. eod. lib. Rebuff. in tract. nomin. quæst. 8. numer. 29.* Et

solus Papa Curatorem dare potest Ecclesiæ Cathedrali, & eius bonis quoad effectum agendi, *Gig. de pensionibus q. 65. num. 5. & 6.*

8 Episcopo adiutorem nemo dat nisi Papa, *cap. 1. de elect. in 6.*

9 Ipse solus potest concedere, vt Monachus laïcus, vel clericus secularis minoribus solùm Ordinibus initiatus Episcopus creetur, *cap. miramur 61. distinct.*

10 Episcoporum, & Superiorum Antistitum majores causas solus dirimit & cognoscit, *Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 5.*

11 Episcopos è gradu dignitatis deijcit ex causa *cap. quamuis, & cap. dudum 3. quæst. 5.* Deponit, & restituit *cap. ideo 2. quæst. 6. gloss. verbo reseruata in cap. translationem, de officio Legati.*

12 Episcoporum admittit renunciationes, *gloss. verbo manib. in Cle. 1. de renunt. Flam. de res. lib. 7. quæst. 11. num. 17.*

13 Solus ipse eximit, & excipit aliquos a iure, & potestate Episcoporum, *gloss. in cap. frater 16. quæst. 1. gloss. verbo exemptum in cap, cum inferior, de maiorit. & obed. gloss. verbo reseruata, post princip. in cap. quod translationem, de officio Legati, gloss. in cap 1. in princip. de priuileg. in 6. Mandos. de signatura gratiæ tit. exemptiones versic. eximere proprie est Apostolicæ Sedis, Anchar. cons. 132. n. 5.*

14 Quod à se, vel Romana Curia eximere non potest *Abb. in cap. si quis num. 2. de maior. & obed. Selu. de benefic. p. 3. quæst. num. 16. & tract. de iure iur. p. 4. num. 39. Barthol. Bellencin. de charit. subsid. quæst. 58. num. 4. Restaur. de Imper. quæst. 50. num. 32.* quia vt dicunt *Abb. & Ioan. Andr*, non est credendum quod Papa posset aliquem priuilegiare ne teneatur venire ad eum, vel vt per eum non possit excommunicari, quia cum ipse teneat locum Dei in terris *cap. 2. de translat. Prælat.* non debet aliquem eximere sua potestate, cum per hoc eximeretur à potestate Dei, vnde contra summam Papæ potestatem non valet præscriptio. *Innoc. in cap. bonæ 2. de postulat. Prælat. Felin. in cap. cum non liceat numer. 14. in fine, de præscript.* tùm ne dentur acephali, sine Rege, sine capite vt locustæ, *Abb. in cap. per venerabilem num. 9. & 37. qui filij sint leg.* tùm ne sit in manu Pontificis abijciendi à se claues, ac sibi manus ligandi, *cap. inuenit de elect. cap. fin. vbi gloss. de rescriptis in 6. gloss. in cap. fin. de sent. excomm. eod. lib.*

In Ordinibus conferendis, quæ sibi Summus Pontifex reseruauit.

15 SOlius est Summi Pontif. ad tres Ordines sacros promouere eos qui nondum ad legitimam ætatem peruenerunt, *cap. cum in cunctis, de elect.*

16 Et extra tempora a iure constituta aliquem ad Ecclesiasticos Ordines promouere, *cap. consultationi 16. de tempor. ordinat. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 16. lit. A. vers & licet*, dixi supra *Alleg. 17. num. 5.*

17 Item vna eademque die aliquem ad sacros duos Ordines prouehere, *cap. dilectis, de temporibus ordination.* & faciunt, quæ supra *Alleg. 14. numer. 10.*

18 Item ipsius est solum alicui duobus continenter diebus duos sacros Ordin. dare, puta Diaconatum sabbato, & die Dominica Presbyteratum, *cap. litteras, eod. tit. de temp. ordinat.*

19 Et concedere, vt quis Ordines accipiat ab Episcopo alieno, *cap. consultationi, de temporibus ordinat.*

20 Item concedere, vt Episcopus in die suæ consecrationis Ordines conferre possit, *cap. quod sicut 28. §. super eo, de elect.*

21 Item indulgere, vt qui excommunicationis maioris vinculo obstrictus Ordines sacros suscepit, vel sacris est optatus, suo munere, & officio fungi possit, *cap. cum illorum, de sentent. excommunicat.*

22 Nemo denique potest ordinatum a Papa ad Superiores Odines promouere sine ipsius licentia, *Doct. in cap. cum in distribuendis, de temporibus ordinat. Cocchi. de iurisd. Ordin. in exemptos par. 1. q. 21.*

In beneficijs, quæ Summo Pontifici in iure reseruata reperiantur.

23 REnuntiationem beneficij, gratia alterius factam solius est Summi Pontif. admittere, *cap. deliberatione, §. prohibemus, de officio Leg. lib. 6. Flam. de resign. lib. 2. q. 1. num. 62.*

24 Item in beneficijs annuas pensiones constituere, & constitutas transferre, vel ius eas redimendi concedere, *cap. 1. vt Eccles. benefic. sine diminut. confer.* & faciunt quæ *Rebuff. de pacificis possessor. num. 117. & in praxi benefic. tit. requisita ad collationem bonam a num. 6.*

25 Item beneficium ad certum tempus non in perpetuum conferre, *cap. pastoralis 7. q. 1. gloss. verbo perpetui, in cap. vni. de capellis monach. in 6.*

26 Et solus concedit, vt beneficiarius quamuis perpetuò absit ab Ecclesia ex aliqua iusta causa fructus beneficij percipiat, *cap. vltim. de rescript. libr. 6.*

27 Et beneficia in Curia Romana vacantia ipse solus confert, *cap. 2. de præbendis lib. 6.* & dicam infra dum agitur de beneficijs Summo Pont. reseruatis.

28 Item beneficia, quæ incompatibilia iure dicuntur vni, eidémque clerico conferre ipse solus potest, cuiusmodi sunt beneficia similia sub eodem tecto: duas itidem Cathedrales, duas parochiales, vel duo beneficia curam animarum habentia, vel dignitatem, vt infrà suo loco dicetur. Ea etiam, in quibus iure, priuilegio, vel consuetudine quis residere, vel commorari debet *Concil. Trid. sess. 7. de reform. cap. 17.* cum restrictione, quâ alibi adduximus.

29 Item in eadem Ecclesia absque Indulgentia Rom. Pontif. nemo potest duos personatus, vel vel dignitates Præposituras, vel administrationes, vel officia, vel eorum alterum simul cũ canonicatu habere, *cap. 1. de consuetud.*

30 Item quando aliquis recipit secundum beneficium, quod incompatibile cum alio iura vocant, & illius possessionem adeptus est, vel per se ipsum stat quominus illam assequatur, ita vacat primum incompatibile, vt illud statim dimittere in Ordinarij manibus cogatur, quod si non dimiserit vtrũque vacat, & Romani Pontif. solius est illud tunc conferre, *Extrauag. execrabilis §. qui vero deinceps, de præbend. Ioan. XXII.*

Circa iuris interpretationes, & graues causas discernendas, quæ Summo Pont. reseruata reperiantur.

31 CAusæ omnes maiores ad Sedem Apost. referuntur, *cap. 1. de iuram calumniæ, cap. maiores, de Baptismo*, Porro causæ maiores censentur quæstiones, quæ spectant ad articulos Fidei intelligendos; ad Canonicos libros discernendos; ad sensum sacrarum litterarum declarandum, approbandumq;, ad interpretanda quæ dubia sunt, vel obscura in controuersijs Fidei; in iure Canonico, vel diuino: item ad declarandum quæ ad Sacramenta pertinent, videlicet ad materiam, formam, & ministrum, & alia huiusmodi, adnotata in *cap. quoties 24. q. 1.*

32 Solius Papæ est generales Canones condere, *cap. ideò permittent §. si ergo primum 25. quæstione 1.*

33 Quia potestas condendi legem soli Principi competit, *l. vlt. Cod. de legibus, Riminald. in l. imperium num. 403. ff. de iurisd. omnium iud.* vbi *Gasp. Valas. num. 96. & numer. 199. Rebuff. ad leges Galliæ in proœm. gloss. 1. n. 4. Auiles ad capita Prætor. in proœm. verbo. ordenanças num. 1. Menoch. 686. num. 23. Mench. illustri. cap. 1. numer. 6. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 1. in prælud. numer. 20. & 23. Cardoso in praxi iudicum verbo lex numer. 5. Modern. de iurisdictione par. 1. cap. 37. Soares de legib. lib. 1. cap. 8. num. 9. & lib. 3. cap. 9.*

34 Ipsius est Concil. gener. Confirmare, & eius Constitut. probare, vel improbare, & interpretari, vt patet *ex distinctione 17. & ex cap. statutum, de elect.* Et aliorum scripta damnare, *c. damnamus, de summa Trinit. cap. fraternitatis, de hæret.*

35 Quæ sunt dubia, vel obscura in rescriptis ipse solus interpretatur, *cap. pastoralis, de fide instrum. c. cum venissent, de iudic.*

36 Solus ipse supplet, quod in contractibus deficit, quando scilicet aliquid quod ius Canonicum requirit, omissum est, *cap. illa quotidiana, de elect. cap. 1. de transact*

37 Relaxat, commutat, & interpretatur iusiurandum in rebus, & personis alicuius momenti, *cap. Venerabilem, §. eos, de elect.*

38 Ipse solus restituit eos, qui solemni ritu sunt è clericorum gradu deiecti, *gloss. in cap. ideò 2. q. 6. & in c. ex tua §. vlt. de cleric. non resid.*

39 Et remittit pœnas ob simoniam in Ordine, vel beneficio contractam, *cap. qui simoniacis 1. q. 1.*

40 Item aliquos legitimis natalib. restituit, quod attinet ad ea, quę spiritualia sunt, *cap. per venerabilẽ. qui filij sint legit.*

41 Legata ad pias causas facta nemo alius nisi Romanus Pontifex potest ad alios vsus conuertere, vel transferre. *Clem. quia contingit, de relig. domibus.* Nam illi soli licet commutare pias testamentorum voluntates, *Tiraq. de priuilegijs piæ causæ priu. 135. Pinel. in rub. Cod. de rescind. vendit. par. 1. cap. 2. numer. 19. Nauar. cons. 2. numer. 6. de rebus Ecclesiæ non alien. Perez tit. 2. lib. 5. Ordin. pagina 72. Fr. Emman. quæst. Regular. tomo secundo qu. 125. art. 9. Beta respons. casuum consci. p. 4. casu. 22. Henriq. in sum. lib. 7. cap 37. §. 2. lit. F. & lib. 9. cap. 22. §. 6. lit. M. Mench. illustr. cap. 25. num. 26. cum. seqq. Iacob. de Graffis de arbitr. Confess. lib. 2. cap. 69. numer. 1. Cened. pract. quæst. lib. 1. quæst. 35. numer. 12. Melchi. Phœbos Lusit. decis. 47. nu. 12. cum sequentibus tom. 1.*

42 Sine speciali ipsius consensu non potest interdici ciuitas à sacris ob debitum pecuniarium domini, vel officialium, vel priuatarum personarum, *Extrauag. prouide attendentes, Bonifac. VIII. de sentent. excommun. inter communes, Cou. in cap. alma par 2. §. 1. num. 5.*

43 In Sanctorum cœlitum numerum solus ipse summus Pōtifex aliquem referre potest, hoc enim Sedi Apost. reseruauit, *Alexand. III. in cap. de reliquijs, & venerat Sanctor.* Quidam olim censuerunt id iuris esse penes Episcopum in sua ditione, propterea quod *in cap. 1. de consecrat. dist. 3.* ita dicitur. Et illæ festiuitates, quas singuli Episcopi in suis Episcopatibus cum populo collaudauerint: *gloss.* tamen eo in loco id ad Romanum Pontificem solum pertinere asserit, & approbant *Mascard. de probat. concl. 262. num. 50. Azori instit moral. par. 2. lib. 5. cap. 6. quæst. 1. Cened. ad decretal. collect. 52. numer. 4. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepisc. Neapol. cap. 51. in fine.*

44 Priuilegium solus ipse Summus Pontifex potest concedere, vt quis soluatur à lege, qua quisque decimam partem fructuum soluere cogitur, *cap. ex parte, & cap. suggestum de decimis.* Et potest quædam bona, & iura ecclesiastica laicis conferre, putà potest decimas partes fructuum ex beneficijs eccclesiasticis iustis de causis Regibus, & Principibus addicere.

45 Itē potest Regi, & Principi, priuilegiū concedere, vt beneficia in Ecclesijs suæ ditionis sita obitu beneficiarij destituta conferre queant: potest etiam laico auctoritatem, & potestatem dare, vt aliquos excommunicationis vinculo obstringere possit *Borgas. de irregul. p. 1. numer. 40.*

46 Solus Papa potest plenissimas peccatorū condonationes, hoc est, indulgentias concedere, *Doct. in cap. cum ex eo, de priuil.*

Quoad Religiosos, quæ Summo Pont. in iure reseruata reperiantur?

47 ITem Summi Pont. est nouos Religiosorum Ordines approbare, hoc enim *Innoc. III.* in Concil. Lateranen. Sedi Apost. reseruauit, vt habetur in *c. vlt. de relig. domibus Azori. instit. moral. par. 1. lib. 11. cap. 23. quæst. 5. & cap. 24. quæst. 4. in fine, & par. 2. lib. 5. cap. 7. quæst. 1. Fr. Emman. q. Regular. tom. 3. q. 48. art. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 364. vers. accedit,*

48 Solus ipse potest professionem religionis irritam facere, hoc est, statuere ne rata, & firma sit, si fiat ante certos ætatis annos, aut certa formula minimè seruata, communis sent. ex *cap. ad nostram, & cap. significauit, & c. quia in insulis, de Regularibus,* Etiam Abbate, & Monachorum Conuentu inuitis potest Monachum è cœnobio euocatum, & assumptum, certæ Ecclesiæ præficere, vel Episcopo, vel Principi adiutorem, & socium dare, vel apud se socium retinere, *cap. per principalem 9. q. 3.*

49 Item potest solus concedere, vt Religiosi professi cœnobium egressi ad audiendas leges, vel Medicinam, ad Ordines promoueri queant, *cap. non magnopere, ne clerici, vel monachi,* idem iuris est de clericis secularibus dignitatem, vel personatum, vel parochiale beneficium habentibus, *cap. super speculæ, ne clerici, vel monachi.*

50 Mendicantes Religiosi non possunt acquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, vel mutare sine speciali licentia Papæ, *cap. 1. de excessib. Prælat. in 6.*

51 Papa solus concedit priuilegium monasterijs, & Ecclesijs religiosorum, vt liberentur ab obligatione soluendi procurationes Legatis Apost. & iura Episcopalia, *Clement. 1. de censibus.*

52 Nullus nisi Papa concedere potest, vt Religiosus aliquis eligatur in Abbatem, vel Prælatum alterius religionis, vel habitus, *Clem. 1. de elect.*

53 De bonis, quæ Fratribus Franciscanis relinquuntur, nullus potest agere in iudicio nomine Ecclesiæ Romanę sine speciali Romani Pont. mandato *Extrauag. si conditorem, de verborum signif. Ioann. XXII.*

Solus Papa concedere potest facultatem, vt quis assumere queat habitum fraticellorum, & bisaccorum, *Extrauag. Sancta Romana Ecclesia, de relig. domib. Pauli II.*

54 Fratres Mendicantes sine speciali Sedis Apost. consensu non possunt plures habere campanas, *Extrau. quia cunctos, de offic. Custodis, Ioan. XXII.*

55 Plures quoque sibi reseruauit casus & excommunicationes Sum. Pontifex, in quibus Episcopi etiam quoad eorum subditos se se intromittere non possunt. Et primo reseruati sunt Papæ casus contenti in Bulla Cœnæ Domini, ita nuncupata, eo quod feria V. magnæ hebdomadæ, qua Christus Dominus Cœnam Paschalem cum Discipulis fecit, legatur, & excõmunicentur delinquentium multa genera; vsus legendi hunc processum & reseruandi Sedi Apostol. has excommunicationes cœpit sub *Martino* huius nominis *V.* publicari ter in anno circa annum redemptionis nostræ 1420. quo tempore fuit habitum. *Concil. Constantiense* contra errores *Boemorum*, in eodem Concilio: ordinatus hic processus, deinde fuit auctus à *Paulo II.* & *Sixto* huius nominis *IV.* in suis Extrauag. Etsi Dominici Gregis hos sequutus est *Leo X.* & eum auxit aduersus Lutherum: hos sunt sequuti postea *Paulus III. Paulus IV. Pius IV. Pius V.* qui eum maiori auctoritate fulcitum, & auctum Reipub. Christianæ vtiliorem reddidit, & successiue omnes Summi Pontif. legebatur, & publicabatur, vt supra dicebam ter in anno secundũ *gloss. in Clem. 1. de iud.* scilicet d. fer. V. & die Ascensionis Domini, & Dedicationis Sancti Petri, & Pauli, sed hodie legitur semel in dicta fer. V. magnæ hebdomadæ: ad illius explicationem sunt in lucem edita varia scholia, & annotationes à multis summæ eruditionis viris, qui post suos tractatus de hac re egerunt, ex quorum numero sunt *Card. Tolet. in sua Summa, Vinald. in candelabro aureo, Vgolin. de censuris Papæ reseruatis, Ioan. Bapt. Poss. de officio Curati, Horat. Gambarupta de casibus reseruatis S. Sedi Apost. & locorum Ordinarijs, Fran. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 3. cap. 7. a num. 30. Iacob. de Graffis in decis. aureis par. 1. libro 4. cap. 18. Azor. inst. morali par. 1. lib. 8. cap. 15. cum seqq. Sanch. in præcepta decalog. lib. 2. cap. 10. Sayr. de censuris lib 3. à cap. 5. Fr. Anton. à Sousa in relect. Bullæ Cœnæ. Mar. Alter. de censur. tom. 1. lib. 5.*

56 In qua Bulla cum tot ferè sint sententiæ quot verba, nec sine periculo omissionis necessariorum summari possit, & vt ex ipso fonte potius casus huiusmodi reseruati cognoscantur tenorem ipsius, quem coram *S. D. N. Gregorio XV.* præterito anno 1621. & hoc præsenti 1622. publicari vidi, vtilitati, & commoditati omnium hic ponere operæ prætium duxi.

Litteræ processus lectæ in die Cœnæ Domini vigesimo quarto Martij M. DC. XXII.

57 GREGORIVS Episcopus, seruus seruorum Dei ad futuram rei memoriam. Pastoralis Romani Pontificis vigilantia, & solicitudo, cum in omni Christianæ Reipublicæ pace, & tranquillitate procuranda, pro sui muneris officio assiduè versatur, tùm potissimum in Catholicæ fidei, sine qua impossibile est placere Deo, vnitate, atque integritate retinenda, & conseruanda maximè elucet. Nimirum, vt fideles Christi non sint paruuli fluctuantes, neque circumferantur omni vento doctrinæ in nequitia hominum, ad circumuentionem erroris: sed omnes occurrant in vnitate fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, neque se in huius vitæ societate, & communione lædant, aut inter se alter alteri offensionem præbeat: sed potius in vinculo charitatis coniuncti, tanquam vnius corporis membra sub Christo capite, eiusque in terris Vicario Romano Pontifice Beatissimi Petri Successore, à quo totius Ecclesiæ vnitas dimanat, augeantur in ædificationem, atque ita diuina gratia adiutrice, sic præsentis vitæ quiete gaudeant, vt futura quoque beatitudine perfruantur. Ob quas sanè causas Romani Pontifices prædecessores nostri, hodierna die, quæ anniuersaria Dominicæ Cœnæ commemoratione solemnis est spiritualem Ecclesiasticæ disciplinæ gladium, & salutaria iustitiæ arma per ministerium summi Apostolatus ad Dei gloriam, & animarum salutem solemniter exercere consueuerunt. Nos igitur, quibus nihil optabilius est, quàm fidei inuiolatam integritatem, publicam pacem, & iustitiam, Deo auctore, tueri, vetustum, & solemnem hunc morem sequentes.

58 Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, auctoritate quoque Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, ac Nostra, quoscunque Hussitas, Vvichlepistas, Lutheranos, Zuinglianos, Caluinistas, Vgonottos, Anabaptistas, Trinitarios, & à Christiana fide Apostatas, ac omnes, & singulos alios Hæreticos quocunque nomine censeantur, & cuiuscunque sectæ existant, ac eis credentes, eorumque receptatores, fautores, & generaliter quoslibet illorum defensores, ac eorundem libros hæresim continentes, vel de Religione tractantes, sine auctoritate nostra, & sedis Apostolicæ scienter legentes, aut retinentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes ex quauis causa publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore, necnon Schismaticos, & eos, qui se à nostra & Romani Pontificis pro tempore existentis, obedientia pertinaciter subtrahunt, vel recedunt. §. 1.

59 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos cuiuscunque status, gradus, seu conditionis fuerint: Vniuersitates verò, Collegia, & Capitula quocunque nomine nuncupentur, interdicimus: ab ordinationibus, seu mandatis nostris, ac Romanorum Pontificum pro tempore existentium ad vniuersale

futurum Concilium appellantes: nec non eos, quorum auxilio, consilio, vel fauore, appellatum fuerit §. 2.

60 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes Piratas, Cursarios, ac Latrunculos maritimos, discurrentes mare nostrum, præcipuè à monte Argentario vsque ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defensores. §. 3.

61 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos, qui Christianorum quorumcumque nauibus, tempestate, seu in transuersum (vt dici solet) iactatis, vel quoquomodo naufragiũ passis, siue in ipsis nauibus, siue ex eisdem eiecta in mari, vel in littore inuenta, cuiuscumque generis bona, tam in nostris Tyrrheni, & Adriatici, quàm in cæteris cuiuscunque maris Regionibus, & littoribus, surripuerint; ita vt nec ob quodcunque priuilegium, consuetudinem, aut longissimi etiam immemorabilis temporis possessionẽ, seu alium quemcumque prætextum excusari possint. §. 4.

62 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, qui in Terris suis noua Pedagia, seù Gabellas, præterquàm in casib. sibi à iure, seù ex speciali Sedis Apostolicæ licentia permissis, imponunt, vel augent, seù imponi, vel augeri prohibita exigunt. §. 5.

63 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falsarios litterarum Apostolicarum, etiam in forma Breuis, ac Supplicationum gratiam vel iustitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel S.R.E. Vicecancellarios, seù gerentes vices eorum, aut de mandato eiusdem Rom. Pont. signatarum, necnon falsò fabricantes litteras Apostolicas, etiam in forma Breuis, & etiam falsò signantes Supplicationes huiusmodi sub nomine Romani Pontificis, seù Vicecancellarij, aut gerentium vices prædictorum. §. 6.

64 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Saracenos, Turcas, & alios Christiani nominis hostes, & inimicos, vel Hæreticos per nostras, siue huius sanctæ Sedis sententias expressè, vel nominatim declaratos, deferunt, seu transmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, stamnum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica instrumenta, lignamina, canapem, funes, tàm ex ipso canape, quàm alia quacunque materia, & ipsam materiam aliaque huiusmodi, quibus Christianos, & Catholicos impugnant, necnon illos, qui per se, vel alios de rebus statum Christianæ Reipublicæ concernentibus, in Christianorum perniciem, & damnum ipsos Turcas, & Christianæ Religionis inimicos, nec non hæreticos, in damnum Catholicæ Religionis, certiores faciunt, illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstant. Non obstantibus, quibuscunque priuilegijs quibusuis personis, Principibus, Rebuspublicis, per Nos, & Sedem prædictam hactenus concessis, de huiusmodi prohibitione expressam mentionem non facientibus. §. 7.

65 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes impedientes, seù inuadentes eos, qui victualia, seù alia ad vsum Romanæ Curiæ necessaria adducunt, ac etiam eos, qui ne ad Rom. Curiam adducantur, vel afferantur, prohibent, impediunt, seù perturbant, seù hæc facientes defendunt per se, vel alios cuiuscunque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, & status, etiam si Pont. seù Regali, aut alia quauis Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate. §. 8.

66 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam venientes, & recedentes ab eadem, sua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent, nec non illos omnes, qui iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, à Nobis, vel Nostris Iudicibus non habentes, illam sibi temerè vendicantes, similia, contra morantes in eadem Curia, audent perpetrare. §. 9.

67 Item excommunicamus, & anathemati[z]amus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seù deprædantes Romipetas, seù Peregrinos ad Vrbem causâ deuotionis, seù peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipsa recedentes, & in his dantes auxilium, consilium, vel fauorem. §. 10.

68 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S.R.E. Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisque Apostolicæ Legatos, vel Nuncios, aut eos à suis Diœcesibus, territorijs, terris, seù dominijs ejicientes: Nec non ea mandantes, vel rata habentes, seù præstantes in eis auxilium, consilium, vel fauorem. §. 11.

69 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, vel per alios, personas ecclesiasticas quascunque vel seculares ad Romanam Curiam super eorum causis & negotijs recurrentes, ac illa in eadem Curia prosequentes, aut procurantes, negotiorúmque gestores, Aduocatos, Procuratores & Agentes, seù etiam Auditores, vel Iudices super dictis causis, vel negotijs deputatos, occasione causarum, vel negotiorum huiusmodi, occidunt, seu quoquomodo percutiunt, bonis spoliant, seù qui per se, vel per alios directè, vel indirectè, delicta huiusmodi committere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur, cuiuscunque præeminentiæ, & dignitatis fuerint. §. 12.

70 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes tam ecclesiasticos, quàm seculares cuiuscunque dignitatis, qui prætexentes friuolam quandam appellationem à grauamine, vel futura executione litterarum Apostolic. etiam in forma Breuis, tam gratiam, quam iustitiam concernentium: Nec non citationum, inhibitionum, sequestrorum, monitoriorum, processuum executorialium & aliorum decretorum, à Nobis, & à Sede prædicta, seù Legatis, Nuncijs, Præsidentibus Palatij nostri, & Cameræ Apostolicæ Auditoribus, Commissarijs, aliisque Iudicib. & delegatis Apostolicis emanatorum, & quæ pro tempore emanauerint, aut aliàs ad Curias seculares, & laïcam potestatem recurrunt, & ab ea instante etiam Fisci Procuratore, vel Aduocato, appellationes huiusmodi admitti, ac litteras, citationes, inhibitiones, sequestra, monitoria, & alia prædicta capi, & retineri faciunt, quiuè illa simpliciter, vel sine eorum beneplacito, & consensu, vel examine executioni demandari, aut ne Tabelliones, & Notarij, super huiusmodi litterarum, & processuum executione instrumenta, vel acta conficere, aut confecta, parti, cuius interest, tradere debeant, impediunt, vel prohibent, ac etiam partes, seu eorum agentes, consanguineos, affines, familiares, Notarios, executores, & subexecutores, litterarum, citationum, mo-

Qitoriorum, & aliorum prædictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex Ciuitatibus, Locis, & Regnis eijciunt, bonis spoliant, perterrefaciunt, concutiunt, & comminantur per se, vel alium, seu alios, publicè, vel occultè, quivè aliàs quibuscunque personis, in genere, vel in specie, ne pro quibusuis eorum negotijs prosequendis, seu gratijs, vel litteris impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recursum habeant, seu gratias ipsas, vel litteras à dicta Sede impetrent, seu impetratis vtantur, directè, vel indirectè prohibere, statuere, seu mandare, vel eas apud se, aut Notarios, seu Tabelliones, vel aliàs quomodolibet retinere præsumunt. §. 13.

71 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos, qui per se, vel alios, auctoritate propria, ac de facto, quarumcũque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarũ Apostolicarum prætextu, beneficiales, & decimarum, ac alias causas spirituales, & spiritualibus annexas, ab Auditoribus, & Commissarijs nostris, alijsque Iudicibus Ecclesiasticis auocant, illorumuè cursum, & audientiam, ac personas, capitula, conuentus, collegia, causas ipsas prosequi volentes impediunt, ac se de illarum cognitione tanquam Iudices interponunt; Quivè partes actrices, quæ illas committi fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas, & ad faciendum, vel consentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à censuris, & pœnis in illis contentis absolui, per statutum, vel alias compellunt, vel executionem litterarum Apostolicarũ, seu executorialium, processuum, ac decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel suum ad id fauorem, consilium, aut assensum præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætensionum, seu etiam donec ipsi ad Nos informandos, vt dicunt, supplicauerint, aut supplicari fecerint, nisi supplicationes huiusmodi coram Nobis, & Sede Apostolica legitimè prosequantur, etiamsi talia committentes fuerint Præsidentes Cancellariarum, Consiliorum, Parlamentorum, Cancellarij, Vicecancellarij, Consiliarij, ordinarij, vel extraordinarij quorumcũque Principum secularium, etiam si Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunque præfulgeant dignitate, aut Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarij, seu Vicarij fuerint. §. 14.

72 Quivè ex eorum prætenso officio, vel ad instantiam partis, aut aliorum quorumcunque personas Ecclesiasticas, capitula, conuentus, collegia Ecclesiarum quarumcunque coram se ad suum tribunal, Audientiam, Cancellariam, Consilium, vel Parlamentum, præter iuris Canonici dispositionem, trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, directè, vel indirectè, quouis quæsito colore: necnon qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quæuis alia decreta in genere, vel in specie, ex quauis causa, & quouis quæsito colore, ac etiam prætextu cuiusuis consuetudinis, aut priuilegij, vel aliàs quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis, vel ordinatis vsi fuerint, vnde libertas ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut aliàs quouis modo restringitur, seu nostris & dictæ Sedis, ac quarumcunque Ecclesiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expressè præiudicatur. §. 15.

73 Necnon qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque superiores, & inferiores Prælatos, & omnes alios quoscunque Iudices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet hac de causa directè, vel indirectè, carcerando, vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares, necnon consanguineos, & affines, aut aliàs impediunt, quominus sua iurisdictione ecclesiastica contra quoscunque vtantur, secundum quòd Canones, & sacræ Constitutiones ecclesiasticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini, statuunt, ac etiam eos, qui post ipsorum Ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum, quorumcunque sententias, & decreta, aut aliàs fori ecclesiastici iudicium eludentes, ad Cancellarias, & alias Curias seculares recurrunt, & ab illis prohibitiones & mandata, etiam pœnalia Ordinarijs, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque qui hæc decernunt, & exequuntur, seu dant auxilium, consilium, patrocinium, & fauorem in eisdem. §. 16.

74 Quivè iurisdictiones, seu fructus, redditus, & prouentus ad Nos, & Sedem Apostolicam, & quascunque ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum pertinentes, vsurpant, vel etiam quauis occasione, vel causa, sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrant. §. 17.

75 Quivè collectas, decimas, talleas, præstantias, & alia onera clericis, Prælatis, & alijs personis ecclesiasticis, ac eorum, & ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus huiusmodi absque simili Romani Pontificis speciali, & expressa licentia, imponunt, & diuersis etiam exquisitis modis exigunt, aut sic imposita, etiam à sponte dantibus, & concedentibus, recipiunt. Necnon qui per se, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur, cuiuscunque sint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status, etiam si Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, & alij potentatus quicunque etiam Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, & Terris quoquomodo Præsidentes, Consiliarij, & Senatores, aut quauis etiam Pontificali dignitate insigniti. Innouantes decreta super his per sacros Canones, tam in Lateranensi nouissimè celebrato, quàm alijs Concilijs generalibus edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis. §. 18.

76 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoscunque Magistratus, & Iudices, Notarios, scribas, executores, subexecutores quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, seu criminalibus contra personas ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, seu sententias contra illas proferendo, vel exequendo, sine speciali, specifica, & expressa huius sanctæ Sedis Apostolicæ licentia, quique eiusmodi licentiam ad personas, & casus non expressos extendunt, vel aliàs illa perperam abutuntur, etiam si talia committentes fuerint Consiliarij, Senatores, Præsidentes, Can-

Cancellarij, Vicecancellarij, aut quouis alio nomine nuncupati.

77 Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, seu alios, directè, vel indirectè, sub quocunque titulo, vel colore inuadere, destruere, occupare, & detinere præsumpserint, in totum vel in partem, Almam Vrbem, Regnum Siciliæ, Insulas Sardiniæ, & Corsicæ, terras citra Pharum, Patrimonium beati Petri in Thuscia, Ducatum Spoletañ, Comitatum Venaysinum, Sabineñ, Marchiæ Anconitanę, Massæ Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & Maritimas Prouincias, illarumque terras, & loca, ac terras specialis commissionis Arnulphorum ciuitatesque nostras Bononiam, Cæsenam, Ariminũ, Beneuentum, Perusium, Auinionem, Ciuitatem Castelli, Tudertum, Ferrariam, Comaclum, & alias Ciuitates, Terras, & loca, vel iura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia, dictæque Romanæ Ecclesiæ mediatè, vel immediatè subiecta, necnon supremam iurisdictionem in illis Nobis, & eidem Romanæ Ecclesię competentem de facto vsurpare, perturbare, retinere, & vexare varijs modis præsumunt, necnon adhærentes, fautores, & defensores eorum, seu illis auxilium, consilium, vel fauorem quomodolibet præstantes. §. 20.

Volentes præsentes nostros processus, ac omnia, & quæcunque his litteris contenta, quousque alij huiusmodi processus, à Nobis, aut Romano Pontifice pro tempore existente fiant, aut publicentur, durare, suosque effectus omnino fortiri

Cæterum à prædictis sententijs nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de standa Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstita, absolui possit, etiam prætextu quarumuis facultatum, & indultorum quibuscunque personis ecclesiasticis, secularibus, & quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, ac Militiarum regularibus, etiam Episcopali, vel alia maiori dignitate præditis, ipsisque Ordinibus, & eorum Monasterijs, Conuentibus, & Domibus, ac Capitulis, Collegijs, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis pijs, necnon laicis, etiam Imperiali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per Nos, & dictam Sedem, ac cuiusuis Concilij decreta, verbo, litteris, aut alia quacunque scriptura in genere, & in specie concessorum, & innouatorum, ac concedendorum, & innouandorum.

78 Quòd si fortè aliqui contra tenorem præsentium tanbus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorũ alicui absolutionis beneficium impendere de facto præsumpserint, eos excommunicationis sententia innodamus, grauius contra eos, spiritualiter & temporaliter, prout expedire nouerimus processuri.

79 Declarantes, ac protestantes quamcumque absolutionem, etiam solemniter per Nos faciendam, prædictos excomunicatos sub præsentibus comprehensos, nisi prius à præmissis, cum vero proposito vlterius similia non committendi, destiterint: Ac quoad eos, qui contra ecclesiasticam libertatem, vt præmittitur, statuta fecerint, nisi prius statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, & decreta huiusmodi publicè reuocauerint, & ex Archiuijs, seu capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri & cassari, ac Nos de reuocatione huiusmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari, quin etiam per huiusmodi absolutionem, aut quoscunque alios actus contrarios, tacitos, vel expressos, ac etiam per patientiam, & tolerantiam nostram, vel successorum nostrorum quantocunque tempore continuatam, in præmissis omnibus & singulis, ac quibuscunque iuribus Sedis Apostolicæ, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ vndecunque, & quandocunque quæsitis, vel quærendis, nullatenus præiudicari posse, aut debere.

80 Non obstantibus priuilegijs, indulgentijs, indultis, & litteris Apostolicis generalibus, vel specialibus supradictis, vel eorum alicui, seù aliquibus alijs cuiuscunque ordinis, status, vel conditionis, dignitatis, & præeminentiæ fuerint, etiamsi, vt præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, seu quauis ecclesiastica, & mundana prefulgeant dignitate, vel eorum Regnis, Prouincijs, Ciuitatibus, seu locis à prędicta Sede, ex quauis causa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, & sub quauis alia forma, & tenore, ac cum quibusuis clausulis, etiam derogatoriarum derogatorijs conceßis, etiam continentibus, quòd excommunicari, anathematizari, vel interdici non possint, per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de priuilegijs, indulgentijs, & indultis huiusmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus proprijs, cognominibus, & dignitatibus eorum, mentionem, necnon consuetudinibus, etiam immemorabilibus, ac præscriptionibus quantumcunque longissimis, & alijs quibuslibet obseruantijs, scriptis, vel non scriptis, per quæ contra hos nostros processus, ac sententias, quominus includantur in eis, se iuuare valeant, vel tueri.

Quæ omnia quo ad hoc, eorum omnium tenores, ac si ad verbum, nihil penitus omisso, inserentur, presentibus pro expressis habentes, penitus tollimus, & omnino reuocamus, cæterisque contrarijs quibuscunque.

81 Vt verò præsentes nostri processus ad publicam omnium notitiam facilius deducantur, chartas, seu membranas processus ipsos continentes, valuis Ecclesiæ S. Ioan. Lateranens. & Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe appendi faciemus, vt ij, quos processus huiusmodi concernunt, quòd ad ipsos non peruenerint, aut quòd ipsos ignorauerint, nullam possint excusationem prætendere aut ignorantiam allegare, cum non sit verisimile id remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur. Insuper, vt processus ipsi, & præsentes litterę, ac omnia & singula in eis contenta eo fiant notiora, quo in plerisque Ciuitatibus, & locis fuerint publicata, vniuersis, & singulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinarijs, & Prelatis vbiliber constitutis, per hæc scripta committimus, & in virtute sanctę obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, vt per se, vel alium, seu alios, præsentes litteras, postquam eas receperint, seu earum habuerint notiam, semel in anno, ac si expedire viderint,

etiam pluries in Ecclesijs suis, dum in eis maior populi multitudo ad diuina conuenerit, solemniter publicent, & ad Christi fidelium mentes reducant, nuncient, & declarent.

82 Cæterùm Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, alijque locorum Ordinarij, & Ecclesiarum Prælati, necnon rectores, cæterique curam animarum exercentes, ac Presbyteri seculares, & quorumuis Ordinum regulares, ad audiendas peccatorum confessiones, quauis auctoritate deputati, transumptum præsentium litterarum penès se habeant, easque diligenter legere, & percipere studeant. Volentes earumdem præsentium transumptis, etiam impressis, notarij publici manu subscriptis, & sigillo iudicis ordinarij Romanæ Curiæ, vel alterius personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, eandem prorsus fidem in iudicio, & extra illud vbique locorum adhibendam fore, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ excommmunicationis, anathematizationis, interdicti, innouationis, innodationis, declarationis, protestationis, sublationis, reuocationis, commissionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraïre. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo vigesimo secundo, ix. Kal. April. Pontificatus Nostri Anno Secundo.

83 Vltrà Bullam præmissam sunt in corpore iuris, & in diuersorum Extrauagantibus multæ aliæ excommunicationes ipsi Summo Pont. reseruatæ, quas dispersas in vnum colligere studuerunt *D. Antonin. 3. par. tit. 24. Rosel. Angel. Siluest. Tab. Caiet. Armil.* & alij *Summistæ, verbo excommunicatio, Nauar. in man. capit. 27. à numer. 25. Tolet. in instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 19. vsq; ad cap. 24. Soar. to. 5. disp. 21. vsq; ad disp. 24. Sayr. eodem tract. lib. 2. & 3. Iacob. Graffius in aureis decis. p. 1. lib. 4. c. 19. cum seqq.*

Prima harum excommunicationum Papæ reseruatarum fertur contra inferentes violentas manus in clericos, refertur in *capit. si quis suadente, 17. quæst. 4. & in c. mulieres, de senten. excommunication.* de qua plena manu agunt *Nauarr. in man. cap. 27 num. 76. Perez L. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. pagin. 61. Tolet. in instruct. Sacerd. libr. 1. cap. 31. Sà in Aphorism. verbo, Excommunicatio pag. 134. Beia in respons. casuum conscien. par. 1. casu 46. & casu 60. Bonacina de censuris disp. 2. q. 4. puncto 5. a princip. Iacob. de Graffius in aureis decis. par. 1. lib. 2. cap. 49. Memoriale clericorum cap. 9. num. 1.*

84 Secunda contra falsarios, vel habentes penes se litteras falsas Papæ, vel aliorum Officialium Curiæ expressorum, *capit. ad falsariorum, capit. dura, de crimine falsi*; de quibus vide *praxim. Episc. par. 1. verbo falsarij, Salzed. & Bernard. in pract. capit. 119. in nouiss. edit. Farinac. in praxi crimin. par. 6. de falsit. quæst. 151. à numer. 7. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib. 2. capit. 17. a numer. 21. Vivald. post candelab. aureum in expos. Bullæ Cœnæ à numer. quadragesimo sexto. Sayr. de censur. libro tertio capit. decimo a numero quarto. Frater Antonius de Sousa in relect. de censuris Bullæ Cœnæ capit. septimo disp. 41. Aloys. Ricci in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol. par. 1. decis. 36.* Procedit in fautoribus, & defensoribus falsariorum litterarum Apostol. *Farin. d. q. 151. num. 9. Fr. Anton. de Sousa d. cap. 7. disp. 45. numer. 2.*

85 Huius criminis Rei excommunicantur etiam hodie in Cœna Domini in sexto casu, qua excommunicatione non ligantur vtentes litteris falsificatis *Nauar dict. cap. 27. num. 62. Iacob. de Graffius dict. cap. 18. nu. 99. Vivald. in explicat. Bullæ Cœnæ n. 50. Soar. de censuris disp. 21. sect. 2. num. 48.*

86 Sicut etiam non excommunicantur impetrantes litteras subreptitias, vel obreptitias, *Iacob. de Graffius dict. cap. decimo octauo nu. 99. Salzed. ad Bernard. de capit. 119. vers. incurrit. Vivald. in explicat. Bullæ Cœnæ num. 51. Soarez dict. disput. 21. sect. 2. num. 50. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 57. num. 45.* Item non procedit in mandantibus falsificari, nec ad fautores præstantes auctoritatem huiusmodi falsificationibus, cum nulla mentio de eis fiat, bene tamen incurritur in illam d. *cap. ad falsariorum, Iacob. de Graffius dict. cap. 18. num. 65. Soar. dict. disp. 21. sect. 2. n. 48. Fr. Anton. de Sousa d. disp. 45. num. 1.*

87 Tertia contra eum, qui excommunicatus à delegato Papæ per annum manet in excommunicatione, nam post annum absoluitur à solo Papa, *cap. quærenti de offic. deleg. c. studuisti de offic. leg. Memor. cleric. cap. 9. excom. 2.*

88 Quarta contra clericos scienter, & sponte admittentes excommunicatos à Papa ad diuina (officia scilicet, vel Sacramenta) in his cum illis communicando, *cap. significauit, de sent. excommunic. Nauar. cap. 27. n. 93. Sayr. lib. 3. cap. 29. num. 5. Soar. disp. 22. sect. 2. num. 22. tom. 5. Tolet. lib. 1. cap. 35. num. 2.* quæ vt subeatur quinque requiruntur: Primò quod qui communicat sit clericus. Secundò quod communicet cum excommunicato à Papa per sententiam nominatim denuntiato, iuxta *Extrauag. Martini V. Ad euitanda.* Tertiò quod communicatio sit in diuinis, admittendo eum ad diuina officia. Quartò quod id fiat scienter. Quintò quod nullus subsit timor sic faciendi, ita *Couarr. in cap. alma p. 1. §. 3. nu. 4. Clar. li. 5. §. fin. quæst. 77. num. 18. Paul. Comitol. respons. mor. lib. 9. q. 29. num. 5. Cominch. de censur. tom. 2. disp. 18. num. 33. & num. 136. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 32. num. 94.* quamuis Papa non exprimat extendi ad participantes, *Henriq. in summ. lib. 13. de excom. cap. 8. §. 2.*

89 Quinta contra incendiarios, excommunicatos, & publicatos, *capit. tua nos 19. de sentent. excommunicat. Clar. libro quinto §. fin. q. 77. num. 19. Nauar. capit. 27. numer. 94. Tolet. lib. 1. capit. 35. num. 5. Soarez disp. 22. sect. 2. numer. 15. Memor. clericorum cap. 9. excommunicat. 3. Farin. in praxi crimin. par. 3. q. 110. numer. 15.* latè *Sayr. de censuris libro tertio capit. vigesimo nono numer. septimo cum sequentibus*, vbi *n. 8.* resoluit quòd mulier incendiaria semel denuntiata excommunicata, à solo Papa absolui potest, & *num. 10.* quòd incendiarij Ecclesiarum denuntiati à Legato à latere regulariter absolui nequeunt, & *num. 12.* quòd incendiarij, vt à solo Papa absoluantur, in speciali nomine expresso denuntiari debent, nec sufficit denuntiatio generalis.

90 Sexta contra excommunicatos ob Ecclesiæ fractionem cum spoliatione post denuntiationē, quia eos solus Papa absoluit, *cap. conquesti vigesimo secundo de sent. excommunicat. Clar. dict. qu. 77. numer. 20. D. Antonin. p. 3. tit. 24. capit 12. Nauarr. capit. 27.*

num. 94. §. 8. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 35. *numer.* 6. *Soar. disp.* 22. *sect.* 2. *num.* 4. *Memor. clericorum cap.* 9. *excommunic.* 4. optime *Sayr. lib.* 3. *cap.* 29. *num.* 13. *cum sequentibus & numer.* 14. resoluit Ecclesiam frangentes, & spoliantes ipso iure excommunicationem incurrere, & *numer.* 15. asserit quod Ecclesiam frangentes, & spoliantes ante denuntiationem Episcopus absoluere valet, dummodo satisfacere velint iniuriam passis, & *num.* 16. dicit quod Ecclesiam aperiens, vel frangens, vt spoliet, sed non spolians, in excommunicationem non incidit, & *numer.* 18. quod Ecclesiarum nomine in præsenti veniunt etiam Monasteria, Hospitalia, & alia loca pia, ita etiam hæc omnia tradunt, *Fr. Emman. quæst. Regular. tom.* 2. *quæst.* 38. *art.* 2. *& quæst.* 50. *art.* 2. *Azori. instit. moral. par.* 1. *lib.* 9. *cap.* 27. *quæst.* 12. *Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.* 19. *numer.* 60. vbi etiam cum *Soar. de censur. disp.* 22. *sect.* 2. *numer.* 11. resoluit effringentem, seu spoliantem Sacristiam, si ipsa sit coniuncta Ecclesiæ, excommunicationem huius tex. incurrere.

91 Septima prohibet ne eligatur in Senatorem, vel in officium aliud Gubernationis Vrbis Romæ, vllus Imperator, Rex, Princeps, Dux, Marchio, Comes, &c. aut alius potentia, vel dignitate insignis, aut vllus frater, aut filius eius, &c. contrafacientes sunt excommunicati excom. reseruata Summo Pontif. *cap. fundamenta, de elect. lib.* 6. *Memor. cleric. cap.* 9. *excommun.* 6.

92 Octaua contra imponentes talleas clericis, & in clericos illas soluentes, *cap. clericis, de immunit. eccles. lib.* 6. quoad clericos soluentes hæc excommunicatio est sublata in *Clem. quoniam, eod. tit.* quo verò ad imponentes talia onera clericis, & ipsorum bonis, non solùm non est sublata, sed relata in *Bulla Cœnæ casu* 18.

93 Item contra omnes habentes dominium temporale, qui prohibent subditis ne quidpiam vendant personis ecclesiasticis, neque eorum frumenta molant, aut panem coquant, &c. *in cap. fin. de immun. eccles. in* 6. *Nauar. cap.* 27. *num.* 130. *Soar. tom.* 5. *disp.* 23. *sect.* 4. *num.* 24. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 34. *num.* 16. *Memor. clericor. cap.* 7. *excommun.* 3.

94 Nona contra tribuentes facultatem vexandi, capiendi, interficiendi personas, seu eorum, suorumque res, eò quod tulerint excommunicationis, suspensionis, seu interdicti sententiam, *cap. quicumque* 11. *de sent. excommunic. Henriq. in summ. lib.* 13. *cap.* 43. §. 3. *lit. F.* Et contra insecutores hostiliter Cardinalium, vel alicuius clerici, aut religiosi de familia Domini Papæ, vel Cardinalium percutientes, capientes eosdem, & dantes consilium, auxilium, & fauorem, receptatores, & defensores talium, *cap. felicis de pœnis in* 6.

95 Decima. Inquisitores si alicui crimen hæresis falsò imponant (quod nunquam contigisse credendum est) & innocentes infament, præter alias pœnas, quibus pro mensura criminis puniendi sunt, in sententiam etiam excommunicationis maioris incurrunt, neque absolui possunt ab alio, quàm ab ipso Papa, præterquam in mortis articulo, quo casu satisfactionem prius offerre debent, *Clement.* 1. §. *verum, de hæret. Cou. practic. cap.* 36. *num.* 21. *Nauar. cap.* 27. *num.* 100. *Soar. tom.* 5. *disp.* 22. *sect.* 3. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 29. *num.* 21. *Tolet. lib.* 1. *cap.* 36. *num.* 1. *Memor. clericor. cap.* 7. *excom.* 1. Ad hoc verò, vt contrahant hanc excommunicationem Inquisitores, & substituti ab Episcopis (Episcopi enim contrahunt tantum suspensionem ab officio per triennium, vt in eodem tex.) debent tria concurrere. Primò, vt faciant contra iustitiam, secundò, vt faciant scienter, vel contra propriam conscientiam, tertiò quod faciant amore, odio, &c. prout in tex. vno horum deficiente non incurritur in hanc censuram, *gloss. verbo obtentu in d. verſ. verum.*

96 Vndecima contra religiosos, qui clericis, aut laicis Sacramentum Vnctionis extremæ, vel Eucharistiæ ministrant, aut Matrimonia eorum solemnizant, non habita prius à Parocho speciali licentia: aut absoluunt excommunicatos à Canone, præterquam in casibus à iure expressis, vel priuilegio Apost. concessis, aut etiam à sententijs latis in Concilijs Prouincialibus, aut Synodalibus: aut absoluunt à peccatis, à pœna, à culpa, cuius excommunicationis absolutio Sedi Apost. est specialiter reseruata, ita habetur in *Clement.* 1. *de priuileg.* Et quoad Sacramentum extremæ Vnctionis, tenent. *Henriq. in summ. lib.* 13. *cap.* 40. §. 4. *lit. N. praxis episcop. par.* 1. *verbo extrema Vnctio* §. 2. *pag.* 158. *Fr. Emman. quæst. Regular. tom.* 2. *quæst.* 60. *art.* 2. *verſ. decimâ, Azori. instit. moral. pag.* 1. *lib.* 12. *cap.* 13. *quæst.* 5. *verſ. primum, Paul. Comitol. resſponſ. moralium lib.* 1. *quæſt.* 44. *Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom.* 1. *quoſt.* 49. *art.* 1. vbi cum *Siluest.* & *Soto*, excipit religiosos, qui in casu necessitatis absente Parocho, sine ipsius licentia speciali, de licentia interpretatiua, & præsumpta prædictum Sacramentum ministrauerint. In *compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo, communicatio*, §. 6. dicitur quod *Sixtus IV.* concessit Fratribus Minoribus, vt possint administrare Sacramenta Eucharistiæ, & extremæ Vnctionis, illis, quorum Confessiones audierint, quando Rectores, seù Curati eorum malitiosè, aut sine rationabili causa denegauerint, seu distulerint illa ipsis administrare, & voluit quòd super hoc stetur assertioni eorundem Confessorum, vel pœnitentium, quod quidem modificatum fuit per *Leonem X. in Concilio Lateranens.* vt asserit *Collect.* ibid. *in* §. 10. vt videlicet denegatio sine legitima causa facta per Rectores vicinorum testimonio prohibeatur, aut requisitio coram Notario publico facta declaretur. Et *Eugen. IV.* concessit Fratribus Minoribus Prouinciarum Regni Castellæ: vt omnia ecclesiastica Sacramenta, Tertiarijs, conuersis, donatis, atque oblatis, familiaribus, seruitoribus, & officialibus, & continuis commensalibus suorum Conuentuum possint administrare, quæ quidem concessio, vt aduertit. *Collect. priuil. Mendicantium verbo, absolutio, ordinaria quoad Fratres*, §. 10. per *Piumi I I.* extensa fuit ad totam familiam Cismontanam. Item in supradicto *compendio, verbo Extrema Vnctio*, refertur quòd *Nicolaus Francus* Apost. Sedis Nuntius, & Orator cum potestate Legati de Latere à præfata Sede deputatus in Regnis Castellæ, & Legionis, & Aragoniæ, concessit Monachis S. Benedicti obseruantiæ Hispaniæ, quod si qui infra septa Monasteriorum infirmati fuerint Extremam Vnctionem dare Apost. auctoritate liberè, & licitè possint, Parrochialis Presbyteri, vel alterius cuiuscunque Episcopi, vel Superioris licentia, aut assensu nullatenus requisitis.

98 Quoad Sacramentum Eucharistiæ de iure communi *in d. Clement.* 1. cunctis prohibitum Re-

ligiosis, & Regularibus est illud administrare secularibus, absque Parochialis Presbyteri speciali licentia, & contrarium facientes sunt excommunicati ipso facto, & absolutio Sedi Apost. reseruatur, non obstantibus, &c. firmant *Henriq. Paul. Comit. Azor. & Frat. Emman. dictis locis, idem Frat. Emman tom. 1 quæst. 56. artic. 1. & tom. 3. quæst. 57. art. 1.* vbi limitat, *Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 23. numer. 17.* vbi limitat, si ministrent alieno religioso sine licentia prælati, *Frat. Ludouic. Miranda d. tom. 1. quæst. 42. artic. 1.* vbi *artic. 3.* limitat etiam in casu vrgentis necessitatis, seu infirmitatis, & existente mortis articulo, deficiente parocho. In *compendio priuileg. Mendicantium, verbo communicare, §. 4.* ex concessione, *Clementis Quinti, Nicolai etiam Quinti, Sixti, Quarti, & Leonis Decimi*, refertur concessum Generalibus, & Prouincialibus Ministris, & omnibus Confessoribus Ordinum Minorum deputatis ad audiendas Confessiones secularium, vt possint omnibus quarumcunque diœcesum, quorum Confessiones audierint, Sacratissimi Corporis Dominici Communionem dare omni tempore, præterquam in die Resurrectionis Domini.

99 Item Sacerdotes Regulares matrimonia ministrantes, siue solemnizantes, non habita super his parochialis Presbyteri licentia speciali, ipso facto sunt excommunicati excommunicatione Sedi Apost. reseruata, *d. Clement. 1. Azor. d. loco, Fr. Emman. d. tom. 3. quæst. 2. articul. 1. Frat. Ludouic. Miranda d. tom. 1. quæst. 48. artic. 2.* vbi contra *gloss. in dicta Clement.* 1. quæ verba illa, matrimonia solemnizare interpretatur, pro solemniter benedicere, asserit tam ministrantes dictas solemnes benedictiones, quam assistentes, & interessentes tanquam ministros huiusmodi matrimonij, absque Presbyteri parrochialis speciali licentia prædictam excommunicationem incurrere: aduerte huiusmodi licentiam debere esse expressam, *Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 35. num. 4.* & Vicarium generalem illam posse concedere asserit idem *Sanch. d. lib. 3. disp. 29. num. 15.*

100 Duodecima contra clericos, & religiosos, qui violant constitutionem illis prohibentem aliquem inducere ad vouendum, iurandum, aut promittendum, vt sepulturam apud eorum Ecclesiam eligant, vel electam non mutent, *Clement. cupientes, de pœnis, Sayr. lib. 3. capit 29. numero 39. Tolet. lib. 1. capit. 36. numero 3. Memoriale clericorum capitul. 2. excommunic. 2.* hanc censuram non incurrit religiosus vnius Ecclesiæ inducens ad iurandum, &c. eligere sepulturam alterius Ecclesiæ, *Nauarr. d. capit. 27. numero 103.*

101 Decima tertia contra dominos temporales, & quoscunque, qui quomodolibet cogunt aliquem in loco interdicto celebrare diuina, & qui per præcones faciunt conuocare populum ad illa audienda, & qui nunc hos, nunc illos ad eadem audienda conducunt, & qui prohibent ne publici excommunicati, vel interdicti hac de re per illos, qui Missas celebrant, moniti exeant ab Ecclesia, similiter ipsi nominatim moniti cum sint excommunicati, non exeuntes, contrahunt excommunicationem Papæ reseruatam, *Clement. grauis, de sentent. excommunication. Tolet. libro primo capit. 36. numero 4. Soar. disputat. 22. sect. 4. numero 27. tom. 5. Memoriale clericorum cap. 7. excommunicat. 1. Nauarr. d. capitul. 27. numero 104. Henriq. lib. 13. capit. 43. §. 3. littera E. Sanch. de matrimon. lib. 4. disp. 4. numero 8.*

102 Item contra Minores, qui tempore interdicti admittunt in suis Ecclesijs fratres tertij Ordinis ad audienda diuina officia: hæc excommunicatio vt habetur in *Clement. cum ex eo, de sentent. excommun.* satisfactione præmissa tollitur ab Episcopo, aliàs reseruatur Papæ, *Memoriale clericorum cap. 3. excommunicat. 10.*

103 Decima quarta fertur in eos, qui cadauera hominum exenterant, incidunt in frusta, elixant, carnes ab ossibus separant, vt ossa transferant in sepulturam distantem, nisi hoc fieret in terris infidelium, vt ossa in terras fidelium portentur, *Extrauag. detestandæ, de sepultur.* quam quidem excommunicationem non incurrit, qui hoc facit cadaueri ne fœteat, aut anathomiam faciens, *Nauarr. d. capitul. 27. numero 105.* sicut etiam illam non incurrunt mandantes, consulentes, consentientes, &c. idem *Nauarr. cons. 54. de sentent. excommunicat.*

104 Decima quinta contra committentes simoniam in Ordine, vel beneficio, vel religionis ingressu, similiter accipientes pro collatione, siue traditione possessionis beneficij, seu de dando aliquid iurare facientes prouisum de beneficio, *Extrauag. 1. & 2. de simonia, inter comm. Soarez disput. 22. sect. 5. numero 11. Sayr. libro tertio capit. 36. numero 7. Memoriale clericorum cap. 3. excommunicat. 4.* Voluit incurrere similem censuram *Pius V. Constit. sua* incip. *Durum nimis, ann 1570. kalend. Iuny.* Non comprehendit simoniacos mentales tantùm, vel conuentionales, sed reales, *Nauarr. cap. 23. num. 106. & cap. 25. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 17. quæst. 9 vers. si quæras.*

105 Decima sexta contra omnes Fratres cuiuscunque Ordinis Mendicantium transeuntes ad religionem non Mendicantium, excepta religione Chartusiana, sine licentia Sedis Apoc. nec non & tales recipientes, *Extrauagans viam ambitiosæ, de regularib. Azor. institut. moral. par. 1. lib. 12. capitul. 14. quæst. 12. versic. inter Extrauagan. & quæst. 16. Memoriale clericorum capitul. 3. excommunicat. 5. Soarez tom. 5. de censur. disp. 22. sect. 5. numero 16. Sayr. eodem tract. libro tertio capitul. 30. numero octauo. Ioseph. Aldrete de relig. disciplt. tuenda libro secundo capitul. decimo octauo, ann. 11.* Ex priuilegijs Summorum Pontif. Ordinibus Mendicantium concessis reperiuntur aliquæ excommunicationes, quarum absolutiones ipse Summus Pontifex sibi reseruauit, scilicet Magistri excludentes Fratres Prædicatores à studio Parisiensi *Alexand. IV.* Qui libellos famosos conficiunt, aut habent, aut in vulgus emittunt versus, aut cantilenas in infamiam, & detractionem status Ordinis Prædicatorum, vel Minorum, *Alexand. IV. Bonifac. IX. & Eugen. IV.* Dicentes, vel defendentes, quod Fratres Prædicatores & Minores non sint in statu perfectionis, & quod non licet eis eleemosynas quærere, aut prædicare, aut Confessiones audire, de facultate Summi Pontif. sine consensu aliorum Prælatorum inferiorum, Rectorum Ecclesiarum *Alexandr. IV.* Quicunque iudex querelas Fratrum, aut Monialium Ordinis Prædicatorum susceperit, vel de eis cognouerit. Et illi, qui in Ec-

clesijs, monasterijsue suis Apostatas detinent eiusdem Ordinis, nisi illos eiecerint, vbi illis denunciatum erit. Quicunque prohibentes ne Fratribus Mendicantibus elæmosinæ fiant. Quicunque Princeps laicus reformationem Fratrum Conuentualium impedierit, ne fiat, aut factam mutari procurauerit. Quicunque Fratres Ordinis S. Augustini, qui prætextu arctioris regulæ ad alium Ordinem transiuerint sine licentia Prioris Generalis, item recedentes ab eo, & intra octo dierum spatium ad obedientiam non redierint, *Memoriale clericorum cap. 9. excom. 37. vers. similis.*

106 Decima septima fertur contra Ecclesiasticam libertatem, aut interdictum Sedis Apost. violantes, & contra conspirantes in personam, vel statum Papæ, aut offendentem Episcopum, vel alium Ecclesiæ Prælatum, *Extrauag. Etsi Dominici, de Pœnit. & remiss. inter communic.*

107 Decima octaua fertur contra eos, qui largiuntur, vel accipiunt aliquid, vel promittunt in Curia Romana ad obtinendam iustitiam, vel gratiam in eadem Curia, *Bonif. VIII. in Extrauag. 1. de sent. excommunic. quæ est in Bull. 1. in ord. pag. 139. tom. 1.* quam renouauit etiam maioribus pœnis. *Gregor. XIII. in sua Constit. 28. incip. Ab ipso Pontificatus nostri*, & exornauit suis comment. *Nau. in tract. de datis, & promissis*, & vide eundem *in Man. cap. 27. num. 106. vers. vigesima tertia, Sayr. in Claus Regia lib. 3. cap. 11. num. 13. vers. aly verò, Paul. Comitol. resp. moral. lib. 6. quæst. 7. Farin. in praxi crimin. par. 3. quæst. 111. num. 291. cum seqq. Memor. cler. cap. 9. excommun. 25.*

108 Decima nona contra rapientes bona Cardinalium, dum in Conclaui sunt, seu electi in Papam, *Concil. Constantien. sess. 41. in cap. incip. omnis ætas*, refert *Memor. clericorum cap. 9. excom. 33.*

109 Vigesima contra dicentes mortaliter peccare, vel esse hæreticos eos, qui defendunt Beatissimam, & glorioßissimam Virginem Dei matrem esse conceptam cum peccato originali: vel è contra: & affirmantes peccare eos, qui colunt festum Conceptionis, & qui concionibus interfunt, *Sixtus Quartus in Extrauag. graue nimis, de reliqu. & venerat. Sanctorum, Pius Quintus Constit. 114. Nauarr. cap. 27. num. 107. Soar. tom. 5. disput. 22. sectio 5. num. 30. Sayr. lib. 3. cap. 30. num. 10. Memor. clericorum cap. 5. excommun. 4. & cap. 9. excomm. 11.* innouatur per *Concil. Trident. sess 5. de peccato origin. in fine*, & à Sacra Congregatione sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & vniuersalis Inquisitionis coram *Sanctiss. Domino Paulo Quinto*, felicis recordationis *die 31. Augusti* 1617. relata per *Campan. in diuers. iuris Canon. rubric. 12. cap. decimo tertio, numer. 140.*

110 Vbi de nouo habetur, quod in posterum, donec articulus huiusmodi à Sancta Sede Apost. fuerit definitus, vel per Sanctitatem suam, & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, nulli audeant in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & alijs quibuscunque actibus publicis asserere, quod eadem Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, & quod etiam negatiuam opinionem, videlicet, quod non fuerit concepta cum peccato originali in publicis actibus asserentes, aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, seu tractent, sub censuris, & pœnis prædictarum Constitut. tribuens insuper tam Episcopis, & Prælatis Superioribus, alijsque. Ordinarijs locorum, quam hæreticæ prauitatis vbique locorum deputatis Inquisitoribus potestatem seuerè animaduertendi contra transgressores, etiam Regulares cuiusuis Ordinis, & institituti, etiam quomodolibet exemptos, & alias quascunque Ecclesiasticas, & seculares personas, cuiuscunque status, conditionis, gradus, aut dignitatis, tam ecclesiasticæ, quàm secularis.

111 Verùm quia inopinato casu incidit præsens scriptura in die Festi Conceptionis Beatissimæ Virginis non sine admiratione, quod & iterum fortunatè mihi acciderat *Vlyßipone* in anno 1617. vbi in eodem die peruenit ad manus meas prædictum Sacræ Congregationis decretum, eo tempore, quo typis mandabam Remissiones illas in Concilium Tridentinum, quibus illud magna iucunditate inserui, primusque in Portugalliæ Regno, ne dicam in tota Hispania, prælo tradidi, hæc in peculiarem Beatissimæ Virginis fauorem accepi, eò quod semper veriſſimam illam sum amplexus opinionem, quòd scilicet sine vlla macula sit concepta, quam multis comprobant, & tuentur. *Henriquez in summ. lib. 3. capit. 11. §. 4. in fine. Azor. institut. moralium par 1. lib. 4. cap. 34. quæst. 3. & par. 2. lib. 1. capit. 21. quæst. 1.* vbi de institut. Festiuitatis Conceptionis Beatissimæ Virginis, *Nauarr. in man. prælud. 8. Fr. Emman. quæstione Regular. tom. 1. quæstione 57. Spin. in speculo testam. gloss. 3. princip. numer. 17. Ceuall. communium contra commun. quæstion. 346. Martin. Delri. disquisitionum magicarum libro quarto capit. 1. quæstion. 3. sect. 9 pag. mihi 266. cum seqq. Paul. Comitol. responsa moralium libro sexto quæstione 40. Soarez de religione tom. 1. lib. 2. capit. 8. numer. 2. Gabriel Vasquez in tertiam p. Diui Thomæ tom. 2. disputat. 116. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib. 2. capit. 20. numer. 14.* & volumen integrum edidit de immaculata Virginis Conceptione Lusitanus noster *Frat. Ægidius de Præsentatione* præceptor colendissimus, in Conimbricensi Academia olim Sacræ Theologiæ Vesperarius Professor emeritus. Deinde ad Immaculatæ Deiparæ Virginis Conceptionis defensionē edidit librum alium. *P. Ferdinandus Quirinus de Salazar Conchensis.*

112 Virgo Sanctissima ætatis suę anno decimo quinto peperit Saluatorem, deinde vixit vnà cum Filio triginta tribus annis: & ex hac vita migrauit anno decimoquinto post mortem Filij: & proinde anno ætatis suæ sexagesimo tertio, & ex eo quod tot annos vixit, eius Corona continet sexaginta tria Aue, ita *Henriq. in summ. lib. 7. c. 19. §. 3. prope fin. Nauarr. in miscel. de Psalterio, & Rosar. Virginis Mariæ miscel. 3. numer. 3.* latè *Azor. d. p. 2. c. 20. quæst. 5. Hier. Roman. de repub. Christ. li. 5. c. 12. ad fin. Pineda in Monarc. Eccles. par. 2. lib. 12. capit. 22. Cæsar Baron. tom. 1. Annalium Ecclesiæ anno Christi 48. pagina 417. P. Ioann. Rebello in dialogis miraculorum Rosarij Beatæ Virginis fol. quadragesimo quinto verso. Campan. in diuers. iuris Canon. rubr. 7. capit. 6. numer. 159.* Quamuis Beatissimam Virginem anno ætatis suæ septuagesimo secundo, vel septuagesimo tertio mortuam fuisse asserat *Epiphanius Presbyter Constantinopolitan. in libello de vita, & obitu Deiparæ, quem sequuntur Chronica Beati Francisci part. tertia fol. 265. verso. Frat. Emmanuel quæst. regular. tom. 2. q. 87. art. 3. Soar. de relig. tract. de orat. libro tertio capit. 9. numer. 10.*

113 Vigesima prima contra eum, qui prouisus de Ecclesia, vel Monasterio vacante à Sede Apostolica, earum prouisionum nuntiatoribus aliquid dederit, promiserit, promissumue soluerit ex *constit. 3. vel 4. Greg. XI.* incip. *Sollicite*, de qua *Iacob. de Graff. lib. 4. cap. 3. num. 3. Memor. clericorum cap. 1. excomm.* 8.

114 Vigesima secunda contra laïcum, qui Ecclesiasticum relegauerit, aut proscripserit, & qui proscriptionem scripserit, *Vrban. VI. const. 6.*

115 Vigesima tertia fertur contra quemcunque Ordinis Ecclesiastici, qui alium Ecclesiasticum ad forum laicale traxerit, & contra quemcumque laicum auxilium, consilium, fauorem, ea in re dantem, *constitut. 4.* aliàs *5. Martin. V.* incip. *Ad reprimendas, Nauarr. cap. 27. num. 71. Memor. clericorum cap. 5. excommunic. 6.* vbi dicunt hanc excommunicationem esse in Bulla Cœnæ, si fiat auctoritate iudiciali laica.

116 Vigesima quarta contra ministros Papæ, & omnes officiales, etiam Episcopali dignitate præditos in terris Eccl. officium quodcunque exercentes, qui munera accipiunt, præter esculenta, & poculenta, quæ biduo consumi possunt. *Paul. II.*

117 Vigesima quinta contra quoscumque de Ecclesia, vel locis sacris lapides, & alia ornamenta auferentes, & contra eos, qui auferenti, seruanti, & retinenti auxilium, vel fauorem dederint. *Sixt. IV. constit. 3. Memoriale clericorum cap. 9. excommunic. 14.*

118 Vigesima sexta contra illos, qui se finxerunt nepotem, aut familiarem, seu commensalem Cardinalis, vel assistentis, vt litteras Apostolicas gratis expediant *Innoc. VIII. constit. 7.* aliàs 11. incip. *Cum sicut, die 18. mensis Augusti ann. 1487. in Bullar. tom. 1. fol. 382. Leo Decimus constit. 27.* incip. *inhærendo die 20. Februarij ann. 1517. in Bullar. tom. 1. pag. 520. Memor. clericorum cap. 9. excommunic. 13.*

119 Vigesima septima fertur contra quoscunque in sermonibus, & prædicationibus miracula falsa, incertauè populo renunciantes, vel prophetias ex sacra Scriptura non desumptas prædicare audentes, Ecclesiæue Prælatis scandalosè detrahentes, *Leo Decimus in Concilio Lateranen. sess. 9. & 11.* incip. *Supernæ maiestatis, Memoriale clericorum cap. 5. excommunic. 3.*

120 Vigesima octaua contra eos, qui in duello pugnauerint, campum, dederint, auxilium præstiterint, *Pius Quartus in sua Bulla* incip. *Ea quæ, de ann. 1560. idib. Nouembris, Gregor. XIII. in altera* incip. *Ad tollendum, de ann. 1582. nono Decembris*, vbi excommunicationem, & pœnas à præfato. *Pio Quarto, & Concil. Trid. sess. 25. de reforma. cap. 19.* extendit aduersus omnes illos, qui non publicè quidem, priuatim tamen ex condicto, statuto tempore, & in loco conuento monomachiam commiserunt, etiamsi nulli patrini, socijue ad id vocati fuerint, nec loci securitas habita, nullæ prouocatiuæ litteræ, aut denunciationis chartulæ præcesserint: extenditque contra locorum dominos, si certamen ex condicto permiserint, aut quantum in se fuerit, non prohibuerint: necnon contra eos omnes, qui duellum huiusmodi fieri mandauerint, instigauerint, auxilium, consilium, vel fauorem dederint, aut equos, arma, pecuniam, comeatum, & alia subsidia scienter subministrauerint, aut ex composito expectatores, vel socios, si se quouis modo præbuerint, etiam si illi, qui ad locum destinatum pugnaturi accesserunt impediti pugnam non commiserint, per se ipsos non steterit, quominus illa committeretur. Vltimo *Clemens VIII. Constit. sua* 11. incip. *Illius vices de ann. 1592.* confirmauit Prædecessorum suorum pœnas, & excommunicationes, eamque extendit ad Reges, Imperatores, & alios quoscunque qui non solum publicè, sed etiam priuatim, sine chartulis litteris prouocatorijs, vel patrinis duellum commiserint, vel si conuenerint, vt non singuli cum singulis, sed bini, terni, aut plures hinc inde pugnent, refert *Quaranta in summ. Bullarij verbo duellum.* Et de hac re plures citat Doctores *Cened. ad decretal. collect. 117. num. 4.* quibus adde. *Peregrinum, & Floron. in suis tract. de duello, prax. episcop. verbo duellum, Galet. in margarita casuum conscient. eod. verbo Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3. q. 6. 1. art. 1. vers. 12. Sayr. in Claui Regia lib. 7. cap. 13. num. 11. cum sequentibus, & de censur. lib. 3. cap. 31. a num. 29. Petr. Caball. in tract. de omni genere homicidij num. 76. cum multis sequentibus, Farin. consil. 9. Paul. Comit. respons. moral. libr. 6. q. 13. cum seqqu. Mol. de iust. tract. 3. disp. 17. Mart. Delri. disq. mag. lib. 4. cap. 4. quæst. 4. sect. 2. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 21. cap. 7. a numer. 75. Sanch in præcepta Decalogi libr. 2. cap. 39. numer. 19. cum sequentibus. Bonacina de censur. disp. 2. quæst. 6. puncto 2. a numer. 1.* vbi *numer. 15.* asserit ab excommunicatione contracta ob aliquod delictum in causa duelli posse Episcopum absoluere, quando delictum est occultum per *Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 6.* quod non videtur abrogatum per dictam Bullam *Clem. VIII.* vbi absolutionem predictæ excommunicationis sibi reseruauit, cum in ea nulla fiat sufficiens reuocationis mentio illius decreti, quæ mentio necessaria videtur, vt illud decretum censeatur reuocatum dixi *Alleg. 33. num. 24.*

121 Vigesima nona contra quoscunque in officio Sanctæ Inquisitionis impedientes, vel perturbantes Episcopos & Inquisitores hæreticæ prauitatis *Iul. III. Const. 16. & Pius V. Const. 83.* vbi eam profert contra illum, qui aliquem Inquisitorem, aduocatum, promotorem, notarium, aliumue ministrum officij Sanctæ Inquisitionis, aut denuntiatorem, accusatorem, aut testem in causa Fidei perterrefecerit, occiderit, verberauerit, deiecerit, aut eiusdem Sacræ Inquisitionis, aut ministrorum ædes, aliasue res expugnauerit, inuaserit, incenderit, aut eiusdem libros, exemplaria, litteras, & alia quæcumque scripta combusserit, diripuerit, interuerterit, aut quocumque modo asportauerit, & qui in his consilium, auxilium, vel fauorem præstiterit, aut qui contra Sacræ Inquisitionis officium delinquentibus veniam petere, aut pro illis intercedere tentauerit.

122 Trigesima contra quoscunque Cameræ Apost. libros, vel scripturas occultantes, aut retinentes, *Iulius II. Constit. 14.* incip. *Cum sicut 15. kalend Septemb. Ann. 1507. in Bul. tom. 1. pag. 42. & Constit. 56. Sixti V.* incip. *Non sine maxima, die 27. Aprilis 1587. in Bullario pag. 573. tom. 2. Memor. clericorum cap. 9. excom. 15.* Et contra detinentes iocalia, & alia quæcunque bona ad Sedem Apost. spectantia, ac scientes, & non reuelantes *in Constit. 4. Pij IV.* incip. *Pastoralis officij, 3. April. 1563.*

123 *In Bullar. pag. 5. tom. 2.* Et contra alios, qui

cum Miniſtri Reuer. Cam. Apoſt. ſint, rationes integre, & fideliter non reddunt, in *Conſt. 40. Paul. III.* incip. *Cum ſicut accepimus, die 21. Aprilis 1544. in Bul. tom. 1. pag. 679.*

124 Trigeſima prima contra illos, qui vt beneficium eccleſiaſticum impetrent, ſe pro alio in examine ſuppoſuerint, vel annuas penſiones offerunt, aut beneficia impetrant pro alijs, vt ab eis aliquid conſequantur, vel pro ſe ipſis, vt alijs poſtea cum penſione reſignent *Paul. IV. Conſt. 12.* incip. *Inter cæteras, die 25. Nouemb. 1577.*

125 *In Bullario tom. 1. pag. 731.* Et contra exigentes, vel petentes aliquid in collatione, aliaue prouiſione beneficiorum eccleſiaſticorum, vel ad illorum poſſeſſionem admiſſione, extat *Conſtit. 104. Pij V.* incip. *Durum nimis, kalend. Iunij 1570. in Bullar. tom. 2. pag. 310.*

126 Trigeſima ſecunda contra tractantes de nouo Papa eligendo, viuente alio, ac eorum complices, & fautores, *Paul. IV. Conſtit. 16.* incip. *Cum ſecundum, 17. kal. Ian. 1558. in Bullario pag. 735.*

Item contra omnes cuiuſcunque gradus, etiam ſi Imperatores, aut Cardinales ſint, qui promiſſiones, ſtipulationes, conuentiones, aut pacta, aut contractum aliquem faciunt ſuper vita, aut morte, aut ſuper futura creatione Summi Pont. vel vacante Sede Apoſt. aut etiam ſuper futura creatione Cardinalium, quam etiam ſententiam incurrunt permittentes huiuſmodi tacite, vel expreſſe fieri in terris, ciuitatibus locis, & dominijs ſuis: vel conſilium, auxilium, aut fauorem in prædictis dantes. *Gregor. XIV. in extrauag. edita 21. Martij 1591.*

127 Item contra Cardinales, qui Sede vacante contrauenerunt ijs, quæ ordinata ſunt à *Iulio II.* vt ſine ſumonia eligatur Papa, *in Conſtit. eiuſdem Iulij II.* incip. *Cum tam diuino*, quæ eſt *2. Nau. dict. cap. 27. num. 111. verſ. trigeſima prima, Soar. tom. 5. diſp. 22. ſect. 6. num. 2. Sayr. lib. 3. cap. 31. num. 3. in fine.*

128 Item contra Cardinales reuelantes aliquid de actis ſecretè in Conſiſtorio, exiſtente præcepto Papæ, vt non reuelentur, habetur in *Conc. Lateranenſ. ſub Leone X. ſeſſ. 9. Nau. d. cap. vigeſima ſeptima num. 110. & ſeq.*

129 Trigeſima tertia, contra quoſcunque litteras, aut ſcripturas cuiuſuis generis, aut nuntium, aut ſignum ad eos, qui ſunt in conclaui, mittentes, & contra eos qui receperint, & qui è contra è Conclaui ad eos, qui foris ſunt, ſcripſerint, vel miſerint, etiamſi Cardinalatus honore fulgeant, *Pius IV. Conſtit. 81* aliàs *62.* incip. *in eligendis, id. Octobris 1562. in Bullar. tom. 2. pag. 93. Memor. clericorum cap. 9. excom. 19.*

130 Trigeſima quarta contra omnes, qui in proprios vſus conuertunt per vim, vel ſuppoſitas perſonas bona Eccleſiæ *Concil. Trident. ſeſſ. 22. cap. 11.* refert *Memor. clericorum cap. 5. excommunic. 34.* Item contra omnes, qui per vim, metum, fraudem, aliam vè artem, bona, fructus, aut iura Eccleſiarum, locorumvè piorum occupant. Clericos item, qui nefandæ huius fraudis, & vſurpationis fabricatores, eidemve conſentientes fuerint. *Memor. clericorum cap. 9. excommunic. 35.*

131 Item contra Commiſſarios, & delegatos ad cognoſcendum an alienatio bonorum Eccleſiæ ſit in euidentem eius vtilitatem, vel non: qui amore, vel timore alienationi conſentiunt, aut auctoritatem præbent tali alienationi, habetur in *Extrauag. Cum omnibus, Pauli II. Nauar. cap. 27. num. 27. num. 108. Memor. cleri excommunic. 3.*

132 Trigeſima quinta contra quoſcunque clericos inferiores Epiſcopis de parochiali Eccleſia prouiſos iuramentum de reſidendo intra tempus præſcriptum non ſeruantes. Et hæc excommunicatio eſt etiam contra illos, in quorum fauorem beneficia dicta reſignantur, ſeu dimittuntur, & qui ad id præſtant auxilium, &c. *Pius IV. Conſtit. 92.* aliàs *87.* incip. *Inter multiplices curas, Sayr. lib. 3. cap. 31. num. 5. Memor. cleric. cap. 2. excom. 3.*

133 Trigeſima ſexta, contra quoſcunque ad interpretationem Concil. Trident. commentarios, gloſſas, annotationes, & ſcholia edentes, *Pius IV. Conſtit. 97.* vide *Franc, Leo in theſauro fori eccleſ. par. 3. cap. 9. num. 33. Henriq. in ſumm. lib. 7. de Indulgentijs, cap. 29. §. 4. Fr. Emman. quæſt. regular. tom. 1. q. 11. art. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 20. num. 53. in fine*, vbi etiam dicit in hac Bulla non eſſe ſermonem de interpretationibus, quæ in ſcholis, fiunt docendo.

134 Trigeſima ſeptima contra quemcunque Nuncium Apoſt. qui à Principibus, ad quos mittitur, dignitatis, aut gradus obtinendi cauſa litteras commendatitias quouis modo ambierit, ſiue eorum ſtudio, & fauore pro ſe, aut conſanguineis ſuis vti audet, *Pius IV. Conſtit. 133.* aliàs *124.* incip. Et ſi Romanum, quam tamen nemini reſeruari aſſerit. *Memor clericorum cap. 1. excom. 11.*

135 Trigeſima octaua contra quamcunque mulierem, quæ Monaſteria Regularium etiam Mendicantium ingredi auſa fuerit, *Pius V. Conſtit. 27.* de cuius materia agemus infra in Alleg. Epiſcopus circa Sanctimonialium clauſuram quam habeat poteſtatem.

136 Trigeſima nona contra quamcunque monialem à clauſura exeuntem, & contra exeundi licentiam dantes, comitantes, & receptantes, *Pius V. Conſtit. 20.* incip. *Regularium, die 24. Octob. Ann. 1566. in Bullar. tom. 2. pag. 198.* de cuius materia. in *dicta alleg.* proximè citata dictum eſt.

137 Quadrageſima contra quoſcunque officij Pœnitentiariæ Romanæ procuratores, ſcriptores, correctores, alioſuè officiales aliquid etiam ſponte oblatum, aut aliàs, ſiue pro expeditionis celeritate, ſiue pro alio extraordinario labore accipientes. *Pius V. Conſtit. 84.* incip. *In earum 14. kal. Iunij 1569. in Bullar. tom 2. pag. 282.* de qua *Sayr. lib. 3. cap. 31. num. 8. Memor. clericorum cap. 8. excom. 1.*

138 Quadrageſima prima, contra quoſcunque, Eccleſias, quæuis beneficia eccleſiaſtica palam, aut occultè retinentes, aut recipientes in confidentiam, *ex Conſtit. 85. Pij IV.* incip. *Rom. Pont. die 16. Nou. 1564. in Bullar. tom. 2. pag. 121.* & latius pœnis maioribus *Pius V. Conſtit. 85.* incip. *Intolerabilis, kal. Iunij 1569. in Bullar. tom. 2. pag. 283. Nauar. cap. 23. num. 110. Soar. tom. 5. diſput. 22. ſect. 6. num. 15. & lib. 4. de ſimon. cap. 43. Leſſi. de iuſtit. lib. 2. cap. 35. dub. 26. Sayr lib 3. cap. 31. num. 6.* qui non rectè excipit Cardinales, nam etiam hi expreſſe comprehenduntur, vt notat *Flamin. de confident. q. 27. num. 27.*

139 Quadrageſima ſecunda contra illum, qui vacantibus Eccleſiarum dignitatibus, Canonicatibus, & præbendis huiuſmodi, vult, diſponit, aut ſtatuta conſuetudine ſeruat de fructibus, & diſtributionibus, etiam primo ab ipſa vacatione anno peruenturis, menſæ epiſcopali, capitu-

lariuè applicandis, aut in communem vsum cedendis, qui item de his iuramentum præstari ordinat, aut qui prouisum de his seruandis inducit, aut possessionem impedit ei, qui talia præstare noluerit. *Pius V. Constit.* 104. aliàs 106. incip. *Durum nimis, Nauar. cap.* 27. *num.* 150 §. 64. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 14. *Philiarch. de officio Sacerd. lib.* 3. *cap.* 30. *casu* 25.

140 Quadragesima tertia contra Gubernatorem locorum status Ecclesiæ, qui licentiam ferendi arma trib. palmis breuiora, etiam ad breuissimum tempus concesserit, *Pius V. Constit.* 145. incip. *Cum vices, die* 13. *mensis Februar. ann.* 1572. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 358.

141 Quadragesima quarta contra quemcunque Christianum, qui alium Christianum in terris Turcarum habitantem tanquam mancipium cæperit, aut eius bona diripuerit, *Pius V. Constit.* 149. incip. *Licet omnibus die* 1. *Maij* 1572. *in Bullario tom.* 2. *pag.* 361. Et contra omnes, qui ex partibus infidelium ad partes fidelium alumina deferunt. *Pius* IV. *id Constit. Ex Apost. seruitutis, Memor. clericorum, cap.* 9. *excommun.* 18. Et contra omnes, qui non permittunt Christianos captiuos apud Turcas postquam illos cœperint liberè abire cum suis liberis, coniugibus, & bonis, *Pius V. dict. Constit.* 149. refert *Memor. clericorum cap.* 9. *excommunic.* 36.

142 Quadragesima quinta contra publicanos, qui pedagium, gabellam, vectigal à Regularib. Ordinum Mendicantium exegerint, & qui ab eisdem pro reficiendis pontibus, vijs, aquæ ductibus, & fluminibus aliquid impensæ, aut contributionis exegerint, & qui eosdem Mendicantes, eorum bona, colonos exemptos, & immunes ab omnibus exactionibus non dimiserint. *Pius V. Constit.* 16.

143 Quadragesima sexta contra Gubernatorem ecclesiastici status, & officialem, qui aliquem homicidam, aut exulem ab exilio reuocauerit, vel saluum conductum ei fecerit, etiam ad diem vnum, noctemvè vnam: & contra subditos ciues Romanos, qui huiusmodi exules subditos Sedis Apost. receptauerit, idem, qui iniuriæ vlciscendæ causa domum communierit, armatos receptauerit, aut aluerit, aut turbam eo nomine excitauerit, *Pius V. Constit.* 19.

144 Quadragesima septima contra Confessarios, qui ex priuilegio *Sixti* IV. commutant aliquod istorum quinque votorum, Peregrinationis ad Vrbem, vel Compostellam, vel Hierusalem, Religionis, & Castitatis, *Extrauag. etsi Dominici* 2. *de pœnit. Nauarr. cap.* 27. *num.* 105. *Memor. clericorum cap.* 5. *excommun.* 2.

145 Quadragesima octaua contra Baronem, vel Principem in Regno Neapolit. qui homicidam, aut exulem Romanæ Ecclesiæ receptauerit, protexerit, atque auxilium, consilium, vel fauorem quouis quæsito colore dederit, *Pius* V. Item contra omnes Ecclesiasticos, tàm seculares, quàm Regulares, qui in Regno Neapolitano bannitos viarum grassatores receperint, in *Constit. Sixti V. de qua Quaranta in summ. Bullarij verbo Bannitorũ fautores.*

146 Quadragesima nona contra quemcunque Baronem, & Dominum Sedi Apost. subiectum, qui frumentum, fruges, vltra vsum sibi, familiæque suæ necessarium, emerit, *Pius V. Constit.* 26.

147 Quinquagesima contra quemcunque Episcopum, aut patronum, tam ecclesiasticum, quam laicum, qui à collatione, aut præsentatione suspensus beneficium contulerit, ad id præsentauerit, vel instituerit, *Pius V. Constit.* 58. incip. *Quanta Ecclesia Dei, Soar. tom.* 5. *disp.* 22. *sect.* 6. *num.* 21. *Memor. clericorum cap.* 1. *excommunic.* 5.

148 Quinquagesima prima contra quemcunque Fratrem Sancti Francisci de obseruantia, qui in electione Ministri generalis, Prouincialium, Custodum, pro se, aut pro alio subornauerit, qui item subornatus est, qui subornanti non detulerit, qui pro hac re quemuis fauorem extra religionem procurauerit, *Pius V. Constit.* 170.

149 Quinquagesima secunda contra quemcunque qui, cum aliquod oppidum, locusue ad Romanam Ecclesiam pertinens vacauerit, de eo in feudum dando aliquo modo egerit, *Pius V. Constit.* 35. incip. *Admonet*, 4. *kal. Aprilis* 1567. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 221. *Memor. clericorum cap.* 9. *excom.* 24. *& Gregor.* XIII. *Constit.* 3. incip. *Inter cætera*, 6. *kalend. Iunij* 1572. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 363.

150 Quinquagesima tertia contra eum, qui Agnos Dei à Sum. Pont. consecratos, depinxerit, aliquo colore infecerit, minio notarit, qui item venales proposuerit, *Greg. XIII. Constit.* incip. *Omni certe studio*, 8. *kalend. Iunij* 1572. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 363. Nemini tamen reseruari asserunt *Sayr. lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 23. *Memor. clericorum pag.* 9. *excom.* 62.

151 Quinquagesima quarta contra eum qui pretextu facultatum Apost. quæ à *Pio V. & Greg. XIII.* Pontificibus abrogatæ sunt, Monialium Monasteria ingreditur, nec non contra Regularium Superiorem, qui earundem licentiarum prætextu eò aliquem ingredi permiserit, & qui prætextu licentiarum Episcopalium eò ingreditur necessitatibus non vrgentibus *Gregor.* XIII. *Constit.* 28. incip. *Quæ Sanctimonialium, de anno* 1584. *Sixtus V. in alia* incip. *Sanctimonialium, de ann.* 1589. de quibus late egimus in Alleg. Episcopus circa Sanctimonialium clausuram, quam habeat potestatem.

152 Quinquagesima quinta contra quemcunque qui sal exterum in Vrbes, & oppida, eaque loca Sedi Apost. subiecta asportauerit, *Gregor.* XIII. *Constit.* 49. incip. *Ex incumbenti, die* 17. *Decembr.* 1577. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 419. ab hac censura in foro conscientiæ crederem excludi viatores, qui aut munditiei gratia, aut gustus causa ad vsum itineris modicum sal, & in parua quantitate asportant, quamuis in foro exteriori aliter iudicaretur per doctrinam *Baldi in l.* 1. *Constit. quæ res exportari non debent*, vbi prohibitus extrahere vinum de aliquo loco, non potest portare metretam gustus causa, de qua vide *Strac. de mercat. par.* 4. *num.* 26. *Viui tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 1. *tit.* 17. *num.* 220. *vers. amplia secundo, Tiraq. de iudicio in rebus exig. vers.* 32. *Mexia in tract. tassæ panis, concl.* 1. *numer.* 29. *Bobadil. in sua politica lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 1. *& 39. Pradil. in summa legum pœnalium par.* 2. *casu.* 17. *numer.* 8.

153 Quinquagesima sexta contra quemcunque qui frumenta, fruges, legumina, & animalia cuiusuis generis extra statum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ quouis modo exportauerit *Gregor. III. Constit.* 98. incip. *Non sine graui, die* 10. *Decemb. ann.* 1584. *in Bullar. pag.* 485. *Memor. clericorum, cap.* 9. *excommunic.* 32. & nouissimè innouauit, & extendit cum reuocatione indultorum omnium, & licentiarum quomodolibet simila

extrahendi concessarum, *Paul. V. Const.* 12. incip. *inter grauissimas, de ann.* 1606. Limitarem quando huiusmodi frumenta extracta sunt è loco extra Ecclesiæ statum, & per transennam per illum deferuntur, extrahens enim res vetitas per transitum, non ex loco prohibito, sed aliunde, non incidit in pœnam statuti prohibentis aliquid deferri extra territorium, *Ignat. del Villar. in sylua responsorum, lib. 1. resp. 5. pag. 1. numero* 31. quem refert doctissimus parens meus in *annot. ad Ordin. Regiam Lusitan. lib. 5. tit.* 112. *in princip. numero* 2. Tamen contrarium tutius duco propter dictionem, quouis modo, quæ est adeo generalis, vt comprehendat ea, quæ aliàs non venirent, ex *Cened. pract. & canon. quæst. sing.* 96. *num.* 2. & citatis per me in *Remiss. de dictionib. & claus. dict.* 291.

154 Quinquagesima septima contra quemcunque Religiosum Sancti Francisci de Obseruantia, qui contemptis Superioribus suis ad tribunalia appellauerit, & ad ea confugerit, *Gregor. XIII. constit.* 27. incip. *Quoniam nostro, die* 8. *Aprilis ann.* 1575. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 393.

155 Quinquagesima octaua contra quemcunque Fratrem Heremitam Sancti Augustini Congregationis Lombardiæ, qui obedire constitutioni neglexerit de exemptione Monialium eiusdem Ordinis, *Gregor. XIII. constitutio.* 17. incip. *Pro nostri, die vigesimo sexto May* 1574. *in Bullar. tom.* 2. *pagina* 381.

156 Quinquagesima nona contra quemcunque Monachum Ordinis Cistercienſis, qui aliquid commiserit contra Constitutionem editam de exemptione Monialium ab eodem Ordine, *Gregor. XIII. constit.* incip. *Vniuersi.*

157 Sexagesima contra quemcunque, qui subiectus ditioni Ecclesiasticæ, homicidas, grassatores, & damnatos crimine capitali exules receperit, recipi permiserit, qui item impedierit ne capiantur, qui etiam fecerit vt capti euadant, qui præterea impedierit iustitiæ ministros, aut eos aliquo modo perterrefecerit, *Gregor. XIII. constit.* 65. incip. *Tanta, 5. idus Iulij ann.* 1580. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 447.

158 Sexagesima prima contra quemcunque, qui sine concessione Summi Pontif. in prouinciam Mediolanen. sacras reliquias asportarit, qui item ab vna Ecclesia ad aliam transtulerit, qui aliquam earum particulam concesserit, donarit, qui item acceperit, *Gregor. XIII. in constit.* incip. *Pontificiæ sollicitudinis.*

159 Sexagesima secunda contra facientes iurare illicita, vel de obseruandis ordinationibus & statutis contrarijs decretis *Concilij Trident. Gregor. XIII. in constit.* 103. incip. *Inter Apostolicas, de ann.* 1584. *nonis Septembris, Memoriale clericorum capit. 9. excommunicat. 26.*

160 Sexagesima tertia contra omnes cuiuscunque status, & præeminentiæ existant, qui Societatis IESV institutum, constitutiones, &c. quouis disputandi, vel etiam veritatis indagandæ quæsito colore, directè, vel indirectè, impugnare, vel eis contradicere audent, *Gregor. XIII. in constit.* 100. quæ incip. *Ascendente Domino.* Item contra Religiosos omnes, exceptis Carthusianis, qui recipiunt aliquem Religiosum Societatis IESV sine licentia sui Superioris: & hæc excommunicatio est etiam contra ipsos Iesuitas ingredientes Religionem aliam à Carthusiana, & contra dantes auxilium, &c. ex *constitut. Pij V.* incip. *Æquum reputamus*, quæ est in priuilegijs dictæ Societatis.

161 Sexagesima quarta contra mouentes libros, & monumenta quæcunque ex bibliothecis Ordinis Fratrum Carmelitarum, *Clemens Octauus constit.* 24. incip. *Quæ ad tuendæ* 29. *May* 1593. *in Bullar. tom.* 3. *pag.* 31.

162 Sexagesima quinta contra Fratres Prædicatores Ordinis Sancti Dominici, qui ad effectum consequendi officium Magistri Generalis pro se, vel alijs ad fauores extra religionem recurrunt, vel alijs minùs legitimis vijs, & modis illud obtinere quærunt, *Pauli Quintus constitut.* 39. incip. *Admonemur, die* 7. *Ianuarij* 1608. *in Bullar. tom.* 3. *pag.* 228.

163 Sexagesima sexta contra asserentes Confessionem, & absolutionem Sacramentalem inter absentes per litteras posse fieri ex *Constitut. Clementis Octaui public. Romæ* 19. *Iulij* 1602. relata per *praxim nouam Episcopal. par.* 2. *capitul.* 1. *numero sexto in fine.*

164 Sexagesima septima contra eos, qui armatorum collectas, & caualcatas faciunt ex *constit.* 1. *Alexand. VI.* incip. *Inter multiplices, kalend. Aprilis* 1493. *& ex constitut.* 75. *Sixti Quinti* incip. *Dum pro communi,* 11. *mensis Martij ann.* 1588. *in Bullar. tom.* 2. *pag.* 617.

165 Sexagesima octaua fertur contra Regulares, qui ex insulis Philippinis, & alijs Indiarum partibus, ad Iapponicas commeant. *ex constitut.* 94. *Clementis Octaui* incip. *Onerosa, die* 12. *Decemb. anno* 1600. *in Bullar. pagina* 106. *tom.* 3. *& in constitut.* 90. *alias* 2. *append. Pauli Quinti* incip. *Sedis Apost. die* 11. *Iunij* 1608. *in Bullar. tom.* 3. *pagina* 48. *append.*

166 Sexagesima nona contra Fratres Ordinis Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, qui ad Tribunalia secularia, quouis prætextu, aut quæsito colore appellare, vel ad illa confugere, aut ea propterea quoquo modo adire audent, & præsumunt, in *constitut.* 110. *Clement. VIII.* incip. *Quoniam, die vigesimo Septembris* 1604. *in Bullar. tom.* 3. *pagina* 159.

167 Septuagesima contra omnes extrahentes delinquentes à sacris locis, præterquam in casibus concessis per *Gregor. XIV. in sua constitut.* quæ incip. *Cum alias*, atque etiam in illis, absque licentia Episcopi, vel Ordinarij loci, habetur in *d. constit. Cum alias, Gregor. XIV.*

168 Septuagesima prima contra Religionum Superiores, qui non paruerunt *Bullæ Pauli Quinti* editæ, *anno* 1606. quæ incip. *Romanus Pontifex*, & præcipit vt Religiosi de hæresi suspecti (cuiusmodi sunt sollicitantes mulieres in Confessione) ipsis Inquisitoribus denuncientur, ita vt pro ipsorum suspectorum Superioribus non sit amplius præuentioni locus, *Memoriale clericorum cap.* 3. *excommunicat.* 11.

169 Septuagesima secunda contra Præsidentes, & Officiales omnes Montium Pietatis Status Ecclesiastici, qui pecunias ad dictos montes quomodolibet spectantes in alios, quam pauperum vsus, deponere præsumunt in *Constitut. Pauli Quinti*, quæ incip. *Onerosa pastoralis*, edita *anno millesimo sexcentesimo decimo quinto*, refert *Memoriale clericorum capitulo octauo, excommunicat.* 3.

170 Vltra prædictos casus, in quibus specialiter Sedi Apostolicæ excommunicatio est reseruata, alij reperiuntur in iure cum excommunicatione, cuius absolutio nulli reseruatur. Prima Decreti, & Decretalium est in *cap. nulli fas, distinct.* 19. contra contumaciter asserentes Romanam Ecclesiam non esse caput omnium Ecclesiarum, si tamen firmiter, & veraciter ita crederet, esset hæreticus, & absolutio Papæ reseruata in *Bulla Cœnæ casu* 1. *Et in cap. hanc* 10. *quæst.* 2. contra laicos oblationes Sacerdotibus factas accipientes *Iac. de Graf. lib.* 4. *cap.* 24. *num.* 10. *Memor. clericorum cap.* 8. *excommunicat.* 14. Secunda in *cap. Administratores* 23. *quæst.* 5. contra omnes Principes, & Officiales, qui tertiò admoniti ab Episcopis, vel Ecclesiasticis personis recusant facere iustitiam super eorum causis, *Tolet. lib.* 1. *cap.* 37. *numer.* 1. *Soar. disp.* 29. *sect.* 2. *numer.* 1. Tertia *in cap. Quoniam, de offic. Ordinary*, contra Episcopum, qui in ciuitate diuersarum linguarum suscipit eorum regimen, qui sunt linguæ suæ, priusquam suscipiatur à proprio Episcopo in coadiutorem suum, *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 114. *Sayr. libro* 3. *cap.* 32. *numer.* 1. *Memor. clericorum cap.* 1. *excommunicat.* 10. Quarta in *cap.* 1. *de locato*, contra Doctores, & Scholares Vniuersitatis Bononien. qui conducunt domos alterius Doctoris, seu Scholaris ante finitam locationem, sine eius consensu, *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 114. *versic.* 4. *Memor. clericorum cap.* 8. *excommunicat. vlt.* Quinta in *cap. non minus*, iuncto *cap. aduersus, de immun. Eccles.* contra laïcos collectas imponentes clericis, vel Ecclesijs, seu iurisdictionem eorum vsurpantes si moniti non desistunt. Sexta in *cap. clericus, ne clerici, vel monachi*, contra clericos habentes officium Vicecomitis, vel Præpositi secularis, si admoniti non desistant, *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 117. *versic. septima, Iacob. de Graffiis lib.* 4. *cap.* 22. *numer.* 32. *Tolet. lib.* 1. *cap* 37. *numer.* 7. *Soarez tom.* 5. *disputat.* 23. *sect.* 3. *numer.* 21. Septima contra omnes grauantes per se, vel per alios in beneficijs, vel alijs suis rebus clericos, vel eorum consanguineos, quia noluerunt eligere illos. Octaua in *capit. excommunicationi, de raptor.* contra eos, qui capiunt bona Christianorum naufragio perdita, & non restituunt, quæ hodie est de reseruatis per Bullam in Cœna Domini §. 4. Nona in *cap. fin. ne clerici, vel monachi*, contra Monachos, & Canonicos, Regulares, Archidiaconos, Decanos, Præpositos, Plebanos, Cantores, & alios clericos personatus habentes, vel quoscunque presbyteros, qui leges, vel physicam audiunt extra claustrum, nisi intra duos menses redierint, *Nauarr. cap.* 27. *numer.* 116. *Soarez tom.* 5. *disput.* 23. *sect.* 3. *numer.* 9. *Tolet. lib.* 1. *capit.* 37. *numer.* 4. Decima in *cap.* 1. *de schismat.* contra ementes rem Ecclesiæ, vel aliter acquirentes à schismatico, necnon contra tenentem beneficium à schismatico, & innitentem Ordinationi factæ per schismaticum.

171 IN SEXTO Decretalium plures nulli reseruatæ reperiuntur excommunicationes, quarum prima est in *cap. vbi periculum, de election.* contra mittentes scripturas, vel nuntios alicui Cardinali in Conclaui existenti ad electionem Romani Pontif. vel cum eo secretè loquentes. Item contra officiales, qui non seruant contenta in *d. cap. vbi periculum*, vel circa ipsum fraudem committunt, *Siluest. verbo, excommunic.* 9. *numer.* 35. *casu* 12. *Nauarr. cap.* 27. *numero* 121. *Memoriale clericorum cap.* 7. *excommunic.* 5. Secunda in *capitulo sciant cuncti, de elect.* contra omnes, qui siue per se, siue alios, iniustè prosequuntur, aut spoliant beneficijs, vel bonis suis, clericos, aut ecclesiasticas personas, aut eorum consanguineos, aut Ecclesias, monasteria, vel alia pia loca, eo quod noluerint, aut nolunt eligere eum, pro quo ipsi rogarunt, seu inducebant eligere, *Siluest. verbo excommunicat.* 9. *numero* 38. *casu* 13. *Tolet. libro* 1. *cap.* 38. *numero* 4. *Soarez disputat.* 23. *sectione* 4. *numero* 3. *Nauarr. cap.* 27. *numero* 123. *Sayr. lib.* 3. *cap.* 34. *numero* 7. Tertia in *generali, de election.* contra vsurpantes de nouo regalia, custodiam, siue guardiam, titulo aduocationis, siue defensionis, in Ecclesijs, siue quibuslibet alijs pijs locis præsumunt occupare, vel capere aliqua illorum bona dum vacant, *Memoriale clericorum capit.* 9. *excommunicat.* 42. Quarta in *cap. indemnitatibus*, §. *postremò, de elect.* contra eum, qui vocatus, seu deputatus ad dirigendas moniales in electionibus, non temperat ea, ex quibus discordiæ nasci, vel foueri possunt, *Memoriale clericorum capit.* 9. *excommunicat.* 44. Quinta in *capit. hac constitutione, de offic. iud. deleg.* contra partes incitantes conseruatorem sibi datum, vt intromittat se in his, quæ non continent apertam violentiam, vel iniuriam, & exigunt altiorem indaginem, siue iudicialem discussionem, *Memoriale clericorum cap.* 19. *excommunicat.* 64. Sexta in *cap. vnic. de his, quæ vi*, contra eos, qui vi, aut metu extorquent absolutionem, aut reuocationem excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, *Memoriale clericorum cap.* 9. *excommunicat.* 46. Septima fertur in *capit. mulieres, de iudicijs*, contra eum, qui fingit casum, vel fraudem aliquam facit, quo iudex ipse vadat ad accipiendum testimonium alicuius fœminæ, *Memoriale clericorum cap.* 9. *excommunicat.* 47. Octaua in *cap. hoc consultissimo, de rebus Ecclesiæ non alien.* contra compellentes Prælatos, vel alias personas ecclesiasticas, vt submittant Ecclesias, vel earum bona immobilia, perpetuo, vel ad longum tempus laicis, vel supponant eis, ipsorum iura recognoscendo: seu profitendo se tenere ea ab illis, tanquam Superioribus, patronis, vel defensoribus: & laicos, qui aliquid horum habentes, aliquo modo illicito plus vsurpant, quam illis sit permissum, & moniti ab eo non desistunt. Nona in *capitulo* 2. *de hæretic.* contra quoscunque, qui scienter præsumunt sepelire in loco sacro hæreticos, credentes, eorum receptatores, defensores, aut fautores, nec debent absolui, nisi prius proprijs manibus suis publicè extrahant, & proijciant huiusmodi cadauera, & locus ille perpetuo caret iure sepulturæ, *Memoriale clericorum capit.* 9. *excommunic.* 49. Decima in *capit.* 21. *inquisitionis, de hæret.* contra octo genera delinquentium, de quibus ibi, & præcipuè contra omnes habentes iurisdictionem temporalem, qui non obediunt Episcopis, & Inquisitoribus in requirendis hæreticis, & alijs præstandis, de quibus ibi: vbi etiam extenditur contra dantes auxilium, consilium, & fauorem, *Siluest. verbo excommunicat.* 9. *num.* 58. *casu* 28. *Nauarr. cap.* 27. *num.* 135. *Tolet. lib.* 1. *capit.* 38. *numero* 19. *Memoriale clericorum cap.* 7. *excommunicat.* Vndecima in *cap. pro humani, de homicid.* contra eos, qui per assassinos interficiunt aliquem Christianum, aut vident in-

terfici, quamuis non sequatur mors, aut assassinos receperint, defenderint, vel celauerint. Duodecima in *capit. 1. de vsuris, libr. 6.* contra clericos qui permittunt versari in terris suis fœneratores publicos, alienigenas, vel si non expellunt eos intra tres menses, qui locant illis, vel alio prætextu concedunt domos ad fœnus exercendum, *Nauarr. cap. 27. num. 126. §. 13. Sayr. lib. 3. capit. 30. numer. 12. Soar. tom. 5. disput. 22. sect. quarto numer. 42. Tolet. libr. 1. capit. 38. numer. 22.* Decima tertia in *cap. 1. de iniur.* contra eos, qui concedunt repræsalias contra personas ecclesiasticas, vel eorum bona, & qui concessas extendunt ad prædictas, & bona, nisi intra mensem à concessione, vel extensione abstinuerint, & reuocauerint, si autem est Vniuersitas supponitur interdicto, *Siluester. verbo excommun. 9. numer 62. casu 32. Nauar. capit. 27. numero 136.* Decima quarta in *capit. fœlicis, de pœnis*, contra omnes Principes, & alios Dominos, ac Iudices non obseruantes contenta in eo contra percutientes, vel hostiliter insequentes aliquem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, hodie est de Bulla Cœnæ Domini. Decima quinta in *cap. vnic. de relig. dom.* contra Religiosos Mendicantes approbatos post *Concil. Lugdunense*, qui de nouo domos ad habitandum recipiunt, vel receptas mutant sine licentia Sedis Apostolicæ, *Nauar. capit. 27. numer. 127. versic. 20. Sayr. lib. 3. cap. 34. num. 5. Soarez disput. 23. sect. 4. numero 19. Tolet. libr. 1. capit. 38. numer. 12.* Decima sexta in *capit. vt periculosa, ne clerici, vel Monachi*, contra Religiosos omnes, qui habitum suæ Religionis temerè dimittunt: & contra Religiosos omnes, qui ad aliqua studia accedunt sine licentia sui Prælati, & consilio maioris partis conuentus, *Nauarr. cap. 27. num. 131. Soar. disput. 23. sect. 4. numero 26.*

172 IN CLEMENTIN. aliæ reperiuntur nulli reseruatæ excommunicationes. Prima illarum fertur in *Clem. 1. de sequest. possess.* contra præsumentes impedire sequestrationem factam per loci Ordinarium de beneficio ecclesiastico per triennium pacificè non possesso, oblatam in curia Romana vnam sententiam diffinitiuam in possessorio, vel proprietate: nunc sequestra non ponuntur ab Ordinarijs, sed ab ipsis Rotæ Romanę Auditoribus, auctoritate Papæ. Secunda in *Clement. 1. de sepultur.* contra sepelientes aliquem in cœmeterio tempore interdicti extra casus à iure concessos, vel ibidem sepeliunt publicè excommunicatos, vel nominatim interdictos, vel vsurarios manifestos, etiamsi sepelientes sint exempti, non obstantibus eorum priuilegijs, *Memoriale clericorum cap. 9. excommunicat. 51.* Tertia in *Clem. religiosi, de decimis*, contra religiosos, qui sibi appropriant, exquisitis fraudibus siue coloribus vsurpare præsumunt noualia, aut decimas Ecclesijs debitas non spectantes ad eos aliqua legitima de causa, vel prohibuerint, aut non permiserint solui decimas Ecclesijs de animalibus familiarium, & pastorum suorum, vel aliorum immiscentium animalia ipsa ipsorum gregibus, vel prohibuerint, aut non permiserint solui decimas Ecclesijs de animalibus, quæ in pluribus locis emunt in fraudem Ecclesiarum, emptaque tradunt venditoribus, vel alijs ab ipsis tenenda, vel de terris, quas alijs tradunt excolendas, decimas Ecclesijs solui non permiserint, aut prohibuerint, si requisiti ab eis, quorum interest, à præmissis intra mensem non destiterint, aut si intra duos menses non satisfecerint Ecclesijs lęsis, si quid contra prædicta vsurpauerint, *Siluest. verbo excommunicat. 9. n. 72. casu 36. Nauar. c. 27. num. 188. Tolet. lib. 1. capit. 39. numer. 3.* Quarta in *Clem. ne in agro. §. quia vero, de statu monach.* contra Monachos, aut Canonicos Regulares administrationem non habentes, qui petunt Curias Principum animo nocendi suis Prælatis, & monasterijs, & contra Monachos, qui sine licentia Abbatum suorum tenent arma intra septa monasterij; *Siluester. verbo excommunicat. 9. nu. 73. casu 37. Nauar. cap. 27. numer. 139. Soar. tom. 5. disput. 23. section. 5. num. 4. Fr. Emmanuel tom. 2. quæst. Regul. 60. artic. 2. vers. quarta.* Quinta in *Clementina attendentes, §. fin. eodem tit. de statu regular.* contra eos, qui præsumunt impedire Visitatores monialium, & etiam Canonicorum Regularium in his, quæ pertinent ad officium Visitationis earundem, si à Visitatoribus admoniti non desistant, *Memoriale clericorũ cap. 9. excõ. 52.* Sexta in *Clẽ. 1. de relig. dom.* contra Beguinos, siue qui sequuntur statum Beguinorum, vel sectãtur assumptũ, vel de nouo instituunt, & Religiosos, qui dictos Beguinos, & vt supra, fouent, vel dant eisdem auxilium, consilium, vel fauorem. Septima in *Clem. 1. de consanguin. & affinitate*, contra contrahentes scienter matrimonium in gradu prohibito à sacris Canonibus, consanguinitatis, vel affinitatis. Et contra illos, qui contrahunt cum monialibus professis, & etiam moniales ipsas professas. Et contra Religiosos professos, qui contrahunt cum quauis muliere. Ac denique contra clericos omnes in sacris constitutos, matrimonium contrahentes, *Soarez tomo quinto disputation. vigesima tertia section. quinta, numero vigesimo tertio. Memoriale clericorum capit. secundo, excommunication.* 12. Octaua in *Clement. nolentes, de hæretic.* contra Inquisitores, & ipsorum, vel Episcoporum, aut Capitulorum Sede vacante Commissarios deputatos in causis Fidei, qui prętextu sui officij Innquisitionis illicitè sumunt pecuniam aliquam, & qui scienter confiscant bona ecclesiastica, etiam applicanda Fisco Ecclesiæ, *Siluester. verbo excommunicatio. 9. numer. 81. casu 42. Nauarr. capit. vigesimo septimo num. 142. Toletan. lib. 1. capit. 39. numer. 11.* Nona in *Clement. vnic. de vsuris*, contra omnes officiales locorum, quocunque nomine censeantur, qui faciunt, scribunt, vel dictant statuta de vsuris soluendis, vel quòd solutæ non repetantur, & eos qui iudicant vsuras esse soluendas, aut solutas non esse repetendas, & qui habent super hoc potestatem, nisi intra tres menses deleuerint statuta talia de libris communitatum, vel si talia statuta, aut consuetudines illorum effectum habentes obseruare præsumant. Decima fertur in *Clement. cupientes, de pœnis*, contra omnes Religiosos Mendicantes, qui sine licentia Papę loca de nouo accipiunt ad habitandum, vel hactenus recepta mutant, vel quouis titulo alienationis tranferunt, *Siluest. verbo excommunicatio. 9. casu 44. num. 85. Nauarr. cap. 27. num. 144. Memoriale clericorum capit. 3. excommunicat. 22.* qui rectè notant hanc excommun. quoad multos Mendic. per eorum priuilegia sublatam esse. Item in eadem *Clement. cupientes*, fertur alia contra religiosos, qui in concionibus, vel alijs locis dicunt aliquid, vt retrahant auditores à solutionibus decimarum Ecclesijs debitarum, *Siluest. verbo excommunicatio. 9.*

numer. 88. *casu* 45. *Nauarr. capit.* 27. *numer.* 145. *Memor. Clericorum capit.* 3. *excommunic.* 19. Item etiam in eadem *Clemen.* fertur alia contra religiosos, qui de industria postponunt facere conscientiam pœnitentibus, seu confitentibus de huiusmodi decimis soluendis, & postea præsumunt prædicare non purgata negligentia, cum commodè possunt eos admonendo. Vndecimam in *Clem. 1. de sentent. excommunicat.* contra omnes religiosos cuiuscumque Ordinis, qui interdictum impositum auctoritate Apostolica, vel Ordinaria non seruant, cum sciunt matricem Ecclesiam, vel parochialem loci illud seruare. *D. Antonin. par. 3. titulo 24. cap. 56. Nauarr. capit. 27. numer. 146. Sayr. lib. 3. cap. 33. numer. 44. Toletan. lib. 1. capit. 39. num. 15. Siluester. verbo excommunicatio 9. num. 90. casu 47.* Duodecima in *Clem. Exiui de Paradiso, de verb. significat.* contra eos qui illam commentantur *Sayr. lib. 3 cap 35. num. 21. Memor. clericorum cap. 9. excomm. 54.*

173 IN EXTRAVAG. inueniuntur aliæ excommunicationes latæ sententiæ, quarum absolutio nulli reseruatur, & illarum prima fertur in *Extrauag. super gentes, de consuetudin.* contra impedientes Nuncios, vel Legatos Romani Pontificis, ne ingrediantur Regna, Prouincias, & terras, ad quæ ipsos destinare contigerit. Hodie est reseruata per Bullam Cœnæ Domini. Secunda in *Extrauagat. ambitiosæ de rebus eccles. non alien.* contra eos, qui extra casus à iure permissos alienant, vel locant in plures, quam in tres annos, bona immobilia, vel mobilia pretiosa Ecclesiarum. Hanc Extrauag. receptam esse quoad nullitatem contractus, non vero quoad excommunicationem, & alias pœnas extrinsecas resoluunt *Mol. de iustit. tractat. 2. disput. 466. numer. decimo Sayr. in Claui Regia libro tertio capit. 5. numer. 15. ex Nauarr. Rebello de obligat. iustit. par. 2. libr. decimo quarto quæst. 5. numer. 8. Quaranta in summ. Bullarij, verbo alienatio rerum Ecclesiæ, numer. 48. pag. 37. Cened. ad sextum collect. 32. numer. 1. Sayr. lib. 3. capit. 32. numer. 22. in fine, Memor. clericorum cap. 2. excommun.* Tertia *in Extrauag. quia nonnulli, de sentent. excommunic.* contra impugnantes litteras Papæ electi antequam coronetur, cum eodem momento, quo quis in Papam canonicè eligitur, confirmatur immediatè à Deo, & potest ante coronationem exercere officium suum *Memor. clericorum capit. nono excommunic. 55.* Quarta est contra Episcopos, & quoscunque Prælatos permittentes ritum habitumue Fraticellorum, Bizzocorum, siue Beguinorum, in *Extrauag. Sancta Romana de religios. domibus, Ioan. XXII. Caiet. verbo excommunicatio cap. 5. Tolet. libro primo cap. 38. numer. 12. Sayr. lib. 3. capit. 32. numer. 24.* Hæc excommunicatio est etiam contra dictos Fraticellos, & Beguinos, & omnes de nouo assumentes talem sectam, quæ hodiè non extat, vt inquit *Tolet. vbi supra.* Quinta contra Prælatos quoscunque etiam patriarchas, ad Romanam Curiam venientes, & inde discedentes absque Papæ notitia, & contra omnes, qui Prælatos apud Sedem Apostol. recipiunt, nisi ante receptionem, aduentum illorum Papæ significauerint *Extrauag. Etsi deceat, de maior. & obed. inter com. Sayr lib. 3. c. 32 n. 23.* Sexta in *extrauag. 2. de treuga, & pace* contra ipsos Rectores Ecclesiarum, & Religiosos Mendicantes in Germania existentes, qui pacem inter ipsos factam violant. *Sayr. lib. 3. cap. 33. num. 49. Memor. clericorum capit. 8. excommun. 13.*

174 IN CONC. TRID. aliquæ etiam sunt excommunicationes nulli reseruatæ, quarum prima fertur *sess. 4.* contra imprimentes, & mandantes imprimi, vendentes, & apud se retinentes libros de rebus sacris tractantes, sine nomine Auctoris, sine approbatione Ordinarij, & si Auctores Regulares fuerint vltra Ordinarij approbationem, requiritur etiam proprij Superioris recognitio, & licentia, *Soarez tom. 5. disput. 23. sect. 7. in princip. Memoriale clericorum cap. 9. excommunic. 56.* Secunda in *sess. 5. in decreto de peccato originali*, quæ est Summo Pontifici reseruata, vt supra dixi in vigesima excommunicat. illi reseruata. Tertia *sess. 13. canone 11.* contra eos, qui docent, prædicant, vel pertinaciter asserunt, seu etiam publicè disputando defendere præsumunt eos, quos conscientia peccati mortalis grauat, quantumcunque etiam se contritos existiment, habita copia Confessarij necessariò, præmittendam non esse Confessionem Sacramentalem, *Soarez tom. 3. disput. 66. sectione 3. Memoriale clericorum cap. 9. excommunicat. 57.* Quarta in *cap. 6. sess. 24. de reformat. matrimon.* contra raptores mulierum, ac omnes dantes eis auxilium, consilium, & fauorem, *Memoriale clericorum cap. 9. excommunicat. 58. Farin. in prax. criminal. quæst. 145. num. 21. Sanch. lib. 7. de matrimon. disput. 13. Valer. Reginal. in praxi fori pœnitent. lib. 22. num. 31. vers. sic. de excommunicat. Bonacina de matrimon. quæst. 4. puncto 18. num. 9. in fine.* Quinta in eadem *sess. 24. cap. 9.* contra dominos temporales, ac Magistratus cuiuscunque gradus, dignitatis, ac conditionis existant, qui quouis modo directè, vel indirectè subditos suos, vel quoscunque alios cogunt, quominus liberè matrimonium contrahant. Comprehenduntur tantum temporales quidam domini, & publicam forensem iurisdictionem habentes, vt iudices, & Episcopi, *Henriquez lib. 11. cap. 6. §. 6. in com. litter. G. Sanch. lib. 4. de matrimon. disputat. 22. in fine, Ponci. de impedimentis matrimon, disput. 29. §. 12. versic. ex dictis, Gutier. de matrimon. cap. 79. numero 11. Bonacina eodem tract. quæst. 3. puncto 8. numero 34. vers. aduertendum.* Non extenditur ad prohibentes matrimonium, *Henriq. d. cap. 6. §. 5. Bonacina d. numero 34. versicul. secundo, & quæst. 4. puncto 17. numero 26. versic nec obstat, Basil. Ponc. dict. §. 12. versicul. secundo.* Sexta in *cap. 5. sess. 25.* contra magistratus seculares, qui ab Episcopis requisiti non præbent eorum auxilium, ad restituendam vel conseruandam clausuram monialium, & ad compescendum pœnis inobedientes, & contradictores talis clausuræ, *Memoriale clericorum cap. 7. excommunicat. 10.* Item etiam contra ingredientes septa monialium, cuiuscunque generis, sexus, conditionis, vel ætatis fuerint, sine Episcopi, vel Superioris licentia in scriptis, & dixi latissime alibi. Nona in *capit. 18. sess. 25. de regul.* contra omnes quicunque sint, qui quomodocunque coegerint aliquam Virginem, vel viduam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam, præterquam in casibus à iure permissis, & expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscunque religionis, vel ad emittendam professionem in eis, & qui in aliquo ex prædictis consilium, auxilium, vel fauorem dederint, aut qui scientes eam non sponte ingredi monasterium,

aut

aut habitum susc̃ipere, aut professionem emittere quoquo modo eidem actui, vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint, vel qui sanctam Virginum, & aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo sine iusta causa impedierint: intelligendum de vi coactiua, non inductiua, cum loquatur per verbum, coegerit, *Azor. institut. moral. par. 1. lib. 13. capitul. 9. quæst. 2. versicul. præterea, Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ libr. 2. titul. 18. l. 7. numero 62.* Procedit etiam in cogente fœminam ad monasterij ingressum, non vt profiteatur, nec vt habitum sumat, sed vt ibi seculari retento educetur, donec ætatis aptæ matrimonio sit, *Nauarr. consilio 56. sub tit. de sentent. excommunicat. in 1. edit. & cons. 6. sub tit. de regular. in nouis, Soar. tom. 5. disputat. 23. sect. 5. numero 9. Sanch. in præcepta decalogi libro 4. capit. 4. numero 12. praxis Episcop. par. 2. verbo moniales, §. 13.* Non comprehendit tamen cogentes ingressu non sequuto, *Nauarr. cons. 55. de sentent. excommunicat. Sayr. decis. 51. sub eodem titul.* Decima in *capit. 16. sess. 25. de regular.* contra religiosos, & religiosas, qui recipiunt aliquid à nouitijs, dum sunt in probatione, vel à parentibus, propinquis, & curatoribus suis, excepto victu, atque vestitu, *Miranda in man. Prælatorum tom. 2. quæst. 35. articul. 18. conclus. 2.* In aliquibus Summorum Pontificum constitutionibus sunt nonnullæ excommunicationes nemini reseruatæ, quarum prima refertur in *Concil. Lateranen. sub Leone Decimo* contra eos, qui prædicando, vel disputando audent impugnare Montes Pietatis. Secunda in *constitut. 93. Pij Quinti* contra omnes, qui vindictæ studio aliquem offenderint in Vrbe, & ibi arma ad hoc, aut armatos congregauerint, *Iacob. de Graffi. lib. 4. capit. 22. numero 22.* Tertia in *Constitut. 83. Pij Quinti*, incip. *Si de protegendis*, contra eos, qui occidunt, verberant, deijciunt, perterrefaciunt Inquisitores, aduocatos, procuratores, notarios, aliumue ministrum Sancti Officij, seu accusatorem, denunciatorem, aut testem in causa Fidei, quomodocumque productum.

175 Ab omnibus prædictis casibus, & excommunicationibus, quos Summus Pontifex sibi reseruauit, Episcopi, & quicunque in Ecclesia Primates, absoluere non possunt, cum inferior nihil contra Superioris voluntatem debeat attentare, *capit. cum inferior, de maiorit. & obedien.* Episcopi enim, qui iurisdictionem suam non à Deo immediate obtinent, nisi in iis, quæ à consecratione, & ordinatione dependent, quamcunque, extraneam potestatem ab ipso summo Pontifice assequuntur *Nauarr. d. capit. 27. numero 263.* qui illis sic vices suas, & potestatem communicauit, vt in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis eos receperit, vel vocarit, *capit. qui se scit, capit. decreto 2. quæst. 6.*

176 Ideòque debent Episcopi singuli, cum nomen suum alicui actui, cuius ipsi sunt Auctores, inscribunt, post Deum, Sedi Apostolicæ Episcopatum acceptum referre, his verbis: *N. Dei, & Apost. Sedis gratia Archiepisc. Bracharen.*

177 Nec obstat, quod Episcopatus sint de iure diuino, iuxta *Psalm. 108.* & Episcopatum eius accipiet alter, & in *Actibus Apost. capit. 1. post medium, glos. in capit. porro 66. distinct. capit. 1. & seqq. distinct. 80.* cum citatis Doctoribus supra *Alleg. 1. numero 23.* quia respondetur ex eorum mente Episcopos esse in Ecclesia de iure diuino, sed hic, vel ibi, hoc, vel eo modo, de iure positiuo Canonico est. Quare, qui in aliquem ex supradictis casibus Summo Pontif. reseruatis inciderit, non ab Episcopo, sed à Summo Sacerdote, qui ad Christiani populi disciplinam eos sibi reseruauit absolutio, vel absoluendi facultas est obtinenda.

178 Si vero quis obtinuerit facultatem absoluendi ab omnibus casibus Summo Pontif. reseruatis, non poterit absoluere à casibus contentis in Bulla Cœnæ, quando non non est facta mentio illius Bullæ, quia casus Bullæ Cœnæ specialiter reseruantur, & consequenter indigent speciali expressione in concessione facultatis absoluendi: tum quia vsu ita receptum est, *Iacob. de Graff. cons. vnic. de immun. eccles. vers. 1. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 333. Vgo lin. de censur. tab. 1. capit. 10. §. 4. numero 8.* post *Nauarr.* & *Conar.* tenet *Soarez tom. 5. disput. 21. section. 3. numero 3. & disput. 7. sectione 5. numero 11.* & etiam data facultate absoluendi à casibus reseruatis etiam contentis in Bulla Cœnæ, non potest quis virtute illius absolui ab excommunicatione ob hæresim contracta, *Henriq. lib. 8. capit. 16. §. 3. Auila de censuris par. 2. capit. 2. disput. 1. dub. 7 conel. 12. Vasquez trac. de excommunicat. dub. 19. numero 5. Azor. par. 1. lib. 8. capit. 10. quæst. 12. Graffius libro quarto capit. 15. numero 25. Mar. Alteri. de censur. tom. 1. libro quarto disputat. 4. capitulo 2. versic. & similiter.*

179 At vero obtinens facultatem absoluendi à casibus Summo Pontif. reseruatis potest absoluere à censuris illi reseruatis, nam peccata summo Pontifici reseruata censentur illi reseruata solum ratione censuræ, vnde sublata censura quilibet sacerdos approbatus potest ab illis absoluere, quamuis facultatem non habeat absoluendi à censuris, & casibus reseruatis, *Bonacina de censur. disput. 1. quæstione 3. puncto primo, in fine.*

180 Sic etiam obtinens à Summo Pontifice facultatem absoluendi ab omnibus censuris, potest absoluere à censuris reseruatis, quia huiusmodi priuilegium redderetur inutile, si non posset absoluere à censuris Summo Pontif. reseruatis: quilibet enim Sacerdos approbatus iure communi potest absoluere à censuris non reseruatis: tum quia verba generalia generaliter sunt intelligẽda, *Azor. d. quæst. 12. Bonacina d. puncto 1. num. 11.*

181 Ab alijs vero casibus ex *Decreto, Decretalibus, Sexto, Clement. & Extrauag.* ac *Concilio Tridentino* depromptis, & supra enumeratis, ac alijs, si qui sunt, in quibus excommunicatio maior lata est ab ipso iure, & nulli reseruata, potest absoluere proprius Prælatus sibi subditum, cuiuscunque generis illa sit, siue sit lata & appositа per Concilium, aut specialiter per quemcunque Summum Pontif. Per proprium Prælatum intelligimus, non solum Episcopum, & Capitulum Sede vacante, verum etiam quemlibet alium Prælatum exemptum Ecclesiæ cuiuscunque siue secularis, siue regularis, ex his, qui habere dicuntur iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem. Ita per *text. in capit. nuper, de sentent. excommunicat.* resoluunt. *Nauarr. in Man. cap. 27. num. 39. Soarez de censuris disputat. 7. sect. 3. & sect. 4. numero 9. Mari. Alteri. d. tract. tom. 1. libro 4. disput. 3. cap. 1. & 2. Sayr. eodem tract. lib. 5. cap. 15. num. 22. Auila par. 2. cap. 5. disput. 1. dub. 4. Bonacina dicto puncto 1. nu. 9. Miranda in manuali Prælator. tom. 2.*

quæst. 35. artic. 19. conclus. 3. communiter asserentes hanc regulam non solum valere in absolutione ab excommunicatione, sed etiam in absolutione aliarum censuratum, nisi fiat in ipsis specialis aliqua exceptio.

182 Et absolui quis potest ab Episcopo loci, vbi moratur, à sententia iuris, quam incurrit in alia diœcesi, siue sit ius synodale, siue commune, secus à sententia hominis, *Leli. Zechi. de casibus Episcopo reseru. casu 1. versicul. Absolui quis potest, pagina 38. Mari. Alteri. d. capitul. 1. versicul. Episcopus*, & in *versicul. tamen* resoluit sufficere habitationem in loco, vt Episcopus loci possit incolam valide absoluere ab excommunicatione iuris, etiamsi maneat ad tempus cum animo redeundi ad suum domicilium, dummodo habitatio non sit ad modicum, & breue admodum tempus, sed mora sit diuturna, vt saltem excesserit maiorem partem anni.

183 Imo etiam Parochus, & alius quicunque Sacerdos potestatem habens absoluendi à mortalibus, potest absoluere à censuris iuris nemini reseruatis, si ita sit consuetudo in Episcopatu, *Nauarr. d. numero 39. Soarez d. sect. 3. numero 23. & 31. Sayr. dicto libro 2. capitul. 19. numero vlt. Bonacina d. puncto 1. numero 9.* post *Angel. Siluest. Armil.* & alios, *Mar. Alter. d. disput. 3. capitul. 3. Posseuin. de officio Curati capitul. 7. numero 50.*

184 Ex declaratione *Clement. VIII.* Ordinarium non posse sibi reseruare absolutionem excommunicationum iuris nulli reseruatarum dicit. *Paul. Comitol. responsa. moral. libro sexto capit. 12.* At dictum Decretum videri loqui de excommunicatione Cœnæ Domini, dicit *Posseuin. vbi proxime.*

185 Sic etiam Episcopi omnes, cum in suis diœcesibus omnia possint, quæ Summus Pontifex in vniuerso Orbe, exceptis specialiter reseruatis, vt firmant citati per me *Alleg. 1. numero 6.* poterunt in eis sibi alios casus reseruare iure proprio, sed à Romano Pontifice dependenti, plus minusve, iuxta maiorem, vel minorem Confessariorum, quos in sua diœcesi habent, idoneitatem, capacitatem, & eruditionem. Fit autem reseruatio casuum secundum *Concil. Tridentin. sess. 14. capit. 7.* tum vt grauiora peccata grauiori iudicio subdantur: tum vt melius corrigi possint: tum vt si sint in Repub. pestifera commodius adhibeatur remedium: tum præsertim vt acriori metu corrupti homines ab huiusmodi sceleribus arceantur, *Sot. in 4. sentent. distinct. 18. quæst. 2. artic. 5. Iacob. de Graffijs in aureis decis. par. 1. lib. 1. capit. 13. numero 71.* Si quis autem dixerit Episcopos non habere ius reseruandi sibi casus, nisi quoad externam politiam, atque ideo casuum reseruationem non prohibere quominus Sacerdos à reseruatis verè absoluat, anathematis pœnam incurrit *Concil. Trident. de sacra Pœnitent. sess. 14. can. 11.* In illis certa regula dari non potest, cum possint reseruari quæcunque crimina pro arbitrio ipsius Episcopi, quæ iudicauerit necessario reseruanda ad animarum salutem, & ad retinendam disciplinam in ædificationem, non in destructionem, consideratis diligenter cuiusque prouinciæ, & populorum moribus, natura, propensione pro cuiusque diœcesis statu, & quantitate atrociorum tantum, & grauiorum criminum, quam paucissimos, eosque maximè necessarios reseruando, dummodo tamen non reseruet casus contentos in Bulla Cœnæ Domini. Nec specialiter reseruatos Sedi Apostolicæ. Nec promiscuè eos, quibus annexa est excommunicatio maior à iure imposita, cuius absolutio nemini est reseruata, nisi iudicauerit aliquos nominatim reseruandos propter frequentiam, scandalum, aut aliam necessariam causam: Nec eos, in quibus non datur absolutio, nisi facta restitutione, vel executione: Nec illos, in quibus licet adsit peccatum mortale, tamen versantur circa res parui momenti, & quæ frequenter euenire solent inter idiotas. Nec peccata carnis, vbi adest periculum scandalorum, vel vbi cadere potest aliquid suspicionis, propter frequentem reditum ad Ordinarios. Et hodie prohibetur quibuscunque Confessarijs secularibus, & regularibus ne vigore ipsorum priuilegiorum absoluant à casibus contentis in Bulla Cœnæ Domini clare, vel dubiè: violationis immunitatis Ecclesiæ in terminis Const. *Gregor. XIV.* Violationis clausuræ monialium ad malum finem: prouocantium, & pugnantium in duello in terminis *Concil. & Constit. Gregor. XIII.* inijcientium manus violentas in clericos iuxta *caput. si quis suadente*, ac iuris dispositionem: simoniæ realis scienter contractæ, confidentiæ beneficialis, & in omnibus casibus, quos locorum Ordinarij sibi hactenus reseruarunt, aut reseruabunt, etiam in casu necessitatis, & impedimenti: nisi in mortis articulo, vel nisi habeant licentiam nouam specialem à Sede Apostolica, vel ab Ordinarijs in scriptis, vel viua voce, sub pœna excommunicationis, & priuationis officiorum, dignitatum, & beneficiorum, ac inhabilitatis ad ea in posterum obtinenda, ipso facto absque vlla declaratione incurrenda, à qua non poterunt dispensari, habilitari, vel absolui, nisi à Sede Apost. præter quam in mortis articulo, quoad confitentes verò adest pœna nullitatis absolutionis. Quæ omnia, aliáque in hac materia decisa continentur in Edictis sacræ Congregat. Cardinalium super negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium propositis, quæ sequuntur.

Decretum, & declaratio super absolutione à censuris, seu à casibus reseruatis.

186 SAcra Congregatio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, iustis, & grauibus causis id exigentibus, ac de Sanctissimi D. N. *Clementis Octaui*, speciali mandato, viuæ vocis oraculo desuper habito, sacerdotibus omnibus, tam secularibus, quam regularibus per vniuersam Italiam extra Vrbem degentibus ad Confessiones audiendas probatis, quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militiarum, aut Congregationum, etiam Societatis Iesu, & generaliter quarumcunque aliarum quouis nomine nuncupentur, iubet, & præcipit, ne quis eorum sub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel specifice scripto, aut viuæ vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apostolica, vel eius auctoritate eorum Ordinibus, Congregationibus, Collegijs, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus secularium, aut singulis personis,

seu aliàs quomodocunque sub quibusuis tenoribus, formis, & clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis, ad cuiusuis etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum instantiam concessarum, seu confirmatarum alicui cuiusuis status, gradus, & conditionis, aut dignitatis, tam Ecclesiast. quam secularis, etiam Regiæ, vel Imperialis, ab vllo ex casibus clare, vel dubie in Bulla die Cœnæ Domini legi solita contentis, vel aliàs quomodocunque Sedi Apostolicæ reseruatis, aut in futurum, & per Sanctitatem Suam, eiusue Successores pro tempore, in eadem Bulla, vel aliter reseruandis, nec etiam à casibus, quos Ordinarij locorum hactenus reseruarunt, vel in posterum sibi reseruabunt, nullo casu, etiam necessitatis, vel impedimenti, nisi in mortis articulo, seu cum noua, vel speciali Sanctitatis Suæ, aut successorum suorum, vel Ordinariorum, quoad casus ab ipsis tantum reseruatos respectiuè, impetrata in scriptis licentia, Ordinarij locorum exhibenda absolutionis beneficium de cætero impendere audeat, vel præsumat. Sed cum opus fuerit pœnitentes ad Superiores, legitimosque iudices suos accedere consulant, sub pœna contrafacientibus tam Regularibus, quam secularibus, excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum, inhabilitatis item audiendi Confessiones, & ad quæcunque officia, prælaturas, beneficia in posterum obtinenda ipso facto, absque vlla alia declaratione incurrenda, super quibus à nemine, nisi à Romano Pontif. habilitatio, dispensatioue, aut absolutio, præterquam in mortis articulo possit impartiri: Sanctitas enim Sua (quatenus opus sit) facultates, & concessiones ipsas in hac parte vti cassas, & irritas haberi de cætero voluit, & vult, non obstantibus quibuscunque.

Præterea nouerint pœnitentes absolutionem, si quam obtinebunt, contra huiusmodi prohibitionem esse nullam, nulliusque roboris, & momenti.

Et ne locorum Ordinarij, quibus ius hoc reseruandorum casuum competit, plurium, quam opus sit, reseruatione, subditis, aut Confessarijs in animarum salute procuranda cooperatoribus sint onerosi, monentur omnes, vt paucos, eosque tantum, quos ad Christianam disciplinam retinendam, animarumque sibi creditarum salutem pro cuiusuis diœcesis statu, & qualitate necessario reseruandos esse iudicauerint, reseruent. In quorum fidem, &c. Datum Romæ die 9. mensis Ianuarij anno 1601.

Cum autem dubia quædam, ac difficultates circa eiusdem Decreti interpretationem, atque obseruationem emersissent, eadem Congregat. ne vllus deinceps obscuritati, scrupulo, ambiguitatiue locus relinquatur, & vt clarius appareat in quibus casibus, vigore eiusdem Decreti reseruatis, intelligatur prohibita absolutio, speciali mandato eiusdem S. D. N. Clementis Papæ Octaui, similiter viuæ vocis oraculo super ea re habito ipsum decretum ita moderatur, ac declarat, videlicet sub eiusdem prohibitione illos tantum in posterum comprehendi casus, qui in Bulla die Cœnæ Domini legi consueta continentur. Ac præterea violationis immunitatis ecclesiasticæ in terminis Constitutionis felicis recordationis. Gregorij Decimi Quarti, quæ incip. Cum aliàs nonnulli. Violationis clausuræ Monialium ad malum finem prouocantium, & pugnantium in duello, iuxta decretum Sacri Concil. Tridentini, & Constit. felicis recordat. Gregorij Papæ XIII. incip Ad tollendum. Iniicentium violentas manus in clericos, iuxta canon. *Si quis suadente*, 17. *quæst.* 4. ac iuris dispositionem. Simoniæ realis scienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficialis. Item omnes casus, quos Ordinarij locorum sibi reseruarunt, vel in posterum reseruabunt. In quibus omnibus iam enumeratis casibus dumtaxat, & sublata etiam pœna inhabilitatis audiendi Confessiones eadem Sacra Congregat. vult, & mandat dictum Decretum in sua firmitate, & pristino robore permanere: ac præterea declarat eos quidem Sacerdotes, tam seculares, quam Regulares, qui aliquo ex priuilegijs, indultis, & facultatibus in supradicto Decreto expressis suffulti fuerint, posse iuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates vsu ante idem Decretum receptas, & quæ sub alijs reuocationibus non comprehenduntur, tantum, & non aliàs absoluere à casibus in præsenti declaratione non comprehensis, alijs verò Sacerdotibus huiusmodi priuilegia non habentibus nihil de nouo concedit. Sed ne locorum Ordinarij, ad quos casuum reseruatio spectat ea in re modum excedant, eadem sacra Congregat. illos rursus magnopere admonendos censet, vt non passim, sed cum id videbitur communi bono expedire atrociorum tantum, & grauiorum criminum absolutionem sibi reseruent, quorum reseruatio ad Christianam disciplinam retinendam conferat in ædificationem, non autem in destructionem cedat, ne alioquin Sacramenti Pœnitentiæ ministrorum coarctata potestate Sanctæ Matris Ecclesiæ piæ menti contrarius effectus subsequatur. Prohibet etiam, ne sibi superflue reseruent casus in Bulla die Cœnæ Domini legi consueta contentos, neque alios Sedi Apostolicæ specialiter reseruatos, facultatem vero, & licentiam absoluendi à casibus reseruatis, quam in scriptis tantum concedi permittebatur, etiam sola viua voce concedi posse declarat. Cæterum ne quis sacerdotum secularium, aut Regularium sub prætextu, quod per primum dictum Decretum non fuerit sufficienter eorum specialibus priuilegijs derogatum eidem Decreto, sicut præfertur, declarato contrauenire audeat, Sanctitas sua constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis omnibus in fauorem quorumcunque Ordinum, seu institutorum, Regulatium, aut Sacerdotum, tam secularium, quam Regularium editis: nec non eorundem Ordinum, seu institutorum, atque etiam Ecclesiarum, & monasteriorum, & aliorum secularium, seu regulariũ locorum quorumcunq; etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & cõsuetudinibus, priuilegijs quoq; indultis, & litteris Apostolicis, etiam Mari magno, seu Bulla aurea, aut alias nuncupatis, eisdem Ordinibus, seu institutis, atque etiam Ecclesijs, & monasterijs, & secularibus, seu regularibus locis, aut personis, sub quibuscunq; tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiã derogatoriarũ derogatorijs, alijsq; efficacioribus, & insolitis clausulis, nec non irritantibus, & alijs decretis, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per

viam communicationis, seu extensionis concessis, atque etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorúmque totis tenoribus, & formis, specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata inserti forent, præsentibus pro expressis habens, quoad ea, quæ præsentibus obseruantur, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogat, contrarijs quibuscunque non obstantibus. Romæ die 26. Nouembris 1602.

Alexand. Card. Florentiæ. Episc. Præneſtin. Hieron. Agucch. Secret.

Decretum eiusdem sancti Congreg. de S. D. Pauli V. felicis recordat. mandato editum, quo confirmantur, & innouantur contenta in supradicto Decreto.

187 QVoniam Sacra Congreg. Cardinalium negotijs Episcoporum, ac Regularium præpositorum nuper accepit quamplures Regulares tantum facultatis, seu priuilegij ab Apost. Sede sibi concessum profiteri, vt etiam à casibus locorum Ordinarijs in eorum diœcesibus reseruatis, absque alia ipsorum Ordinariorum licentia, pœnitentes absoluere minimè dubitent, nonnullosque alios in decreto prohibitionis, absolutionis à casibus Sedi Apost. vel locorum Ordinarijs reseruatis die 9. Ianuarij 1601. felicis record. Clement. Papæ VIII. iussu edito, nec non in declaratione illius eodem Clement. Pontif. iubente, die 26. Nouembris 1602. promulgata, excommunicationes Sedi, vel Ordinarijs prædictis reseruatas minimè comprehensas asserere: vnde fit vt metus, quo homines à peccando coercentur, absolutionis facilitate exoleſcat. Ideo Sacra eadem Congreg. de S. D. N. Pauli V. speciali mandato, viuæ vocis oraculo desuper habito, decretum huiusmodi, illiusque declarationem, nec non censuras, & pœnas in eis contentas, omnia confirmanda, atque innouanda operæ pretium duxit, prout per præsentes confirmat, atque innouat, ab omnibusque Sacerdotibus, tam secularibus, quam Regularibus, quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militiarum, Congregationum, ac cuiusuis alterius instituti etiam necessario exprimendi, quouis nomine nuncupetur, inuiolabiliter obseruari, ac insuper, vt nulli ex Sacerdotibus prædictis, quibuscunque priuilegijs, indultis, & facultatibus suffulti, ab excommunicationib. vel à casibus eisdem Ordinarijs, vel Sedi Apost. reseruatis, tam ad forum contentiosum eorumdem Ordinariorum deductis, quam non deductis, præterquam in mortis articulo, absoluere audeant, vel præsumant, vel eorum aliquis audeat, vel præsumat, sub eisdem censuris, & pœnis eo ipso, & absque alia declaratione incurrendis, mandat, & præcipit. Non obstantibus omnibus, quæ idem Clement. VIII. in decreto, & declaratione huiusmodi voluit non obstare. Dat. Romæ 7. Ianu. 1617. *Ant. Card. Saulius V. Theat. Secret.*

Sequuntur litteræ eiusdem Sacræ Congregationis ad Archiepiscopum Neapolitanum in quibus circa casuum reseruationem regulæ dantur vtilissimæ.

188 ILlustrissime, & Reuerendissime Domine accipiet Illustriss. Amplitudo. Vestra vnà cum hisce litteris exemplum declarationis, quam Sacra Congreg. S. R. E. Cardinalium negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, de expresso Sanctissimi D. N. mandato nuper edidit super decreto de prohibita absolutione à casibus reseruatis die 9. Ianuarij 1601. promulgato, quod in suis Diœcesibus Ostiensi, & Neapolitana publicandum, ac studiosè obseruandum diligenter curabit. Cum autem locorum Ordinarij magna ex parte indicem, seu notam singulorum casuum à se reseruatorum huc miserint, compertum est in hoc genere variè quid à varijs admissum fuisse, quod aliqua emendatione indigeret, quosdam nimirum quædam reseruasse, quæ iam Apost. Sedes sibi reseruaret: alios alia, quæ minimè expediebant, nonnullos vero in ea re modum excessisse, vt nullum fere supereſſet peccatum, quod non sibi vendicaret indifferens illa seruandi ratio, quæ (vt necesse erat) res pleraſque leuis momenti, & alioquin Concilij Trid. aliorumque Sacrorum Canonum sententiæ parum cõgruentes complectebatur: Verum quia nondum satis hic exploratа erat cuiusque loci conditio, ac necessitas non potuit vnicuique reseruationum huiusmodi sigillatim modus, ac temperamentum, quod res poscebat adhiberi. Nec sanè debuit vna eademque regula omnibus Ecclesijs præscribi, quandoquidem alia alibi magis conuenire certum est, & fieri vix potest, vt omnia omnibus in locis æque probentur, & prosint. Quæ cum ita sint visum est eidem S. Congreg. præter illam declarationem priuatas quoque litteras ad singulos Ordinarios mittere, quib. moneant, vt simul, ac eas acceperint, omnes casus sibi iam olim reseruatos, adhibitis aliquibus pietate, & doctrina præstantibus viris, de integro discutiant, diligenterque examinent, & ad ipsius decreti iam declarati normam accommodent, eorum multitudinem sic resecantes, vt ad quam pauciſſimos, eosque maximè necessarios redigantur ijdem casus, vnde salutaris ille sequatur effectus, cuius causa hæc reseruandi atrociores quosdam casus, Episcopis in sua cuique diœcesi tributa est auctoritas.

Præcipuè vero hæc monenda censet Sacra Congregat. vt videant ipsi Ordinarij, nè illos casus promiscuè reseruẽt, quibus annexa est excommunicatio maior à iure imposita, cuius absolutio nemini reseruata sit, nisi forte propter frequentiã, scandalum, aut aliam necessariam causam, aliqui huiusmodi casus nominatim reseruandi viderentur. Neque casus, in quibus absolutio nisi cum restitutione, vel executione eorum, ad quæ pœnitentes tenentur, non cõfertur: neque illos qui etiamsi mortale peccatum inducant, circa res tamen parui momenti versantur, & frequenter inter idiotas euenire solent, vti damni dati, & similium. In pecca-

tis etiam carnalibus reseruandis multa vtantur circunspectione propter periculum scandalorum, in his maximè personis, in quas ob accessum ad Confessarios extraordinarios, vel frequentem reditum ad ordinarios, suspicionis aliquid cadere potest. Postremò eam potissimum ineant, ac sequantur rationem, quæ consideratis diligenter cuiusque Prouinciæ, ac populorum moribus, natura, ac propensione magis in domino expedire videbitur. Postquam autem ab his peracta descriptáque fuerit hæc moderatio, vnusquisque eam primo quoque tempore ad me perferendam curet, addita insuper causa, quæ cuiusque casus reseruationem potissimum suaserit. Hoc enim S. D. N. deliberatum est, vt postmodum singulæ huiusmodi reseruationes distinctius examinentur, quo perfectè tandem adiutrice Dei gratia opportunum ijs incommodis remedium adhibeatur. Interim de ipsius Sanctitatis suæ mandato ijdem Ordinarij monentur, vt per totam suam diœcesim, ac præsertim ijs locis, qui à Ciuitate, & Cathedrali Sede longius remoti sunt Pœnitentiarios, aliosque Sacerdotes constituant, ac delegent, quibus facultatem absoluendi à casibus sibi reseruatis concedant, ita vt his quoque liceat eandem alijs Confessarijs, si opus sit, etiam viua voce impartiri: idque maximè in solemnioribus, & præcipuis anni festiuitatib. vt peccatores, quibus obuia, & facilis fuerit huiusmodi Sacerdotum copia, ad peragendam Confessionem alliciantur, quia alioquin plærique, vel ob id ipsum omittere possent, si necesse haberent Pœnitentiæ Ministros, quib. indigent, longius quærere. In eam igitur curam, quantum in se erit sedulò incumbet Illustriss. Amplitudo vestra, vt hæc omnia ex sanctitatis suæ, & Sacræ Congregat. mente debitæ executioni mandentur, ea diligentia, eoque zelo vbique adhibito, quem optimus quisque Pastor erga animarum sibi creditarum salutem præ se ferre debet: vt autem apud se, successoresque suos perpetuum extet monumentum, quid hîc circa totam hanc reseruandi rationem deliberatum sit, dabit operam vt hæ litteræ vna cum ipso Decreto, ac declaratione in publicis suarum Curiarum Episcopalium actis integre describantur, Eas verò cum primum acceperit, dignabitur facere nos ea de re certiores, missura postea, quanto citius fieri poterit, expetitum nouæ reseruationis indicem ex præscripto huiusce mandati confectum. Quæ omnia mandante ipsa Sacra Congregat. ego Illustrissimæ D. V. scripsi, Deum precatus, vt eandem quamdiutissime incolumẽ tueatur. Romæ die 26. Nouembris 1602. Dignabitur etiam Amplitudo V. Illustriss. operam dare, vt Prælatis inferioris Ordinis exemptis, seu nullius diœcesis, seu qui sint in sua Prouincia, innotescat Decretum hisce litteris inclusum, tum etiam hæc reliqua, quæ ei scribuntur super casuum reseruatione. Alexander Card. Florent.

SVMMARIVM.

1 *Casus in quibus tantum cadat Episcoporum reseruatio, nulli certi dari possunt.*

2 *Casus numerantur quos Episcopi sibi reseruare consueuerunt.*

3 *Homicidium voluntarium quod dicatur?*

4 *Homicida sui aggressoris ad defensionem vitæ propriæ cum moderatione inculpatæ tutelæ, non peccat, nec tenetur ad restitutionem, nec est irregularis.*

5 *Moderamen inculpatæ tutelæ non dicitur seruare, qui occidit si fugiendo euadere posset, nisi fuga sit illi valde dedecorosa.*

6 *Inuasorem licet occidere pro defendendis propriis bonis, quando sunt ordinata, vt media ad conseruationem vitæ.*

7 *Inuasorem licet occidere pro defensione sui honoris, vel integritate sui corporis.*

8 *Defendere vitam, seu bona proximi licet vsque ad occisionem iniusti aggressoris, quando aliter illa defensio expediri non potuerit.*

9 *Declaratur locus* Matth. 26.

10 *Irregularis non fit defendens proximum vsque ad occisionem, vel mutilationem aggressoris.*

11 *Delaratur L. vt vim vi, ff. de iust. & iur.*

12 *Mandans, & mandatarius censentur vnum idemque delictum comittere, saltem ratione finis.*

13 *Mandans punitur eadem pœna, qua puniri debet mandatarius.*

14 *Consulens delictum punitur eadem pœna, qua ipse delinquens.*

15 *Auxilium præstans in delicto punitur prout ipse delinquens.*

16 *Homicidium affert nocumentum irreparabile, quia tollit vitam humanam, quæ ex bonis temporalibus summum est.*

17 *Iuramentum vt licitum & honestum sit, tres comites habere debet.*

18 *Periurium est mendacium iuramento firmatum.*

19 *Periurium in iuramento assertorio semper, & indistinctè est peccatum mortale.*

20 *Iurans falsum putans esse verum quando peccet.*

21 *Iuramentum promissorium, cui deest veritas, an semper inducat peccatum mortale?*

22 *Iuramenti promissorij violatio in re leui, & parua solum inducit peccatum veniale.*

23 *Testis falsus vt aliquis dicatur, falsique pœnam incurrat, quæ necessaria sint.*

24 *Testis à iudice legitimè interrogatus de veritate dicenda non solum falsus est si falsum dicit; sed etiam si veritatem celat scienter in damnum proximi.*

25 *Falsum deponens in iudicio nullo includitur sub reseruatione huius secundi casus.*

26 *Testimonium ferens non iuratus si falsum dicat, ordinaria plectendus est pœna.*

27 *Falsum deponens sine dolo, non est ordinaria pœna falsi plectendus.*

28 *Interpretatio in dubio semper fieri debet, vt quis excusetur à periurio.*

29 *Ad euitandam testium falsitatem eorum dicta sunt impropriè intelligenda.*

30 *Falsitas nemini nocua pœna ordinaria non punitur.*

31 *Falsum testimonium dolosè dicens, quod tamen non valuit, ordinaria pœna non est puniendus.*

32 *Falsitas tria essentialia requirit, dolum scilicet, mutationem veritatis, & quod alteri noceat.*

33 *Testis, qui interrogatur de aliqua re sibi commissa sub sigillo secreti, quando teneatur reuelare factum occultum?*

34 *Falsum deponens circa extrinseca, & extra factum principale, non dicitur falsus.*

35 *Periurium quam graue sit peccatum ostenditur.*

36 *Periurus non satisfacit si dicat se falsum deposuisse.*

se, quia tunc ei fides non adhibetur, quamuis sit in articulo mortis.

37 Periurium est grauius adulterio.

38 Declaratur tex. in cap. quod in omnibus 32. q. 7.

39 Declaratur tex. in cap. at si clerici, §. de adulteryis, de iudicijs.

40 Periurium homicidio grauius est, & numer. 41.

42 Periuria apud varias nationes quibus pœnis puniebantur.

43 Periuri puniuntur pœna depositionis ab Ordine.

44 Periuri beneficijs ecclesiasticis obtentis priuantur.

45 Periuro facta collatio est nulla.

46 Pondus illud dicitur falsum, quod nunquam transiuit per manus affinatorum.

47 Ponderibus, & mensuris falsis vtens, falsum dicitur committere.

48 Ponderibus, & mensuris falsis vtens, quomodo ad restitutionem obligetur.

49 De adulterantibus, & vtentibus falsis ponderibus, & mensuris, referuntur plures Doctores.

50 Vinum lymphatum vendens quas pœnas incurrat, remissiue.

51 Vinum vetus cum musto admiscens quam pœnam incurrat, remissiue.

52 Pharmacopolæ vendentes medicinas adulteratas quas pœnas incurrant.

53 Pecunia qui prius vsi fuissent, ostenditur.

54 Denarij, quibus fuit venditus Dominus noster Iesus Christus, qui fuerint.

55 Monetam cudere ad Principem solum, & Rempublicam spectat.

56 Moneta vt probata, & legitima sit, quæ continere debeat, ostenditur.

57 Moneta adulterari, falsificari, seu corrumpi quibus modis dicatur.

58 Monetam excudens alia effigie, quam effigie Principis illius Regni, vbi habitat, vel falsificans monetam alterius Principis, à pœnis excusatur.

59 Monetam Principis tondentes, vel radentes eisdem subijciuntur pœnis, quibus eam adulterantes.

60 Monetam iustum pondus excedentem tondens, & mutilans, atque eam ad iustum pondus reducens, an in pœnam incidat? ostenditur.

61 Monetam reprobatam vitiantes non puniuntur.

62 Monetam falsam falsificantes non incidunt in pœnas.

63 Monetam minimi valoris fabricans, vel tondens modicam quantitatem excusatur à pœnis ordinarijs.

64 Monetam falsam expendentes, eadem pœna puniuntur, qua afficiuntur illam adulterantes, vel radentes.

65 Intellige si scienter falsam expendant.

66 Ignorantia quomodo in hoc casu probetur, ostenditur.

67 Monetam falsam expendens, si doceat à quo illam habuit, nulla lege puniri debet, & referuntur alij casus in quibus potest excusari.

68 Monetam corrumpens, fabricans, tondens, vel scienter expendens, igne comburitur, & eius bona fisco vendicantur.

69 Domus in qua fabricatur moneta falsa sciente domino, cadit fisco.

70 Vidua excusatur à scientia fabricationis falsæ monetæ cussæ in eius domo.

71 Referuntur Doctores de hac materia plenè agentes.

72 Violatores Ecclesiarum immunitatis, & libertatis ecclesiasticæ hodie absolui non possunt à Confessarijs secularibus, vel regularibus, etiam vigore suorum priuilegiorum.

73 Incendiarius dicitur ille, qui malo animo auctoritate propria incendit aliena.

74 Incendium connumeratur inter casus fortuitos.

75 Conductor propter incendium ad damni æstimationem non tenetur, nec ad restitutionem in foro conscientiæ, nisi constet de culpa, vel negligentia ipsius.

76 Incendiarius ad damna, & interesse tenetur si fuerit lata culpa.

77 Incendiarius ad damna, & interesse tenetur, si incendium ex sua nimia negligentia fiat.

78 Incendium à quibus in dubio emissum præsumatur, remissiuè.

79 Dominus de incendio per familiam admisso vtrum ne, & quando teneatur? remissiuè.

80 Incendiarijs quæcunque pertinentia, remissiuè.

81 Arborum, & vitium incisores tenentur ad omne damnum, quod earum dominus ex ipsa incisione patitur, & quomodo sit faciendæ restitutio, ostenditur.

82 Arborum incisor, quæ in suo solo plantatæ fuerunt ab alio, vel in eo radices egerunt an peccet, teneaturque ad restitutionem? ostenditur.

83 Vitis dicitur arbor frugifera.

84 Vites, aliasque arbores incidens non damni causa, vel iniuriæ, sed voracitatis, & rapacitatis naturalis, non incidit sub reseruatione quinti casus.

85 Blasphemia est de reseruatis Episcopo.

86 Blasphemare est dicere tacite, vel expresse, verbo, vel scripto contra Deum, aut eius Sanctos quidpiam contumelioſum.

87 Blasphemia alia hæreticalis, alia simplex.

88 Blasphemia hæreticalis est illa, quæ cum hæresi connexionem habet.

89 Inquisitores contra hæreticam prauitatem priuatiuè cognoscunt de blasphemijs hæreticalibus, & contra consuetum blasphemare, & monitum blasphemare non cessantem.

90 Pœna quæ imponi solet ab Inquisitoribus pro hæreticalibus blasphemijs, ostenditur.

91 Blasphemia simplex est illa, que non repugnat iis, quæ tenemur credere.

92 Blasphemiæ simplicis quæ iurationes sint, ostenditur.

93 Episcopi de blasphemiis, quæ hæreticales non sunt, cognoscunt, & puniunt.

94 Blasphemiæ simplicis crimen est mixti fori.

95 Ecclesiasticus iudex si prius de crimine mixti fori cognoscens pœnam leuem imposuerit, iure optimo poterit secularis de eadem causa iudicare, suppleréque vsque ad condignam condemnationem.

96 Blasphemiæ peccatum quam detestabile sit in Sacra Scriptura, ostenditur.

97 Blasphemi quibus pœnis iure Pontificio puniuntur.

98 Blasphemi in Synodo Lateranens. quibus pœnis afficiantur.

99 Iulius III. quas pœnas aduersus eos inflixerit, ostenditur.

100 Pius V. in blasphemos quomodo inquirendum, & animaduertendum, sua Constit. sanciuit.

101 Blasphemi iure Ciuili mortis pœna puniebantur.

102 Blasphemi quibus pœnis apud Lusitanos, & Hispanos puniuntur.

103 Blasphematores apud Gallos quomodo multentur.

104 Blasphemantibus, quæ pœnæ impenantur apud Neapolitanos.

105 *Blasphemantes à pœnis ordinariis, quando possint excusari, remissiuè.*
106 *Parentes percutientes quam graue peccatũ faciant, ostenditur multis Sacræ Scripturæ locis.*
107 *Parentes percutiens potest hæreditate priuari.*
108 *Filius verberans patrem, nec ille pater, nec ille filius est censendus,*
109 *Pater, vel mater non præsumitur qui filium non diligit.*
110 *Salomonis Regis iudicium pro cognoscenda matre ex duabus infantem postulantibus refertur.*
111 *Caroli magni simile iudicium, refertur.*
112 *Alphonso Aragoniæ Regi simile factum accidisse ostenditur.*
113 *Filius etiam leuiter patrem percutiens, peccat mortaliter.*
114 *Parentum appellatione in præsenti materia veniunt solum pater, auus, auia, & alij ascendentes.*
115 *Filius percutiens, vel occidens patrem venientem contra fidem Christi non punitur.*
116 *Patrem ad sui defensionem percutiens, vel occidens, non dicitur parricida.*
117 *Furiosus percutiens patrem non incidit in pœnas parricidij.*
118 *Patrem sine dolo percutiens, vel occidens, non punitur vt parricida.*
119 *Filius occidens patrem suum, ignorans sibi patrem esse non punitur vt parricida.*
120 *Magica ars quæ sit, remissiuè.*
121 *Diuinatio quotuplex sit.*
122 *Superstitio quæ dicatur.*
123 *Diuinatio quæ fit per dæmonum inuocationem sapit hæresim, & sic diuinantes possunt per Inquisitores coerceri.*
124 *Inquisitores contra hæreticam prauitatem habent authoritatem, & ius inquirendi contra diuinantes, & sortilegos, quotiescunque aliqua admiscent, quæ hæresim sapiunt.*
125 *Inuocatio facta ad id, quod est dæmonis natura non sapit hæresim.*
126 *Pocula, vel carmina amatoria, an vim aliquam habeant naturalem homines inuitos alliciendi ad amandum? remissiuè.*
127 *Augures, qui dicantur? remissiue.*
128 *Sortilegi, qui sint? remissiue.*
129 *Necromantici qui dicantur, & eorum materia? remissiue.*
130 *Chiromantici superstitiosè faciunt per manuum lineas bonam, vel malam fortunam indicantes, secus si complexiones, humores, & aptitudinem.*
131 *Ægyptianam de bona, vel mala fortuna interrogare quando sit peccatum?*
132 *Somniantes putantes omnia per somnia sibi visa esse vera, & diuinitus sibi immissa, peccant mortaliter.*
133 *Astrologi qui dicantur? remissiue.*
134 *Astrologiam iudiciariam exercentes quas pœnas hodie incurrant, ostenditur.*
135 *Eucharistia sanctissima abutentes sunt suspecti de hæresi, & curiæ seculari traduntur.*
136 *Abortum procurantes, consultantes, & quocunque modo consentientes, quibus pœnis per Constitut. Sixti Quinti, & Gregorij Decimiquarti puniantur.*
137 *Animari fœtus in homine dicitur per infusionem animæ rationalis, quæ in masculo sit post quadragesimum dies, in fœmina vero post 80.*
138 *Masculus, vel fœmina an sit si dubitetur, præsumendum est esse animatum post quadragesimum dies.*
139 *Abortum consulens ei, quæ dubitat esse prægnantem, non est irregularis, si non apparet de abortu.*
140 *Fœtus postquam est viuificatus si occidatur, verum homicidium committi dicitur.*
141 *Abortui causam præbens sit irregularis, etiamsi dubium sit an fœtus esset viuificatus.*
142 *Abortioni causam dans, vel recipiens poculum, quando vt homicida puniatur? remissiue.*
143 *Exponentes proprios partus, feris peiores.*
144 *Pater exponens filium legitimum, & naturalem, vel naturalem tantum, arbitrio iudicis est puniendus.*
145 *Pater exponens filium, siue alius eo consentiente, vel ratum habente, amittit ius filiationis.*
146 *Pater exponens filiam, licet perdat patriam potestatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi.*
147 *Parentes grauiter peccant, qui filios exponunt si eos nutrire, & alere commode possunt.*
148 *Infantes expositos spurios esse censendos, tenet vna sententia.*
149 *Naturales tamen esse iudicandos, existimat altera opinio.*
150 *Legitimes tamen, de successionum, ordinum, & dignitatum capaces esse, tenet verior sententia.*
151 *Expositi non sunt capaces censendi vbi habentur statuta requirentia qualitatem nobilitatis, & alia huiusmodi.*
152 *Expositus est ciuis illius loci, & ciuitatis cui exponitur.*
153 *Consanguinitas dicitur quasi sanguinis vnitas, & consanguinei qui ex eodem sanguine iuncti.*
154 *Consanguinitas est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium, carnali propagatione contractum.*
155 *Consanguinitas per gradus, & lineas distinguitur.*
156 *Linea quotuplex dicatur?*
157 *Quælibet ex his lineis per gradus distinguitur.*
158 *In linea recta ascendentium, & descendentium, vtroque iure inspecto, tot sunt gradus, quot sunt personæ, demptâ semper eâ, à qua incipit computatio.*
159 *In linea transuersa æquali quo gradu vnaquaque persona à communi differt stipite, eo etiam gradu ab altero distat consanguineo.*
160 *In linea transuersa æquali attento iure Canonico, quo gradu distat remotior à communi stipite, eo etiam differt ab alio consanguineo.*
161 *Graduum computatio in matrimoniis contrahendis secundum ius Canonicum semper facienda est.*
162 *Graduum computatio ad susceptionis, & reliqua ciuilia attento Cæsareo iure facienda est, nisi aliter de consuetudine receptum sit, vel ipsa lex ciuilis secus statuerit.*
163 *Matrimonium hodie interdicitur cum consanguineis intra quartum gradum.*
164 *Affinitas ex copula licita dirimit matrimonium vsque ad quartum gradum.*
165 *Affinitas ex copula illicita dirimit matrimonium vsque ad secundum gradum.*
166 *Gradus affinitatis quomodo computentur? ostenditur.*
167 *Affinitas vt contrahatur requiritur ea copula, quæ sit sufficiens ad generationem.*

168 *Seminatio fœminæ ad generationem non est necessaria.*
169 *Affinitas oritur ex copula cum fœmina inuita, ignorante, dormiente, ebria, vel insana.*
170 *Semen alicuius viri ope dæmonis in vterum fœmineum delatum non inducit affinitatem.*
171 *Affinitas non contrahitur si casu ad se traheret vterus fœmineus semen viri cum ea ludentis.*
172 *Affinitas oritur ex copula cum effusione veri seminis, qualis non est eunuchorum.*
173 *Affinitas non oritur ex copula sodomitica.*
174 *Impedimentum publicæ honestatis vsque ad quartum gradum extenditur.*
175 *Affinitas non oritur ex matrimonio per verba de præsenti, copula non sequuta, sed impedimentum vlteriores gradus.*
176 *Impedimentum publicæ honestatis, quando simul concurrit cum impedimento affinitatis, vtrumque explicite, vel saltem implicite in petitione explicandum est.*
177 *Publica honestas oritur ex matrimonio nondum consumato, si non sit inualidum defectu consensus.*
178 *Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex matrimonio rato amentium, vel puerorum.*
179 *Declaratur tex. in cap. iuuenis, de Sponsal.*
180 *Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex matrimonio celebrato sub conditione de futuro, antequam adimpleatur conditio.*
181 *Contractus non obligat ante conditionis euentum.*
182 *Impedimentum publicæ honestatis ex Sponsalibus validis, & certis oritur in primo gradu.*
183 *Impedimentum publicæ honestatis non inducitur quando aliquis ficte consentit.*
184 *Impedimentum ex Sponsalibus, aut matrimonijs metu, aut errore personæ, nullum nascitur.*
185 *Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex Sponsalibus conditionatis ante euentum conditionis.*
186 *Impedimentum publicæ honestatis non oritur ex Sponsalibus contractis à parentibus nomine filiorum sine eorum consensu.*
187 *Impedimentum publicæ honestatis oritur ex sponsalibus quacunque ratione irritis, quando ipsa publica sunt, & nullitas occulta.*
188 *Impedimentum publicæ honestatis contractum ex sponsalibus validis, & certis, non cessat quando sponsalia dissoluuntur mutuo contrahentium consensu.*
189 *Cognatio legalis quando impediat, & dirimat matrimonium? ostenditur.*

EPISCOPI QVORVM casuum absolutionem sibi reseruare consueuerunt?

ALLEGATIO LI.

1 NVlli possunt dari, aut tradi certi casus, in quibus tantum cadat Episcoporũ reseruatio, vt tradit *Nauarr. in man. cap. 27. num. 262. in fine:* ipsi enim consideratis diligenter suarum prouinciarum, ac populorum moribus huiusmodi reseruationem ad animarum salutem facere poterunt, dummodo non sit de exceptis Alleg. præcedenti.

2 Casus igitur quos ipsimet Episcopi sibi, vel de iure, vel de consuetudine reseruant, sunt plures, quorum quatuor nobis refert *Benedict. XI. in Extrauag. inter cunctas, de priuileg.* alijque propter frequentiam, scandalum, aliamque necessariam causam solent communiter reseruari, vt in sequentibus. Primus. Episcopis reseruari solet illorum absolutio, qui homicidium voluntarium committunt. Secundus. Qui falsum in iudicio testimonium, siue in gratiam, siue in alicuius damnum deposuerint. Tertius. Qui stateras, mẽsuras, monetasue adulterauerint, corruperintue. Quartus. Qui libertatem, siue immunitatem Ecclesiæ violauerint. Quintus. Incendiarij, & qui damni, iniuriæue causâ vires, vel arbores alienas inciderint. Sextus. Qui blasphemiam publicam, & notoriam protulerint. Septimus. Qui parẽtes percusserint. Octauus. Qui ad magicas artes veneficia, superstitiones, & alia huius generis, Eucharistia, sacrisue rebus abutuntur. Nonus. Qui abortum procurauerint. Decimus. Qui piis locis infantes exposuerint, cum habeant vnde ipsos alant, neque eorum locorum damna resarcierint. Vndecimus. Qui matrimoniũ contraxerit in gradibus prohibitis. Hi sunt principaliores casus, qui, veluti atrociora, & grauiora crimina, ab Episcopis reseruari solent, in quorum tamen arbitrio erit iuxta suarum diœcesum, ac populorum mores plures alios, paucioresue reseruare, in Confessariorum verò commoditatem breuis in quolibet prædictorum facienda erit à nobis explicatio.

PRIMVS CASVS.

QVI HOMICIDIVM voluntarium commiserint.

3 HOmicidium voluntarium dicitur id, quod dolo malo, animo occidendi committitur, *l. 1. ff. de Siccar. Carrer. §. homicidium, num. 2.* Vel secundum alios, ad homicidium voluntarium requiritur, vt sit illicitum intentum in se, saltem æquipollenter, aliàs quam vitandæ mortis causa commissum, quasi requiratur, quod sit intentum in se, aut saltem in causa, quæ sit proxima, vel ex se ordinata ad mortem, *Nauarr. in man. cap. 27. num. 238. & 240. Couarr. in Clement. si furiosus, par. 1. in initio, num. 1. & 2.* Verbi gr. dedit quis alteri venenum scienter mortiferum, licet non intenderit mortem illius, est voluntarium homicidium, si ex veneno moritur. Similiter de eo, qui lacessitus leui iniuria ab amico, illum quæsiuit animo eum leuiter percutiendi, & inuentum, in capite ense, absque intentione occidendi percussit, ex qua percussione ille mortuus est, in quo casu percutiens, quamuis non haberet animum occidendi, quia tamen fecit actum sua natura directiuum ad mortem, dicetur voluntarie occidisse, & ita visus est sentire *Nauarr. cons. 28. de homicid.* Similiter etiam de percutiente voluntarie prægnantem, vel inferente vulnus non intendens occidere, nam si mors sequatur, dicitur volitum in sua causa, cum percutiens potuerit hunc casum præcogitare, & dicitur voluntarium, vt distinguatur à casuali, vel effecto à furioso, dormiente, & similibus, vt tamen includat eum, qui occurrens inimico suo, illum occidit, vtroque

enim casu dicitur homicida voluntarius, cum voluntas casu, vel vsu rationis absorpta non fuerit, ita *Leli. Zechi. de casibus reseruatis casu* 13. *vers. secundo.* Voluntas enim in homicidium ferri potest, vel directe & per se: vel indirecte & per accidens. Directe, quando quis habet animum occidendi, & occidit, & ista est perfecta, propriaque homicidij malitia, & proprium homicidium voluntarium, *l.* 1. *C. de Siccar. l.* 2. *§. diuus, ff. eodem.* Indirecte autem fertur voluntas in homicidium quoties fertur in id, ex quo immediate, & per se sequitur homicidium, sicuti ex percussionibus, & vulneribus, ex quibus per se, & vt plurimum, sequitur mors. Itaut non solum dicatur voluntarium homicidium, quod est intentum ex causa propria, vel immediate, vel per se ordinata ad homicidium, vt dixerunt *Couarr. & Nauarr. dictis locis*, sed sufficit, vt sit talis, vt ex illa, vel semper, vel frequenter, vel in pluribus solitum sit sequi homicidium, *Caietan. 2. 2. quæst. 64. artic. 8. Azor. institut. moral. part. 3. lib. 2. cap. 14. versic. tertio notandum.* Quamuis hæc ad forum exterius, vbi coniecturis, & indiciis cognoscitur animus, sint vera; quoad forum tamen interius, de quo loquimur, non iudicabitur homicida voluntarius, qui præter scientiam, & intentionem occidit, voluntas enim non solum distinguit peccatum à non peccato, sed etiam diuersificat peccati species, vt clare patet ex *Philosopho in ethic.* ita *Gambar. de casibus reseruat. in casu homicidæ voluntarij, num. 5. fol. 107. versa, & num. 9. cum Ioan. Andr. in cap. de infantibus, de ijs, qui filios occid.* resoluit homicidam voluntarium dici, qui præ ira subita, & in rixa committit homicidium.

4 Primo limita in homicida sui aggressoris ad defensionem vitæ propriæ, cum moderamine inculpatæ tutelæ, is enim non dicitur homicida voluntarius, sed necessarius, nec peccat, nec tenetur ad restitutionem, nec est irregularis, *l. vt vim vi, ff. de iust. & iure, Clem. si furiosus, de homi. Clar. in §. homicidium, numer.* 24. *Couarr. in d. Clement. si furiosus. part.* 3. *§. vnic. num.* 1. *Gomez tom.* 3. *variar. cap.* 3. *numer.* 20. *Mascard. de probat. conclus.* 1126. plures refert Doctores *Cened. ad Decretum collect.* 29. *num.* 2. quibus adde *Farinacc. in praxi crimin. quæst.* 125. *num.* 3. & 10. *Christ. de Paz. in scholijs ad leges Styli l.* 58. *a num.* 2. *Bernard. Græuæ. ad pract. Cameræ imper. lib.* 2. *conclus.* 110. *Aloys. Ricc. in collect. decis. part.* 4. *collect.* 792. *Petr Caball. in tract. de omni genere homicidij, num.* 93. *Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo homicidium. num.* 5. *P. Molina, de iustit. tom.* 4. *tract.* 3. *disput.* 11. *à princip. Leist. eodem tract. lib.* 2. *cap.* 9. *à num.* 41. *Rebello de obligat. iustit. part.* 1. *libro* 3. *quæst.* 12. *à princip. Azor. instit. moral. part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 1. *à princip.* & in nostris terminis *Lel. Zech. de casibus reseruatis, casu* 13. *de homicid. vers. quarto fallit, Gambarupta eodem tract. verbo homicidæ voluntarij, numer.* 7. Vbi tamen quis fuga accepta saluti suæ consulere potest, se subsistere non debet, sed fugam capessere, nisi illi sit valde dedecorosa, vt contingere potest in viro illustri, vel nobili. Vnde si inuasus sit religiosus, vel clericus, vel homo inferioris notæ, & sortis, tunc, cum his fuga non sit ignominiosa, si fugiendo euadere possint, tenentur fugere, & non occidere, alioquin non esset moderamen inculpatæ tutelæ, sed homicidium voluntarium, si occidant, & non fugiant, *Hippol. in l.* 1. *numer.* 46. & 47. *ff. de Siccar. Clar. §. homicidium, numer.* 32. *Menoch. de arbitr. casu* 177. *num.* 14. *Farinac. dict. quæstion.* 125. *à numer.* 121. *Paul. Comitol. respons. moral. libr.* 4. *quæstion.* 10. *numer.* 16. *Azor. d. capit.* 1. *quæst.* 15. *Bernard. Græuæ. dicta conclus.* 110. *consider.* 1. *a num.* 24. *Leli. Zech. d. casu* 13. *vers. si vero fuga.*

6 Secundo limita in homicida pro necessaria defensione rerum suarum, illi enim licitum est occidere inuasorem pro defendendis propriis bonis, quando sunt ordinata vt media ad conseruationem vitæ, *Doctor. in d. leg. vt vim, post gloss. ibi, verbo iure, & in leg. furem, ff. ad legem Cornel. de Siccariis. & in leg.* 4. *ff. ad leg. falcid. & in cap. olim, in* 1. *de restitut. Spoliat. Clar. in d. §. homicidium, numer.* 25. *Nauarr. in man. cap.* 15. *num.* 2. *Couarr. d. §. vnic. numer.* 6. *Sot. de iustit. libr.* 5. *quæst.* 1. *articul.* 8. *Menoch. illustri. cap.* 18. *numer.* 5. plures per *Cened. ad Decretal. collect.* 96. *numer.* 3. quibus adde *Mich. Graff. tom.* 2. *commun. opinion. lib.* 9. *titul.* 10. *numer.* 13. *pagin.* 484. *Farinac. d. quæstion.* 125. *numer.* 21. & 180. *Cardoso in praxi iudicum, verbo homicidium, numer.* 8. *Gregor. de Valentia tomo* 3. *disputat.* 5. *quæst.* 8. *puncto* 4. *dub.* 3. *Tolet. in summ. libr.* 5. *cap.* 6. *vers. tertius est casus, Beia respons. casuum conscient. part.* 2. *casu* 23. *Sayr. in claui Regia lib.* 7. *cap.* 10. *numer.* 30. *Molina d. tract.* 3. *disputat.* 16. *num.* 1. *versic. contrariam, Lessi. d. cap.* 9. *à numer.* 66. *Rebello d. quæst.* 12. *numer.* 2. *Azor. d. cap.* 1. *quæst.* 19. *Leli. Zechi. dicto casu* 13. *versic. rursus dubitatur,* & est communis opinio saltem in laicis, quamuis in clericis, & de iure Canonico contrarium tenuerit *Panorm. in cap. suscepimus, de homicid.* per text. ibi, & plures alij relati per *Cla. & Couarr.* vbi proxime, post *gloss. in verbo fugiens, in summ.* 23. *quæstion.* 3. à quibus merito ipsi discedunt, hanc limitationem tenentes etiam de iure Canonico, prout etiam discedit *Molina*, & *Lessius* vbi proxime, respondentes ad *text.* quo mittur *Panorm.* dicto loco, videlicet *in cap.* 2. *de homicid. & in d. cap. suscepimus*, communiter etiam resoluentes posse quemlibet pro necessaria defensione vitæ, aut rerum suarum occidere aggressorem, etiam clericum sine metu excommunicationis, sic intelligentes *text. in cap. si vero, in* 1. *vers. si vero, de sentent. excommunic.* prout intelligit post alios dicens communem, *Gomez d. cap.* 3. *sub num.* 20. & *Molina d. disput.* 16. *num.* 3. *Soar. de censur. disp.* 22. *sect.* 1. *sub n.* 33.

7 Tertio limita in homicida ad defensionem sui honoris, verbi gratia, si inuasor illum nobilem alapa, vel fuste, vel verbere percutiat, quando illi valde dedecorosum sit, vel si aliqua puella defendendo integritatem sui corporis, repellendo violentiam stupri, adulterij, sodomiæ, & huiusmodi, inuadentem occidat, quando inuasoris manus vociferando, vel fugiendo non potest euadere, *Leli. Zechi. dicto casu* 13. *versic. vlterius dubitatur. Farinac, d. quæstion.* 125. *à numero* 41. *Lessi. dicto cap.* 9. *à num.* 76. *Azor. dicto cap.* 1. *quæstione* 16. *cum seqq.*

8. Quarto limita in homicida ad defensionem vitæ, seu bonorum proximi, in foro enim conscientiæ quilibet regulariter potest ex iure positiuo, & naturali, cum moderamine inculpatæ tutelæ defendere vitam, seu alia bona proximi, etiam vsque ad occisionem iniusti aggressoris, quando aliter illa defensio expediri non potuerit, *Claud. in repet. lege vt vim numer.* 125. vbi *Curt. numer.* 49. *Bologn. numer.* 75. *Hippol.*

Reminald. ibidem numero 379. *cum sequentibus, Gom. dict. cap.* 3. *numero* 21. *Clar* §. *homicidium, numero* 27. & 28. *Couarr. dict.* §. *vnico numero* 5. *Farin. dict. quæst.* 125. *à numero* 267. *Soar. dict. sect.* 1. *numero* 39. *Viui. tom.* 2 *commun. opinion. lib.* 9. *titul.* 10. *numero* 27. *Molina dict. tract.* 3. *disput.* 18. *numero* 1. *Lessi. dict. cap.* 9. *à numero* 87.

9 Non obstat locus *Matth.* 26. dum Dominus damnauit defensionem, quam Petrus pro ipso susceperat, & vsus est verbis ad omnes generalibus, ibi, omnes qui acceperint gladium gladio peribunt. Respondetur enim Dominum ibidem non damnasse defensionem proximi iustam & commendatam vt talem Eccles. *capit.* 7. *Prouerb. capitul.* 24. Sed solum damnasse defensionem non iustam, qualis erat ex pluribus causis illa à Petro suscepta; nam primo habebat speciem vindictæ potius, quam defensionis, vtpote quia huic defensioni locus non erat probabiliter in tanta turba, quantam repelli vnius hominis, & gladij defensione probabile non erat. Secundo quia Dominus non habebat opus tali defensore, nec is defendendi modus decebat eum, qui poterat, si vellet, mille Angelorum legiones, ad eandem defensionem à Patre cœlesti obtinere. Tertio quia erat contra ordinationem ipsius Patris volentis vt Filius vim illam iniquam humiliter sustineret, prout has, & alias prædictæ condemnationis causas prosequitur *Diuus Augustinus tractat.* 112. *in Ioann.* quem sequitur *Lessi. dict. capit.* 9. *numero* 50. Nec etiam obstat quod huiusmodi defensor habet æqualiter vt proximos non solum aggressum, sed etiam aggressorem, & consequenter videtur non debere magis vni, quam alij, imò vtrique esse pariter obligatum, ac proinde non posse pro defensione vnius alium occidere, quia, vt inquit *Cicer. lib.* 2. *offic.* animaduertamus, cum alios iuuare velimus, ne quos offendamus. Respondetur enim ex mente *Gomez dict. capitul.* 3. *sub numer.* 21. quod in his terminis, etiamsi res hæc inter æqualiter extraneos consideretur, sanè proximior nobis est aggressus, quam aggressor iniustus, & illi potius, quam huic assistere in ea defensione possumus, & tenemur, quia scilicet aggressus habet de iure communi facultatem se defendendi ab iniusto aggressore, vt supra diximus, & eo iure vti potest per se, vel per alium, *ex reg. potest quis per alium, de reg. iuris in* 6. at verò aggressor iniustus non habet ius aggrediendi, iuxta text. *in capitul.* 1. *in med.* 22. *quæst.* 2. cum similibus.

10 Nec item obstat, quod defendens proximum etiam ascendentem vsque ad occisionem, vel mutilationem aggressoris, fit irregularis, iuxta sententiam *gloss. pen. in dict. Clem. si furiosus*, sequitur *Card. ibidem quæst.* 28. plures *in capit. si vero in* 1. *de sentent. excommunic.* vbi *Abb. numero* 11. *in fine, Nauarr. in man. cap.* 27. *numero.* 213. & alij quorum sententiam dicit communem *Couarr. dict.* §. *vnic. num.* 5. *Curt. in dict. lege vt vim, numero* 53. *Farin.* Plures referens *dict. quæstion.* 125. *numero* 280. vnde consequi videtur in hoc defendente non esse ius, sed culpam in defendendo proximum vsque ad occisionem, vel mutilationem aggressoris, cum aliter non incurreret prædictam irregularitatem, quippe quod non solet homicidium priuato danti operam rei licitæ imputari ad irregularitatem, quando contingit absque culpa occisoris debitam diligentiam adhibentis, iuxta reg. *text. in capit. lator, & in capit. dilectus* cum aliis ibidem *de homicid.* iunctis resolutis per *Couarr. in dict. Clement. si furiosus, part.* 2. §. 4. *à numero* 5. Respondetur enim verius esse ex prædicta proximi defensione, & occisione aggressoris non incurri irregularitatem, prout resoluunt *Fortun. in repet. dict. lege vt vim, sub numero* 32. & 33. *Couarr. dict.* §. *vnic. numero* 5. *Iacob. Ayr. in tract. de homicidio necessario part.* 1. *à num.* 226. *Molina tract.* 2. *disput.* 109. *numero* 2. iuncto *numero* 10. & licet fateremur ex defensione proximi sequuto homicidio aggressoris insurgere irregularitatem contra defendentem, tamen non inde concludi eum non posse licitè proximum sic defendere, quippe quod ex pluribus actibus in se licitis incurritur irregularitas, vt videre est in bigamo iuxta text. *in capit.* 1. *cum alijs* ibidem *de bigamis*, & in iudice proferente sententiam sanguinis, iuxta text. *in capit.* 1. 51. *distinct. Doct. in capit. sententiam sanguinis, ne clerici, vel Monachi, Sot. in* 4. *distinct.* 25. *quæstion.* 1. *artic.* 3. *Nauarr. in man. cap.* 27. *à numero* 206. & 212. *Siluest. verbo homicidium in* 3. *numero* 3. *Henriq. in summ. lib.* 14. *de imped. irregul. cap.* 1. *n.* 1. & *c.* 12. *à princ. Molina tract.* 3. *disp.* 74. *à n.* 1.

11 Nec denique obstat *dict. l. vt vim*, ibi ob tutelam corporis sui, &c. quibus verbis videtur significare ius defendendi, & propulsandi vim, & iniuriam non competere pro corpore alieno, sed tantum pro suo. Respondetur enim dicta verba accommodarietiam ei, qui proximum defendit, dum scilicet tanquam eius instrumentum repræsentat eius corpus, & illius vicem gerit, ex *reg. potest quis, de reg. iuris in* 6. Vel rursus responderi potest in illo text. non agi de excludendo, vel includendo iure, quod nobis competit ad proximum defendendum, sed agi solum de defensione proprij corporis, vt ex illis, quæ à iure naturali nobis proueniunt, exemplum poneretur in ea, vt frequentiori, non vero vt exclusiua alterius defensionis.

12 Quinto limita in mandante, consulente, vel auxiliante homicidam, ex eo quia etsi fictione iuris mandans & mandatarius censeantur vna eademque persona *cap. qui per alium de regul. iuris in* 6. *lege* 1. §. *deieciſſe ff. de vi, & vi arm.* tamen in statutis non habet locum fictio, & sic homicida propriè tantum dicitur is, qui propriis manibus occidit, aut est eius causa immediata.

13 Contrarium tamen verius est, quia re vera mandantis, & mandatarij vnum, idemque est delictum, saltem ratione finis, ex doctrina *Baldi inl. non ideò minus C. de accusat.* tùm quia mandans punitur eadem pœna, qua puniri debet mandatarius, *Gom. tom.* 3. *cap.* 3. *numero* 30. *Menoch. de arbitr. casu* 353. *numero* 2. *Ayrer. de homicid. part.* 2. *à numero* 41. *Mascard. conclus.* 1012. *Decian. tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 31. *cum sequentibus, Ceuall. communic. contra communic. quæstione* 166. *Petr. Caball. in tract. de omni genere homicidij numero* 464. *cum sequentibus. Cardoso in praxi iudicum verbo factum numero* 6. *Farin. part.* 5. *quæstione* 135. *numero* 1. Sic etiam consulens delictum punitur eadem pœna, qua ipse delinquens, vt per *Bernard. regul.* 175. *in princip. Duenh. regul.* 149. *Ayrer. dict. part.* 2. *numero* 35. *Farin. in praxi crimin. dict. part.* 5. *quæst.* 129. *nu.* 23. cum multis sequentibus & *à num.* 26. asserit procedere in persuadentibus, inflammantibus, instigantibus, hortantibus, inci-

rantibus, & instruentibus, & *numero* 81. resoluit quod consulens non punitur nisi sequuto delicto.

15 Sic denique præstans auxilium in delicto punitur eadem pœna, qua punitur ipse delinquens, *Clar. § fin quæst. 90. num. 1. Ayrer dict. part. 2. num. 34. Menoch. de arbitr. casu 249. numero 7. Surd. const. 40. numero 45. Mascard. concl. 159. numero 18. Farin. part. 3. quæst. 131. à numero 1. Molina tract. 3. disput. 6.* nisi post delictum auxilium præstiterit, quia tunc non dicitur delicto opem præstitisse, *Farin. dict. part. 3. quæst. 132. à princ.* Nam *Diuus Augustinus ad Hilarium*, relatus *in capitul. periculose de pœnitent. distinct. 1.* periculose, inquit, decipiuntur, qui existimant eos tantum homicidas esse, qui manibus homines occiderunt, & non potius eos, per quorum consilium, & fraudem, & exhortationem homines extinguuntur. Iudæi enim nequaquam propriis manibus Christum occiderunt, sicut scriptum est, nobis non licet interficere quemquam, sed tamen illis mors Domini imputatur quia ipsi lingua eum interfecerunt, *& Diuus August. in Psal. 63. ad 3. vers.* Et vos ô Iudæi occidistis, vnde occidistis? gladio linguæ, acuistis enim linguas vestras; & quando percussistis, nisi quando clamastis, crucifige, crucifige? Quia sicut homicida peccat mortaliter, & tenetur resarcire hæredibus occisi omne damnum, quod ex tali morte perpessi sunt, ita etiam mandans aliquem occidere, & consulens homicidium, aliàs non facturo, & opem ferens in actu proximo homicidæ, vt probat *Leli. Zechi. de casibus reserv. casu 13. verb. ampliatur*, cum seqq.

16 Notificandum est pœnitenti quam graue sit hoc peccatum, est enim grauissimum inter omnia mala, quæ homines ad inuicem erga seipsos facere possunt, eius nocumentum est immediatè personale, & irreparabile, quia tollit vitam humanam, quæ cum ex bonis temporalibus summum sit, iuxta resoluta per *Sot. de ratione tegendi memb. 1. quæst. 3.* & multis probat, & controuertit *Nauarr. in capit. inter verba, conclus. 4. numero 20. cum sequentibus, 11. quæst. 3* respondens ad text. prima facie repugnantem in *l. isti quidem 8. vers. quod si ff. quod metus causa, & in l. codicillis, aliàs Lucius 88. § matre. ff. de legatis 2.* & notabiliter limitans commune illud dictum, moriendum esse pro honore, tamen semel ablata huiusmodi vita, restitui non potest de lege ordinaria, iuxta illud *Psalm. 77.* spiritus vadens, & non rediens, consonat text. *in l. 1. C. de sacros. Eccles.* ibi, quod iterum non redit arbitrium, cum his quæ in comment. ad eund. text. congerit alios referens Lusitan. *Benedict. Ægid. part. 6. parag. 3.* ad plures quæstiones controuerti solitas à Doctoribus circa restitutionem bonorum spiritualium, & temporalium eius, qui dum semel mortuus esset, tamen non obstante prædicta lege ordinaria rediit ad vitam corporalem, resuscitatus ex speciali indulgentia, & miraculo diuino. Rursus homicidium maius est cæteris peccatis contra iustitiam commutatiuam inferiora bona auferentibus, denotat, vt plurimum, pertinaciorem infesti animi deliberationem, quia scilicet difficilius committitur, vt obseruant *Zeß. de iustitia libr. 2. capul. 42. sub numero 75. Soar. de relig. tom. 2. tract. 4. lib. 3. cap. 3. sub numero 11.* deinde gignit magnum scandalum, propter quæ vocatur immane flagitium, in *cap. miror 50. dist.* Hinc Deus maiora de illo supplicia, quam de alio scelere sus-cipit, ab eius enim altari eum euelli iubet, vt morte moriatur, *Exod. 22.* Sanguinem etiam ipsius effundi statuit, sicut & ipse proximi effudit, *Exod 20.* Et gladio ferientem gladio feriendum esse asserit *Matth. 26.* quia viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos, *Psal. 5.* & sanguis ille effusus clamat ad Deum de terra, habet enim sanguis vocem suam *Genes. cap. 4.*

SECVNDVS CASVS.

QVI FALSVM IN iudicio testimonium, siue in gratiam, siue in alicuius damnum deposuerint.

17 CVM solus Deus sit testis, & cognitor mentis nostræ, iuxta illud *Psalm.* Scrutans corda, & renes Deus, *cap. erubescant, in fine, 32. dist.* qui nec falli potest, nec fallere *cap. à nobis 28. vers. nos igitur, de sentent. excommun.* & in quo nullum omninò mendacij vestigium considerari potest *cap. Deus quando 24. quæst. 3.* necessario igitur fuit ad eius reuerentiam, vt id quod iuratur primo sit verum, deinde iustum: & tandem necessarium, vt non passim, nec leuiter, sed maturo iudicio, & præuia deliberatione iuretur: iure enim diuino, & naturali tres circunstantiæ, seu comites requiruntur, vt iuramentum licitum, & honestum sit, videlicet veritas, iustitia, & iudicium, vt deducitur ex illo *Hierem. 3.* Et iurabunt viuit Dominus in veritate, iustitia, & iudicio, refertur *in cap. & iurabunt 22. quæst. 1. cap. animaduertendum 22. quæst. 2. cap. etsi Christus vers. Iacobus, de iure iur.* resoluunt *D. Thom. 2. 2. quæst. 89. art. 3. vbi Caietan. Angel. verbo iuramentum 3. parag. Siluest. 8. verbo iuramentum 2. quæst. 5. Sot. lib. 8. de iustit. quæst. 1. art. 3. Nauarr. in man. cap. 12. num. 3. Couarr. in cap. quamuis, part 1. § 6. num. 4. Leli. Zech. de casibus Episcopo reseruatis, casu 12. vers. secundo notandum,* & alij quos refert, & sequitur *Sayr. in Clau. Regia lib. 5. c. 4. n. 1. cum seqq.*

18 Periurium est mendacium iuramento firmatum, vt per *Magist. in 3. dist. 39. Siluest. verbo periurium in princ. D. Thom. 2. 2. quæst. 98. art. 1.* vbi ait falsitatem esse de intrinseca ratione periurij. *Sot. lib. 8. de iustit. quæst. 2. art. 1. Couarr in cap. quamuis, p 1. § 6. nu. 5. Soar. de relig. lib. 3. de iuramen. c. 2. n. 3. Sayr. dict. c. 4. n. 7.* Hinc fit propriè, & vere interuenire periurium, quando in iuramento defecit veritas, siuè præsens, prout in iuramento assertorio, siue præsens & futura, prout in promissorio.

19 Periurium autem quod contingit in iuramento assertorio, semper, & indistinctè, & in quacunque materia, siue magna, siue mediocri, siue leui, seu leuissima est peccatum mort. etiam quidem grauissimum, cùm directè aduersetur præceptis Decalogi primæ tabulæ, nempè secundo, de non assumendo nomen Dei in vanum, & per quod grauissima iniuria quantum est ex parte iurantis Deo fit, dum in testem falsitatis adducitur; quinimò etiã periurium iocosum est peccatum mort. dummodò ad iurandum interueniat actio deliberata, resoluunt *D. Thom. d. q. 98. a. 3. ad 2. Nau. d. c. 12. n. 6. cum seq. Sayr. d c. 4. à n 14. Soar. d li. 3. &* 4. Sic etiam, qui iurat verum putans esse falsum, semper peccat

mort. ratione periurij, quia talis formaliter iurat falsum, & mentitur, quia formaliter loquitur contra mentem, & inde sumi actus malitiam, probat *capit. homines 22. quæst. 2.* resoluunt *D. Thom. Sot. Silueſt. Nauarr.* & alij quos refert *Soar. d. libro tertio capit. 5. numero 2.*

20 Si vero quis iuret falsum putans esse verum non erit indistinctè mort. quinimo aliquando nullum erit peccatum: Si enim quis præuia adhibita deliberatione, & exigente necessitate aliquid iuramento firmauit, credens probabiliter verum esse, quod tamen à parte rei erat falsum, nullum peccatum contrahitur, quia veritas, vel falsitas iuramenti, non tam ex re iurata, quam ex conscientia, & mente iurantis attenditur: Si tamen per contrarium nullam adhibuit diligentiam ad hoc, vt sciret esletne falsum, an verum id, quod iuramento firmauit, quamuis putaret esse verum, si tamen erat falsum, peccauit mort. Si tandem aliquam adhibuit diligentiam, non tamen sufficientem, neque eam, quam debuit adhibere, tunc venialem culpam committit, resoluunt. *Abb. numero 4.* & ibi *gloss. pen. in cap. tua 11. de iureiur. Nauarr. dict. capit. 12. numero 7. versic. sexto, Angel. verbo periurium* §. 1. & alij quos refert, & sequitur. *Sayr. d. capit. 4 numero 28. Soar. dict. lib. 3. cap. 5. num. 3. cum sequenti*, quem vide *in capit. 6. 7. & 8.* vbi agit quando consuetudo iurandi incaute constituat hominem in statu peccati.

21 Circa iuramentum vero promissorium, cui deest veritas resoluendum est quod deficiente veritate de præsenti (verbi gratia) si promittens iuramento se aliquid facturum, vel daturum, non habeat animum adimplendi promissum, peccat mort. in quacunque materia, siue magna, siue parua, siue licita, siue illicita: ratio est, quia iurans falsum scienter peccat mort. at qui iurans aliquid facturum, non habens tamen animum faciendi, iam iurat falsum scienter, vt patet, igitur peccat. mort. quæ est conclusio communis Theologorum teste *Soar. dict. lib. 3. capit. 17. numero 2.* vbi multos refert, sequuntur & multi citati *à Sayr. dict. capit. 4. numero 27. & capit. 6. numero 6.* Si vero veritas de futuro deficiat, quia scilicet promissum sub iuramento, cum esset licitum, & honestum non est postea adimpletum, resolue committi in hoc casu peccatum ex genere suo mort. quia ius diuinum, & naturale dictat reddendum esse Domino iuramenta, iuxta *capit. debitores de iureiur.* ergo non est dubium quin hoc præceptum ex genere suo obliget sub peccato mort. & ita hanc sententiam tenent omnes, quos citat *Sayr. dict. capit. 4. numero 28. Nauarr. dict. capit. 12. numero 10. Soar. dict. lib. 3. capit. 15. numero 7.*

22 At vero si violatio iuramenti promissorij sit in re leui, & parua, siue materia sit partialis, siue totalis, peccatum solummodo committitur veniale, ita *D. Antonin. par. 2. tit. 10. cap. 4 §. 2. vers. de tribus, Silueſt. verbo iuramentũ 4. quæst. 1. Sot. lib. 8. de iust. quæst. 1. art. 7. & quæst. 2. art. 3. concl. 5. Medina in summ. lib. 1. cap. 14. §. 4. Fr. Emman. in sum. par. 1. cap. 192. conclus. 5. & par. 2. cap. 94. conclus. 3. Nauarr. dict. cap. 12. num. 10. & cap. 18. num. 7. Azori. institut. moral par. 1. lib. 1. cap. 5. quæst. 3.* & alij quos refert, & sequitur *Soar. d. lib. 3. cap. 16. num. 4.* ex eo quia in omnibus his præceptis leuitas materiæ in causa est, vt transgressio fiat venialis, quamuis illa ex genere suo sint mortalia, vt patet in præcepto de non furando, de non recitando diuino officio, vel alio simili opere faciendo, vt obseruant Doctores supra citati, quamuis contrarium teneant *Caietan. in summ. verbo periurium*, §. 2. & 2. 2. *quæst. 89. art. 7. dub. 1. Gabr. in 3. distinct. 39. quæst. 2. art. 2. concl. 4. & 7. Con. lib. 1. Vari. cap. 1. num. 2. & in cap. quamuis, par. 1. §. 1. num. 4. Tolet. in sum. lib. 4. cap. 12. in prin.* alij, quos refert, & sequitur *Sayr. in d. cap. 4. num. 28. vers. secunda.*

23 His ita prænotatis sciendum quod ad hoc vt casus hic sit reseruatus, requiritur quod falsum dictum sit in iudicio ab aliquo, vt testis, in gratiam, siue in alicuius damnum, vt indicant ipsa reseruationis verba, & probat *Leli. Zechi. dict. casu 12. vers. his ita*, vt falsus testis iure aliquis sit, falsique pœnam incurrat, necesse est, vt sit iuridice interrogatus, ac de veritate dicenda præstiterit iuramentum, & aut occultauerit, aut negauerit veritatem his, quibus dictum est, *Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 216. num. 1. vers. sed tu.*

24 Testis enim à iudice legitimè interrogatus de veritate dicenda, non solum falsus est si falsum dicit, sed etiam si veritatem celat scienter in damnum proximi, *cap. 1. de crimine falsi, Tiraq. de pœnis temper. causa 44. numero 15. cum sequentibus, Zanchin. de hæret. capit. 14. numero 2. Pœna in direct. Inquisit. pag. 3. quæst. 73. com. 122. vers. falsum autem testem, Aloys. Ricc. d. resolut. 216. in princip. Mascard. de probat. in præfat. quæst. 5. à numero 70. & concl. 743. numero 12. Decian. tract. crimin. tom. 2. lib. 6. capit. 10. numero 30. Leli. Zechi. dict. casu 12. vers. tertio considerandum, Farin. in praxi crimin. par. 2. quæst. 67. à numero 220.* vbi *numero 225.* ampliat etiam in teste, qui deponit obscure, versute, vel per malitiam, ad hoc vt eius depositio producenti non prosit.

25 Amplia in deponente falsum in iudicio nullo, *Felin in capit. nobis numero 2. de simonia, Afflict. decis. 21. numero 11. & 12. Decian. dict. lib. 6. cap. 11. num. 60. Gonz. ad reg. 8. Cancel. glos. 57. num. 51.*

26 Etiamsi non iuratus testimonium ferat, quia pœna falsi ordinaria plectendum esse resoluunt. *Felin. in cap. 1. num. 5. de testibus cog. Iaf. in repet. l. admonendi num. 223. Socin. reg. 153. ad fin. Clar. §. falsum num. 11. Cened. ad Decret. al. collect. 139. num. 3. Hortens. Caualca. in pract. de testibus par. 3. num. 56. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 96. vers. 5. in nouiss. edit.*

27 Limita in deponente falsum sine dolo, per ea quæ resoluunt. *Menoc. de arbitr. casu 194. numero 58. & casu 309. Cott. in memorab. verbo periurium pag. mihi 683. Clar. in §. falsum numer. 33. & verbo periurium, numero 9. Salzed. ad Bernard. capit. 95. vers. excusabitur, & cap. 96. vers. tertio, Mascar. de probat. concl. 739. num. 12. Rebuff. de reprobat. testium num. 206. Perez. ad lib. 8. Ordin. pag. 190. Decian. dict. lib. 6. cap. 11. num. 14. Cened. dict. collect. 139. numero 6.*

28 In dubio enim semper fieri debet interpretatio, vt quis excusetur à periurio, ex *Decian. dict. lib. 6. cap. 11. num. 58. & cap. 12. num. 20.*

29 Et ad euitandam testium falsitatem eorum dicta sunt impropriè intelligenda, *Rebuff. dict. tract. de reprobat. testium num. 100. Surd. decis. 263. num. 9. & decis 282. num. 11. cum sequentibus*, dummodo non sequatur absonus intellectus *Hortens. Caual. in pract. de testib. par. 3. num. 67. & 68.* Cum tamen simus in materia quæ tangit conscientiæ forum, pœnitens ipse sibi iudicet, & secundum conscientiam suam, & intentionem, qua testimonium profert, nam qui ignoranter falsum dixit, vel verum celauit, dummodò ignorantia non fuerit supina, & indebita,

indebita, non tenetur, vt resoluit *Leli. Zechi. dict. casu 12. vers. fallit in teste.*

30 Secundo limita, quando falsitas nemini est nociua, quia tunc nec in gratiam, aut alicuius damnum testimonium profuit, nec pœna ordinaria punitur, *Felin. in tract. quando conatus puniatur, vers. fallit secundo, Couar. in cap. quamuis par. 1. §. 7. num. 6. in fine, Clar. lib. 5. §. falsum, num. 35. & §. periurium, num 11. Bonacos. commun. crimin. part. 2. verbo falsitas, fol. 27. Menoch. de arbitr. casu 306. num. 10. 23. & 30. cum seqq. Surd. decis. 282. num. 18. Flores de Mena Variet. lib. 2. quæst. 20. num. 81. Farinac. de falsitate, & simulat. quæst. 150. num. 291 Salzed. ad Bernard. cap. 96. vers. excusabitur, in nouiss.*

31 Tertio limita in dicente falsum testimonium dolose, quod tamen non valuit, quia hunc, nec in gratiam, aut alicuius damnum deposuisse dicendum est, nec etiam pœna ordinaria puniendum ex resolutis per *Hippol. consil. 27. num. 17. & consil. 70. num. 12. & consil. 105. num. 21. Syluan. consil. 7. num. 11. Grammat. decis. 2. num. 28. Cald. Pereira de empt. cap. 1. num. 19.* & dicit *Hortens. Caualcan. in practica de testib. pag. 3. num. 68. post princip.*

32 Quod falsitas tria essentialia requirit, dolum, mutationem veritatis, & quod alteri noceat.

33 Quarto limita in teste, qui interrogatur de aliqua re sibi commissa sub sigillo secreti, vel de qua quis non est infamatus, tunc enim non tenetur reuelare factum occultum, quia sic proximum infamaret, nisi tendat in damnum Reipub. & quia non debet falsum dicere iudici interroganti, idcirco debet tergiuersari ne mendacium incurrat, nullo tamen casu in hoc euentu veritatem celans tenetur ad restitutionem, ita ex *D. Thom. Nauarr.* & alijs resoluit *Læli. Zechi. d. casu 12. versic. secundo fallit*, faciunt quæ dixi in Alleg. Episcopus monitoria pro rebus inueniendis, sub pœna excommunicationis quando concedere possit, in tit. denunciare vi monitorij, qui non teneantur, versic. quinto, vbi poteris multa inuenire, quæ ad limitationem huius casus accommodari possunt, ab illo loco pete, ne dicta repetamus.

34 Quinto limita in teste falsum deponente circa extrinseca, & extra factum principale, & qualitates substantiales, quia tunc nequaquam dicitur falsus, nec vitiata redditur illius depositio, *Alexand. consil. 88. num. 195. Cæsar. de Grassis decis. 75. num. 9. Farinac d. quæst. 67. num 159. cum seqq. & num. 179.* quos refert, & sequitur *Aloys. Ricc. de resolut. 216 num. 2. in fine, Salzed. ad Bernard. d. cap. 96. vers. secundo.*

35 Recordandum est pœnitenti quam graue sit hoc peccatum, dicitur enim *Prouerb. 19.* testis falsus non erit impunitus, & qui mendacia loquitur non effugiet, sed peribit: tribus personis est obnoxius, primo Deo, quem peierando contemnit: secundo iudici, quem suo testimonio fallit: tertio innocenti quem lædit, cui tenetur de damno per illius falsitatem sequuto, *glos. fin. in capit. presbyterum, de homicid. Tolet. de instruct. Sacerd. capit. 59. numero 2. in fine*, quem refert, & sequitur *Aloys. Ricci. de resolut. 216. numero 3. in fine. Læli. Zechi. d. casu 12. versic. si vero causa.*

36 Non satisfacit si dicat se falsum deposuisse, quia tunc ei fides non adhibetur, ex resolutis per *Stephan. Gratian. disceptatio. forens. cap. 192. num. 9. cum seqq.* quamuis dicat in articulo mortis ex *Mascard.* resoluit *Hortens. Caualcan. d. par. 3. num. 59.*

37 Crimen hoc periurij est grauius adulterio, & furto, ex eo, quia directè aduersatur secundo præcepto Decalogi, quod est primæ tabulæ, & per consequens immediate contra Deum: adulterium vero, & furtum sunt contra præceptum secundæ tabulæ, ac per consequens immediate contra proximum, quia tanto grauius est peccatum, quanto corrumpit ordinem digniorem, *Riccard. in 3. distinct. 39. quæst. 2. artic. 4* & ibi *Gabr. artic. 3. dub. 4. Angel. verbo periurium, §. 9. Sayr. lib. 5. cap. 4. num. 9.* Nec obstabit *cap. quod in omnibus 32. quæst. 7.*

38 Vbi adulterium censetur grauius omnibus peccatis: quia imprimis responderi potest censeri grauius omnibus peccatis commissis contra proximum, non vero commissis contra Deum immediate, quale est periurium de quo agimus. Deinde respondetur falsum esse dicere adulterium esse grauius omnibus peccatis in proximum commissis, constat namque homicidium esse grauius adulterio, vt patet ex ordine præceptorum Decalogi, & probatur ex *text. in cap. si quid verius 32. quæst. 2.* & deducitur ex *l. vlt. in §. 1. ff. de publicanis*, & ex his, quæ tradunt *D. Thom. 1. 2. quæst. 70. artic. 6. Sot. lib. 5. de iustit. quæst. 1. artic. 3.* resoluit post alios *Corras. lib. 2. miscel. capit. 1.* communis *ex Nauarr. in capit. inter verba, conclus. 4. numero 23.* Nec obstat *d. caput, quod in omnibus*, quia vltra alios intellectus satis fit, si dicas cum *gloss.* ibidem, quam sequuntur *Archid.* & antiquiores, verba illa interrogatoria referenda esse ad exagerationem, & in detestationem criminis adulterij, quod quidem licet non sit grauius omnibus criminibus, est tamen secundum se admodum graue, vt latissime tradit *Tiraquell. l. 13. connub. numero 26. cum seqq.* & satis constat ex pœna mortis, quæ pro adulterio imponitur *Deuteronom. 23. l. quamuis 30. in fine, C. de adulter. Ordin. Regia Lusitan. lib. 5. tit. 38. in princip.* Nec obstat *capit. ac si clerici, §. de adulteris, de iudic.*

39 Vbi videtur adulterium intra minora crimina computari. Respondetur enim text. agere de adulterio, quod est crimen graue, & de alijs, quæ licet in se sint grauia, nihilominus minora sunt illo, quod in eo text. Pontifex constituit maximum, ad effectum, vt ad illud, & non vltra, possit Episcopi dispensatio peruenire.

40 Idem huiusmodi periurij crimen homicidio grauius est, prout tenent *D. Thom. quodlibeto primo artic. 18. Siluest. verbo periurium, quæst. 2. Sot. de iustit. lib. 8. quæst. 2. artic. 3. conclus. 4. Couarr. in capit. quamuis, part. 1. §. 7. numero primo. Menoch.* nihil decidens, *de arbitr. casu 319. numero secundo*, tanquam probabilius sequuntur *Azor. institut. moral. par. 1. lib. 11. capit. 16. quæst. 6. P. Soar. de relig. tom. 2. tract. 4. lib. 2. capit. 3. a numero 7. Sanchez. in præcepta Decalogi libro tertio capit. 4. numero 37. Sayr. d. lib. 5. capit. 4. numero 9.* quæ sententia primo ex eo suadetur, quia periurium est contra præceptum primæ tabulæ, ac subinde contra Deum; homicidium autem contra præceptum secundæ tabulæ, & immediate contra proximum, peccata autem, quæ sunt immediate contra Deum ex se grauiora sunt, quam ea, quæ sunt contra proximum, vt per se patens est, igitur periurium est peccatum grauius homicidio. Neque huiusmodi argumentum infringet, qui dixerit ex illo sequi grauius fore peccatum in die Dominica facere opus seruile, quam committere

homicidium, quia obseruatio Sabbati est præceptum primæ tabulæ, & institituta ad ordinandum hominem directè & immediate ad Deum: absurdum autem videtur dicere grauius peccatum committere illum, qui perpetrauit homicidium, ergo non videtur grauitas peccatorum considerandа ex ordine præceptorum Decalogi: satis enim docte respondent *Siluest.* & *Sot.* dictis locis, asserentes obseruantiam festorum, quantum ad tempus determinatum non esse de iure diuino naturali, sed solum de iure humano ecclesiastico, & hac ratione violatio festi non est tam graue peccatum, quam homicidium, furtum, aut adulterium: quantum vero ad tempus indeterminatum, scilicet, vt aliquod tempus expendatur ad honorem Dei, est de iure diuino naturali: vnde qui præceptum illud transgrederetur, itavt tota vita nullum tempus assumeret, quod diuino cultui dicaret, grauius quam homicidà peccaret, quia tunc ageret directè contra latriam Deo debitam. Facit deinde, quia periurium videtur habere coniunctam blasphemiam, vt quia peierans dum adducit Deum, vt testem falsitatis, videtur ei tribuere, quod ipsi non conuenit, in quo sane consistit ratio blasphemiæ, sicut & in eo, quod Deo negetur, quod ipsi conuenit, vt post *D. Thom.* 2. 2. *quæst.* 13. *artic.* 1. *& Valent.* 2. 2. *disput.* 1. *quæst.* 13. *puncto* 1. *in initio*, resoluit latè prosequutus *Sanchez in præcepta Decalogi lib.* 2. *capit.* 32. *à numero primo*, atqui blasphemia opponitur confessioni Fidei, & virtuti religionis iuxta explicationem, quam post *D. Thom.* & post *Ban. Ledesm.* & *Valent.* tradit in hanc rem *Sanch. d. cap.* 32. *num.* 7. *&* 8. & proinde censetur peccatum maius homicidio aduertit *Soar. d. capit.* 3. *numero* 10. igitur idem de periurio dicendum est.

41 Secundo pro hac sententia expendi potest argumentum à posteriori desumptum, ex eo quod iuramentum est finis controuersiarum, id est, in causis iudicialibus adhibetur, vt metu illius aperiatur veritas, cuius violatio controuersias dilataret, & per hoc ipsæ finiantur *Paul. ad Hebræ.* 6. habetur. *in capit. etsi Christus, vers. homines, de iure iuran.* & ita adhibetur in causa homicidij ad illam terminandam, & veritatem inquirendam, quod quidem frustra fieret, si homicidium grauius peccatum esset, quam periurium: esset namque præsumendum, quod qui maiorem culpam homicidij commisisset, non vereretur minorem periurij incurrere, vnde ex hoc ipso, quod in causa cuiuslibet peccati defertur iuramentum manifeste, ostenditur periurium pro maximo peccato habendum esse. Confirmatur generali quadam ratione efficaciter suadente grauitatem periurij, deducta ex adductis per *Cou. d.* §. *septimo sub numero secundo, colum.* 2. *post princip.* tum iuxta explicationem doctissimi *Soarez d. capit.* 3. *sub numero vndecimo, colum* 2. *ante med.* inquit grauitatem, & magnam deordinationem periurij conuinci ex ea maxime ratione, quia cum illud quantum est ex se, tollat certitudinem diuini testimonij in iuramento contenti, consequenter tollit hoc velut primum principium confirmandi, & stabiliendi contractus humanos, ac tandem maxima ex parte euertit humana commercia, itavt ex his omnibus mirum non sit Periurium vocati grande scelus, *in capit. prædicandum* 22. *quæst.* 2. Ex quibus non videtur recipienda opinio asserentium homicidium esse peccatum grauius periurio, ex quorum numero sunt *Bellam. in capit. duo mala* 13. *distinct. numero* 3. *Angel. in summ. verbo periurium, numero* 8. *Gabr. in* 3. *distinct.* 39. *quæst.* 2. *artic.* 3. *dub.* 4. *& ibi Maior quæst.* 5. & alij quos refert, & sequitur *Lessi. de iustitia lib.* 2. *capit* 42. *sub numero* 75. qui distinctionis fœdere vtramque opinionem conciliare videtur, dicitque quod si sumatur periurium in sua malitia essentiali, grauius peccatum est, quam homicidium, vt late conuincunt rationes supra adductæ: si tamen consideretur ex parte accidentium, & circunstãtiarum grauius est illo homicidium, prout euincunt rationes, de quibus in fine casus præced.

42 Non immerito igitur, tam iure Canonico, quam Ciuili graues & variæ pœnæ fuerunt periurijs impositæ, quia grauissimis delictis grauissimæ sunt pœnæ imponendæ, iuxta *capit. non afferamus, vbi glos. vlt.* 24. *quæst.* 1. cum similibus. Omissis autem varijs pœnis, quibus apud varias nationes periuria puniebantur, de quibus *Tiraquel. de nobilit. capit.* 20. *numero* 120. *cum seqq. Azor. par.* 1. *lib.* 11. *capit.* 12. *quæst.* 7. *Perez l.* 1. *titul.* 4. *lib.* 3. *Ordin. pag.* 545. *cum seqq. Decian. tract. crimin. lib.* 6. *capit.* 13. *numero* 33. *cum multis seqq. Frat. Emmanuel. quæst. regul. tom.* 2. *quæst.* 14. *artic.* 2. *Lessi. d. capit.* 42. *dub.* 14. *numero* 74. *Modern. de iurisdict. par.* 2. *capit.* 9. *à numero* 27. *Christophor. de Paz in scholys ad leges styli libro* 128.

43 Quod attinet ad ius Canonicum resolue imprimis conuictum de periurio simplici, quod priuato huiusmodi præiudicium infert, puniri pœna depositionis ab Ordine, iuxta *text.* & ibi Doctores, in *capit. cum non ab homine, de iudic.* notat. *Abb. in capit. tua* 11. *de iure iuran.*

44 Quinimo & priuatur beneficijs ecclesiasticis obtentis, vt optime deducitur ex *capit. querela* 10. *& ex. d. capit. tua, in fine, de iureiuran.* resoluunt *Abb. Felin. Dec.* & alij in *capit.* 2. per tex. ibi, *de rescript.* post multos *Couarr. in capit. quamuis, part.* 1. §. *septimo, numero tertio. Clar.* §. *periurium, numero* 4. *Perez. ad d. lib.* 1. *verbo positiones, in fine, Bernard. & Salzed. in pract. capit.* 92. aliàs *capit.* 95. *in vlt. edit. Venetijs excussa. Menoch. de arbitr. casu* 319. *Soar. d. lib.* 3. *capit.* 20. *numero* 22. *Sayr. lib.* 5. *capit.* 9. *num.* 7. *cum seqq.* & tenet communis opinio non esse priuatum ipso iure, sed priuandum, *Abb. & Felin. in d. capit. querelam, Decian. & Ripa in d. cap.* 2. *post Selu. Lambertin. Rebuff. Couarr. Gutier.* & alios tradunt *Garci. de benef. par.* 11. *capit.* 10. *num.* 167. *Azor. instit. moral. par.* 1. *lib.* 11. *cap.* 12. *quæst.* 9.

45 Collatio enim facta periurio est nulla, *Azor. d. capit.* 12. *quæst.* 10. *& par.* 2. *lib.* 7. *capit.* 18. *col.* 874. *Flamin. de resignat. lib.* 4. *quæst.* 3. *numero* 10. *cum seqq. Sayr. d. capit.* 9. *numero* 9.

TERTIVS CASVS.

QVI STATVRAS, MENsuras, monetasve adulterauerint corruperintve.

46 POndus illud dicitur falsum, quod nunquam transiuit per manus affinatorum, *Mascard. de probat. conclus.* 1044. *num* 5. *Bobadil. in sua politica lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 105. Et illo mercaturã exercentes, si in dolo sint, non solum crimine falsi, sed & crimine furti implicãtur, falsi quidẽ cũ mẽsuras, vel põdera

adulterant, furti vero cum eis vtuntur in alienum damnum, contra duo diuina præcepta, *Gambarupta de casibus reseruatis fol. 214. verso numero 1. Ludouic. Rodolphin. quæst. var. lib. 2. quæst. 40. numero decimo tertio*, qui per totam quæst. probare intendit contra *Strach.* requiri scientiam in vtente falsis ponderibus ad hoc vt criminaliter puniri possit.

47 Et quamuis vtens scienter falsis ponderibus & mensuris falsum dicatur committere, *l. 1. ff. ad l. Cornel. de falsis, l. maiorem, C. eodem tit. Ordin. Reg. Lusitan. libro quinto tit. 58.* tamen non videtur cadere in hanc reseruationem, cum reseruatio loquatur tantum de falsante, & non extenditur ad vtentes illis iam falsificatis, nam cum casus sit pœnalis, non extenditur ad casus non expressos, *argum. capit. in pœnis, de regul. iuris in sexto*, ita *Læli. Zechi. de casibus reseruatis, casu 18. versic. his ita præmissis. Gambarupta d. fol. 214. verso numero 3.* vbi *numero quarto*, resoluit non comprehendi sub hac reseruatione mensura, staterave iusta vtentem, sed minus dantem, quam iustum pondus, vel mensura exigat.

48 Obligantur tamen omnes ad restitutionem, & proculdubio tenentur resarcire omne damnum passis, si eos nouerunt, cum restitutio sit facienda ei, à quo ablatum est, vel habenti causam ab eo, non enim æqualitas iustitiæ seruatur per restitutionem alteri factam eo inuito, *l. inuito, C. de solution. glos. 2.* & communis *in reg. peccatum, de reg. iur. in sexto*: Nec sat est restitutionem fieri pauperibus, vt probant tex. *in capit. cum tu, de vsuris, & in capit. sicut dignum, §. eos insuper, de homicid.* qui sunt intelligendi, vbi dominus, vel is, cui debetur certus est, & citra scandalum, vel periculum potest eidem restitui, aliter enim si sit incognitus post adhibitam diligentiam, vel si scandalum immineat, potest fieri restitutio pauperibus, quia sic in effectu restituitur domino, cui prodest quoad animæ salutem, *Nauarr. in man. cap. 17. numero 92. & 93. Valent. tom. 3. disputat. 5. quæst. 6. puncto 4. Læli. Zechi. dicto casu 18. prope fin. versicul. videndum insuper, Gambarupta dicto loco numero 5. Sayr. in claui Regia libro decimo tract 5. capit. 2. à princip.* Hi enim sunt fures communes, & ob id ex dispositione legis Corneliæ condemnantur in duplum, & in insulam relegantur, *l. hodie, ff. ad leg. Cornel. de falsis, Læli. Zechi. dicto casu 18. prope fin. Gambarupta d. loco, numero secundo.* Secundum canones verò pœnitentia ieiunij triginta dierum in pane, & aqua eis est iniungenda, *capit. 2. de empt.* De his Deus per Moysem *Leuit. 19.* dicit: Nolite aliquid facere iniquum in iudicio, in regula, in pondere, in mensura, statera iusta, & æqua sint pondera, iustus modius, æquusque sextarius.

49 Alia de adulterantibus, & vtentibus falsis ponderibus, & mensuris vide apud *Gregor. l. 7. & 8. titul. 7. part. 7. Maranta de ordine iudic. par. 4. distinct. 11. tit. iudicium seculare, & eccles. à numero 44. Mexi. tract. tassæ panis; conclus. 5. numero 30. cum seqq. Matiens. l. 2. glos. 5. & 6. titul. 13. libro quinto nouæ recop. & l. 1. glos. 9. tit. 14. eodem lib. Modern. de iurisdict. par. 4. casu 3. num. 16. cum seqq.* late *Hortens. Caualcan. de brachio Regio par. 6. à numero 354. Ordin. Regia Lusitan. lib. 5. tit. 54.*

50 De vendentibus vinum limphatum vide apud *Hispanos l. 8. & 9. tit. 17. par. 7. Rebuff. tom. 2. ad leges Galliæ. tit. de hospitibus, versic. duodecima conclusio, pagina 276. Azeued. l. 5. tit. 11. lib. 5. nouæ recop. Sebast. Nauis. in remiss. ad l. is qui in puteum 11. ff. quod vi, aut clam. Bobadil. in sua politica libro tertio capit. 4. numero 90.*

51 De admiscentibus vinum vetus cum musto *Auend. de exequendis mand. parte 1. capit. 19. numero 30. versic. quinto. Matiens. d. glos. 9. numero sexto.* De illis, qui in principio canistri ponunt poma meliora *Azeuedo l. 3. numero 4. cum seqq. tit. 5. lib. 1. nouæ recopil. Matiens. d. l. 1. glos. numero 11.* vbi resoluit quod crimen stellionatus committitur quoties in saccis portantur merces desuper bonæ, & inferius corruptæ, seu vilioris pretij.

52 De pharmacopolis vendentibus medicinas adulteratas vide *Luc. de Pen. in Constitut. Neapol. lib. 3. tit. 49. folio 101. Bellacomb. commun. opinion. tom. 2. lib. 9. tit. 17. numero 12. pagina 505. Mascar. de probation. conclus. 5. numero 32.* Aduerte tandem Episcopum posse punire laicum, qui merces mixtas alia cum specie, ignorante emptore, vendiderit, *Abb. in cap. 1. num. 9. de empt. Couarr. lib. 3. vari. capit. 14. num. 5. versic. huius tandem, Bellet. disquis. cleric. tit. de fauore clericorum reali, §. 5. num. 64.*

53 Circa adulterantes, corrumpentesve monetam, sciendum est teste *Plinio naturalis historiæ lib. 33. capit. 3.* Romanos primum ærea pecunia, deinde multò post argentea, ac demum aliquot lapsis annis aurea vsos fuisse. Sed ante Romanorum originem multis quidem annis penes alias gentes fuit numismatum vsus, vt colligitur ex adductis per *Forcat. in necyom. iuris dial. 48. Cæli. Rodog. lect. antiq. libro sexto capit. 2. Frat. Hieron. Roman. de Republic. Gentilica lib. 8 capit. 5.*

54 Triginta illos denarios, quibus fuit venditus Dominus noster IESVS CHRISTVS in Insula Rhodiensi cussos fuisse ex vna parte Solem, & ex altera rosam habentes, quia Rhodon Græce rosa interpretatur, referunt *Orozco en sus emblemas morales libro primo capit. 12. Frat. Bernard. de Brito in monarchia Lusitana, par. 1. libro quarto capit. 30. Ambros. de Morales in chronicis Hispaniæ pagina 2. vbi de descriptione Hispaniæ folio 85. verso. Pineda in Monarchia libro decimo capit. 12. §. 2. & in vita Sancti Ioannis Baptistæ libro secundo artic. 2. capit. 1. pagina 110.* vbi etiam refert singuli denarij pretium duos Iulios, excepto medio grosso, non attigisse. Sed *Anton. Augustin. in dial. 2. de medallys*, aliquanto aliter habet, ibi vide, nam & denarij figuram ipsam apponit. *Goffridus* autem *Viterbiensis in chronicis par. 14.* longè diuersius, vide si lubet & ipsum.

55 Notandum etiam est ad Principem solum, & Rempubl. spectare monetam cudere, vt probat *tex. in capit. 1. versic. monetæ, quæ sint regalia*, dispodit *Ordin. Regia Lusitan. libro secundo tit. 26. §. 3. & lib. 5. tit. 12. in princip.* & apud Hispanos *l. pen. tit. 7. par. 7. lib. 1. tit. 20. lib. 5. nouæ recop. Cou. numismat. capit. 8. numero 1. Mysing. centur. 4. obseruat. 24. Menoch. consil. 302. numero 28. Matiens. l. 1. glos. 13. tit. 10. libro quinto nouæ recop. Pereg. de iure Fisci libro primo tit. 1. numero 25. & titul. 2. numero 97. Farinac. in praxi criminal. parte 5. quæst. 115. numero 22. cum sequentib. Morla in emporio iuris parte 1. tit. 2. quæst. 24. numero 4. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo moneta, numero 2. Decian. tract. crimin. lib. 7. cap. 26. numero 1. Cabed. Lusitan. decis. 45. par. 2. Christoph. de Paz in scholys ad leges stylі lib. 78. numero 72. Vincent. Carot. in tract. de locato, parte 1. tit. de origine locati, numer. 4. Bened. Ægydi. ad l. ex hoc iure, ff. de*

iustitia, & iure capit. 8. de empt. & vendit. numero 7. vbi etiam asserit quod à Principe homini priuato, seu familiæ priuatæ cudendæ pecuniæ licentia concedi nequit, & concessa non valet : idcircò falsi censendi sunt nummi, qui non fuerint Regia auctoritate percussi, vel ex adulterina materia compositi *Couar. dict. cap. 8. numero 1.*

56 Moneta igitur, vt sit probata, & legitima tria continere debet, scilicet materiam, publicam, formam, & legitimum pondus, *Decian. tract. crimin. tom. 2. lib. 7. cap. 13. à numero 9. Menoch. cons. 49. numero 1. Mascard. de probat. concl. 1065. numero 7. Cabed. d. Lusitan. decis. 41. numero 2. Farin. d. quæst. 115. numero 3 Garcia Gironda de priuileg. seu exempt. explicat. numero 141 5.*

57 Moneta igitur adulterari, falsificari, seu corrumpi tribus modis dicitur, videlicet circa substantiam, circa pondus, & circa formam, quoad substantiam namque falsa moneta dicitur quando substituitur, aut permiscetur vnum metallum pro alio, *leg. Paulus ff. de solut.* circa pondus autem quando minus pro maiori ponitur *l. 1. ff. de contrah. empt.* circa formam verò, cum quis cudit monetam bonam, hoc est veri, & iusti ponderis, ac valoris, sine tamen potestate id faciendi, aut imprimendo characterem, & formam alienam absque consensu eius, cuius erat, *l. sine nomine, & l. qui nomine ff. ad leg. Cornel. de falsis*, hic tamen à pœnis excusabitur excudens monetam alia effigie, quàm effigie Principis illius regni, vbi habitat, *Decian. lib. 7. capit. 27. numero 12.*

58 Vel falsificans monetam alterius Principis, *Aloys. Ricc. d. collect. 172. limit. 2. Farinac. d. quæst 115. num. 77. Cabed. par. 1. decis. 89.* aut mutando formam externam, seu superficiem tingendo argentum, seu deaurando illud, hos tamen casus comprehendit reseruatio hæc, prout resoluit *Gambarupt. d. loco à numero 9.*

59 Huiusmodi tondentes, vel radentes Principis monetam eisdem subijciuntur pœnis, quibus illam adulterantes, vt disponit *Ordin. Regia Lusitan. lib. 5. tit. 12. §. 4.* & apud *Hispanos l. 67. tit. 21. lib. 5. nouæ recopil.* & apud Neapolitanos, & Cathalanos obseruatum dicit *Peguer. decis. 46.* quem refert *Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 1. collect. 172. amp. 1.* & apud varias nationes receptum attestantur *Decian. dict. cap. 27. num. 9. & cap. 28. num. 6. Farin. in praxi crimin. quæst. 115. num. 99. cum sequentibus, Molina de iustit. tract 2. disput. 702. num. 8. Christ. de Paz, in schol. ad leges styli l. 78. num. 130.*

60 Dubium videtur de eo, qui auctoritate priuata monetam aliquam excedentem iustum pondus totondit, & mutilauit, atque ita eam ad iustũ pondus reduxit, an hic dicatur monetas adulterare? nam duo viri clarissimi: *Marsil.* scilicet in *dict. l. qui falsam num. 109. ff. de falsis, & Alciat. cons. 461.* affirmant hunc tonsorem, seu limatorem monetarum nullis pœnis subiacere, quia neminem lædit : quibus tamen apte videtur respõdere *Menoch. de arbitr. casu 316. à num. 36.* inquit enim *num. 38.* Principem iustum existimare monetæ suæ pondus, quod à suis monetarum censoribus in publicum ex eorum officina mittitur, & quod à se factum est in deterius mutari non velle, & facit quod scribit *Nauarr. in man. cap. 17. num. 168.* videlicet nulli licere priuata auctoritate reducere monetas ad æqualitatem iusti ponderis, imo qui id faceret, teneretur restituere id quod corraserat ei, qui cudi iussit, aut monetarijs, qui eas cudunt, si illud plus perit ipsis monetarijs, & non iubenti cudere : itaque dum hunc tonsorem ad restitutionem damnat, certè eum læthalis culpæ reum statuit, & sic continebitur sub hac reseruatione, qui priuata auctoritate monetam mutilauerit, illam ad iustum pondus reducendo.

61 Limitatur principalis illa resolutio primò in vitiante monetam reprobatam, quia pœnæ contra vitiantes monetam, debent intelligi de moneta vsuali, & quæ expendi potest, vide, *Alexand. cons. 103. in princ. vol. 1. Hippol. in dict. l. qui falsam, numero 64. Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloss. 20. numero 12. Decian. dict. lib. 7. capit. 25. numero 11.*

62 Secundo limita in falsificante falsam monetam, *Cott. in memor. verbo actus nullus, Menoch. de arbitr. casu 316. num. 19. cum sequent. Surd. decis. 282. num. 18. Decian. d. lib. 7. cap. 27. num. 14.*

63 Tertio limita in tondente modicam quantitatem, *Peguer. decis. 46. Decian. dict. lib. 7. cap. 27. numero 111.* Fabricans enim minimi valoris monetam excusabitur *Tiraq. de iudicio in rebus exig. vers. 80 fol. mihi 46. Farinac. dict. quæst. 115. num. 90. Menoch. d. casu 316. num. 33. Mench. lib. 1. succes. §. 7. num. 37. & sequenti. Decian. d. lib. 7. cap 27. num. 2.*

64 Eadem etiam pœna puniuntur falsam monetam expendentes, qua puniuntur illam adulterantes, vel radentes, vt probat *tex. in l. lege Cornelia §. eadem pœna ff. de falsis*, disponit *Ordin. Regia Lusitan. d. tit. 12. §. 3.* resoluit *Afflict. in Constit. Regni Siciliæ, rub. adulterinam §. 1. numero 3. Clar. §. falsum. numero 38. Hippol. cons. 47. lib. 1. Menoch. dict. casu 316. à num. 51. Vincent. de Franch. decis. 401. Aloys. Ricci. dict. collect. 147. ampl. 4. Decian. dict. lib. 7. cap. 25. à num 3. Farin. dict. quæst. 115. num. 81. & à num. 130.*

65 Intellige si eam scientes falsam expenderint, *d. l. lege Cornelia §. eadem pœna, d. Ordin. Reg. Lusitan. dict. §. 3. ibi* sabendo que era falsa, *Cou. d. cap. 8. numero 4. Burs. cons. 166. à numero 8 libro secundo Menoch. dict. casu 316. numero 55. Farin. d. quæst. 115. numero 154. Decian. dict. libro septimo capit. 25. à numero sexto* vbi *numero 7.*

66 Quod ignorantia, affectata, vel crassa non excusabit, quæ quidem probabitur iuramento dicentis se ignorasse falsam esse monetam, dummodò concurrat præsumptio ignorantiæ pro allegante illam, secus tamen si sint ex aduerso præsumptiones, vel coniecturæ inferentes ad scientiam, *Decian. d. capit. 25. numero 8. Farin. d. quæst. 115. num. 59. Seraphin. de priuileg. iuramen. priu. 4. num. 136.*

67 Quando vero expendens falsam monetam docuerit à quo illam habuit, nulla lege puniri debet, vt resoluunt *Anton. Fab. in suo C. sub tit. de falsa moneta diffinit. 2. Decian. d. lib. 7. cap 27. num. 9. Farinac. d. quæst. 115. num. 145.* Vel quando expendens protestaretur quod si esset falsa sibi restitueretur, quia daret bonam, non enim tunc dicitur expendisse, cum pendeat è futuro euentu *Decian. d. cap. 27. num. 19.* vbi *num. 20.* idem resoluit quando expendẽs nemini nocuisset, & *nu. 17.* quod bona opinio, & fama expendentis monetã, vel eius, penes quem reperta est, minuit pœnam, & *capit. 25. num. 9.* quod ludens cum falsa moneta punitur, secus si luderet computando eam pro falsa. Huiusmodi falsam monetam expendentes (vt ad rem redeamus) verius credo sub hac reseruatione non venire, quæ loquitur tantum de adulterantibus monetas, non autem de eas scienter expendentibus, quæ di-

uersa sunt crimina, ex *Menoch. d. casu 316. numero 51. & 52.* & ita in terminis resoluit. *Gambard. d. loco numero 9.*

68 Crimen hoc grauissimum est, prout demonstrant pœnæ pro illo impositæ, qui enim illud commiserit, igne comburendus est, vt probat text. *in l. 2. tibi, flammarum, Cod. de falsa moneta,* & concordat. *Ordin. Regia Lusitan. d. titul. 12. in princip.* ibi morte natural de fogo, & apud *Hispanos l. 5. & 6. titul. 17. lib. 8. nouæ recop.* tradunt *Cou. dict. capit. 8. numero 3. Decian. dict. lib. 7. cap. 8. numero 2. & 3. Christoph. de Paz. dict. l. 78. num. 88. Farin. d. quæst. 115. numero 13. & quæst. 92. numero 109. Cardoso in praxi indicum verbo moneta, numero 3.* Et eius bona fisco vindicantur *l. 1. ibi, fisco vindicetur, C. de falsa moneta, Ordin. Reg. Lusit. d. tit. 12. in prin.* ibi, è todos seus bens sejam confiscados, *Men. d. casu 316. num. 6. Farin. d. quæst. 115. num. 14. Christ. de Paz d. l. 78. num. 96. Decian. d. li. 7. cap. 28. num. 11.*

69 Domus etiam in qua fabricatur moneta falsa sciente domino cadit fisco *d. l. 1. ibi, domus, &c. Ord. Reg. Lusitan. d. tit. 12. §. 1. Cou. d. capit. 8. num 3. vers. pœna autem, Decian d. lib. 7. cap. 27. num. 8. & capit. 28. num. 12. Mascard. concl. 1065. num. 2. Molina de iust. tract. 2. disp. 702. numero 3. Farin. d. quæst. 115. numero 16.* Si autem dominus quamprimum id scierit, indicauerit Magistratui, excusabitur *Decian. d. capit. 27. numero 8. Farin. dict. quæst. 115. numero 17.* vbi resoluit quod domus, in qua fabricatur falsa moneta, habet præsumptionem contra se scientiæ, & participationis.

70 Sic etiam vidua excusatur à scientia fabricationis falsæ monetæ cussæ in eius domo, vt probat tex. *in l. 1. §. vidua ff. de falsis. Farin. in praxi crimin. par. 3. tit. de pœnis temper. quæst. 98. numero 2. Ordin. Regia Iusit. d. §. 1. ibi* de alguan Viuua.

71 Cætera ad hanc materiam pertinentia tractant *Soar. Viui. Kirchou. & alij tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 19 pag. 514. Couar. in tractat. numism. capit. 8. Gom. l. 83. Fauri à num. 3 & tom. 3. Vari. cap. 3. num. 4. Hippol. cons. 47. & 71. Menoch. dict. casu 36. à num. 7. Petr. Gregor. Syntag. iuris lib. 36. cap. 2. Did. Quant. in q. crimin. cap. 7. à num. 19. Mascard. de probat. concl. 1065. Decian. dict. libr. 7. cap. 25. vsque ad cap. 28. de Franch. decis. 351. & 401. Aloys. Ricci. in collect. decis. pag. 1. collect. 172. Gutier. pract. quæst. lib. 3. quæst. 4. Cardoso in praxi iudicum, verbo falsum, à numero 15. Azened. l. 5. & 6. tit. 17. lib. 8. nouæ recopil. Bernard. Muscatel. in practic. crimin. tit. de falsa moneta. Pradil. in summa legum pœnal. par. 1. cap. 23. Farin. dict. quæst. 115. Christ. de Paz d. l. 78. à num. 79. Cabed. par. 2. decis. 45. Tho. Valasc. tom. 1. alleg. 13. à num. 38.*

QVARTVS CASVS.

QVI LIBERTATEM, SIVE immunitatem Ecclesiæ violauerint.

72 SVmmus Pontifex *Benedictus XI. in Extrau. inter cunctas de priu.* approbat consuetudinem, quæ reseruauit Episcopis immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ violatores, circa quod multas, & quotidiè plures nascentes controuersias sopiuit *Gregor. XIV. Const. sua* circa protectionem ad Ecclesias fugientium perpetuò obseruandam, quæ incip. *Cum alias nonnulli, Dat. Romæ anno Incar. Dom. 1591. 9. kalend. Iunij.* Hodie verò cum iuxta Decretum Sacræ Congreg. *alleg præced. num. 185.* relatum, prohibeatur quibuscunque Confessarijs secularibus, & Regularibus, ne vigore suorum priuilegiorum, absoluant à casibus violationis immunitatis Ecclesiæ in terminis *dict. Constit. Greg. XIV.* non est necessarium, vt eius casus reseruatio fiat, ideò de eo nil amplius. Absolutionē tamen excommunicationis ob violatam Ecclesiæ immunitatem ad Ordinarium spectare, tenet *Aloys. Ricc in praxi aurea, resol. 333.* vbi *num. 2.* dicit non obstare Bullam in Cœna Domini, quia ibi solum excommunicantur statuentes contra libertatem ecclesiasticam, non illam violantes.

QVINTVS CASVS.

INCENDIARII, ET QVI damni, iniuriæve causa vites, vel arbores alienas inciderint.

73 INcendiarius dicitur is, qui malo animo, & auctoritate propria incendit aliena, vt domum, segetes, & his similia, *cap. cum deuotissimam 12. quæst. 2.* Ad hoc vero, vt quis sit in hoc casu comprehensus quatuor requiruntur. Primò quod incendat. Secundo quod malo animo. Tertio quod auctoritate propria. Quarto quod incendat aliena, ita *Gambarupta de casibus reser. casu 5. num. 1. fol. 198. verso.* vbi etiam resoluit non sufficere attentasse incendiū, nisi fuerit sequutus effectus incendij, aut per eum non stetit, quin effectus fuerit sequutus, vt putà, quia ignis extinctus est à superuenientibus hominibus, vel etiam aliquo casu pluuiæ, niuis, & huiusmodi.

74 Cum incendiū connumeretur inter casus fortuitos *Gre. l. 3. verbo fuego tit. 2. part. 5. Menoch. de arbit. casu 390 num. 3. cum sequent. & lib. 1. de præsumpt. quæst. 59. num. 3. & cons. 13. num. 1. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 10 num. 15. & decis. 25. Gutier. pract. lib. 1. quæst 29. num. 6. Mex in tract. tassæ panis concl. 6. num. 115. Surd. decis. 198. num. 5. Mascard. deprobation. concl. 467. num. 5. & concl. 892. numero 8. Pradil. in summa legum pœnal. par. 1. capit. 23. à numero 1.* plures refert Doctores *Cened. ad Decretal. collect. 40. à numero primo.*

75 Conductor propter incendiū ad damni æstimationē non tenetur, nisi constet de culpa ipsius. *Gail. lib. 2. obseruat. 21.* quem refert *Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 2. collect. 797.* nec tenebitur ad restitutionē in foro cōscientiæ, si solū ex negligētia, vel leui culpa cōmitteret incendiū, *Gambarup. d. loco num. 2.*

76 Si verò fuerit lata culpa, cum hæc nunquam sit sine dolo, teneretur incendiarius ad damna, & interesse, *cap. si egressus, 5. de iniur. Menoch. d. casu 390. num. 24. Ioseph. Ludou. d. decis. 25. num 10. Farin. in praxi crim. par. 3. quæst. 110. num. 18. & 24.* resoluit quod ex incendio cōmisso culpa leuissima in omittendo nō tenetur incendiarius ad damna & interesse, secus si in cōmittendo. Quamuis autem in foro ciuili exteriori quis teneatur de negligentia, & leui culpa *l. 3. ff. ad l. Aquil.* cum similibus, tamen in foro conscientiæ non imponitur sibi pœnitentia pro illa inaduertentia, putà, quia neglexit cooperire ignem, vnde domus sua cum vicinis est incensa, vel quia posuit ignem in stipula non aduertēs principium ventorum, ex quibus postea segetes vicini arserunt, quia de hac culpa non grauabit eum Confessarius ad restitutionem, sunt verba *Feli-*

ni in capit. sicut dignum numero 16. de homicid. & sic non solum non peccauit mortaliter, sed nec tenetur ad damna, & ideò non cadit sub reseruatione, cum ea fiat tantum de peccatis mortalibus, *Gambarupta d. casu. 5. num. 2.*

77 Verum si negligentia illa fuerit nimia, cum apertæ malitiæ comparetur argum. *tex. in cap. vlt. de celebrat. miss.* ibi, aperta malitia, vel nimia decipientia, & *l. de ætate, §. qui tacuit, ff. interrogat. action.* non excusabitur incendiarius, cum in culpa sit, ex tex. difficili *in l. magna 226. ff. de verborum significat.* dum ait, magna negligentia culpa est, magna culpa dolus est. Culpa enim in genere sumpta, prout dolum, & culpam simplicem comprehendit, propriè dicitur quæcunque deuiatio à bono, quæ humana diligentia potuit præuideri: in specie vero sumpta à dolo distinguitur, quia hic malitiæ, illa vero imprudentiæ tribuitur, explicat *Conan. comment. iuris Ciuilis lib. 7. cap. 4. num. 7. Loriot. de apicibus iuris, tit. de regulis iuris, axi. 134. cum seqq. Donel. comment. libro decimo sexto capit. 7.* Ex quibus magnam & dissolutam negligentiam latam dici culpam, & dolo proximam, non est qui dubitet, & ideo incendiarius, qui lata culpa (quæ dicitur non intelligere, quod omnes intelligunt *l. lata culpa, ff. de verborum significat.* vel si quis in rebus alienis, quas custodiendas suscepit eam non adhibeat diligentiam, quam adhibet rebus suis, *l. quod Neruâ ff. depositi, capit. 2. eodem tit.*) incendium immittit, tenetur nedum ad damnum illatum dolo, sed etiam ad id, quod prouenit ex eius culpa, vt si quis incendat domum alicuius, & ignis incendat etiam domum vicini, tenetur ad vtrumque damnum, vel si comburat stipulam in agro proprio, & ignis vi ventorum impulsus incendat segetem vicini, ita per tex. in *dicto cap. si egressus*, tenent *Franc. Marc. delphin. decis. 417. numero 1. par. 3. Ioseph. Ludou. d. decis. 25. post num. 4. Farinac. dicta quæst. 10. num. 10. Læli. Zechi. de casibus reseruatis casu 16. num 1. in fine.*

78 Incendium à quibus in dubio emissum præsumatur, agunt *Menoch de arbitr casu 390. Thesau. Pedam. decis 24. Polyd. Ripa in tractatu de nocturno tempore, cap. 27. Mascard. de probation. conclus. 892. num. vlt.*

79 Vtrumne & quando teneatur dominus de incendio per familiam suam admisso? *Cephal. consil. 362. Franc. Marc. decis. 112. numero 34.* quo refert *Aloys. Ricc. d. collectan. 797. Menoch. dicto casu 390. à numero 20. cum seqq. & consil. 53. Bernard. Græua. ad pract. Cameræ Imper. libro 2. conclus. 21. in coronide.* Vicinus vicino de damno incendij culpa aborti an teneatur? vide *Alex. Raudens. Pisana decis. 6. num. 61. par. 1. Mascard. conclus. 892. num. 4. & 5.*

80 Cætera pertinentia ad huiusmodi incendiarios videri possunt per ordinarios in *l. 1. & seqq. ff. de incendio, & in l. capitalium, §. incendiarij, ff. de pœnis, Gregor. in leg. 9. per text. ibi tit. 10. part. 7.* Doctiss. parentem meum in *comment. ad Ordin. Regia. Lusitan. lib. 5. tit. 86. Afflict. decis. 57. Menoch. d. casu 390. Bosst. in pract. tit. de incendio, Polydor. Ripa de nocturno tempore capit. 27. Franc. Marc. decis. 154. & 417. par. 2. Perez leg. 2. verbo, quemen las casas, titul. 18. lib. 8. Ordin. pagin. 350. & l. 36. in princ. tit. 19. eodem libro, Fachin. controuers. libro primo capit. 85. Ioseph. Ludouic. Perus. decis. 25. & 29. Decian. tract. crimin. libro octauo capit. 5. Vincent. Carot. de locato, titul. de incendio, Bernar. Muscatel. de cognit. delict. titul. de incendio, Mench. frequent. capit. 10. numero 47. Aloys. Ricc. dict. collect. 797. Farinac. in praxi. criminal. tom. 3. quæst. 110.*

81 Deueniendo ad vitium, & arborum incisores, aduertendum illos teneri ad omne damnum, quod earum dominus ex ipsarum incisione patitur, etiam ad refectionem fructuum, quos earum dominus vero similiter quotannis ex illa arbore percipere potuisset, deductis tamen impensis, & laboribus expositis in arbore custodienda & excolenda, & hoc vsque ad illud tempus quo alia arbor denuò plantata, ita excrescere possit, vt tantundem fructus ex ea percipi possint, quia sic damnificans est causa efficax, & sine qua damnum non esset illatum, & ideo tenetur ad illud per text. in *cap. fin. de iniur. & l. nihil interest, ff. de Siccar.* Sed quia quantitas ista incerta esse potest, fieri enim potest, vt arbores arescant, vt fructus non ferant, ideo cum hoc damnum incertum esse possit, æstimabitur arbitrio boni viri, ita tamen vt ad æqualitatem reducatur, quantum fieri poterit, ita ex *Nauarr.* tradit *Læli. Zechi. dicto casu 16. numero 2.* Si vero infructifera fuerit arbor, ipsa sola erit in consideratione, ita tamen vt semper deducatur aliquid de futuro pluris valore arboris, habita etiam ratione dubij euentus, *Gambarup. d. casu 5. numero 5.*

82 Dubium hinc oritur non contemnendum an peccet, teneaturque ad restitutionem incisor arborum, quæ in suo solo plantatæ fuerunt ab alio, vel in eo radices egerunt? in qua quæst. videbatur negatiue respondendum, quia scienter plantans arbores in alieno solo, non efficitur earum dominus, sed eæ omnino solo cedunt, si modo radices egerint, si vero adhuc radices non egerint, remanet earum dominus, qui consuit, *§. si Titius, instit. de rerum diuis.* ergo videtur dicendum prædictum incisorem cum illo modo efficiatur arborum dominus, si illas incidat, nec peccare, nec teneri ad restitutionem. Verum potius tenerem sic incidentem peccare, ex eo, quia propria auctoritate sibi ius ministrauerit, sed non teneri ad restitutionem: sicut enim furripiens quod sibi debetur peccat, si id modo indebito faciat, non tamen tenetur ad restitutionem, vt per *Richar. in 4. distinct. 15. Nauarr. in man. capit. 17. numero 112.* Sic in proposito, licet peccet incidens plantam satam mala fide ab alio in proprio solo, non tamen tenetur ad restitutionem, ita in terminis, *Læli. Zechi. dicto casu 16. numero secundo versic. sed difficultas*, cum seqq. vbi vbi etiam resoluit, quod incidens arborem sitam in alieno solo licet aspectui suo officiat, nisi statutum, vel seruitus contraria existat, tanquam incidens arborem, in qua nullum ius habet, tenebitur ad omnem damni æstimationem: si enim fundus vicini nullam debeat seruitutem domui vicini, vel præscriptam, vel aliter acquisitam, ne luminibus vicini officiat, licebit sibi in proprio solo plantare, licet luminibus vicini officiat, *l. cum eo, vbi glos. ff. de seruit. vrb. præd. l. altius, C. eodem tit.* & vtrobique Doctores.

Notandum valde est, quod licet casus hic loquatur in plurali numero ibi, vites, vel arbores, habebit tamen locum, etiam in vna arbore, vel vite incisa damni, iniuriæque causa, *Bonacos. commun. criminal. verbo incidens arbores*, quem refert & sequitur *Gambarupta dicto casu 5. in fine.*

83 Vitis dicitur arbor frugifera, *Perez l. 2. verbo*

cortare arboles, tit. 16. lib. 8. ordin. Auend. de exequendis mand. par. 1. cap. 4. numero 28. Azeued. l. 6. numero 5. titulo 12. lib. 8. nouæ recopil. Sebastí. Naut. in remiss. ad l. 1. §. arboris appellatione, ff. de arbor. cædendis, Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo arbor, numero 1.

84 Huius casus reseruatio non habebit locum in eo, qui non damni causa, vel iniuriæ, sed voracitatis, & rapacitatis naturalis incidit vites, aliasque arbores, *Gambarupt. d. casu 5. num. 4.* Nec etiam in illo, qui euellit arbores per *l. furtum. §. si quis radicitus, ff. arborum furtim cæsarum.* Nec si eas asportet, postquam scissæ fuerunt, *Auend. d. cap. 4. numer. 28. vers. prædicta regula.*

SEXTVS CASVS.

QVI BLASPHEMIAM publicam, & notoriam protulerint.

5 BLasphematoribus publicis, & notorijs per Episcopum suum pœnitentiæ sunt imponendæ, vt probat text. in *cap. 2. de maledicis*, blasphemia enim est de reseruatis Episcopis secundum *glos. verbo reseruantur in cap. 2. de pœnit. & remiss. lib. 6.* igitur de ea sunt à nobis aliqua declaranda, sic diffinitur.

86 Blasphemare est dicere tacite, vel expresse, verbo vel scripto, contra Deũ, aut eius sanctos, quidpiam contumelioſum, quod quidem fit, vel tribuẽdo Deo, quod illi non cõuenit, vel tribuendo creaturæ, quod solius Dei proprium est: in hanc diffinitionem incidunt omnes, quas referunt *Couarr. in cap. quamuis pactum, part. 1. §. 7. numero 8. Nauarr. in man. cap. 12. numero 81. Iacob. de Graffiis in aureis decis. lib. 2. cap. 19. numero 7. Gambarup. de casibus reseru. post casum 26. numero 1. fol. 250. verso.* Diuiditur in duas species, quarum altera dicitur blasphemia hæreticalis, altera simplex.

87 Hæreticalis est illa, quæ cum hæresi connexionem habet; veluti quando negatur vel renegatur Deus, aut quando aliquid dicitur contra articulos Fidei,

88 His verbis, non credo in Deum, vel denego, aut maledico Deum, vel abnego Fidem. *Lusitani:* descreo de Deos. *Hispani:* descreo en Dios, reniego de Dios, o de la fe, o de la Cruz, o de la Chrisma de la fronte, o reniego de la puridad de Nuestra Señora. *Itali:* Rinego Iddio: resolutiue igitur dico blasphemias esse hæreticales, quæ repugnant primo Decalogi præcepto, & illas, quæ contra aliquem ex duodecim Fidei articulis dicuntur *Direct. Inquisit. par. 3. q. 41.* refert *Gambarup. d. loco num. 3.*

89 De his hæreticalibus blasphemijs hæreticæ prauitatis Inquisitores priuatiue cognoscunt, & ius habent animaduertendi, *Couarr. d. §. 7. numero 12. versic. crimen autem blasphemiæ, Castro libr. 1. de iusta hæret. punit. cap. 12. Azor. institut. moral. part. 1. libro 9. cap. 28. quæst. 5. Salzed. ad Bernard. in pract. capit. 113. versic. quandoque tamen, cum seqq. in nouiss. edit. Sanch. in præcepta Decalogi libro 2. capit. 32. numero 37. Aloys. Ricc. in praxi aurea, resolut. 9. num. 2. Farin. in praxi criminal. quæst. 20. num. 39. & de hæresi q. 178. num. 76.* vbi resoluit contra consuetum blasphemare, & monitum blasphemare non cessantẽ, Inquisitorem posse procedere.

90 Pœna autem, quæ imponi solet ab Inquisitoribus pro his blasphemijs, in quibus cognitionem habent, ea quidem est, quod si blasphemus infimæ sortis fuerit, flagellis cæditur cum publica pœnitentia, in publicoque spectaculo, lingua ferro, vel ligno comprehensa, cum abiuratione de leui. Si vero fuerit nobilis, pœna pecuniaria mulctatur, & ad tempus in monasterium detruditur, ita testatur *Roias de hæret. par. 2. num. 176.* quem refert *Salzed. vbi proxime.*

91 Simplex vero blasphemia est illa, quæ non repugnat iis, quæ tenemur credere, vel quæ Fidei confessioni non opponũtur, quamuis grauissimæ sint, vel quia negant aliquid in Deo, quod ei conuenit: vel tribuunt Deo, quod minime ei conuenit, his verbis: Pigeat Deum: Doleat Deus, Per vitam Dei. *Lusitani:* à pesar de Deos. *Hispani:* A despescho de Dios, mal grado aja Dios, por vida de Dios, pese à Dios. *Itali:* Al dispetto di Dio: Rincresca Iddio, Potta di Dio, o de la Vergine Maria. *Salzed. vbi proxime, versic. & quia sæpissime, Azor. d. cap. 28. quæst. 3. Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol. 9. numero 3. & in collect. decis. par. 1. collect. 75.* Eodem etiam modo contumeliæ in sanctos dicuntur blasphemiæ, qui enim maledicit Sanctis, maledicit eis vt sancti sunt, ac proinde maledicit in sanctis ipsi Deo, qui Sanctos effecit, & à quo est sanctitas; nam sic etiam qui iurat per Sanctos, religiose iurat, quia iurat per eum à quo sanctitas existit, ac pendet, *Azor. d. cap. 28. quæstione 4. Farinac. d. quæst. 20. numero 25. Soar. de relig. tom. 1. tract. 3. libro. 1. capit. 5. numero 6. Decian. tractat. criminal. libr. 6. capit. 2. numero 19. Sanch. in præcepta Decalogi libr. 2. capit. 32. num. 27.*

92 Ad hanc simplicem blasphemiam pertinent iurationes illæ videlicet, sicut Deus est veritas, veluti veritatem continent Euangelia, vt Deus est filius Virginis Mariæ, hæ siquidem æquiparationes nostrarum veritatum cum diuinis, blasphemiæ nomen habere videntur. Quamobrem dum falsitas sub his iurationibus affirmatur fœdissimum est periurium cum blasphemia coniunctum; quod si affirmatio veri veritate polleat, adhuc non fugiunt, qui hisce verbis vtuntur, blasphemię crimen & culpam; nam quamuis veritas, vt aiunt Philosophi, eo quod adæquatio rei ad intellectum in indiuisibili consistit, non recipiat magis nec minus, tamen quia veritates æternę, & diuinæ ipsissimæ sunt, inaccessæque veritates, ac subinde principium, & finis creaturarum omnium, nulla nostrarum veritatum cum illis est comparanda, ita ex *Soto* referunt *Couarr. d. §. 7. numero 9. versic. undecimo, Iacob. de Graffiis in aureis decis. libr. 2. capit. 19. numero 14.* Placet referre id quod *Sot. libr. 8. de iustit. q. 2. art. 3.* scribit. Sunt (inquit ille) & blasphemiarum non infimæ species, iurare per membra Dei, vt per caput, per sanguinem, per iecur, & per alia membra, quæ nominare pudet; nam præterquã quod Deo videantur isti membra tribuere, etiamsi de membris Christi intelligant, enorme çonuitium & contumelia est quandoquidem in hoc non est membra in testimonium afferre, sed vituperijs Christum sordidare, sicuti nefas est iurare per intemeratam Deiparę virginitatem, & paulo infra: at hæc profecto si blasphemię non sunt, proxime accedunt. Iurare vero per corpus, aut per san-

guinem Domini si fiat cum irreuerentia, peccatum mortale est, non autem blasphemia, quoniam post Christi incarnationem Deus dicitur habere corpus, & sanguinem in quantum homo, non autem in quantum Deus, *Nauarr. d. cap. 12. numero 85.*

93 De his autem blasphemijs, quæ hæreticales non sunt, cognitio, & punitio non ad Inquisitores contra hæreticam prauitatem, sed ad Episcopos spectat, vt probat *tex.* notab. *in cap. 2. de maled. Salzed. vbi proximè vers. & quia sæpissime, in fine, Gambarup. dicto loco numero 3. in fine, Aloys. Riec. dict. resolut. 9. in fine.*

94 Et ad iudicem etiam secularem huius criminis punitio spectabit, cum sit mixti fori, vt probat *tex. in d. cap. 2. ver. per temporalem præterea potestatem, Menoch. casu 319. numero 16. Auend. de exequendis mand. part. 2. cap. 5. numero 11. & 12. Modern. de iurisdict. part. 2. cap. 13. alt. Modern. in tract. de cognitione per viam violentiæ part. 2. quæst. 85. Cur. Philip. part. 3. §. 2. numero. 15. Salzed. dicto loco vers. est quidem, Sanch. in præcepta Decalogi libr. 2. c. 32. num. 37. Ordin. Reg. Lusitan. lib. 2. tit. 9. in princ. versic. blasphemos.*

95 Si forte iudex ecclesiasticus prius de hoc crimine cognouerit, pœnamque leuem imposuerit, iure optimo poterit secularis de huiusmodi causa iudicare, supplebitq; vsque ad condignam cõdemnationem, *Con. practic. lib. 2. cap. 10. num. 6. Gom. tom. 3. vari. cap. 1. num. 40. Gregor. l. 58. verbo estos tit. 6. part. 1. & l. 4. verbo contenles tit. 28. part. 7. Clar. § vl. quæst. 57. à n. 11. Petr. Gregor. Syntag. iuris par. 3. lib. 47. cap. 4. in in fine, Salzed. vbi proxime, Auiles ad cap. 25. Prat. glos. 1. numer. 11. & 22. Auend. de exequendis mand. par. 2. cap. 5. num. 18. Perez. ad l. 1. in princip. tit. 8 lib. 8. Ordin. & l. 3. tit. 4. eodem lib. vers. ad quintum, Franc. Pen. in director. Inquisitor. part. 2. schol. 20. colu. 5. Soar. de Paz in pract. tom. 2. præl. 2. num. 49. cum sequentibus, Decian. tract. crimin. lib. 4. cap. 9. numero 45. & cap. 10. numero. 5. vers. & nota, & libr. 6. cap. 36. numero 8. Bobadil. in sua politica libr. 2. cap. 17. numero 98. & capit. 18. numero 234. Cur. Philip. par. 3. §. 2. numero 33. Fr. Ludou. Miranda de Ordine iudic. quæst. 1. art. 7. concl. 2. Mend. de Castro in praxi Eccles. Lusit. lib. 2. cap. 4. à nu. 17.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 113. numero 3. & collect. 126. numero 4.* Verum licet opinio ista verissima sit, & tot Doctorum auctoritatibus fulcita (vt loquar verbis *Salzed. d. loco*) à iudice laico hoc pœnæ supplementum non fit, quia ad iudicem ecclesiasticum tanquam digniorem spectat hæc declaratio, & semper declarauit condignam pœnam impositam fuisse.

96 Peccatum hoc blasphemiæ adeò est immane, atrox, & detestabile, vt aliquando Sacræ litteræ, si de blasphemia sermo incidat, benedictionis nomine vtantur, per antiphrasim significantes maledictionem, *3. Reg. 21.* impia Iezabel de Naboth loquens calumniando dixit. Benedixit Deo & Regi. *Iob. 1.* Ne forte peccauerint filij mei, & benedixerint Deo in cordibus suis, & *cap. 2.* Benedic Deo, & morere. Ob blasphemiam filius mulieris Israelitidis præcepto Domini lapidibus fuit obrutus, eo quod nomen Domini blasphemasset *Leuit. c. 24.* Ob blasphemiam Antiochus insanabili, & inuisibili plaga percussus fuit *2. Mach. c. 9.* Ob blasphemiam Holofernes fœminæ manu victus fuit *Iudit. 2.* & Goliath Israelem blasphemans à Dauide lapidis ictu, è funda emisso occiditur *Reg. 2. c. 21.* & populus ob blasphemiam Hieremiæ gladio, & fame consumptus est, *Hierem. cap. 44.* cum alijs adductis per *Cou. dict. §. 7. num. 10. in princip. & Salzed. dicto loco.*

97 Iure Pontificio grauissimæ pœnæ in blasphemos sunt constitutæ, videlicet in *dict. cap. 2. de maledicis*, vbi sancitum est, vt si quis contra Deum, vel aliquem Sanctorum suorum, & maximè Beatam Virginem, linguam in blasphemiam publicè relaxare præsumpserit, per Episcopum suum pœnis debitis subijciatur, videlicet, vt septem diebus Dominicis præ forib. Ecclesiæ palam, dum aguntur Missarum solemnia, existat, & vltimo die Dominico pallium, & calceamenta non habeat, ligatus corrigia circa collum, & sextis quibusque feriis intra illud tempus contentis in pane, & aqua iciunet, arceaturque ab Ecclesiæ ingressu, & tres si poterit, alioquin duos pauperes, aut vnum reficiat illis diebus. Quod si ad hoc ei facultates non suppetant, in aliam pœnam commutetur, quam si luere recusauerit, ei interdicatur ingressus Ecclesiæ, & Ecclesiastica careat sepultura si decesserit. Hæc ibi, quam pœnam laici tantum, non clerici subire & perferre debent, vt testantur *Innoc. Host. Io. an. Andr. & Abb.* quos referunt *Conar. d. §. 7. n. 10. vers. sed quia, Bernard. in pract. cap. 113. propè finem*, vbi *Salzed. in addit. lit. C.* rationem reddit, quia clericus non facit publicam pœnitentiam text. *in cap. 1. de bigam. & in cap. de his 50. dist. & in c. presbyter. 82. dist.* ne grex fidelium scandalum patiatur, neve dignitas Sacerdotalis vilescat, cui summa reuerentia debetur, vt ostendit *Chrisost. lib. 3. de sacerdotio, & Ambros. lib. de dignitate sacerdotali* cum citatis per *Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 1. à n. 1.* Quæ quidem iuris pœnæ licet in desuetudinem abierint, indicant tamen quam execrabili scelere se polluant ij, qui impuro ore in Deum, aut Sanctos maledicta conferunt.

98 Synodus autem Lateranen. *sub Iulio II.* cœpta, & deinde sub *Leone X.* continuata *sess. 9.* aduersus blasphemos, statuit, vt quicunq; Deo palam seu publice maledixerit, contumelioliq; atq; obscenis verbis Dominum nostrum Iesum Christum, vel gloriosam Virginem Mariam Dei genitricem expresè blasphemauerit, si munus publicum iurisdictionemue gesserit, perdat emolumenta triũ mensium pro prima, & secunda vice dicti officij: si tertio deliquerit, illo eo ipso priuatus existat. Si clericus, vel sacerdos fuerit, eo ipso quod de delicto huiusmodi fuerit conuictus etiam beneficiorum, quæcunque habuerit eo priuetur: si plura, quod Ordinarius maluerit, id amittere cogatur: quod si tertio eius sceleris conuincatur, dignitatibus, beneficijs omnibus quæcunque habuerit, eo ipso priuatus existat, eaque libere impetrari, & conferri possint. Laicus vero blasphemans si nobilis fuerit, pœna vigintiquinque ducatorum mulctetur, & pro secunda vice quinquaginta; pro tertia nobilitatem amittat. Si vero ignobilis, & plebeius fuerit in carcerem detrudatur. Quod si vltra duas vices publice blasphemauerit, mithra infami per integrum diem ante fores Ecclesiæ principalis coronatus stare cogatur. Quod si sæpius in hoc peccatum lapsus fuerit, ad perpetuos carceres, vel ad triremes damnetur. Et qui reliquos Sanctos blasphemauerit arbitrio iudicis rationem per-

sonarum habituri aliquantulo mitius puniatur. Et iudices seculares, qui in tales blasphemiæ conuictos non adnimaduerterint, nec eos iustis, & debitis pœnis affecerint quantum in eis fuerit, quasi eod. scelere contaminati, eisd. quoq; pœnis subijciantur; qui vero in illis puniendis solliciti, & seueri fuerint, qualibet vice decem annorum indulgentiam consequantur, & tertiam partem mulctæ pecuniariæ habeant.

99 *Iulius III. in Constit. Pontificali* incip. *In multis*, instituit iudices huius criminis Inquisitores hæreticæ prauitatis generales, & præcipit, vt scientes denuntient apud iudicem de blasphemis intra triduum, alioquin in easdem pœnas incurrunt, & vt denuntians possit haberi loco vnius testis, si iureiurando denuntiet. Conuicti habeantur infames, inhabiles ad quæcunque beneficia, gradus, honores, & dignitates obtinendas, si bis conuincantur. Si tertio conuicti fuerint, ipso iure priuati beneficijs Ecclesiasticis, officijs, dignitatibus, honoribus, magistratibus quibuscunque, & sint intestabiles actiuè, & passiuè, sint inhabiles ad testim. ferendum.

100 *Pius V. in Constit. sua* incip. *Cum primum Apostolatus*, decernit in blasphemos posse inquirere, & animaduertere quoslibet iudices competentes, & inter alia sic ait. Ad abolendum nefarium, & execrabile blasphemiæ scelus, quod in antiqua lege Deus morte puniri mandat, & Imperialibus quoque legibus præceptum est; nunc autem propter nimiam iudicum in puniendo segnitiem, vel potius desuetudinem supra modum inualuit, *Leonis X.* Prædecessoris nostri, in nouissimo Lateranēsi Concilio statuta reuocantes, decernimus, vt quicunque laicus Deum, & Dominum N. Iesum Christum, & gloriosam Virginē Mariā eius Genitricē expresse blasphemauerit, pro prima vice pœnam vigintiquinque ducatorum incurrat, pro secunda pœna duplicabitur: pro tertia cētum ducatos soluet, ignominia notatus exilio mulctabitur. Qui plebeus fuerit, nec erit soluēdo pro prima vice manib. post tergum ligatis ante fores Ecclesiæ constituetur per diem integrum; pro secūda fustigabitur per Vrbem, pro tertia ei lingua perforabitur & mittetur ad triremes. Quicunque clericus blasphemiæ crimen admiserit, pro prima vice fructibus vnius anni, omnium etiam quorūlibet beneficiorum suorum; pro secunda beneficijs ipsis priuetur; pro tertia omnibus etiam dignitatibus exutus deponatur, & in exilium mittatur. Quod si clericus nullum beneficium habuerit, pœna pecuniaria, vel corporali pro prima vice puniatur: pro secunda carceribus mancipetur: pro tertia verbaliter degradetur, & ad triremes mittatur. Qui reliquos Sanctos blasphemauerit, pro qualitate blasphemiæ iudicis arbitrio puniatur. Hæc ibi. Est tamen aduertendum verba illa, *pro prima vice*, interpretanda esse pro prima vice punitionis, & non blasphemiæ, etiamsi clericus fuerit pro illa prima vice inquisitus, quod pluries blasphemasset, ad quod facit tex. in *cap. graue, de præbendis*, ibi, post primam, & secundam correctionem, ita *Prosper. de Augustin. in addit. ad Quarantam in summ. Bullarij verbo blasphemia, Marc. Antoni. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. cap 63. in nouiss. edit.*

101 Iure autem Ciuili blasphemi olim pœna mortis puniebantur, *text. in auth. vt non luxurientur contra natur. §. præterea*, quæ quidem pœna (vt adnotauit ex alijs *Couarr. dict. §. 7. numero 10. in fine*,) tunc locum habet cum quis ex consuetudine, vt incorrigibilitate Deum blasphemauerit. Et ad hoc, vt quis dicatur consuetus blasphemare non sufficit, quod per duas, vel tres vices id crimen commiserit, sed ad inducendum prauum vsum, & vitiosum habitum blasphemandi requiruntur multo plures reiterationes, ita ex *Alex. & Iaf.* resoluit *Prosper. de Augustin. dicto loco.*

102 Contra blasphemos variæ inflictæ fuerunt pœnæ iuxta vniuscuiusque Prouinciæ statuta, imprimis apud nostros Lusitanos per *Ord. Regiam lib. 5. tit. 2.* quæ primum à Rege Dionysio Vlyssipone fuerat condita, nobili, qui blasphemauerit pro prima vice imposita est pœna pecuniaria viginti scutorum cum exilio vnius anni in Africam, & si fuerit eques, vel scutifer soluit decem scuta cum prædicto exilio vnius anni in Africam, & si fuerit plebeus mulctatur pœna quinque scutorum, & triginta verberum ad pedem pali cum funiculo, & præconio. His pro secunda vice pœna duplicatur. Pro tertia vltra pœnas pecuniarias nobiles, equites, & scutiferi mulctantur exilio trium annorum in Africam; plebei vero ad triremes per eosdem tres annos mittuntur, vltra quam quod in arbitrio iudicis sit alijs pœnis prædictos omnes punire iuxta grauitatem blasphemiarum.

Apud Hispanos *per l. 4. tit. 28. p. 7.* blasphemus pro prima vice præsertim si fuerit plebeus verberatur, pro secunda notatur in labijs ferro candenti signo Crucis, pro tertia lingua mutilis fit, eique abscinditur. Deinde per *leg. 2. titul. 8 lib. 8. nouæ recop.* constitutum est quod blasphemus in Curia Principis, aut intra quinque leucas, punitur pœna verberum, & amputationis linguæ & amissionis dimidiæ partis bonorum. Nouioribus tamen Constit. aliter praxis recepit, siquidem blasphemus pro prima blasphemia punitur carcere vnius mensis: pro secunda exilio sex mensium a loco habitationis, & mille quadrantum pœna, in tres distribuenda partes, quarum vna accusatori, alia iudici, tertia pauperibus competit; pro tertia vero blasphemia clauo lingua perforatur, & huius perforationis loco, hodie ligno premitur lingua, quod nos mordaza appellamus. Nisi blasphemus sit ex his, qui scutiferi apud nos appellantur, vel maioris conditionis homo, quia is pro tertia blasphemia punitur exilio vnius anni, & mulcta duorum millium quadrantum, ita refert *Cou. dict. §. 7. num. 11.*

103 Apud Gallos pro prima vice mulctantur blasphematores, pro secunda, tertia, & quarta duplicatur mulcta, pro quinta vice maximo cum vituperio fustigantur, & impunè ab omnibus iniuriantur, & etiam mulctantur, pro sexta vice labrum superius cum ferro candenti scindendum venit, ita quod dentes appareant, pro septima vice labrum inferius, & pro octaua, lingua scindenda erit, referunt *Papon. lib. 3. arrest. 20. Boer. decis. 301. n. 15. Cou. d. n. 11.*

104 Apud Neapolitanos imponitur blasphemantibus pœna amputationis linguæ, per Constit. Regni incip. Blasphematoribus, & postea per pragmaticam Regis Ferdinandi incip. Considerando vltra linguæ absciſſionem adest pœna tertię partis bonorum, & vltimo loco per pragm. Reg. Philippi

incip. Perche molti ribaldi, vltra alias pœnas stabilitas, adest pœna triremum per quadriennium, sed aliquando iuxta casus superuenientes aliter atque aliter iudicauit Senatus, & diuersimode fuerunt blasphemantes puniti, *Afflict. in Const. Regni, rub. 54. numero 7. Thom. Grammat. decis. 50. Boer decis. 301. Vinc. de Franch. decis 504. Viui. decis. 275. & 388 Bernard. Muscatel. in pract. crimin. tit. de blasphemia.*

105 Insuper ad sciendum an à prædictis pœnis excusetur aliquis, aut saltem an sit talis, vt cum eo mitius sit agendum, poterit studiosus lector videre quid de ebrio dicant in hoc proposito *Auendan. de exequendis mand. par. 2. cap. 5. numero 19. Decian. tract. crimin. libr. 6. capit. 5. numero 8. Farin. dict. quæst. 20. numero 50.* Et de minore *Decian. dict. capit. 5. numero 6. Farin. quæst. 92. numero fin.* Et de rustico *Decian. dict. capit. 5 numero 10. Farin. d. quæst. 20. à numero 51.* & *de hæresi q. 179. §. 2. numero 11. cum sequentibus*, asserit etiam in crimine hæresis aliquantulum rusticitatem excusare, nisi appareat nimia solertia, & sagacitas, vel nisi moniti pertinaciter in suis erroribus adhæserint; & de muliere dicit idem *Farin. quæst. 98. numero 19.* Venetijs vidisse plures flagitiosas fœminas ob blasphemiam in linguæ abscissione punitas. Ad hoc, vt excuset iracundiæ calor, quibus debeat esse vallatus circunstantijs blasphemus, vide *Menoch. de arbitr. casu 319. à numero 32. & casu 375. numero 32. Tiraq. de pœnis temper. causa 1. n. 14. Auend. dict. cap. 5. num. 12. in princ. Decian. dict. cap. 5. num. 9. Farin. dict. quæst. 20. à nu. 47 & q. 91. num. 9.* Et si quis calore iracundiæ pluries vno instanti blasphemat, præsumitur quod semel tantum blasphemauerit, *Menoch. de præsumpt. lib. 5. q. 2. numero 17.* quem citat. *Prosper. de August. d. loco in fine.*

Deueniendo iam ad nostrum casum dicendum vsum Episcoporũ seruare, quod blasphemia ea sit reseruata quæ publica & notoria est, vt ait *Gambarup. dicto loco num. 6.* sed qualiter dicatur notorium, quando vero occultum colliges ex dictis *Alleg. 39. n. 20. cum saqq.*

SEPTIMVS CASVS.

Qui parentes percusserunt.

106 QVam graue sit peccatum hoc ostendunt multi Sacrę Scripturæ loci, vbi à Deo sũmopere punitur, & detestabile habetur, dicitur enim *Deuteron. 21.* Si genuerit homo filium contumacem, qui non audierit patris, ac matris imperium, apprehendent eum, & ducent ad seniores ciuitatis illius, & ad portam iudicij, dicentes, filius iste noster proteruus est, & contumax, &c. & *Deuter. 27.* habetur, maledictus, qui non honorat patrẽ suum, & matrem, & dicet omnis populus Amen. *Exod. etiam 21. Leuit. 20. Prouerb. 20.* dicitur qui maledixerit patri, vel matri, morte moriatur, etiam *Exod. 21.* dicitur qui percusserit patrem morte moriatur. Sic Absalon patri iniurius vitam miserabiliter finiuit 2. *Regum 18.* Esau parentibus iniuriosus primogenituram miserrime amisit *Gen. 27.* Cã reuelans patris pudenda maledictus est *Genes. c. 9.* Et *Lampridius in Alexand. Seuero* dicit, quod manus amputabitur filio patrem percutienti, prout refert *Pineda in Iob. tom. 2. c. 31. vers. 22. pag. 529.*

107 Cum crimen hoc sit adeò detestabile, ideo huiusmodi parentum percussores exhæredari posse dicit tex. *in auth. vt cum de appel. cognosc. §. causas collat. 8.* & censuit nostra Reg. *Ord. lib. 4. tit. 88. §. 4.* tenent. *Couarr. in cap. Raimutius in princip. numero 9. de test. P. Mol. de iustit. tract. 2. disp. 176. vers. prima est*, vbi resoluit quod ibi nomine, manuum intelligitur si lapide, ligno, vel alia re parentes iniuriose attingat, nisi filius probabili ignorantia ductus, patrem percuteret. Et hoc peccatum est quodammodo contra ius naturale, naturali enim quodam instinctu animantia omnia parentes iuuant, atque defendunt, Ciconiæ, secundum *D. Ambros. in Exameron.* parentes senes nudatos plumis tegunt, fouent alis, & nutriunt alimentis, idemque, secundum eundem, pietatis officium à cornicibus erga seniores exhibetur. Apes etiam iuniores non in opere tantum, sed etiam in fœtu adiuuant matres.

108 *Felin.* igitur *in cap. afferte, num. 2. de præsumpt.* admiratus discordiam patris & filij dicit, quod quando filius verberat patrem, nec ille pater, nec ille filius est cẽsendus, sequitur *Menoch. de præsumpt. libro 5. q. 11. num. 5.* & facit illud quod fieri iussit Petrus Rex Portugaliæ, & refert *Eduardus Nonius in vita eiusdem Regis, folio mihi 179.*

109 Sicut enim non præsumimus matrem, vel patrem, qui filium non diligit, vt probat, *Menoch. de præsumpt. lib. 6. q. 56. nu. 2.* ita nec præsumere debemus filium, qui diabolico instinctu patrem vel matrem deposita debita reuerentia & dilectione percutit.

110 Mulieris igitur amor infantem diuidi prohibentis indicium fuit, & argumentum, ex quo optime collegit *Rex Salomon* materna esse proculdubio viscera, quæ malebant filio priuari, ne ille vita priuaretur: adiuuauit præsumptionem altera meretricis postulatio, quę infantem diuidi petebat, nulloque modo genuisse indicabat, quem ita crudeliter sub oculis ipsa inspectante medium secari volebat: vnde iustissimo argumento, & vehementi præsumptione ductus Rex sapiens, ex his, quæ audierat, & viderat, indicauit, quæ non viderat illam esse matrem, quæ diuidi infantem prohibebat, aliam vero id postulante nullo modo, & id certius putauit, quam si mulierem parientem fuisset conspicatus, 3. *Regum cap. 13.* refertur in *dicto capit. afferte.*

111 Simili iudicio vsus fuit *Carolus magnus*, is cum accepisset patrem & filium homicidij accusari, & re vera adhibitis etiam grauissimis cruciatibus constare non potuisset, quorum alter ex eis delictum perpetrasset, vtrumque laqueo suspendi iussit, hoc cognito pater nullam inde sibi spem vitæ considerans rem omnem patefecit, atque ita se reum criminis detexit, filiumque liberauit, referunt *Menoch. de arbitr. casu 270. numero 15. Say. in claui Regia lib. 12. cap. 17. num. 28.*

112 *Alphonso Aragoniæ Regi* simile factum accidisse narrat liber de mirabilibus illius Regni folio 50. verso, nam adhuc pene puero, cum in Aragoniam vtriusque Siciliæ regna susciperet, accidit, vt cuiusdam ancilla ex domino pareret, & ad libertatem ex Hispanensi lege prouocaret: dominus ne matre cum filio priuaretur, negabat ex se natum, deerãt in re clam patrari solita probationes, quid ageret? belle se expediuit, iubet sub hasta partum vendi, vincitur dominus lici-

tatione: ergo ne secum, filius meus inseruitutem me viuo ? Quin potius fateor, quod res est, & ecce paterni animi erumpunt inuitò lachrymæ, subsequitur lingua confessionem oculorum, sic patri filium, matri debitam Rex libertatem asseruit.

Tres Cymericorum Regis filj de paterno regno contendentes iudicem elegere Ariopharnem, hic iubet patris cadauer sepulchro erui, arbori alligari, & eos arcu contendere, vt qui patris cor transfixisset, is in regnum succederet, primogenitus guttur, secundus medium pectus corde illæso transfixit. Superat minimo spes regni, vicit pietas, & se regno cedere malle, dum in patris cadauer pietate superior esset, professus; iaculari detrectauit. Huic iudex Regnum adiudicauit, quia naturæ propensione se & vere filium, & virtute præstantiorem ostendisset, refert *Martin. Delri. disquis. magicarum lib. 4. in princ. pag. mihi 252.*

113 Deueniendo ad intellectum præsentis casus, credo sub illius reseruatione comprehendi filium etiam leuiter patrem percutientem, cum propter irreuerentiam peccet filius, qui parentes etiã leuiter percutit, vt tenent *Richard. in 3. sent. dist. 37. Nauar. in man. cap. 14. num. 12. vers. quinto*, & in nostris terminis *Gambar. de casibus reseru. fol. 211. n. 2.* vbi *num. 3.* resoluit quod cum casus iste loquatur de percutiente, non habet locum in filio manum leuante vt percuteret, qui tamen non percussit, quia verba cum effectu sunt accipienda, ex citatis in *libello de principijs vtriusque iuris lit. V. numero* 10.

114 Parentum appellatione in hoc casu veniunt solum pater, mater, auus auia, & alij ascendentes, à quibus naturaliter descendimus, *Nau. in man. cap. 14. num. 3. Ferret in Const. Cathaloniæ gloss. 1. num* 430. *Leli. Zech. de casibus Episcopo reseruatis circa casum 14. à num. 2. Gambarup. dicto loco num 13.*

115 Primo limita in filio percutiente, vel occidente patrem venientem contra Fidem Christi, quia impune illum potest occidere, *Plac. in epith. delict. c. 22. num. 15. Decian. tract. crimi. lib. 9. cap. 15. num. 8. Farin. in praxi. crimin q. 120. num. 176.*

116 Secundo limita in percutiente, vel occidente patrem ad sui defensionem, quia tunc parricida non dicitur, *Decian. dict. lib. 9. cap. 15. num. 12. Farin. dict. quæst. 120. num 186. Cald. Pereira in comment. ad l. vnic. Cod. ex delictis defunct. part. 2. numer. 28.*

117 Tertio limita in filio furioso percutiente patrem, ex resolutis per *Iodoc. in pract. crimin. cap. 87. de parricid. num. 6. Farin. dict. quæst. 120. num. 181.*

118 Quarto limita in percutiente, vel occidente patrem sine dolo, nã hic non punitur, vt parricida *l. 1.* ibi cuiusuè dolo malo id factum erit, *ff. ad legem Pomp. de parricid. Decian. d. lib. 9. cap. 15. num. 1. & 35. Farin. d. quæst. 120. num. 182.* vbi *numer. 183.* resoluit quod in parricidio dolus non præsumitur.

119 Quinto limita in filio occidente patrem suum, ignorante sibi patrem esse, nisi talis ignorantia sit crassa, & supina, ex resolutis per *Decian. dict. lib. 9. c. 15. n. 7. Farin. dict. q. 120. num. 184. & 185.*

OCTAVVS CASVS.

QVI AD MAGICAS ARTES, veneficia, superstitiones, & alia huius generis; Eu charistia, Sacrisuè rebus abutuntur.

120 MAgica ars dæmonis, siue, vt ait tex. in *c. Episcopi 26. quæst. 1.* Zabulonis inuentum est, multipliciter dicitur, cuius materiam si quis ediscere cupiat, consulat *P. Martin. Delri. disquisit. magic. & Benedict. Pereira in speciali tract. de magia, P. Ioan. de Torres in Philosophia morali Principum lib. 6. cap. 6. Azori. institut. moral. part. 1. libr. 9. capit. 23. Farin. in praxi crimin. quæst. 120. à num. 2. & de hæresi quæst. 181. Leon. Lessi. de iustit. libr. 2. capit. 43. dub. 5. Aloys. Ricci. in collect. decis. collect. 1378. Pradil. in summa legum pœnal. p. 1. capit. 14.* optime *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. capit. 38. Guid. Pancir. in thesauro vari. lect. libr. 2. capit. 237. Soar. de relig. libr. 2. de superstit. capit. 14. & 15. Raph. de la Torre in 2. 2. D. Thomæ tom. 2. q. cum multis sequentibus.*

121 Diuinationis multa sunt genera vel species, futura enim, & penitus latentia prænuntiantur astrorũ signis notatis, aut corporis humani membris, aut aliorum animantium partibus, aut elementis, aut somnijs, aut auium volatibus, vel cantibus, aut mortuorum ossibus, vel cadaueribus, aut monstris, ostentis, hominibus, sortibus, & alijs huiusmodi obseruatis, & inspectis, de quibus agunt *Petr. Greg. Syntag. libr. 34. cap. 3. de generali diuinationis prohibitione, Petr. Binsfel de Confess. malef. præl. 15. causa 3. verbo diuinatio, & in rub. C. de malefic. & mathem. notab. 9. Iacob. de Graffis in aureis decis. p. 1. lib. 2. cap. 3. à nu. 6. Azori. dict. li. 9. cap. 12. cum sequentibus, Raph. de la Torre d. quæst. 95. art. 1. cum seqq. Tolet. in instruct. Sacerd. lib. 4. cap. 15. Gregor. de Valent. 2. 2. quæst. 95. disput. 6. quæst. 12. Martin. Delri. disquisit. magic. lib. 4 cap. 2. quæst. 1. 4. 5. 6. & 7. Soar. dict. lib. 2. de superstit. cap. 7. 8. & 10. Lessi. dict. cap. 43. dub. 3. Sanch. dict. cap. 38. à num. 12.*

122 Superstitio, quæ est quędã vana obseruatio, atq; traditio & protestatio infidelitatis, qua circa diuinũ cultũ erratur, religioni opposita, qua exhibetur cultu, vel sui nõ debetur, vel modo, quo nõ debetur, diuiditur per certas species, de quibus *Tolet. dict. li. 4. c. 16. Valent. dict. disput. 6. q. 13. Iacob. de Graffis dict. li. 2. c. 3. n. 2. & c. 5. Soar. dict. li. 2. c. 1. & 2. Martin. Delri. l. 3. c. 2. q. 1. cum seqq. Lessi. dict. c. 43. dub. 10. Sãe. dict. li. 2. cap. 40.*

123 Diuinatio, quæ fit per dæmonum inuocationem tacite, vel expresse, vt sibi occulta reuelent, aut futura prædicent, graue est crimen, quod cum manifeste fiat ad exercendum opera eius naturaliter impossibilia, putà ad sciendum futura, vel occulta cordis, quod est solius Dei, sapit manifestè hæresim, & contra tales potest hæreticæ prauitatis Inquisitor procedere, de quibus videas *Repert. Inquisit. verbo relapsus, vers. quid si inuocator dæmonũ, Clar. §. hæresis n. 23. Simãch. de Cathol. tit. 30. n. 16. Azori. dict. l. 9. c. 23. Iacob. de Graffis dict. l. 2. c. 5. n. 8. Soar. dict. l. 2. c. 19. n. 10. Martin. Delri. disquisit. magic. l. 5. sect. 15. vers.*

axioma primum, Farin. de hæresi quæst. 181. *à numero* 73.

124 Inquisitores enim contra hæreticam prauitatem habent auctoritatem, & ius inquirendi contra diuinantes, & sortilegos, quotiescunque aliqua admiscent, quæ hæresim sapiunt, *Modern. de iurisdict. par.* 2. *cap.* 12. *per* totum, & præcipuè *à numer.* 10. *Azori. dict. lib.* 9 *capit.* 26. *quæst.* 4. *Soar. dict. lib.* 2. *cap.* 19. *numero* 11. *Sanch. d. lib* 2. *capit.* 38. *num.* 92. *Farin. in praxi crimin. quæst.* 20. *à num.* 79. *& de hæresi q.* 181. *à num.* 91.

125 Illa tamen inuocatio facta ad id, quod est dæmonis naturæ, putà ad tentandum mulierem, ad concupiscendum cum aliquo, licet sit malum illam facere, non tamen sapit hæresim, quia inuocatur dæmon ad id, quod est proprium ipsius, scilicet tentare, *Iacob. de Graffiis dict. cap.* 5. *num.* 8. & ob hanc rationem præbens pocula amatoria non est hæreticus, vt resoluit *Farin. de hæresi quæst.* 181. *numero* 82.

126 An autem huiusmodi pocula, vel carmina amatoria vim aliquam habeant naturalem hominesinuitos alliciendi ad amandum? vide *Tiraq. ad leges connub. glos.* 14. *à prine. & num.* 5. *Azori. d. lib.* 9. *capit.* 26. *Eymer. in direct. inquisit. part.* 2. *quæst.* 43. *numero* 8. *versic. & idem*, vbi *Penna in addit. lit. N.* dicit quod ista prætensa pocula amatoria sunt potius apta ad inducendum furorem, quam amorem, & de materia incantationum, seu sortilegiorum ad amorem factorum, vide *Petr. Gregor. Syntag. iuris libr.* 34. *capit.* 12. *Fr. Raph. de la Torre d. tom.* 2. *quæst.* 96. *art.* 1. *disp.* 2. *Farin. in praxi crimin. quæst.* 98. *numero* 81. *cum seq.* vbi resoluit sortilegia facientem, alicuius mulieris amore correptum, esse puniendum.

127 Augures qui ex auium numero, garritu, vocibus, & cantibus, futurorum cognitionem quærũt, damnantur *Deuter.* 18. non inueniatur in te qui obseruet auguria, & in *cap. igitur, vers. augures*, 26. *qu.* 3. de quibus vide *Repert. Inquisit. verbo, an intendens augurijs, & verbo augurium, Petr. Gregor. Syntag. d. li.* 34. *cap.* 3. *numero* 7. *Decian. tract. crimin. libr.* 5. *cap.* 17. *vers. item obseruantes auguria, Lessi. d. cap.* 43. *dub.* 7. *Iacob. de Graffiis d. cap.* 5. *num.* 20. *Azori. d lib.* 9. *ca.* 15. *Martin. Delri. d. li.* 4. *cap.* 2. *q.* 7. *sect.* 1. *& 2. Sanch. dict. l.* 2. *c.* 38. *à num.* 38.

128 Sortilegi dicuntur, qui per sortes fortuita, futura, aut omnino occulta præsentia siue præterita prænuntiãt, aut patefaciũt, de quibus agitur in *tit. de sort. in Decretalibus, & in cap. non obseruatis* 26. *q.* 7. Summistæ *verbo sortilegium, Paul. Griland. in tract. de Sortileg. Petr. Greg. d. lib.* 34. *cap.* 1. *cum sequentibus, Iacob. de Graffiis d. lib. cap.* 4. *Cardoso in praxi iudicum, verbo sortilegium, Azori. d. lib.* 9. *cap.* 21. *Martin. Delri. lib.* 3. *par.* 1. *quæst.* 1. *cum sequenti, & libr.* 4. *cap.* 4. *q.* 1. *Sanch. d. lib.* 2. *cap.* 38. *à numero* 56. *Lessi. d. lib.* 2. *cap.* 43. *dub.* 9. *Hortens. Cauallean. de brachio Regio, part.* 1. *num.* 84. *Raph. de la Torre d. tom.* 2. *quæst.* 95. *art.* 8. *pag.* 330. *Farin. d. qu.* 20. *à numero* 72. *& de hæresi qu.* 181.

129 Necromantici vulgo dicuntur, qui vmbris, vel cadaueribus mortuorum inspectis, futuros, aut occultos rerum euentus, aduersos, vel secundos diuinant, de quibus *Repert. Inquisit. verbo necromantia, Tolet. dict. libr.* 4. *cap.* 15. *vers. aliquando, Bened. Pereira de Magia lib.* 1. *capit.* 11. *de necromantia, Martin. Delri. eod. tract. libr.* 2 *quæst.* 26. *sect.* 2. *cum multis sequentibus, & libr.* 4. *capit.* 1. *q.* 6. *sect.* 2. *Azori. dict. lib.* 9. *cap.* 20. *Raph de la Torre d. tom.* 2. *q.* 95. *art.* 3. *disp.* 3. *de necromantia.*

130 Chiromantici sunt, qui manuum certis quibusdam lineis inspectis, hominis statum, & vitæ conditionem, ac fortuitos euentus, tum felices, & prosperos, tum infaustos, & aduersos prænuntiant, superstitiosè faciunt, qui per manuum lineas; bonam, vel malam fortunam indicant, secus si complexiones, humores, & aptitudinem, vide *Hortens. Caluacan. de brachio Regio p.* 3. *numero* 84 *Farin. in praxi crimin. quæst.* 20. *numero* 112. *& de hæresi quæst.* 181. *numero* 56. *Sanch. dict. cap.* 38. *numero* 47. vbi *numer.* 48.

131 Resoluit mortale esse peccatum interrogare Aegyptianam de bona, vel mala fortuna, si fiat animo firmiter credendi illius dictis, vel animo ridendi, dummodo notabile detur scandalum.

132 Somniantes dicuntur, qui se somnijs adeò tribuunt, vt putent omnia per illa sibi visa esse vera, ac diuinitus sibi immissa, sic putantes peccant mortaliter, nam superstitiosum, & impium est somnijs credere, quia aut ex repletione, aut vacuitate, aut ægritudine, aut illusione dæmonum, aut ex causis naturalibus eorum imagines, & phantasmata prouenire solent, de quibus *Iacob. de Graffiis d. libr.* 2. *capit.* 3. *numer.* 16. *Petr. Binsfel. in comment. ad lege.* 3. *C. de maleficis, & math. qu.* 2. *Greg. de Valent. in* 2. 2. *q.* 95. *art.* 6. *qu.* 12. *disp.* 6. *punct.* 3. *vers. tertio; quoad somnia, Benedict. Pereira de Magia lib.* 2. *cap.* 1. *cum sequentibus, Soar. d. lib.* 2. *de superstit. cap.* 13. *Martin. del Rio libr.* 4. *c.* 3. *quæst.* 6. *Azor d. lib.* 9. *cap.* 17. *Lessi. d. lib.* 2. *cap.* 43. *dubit.* 8. *Fr. Raphael de la Torre d. tom.* 2. *qu.* 95 *art.* 6. *Sanch. dict. lib.* 2. *cap.* 38. *à num.* 49. *cum sequentibus.*

133 Astrologi planetarij dicuntur illi, qui vanam, & falsam syderum, & astrorum scientiam profitẽtur, ex motu syderum, & astrorum prædicant futura fortuita, aut præsentia, & præterita penitus hominibus occulta, aut ex hominum ortu, & natali die, aut quauis alia temporum, & momentorum obseruatione, & notatione indicant, & prænuntiant de cuiusque hominis statu, conditione, vita, cursu, honoribus, diuitijs, nuptijs, sobole, salute, moribus, morte, itineribus, certaminibus, inimicitijs, simulationibus, odijs, carceribus, exilijs, cædibus, alijsque varijs discriminibus, & fortuitis rerum euentibus aduersis, vel prosperis. In duplici cernitur diuisione Astrologia, alia dicitur naturalis; quæ agriculturæ, medicinæ, & nauigationi plurimum conducit: alia iudiciaria, quæ syderibus, & astris varios, ac multiplices influxus ascribit iuxta supradictam definitionem, de quarum materia agunt latè *Blasius Aluarez Miraual de la conseruacion de la salud c.* 82. *Sayr. in claui Regia lib.* 4. *cap.* 5. *numero* 2. *Bartholom. Valent. en el Repertorio del mundo libr.* 2. *capit. de Astrologia, Fr. Raphael de la Torre d. tom.* 2. *quæst.* 95. *art.* 5. *de pag.* 231. *Fr. Emman. in summ. tom.* 1. *capit.* 7. *numero* 3. *Ioannes de Torres de la Philosophia moral de Principes libr.* 6. *cap.* 6. *Salas* 1. 2. *quæst.* 9. *art.* 4. *disp.* 2. *sect.* 8. *numero* 79 *Benedictus Pereira de Magia libr.* 3. *cap.* 1. *cum sequentibus, Azori. dict. libr.* 9. *capit.* 13. *Soar. d. lib.* 2. *de superstit. cap.* 11. *à numero* 8. *Farin. in praxi crimin. quæst* 20. *numero* 111. *& de hæresi quæst.* 185. *numero* 55. *Martin. del Rio libr.* 4. *capit.* 3. *quæst.* 1. *Less. dict. lib.* 2. *capit.* 43. *dub.* 6. *à numer.* 32. *Sanch. dict lib.* 2. *cap.* 38. *à num.* 27.

134 Contra exercentes Astrologiæ iudiciariæ artem,

tem, & alia quæcunque diuinationum genera, libroſque de eis legentes, ac tenentes, extat *Sixti V. Conſtit.* incipiens *Cæli, & terræ creator Deus, Romæ publicata die nona Ianuarij* 1586. quam adducit *Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Aſtrologia iudiciaria*, vbi in fine Epiſcopis commendatur, vt diligenter prouideant ne Aſtrologiæ iudiciariæ libri, tractatus & indices legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus, ſucceſſibus, fortuitiſque caſibus, aut ijs actionibus, quæ ab humana voluntate pendent, certò aliquid euenturum affirmare audeant. Permittuntur autem iudicia, & naturales obſeruationes, quæ nauigationis, agriculturæ, ſiue medicæ artis iuuandæ gratia conſcripta ſunt.

135 Prædicti omnes, & ſimiles, ſi qui ſunt ad veneficia, ſuperſtitioneſque ſuas Euchariſtia, ſacriſue rebus abutentes ſub reſeruatione huius caſus continentur. Huiuſmodi enim abutentes Euchariſtia in ſortilegijs ſunt ſuſpecti de hæreſi, vt clare aſſerit *gloſ. verbo ſeparent in capit. accuſatus* §. *ſanè de hæret. libr.* 6. *Caſtr. de iuſta hæret. punit. libr.* 1. *capit.* 13. *Farin. in praxi crimin. quæſt.* 20. *numero* 83. *& de hæreſi quæſt.* 181. *numero* 19. ſubdens in fine. quod ſic abutentes Sacratiſſimo Altaris Sacramento Curiæ ſæculari traduntur, refert *Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccl. deci.* 671. *in* 1. *edit. & reſolut.* 432. *verſ. Euchariſtia, & verſ. vtentes.* Videant miſeri, qui ſacra Euchariſtia tàm deſtabiliter vtuntur, quæ de illis ſcribit *Camill. Gallin. de verborum ſignificat. lib.* 1. *capit.* 15. *& 16 & Horatius Gambarupta de caſibus reſeruatis fol.* 215. in hæc verba: O indignum faſcinus! eò ergo proceſſit hominis furor, vt quod dæmones ipſi verentur, credunt, & contremiſcunt, quod ipſi dæmones aſpicere non audent: homo dæmone ipſo, (quantum ad hoc), peior fiat, vt ſacroſancta eſca & potu vitali, cæleſti alimonia, pane vitæ, eſca vitę, vita ipſa, poculo æternæ ſalutis, conuiuio Dominico, viatico tuto peregrinationis noſtræ, Paſchate Chriſtianorum, manna abſcondito, pane Cœli, pane Angelorum, Sacramento Sacramentorum, ſpe ſalutis noſtræ, ſalute noſtra ipſa in ſacrilegijs abutatur ſuperſtitionibus! O bone Ieſu iterum Iudam? adhuc ſatellites, & carnifices crucifigentes? etiam num membra diaboli in ſanctiſſimam carnem, & pretioſiſſimum ſanguinem tuum ſæuientes ſuſtines? quàm vere ſcriptum eſt: miſerationes tuæ ſuper omnia opera tua.

NONVS CASVS.

QVI ABORTVM PROCVrauerint.

136 COntra procurantes abortum, conſultates, & quocunq; modo conſentientes rigidâ edidit Conſtitutionem *S. D. Sixtus. V.* incip. *Effrenatam*, Romæ publicatam *die* 16. *Nouemb.* 1586. quæ poſteà moderata fuit, & reducta ad terminos iuris communis per *Gregor. XIV.* Conſtitutione ſua incipiente, *Sedes Apoſtolica, Kal. Iunij* 1591. per huiuſmodi moderationem *Greg. XIV.* non tolluntur pœnæ priuationis, inhabilitatis, degradationis, traditionis Curiæ ſeculari, & præuētionis impoſitæ à *Sixto V.* poſt animatū fœtum, ſed ſolum fit moderatio in partem quo ad abſolutionem à peccato, & excommunicationem reſeruatam Ordinario in foro conſcientiæ tantum; quando verò non eſt fœtus animatus in totum tollitur Conſtitutio *Sixti V.* & reducitur ad diſpoſitionem iuris communis, vt in *cap. ſicut il* 2. *& in cap. ſi aliquis, de homicidio*, vbi Doctores.

137 Animari vero fœtus in homine dicitur per infuſionem animæ rationalis, quæ in maſculo fit poſt quadraginta dies, in fœmina vero poſt octuaginta, *gloſſ. in ſumm. dict.* 5. *capit. quod vero, capit. Moyſes* 32. *quæſt.* 2. *Lelius Zechi. de caſibus reſeruatis ſuper caſum nonum de abortu, numero* 2. *Gambarupta eodem tract. fol.* 191. *verſo numero* 6. *Quaranta in ſumma Bullarij verbo abortus n.* 5 latè *Zach. in quæſt. medicolegalib. tit.* 2. *q.* 9. *&* 10.

138 Si vero dubitetur an maſculus, vel fœmina ſit, præſumendum eſt eſſe animatum poſt quadraginta dies, ita *Nauarr. in man. capit.* 15. *numero* 14. *Gambarupta dict. numero* 6. *Franciſcus Emmanuel tom.* 1. *ſumm. cap.* 175. *numer.* 4. quia in dubio tutior pars eſt eligenda, & eſt communis opinio, quam ſequitur ſacra Pœnitentiaria, vt teſtatur *Nauarr. in cap. ſi quis necandi, num.* 2. *de pœnit diſt.* 1. *& conſ.* 22. *ſub tit. de homicidio in antiquis, & conſ.* 26. *in nou.*

139 Non tamen eſt irregularis conſulens abortū ei, quæ dubitat ſe eſſe prægnantem, ſi non apparet de abortu, vt per eundem *Nau. dict. tit. de homicidio conſ.* 27. In foro tamen contentioſo quo ad pœnam hoc non procedit, quia in dubio iudicis partes debent eſſe in abſoluendo iuxta text. *in capit. cum ſint iura partium obſcura, de regulis iuris in* 6. & citata in *libello de principijs vtriuſque iuris lit. A. num.* 2. & dubia in meliorem partem ſunt interpretanda *l. cum creditor ff. de furtis, capit. eſtote, de regulis iuris in antiquis*, igitur ſic reſoluit *Nau. Proſper. de Auguſtino, in addit. ad Quaranta dict. verbo abortus lit. B.* vbi *limit.* 1. prædictas pœnas aſſerit non procedere in eo, qui non fuit in dolo, & ſic in ignorante mulierem eſſe prægnantem, & *limit.* 2. idem aſſerit in eo, qui contrario ſenſu dederit poculum mulieri ad eam ingrauidandam, & illa eo ſumpto mortua fuerit, nam tunc debet tantum puniri pœna relegationis *l.* 3. §. *ex Senatus conſulto ff. ad legem Corneliam, de ſicarijs*, & ratio eſſe poteſt, vt excuſetur à dictis pœnis, quia finalis intentio tradentis huiuſmodi poculum ad concipiendum tendit in bonum, ſcilicet ad ſuſcipiendam prolem, quod eſt fauorabile, licet iſtud factum non debeat ex toto tranſire impunitum propter malum exemplum, conſiſtens in eo, videlicet, in quærendo violentare naturam volendo imponere fœcunditatem in vtero, in quo Deus, & natura impoſuerunt ſterilitatem, quia tunc etiam non euadet irregularitatem, vt reſoluit *Proſper de Auguſtino d. loco verſ. ſecundo limita, in fine.*

140 Poſtquam fœtus eſt viuificatus per animę infuſionem, quæ cenſetur infuſa ſiue in mari, ſiue in fœmina, ſi lineamenta omnium mēbrorum habuerit vt per *Borgazium in tract. de irregularit. p.* 6. *tit. de veneficis ſub numero* 14. licet adhuc vero non ſit in rerum natura, & multa poſſint impedire ne naſcatur *l.* 1. §. [illegible] *& ſi quis ventrem ff. de ventre in poſſeſſionem* [illegible], tamen illum occidens, vere homicidium committere dicitur *d. ca. quod vero, d. c. Moyſes, c. conſuluiſti, in fine & ibi gloſ.* 1. *q.* 5.

141 Quo ad irregularitatem tamen tenendum præbētem cauſam abortūi eſſe irregularem, etiam

si dubium sit an fœtus esset viuificatus, quia de facto dubitatur, & ita resoluit *Franciscus Emmanuel. in Summ tom. 1. capit. 176. numero 4.* nam in dubio facti homicidij censetur quis irregularis quo ad priuationem suscipiendi Ordines, atque in illis ministrandi, secus vero quoad alias pœnas, quę à iudice imponi solent pro irregularitate cõtracta qualis est priuatio beneficiorũ, pœna enim ordinaria statuta delicto certo, non est imponenda delicto dubio, sed extraordinaria pro dubij qualitate: ita *Sayr. in claui regia libr. 1. capit. 13. numero 24. Vasq. 1. 2. quæst. 19. arti. 6. disput. 66. cap. 1. numero 5. Soar. de censuris tom. 5. disput. 40. sect. 6. numero 6. in principio, & numero 10. ad fin. Salas 1. 2. quæst. 21. tract. 8. disput. vnica sect. 19. numero 176.*

142 Cætera ad hanc materiam pertinentia & principaliter an & quando dans vel recipiens poculum, aut causam abortioni vt homicida puniatur? Vide *Couarr. variar. libr. 2. capit. 20. numero 10. Clar. §. fin. quæst. 68. numero 2. Gom. tom. 3. variar. capit. 3. numero 32. Menoch. de arbitr. casu 317. Soar. tom. 2. commun. opinion. libr. 9. tit. 1. numero 71. pag. 436. Sayr. sub tit. de homicidio decis. 22. & 23. Franciscus Emmanuel quæst. regular. tom. 2. quæst. 33. art. 4. Stephan Gratian. disceptat. forens: capit. 72. numero 17. Molin. de iustit. tom. 4. tract. 3. disput. 27. Farinac. in praxi crimin. quæst. 122. numero 91. cum seqq. Aloys. Ricci. in collect. decis. pag. 3. collect. 590.* plures refert Doctores ex antiquioribus *Cened. ad decretal. collect. 32.*

DECIMVS CASVS.

QVI PIIS LOCIS INFANtes exposuerint, cum habeant vnde ipsos alant, neque eorum locorum damna resarcierint.

143 FEris peiores partus proprios exponentes sunt iudicandi, quæ cum vsu rationis careant, prolem suam minime negligunt, nec abijciunt, dicũtur enim iure Ciuili huiusmodi fœri parentes partum occidere, dum illum exponunt per *l. necare, ff. de liberis agnoscendis*, vbi Iurisconsultus in hæc verba: Necare videtur non tantum is, qui partum præfocat, sed & is, qui abijcit, & qui alimoniã denegat, & is qui publicis locis misericordiæ causa exponit, quam ipse non habet. Vnde *Azo in sum. tit. de infantibus expositis*, existimat expositos nominari filios sanguinolentos, & ideo taliter dictos, quia pœna sanguinis istud expositionis fascinus luendum est, cũ pater exponens necare videatur ex *d. l. necare, & c. fin. dict. 87. Azonem* sequitur *Greg. Lopez l. 4. glos. 1. tit. 20. part. 4.* & idem tenuit *glos. in l. 2. Cod. de patribus, qui filios distraxerunt.*

144 Verius tamen duco patrem exponentem filium legitimum, & naturalem, vel naturalem tantum, iudicis arbitrio esse puniendum, per [illegible] resoluunt *Menoch. de arbitr. casu 396. n. 5. Vulpel. in cons. crim. 94. n. 11. Aloys. Ricci. n. in praxi aurea resol. 28.* vbi contra *d. Vulpel.* extendit contra patrem exponentem filium spurium.

145 Propter crudelitatem, qua in hac expositione in filios vtuntur parentes ius filiationis amittunt, siue ipse pater filium exponat, siue alius eo consentiente, vel ratum habente, quia idem est quo ad perdendum ius patriæ potestatis, probat *capit. vnic. de infantibus expositis*, ibi, à potestate patria fuit liberatus, resoluunt *Paleoth. de nothis & spuriis cap. 63. numero 6. Menoch. de arbitr. casu 396. numero 11. Surd. de aliment. tit. 4. quæst. 18. numero 51. & tit. 8. priuil. 63. numero 4. & priuil. 64. numero 2. cum seqq. Azori. instit. moral. pag. 2. libro 2. capit. 26. quæst. 1. Stephan. Gratian. disceptat. forens. capit. 267. à princip.* vbi *à num. 34.*

146 Resoluit, quod licet pater exponens filiam perdat patriam potestatem, non per hoc eximitur ab onere dotandi, quia solum perdit patriam potestatem quoad ea quæ sunt sibi vtilia, non circa sibi onerosa, & damnum afferentia.

147 Cum igitur grauiter peccent parentes, qui filios exponunt, si eos nutrire, & alere commode possint, vt insinuat text. *in dict. capit. vnic. ibi*, relegato pietatis officio, & probant *Azor. dicto capit. 26. quæst. 2. & Henriq. in summ. part. 2. libr. 11. capit. 19. §. 3.* debent requiri tria ad hoc, vt quis dicatur subiacere huic reseruationi, primo quod partum exposuerit, secundo quod exponens habeat vnde partum alere possit, tertio quod non resarciat damna illorum piorum locorum: ex quibus clare apparet sub hac reseruatione non comprehendi pauperem, qui exponit, si non habeat vnde alat, nec vnde damna resarciat, nec peccat si adhibita cautione vitæ infantis exponat, si aliter faciendo, vel non exponendo, infantis vita periclitabatur ob famem, vel aliam necessitatem, sic etiam non comprehenduntur infantes exponentes loco non pio, cum in reseruatione exprimantur solum loca pia; quæ vero talia dicantur colliges ex dicendis alio loco.

148 Quęret aliquis non abs re in præsenti, resolutionem non minus difficilis, quam necessarię quæstionis: vtrum scilicet filij, de quorum parentibus non constat, vt sunt infantes expositi, censendi sint legitimi, vel spurij, an naturales? Et imprimis videtur dicendum in dubio spurios esse censendos; nam spurij sunt illi, qui patrem certum demonstrare non possunt, vt probat tex. *in leg. vulgo quæsiti, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris*, quales istos esse supponimus, & illis æquiparari tenent *Puteus part. 1. decis. 435. D. Barbosa in rubr. ff. soluto matrimon. part. 1. numero 20.* deinde quia legitimi sunt illi, qui ex iustis nuptijs nascuntur, naturales autem proprie ex concubinatu cum prædictis solemnitatibus, vnde cum matrimonium, & concubinatus in facto consistãt, præsumi non debent iuxta regul. *lib. in bello, § factæ, ff. de captiuis, & postliminio reuersis*, qui text. licet non probet, vt bene aduertit *Alciat.* est tamen axioma vulgare, ad quod multa adducit latè *Menoch. libr. 6. præsumpt. 14.* quo argumento ita expresse docuerunt *Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 2. numero 8. & reg. 3. præsumpt. 1. numero 12.* & plures quos referunt *Mascard. de probat. conclus. 882. numero 1. Menoch. dicto libr. 6. quæst. 54. numero 15.* Indeque expositos spurios censendos, & vti tales ad Ordines absque dispensatione promouendos non esse, licet dubitet *Ancharan. in d. c. vnic.* secure docet *Mayol. de irregul. l. 1. c. 11. num. 1.* quem magis sequitur *Couarr. in Clem. si furiosus. par 1. in princip. num. 9.* resoluens quod ipse consuleret ne

promoueantur expositi, eaque ratione confirmat, quia non solent filij legitimi exponi, sed potius expositi nasci ex furtiuis, & illicitis ingressibus, & *Couarr.* opinionem sibi magis placere ait *Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 14. littera C. in fine*, & hoc esse securius concludunt *Suar. tom. 5. de censuris, disput. 50. sect. 4. numero 4. Rebell. de obligat. iustit. part. 2. libr. 1. quæst. 3. sect. 2. numero 15. Valer. Reginal. in praxi fori pœnitent. libro 30. numero 77. versic. septimo.*

149 Sed alij naturales censendos esse existimarunt, ita *Bald. Iaf.* & alij quos refert *Menoch. d. quæst. 54. numero 10.* sequitur *Couarr. d. capit. 8. §. 3. numero 1.* ea ratione, quia cum sint legitimi, vel spurij oportet præsumere qualitatem, quæ à natura non ineſt, scilicet matrimonium, vt sint legitimi, vel vt sint spurij, quod ab illis nati sunt, qui matrimonium contrahere non potuerunt.

150 Verum Doctores magis communiter resoluunt hos filios, de quorum parentibus non constat, legitimos esse censendos, ac successionum, Ordinum, & dignitatum capaces, ita *Paleoth. de nothis, & spuriis capit. 63. numero 3. & 7. Bermond. de publicis concubin. in verbo qui etiam filios ex tali concubinatu procreatos, numero 90. Menoch. de præsumpt. lib. 6. quæst. 54. numero 20. Mascard. de probation. conclus. 799. Girond. de priuilegiorum explicat. numero 1441. & seqq. idem Menoch. de arbitr. casu 396. numero 15. & 16. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 13. artic. 1. & quæst. 14. artic. 3. columna 6. Dom. Sebastian. Orozco en el theroso de la lengua Castellana, verbo, Enechado, ad finem, Stephanus Gratian. disceptat. forens. capit. 135. numero 31. cum seqq. & cap. 267. numero 22.* Qui mouentur ea ratione, quia in dubio sumenda est coniectura, quæ delicti præsumptionem excludat, quod sane necessariò supponunt, & præsumunt, qui filios naturales vel spurios inquiunt in dubio præsumendos, adducunt etiam *text. in cap. lator, & in cap. peruenit, qui filij sint legit.* vbi aduersario iniungitur onus probandi illegitimum esse filium, & tex. in *cap. accendens, de purgat. canon.* vbi tunc demum, quis astringitur ad probandum se esse legitimum, si in contrarium rumor & fama extabat; vnde expositos potius legitime natos esse præsumendos, & absque dispensatione posse ordinari merito resoluunt supra citati Doctores.

151 Vbi tamen habentur statuta requirentia qualitatem nobilitatis, & alia huiusmodi, prout in officijs sanctæ Inquisitionis, & in aliquibus Ecclesijs, Collegijs, & Confraternitatibus, huiusmodi expositi non sunt capaces censendi, nec illos prædictas qualitates habere præsumi potest, vt resoluunt *Perez de Lara, de anniuersarijs & capellanijs, libro 2. capit. 4. à numero 37. Garc. Girond. d. tractat. de priuilegiorum explicat. numero 1445. & seqq. A numero 150.*

152 Resoluit expositum esse ciuem illius loci & ciuitatis, cui exponitur, itavt si aliquod legatum relinquatur, vel priuilegium concedatur, vel puellis naturalibus, aut ciuibus alicuius ciuitatis, aut pro eis maritandis aliquid relinquatur, virgines, & puellæ expositæ comprehendantur.

VNDECIMVS CASVS.

QVI MATRIMONIVM contraxerint in gradibus prohibitis.

GRadus, qui in hac reseruationis casu dicuntur prohibiti, reperiuntur vel in consanguinitate, vel in affinitate, aut in publicæ honestatis impedimento, compaternitate, vel in coghatione legali, sed quia in quolibet illorum diuersi constituuntur, opportune sigillatim declarandos esse operæ prætium duxi.

153 Consanguinitatis, quæ dicitur quasi sanguinis vnitas, & consanguinei quasi eodem sanguine iuncti, vt inquit Iurisconsultus in *libr. 1. §. sciendum, versic. consanguinitas, autem, ff. de suis & legitimis hæredibus.*

154 Definitur: vt sit vinculum personarum ab eodem stipite descendentium, carnali propagatione contractum, ita *Couarr. de sponsal. part. 2. capit. 6. §. 6. numero 1. Nau. in man. capit. 22. numero 42. Sylu. verbo matrimonium, octauo §. 6. Guilhelm. in cap. Raynutius, verbo, in eodem testamento, 1. numero 210. Ledesm de matrimon. quæst. 54. artic. 1. Henriq. in summ. libr. 12 cap. 9. in princip Sanch. de Matrimo. libr 7. disput. 50. à princ. Guter. eod. tract. c. 98. n. 1. Bonacin. eodem tract. q. 3 punct. 5. § 1. nu 3.*

155 Distinguitur consanguinitas per gradus, & lineas: linea describitur vt sit collectio personarum ratione sanguinis coniunctarum gradus continẽs, numerosq; distinguens, ita *Ioan. Andr. in expositione arboris, colũ 2. in 6. Greg. Lopez. l. 1. glos. 1 tit. 6. parte 4.* triplicer diuiditur hæc linea, alia est ascendentiũ recta dicta, quæ scilicet cõplectitur personas à quib⁹ originem duximus, vt est pater, auus, proauus, & cæteri ascendentes.

156 Altera descendentiũ cõtinens eas, quæ à nobis sũt progenitæ, vt est filius, nepos pronepos, & reliqui descẽdentes. Altera tandẽ collateralis, vel transuersa dicta est, in qua continẽtur ille, quæ nec à nobis originẽ trahũt, nec nos ab eisdem descẽdimus, sed tantũ ex latere, aut ex trãsuerso nobis copulãtur, & cõiungũtur, ita probat *tex. in l. 1. & vlt. ff. de gradib. c. ad sedẽ, & c. vlt. 35 q. 5.* notant cõmuniter Docto. & vltra supra citatos licet ex *Ant. Aug. l. 2. emend. cap. Petr. Greg. syntagm. iuris l. 9. c. 9. Gomez l. 6. Tauri à principio.*

157 Quæliber ex his lineis per gradus distinguitur, qui teste Iurisconsulto in l. *Iurisc. versic. gradus, ff. de gradibus,* dicũtur ad similitudinẽ graduũ scalæ, et enim sicut per hos, aut sursũ gradatim de proximo in proximũ ascẽdimus, aut deorsũ descẽdimus, ita similiter per cõsanguinitatis gradus de persona ad personã vsq; ad trũcũ, seu cõmunẽ stipite ascẽdim⁹, vt videlicet ex cõsanguinitatis arbore, & ita metaphora vsos etiã fuisse ipsius linguæ latinæ auctores ex *Ouid. Suet.* ac alijs obseruat *Pichard. ad princip. instit. de gradibus cognationum num. 3. & 4.*

158 Circa iniendam rationem consanguinitatis, agnoscẽdũq; quo gradu cuiusuis cõsanguineus ab alio distet, tres à nobis sũt regulæ cõstituendæ. Prior sit linea recta ascendentium, & descendentium: in hac linea vtroque iure inspecto tot

sunt gradus, quot sunt personæ, dempta semper ea, à qua incipit computatio, colligitur hæc regula ex serie, tex. in *lib. 1. & vlt. ff. de gradibus, & ex princip. & §§. sequentibus, instit. eodem, & ex cap. ad sedem, & cap. vlt. 35. quæst. 5.* traditurque à *glos. 1. in expositione arboris consanguinitatis in decreto*, expresse *D. Thom. in 4. distinct. 40. quæst. vnic. artic. 2.* quem sequitur vniuersa Theologorum, ac Iurisperitorum Schola, vt testantur *Hemiq. d. cap. 9. colum. 2. Couarr. d. §. 6. numero 7. Surd. cons. 5. à numero 23. Richard. in dicto princip. numero 8. & 13. Sanch. d. disputat. 50. numero 4. Bonacina d. punct. 5. §. 1. numero 6. vers. prima, Cominch. de sacram. disputat. 32. dub. 1. numero 2. Reginald. in praxi fori pœnitent. libr. 31. numero 141. & 142.* Propterea cum pater & filius sint duæ personæ, si stipitem demas, idest patrem, à quo incipit computatio, pater & filius erunt in primo gradu, eo quod dempto stipite remaneat vna persona, & sic de similibus.

159 Secunda regula pro linea transuersa æquali. Attento iure Canonico, quo gradu vnaquæque persona à communi differt stipite, eo etiam gradu ab altero distat consanguineo, colligitur hæc regula ex text. in *d. cap. ad sedem, & in cap. parentelæ*, cum multis ibidem *35. quæst. 5.* explicant *Couarr. Sanch. Pichard. Bonacina* & cæteri supra citatis locis. Ex qua colliges fratres inter se differre in primo gradu, etenim cum à patre communi stipite in primo differant, eodem etiam necesse est inter se distare. Sic etiam eorundem fratrum filij in secundo differunt gradu, quia cum ab auo communi stipite eodem distent, etiam inter se, in secundo differre debent iuxta supradicta, & sic de cæteris philosophandum est. Nec obstat *caput. vltim. vers. secundo gradu 35. quæst. 5.* quatenus *Isidorus* in eo asserit fratres in secundo differre gradu, qui tamen secundum nostram regulam primo continentur. Respondetur enim *Isidorum* ibi loquutum fuisse secundum computationem iuris ciuilis, qua inspecta verum est fratres secundo contineri gradu, secus tamen nostro iure Canonico attento, vt expressus est text. in *d. capit. ad sedem, ad medium*, ibi, fratres, qui secundum seculares leges dicuntur in secundo gradu, iuxta Canones numerantur in primo.

160 Tertia regula est pro linea transuersa æquali. In hac linea iure etiam Canonico inspecto, quo gradu distat remotior à communi stipite, eo etiam differt ab alio consanguineo, traditur expresse hæc regula *à Gregorio Nono in cap. vltim. de consanguinit. & affinit.* eandem etiam inculcat *Celestinus Tertius in cap. quod dilectio, eodem tit.* Cuius autem regulæ sit exemplum in concurrentia, verbi gratia, patrui, & consobrini: differunt enim prædicti in linea transuersa inæquali, constatque quia à trunco diuersis in gradibus distant: vt igitur cognoscamus, quonam etiam gradu inter se differant, obseruanda est persona consobrini, qui est remotior à trunco, idest, ab auo, & cum is differat ab eo in secũdo gradu iuxta primam regulam, iam consequenter similiter resoluendum est etiã à patruo secundo distare gradu. Sic etiam si vnius fratris filij concurrant cum nepotibus alterius fratris, computatio gradus facienda est à persona ipsorum nepotum, quia hi remotiores sunt à trunco, idest, ab eorum proauo, & cum ab eo in tertio distent gradu, consequenter eodem etiam inter se differre debent, vt est communis per iura ibi in *d. capit. vltim. & in dict. capit. quod dilectio*, prosequuntur *Henriq. Sanch.* ac alij supra citati.

161 Huiusmodi gradus computatio secundum ius Canonicum facienda est, & semper obseruanda, argumento *text. in capit. tuam*, cum similibus. *de ordine cognitionum*, & eorum, quæ *Valas. tom. 2. consult. 159. numero 3.*

161 Quod vero attinet ad susceptiones, & reliqua ciuilia iuris Cæsarei, computatio est retinenda, cum illa nec de iure quoad hæc temporalia, nec de facto reprobata sit ab *Alexandro secundo in d. capit. ad Sedem*, vt aduertit *Bellarmin. de controuer. Christianæ fidei tom. 3. libr. 1. de matrimonio, capit 24. colum. 2. versic. neque enim, Couarr. vbi supra numero 8. Carrer. libro 2. de sponsal. capit. 3. ad finem, Rebuff. in praxi super regulam Cancellariæ traditam ab Innocentio Octauo circa dispensationes in gradibus prohibitis glos. 2. Sanch. d. disputat. 50. nu. 1.*

126 Declara tamen & limita ne procedat quando consuetudine, aut communi loquendi vsu receptum sit, vel lex ipsa ciuilis secus statuerit in suis ciuilibus, tunc enim computatio iuris Canonici vtroque foro amplectenda erit, & ita procedit *Ordinatio Regia Lusitanorum libr. 3. tit. 21. §. 10. & libr. 5. titulo 17. §. 2. & tit. 124. §. 9.* Si tamen scire cupias in quibus casibus sigillatim cõputatio sit facienda de iure Canonico, in quibusve de iure ciuili, consule *Couarr. d. §. 6. numero 8. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. glos. 9. numero 23. ad medium, Vlui tom. 2. commun. opinion. lib. 6. tit. 8. numero 75. pagina 29. Cotta. in memorab. verbo gradium, Gregor. libr. 3. verbo iherdar. tit. 6. part. 4. Surd. consil. 5. numero 20. Escobar. de ratiocin. comput. 23. numero 2. & 3. Sanch. d. disput. 50. numero 8. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 77. nu. 1. cum seqq.*

163 Olim Ecclesia coniugium interdixerat vsque ad septimum consanguinitatis gradum, vt constat ex *capit. ad sedem 35. quæst. 5. & ex cap. 1. & capit. nulli 35. quæst. 3.* cum similibus. Postmodum autem sub *Innocentio Tertio in Concilio Lateranen.* restricti sunt gradus consanguinitatis vsque ad quartum, & habetur in *capit. non debet, de consanguinit.* quæ restrictio intelligenda est, non solum in linea collateralium, seu transuersa, sed etiam in recta ascendentium, & descendentium, linea, ita vt quicunque consanguinei vltra quartum gradum possint coniungi, ita *Sanch. d. l. 7 disp. 51. n. 22. & disput. 53. n. 1.*

164 Affinitas ex copula licita orta dirimit matrimonium vsque ad quartum gradum, sicut erat statutum in *capit. non debet, de consanguin. & affin.* quia per *Concil. Trid. sess. 24. de reform. matrimonium capit. 4.* restricta non est, cum tantum restringat affinitatem ex fornicatione contractam, alia autem, quæ procedit ex copula licita, cum sit, omissa à noua dispositione *Concil. in dict. cap. 4.* intelligitur secundum ius antiquum in *dict. capit. non debet*, argum. *leg. si vero, §. de viro ff. soluto matrimon. & leg. commodissimè ff. de liberis, & posth.* cum citatis *in libello de princip vtriusque iuris lit. C. numero 3.* quare ita tenent *Nauarr. in man. cap. 23. num. 43. Vinald. in candelabro aureo tit. de Sacram. part. 1. vbi de Matrimonio numero 295. Philiarch. de officio Sacerd. tom. 1. part. 2. libr. 2. capit. 12. vers. consanguinitatis, Lar. in libr. si quis à liberis, in princip.*

numer. 90. ff. de liberis agnoſc. Emman. Sà in ſumm. verbo matrimonium tit. de impedim. matrim. numero 13. Perez lib. 5. colum. 3. tit. 15. lib. 8. Ordin. Llam. pag. 3. methodi Curatorum cap. 8. §. 19. Tolet. in ſumm. lib. 7. cap. 11. numero 4. Azeu. lib. 7. numer. 9. tit. 20. lib. 8. nouæ recop. Valent. part. 4. diſput. 10. quæſt. 5. puncto 3. vbi de imped. affinitatis, Fr. Emman. tom. 1. ſumm. cap. 228. numero 4. Henriq. lib. 12. capit. 10. numero 1. litt. H. Rebello de obligation. iuſtitiæ pag. 2. lib. 3. quæſt. 15. numero 6. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 67. numero 5. Gutier. eodem tract. cap. 99. nu. 14. Bonacina eodem. tract. q. 3. punct. 12. n. 6.

165 Ex illicita vero copula attento hodierno iure *Concilij Trid. d. capit.* 4. oritur impedimentum dirimens matrimonium vſque ad ſecundum gradum, *Henriq. dict. cap.* 10. §. 1. *Sanch. d. diſp.* 67. *nu.* 4. *Coninch. de Sacrament. & cenſuris tom.* 2. *diſput.* 32. *numero* 56. *Reginald. in praxi fori pœnit. li.* 31. *numero* 147. *Baſil. Ponci. de imped. Matrim. cap.* 38. §. 1. *verſ. deinde, Gutier. dict. capit.* 99. *numero* 12. *Bonacina dict. puncto* 12. *numero* 16. Et iam hodie per *Concil. dicto loco* ſublatum eſt impedimentum tertij gradus affinitatis ex fornicatione contractum, quo non obſtante matrimonium poteſt contrahi ſine diſpenſatione Apoſt. licet huiuſmodi affinitas contracta fuiſſet ante confirmationem *Concily Trident.* prout deciſum refert *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr.* 4. *tit.* 15. *lib.* 1. *de matr. in declarat. numero* 92. In alijs vero gradibus, exceptis duobus, nec impedire iam dudum declarauit *Pius V. in ſuo Motu proprio* incip. *Ad Romanum*, prout referunt *Sanch. d. diſput.* 67. *numero* 4. *Farin. in praxi crimin. pag.* 5. *quæſt.* 149. *numero* 116. *Gutier. d. c.* 99. *numero* 13.

166 Computantur autem gradus affinitatis hac ratione. Qui copulantur non cenſentur eſſe affines, ſed quaſi ſtipes, & truncus vnde ſumitur initium affinitatis. Eius non alij ſunt gradus, quam conſanguinitatis; & ita quo gradu quis diſtat in conſanguinitate à viro, eodem gradu affinitatis diſtat ab eius vxore, ita *Baſil. Ponc. dict.* §. 1. *verſ. computantur.*

167 Vt vtraque contrahatur affinitas requiritur ea copula, quæ ſit ſufficiens ad generationem, vel qua efficiatur ſanguinis commixtio, ſeu qua vir, & fœmina vna caro efficiantur, *capit. fraternitatis* 35. *quæſt.* 1. ita *Emman. Sa de impedim. Matrimonij numero* 13. *Henriq. dict. cap.* 10. §. 1. *Sanch. dict. libr.* 7. *diſput.* 64. *numero* 11. *Reginald. lib.* 31. *numero* 146. *Coninch. dict. diſp.* 32. *dub.* 4. *num.* 46. *Gutier. de matri. c.* 87. *n.* 15.

168 Et parum refert ad affinitatem contrahendam quod fœmina ſeminet, vel non, cum eius ſemen ad generationem neceſſarium non ſit *Sanch. dict. lib.* 7. *diſp.* 64. *n.* 1. *Gutier. cap.* 54. *n.* 25. *Bonacina d. puncto* 12. *n.* 12.

169 Etiamſi copula ſit cum fœmina inuita, & coacta *cap. ad diſcretionem, de eo qui cognouit*, vel ignoráte, dormiente, ebria, inſana, quia ea copula ſatis eſt ad generationem, *Viuald. in candelabro aureo par.* 1. *tit. de matrimon. numero* 200. & 201. *Gaet. in repet. cap. ad limina* 30. *quæſt.* 1. §. 4 *quæſt.* 212. *numero* 502. *Azeued. l.* 7. *nu.* 13. *tit.* 20. *lib.* 8. *nouæ recopil. Matienſ. in rub. tit.* 1. *gl.* 1 *num.* 173. *lib.* 5. *nouæ recop. Sanch. dict. lib.* 7. *diſp.* 64. *n.* 17. *Valer. Reginald. dict. li.* 31. *n.* 167. *Baſil. Pon. de impedim. matrim. cap.* 38. §. 1.

170 Vnde ſi ſemen alicuius viri ope dæmonis deferatur in vterum fœmineum, non contrahitur affinitas, quia illi non ſunt facti vna caro, nec ſibi adhæſerunt, & alias innumeros ſcrupulos injiceret ea opinio dubitantibus hominibus, an ab illis dormientibus effuſum ſemen raptum à dæmone, alioque delatum eſſet, quamuis contrarium teneant plures citati per *Sanch. lib.* 2. *diſp.* 21. *n.* 2. *Bonacina dict. puncto* 12. *n.* 13.

171 Nec etiam contrahitur ſi caſu ad ſe traheret vterus fœmineus ſemen viri cum ea ludentis, *Baſil. Ponci de imped. matrim. c.* 38. *in princip.*

172 Requiritur præterea, vt in ea copula ſit effuſio veri ſeminis, qua ratione ex copula eunuchorum vtroque teſticulo carentium non oritur affinitas vlla, nec ex copula non conſũmata aliquorũ, ſi ante ſeminationem ſeparentur, *Sanch. dict. diſp.* 64. *numero* 11. *Bonacina dicto puncto* 12. *n.* 14.

173 Nec denique ex copula ſodomitica oritur aliqua affinitas, vt per *Bonacoſ. commun. crimin. part.* 2, *verbo affinitas, fol.* 3. *verſo, Viui. tom.* 1. *commun. opi. li.* 2. *tit.* 26. *numero* 14. *verſ. nec ipſa affinitas, pag.* 348. *Cened. ad Decretal. collect.* 35. *numero* 1. *in fine, Azeu. lib.* 7. *numero* 20. *tit.* 20. *lib.* 8. *nouæ recop. Sanch. dict. diſp.* 64. *numer.* 13. *Farinac. dict. qu.* 148. *n.* 54. *Valer. Reginald dict. l.* 31. *n.* 146.

174 Impedimentum publicæ honeſtatis, quod oritur ex matrimonio nondum conſummato, ad eoſdem gradus extenditur, ad quos conſanguinitas, vel affinitas, ſcilicet, vſque ad quartum gradũ; nam limitatio per *Concil. Trid.* facta *ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrimon. cap.* 3. *de impedimento publicæ honeſtatis*, intelligitur tantum de honeſtate orta ex ſponſalibus, vt declarauit *Pius V. in quodam Breui, de* quo infra, ita *Petr.* de *Ledeſma de Matrim. quæſt.* 55. *art.* 1. *prope finem, Fr. Emman. in ſumm. part.* 1. *ca.* 234. *Henriq li.* 12. *capit.* 10. *numer.* 2. *Valentia tom.* 4. *diſput.* 10. *quæſt.* 5. *puncto* 3. §. *honeſtas, Sanch. dict. libr.* 7. *diſput.* 68. *numero* 10. *cum ſequentibus, Bonacina de Matrim. quæſt.* 3. *puncto* 11. *num.* 10. *Baſil. de impedim. matrimony c.* 18. §. 1.

175 Ex matrimonio enim per verba de præſenti, copula non ſequuta, non oritur affinitas, remanet tamen impedimentum hoc vlterioris gradus, & ita deciſum referunt *Franciſc. Leo in theſauro Eccleſ part.* 2. *cap.* 9. *numer* 92. *praxis noua Epiſcop. pag.* 2. *cap.* 4. *numero* 34. *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 4. *tit.* 5. *lib.* 1. *de Matrim. in declarat. numer.* 89 *Rebell. dict. par* 2 *lib.* 4. *in appendice n.* 106. *Gutier. de Matrim. c.* 103. *n.* 24.

176 Sed quando impedimentum publicæ honeſtatis ſimul concurrit cum impedimento affinitatis in diſpenſatione (quam ſolus Summus Pontif. præſtare poteſt) vtrumque impedimentum explicite, vel ſaltem implicite in petitione explicandũ eſt, *Cou. de ſponſ. part.* 2 *cap.* 6. § 7. *Henriq. dict. c.* 10. *n.* 3. *Bonacina d. puncto* 12 *n.* 22.

277 Vt autem ea publica honeſtas oriatur ex matrimonio nondum conſũmato, ſaltem requiritur ne ſit inualidum defectu conſenſus, veluti ſi metus ſufficiens interueniſſet, vel error perſonæ, &c. nam ex Matrimonio rato, alio capite inualido, conſurgit hoc impedimentum, cum non ſit recedendum à iure antiquo hoc diſponente in *cap ſponſam, de ſpõſal.* dum iure nouo non eſt aliter decretũ, vt patet ex *dict. Breui Pij V.* ita *Sãh. d l.* 7 *diſp.* 70. *n* 5. *Valent. d.* §. *honeſt. Rebel. d. par.* 2 *l* 3. *q.* 14. *n.* 2. & *l.* 4. *ſect.* 5. *in declaration. Cardin. numero* 101. *Henriq. lib.* 12. *cap.* 10. *numero* 2. *Bonacina d. puncto* 11. *numero* 11. vbi *numero* 12.

178 Resoluit ex matrimonio rato amentium, vel puerorum non consurgere impedimentum hoc publicæ honestatis.

179 Nec obstat tex. in *cap. iuuenis, de sponsalibus*, dum probat ex matrimonio ante septennium oriri hoc impedimentum: quia respondetur procedere ex eo quia iam erant proximi septennio, cum tentauit vir eam cognoscere, licet implere non potuerit, vt tex. ille tenet, vnde præsumit malitiam sufficientem ad consensum.

180 Ex matrimonio autem celebrato sub conditione de futuro non oritur impedimentum hoc antequam adimpleatur conditio, quia contractus non obligat ante conditionis euentum, ea vero adimpleta statim inducitur impedimentum absq; nouo consensu, ita *Henriq. d. capit. 10. numero 2. Gutier. d. cap. 103. numero 26. Sanch. d. disput. 70. numero 21. Bonacina dict. puncto 11. numero 16.* vbi *num. 18.* contra *Sanch. d. disput. 70. num. 13.*

181 Asserit huiusmodi impedimentum oriri ex matrimonio contracto sine Parocho & testibus, cum hoc Matrimonium non videatur inualidum defectu consensus, sed defectu solemnitatis ab Ecclesia præscriptæ: quod ego non approbo, cum hæc nullitas proueniens ex defectu Parochi, & testium sit irremissibilis, nulloque alio modo possit suppleri, nec contrahentium consensu validari, & ita decisum fuisse post hæc scripta inueni apud *Armendar. dicto loco num. 87.*

182 Ex sponsalibus etiam validis, & certis iure Ecclesiastico oritur huiusmodi impedimentum in primo gradu, vt patet ex *Conc. Trid. d. cap. 3.* vbi hoc impedimentum in sponsalibus restrictum est ad primum gradum, & ita declarauit *Pius V. in suo Motu proprio*, qui incipit *Ad Romanum spectat*, *edito anno 1568.* in hæc verba. Auctoritate Apostolica, tenore præsentium declaramus, & definimus Decretum Concil. huiusmodi omninò intelligendum esse, & procedere in sponsalibus de futuro dumtaxat, non autem in matrimonio sic, vt profertur, contracto, sed in eo durare adhuc impedimentum omnib. illis casibus, & gradibus, quibus de iure veteri ante prædictum Conc. decretum introductum erat, referunt *Nauarr. in man. cap. 22. numero 56. Henriq. dict. cap. 10. §. 2. Valent. part. 4. disp. 10. quæst. 5. puncto 3. Sanch. d. lib. 7. disp. 7. numero 5. Rebel. dict. libr. 4. in appendice num. 98. Reginald. dict. lib. 31. num. 128. Coninch. dict. disput. 32. dub. 5. numero 70. concl. 3.*

183 Ex quibus primo infertur impedimentum hoc publicæ honestatis non induci quando aliquis fictè consentit, quia *Conc. Trid.* citato loco decernit ex sponsalibus quacunque ratione inualidis non oriri impedimentum publicæ honestatis, sed in hoc casu sponsalia sunt inualida, cum ad sui valorem postulent interiorem consensum: ergo non inducitur impedimentum publicæ honestatis, quando aliquis fictè consensit, ita *Petr. de Ledesm. qu. 55. art. 4. vers. nihilominus, Nauarrus in manu. cap. 22. nu. 57. Bonacina dict. punct. 11. num. 3.*

148 Secundo infertur ex sponsalibus, aut Matrimonijs metu, aut errore personæ, vel deliberatè, aut à destituto sufficienti ratione contractis, ideóque inualidis, nullum nasci impedimentum, sicut nec nascitur ex sponsalibus cum incerta contractis: quia deficit legitimus consensus, qui debet in certam personam ferri: ita *Rebell. d. quæst. 14. numer. 3. Coninch. d. disput. 32. numero 16. Reginald. dict. libr. 31. numer. 127. Gutier. dict. cap. 103. numero 18.*

185 Tertio infertur ex sponsalib. conditionatis ante aduentum conditionis non oriri huiusmodi publicæ honestatis impedimentum, ob defectum consensus, qui suspenditur vsque ad illius euentum: ita *Sanch. lib. 7. disput. 69. numero 3. & 21. Petr. de Ledesma d. cap. 15. concl. 9. dub. 2. in fine. Reginald. lib. 31. numer. 129. Coninch. d. disput. 62. numer. 61. Gutier. d. cap. 103. numero 19. & 20. Bonacina dict. puncto 11. numero 5.* vbi *numero 6.* resoluit infidelem, qui tempore infidelitatis contraxit sponsalia cum Berta, posse validè matrimonium inire cum eius matre, vel sorore non solũ ante Baptismũ, sed etiam post illud susceptum, quia huiusmodi impedimentum non est inductum iure naturæ, vel diuino: sed iure Ecclesiastico, cui non sunt subiecti infideles.

186 Quarto infertur ex sponsalibus contractis à parentibus nomine filiorum sine eorum consensu non oriri publicæ honestatis impedimentum: ita *Sanch. libr. 7. disput. 68. numero 18. & 19. Reginald. d. lib. 31. num. 129. vers. aduerte 5.* vbi secus resoluendum putat si ijdem filij consenserint siue expresse, siue tacitè, veluti si parentes fuerint, nec cum iam essent doli capaces contradixerint, de quo etiam *Petr. de Ledesma dict. c. 16. concl. 3. dub. 2.*

187 Quinto infertur ex omnibus sponsalibus quacunque ratione irritis, quandiu ipsa publica sunt, & nullitas occulta, oriri publicæ honestatis impedimentum, ita *Nauarr. in manuali cap. 22. numero 57. Coninch. disput. 32. numero 69. Reginald. dict. lib. 31. numero 127.* vbi *numero 70.* resoluit matrimonium clandestinum cum habeat rationem sponsalium inducere eodem modo impedimentum, atq; alia sponsalia.

188 Sexto infertur impedimentum publicæ honestatis contractum ex sponsalibus validis, & certis non cessare, quando sponsalia dissoluuntur mutuo contrahentium consensu, quia impedimenta matrimonij non dependent à voluntate contrahentium, sed ab Ecclesia, quæ constituit, vt impedimentum publicæ honestatis consurgat ex sponsalibus validis, sponsalia autem non ob id fuerunt inualida, eo quod postea dissoluantur: ita *Sanch. libr. 7. disput. 68. numer. 21. Bonacina dict. puncto 11. numero 7.* Sed contrarium melius tenent *Sà numero 12. & Gutier. numero 11.* citatis locis *Rebell. part. 2. de obligat. iustit. lib. 3. qu. 14. numero 2. & in declarat Cardin. sect. 5. numero 99. Armendar. d. loco n. 86. & 72.* quorũ duo vltimi referunt decisum sponsalia per verba de futuro contracta posse quãdoq; ante contractum matrimonium per verba de præsenti, mutuo contrahentium cõsensu dissolui, atq; vbi sic dissoluta fuerint, nullum hodie inducere impedimentum.

Cognatio spiritualis inter quos contrahatur atq; impedimentũ sit ad Matrimoniũ cõtrahendũ dixi supra *Alleg. 30. n 53. & 54.* & *à n. 32.* late de hac materia.

283 Cognatio legalis procedens, siue ex adoptione perfecta, quę dicitur arrogatio, siue ex imperfecta, quæ cõmuni nomine appellatur adoptio, quamuis in multis differant, semper impedit, & dirimit Matrimonium, videlicet, inter adoptantem, & adoptatum, & descendentes adoptati vsque ad quartum gradum, & hæc cognatio inter has personas semper impedit, etiamsi adoptio dissoluta

fuerit *capit. diligere* 30. *quæst.* 3. Deinde inter vxorem adoptantis, & adoptatum, & inter vxorem adoptati, & adoptantem, & perpetuò durat sicut prima, etiamsi adoptio sublata sit *l. adoptiuus ff. de ritu nup.* Denique inter filios, seu filias adoptantis, & adoptatum, seu adoptatam, & durat quandiu filij, vel filiæ adoptantis existunt sub illius potestate *capit.* 1. *de cognat. legali, capit. per adoptionem* 30. *quæst.* 3. quæ omnia latissimè declarant *Couar. de sponsal. par.* 2. *capit.* 6. §. 5. *Henriq. in summ. lib.* 12. *capit.* 12. *Cened. ad Decretum collect.* 38. *numero* 5. *Sanchez de Matrimon. lib.* 7. *disput.* 63. *Gutier. eodem tract. capit.* 102. *Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib.* 31. *numero* 158. *cum sequentibus, Basil. Ponc. de impedimentis Matrim. capit.* 25. *Bonacina de magno Matrimonij Sacramento quæst.* 3. *puncto* 5. §. 3. apud quos videbis quicquid in materia desiderari potest, quod recensere non est instituti nostri, cum ex dictis possis colligere quinam Matrimonium contrahere dicantur in gradibus prohibitis, vt sub reseruatione præsentis casus contineantur.

SVMMARIVM.

1 *Absoluere potest à casibus reseruatis, qui eos reseruauit.*

2 *Capitulum Sede vacante succedit in omnibus, quæ sunt iurisdictionis episcopalis, nisi in casibus iure expresso vetitis.*

3 *Capitulum Sede vacante potest Confessarium instituere, qui absoluat à casibus reseruatis.*

4 *Episcopus potest vices suas delegare absoluendi à casibus reseruatis.*

5 *Casus omnes sibi reseruatos concedens, non videtur concedere facultatem absoluendi à censuris.*

6 *Episcopus concedens alicui omnem suam auctoritatem ad audiendas Confessiones, non videtur ideò concedere casus sibi reseruatos.*

7 *Absoluendi, concessa generalis facultas Summo Pont. ab omnibus censuris, siue ab omnibus excommunicationibus sibi reseruatis, an comprehendat casus, & excommunicationes, quas Episcopi in specie sibi reseruarunt? ostenditur.*

8 *Priuilegia omnia, etiam Mare magnum, Confessarijs Regularibus olim concessa absoluendi à casibus Episcopo reseruatis, sunt reuocata.*

9 *Absoluendi concessa facultas à casibus reseruatis simpliciter extenditur ad præterita, & futura.*

10 *Licentia concessa alicui ab Episcopo absoluendi à casibus reseruatis extenditur ad eos, quos ipse reseruauit.*

11 *Delegatus ab Episcopo ab absoluendum pœnitentes à casu particulari reseruato, prædictum casum alteri delegare non potest.*

12 *Absolutio quomodo sit impertienda super casu reseruato, quando sit Confessio ei, qui facultatem non habet absoluendi ab illo, ostenditur.*

13 *Confessarij delegati ad absoluendum à reseruatis quomodo se habere debeant, ostenditur, & numero* 14.

15 *Parochus habens facultatem absoluendi à casibus reseruatis Episcopo suo, potest absoluere pœnitentem alterius Episcopatus habentem peccata reseruata suo Episcopo domicilij, vel originis in cuius diœcesi peccauit.*

16 *Vagabundus potest absolui à commissis alibi, etiamsi in loco patratorum criminum essent reseruata, si hic non sunt reseruata.*

17 *Pœnitentiarius electus vigore Concilij non habet auctoritatem absoluendi à casibus Episcopo reseruatis.*

18 *Regularium Superiores quorum casuum absolutionem sibi reseruare possint.*

A CASIBVS EPISCOPO reseruatis qui possint absoluere?

ALLEGATIO LII.

1 A Casibus reseruatis potest absoluere, qui eos sibi reseruauit, eius enim est soluere cuius est ligare *l.* 3. *ff. de re iud. capit. verbum de pœnit. distinct.* 1. vbi diffinitum est par, & æquale ius esse soluendi, & ligandi, ille etiam qui potuit excommunicare, potest absoluere, vt tradit *gloss. verbo inferior, in cap. inferior* 21. *distinct.* probant *text. in cap. prudentiam* §. *sexta, de officio deleg. & in cap. ad reprimendam, de officio Ordin.* & non solum potest absoluere à censuris latis à se, sed etiam à suis prædecessoribus, *Mari. Alter. de censur. tom.* 1. *disput.* 2. *de absolut. ab excommunic. lib.* 4. *cap.* 2. *Bonacina eodem tract. disput.* 1. *quæst.* 3. *puncto* 2. *num.* 1. Sic etiam successor illius, qui casus sibi reseruauit potest ab eis absoluere *praxis noua episcopal. part.* 2. *capit.* 1. *numero* 16.

2 Capitulum Sede vacante cum succedat in omnib. quæ sunt iurisdictionis Episcopalis, nisi in casibus iure expresso vetitis, vt probat *text. in cap.* 2. *ne Sede vacante*, & resoluunt *Flamin. de resignat. lib.* 7. *quæst.* 23. *à numero* 26. *Azori. instit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *capit.* 27. *quæst.* 6.

3 Poterit Confessarium instituere, qui absoluat à casibus reseruatis ex eodem *Azori. dict.. capit.* 37. *quæst.* 16. *Vgolin. de potest. Episcopi capit.* 36. Sedes vacans non tantum per obitum Episcopi, sed etiam si longo tempore absens est à diœcesi, nec patet aditus ad eum, vt si detinetur vinctus apud infideles, ex *capit. si Episcopus, de suppl. negligent. Prælat. lib.* 6. hoc enim casu non Archiepiscopus, sed Capitulum, ac si Sedes per mortem vacaret, in spiritualibus, & temporalibus ministrare debet, ita *Mari. Alter. d. capit.* 2. *vers. neque.*

4 Potest Episcopus, vel alius quicunque facultatem habens reseruandi sibi casus, vices suas expresse delegare ad absoluendum à prædictis casibus sibi reseruatis, vt firmat *Vgolin. d. capit.* 36. §. 1. virtute huius delegationis, & mandati poterit delegatus ab eis absoluere, dummodo ante absolutionem non moriatur, delegatio enim morte delegantis extinguitur, *l. & quia, ff. de iurisd. omn. iud.* secus vero si per modum licentiæ alicui fuerit concessa à prædictis casibus absolutio, vt per *text. in capit. si gratiose, de rescrip. lib. sexto*, resoluunt *Vgol. d. capit.* 36. §. 2. & post *Soar. Posseuin. de officio Curati capit.* 7. *numero* 11. *versic. quæres forte.* Quapropter videndum est an casus omnes sibi sint delegati, an vero aliqui tantum, an per mandatum, vel licentiam, aut qualibet verborum formam, ne fines mandati excedens, actum nullum reddat, seseque æternis supplicijs dedat, argum. *l. diligenter ff. mandati*, resoluit *Leli. Zecch. de casibus Episcopo reseru. in princip. obseru.* 1.

5 Concedens omnes suos casus sibi reseruatos non videtur concedere facultatem absoluendi à censuris, cum sint diuersa peccata, siue casus, quoniam à diuersis non fit illatio *l. Papinianus exulis ff. de minoribus.*

6 Nec concedendo quod possint absoluere à casibus, & censuris, concedit absolutionem, vel dispensationem votorum, aut irregularitatem, eadem ratione, quia facultates istæ non possunt extendi. Nec si Episcopus concedat alicui omnem suam facultatem, & auctoritatem ad audiendas Confessiones, videtur ideò concedere casus sibi reseruatos, ea consideratione, quod reseruata non veniant sub generali concessione, ita totum referunt *Nauarr. in man. capit. 27. num. 261. Læli. Zechi. d. tract. de casib. Episcopo reserv. in princ. obseruat. 1. Gambar. de casibus Papæ reserv. cap. 2. num. 22.*

7 Quæret aliquis, an concessa generali facultate à Summo Pontif. absoluendi ab omnibus censuris, siue ab omnibus excommunicationibus sibi reseruatis, comprehendat casus, & excommunicationes, quas Episcopi in specie sibi reseruarunt? In qua quæst. *Nauarr. in capit. ita quorundam not. 11. numero 35. de inda.* tenet Confessarium habentem potestatem absoluendi ab omnibus excommunicationibus iuris, & Bullæ Cœnæ Domini, non posse quem absoluere ab excommunicatione prædicta Episcoporum, nisi habeat etiam aliunde legitimam potestatem absoluendi ab eorum excommunicatione: hæc autem sententia in eo fundari potest, quia Papa huiusmodi concessione videtur velle concedere tantum facultatem absoluendi ab excommunicationibus, quarum absolutiones pertinent ad Papam, & nullo pacto velle præiuditium aliquod inferre Episcopis, sicut cum Papa promulgat legem generalem non vult derogare consuetudinibus particularibus, legitimis, & approbatis, nec statutis Episcoporum *capit. 1. de Constit. lib. 6.*

Verum contrarium, imò Confessarium habentem generalem facultatem à Papa absoluendi ab omnibus excommunicationibus, & censuris reseruatis Sedi Apost. posse absoluere etiam à casibus in specie Episcopis reseruatis, non caret probabilitate, nam Papa habet super omnes Christianos iurisdictionem, *Extrauag. vnam Sanctam, de maiorit. & obed.* immediatam quoad omnia spiritualia, quam nemò potest ab illo tollere, vel diminuere, *capit. cuncta per mundum, capit. per principalem 9. quæst 3.* Et quamuis potestas reseruandi aliquos casus conueniat Episcopis, vt patet ex *Concil. Trident. sess. 14. capit. 7.* non tamen inde colligitur conuenire illis iure diuino, vt non possit Papa ex iusta causa limitare, & coarctare, & de casibus ab illis reseruatis disponere, quia hæc reseruandi potestas non pertinet ad essentiam Ordinis episcopalis, neque ad iurisdictionem necessariam ad absoluendum, sed ad iurisdictionem externam gubernationi ecclesiast. accommodatam, & ad Christiani populi disciplinam, Papa enim iure proprio, alij vero Episcopi iure proprio, sed à Romano Pontif. dependenti possunt casus reseruare, & tenet *Gambarupta d. tract. de casibus Papæ reserv. cap. 1. num. 21.* quo fundamento redarguens quendam contrariam opinionem tenentem, hanc etiam partē sequi videtur idem *Nau. in man. cap. 27. num. 263.* Sed primam veriorem iudico.

8 Vnde absolutio à casibus specialiter Episcopo reseruatis penes ipsum eiusque delegatos adeò annexa est post *Concil. Trid.* vt iam hodie sint reuocata omnia priuilegia Confessarijs Regularibus olim concessa absoluendi ab eis, & quand id ita non esset, iam expressissimè nunc reuocata sunt per nouum Edictum, Decretum, ac Constitutionem, de qua supra, vt tenet *Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæst. 46. artic. 4. conclus. vnic.* Ita vt Regulares etiam per priuilegium, quod, Mare magnum vocatur, facultatem non habeant absoluendi Pœnitentes à casibus Episcopis reseruatis, referunt per Sacram Congregationem decisum *Frat. Ludouic. Beia responsorum casuum conscient. par. 2. casu 21. in fine, versic. nunc tamen, & part. 3. casu 5. in fine, versic. hoc tamen, Campan. in diuersorio iuris Canonici rubr. 12. capit. 13. numero 63. Miranda d. quæst. 46. artic. 2. in fine, Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ libro secundo titul. 18. lig. 7. de religionibus, num. 56. Nicol. Garcia de benefic. part. 3. capit. 2. numero 269. Frat. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 61. artic. 13.*

9 Sacerdos, seu Confessarius, cui facultas fuit data absoluendi à casibus reseruatis simpliciter, potest absoluere à præteritis & futuris iuxta reg. *l. de pretio, ff. de public. in rem act.* Et etiam quando illi fuit concessa licentia pro aliqua tantum persona, potest eam absoluere à reseruatis, quæ post licentiam habitam, etiam commisit pro prima tantum vice. Secus verò si licentiam petijt, vt absolueret quempiam à casibus, in quos incidit, quia hoc casu à commissis solum absoluet, non autem ab iis, quos deinceps commisit. Si vero licentia fuit petita à pœnitente, vt absolui posset à reseruatis, tunc à præteritis tantum absolui poterit, nisi etiam expresse concedatur, vt possit absolui, etiamsi deinceps in huiusmodi peccata incideret, ita *Vgolin. d. capit. 36. §. 5.*

10 Licentia concessa alicui ab Episcopo absoluendi à casibus reseruatis extenditur ad eos, quos ipse reseruauit, non vero intelligitur concessisse licentiam absoluendi etiam à casibus iure ipsi reseruatis, nisi speciatim facultatem concessisset Episcopus absoluendi etiam à censuris, & à casibus iure ipsi reseruatis, ita *Vgolin. d. capit. 36. §. 6.* Vigore tamen facultatis concessæ Societati, cum clausula, vt ingrediens in talem societatem posset absolui ab omnibus casibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, poterit tunc absolui pœnitens à quibuscunque reseruatis Episcopo, tam à iure, quàm ab homine, resoluit *Fr. Ludouic. Beia responsor. casuum conscientiæ parte 2. casu 21. per totum.*

11 Huiusmodi ab Episcopo delegatus ad absoluendum pœnitentes à casu particulari reseruato, prædictum casum alteri delegare non poterit, iudex enim delegatus delegandi potestatem non habet *l. à iudice, Cod. de iudicijs*, nisi Ordinarius speciatim subdelegandi facultatem concesserit, vel quis ad vniuersitatem delegatus esset, qui enim delegatur ad vniuersitatem, Ordinarius quasi est, vt dicit *gloss. verbo delegatus, in capit. cum causa, de appellat.* ita *Aloys. Riccc. in praxi aurea resolut. 179. Nauarr. consil. 22. de pœnitent. Vgolin. d. capit. 36. §. 7.* vbi etiam resoluit, quod vbi quis subdelegandi potestatem habet, non potest subdelegare facultatem alicui, qui ipsum subdelegantem à reseruatis absoluat.

12 Absolutio quomodo sit impertienda super casu reseruato, quando fit confessio ei, qui facultatem non habet absoluendi ab illo, varijs modis docent *Iacob. de Graffijs in aureis decis. par. 1. libro primo capit. decimo tertio, numero 70. Læli. Zechi. de casibus Episcopo reseruatis, in princip. obseruat. 4. Gambarupta d. capit. 2. numero 38.* & omissis, quæ su-

per hunc art. diffuse tradunt, semper consulerem, vt fiat quod tradit *Nauarr. in man. capit. 26. numero 6.* in hæc formalia verba. Octauo quod pœnitentem habentem peccatum reseruatum non debet absoluere ab eo sine priuilegio, Bulla, vel alia licentia eius, qui illa potest dare: sed debet absoluere à quibus potest, & pro absolutione reseruati mittere ad eum cui reseruatum est, cui solum reseruatum confiteatur, vt ab illo absoluatur, aut absoluendus ad priorem Confessarium remittatur. Quare, vt cuidam doctissimo respondi, non debet dicere absolute. Absoluo te ab omnibus peccatis mihi confessis, sed cum limitatione, exceptis tali, & tali: posset item pœnitens per se, vel per alium, ante, vel post suam Confessionem impetrare facultatem secretam, verbo, aut scripto ab eo, cui reseruatum est, absoluendi à proprio Confessario: sed quia hic modus periculosus est, eo quod peccatum extra Confessionem detegitur, tutius esset, vt confessarius per se, vel alium impetraret sibi facultatem absoluendi ab illo, vel illo peccato, ei reseruato. Superior autem, cui est reseruatum peccatum, non potest absoluere ab illo, antequam ipsi, vel alteri omnia fuerit confessus. Hæc *Nauarr.* dicto loco.

13 Videant huiusmodi delegati, an casus sint sibi libere concessi, vel cum limitationibus appositis: quando enim Episcopi alicui concedunt facultatem absoluendi in specie ab aliquo peccato sibi reseruato, & committunt nudam absolutionem, siue nudum ministerium absoluendi cum hac, vel tali moderatione, modo, vel satisfactione, is modus omnino seruandus est, aliàs absoluens nihil agit, cum limitata causa limitatum producat effectum, *l. in agris, ff. de acquir. rerum dom.* & fines mandati sunt diligenter obseruandi, *l. diligenter, ff. mandati*, ita *Tac. de Graff. d. libro primo capit. 32. numero tertio. Læli. Zechi. d. loco obseruat. 3. Gamba-rupt. d. capit. 2. numero* 48.

14 Aduertant etiam in qua regione sibi sit eiusmodi potestas concessa: nam cum iurisdictio non extendatur vltra terminos demandatos, *l. 1. in princip. ff. de iurisdict. omn. iud. capit. 1. in princip. de pœnit. distinct. 6.* absoluens extra suam iurisdictionem nihil ageret, tanquam sententia lata à iudice non suo, & extra territorium, *l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. l. præses, ff. de offic. Præs.* quo fundamento ita resoluit *Læli. Zechi. d. loco obseruat. 2.*

15 Non abs re quæres iam an Parochus habens facultatem absoluendi à casibus reseruatis Episcopo suo, possit absoluere pœnitentem alterius Episcopatus habentem peccata reseruata suo Episcopo domicilij, vel originis, in cuius diœcesi peccauit? Respondendum quod sic: nam peregrinus habens casus reseruatos in suo Episcopatu, sed non reseruatos, vbi confitetur, debet absolui ab habente facultatem in casus reseruatos, ita *Nauarr. d. capit. 27. numero 261. versic. decimo, Gumbarupt. dicto capit. 2. numero 34. Posseuin. de officio Curati, capit. 7. numero* 49. vbi etiam dicit, quod si veniat habens casum reseruatum, qui, quando est factus, non erat reseruatus, sed postea est reseruatus, non absoluitur nisi ab habente dictam facultatem, quia in absolutione reseruatorum respicitur tempus, in quo datur absolutio. Si veniat habens casum reseruatum, sed cum factum fuit non credebat mortale, si ignoratum fuit inuincibiliter absoluitur ab omni exposito, quia solum mortale potest reseruari, at hoc non est tale, *Graff. dict. libro primo capit. 3. numero 71. Henriq. in summ. lib. tertio capit. 14. numero 6. Posseuin. dicto numero 49. versic. si veniat, in vlt.*

16 Vagabundus verò nullam certam sedem habens, potest absolui à commissis alibi, etiamsi in loco patratorum criminum essent reseruata, si hic non sunt reseruata, quia cum iste nullum habeat domicilium, adstringitur tantum legibus Episcopi loci, vbi confitetur, sic tradit *Sot. in 4. sentent. distinct. 19. quæst. 4. artic. 2. colum. 10.* quem refert *Gambarupta vbi proxime numero 36.* Aduertendum tamen, quod si Curatus, qui habet casus reser. audit suum Paroch. in alieno Episcopatu casum habentem ibi reseruatum, non reseruatum autem in Episcopatu Curati, potest eum absoluere, quia cum hic Curatus absoluat auctoritate sui Episcopi suum subditum legitimè confitentem, & casus à suo Episcopo non sit reseruatus, validè absoluit *Posseuin. d. num. 49. versic. quid si.*

17 Pœnitentiarius electus vigore *Concilij Tridentini sess. 24. de reformat. capit. 8.* si non habet auctoritatem absoluendi ab Episcopo, non potest absoluere à casibus Episcopalibus, ex ratione & vi solius officij, cum de casuum reseruatorum absolutione nouo iure nihil decretum sit: ita *Nauarr. consil. 20. sub tit. de pœnit. in nouis, Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis. 44. praxis Episcop. p. 1. verbo dimissoriæ, §. 1. Aloys. Ricc. in praxi aurea ref. 179. in fine. Clemens Octauus.*

18 Anno Domini 1593. expendens, quod quidam Regulares dum Superiori conscientiam suam detegere formidant, adduci possunt in æternæ damnationis periculum, & spiritualis remedij desperationem, sanxit, ne eorum superiores sibi absolutiones reseruent, nisi in casibus expressis, seu eorum aliquibus, cum hæc scilicet crimina commissa erunt. Veneficia, incantationes, sortilegia, apostasia à religione, siue habitu dimisso, siue retento, quando eo proueniret, vt extra septa monasterij, seu conuentus fiat egressio, etiam non animo apostatandi facta. Proprietas cõtra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale. Iuramentum falsum in iudicio regulari, seu legitimo: Procuratio, auxilium, seu consilium ad abortum faciendum ad animatum fœtum, etiam effectu non sequuto. Falsificatio manus, aut sigilli officialium, monasterij, aut conuentus. Furtum de rebus monasterij, seu conuentus in ea quantitate, quæ sit peccatum mortale. Lapsus carnis voluntarius opere consummatus. Occisio, seu vulneratio, aut grauis percussio cuiusque personæ. Malitiosum impedimentum, seu retardatio, aut apertio litterarum à superiori ad inferiores, aut ab inferioribus ad superiores: & quando aliud reseruandum videbitur, fiat ex deliberatione Generalis, vel Prouincialis in ea prouincia. Non audiant Superiores Regularium Confessiones, nisi aliqui huiusmodi reseruatum admiserint, aut sponte petierint, sed habeant duos, aut tres alios deputatos, nec vllatenus vlli ea notitia ad externam gubernationem vtantur: possunt tamen in genere graues aliquas pœnitentias, etiam non reseruatis imponendas decernere. Sed quia nostri statuti non est agere de his casibus Prælatis Regularibus reseruatis pro illorum declaratione, qui eam scire cupit, consulat *P. Soarez tom. 4. disput. 28. sect. 3. Quarant. in summ. Bullary verbo casus re-*

ſeruatus, in principio, Frat. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 20. articul. 1. cum ſeqq. Frat. Ludouic. Mirand. in man. Prælatorum tom. 2. quæſt. 34. artic. 7. cum ſeqq.

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur de reſidentia Epiſcoporum agentes.*
2 *Reſidentia in Epiſcopis, & Parochis eſt de iure diuino.*
3 *Reſidentia Epiſcoporum facienda eſt in loco, vbi eſt ipſa Eccleſia Cathedralis.*
4 *Mala ex non reſidentia Epiſcoporum quæ ſequantur.*
5 *Epiſcopi vltra tres menſes ſingulis annis quando poſſint à ſuis Eccleſiis abeſſe.*
6 *Charitas Chriſtiana, quæ excuſat Epiſcopum à reſidentia qualis? oſtenditur.*
7 *Neceßitas vrgens, quæ excuſat Epiſcopum à reſidentia, quomodo intelligenda.*
8 *Abeſſe ab Eccleſia iuſte poteſt Epiſcopus, occurrente temporali perſecutione perſonæ, & non Eccleſiæ, vel aliarum omnium ſuarum.*
9 *Abeſſe à ſua Eccleſia non poteſt Epiſcopus propter perpetuum morbum.*
10 *Obedientia debita, propter quam excuſatur Epiſcopus à reſidentia, qualis dicatur.*
11 *Epiſcopi lege reſidendi ſummi Pontif. conſenſu ſolui poſſunt.*
12 *Cardinales ſunt pars corporis Papæ, illique aßiſtere tenentur, itavt à Curia ſine eius licentia illis diſcedere non liceat.*
13 *Cardinales Romano Pontif. aßiſtentes iuſtam habent cauſam, vt abſint ab Eccleſiis ſuis.*
14 *Vtilitas Eccleſiæ euidens, quæ excuſat Epiſcopum à reſidentia qualis.*
15 *Vtilitas Reipub. euidens, quæ dicatur.*
16 *Epiſcopus euidenti Reipubl. exigente vtilitate poteſt eſſe legatus, ſiue Orator Principis ſecularis.*
17 *Epiſcopi in Curia Regum, & aliorum ſecularium Principum fungentes munere & officio Regij Præſidis, Confeſſarij, vel Conſiliarij, quando à reſidentia excuſentur?*
18 *Reſidentia eſt de iure diuino.*
19 *Auctoritas D. Cypriani refertur.*
20 *Reſidentia Epiſcoporum non ſolum in aßidua corporis præſentia, ſed potius in mentis ſollicitudine, & charitatis ſtudio conſiſtere debet.*
21 *Epiſcopus abſque iuſta cauſa à ſua Eccleſia abſens, quas pœnas incurrat? oſtenditur.*
22 *Votum ſuſcipere non poſſunt Epiſcopi, quo vinculum, per quod ſunt ſuis Eccleſiis addicti, dirimatur, ſine ſpeciali ſummi Pontificis licentia.*
23 *Religionem intrare non poteſt Epiſcopus ſine Papæ licentia.*
24 *Reſignandi Epiſcopatum non eſt iuſta cauſa ſi Epiſcopus velit ingredi Religionem approbatam, cauſa mutandi ſtatum, & vitam.*
25 *Religionem vouens an poßit fieri Epiſcopus non adimpleto voto? oſtenditur.*
26 *Declaratur tex. in cap. per tuas, 10. de voto.*
27 *Iuramentum ſanctum de non acceptando Epiſcopatum an ſit validum? oſtenditur.*
28 *Iuramenta illa non ſunt obligatoria, quæ melioris boni fuerint directè impeditiua.*
29 *Epiſcopalis ſtatus eſt perfectior ſtatu religionis.*
30 *Declaratur text. in capit. vni. diſtinct. 85. ſecundum vnum intellectum.*
31 *Iurans ſe non facturum aliquod opus conſilij, & perfectionis venialiter tantum peccat: iurans tamen ſe nunquam illud facturum mort. peccabit.*
32 *Peccatum mort. non impedit promouendum, nec ſufficit ad repellendum electum, niſi irregularitatem inducat, vel talem infamiam præferat, vt morum honeſtatem tollat.*
33 *Declaratur d. capit. vni. ſecundum verum intellectum.*
34 *Alternatiua non gaudet Epiſcopus in ſua diœceſi non reſidens, quamuis abeſſet pro exercitio alicuius officij Inquiſitoris Generalis.*
35 *Alternatiua non fruitur Epiſcopus abſens, etiam ex cauſa à Concilio approbata.*
36 *Alternatiuam ob abſentiam amittens Epiſcopus, an retineat aliquod tempus ad conferenda beneficia? oſtenditur?*
37 *Proponuntur certa dubia in hac materia reſoluenda.*
38 *Regulæ quatuor ad illa decidenda conſtituuntur.*
39 *Fundamenta prædictarum regularum oſtenduntur, & earum rationes dantur. numero 41. 42. 43. & 44.*
45 *Refertur Rotæ Romanæ deciſio in vna Papien. beneficij. decima Aprilis 1617. coram R. P. D. Martino Andræa.*
46 *Alternatiua non gaudet Epiſcopus in illo menſe, etiam ad illum ſpectante, in cuius principio abſens fuit.*
47 *Rubrica habens rationem perfectam poteſt allegari ad deciſionem cauſarum.*
48 *Regula de octo eſt reſeruatoria menſium.*
49 *Reſeruatio illa octo menſium non tollitur per alternatiuam Epiſcopo conceſſam, & ab eo acceptatam.*
50 *Epiſcopo non reſidente in aliquo ex quatuor menſibus ſibi à Papa mutuatis, ſi contingat caſus vacationis, Papa non confert iure deuoluto, ſed ex titulo primæuo reſeruationis.*
51 *Alternatiua non eſt mera & ſimplex remotio obſtaculi, ſed quaſi contractus inter Papam, & Epiſcopum.*
52 *Papa ex octo menſibus ſibi reſeruatis concedit Epiſcopo quatuor, & viceuerſa Epiſcopus de ſuis quatuor dimittit Papæ duos.*
53 *Menſes quatuor alternati, quos occupat Epiſcopus, ſunt & remanent Papæ quoad proprietatem, non quoad vſum, durante reſidentia Epiſcopi.*
54 *Reſpondetur traditis in deciſ. Sulmonen. & numero 55. & 56.*
57 *Adducuntur reſponſiones aliquibus obiectis.*
58 *Martius, & September, qui erant Epiſcopi, per alternatiuam ſiunt Papæ, ſuſpenſa Ordinarij facultate conceſſa in illis conferendi, ſiue Epiſcopus reſideat, ſiue non numero 62.*
59 *Abſens Epiſcopus an poßit conferre in menſibus Iunij, & Decembris, quos firmos appellamus.*
60 *Reſidentia in alternatiua deſiderata debet eſſe menſe integraliter facta.*
61 *Menſis à principio cœptus Apoſtolicus ſemper remanet Apoſtolicus.*
63 *Prouiſio per Epiſcopum facta in principio, vel in medio menſis Ordinarij, erit legitime facta, veluti in tempore habili, etiamſi poſtea in fine receſſerit.*
64 *Epiſcopus in principio menſis recedens, cur ita abſens non gaudeat alternatiua in reliqua parte menſis.*
65 *Parochi cur ita dicti?*
66 *Parochialis Eccleſia, quæ dicatur?*
67 *Parochialis Eccleſia, quomodo digneſcatur?*

68 *Parochiale, seu curatum beneficium quoad residentiam non dicitur illud, quod non est actu curatum, sed habitu.*

69 *Beneficium in dubio non censetur curatum, sed simplex.*

70 *Parochi in suis Ecclesiis debent residere, etiamsi beneficium sit modici valoris.*

71 *Parochi in Ecclesiarum domibus cogendi sunt habitare, quæ si non sint, in propinquioribus intra Parochiarum limites.*

72 *Parochus tenetur in parochia residere, etiamsi in illa tres, vel quatuor essent incolæ.*

73 *Residentia facienda est in Ecclesia digniori, vbi fuerint duæ æque principaliter vnitæ, quod si non constat quæ sit dignior, in frequentiori, quod si vna fuerit extra, & altera intra Vrbem, residendum est in ea, quæ est intra.*

74 *Parochus non habetur pro residente si in ciuitate habitet ab Ecclesia sua tribus, vel quatuor milliaribus distante, quamuis Dominicis, & festiuis diebus ad illam accedat.*

75 *Magister Grammaticæ non potest deputari in ciuitate, cum excusatione residentiæ suæ Ecclesiæ à dicta ciuitate vltra duo milliaria non distante, etiamsi velit singulis diebus festiuis Parochiali interesse.*

76 *Episcopus potest compellere Rectores ad residendum, non obstante consuetudine residendi in loco distanti à Parochia per sex milliaria.*

77 *Parochialem obtinens Ecclesiam post Concil. Trident. studendi licentia, atque in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur.*

78 *Capellani, & coadiutores Rectorum Parochialium instituti auctoritate Apostolica tenentur ad personalem residentiam, vt Rectores ipsi.*

79 *Parochialem habens, in qua Vicarium perpetuum legitime institui obtinuit, eo viuente, residere non tenetur.*

80 *Baptismalem Ecclesiam obtinens, cui incumbit solà cura baptizandi omnes infantes oppidi, tenetur ad residentiam.*

81 *Vicarium deputare, donec prouideatur de Rectore, spectat ad Episcopum, in cuius diœcesi Parochialis existit.*

82 *Parochias duas habens vnitas æque principaliter, potest in qua maluerit residere.*

83 *Canonicatum & Parochialem obtinens in parochiali residere tenetur.*

84 *Residens in Parochiali, quæ non longè abest à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus feriatis ad Ecclesiam Collegiatam accedere, & in ea diuinis inseruire potest.*

85 *Episcopo non licet pro Cathedrali Ecclesiæ seruitio, & item suo, aliquem ex curatis suæ diœcesis ex ipsorum Ecclesiis, constituto in illis idoneo Vicario, ad certa negotia adhibere.*

86 *Episcopus non potest vti opera Parochi in visitatione, vel in alio seruitio suæ diœcesis, nisi pro tempore duorum mensium, & tunc relicto idoneo Vicario.*

87 *Inquisitoris officium à residentia Parochialis non excusat.*

88 *Subcollectoris Apostolici officium exercens à residentia Parochialis non excusatur.*

89 *Inimicitiæ graues quando legitimæ sint causæ, propter quas quis residere non tenetur in Parochiali?*

90 *Aëris intemperies non excusat Parochum à residentia Parochialis.*

91 *Senectus in parocho non excusat à residentia, sed debet poni Vicarius idoneus, cum assignatione congruæ portionis ex ipsius Parochiæ redditibus.*

92 *Abesse non dicitur, qui statim est reuersurus.*

93 *Parochus sine legitima causa, & licentia in scriptis habita non residens, mortifere peccat, & fructus beneficij pro rata temporis, quo abest, suos non facit.*

94 *Bona acquisita ex beneficio Parochi absentis extra suam Parochiam morientis tanquam spolia ad Cameram Apost. pertinent.*

95 *Causa legitima ab Episcopo approbata excusat à pœnis contra non residentes prolatis.*

96 *Licentia discedendi requiritur ab Episcopo etiam in duobus mensibus à Concilio Tridentino Parocho concessis.*

97 *Constitutio Episcopi ne Parochi possint abesse vltra duos dies sine eius licentia, valida est.*

98 *Parochus non satisfacit petens licentiam iurans se grauem habere causam, quam non expediat manifestare.*

99 *Parochus habens licentiam per mendacium, in absentia fructus percipiens, eos restituere tenetur.*

100 *Absens ex causa rationabili, licet peccet ob inobedientiam non petendo licentiam, non tenetur tamen ad restitutionem.*

101 *Fructus amittuntur duntaxat pro rata illius temporis, quo quis abest sine licentia, nec potest componi restitutio debita fructuum male perceptorum obtentibus Bullam Cruciatæ.*

102 *Parochus vltra duos menses absens potest cogi per Episcopum ad restitutionem fructuum pro rata temporis absentiæ.*

103 *Fructus non residentium debet Episcopus applicare fabricæ Ecclesiæ Parochialis.*

104 *Episcopus procedens per subtractionem aduersus Parochos non residentes, iuxta Trident. tenetur seruare interualla, de quibus sessio. 6. capit. 1.*

105 *Parochi ob non residentiam quomodo beneficij sunt priuandi?*

106 *Parochus absens ex iusta causa, siue cum licentia, siue absque ea, tenetur relinquere substitutum Vicarium idoneum, & approbatum, qui pro se populo seruiat, nisi absentia fiat per sex, vel octo dies.*

107 *Canonici in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis, ita tenentur ad residentiam, vt eis non liceat vigore cuiuslibet statuti, vltra tres menses etiam continuos, ab eisdem Ecclesiis quolibet anno abesse.*

108 *Abbates, Priores, & alij Superiores Collegiatarum Ecclesiarum, licet habeant iurisdictionem in Canonicos, ad residentiam cogi possunt per Episcopos, sub quorum diœcesi sunt.*

109 *Dignitas principalis in Collegiata cum regulariter habeat curam animarum, requirit ætatem 25. annorum incæptorum.*

110 *Canonicatum, & Monasterium in commendam obtinens debet in canonicatu residere, nisi monasterium habeat curam animarum.*

111 *Monasterium in commendam secularis habens, non obtinet curam conuentus, nec monachorum, sed tota est penes Priorem conuentualem.*

112 *Commendatarij Abbatiæ curam iurisdictionalem tantum, non autem Sacramentalem habentes, ad residentiam non tenentur.*

113 *Canonicatum, & Parochialem habens in duabus*

diœcesibus, & non residens in Parochiali ex permissu Episcopi, cogendus est ad residentiam in Canonicatu.

114 Archidiaconatus duos habens, dignitate pares, tenetur residere in quo magis sibi placuerit.

115 Consuetudo immemorialis non excusat à residentia in Cathedralibus, & Collegiatis insignibus.

116 Consuetudo immemorialis, qua licebat Canonicis vltra tres menses abesse, sublata est per Concilium Tridentinum, nisi esset confirmata per Sedem Apostolicam.

117 Consuetudo vel statutum, quo cauetur seruitium quadraginta annorum Ecclesiæ præstitum liberare beneficiatum à residentia, obseruari potest.

118 Absentiæ causam legit. non est necesse assignare, nec licentiam à Prælato obtinere pro absentia trium mensium à Concil. Trident. concessorum, dummodo omnes Canonici eodem tempore non absint.

119 Menses tres, quibus Canonici abesse possunt, prouidere debent Episcopi, ne incurrant in Natale, aut Pascha Domini, vel similes maximas solemnitates.

120 Menses tres, quibus Canonici abesse possunt, debent continere nonaginta dies, & possunt accipi non solum continui, sed etiam interpellati.

121 Absentia trium mensium Canonicis conceditur, si constitutiones Ecclesiæ seruitium totius anni requirunt.

122 Canonici vltra tres menses absentes, licet in ciuitate, vbi ipsa Ecclesia existat, sint præsentes, incidunt in pœnas Concilij.

123 Episcopus ob legitimam causam dare potest Canonicis suis facultatem, vt possint abesse per quatuor menses.

124 Canonici an pro tribus mensibus sibi concessis in absentia distributiones quotid. consequantur.

125 Coadiutor & coadiutus possunt abesse tribus mensibus.

126 Archidiaconus potest abesse vltra tres menses ratione visitationis.

127 Curæ animarum incumbens imminenti suæ dignitati habetur pro præsenti.

128 Canonicatum, & Parochialem habens, & residens in Parochiali, quomodo quotidianas distributiones lucretur?

129 Canonici curam animarum habentes, quæ illi Ecclesiæ imminet, habentur tanquam præsentes in choro, dum sunt in actu administrandi Sacramenta.

130 Canonicatum & Parochialem habenti, in qua potest sine discrimine vitæ propter inimicitias residere, permittitur vt in canonicatu resideat.

131 Canonici, & dignitates in Ecclesiis cathedralibus & collegiatis, etiam secluſa consuetudine, vel statuto, tenentur iusto cessante impedimento psallere in choro.

132 Distributiones tenentur restituere assistentes in choro non cantando, vel de ordinario, & frequenter confabulando.

133 Canonici debent interesse omnibus diebus, & horis, præterquam in tribus mensibus singulorum annorum.

134 Celebrans in Ecclesia ex deuotione, vel obligatione, tempore, quo cantatur vna hora, non potest dici illi interfuisse.

135 Distributiones quotidianæ non possunt percipi à Canonicis absentibus, & per substitutum Ecclesiæ suæ inseruientibus, nisi expresso id priuilegio innuarentur.

135 Statuti non est habenda ratio, quo cauetur posse Canonicos inseruire per substitutos, vel alternatim vnum pro alio, quia est contra Concil.

137 Canonici personaliter ad canendum Missam sunt cogendi illis diebus, quibus ex instituto, & legitima consuetune illius Ecclesiæ deobligantur.

138 Canonicatus, ac dignitates obtinentes, præsertim in Ecclesiis Cathedralibus, Episcopo solemniter celebranti assistere tenentur.

139 Capitulum, seu clerici inferiores sine Episcopo non possunt statuere de quotidianis distributionibus.

140 Distributionum amissionem ob non residentiam non potest Episcopus, aut Capitulum remittere.

141 Canonici associantes Prælatum quandoque volentem audire Missam in Ecclesia extra Cathedralem, non sunt participes distributionum quotidianarum.

142 Canonici duo interessentes Episcopo ad mentem sacrorum Canonum non percipiunt distributiones quotidianas, nisi tamen in illis consisterent omnes fructus.

143 Episcopus Canonicis sibi seruientibus indulgere potest, vt in absentia, præbendarum, seu portionum suarum fructus percipiant.

144 Episcopus Canonicum, seu Capellanum ex causa legitima comprehensa in capit. vn. de cleric. non resid. à residentia sine consensu aliorum Canonicorum excusare potest.

145 Episcopus ob legitimam causam potest dare Canonicis licentiam absentiæ quatuor mensium.

146 Absens per annum, à dignitate, canonicatus, seu præbendæ distributionibus est priuatus, &c.

147 Pœna contra obtinentes canonicatus, & non residentes non procedit in Canonico simplici carente præbenda.

148 Pœnarum gradus præscripti à Concilio contra non residentes, necessario seruandi sunt, antequam deueniatur ad punitionem, alias erit nulla.

149 Citatio vna contra non residentem ante priuationem sufficit si personaliter fiat, si tamen sit absens trina citatione per edictum publicum est vocandus, nec sufficit vna pro tribus, aliter enim facta priuatio est nulla.

150 Fructus præbendæ, quibus Canonici, qui abfuerunt à seruitio Ecclesiæ vltra tres menses priuandi sunt, applicandi in vsum Ecclesiæ, aut proportionabiliter seruientibus, & residentibus, numero 152.

151 Pœnam contra non residentes potest Episcopus ante sententiam minuere, vel augere, sed non in totum tollere.

153 Absens à seruitio suæ Ecclesiæ, vt possit fructus, & distributiones lucrari, duo copulatiuè requiruntur, iusta causa absentiæ, & licentia Ordinarij.

154 Declaratur Concil. Trid. sess. 21. de reformat. cap. 3 & sess. 22. de reformat. capit. 3.

155 Auditores Rotæ Romanæ consequuntur fructus, & distributiones suarum præbendarum in absentia.

156 Inquisitores contra hæreticam prauitatem habentur in suis præbendis, & dignitatibus pro præsentibus, & residentibus, non tamen in beneficijs curam animarum habentibus.

157 Collector generalis Cameræ Apostolicæ, Subcollectores, Aduocati, Procuratores, Fiscales, & Notarij in causis spoliorum, meorum officio durante, lucrantur distributiones quotidianas in absentia.

158 Concilio generali interessentes lucrantur distributiones quotid.

159 Limina

159 *Limina Apostolorum visitans Episcopi nomine, vel ipsum comitans ad eadem limina quotidianas lucratur distributiones.*

160 *Pœnitentiarius dum Confessiones audit censetur pro præsente in choro.*

161 *Examinatores beneficiorum à Synodo diœcesana electi, si causa examinis absunt à choro possunt ex stat. Capituli quotidianas distributiones lucrari.*

162 *Curam animarum exercentes, quæ illi Ecclesiæ, vbi sunt Canonici, imminet, dũ sunt in actu administrandi Sacramenta distributiones quotidianas lucrantur.*

163 *Visitans Ecclesiam, iura, vel reditus suæ Præbendæ percipit distributiones quotid.*

164 *Senex beneficiarius quando non residens diuinis officijs habeat quotidianas distributiones?*

165 *Obses datus ab Ecclesia, aut etiam repressaliarũ causa captus, quotidianis distributionibus priuandus non est.*

166 *Infirmus, qui personaliter diuinis officijs adesse non potest, quotidianas percipit distributiones.*

167 *Intellige si solitus erat residere, & interesse diuinis, dum bene valebat.*

168 *Intellige, etiamsi quis propria culpa in morbũ inciderit.*

169 *Medicinam tuendæ valetudinis causa cum Medici consilio sumens, quotidianas percipit distribut.*

170 *Pestis causa, qui abfuerit quotidianas distributiones non lucratur, nisi consuetudo sit vt darentur absentibus ex legitima causa.*

171 *Absentes pro vtilitate Ecclesiæ distributiones quotid. non amittunt, præcipue stante consuetudine, &c.*

172 *Absenti à seruitio Ecclesiæ ex iusta causa, & pro defensione iurium ipsius Ecclesiæ, vel sui beneficij, debentur fructus, & distribut.*

173 *Excommunicatus pro causa Ecclesiæ, & defensione ipsius iurium lucratur fructus, & distributiones beneficij.*

174 *Excommunicatus inique distributiones quotidianas exigere potest.*

175 *Suspensus iniustè, siue ab officio, siue à beneficio, recuperat quotid. distributiones.*

176 *Interdictus iniustè, vel nulliter ab ingressu Ecclesiæ recuperat quotid. distributiones, constito de iniustitia, vel nullitate.*

177 *Pensio imposita super Canonicatu, dum Canonicus fuit suspensus, debet solui per Capitulum.*

178 *Incarceratus iniustè, semota quacunque cõsuetudine in contrarium, debet percipere distributiones quotidianas.*

179 *Beneficia simplicia obtinentes non possunt cogi per Episcopum ad aliquod seruitium personale in eis faciendum.*

EPISCOPVS AD RESIdentiam an semper teneatur?

ALLEGATIO LIII.

1 DE residentia Prælatorum in suis ecclesijs facienda agit *Concil. Trid. sess. 6. de reformat. capit. 1. & sess. 23. etiam de reformat. cap. 1.* & late tractarunt *Bartholom. Carranza in suo speciali tract. de residentia Episcoporum, Franc. Leo in thesauro fori eccles. par. 3. capit. 2. à numero 4. cum sequentibus Marc. Anton. Genuens. in man. Pastorum capit. 31. Azori. institit. moral. par. 2. lib. 7. capit. 4. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 4. §. 13. Valerian. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. numero 58. Alphons. Aluarez in Speculo iuris Pontificij capit. 9. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarr. libro secundo tit. 23. l. 2. §. 2. rub.* vtrum Episcopi possint se absentare à suis Episcopatibus, vel debeant in eis residere? Item super residentia Prælatorum, & aliorum curam animarum habentium, & residere debentium emanauit *Constit. Pij IV.* incip. *In suprema, Dat. Romæ Kalend. Decembris* 1564. Posteà ab eodem *Pio IV.* super executione Concilij, & litterarum eiusdem Sanctissimi contra Archiepiscopos, Prælatos, & alias personas ecclesiasticas non residentes in suis Ecclesijs emanauit Motus proprius, incip. *Motu proprio, publ. die* 11. *Maij* 1565.

2 Cum præcepto diuino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oues suas cognoscere, vt ait *Trident. Synodus d. sess. 23. capit. 1.* ideò Episcopos, & Parochos suis Ecclesijs iure diuino ad residentiam compelli resoluunt *Caietan. 2. 2. quæst. 185. artic. 5. Carranza dict. tract. capit. 2. Sot. de iustit. libro primo quæst. 2. artic. 1. Couarr. libro 3. Variar. capit. 13. Alphons. Aluar. d. capit. 9. versic. de residentia. Nauarr. in man. capit. 35. numero 121.* quos refert & sequitur *Azor. institut. moral. d. capit. 4. quæst. 1. Possevin. de officio Curati capit. 1. numero primo. Salzed. ad Bernar. in pract. capit. 54. litt. A. in nouiss. Vargas de Episcop. iurisd. axiomate 12. Bott. de Synodo par. 3. art. 1. num. 150. Zecchi. de munere episcopali cap. 5. num. 3. Nicol. Garc. de benefic. par. 3 cap. 2. num. 16.*

3 Et huiusmodi Episcoporum residentiam debere fieri in Cathedrali, idest, in loco, vbi est ipsa Ecclesia Cathedralis dicit *gloss. in capit. Episcopus 4. de consecr. dist. 3. Marc. Anton. Genuens. d. capit. 31. numero 6.* Nam quis dubitat, quod ianitor ad ianuam, villicus ad villam, gubernator nauis ad gubernaculum, præceptor ad scholam, & alij ad sua munera sedere debeant? alioquin qui non residet (cum aliò eum non abducunt præscriptæ à sacro Concilio causæ de quibus infra) ostendit se sponsum non esse, sed peregrinum: non patrem, sed extraneum: non pascentem oues, sed se ipsum: non ædificantem, sed fere destruentem.

4 Ex non residentia item Episcoporum nonnulla mala sequi manifestum est, clerici efficiuntur irreligiosi, seculares irreuerentes, perit doctrinæ puritas, pauperes nimis patiuntur, & alia munera Pastoralia obiri non possunt, *Trid. sess. 23. cap. 1.*

5 Vbi sub pœnis ibi contentis prohibet Episcopis singulis annis vltra tres menses abesse, & dummodo ex causa rationabili, & sine gregis detrimento, quod an ita sit conscientiæ Episcopi relinquitur, non tamen in Aduentu, Quadragesima, Natiuitate Domini, Resurrectione, Pentecostes, & festis Corporis Christi: vltra vero tres menses non liceat nisi vrgeat Christiana charitas, vrgens necessitas, euidens Reipublicæ vtilitas, euidens Ecclesiæ vtilitas, & debita obedientia: & licentia est concedenda in scriptis, & approbanda à Papa, aut Metropolitano, vel viciniori Episcopo, nisi causa sit notoria, & repentina, ita habetur *in d. capit. 1. Concilij Tridentini*, Vnde Metropolitanus, vel illo absente Episcopus antiquior, debet prouidere, vt prouinciales Episcopi iuxta Concilij Decreta in eorum Ecclesijs resideant, & super absentia inquirere, *Armendar. vbi supra num. 5. & 6.*

6 CHRISTIANA CHARITAS intelligitur proximiorum vtilitas, vt si aliqua Ecclesia versatur in magno periculo hæresis, & Episcopi prædicatione posset succurri, vel ob pacem Magnatum componendam. Sed ista causa debet intelligi dummodo in propria Ecclesia non sequatur notabile detrimentum, quia esset contra ordinem Charitatis, *Cardinal. Tolet. in instruct. Sacerd. lib. 5. capit.*

4. quem refert, & sequitur *Marc. Anton. Genuens. d. capit. 31. numero 3.*

7 VRGENS NECESSITAS intelligitur, quando scilicet aliquo graui morbo affectus est, & nisi locum mutet, vitæ periculum imminet, præcipuè si Ecclesia sua ex hoc detrimentum spirituale non patiatur, quod si sequi possit, quia tyrannus, vel hæreticus studet nocere ouibus in spiritualibus, tunc debet potius mori, quam deserere gregem, *Tolet. d. capit. 4. numero 3. versicul. 3. Marc. Anton. Genuens. d. capit. 31. numero 3. Azori. d. capit. 4. quæst. 4. Carranza d. tract. de resid. Episcop. capit. 12. versicul. secundo.*

8 Vbi docte asserit quod occurrente temporali persecutione personæ, & non Ecclesiæ, vel aliarum ouium suarum iustè potest abesse ab Ecclesia durante persecutione, quia Paulus missus est in sporta, vt fugeret Damasci persecutionem Iudæorum, & Athanasius fugit ab Ecclesia sua instante persecutione Constantini Imperat. Arriani, quo tempore exulati multi Sancti Episcopi ab Ecclesijs suis.

9 Quoad primum vero credo verius Episcopo non licere à sua Ecclesia abesse, etiam propter perpetuum morbum, vt decisum refert *Armendar. d. loco numero 4. & 5.* nam tempore pestis si Parochi moriantur, vel aufugerint tenetur ipse Sacramenta propter necessitatem ministrare, ex *D. Thom.* & *Soar.* resoluit *Marc. Anton. Genuens. d. capit. 31. numero quarto.*

10 DEBITA OBEDIENTIA, quando scilicet aliquis à Summo Pontif. vocatur, *Salzed. ad Bernard. in practic capit. 54. verse. tertius casus Azori. d. capit. 4. quæst. 4. versicul. ad tertium.* Nam Summi Pontif. mandato accersitus ad tempus aliquod breue pro ministerio aliquo, & bono Ecclesiæ vniuersalis, vel Reipub. Christianæ, iustè à residentia excusaretur, dummodò expedito ministerio redeat ad propriam Ecclesiam, quamuis commodè possit supplere per non Episcopum, ita *Carranza d. capit. 12. verse. quinto.*

11 An iusta possit esse causa, vt quis Episcopus à lege residendi Summi Pontif. consensu soluatur, si sit Curiæ Romanæ Camerarius, vel Vicecancellarius, vel Summus Pœnitentiarius, vel Cameræ Apostol. Thesaurarius, vel Auditor Rotæ, vel à Secretis, aut Confessionibus Papæ? Negatiuè videtur respondedum si adsint alij satis idonei ad hæc munera, & officia cum *Caietan.* & *Sot.* quos refert & sequitur *Azori. d. capit. 4 quæst. 5.* licet autem iuris diuini sit, vt Episcopi, & Parochi suis Ecclesijs per se ipsos inseruiant, & Papa non possit suo arbitratu huius legis rigorem gratia alicuius laxare, poterit tamen iustis de causis, his videlicet, quas recta ratio, & lex charitatis præscripserit, hunc vel illum hac lege soluere.

12 Cardinales igitur, cum sint pars corporis Papæ *Moneta de decimis capit. 9. quæst. 3. numero 114.* & illi assistere teneantur *Flamin. de resignat. libro secundo quæst. 2. numero 34. & libro septimo quæst. 12. numero 14.* itavt à Curia sine Papæ licentia non eis discedere liceat, *Flamin. libro primo quæst. 10. num. 27. Camill. Borrell. in summa omnium decis. titul. 10. num. 8. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 24. numero 113. & sequenti*, iustam habent causam, vt absint ab Ecclesijs, quarum sunt Episcopi; ita *Martin. Laudens. de Cardin. quæst. 5. & in alio tract. de Cardin. quæst. 68. Andræ. Barbat. de præstantia Cardin. quæst. 12. Villad. de origine Cardin. quæst. 5. num. 11. & 12. & quæst. 13. num. 62. Gonzal. d. gloss. 24. num. 128.* licet contrariũ teneant *Azori. dict. cap. 4. quæst. & capit. 6. quæst. 1. Flam. d. lib. 1. quæst. 10 num. 8.*

14 EVIDENS ECCLES. VTILITAS, intelligitur quando abest ad defendendum iura suæ Ecclesiæ, vel ob aliud simile vocatus accedit, vel si contingat celebrari Concilium aliquod generale, vel prouinciale, quamdiu scilicet durat Concilium, *Tolet. d. numero 3. versicul. quarto, Salzed. d. capit. 54. versicul. quarto, Carranzæ d. capit. 12. versicul. tertio, Marc. Anton. Genuens. d. capit. 31. numero quinto.*

15 EVIDENS REIPVB. VTILITAS, intelligitur quando postulauerit euidens vtilitas suæ ciuitatis, aut totius Regni, ita quod per alios id fieri non potest, post *Tolet.* refert, *Marc. Anton. Genuens. d. capit. 71. numero 6.*

16 Episcopus enim euidenti Reipubl. exigente, vtilitate potest esse Legatus, siue Orator Principis sæcularis, vt habetur in capit. *cum parati de appellat gloss. vni. verbo Legatum in capit. Episcopus 14. dist. Corset. in tractat. de potest. Regia par. vlt. numero 47. Carol. de Grassis de effectibus clericalibus effectu 61. numero secundo. Zechi. de casibus reseruat. casu tertio numero secundo.*

17 In Curia tamen Regum, & aliorum sæculariũ Principum fungentes munere, & officio Regij Præsidis, vel Confessarij, vel Consiliarij, aut Proregis, non eximuntur à residentia suorum episcopatuum, nisi ea sit hominum penuria, vt alij satis idonei minimè reperiantur, qui hæc præstent obsequia, nec in hoc Cæsaris facultas, de qua in *auth. de Sanctissimis Episcopis collat. 9.* aliquam vim habet, cum sit causa spiritualis Episcoporum residentia, ideò dato communi Reipub. commodo, non Cæsaris indulgentia, sed Romani Pontif. habita licentia Episcopi ab Ecclesijs suis abesse possunt, prout resoluit *Azori. d. par. 2. libro septimo capit. 4. quæst. 6.* aliter enim nullo modo existentes in seruitio, aut officijs Regis excusari possunt à residentia, *Nicol. Garc. de benefic. pag. 3. capit. 2. à numero 388.*

18 Nam residentia, vt supra dixi, est de iure diuino, vt *Numer. cap. 18.* solis filijs Leui mihi seruientibus in Tabernaculo, & portantib. peccata populi dedi omnes decimas filiorum Israël in possessionem, & *Apost. ad Thess. 1. capit. 3.* nèque gratis panem accipimus ab aliquo, sed in labore, & fatigatione die ac nocte operantes, vt nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos, & *Math. 10. & Lucæ 10.* dignus est operarius mercede sua: & non residere est contra debitam Christi charitatem, nam amor eius non est apud eum, qui parui pendet, quæ maxima sunt Christi, scilicet salutem animarum sibi commissarum, *Alphons. Aluarez d. capit. 9. propè finem.*

19 Meminerint Episcopi elegantia *Diui Cypriani* verba *in tract. de lapsis*, relata per *Cardin. Cæsar. Baron. annalium Ecclesiæ tom. 2. anno Christi 253. pag. 301.* & sunt quæ sequuntur: Episcopi plurimi (quos & hortamento esse oportet cæteris & exemplo) diuina procuratione contempta audent procuratores rerum sæculariũ fieri derelicta cathedra, plebe deserta, per alienas prouincias oberrãtes, negotiationis quæstuosæ nundinas aucupari, esurientibus in Ecclesia fratribus nõ subuenire, habere argẽtũ largiter, velle fundos insidiosis fraudibus rapere, vsu-

ris multiplicantibus fœnus augere, quid non perpeti tales pro peccatis huiusmodi meremur?

20 Meminerint etiam huiusmodi residentiam, non solum præsentiam corporis assiduam, sed etiam mentis sollicitudinem, & charitatis studium præseferre debere. Quid si ibitans in Ecclesia sua Episcopus in eadem, c. concionandi tempus instat, obmutescat? Quid ? de sceleribus profligandis, de virtutibus disseminandis, de sublcuanda inopia, de disciplina restituenda, de blasphemis, de aleatoribus, de luxu, & de obscœnitate obleganda nihil, aut parum laboret? Quid si in eius Ecclesia non Synodus diœcesana quotannis habeatur, non Confirmationis Sacramentum in locis remotioribus ministretur? imo nec diœcesis ipsa, nisi perraro, & non integre visitetur? & quæ alia præcipuè à Tridentino Concilio præcepta fuerunt, lente admodum in vsum inducantur? Siue cum crassa admodum in pluribus diœcesibus parochorum imperitia deprehendatur; nulla tamen industria adhibeatur, vt lectio Theologalis habeatur, vel vt casus conscientiæ examinentur, siue vt Congregationes aliquot, qua aptiore fieri potest ratione, ad eos instruendos instituantur, seu alia huiusmodi ad illorum fructum subsidia excogitentur? Hic certè nudum potius nomen, ac simulacrum Episcopi in otio, & desidia, quam veri pastoris formam, quæ cum zelo, ac sollicitudine coniuncta esse debet, omnibus referet Nam quamuis sola corporis præsentia, humano iudicio, ecclesiasticisque sanctionibus tuti, immunesque esse videantur, sciant tamen non eos supremum illud, acerrimumque Præpotentis Dei tribunal euasuros, nisi & alia multa cum hac personali residentia coniunxerint, quæ eos non specie tantum, sed verè Episcopos, Pastoréque esse declarant. Hinc *Concil. Trident.* diuino præcepto hæc inter cætera illis nominatim mandata esse recensuit: oues suas agnoscere: pro his sacrificium offerre: verbum diuinum prædicare: Sacramenta administrare: bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum miserabiliumque personarum curam paternam gerere, & in cætera munia Pastoralia diligenter incumbere.

21 Absque iusta causa à sua Ecclesia absens Episcopus, qui propriæ salutis immemor, terrena cœlestibus, ac diuinis humana præferens in diuersis curijs vagatur, aut in negotiorum temporalium sollicitudine ouili derelicto, atque ouium sibi commissarum cura neglecta se detinet occupatus, vltra mortalis peccati reatum, quem incurrit pro rata temporis, quo abest, fructus suos non facit, nec tuta conscientia illos retinere potest, sed tenetur eos fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus erogare, *Concil. Tridentin. d. capit. 1. versicul. si quis autem, sess. 23.* Si tamen per sex menses continuos nullo legitimo impedimento, seu iustis & rationabilibus causis cessantibus extra suam diœcesim morando abfuerit, ipso facto quarta parte fructuum illius anni priuatur, quæ pars per Superiorem Ecclesiæ applicanda est fabricæ, & pauperibus loci. Quod si per alios sex menses in absentia perseuerauerit, aliam quartam eadem ratione amittit, applicandam per eumdem eisdem. Postremo crescente contumacia intra tres menses Metropolitanus de absentia suffraganei Romanum Pontif. per litteras, nunciumue certiorem facere debet, alioquin elapsis prædictis tribus mensibus ipso facto ingressu Ecclesiæ priuatus est ipse Metropolitanus, ita habetur in *Concil. Tridentin. d. capit. 1. sess. 6. de reformat.* Bona Patriarcharum, & Episcoporum, cuiuscunque quantitatis, mortuorum extra suas Ecclesias contra Concil. Trident. tanquam spolia ad Cameram Apostolicam pertinent per Bullam Pij Quarti, quæ incip. *In suprema militantis Ecclesiæ*, publicat. *die 4. Decembris 1564.* & exequutorem idem *Pius Quartus* dedit Auditorem Cameræ, iuxta formam, quæ habetur in Bulla eiusdem incip. *Cum tam per sacrosanctam*, ita refert *Amend. d. loco num. 7.*

22 Episcopi adeo sunt obstricti ad residentiam suarum Ecclesiarum, vt ne votum quidem suscipere possint: quo vinculum, per quod sunt suis Ecclesijs addicti & obligati, dirimatur sine Romani Pontificis licentia, *capit. nisi cum pridem, de renunc. capit. licet, de regular. capit. magna, de voto, Azor. instit. moral. par. 1. libro vndecimo, capit. 16. quæst. 2. Marc. Anton. Genuen. dict. capit. 31. numero 10.* vbi *numero 11. versicul. tertio*, cum *Azor. d. capit. 16. quæst. 2. versicul. quæres*, resoluit Episcopum, qui longinquæ peregrinationis votum fecerit, oportere soluere expensas, quas inter eundum, commorandum, & redeundum fecisset: laborem vero peregrinationis cum vigilijs, precibus, ieiunijs, & alijs pietatis officijs commutare debere. Ego tamen tenerem Episcopum ad prædicta non obligari, cum huiusmodi votum longinquæ peregrinationis non possit emittere sine Papæ licentia, vt tenet *Panorm. in d. cap. magnæ*, quem refert & sequitur *Alphons. Aluarez in speculo iuris Pontificij cap. 9. in princip. pag. mihi 27.*

23 Sic etiam sine Papæ licentia religionem intrare non possunt, *d. capit. licet, versicul. illa, Menoch. de arbitrar. casu 423. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 377. versic. postremo.*

24 Nec est iusta causa resignandi Episcopatum, si Episcopus velit ingredi religionem approbatam, causa mutandi statum, & vitam *capit. suggestum 7. quæst. 1. capit. suscitatus 7. quæst. 5. Maiol. de irregul. libro tertio capit. 3. numero 31. in fine, Flamin. de resign. libro quinto, quæst. 3. numero 233.* tenebitur tamen, quantum in se fuerit, à Papa facultatem petere abdicandi se à munere Episcopali *Azori. dict. quæst. 2. versic. quæres, Marc. Anton. Genuens. d. capit. 31. numero 11.*

25 An qui vouit religionem possit fieri Episcop. non adimpleto voto? quæstio est, in qua text. in *capit. per tuas 10. de voto*, dicit, quod prius debet adimplere votum, *Marc. Anton. Genuen. d. capit. 31. numero 12. Iacob. de Graffijs in aur. decis. pag. 1. lib. 2. cap. 24. numero 12. Valerian. Reginald. d. lib. 18. num. 382.* Sed dubio non caret, cur Episcopus creatus post simplex religionis votum, teneatur Episcopatu relicto ad religionem transire, cum votum non infringat, qui commutat in melius, *capit. peruenit, in 2. de iureiuran.* & status Episcopi sit perfectior statu regulari, *capit. veniens, eodem tit. capit. licet, de Regularibus.*

26 Quare sunt aliqui qui asserant Summum Pontif. in *d. cap. per tuas*, loqui de consilio, ibi, *consulimus*, cum nulla sit culpa acceptare Episcopatum, & ob id non implere religionis votum, ita *Frat. Emman. in summa tom. 2. cap. 6. numero 6. Henriq. in summa libro 10. de Sacram. Ordinis, capit. 32.*

numero vlt. in commem. littera T. Marc, Anton. Genuens. d. numero 12. Verum dicendum puto hunc tenere dimisso Episcopatu ad religionem transire, quia acceptans Episcopatum admittit impedimentum religionis promissæ, & sic erit voti reus, quamuis enim non repugnet, vt religiosus fiat Episcopus, repugnat tamen vt Episcopus fiat religiosus, quia oportet illum prius fieri nouitium, & in operibus humilibus versari, quæ dignitatem Episcopi dedecent, ita post *Angel. Siluest. Fabien.* & alios, tenent *Sanch. in præcepta Decalogi libro quarto capit.* 18. *numero quinto. Azor. d. capit.* 16. *quæst.* 2. *& capit.* 22. *quæst. vlt. & parte* 2. *libro tertio capit.* 32. *quæst. vlt.* vbi respondens ad obiectionem illam de statu Episcopali, quod sit perfectior statu religiosorum, asserit eam nihil euincere, quia vorum sub præcepto cadit, Episcopatus vero consilij non præcepti opus est: & ad illud quod licitus est transitus à religione ad Episcopatum, respondet huiusmodi transitum fieri auctoritate Summi Pontif. non propria voluntate religiosi.

27 Ex quibus difficilis redditur text. *in capit. vnico distinct.* 85. ibi, vel si tactis, &c. quatenus probat iuramentum factum à quodam Archidiacono de non acceptando Episcopatum validum censeri, & colligit *glos.* ibi, verbo, *Sacrosanctis*: difficultas ex eo prouenit, quia illa iuramenta non sunt obligatoria.

28 Quæ melioris boni fuerint directè impeditiua *D. Thom.* 2. 2. *quæst.* 89. *artic.* 7. *ad* 2. *& quodlib.* 5. *artic.* 27. *Abb. in capit. si vero, numero* 3. *de iureiuran. Couarr. in capit. quamuis, par.* 1. §. 6. *numero* 7. *Sayr. in claui Regia libro quinto capit.* 7. *numero* 3. *Soar. de relig. tom.* 2. *lib.* 2. *de iurament. capit.* 17. *numero* 7. *cum sequentib.* atqui acceptatio episcopatus inter opera meliora censeri debet, ex *reg. capit. in scripturis, & capit. qui Episcopatum* 8. *quæst.* 1. igitur iuramentum de illo non acceptando inualidum debet iudicari.

29 Confirmatur deinde difficultas, quia iuramentum de non ingrediendo religionem, non obligat secundum supra citatos: sed status episcopalis est perfectior statu religionis, ille namque status est perfectior, qui magis charitatem attingit, qualis est episcoporum, quia consistit in officio pastorali, iuxta illud *Ioan.* 10. bonus pastor, &c. *Tridentin. sess.* 13. *de reformat. capit.* 1. ob id que præ omnibus alijs statibus charitatem attingere dicendum est, iuxta illud *Ioan.* maiorem charitatem, &c. refertur ad hoc propositum in *capit. nisi cum pridem*, §. *quippe. de renunc.* & hinc fit, quod facilius indulgetur, vt monachus ad episcopatum ascendat, quam præsul ad monachatum descendat, vt probat opt. *text. in d. capit. nisi, vers. nec putes*, text. item opt. *in capit. licet, vers. illa, de regular. D. Thom.* 2. 2. *quæst.* 84. *artic.* 1. ergo à fortiori iuramentum de non acceptando episcopatú obligatoriú non est censendum, argument. *authent. multo magis, C. de sacrosan. Eccles.*

30 Quare ad text. in *d. capit. vnico* respondentes *Abb. in dicto capit. si vero, numero quarto. Selu. de iureiuran. par.* 3. *quæst.* 1. *numero* 21. *Angel. & Silu. verbo iuramentum*, 5. §. 3. *D. Antonin. par.* 2. *tit.* 10. *capit.* 6. §. *tertius casus*, & alij citati à *Soar. d. libro* 2. *capit.* 13. *numero* 14.

31 Asserunt iuramentum illud attendi in specie illius text. non quia fuit validum, aut obligatorium, sed quia illud emittens mortaliter peccauit in actu iurandi: licet enim simpliciter iurans se non facturum aliquod opus consilij, & perfectionis, venialiter tantum peccet, ex sententia *Diui Thomæ d. artic.* 7. *ad* 2. vbi *Caietan. Sot. de iustit. lib.* 8. *quæst.* 2. *artic.* 3. *conclus.* 5. *Couarr. d. numero* 7. *Nauarr. in manual. cap.* 12. *numero* 16. & aliorum quos refert & sequitur *Sayr. libro quinto capit.* 4. *numero* 36. Nihilominus tamen mortaliter peccat, qui iurat nunquam se illud opus facturum, quia includit casum necessitatis, in quo iam non ex consilio, sed ex præcepto tenetur, vt per *glos.* verbo, *sacrosanctis*, in princip. in *d. capit. vnic. Couarr. d. numero* 7. *Nauarr. d. numero* 36. *Sayr. d. numero* 36. Vnde quia Archidiaconus, de quo in *d. capit. vnico*, iurauit se nunquam Episcopatum acceptaturũ, vt text. habet, vtique mortaliter deliquit, vt aduertit *Caietan.* 2. 2. *quæst.* 89. *artic.* 7. *ad* 2. & ideo ad episcopatum non promouetur.

32 Verum hic intellectus nullo modo est admittendus, quia peccatum mortale non impedit promouendum, nec sufficit ad repellendum electum, *capit. sicut*, 27. iuncta *glos.* 1. *de iureiuran. glos. verbo emendato, in capit. dissimilis* 22. *quæst.* 4. sic alias solum illud peccatum impedit promouendum, quod vel irregularitatem inducit, vel saltem talem præfert infamiam, vt morum honestatem tollat ex *Felin. in capit. dilectæ, numero* 4. *de except. Couarr. in capit. alma, parte* 1. §. 8. *numero* 4. Deinde verius est Archidiaconum iurantem, de quo in *d. capit. vnico*, nullum commisisse peccatum in ipso actu iurandi, vt infra ostendetur, ergo non propter peccatum est ab Episcopatu repulsus. Quare *Sot. libro octauo, de iustit. quæst.* 1. *artic.* 7. *in* 2. *argument.* asserit Archidiaconum illum fuisse coactum à Pontifice accipere episcopatum, eo quod iudicatus fuit Ecclesiæ necessarius, & ideo oportuisse infringere iuramentum. Sed hic intellectus nullum habet fundamentum, imò litteræ omnino repugnat, & epistolæ originali *Gregorij*, ex qua tex. desumitur, cuius verba ad hoc propositum refert *Soar. d. capit.* 13. *numero* 15.

33 Reiectis igitur his, atque alijs intellectibus tu dic in hoc euentu iuramentum duobus modis fieri posse: priori modo quando verbi gratia iuramentum generaliter fit de non acceptando episcopatum, animo etiam resistendi Superiori præcipienti, vt accipiat: item animo non acceptandi quantumcunque vrgens necessitas, vel vtilitas ecclesiæ id exposcat & tale iuramentum peccatum mortale includit, tam in actu iurandi, quam in sui obseruantia, & ideo nullatenus est obligatorium: posteriori vero modo potest fieri hoc iuramentum cum debita moderatione, videlicet non acceptandi episcopatum, nisi necessitas, vel vtilitas Ecclesiæ, aut præceptum Superioris interueniat, iuxta reg. *capit. venientes, de iureiuran.* In hoc vltimo casu dubium est, an obliget iuramentum extra casum necessitatis, in quo resolue quod sic, quia tale iuramentum simpliciter est de meliori bono, nec in actu iurandi, nec in sui obseruantia aliquod datur peccatum, quamuis *glos. d. verbo sacrosanctis*, existimet committi saltem in hoc iuramento peccatum veniale, sed immerito, licet namque episcopatus sit status perfectionis, *d. capit. qui episcopatum, d. capit. nisi cum pridem, versicul. quippe, d. capit. licet versicul. illa*, eius tamen acceptatio ob honorem, & diuitias ei inhærentes, & ob alia pericula adeo

à perfectione recedit, vt optimum consilium sit illud non acceptare, imo erit opus minus perfectum illud accipere, nisi quando vrgeat vtilitas Ecclesiæ, vel præceptum Superioris, iuxta doctrinam *Gregor. libro decimo tertio, moral. cap.* 13. Hoc supposito resolue Archidiaconum, de quo in d. *capit. vnic.* non iurasse iuxta priorem modum, sed tantum iuxta posteriorem, in quo nullum commisit peccatum, vnde cum iuramentum non sit melioris boni impeditiuum ex supradictis, suam habet vim obligandi, atque adeo impedit promouendum, iuxta illum text. quem sic interpretantur *Cauet. d. artic.* 7. *ad* 2. *Sayr. lib.* 5. *cap.* 7. *numer.* 3. *Soar. d. cap.* 13. *num.* 13. *cum seqq.*

34 Episcopum non residentem in sua diœcesi alternatiua non gaudere declarauit Sacra Concilij Congregat. prout referunt *Galet. in margarita casuum conscient. verbo Episcopus, Stephan. Gratian. discept. forens. capit.* 156. *Aloys. Ricci. in praxi fori eccles. dec.* 340. *in prima edit. & resolut.* 462. *in secunda edit. Gonzalez ad reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 43. *numero* 84. vbi asserit, quod cum quidam Episcopus Hispaniæ abesset à propria diœcesi pro exercitio sui officij Inquisitoris Generalis in Curia Inuictissimi Hispaniarum Regis, vbi Generalis Inquisitor cum suo Tribunali residere solet, & instanter supplicasset *Clement. VIII.* quod concederet indultum speciale, vt possit gaudere beneficio alternatiuæ, quamuis non resideret in proprio episcopatu, illud obtinere non potuit Nec obstat quod *Flamin. de resignat. libro primo, quæst.* 10. *numero* 58. dicat declaratum fuisse contrarium, quia respondet *Gonzal. d. loco*, id procedere attento tenore regulæ *Gregor. XIII.* in qua tunc non erat apposita dictio illa, *vere*, prout ad præsens adest in moderna regula, quæ veram residentiam præcise requirit, refert *Nicol. Gar. de benefic. par.* 5. *capit.* 1. *numero* 467. & tenet *Moneta de optione, cap.* 3. *numero* 79. *in vltima editione*, vbi *numero* 97. cum *Gonzal. d. gloss.* 43. *à numero* 136. resoluit, vt mensis dicatur Ordinarius, vigore alternatiuæ acceptatæ non requiri integram residentiam illius mensis, in quo vacat beneficium: sed sufficere maiorem partem eiusdem.

30 Quæstio est non contemnenda an Episcopus absens ex causa à Concilio approbata fruatur alternatiua, quam Sanctissimus concessit personaliter dumtaxat residentibus? in quo dubio varie decisum fuit, illud tamen obtentum cum referetur ad Sanctissimum, quod non fruatur Episcopus alternatiua, quando abest etiam ex causa à Concilio approbata, idque ad tollendas lites, quæ oriri possunt super hoc articulo, quæ causa sit approbata, vel non? ita *Sanctissimum* respondisse refert idem *Garcia in addit. ad dict. capit.* 1. *numero* 463.

36 Deinde non abs re dubitari potest an Episcopus, qui ob eius absentiam amisit alternatiuam, retineat aliquod tempus ad conferenda beneficia? in quo dubio olim Rota tenuit *in vna Sulmonen. Canonicatus coram D. Cantuccio, quarta Maij* 1583. Episcopum absentem à diœcesi posse conferre beneficium vacans quouis quatuor mensium, licet acceptauerit alternatiuam, sequuntur *Anastas. Grimon. de indultis Cardinalium*, §. *volumus*, 18. *Franc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par.* 1. *capit.* 18. *numero* 4. *Moneta dict. quæst.* 3. *numero* 95. *propè finem.* Verum ab illa decisione Sulmonen. Canonicatus, recessit *Rota in alia Sulmonen. alternatiuæ decimo quarto Maij* 1610. *coram Illustrissimo Lancellotto*, vbi dubitatum fuit an collatio beneficiorum vacantium in mensibus *Martij* & *Septembris*, Episcopo à sua diœcesi absente ad Episcopum, vel potius Summum Pontif. spectet? super quo dubio Rota consultæ respondit collationem pertinere ad Summum Pontificem cum isti duo menses, qui aliàs sunt Ordinarij, vigore acceptationis alternatiuæ efficiantur Apostolici, eam refert, aliamque in proposito adducit, contrarijs benè respondens, *Aloys. Ricci. in praxi fori eccles. decis.* 684. *in prima edit. & resolut.* 581. *in secunda edit.* & antea fuisse decisum in vna *Mauricen. Canonicatus* 15. *Nouembris* 1593. ac etiam sæpè dicit *Gonzal. gloss.* 43. *numero* 134. quamuis illis respondere frustra elaboret *Garci. in addit. ad d. caput.* 1. *numero* 691.

37 Verum, vt occasione præcedentis quæstionis omnia, quæ in materia occurri possunt, breuissime discutiantur, & quid in ea tenendum, ostendatur, sub duplici quæsito, resoluenda putaui videlicet Vtrum menses alternatiue debeant esse integri, vt Episcopus ea fiui possit? exempli gratia, si Episcopus habens alternatiuam acceptatam sit absens à sua diœcesi principio mensis *Februarij*, *Aprilis*, aut alterius alternati, & reuertatur in eodem mense, an gaudeat alternatiua in beneficijs vacantibus in tali mense post reditum ad Episcopatum? Deinde si Episcopus secunda *Februarij*, vel alterius mensis alternati accepter Romæ alternatiuam an ea gaudeat in beneficijs post acceptationem vacantibus in tali mense? In quibus dubijs decidendis quatuor infrascriptæ regulæ sunt constituendæ, ex optim. cuiusdam moderni in hac re iudicio.

38 Prima regula. Alternatiuæ acceptatione recepta in Dataria in aliquo mense Apost. non incipit vsus illius, nisi toto mense peracto, secus si in mense Ordinarij. Secunda regula. Menses *Aprilis*, & *Octobris*, semel facti Apostolici propter absentiam Ordinarij semper remanent Apostolici, quamuis ipse reuertatur de nouo. Tertia regula. Menses *Februarij*, & *Augusti*, licet semel per absentiam Ordinarij facti sint Apostolici, desinunt esse Apostolici reuertente Ordinario ad suum episcopatum Quarta regula. Menses *Iunij*, & *Decembris* nunquam sunt Apostolici, quamuis Ordin. nunquam resideat.

39 Fundamentum autem prædictarum regularum apertius patebit, si primo consideremus, quod in alternatiuæ acceptatione dicitur Ordinarius quasi contrahere cum Papa, sub specie cuiusdam permutationis mensium, ex allegatis per *Gonzales ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 43. *numero* 106. & *gloss.* 58. *num.* 14. Vnde ratio postulat, quod æqualitas inter Papam, & Episcopos seruetur, sicut inter omnes contrahentes de iure seruari mandatur in *l. si id quod*, §. *fin. ff. de resc. vend.*

40 Quod autem seruata sit æqualitas in supradictis regulis apparet, ex eo quod Papa iuxta *primam reg.* 8. aliàs 9. *Cancellariæ* partem, habet octo menses, nempe *Ianuarium*, *Februarium*, *Aprilem*, *Maium*, *Iulium*, *Augustum*, *Octobrem*, & *Nouembrem*, Ordinarius vero quatuor *Martium*, *Iunium*, *Septembrem*, & *Decembrem*. Vnde in alternatiua lucratur Ordinarius menses *Aprilis*, & *Octobris*, mutuatque *Martium* pro *Februario*, & *Septemb.* pro

Augusto: menses autem *Iunij*, & *Decembris* nec lucratur, nec mutuat, sed illos retinet, vt prius, quos ideò menses fixos appellamus.

41 Quapropter primæ regulæ ratio in eo consistit quod acceptatio, vel non acceptatio alternatiuæ est in sola facultate Ordinarij, qui si acceptauerit in principio alicuius sui mensis, sibi imputet, cum potuisset expectare finem talis mensis, si verò acceptauit in aliquo mense Papæ, non est rationi consonum, vt hoc Papę præiudicet, cum ipse etiam posuerit in facultate Ordinarij quando velit acceptare alternatiuam.

42 Secundæ regulæ ratio ea est quia Ordinarius lucratur illos duos menses Papæ, *Aprilem*, scilicet, & *Octobrem* absque aliqua mensium ipsius permutatione, & nullo alio nisi residentiæ onere adiecto. Vnde cum eos gratis accipiat, æquissimum erit, vt quantocunque paruo tempore à sua diœcesi abfuerit, illos amittat, itavt semel facti Apostolici semper remaneant Apostolici, vsque ad vltimum diem illius mensis, quo abfuerit.

43 Tertiæ regulæ ratio in eo fundatur quia Ordinarius non ita simpliciter accipit à Papa menses *Februarij*, & *Augusti*, sed in cambium *Martij*, & *Septembris*. Vnde cum nullo casu possit Ordinarius ex parte Papæ iterum habere *Martium*, & *Septembrem*, iustissimum etiam erit quod Papa non ita absolute, & rigore stricto recuperet *Februarium*, & *Augustum*, sed sit satis quod per illud solum tempus, quo fuerit absens Ordinarius, Papa prouideat beneficia vacantia in sua diœcesi, reuertente vero ad eam Ordinario desinant esse Menses Apostolici.

44 Quartæ regulæ ratio in eo constituitur, quia cum Papa retineat sibi medietatem suorum octo mensium, *Ianuarium*, scilicet, *Maium*, *Iulium*, & *Nouembrem*, in quibus nullo casu voluit posse competere Ordinario ius aliquod, etiam in perpetuo residenti, æquissimum etiam erit quod Ordinarius sibi etiam retineat medietatem suorum quatuor mensium, *Iunium*, scilicet, & *Decembrem*, in quibus nullum vnquam ius posset competere Papæ, Ordinario nunquam in sua diœcesi residente. Colliges hæc omnia ex eleganti, & elaboratissima Sacræ Rotæ decisione, quam huic nostro tractatui adiungere operæ pretium duxi, cum omnia, quæ in materia desiderari possunt plenissime adducat, & eleganter discutiat.

R. P. D. MARTINO ANDRÆA *Papien. Beneficij, Lunæ* 10. *Aprilis* 1617.

45 PRæsupposito quod Episcop. Papien. esset in possessione conferendi beneficia suæ Diœcesis vigore Alternatiuæ acceptatæ.

Et quod fuerit absens à sua Diœcesi per aliquot menses, & in principio mensis *Aprilis*, quodque ad eam redierit die 10. *vel* 11. *d. mens.* 1615.

Et quod 14. eiusdem Aprilis extra Rom. Cur. vacauerit beneficium simplex Canonicatus nuncupat. Plebes Cairi Papien. Diœcesis Episcopo iam residente.

Et præsupposita prouisione Apostolica dicti beneficij vigore regulæ viij. facta in personam Ioannis Baptistæ Naldini.

Et præsupposita prouisione Ordinarij eiusdem beneficij facta vigore dictæ Alternatiuæ in personam Ludouici Somasci.

Fuit, me proponente, dubitatum, *An collatio huiusmodi beneficij spectauerit ad Papam, vel ad Episcopum?* Quo dubio sæpius proposito, & mature discusso, tandem *sub die* 10. *Aprilis*, 1617. *Rota* censuit collationem spectasse ad Papam.

46 Ratio decisionis fuit, quia licet beneficium vacauerit in mense Aprilis, Episcopo tunc residente, qui mensis vigore Alternatiuæ spectat ad Ordinarium: Attamen cùm Episcopus in principio mensis fuerit absens, cessauit commodum alternatiuæ ad eius fauorem, & fuit acquisitum ius Papæ, itavt totus mensis fuerit ei reseruatus, vt per bonas rationes fuit firmatum in *decisione Fauentina Canonicatus*, 16. *Decembris* 1585. coram *bo. mem. Cardinal. Blanchetto* quam *Rota* sequuta fuit inconcusse in pluribus causis, & signanter in *Eluen. beneficij*, 22. *Maij* 1599. *coram Illustrissimo Millino*, & in eadem 30. *Octobris* 1602. *coram Illustrissimo Ludouisio*, *& Segobien. beneficij* 26. *Martij* 1604. coram *bo me. Iusto*, prout latius, ac plenius examinato articulo eandem decisionem approbauit *in Salamantina beneficiorum de Almena* 20. *Iunij* 1605. coram *R. P. D. meo Manzanedo*, & ab ea non recessit, immò expresse confirmauit *in Sulmonen. Alternatiuæ* 14. *Maij* 1610. coram *Illustrissimo Lancellotto*, quicquid in hac vltima tota vis tormentorum ad euertendam illam primam tot propugnaculis septam, ac munitam per informantes pro Somasco fuerit constituta.

Quod autem mensis Aprilis fuerit reseruatus ab initio visum fuit non posse dubitari. Quia regula 8. habet duas partes. In prima Papa reseruat sibi octo menses, quorum vnus est *Aprilis* ad effectum conferendi beneficia in eis vacantia, vt patet ex rubrica, quæ sic cantat, *Reseruatio mensium Apostolicorum*.

47 Et cum habeat orationem perfectam, etiamsi non incipiat per VT, vel per NE, dicitur continere ius commune, & potest allegari ad decisionem causarum, *Felin. in princip. rubr. vt lit. non conteſt. Euerard. in loco à rubr. numero 3. versicul. immò quod plus est*, adeò quod Papa licet in nigro reseruet suæ dispositioni omnia beneficia in singulis dd. octo mensium vacatura, atque ita reseruet beneficia, & non menses, attamen, ex quo rubrum est generalius nigro, debet illud ampliare, vt sic non solum beneficia, sed etiam menses Papa reseruare voluerit, *gloss. in l.* 1. & ibi *Bar. C. de capit. ciu. exi. lib.* 11. cum alijs per *Euerar.* vbi supra *numero* 11. *versicul. quid autem è contra*, & in nostris terminis quod regula de octo sit reseruatoria mensium, tradit *Put. decis.* 53. *lib.* 2. idem *deci.* 492. *num.* 3. *& decis.* 507. *per tot. eodem lib. Achill. decis.* 1. *super reg. reser.* 8. *mens.*

48 Et pro indubitato tenuit *Rot. in illa Fauentina*, & alijs vbi supra.

49 In secunda vero parte in *versic. insuper*, Papa concedit Episcopis facultatem conferendi in sex menſib. alternatis, quandiù apud suas ecclesias, aut diœceses resederint, non obstante reseruatione, quæ reseruatio non tollitur per concessionem alternatiuæ, sed alternatiua operatur, vt Ordinarius possit conferre in mense reseruato, remanente natura ipsius reseruationis, quæ propterea

non cessat, iuxta *decis. Cassad. 8. numero 10. de præben.* quam in istis terminis sequuta fuit *Rota in Tuden. Canonicatus 21. Aprilis 1570.* coram *bo. mem. Card. Lancellotto Seniore, & in causa Oueten. beneficij 30. Iulij 1610.* coram *Reuerendiss. D. meo Decano* Et quod reseruatio non tollatur per alternatiuam Episcopo concessam, & ab eo acceptatam, fuit sine difficultate resolutum *in Eluen. beneficij S. Saluatoris 30. Octobris 1602.* coram *Illustrissimo Ludouisio.*

50 Hinc Domini inferebant, quod non residente Episcopo in aliquo ex quatuor mensibus sibi à Papa mutuatis, si contingat casus vacationis, Papa non confert iure deuoluto, sed ex titulo primæuo reseruationis. Quia cum dicta alternatiua non tollat reseruationem, sed illa remanente aperiat viam prouidendi de reseruatis, sub illa tamen conditione, & qualitate residendi, cessante residentia, cessat effectus alternatiuæ, & consequenter non intrat deuolutio, sed reseruatio. Quia semel reseruatum semper durat reseruatum, vt in puncto arguit *Cassad.* vbi supra, & *Rota in illa Oueten.* Quod etiam comprobatur ex stylo Cancellariæ, quæ in casu isto dat expeditionem tanquam de reseruato vigore reseruationis octo mensium, vt in fide Reuerendissim. DD. Abbreuiatorũ, de Parco maiori, qui stylus in hac materia attendendus est, cum declaret mentem Papæ; *Cassad. decis. 2. numero 4. vers. & iste stylus, & decis. 3 numero 3. ad fin. vers. pro qua interpretatione, de reseru. Mandos. in prohem. regul. quæst. 2. numero 3.* & fuit dictum *in Iuuenecen. Archipresbyteratus 26. Iunij 1591.* coram *bo.me Card. Pamphilio,* vbi quod stante communi cursu, & stylo Cancellariæ cessat omnis difficultas, & in propositione etiam fuit consideratum *in Paduana Prioratus 18. Maij 1611. coram R.P. D. meo Pirouano.*

51 Nec placuit responsio ad *decis. Cassad. & Rot. in illa Tuden.* quod loquatur retẽta opinione antiqua, nempè quod alternatiua esset simplex remotio obstaculi, non secundum opinionem modernam, quod excedat simplices terminos remotionis obstaculi, & per eam dicatur initus quidam permutationis contractus inter Papam, & Episcopum, de qua latè *in d. Sulmonen. alternatiuæ coram Illustriss. Lancellotto,* Quia & antiquo tempore vigebat eadem opinio, quod alternatiua non esset mera & simplex remotio obstaculi, sed quasi contractus eo quod tunc, prout hodiè, fiebat hæc mensium permutatio inter Papam, & Episcopum, *Mohed. decis. 3. numer 1. de rescript. Achil. decis. 2. super reg. modif. indul. Put. decis. 88. lib. 3.* per quas decis. debent declarari, & cum eis concordari aliæ, quæ dicunt gratiam alternatiuæ esse remotionem obstaculi causati per reseruationem octo mensium *ad text. in leg. non est nouum, cum duabus seqq. ff. de legib. &c. cum expediat, de elect. in 6.* & in terminis fuit dictum *in eadem Sulmonen.*

52 Præterea aliqui ex DD. censebant multum referre quid veniat in huiusmodi contractu permutationis, quia licet Papa ex octo mensibus reseruatis concedat Episcopo quatuor, & viceversa Episcopus de suis quatuor dimittat Papæ duos, illa tamen concessio de reseruatis non fit quo ad proprietatem, sed solum (vt ita dixerim) quo ad vsumfructum, proprietate scilicet remanente penes Papam, itaut illi quatuor menses propriè dicantur ipsius Papæ, *libr. rectè dicimus, ff. de verb. signific.* vbi Iurisconsultus ait, rectè dicimus eum fundum totum nostrum esse, etiam cuius vsusfructus alienus est, *lib. Mœuius, §. penult. ff. de leg. 2. gloss. in lib. 4. ff. de vsufruct. Bart. & Doct. in lib. qui vsumfructum, ff. de verb. oblig. Pinel. in lib. 1. 3. part. numero 4. vers. atque ita, C. de bon. matern.* Et vt propriùs loquamur, Papa non concedit menses Episcopo, sed facultatem conferendi in mensibus, & hæc dicitur alternatiua, quę quaod proprietatem spectat ad Episcopum, quoad vsum vero, quandiu resederit, vt sunt verba expressa regulæ, & distinxit *Rot. in illa Sulm.*

53 Quamuis igitur *in d. decis. Mohed. 3. de rescrip.* & in aliquibus tam antiquis, quàm modernis *decis.* & in ipsa eadem *Sulmonen.* dicatur fieri hanc mensium permutationem, & vulgò menses alternati pro Episcopo dicantur Ordinarij, hoc tamen non propriè, & restrictiuè, sed largè, & demonstratiuè accipiendum est, quod non mirum videri debet, cum ipsæ etiam leges, & antiqui Iurisconsulti proprietatis amatores impropriè, & abusiuè, ac vt Græci dicunt καταχρηστικῶς, aliquando fuerint loquuti, *Vlpian. in leg 2. §. 1. ff. quemadm. testam. aper. Testamentum* (inquit) *propriè illud dicitur quod iure perfectum est; sed abusiuè testamenta quoque appellamus ea, quæ falsa sunt, vel iniusta, vel irrita, vel rupta. Iulian. in l. fide-iussori obligar. §. fideiussor, ff. de fideiussor.* Nam licet minus propriè debere dicantur naturales debitores, per abusionem intelligi possunt debitores, &c. *Papin. in l. inter liberas, ff. ad l. Iul. de adult.* vt in Florentino Rectius, quam in Norico. Lex Stuprum, & adulterium promiscuè, & καταχρηστικώτερον appellat, sed propriè adulterium in nuptam, stuprum verò in virginem, viduamuè committitur, *Caius in l. licet 58. ff. de verb. signific.* licet inter gesta, & facta videatur esse quædam subtilis differentia. Attamen καταχρηστικῶς id-est abusiuè nihil inter factum, & gestum interest, vbi rectè declarant *Alciat. & Rebuff.* idem *Alciat. lib. 1. disiunct. cap. 26. Budæ. & Cuiac. in d. l. inter liberas, ff. de adult.* ergo non oportet syllabas aucupari, neque decisionum verba captare, sed qua mente quid dicatur, in eis animaduertere, *l. penult. ff. ad exhib. l. scire leges ff. de legib. capi. intelligentia, de verb. signif.* Mens itaque & sensus illarum decis. & vsus loquendi est, quod menses quatuor alternati, quos accipit Episcopus, sunt & remanent Papæ quoad proprietatem, non quoad vsum durante residentia Episcopi, non tamen vsus mensium est Episcopi, sed vsus alternatiuę, idest facultatis conferẽdi limitatiuè, quamdiù resederit, proprietate alternatiuæ in absentia penes ipsum remanente.

54 Hinc facile videbatur posse euitari alia omnia, quæ tan quam decisa allegabantur in *dict. decis. Sulmon.* nempè quod à reseruatione octo mentium fuit recessum per acceptationem alternatiuæ, neque ad eam fit reditus ob non residentiam, quia non dissoluitur permutatio facta in acceptatione alternatiuæ, sed tantum suspenditur illius vsus, absentia durante, illa enim decisio non negat, quin stante acceptatione alternatiuæ duret reseruatio octo mensium. *Vt in d. decis. Cassad. 8. de præb. & in d. Tuden. & Oueten.* sed tantum dicit, quod per absentiam Episcopi non dissoluitur permutatio; quid autem fuerit permutatum, & quomodo hoc intelligatur patet ex prædictis.

55 Non obstat *eadem decis. Sulmon.* dum in ea dicitur, quod durante absentia Episcopi suspenditur vsus alternatiuæ, quasi quod reuertente Episcopo, statim vsus recuperetur, ex illa dictione, *quandiu*, & alijs allegatis hic per informantes. Quia principalis articulus in ea decisus fuit, an Episcopus amittet alternatiuam per discessum à sua diœcesi, ita quod redeat ad suos quatuor menses, & possit conferre beneficia vacantia in mense Martij, & Septembris, & fuit decisum, quod non, in hoc recedendo *à decis. bo. me. Cantuccij*: sed an rediens in aliquo ex dictis mensibus, & alijs alternatis, postquam ille mensis incœperat spectare ad Papam vigore *reg. de* 8. possit conferre beneficia post eius reditum vacantia in dicto mense, hoc ibi non discutitur, imò, nec tangitur. Et licet ratio, de qua supra inferat, quod redeunte Episcopo, & sic cessante causa suspensionis vsus alternatiuæ, cesset effectus suspensionis, *ad reg. cessante causa*, cum tamen ex deductis *in illa Fauent.* & alijs supra allegatis fuerit ab initio acquisitum ius Papæ in illo mense integraliter, & non per dies mensis, intrat limitatio, quod cessante causa, non cessat illius effectus vbi ius iam fuit quæsitum alteri ex causę existentia. Nam licet illa postea deficiat, ius tamen illud quęsitum retinetur, *Io. Andr. in reg. decet, numero 5. ad fin. vers. & idem in similibus, de reg. iur. in 6. Tiraq. in tract. at. cessan. cauſ. limit* 11. *n.* 1. *&* 2.

56 Nec obstat, quod hoc modo Episcopus egeret noua acceptatione alternatiuæ, quod esset contra *eandem Sulmonen.* Quia cum per absentiam Episcopus non amittat proprietatem alternatiuæ, sed solum suspendatur illius vsus, *vt in eadem decis.* & Papa habet ius quæsitum in illo mense, resultat quod finito mense absque alia noua acceptatione intret vsus alternatiuæ, vt in simili, qui habet indultum percipiendi fructus beneficiorum primi anni vacantium vsque ad quinquennium, si alicui de speciali priuilegio fructus dicti primi anni debeantur, licet non possit gaudere fructib. primi anni in quibus alteri est ius quæsitum, non propterea amittit indultum, sed eo vti poterit in fructib. anni sequentis *gloss. fin. in cap. si propter, in* 2. *intellectu, vers. alij dicunt*, & ibidem *Butr. num.* 4. *&* 11. *versic. ista ratio, de rescript. in* 6.

57 Hinc cessare dicebant aliud obiectum, quod si Episcopus non gauderet vsu alternatiuæ statim post eius reditum, contractus diceretur claudicare, atque ita vel standum esse alternatiuæ in totum, vel ab ea recedendum, *l. Iulianus*, §. *si quis colludente*, ibi, *aut stetur emptioni, aut discedatur, ff. de action. empt.* Quia hoc obiectum fuit sublatum *in dict. decis. Sulmonen.* vbi traditur ratio diuersitatis inter reseruationem octo mensium, quæ est pura, & inter eius limitationem ad fauorem Ordinariorum, cum qualitate residendi, qua stante diuersitate, & quod propter absentiam Episcopi fuit acquisitum ius Papæ in illo mense integrali statim à principio, vt dictum fuit, contractus non dicitur claudicare, nec Episcopus ab eo potest recedere, vt fuit firmatum *in d. decis.* Vltra quod non est inconueniens, vt contractus possit claudicare, vbi adest ratio diuersitatis, *gloss. & Castrens. in d.* §. *si quis colludente, Cagnol. in l. singularia, n.* 160. *& seq. ff. si cert. pet. Sur. decis* 187. *n.* 11. *vers propterea.*

58 Non etiam obstare videbatur, quod secunda reseruatio sex mensium, de qua in regula sit superflua si prima non tollitur per alternatiuam. Quia hæc secunda fuit apposita ad reseruandum expresse duos menses, scilicet *Martij, & Septembris*, quos Papa ex quatuor Ordinarijs capit ad tollendam difficultatem, quę posset oriri, An sine dicta secunda reseruatione illi dici possent reseruati, vt constat *ex decis. Put.* 492. *&* 507. *lib.* 2. *& decis.* 40. *pag.* 3. *libr.* 1. *diuers. & decis.* 21. *eadem part.* 3. *lib.* 2. ibi enim alternatiua fuerat concessa Episcopo pro solitis sex mensibus, & dubitabatur, An in alijs sex Papa censeretur reseruasse collationem beneficiorum, & fuit dictum, quod sic, eo quod tunc aderat regula reseruatoria octo mensium, ex quo apparebat, quod ex illis sex mensibus Episcopo concessis, Papa voluit impedimentum remouere, & licet Martius, & September non essent de illis octo: Nihilominus quia in alternatiua dicebatur *(ita tamen, vt facultate Ordinarijs concessa non vtaris)* hinc apparebat mens Pontificis, quod Episcopus in quatuor mensibus Ordinarijs concessis non conferret, atque ita quod Martius, & September essent reseruati; Illa igitur verba regulæ *(quæ etiam dispositioni suæ, vt præfertur, reseruauit)* non inducunt nouam reseruationem respectu quatuor mensium, quos Papa sibi retinet in concessione alternatiuæ, & sunt reseruati in prima parte regulæ, vt ostendunt illa verba *(etiam vt præfertur)* secundum vnum intellectum, vt referantur ad primam partem, sed benè eam inducunt respectu duorum mensium quos capit ex quatuor Ordinarijs, & non erant in prima parte comprehensi, & idem secundum alium intellectum, quem tenet *Modern. ibi gloss.* 54. *numero* 1. *&* 5. *vers. hinc sunt apposita*, nempe quod illa verba *(vt præfertur reseruauit)* præsupponant anteriorem reseruationem sex mensium, quæ expressa non fuerat, sed dumtaxat tacita, eo ipso quod alij sex menses fuerunt Ordinarijs concessi. Qui tamen secundus intellectus potest procedere quoad Martium, & Septembrem, qui non fuerant expressi in prima parte regulæ, sed non quoad alios quatuor in dicta prima parte expresse reseruatos, & quorum respectu non fuit sublatum impedimentum, vt sunt expressæ illæ *decis. Put.* & aliæ quę se fundant in ista expressa reseruatione; priorem denique sensum tenuit *Rot. in dict. decis. Sulmonen. in fine*, dum dixit, quod Papa in secunda parte concessionis alternatiuæ reseruat sibi alios sex menses, vt præfertur, scilicet modo, quo supra in regula sibi purè reseruauit.

59 Nec etiam mouit Dominos illa ratio, quod si verum esset, quod alternatiua sit remotio obstaculi in hunc sensum, vt aperiat facultatem de reseruatis, firma remanente proprietate reseruationis, vt supra dictum fuit, sequeretur, quod cum ex mensibus alternatis ad fauorem Episcopi aliqui sint de Apostolicis effecti Ordinarij, vt Februarius, Aprilis, Augustus, & October, alij verò duo nempè Iunius, & December sint ipsius Ordinarij vigore regulæ de octo, quos fixos appellamus, alternatiua esset remotio obstaculi præfato modo quantum ad menses ex Apostolicis effectos Ordinarios, quo verò ad menses fixos, non esset remotio, & tamen sub eadem forma, & ijsdem verbis conceditur facultas conferendi Ordinarijs in fi-

xis, atque in Apoſtolicis Ordinarijs effectis, ſicque vna, & eadem forma verborum concepta diuerſo iure cenſeretur, & eadem concessio alternatiuæ, & acceptatio quoad duos menſes, quos Papa capit erat contractus, *vt in deciſ. Sulmonen.* Quoad duos alios autem fixos, non erit. Quia primo fuit reſponſum, quod cum principalis intentio contrahentium fuerit, remouere obſtacula modo, quo ſupra, & inuicem permutare menſes, & ſi non omnes permutentur, & obſtacula ex omnibus non remoueantur, nihilominus alternatiua in omnibus ſex menſibus erit remotio obſtaculi, & contractus permutationis, vt declarat *Bart. in l. Ariſto. numero 2. ff. de donat. Abb. in cap. quæſtiones, numero 4. de rer. permut. Tiraq. de retract. lignag. §. 30. gloſſ. 1. numero 2. Couarr. libr. 2. variar. capit. 4. numero 9. Pinell. in leg. 2. part. 2. rubr. numero 1. Cod. de reſcin. vend.* & in terminis quod alternatiua ſit remotio impedimenti quoad illos ſex menſes Ordinarij tradit *Put. deciſ. 507. numero 1. in fin. libr. 2.* aliàs *deciſ. 495. in princip. verſic. nam præſupponebatur in non.* Secundò fuit dictum, quod licèt Epiſcopus dimittat Papæ tantum duos menſes, & retineat duos ex ſuis Ordinarijs, attamen recipit quatuor ex Apoſtolicis, & ſic propter illum maiorem numerum tota alternatiua dicitur remotio obſtaculi, & permutatio, *argum. tex. in leg. quæritur, ff. de ſtat homin. & in cap. quod in dubijs, de conſecrat. Eccleſ. vel Alt.* ſicque tradunt *Butr. Abb. &* cæteri, vbi ſupra. Tertiò fuit reſponſum quoad iſtos duos menſes fixos nullam poſſe conſiderari reſeruationem, ex quo neque in prima parte regulæ, neque in ſecunda Papa eos reſeruat. Nec tranſit ſine dubio An Epiſcopus abſens poſſit conferre in dd. duobus menſibus, & negatiuam latè defendit *Gonzal. in reg. 8. gloſſ. 43. numero 121. verſ. exaduerſo*, & licet ab ea recedat *Garz. de benef. 5. part. cap. 1. numero 506. in fin.* vbi ſubdit ita videri communi ſenſu, & praxi receptum, quod etiam innuere videtur illa *deciſ. Sulmonen.* quidquid tamen ſit de hoc articulo, non eſt inconueniens, quod diuerſis reſpectibus vna, & eadem res diuerſo iure cenſeatur *gloſſ. in cap. cum Capella*, vbi alij ſcriben. & in ſpecie *Butr. numero 7. Anch. numero 3. in 4 not. Abb. numero 5. in fin. de priuil. Tiraquell. de nobilit. capit. 28. numero 12.*

60 Nec obſtat, quod in dicta *Fauentina*, ideo *Rota* cenſuerit dictionem, quamdiu, eſſe appoſitam menſi integrali, ne fiat fraus Papæ in duobus menſibus permutatis, quod cum hodie ceſſet propter d. *Sulmonen.* ſequitur ceſſare quoque prædictam reſolutionem. Quia, vt apparet ex *dict. deciſ. Fauentin.* ea non tam fundatur in præſumpta fraude, quam in eo, quod dictio, quamdiu, eſt appoſita menſi integraliter, quod fundamentum latè fuit comprobatum in illa *Salamantina beneficij* coram *R. P. D. meo Manzanedo*, in qua nulla cadebat fraus, neque illius præſumptio, vltra quod hodie etiam poteſt habere locum fraus, poſſent enim Epiſcopi continue extra diœceſim vagari, nempe in mẽſibus Apoſtolicis, eo quod in eis beneficia conferre non poſſunt, in ſuis verò menſibus redire, dumtaxat quando imminet vacatio alicuius beneficij, propter inſtantem infirmitatem beneficiati, illa verò ſequuta, & collatione facta ſtatim à diœceſi recedere, & iterum ad eam redire, inſtante aliqua alia ſimili vacatione, & denuò ſe abſentare, & ſic reſidentiam facere momentaneam contra omnem iuris intellectum, & mentem Papæ, qui conceſſit alternatiuam Epiſcopis, vt eos ad reſidendum inuitaret, ita vt contrarium operaretur, vt fuit conſideratum in *dicta Fauentina*, & poſt eam in *dicta Sulmonen.* Et quando hæc ratio ceſſaret, quæ tamen non ceſſat, aliæ etiam concurrunt, ſcilicet diſtributio menſium integraliter, & non per dies, neque horas, ac momenta ad euitandam confuſionem, quæ daretur in computatione momentorum, & ne ius Sedis Apoſtolicæ ſit in incerto, vt fuit quoque animaduerſum in cauſa *Vicen. Præceptoriæ 4. Decembris 1592.* coram *bon. mem. Card. Blanchetto, & in eadem Sulmonen.* ac propterea non debet ceſſare dicta reſolutio in cauſa *Fauentina* iuxta regulam §. *affinitatis*, vbi not. dict. *inſtit. de nupt.* cum alijs per *Tiraquell. in trac. ceſſan. cauſ. limit. 22.*

61 Non obſtat reſponſio ad eandem deciſionem in cauſa *Fauentina*, quod ibi ageretur de vacatione in menſe Septembris, qui erat alternatus ad fauorem Papæ, & eodem modo in *dicta Salmantin. de Almenara*, acceptatio alternatiuæ erat recepta, & recognita in Dataria incœpto menſe Auguſti, qui erat Apoſtolicus, & ſic bene intrabat ratio in vtraque deciſione, quod quia menſis à principio erat cœptus Apoſtolicus vſque ad finem durauit talis, at in noſtro caſu menſis Aprilis eſt alternatus pro Epiſcopo, & ſic non fuit cœptus Apoſtolicus, vnde non poteſt durare talis, hæc enim diuerſitas non tollit fundamentum illarum deciſ. & manifeſtum continet æquiuocum. Illæ enim deciſ. eam rationem habent, quod menſes ſunt integrales, & propterea cum ab initio menſis fuerit acquiſitum ius Papæ, ſemper ille menſis remanet reſeruatus, ſicuti beneficium ſemel affectum, ſemper durat affectum. Quæ ratio æque militat in menſe *Aprilis*, qui vt ſupra dixi, etiam ſtante alternatiua remanet Apoſtolicus, & reſeruatus, ſed illius tamen vſus impeditus, quamdiù Epiſcopus reſederit. Vnde cum per abſentiam Epiſcopi ab initio Papa acquiſierit ius in illo menſe, & ille ſit integralis, etiamſi in medio redierit Epiſcopus, non propterea deſinit eſſe reſeruatus, & quidem ad iſtum effectum parum intereſt, in quo menſe abſentia Epiſcopi contigerit, dummodo in principio mẽſis illa fiat quia ſiue ille menſis ſit de illis, quos Papa ſibi retinet, ſiue de alijs, quos Ordinario dat, & in principio Ordinarius recedit, ſemper ille menſis intrat Apoſtolicus.

62 Vnde etiam ceſſat, quod ſi vacatio contingeret de menſe Martij, vel Septembris Epiſcopo non reſidente Papa conferret, ſed non vigore regulæ, quia iſti duo menſes non ſunt ex octo reſeruatis, & ſic dici non poteſt, quod menſis effectus Apoſtolicus duret Apoſtolicus. Quia licet dd. duo menſes non ſint reſeruati per primam partem reg. ſunt tamen reſeruati per ſecundam, vt præfertur, ideſt eodẽ modo, quo in prima. Et ideo in rubr. non dicitur reſtrictiuè reſeruatio octo menſium Apoſtolicorum, ſed abſolutè, & indefinitè, reſeruatio menſium Apoſtolicorum, vt indicet, & deſignet omnes menſes Apoſtolicos in ea reſeruatos, indefinita enim æquipollet vniuerſali, *cap. quia circa, de priuileg.* Vnde ſequitur neceſſariò, quod acceptata alternatiua, ſiue Epiſcopus reſideat, ſiue non

resideat, in istis duobus mensibus Papa confert vigore regulæ, vt fuit etiam dictum in *eadem Sulmonen.*

Postremo non obstat quod articulum hunc ex professo disputant, & resoluunt pro Episcopo, *Gonzal. in d. reg. 8. glos. 43. numero 142. & seq. Garz. de benef. part. 5. capit. 1. §. 12. à numero 692. vsque ad 699.* Quia si auctoritatem spectemus, Rotæ auctoritas se ipsam ostendit, si verò rationem, sine qua illa nihil dijudicare solet, in *eadem Fauentina, & Salamantina* expressæ rationes è media iuris prudentia deriuantur, & adductis in contrarium præponderant, solum superest ad omissa, & ex eisdem auctoribus modo repetita, satisfacere.

63 Non igitur obstat inconueniens, quod si esset necessaria integra residentia totius mensis, sequeretur, quod omnes collationes factæ in mense Ordinario in principio, & in medio per Episcopum residentem illo postea in fine recedente corruerent. Quia cum prouisio fuerit de tempore habili, & sic legitimè facta ex eo quod postea Episcopus discesserit à diœcesi, non corruit etiam quod cesset qualitas residentiæ requisitæ iuxta regulam *factum legitime, de regu. iur. in 6. l. in ambiguis. §. non est nouum. ff. eod. Tiraquell. in tract. cessant caus. limitat. 4 & 12.*

64 Nec obstat aliud inconueniens, quod si principium mẽsis esset attendendũ, itaut talis duret qualis cœpit esse, resultaret, quod posset Episcopus in principio residere, & postea recedere, & absens gaudere alternatiua in reliqua parte mensis ne partim esset Ordinarius, partim Apostolicus. Quia Episcopum non sufficit habere alternatiuam, sed vlterius requiritur, quod resideat, vt ea vti possit. Et ideo cum tempore vacationis cesset qualitas residentiæ, cessare quoque debet priuilegium alternatiuę, *l. athletæ, & l. idem Vlpianus. ff. de excusat. tut. l. Titia Seio. §. vsuras*, vbi *glos. & Doct. ff. de leg. 2.* cum alijs per *Tiraquell.* vbi supra *in 1. part. n. 203.*

Ex quibus ita concluſum fuit, collationem spectasse ad Papam.

De residentia Parochorum.

65 PArochi olim apud Ethnicos dicti erant, qui Legatis publice Romam missis salem & ligna præparabant, hoc est, qui omnium rerum copiam Legatis Regum, Principum, ac populorum hospitio receptis suppeditabant: instar horum dictos esse Parochos in Ecclesia quidam arbitrantur, eo quod sint Sacerdotes auctoritate Episcoporum Ecclesijs præfecti, vt plebibus, siue populis sacrum diuini verbi, & Sacramentorum pabulum ad pascendos animos subministrent. Alij vero putant Parochum dictum, quasi parecum; parecus autem Græcis est incola, siue habitator in loco, vnde *Pomponius* Iureconsultus *in l. pupillus, ff. de verborum significat.* ait, incola est, qui in aliquam regionem domicilium suum contulit, quem Græci, parecon, vocant: quare Parochus ex eo dicitur incola, & habitator loci, quia in eo continuo residere debet, de quibus ethymologijs vide, si lubeat, *Thesaurum linguæ Latinæ, verbo Parochus, Lambinum ad Horatium lib. 1. Satyra 5. pag. 68. & lib. 7. Satyra 8. pagina 234. Budæum in prioribus annotat. ad Pandectas pag. 195. Iacob. de Graffis in aureis decision. part. 1. lib. 2. cap. 39. numero 7. Gabriel del Toro in thesauro misericordiæ, cap. 29. Azor. institut. moral. part. 2. lib. 3. capit. 12. q. 1.*

66 Parochia est Ecclesia ad quam conuenit populus ad recipienda Sacramenta, & ad audienda Sacra diebus festis, vbi sunt sepulturæ, & audire debent Parochiani verbum Dei, ac rudimenta Fidei, ac ei decimas, & oblationes soluere, *praxis Episcopalis part. 1. verbo Parochia, §. 1. pagina 269.*

67 Dignoscitur autem melius Ecclesia parochialis, ex eo quod habeat populum certis limitibus, ac finibus distinctum, quasi non sufficiat si sacri baptismatis fontem habeat, ac sepeliendi actum exerceat, *Rebuff. in praxi, tit. de dispensat. super ætate, versic. etiamsi curam habeat animarum, & in concord. tit. de collat. §. statuimus*, il secondo, *pagina 666. Mascard. de probation. conclus. 888. Azor. dicto cap. 12. quæst. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 6. numero 37. & à numer. 48. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 298. à n. 42.*

68 Non dicitur tamen parochiale, seu curatum beneficium, nec vti tale regulandum, ad effectum de quo agimus, illud quod non est actu curatum, sed tantum habitu, veluti quia populus sit destructus, & omnes Parochiani aliqua ex causa mortui sunt, & esse desierunt, licet Ecclesia parochialis semper firma maneat, vt per *Rebuf. d. versic. etiamsi curam habet animarum, & in tract. nominat. quæst. 16. numero 23. Duenh. regul. 71. num. 4. Gutier allegat. 8. numero 7. Mascard. conclus. 589. numero 5. Gonzal. dict. glos. 6. numero 89. & 90. Azor. dicta part. 2. lib. 6. capit. 8. quæst. 9.* vbi resoluit, quod si quis ad hanc Ecclesiam promoueatur, non tenetur intra annum ad Sacerdotium ascendere: si tamen Parochiani, quia forte captiui erant, redierint, parochialis Ecclesia, quasi iure postliminij ad sua iura, & bona reuertitur, ac proinde is, qui ipsi præest, debet intra annum computandum ab eo tempore, quo ecclesia cœpit parochianos habere, ad sacerdotium ascendere, de quo etiam *praxis episcopalis par. 1. verbo beneficia, §. dico quarto, versf. secundum dubium.*

69 Aduerte tandem in dubio beneficium non censeri curatum, sed simplex ex *Gonzal. dict. glos. 6. num. 91. Nicol Garc. de beneficijs par. 1. cap. 6 n. 8. Cardin. Tusch. lit. B. conclus. 63. n. 4. Aloys. Ricci. in collect. decis. par. 5. collect. 1696.*

70 Parochi, qui Ecclesijs præsunt, curamque gerunt animarum, in eis residere debent, vt probant text. *in cap. quia nonnulli*, & in *c. conquerente*, vbi *glos.* & in *cap. relatum*, & in *cap. tuæ fraternitatis, de clericis non resident.* & disponit *Concil. Tridentin. sess. 6. de reformat. cap. 1. & sessio. 7. de reformat. cap. 3. & sess. 23.* etiam *de reformat. capit. 1.* etiamsi modici commodi sit beneficium, quia hoc etiam residentiam requirit, prout per text. in *d. capit. conquerente*, resoluunt *Rebuff. in tract. nominat. quæst. 9. numer. 27. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. libr. 30. tract. 3. n. 294. versic. si obijcias.*

71 Et cogendi sunt in proprijs Ecclesiarum domibus habitare, quę si non sint, in propinquioribus intra Parochiarum limites prout decisum refetũt *Nicol. Garci. de beneficijs part 3. cap. 2. numer. 179. in 12. declarat. Armendariz in addit. ad recopilat. legum Nauarræ l. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. de residentia, vel absentia Parochorum, n 150.* Et licet Ecclesia Parochialis sit in loco, vbi minor pars parochianorũ inhabitat, & maior pars habitat longe in oppidis, nihilominus Pa-

rochus tenetur prope ecclesiam habitare, & succurrendum est eis, qui longe habitant, secundum loci antiquam consuetudinem per *cap. 4. sess. 21. de reformat.* referunt decisum *Garcia d. num. 179. in 20. declarat. & Armendariz d. loco n. 148.*

72 Rector, seu Parochus, qui habet Parochiam, intra cuius limites adhuc habitant parochiani, tenetur in ea residere, etiamsi tantum essent in illa parochia tres, vel quatuor incolæ.

73 Et vbi fuerint duæ ecclesiæ æque principaliter vnitæ residendum est in digniori: quod si non constet, quæ sit dignior, in frequentiori; quod si vna fuerit extra, & altera intra vrbem, residendum est in ea, quæ est intra, referunt etiam decisum *Garc. d. numero 179. in 14. decl. Armendariz d. loco num. 142.*

74 Quamuis parochialis tribus, aut quatuor milliaribus tantum distet à ciuitate non habebitur parochus pro residente, si in ciuitate habitet, dominicis, & festiuis tantum diebus ad suam Ecclesiam accedens, decisum referunt *Garcia dicto cap. 2. numer. 179. in 17. declarat. Armend. dicto loco numero 145.*

75 Et presbyter obtinens parochialem etiam à ciuitate, vltra duo milliaria non distantem, non potest deputari magister grammaticæ, & ob id à residentia excusari, etiamsi velit singulis diebus festiuis parochiali interesse, *Garc. dict. numer. 179. in in decl. 19. Armend. d. loco n 147.*

76 Et etiam deficiente magistro grammaticæ in ciuitate non potest in ea curatus habitare, relicto idoneo vicario, & approbato cum congrua mercede in parochiali, quamuis solemnibus diebus intersit, refert decisum *Aloys. Ricci. in praxi decis. 502. in prima edit. & resol 393. num. 2. in secunda edit.* Et Episcopus potest compellere Rectores ad residendum, non obstante consuetudine residendi in loco distanti à parochia per sex miliaria, *Garc. dicto numer. 179. in 18 declarat. Armendar. d. loco nu. 146.* Etiamsi illius collatio ad inferiorem etiam Abbatem regularem spectaret *Garci d. n. 179. in 2. & 27. declar. Armendar. d. loco n. 153. & 154.*

77 Obtinentibus parochialem Ecclesiam post *Conc. Trid.* studendi licentia, atque in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur, referunt decisum *Henriq. conf. 23. nu. 4. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 6. num. 251. Nicol. Garci. d. cap. 2. numero 81. in 4. declarat. Armendar. d. loco numer. 122. Aloys. Ricci. in praxi fori eccles. decis. 502. in prima edit. & resolut. 393. in fine, in 2. edit.*

78 Capellani, & coadiutores Rectorum parochialium, institituti auctoritate Apostolica tenentur ad personalem residentiam: vt Rectores ipsi, referunt decisum *praxis noua episcop. part. 2. capit. 3. numer. 27. Armendariz d. loco numer. 171. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 5. §. 9. numer. 17. Campan. in diuersorio turis Canonici rubric. 7. cap. 6. numero 104. Moneta de option. cap. 4. quæst. 8. numero 157. Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo residentia, 1. Aloys. Ricci. d. resolut. 393. ampl. 5.* Habens parochialem, in qua Vicarium perpetuum legitime institui obtinuit, eo viuente, residere non tenetur, *Armendar. dicto loco numero 193. Gonz. d. glos. 6. numero 99.*

79 Sed obtinens Ecclesiam baptismalem, cui incumbit sola cura baptizandi omnes infantes oppidi, & existentes sub cura Archipresbyteri, tenetur ad residentiam tanquam coadiutor Ecclesiæ parochialis, præsupposito quod in ecclesia Archipresbyter præter baptismum cætera Sacramenta administret, *Armendariz dict. loco numer. 178.* Deputatio Vicarij donec prouideantur de Rectore spectat ad Episcopum, in cuius Diœcesi parochialis est, refert decisum *Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarr. l. 1. tit. 18. l. 7. de Episcop. n. 86.*

82 Duas parochias habens vnitas perpetuò inuicem æque principaliter, & non vnam alteri accessorie, ambasque pares, itaut vna non sit dignior, & principalior altera, potest in qua maluerit residere, decisum referunt *Garcia d. cap. 2. numero 179. in 16. declar. Armendariz dicto loco numero 144.*

83 Obtinens vero Canonicatum, & parochialem quocunque in loco sit, in parochiali residere tenetur, nec ob hoc est priuandus canonicatu: sed solum eius quotidianas distributiones perdit, & si quid absens iusta aliqua de causa non percepit, *Armend. d. loco n. 197.*

84 Residens in parochiali, quę non longe abest à Collegiata, in qua Canonicatum obtinet, diebus feriatis ad Ecclesiam collegiatam accedere, & in ea diuinis inseruire potest, modo in omnibus diebus, & horis suis debitis, & congruis parochiali inseruiat, & nihil prorsus relinquat ex debito seruitio ipsius parochialis, *Armendar. d. loco n. 195.*

85 Episcopo non licet pro Cathedrali Ecclesiæ seruitio, & item suo, aliquem ex curatis suæ diœcesis ex ipsorum Ecclesijs, constituto in illis idoneo Vicario ad certa negotia adhibere, cum hi dum in huiusmodi sunt seruitio à suis Ecclesijs abesse censeantur; decisum referunt *praxis noua episcop. part. 2. capit. 3. numero 27. Quaranta in summa Bullarij, verbo residentia pagina 446. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 6. numero 258. Garci. dict. cap. 2. n. 42. in 2. declar. Armendar. d. loco n 167.*

86 Nec etiam Episcopus potest vti opera Parochi in visitatione, vel in alio seruitio suæ Diœcesis, nisi pro tempore duorum mensium, & tunc relictò idoneo Vicario, *Posseu. de officio Curati capit. 1. numer. 12. Garc. dict. num. 42. in 1. declar. Armendar. dicto loco numer. 166.* & *num. 175.* dicit etiam decisum non excusari à residentia Parochum, quamuis Episcopus iudicauerit expedire vti illius opera pro Secretario, vel Vicario foraneo.

87 Inquisitoris officium à residentia parochialis non excusat, prout referunt decisum *Gonzal. dict. gloss. 6 n. 265. & glos. 43. n. 164. Aloys. Ricci. d. resolut. 393. num. 4.*

88 Sub collectoris Apost. officium exercens à residentia non excusatur *Gonzal. d. glos. 6. n. 266. Aloys. Ricc. dict. resolut. 393. n. 4.*

89 Inimicitiæ graues sunt legitimæ causæ propter quas quis residere non tenetur in parochiali, & illis durantibus, potest Episcopus (cognito prius an sint veræ, & graues, & absq; Parochi culpa) ei licentiam concedere, vt in alio viciniori, & tutiori loco manere possit, ac à suo beneficio per annum abesse, posito tamen in illo per Episcopum idoneò Vicario, seu Oeconomo congruenti mercede ex eius fructibus illi assignata, referunt decisum *Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 53. in addit lit. C. Galet. in Margarita casuum conscien. verbo residentia, Aloys. Ricc. in praxi fori eccl. resolut. 645. in 2. edit. Armēdar. d. loco n. 182. 183. & 184. praxis episc. par. 1. verbo priuatio §. 4. dub. 1.* vbi etiam aduertit quod si intra annū inimicitiæ non extinguantur, & curatus, seu beneficiatus fuerit in culpa tam causandarum inimici-

tiarum, quàm non extinctionis earumdem, priuari potest; si vero inimicitiæ crescant sine Parochi culpa, alius annus dari potest, *Armend. d. loco, numero* 134.

90 Propter aëris intemperiem non potest parochus etiam non oriundus alibi habitare relictô in Ecclesia Vicario approbato, de quo egit late *Melch. Gallec. in suo tract. de Parochorum obligat. tempore pestis*; si tamen adeo infirmus sit, & in loco parochialis curari non possit defectu medicorum, medicinarumue, tunc potest ab Ordinario ei dari dilatio trium, aut quatuor mensium, vt in locis viciniorib. maneat sanitatis causa; interea ab ipso Ordinario in parochiali idoneo Vicario cum congrua portione ex redditibus parochialis constituto, referunt decisum *Garc. dict. cap. 2. num. 179. in 4. declar. Armendar. d. loco num. 132. praxis episcop. par. 1. verbo residentia* §. 7. & 9.

91 Vbi etiam quod senectus in parocho non excusat, sed debet poni Vicarius idoneus cum assignatione congruæ portionis ex ipsius parochi redditibus, cum infirmis enim & decrepitis dispensandum est, vt eorum Ecclesijs, quæ personalem residentiam requirunt per Vicarios seruiatur, prout definitur in *Concil. Tridentin. sess. 23. de reform. cap. 1. Armendar. dicto loco numero* 130. Et parochus debet residere in loco, vbi sita est Ecclesia parochialis, etiamsi ei esset datus coadiutor ratione infirmitatis, referunt decisum *Garc. dict. c. 2. n.* 178. *Armendar. d. loco n.* 129.

92 Abesse non dicitur, qui statim est reuersurus, vt probat text. in *l. postliminium*, §. *captiuus*, & *in l. nihil. ff. de captiuis*, & *postlimin. reuers.* & in his residentiæ terminis adducit *Concil. Tridentin. sessio. 23. de reformat. capit. 1. versic. quoniam*, & probat *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 43. numero* 5. Vnde parochum ruralem, qui singulis quibusque hebdomadib. in Vrbem venit, causa inuisendi parentes, & cum illis vno tantum die moratur, relicto ad occurrentes casus Capellano, non peccare lethaliter, nec teneri ad restitutionem fructuum resoluit *Ludou. Beia respons. casuum consci. par. 4. casu* 21.

93 Parochus sine legitima causa, & licentia in scriptis habita non residens mortifere peccat, *Concil. Trid. dict. cap. 1. vers. eadem omnino*, & fructus beneficij pro rata temporis quo abest, suos non facit, idem *Concil. d. cap. 1. Franc. Leo in thesauro fori eccles. part. 3. cap. 2. numero* 15. *Flamin. de resignat. lib. 1. quæst. 10. numero* 32. etiam ante sententiam vt optimè probat *Vgolin. de potestate Episcopi cap. 15. §. 4. numero 2. & §. 5. numero 2. in fine* cum *Nauarr. cons. vlt. de clericis non resid.*

94 Resoluit bona acquisita ex beneficio parochi absentis extra suam parochiam morientis tanquam spolia ad Cameram Apost. pertinere.

95 Ad huiusmodi pœnas euadendas requiritur legitima causa ab Episcop. approbata, vt habetur *in Concil. Trident. dict. cap. 1. vers. eadem omnino*, & expressa eius licentia *Garci. dict. cap. 2. numero 35. Armendar. dicto loco num. 164.* quam licentiam etiam locorum ordinarij Episcopo inferiores, vt *Abbates*, & alij similes habentes iurisdictionem concedere possunt, ac etiam Capitulum Sede vacante ex *Azori.* resoluit *Posseuin. dict. cap. 1. num. 28. & 29.*

96 Et licet in duobus mensibus à Concilio concessis licentiâ Episcopi non requiri teneant *Nauar. in man. cap. 25. n. 121. Azori. inst. moral. par. 2. l. 7. c. 4. q. 9. & 10. Franc. Leo in thesauro fori eccles. par. 3. cap. 1. nu. 19. & 21. Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 31. numer. 11.* tamen contrarium verius existimo cum *Vgolino dict. §. 5. numero 2. Tolet. libr. 5. cap. 5. Lessi. de iustit. lib. 2. capit. 34. dub. 29. numero 159. Posseuin. dict. cap. 1. numero* 21. nam discedere non debet nisi causa cognita, & probata ab Episcopo, & licentia in scriptis, & gratis concedenda, vt ait *Concil. Trid. d. cap. 1.* & comprobant *Azor. de capit. 4. quæst. sin. & cap. 5. quæst. 4. & 5. Sanch. d. lib. 3. disput. 7. numer. 27.* & decisum fuisse referunt *Garci. d. cap. 2. n. 23. in prima declarat. & par. 9. c. 2. n. 295. in secundo dubio, Armendar. d. loco n. 155.*

97 Vbi etiam asserunt valere Episcopi constitutionem ne parochi possint abesse vltra duos dies sine licentia. Hinc etiam potest Episcopus prohibere sub pœna pecuniaria arbitraria, quæ tamen dimidiam non excedat, ne vltra biduum à suis Ecclesijs possint abesse, non tamen id prohibere potest sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ita referunt decisum *Garcia d. cap. 2. numero 23. in 2. declar. Armendar. d. loco numero* 156. An iusta causa absentiæ iudicialiter sit probanda? Vide *Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 152 par. 2.*

98 Et decisum inueni non satisfacere parochũ si petat licentiam iurans se grauem habere causã, quam non expediat manifestare, vt per *Garc. d. cap. 2. nu. 37. Armend. d. loco nu. 165.*

99 Parochus habeat licentiam, sed per mandacium, & absentiæ fructus percipiat, eos restituere tenebitur, quia Concil. requirit duo ad iustitiam absentiæ, nempe causam iustam, & eius approbationem, vt acquirantur fructus in absentia, & cum sit falsa prima, erit etiam inutilis secunda, maxime cum tota ratio acquirendorum fructuum dependeat à causa iusta, *Azori. dicta par. 2. l. 6. ca. 10. qu. 3. Possuin. d. cap. 1. numero* 24.

100 Vnde absens ex causa rationabili, licet peccet ob inobedientiam non petendo licentiam, non tenetur tamen ad fructuum restitutionem, *Zech. de casibus reseruatis casu 3. n. 3.*

101 Fructus amittuntur dumtaxat pro rata illius temporis, quo quis abest sine licentia, nec potest componi restitutio debita fructuum male perceptorum obtinentibus Bullam Cruciatæ, vel vigore aliorum priuilegiorum, & facultatum obtentarum per Concilium, referunt decisum *Garcia d. cap. 2. n. 26. Armenda. dicto loco nu.* 158.

102 Curatum inferiorem, qui vltra duos menses abfuit à sua residentia, posse & debere cogi per Episcopum ad restitutionẽ fructuum pro rata temporis absentiæ iuxta *cap. 1. sess. 23. de reformat.* nec ad eam rem requiri citationem vel monitionem referunt *Garci. dicto c. 2. n. 27. Armend. dicto loco n.* 159.

103 Episcopus semper debet applicare fructus nõ residentium, de quibus *in sessione 23. cap. 1. de reformat.* fabricæ ecclesiæ parochialis, etiamsi non indigeat, nec pauperes intra limites reperiantur, quæ potest tamen in dies indigere, saltem quoad ornamenta, *Garcia dict. cap. 2. n. 31. Armendar. dict. loco num.* 160.

104 Episcopus procedens, per subtractionem aduersus parochos non residẽtes, iuxta Trid. tenetur obseruare eadem interualla, eandemq; rationem, quæ contra Epis. non residentes statuit idem *Conc. sess. 6. c. 1.* quoties in pœnam omissæ residentiæ vult subtrahere partem fructuum, quos suos fecerunt:

non

non vero tenetur obseruare eadem interualla in executione facienda super illis fructibus, quos parochi pro rata temporis absentiæ suos non fecerunt, decisum referunt *Nicol. Garcia d. cap. 2. nu. 32. Armend. d. loco nu. 161.*

105 Parochos ad residentiam importunis remedijs cogendos esse ait *Concil. Tridentin. sess. 6. de reformat. cap. 2.* & si ipsi in præsentia citari possunt, citabuntur dato termino idoneo ad redeundum, habito respectu ad personas, & tempora, *capit. inter quatuor, de clericis non residen.* Et si non redierint imposita excommunicatione, vel suspensione si non venerint, beneficijs priuari possunt *cap. 2. cap relatum, cap. ex parte, & cap. qualiter, de clericis non residen.* priuari enim quis non debet, nisi prius monitus ad residentiam, *Card. Tusch. littera R. concl. 254. numero 6.* Et ita priuationem præcedere debet monitio, & deinde pœna censurarum, postea subtractionis fructuum, ita quod post quemlibet terminum pœnæ, expectetur ad minus per sex menses: aliter enim non seruata hac forma à Concilio præscripta, non teneretur sententia priuationis, vt fuisse decisum in *Rota in vna Salamantina die quinta Decembris anno 1567. coram Illustriß Cardin. Seraphino* refert *praxis Episcop. part. 2. cap. 4. numero 96. in fine.* Absentes tamen, qui ignorantur vbi sint, per edicta tria in sua Ecclesia fixa citabuntur *Concil. Trid. sess. 23. de reformat. capit. 1. vers. eadem omnino*, separata scilicet, vt ait *Abb. in cap. ex tuæ, numero 4. de clericis non resident.* qui si non venerint vlterius procedetur contra illos, vsque ad priuationem, post terminos elapsos, de quibus supra.

106 Ab Ecclesijs suis nunquam Parochis abesse licebit, nisi ex quatuor causis, de quibus supra dictum fuit, dum ageremus de Episcoporum residentia, relatis à *Concilio Tridentino d. capit. 1. sess. 23. de reformat. Azori. part. 2. libro 7. capit. 4. qu. 4. Posseuin. de offic. Curat. cap. 1. numero 12.* Et cum abest iusta de causa, siue cum licentia, siue absque ea, tenetur relinquere substitutum, qui pro se populo seruiat, *Posseuin. d. cap. 1. numer. 13.* dummodo sit idoneus, & admissus in illo Episcopatu pro administratione Sacramentorum, vt dicit *Concil. dict. capit. 1. ibi*, Vicarium idoneum relinquat ab Ordinario approbandum: ex quo colligitur etiam consulto Episcopo esse relinquendum *Posseuinus d. cap. 1. numer. 19.* Nisi absentia per sex, vel octo dies fiat, quia tunc poterit substituere sine Episcopo, ita declarante consuetudine vniuersali; nisi Episcopus per suas constitutiones inhibeat. Poterit etiam sine licentia, & substitutione Vicarij discedere per aliquos dies cum causa est vrgens, & non patitur dilationem, nec habet quem mittat ad Episcopum pro licentia, & pro Vicario substituendo, *Azori. d. cap. 4. quæst. vlt. Posseuin. d. cap. 1. numer. 15.* Si tamen curatus rationabiliter iudicauerit (veluti quia nullus infirmatur) posse abesse per duos, aut tres non festos, licitè aberit, etiamsi nullum substituat, quia consuetudo optima legum interpres ita declarat, etiam apud timoratos. Etsi contingat Curato rationabiliter absente aliquem è parochijs suis mori sine Sacramentis, quæ verè recepisset, si Curatus adfuisset, putà quia infirmi, vel domestici ea petebant, non peccabit, quia rationabiliter abfuit, ita *Posseuin. d. cap. 1. numer. 5.* At vero si illo tempore, quo repentina vrget discessio ob incommodum repentinum, causam legitimam, vel periculum instans, adsit infirmus, & non habeat parochus quem substituat ad conferenda Sacramenta necessaria, nec infirmus commode possit expectare alium Sacerdotem aliunde accersendum, tenetur Curatus subire quoduis periculum potius quam deserere talem infirmum, ex *D. Thom.* resoluit *Posseu. in d. c. 1. n. 16.*

DE RESIDENTIA CANONICORUM Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum in eisdem Ecclesiis facienda.

107 OBtinentes in Ecclesijs Cathedralibus, aut Collegiatis dignitates, Canonicatus, præbendas, aut portiones, tenentur ad residentiam, itaut non liceat eis vigore cuius libet statuti vltra tres menses, etiam continuos (vt sacra Congregatio declarauit) ab eisdem Ecclesijs quolibet anno abesse, saluis nihilominus earum Ecclesiarum constitutionibus, quæ longius seruitij tempus requirunt: ita decisum refert *Franc. Leo in thesau. fori ecclesiastici part. 3. cap. 2. numero 11.* & disponit *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 12. vers. præterea*, de quo multa *Nauarr. consil. 2. de clericis non residentibus, Azor. instit. moral. par. 3. lib. 7. cap. 3. colum. 916.* optimè *Nicolaus Garcia de beneficijs, part. 3. capit. 2. numero 180. cum sequent. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr. 2. tit. 23. de residentia, rub. An Canonici, vel alij habentes dignitatem teneantur residere in suis Ecclesijs num. 8. cum multis sequentibus.*

108 Ad hanc residentiam tenentur etiam Abbates, Priores, & alij Superiores Collegiatarum Ecclesiarum, (vt est Prior nostræ Collegiatæ insignis Vimaranensis) quamuis habeant iurisdictionem in Canonicos; ad hoc enim cogi possunt ab Episcopis, sub quorum diœcesi sunt: ita decisum referunt *Garcia d. capit. 2. num. 181. Armend. dicto loco numer. 11. & 12.* & faciunt quæ *Aloys. Ricc. in collec. decis. par. 7. collect. 1591.*

109 Nam dignitas principalis in Collegiata cum regulariter habeat curam animarum in foro interiori, vel exteriori, requirit ætatem 25. annorum incœptorum *Micol. Garcia de benefic. p. 7. cap. 4. n. 65.*

110 Obtinens Canonicatum, & monasterium in commendam debet in Canonicatu residere, nisi monasterium habeat aliàs curam animarum: ita referunt *Garcia d. c. 2. n. 183. Armend. d. loco n. 13.*

111 Secularis enim habens monasterium in commendam non habet curam conuentus, nec monachorum, sed tota est penes Priorem cõuentualem, *Rota Roman. apud Farinac. decis. 112. n 10. in nouissimis.*

112 Et Commendatarij Abbatiæ curam iurisdictionalem tantum, non autem Sacramentalem habentes, nullo Concilj decreto ad residendũ astringuntur, neque, si non resideant, pœnis ab eo in non residentes constitutis, arcentur, ita decisum refert *Garcia in addit. ad dictum c. 2. n. 183.*

113 Habens Canonicatum, & parochialem in duabus diœcesibus, & non residens in parochiali ex permissu Episcopi, vt tenetur per *Bullam Pij Quinti*, cogendus est ad residentiam in Canonicatu: ita decisum referunt *Garcia d. cap. 2. num. 184. Armend. d. loco nnm. 14.*

114 Item habens Archidiacon. dignitate pares, residere poterit, in quo sibi magis placuerit, si alter est dignior tenetur in eo residere, huius vero in quo non residet quotidianas distributiones perdit, in quibus distributionibus intelligitur etiam comprehensa tertia pars præbendæ, quæ ex Tridentin. conuersa fuit in distributiones quotid. Ita decisum referunt *Garcia d.c.2.nu.* 185. *Armend.d. loco n.*15.16.*&* 17.

115 Immemorialis consuetudo non excusat à residentia in Cathedralibus, & Collegiatis insignibus: In Collegiatis autem autem non insignibus possunt excusari Canonici, si Ecclesiæ sunt rurales prorsus destitutæ, aut in quibus nunquam antea supra hominum memoriam solitum esset residere, aut in quibus adeo tenues redditus essent, vt canonicos aliunde non habentes vnde viuerent, alere non possent, & sufficit ad excludendam immemorialem, quod aliquid Canonici resederint, ita decisum referunt *Nicol. Garcia dicto capit.*2. *numero* 197. *Armend. d. loco numero* 10. *praxis noua Episcopalis part.* 2. *cap.* 3. *numero* 10. *in fine, Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici decis.* 500. *in prima edit. & resolut.* 390. *numero* 4. *in secunda edit.* & ita tenuit *Rota in vna Papien. residentiæ* 10. *Martij* 1613. *coram Ortembergo*, vbi fuit resolutum consuetudinem immemorialem non excusare à residentia in Collegiatis insignibus.

116 Immemorialis consuetudo ita sublata est per *Concil.* itaut statuta iurata nihil valeant, illa vero auctoritate Apostolica confirmata non esse sublata referunt decisum *Nicolaus Garcia d. capit.* 1. *numero* 197. *in tertia declaratione*, *Armend. dicto loco numero* 21. Sic etiam prætextu immemorialis consuetudinis non licet Canonicis vltra tres menses quotannis ab Ecclesia abesse, referunt decisum *Garcia in addit. ad d. cap.* 2. *numero* 197. *Armend. dicto loco numero* 43. *Aloys. Ricc. in d. praxi resolut.* 392. *numero* 2. Si vero statutum, quo permissum est quatuor menses Canonicis quolibet anno ab Ecclesia abesse, à Papa confirmatus fuerit, non est sublatum à Concilio, & ideo obseruari debet, ita referunt decisum *Garcia d.c.2.n.*216. *Armend.d loco n.*26 *&* 27.

117 Stante statuto, vel consuetudine, qua cauetur seruitium quadraginta annorum Ecclesiæ præstitum liberare beneficiatum à residentia, lucrarique distributiones quotidianas in absentia, quamuis ipse non interfit diuinis, obseruari potest, vel potius tolerari, prout resoluunt *Cened. par.* 3. *collect.* 15. *in fine. Monet. de distributionib. quotid. part.* 2. *quæst.* 7. *numero* 21. *&* *quæst.* 12. *numero* 61. *&* *quæst.* 13. *numero* 41. *praxis noua Episcopalis part.* 2. *capit.* 3. *numero* 9. *versic. de senio, Stephan.Gratian.discep. forens.c* 208.*n.*19.

118 Ad absentiam trium mensium à Concilio concessorum, non est necesse assignare absentiæ causam, nec licentiam sui Prælati petere, dummodo tamen omnes Canonici eodem tempore non absint, ne Ecclesia suo debito seruitio destituatur: Sed tantum illa quarta pars Canonicorum, quæ videbitur arbitrio Episcopi, vel Capituli, referunt decisum *praxis Episcopalis part.* 1. *verbo priuatio*, §. 2. *dub.* 4. *Galet. in margarita casuum conscientiæ*, *verbo Canonicus*, *Nicol. Garcia d. capit.* 2. *numero* 315. *Franciscus Leo in thesauro fori Ecclesiastici par.*3.*c.*2.*nu.*21.*&* 22. *Aloys.Ricc.in d.praxi resolut.*392.*n.*4.*&* 5. *Armend.d.loco nu.*36.

119 Huiusmodi tres menses Episcopi prouidere debent ne incurrant in Natale, aut Pascha Domini; aut similes maximas solemnitates, prout decisum referunt *praxis Episcopal.d. verbo priuatio*, §. 4.*dict.*2.*præsentiali,dub* 3.*Garcia d.c.*2.*n.*316. *Armend. dicto loco nu.*38.

120 Qui quidem tres menses debent continere nonaginta dies, & vnus mensis triginta. Et cum Concilium absolutè illos concedat, nec exprimat à quo tempore incipere debeant, possunt accipi non solum continui, sed etiam interpolati: Ita *Menoch de arbitrarijs*, *casu* 50. *à numero* 12. *Gonzalez ad regul.*8.*Cancell.gloss* 11.*n.*8. *Garcia d.cap.*2. *num.*306.

121 Intellige concedi Canonicis absentiam trium mensium si Constitutiones Ecclesiæ seruitium totius anni requirunt, prout decisum refertur *Garcia d.c.*2.*n.*312. *Armend.d.loco nu.*35.

122 Si vltra tres menses absint Canonici, licet in ciuitate vbi ipsa Ecclesia existit, sint præsentes, incidunt in pœnas Concilij *d. cap.* 12. ita decisum referunt *Garcia d. capit.* 2. *num.* 323. *Aloys. Ricc. d. praxi resolut.* 392. *nu.* 2. *Armend. d. loco num.* 43. *Franciscus. Leo in thesauro fori ecclesiast. part.*3.*c.*2. *à numero* 19. *praxis noua episcopalis part.* 2. *c.*3. *num.* 10. *in fine.*

113 Potest tamen Episcopus ob legitimam causam dare Canonicis suis facultatem, vt possint abesse per quatuor menses, referunt decisum *Armend. d. loco numero* 124. *Comitol. resp. moral. lib.*1.*q.*59. *num.*2.

124 Non possunt Canonici pro illis tribus mensibus distributiones quotidianas consequi, cum sint distinctæ à præbendis: ita decisum referunt *Flamin.de resig.lib.*1.*quæst.*10.*nu.*65.*Gonzal.ad regul.*8. *Cancel* §. 7. *proœmiali numer.* 182.*Moneta de distributionibus quotidianis part.*1.*quæst.*6. *à princip. Franciscus. Leo d.cap.*2. *num.* 22. *praxis noua Episcopalis parte* 2. *cap.*3. *num.*8. *in medio*, *pagina* 124. *Armend. dicto loco numer.* 36.*in fine*, *Aloys. Ricc.d.praxi resolut.*385. *nu.* 10. quod non procedit quando distributiones quotidianæ succedunt loco præbendæ, & tanquam fructus habentur, quia tunc absentes ex quauis legitima causa illas lucrantur ex eodem *Aloys. Ricc. in d. praxi decis.* 499. *in prima editione*, *&* *resolut.*390.*numero* 2. *in secunda editione.* Vnde licet distributiones quotidianæ non percipiantur à Canonicis, qui inseruiunt Episcopo visitanti, si tamen fructus omnes constituunt in illis, debent percipere duas illarum partes, amissa tertia, quæ accrescit interessentibus, ita decisum referunt *Franciscus Leo dicto cap* 2.*num.*18.*Galet. in marg.arita casuum conscientia*, *verbo distributiones*, *Aloys. Ricc. d.resolut.*390.*numero* 4.

125 Coadiutus, & coadiutor possunt abesse his tribus mensibus, *vt per Nauarr. cons.* 1. *numero* 6. *de clericis ægrot. Rota in vna Salamantina integræ portionis*, 18.*Octobris* 1584. *coram Pena*, *Moneta de optione ca.*4. *quæst.* 8. *numer.*172. vbi etiam docent legitime impeditum coadiutorem posse percipere distributiones.

126 Archidiaconus potest abesse vltra tres menses ratione visitationis ei incumbentis, ratione suæ dignitatis, potestque pro tempore dictæ absentiæ lucrari fructus sui Archidiaconatus, dummodo dari cõsueuerint absẽtibus ex legitima causa, non tamen lucratur distributiones mere quotidianas, ita decisum referunt *Garcia d.ca.*2.*n.*332. *Ar-*

mendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ libr. 1. tit. 6. libr. 6. de visitat. numero 81. vbi *numero* 82. limitat, nisi extet Ecclesiæ consuetudo, vt Archidiaconus visitans nihil fructuum percipiat, & repetit idem *Armendar. d. tit. de residentia, vel absentia clericorum à num.* 54.

127 Incumbens curæ animarum imminenti suæ dignitati habetur pro præsenti & interessenti, *Concil. Tridentin. sess. 22. de reformat. cap. 3. versic. quod si alicui*, dum tamen est in actu administrandi Sacramenta, vel alia exercendi, quæ spectant ad ipsam curam, ex declarat. *S. Congregatio.* quam refert *Franciscus Leo d. cap. 2. num.* 24. sub quo non comprehenduntur Canonici habentes Ecclesias parochiales, non tamen canonicatibus annexas, seu vnitas: qui si in parochialibus residerint, & fuerint priuilegiati ad perceptionem fructuum, exceptis distributionibus quotidianis, iuxta *Bullam Pij Quinti*, vel ex indulto Apostolico, non poterunt optare, neq; domus canonicales, neque canonicatum presbyteralem, & similia, cum non habeantur pro præsentibus, sed tantum sunt priuilegiati ad percipiendos fructus, & id quando scilicet extat consuetudo, vel statutum, quo absentes non possunt optare, ita decisum referunt *Nicol. Garcia d. cap. 2. num.* 337. *Armend. d. loco num.* 58.

128 Canonicatum, & parochialem habens, & residens in parochiali ex dicta *Bulla Pij Quinti* distributiones quotidianas integras lucratur, si canonicatus consistit solum in distributionibus non habens præbendam, quando scilicet vtrique seruire nequit: nam si ambobus commode seruire posset, lucraretur solum iuxta seruitium quod præstaret, idem *Armendar. dicto loco numero* 65. & 66. *Garcia d. capit. 2. n.* 114.

129 Habentur tamen tanquam præsentes in choro, qui curam animarum exercent, quæ illi Ecclesiæ imminet, dum sunt in actu administrandi Sacramenta, vel alia exercendi, quæ spectant ad ipsam curam, referunt decisum *Garcia dict. capit. 2. numer.* 335. *Armendar. d. loco num.* 57. & resoluit *Theados Rube. inter discepta. forens. Stephan. Gratian. cap.* 298. *nu.* 22.

130 Habens canonicatum, & parochialem in qua non potest sine discrimine vitæ propter inimicitias residere, cogendus non est residere in ea, sed ei est permittendum, vt in canonicatu resideat, referunt decisum *Salzedo ad Bern. c.* 54. *in nouiss. edit. lit. C. in fine, vers. octauus. Armendar. d. loco nu.* 101.

131 Canonici, & qui dignitates obtinent in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis, etiam secluſa consuetudine, vel statuto, etiamsi adsint mansionarij, seu capellani, tenentur iusto cessante impedimẽto psallere in choro, seu canere psalmos & hymnos, ac cætera huiusmodi, quæ vel alternatim in choro decãtantur, vel ad sacerdotis hebdomadarij pronuntiationem, seu recitationem respondendo dicuntur: aliàs ad distributionum quotidianarum restitutionem teneri, resoluunt *Nauarr. in tract. de orat. & Horis canon. cap. 10. nu. 47. & c. 11. nu.* 41. *& c. 13. nu. 17. Soar. de relig. tom. 2. tract. 4. d. 4 c. 12. n. 8. 9. & 10. Azo. institu. moral. par. 1. lib. 10. cap. 11. qu. 5. cum seq. Bejæ par. 1. respons. conscientiæ casu* 55. *Petr. de Ledesm. in summ. par. 2. tract. 9 c. 4. concl. 1. diffic. 1. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. à num.* 175. *Paul. Comitol. respons. moral. libr. 1. quæst. 62. numero 2. Moneta de distribution. quotid. part. 2. quæst. 2. numero* 31. qui duo posteriores testantur decisum canonicos muneri suo nõ satisfacere, nisi in choro psallant, quicquid aliud velint *Petr. Nauarr. de restit. lib. 2. capit. 2. dub. 3. numero* 217. *cum sequentib. Petr. de Aragona 2. 2. quæst. 83. artic. 13. Lessi. de iustitia lib. 2. capit. 34. dub.* 33. Canonici autem, & cæteri beneficiarij ad recitationem Horarum canonicarum in choro adstricti, debent ibi eas recitare, nec à peccato excusantur, scilicet veniali, nisi iustam habeant causam absentiæ, mortale tamen committent si per contemptum, aut contra prælati particulare præceptum fieret talis absentia, vt resoluit *Valer. Regin. d. l.* 18. *n.* 176.

132 Domi enim recitantes, & assistentes in choro non recitando, nec cantando, tenentur restituere distributiones quasi totas, vt per *Franc. Emman. in sum. tom. 2. cap.* 145. *num.* 5. Sic etiam teneri, qui de ordinario, & frequenter confabulantur in choro, testatur *Ludouicus Lopez in instructorio conscientiæ tom. 1. capit.* 246. quem sequitur *Vega in summa parte* 1. *c.* 128 *casu* 10.

133 Omnibus diebus & Horis, præterquam in tribus mensibus singulorum annorum, debent canonici interesse, vt resoluunt *Garcia d. cap. 2. numero* 325. *Armendar. d. loco numero* 47. Et non possunt iuuari aliqua consuetudine quin teneantur omnibus septem horis inseruire, tenet *Theodosius Rubeus inter disceptationes forenses Stephani Gratiani c.* 298. *n.* 20.

134 Qui tempore quo cantatur vna hora in choro Missam celebrat in eadem Ecclesia ex deuotione, vel obligatione, non dicitur interfuisse illi horę, nec illius distributiones accipere potest, si vero iussus fuerit à superiori, vt celebret, tunc reciperet: superior verò debet cauere à tali iussione, refert decisum *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis.* 494. *in prima editione, & resolut.* 385. *numero 2. in secunda editione*, resoluunt *Galett. in sua margarita casuum conscientiæ, verbo distributiones, pagina* 81. *Henriq. consil. 22. Theodos. Rube. d. cap.* 298. *numer. 21. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici part. 2. cap. 13. nu. 6. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 7. proœm. numero* 181 *praxis noua episcopalis parte 2. capit. 3. numero 8. pagina* 124. me citato *Benacina de sacramen. disput. 4. q. vlt. punct. 7. §. 5. n. 7.*

135 Distributiones quotidianæ non possunt percipi à Canonicis absentibus, & per substitutum Ecclesiæ suæ inseruientibus, nisi expresso in id priuilegio iuuarentur, in facti contingentia consuluit *Calderin. consil. 1. sub titulo de clericis non resid. dub. 2.* quem refert *Galett. d. verbo distributiones antepen.*

136 Si igitur factum sit aliquod statutum, quod canonici possint inseruire per substitutos, vel alternatim vnus pro alio, non habeatur eius ratio quia est contra Concilium, referunt decisum *praxis Episcopal. part. 2. verbo Canonicus, §. 5. Garcia d. c. 2. nu.* 498. *Rota Romana apud Farinac. decis. 659. nu. 3. in nouiss.*

137 Personaliter ad canendum Missam cogendi sunt Canonici illis diebus, quibus ex instituto, & legitima cõsuetudine illius Ecclesiæ deobligantur, refert decisum *Garcia d. c. 2. n.* 495.

138 Obtinentes dignitates, canonicatus, vel portiones in Ecclesijs præsertim Cathedralibus, cuiuscunque qualitatis sint, Episcopo solemniter celebranti; aut Pontificalia exercenti assistere, ac vestibus sacris indutos eidem inseruire, necnon

munera eisdem dignitatibus, canonicatibus, & portionibus in decantatione Missæ, Euangelij, Epistolæ, & similium functione, præstatione incumbentia, & annexa per se ipsos subire & exercere iuxta sacrorum Canonum, & *Concilij Tridentini* dispositionem, ac cuiusque ecclesiæ particularem ordinationem certum esse respondit sacrorum Rituum Congregatio, quod si quando aliquis legitimo impedimento detentus ea per se ipsum adimplere non poterit, tunc alios, eiusdem tamen ordinis, & gradus, non autem inferioris dignitatis, nempe alias dignitates, canonici canonicos, & portionarij respectiuè portionarios in sua quisque hebdomada ne graduum, & ordinum prærogatiua confundatur, deputare debebit, idque per Episcopum opportunis remedijs, etiam huius decreti vigore prouidendum fore censuit eadem Congregatio, supplicante Capitulo, & alijs Ecclesiæ Abulensis portionarijs; refert *Garcia d.c.2.n.496.*

139 Capitulum, seu clericos inferiores sine Episcopo non posse statuere de quotidianis distributionibus, quatenus earum distributio attingit, aut concernit statum vniuersalem Ecclesiæ, diuinaque officia, earum ve regimen, resoluit *Moneta de distribut. quotid. par. 2. quæst. 15. num. 26. in vltima edit.*

140 Non posse Episcopum, aut Capitulum remittere, aut donare amissionem distributionum ob non residentiam probat *Concil. Tridentin. d. capit.* 12. ibi, quauis collusione, aut remissione excluſa, & resoluunt *Nauarr. de orat. & Horis canon. capit. 22. miscel. 14. numero 48. & consil. 7. de clericis non residen. numero 1. Menoch. de arbitr. casu 429. numero 6. praxis noua Episcopalis parte 2. capit. 3. numero 8. in fine pagina 124.* & decisum in sacra Card. Congregat. referunt *Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo distributiones 4. Armendariz d. loco n. 90. & 91.* & sæpe resolutum fuit in Rota, prout in vna *Hispalen. distribut. Veneris secunda May* 1603. coram Reuerendissimo Domino meo *Coccino Rotæ Decano*, quæ est prima ex impressis post tractatum *de distribut. quotid. Ioan. Petr. Monetæ numero 3.* Cui resolutioni non obstat *glos. verbo suas, in cap. 1. de clericis non resident. libr. 6.* quæ videtur contrarium dicere, quia non inquit posse conueniri, quod distributiones in absentia remittantur, sed solum quod is, cui iam ipso iure accreuerunt, posset eas remittere, ne is, qui illas perdidit, teneatur restituere, quod est longe diuersum à pactione, qua quis distributiones in absentia perdat; & hanc glossam ita intelligit *Nauar. d.c.22. miscel 14. n.49.*

141 Non possunt Canonici, videlicet duo, aut plures associantes eorum Prælatum, quandoque volentem audire Missam, non in Cathedrali, sed in alia ecclesia ciuitatis, participes fieri distributionum quotidianarum, quæ non nisi præsentibus, & interessentibus dantur, referunt decisum *praxis noua episcopal. part. 2. capit. 3. numero 8. pagina 124. Aloys. Ricci. dicta resolut 385. numero 3. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. § 7. proœm. numero 183. Moneta de distribut. quotidian. part. 2. qu. 8. nu. 14. prope finem.*

142 Sic etiam Canonici duo interessentes Episcopo ad mentem sacrorum Canonum non percipiunt distributiones quotidianas, nisi tamen in illis consisterent omnes fructus, quorum tali casu duas partes solum reciperent, reliqua tertia accrescente interessentibus, ita decisum refert *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo Canonicus pagina 29. in fine, & verbo distrib. penultimo, Armend. d. loco n. 97. & l. 1. tit. 6. l. 5. §. 2. n. 10.*

143 Distributiones enim quotidianæ non debentur his, qui Episcopis deseruiunt *cap. de cætero de cleric. non resid. Nauarr. cons. 11. eodem tit. Gonzal. d. §. 7. proœm. numero 183. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 166. numer. 20.* Poterat tamen Episcopus Canonicis indulgere sibi seruientibus, non alijs clericis, vt in absentia præbendarum, seu portionum suarum fructus percipiant, *Moneta de distribut. quotid. part. 2. quæst. 8. numer. 2. Cened. pract. libr. 1. quæst. 1. numero 35. Gonzal. glos. 6. numero 255. Azori institut. moral. part. 2. libr. 7. capit. 4. quæst. 3. vers. sexta causa, Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. li. 30. tract. 3. numero 54. vers. quarta, Stephan. Quaranta verbo residentia pagina 444. Stephan. Gratian. dict. cap. 166. numero 20.* vbi etiam resoluit quod hodiè non poterit Episcopus Canonicos ab Ecclesia extrahere pro suo seruitio inspecta vbertate redditus Episcopatuum, & multitudine peritorum.

144 Ordinarius potest excusare à residentia in choro aliquem Canonicum, seu capellanum ex causa legitima comprehensa in *cap. vnico de clericis non residentibus lib. 6.* sine consensu aliorum Canonicorum, seu capellanorum, quorum interesse videtur propter ius accrescendi, quia id Concil. non derogat, nec requirit Capituli consensum, ita decisum referunt *Garcia d. c. 2. n. 407. Armend. dict. loco nu. 85.*

145 Et Episcopus potest ob legitimam causam dare licentiam absentiæ quatuor mensium Canonicis, referunt decisum *Garcia dict. cap. 2. num. 408. Armend. ariz dicto numer. 86.*

146 Absens per annum à dignitatis, Canonicatus, seu præbendæ distributionibus est priuatus, & priuari debet dimidia parte fructuum; si vero perseuerauerit in absentia priuandus est non fructibus, sed beneficio, ita refert decisum *Armend. d. loco nu. 98.* & prius citandi sunt huiusmodi absentes, quare non debeant puniri secundum *Trid. sess. 24. de reformat. cap. 12.* & bonus iudex arbitrabitur quanto tempore valeat vltra tempus permissum absentes expectare antequam contra eos pœnas exequatur, ita etiam decisum referunt *Garcia dicto cap. 2. num. 145. Armendar. dicto loco nu. 108 & 109.* Item & Canonici, qui maiori seruitio Ecclesiæ, quam nouem mensium sunt adstricti ijsdem pœnis, de quibus *in Trident. dict. c. 12* subiacent, si non resederint, *Garcia d. c. 2. n. 144. Armend d. loco n. 107.*

147 Dispositio tex. *Concilij dict. cap. 12.* & pœna contra obtinentes Canonicatus, & non residentes non procedit in Canonico simplici carente præbenda, vt resoluit *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 11. in 1. edit. & resolut. 624. in 2. edit.*

148 Necessariò seruandos esse pœnarum gradus præscriptos à *Concilio dict. cap. 12.* antequam deueniatur ad priuationem, aliàs esse nullam, fuit decisum in *Rota Romana coram Illustrissimo Seraphino in vna Salamantinen. del Petroso die 15. Decembris 1567.* testantur *praxis Archiepisc. Neapol. c. 112. praxin noua Episc. par. 2. cap 3. n. 9. vers. necessario.*

149 Vbi etiam asserit, quod citari debet huiusmodi non residens in persona ante priuationem, si sciatur vbi moretur, & si non sciatur citandus est per edictum publicum trina citatione, nec suffice-

ret vna citatio pro tribus, & aliter facta priuatio eſſet omninò nulla; intellige quando quis perſonaliter non potuit citari, vnica autem ſufficit ſi perſonaliter fuit exequuta, ita *Rot. Rom. in vna Zamoren. capellaniæ lunæ 12. Iunij 1589.* coram *Illuſtriſſ. Manticæ*, quę eſt impreſſa inter ſuas deciſiones *deciſ. 67. numero 5. vbi numero 6.* aſſerit ex declarat. Illuſtriſſ. Cardin. deciſum *Conc. dict. capit. 12. verſ. præterea*, non afficere Epiſcopos, qui poſſunt procedere ad priuationem ob non reſidentiam, tametſi illa temporum interualla non fuerint obſeruata.

150 Fructus præbendæ quibus Canonici, qui abfuerunt à ſeruitio Eccleſiæ vltra tres menſes, priuandi ſunt, applicandi in vſum Eccleſiæ, ac illius vtilitatem ſunt, vt deciſum referunt *Garcia dict. cap. 2. nu. 146. Armendariz dicto loco n. 10.*

151 Poſſe tamen Epiſcopum hanc pœnam ante ſententiam minuere, vel augere, ſed non in totum tollere reſoluunt *Garcia vbi ſupra nu. 150. Armendar. dicto loco n. 111.*

152 Diſtributiones tamen non ſeruientium, & non reſidentium proportionabiliter applicantur ſeruientibus, & reſidentib. vt tentum fuit in vna *Aſtoricen. reſidentiæ, lunæ die 6. Iunij 1616.* coram *Reuerendiſſ. D. meo Coccino Rotæ Decano*, & *in vna Gerunden. diſtributionum, lunæ. 16. Februarij 1604.* corã *Illuſtriſſ. Card. Bononienſi, nunc S. D. N. Greg. XV.* reſoluunt *gloſſ. verbo pars dimidia in Clemen. 2. de ætate, gloſſ. verbo ſuſpenſos in Clem. 2. de vita, & honeſtate clericorum, Nauarr. in man. cap. 25. numero 123. & de orat. cap. 7. numero 34. & miſcel. 59. numer. 9. Azori. inſt. moral. part. 2. lib. 7. cap. 7. q. 8. & 9. Moneta de diſtribut. par. 3. q. 6. n. 16.*

153 Abſens à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, ad effectum vt lucretur fructus, & diſtributiones, duo copulatiue requiruntur videlicet iuſta cauſa abſentiæ, & licentia Ordinarij, iuxta tradita per *gloſſ. verbo Prælatorum in capit. relatum*, vbi *Abb. notab. 4. de clericis non reſid.* & tenuit *Rota in vna Lecien. fructuum 21. Aprilis 1603.* coram *Illuſtriſſ. Pamphilio*, & *in Placentina ſalarij 7. Maij 1606.* coram *Reuerendiſſ. D. Penna Decano*, & *in vna Carthaginen. fructuum lunæ 2. Aprilis 1612.* coram *R. P. D. Pirouano*, & *in vna Calaguritana fructuum, & diſtributionum, lunæ 26. Maij 1614.* coram *R. P. D. Vbaldo.*

154 Deciſio *Concilij ſeſſ. 22. de reformat. capit.* dum decidere videtur portionem diſtributionum ijs contingentem, qui non interſunt, applicari debere fabricæ Eccleſię quatenus indigeat, vel altari pro loco arbitrio Ordinarij repugnare videtur deciſioni ipſiuſmet *Concilij ſeſſ. 21. cap. 3.* ſed *Nauarr. d. miſcel. 59. de oratione numero 9.* vtramque Concilij deciſionem ſic ad concordiam reducit: quod ſcilicet tex. *in d. c. 3. ſeſſ. 22.* loquatur tantum de diſtributionibus extraordinarijs, & improprijs, quæ de reditibus particularibus, dignitatum perſonatuum, & officiorum conſtituuntur, lucrifaciendæ ab eis ſolis, qui huiuſmodi beneficia habent, implendo officia, & ſeruitia diuina eis ab Epiſcopo præſcribenda, ac deſignanda. Aliud vero Decretum quod habetur *ſeſſ. 21. cap. 3.* intelligitur de diſtributionibus Ordinarijs, & proprijs, quæ conſtituuntur de fructibus communibus lucrifaciendæ ab obeuntibus communiter officia diuina, & ideò ſubdit *Nauarr.* illas extraordinarias merito alijs non accreſcere, quibus ordinarię accreſcunt, quoniam hæ de communibus fructibus conſtituuntur pro officijs communiter ab omnibus obeundis, illæ vero de fructibus particularibus præfatarum dignitatum, perſonatuum, & officiorum, pro officijs, ac ſeruitijs à ſolis ea obtinentibus, faciendis, & obeundis: hanc *Nauarr.* ad vtrumque decretum conciliationem poſt *Philiarch.* ſequuntur *Galet. in margarita caſuum conſcientiæ verbo officium diuinum pagina 190. Fuſc. de viſitat. lib. 1. capit. 15. numero 25. Azori. inſtit. moral. part. 2. libr. 7. capit. 7. quæſt. 8. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub. 7. capit. 6. numero 15. verſ. conſului, Moneta de diſtribut. quotid. part. 3. quæſt. 6. numero 29.* Sed melius dic *d. capit. 3. ſeſ. 22.* loqui in dignitatibus à quibus Ordinarius tertiam partem fructuum in diſtributiones quotidianas conuertendo ſeparare poteſt, & dato, quod diſtributiones quotidianæ non ſint tenues, & in odium obtinentium dignitates, & negligentium reſidere, & quando illa tertia pars ita ſubtracta per non ſeruientes amittitur, locis pijs eſt applicanda. At vero *cap. 3. ſeſ. 21.* loquitur ſolum quando diſtributiones ita ſunt tenues, vt negligantur, & hoc caſu tertia fructuum pars ita ſeparata, & in diſtributiones ab Ordinario conuerſa, ſi per non ſeruientes amittatur, proportionabiliter ſeruientibus accreſcit, refert deciſum *Nicol. Garcia de benefic. part. 3. capit. 2. numero 465.* declaraſſe Sacram Congregationem teſtatur *Rota in vna Aſtoricen. Reſidentiæ, lunæ die 6. Iunij 1616. coram Reuerendiſſimo Domino meo Coccino Rotæ Decano.*

155 Auditores Rotæ Romanę conſequuntur fructus, & diſtributiones ſuarum præbendarum in abſentia, acſi actualiter reſiderent, ex *Bullæ Clem. VII.* incipit, *Comenit*, prout tradit *Leli. Zechi. in Republ. eccleſ. par. 11. n. 2.*

156 Inquiſitores hæreticæ prauitatis habentur in ſuis præbendis, & dignitatibus pro præſentibus, & reſidentibus, & percipiunt integros fructus ſuarum præbendarum, ſimul cum diſtributionibus quotidianis ex priuilegio ſpeciali fauore Fidei à *Paulo III. & Pio V. Pont. Max.* eis conceſſo, referunt *Rojas de priuilegiis Inquiſit. numero 420. & in tractat. de hæret. ſingul. 96. Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ. libr. 2. tit. 23. libr. 2. §. 2. de reſidentia, vel abſentia Canon. numero 71. Nicol. Garcia dict. cap. 2. numero 356. Spino in Speculo teſtament. gloſ. 3. princip. numer. 78.* vbi etiam reſoluit hoc priuilegium competere etiam habentibus beneficia curata, cuius contrarium verius eſſe reſoluit *Ceuall. communium contra communes quæſt. 585. num. 12.* & dixi in hac *Alleg. num. 87.*

157 Collector generalis Camerę Apoſtol. Subcollectores, Aduocati, Procuratores, Fiſcales, & Notarij in cauſis ſpoliorum, & iurium præfatæ Cameræ, eorum officio durante, lucrantur diſtributiones quotidianas in abſentia, ex *Bulla Sixti V. Romæ in monte Quirinali ſub Annulo Piſcatoris die 8. Maij 1590. ſui Pont. anno ſexto, Monet. p. 2. q. 11. n. 111.*

158 Concilio generali intereſſentes lucrantur diſtributiones quotidianas, vt per *Rebuff. in praxi parte tertia, titulo de diſpenſatione, de non reſiden. n. 34. Salzed. ad Berna. in pract. c. 52. lit. C. verſ. quartus caſus.* Sic etiam qui tanquam Theologus, vel Canoniſta Concilio intereſt nomine ſui Capituli ab eo miſſus, eaſdem diſtributiones lucratur,

vt tenet *Moneta de distribut. quotid. part.2.quæst.11. numero 91.*

159 Canonici missi ab eorum Episc. ad visitanda limina Apostolorum eorum nomine, vel comitantes ipsos Episcopos ad eadem limina ex Constit. *Sixti V.* distributiones quotidianas lucrantur, prout decisum referunt *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 498. in 1. edit. & resolut. 389. numero 3. in 2. edit. Armendariz d. loco numer. 62. Nicol. Garcia d. cap. 2. numero 349. Moneta d. part. 2. quæst. 8. numero 23. Franc. Leo in thesauro fori eccles. par. 3. cap. 2. numer. 23.*

160 Pœnitentiarius interim dum Confessiones audit censetur pro præsente in choro, nec amittit distributiones, *Concil. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 8. Aloys. Ricci. dict. resolut. 389. num. 5.* & adde quæ dixi agendo de Pœnitentiario in Cathedrali Ecclesia constituendo.

161 Examinatores beneficiorum à Synodo diœcesana electi, si causa examinis absunt à choro lucrantur distributiones quotidianas, prout decisum refert *Lel. Zech. de Repub. ecclesiast. tit. de beneficiatis numero 13.* Sed verius credo huiusmodi examinatores dum ea de causa à choro absunt cum non Ecclesiæ suæ, cui sunt adscripti, sed dumtaxat Ecclesiæ suæ Ciuitatis, ac diœcesi. seu Episcopi sui deseruiant, non debent quotidianas distributiones percipere, nisi huiusmodi examinatoribus examinis causa absentibus illę concedantur, vel ex speciali priuilegio, vel ex consuetudine legitimè præscripta, vel denique ex statuto Capituli, & Ecclesiæ propriæ, pro-vt tenet *Moneta d. part. 2. qu. 11. num. 61.*

162 Animarum curam exercentes, quæ illi Ecclesiæ, vbi sunt Canonici, imminet, dum sunt in actu administrandi Sacramenta, vel alia exercendi, quę spectant ad ipsam curam, distributiones quotidianas lucrantur, & tanquam præsentes in choro habentur, *Armendar. dicto loco num. 57. Aloys. Ricci. dict. resolut. 389. n. 4. Nicol. Garcia dict. c. 2. n. 335. Franc. Leo d. c. 2. n. 24.*

163 Visitans Ecclesiam, iura vel redditus suæ præbendæ, percipit distributiones quotidianas, cũ visitando prædicta iura, & loca seruiat Ecclesiæ in re vtili, *Moneta d. part. 2. q. 11. n 63.* & vide quæ supra hac *Alleg. n. 126.*

164 Senex beneficiarius non assistens diuinis officijs (si aliàs residere solitus erat) habet distributiones, quando senio ita confectus est, vt non possit commodè personaliter Ecclesiæ deseruire, ita referunt decisum *Hojed. de incompatib. benefic. part. 1. capit. 17. numer. 17. Menoch. de arbitr. casu 60. num. 10. Moneta d. part. 2. q. 7. Armendar d. loco nu. 76. Aloys. Ricc. de resolut. 389. numero 7. Franc. Leo d. cap. 2. numer. 27.*

165 Obses datus ab Ecclesia, aut etiam repræsaliarum causa captus, & detẽtus, quotidianis distributionibus priuandus non est *Moneta p. 2. q. 5. n. 56. cum seqq.*

166 Infirmus, qui personaliter diuinis officijs adesse non potest, quotidianas percipit distributiones in absentia *c. 1. de clericis non resid. in 6. Cou. lib. 3. vari. cap. 13. num. 8. Duenh. regul. 206. vers. limita 7. Oieda dict. c. 17. nu. 15. Nauarr. cons. 2. nu. 3. de cler. non resid. Selu. de benefic. par. 4. quæst. 6. nu. 9. Fusch. de visitat. l. 1. cap. 15. n. 25. vers. & infirmo, & c. 20. n. 26. Gutier. canon. libr. 1. cap. 1. numer. 140. Spino in speculo testam. gloss. 9. princ. num. 30. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiast. part. 3. cap. 2. numer. 27. praxis noua episcop. part. 2. cap. 3. numer. 9. vers. infirmus, Armen. d. loco numer. 75. Moneta d. part. 2. quæst. 6. num. 7.* & tenuit *Rota in una Hispalen. distributionum veneris 2. May 1603.* coram *Reuerendissimo Domino meo Coccino Rotæ Decano.*

167 Intellige procedere si solitus erat residere, & interesse diuinis officijs dum bene valebat, secus vero si huiusmodi ægrotus dum sanus erat horis canonicis interesse non solebat, tunc enim infirmitas illius non iudicatur pro præsentia, & interessentia, cum eo casu ipsa infirmitas non præstiterit causam absentiæ, ita tenuit *Rota in Hispalen. distributionum*, & resoluunt *Corset. sing. 152. incip. an quilibet infirmus, Nauarr. de horis canon. cap. 11. à numer. 9 Cou. d. numer. 8. vers. sexta, Spino d. gloss. 9. numer. 30. vers. sed tenendum, Henriq. in sum. lib. 13. cap. 13. numer. 4. in fine in commento lit. Y. Fr. Emman. in summ. p 1. capit. 33. numer. 6. Moneta d. part. 2. quæst. 6. numer. 21. Caldas. Pereira de renouat. emphyt. quæst. 5. numer. 23. vers. vnde si Canonicus. Benacina de censuris disput. 1. quæst. 2. puncto 4. num. 5. in fine, Gutier. dict. cap. 1. numer. 138.* vbi *numer. 139.* asserit tunc demum infirmum consequi debere distributiones quando præsens est in loco, vbi est Ecclesia, vel si extra illam absens ex legitima causa infirmus sit, de quo latè *Moneta d. quæst. 6. à num 19.*

168 Intellige etiam procedere supradictam resolutionem etiamsi quis propria culpa in morbum inciderit, *Cou. dict. num. 8. vers. 7. Fusc. dict. cap. 20. numer. 26. Gutier. dict. cap. 1. numer. 138. Fr. Emman. dict. cap. 33. numer. 6. vers. de aqui sequitur, praxis episcop. part. 1. verbo distributiones §. 3. vers. sexto debentur, & Moneta dict. quæst. 6. à numer. 12. Azori. instit. moral. part. 2. lib. 7. c. 7. q. 11.*

169 Vbi idem dicit de eo, qui ex culpa vulnus accepit. Intellige quoque procedere non modo in eo, qui vere morbo detinetur, se etiam qui tuendæ valetudinis causa cum physici consilio medicinam sumit *Iacob. de Graffis in decis. aureis part. 2. lib. 3. capit. 15. numer. 10. Azori. dict. cap. 7. quæst. 10. Moneta dict. quæst. 6. numer. 8.* vbi *numer. 10.* ampliat habere locum si oporteat huiusmodi clericum aliò se conferre acquirendæ sanitatis causa, putà ad bałnea, vel ad celeberrimum aliquem medicum, vel etiam, vt cœli sibi officientis inclementiam effugiat, & ad salubrius se transferat.

170 Pestis causa, qui abfuerint distributiones quotidianas non lucrantur, nisi probetur legitima cõsuetudo, quod distributiones huiusmodi darentur absentibus ex iuxta causa, resoluunt *Cou. dict. nu. 8. vers. nono, Ripa de peste cap. 1. numer. 145.* & referunt decisum *Moneta dict. part. 2. quæst 5. numero 76. Armendariz dicto loco numero 74. Nicol. Garcia dict. cap. 2 numero 362.* Illud autem hîc adnotandum est antequam discedat beneficiarius propter pestem, facultatem à Superiore petere debere, si facilè peti possit, non esse autem necesse eam obtinere, vt satis probat *Ripa dict. cap. 1. numero 140. & sequenti.* Si vero aliquis peste, lepra, vel alio morbo contagioso à ciuitate abesse iubetur, interim nullum damnum sentire debet, cum inuitus sine culpa absit, ita *Moneta d. p. 2. q. 6. n. 11.*

171 Absentes pro vtilitate Ecclesiæ distributiones quotidianas non amittũt, præcipuè stante consuetudine quod Canonicus missus à Capit. pro aliquo seruitio ipsius Ecclesiæ, seu Capituli percipiat omnes fructus & quotidianas distributiones, vt per

Couarr. d. numero 8. versicul. 8. Duenh. reg. 206. limitat. 6. Læli. Zechi. de republ. eccles. capit. 24. numero 6. versic. quando, Nauarr. cons. 10. à numero 4. de clericis non residen. Seraphin. Rot. Roman. decis. 1239. par. 2. & in Sacra Congregat. decisum referunt *Armendar. d. loco numero 73. & 95. Nicol. Garcia. d. capit. 1. numero 362.* & bis fuisse in *Rota* resolutum asserit *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 498. in prima edit. & resolut. 389. 2. in secunda edit.*

172 Et clerico absenti à seruitio Ecclesiæ ex iusta causa, & pro defensione iurium ipsius ecclesiæ, vel sui beneficij, debentur fructus, & distributiones per text. *in capit. ex parte, il secondo, de clericis non resid.* resoluit *Couarr. d. numero 8. versicul. decimo*, & fuit dictum in vna *Salamantina censurarum 28. Nouembr. 1594. coram Illustrissimo Cardinali Seraphino*, quæ est, *decis. 1098. numero 5. par. 2. in impressis*, & in *Asten. fructuum 15. Martij 1613.* coram *Reuerend. P. D. Manzanedo*, & in *Calaguritana fructuum, & distributionum Lunæ 26. Martij 1614. coram Domino Vbaldo.*

173 Excommunicatus pro causa Ecclesiæ, & defensione ipsius iurium, lucratur (etsi diuinis non interfit) fructus, & distributiones beneficij, *Gutier. Canon. libro primo capit. 1. numero 142. & 147.* inferens *numero 150.* eas pari ratione lucrari prouisores, & officiales generales à Capitulo Sede Episcopali vacante deputatos, si excommunicentur ob causam officij, cuius est iurisdictio, quam exercent.

174 Excommunicatus inique distributiones quotidianas exigere potest, cùm eo tempore, quo excommunicatio iniusta in eum lata fuit, præsens erat in loco beneficij sui, eratque solitus diuinis officijs ante impedimentum excommunicationis adesse, docent *Couarr. dict. numero 8. versicul. cæterum, Petr. Nauarr. de restitution. libro secundo capit. 2. num. 238. Fr. Emmanuel d. cap. 33. num. 6. Perez l. 1. versicul. aduertendum tamen est, titul. 5. libro octauo. Ordin. pag. 175. Surd. de alimentis titul. 1. quæst. 82. numero 15. versicul. alias secus, Gutier. d. cap. 1. num. 137. Moneta d. par. 2. quæst. 15. à numero 32. Henriq. lib. 13. numero 4. in fine. Sayro de censuris libro secundo capit. 3. numero 27. Bonacina eodem tractatu disput. 2. quæst. 2. puncto 4. §. 2. numero 5. Auila eodem tractatu par. 2. disput. 6. dub. 1. conclus. 1.*

175 Suspensus iniustè siue ab officio, siue à beneficio, recuperat distributiones quotidianas *Moneta d. par. 2. quæst. 15. numero 42. praxis noua episcop. par. 2. capit. 3. numero 9.*

176 Interdictus iniustè, vel nulliter ab ingressu Ecclesiæ recuperat quotidianas distributiones constito de iniustitia, vel nullitate, *Moneta dict. par. 2. quæst. 15. à numero 46. & par. 3. quæst. 6. numero 46.* Et interdicta ecclesia, vel polluta beneficiatus, qui consueuerat in ea residere, & non dedit causam interdicto consequitur distributiones quotidianas, *Moneta eadem par. 2. quæst. 16. numero 29.* Pensio imposita super canonicatu, dum canonicus fuit suspensus, debet solui per Capitulum, vbicunque portio Canonici suspensi spectat ad Capitulum per ius accrescendi, secus vero si portio spectet ad Capitulum per ius non accrescendi, tenuit *Rota in vna Colimbrien. pensionis, Veneris 28. Ianuarij 1605. coram Illustrissimo Domino meo obseruandissimo Cardinale Millino*, vbi etiam quod pensionarius, quando pensio est imposita super distributionibus quotidianis, & Canonicus fuit suspensus, duplicem habet viam, vel dirigendo actiones contra Canonicum suspensum, vel contra Capitulum, quod distributiones percipit.

178 Incarceratus iniuste, & absque legitima causa, semota quacunque consuetudine in contrarium, percipere debet distributiones quotidianas, *Couarr. d. numero octauo versicul. vndecimo, Armendariz dicto loco numero 77. Nauarr. cons. 9. de clericis non residen. Læli. Zechi. de Republ. Eccles. capit. 24. numero sexto, versicul. sexto debentur, Azori. instit. moral. par. 2. libro septimo capit. 7. quæst. 2. praxis Episc. pag. 1. verbo distributiones, §. 8. Ceuall. communium contra communes, quæst. 585. numero decimo quinto. Garcia d. capit. 2. numero 363. Gonzalez. ad regul. 8. Cancell. glossa 5. §. 9. numero 15. & 118. Monet. dict. parte 2. quæst. 5. numero 80.*

179 Episcopus non potest cogere obtinentes beneficia simplicia aliquod personale seruitium suis beneficijs impendere, cum ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine, nonnisi ad officium recitandum teneantur, ita decisum referunt *Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 9. Armendar. d. loco numero 202. & 205.* Tenentur vero ad inseruiendum illis per alios, qui approbati sint ab Ordinariis, cum mens non fuerit *Pij Quinti in Bulla de residendo edita 8. Iulij 1569.* incip. *Cupientes*, cogere habentes beneficia simplicia in eis residere, ita *Nicol. Garcia d. numero 9. Armendar. dicto loco numero 204.* Nihil tamen innouandum in huiusmodi beneficiis simplicibus, quæ etiam clericatus nuncupantur, in ecclesiis parochialibus, vel alibi constitutis, quorum fructibus possessores gaudent, nullum seruitium nec per se, nec per substitutos præstando, vt possint cogi, vel per se ipsos, vel per substitutos inseruire, si tanto tempore possessores non sunt coacti ad aliquid istorum, nec apparet quod ad certum sint obligati, satis si dicant horas canonicas, referunt decisum *Garcia d. capit. 2. num. 9. in 6. declar. Armendar. d. loco numero 206.*

SVMMARIVM.

1 *Vicarium qualem debeat Episcopus assumere, ostenditur.*

2 *Externus non expedit eligi ad vicariatum.*

3 *Episcopus non potest creare vicarium ante apprehensionem possessionis episcopatus.*

4 *Laicus non potest esse Episcopi Vicarius.*

5 *Vicarius Episcopi debet habitum clericorum deferre.*

6 *Clericus coniugatus non potest esse Episcopi Vicarius, etiamsi cum vnica, & virgine contraxisset, & habitum, & tonsuram portasset.*

7 *Laicus potest constitui vicarij assessor, & consultor, etiam in causis criminalibus contra clericos.*

8 *Laicus vti minister iudicis ecclesiastici, cum assistentia alicuius clerici potest cognoscere de causis clericorum.*

9 *Laicus potest deputari vicarius Episcopi, tantum in temporalibus.*

10 *Laicus potest esse Episcopi vicarius ex dispensatione Summi Pontificis.*

11 *Bigamus Episcopi vicarius esse non potest, etiamsi effectus sit clericus, nisi prius solutus fuerit ab impedimento bigamiæ.*

12 *Monachus, vel religiosus potest ab Episcopo cum consensu Abbatis, vel Superioris vicarius creari.*

13 *Monachus si illegitimus sit, quamuis professione legitimatus fiat, vicarij officium exercere non potest.*

14 *Monachi Ordinum Mendicantium professi, aut in strictiori religione existentes, ab Episcopo vicarij instituti non possunt.*

15 *Vicarij in iure tripliciter accipiuntur.*

16 *Vicarij legitimi, seu nati dicuntur, qui à lege ipsa constituti sunt, veluti Archidiaconus, & Archipresbyter.*

17 *Archidiaconi ipso iure absque aliquo facto Episcopis absentibus, & eorum officialibus, vicariorum munus exercent, dimissorias litteras ad suscipiendos Ordines, ac monitoria concedunt.*

18 *Foranei vicarij appellantur illi, qui extra ciuitatem, in qua est Episcopi sedes, iurisdictionem exercent.*

19 *Datiui vicarij, seu constituti Generales appellantur hi, quos Episcopus creauit, vt eius vices gererent in eodem tribunali, & loco, in quo ipse ius dicere consueuit.*

20 *Nati vicarij, ideſt, Archidiaconi, vel Archipresbyteri ordinariam habent iurisdictionem, inferiorem tamen illa, quam habet Episcopus, & ideo ab illis ad Episcopum appellatio defertur.*

21 *Appellatio an detur à vicario foraneo ad Episcopum dubitatur, pro vtraque parte referuntur Doctores.*

22 *Appellationem à vicario foraneo Episcopi ad ipsum dari tanquam probabilius amplectitur.*

23 *Foraneus Episcopi vicarius delegata ab Episcopo iurisdictione fruitur.*

24 *Vicarius Episcopi generalis in ciuitate tantum constitutus, vti foraneus regulatur.*

25 *Officialis, verbum simpliciter prolatum quando ad foraneum, vel generalem sit referendum, ostenditur.*

26 *Vicarij Episcopi generales ordinariam habent iurisdictionem.*

27 *Vicegerentes alicuius Magistratus ordinarij iudices sunt.*

28 *Vicarij correctorum, Episcoporum, seu aliorum magistratuum ab ipso Principe, seu lege auctoritatem ad id tribuente constituti censentur.*

29 *Vicarij iurisdictionem habent ratione officij, & tituli vicariatus.*

30 *Vicarium Episcopi generalem delegatam habere iurisdictionem, qui teneant.*

31 *Iurisdictio eadem penes duos insolidum esse non potest.*

32 *Iurisdictio ordinaria ea dicitur, quæ à lege datur, & descendit.*

33 *Iurisdictio ordinaria perpetua est.*

34 *Vice alterius fungens nihil proprium habet, sed delegata vtitur iurisdictione.*

35 *Iurisdictio ordinaria mortuo adhuc concedente permanet, delegata vero re integra morte delegantis expirat.*

36 *Ordinarij iudices qui dicantur?*

37 *Argumentum de iurisdictione ad dominium non rectè deducitur.*

38 *Duo insimul eandem rem, & eodem modo insolidum possidere non possunt, non ita si diuerso modo, & diuersis respectibus.*

39 *Dominium eiusdem rei diuersis respectibus insolidum penes duos stare potest.*

40 *Vicarij ab Episcopis permissione, auctoritate Pontificum nominati, ab ipsis Pontificibus electi censentur.*

41 *Omnis res per quæcunque causas nascitur, per easdem dissoluitur.*

42 *Vicem alterius gerens in eodem tribunali Ordinarius est.*

43 *Datur differentia inter titul. ff. de officio delegati, & titul. ff. de officio eius, cui mand. est iurisd. & inter titul. Cod. eod.*

44 *Vicarius protinus quod ab Episcopo constituitur, accipit à lege iurisdictionem.*

45 *Appellationis substantia exigit, vt de inferiori ad superiorem deferatur, non ad æqualem, vel ad eundem.*

46 *Appellatio de vicario generali Episcopi ad ipsum Episcopum non datur.*

47 *Pontifex Summus Christi Vicarius est.*

48 *Appellatio de vicario Episcopi ad Episcopum, etiam partibus consentientibus non datur, imo processus inde sequutus nullus & inefficax est.*

49 *Supplicatio non datur de sententia Vicarij ad Episcopum, nisi in restitutionis remedio suam fundet intentionem.*

50 *Appellatio datur ad Episcopum ab interloquutoria vicarij.*

51 *Iudex decretum, quod interloquendo pronunciauit, mutare, seu emendare potest, non solum semel, sed millies.*

52 *Appellatio causarum, quæ in generali vicariatus commissione non continentur, datur de vicario ad Episcopum.*

53 *Vicarius & officialis in quo differant.*

54 *Vicarium generalem debet Episcopus creare peritum in ijs, quæ ad suum munus exercendum pertinent.*

55 *Mandatum in scriptis testibus munitum debet Episcopus vicario dare.*

56 *Forma vicariatus qualis.*

57 *Vicarius generalis is tantum dicitur, qui in spiritualibus, & temporalibus est creatus secundum vnam opinionem, sufficit tamen secundum alteram veriorem, quod constituatur in spiritualibus.*

58 *Vicario secundo creato primus censetur reuocatus.*

59 *Concessio generalis vicarij non continet ea, quæ speciale requirunt mandatum.*

60 *Beneficia conferendi potestas non conceditur in generali vicariatus commissione.*

61 *Vicariam perpetuam non potest vicarius ex generali vicariatus commissione conferre.*

62 *Beneficia conferendi data vicario specialiter facultate, non intelligitur concessa potestas conferendi ea beneficia, quæ Episcopus iure speciali, aut priuilegio conferre potest.*

63 *Beneficia conferendi concessa vicario specialis potestas est late interpretanda.*

64 *Beneficia conferendi speciali vicario data potestate, intelligitur data potestas commendandi.*

65 *Episcopus etiam data facultate vicario conferendi beneficia potest præuenire.*

66 *Resignationem beneficiorum sine speciali mandato vicarius admittere & approbare non potest.*

67 *Resignationes admittendi data facultate absolute & simpliciter, non intelligitur data facultas resignata beneficia conferendi.*

68 *Resignationes factas causa permutationis facultatem habens vicarius approbandi, non potest resignata beneficia permutantibus conferre.*

69 *Mandatum speciale requiritur beneficiorum collatione.*

70 *Confirmare electos, & instituere præsentatos absque concessione potest vicarius.*

71 *Beneficium supprimere absque speciali mandato*

non potest vicarius.

72 Beneficia unire, revocare uniones, & Ecclesias dividere sine speciali concessione non potest vicarius.

73 Coadiutores vicarios imperitis Rectoribus Ecclesiarum sine speciali concessione non licet vicario deputare.

74 Ius patronatus ex causa dotationis, fundationis, vel constructionis alicui reservare speciali concessione non potest vicarius.

75 Iuri Spatronatus donationi decretum, seu auctoritatem interponere sine speciali mandato non potest vicarius.

76 Parochias novas sine speciali Episcopi licentia non valet vicarius erigere.

77 Pensionem super beneficijs, ubi Episcopus potest, sine eius speciali mandato nequit Vicarius imponere.

78 Oeconomum Ecclesiæ vicarius constituere non potest, nisi Episcopi speciale accedat permissum.

79 Deponere à beneficijs, officijs, aut Ordine sine speciali Episcopi licentia non potest vicarius.

80 Dignitatis creationi à Canonicis factæ non potest vicarius generalis Episcopi auctoritatem interponere.

81 Ecclesias vetustate collapsas, quæ ob earum, & parochianorum inopiam nequeunt restaurari, in matrices, vel alias viciniores absque speciali mandato vicarius Episcopi transferre non potest.

82 Præsentare non potest vicarius generalis ad beneficium iuris Spatronatus ad Episc. præsentationem pertinens, absque eius speciali mandato.

83 Ordinis Episcopalis ea, quæ fuerint, exercere non potest vicarius, etiamsi Episcopus sit, ex generali commissione.

84 Ordinis Episcopalis ea, quæ sunt, præter Speciale sui Episcopi mandatum, committere non potest vicarius, etiam Episcopus, alteri Episcopo.

85 Hæresis crimen sine peculiari commissione vicarius Episcopi non punit.

86 Absoluere à crimine hæresis, etiam de licentia Episcopi non potest vicarius generalis.

87 Pœnitentias publicas imponere, aut pœnitentes reconciliare sine speciali mandato vicario generali non licet.

88 Voluntatem puellæ habitum regularem suscipere, aut professionis votum emittere volentis ex generali commissione Vicarius explorare non potest.

89 Ædificationi monasterij per testatorem relicti, assensum, & auctoritatem vicarius generalis Episcopi sine eius licentia interponere nequit.

90 Indulgentias prætextu generalis commissionis vicarius generalis concedere nequit.

91 Confessionis audiendæ facultatem, seu licentiam vicarius generalis Episcopi ex generali concessione alijs concedere non potest.

92 Confessiones fidelium ex vi mandati generalis potest Vicarius generalis audire, si sit sacerdos.

93 Monacho licentiam causa studiorum proficiscendi impertiri non potest Vicarius generalis prætextu commissionis generalis, in locis, in quibus Episcopus loco Abbatis est.

94 Matrimoniales causas cognoscere, aut eas tractare ex vi generalis commissionis Vicarius generalis Episcopi non potest.

95 Matrimonij monitionibus etiam iusta causa intercedente dispensare non potest Vicarius generalis absque Speciali Episcopi assensu.

96 Interdicta relaxare non potest Vicarius generalis nisi speciali mandato.

97 Dimissorias, seu commendatitias litteras ad Ordines suscipiendos clericis suæ diœcesis non potest Vicarius generalis concedere, nisi Episcopo in remotis agente.

98 Episcopus in remotis agere quando dicatur.

99 Substituere alium Vicarium generalis Vicarius non potest, nisi Episcopi Specialis licentia præcedat.

100 Vicarius constitutus ab Episcopo cum facultate, & clausula substituendi, non potest facere alium Vicarium, nisi substituat ad modicum tempus.

101 Vicarius generalis potest unam, vel plures causas delegare ex vi commissionis generalis.

102 Visitare diœcesim absque speciali licentia non potest Vicarius generalis.

103 Synodum diœcesanam congregare citra speciale mandatum non potest Vicarius generalis Episcopi.

104 Defunctorum pias voluntates exequi non potest Vicarius generalis, nisi specialis facultas ab Episcopo fuerit concessa.

105 Vicarius generalis ex officio potest compellere ad exequendum pias defunctorum voluntates fidei commissarios, & executores laicos.

106 Alienationibus, seu transactionibus rerum Ecclesiarum Vicarius generalis absque speciali mandato decretum interponere non potest.

107 Absoluere ab irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto proueuientibus sine particulari concessione Vicarius generalis non potest.

108 Restitutionis in integrum causam tractare Vicarius generalis non potest.

109 Iuramentum purgationis Canonicæ non defertur Vicario sine mandato.

110 Appellationis omisso articulo consentire non potest Vicarius generalis, vt Metropolitanus cognoscat in principali negotio.

111 Delegata Specialiter Episcopo Vicarius generalis cognoscere non potest.

112 Feudales causas, nisi speciale adsit mandatum, Episcopi Vicarius cognoscere non potest.

113 Exemplum ex originali sumptum, vt eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat, Vicarius generalis authorare non potest.

114 Repræsalias sine Speciali mandato concedere non potest Vicarius generalis.

115 Excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis, seu ablatis sine speciali facultate non potest decernere generalis Vicarius.

116 Absoluere à casibus reseruatis per ipsum Episcopum ex generali concessione non potest Vicarius generalis.

117 Causas criminales, nisi specialiter commissæ fuerint Vicarius generalis expedire non potest.

118 Absoluere condemnatum inquisitum vicarius generalis non potest.

119 Confiscare clericorum bona non potst vicarius generalis.

120 Pœnas corporales in pecuniarias non potest conuertere vicarius generalis.

121 Dispensare non potest vicarius generalis ex generali vicariatus mandato.

122 Charitatiuum subsidium Vicarius generalis imponere non potest, nisi hoc sit sibi ab Episcopo specialiter demandatum.

123 Quartam decimarum, mortuariorum, & Synodari-

cum vicarius generalis absque ſpeciali mandato imponere non poteſt.

124 Clauſula generalis (& ad omnia alia etiamſi exigant ſpeciale mandatum) comprehendit caſus, quos Vicarius generalis expedire non poteſt abſque Epiſcopi aſſenſu.

125 Epiſcopus an teneatur vicarium ſibi conſtituere? oſtenditur.

126 Epiſcopus poteſt binos principales vicarios creare, vt cauſarum expeditio facilius conſulatur.

127 Vicarius generalis dicitur ille, qui conſtitutus eſt cum generali poteſtate in loco, vbi Epiſcopus ſedem habet.

128 Complutenſis vicarius generalis non eſt, quia nec creatus eſt, nec reſidet vbi Epiſcopus ſedem habet.

129 Epiſcopus duarum diœceſium etiam æque principaliter vnitarum, non poteſt duos vicarios generales conſtituere in principalibus locis prædictarum diœceſium.

130 Vicarius conſtitutus in vna diœceſi cenſetur etiam in altera ſibi vnita conſtitutus.

131 Diœceſes duæ, etiam æque principaliter vnitæ reſpectu Epiſcopi reputantur vna.

132 Vicarius Epiſcopi, quia eſt conſtitutus in dignitate, poteſt eſſe Papæ delegatus.

133 Dignitas eccleſiaſtica eſt rerum eccleſiaſticarum adminiſtratio cum iuriſdictione.

134 Vicarius Epiſcopi habet iuriſdictionem rerum eccleſiaſticarum.

135 Prælatus dicitur vicarius Epiſcopi ratione iuriſdictionis, quam habet cum adminiſtratione.

136 Vicarius Epiſcopi poteſt eſſe executor gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in curia Romana, & conſeruator.

137 Vicarius Capituli Sede vacante poteſt eſſe delegatus Papæ, ac gratiarum beneficialium executor.

138 Vicarius Epiſcopi electi, & confirmati, licet non dum conſecrati, poteſt eſſe Papæ delegatus.

139 Vicarius foraneus non poteſt eſſe delegatus Papæ.

140 Vicarij foranei dicuntur potius obtinere officium, quam dignitatem.

141 Vicarij nominati à Prælatis inferioribus habentibus epiſcopalem, & ordinariam iuriſdictionem non poſſunt eſſe Papæ delegati.

142 Commiſſa Epiſcopo, vel eius vicario, non poſſunt expediri per vicarium Capituli Sede vacante.

143 Vicarius Epiſcopi ipſius Epiſcopi repræſentat perſonam, & auctoritatem, eiuſque locum tenet.

144 Vicarius Epiſcopi præcedit Archidiaconum, etiamſi haberet priuilegium obtinendi primam Sedem poſt Epiſcopum, præcedit etiam Abbates, Archipresbyteros, Canonicos etiam Epiſcopos, & alios Prælatos Epiſcopo inferiores.

145 Vicarij iuriſdictio ab Epiſcopo reuocari poteſt.

146 Epiſcopus ſi fuerit maiori excommunicatione notatus, & publice denunciatus, eius officialis, ſeu vicarius generalis iuriſdictionem ſuam exercere non poteſt.

147 Collatio beneficij non valet, ſi dum Epiſcopus excommunicatus eſt, vicarius conferat.

148 Vicario Epiſcopi excommunicato non eſt excommunicatus eius ſubuicarius, aut ſucceſſor.

149 Suſpectus recuſari poteſt vicarius ex ſuſpicione Epiſcopi.

150 Suſpecto vicario Epiſcopi quando cenſeatur ipſe Epiſcopus ſuſpectus? & coram quo cauſa ſuſpicionis cognoſci debeat? oſtenditur.

151 Vicarij iuriſdictio per Epiſcopi mortem expirat etiam quoad negotia iam cœpta.

152 Geſta à vicario ignorante mortem Epiſcopi longè diſtantis valida ſunt.

153 Beneficia conferre poteſt vicarius ante ſcientiam mortis Epiſcopi, ſi conferendi poteſtatem habebat.

154 Vicarij iuriſdictio non ſolum expirat morte naturali ipſius Epiſcopi, ſed etiam ciuili.

155 Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, vel alius Prælatus, qui tempore commiſſionis conſtitutus erat in dignitate, & inter iudices Synodales deſignatus, poteſt poſt eandem dignitatem renuntiatam eſſe iudex, & de cauſa ſibi commiſſa cognoſcere.

156 Vicarius generalis finito officio non poteſt procedere in illa cauſa, quæ ſibi commiſſa fuit non ſub nomine proprio, ſed ſub nomine dignitatis.

157 Iuriſdictio Epiſcopi Sede vacante ad Capitulum deuoluitur.

158 Capitulum Sede vacante intra octo dies poſt mortem Epiſcopi eligere tenetur vicarium, alias illius deputatio deuoluitur ad Metropolitanum.

159 Forma ponitur, qua vicarius generalis à Capitulo Sede vacante creari ſolet.

160 Sedes epiſcopalis vacare dicitur donec litteræ Apoſtolicæ Prælati, cuius Sedes vacabat, fuerint expeditæ, & præſentatæ Capitulo.

161 Epiſcopus prouiſus non poteſt epiſcopatum adminiſtrare, niſi litteris expeditis, & oſtenſis.

162 Vicarius à Capitulo Sede vacante, ſi aliquibus non vocatis creatus fuerit, eſt reuocandus, & Capitulum denuo congregandum ad ipſius vicarij conſtitutionem.

163 Archidiaconus non ſuſtinet vicarij vices in illis octo diebus, infra quos Capitulum cogitur vicarium eligere, quia in illis totum Capitulum adminiſtrare debet.

164 Terminus octo dierum, infra quem tenetur Capitulum Sede vacante vicarium conſtituere, non currit niſi à die ſcientiæ translationis Epiſcopi ad aliam Eccleſiam.

165 Capitulum Sede vacante an poſſit plures vicarios ſibi conſtituere? oſtenditur.

166 Vicarius à Capitulo Sede vacante, ſi Canonicus ſit, & abſit à choro, non percipit diſtributiones quotidianas, quamuis ſit in actu exercendi officium.

167 Vicarius à Sede vacante conſtitutus debet in choro ſedere in loco proprio ſui canonicatus, antiquiores non præcedendo.

168 Vicarius Capituli Sede vacante debet eligi Doctor, vel Licentiatus, vel alias quantum fieri poteſt, idoneus, etſi non eſſet Doctor, poteſt Capitulum in ipſo actu deputationis dare ei conſultorem Doctorem.

169 Diœceſis quando veniat appellatione vrbis, oſtenditur.

170 Vicarius Epiſcopi ad beneplacitum poteſt reuocari.

171 Vicarius à Capitulo Sede vacante conſtitutus an poſſit ab eo reuocari? oſtenditur.

172 Capitulum conſtituens ſecundum vicarium, cenſetur primum reuocare.

173 Capitulum ſi conſtituat vicarium ſimpliciter abſque temporis præfinitione, eius officium durabit durante Sedis vacatione.

174 Capitulum Sede vacante in deputatione ſui vicarij

potest apponere clausulam, vt in causis Canonicorum procederet cum voto certi consultoris.

175 *Per Constitutionem vicarij generalis in spiritualibus, & temporalibus non transeunt ea, quæ requirunt speciale mandatum.*

176 *Capitulum in commissione vicarij potest sibi aliqua reseruare.*

177 *Vicarius Capituli substituere non potest, nisi ei in mandato substituendi facultas concedatur.*

178 *Vicarius Episcopi Sede vacante debet habere salarium.*

179 *Vicarius Episcopi iam defuncti non potest petere salarium non conuentum, à suo successore pro seruitio præstito eius prædecessori.*

180 *Capitulum Sede vacante si suspensionis censura sit irretitum, principalis eius vicarius iurisdictionem exercere non potest.*

181 *Vicarius Capituli Sede vacante finito officio tenetur stare syndicatui.*

182 *Episcopus per seruationem administrationis officij gesti à vicario Capituli Sede vacante exigere ac in aliquo delicto compertum punire potest.*

183 *Vicarius Episcopi non tenetur ad syndicatum.*

EPISCOPVS VICARIVM generalem qualem constituere debeat?

ALLEGATIO LIV.

1 IN assumendo Vicario non oscitanter se gerere debet Episcopus, sed personam tenetur eligere qualificatam, circunspectam, bonæ, & approbatæ vitæ, timentem Deum, veridicam, liberalem, temperatam, fortem, magnanimam, mansuetam, doctam, & quæ non declinet ad dexteram, nec ad sinistram, vt post multos admonet *Sbroz. de Vicario Episcopi libro primo quæst. 33. & quæst. 34.*

2 Dicit quod non expedit eligere exterum ad vicariatum, *& quæst. 46. numero 15.* post *Felin. cons. 40. numero 7.*

3 Tenet Episcopum non posse creare Vicarium ante apprehensionem possessionis episcop. quamuis fuerit per Papam pronuntiatus Episcopus.

4 Debet etiam in Vicarium eligere clericum, saltem primæ tonsuræ, non vero laicum, *capit. decernimus*, vbi *Abb. numero 12. Felin. numero 6. Dec. numero 15. Rip. numero 56. & cæteri omnes, de iudic. Tiraq. de incompatib. benefic. par. 2. capit. 10. numero 11. Couarr. in capit. alma mater, §. 11. numero 3. Millis in repert. verbo laicus, Lancelot. in instit. Canon. in titul. de officio Vicarij §. 1. Bertachin. in tract. de Episcopo titul. Vicario Episcopi numero 14. Ioan. Selua de benefic. par. 2. quæst. 23. numero 13. Rebuff. in pract. benefic. titul. de Vicario Episcopi numero 35. Læli. Zechi. de Republ. eccles. capit. 23. de Vicario Episcopi §. 1. numero 1. Anton. de Pratis in tract. de iurisdict. Episcopi capit. 6. numero 43. Parlad. differ. 9. §. 1. numero 33. Molcon. de maiest. milit. Eccles. libro primo par. 1. capit. 16. pag. 270. Monet. de decimis capit. 9. numero 196. Azor. instit. moral. par. 2. libro tertio capit. 43. quæst. 10. praxis noua episcop. par. 2. capit. 4. numero 6. Vgolin. de potest. Episcopi capit. 4. §. 8. numero 1. Nicol. Garcia de benefic. par. 5. capit. 8. numero 2. Alphonsi. Aluarez, Guerrero in Speculo iuris Pontificij capit. 27. Bellet. disquisit. cleric. titul. de fauore clericorum reali §. 2. numero 60. & §. 3. numero 19. Soar. tom. 5. de censuris disputat. 2. sect. 3. à numero 8. Sbroz. de Vicario Episcopi libro primo quæst. 8. numero 2, & quæst. 31. Sahag. in capit. 2. de iudic. numero 110. Ioan. Segura Daulos in direct. iudicum ecclesiast. par. 1. capit. 12. numero 1. & 2. Frat. Ludou. de Miranda de ordine iudic. quæst. 2. artic. 7. Anastas. Germon. de sacrorum immunit. libro tertio capit. 3. numero 11. & capit. 14. numero 15. Morla in emporio iuris Ciuilis par. 1. titul. 2. quæst. 22. numero 10.*

5 Qui habitum clericorum deferat argument. *capit. in noua 16. quæst. 7.* tenet *Azori. dict. capit. 43. quæst. 10. versicul. præterea.*

6 Dummodo non eligat. clericum coniugatum, hic enim non potest esse Vicarius Episcopi, *Bertachin. in repert. verbo clericus coniugatus non potest, Lambertin. in tract. de iure patron. libro secundo par. 1. quæst. 7. artic. 4. numero tertio. Lap. in capit. 1. numero 2. de officio Vicarij lib. 6. praxis episcop. par. 1. verbo Vicarius dub. 7. Soar. d. sect. 3. numero decimo. Rebuff. d. titul. de Vicario Episcopi numero 36. Sanch. de matrim. libro 7. disput. 46. numero decimo quarto. Garcia. dict. capit. 8. numero tertio. Bellet. d. §. 3. numero 20. Sbroz. d. quæst. 31. numero quinto cum sequentibus*, vbi asserit procedere etiamsi clericus coniugatus contraxisset cum vnica & virgine, & deferret habitum, & tonsuram.

7 Licet autem non possit laicus constitui Episcopi Vicarius, poterit tamen constitui eius assessor, & consultor etiam in causis criminalib. contra clericos, *Abb. in capit. decernimus num. 28.* vbi *Felin.* & alij *de iudic. Cucch. in instit. maior. in titul. de Vicario Episcopi numero 49. Ioan. Segura Daulos in direct. iud. eccles. par. 2. capit. 11. numero 2. Decian. tract. crimin. tom. 1. libro quarto capit. 9. numero 73. Sbroz. dict. capit. 31. numero 10. & 12. Vgolin. d. capit. 4. §. 10. numero 3.*

8 Secularis enim vti minister iudicis ecclesiastici, & cum assistentia alicuius clerici potest cognoscere de causis clericorum, *capit. Moneta 11. quæst. 5. Aufrer. in tract. de potest. iudicis laici super personas eccles. reg. 2. numero 21. Marsil. in tract. de bannitis in verbo iudice, numero 198. Iacob. de Graffiis in decis. aureis par. 1. libro quarto capit. 18. numero 152. versic. quintus quando, Carol. de Grassis de effectibus clerical. effectu 1. num. 868. Bellet. dict. §. 3. numero 18.*

9 Potest etiam laicus deputari Vicarius Episcopi tantum in temporalibus, si ipse haberet solum iurisdictionem temporalem in aliquib. locis *Aufrer. d. tract. reg. 4. num. 36. Bellet. d. §. 3. num. 20. versic. si autem, Paurn. de potest. & officio Capituli Sede vacante in 2. par. princ. quæst. 10. numero 15. Anton. de Pratis dict. capit. 6. numero 43. Sbroz. d. capit. 31. numero 11.* vbi *numero 13.*

10 Resoluit laicum posse esse Vicarium Episcopi accedente Summi Pontificis dispensatione.

11 Bigamus Episcopi Vicarius esse non potest, vt post *Sbroz. Zechi. Sayr.* & alios resoluit *Nicol. Garcia d. capit. 8. numero 4.* censetur enim omni clericorum priuilegio exutus, vt per text. *in cap. vni. de biga. lib. 6.* tenet *Azor. d. par. 2. lib. 6. capit. 4. quæst. 12.* Nec bigamus effectus clericus poterit esse Vicarius, nisi prius solutus fuerit ab impedimento bigamiæ *Moscon. de maiestat. milit. Eccles. libro primo par. 1. capit. 16. pag. 270. Conrad. in templo monium*

iud. lib. 2. cap. 6. de Vicari. Episc. §. 1. numero 2. & 6. Nicol. Garc. d. capit. 8. numero 5.

12 Monachus, vel religiosus potest ab Episcopo, cum consensu tamen Abbatis, vel Superioris, Vicarius creari, argument. *glossi. in capit. de præsentium 16. quæst. 1. & in capit. si quis 58. dist.* resoluunt *Rota 3. de offic. Vicar. in antiq. Fusc. de visitat. libro secundo capit. 15. numero 100. Aloys. Ricci. dict. collect. 143. in fine, Sbroz. libro primo quæst. 38. Nauarr. comm. 2. de Regular. numero 68. Azori d. capit. 43. quæst. 10. versic. quæres itidem*, vbi addit debere Monachum socium habere ex eodem cœnobio ascitum, *Campan. in diuers. iuris Canon. rubr. 11. capit. 13. num. 118.* vbi etiam cum *Maiol. de irregular. libro primo capit. 10. sub num. 3. versicul. ideoque.*

13 Tenet huiusmodi Monachum si illegitimus sit, quamuis professione legitimatus fiat, Vicarij officium propter præeminentiam, & iurisdictionem, quam habet, exercere non posse.

14 Si quis fuerit religionem Mendicantium professus, aut in strictiori religione existat, ab Episcopo Vicarius institui non poterit, vt tenent *Azori. & Fusc. dictis locis, Sbroz. lib. 1. quæst. 40.*

15 Vicarij in iure tripliciter accipiuntur, quidam nati, seu legirimi sunt; foranei constituti alij: alij vero dati, siue constituti generales nuncupantur.

16 Legitimi namque, seu nati dicuntur, qui à lege ipsa constituti sunt, Archidiaconus videlicet, & Archipresbyter *capit. 1. de officio Archidiac.* ibi, vt Archidiaconus post Episcopum sciat se Vicarium esse in omnibus, & ibi, ad vicem sui Episcopi Vicarius reperiatur, *capit. vt singulæ, de officio Archipresb.* vltra Ordinarios in præcitatis iuribus, tenent *Mandos. regul. 14. Cancell. quæst 6. numero 16. Maranta de ordine iudic. par. 4. dist. 5. princ. numero 7. Rebuff. in praxi benefic. titul. de forma vicariatus numero 199. pag. 41. praxis episcop. par. 1. verbo Archidiaconus. Azori instit. moral. par. 2. lib. tertio capit. 14. quæst. 2. & quæst. 6. & capit. 15. versicul alter vero, Franc. Leo in thesauro fori eccles. par. 1. capit. 10. numero 2. versicul. sexta.*

17 Archidiaconi enim ipso iure absque aliquo facto, Episcopis absentibus, & eorum officialibus, Vicariorum munus exercent, vti ex *Butri. Host. Mandos. Franc. Marc.* & alijs tradit *Sbroz. de Vicario Episcopo libro primo quæst. 2. numero 15. & quæst. 36. numero 10.* Dimissorias litteras ad suscipiendos Ordines dare possunt *Cuch. instit. maior. lib. 2. tit. 9. de officio Archid. num. 7.* & monitoria concedere *Petr. Lazar. de monitorijs sect. 1. quæst. 6. num. 11.*

18 Foranei autem illi appellantur, qui extra ciuitatem, in qua est Episcopi Sedes, iurisdictionem exercent, vt pote, quos Episcopus in certa diœcesis parte, vel in oppidis constituit, *glossi. in Clement. etsi principalis, verbo foraneus de rescript. & in cap. 1. eod. verbo, de officio. Ord. libro sexto*, & vtrobiq; Doctores. Ob idque foranei nuncupantur, quia foris, idest extra locum, in quo episcopalis sedes est, Episcopi vice funguntur, vel quia forum teneant, aut quia deforis veniant, vt ait *glossi. verbo foraneus in d. capit. 1. Siluest. in summ. verbo Vicarius quæst. 4. in princ. Rebuff. in praxi benefic. tit. de forma, & declarat. nouæ prouis. verbo officiali Episcopi numero 1. Franc. Mar. Delphin. decis. 317. numero 17. par. 1. Cuch. libro secundo instit. maior. capit. 8. de Vicar. numero tertio. Anastas. Germon. libro primo animaduersionum iuris capit. 7. in princ. Sanchez. de Matrimon. libro tertio disput. 29. numero decimo, & Nicol. Garc. de benefic. par. 5. capit. 8. numero 29.*

19 Datiui tandem Vicarij, seu constituti generales, appellantur hi, quos Episcopus creauit, vel constituit, vt eius vices gererent in eodem tribunali, & loco, in quo ipse ius dicere consueuit, vt tradunt *Bart. Marant. Francisc. Marc. Couar.* & alij, quos refert *Sbroz. lib. 1. quæst. 2. num. 4.*

20 Vicarij nati, id est Archidiaconi, vel Archipresbyteri, licet ordinaria à lege, ratione officij, & dignitatis sibi tributa, fruantur iurisdictione, vt docet *glossi. verbo referant, in capit. vlt. de officio Archipresb.* per *text. in capit. 3. de officio iudic. ordin. Mara d.. distinct. 5. à numero 6. Cuch. dict. libro secundo tit. 10. de officio Archidiac. à numero 18. Azor. d. capit. 15. quæst. 6.* quia tamen non eandem, quam Episcopus, sed inferiorem quidem obtinent, vt colligitur ex text. in *capit. Romana, §. ab Archidiaconis, de appellation.* ibi, alijsque inferioribus, *Cuch. d. titul. 8. de vicar. à numero 23.* ideo ab illis recte ad Episcopum appellatio defertur, vt probat text. in *d. §. ab Archidiaconis.*

21 Maior vero dubitatio est an à Vicario foraneo ad Episcopum detur appellatio? in qua negatiuam partem tuetur *Anastas. Germon. dicto capit. 7. & de indultis Cardin. §. tibi quoad vixeris, numero 88.* ex text. in *capit. non putamus 2. de consuetud. libro sexto*, in quo Roman. Pontifex statuit, de officiali Episcopi ad Episcopum appellari non posse, & constat vicarium foraneum simpliciter officialem Episcopi dici per text. *in capit. vlt. de officio vicary lib. 6.* ibi, officialis, aut generalis Vicarius, &c. iura enim de Vicario generali loquentia, eum officialem principalem, vel generalem appellant, vt constat ex *Clement. 2. de rescrip.* ibi, principalis officialis Episcopi, & in *d. cap. vlt.* ibi, aut Vicarius generalis Episcopi: deinde mouetur argumento desumpto ex text *in d. capit. Romana, §. ab Archidiaconis.*

22 Contrariam tamen opinionem, imo à Vicario foraneo Episcopi ad ipsum dari appellationem, tenent *Ioan. Andr. Innoc. Archid. Anchar. Geminian. & Philipp. Franc. in d capit. non putamus, Guid. Papæ decis. 436. num. 42. Rot. decis. 3. de officio Vicary* alias 350. *in nouis, & decis. 297. numero 1. par. 2 diuers. Couarr. pract. capit. 4. num. 8. Mandos. reg. 24. Cancell. quæst. 6. num. 6. Maranta dict. distinct. 5 princip. num. 14. & 15. & par. 6. actu 2. num. 369. Franc. Marc. decis. 181. num. 6. par. 1. Sbroz, de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 55. num. 33. & quæst. 61. num. 6. & 7. & lib. 3. quæst. 6. num. 24. & 25. praxis episcop. par. 1. verbo Vicarius, §. 2. pag. mihi 335. Azori. instit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 45. quæst. 12. & 15. Roderic. in praxi de modo videndi, seu examinandi processum cap. 1. num. 31. Marchesan. de commissionib par. 1. cap. 6. num. 67. Nicol. Garcia dict. par. 5. cap. 8. num. 29. & 34. Sanchez de matrimon. lib. 3. disput. 29. num. 10. & 12. Molina de instit. tom. 6. disput. 13. num. 4. Iacob. Laurent. in tract. de iudice suspecto capit. 4. num. 14. in fine. Vgolin. de officio, & potestate Episcopi capit. 4. §. 9. numero 2. Auila de censur. par. 2. cap 6. disput. 6. dub. 4. Cardin. Tusch. littera A. conclus. 350. num. 43. & litt. V. conclus. 183. num. 9. & conclus. 186. num. 6. D. Barbosa in l. cum Prætor, § 1. numero 213. ff. de iudic. Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 8. par. 1.* Quæ opinio ex eo comprobatur, quia Vicarius foraneus diuersam ab Episcopo iurisdictionem habet, si quidem Episcopus Ordinaria,

naria, *capit. cum Episcopus 7. de officio ordin. in 6. capit. conquerente, capit. cum dilectus, eodem tit. in antiq. capit. cum venerabilis, de exception.* ipse vero cum non ex titulo officij, sed ex sola commissione, delegata ab Episcopo iurisdictione fruitur, *gloss. in Clem. 2. verbo foraneo*, & ibi *Cardin. de rescript.*

23 Vt fatentur omnes pro hac opinione supra citati, cumque de delegato ad delegantem prouocari non possit, *capit. super quæstionem 27. §. porro, de officio delegat. capit. dilecti. de appellat. libro primo & vlt. ff. quis, & à quo appellat. l. vlt. versicul. hæc teneant, C. de appellat. Cardinal. Tusch. littera A. conclus. 352. numero 40. Molin. d. tom. 6. tract. 5. disputat. 21. numero 5. & disputat. 22. numero primo. Sigismund. Scacc. de appellation. quæst. 7. numero 63. & quæst. 8. numero 31. & 34. Barbosa d. §. 1. numero. 218.* ideo de Vicario foraneo tanquam à delegato ad Episcopũ delegantem, cum idem tribunal, & auditoriũ non constituant, merito appellatio defertur.

24 Et procedit in Vicario generali, in ciuitate tantum constituto, quia iste vere generalis non est, imo foraneus propriè dici potest, nisi generaliter ad totius diœcesis causas deputetur, ita *Nicol. Garcian. d. capit. 8. numero 33.* contra *Sbroz. lib. 3. quæst. 2. numero 5.*

25 Non obstant igitur fundamenta, quibus contrarium tenuit *Anast. Germon. loco supra relato*, nam ad primum & principale respondetur verbum, officialis, simpliciter prolatum, nullo iure solum ad Vicarium foraneum deferendum est, aliqua verosimili ratione defendi potest, Summi enim Pontifices in *d. capit. vlt. de officio vicarij libro sexto, & in Clement. 2. de rescript.* ac alijs iuribus vicarium foraneum simplici, officialis, verbo nominarunt, non vt propriam verbi, *officialis*, significationem exprimerent, quasi illo verbo non alius, quam vicarius foraneus regulariter comprehendatur: & ex diuersis generalem vicarium, principalem officiali, seu vicarium generalem appellant, non vt significent ad denominandum vicarium generalem verbum, officialis, sufficiens non esse absque adiectione principalis, aut generalis: sed potius vt palam, & sine vlla dubitatione percipiantur an de generali Vicario, an de foraneo, vel de vtroque loquantur: vnde verbum, officialis, simpliciter prolatum, tam de vicario generali, quàm de foraneo intelligitur, nisi in eisdemmet iuribus, vbi ita profertur, appareat Pontifices ad foraneos tantum respexisse: quando vero additur verbum, *generalis*, vel *principalis*, fit ad exclusionem vicarii foranei, cum sub illo tantum verbo, *officialis*, comprehenderetur, vtrumque probatur in *d. Clement. 2. de rescript.* vbi Summus Pontifex postquam verbo, *officialis*, principalis adiecit ad denominandum vicarium generalem, & paulo post de vicario foraneo loquens non tantum officiali, simpliciter dixit, sed foraneo addidit his verbis, in officiali tamen foraneo: quasi significet, officialis, verbo vtrumque comprehendi, & ideo ad constituendam differentiam inter ipsos, alterum principalem officialem, alterum foraneum nominari necessarium fuit.

26 Generales Episcopi vicarii, qui Datiui appellantur, Ordinariam habent iurisdictionem, vt tenent *gloss. verbo, officialem, in capit. 2. de officio vicarij libro sexto & verbo, generaliter, in capit. Romana, de appellat. eodem lib. & verbo, & iurgia in capit. perlectis, distinct. 25.* & vltra Ordinarios in præcitatis iurib. resoluunt. *Purpur. in rubr. de officio eius, numero 10. & in l. more 5. numero 91. & 92. de iurisdiction. omnium iud. Gregor. Lopez in l. 2. gloss. 1. titul. 4. par. 3. Silvest. verbo Vicarius, quæst. 4. in princip. Couarr. pract. capit. 4. numero 8. & libro tertio, variarum capit. 20. numero 4. Maranta d. distinct. 5. numero 12. & 13. Vanti. de nullitat. titul. de nullitat. ex defectu iurisdict. deleg. numero 25. Corras. de benefic. parte 2. capit. 8. numero 13. Bertachin. de Episcopo, libro quarto part. 7. de vicario Episcopi numero 1. Mandos. d. regul. 14. quæst. 6. numero 6. Molin. de primogenijs libro primo capit. 25. numero 13. Gambarupt. de potestate Legati lib. 9. numero 33. Federic. Scot. tom. 2. resp. libro octauo resp. 3. numero 9. Paxin. de potest. Capituli Sede vacante par. 1. quæst. 2. numero 2. & 3. & par. 2. quæst. 10. numero 3. & 4. Læl. Zechi. de republ. eccles. capit. 23. de vicario Episcopi, §. 2. numero 1. Alphons. Aluarez Guerrero, in speculo iuris Pontific. capit. 27. in princip. Salzed. ad Bernard. capit. 76. in gloss. verbo dispenset, pagina 305. in nouiss. edit. Masc. de probat. conclus. 1412. numero 9. & 22. Azpued. lib. 1. numero 7. titul. 9. lib. 3. nouæ recopil. Vgolin. de censuris, tab. 1. capit. 1. §. 20. numero 6. & de officio, & potestate Episcopi, capit. 4. §. 9. numero 2. Soar. de Paz. in pract. tom. 1. temp. 1. numero 6. & 7. & tom. 2. præl. 3 numero 3. Gutier. canon. libro 2. cap. 17. numero 17. & de matrimon. capit. 69. numero septimo. Sayr. de censuris libro primo capit. 6. num. 8. Merl. in emporio iuris par. 1. titul. 2. de iurisdict. omnium iudicũ in prælud. numero 86. & quæst. 17. numero 35. Iacob. de Laurent. in tract. de iudice suspecto capit. 4. numero 21. post med. Azori. instit. moral. parte 2. libro tertio capit. 43. quæst. 5. Sbroz. d. libro secundo quæst. 55. Sabag. in rubr. de officio deleg. numero 10 & 11. Mascon. de maiest. milit. Ecclesiæ libro primo par. 1. capit. 10. pagina 269. & 273. Franc. Leo in thesauro fori eccles. par. 1. capit. 10. de vicar. numero vndecimo & cap. 16. num. 62. Amat. Roderic. in pract. de modo videndi, seu examinandi processum capit. 1. numero 30. Fratr. Basil. Ponc. de impedimen. matrimon. capit. 26. §. 6. versicul. idem etiam dicendum, pagina 340. Molin. de iustit. tract. 3. disputat. 59. numero secundo & tract. 5. disputat. 10. numero 1. 3. & 5. & disputat. 14. numero quarto & disput. 26. numero 7. in fine, Bobadil. in sua politica libro primo cap. 12. numero 37. D. Barbosa in l. quia tale, numero 92. ff. soluto matrimon. & in l. cum prætor, §. 1. numero 372. ff. de iudic. Fratr. Ludouic. Miranda de ordine iudic. quæst. 2. artic. 6. Sanchez, de matrimon. libro tertio disput. at. 29. numero tertio. Nicol. Garcian. de benefic. par. 5. capit. 8. numero 21. Cardoso in praxi iudicum, verbo vicarius, numero 7. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 11. num. 64. Aloys. Ricci. in collect. decis. par. 5. collect. 1600. & in praxi aurea resolut. 99.*

27 Sic etiam Vicarij, seu Vicegerentes alicuius Magistratus, Ordinarij (quales sunt Correctorum in Hispania, quibus permittitur, imo iubetur, vt secum habeant locum tenentes, seu Vicarios iurisperitos, *l. 10. titul 5. libro tertio nouæ recopilat.* qui vulgo appellantur, tenientes, ô alcaldes maiores) Ordinarij iudices sunt, ita *gloss. in rubr. titul. C. de officio eius, & verbo rectorum in l. 2. eodem titul.* quas post *Bart. in l. nec quicquam, §. vbi decretum, numero quinto ff. de officio Proconsul.* sequuntur *Alciat. in rubr. de officio Ordinar. numero vigesimo quinto. Marant. dicta distinct. 5. numero 17. & 18. Aviles ad capit. 4. Præt. verbo iustitia, Molin. de primog. libro primo capit. 25. numero 12. alius. Molina d. tract. 5. disput. 13. numero secundo. Bobadil. d. lib. 1. cap. 10. numero 44. Azpued. d. lib. 1. num. 5. Nicol. Garcia.*

d. capit. 8. *numero* 26. Hi in locum alterius magistratus absentis, scilicet, mortui, vel impediti, substituuntur ab eis, qui à lege ad id potestatem habent, vt deducitur ex *l.* 1. ibi, siue proconsulatum, &c. *ff. tutorib. & curator. dat. ab his*, ideoque appellantur etiam, suffecti, *l.* 2. §. *post hunc, in fine*, ibi, quo suffectus fieret, &c. *ff. de origine iuris, capit. quædam*, ibi, suffecti consules, *distinct.* 2. Illi vero ab Episcopis substituuntur, quibus facultas est concessa constituendi sibi Vicarios generales, iuxta totum *titul. de officio Vicary libro sexto*, ne forensibus negotijs impediti, verbo, & ministerio Dei circa oues sibi commissas, vacare non possint.

28 Huiusmodi Vicarij, licet interueniente nominatione Correctorum, Episcoporum, seu aliorum Magistratuum constituantur, ab ipso tamen Principe, seu lege auctoritatem ad id tribuente constituti censentur ex reg. *l.* 2. *versic. omnia enim, C. de veteri iure enucl.* tradit ex alijs *Nicol. Garc. d. capit.* 8. *numero* 25. *& sequen.* ac subinde iurisdictionem habere ratione officij, & tituli Vicariatus, quem obtinent, vt bene insinuant *capit.* 2. ibi, per commissionem officij, *de officio Vicarij libro sexto cap. cum nullus, in princip.* ibi, cum ad hoc se ipsius officium non extendat, *de tempor. ordin eodem lib.* obseruant *Abb. consil.* 21. *numero tertio, lib.* 1. *Couarr. pract. capit.* 4. *à numero* 4. *in fine:* siue enim dicamus talem iurisdictionem eisdem à lege concedi cum officio, vbi primum vicarij constituuntur, vt ex *gloss. verbo generaliter*, ibi, vel dici posset, *in d. capit. Romana, in princip. Abb. in capit.* 2. *ad fin. ne prælati vices suas, Sbroz. libro secundo quæst.* 55. *numero* 14. *&* 26. *Sanchez d. libro tertio disput.* 29. *numero* 13. Siue etiam asseramus eos iurisdictionem accipere ab ipso Episcopo, vel Magistratu ex consensu, & permissu legis, sicut accipit Legatus à Proconsule, *l. Legati, ff. de officio Proconsul. l. cum Prætor, versicul. is quoque, ff. de iudic.* vt tenet post *Couar. lib.* 3. *var. cap. vlt. num.* 4. *Garc. d. cap.* 8. *numero* 24.

29 Vtcumque denique sit, illam habent ex titulo, & officio vicariatus: ex quo fit illos iudices Ordinarios dici, cum tales illi dicantur, qui iure sui officij, dignitatis, vel magistratus iurisdictioni, seu iuridicundo præsunt, *Morla in emporio iuris par.* 2. *tit.* 2. *in prælud. num.* 88. *Molina de iustit. tom.* 6. *disput.* 8. *num.* 2. *&* 3. & bene explicat *D. Barbosa in l. cum prætor* §. 1. *à num.* 15. *ff. de iudic.*

30 Verum Episcopi Vicarium generalem, delegatam non ordinariam habere iurisdictionem tenent multi non contemnendi nominis Auctores, scilicet *Alex. in rubr. ff. de officio eius numero* 17. *Goffred. in summ. de officio vicarij num.* 2. relatus à *gloss. verbo generaliter, in dicto capit. Romana, Alciat. in rub. de officio Ordinarij, numero* 24. *Sot. in* 4. *distinct.* 18. *quæst.* 4. *art.* 3. *versicul. circa concessiones, Anania. Germon. libro primo, animadvers. capit.* 6. *per totum, & de indultis Cardin.* §. *tibi quoad vixeris, numero* 43. *&* 85. *Anton. Gomez. in Bulla Cruciatæ capit.* 4. *circa quartam quæst. num.* 21. *Ioseph Gonzal. variar. quæst. cap.* 27. *per totum* post *gloss. verbo, absque rationabili in capit. vt debitus honor*, 59. *de appellat. & in capit.* 2. *verbo statuitur*, secundum vnum intellectum, *ne prælati vices suas, & in capit. perlectis, verbo, & iurgia, in fine, distinct.* 25. qui pro sua opinione non leuia, aut insubtilia argumenta afferunt.

31 Primo sic argumentantur. Episcopus Ordinariam habet iurisdictionem, *capit. Episcopus* 7. *de officio Ordinarij libro sexto capit. conquerente, capit. cum dilectus, eodem titul. in antiq. capit. cum venerabilis, de exception.* ergo in personam sui Vicarij eadem iurisdictio consistere non potuit, sequeretur enim absurdum, quod vna & eadem iurisdictio penes duos in solidum esset, quod naturali rationi repugnat: nam sicut vna possessio, vel idem dominium penes duos residere non potest, *l.* 3. §. *ex contrario, ff. de acquiren. possess. l. si vt certo*, §. *si duobus vehiculum, ff. commodati*, ita nec eadem iurisdictio, cum validum sit argumentum de possessione, & dominio ad iurisdictionem, *l. qui fucere*, 20. *ff. de statu homin.*

32 Secundo sic. Iurisdictio Ordinaria ea dicitur, quæ à lege datur, & descendit *l. & quia*, 6. cum similibus, *ff. de iurisdict. omnium iudic. Octauian. Vestri. in præxi libro tertio, capit.* 3. *numero* 2. *Vant. de nullitat. titul. de nullit. sentent. ex defectu iurisdict. numero* 31. *Molin. de primogen. libro primo capit.* 25. *numero* 11. *&* 12. Sed in vniuerso iuris Pontificij, aut Ciuilis corpore nulla lex, aut constitutio extat, quæ Episcoporum Vicarijs iurisdictionem tribuat, ergo eorum iurisdictio ordinaria non est.

33 Tertio. Si iurisdictio Vicarij ordinaria fuisset, omnino perpetua esset, nec tempore aliquo reuocaretur *d. l. & quia*, vbi omnes communiter, at iurisdictio Vicarij perpetua non est, cum ab Episcopo reuocari possit, vt infra dicetur nu. 145. ergo ordinaria non est.

34 Quarto. Episcopi Vicarius illius vicem gerit, & vtriusque vnum est tribunal. *d. capit. Romana*, ibi, eorum vices supplendo, & ibi, vnum sit consistorium: sed ille qui vice alterius fungitur, nihil proprium habet, sed delegata iurisdictione vti creditur, vt ait *Papinian. in l.* 1. §. *qui mandatam, ff. de officio eius.* Qui mandatam, inquit, iurisdictionem suscipit, proprium nihil habet, sed eius, qui mandauit, iurisdictione vtetur, & *l. etsi prætor* 3. *eodem tit l. solet* 16. *de iurisdictione omnium iudicum:* ergo Vicarium Episcopi delegatam iurisdictionem habere dicendum est.

35 Quinto sic argumentatur. Inter iurisdictionem ordinariam, & delegatam illa constituitur differentia, quod prior mortuo adhuc concedente permanet, *capit. delegatos* 2. *de officio legati, libro sexto l. more maiorum* 5. *de iurisdict. omnium iud. Menoch. de arbitr. libro primo quæst.* 69. *numero* 2. *Petr. Gregor. Syntagm. iuris lib.* 47. *capit.* 32. *numero* 2. *Morl. d. titul.* 2. *numero* 104. *&* 105. *D. Barbosa in d. l. quia tale, numero* 84. *Sanchez de matrimon. libr. octau. disputat.* 28. *numero* 4. *&* 5. Posterior vero re integra morte delegantis finitur, *capit. relatum, de officio deleg. si delegatus, eodem titul. libro sexto, l. eum qui* 15. *cum duabus sequentibus, de iurisdict. omn. iud.* Sed iurisdictio Vicarij per Episcopi mortem expirat *Clement. fin.* vbi *gloss. verbo contestata, de procurator.* & dicemus infra numer. 151. igitur Vicarij iurisdictio magis cohæret delegatæ iurisdictioni, quam Ordinariæ.

36 Sexto, & vltimo. Vicarium generalé ab Episcopo constitui nemo dubitat, sed iurisdictio ordinaria ab Episcopo concedi non potest, *gloss. verbo statuuntur, in cap.* 2. *ne Prælati vices suas*, & clarius ostenditur ex *capit. à iudicibus* 2. *quæst.* 6. ibi, Ordinarij vero sunt, qui ab Apostolico, vt ecclesiastici, vel ab Imperatore, vt pote seculares, legitimã potestatem accipiunt, vnde reliqui omnes excludi videntur, & per consequens Episcopi, à potestate

creandi Ordinarios, argument. *capit. nonne, de præsumpt.* ergo huiusmodi Vicarium non ordinadam, sed delegatam habere iurisdictionem dicendum est. Augetur etiam, quia si Vicarius principalem, & ordinariam iurisdictionem diceretur habere, sequeretur quod ipse posset omnia illa, quæ potest Episcopus, aut saltem ea, quæ sunt suæ iurisdictionis, sed hic est, quod Vicarius non potest vacantia beneficia conferre, nisi beneficiorum collatio sit ei particulariter concessa, *capit. vlt. de officio vicarij, libro sexto.* & infra dicetur num... sicut nec potest alia huius generis ei interdicta, de quibus sigillatim tractabitur, igitur Episcopi Vicarius delegatus dicitur, non autem Ordinarius.

37 His tamen non obstantibus verior est prima opinio, & argumentis in contrarium adductis facilis patet responsio. Nam ad primum respondetur non recte deduci de iurisdictione ad dominium ob diuersitatem rationis inter vnum, & alterum, *Sbroz. de Vicario Episcopi libro secundo quæst. 55. numero 28. Rot. Rom. apud Farin. decis. 696. in nouissim.*

38 Tamen licet fateremur procedere argumentum, & verum esse duos in solidum eandem rem possidere non posse, vt probant *text. in l. si vt certo, §. si duobus vehiculum, ff. commodati*, ibi, duorum quidem insolidum dominium, vel possessionem esse non posse, *l. duo, 19. ff. precario, capit. licet causam, versic. ex præmissis*, ibi, duo insimul eandem rem, & eodem modo insolidum, possidere non possunt, *de prob.* cum citatis per *Gom. ad l. 45. Taurinum. 99. Mantu. Paralip. dialog. 50. Vacon. declarat. iuris lib. 2. capit. 39. Cuiac. lib. 9. obseruat. 32. Gilchen. de præscript. par. 1. capit. 6. numero 205. Cardin. Tusch. tom. 6. littera P. conclus. 429.* hoc esset intelligendũ procedere solum quando duo possident eandem rem insolidum eodem modo, eodemque respectu, vt declarauit Pontifex in *d. capit. licet causam, versicul. ex præmissis.*

39 Non ita si diuerso modo, & diuersis respectibus, veluti quia vnus naturaliter, alter vero ciuiliter possidet, vel quando vnus respectu dominij, vt debitor, alius respectu iuris pignoris, vt creditor: vel quando alius respectu vsus fructus, & alius respectu vsus rem tenet, notauit *gloss. verbo eodem modo, in d. capit. licet causam, post gloss. magnam, in fine, in lib. 3. §. ex contrario, ff. de acquiren. possess.* quam ibi sequuntur *Bart. num. 8. & 10. Alex. numero 28. & 30. Iason. numero 41. & 60. & Gomez, d. l. 45. num. 100. Cardin. Tusch. dict. conclus. 429. numero 9.* Sic etiam non inconuenit, quod eiusdem rei dominiũ diuersis respectibus insolidum sit penes duos, directum scilicet penes dominum, vtile penes emphyteutam, vt Doctores communiter in *d. §. si duobus vehiculum, Pinell. in l. 2. C. de bonis mat. par. 3. numero 11.* quos explicat *Valasc. de iur. emphyt. quæst. 13. à princ.* & præcipuè *numero 3. & numero 12. versic. non obstat*, similiter etiam non erit inconueniens, quod iurisdictio vna Ordinaria sit penes Episcopũ principaliter, & naturaliter, & penes eius vicarium secundario in exercitio ex commissione legis.

40 Ad secundum respondetur, quod licet nulla lex Canonica, aut Ciuilis in vniuerso iure reperiatur, quæ expresse iurisdictionem ordinariam huiusmodi Vicarijs tribuat, tamen cum iure Canonico liceat, & permittatur Episcopis Vicarios constituere, *capit. cum Episcopus, de offic. Ordin. capit. vt officium 11. & capit. vlt. de hæret. libro sexto*, ideo prædicti Vicarij ab Episcopis permissione, & auctoritate Pontificum nominati, ab ipsis Pontificibus electi censentur, & per consequens eis ordinariam iurisdictionem tributam.

41 Ad tertium respondetur, quod sicut Vicarius, mediante Episcopi nominatione Ordinariam iurisdictionem à lege consequitur, ita etiam contraria eiusdem Episcopi voluntate tollitur, & eius iurisdictio reuocatur, quia omnis res per quascunque causas nascitur per easdem dissoluitur, *capit. omnis res, de regul. iuris, lib. capit. omnes 27. quæst. 2.* cum citatis *in libello de principys vtriusque iuris, littera R. numero 19.*

42 Ad quartum respondetur, non ex eo, quod quis alterius vicem gerit ab Ordinaria iurisdictione excludi, namque Legatus Papæ eius gerit, *capit. 1. de officio legati*, & tamen habet Ordinariam iurisdictionem *capit. 1. de officio legati, libro sexto*, & quæ ibi communiter tradunt scribentes, teste *Sahag. in rubric. de officio deleg. numero vndecimo.* Vnde *P. Sanchez. d. disput. 19. numero 13.* asserit vicem alterius gerentem in diuerso tribunali delegatum esse: si vero ita alterius vicem gerat, vt constituat idem tribunal cum Episcopo, vt in *capit. 2. de consuetud. libro sexto, & in dicto capit. Roman.* tunc Ordinarius erit, cum & Episcopi iurisdictio ordinaria sit.

43 Quamuis autem tam iudex delegatus, quam vices gerens, seu Vicarius alterius vice fungantur, inter vtrumque tamen, & per consequens inter titulum *de officio delegati*, & titul. *ff. de officio eius*, & inter tit. *C. eodem*, magna datur differentia, delegatus etenim, de quo in *titul. de officio deleg.* & in *d. tit. ff. de officio eius*, vicem delegantis fungitur in iurisdictione, sine vllo tamen officio, cui talis iurisdictio adhæreat, sed ex sola commissione: per contrarium vero Vicarius, seu Vicesgerens, de quo loquitur *d. titulus C. de officio eius*, licet alterius vice fungatur, est tamen sub ratione officij, & tituli vicariatus, ratione cuius, non vero solius commissionis, eidem iurisdictio defertur: vnde bene obseruat *Bellon. lib. 1. capit. 12. numero 2. ad finem*, delegatum, personam quidem delegantis cum iurisdictione, non vero locum, aut officium eius repræsentare: Vicarium vero non tantum personam illius, in cuius vicem subrogatur, sed magis locum, seu officium tueri, bonus *text.* sic intelligendus *in l. 2. C. de officio eius*, ibi, tueri locum Rectorum prouinciarum noscuntur.

Ad quintum respondetur iurisdictionem Vicarij non inesse principaliter, & per se in eo, sed tanquam accessoriam alterius, Episcopi scilicet, iuxta *d. cap. 2. & d. capit. Romana, in princip.* iurisdictio enim in his terminis, non Titio, aut Seio Vicario, verbi gratia, sed ei delata est, quem Episcopus Vicarium constituerit, & ideo Episcopo moriente, iam non datur, & cessat, optime in specie *Quintan. lib. 2. de iurisd. tit. de deleg. iurisd. num. 14.* confirmans exemplo Legati Proconsulis, qui moriente Proconsule cessat, & amittit non solum iurisdictionem, quæ à Proconsule mandatur, de qua in *l. legati 13. ff. de offic. Proconsul.* sed etiam datio tutoris, quæ tamen non ex mandato Proconsulis, sed proprio iure ex legis dictione eidem competit, iuxta *l. 1. vers. legatus quoque ff. tutoribus, & curatoribus, l. & legati, 15.* iuncta *gloss. de officio Proconsul.*

44 Ad sextum respondetur negando Vicarium

iurisdictionem ab Episcopo accipere. Nam licet Episcopus Vicarium constituat, & ob eius nominationem officium exerceat, protinus tamen quod ab Episcopo constituitur, lex illi iurisdictionem tribuit, ideo non recte dicitur ab ipso Episcopo iurisdictionem accipere, sed à iure potius, ministerio facto, & nominatione Episcopi interueniente, *Sbroz. d. capit. 55. numero 26. Sanchez. d. disput. 29. numero 13.* Sicut neque ad hunc effectum aliquid inconuenit, quod ad eum iurisdictio in totum non transeat, sed nonnulli casus eidem reperiantur prohibiti, de quibus in *d. capit. 2. & vlt. de officio vicarij libro sexto authent. de collator. § ad hæc, versic. antequam*, ibi, citra tamen, &c. *callat.* 9. sufficit namque, quod generaliter per commissionem officij illis factam, ea transeat iurisdictio, quæ iuxta naturam eiusdem officij ei cohæret *d. capit. 2. in princ.* quemadmodum aliàs ex eadem ratione cæteri Magistratus Ordinarij dicuntur, quamuis in multis casibus, exceptis Principe, seu alijs maioribus magistratibus reseruatis, iurisdictionem non habeant.

45 Ex quibus omnibus colligitur generalem Episcopi Vicarium ordinaria sibi à lege concessa non delegata iurisdictione potiri: vnde prouenit, quod cum æqualis iurisdictio vtriusque sit, imo & eadem, & vnum tribunal, & auditorium constituunt, de vno ad alium appellari non possit, quia substantia appellationis exigit, vt de inferiori ad superiorem deferatur appellatio, non ad æqualem, vel ad eundem, *capit. anteriorum 2. quæst. 6. libro primo §. ab eo, ff. quis & à quo appell. l. præcipimus C. de appellat.*

46 Cum similibus, & ideo non dari appellationem de Vicario generali Episcopi ad ipsum Episcopum probat text. *in d. capit. 2. de consuetud. lib. 6. & in d. capit. Romana*, & vltra Ordinarios ibi tenent *Bart. in lib. 1. in fine, ff. quis & à quo appell. Abb. in capit. si quis, lect. 1. numero 26. & lect. 2. numero 31. de foro competen. Gregor. Lop. lib. 2. gloss. 1. post med. tit. 4. part. 3. Anton. Cuch. lib. 2. instit. maior. titul. 8. de vicarijs, Mohed. decis. 5. sub titul. de appellat. Marant. de ordine iud. par. 6. titul. de appellat. à numero 280. Petr. Gregor. in capit. conquerente, de officio Ordinarij capit. 11. numero 22. Pute. decis. 94. in fine libro primo. Rebuff. in praxi benefic. titul. de Vicario Episcopi numero 6. & numero 40. Anastas. Germon. d. capit. 7. Menoch. consil. 51. numero 12. cum seqq. & consil. 52. numero 17. 108. & 160. Segur. in direct. iudicum par. 2. capit. 16. numero 3. Soar. de Paz. in pract. tom. 2. præl. 3. numero quarto. Sbrozz. libro primo quæst. 22. numero 8. & lib. 3. quæst. 2. Iacob. de Laurent. de iudice Suspecto capit. 4. numero 12. Vgolin. d. capit. 4. §. 9. numero 2. Sanch. d. disput. 29. numero 12. Azeri. d. par. 2. lib. 3. capit. 43. quæst. 6. Cardinal. Tusch. littera V. conclus. 184. numero 1. & conclus. 186. numero 1. & 2. Nicol. Garc. d. capit. 8. numero 29. & 30. Barbosa in l. cum prætor, §. 1. ff. de iudic. numero 215. & 253. cum sequentibus. Molina d. tract. 5. disput. 10. numero primo. Cardoso dicto verbo Vicarius, numero 8. Scace. de appellat. quæst. 8. à num. 53. cum multis sequentibus: Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 4. collect. 1166.*

47 Vnde cum Summus Pontifex Christi Domini nostri Vicarius sit *capit. inter corporalia, cap. quanto, capit. licet, de transl. Episcopi*, & vnum idemque tribunal, & consistorium cum Christo habeat, secundum *Innoc.* & alios *in d. cap. quanto, Franc. Marc. quæst. 1311. numero 1. tom. 1. Iacob. Laurent. in tract. de iudice suspecto, capit. 2. numero 3.* adeo vt defuncto Pontifice Ecclesia vacare non dicatur, vt ex *gloss. in Clement. ne Romani, ne elect.* tradit *Franc. Marc. vbi supra numero 2.* ideo hæresim sentire videtur, qui à sententia Papæ ad Christum appellat, quasi Papam Christi non esse Vicarium, nec cum eo idem tribunal habere credat, vt inquit *Palat. Rube. de iure obtent. Regni Nauarr. par. 2. §. 4. in princip.*

48 Amplia appellationem de Vicario Episcopi ad Episcopum adeo prohibitam esse, vt si de facto contigerit appellari, etiam partibus consentientibus, processus inde sequutus nullus, & ineffi-cax sit, ita *Ioan. Andr. in capit. 2. de consuetud. libro 6. & ibi Philip. Franc. numero 10. & Dominic. numero 3. Sbroz. libro tertio quæst. 2. numero 11. & 12. Castelion. consil. 34. numero 6. Cardin. Tusch. littera A. conclus. 349. numero 5.* Amplia etiam non solum quoties iudicialiter appellatur, verum etiam si Episcopus extra iudicialiter prouocetur, *Rot. decis. 7. numero 2. de officio vicarij*, aliàs 371. *in nouis, Sbroz. d. quæst. 2. numero 10.*

49 Amplia denique procedere in supplicatione, vt ex pluribus receptum tradit *Sbroz. lib. 3. quæst. 12. per totam*, nisi supplicatio in restitutionis remedio suam fundet intentionem, nam tunc rectè poterit Episcopus supplicationi deferens in integrum restituere contra sententiam sui vicarij, sicut etiam poterit ipsemet vicarius contra sententiam à se ipso latam condemnato restitutionem concedere, ita *Capell. Tholosan. decis. 479. Marant. par. 6. tit. & quandoque appellatur, numero 382. Caballin. milleloq. 747. Bertachin. de Episcop. par. 5. libro 4. numero 67. & numero 127. & par. 7. numero 37. Cuch. institut. maior lib. 2. tit. 9. de Episcop. numero 308. & titul. 8. de vicar. numero 127. praxis Episcop. par. 1. verbo vicarius, §. 5. Sfort. de in integ. restitut. par. 1. quæst. 32. artic. 22. numero 156. Iacob. Laurent. tractatu de iudice suspecto. cap. 4. numero 12. Sbroz. lib. 3. quæst. 12. numero 11. & quæst. 13. num. 6.*

50 Limita in appellatione ab interloquutoria Vicarij, quia nihil impedit quominus ab ea ad Episcopum appellatio per viam recursus à grauamine interponatur, *gloss. verbo officiali in d. capit. 2. vbi Geminian. numero 3. & Franc. numero 4. Pute. libro secundo decis. 502. Iacob. de Lauren. d. capit. 4. numero 12.* Quia sicut iudex decretum, quod interloquendo pronunciauit, mutare siue emendare rectè potest, *l. quod iussit, 14. ff. de re indic. l. qualem, 19. §. dicerem*, aliàs *l. dicere, §. vnde videndum, ff. de arbit. capit. cum cessante, 60. de appellat. Ordin. Regia Lusit. libro tertio titul. 65. in princip.* apud Hispan. *libro secundo titul. 8. & l. 2. titul. 22. par. 3. Azened. lib. 2. numero 50. titul. 17. libro quarto recopil. Cardoso in praxi iudicium, verbo iudex, num. 66. & 67. Aloys. Ricci. in collect. decis. part. 5. collect. 1474. versicul. quarto limita, late & eleganter Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. quæst. 9. à princip.* non solum semel, sed etiam millies, *Stephan. Gratian. disceptat. forens. capit. 147. numero 11. & capit. 155. numero 16. cum sequentibus*, dummodo executioni non sit mandata, *Cald. Pereira d. quæst. 9. numero 8.* nec finem imponat iudicio, aut processui, ibidem *num. 9.* nec sit geminata, idem *Cald. de potest. nomin. cap. 2. num. 38.* aut transeant decem dies, quia efficitur quoad partes irreuocabilis, *Steph. Gratian. d. capit. 155. numero 35.* Similiter etiam Episcopus cum eandem iurisdictionem, & auditorium cum Vicario habeat, sententiam, quam Vicarius ipse interlo-

quendo pronunciauit, tanquam à se ipso prolatam corrigere, & emendare poterit.

52 Limita deinde in appellatione causarum, quæ in generali Vicariatus commissione non continentur, sed Vicario specialiter committuntur, de quibus infra agetur, nam in his cum Vicarius delegatam habeat iurisdictionem, & non ordinariam, ab eo ad Episcopum prouocabitur, *gloss. verbo officialem, in capit. 2. de officio vicarij, libro sexto* vbi *Anchoran. numero 2. Domin. numero 9. Franc. numero 4. in fine, Sbroz. libro secundo quæst. 55. numero 35. Sanch. d. disput. 29. numero 6. Nicol. Garcia. d. capit. 8. numero 40. Iacob. Laurent. d. capit. 4. numero duodecimo. Azori. d. libro tertio, capit. 43. quæst. 5.* Sed hoc ita demum locum habebit si prædictæ causæ Vicario ab Episcopo separatim delegentur: non vero si simul cum generali commissione, vt sæpe fieri solet, tribuantur, quia tunc in omnibus ordinariam iurisdictionem consequitur, & via appellationibus ad Episcopum intercluditur, ita post multos, quos referunt, tenent *Sanch. d. libro tertio disputat. 29. à numero 6. Nicol. Garcia d. capit. 8. numero 41.* Sicut etiam ordinariam iurisdictionem nancisceretur Vicarius, licet separatim ei committantur, si in commissione Episcopus dixerit: Hæc Vicario nostro committimus, ampliantes & extendentes priorem potestatem per nos commissam, *Sanch. de disputat. 29. numero 8.*

53 Vicarius, & officialis, idem significant, & in effectu nulla inter eos, nisi in nomine versatur differentia, *Hippol. Riminald. in rub. ff. de officio eius, numero 113. Couarr. libro tertio Variar. capit. 20. numero 46. Mandos. in tract. de commission. in commiss. per breue 28. verbo Vicario, & in regul. 14. Cancellar. quæst. 6. numero decimo sexto. Menoch. consil. 51. numero 38. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloss. 5. §. 3. numero 8.* Romanæ Curiæ stylus obseruat, vt in expeditionibus, seu delegationibus ad Italiam, Vngariam, Dalmatiam, Epirum, & Cretam, & partes Orientales, Siciliam, Sardiniam, & Corsicam concernentibus Cancellaria verbo Vicario semper vtatur. Sed vltra montes Alpinos, vt in Hispania, Gallia, Germania, Polonia, Anglia, & in Vltramarinis, vt in Africa, officiales nominantur, vt testantur *Mandos. d. breue 28. verbo Vicario Bononiensi, & d. quæst. 6. num. 8. Hieron. Paul. in pract. Cancellar. fol. mihi 7. & 8. Sbroz. lib. 1. quæst. 2. num. 10.*

54 Episcopus suum Vicarium generalem debet creare peritum in ijs, quæ ad suum munus exercendum pertinent, in iure Canonico, & Ciuili versatum, ac moralis Theologiæ non ignarum, & forensium causarum peritum, vt dicit *Vgolin. d. capit. 4. §. 8. numero 3.* videlicet, qui sit Doctor, aut Licenciatus in iure Canonico ex *Sbroz. libro primo quæst. 36. à numero 9. & Azori. d. par. 2. libro tertio capit. 43 quæst. 10.* vbi etiam quod ætas idonea censetur ad id muneris, & officij, si fuerit vigintiquinque annorum, idem dicit idem *Sbroz. libro primo quæst. 55.* Et mandatum in scriptis testibus munitum illi dare debet ex *Rebuff. in praxi titul. de Vicario Episcopi numero octauo & decimo tertio* tenet *Vgolin. d. §. 8. numero quinto*, sine consensu Capituli: cum Episcopus illius consensu Vicarium instituere non teneatur *Pauin. de officio, & Potest. Capit. Sede vacante, par. 2. quæst. 10. Rebuff. d. titul. de Vicar. Episcopi numero 1.* quos refert, & sequitur *Azori. par. 2. libro tertio capit. 43. quæst. 2. Sbroz. libro primo quæst. 54.* Forma autem, qua vicarius Episcopi creari debet, si Episcopus tantum concedat ei generalem potestatem, est illa quam habet *Sbroz. lib. 1. quæst. 70.* videlicet.

56 Vniuersis præsentes litteras inspecturis, &c. N. Dei, ac Sanctæ Sedis Apostolicæ gratia Episcopus N. salutem in Domino. Noueritis, quod nos attendentes multiplices occupationes nostras, & curam animarum, quæ nobis subiectæ sunt, & quod etiam nobis cura est munera nostra alijs impertiri, qui moribus, scientia, & ætate reperti sint probatissimi. Considerantes igitur probitatem, legalitatem, scientiam, discretionem, & industriam discreti viri N. iuris vtriusque doctoris, ipsum nostrum Vicarium generalem in Ecclesia, Ciuitate, & diœcesi nostra, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, tenore præsentium facimus, constituimus, & creamus, citra tamen reuocationem aliorum vicariorum nostrorum per nos aliàs institutorum, dantes & concedentes eidem plenam & liberam potestatem, & mandatum speciale, ecclesias, altaria, oratoria, ac cœmeteria ædificata benedicendi, & consecrandi, cæteraque loca, & vasa, vestesque diuino cultui deputata, & eadem polluta reconciliandi, Episcopos, suffraganeos, Abbates, & Abbatissas, ac moniales benedicendi, & consecrandi, chrisma oleum cathecumenorum, & infirmorum conficiendi die Iouis sancta, pueros, & puellas baptizatas confirmandi, clericos ordinandi, vsumque pontificalium exercendi, & reliqua conficiendi, quæ ordinis sunt Episcopalis, vel prædicta omnia, & singula committendi, vt fiant, & exerceantur per alium Episcopum, nec non indulgentias concedendi in casibus à iure permissis, exhibendi Sacramenta diœcesanis, ad eum recurrentibus Confessiones audiendi, prædicandi, publicas, & solemnes pœnitentias iniungendi, synodum diœcesanam celebrandi, Prouinciale concilium conuocandi, dimissorias, siue commendatitias ad Ordines, & Sacramenta concedendi, clericos iudicandi, causas matrimoniales cognoscendi, & decidendi, decimam oblationum in casibus à iure expressis, nec non synodaticum, vel cathedraticum, quartam funeralium, procurationem visitationis, subsidium charitatiuum, & ius census in casibus à iure permissis exigendi, & reliqua faciendi, & exercendi, quæ sunt dignitatis Episcopalis, nec non subiectionem subditorum nostrorum, & reuerentiam, ac iuramenta ab ipsis recipiendi, electos sibi subditos confirmandi, nouas parochias erigendi, erectas collapsas conficiendi: in matrices Ecclesias transferendi, eligendi, præsentandi, præsentatos instituendi, destituendi, beneficia conferendi, pensiones super illis imponendi in casibus à iure permissis, resignationes illorum recipiendi, eadem resignata conferendi, inuestiendi, alienandi, dispensandi, vota commutandi in casibus nobis permissis, causas omnes ad forum Episcopale spectantes, & pertinentes, cognoscendi, & decidendi, etiam feudales, visitandi, reformandi, præcepta, & edicta faciendi, & constitutiones, illasque exequendi, corrigendi, mulctandi, excommunicandi, anathematizandi, absoluendi etiam à casibus quibuscunque nobis reseruatis, suspendendi, interdicendi, deponendi, delinquentes incarcerandi, torquendi, condemnandi, tam ad tempus, quam ad perpetuos carceres, prout sibi conuenire videbitur,

causasque omnes criminales cognoscendi, & decidendi, clericos degradandi, brachium secularæ inuocandi, pœnas mitigandi, gratias faciendi delinquentibus, prout sibi videbitur expedire, purgationes indicendi, pias voluntates exequendi, & easdem commutandi, vnum, vel plures vicarios loco eius cum eadem, & simili, vel minori auctoritate faciendi, creandi, & substituendi, & cætera omnia, quæ sunt Episcopalis, & Archiepiscopalis iurisdictionis, exercendi, & terminandi: & omnia alia, & singula faciendi, & committendi, etiamsi talia essent, quæ mandatum exigerent speciale, & maiora, & grauiora expressis, prout ad Vicariatus officium noscitur, quomodolibet pertinere, cuius gesta, sententias, & mandata, rata, & grata habere promittimus, mandantes quibuscunque, ad quos spectat, sub pœna excommunicationis, quam ex nunc, prout, ex tunc ferimus in his scriptis, quatenus ipsum N. tanquam Vicarium, & officialem nostrum recipiant, suscipiant, & admittant, ac eidem in his, quæ ad Nos, & iurisdictionem nostram ordinariam qualitercumque spectant, vel spectare poterunt, pareant, faueant, & assistant, ac efficaciter obedire teneantur. In quorum testimonium has nostras litteras fieri iussimus per Cancellarium, & Notarium nostrum, subscriptione nostra, ac maioris nostri sigilli impressione roboratas, &c.

57 In hac forma dicitur (Vicarium generalem in spiritualibus, & temporalibus) quia non sufficit si in spiritualibus tantum, vel in temporalibus crearetur, cum Vicarius generalis is tantum dicatur, qui in spiritualibus, & temporalibus est creatus, *Pauin. d. quæst. 10. numero sexto, Rebuff. d. titul. de Vicarijs Episcop. numero 18. & in forma vicariat. numero 16. Azori d. capit. 43. quæst. 7. & capit. 46. quæst. 1. versicul. dicitur:* Ecclesia enim solet spiritualia, & temporalia habere, *cap. si quis 1. quæst. 3.* Verius tamen existimat sufficere si constituatur Vicarius generalis in spiritualibus post *Marchesan. Sbroz. & Sanch. Nicol. Garcian. d. capit. 8. numero 122. & 123.* asserens in Bullis, & litteris Apostol. aliquando Vicarium in spiritualibus generalem appellari, & aperte id ipsum dicit *Concil. Trident. sess. 13. de reformat. capit. 2.* ibi, seu illius etiam Vicario in spiritualibus generali. Ponitur etiam (citra tamen reuocationem aliorum Vicariorum) quia sicut procuratore secundo constituto, primus reuocatus censetur, nisi fuerit hæc clausula adiecta, *l. si quis, §. 1. ff. de procurat.*

58 Sic etiam secundo Vicario constituto, primus censetur reuocatus, *Azori d. quæst. 1. versicul. citra, Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 478. in prima editione, & resolut. 502. in secunda editione, Sbroz. lib. 3. quæst. 33.*

59 In generali Vicarij concessione conceduntur ea, quæ in generali mandato continentur, etiamsi clausula adesset, dantes, & concedentes ei plenam & liberam potestatem, argum. text. *in l. procurator cui, ff. de procurator.* cum similibus, non tamen potest obire, & exequi ea, quæ speciale postulant mandatum, *capit. qui generaliter, de procurator. libro sexto,* ideo necessarium fuit omnia in dicta forma contenta expecificare, & vt melius percipiantur non abs re erit breuiter adscribere, quibus in casibus Vicarius speciali indigeat Episcopi commissione, & sunt qui sequuntur, vt omnibus innotescant.

60 Primo in generali Vicariatus commissione beneficia conferendi potestas non venit, nisi ei beneficiorum collatio specialiter sit commissa *capit. vlt. de offic. vicary libro sexto* vbi Doctores, *Petr. Gregor. in capit. conquerente, capit. 11. numero 2. de offic. ordinar. Franc. Marc. Delphin. decis. 86. numero 13. volum. 4. Marchesan. de commissien. par. 1. capit. 6. numero 68. Cott. in memorabil. verbo, Vicarius, in princip. Marant. consil. 48. numero 6. Sahag. in rubr. de offic. deleg. numero 8. Anastas. Germon. de indultis Cardin. §. tibi quoad vixeris, numero 86. & 87. praxis Episcop. par. 1. verbo Vicarius, §. 9. cum sequentib. Couarr. libro tertio vari. capit. 20. numero septimo. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 4. proœm. numero 34. Flamin. de resignation. lib. 7. quæst. 21. numero 9. & quæst. 24. numero 4. & 5. & libro 9. quæst. 7. numero 32. Sbroz, libro primo quæstion. 7. numero vndecimo, & libro secundo quæst. 71. numero primo Azori. d. par. 2. libro tertio capit. 44. quæst. 1.* post *Selu. Rebuff. Lambertin. Duaren. Cuch.* & alios *Nicol. Garcian. d. capit. 8. numero 81. Vgolin. d. capit. 4. §. 7. numero 2.* Et sicut non potest conferre beneficia sine speciali facultate, ita nec potest conferre Vicariam perpetuam, nec illam erigere *Gonzal. gloss. 5. §. 3. numero 25.*

61 Nec collationi consentire *Stephan. Gracian. discept. forens. capit 303. numero primo. Azori d. libro tertio capit. 44. quæst. 3.*

62 Data Vicario specialiter facultate conferendi beneficia, non intelligitur concessa potestas conferendi ea beneficia, quæ Episcopus iure speciali, aut priuilegio conferre potest, idem *Azori d. cap. 44. quæst. 2.* vbi etiam cum *Pauin. & Rebusso,* tenet censeri datam facultatem conferendi beneficia, quæ iure deuoluto ad Episcopum pertinent ob negligentiam, vel delictum inferiorum, quorum erat ius conferendi, nisi beneficia sint deuoluta ad Episcopum, tanquam Sedis Apostolicæ delegatum, puta ob negligentiam Regularium *Clement. 1. de supplen. negligen. Prælat. praxis Episc. par. 1. verbo beneficia, §. 3.*

63 Quando Episcopus Vicario specialem potestatem concedit conferendi beneficia, ea potestas est latè interpretanda, itaut comprehendat quælibet beneficia, etiam ea, quæ in Ecclesia Cathedrali, aut curam habent animarum, *Rebuff. d. tit. de vicar. à numero 118. Azori d. cap. 44. quæst. 8. & quæst. 7.* idem dicit de dignitatibus, quod est intelligendum de beneficijs existentibus, non tamen de illis, quæ post commissionem erecta & instituta fuerũt, vt declarat idem *Azori. d. quæst. 8.*

64 Et etiam eo ipso, quod Vicario data est specialis potestas conferendi beneficia, intelligitur data potestas commendandi *Rebuff. in praxi tit. forma vicar. num. 119. Sbroz. lib. 2. quæst. 83. Azor. d. cap. 44. quæst. 10. & quæst. 9.* asserit posse Vicarium, etiam extra diœcesim huiusmodi beneficia conferre, glos. *verbo per se ipsos, in cap. statutum, de præben. lib. 6. Rebuff. in tract. nominat. quæst. 14. num. 95.* de quo plures Doctores refert *Garc. d. cap. 8. num. 126. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 62. num. 3.*

65 Licet autem Episcopus Vicario suo prædictam contulerit facultatem, potest per se ipsum conferre, antequam Vicarius conferat, ex *Azori d. cap. 44. quæst. 12.* vbi etiam quid dicendum si beneficium Episcopus, & Vicarius vna die cõtulissent, & *quæst. 13.* resoluit Vicarium specialem facultatem habentem conferendi beneficia, non eo ipso intelligi sibi datum ius priuandi clericum illo.

65 Secundo sine speciali mandato Vicarius regnationes beneficiorum admittere, & approbare non potest vt per text. *in cap. quæsitum, de rerum permut.* resoluunt *Rebuff. dict. tit. de Vicar. numer.* 104. *praxis episcopal. part.* 1. *verbo Vicarius* §. 10. *Vgolin. d. capit.* 4. §. 7. *numer.* 2. *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut.* 471. *Azor. institutionum moralium part.* 2. *lib.* 7. *capit.* 29. *quæst.* 4. *Nicolaus Garcia de beneficijs part.* 11. *capit.* 4. *numero* 74. *Sbroz. lib.* 2. *qu.* 130. *Flamin. libr.* 7. *qu.* 24 *nu.* 3.

67 Nec etiam data speciali facultate admittendi resignationes absolutè, & simpliciter factas, intelligitur data facultas resignata beneficia conferendi, ita *Rebuff. in addit. ad regul.* 13. *Cancel. verbo, aut Vicarios perpetuos, versic. item Vicarius Episcopi, & dict. tit. de forma Vicar. à nu.* 105.

68 Nec denique Vicarius habens facultatem approbandi resignationes factas causa permutationis, poterit resignata beneficia permutantibus conferre, *Rebuff. dict. tit forma Vicar. numer.* 104. & 106. *sbroz. lib.* 2. *quæst.* 71. *numero* 9. eo quod in beneficiorum collatione requiritur speciale mandatum, tenent *Cardoso in praxi iudicum, verbo procurator num.* 40.

69 Quem cito ego ipse in meis *Remiss. de diction. & clausulis clausa.* 17. *nu.* 29.

70 Tertio absque speciali concessione Episcopi præsentatum à Patrono Vicarius instituere non potest, vt tenaciter defendunt *Rolan. cons.* 47. *numero* 45. *vol.* 1. & *Rebuff. in praxi benefic. tit. in forma Vicar. à numero* 126. & *in addit. ad regul.* 13. *Cancel. verbo aut Vicarios perpetuos, vers. item Vicarius generalis.* Verum in contrarium est communis Doctorum opinio, quod scilicet Vicarius absque speciali concessione potest confirmare electos, & instituere præsentatos, ita *gloss. verbo non possunt in cap. fin. de officio Vicar. lib.* 6. *Roch. de Iurepatr. verbo competens quæst.* 31. *numer.* 66. & 67. *Lambertin. eod. tract. part.* 3. *libr.* 2. *art.* 5. *quæst.* 1. *princip. Couar. lib.* 3. *Vari. capit.* 20. *numer.* 7. *Selua de benefic. p.* 2. *quæst.* 14. *Cald. Pereira de venou. emphyt. quæst.* 12. *numer.* 11. *Viuian. in praxi Iurispatron. p.* 2. *libr.* 2. *capit.* 2. *numer.* 3. *Sbroz. lib.* 2. *quæst.* 111. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 9. §. 1. *à numero* 78. *Soar. de Paz in pract. tom.* 2. *præl.* 3. *numer.* 7. & 8. *Quintanad. libr.* 1. *ecclesiast. capit.* 5. *numero* 7. *praxis Episcop. part.* 1. *verbo Vicarius* §. 14. *Azori. dict. cap.* 44. *quæst.* 5. & *libr.* 6. *cap.* 22. *quæst.* 3. *Nicol. Garcia dict. cap.* 8. *numero* 84. *cum sequentibus*, vbi *numer.* 86. refert Sactam Illustriss. Cardin. Congreg. censuisse Vicarium mandatum limitatum non habentem instituere posse, & *par.* 8. *cap.* 4. *nu.* 50. refert *Rotam Rom.* ita tenuisse, & ideo libenter huic opinioni subscribo.

71 Quarto, absque speciali mandato Vicarius beneficium supprimere non potest *Pute. decis.* 53. *li.* 3. *sbr l.* 2. *q.* 117. *nu.* 5. *Aloys. Ricci. in collect. decis. par.* 1. *collect.* 143. *post. princ.*

72 Quinto, nec beneficia vnire, nec reuocare vniones, & Ecclesia diuidere *Sbroz. libr.* 2. *quæst.* 115. & dixi in Alleg. quando Episcopus vnire beneficia possit.

73 Sexto, coadiutores Vicarios imperitis Rectoribus Ecclesiarum secundum formam *Sacri Concilij Tridentini sess.* 21. *de reformat. cap.* 6. sine speciali concessione non licet deputare, *Pute. decis.* 239. *numero* 2. quem sequitur *Sbroz. lib.* 2. *quæst.* 112. *à numero* 2.

74 Septimo, nec iuspatronatus ex causa dotationis, fundationis, vel constructionis alicui reseruare potest, ita *Hieron. de Monte quæst.* 22. *numer.* 8. & 25. *praxis episcop. d. verbo Vicarius* §. 13. *Viuian. in praxi Iurispatron. part.* 1. *libr.* 1. *cap.* 1. *numero* 24. *Nicol. Garc. part.* 5. *ca.* 9. *num.* 43. quamuis contrarium consuluerit *Port. cons. num.* 43. in fauorem Vicarij Episcopi Vicentini, aduersus quem late scripsit *Ferret. cons.* 327. *vol.* 2.

75 Octauo nec etiam donationi iurispatronatus decretum, seu auctoritatem interponere potest, ita *Rebuff. d. tit. de forma Vicar. num.* 184. *Ferret. cons.* 343. *numer.* 7. & *cons.* 344. *nu.* 1. *volum.* 2. *praxis episcop. dict. verbo Vicarius* §. 11. & 13. *Sbroz. lib.* 2. *quæst.* 197. *Garc. dict. cap.* 9. *numer.* 76. *Vgolin. d. capit.* 4. §. 7. *numer.* 2. *vers. decimo non potest, Azori. dict. libr.* 3. *cap.* 45. *in princ. Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut.* 469.

76 Nono, nec nouas queit erigere Parochias *Sbroz. lib.* 2. *q.* 117. *n.* 2.

77 Decimo nec imponere potest pensionem super beneficijs, vbi Episcop. seu Archiepisc. posset, putà ob iustam causam, vel pro bono pacis, & concordiæ, *Sbroz. l.* 2. *q.* 71. *n.* 4.

78 Vndecimo, nec Oeconomum Ecclesiæ constituere potest, nisi Episcopi speciale permissum accedat, *Sbr. libr.* 2. *quæst.* 53. *numer.* 2. intellige de Oeconomo, qui vicem Episcopi gerit in colligédis Ecclesiæ reditibus, & distribuendis in clericos, & pauperes: alij vero, qui ad custodiendos fructus Ecclesiæ patronatæ vacantis, nondum prouisæ, ob patronorum discordiam, constituuntur, præsentari possunt à Vicario ex generali commissione, de quo loquitur *Soar. de Paz in practic. tom.* 2. *præl.* 3. *numero* 8.

79 Duodecimo, nec à suis beneficijs, officijs, vel administrationibus, aut ab Ordine aliquos amouere, seu deponere potest, *cap. licet de officio Vicar. lib.* 6. *Sbroz. lib.* 2. *quæst.* 111. *num.* 7. & *quæst.* 130. *num.* 4. & *quæst.* 155. quod non potest reuocare clericum ab exilio, nisi speciale haberet mandatum, *Soar. de Paz. dict. præl.* 3. *numer.* 9. *Vgolin. dict. nu.* 2. *vers. septimo inquirere.*

80 Decimotertio, nec valet auctoritatem interponere creationi dignitatis à Canonicis factæ, aut nouum beneficium in Ecclesia creare, *Felin. in cap. cum accessissent num.* 15. vbi *Deci. num.* 9. *de Constit. Ferret. cons.* 327. *numer.* 4. & alij citati per *Sbroz. libr.* 2. *quæst.* 31. *numer.* 4. & *numer.* 5. quod nec etiam potest transferre iuspatronatus in laicum titulo donationis sine consensu Episcopi.

81 Decimo quarto, nec Ecclesias vetustate collapsas, quæ ob earum, & Parochianorum inopiam nequeunt instaurari, vocatis his, quorum interest, in matrices, vel alias Ecclesias viciniores absque speciali concessu transferre potest, *Sbroz. li.* 2. *q.* 117. *num.* 3.

82 Decimo quinto, nec præsentare potest ad beneficium iurispatronatus ad Episcopi præsentationem pertinens, *Paul. de Citadin. de Iurepatron. par.* 6. *quæst.* 41. *cum sequenti, Roch. de Curte eodem tractat. verbo honorificum quæst.* 5. *Lambertin. eodem tractat. part.* 3. *lib.* 2. *art.* 5. *primæ qu. princ. nu.* 2. quos refert *Sbroz. li.* 2. *q.* 110. *n.* 2. *Nicol. Garc. d. p.* 5. *c.* 8 *n.* 82.

83 Decimo sexto, nec potest Vicarius, si Episcopus fuerit, ex generali commissione ea, quæ sunt Ordinis episcopalis, exercere, vt Ecclesias, Capellas, Oratoria, vel cœmiteria reconciliare, Ordines conferre, Chrisma conficere, oleum infirmorum sacrare, Sacramentum Confirmationis

ministrare, & alia similia, ita *Franc. Marc. decis.* 548. *numer.* 1. *volum.* 2. *Cuch. dict. tit.* 8. *numero* 119. *&* 120. *Rebuff. dict. titul. de Vicar. numero* 33. *&* 168. *cum seq. Sbroz. libr.* 2. *quæst.* 5. *numero* 10. *&* 6. *&* 2. *numero* 2. *cum qu. sequentibus, Azori. d. part.* 2. *libr.* 3. *cap.* 45 *quæst.* 9. *& cap.* 46. *vers. Confirmationes, Vgolin. d. c.* 4. §. 7. *nu.* 2 *vers octauo, Franc. Leo in thesauro fori eccles. par.* 1. *c.* 10 *nu.* 11.

84 Decimo septimo, nec Vicarius institutus, qui episcopalem dignitatem non habet, alteri Episcopo potestatem exercendi ea, quæ Ordinis episcopalis sunt, præter speciale sui Episcopi mandatum, committere potest, *Rebuff. vbi supra nu.* 171. *praxis episcop. part.* 2. *verbo Vicarius* §. 6. *Sbroz. l.* 2. *q.* 12. *nu.* 1. *& sequenti.*

85 Decimo octauo, nec de hæresis crimine sine peculari commissione cognoscere potest, *Decian. tract. crimin. tom.* 1. *libr.* 5. *cap.* 21 *nu.* 7. *Sbroz. l.* 2. *q.* 161. *num.* 4. & 5.

86 Nec de licentia Episcopi potest subditos à crimine hæresis absoluere, sicut potest Episcopus, iuxta *Concil. Triden. sess.* 24. *de reformat. capit.* 6. ibi, eis tantum non eorũ Vicarijs sit permissum, *Sbroz. lib.* 2. *qu.* 10.

87 Decimo nono, nec ei publicas pœnitentias imponere, aut publicè pœnitentes reconciliare licet, *Domin. de S. Geminian. in cap.* 2. *numero* 8. *de officio Vicar. libr.* 6. *Sbroz. libr.* 2. *quæst.* 17. *numero* 2. *cum sequentibus, & qu.* 18. *nu.* 3. *Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepis. c* 43. *in nouiss.*

Vigesimo, nec voluntatem puellæ habitum regularem suscipere, aut professionis votum emittere volentis, explorare potest, vt experiatur an coacta, seducta sit, & an sciat quid agat, & cætera iuxta dispositionem *sacri Concilij Trident. sess.* 25. *de regularibus cap.* 17. *Sbroz. lib.* 2. *q.* 208.

89 Vigesimo primo, nec ædificationi Monasterij per testatorem relicti assensum, & auctoritatem interponere potest, *Calder. cons.* 3. *de officio Vic.* quem refert *Sbroz. lib.* 2. *qu.* 199. *num.* 1.

90 Vigesimo secundo, nec pretextu generalis commissionis indulgentias concedere potest, *Borgas. de regul. part.* 3. *tit. de indulgent. episcop. numer.* 2. *&* part. 7. *cap. fin. numer.* 23. *Rebuff. d. tit. de forma Vicarius numer.* 172. *Sbroz. libr.* 2. *quæst.* 40 *numero* 3. *Azori. dict. lib.* 3. *c.* 45 *q.* 13. *Franc. Leo in thesauro fori eccles. par.* 1. *c.* 10. *nu.* 12. *in fine.*

91 Vigesimo tertio, nec potest ex generali concessione facultatem, seu licentiam Confessionis audiendæ alijs concedere, *Host. in sum. tit. de pœnitent.* §. *cui confitendum ad finem Io. And. in capit.* 2. *de pœnit. lib.* 6. vbi *Domin. numer.* 6. *Anchar. numero* 1. *Philip. Franc. numer.* 7. *Sot. in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 4. *& quæst.* 14. *numer.* 3. *Alber. in diction. verbo Vicar. vers. Vicar. etiam Episcopi, Sanch. d. lib.* 3. *disput.* 29 *numero* 14. qui *numero sequenti* contrariam sententiam, vt probabiliorem tuetur, illamque vberiori Doctorum numero confirmat.

92 Ipse tamen Vicarius generalis ex vi mandati generalis potest fidelium Confessiones audire, vt post *Anton. Cuch. Lancelot. Gutter.* & alios resoluit *Aloys. Ricci in praxi aurea resol.* 284.

93 Vigesimo quarto, in locis, in quibus Episcopus loco Abbatis est, non potest Vicarius generalis commissionis prætextu impertiri licentiam Monacho causa studiorum proficiscendi, *Abb. cons.* 88. *numero* 5. *cum sequenti, Pauin. de officio, & potestate Capituli Sede vacante part.* 2. *princ. quæstione octaua numero* 25. *Sbroz. libr.* 2. *quæst.* 200. *num* 2. *&* 3.

94 Vigesimo quinto, nec matrimoniales causas cognoscere, aut eas tractare valet, vt per *Rebuff. dict. tit. de forma Vicar. num.* 155. *Ledes. de matrim. quæst.* 45. *art.* 1. *puncto* 3. *dub.* 4. *Vgolin. dict. cap.* 4. §. 7. *numero* 2. *vers nono.* Contrarium tamen verius est, & tenent *Couar. de Sponsalibus part.* 2. *cap.* 8. §. 12. *numer.* 1. *Cuch. d. tit.* 8. *numero* 105. *Anton Gomez, super Bullam Cruciatæ, capit.* 4. *quæst.* 4. *numero* 28. *Sbroz. lib.* 2. *quæst.* 44. *in fine, Salzed. ad Bernard. in pract. capit.* 73. *ad fin. Azori. dict. libr.* 3. *capit.* 45, *quæstione secunda. Sanch. dict. disput.* 29. *numero* 18. *post gloss. verbo misso, in cap.* 1. per text. ibi, de *frigidis, & in capit. fin. de cognat. spirit.* Et quod Vicarius generalis possit matrimonio assistere dixi *Alleg.* 33. *n.* 56.

95 Vigesimo sexto, nec matrimonij monitionibus dispensare potest, etiam iusta causa interueniente, *Cephal. cons.* 421. *numero* 72. *volum.* 3. *Menoch. de arbitr. casu* 453. *numero* 5. *& cons.* 69. *à numero* 55. *Soar. de Paz. in pract. tom.* 2. *prælud.* 3. *numero* 11. *Spin. in speculo testam. glos.* 15. *numero* 28. *cum seq. Nicol. Garcia d. cap.* 8. *à num.* 50. Sed verius quod supra tenui pluribus ad id citatis Doctoribus *Alleg.* 32. *n.* 29.

96 Vigesimo septimo, nec poterit, nisi ex speciali mandato, relaxare interdicta *Sbroz. l.* 2. *q.* 185. *n.* 2. *cum sequentibus.*

97 Vigesimo octauo, nec potest dimissorias, seu commendatitias litteras ad Ordines suscipiendos clericis suæ diœcesis concedere, nisi Episcopo in remotis agente, dixi supra *Alleg. at.* 7. *nu.* 9.

98 Sed dubitari potest quando dicatur Episcopus in remotis agere? de quo plures refert opiniones *Aloys. Ricci. in praxi aurea resol.* 18. Imprimis *glo. verbo remotis in c.* 3. *de temporib. ordinat. lib.* 6. credit arbitrarium iudici quis locus dicatur remotus, sequuntur *Zabar. in Clementin. causam in verbo ex remotis de elect. Henoch. de arbitr. casu* 222. *numero* 26. sed videtur verius illud quod resoluit *Aloys. Ricci.* vbi proxime, videlicet Episcopum dici in remotis agere quando est vltra montes, sufficit enim quod huiusmodi remotio sit inconueniens ordinandis.

99 Vigesimo nono, nec potest facere seu substituere alium Vicarium, nisi Episcopi specialis licentia præcedat *cap. clericos, de officio Vicarij, gloss. verbo ipsius in cap.* 1. *eodem tit. lib* 6. vbi *Anchar. numero* 2. *Domin. numero* 11. *Alphons. Aluarez Guerrero d. cap.* 27. *Ripa resp.* 24. *à numer.* 1. *Franc. Marc. Delphin. decis.* 317. *numero* 4. *vol.* 1. *Cuch. dict. tit.* 8. *numero* 40. *Rot. dec. 4. de offic. Vicar. in nouis, Guid. Papæ decis.* 374. *numero* 6. *Philip. Porti. cons.* 87. *numero* 16. *Aloys. Ricc. in collect. decis. part.* 1. *collectan.* 143. *in med. Redoan. de rebus Ecclesiæ non alien. rub. de auctoritate Prælat. numero* 66. *Puto. decis.* 168. *libr.* 1. *Lopez de Vicario Episcopi* §. 2. *numero* 4. *vers.* 8. *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut.* 113. *Maranta de ordine iudic. part.* 4. *dist.* 5. *numero* 22. *Auendan. de exequendis mand. p.* 1. *cap.* 3. *num.* 5. *Azeuedo l.* 1. *num.* 8. *tit* 9 *lib* 3. *nouæ recop. praxis episcop. p.* 1. *verbo Vicarius dub.* 4. *Petr Lazar. de monit. q.* 6. *num.* 10. *Iacob. Laurent. in tract. de iudice suspecto cap.* 4. *nu.* 20. *Nicol. Garc. d. cap.* 8. *à num.* 148. *Vgolin. d. ca.* 4. §. 7. *num.* 2. *versic. vndecimo.*

100 Amplia procedere, siue fuerit constitutus ab

Episcopo cum facultate, & clausula substituendi, siue non, *Pute. decisum 168. numero 1. Sbroz. lib. 2. quæst. 66. numer. 11. & 17.* & tenuit *Rota in una Oriolen. beneficiorum* coram *D. Seraphino 21. Maij 1593.* teste *Aloys. Ricci. d. resolut. 113. vers. amplia.* Potest tamen substituere ad modicum tempus, & ex causa, etiamsi non habeat potestatem substituendi, *Marant. Mench. Azeu. Cuch. & Aloys. Ricci. dictis locis.*

101 Potest etiam vnam vel plures causas delegare, *glos. verbo ipsius in cap. 1. de offic. Vicar. libr. 6. Sanch. de matr. lib. 3. disp. 7. nu. 21.*

102 Trigesimo nec potest absque speciali concessu diœcesim visitare, argum. text. *in cap. Episcopum 10. quæst. 1. cap. inter catera de offic. Ordin. capit. si Episcopus 6. eodem tit. libr. 6. Rebuff. dict. tit. de forma Vicar. nu. 100. & 101. Azori. d. lib. 3. cap. 45. quæst. 4. Sbroz. lib. 2. quæst. 120. nu. 2. Vgolin. dict. §. 7. versic. tertio nec visitare.*

103 Trigesimo primo, citra speciale mandatum diœcesanam Synodum congregare non potest *Henr. Bottæus in tract. de Synodo Episcop. part. 2. numero 2. Rebuff. dict. tit. de forma Vicar. numero 151. Cuch. dict. tit. 8. n. 107. Azor. d. lib. 3. cap. 45. q. 5. Sbroz. li. 2. qu. 46. num. 1.*

104 Trigesimo secundo, nec pias defunctorum voluntates, nisi specialis facultas ab Episcopo fuerit concessa, exequi potest, *Sbroz. lib. 2. q. 49. nu. 2. & quæst. 50.*

105 Quod executores, fidei commissarios, etiam laicos compellere potest ex officio ad exequendum pias defunctorum voluntates, *& q. 51.* quod potest prorogare tempus executoribus piarum voluntatum.

106 Trigesimo tertio, nec in alienationibus, seu transactionibus rerum Ecclesiarum decretum interponere potest, *Aug. Bero. cons. 83. numero 19. volum. 1. Capel. Tholos. quæst. 97. Rebuff. dict. tit. de forma Vicar. numero 184. Cuch. dict. tit. 8. numero 105. Rocban. de rebus Eccles. tit. de auctor. Prælat. in alien. interpon. numer. 60. praxis episcop. part. 1. verbo Vicarius §. 12. Azori. dict. lib. 3. capit. 45. quæst. 3.* Nec res Ecclesiæ alienare in illis casibus, in quibus potest Episcopus, *Sbroz. libr. 2. quæst. 118.*

107 Trigesimo quarto, nec potest sine particulari concessione absoluere ab irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus, dixi supra *Alleg. 39. n. 10.*

108 Trigesimo quinto, nec de causa restitutionis in integrum disceptare potest, ita per text. *in l. illud 25. §. 1. ff. de minorib.* tenent *Sbroz. libr. 2. quæst. 35. numer. 4. Sanch. de matrim. lib. disput. 40. nu. 12. in fine.*

109 Trigesimo sexto, iuramentum purgationis Canonicæ non defertur Vicario sine mãdato *Sbroz. lib. 2. q. 167. nu. 2.*

110 Trigesimo septimo, consentire nequit, vt Metropolitanus cognoscat in principali negotio, omisso appellationis articulo; post *Ferret. cons. 307. n. 1. tenet Sbroz lib. 2. q. 204.*

111 Trigesimo octauo, nec specialiter commissa Episcopo, seu delegata, Vicarius cognoscere potest, *Abb. in ca. quoniam n. 15. de offic. deleg. Soc. consil. 39. nu. 30. vol. 4 praxis episcop. par. 1. verbo Vicarius §. 21. dub. 4. Sbroz. lib. 2. quæst. 36 numer. 3. & quæst. 135. num. 1. & q. 177. numer. 5. Vgolin d. §. 7. vers. duodecimo, Campan. in diuersorio iuris Canonici rubri. 11. cap. 23. num. 148.* vbi resoluit Vicarium Episcopi non posse suo Antistiti delegata exequi, nisi fuissent in rescripto addita verba illa, siue eius generali Vicario, quamuis in litteris vicariatus adesset clausula generalis, siquidem, nec tunc intelligerentur commissa, quæ ipsi constituenti competerent ex delegatione.

112 Trigesimo nono, nec feudales causas, nisi speciale adsit mandatum, cognoscere potest, *Cardin. in Clem. 1. numero 19. de offic. Vicar. Sbroz. lib. 2. q. 125. num. 3.*

113 Quadragesimo, nec auctorare exemplum ex originali sumptum, vt eandem vim, & auctoritatem cum originali habeat, *cap. fin.* ibi, coram Ordinario iudice, vel delegato ab eo specialiter præsententur, *de fide instr.* per quem text. ita ibi tenuerunt *Goffrid. & Host. Tiber. Decian. resp. 24. num 44. volum. 1.*

114 Quadragesimo primo, nec repræsalias sine speciali mandato concedere potest, *Sbroz. lib. 2 quæst. 165. numero 1.* De materia repræsaliarum vide *Bart. in speculi tract. de repræsalys, Greg. lib. 15. verbo en otros tit. 10. part. 7. Victor. in relect. de iure belli numero 41. Syluan. cons. 34. ad finem, Bonacos. commun. crimin. part. 2. verbo represaliæ pag. 67. Sebastia. Næui. ad author. vt non fiant pignorationes collat. 5. numero 4. Couarr. in reg. peccatum part. 2. §. 9. numero 5. vers. hinc denique, Henring. in summ. lib. 13. cap. 43. §. 5. in com. lit. G. Perez. lib. 6. tit. 16. lib. 8. Ordin. Azeued. 6. numero 1. tit. 12. lib. 8. nouæ recop. Modern. de iurisdict. part. 4. casu 41. n. 13. Valdes. ad Xuar. par. 2. pag. 93.*

115 Quadragesimo secundo, nec potest decernere sine speciali facultate excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis, seu ablatis, quæ monitoriales litteræ vulgò nuncupantur, dicam infra vbi de his excommunicat. agendi lo[illegible] & se obtulerit.

116 Quadragesimo tertio, nec absoluere à casibus reseruatis ab ipso Episcop. potest, nam in generali concessione hæc non veniunt *cap. pen. de pœnit. lib. 6.* post *Rebuff.* ita tenent *Vgolin. dict. cap. 4. §. 7. numero 2. vers. postremo, Sbroz. libr. 2. quæst. 19. Gulet. in margarita casuum conscientiæ, verbo Vicarius, penul.* vbi etiam addunt, quod quando datur hæc potestas, concedi solet, vt & alteri delegari possit.

117 Quadragesimo quarto, nec criminales causas, nisi specialiter commissæ fuerint, expedire poterit, itaut nec inquirere, corrigere, aut punire subditorum excessus queat, *cap. 2. de officio Vicar. lib. 6. Cuch. dict. tit. 8. de Vicar. numero 17. Rebuff. in addit. ad reg. 13. Cancel. verbo, aut Vicarius, vers. notandum est, Clar. §. fin. quæst. 40. numero 3. praxis episcop. part. 1. verbo Vicarius vers. tertium dubium Nau. in cap. serpens de pœnit. dist. 1. numero 4. Ferret. cons. 214. vol. 1. Vgol. dict. §. 7. numero 2. vers. septimo inquirere, Sanch. li. disput. 29 num. 16. in princ. Sbroz. lib. 2. quæst. 142.* vbi *q. 156.* quod nec potest reuocare clericum ab exilio.

118 Quadragesimo quinto, nec condemnatum inquisitum absoluere potest, *Rip. in l. qui condemnare nu. 9. vers. sed certe, ff. de re iudic.* quia qui condemnare non potest, nec etiam absoluere, *l. nemo qui condemnare de reg. iuris*, cum citatis in *libello de principio vtriusque iuris litt. A. nu. 1.* Sed hoc tantum intelligẽdum duco, si Vicarius velit inquisitos à crimine absoluere, secus vero quando ab inquisitione, si eos immunes & innocentes inuenerit, absoluere vult, ita *Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 43. num. 28. Soar. de Pazis prakt. to. 2. præud. 3. n. 11. Sbroz. lib. 2. q. 166.*

119 Quadragesimo sexto, nec clericorum boba confiscare, *Bald. in l. Imperatores, in fine, ff. de officio Præfecti Vigilium, Alexand. in l. 1. numero 75. ff. de officio eius, Franc. Mare. decis. 613. nu. 1. part. 2. Sbroz. l. 2. q. 158. n. 3.*

120 Quadragesimo septimo, nec pœnas corporales in pecuniarias conuertere potest, *Rebuff. d. tit. de forma Vicar. n. 153. cum seq. Cuch. d. tit. 8. num. 109. Azori. d. l. 3. c. 45. q. 6.*

121 Quadragesimo octauo, nec potest dispensare ex generali Vicariatus mandato, *Rebuff. d. tit. de forma vicar. numero 44. cum seqq. Soar. de Paz. d. prælud. 3. num. 11. Gutier. canon. libr. 1. cap. 19. numero 15. Sbroz. lib. 2. quæst. 35. post Felin. Cuch. Fr. Emman. Vegam, & Petr. Ledesm. Nicol. Garc. d. cap. 8. num. 47. Vgolin. d. cap. 4. §. 7. numero 2. versic. sexto, Azor. d. lib. 3. cap. 45. q. 6.*

122 Quadragesimo nono, nec potest imponere, & exigere charitatiuum subsidium, nisi hoc sit sibi specialiter ab Episcopo demandatum, *Barthol. Bellencin. in tract. de charit. subsidio quæst. 11. Azori. instit. moral. part. 2. lib. 9 cap. 14. quæst. 5. vers. Vicarius, Sbroz. lib. 2. q. 48.*

123 Vbi etiam tenet Vicarium Episcopi sine mandato speciali non posse exigere quartam decimarum, mortuariorum, & synodaticum.

124 In Vicarij commissione prædictos omnes casus nominatim exprimere necessium non est, sufficit enim aliquos exprimi, cum clausula generali, & ad omnia alia, etiamsi exigant speciale mandatum, opti. tex. in *cap. qui ad agendum, §. sed si aliquis, de procurator. lib. 6. Couarr. lib. 1. vari. cap. 6. num. 2. vers. quarto, & libr. 2. cap. 5. numero 8. Sbroz. libro 1. quæst. 65. num. 5. & quæst. 67. n. 3. Sanch. d. disp. 29. num. 8.*

125 De duobus quæri potest. Primo, an Episcopus teneatur constituere Vicarium? Secundo, an possit duos Vicarios generales creare? Ad primum videbatur dicendum Episcopum teneri sibi Vicarium constituere propter ingentes occupationes, in quibus Episcopale regimen, & animarum cura versatur: per se ipsos enim etsi diligentissimos ob amplas & diffusas diœceses non valent omnia ministrare, & ita resoluunt *Bald. in l. aliquando, numero 1. in quarta opposit. ff. de offic. Proconsul. Abb. in cap. quoniam, numero 3. de offic. Ordin. Boer. decis. 347. numero 6. Gabri. consil. 32. numero 22. lib. 2. Cosm. in pragmat. tit. de collation. verbo vicarijs, folio 253. Azori. instit. moral. part. 2. lib 3. cap. 29. quæst. 3. vers. quo loco, Lancellott. instit. canon. lib. 1. tit. de officio vicar. in glos. verbo non potest, Rebuff. in tract. nominat. quæst. numero 61.* post *Cuch. Hoied. Couar.* & alios, quos refert; hanc sententiam sequitur *Sbroz. de vicar. Episcop. lib. 1. quæst. 46.* Verum contrarium amplexa est sacra Rota Rom. apud *Pute. decis. 43. libr. 2. Mohedan. decis. 4. de officio vicarij*, & fuit dictum in vna *Calaguritana fructuum* 18. *Martij* 1583. *coram Bubalo*, quæ est *inter decis. diuers. decis. 222. numero 5. part. 2.* quas refert *Aloys. Riec. in collectan. decis. part. 5. collect.* 1602. & nouissime in *vna Viterbien. & Tuscanen. Vicarij Veneris 3. Martij* 1617. *coram R. P. D. Caualerio.* Et in puncto quod Communitas loci non possit petere manutentionem contra Episcopum, vt retineat in illo loco vicarium generalem, est *decis. Caput. q. 306. numero 3. part. 1.*

126 Ad secundum deueniendo dico Episcopum posse binos principales Vicarios creare, vt causarum expeditioni facilius consulatur, ex *cap. quoniam in plerisque 14. de officio Ordin. & Clem. etsi principalis*, iuncta *glos. & ibi Card. à numero 3. de rescript. Felin. in cap. causam matrim. numero 8. de offic. delegat. praxis Episcop. part. 1. verbo Vicarius, in princip. Vgolin. de officio, & potest. Episcopi cap. 4. §. 6. numero 4. Sbroz. libro 1. quæst. 50. numero 4.* dummodo tamen eos constituat in loco, vbi sedem habet; generalis enim Vicarius dicitur ille, qui constitutus est cum generali potestate in loco vbi Episcopus sedem habet, vt docent *Bartol. in l. 1. in fine; ff. qui & quo appelletur, Maranta de ordine iudic. part. 4. distinct. 5. princip. numero 8. Anton. Cuch. lib. 2. instit. maior. tit. 8. numero 131. Guillelm. de Monte Laud. in repet. d. Clem. etsi principalis, numero 2. de rescript. Sbroz. lib. 1. quæst. 28. numero 7. & quæst. 69. numero 2. Sanch. d. quæst. 29. numer. 11. Campan. in diuersorio iuris Canon. rubr. 11. c 23. num. 150. versic. insuper.* Vnde recte tenent *Flores de Mena vari. lib. 1. quæst. 4. n. 8. & Nic. Garc. d. c. 8. n. 36.*

128 Complutensem Vicarium generalem non esse, quia nec creatus est, nec residet vbi Episcopus sedem habet.

129 Ex quibus infertur Episcopum duarum diœcesum, etiam æque principaliter vnitarum, non posse duos vicarios generales constituere in principalibus locis prædictarum diœcesum sic vnitarum, quia tunc necessariò vnum ex illis constitueret in loco vbi sedem non habet contra iura & Doctores supra citatos.

130 Sufficit enim Vicarius constitutus in vna, cum censeatur etiam in altera constitutus, secundum *Card. in Clemen. 2. quæst. 2. de rescript.* quem citat *Sbroz. libri primi quæstione vigesima septima num. 10.*

131 Quamuis enim cuiuslibet iura integra remaneant, vt consuluit *Mandos. consil. 27.* quem refert *Gonzalez ad reg. 8. Cancel. 5. §. 7. numero* 118. respectu tamen Episcopi reputantur vna diœcesis, & potest in vna residendo explere factum alterius, vt in terminis dicit *Rebuff. in praxis tit. de vnionibus benefic. numer. 16.* per doctrinam *Innocent. in cap. nouit, in fine, de officio Legati, & Iacobi Rebuf. in l. vni. C. de Metropol. Beryto libro 11. & facit text. in cap. & temporis*, iuncta *glos. in verbo vtrarumque 16. quæst. 1.* ita videtur etiam posse in vno tantum Episcopatu vicarium constituere, ad quem accedere debeant subditi vtriusque diœcesis, vt in puncto *Rebuff. de tit. de vnionib. numero 52. vers. quarto conueniri poterunt.* Sic in simili si constituatur Legatus duarum Prouinciarum, quoad ipsum censetur vna Prouincia, licet al. i. sint distinctæ quoad limites, & prærogatiuas, tenet *Innocent. in d. cap. nouit*, quem sequuntur ibidem *Hostien. num. 13. Ioan. Andr. numero 5. vers. & nota, Gambarupt. de officio Legati extra prouinc. numero 2. & 3.* quod idem sentit *Bart.* in duabus prouincijs vnitis sub vno Præside, *in d. l. vni. C. de Metropol. Beryto num. 11. & Ias. in l. vlt. n. 9. ff. de iurisdict. omnium iud.* & ita censuit *Rota in dicta Viterbien. & Tuscanen. Vicarij, Veneris 3. Martij* 1617. *coram R. P. D. Caualerio*, quam citat nouissime post hæc scripta visus *Stephan. Gratian. disceptat. forens. tom. 4. c. 655.* vbi per totum nuncupatim disputat, an pro Episcopatibus Viterbien. & Tuscanen. æque principaliter vnitis vnus tantum, vbi Episcopus sedem habet, sit constituendus Vicarius generalis.

132 Vicarius Episcopi, quia est constitutus in dignitate, potest esse Papæ delegatus, vt firmauit *glos. verbo delegatus, in Clem. 2. de rescript.* vbi *Zabarel. numero 22. & Imol. numero 18.* tenent *Rebuff. in pract. benef. tit. forma Vicar. numer. 27. & tit. de Vicario Episcopi, numero 4. & tract. de pacif. possess. numero 79. Anton. de Pratis in tract. de iurisdict. Episcopi, cap. 6. numero 51. Sbroz. libr. 2. qu. 22. à numero 1. Menoch. consil. 51. numero 33. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. centesimo sexto nu. 28.*

133 Dignitas enim ecclesiastica nihil aliud est, nisi rerum ecclesiasticarum administratio cum iurisdictione, *Ioan. Andr. Innocent. Archid. Abb. Vant. & Port.* quos refert & sequitur *Sbroz. lib. 2. quæst. 27. numer. 11.*

134 Et cum Episcopi Vicarius habeat iurisdictionem rerum ecclesiasticarum, *capit. non putamus*, cum *glos. in verbo videatur*, vbi *Archid. Franch.* & alij, *de consuetud. lib. 6. capit. Romana, in princip. de appellat. eodem lib.* & administrationem, *cap. petitio, & ibi Doct. de procurat. cap. in noua*, ibi, qui administrationibus associantur, *16. qu. 7. capit. causa*, iuncta *glos. verbo, habentibus, de restitutione in integr.*

135 Ideo illum in ecclesiastica dignitate constitutum esse dicimus; nam ratione iurisdictionis, quam habet cum administratione, dicitur Prælatus, *Fusc. de visit. lib. 1. cap. 15. numero 32. Pauin. in tract. de officio, & potest. Capit. Sede vacante par. 2. quæst. 10. numer. 16. vers. an autem Vicarius, Anton. de Pratis d. capit. 6. numero 50.* vbi inquit Vicariũ dici spectabilem, & de medijs magistratibus.

136 Vnde posse esse executorem gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia Romana resoluunt *Flores de Mena variar. lib. 1. quæst. 4. numero 6. Sbroz. lib. 2. quæst. 23. numer. 6.* Et conseruatorem tenet *Cothier. de iurisdict. Ordin. in exemptos par. 1. quæst. 39. n. 4.*

137 Amplia in Vicario Capituli Sede vacante, qui potest esse delegatus Papæ, ac gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia, executor, *glos. verbo episcopi, in d. Clem. etsi principalis, Pauin. dicta quæst. 10. numero 6. & 8. Sbroz. d. qu. 23. numer. 3. Menoch. cons. 320. numero 42. Sanch. de matrimon. lib. 8. disput. 27. num. 32. Flores de Mena d. q. 4. num. 11.*

138 Amplia etiam in Vicario Episcopi electi, & confirmati, licet nondum consecrati, *glos. verbo Episcopi, in dicta Clement. etsi principalis, Pauin. d. qu. 10. num. 6. Sbroz. d. quæst. 23 numero 4. Sanch. d. disp. 27. num. 35.*

139 Limita in Vicario foraneo, qui non potest esse delegatus Papæ, nec executor gratiarum beneficialium, quæ expediuntur in Curia Romana, ita *Flores d. quæst. 4. à numero 6.* nisi illi fieret delegatio ex certa scientia Summi Pontificis, *Sbroz. d. quæst. 23. numero 9.* vel respectu alicuius dignitatis, ibi, *numero 10.* ratione enim officij nullam habet dignitatem *Rebuff. d. tit. de Vicario Episc. num. 4. Vant. de nullit. tit. ex defectu iurisdict. deleg. nu. 66. Sbroz. d lib. 2. qu. 22. nu. 13.*

140 Cum potius dicatur obtinere officium quam dignitatem, *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 577. numero 1. in prima editione, & resolut. 552. numer. 1. in secunda editione*, vbi ex professo agit, an Vicarij foranei præcedant Præpositos Ecclesiarum Collegiatarum? & negatiue respondet.

141 Limita etiam in vicarijs nominatis à Prælatis inferioribus habentibus Episcopalem & Ordinariam iurisdictionem, qui non sunt capaces delegationis, nec harum executionum, *glos. verbo Episcopi*, ibi, vel inferiores ab Episcopo, *in d. Clementin. etsi principalis, Sbroz. d. quæst. 23. numero 8.* licet contrarium teneant *Flores de Mena d. quæst. 4. à numero 14. Sanch. d. disputat. 27. nu. 34.*

142 Commissa Episcopo, vel eius Vicario, non possunt expediri per Vicarium Capituli Sede Vacante, cum non sit Vicarius Episcopi, sed iurisdictionis Episcopalis, *Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 38. numero 1. part. 1. Galett. in margarita casuum conscient. verbo Vicarius, 2. Francis. Leo in thesauro fori ecclesiast. part. 1. c. 10. num. 8. versiculo secundo fallit.*

143 Cum generalis Episcopi Vicarius ipsius Episcopi repræsentet personam, & auctoritatem, eiusque locum teneat, illi deberi eandem prærogatiuam, & exinde honorem, qui Episcopo debetur, dicendum est, & multis comprobant *Menoch. consil. 51. numero 16. Afflict. super constit. Regni, rubr. de iniur. cur. pers. irrog. num. 3. Sbroz. lib. 2. quæst. 24. à num. 1.*

144 Igitur Vicarium Episcopi esse Archidiacono suæ Cathedralis præferendum tenent *Rebuff. dict. tit. de Vicar. Episc. numero 7. Abb. cons. 21. vol. 1. Boer. in tract. de auctoritate magni consilij numero 77. in fine, Cassan. in Catalogo gloriæ mundi part. 4. consider. 46. Anton. de Pratis, de iurisd. Episcopi cap. 6. numero 41.* quos refert *Sbroz. libro 2. quæst. 25. à numero 1.* vbi *numer. 7.* ampliat etiamsi Archidiaconus haberet priuilegium obtinendi primam sedem post Episcopum, & *numero 4.* ampliat vt non solum debeat præcedere Archidiaconum, verum etiam Abbates, Archipresbyteros, Canonicos, & alios Prælatos Episcopo inferiores, & *nu. 11.* cum *Anton. de Pratis dicto cap. 6. nu. 55.* quod præcedit Canonicos, etiam Episcopos in sedendo & ambulando; in choro, & in processionibus, etiam præsente Episcopo, *Menoch. consil. 257. numero 94. Sbroz. vbi proxime, numer. 12.* Nisi esset Canonicus, quia tunc sedebit in loco suo, *Sbroz. num. 17.* Et quod Gubernatorem, vulgo Capitaneum, in functionibus Ecclesiasticis Vicarius Episcopi præcedat, tenet *Aloys. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis. 580. in prima editione, & resolut. 555. in secunda edit.*

145 Sicut Vicarius mediante Episcopi nominatione ordinariam iurisdictionem à lege consequitur, supra ostendimus, ita etiam contraria eiusdem Episcopi voluntate illa tollitur, & reuocatur, res enim per quascunque causas nascitur per easdem dissoluitur, *cap. omnis res, de regul. iuris in sexto*, cum citatis *in libello de principijs vtriusque iuris, littera R. numer. 19.* & ideo Vicarij iurisdictionem ab Episcopo reuocari posse, tenent *Calderin. cons. 2. de offic. vicarij, Barbat. in c. postulastis, not ab. 1. in fine, de rescript. & in c. quoniam, numero 37. de officio deleg. Abb. in capit. 1. numero 5. ne sede vacante, Philipp. Franch. in cap. 1. numero 5. de officio Vicarij, lib. 6. Purpur. in l. more 5. num. 101. & 102. de iurisdict. omnium iud. Bertachin. de Episcop. part. 7. lib. 4. tit. de Vicarijs Episcopi numero 14 Ripa in cap. 1. numero 44. de iudic. Rebuff. d. tit. in forma Vicar. Archid. numero 190. & 192. Scot. lib. 8. resp. responsi. 4. num. 6. Cuch. institut. maior libro 2. tit. 8. numero 135. cum seq. Sbroz. libro 3. quæst. 6. numero 7. & quæst. 14. numero 5. vers. secundo adducitur, Iacob. Laurent. de iudice suspecto cap. 4. numero 7. Sanch. de matri-*

mon. lib. 3. disput. 30. numero 11. D. Barbosa in l. quia tale, 14. numero 87. ff. soluto matrimon. Azori. d. libr. 3. capit. 45. quæst. 14. Vgolin. d. cap. 4. §. 6. num. 4.

146 Deinde si Episcopus fuerit maiori excommunicatione nodatus, & publice denunciatus, eius officialis, seu Vicarius generalis iurisdictionem suam exercere non poterit, quia sicut per huiusmodi excommunicationem suspenditur Episcopi iurisdictio *cap. ad probandum, 24. de re iudic. capit. audituimus, 24. quæst. 1.* & excommuniter notatur in *capit. scisitatus, de rescript. Soar. de censur. disput. 13. sect. 2. numero 15.* ita similiter eius Vicarij iurisdictio suspenditur, cum accessoria sit, & idem auditorium vtriusque reputetur, probat text. in *cap. 1. vbi glos. verbo ipsius officialis in fine, & Franch. in vlt. notab. de officio vicarij, libro 6. Specul. in tit. d. iud. deleg. §. restat, numero 7. Roman. sing. 632. Maranta dicta distinct. 5. princip. numero septuagesimo Siluest. verbo vicarius, quæstione quarta vers. quarto, Selu. de benefic. parte 2. quæst. 14. numero 6. titulo de Vicario Episcopi, numero tertio Anton. Cuch. d. titulo 8. de Vicar. numero 134. Rebuff. d. tit. de Vicario Episcopi, numero 217. cum sequenti, & in concord. titulo de excommunic. non vit. glos. vers. collatio etiam facta, Feder. Scot. dicto responsi. 4. numero 5. Surd. consil. 50. numero 32. Gutier. canon. libro 1. cap. 1. numero 83. cum sequent. praxis Episcopalis part. 1. verbo Vicarius, §. 8. Sbroz. libro 3. quæst. 17. à numero 1. Soarez. de censuris, disput. 14. sect. 1. numero 1. Azor. d. libro 3. capit. 45. quæst. 14. Iacob. Laurent. d. capit. 4. numero 10. Auila de censuris, parte 2. capit. 6. disput. 6. dub. 4. Vgolin. d. capit. 4. §. 2. numero 3. & §. 6. numero 5. Gonzald. ad regul. 8. Cance. glos. 5. §. 9. numero 125. & 127. Molina tract. 5. disput. 10. numero 2.* plures per *Sanch. d. lib. 3. disp. 30. num. 5. cum seq.*

147 Hinc non valere collationem si dum Episcopus excommunicatus est, Vicarius conferat, imo effici irregularem, docuit *Aretin. in capit. cum non ab homine, indic. Francisc. Marc. decis. 1231. numero 4. & 6. & decis. 1632. in princip. part. 1. Paris. consil. 89. numero 5. volum. 4. Sbroz. d. quæst. 17. numero 2.* Nisi Episcopus esset toleratus, vel occulte excommunicatus; nam tunc fauore publici iuris cum communi opinione pro non excommunicato habeatur, collatio à Vicario, siue ab Episcopo facta valebit, vt colligitur ex *Abb. in cap. veritatis, numero 42. de sentent. excomm. Felin. in capit. ad probandum, numero 6. de re iudic. Franc. Marc. decis. 967. numer. 7. & 13. Vgolin. d. numero 5. Auila d. part. 2. capit 6. disput. 6. dub. 3. versic. ex dictis primo sequitur.* Si vero Capitulum Sede vacante suspensionis censura sit irretitum, an eius Vicarius iurisdictionem exercere possit? dicam infra nu. 180.

148 Et quid si tantum fuerit Vicarius Episcopi excommunicatus, nunquid etiam sit excommunicatus eius Subuicarius? Et non esse probatur *in cap. 1. vbi omnes, de officio Vicarij, lib. 6. Pauin. d. quæst. 10. numero 2. Sbroz. lib. 3. quæst. 18. & 19.* quod excommunicato Vicario non erit excommunicatus illius successor, & *quæst. 23.* quod Episcopus potest alterum eligere Vicarium, quando electus est excommunicatus.

149 Hinc etiam Vicarius ex suspicione Episcopi potest suspectus recusari, quamuis contra Vicarium nulla adsit suspicio *capit. insinuante*, vbi *Abb. numero 2. de officio deleg. Ripa in capit. 1. numero 44. de indic. Bertrand. consil. 184. numero 2. & 3. Anton. Burg. in repet. capit. cæterum, de rescriptis, numero 128. tom. 2. Bertach. d. libro 4. part. 5. numero 79. & part. 6. tit. de Vicario Episcopi, numero 12. Redoan. de rebus Eccles. non alien. capit. 3. num. 29. Rebuff. tit. de forma Vicar. numero 190. Sbroz. lib. 3. quæst. 14. per totam*, vbi *numero 10.* ampliat in Vicario Capituli Sede vacante, & *numero 11.* in Vicario Episcopi electo, seu confirmato per Papam, vel alium superiorem, *Perez l. 1. tit. 8. lib. 3. Ordin. pagina 569. Gutier. canonic. lib. 1. cap. 1. numero 86. Bobadil. in sua politica libr. 1. capit. 12. numer. 39. Stephan. Quaranta in summa Bullarij, verbo Archiepiscopi auctoritas, numero 19. versic. vlterius quæro*, vbi etiam dicit, quod suspecto Vicario Episcopi, vel delegato ab Episcopo, non censetur suspectus, coram quo causa suspicionis cognosci debet, illo tamen existente, in remotis cognoscunt arbitri, sicut cognoscunt de recusatione Episcopi; *Sbroz. libr. 3. quæst. 16.* quem refert *Prosper de August. in addit. ad Quarant. d. loco littera G.* Intellige quando principaliter, & ex certa causa recusatur, secus autem si causa suspicionis concernat Episcopum pariter & Vicarium, vel delegatum, quia tunc coram arbitris talis causa tractabitur, *Franc. in cap. si contra vnum, de offic. deleg. in 6. Quaranta vbi proxime.* Vel si sit causa appellationis; & ratio est, quia recusatio concernit personam recusati, sed appellatio concernit iurisdictionem, quæ est vna & eadem in persona sui, & Episcopi, ideo de vno ad alium non recurritur *Butri in capit. si contra vnum, numero 4. de officio deleg. in 6 Galet. d. verbo Vicarius 6.*

151 Hinc denique fit, Vicarij iurisdictionem per Episcopi mortem, (cum vtriusque vnum tribunal sit) expirare, *Clemen. fin. iuncta glos. verbo conteſta, vbi communiter scribentes, de procurat. Abb. in capit. 1. numero 5. ne Sede vacante, & in capit. extirpanda, §. quia vero, numero 14. de præbend. Butri. in cap. tua, numero 9. de officio Vicarij, Paris. consil. 89. numero 6. volum. 4. Pauin d. quæst. 10 numero 12. Feder. Scot. d. respons. 4. num. 6. Molin. de primogenijs lib. 1. cap. 25. numero 13. Azori. libro 3. capit. 45. quæst. 14. Vgolin. d. cap. 4. §. 6. numero 4. Sbrozz. lib. 3. quæst. 44. Stephan. Gratian. discept. forens. capit. 106. numero 27. Sanch. de matrim. libr. 3. disput. 30. numero 1. cum sequentib. Gutier. eodem tract. capit. 69 numero 16. D. Barbosa in l. quia tale, numero 93. ff. soluto matrimon.* vbi asserit per mortem Episcopi censeri extinctam iurisdictionem ordinariam in persona Vicarij, etiam quoad negotia iam cœpta, quod etiam post multos quos refert, tenet *Sbro. d. libr. 3. quæst. 46. & Henriq. in summ. libro 7. cap. 21. §. 5. in com. littera S.* dicit non expirare de per se mortuo Episcopo, sed per Capitulum Sede vacante deponi.

152 Et inde infert valere gestà à Vicario ignorante mortem Episcopi longe distantis, quod etiam tenent *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 18. numero 50. Galett. d. verbo vicarius, 7. Sanch. de matrimon. libro 3. disput. 22. num. 59. & disput. 30. nu. 4. Gutier. d. cap. 66. nu. 18.*

153 Et ante scientiam dictæ mortis posse beneficia conferre, si conferendi potestatem habebat, tenent *Pute. decis. 370. l. 2. Lancellot. de attent. par. 2. c. 10. nu. 29. & 30.*

& 30. *Flamin. de resignat. libro 7. quæst. 24. à num. 33.* quos refert & sequitur *Gonzal. ad regulam octauam Cancell. §. quinto præm. num. 103. & glos. 15. §. secundo num. 91.*

154 Quo fit, vt si Episcopus ad manus hostium peruenerit, & captiuitate detineatur, eius Vicarius nec excommunicare, nec alia huiusmodi, quæ iurisdictionis sunt, exercere possit, quia captiuitas ciuilis mors dicitur, *l. pater. 10. in fine principij, l. in omnibus 18. de captiuis.* Et sicut Episcopi naturali morte Vicarij iurisdictio cessat, ita & ciuili, quæ eundem in proposito sortitur effectum, *Sayr. de censur. libro 1. capit. 5. numero 39.* & tunc Capitulum administrat *capit. 2. de suppl. neglig. Prælat. in 6. Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo Vicarius, antepenult.* Vnde etiam per ingressum religionis, renunciationem, depositionem, cessionem, translationem, relegationem, permutationem, vel per aliam similem Episcopi abdicationem Vicarij iurisdictionem extingui ex pluribus resoluit *Sbroz. libro tertio quæstion. quadragesima secunda.*

155 Quamuis Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel alius Prælatus, qui tempore commissionis constitutus erat in dignitate, & inter iudices synodales designatus possit post eandem dignitatem renunciatam esse iudex, & de causa sibi commissa cognoscere, vt firmat *Sbroz. libro tertio quæst. 72. numero quarto*, & decisum fuisse in sacra Congregatione referunt *Flamin. de resignat. libro primo quæst. 11. numero 14. in fine, Cenall. commun. contra commun. quæst. 667. num. 10. in fine, Aloys Ricc. in praxi fori ecclesiastici decis. 616. in prima editione & resolut. 414. num. 2. in secunda editione. Galett. in margarita casuum conscientiæ verbo delegatus, 3. & verbo renunciare, vlt.*

156 Vicarius tamen finito officio non poterit procedere in illa causa, quæ illi commissa fuerit, non sub nomine proprio, sed nomine dignitatis, *glos. verbo principalis, in d. Clem. 2. de rescript.* vbi *Cardin. numero 7. & Imola numero 11. & 13.* post *Abb. Felin. Barbat* & alios ita tenet *Sbroz. libr 3. quæst. 47. & quæst. 46.* resoluit, quod Vicarius Episcopi, cui fuit commissa causa, sub expresso nomine proprio, potest adhuc in ea procedere, quamuis desinat esse Vicarius, si cœpisset de causa cognoscere.

157 Cum Episcopi iurisdictio Sede vacante ad Capitulum deuoluatur *capit. vni. & ibi glos. de maiorit. & obed. lib. 6. Abb. in capit. cum olim. notab. vit. numer. 2. eodem tit. in antiqu. Roman. consil. 506. numero in fine, Feder. de Senis consil. 30. numero 3. Cardoso in praxi iudicum, verbo Capitulum, numero 2. Molina de iustit. tract. 5 disput. 11. numero 13 & 10. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 357 in prima editione, & resolut. 305. in secunda editione, Sbroz. lib. 1. quæst. 16. Quaranta in summa bullarij, verbo Capitulum Sede vacante*, Episcopi instar Vicarium generalem constituere potest *Abb. in cap. irrefragabili, numero 2. de offic. Ordin. Felin. in d. cap. cum olim, numero 9. de maiorit. & obedient. Panin. d. quæst. 10. numero 1. & 2. Sbroz. d. qu. 16. num. 8.* & disponit *S. Concil. Tridentin. sess. 24. de reform. cap. 16.* ibi. Item officialem, seu Vicarium infra octo dies post mortem Episcopi constituere, vel existentem confirmare omnino teneatur, qui saltem in iure Canonico sit Doctor vel Licentiatus, vel aliàs, quantum fieri poterit, idoneus, &c.

158 Ex quo Concilij decreto collige teneri Capitulum Sede vacante infra octo dies post mortem Episcopi eligere, seu constituere Vicarium, vel constitutum confirmare, aliàs illius deputatio deuoluitur ad Metropolitanum, & si Ecclesia ipsa Metropolitana fuerit, aut exempta, tunc antiquior Episcopus ex suffraganeis in Metropolita, & propinquior in exempta Vicarium idoneum constituere potest, ita *Sa in Aphorism. verbo Vicarius, numero 3. praxis Episcop. part. 1. verbo Capitulum, §. tertio Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici part. 1. ca. 10. numero septimo Molin. dicto tom. 5. disput. 11. numer. 1. Quaranta d. verbo Capitulum Sede vacante, vers. duodecimo quæro, num. 2. Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo Vicarius Sede vacante, numer 5. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesiastici decis. 473. in prima editione, & resolution. 497. in secunda editione.* Vicarius hic Capitulo Sede Episcopali vacante deputatus eandem habet iurisdictionem quam Vicarius Episcopi habebat, exceptis aliquibus, prout in cognitione causarum Vicario Episcopi delegatarum, vel in exequutione litterarum Apostolicarum, quas Vicario generali Episcopi delegatas Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante deputatus exequi non potest, *Feder. de Senis consil. 30. ante num. 1. versio. in suo iure agitur, Franc. Leo d. cap. 10. num. 8. vers. secundo, & vers. quarto.* Forma autem, qua Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante, creari debet, cui pro voluntate Capituli addi, vel minui potest, est illa quam habet *Quaranta d. loco*, & sequitur.

159 Nos Canonici & Capitulum Cathedralis N. Sede vacante per obitum bonæ memoriæ N. Episcopi, &c. Reuerendo N. salutem in Domino sempiternam. Cum ex Sacrorum Canonum dispositione Ecclesiarum Cathedralium Capitula in deficientium Episcoporum (præsertim si ex humanis eximi contigerit) locum subrogentur, eisque in spiritualibus & temporalibus succedant, eorum munus erit viduatis Ecclesijs ita consulere, vt in ministrorum solertia, & diligentia viduitatis incommoda minime sentiantur. Negligitur supradicta Ecclesia nostri culpa aliquid detrimenti in spiritualibus & temporalibus patiatur, nos dictis sacris Canonibus, & Concilij Tridentini decretis obtemperare volentes, vocatis omnibus, & singulis canonicis infra tempus à dicto Concilio statutum, ad Vicarium, qui vices nostras sustinere debeat, deputandum, congregatisque ijs, qui debuerunt, voluerunt, & potuerunt interesse, habitisque interessentium votis de cõsensu, & voto eiusdem Capituli, te Reuerend. N. de cuius probitate, scientia, & sufficientia confisi generalem in spiritualibus, & temporalibus Vicarium nostrum in prædicta Ecclesia Cathedrali, ciuitate, & diœcesi, tenore præsentium deputamus, creamus, & constituimus per menses sex .... vel Episcopali Sede vacante, cum omnibus, & singulis facultatibus, priuilegijs, honoribus, oneribus, præeminentijs, & prærogatiuis ad huiusmodi munus exercendum, necessarijs, & opportunis; dãtes tibi plenam, & liberam potestatem, omnia & singula exercendi, quæ Capitulo Sede Vacante, in vtroque foro à iure permittuntur, & proinde causas omnes tam ciuiles, quam criminales, & mixtas, etiam hæresis, & matrimoniales, audiendi, prouidendi, & decidendi, cum facultate excommunicandi, & censuras proferendi, cum voto

I

tamen ordinariorum consultorum nostrę Curiæ in sententiando, & procedendo ad actus, quorum grauamen per appellationem à diffinitiua reparari non potest; necnon ea omnia faciendi, quæ nos facere, & mandare possumus, etiamsi speciale mandatum requirant. Reseruantes nobis collationem beneficiorum, eorumque institutionem ad Capitulum spectantem, deputationem examinatorum, officialium, actuariorum, & ministrorum Curiæ, regimen Seminarij, facultatem cognoscendi de causis suspicionum, & denegata iustitia, & constitis (seruatis de iure, seruandis) alteri delegandi. Volumus autem, vt licentiam ordinandi, etiam ad primam tonsuram (in casibus à sacro Concilio Tridentino Capitulo permissis) & prouidere de Prædicatoribus in Aduentu, & Quadragesima, ac dispensare in foro exteriori, etiam quoad temporum interstitia, & casus reseruatos de nouo facere non possis, absque expresso nostro consensu capitulariter habito. Nec approbare confessores, ordinandos, & ad beneficia obtinenda, nisi præuio examine ab examinatoribus deputatis, quorum approbationes per Secret. annotentur in libro. In casu vero infirmitatis, vel absentiæ substituere non possis, vel causas delegare, sed in his casibus prouisio ad nos spectare debeat. Præcipimus itaque vniuerso Clero huius Ciuitatis, & diœcesis, aliisque huius ecclesiæ iurisdictioni subiectis, quatenus te in Vicarium, officialemque nostrum generalem recipiant, tibique in omnibus præmissis pareant, & obediant. Dantes tibi vices, & voces nostras, &c. contradictores, & inobedientes pœnis & censuris ecclesiasticis compescendi, & ita te in Vicari ũdeputamus, cum solutione salarij, per eum, cui incumbit facienda. In quorum fidem præsentes scribi iussimus per notarium nostræ Curiæ, & manu propria subscripsimus. Dat. in nostro Capitulo Cathedralis ecclesiæ N. die, &c. Anno, &c.

160 Circa quam commissionem aliqua sunt obseruanda pro illius intellectu, & imprimis aduertendum circa verba illa (Sede vacante) Sedem episcopalem dici vacare donec litteræ Apostolicæ Prælati, cuius Sedes vacabat, fuerint expeditæ, & præsentatæ Capitulo, probat text. *in extrauag. iniunctæ, de election.* notant *Rebuff. in praxi tit. de Simonia in resign. num. 11. Henriq. consil. 19. num. 4. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 476. in prima edit. & resolut. 500. in secunda editione.*

161 Episcopus enim prouisus non potest episcopatum administrare, nisi litteris expeditis, & ostensis, *Azor. instit. moral. par. 2. libro 3. capit. 29. quæstione 9 versic. cæterum, Flamin. de resignat. libr. 8. quæst. 5. numer 33. D. Barbosa in l. diuortio, in principio, part. 2. numer. 50. ff. soluto matrimonio,* & secundum *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 27.* non sufficeret fuisse promotum ad aliam Ecclesiam si litteræ non essent expeditæ, & secundum *Quarantam, vbi proxime numer. 13. versic. decimotertio dubitatur*, potest Vicarius Capitularis exercitium continuare, donec nouus Prælatus adeptus fuerit possessionem, allegat *Pauin. dicta quæst. 10. numero 19.* Hinc *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 15. §. 2. numero 88.* refert fuisse conclusum validam esse quandam collationem Canonicatus in mense ordinario vacantis factam à Capitulo Burgen. spreto Episcopo iam promoto, & habente expeditas litteras suæ prouisionis, qui tamen nondum illas ostenderat, nec præsentauerat, quamuis aliàs D. Episcopus simultaneam haberet collationem cum Capitulo; quia cum adhuc duraret vacatio dictæ Ecclesiæ, potuit collatio fieri à solo Capitulo sine vlla citatione, requisitione, aut interuentione Episcopi promoti, iuxta *tex. in c. 1. ne Sede vacante, libro 6.*

162 Ibi (vocatis omnibus & singulis.) Aduertendum, quod si aliqui de Capitulo dicerent de nullitate, & quod non fuerint vocati, nec auditi, nullitas hæc proponi potest coram Superiore Capituli, per quem si hoc pretextu fuerit electio irritata, poterit Capitulum denuo congregari, & ad Vicarij constitutionem deuenire, ita respondisse *Sacram Congregationem* asserit *Quaranta dicto verbo Capitulum Sede vacante, in fine.*

163 Ibi (infra tempus à prædicto Concilio statutum.) Aduertendum etiam est, quod stante præfixione termini octo dierum, infra quem Capitulum cogitur Vicarium eligere, interim dum de illius electione agitur Archidiaconus substituit Vicarij vices in ijs, de quibus de iure communi est Vicarius, *Sbroz. libro 1. quæstione 61.* per *text. in capit. prima, & in capit. ad hæc, de officio Archidiac.* tamen, quia ex diuersis non fit illatio, & dicta iura loquuntur Sede repleta, non autem Sede vacante, quo casu de iure transit in Capitulum iurisdictio, & ideo infra illos octo dies totum Capitulum administrare debere, posseque prædictum numerum octo dierum pro Vicarij electione restringere, breuiorem statuendo, resoluunt *Quaranta dicto verbo Sede vacante, §. duodecimo quæro, versiculo primo, & Aloys. Ricci. post resolut. 505. in notab. de materia Vicary a Capitulo Sede vacante, versic. primo:* ex quo sequitur infra illos octo dies non arctari Capitulum ad constituendum Vicarium, & successiue posse de per se administrare, idem *Quaranta* vbi proxime *vers. terminum.*

164 Deinde sciendum huiusmodi terminum octo dierum currere Capitulo, etiam à die scientiæ translationis Episcopi ad aliam ecclesiam, quando tamen à Summo Pontifice fuerit Episcopus absolutus à vinculo prioris ecclesiæ, refert decisum idem *Quaranta dicto versiculo terminum.*

165 Ibi (Te Reuerendum N.) Sicut Episcopus plures Vicarios sibi constituere potest, vt supra ostendimus, ita etiam Capitulum Sede vacante, *Pauin. d. quæstion. 10. numero 6. Sbroz. libro primo quæstion. 50. numero tertio Quaranta vbi supra vers. nono dubitatur*, vbi refert *Sacram. Congreg.* censuisse à Capitulo Sede vacante vnum tantum Vicarium eligendum, nisi adesset legitime immemorabilis consuetudo duos aut plures eligendi. Si discordia fuisset inter Canonicos in electione Vicarij, & plures ad hoc officium assumerentur, magis idoneus, & habens qualitates Concilij remanere debet cæteris remotis, *Quaranta vbi proxime vers. secundo dubitaur. Aloys. Ricci.* post *dict. resolut. 505. vers. secundo.* Quamuis Capitulum non teneatur eligere personam in Vicarium de gremio ipsius Capituli, si tamen adesset idoneus cæteris parib. erit præferendus, & refert decisum *Quaranta vbi proxime, vers. sexto dubitatur*, qui dum à choro absens

est, & exercet officium suum, illique tempore diuinorum officiorum incumbit, distributiones quotidianas non percipit, vt resoluit *Moneta de distribut. quotid. part. 2. quæstion. 11. numero 83.* quod intellige vbi consuetudo illum absentem non excusat, cum *Rebuff. dict. tit. de Vicar. Episcopi numero 5. Rota Rom. decis. 222. numero 6. parte secunda diuers. Quaranta vbi supra vers. octauo dubitatur, in fine.*

167 Qua stante si in choro interueniat cum canonicali apparatu, vt distributiones quotidianas lucretur, debet sedere in loco proprio sui canonicatus, antiquiores non præcedendo, *Quaranta vbi proximè versic. octauo dubitatur, in princip. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 475 in primo edit. & resolut. 499. in 2. edit.* vbi *numero octauo* dicit decisum per *Rotam in vna Lucana beneficij 18. Decembr. 1579. coram Seraphino, Sbroz. libro secundo quæst. 25. numero 17.* vbi *numer. 20.* resoluit quod quando non eligitur Vicar. ex Canonicis illi in processionib. præferendus est Archidiac. seu alia dignitas maior, & prima post Episcopum, prout eum refert *Quaranta vbi proximè.*

168 Ibi (de cuius probitate, scientia, &c.) Aduertendum quod cum Episcopi Vicarius non solum moribus, & ætate idoneus esse debeat, verum etiam scientia, vt scribit *Rebuff. d. tit. de Vicar. Episcopi numer 28. & 33.* quem refert *Sbroz. libr. 1. quæst. 36. numero 1.* Vicarius Capitularis Sede vacante debet eligi Doctor, vel Licentiatus, vel aliàs quantum fieri poterit idoneus, & ita decisum fuisse super Decretum *Conc. d. cap. 16.* referunt *Sbroz. dict. quæst. 36. numero 12. Galet. in margarita casuum conscientiæ verbo Vicarius 4. Nau. cons. 2. de officio Vicarij, Sayr. decis. 2. eodem. titulo, Henriq. cons. 90. Aloys. Ricci. dict. resolut. 497. numero 2. & in collect. decis. part. 5. collect. 1602.* vbi limitat in Vicario Capituli Ecclesiæ Collegiatæ Sede vacante. In casu vero in quo Vicarius constitutus non esset Doctor potest Capitulum in ipso actu deputationis, dare ei consultorem Doctorem, alioquin poterit ipse Vicarius eligere consultorem sibi bene visum partibus non suspectum, in casibus in quibus eo opus erit, *Sbroz. dict. quæst. 36. numero 13.* optimè *Quaranta vbi supra numer. 3. in fine, Aloys. Ricci. post. d. resolut. 505. in notab. de materia Vicarij, &c. num. 4. versic. Capitulum.*

169 Ibi *(* Ciuitate, & diœcesi*)* Notandum est diœcesim non venire appellatione Vrbis, vbi aliud non exprimitur, vt videtur probare text. *in capit. sua de officio Vicar.* vbi *Abb. numero 5. & in l. fin. ff. de officio Præfecti Vrbis.* Sed pro contraria parte pugnant aliqua non leuia fundamenta, nam commissa cura Ciuit. dicitur commissa cura districtus *libr. 2. §. cum Vrbem ff. de officio Præf. Vrbis. Abb. & Felin. in cap. Rodulphus numer. octauo de rescript.* & concessa alicui ciuitate, intelligitur concessa cum omni sua iurisdictione *Bart. in lib. 2. in princ. ff. de verb. signific. & in l fin.* vbi *Ias. numero 8. ff. de Constit Princip.* Quare paucis distinguendum ducimus, an diœcesis fiat mentio in materia fauorabili, aut odiosa: si in fauorabili, appellatione diœcesis comprehenderetur ciuitas; si vero in materia odiosa, minimè, ita *Petr. And. Gammarus ad cap. vni. numer. 106. cum sequentibus super gloss. verbo diœcesis, de rerum permut. lib. 6. Cochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos parte quarta quæst. 74. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 43. à num. 193.* quapropter tutius esse in Constitutione Vicarij exprimere ciuitatem, & diœcesim, sicut communiter exprimi solet, vt dicit *Sbroz. d. q. 9. in fine.*

170 Ibi (deputamus, creamus, & constituimus) Sicut Vicarius Episcopi ad beneplacitum potest reuocari, vt inquiunt *glos. in Clem. vitim. de procurat. & in Clem. & si principalis verbo per electionem,* vbi *Cardin. numer. 10. de rescript. Rebuff. tract. de forma Vicar. numero 192. Sbroz. libro tertio quæst. 32. a numer. 1. & num. 5.*

171 Ampliat etiamsi Episcopus iurasset non reuocare, ita etiam Capitulum facta electione, vel confirmatione illum postea poterit reuocare, vt tenent *Pauin. d. q. 10. sub num. 7. Galet. verbo Vicarius num. 3. Aloys. Ricc. resolut. 505.* & etiam de iuramento de illo non reuocando, *Sbroz. dict. quæst. 32. nu. 7.* quod existente iusta causa fatetur *Quaranta d. verbo Capitulum Sede vacante, §. ducdecimo quæro, vers. tertio dubitatur.* Sed facta electione Vicarij non posse Capitulum illum ad libitum reuocare, & nouũ constituere dicit per *Sacram Congreg.* decisum *Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1602. in fine.*

172 Capitulum constituens secundum Vicarium, censetur primum reuocare, vt censuit *Rot. Rom. in vna Oriolen. benef. ciorum 21. Maij 1593.* coram Illustrissimo Seraphino, & patet ex eius *decis. 1026 & 1033. par. 2.* & tenet *Aloys. Ric. in praxi decis. 478. in 1. edit. & resolu. 502. in 2. edit.* vbi *nu. 4.* cum *Pute. decis. 168 lib. 3.* declarat quando prima nominatio, seu constitutio Vicarij esset specialis, & secunda generalis, & *num 5.* cum eodem *Puteo decis. 168. li. 1.* limitat quando constat, & euidenter apparet de contraria voluntate constituentis.

173 Ibi (per menses sex) Aduerte quod si Capitulum constitueret Vicarium simpliciter, absq; temporis præfinitione, eius officium durabit, durante Sedis vacatione, ita *Quaranta d. verbo Capitulum Sede vacante, prope finem vers. circa quam commissionem.*

174 Ibi (cum voto tamen Ordinariorum consultorum) Aduerte quod in ipsa deputatione Vicarij Doctoris iuris Canonici potest Capitulum, vt maturius ac consultius in decidendis causis procedatur apponere clausulam, vt adhibeat etiam votum aliorum consultorum, præsertim si Episcopus adhibeat, & vt in causis Canonicorum procederet cum voto certi consultoris, quia vt plurimum Vicarij capitulares solent esse exosi ijs, qui sibi non dederunt vocem ad fauorem, ita *Quar. d. loco prop. fin. ver. idem erit.*

175 Ibi (etiamsi speciale mandatum requirant.) Quia per constitutionem Vicarij generalis in spiritualibus, & temporalibus non transeunt ea, quæ requirunt speciale mandatum, *Pauin. d. qu. 10. num. 17. Quaranta vbi supra, vers. circa quam.*

176 Ibi (Reseruantes.) Quia in commissione Vicarij potest Capitulum sibi aliqua reseruare, vt ait *Quaranta dicto loco versiculo quarto dubitatur, & vers. idem erit.*

177 Ibi (in casu vero infirmitatis, vel absentiæ substituere non possis, quia ex causa infirmitatis, aut alterius impedimenti posse Vicariũ delegare causas tunc pendentes, tenuit *Pauin. d. q. 10. sub nu. 21.* sed hoc bene intelligit *Quaranta in 10. dub.* de consensũ ipsius Capituli, cuius nomine iurisdictionẽ exercet, aliàs si Capitulum se opponeret, & vellet durãte infirmitate vicariũ constituere, dicit quod possit idem *Quaranta vbi proxime.* Vicarius enim

Capituli substituere non potest, nisi ei mandato substituendi facultas concedatur *Rot. decis. libro tertio diuers. Pute. decis. 487. libro secundo Seraph. decis. 1033. p. 2. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori eccles. decis. 477. in prima editione & res. 501. in secunda editione & resp. 503.* resoluit per mortem Vicarij substituentis non expirare potestatem substituti.

178 Ibi (cum solutione salarij) quia Vicarius Capituli Sede vacante debet habere salarium, sicut quilibet extraneus Vicarius, & deducere expensas, quas domi facturus esset, tanquam reputatus præsens, & residens propter Ecclesiæ seruitium, *Pauin. dict. quæst. 10. numero quinto. Sbroz. libro primo quæst. 55. numero 7. Quaranta dicto loco vers. septimo dubitatur:* licet vbi fuerit Canonicus fructus percipiat cum censeatur inseruire episcopatui, *capit. ad audientiam, de cleric. non resid. Rota decis. 222. numero sexto parte secunda diuers. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 6. numero 264. Moneta de distribut. quotid. part. 2. quæst. 11. numero 89. Nicol. Garcia de benefic. part. 3. capit. 2. numero 358.* distributiones tamen quotidianas, secluſa consuetudine, statuto, vel priuilegio non lucratur, dum tempore diuinorum officiorum Vicarij munus exercuerit, *Prosper de Augustino ad Quarantam dicto verbo Capitulum Sede vacante numero 8. in fine, Moneta d. quæst. 11. numero 83.* Idem in Vicario Episcopi resoluendum tenent *Sbroz. libro primo quæst. 43. numero 3. Garc. d. capite secundo numero 357. Moneta d. quæst. 11. numero 78.* nam tenetur illi congruum salarium subministrare, *cap. si Episcopus, vbi glos. de officio Vicar. in sexto. Sbroz libro primo quinquagesima quinta à num. primo. Segur. in direct. aud. §. 1. cap. 14. à num. 1.*

179 Vnum adderem vtilissimum quod Vicarius Episcopi iam defuncti non potest petere salarium non conuentum à successore, pro seruitio præstito eius prædecessori, vt resolutum fuit *in Rota* teste *Puteo decis. 43. lib 2.* & referunt *Flamin. de resignat. li. 1. qu. 16. nu. 53. Galet. d. verbo Vicarius 9.*

180 Si Capitulum Sede vacante suspensionis censura sit irretitum, & iurisdictionis vsu priuetur, principalis eius Vicarius iurisdictionem exercere non poterit, vt per *Soar. de censur. disput 7. sect. 3. numero 13.* quamuis contrarium teneat *Vgolin. in tract. de censur. tab. 1. cap. 4. §. 2.* quia vis officij, & iurisdictionis Vicarij ab ipso Capitulo dependet, & suspenso Capitulo, erit suspensus eius Vicarius, vt per *Quarantam vbi proxime vers. idem erit*; nec refert an à Capitulo, vel à Metropolitano ob negligentiam Capituli generalis Vicarius constituatur secundum formam *Concilij d. cap. 16.* quia ob negligentiam Capituli non deuoluitur iurisdictio ad Metropolitanum: nam aliàs ipse auctoritate ordinaria excommunicare, & absoluere posset, sed deputatio tantum, siue ius constituendi Vicarium nomine Capituli, qui quidem Vicarius taliter constitutus iurisdictionem habet pendentem à iurisdictione, quæ in ipso Capitulo residet. *Tridentina* enim *Synodus* noluit iurisdictionem Capituli ob eius negligentiam in Metropolitanum deuolui, sed solum Capitulum obstringere, & obligare necessitate Vicarium nominandi, vt eleganter explicat *Soar. d. sect. 3. num. 14.*

181 Vicarius huiusmodi Capituli Sede vacante finito officio tenetur stare syndicatui, vt disponit *Concil. Trident. d. capit. 16.* rationem exigat, & tenent *Aloys. Ricc. in d. praxi decis. 481. in 1. edition. & resolut. 504. in 2. edit. Quaranta d. loco vers. dubitatur denique, numero 14.* vbi etiam asserit in Vicario Episcopi consuetudinem se habere in contrarium. *Sbroz. lib. 3. quæst. 52.*

182 Episcopum per se rationem administrationis officij gesti à Vic. Capituli Sede vacante constituto exigere, atque in aliquo delicto compertum punire posse refert decisum *Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr. 1. tit. 18. l. 37. de Episcopis num 99.*

183 Vicarius autem Episcopi non tenetur ad syndicatum, vt expresse declarauit *Gregor. XIII.* in quadam Bulla *an. 1578.* directa Clerico, & communitati Tarentin. si quidem cum communitas, & Clerus prætenderent Vicarios Episcopi esse obnoxios syndicatui, *Gregor. XIII.* respondit his verbis. Statuimus, & mandamus quod Vicarij, & officiales, siue generales, siue particulares, etiam foranei nuncupati, per eundem Archiepiscopum, siue eius pro tempore successores in dicta Ecclesia Tarentina, siue eius diœcesi deputati, vel deputandi ad aliquem syndicatum nullo modo teneantur, aut eidem sub quouis prætextu sint obnoxij, refert *Marcus Antonius Genuef. in praxi Archiepisc. Neapol. capit. 58. in nouiss. edition.* Vnde non venit admittenda Hispaniæ constitutio in *libro quarto tit. septimo, libro tertio nouæ recopil.* contrarium disponens, quam defendit *Azeued.* ibi, præfatam *Gregorij* Constitutionem forte non videns.

SVMMARIVM.

1 *Pœnitentiarium cum vnione præbendæ proximè vacaturæ in sua Cathedrali Ecclesia debet Episcopus instituere, modo id commode fieri possit.*

2 *Pœnitentiarij officium, & electio personæ ad solum Episcopum absque consensu Capituli spectat.*

3 *Pœnitentiaria per Episcopum erecta cum vnione præbendæ proximè vacaturæ, talis vnio non comprehendit præbendam vacantem in mense Sedi Apostolicæ reseruato.*

4 *Pœnitentiarius debet esse Magister, vel Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel Iure Canonico; seu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur.*

5 *Gradus Doctoratus, vel licentiaturæ requisitus ad beneficia, seu dignitates sufficit si habeatur sine scientia competenti.*

6 *Doctoratus gradus ad beneficia, seu dignitates requisitus non sufficit si habeatur non facta professione Fidei, aut contra Academiæ statuta, vel consuetudines receptus.*

7 *Pœnitentiarius Canonicus debet esse in ætate quadraginta annorum.*

8 *Ætatis quadraginta annorum defectus in Pœnitentiario non obstat vbi alias aptior pro loci qualitate reperiri non potest, in ciuitate scilicet, aut diœcesi.*

9 *Anni quadraginta in Pœnitentiario debent esse completi.*

10 *Pœnitentiarius ab Episcopo cum vnione præbendæ proximè vacaturæ institutus, officium exercere, ac Pœnitentiaria inseruire tenetur, & interim quod vacat præbenda non habet locum nec in Capitulo, nec in choro, nec distributiones quotidianas percipere potest, & sedere debet in loco sui Canonicatus cum illum fuerit assecutus.*

11 *Pœnitentiariæ præbendæ collatio ab illis fieri debet, ad quos antea spectabat.*

12 *Præsentationem habens in præbenda Pœnitentiariæ vnita poterit in ea postea præsentare electum ab Episcopo.*

13 *Pœnitentialis præbenda vacans in mense Apostolico, vel si adsit alia reseruatio, seu affectio, tunc electio, & collatio pertinebit ad Papam ratione reseruationis.*

14 *Pœnitentiarij in electione non potest Capitulum se intromittere etiam Episcopo absente.*

15 *Pœnitentiarij electio pertinet ad solum Episcopum, vel eo absente ad Vicarium suum, cui Episcopus in specie delegauerit hanc facultatem.*

16 *Pœnitentiarij electio non facta per Episcopum, vel per eius Vicarium intra semestre à die notitiæ vacationis deuoluitur ad Capitulum.*

17 *Pœnitentiaria vacans Sede Episcopali vacante, non potest prouideri à Capitulo, quamuis collatio præbendarum sit communis Episcopi & Capituli, vel etiam solius Capituli.*

18 *Pœnitentiariæ vacantis Sede Episcopali vacante electio, & collatio pertinet ad Papam, etiam secluſa reseruatione, & non est reseruanda futuro Episcopo.*

19 *Pœnitentiarius eo ipso quod est institutus, habet à iure, & Concilio facultatem audiendi Confessiones, & iurisdictionem ad absoluendum à peccatis absque alia Ordinarij licentia.*

20 *Pœnitentiario quilibet confessus peccata satisfacit præcepto capit. omnis utriusque sexus, de pœnit. & remiss.*

21 *Pœnitentiarius institutus pro audiendis confessionibus vnius diœcesis non potest eas audire in alia, etiam habentium Bullam, vel licentiam sui Parochi.*

22 *Pœnitentiarius potestatem, quam habet absoluendi, alijs delegare, seu committere non potest.*

23 *Pœnitentiarius à casibus, quos Episcopus expresse sibi reseruauit, absoluere non potest.*

24 *Pœnitentiarius non potest casus Episcopo reseruatos, & ab eo sibi commissos, alijs subdelegare.*

25 *Absolutio Concily sess. 24. de reformat. capit. 6. committi potest ab Episcopo, non tamen à Vicario generali, aut Pœnitentiario, vel Vicario ad id specialiter deputato.*

26 *Pœnitentiarius ad audiendas Confessiones semper paratus debet existere, nec potest pœnitentes recusare, quia si hoc faciat poterit ab Episcopo puniri, & priuari.*

27 *Confessiones integras, & non solos casus reseruatos, tenetur Pœnitentiarius audire.*

28 *Pœnitentiarius horis opportunis, loco, & sede, Episcopi, ad quem hoc pertinet, arbitratu, peccata confiteri volentibus sui copiam facere tenetur.*

29 *Pœnitentiarius virgam, seu bacchettam in manu, sicut in Vrbe, tenere non debet, præcipuè in locis vbi hoc non est in vsu.*

30 *Pœnitentiarius dum audit Confessiones in Ecclesia, siue in confessionario, siue extra, habendus est pro præsenti in choro, pro illo tempore dumtaxat quo actualiter eas audit.*

31 *Pœnitentiarius dum Confessiones actualiter audit, non solum habetur pro præsenti in choro ad lucrandas quotidianas distributiones, sed etiam eleemosinas ipsas, quæ distribuuntur inter Canonicos pro associandis, & sepeliendis defunctorum cadaueribus, &c.*

32 *Pœnitentiarius non habebitur pro præsenti in choro si extra Ecclesiam Confessiones audiat, etiam infirmorum.*

33 *Pœnitentiarius non tenetur ad maiorem residentiam, quam alij Canonici, dummodo non absit tempore quo frequentius pœnitentes accedunt, & diebus festis solemnibus.*

34 *Pœnitentiaria potest resignari etiam in fauorem, & cum reseruatione pensionis.*

35 *Pœnitentialis præbenda postquam est effectum sortita, nec potest optari, nec Pœnitentiarius etiam valet optare, nec retento, nec dimisso officio.*

36 *Pœnitentialis præbendæ erectio non habet locum in ea, quæ vigore statuti à sequenti Canonico optatur, sed illa præbenda, quam dimiserit Canonicus, qui nouissime optat, huic muneri affecta, & vnita remanet.*

EPISCOPVS IN ECCLESIJS Cathedralibus Pœnitentiarium quomodo instituere teneatur?

ALLEGATIO LV.

1 EPiscopus in sua Cathedrali Ecclesia modo id commodè fieri possit, Pœnitentiarium, idest, aliquem, qui pœnitentes audiat, & pœnitentiæ Sacramentum administret, cum vnione præbendæ proximè vacaturæ, instituere debet, vt disponit *Concil. Tridentin sess. vigesimaquarta de reform. capite octauo*, de cuius materia, & de Pœnitentiarij institutione, & officio multa cumulat *Salazar de Mendoza, Canonicus Pœnitentiarius Sanctæ Ecclesiæ Toletanæ in libello de institutione canonicatus pœnitentiariæ in dicta Ecclesia Toletana*, aliaque ad materiam pertinentia tractant *praxis Episcop. parte primo verbo Pœnitentiarius, Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 555. in prima editione, & resolut. 477. in secunda editione. Vgolin. de officio, & potestate Episcopi capite trigesimo tertio. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. trigesimo quarto à numero 78.* late *Nicol. Garc. de benefic. parte quinta, capite quarto, num. 130. cum multis sequentibus.*

2 Hæc Pœnitentiarij officij institutio, & electio personæ, quoties opus fuerit pro exercendo tali officio, ad solum Episcopum spectat, itaut Capituli consensus minimè requiratur, cum hoc solius Episcopi arbitrio relinquatur, prout decisum referunt in Sacra Congreg. *Nauarr. consil. vni. ne Sede vacante in fine, Nicol. Garcia capite quarto, numero 138. Aloys. Ricci. d. resolut. 477. num. 1. Vgolin. d. capite trigesimo tertio numero secundo. Flamin. de confident. quæstione quadragesima quinta, numero 17. praxis episcop. d. verbo Pœnitentiarius §. 3.* & tenuit *Rota Rom. in vna. Abulen. Canonicatus Pœnitentiariæ 17. Aprilis 1589.* coram *Illustrissimo Mantica*, quæ est inter eius decisiones impressas *decis. 56.* & iterum *in vna Maioricen. Canonicatus 15. Nouembris 1593* coram *Illustriss. Domino meo obseruandissimo Card. Millino.*

3 Erecto Pœnitentiario per Episcopū cum vnione præbendæ proximè vacaturæ, huiusmodi vnio non comprehendit præbendam vacantem in mense Sedi Apostolicæ reseruato, vt respondit *Sacra Congreg. Episcop. Vincent.* ex eo quod *Concil. d. c. 8.* non exprimit de præbēdis etiam reseruatis Sedi Apostol. & quando voluisset eas comprehendere, expresse hoc dixisset, vt patet in Seminario *sess. 23. capite 17.* ac in simplici vnione facienda Cathedrali pauperi *sess. 24. capite 15.* referunt *Azeued. cons. 7. numero 31. & 32. & cons. 14. num. 14. & 15.*

Nicol. Garc. in addit. ad d. capit. 4. numero 127. Salaz. de Mendoza in d. libello §. 2. vbi etiam refert decisum 31. *Maij* 1596. præbendam officio Pœnitentiarij vniendam integram, atque Canonicalem esse debere.

4 Deputare debet Episcopus in Pœnitentiarium Magistrum, vel Doctorem, aut Licentiatum in sacra Theologia, vel iure Canonico, seu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, vt habetur in *Concilio Tridentino dicto capit.* 8. & tenet *Nicol. Garci. de benefic. part. 7. capit. 4. numero 32. & cap. 7. num. 49.* vbi *num. 50.*

5 Resoluit ad beneficia, seu dignitatis requirentia gradum, sufficere eum habere, etiam sine scientia competenti, itaut adeptio, & impetratio talis beneficij, seu dignitatis in foro Ecclesiæ iudiciali rata & firma sit, quod etiam tenet *Azor. institut. moral. part. 2. lib. 6. quæst.* Et aduertendum quod idem *Nicol. Garci. dicto cap. 7. numer. 51.*

6 Tenet non sufficere gradum non facta professione Fidei iuxta Constitutionem *Pij Quarti*, aut contra Academiæ statuta, vel consuetudines receptum, vt quia quis falsò probauit cursus necessarios, vel descriptionem in matricula, aut non fuit seruata forma præscripta in examine, seu aliàs.

7 Vltra prædictum gradum Doctoratus, vel Licentiaturæ, requiritur vt huiusmodi Canonicus Pœnitentiarius sit in ætate quadraginta annorum, seu aliàs, quando aptior pro loci qualitate non reperitur, vt habetur in eodem *Concil. Tridentin. dicto capite octauo* & tenent *Gutier. Canonic. libro primo capite vigesimosexto, numero quadragesimo: Valerius Reginald. in praxi fori pœnitent. libro trigesimo tract. tertio numero 164. in fine. Campanil. in diuersorio iuris Canonici rubr. 7. cap. 6. numero vigesimoseptimo. Nicol. Garc. dicto par. capit. nu. 32.*

8 Defectus huius ætatis non obstat vbi aliàs aptior pro loci qualitate reperiri nō potest, existimoque sufficere, quod non reperiatur in ciuitate, aut etiam diœcesi persona apta cum dictis qualitatibus, nec esse quærendam extra diœcesim, argum. *capit. nullus, 61. distinct. & capit. sacrorum 63. distinct. Salazar de Mendoza in dicto libello §. 3. Nicol. Garci. dicto capit. quarto numero trigesimo tertio*, vbi *numero trigesimoquarto* resoluit, quod si in diœcesi non reperiatur talis persona apta, & Episcopus velit eum eligere extra diœcesim, non poterit eligere nisi habentem dictas qualitates, si talis ibi reperiri potest commode.

9 Et huiusmodi quadraginta annos debere esse completos resoluit *Nicol. Garci. dicto cap. 4. num. 35.* quamuis sufficere inchoatos teneat *Azori d. lib. 6. cap. 5. q. 6. in fine.*

10 Pœnitentiarius ab episcopo sic ad præscriptum Concilij institutus, & deputatus, cum vnione præbendæ proxime vacaturæ tenetur officium exercere, & inseruire Pœnitentiariæ; Parochialem, si quam obtinet, dimittere, etiam ante vacationē præbendæ: & interim quod vacat, non habet locum nec in Capitulo, nec in Choro, nec potest distributiones quotidianas percipere; & postea sedere debet loco sui Canonicatus, cum illum fuerit assecutus, ita refert decisum *Nicol. Garc. in addition. ad dict. par. 5. cap. 4. num. 111.*

11 Quamuis electio Pœnitentiarij quandocunque facienda ad solum Episcopum spectet absque Capituli consensu, vt supra dixi, collatio tamen præbendæ vnitæ ab illis fieri debet ad quos antea spectabat, ita decisum referunt *Nicol. Garci. dicta par. 5. capit. 4. numero 138. Addit. ad Nauarr. d. consil. vnic. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 9. §. 2. num. 84. Alloys. Ricci. d. resolut. 477. num. 2.* & in *vna Zamoren. declarauit Sacr. Congreg.*

12 Idem in præsentatione, quam in collatione esse dicendum, dummodo præsentatio fiat de electo ab Episcopo, testatur *Nicol. Garcia in addit. ad dict. c. 4. nu. 143.* vbi idem dicit in electione, si electio spectaret ad Capitulum, seu alios, nam eadem est ratio de electione, ac præsentatione.

13 Id autem quod dictum est electionem personæ Pœnitentiarij quandocunque faciēdam ad solum Episcopum pertinere, non procedit vbi officium Pœnitentiarij, & vnita præbenda vacat in mense Apostolico, vel adest alia reseruatio, seu affectio, nā tunc ad Papā pertinet ratione reseruationis, ita *Gonzal. d. glos. 9. §. 2. n. 84. Salaz. de Mendoz. in dict. libello §. 2. & 3. Ceual. commun. contra commu. q. 897. n. 488.*

14 Et quamuis Episcopus sit absens, Capitulum non potest se intromittere in electione Pœnitētiarij, licet ad ipsum collatio spectet, sed ipse Episcopus absens poterit, vbi est, eligere Pœnitētiarium, non enim ad id est necessaria præsentia, seu existētia in diœcesi, nam etiam extra illam potest expediri, cum non sit contentiosæ, sed voluntariæ iurisdictionis, prout decisum fuisse in *vna Burgen.* refert *Nicol. Garci. in addition. ad dict. cap. 4. nu. 143.*

15 Vbi etiam testatur ibi tētum fuisse, electionem personæ pertinere ad solum Episcopum, vel eo absente, ad Vicariū suum, cui Episcopus in specie delegauerit hanc facultatem, expensis tamen ipsius Episcopi.

16 Si tamē intra semestre à die notitiæ vacationis Episcopus per se, vel per vicariū non elegerit Pœnitentiarium, deuoluitur electio ad Capitulum, cū ad Episcopum pertineat proprio iure, & Ordinario ex *Concilio*, iuxta *c. 2. de concessione præbendæ*, & ea quæ infra suo loco dicemus.

17 Occurrēte vacatione Pœnitentiariæ Sedē episcopali vacāte, Capitulum non poterit illam prouidere, & Pœnitentiarium eligere, esto collatio præbendarum sit communis Episcopi, & Capituli, vel etiam solius Capituli, ex quo electio personæ & prouisio officij Pœnitentiarij ad solum Episcopum spectat, vt dictum est, & Capitulum Sede vacante non succedit in prouisione beneficiorum ad Episcopum spectante, ita decisum referunt *Nicol. Garc. dict. par. 5. cap. 4. nu. 145. Aloys. Ricci. dict. resolut. 477. num. 4.*

18 Sed eius electio, & collatio pertinebit ad Papam, etiā secluſa reseruatione, & non est reseruanda futuro Episcopo, prout decisum refert in vna *Genuen. Nicol. Garc. in addit. ad dict. cap. 4. nu. 150.*

19 Pœnitentiarius institutus eo ipso habet à iure, & Concilio facultatē audiendi Confessiones pœnitētium illius diœcesis, & iurisdictionem ad absoluendum à peccatis, & est veluti Parochus totius diœcesis, nec requiritur noua licentia Ordinarij, ita resoluunt *Vgolin. d. c. 33. nu. 2. & 3. Læius Zechi. de Republ. ecclesiast. cap. 24. de Capitulo, & Canonicis, sub. nu. 16. Aloys. Ricci. dict. resolut. 477. n. 5. Salazar de Mendoza in dicto libello §. 5.*

20 Et quilibet potest ei confiteri sua peccata, & satisfaciet præcepto *capit. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss.* vt decisum referunt, *Aloys.*

Ricci. vbi proxime, & *Nicol. Garcia. dict. par. 5. capit. 4. numero* 113.

21 Non tamen poterit audire Confessiones in alia diœcesi, etiam habentium Bullam, vel licentiam sui Parochi: nam cum dubitaretur an obtinens Parochiale beneficium in vna diœcesi, possit in alia absque Ordinarij loci approbatione eligi in Confessarium ab habentibus priuilegium vigore Iubilæi eligendi Confessarium idoneum, cum is generaliter & absolute sit approbatus à Concilio, vt cum alijs resoluit *Viuald. in candelab. aureo par. 1. de Confessione numero* 28. nihilominus decisum fuit minime posse, prout refert *Nicol. Garcian. dict. par. 5. capit. 8. dub. 4.* quicquid post alios dicant *Henriq. in summa lib. 7. capit. 12. num. 3. Soar. tom. 4. de pœnit. disput. 28. sect. 4. num.* 18.

22 Illud tamen aduertendum duxi, quod licet huiusmodi Pœnitentiarius sit Ordinarius diœcesis Confessor, non videtur posse delegare, seu committere suam potestatem, non solum generaliter, sed nec particulariter, maximè cum in eo censeatur electa industria personæ, argument. *text. in capit. vlt. §. is autem, de officio delegati.* & quæ resoluunt *Peregrin. libro primo variar. ad rub. de officio & potestate iudicis delegati, numero septimo. Surd. consil. 433. numero* 15.

23 A casibus quos Episcopus sibi expresse reseruauit non potest Pœnitentiarius absoluere quemquam, nisi ipsemet Episcopus hanc illi speciatim dederit auctoritatem, ita resoluunt *Nauarr. consil. 20. sub titul. de pœnitent. & remiss. Sayr. in floribus decision. sub eodem titul. decis. 44. Henriqq. consil. 62. numero septimo & seqq. Vgolin. dicto capit. 33. numero 3. Aloys. Ricci. in praxi aurea, resolut. 179. in fine*, & decisum referunt idem *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast decis. 571. in prima editione, & resolut. 492. numero secundo in secunda editione, Nicol. Garcia. dict. par. 5. capit. 4. numero* 115. quamuis ipsum Penitentiarium si tuæ præbendæ fuerit annexum pœnitentiariæ officium, posse absoluere absque alia facultate ab omnibus casibus Episcopo reseruatis teneat *praxis noua episcopi parte 2. capit. 1. numero 16.* cum *Capeaual. de casibus reseruatis, capit. 3. quæst. 1. different. 2.* & videatur tenere *Salazar de Mendoza in dicto libello §. 5.*

24 Vnde si ei fuerint commissi ab Episcopo casus sibi reseruati, non poterit subdelegare, quia in eis censetur electa industria personæ: tum quia est delegatus inferioris à Principe, ita *Nicol. Garcia. in addition. ad dict. cap 4. num.* 112. Hinc etiam absolutio *Concilij sess. 24. de reform. cap. 6.*

25 Committi potest ab Episcopo non tamen à Vicario generali, seu etiam Pœnitentiario, aut Vicario ad id specialiter deputato, prout referunt decisum *Aloys. Ricci. dicta resolut. 477. numero 5. in fine, Nicol. Garcia d. par. 5. capit. 4. num. 116. Salazar de Mendoza dicto §. 5.*

26 Debet præfatus Pœnitentiarius semper paratus existere ad audiendas Confessiones, quare minimè recusare potest pœnitentes, & decisum referunt *Aloys. Ricci. d. resolutione 477. numero sexto. Nicol. Garcia. dicta par. 5. capit. 4. numero* 118. Et recusans audire Confessiones potest puniri, & priuari ab Episcopo, prout etiam decisum fuisse testantur *Aloys. Ricci. & Nicol. Garcia. citatis locis, Salazar de Mendoza d. libello §. 7. Campan. d. capit. 6. numero* 27.

27 Et quamuis habeat facultatem absoluendi à casibus reseruatis, tenetur nihilominus integras Confessiones audire, & non solos casus reseruatos, cum sit Confessor ordinarius.

28 Teneturque horis opportunis, loco, & sede Episcopi, ad quem hoc pertinet arbitratu, peccata confiteri volentibus sui copiam facere, in manu tamen virgam, seu bacchettam, sicut in Vrbe, non debet tenere.

29 Præcipue in locis, vbi hoc non est in vsu, ita decisum in vna *Abulen. 21. Aprilis* 1587. referunt *Nicol. Garcia dicta par 5. cap. 4. num. 117. Vgolin. d. cap. 33. num. 6. Salazar de Mendoza d. §. 7.*

30 Pro præsente in choro habendus est Pœnitentiarius, dum audit Confessiones in Ecclesia, vt habetur in *Concil. Trident. d. capit. 8.* siue in confessionario, siue extra, non tamen pro tempore, quo residet in Confessionario, nec audit confessiones, alijs in choro diuina celebrantibus, nec item si dixerit Missam, aut si priuatim Officium dicat, etiam vt opportunius Confessiones audiat, censendus est præsens in choro: ita decisum referunt *Moneta de distribut. quotid. par. 1. quæst. 11. numero 64. cum sequentibus, Vgolin. dict. capit. 33. numero quinto. Aloys. Ricci. dict. resolution. 477. numero sexto. Salazar de Mendoza in dicto libello §. 6. Campan. d. numero 27. Nicol. Garcia. d. par. 5. capit. 4. numero 124. & seqq.*

31 Et Pœnitentiarius non solum censetur præsens in choro dum actualiter Confessiones audit ad lucrandas distributiones quotidianas, sed etiam eleemosynas ipsas, quæ distribuuntur pro associandis, & sepeliendis cadaueribus defunctorum, vel pro supplicationibus, & processionibus, quæ per vrbem aguntur, ita decisum refert *Nicol. Garcia d. par. 5. cap. 4. num. 125.* quamuis contrarium velit *Moneta d. quæst. 11. num. 65.*

32 Cum Pœnitentiarius iste ad id tantum institutus sit, vt Confessiones in ipsa Ecclesia Catholica audiat, & Concilium illum in Ecclesia Confessiones audientem pro præsenti in choro habeat, talis non censebitur, si Confessiones extra Ecclesiam, etiam infirmorum audiat, & resoluit *Nicol. Garcia in addit. ad dict. par. 5. capit. 4. numero 125. in fine.*

33 Ad maiorem residentiam quam alij Canonici non tenetur Pœnitentiarius, dummodo non absit tempore, quo frequentius pœnitentes accedunt, & diebus festis solemnibus, veluti tempore ieiuniorum, quadragesimæ, Aduentus, Quatuor temporum, Resurrectionis, & Ascensionis, Pentecostes, Corporis Christi, Assumptionis Beatæ Mariæ, Natiuitatis Domini, & omnium Sanctorum, ita referunt decisum *Vgolin. d. capit. 33. numero 6. Salazar de Mendoza dicto libello §. 7. Nicol. Garcia dicta par. 5. capit. 4. numero* 122. & ibi in *addition.* dicit dubitatum fuisse, an facultas, quam habet Capitulum Burgen. ex statuto à Sede Apostolica confirmato, vt eius Canonici possint quinque menses abesse ab Ecclesia, competat etiam Pœnitentiario eiusdem Ecclesiæ? & insuper an possit fungi officio Visitatoris? & dicit decisum fuisse negatiue; cum ista esset multum longa absentia Pœnitentiario, & in magnum detrimentum sui officij, & ministerij, ac pœnitentium: & ideo in ista Ecclesia satis esset abesse per tempus trium mensium à Concilio Canonicis permissum: sed hoc intelligendum, quod non possit frui ista quinque mensium vacatione, quoad Confessio-

nes, & officium Pœnitentiarij, bene tamen poterit ea vti quoad chorum, & officium diuinum, sicut cæteri Canonici.

34 Pœnitentiaria potest resignari sicut alia præbenda, etiam in fauorem alterius, dummodo habeat qualitates requisitas, vt resoluunt *Salaz. de Mendoza in d. libello §. 3. Ceuall. commun. quæst. 897. à numero 485.* vbi *numero 489.* tenet posse etiam super eam imponi pensionem.

35 Præbenda hæc pœnitentialis non potest optari, nec Pœnitentiarius potest aliam præbendam optare, quia in ea electa videtur industria personæ: tum quia vbi beneficium requirit certas qualitates, aut examen, si cui indulgetur, vt possit consequi aliam dignitatem, aut beneficium, illud non venit, quod examen, aut qualitates illas requirit; vt est opt. text. *in capit. fin. de translat. Episcopi:* tum quia cum sit huiusmodi officio Pœnitentiarij vnita præbenda, non potest mutari, sed immobilis remanere debet: tum denique cum vnio, aut diuisio beneficiorum vnitorum requirat auctoritatem, & solemnitatem, & iustam causam id faciendi; hanc potestatem hominibus priuatis, & Pœnitentiarijs ipsis tot vniones, vel diuisiones ad libitum faciendi, Concilium dedisse non est verosimile, quare ita resoluunt *Nauarr. consil. 22. sub titulo de præbendis, & dignitat. in antiq. & consil. 14. sub titul. de rebus eccles. non alienand. in nouis, Sayr. in floribus decis. sub illo titul. de præbend. decis. 22. Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo Canonicus, pagina 29. colum. 1. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloss. 34. numero 78. & 79. Moneta de optione canon. capit. 3. quæst. 5. numero 129. Nicol. Garcia dicta par. 5. capit. 4. à numero 132.* vbi *numero 134.* refert decisum Pœnitentiarium, nec retento, nec dimisso officio posse optare aliam præbendam, cuius officio fuit perpetuo vnitus vnus canonicatus, & certa præbenda. Vnde fuit decisum 12. *Februarij* 1601. Pœnitentiarij præbendam, etiam postquam est effectum sortita, non subiacere optioni: & in *vna Vercellen. 7. Iunij* 1601. etiam fuit tentum, quod non solum non potest optari præbenda Pœnitentiarij, sed nec titulus, ac Ordo illius, refert *Nicol. Garcia. in addit. ad dict. capit. 4. numero 132.* & ibi *numero 130.* dicit declaratum *in vna Lunen. 6. Iunij 1592.*

36 Erectionem præbendæ Theologi, vel Pœnitentiarij non habere locum in ea, quæ vigore statuti à sequenti Canonico optatur: sed illam præbendam, quam dimiserit canonicus, qui nouissimè optat, huic muneri affectam, & vnitam remanere.

SVMMARIVM.

1 *Lectio Sacræ Scripturæ in is Ecclesiis haberi debet, in quibus præbenda, aut præstimonium pro lectoribus deputatum reperitur.*

2 *Præbenda Theologalis, vbi ab Episcopo institui debeat, ostenditur.*

3 *Præbenda primo vacatura, vt sit Theologalis, & in Theologalem maneat erecta, requiritur actualis deputatio.*

4 *Electio personæ ad præbendam Theologalem pertinet ad solum Episcopum si vacet in suo mense ordinario, collatio vero ad illos, ad quos antea pertinebat.*

5 *Præbendæ Theologales in Francia, & in Regnis Coronæ Castellæ, & Legionis per Ordinarios in quocumque mense vacauerint, prouidentur.*

6 *Theologalis Canonicus quo tempore, & hora, & super qua materia lecturus sit, arbitrio Episcopi relinquitur.*

7 *Theologalis Canonicus vacare potest à lectione tribus mensibus, Iulij, Augusti, & Septembris.*

8 *Theologales Canonici diebus, quibus legunt, habendi sunt sicut præsentes in choro non modo pro illis horis, vt si mane legant pro horis matutinis, & missa solemni, sed etiam pro tota die.*

9 *Theologalis Canonicus quamuis tota die, quo legit habeatur pro præsente, non censetur tamen præsens matutino, quod dicitur pro die sequenti in vespere præcedenti.*

10 *Præbenda Theologalis nec potest optari ab alio, nec præbendatus Theologalis poterit illam dimittere, & aliam optare.*

11 *Oppositum in opposito idem operatur, quod propositum in proposito.*

12 *Theologalis Canonicus nec retento nec dimisso officio potest optare aliam præbendam.*

13 *Theologalis Canonicus potest ab Episcopo occupari in suo seruitio, & fructus in absentia percipit.*

14 *Theologalis, seu Magistralis præbenda vacans, debet dari in commendam vni Canonico idoneo eiusdem Capituli, donec titularis prouideatur.*

15 *Theologalis præbenda collatio suspendenda est, donec inueniatur Theologus secularis, cui fieri possit, & interim fructus omnes tradendi sunt Superiori alicuius Ordinis, qui curet vt aliquis Theologus ex suis Regularibus ibi publicè doceat Sacram Scripturam.*

16 *Lectio Sacræ Scripturæ in Monasterijs Monachorum, vbi id commodè fieri potest, haberi debet, ad quod per Episcopum ipsi Regulares compelli possunt.*

17 *Lectio Sacræ Scripturæ in Conuentibus Regularium potest haberi absque licentia, seu examine Ordinary.*

18 *Sacram Scripturam docentes in scholis publicis, & discipuli, qui in illis student, priuilegijs omnibus de perceptione fructuum præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia fruuntur.*

19 *Absens causa studij distributiones quotidianas non percipit.*

20 *Absens causa studij, etiam obtenta licentia à Sede Apostolica, non excusatur ab amissione distributionum quotidianarum.*

21 *Studentes vt percipere possint fructus præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia, litteris operam dare debent in studio generali, seu celebri vniuersitate.*

22 *Studium generale dicitur illud, quod est erectum, & institutum per Papam, Regem, seu Principem.*

23 *Scholares in Ecclesijs Cathedralibus, non gaudent eisdem priuilegijs, sicut studentes in Studijs publicis, & Academijs.*

24 *Scholasticorum priuilegijs non gaudent, qui non student, & scholas non frequentant, nec absentes causa studij fructus suorum beneficiorum percipiunt.*

25 *Absentes causa studij possunt percipere fructus suarum præbendarum, etiamsi plus quam duo Canonici sint, dummodo id status Ecclesiæ patiatur.*

26 *Studentes ius Canonicum eodem priuilegio gaudent, quo Sacræ Scripturæ operam nauantes.*

27 *Docentes Sacram Scripturam, vel ius Canonicum, tunc percipiunt fructus præbendarum suarum, cum conducti, seu salariati docent, aut ratione stipendij, seu cathedræ, quam habent.*

28 *Studiorum causa nullus potest abesse, nisi de licentia*

sui Prælati, etiamsi quis obtinuerit indultum à Sede Apostolica.

29 *Ordinarius quibus concurrentibus teneatur dare licentiam Canonicis, aut Beneficiatis curam animarum non habentibus, volentibus facere absentiam causa studij.*

30 *Parochiales Ecclesias obtinentibus post Concil. Tridentin. studendi licentia, atque in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur.*

31 *Licentia vt quis abesse possit causa studij à seruitio suæ Ecclesiæ, vel sui Canonicatus, non sufficit ragatur vltra quinquennium, à die quo cœpit studere.*

32 *Docentes in Canonicum, vel Sacram Scripturam quoad priuilegium percipiendi fructus, non habent vllam temporis determinationem, sed eo gaudent, quamdiu docuerint.*

33 *Docentes non tenentur licentiam obtinere ab Episcopo quoad priuilegium percipiendi fructus, sicut studentes.*

EPISCOPVS QVIBVS in Ecclesiis curare debet vt Theologalis Præbenda, & lectio Sacræ Scripturæ habeatur?

ALLEGATIO LVI.

1 SAcræ Scripturæ lectio in ijs Ecclesijs haberi debet, in quibus præbenda, aut præstimonium, seu aliud quocunque nomine nuncupatum stipendium pro Lectoribus Sacræ Scripturæ deputatum reperitur, Episcopis autem incumbit vt prædictum stipendium habentes munus hoc obire faciant, si vero non possint, vel nolint, vt pote quia idonei ad id non sint, per alios suis sumptibus id efficere Episcopus curabit.

2 In Ecclesijs autem Metropolitanis, vel Cathedralibus, & in Collegiatis quæ sunt in aliquo insigni oppido, etiam nullius diœcesis, si ibi Clerus numerosus sit, operam Episcopus dabit, vt lectio prædicta habeatur, & pro stipendio Theologi, qui Sacram Scripturam doceat, si nihil sit præscriptum, ei præbenda primò libere vacans tribuatur, etsi nulla, vel sufficiens aliud adsit, Episcopus fructus alicuius simplicis beneficij assignabit: vel si neque hac ratione huic Theologo prouideri possit, tunc per eos, qui beneficia habent in ciuitate, & diœcesi, vel alias, vt commodius fieri poterit, Episcopus de Capituli consilio huic prouidebit: non tamen ob hanc alia lectio omitti debet, sed & ea habenda, si haberi consueuerat: ita habetur in *Concil. Tridentin. sess. 5. de reformat. capit. 1.*

3 Huiusmodi præbenda primo vacatura, vt sit Theologalis, & in Theologalem maneat erecta, requiritur actualis deputatio, vt decisum refert *Nicol. Garcia de benefic. par. 5. capit. 4. numero 155.* Electio personæ ad huiusmodi præbendam Theologalem pertinet ad solum Episcopum, collatio vero ad illos, ad quos antea spectabat, ita resolutum fuisse testantur *Nicol. Garcia d. capit. 4. numero 162. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloss. 9. §. 2. numero 83.* Intellige procedere quando talis præbenda vacaret in mense ordinatio, nam si vacaret in mense Apostolico, vel aliàs esset reseruata, seu affecta, electio personæ, & collatio spectaret ad Papam, sicut dictum est de Pœnitentiaria, *Alleg. præced. numero 11.* ita *Nicol. Garcia dicto capit. 4. numero 164. Gonzal. vbi proxime*, quamuis *praxis Episcop. par. 1. verbo beneficium, §. 3. dubio 4. & verbo præbenda Theologalis, §. 4.*

5 Teneat electionem ad Ordinarium semper spectare, quod quidem in Regnis Coronæ Castellæ, & Legionis seruari audio, vbi in omnibus Ecclesijs Cathedralibus, & in nonnullis Collegiatis, canonicatus, & præbendæ Theologales lectionis Sacræ Scripturæ prouidentur ab Episcopis per concursum in quibuscumque mensibus vacent indifferenter, ac si essent præbendæ Doctorales, & magistrales, & non conferuntur à Sede Apostolica, sicut cætera beneficia, & referunt *Gonzal. d. §. secundo numero 86. Nicol. Garcia d. capit. 4. numero 165.* qui *numero 162. versicul. tertio* dicit decisum fuisse supradicta procedere, etiam in Ecclesijs Collegiatis, quarum præbendæ sunt de iure patronatus laicorum, quia etiam tunc deputanda est prima præbenda vacatura concurrentibus omnibus requisitis, persona tamen non erit nominanda ante vacationem, qua occurrente eius electio ad Episcopum, si in suo mense ordinario contingat, pertinebit, collatio vero ad quem legitime spectabat ante prædictam deputationem. In regno tamen Fabricæ Canonicatus Theologalis est semper prouidendus per Ordinarium & Capitulum vni Theologo in quocunque mense vacauerit, vt sancitur in *rubric. de collation. §. 1. & ibi Rebuff. verbo Theologalem, & verbo teneantur*, refert *Gonzalez gloss. 9. §. 2. numero 17.*

6 Arbitrio Episcopi relinquitur, quo tempore, & hora, & super qua materia Theologalis Canonicus lecturus sit, qui Concilio satisfaciet si Theologiam Scholasticam legerit.

7 A cuius lectione tribus mensibus Iulij, Augusti, & Septembris vacare potest, ita decisum referunt *Nicol. Garcia dicto capit. 4. numero 156. & 157. Galett. in margarita casuum coniscientiæ, verbo legere 2.*

8 Dum in Ecclesijs huiusmodi Canonici legerint, quamuis à seruitio chori absentes sint, possunt de iure fructus percipere suorum Canonicatuum, exceptis quotidianis distributionibus; ex gratia tamen diebus, quibus legunt, habendi sunt sicut præsentes in choro, & inseruientes, non modo pro illis horis, vt si mane legant, pro horis matutinis, & Missa solemni, sed etiam pro tota die, ita *decisum à Sacra Congregatione* referunt *praxis nona Episcop. par. 2. capit. 3. numero 9. versicul. similiter Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. paragraph. 7. proœm. numero 180. Nicol. Garcia de benefic. par. 3. capit. 2. numero 118. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro secundo titul. 23. l. 2. paragraph. 2. de residentia, numero 68. Moneta de distribut. quotidian. part. 2. quæst. 10. numero 27. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 495. & 498. in prima editione, & resolut. 386. numero sexto & resolut. 389. numero sexto in secunda editione.*

9 Et quamuis toto die quo legit, habeatur pro præsente in choro, etiam quoad distributiones, non censetur tamen præsens matutino, quod dicitur pro die sequenti in vespere præcedenti, secundum consuetudinem aliquarum Ecclesiarum, prout resolutum dicunt *Garcia dict. cap. 2. num. 118.*

Armendar. d. loco numero 70. Galet. in margarita casuum conscientiæ verbo Canonicus pag. 29.

10 Præbenda, quæ fuit erecta, & deputata in Theologalem pro Theologo à sequenti Canonico optari non potest, vt decisum referunt *Moneta de optione Canon. cap. 3. quæst. 6. num. 129. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloss. 34. num. 80.* vbi *num. 81.*

11 Resoluit, quod sicut Theologalis præbenda non potest ab alio optari, ita nec præbendatus Theologalis poterit illam dimittere, & aliam optare, vt decisum fuit *in vna Asten. 26. Februarij* 1601. prout refert *Nicol. Garcia in addit. ad d. capit. 4. numero* 134. quia idem operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito *l. etsi contra tabulas 35. ff. de vulgari & pupilari substitut. l. fin. §. fin. de legat. 3.* cum citatis in libello de principijs vtriusque iuris *litt. O. numero* 13. Intellige cum declarationibus supra adductis *Allegatione* præcedenti circa optionem pœnitentialis præbendæ.

12 Illud tamen aduertendum duxi quod Canonicus Theologalis, nec retento, nec dimisso officio potest optare aliam præbendam, quia ita dictum fuit in *Rota in vna Lucana optionis domus 24. Ianuarij* 1607. coram *D. Manzanedo*, quamuis contrariæ sententiæ libentius adhæreat *Moneta de optione Canon. capit. 4. quæst. 1. à numero* 11. dicens melioribus niti rationibus, & seruatam audiri Mediolani in Ecclesia Sancti Nazarij in qua, qui prius Theologalem præbendam obtinebat, aliam optauit, ea simul cum onere, & officio legendi dimissa, quæ deinde alteri collata fuit, & deinde in *d. Lucana optionis domus*, etiam resolutum fuit quod facta ereptione præbendæ vacantis in Theologalem cum applicatione domus, quæ simul cum ea vacauit, non potuit postea talis domus optari ab alio virtute consuetudinis, & statuti optandi tam præbendas, quam domus, vigentis in dicta Ecclesia, &c quæ resolutio fuit postea confirmata in eadem coram eodem 13. *Martij* 1609.

13 Cum Episcopus queat in suo seruitio occupare duos Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, & fructus in absentia percipiant *capit. de cætero, capit. ad audientiam de clericis non residentibus*, poterit etiam occupare Canonicum Doctoralem, & Magistralem, vt fuit resolutum in *Rota in vna Placentina fructuum* 14. *Martij* 1550. teste *Put. decis.* 294. *libro tertio*, quem refert *Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloss. 6. numero* 257.

14 Vacante Magistrali, seu Theologali præbenda, debet illa dari in commendam vni Canonico idoneo eiusdem Capituli, donec titularis prouideatur, vt resoluit *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 8. numero 36.*

15 Quando vero secularis clericus non reperitur tam pro Theologali præbenda, quam pro eius officio exequendo, collatio illius suspendenda est donec inueniatur Theologus secularis, cui fieri possit, & interim nullus est deputandus custos, aut curator fructuum ipsius præbendæ, sed illi omnes tradendi sunt Superiori alicuius Ordinis, qui curet vt aliquis Theologus ex suis Regularibus publicè in Cathedrali Ecclesia doceat Sacram Scripturam, prout mandatur *Decreto Concilij dict. capit. 1.* atque imprimis necessaria suministret de prædictis fructibus, quod reliquum fuerit in vsum Monasterij conuertat, resolutum refert *praxis episcop. par. 1. verbo præbenda Theologalis, §. 5. & in §. 2.* dicit etiam decisum, quod vbi viget consuetudo, quod detur à Capitulo stipendium proprio Theologo, ea seruanda est, quod si illud etiam poterit Theologum reddere diligentiorem in sui muneris functione, triennium eius conductionis Ordinarius vna cum Capitulo præfinire debet.

16 In Monasterijs Monachorum, vbi id commodè fieri potest, Sacræ Scripturæ lectio haberi debet, vt probat *Concil. Tridentin. d. capit. 1. versicul. in Monasterijs, Fusch. de visitat. libro secundo capit. 15. numero* 73. quapropter poterit Episcopus Regulares suæ diœcesis, vti à Sede Apostolica delegatus, compellere, vt lectionem Sacræ Scripturæ in Monasterijs suis habeant, ita resoluunt *Franc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 2. capit. 2. numero 59. Campanil. in diuers. iuris Canon rub. 12. capit. 13. numero 5. praxis nouæ episcop. par. 2. capit. 3. numero* 41. *versicul. item*, vbi etiam refert *Paulum V.* felicis recordationis ordinasse, vt in omnibus Regularium domibus, seu Monasterijs, lectio linguarum Hebraicæ, Græcæ, Latinæ, & Arabicæ habeatur, & à Regularibus diligenter addiscatur, Constitut. sua incip. Apostolicæ seruitutis anno 1610. Kalendis Augusti.

17 Ad illam lectionem Sacræ Scripturæ in conuentib. Regularium habendam non requiritur licentia, seu examen Ordinarij, prout refert decisum *Gale. in margarita casuum conscientiæ verbo legere, & verbo licentia 3.* Hæc sunt quæ veluti frequentiora de Theologalis præbendæ institutione, & collatione adducere in præsentiarum operæpretium duxi, quorum occasione opportunum iudicaui si aliqua de docentibus, vel studentibus. Sacram Scripturam in studio generali, seu celebri vniuersitate hic adducerem, quæ pro complemento huius *Alleg.* & faciliori Decreti *Concil. Trident. cap. 1.* explicatione, sequuntur.

18 Docentes Sacram Scripturam in Scholis publicis, & discipuli, qui in illis student, priuilegijs omnibus de perceptione fructuum præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia à iure communi concessis plenè gaudent, & fruuntur, ita disponit *Concil. Trident. d. capit. 1. in fine*, id quod iure communi cautum fuit *in capit. vltim. de magistris*, ibi docentes vero, &c. vbi *Abbat. Rebuff. in praxi titul. de dispensat. de non resid. num. 25. & in tract. de priuileg. Scholar. priuileg. 29. & 31. Horat. Lutt. eodem tract. priuileg. 99. & 100. Frat. Emman. in summ. tom 1. capit. 33. numero secundo, & tom. 2. capit. 36. numero secundo, & in addit. ad Bullam Cruciatæ capit. 7. ad 4. conclus. num. vigesimo septimo. Nicol. Garcia dict. capit. 2. numero 54. Vega par. 1. capit. 36. casu 41. Fusc. de Visitat. libro secundo capit. 9. numero decimo. Petr. Lesnaud. in tract. de priuileg. Doct. p. 2. §. 22. Iacob. Bemm. in tract. de priuileg. Iurisconsult. p. 1. priuileg. 15. numero 1. Carol. de Grassis in tract. de effectibus cleric. in prælud. à numero 106. Vgolin. de officio, & potestat. Episcopi cap. 19. in princip. numero sexto, & capit. 43. §. 2. Azorij institut. moral. par. 2. libro septimo capit. 4 quæst. 3. & capit. 5. quæst. 1. & 8. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. §. 7. proœm. numero* 180. *Aloys. Ricci. in collect. decis. collect. 446. Alex. Moneta de distribut. quotid. par. 2. quæst. 10. à princip.*

19 Distributiones tamen quotidianas non percipit absens causa studij, vt probat *capit. licet de præbendis* ibi, nolumus tamen, vt quotidianas distributiones, quæ tantum residentibus in Ecclesijs, & his qui intersunt horis Canonicis, exhibentur, ei

tribui faciatis, vt ibi adnotarunt *glossa. Abb.* & alij Doctores, alia *glossa. verbo integre in d. capit. vltim.* & hoc procedit etiam post *Concil. Trident.* quod nihil circa hoc innouauit, & ita decisum fuisse referunt *Ioan. Gutier. canon. libro secundo capit. 15. numero duodecimo praxis episcop. par. 1. verbo distributiones quotidianæ §. 3. Gonzal. d. paragraph. 7. proœm. à numero 78. Garcia d. capit. 2. numero 112. Sandou. de officio eccles. par. 6. capit. 17. Quaranta in summa Bullary verbo residentia versicul. quod autem, Moneta d. capit. 10. numero 23. Stephan. Gratian. discept. forens. capit. 166. numero 17. Vgolin. d. capit. 19. paragraph. 2. numero sexto. Armendar. d. loco numero 67. Aloys. Ricci. in praxi fori eccles. decis. 495. in 1. edit. & resolut. 386. numero tertio in 2. edit.* Qui enim studiorum causa quacunque facultate absunt, nec distributiones quotidianas, eo ipso absentiæ tempore, nec vero illam præbendæ suæ partem tertiam in eius generis distributiones Trident. Decreti auctoritate iam conuersam capere possunt, referunt decisum *Aloys. Ricci. d. resolut. 386. numero tertio in fine, Moneta d. numero vigesimo quarto*, itaut absentia causa studiorum etiam obtenta licentia à Sede Apostol. non excuset ab amissione vtius tertiæ partis detractæ, sicut neque excusat ab amissione distributionum quotidianarum, ita etiam *Armendar. d. loco num. 123. Gonzal. d. paragraph. 7. proœm. num. 179.*

20 Et aduertit *Aloys. Ricci. in praxi aurea resol. 70. numero tertio*, quod quando præbenda est tenuis, & fere omnes fructus consistunt in distributionibus, absens causa studij lucratur etiam distributiones dempta tertia parte.

21 Debent huiusmodi studentes ad percipiendos fructus præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia litteris operam dare in studio generali, seu celebri vniuersitate, *capit. tuæ de clericis non resid. capit. 2. de priuileg. in 6. Læti. Zechi. de Republ. eccles. titul. de cleric. numero septimo versicul. 28. Horat. Lut. ad fin. tract. de priuileg. schol. titul. de his qui gaudent priuilegijs Scholarium numero 23. Flores de Mena var. lib. 3. quæst. 24. numero 19.*

22 Et studium generale illud dicitur, quod est erectum, & institutum per Papam, Regem, seu Principem, *Perez l. 1. titul. 10. libro primo Ordin. Cassan. in catalogo gloriæ mundi par. 10. consid. 32. Hortig. in patrocinio pro Caſaraug. gymnasio par. 1. à numero 13. & par. 3. numero secundo.* Vnde non sufficit studium, quod non est Vniuersitas, quamuis in eo optime legatur, & publicè cuicunque audire volenti, quicquid dicat *Moneta d. quæst. 10. numero decimo septimo.*

23 Hinc etiam Scholares in Ecclesijs Cathedralibus non gaudent eisdem priuilegijs, sicut studentes in studijs publicis, & Academijs, prout decisum referunt *Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 17. Armendar. d. loco numero 124.*

24 In studijs autem publicis litteris operam dantes debent summa diligentia illis incumbere: otiosi enim, qui non student, & scholas minimè frequentant, non gaudent priuilegijs scholasticorum, nec absentes causa studij fructus suorum beneficiorum percipiunt, iuxta resoluta per *Tiraq. in tractatu cessante causa part. 1. num. 213. Mascard. de probat. conclus. 1290. num. 9. cum sequentibus, Frat. Emman. quæst. regular. tom. 1. quæst. 9. artic. 10. Prosper. de Augustino in addit. ad Quarantam in summa Bullarij verbo residentia versic. limita pag 443.*

25 Hoc tamen priuilegio gaudebunt studentes, licet aliquando diuertant ad Curiam Romanam, neque semper studeant, modo id faciant pro maiori parte anni, *Moneta d. quæst. 10. numero 19. & numero 20.* resoluit numerum Canonicorum, qui absentes causa studij percipere possunt fructus præbendarum non esse indistincte restringendum ad duos Canonicos, sed posse ad plures extendi, modo id status Ecclesiæ patiatur.

26 Quamuis *Concil. Trident. d. capit. 1.* prædictum priuilegium Scholaribus Sacræ Scripturæ studentibus concedere videatur, idem tamen est in studente, vel docente sacros Canones, vel ius Canonicum, vt per *Abb. in capit. tuæ fraternitatis numero quinto & sexto, de cleric. non resid. Nicol. Garcia. d. capit. 2. numero 65. Moneta d. capit. 10. numero quarto & numero 21.* resoluit clericum, qui abest causa studij in iure Ciuili percipere fructus in absentia, dummodo non sit Sacerdos, Archidiaconus, Decanus, Præpositus, Cantor, vel Personarum habens, nam his prohibitum est sub pœna excommunicationis ipso facto leges, & physicam audire, vt habetur in *capit. fin. ne clerici, vel Monachi, Carol. de Grassis de effectib. cleric. effectu 29. à numero primo*, quare super hoc erit ab huiusmodi clerico impetrandum speciale priuilegium. Et redeundo ad nostrum institutum dico, quod ex eo prædictum priuilegium Scholaribus Sacræ Scripturæ studentibus concessum procedit in studentibus iuri Canonico, quia hodie ad Ecclesiam bene regendam non minus prodest ius Canonicum, quam Theologia *Iacob. Bern. in tract. de priuileg. Iurisconsult. priuileg. 15. num. 4 par. 1. Carol. de Grassis de effect. cler. in prælud. num. 95. cum seqq.*

27 Quoad docentes vero id videtur intelligendum de iis, qui docent conducti, seu salariati, aut ratione stipendij, seu Cathedræ, quam habent, non vero de ijs, qui sponte, aut voluntariè legunt sine stipendio, & Cathedra, nisi legant cum licentia Vniuersitatis, seu claustri, siue collegij Doctorum: nam in *d. capit. vlt. de Magistris*, & *in Concil. d. capit. 1.* solum requiritur, quod publice in scholis doceant seu legant, & ne quilibet hoc titulo, vellit se à residentia excusare, requiritur licentia Vniuersitatis, seu claustri, quæ non debet dari nisi ijs, qui apti, & vtiles videantur ad docendum, ita refert decisum *Nicol. Garcia. d. capit. 2. numero 59. & 60.*

28 Nullus studiorum causa potest abesse nisi de licentia sui Prælati, *capit. cum ex eo de elect. in 6. capit. tuæ fraternitatis de clericis non resid.* ibi, Canonici quibus studiorum gratia est indultum, vt in absentia sua fructus percipiant præbendarum, iuxta primum intellectum quem affert ibi *glossa. 1.* verbo indultum, hoc est indultum ab Episcopo, vel etiam in ijs verbis sequentibus accepta licentia, se ad villas transferunt, iuxta secundum intellectum eiusdem, *glossa.* ibi, iuncta expositione *Abb.* ibidem, & aliorum ad verb. accepta licentia, quasi licentia sit accipienda etiam à Prælato, cum quis ea de re indultum obtinuit à S. Sede Apost. huiusmodi enim licentia Prælati requiritur ne indoctes, & inepti se conferrent ad studia contra mentē iurium id permittentiū, & ne multitudo nimia in detrimentū, & diminutionē seruitij Ecclesiæ absit, & ita post multos quos refert, resoluit *Nic. Garc. d. cap. 2. num. 88.* & declarauit *Pius IV.* sua Constit. incip. *Sanctissimus, die 24. Nouembris 1564.*

29 Dispensationes, & indulta de percipiendis

fructibus præbendarum, & beneficiorum, in abſentia cauſa ſtudij, quæ à ſacra Pœnitentiaria, vel Sede Apoſtol. concedi, & emanare contigerint, nequaquam huiuſmodi abſentibus ſuffragari, niſi ſingulorum Ordinariorum locorum, in quibus ſingula beneficia huiuſmodi conſiſtunt, conſenſus gratis præſtandus ad id accedat, refert *Moneta d. quæſt.* 10. *numero* 9. Vnde in canonicatibus, & alijs beneficijs non curatis reſidentiam requirentibus tenebitur Ordinarius dare licentiam abſentibus ratione ſtudij, dum modo in petentibus concurrant requiſita de quibus ſupra, ac vt in publico, celebrique gymnaſio Theologiæ, vel ſacris Canonibus ſtudeant, & minores ſint 30. annis, prout deciſum referunt *Garcia. d. cap.* 2. *num.* 82. *&* 86. *Armend. in add. ad recopil. legum Nauarræ lib.* 2. *titul.* 23. *l.* 2. *§.* 2. *de abſentia num.* 21.

30 Obtinentibus tamen parochiales Eccleſias poſt *Concil. Trident.* ſtudendi licentia, atque in abſentia ſtudiorum cauſa fructus percipiendi non datur, deciſum referunt poſt *Gonzal. Proſper. de Auguſtino in addit. ad Quaram. am verbo reſidentia, verſ. item limita, Farin. deciſ.* 19. *in nouiſſ. Aloyſ. Ricci in collect. deciſ. par.* 3 *collect.* 563. *in med. & in praxi fori eccleſ. deciſ.* 502. *in fine in* 1. *edit. & reſolut.* 393. *in fine in* 2. *edit. item & deciſ.* 364. *in* 1. *editione, & reſolut.* 310. *numero primo in fine in* 2. *edit.* & conſtitutum eſt *in Concil. Brachar.* 4. *act.* 3. *capit.* 9. Ideo parocho cauſa ſtudiorum licentia hodie danda non eſt, quia per *Concil.* non admittuntur, niſi qui per concurſum magis idonei fuerint iudicati, referunt deciſum *Garcia. d. capit.* 2. *numero* 81. *Armendar. d. loco numero* 122.

31 Licentia hæc, vt quis abeſſe poſſit cauſa ſtudij à ſeruitio ſuæ Eccleſiæ, vel ſui Canonicatus, non ſuffragantur vltra quinquennium à die, quo cœpit ſtudere, prout de iure probat text. *in d. capit. vlt. de Magiſtris*, & ex eo tradunt *Garcia. d. capit.* 2. *numero* 105. *Moneta d. quæſt.* 10. *numero decimo quarto*, vbi *numero* 15. nititur reſpondere ad text. *in capit. ex eo de elect. in* 6. quo attento videtur extendi ad ſeptennium, referunt deciſum *Salzed. ad Bernardum in practic. crim. cap.* 53. incip. *In nullo beneficio reſident. Armendar. dicto loco num* 99. *&* 102.

32 Sed id referendum non eſt ad docentes, nam ipſi quoad priuilegium percipiendi fructus, non habent vllam temporis determinationem, ſed eo gaudent quamdiu docuerint, vt patet ex *Concil. Trident. d capit.* 1. *& ex d. capit. vltim. de Magiſtris*, vbi *Abb. num.* 4. *&* 5. quem refert, & ſequitur *Moneta dict. quæſt.* 10. *numero* 16.

33 Nec etiam in docentibus requiritur licentia Epiſcopi, ſicut in ſtudentibus prout ſibi deciſum fuiſſe refert *Nicol. Garcia. d. capit.* 2. *numero* 559. *ad quartum.*

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum omnium in diœceſi exiſtentium collatio, & inſtitutio de iure ſpectat ad Epiſcopos loci Ordinarios, & in iure ea conferendi fundatam habent intentionem.*

2 *Beneficia in quolibet menſe vacantia poterant olim conferre Epiſcopi.*

3 *Epiſcopus vniuerſalis Eccleſiæ eſt Summus Pontifex.*

4 *Orbem totum pro propria diœceſi habet Summus Pontifex.*

5 *Epiſcopus Epiſcoporum dicitur Summus Pontifex.*

6 *Ordinarius Ordinariorum eſt Summus Pontifex, concurritque cum omnibus Ordinarijs.*

7 *Summus Pontifex in beneficialibus liberam, ac pleniſſimam habet poteſtatem.*

8 *Beneficia omnia reſpectu Summi Pontificis ſunt manualia, & in eis vti poteſt plenitudine poteſtatis.*

9 *Summus Pontifex quamuis tranſtulerit poteſtatem in Epiſcopos conferendi beneficia ſuarum diœceſium, penes ipſum tamen maior remanſit.*

10 *Summus Pontifex etiam in menſibus, quos Ordinarijs conceſſit, ſi præueniat in conferendo, valet eius collatio.*

11 *Præueniendi voluntas colligitur ex clauſula contenta in litteris dummodo tempore datæ non fuerit alicui ius quæſitum.*

12 *Papa, & Ordinarius ſi alicui conferant beneficium cum eadem data, & die, ſi prouiſus ab Ordinario ſit in poſſeſſione, eius prouiſio eſt præferenda.*

13 *Collatio facta duobus à diuerſis eodem die, nec apparet, cui prius fuerit facta, potior eſt conditio poſſidentis.*

14 *Beneficij collationem à Papa vnus habens, alius vero ab Ordinario, ſi non apparet de prioritate, præfertur, qui à Papa impetrauit propter prærogatiuam concedentis.*

15 *Beneficij collatio facta vna die à Papa, & Ordinario, præualet collatio Ordinarij, ſi in ea apposita ſit hora, & in collatione Papæ non.*

16 *Papa etiam quod prouideat in menſibus alternatiuæ, non eſt neceſſaria illius derogatio.*

17 *Papa Ordinariam poteſtatem conferendi beneficia per reſeruationes coarctare poteſt.*

18 *Reſeruationes generales, & Speciales quæ dicantur.*

19 *Reſeruata ſunt diſpoſitioni Roman. Pontif. omnia beneficia vacantia apud Sedem Apoſtolicam, vel in Curia.*

20 *Ordinarius ſi prouideat de beneficio quod vacauit in Curia, prouiſus non habebit titulum coloratum.*

21 *Vacare apud Sedem Apoſtolicam quando dicatur beneficium, vt ſit reſeruatum?*

22 *Beneficia apud Sedem Apoſtolicam vacare dicuntur non ſolum per obitum, ſed etiam per reſignationem in illa.*

23 *Reſignantes beneficia in Curia Romana permutationis cauſa ſi moriantur extra Curiam ambo, vel vnus eorum ante completam permutationem, ea beneficia in curia vacare dicuntur.*

24 *Beneficia in curia vacare dicuntur quando ibi priuatio, aut aly vacationis modi inducuntur.*

25 *Beneficia Iuriſpatronatus laicorum non dicuntur vacare in curia, vt diſpoſitioni Summi Pontif. reſeruentur.*

26 *Beneficia Iuriſpatronatus laicorum non comprehenduntur in reſeruationibus, etiamſi ſint generales, & in corpore iuris clauſæ, quamuis adſint in reſeruatione verba illa, ad cuiuſcumque collationem, prouiſionem, electionem, præſentationem, &c.*

27 *Beneficia, quæ ſunt mixta Iuriſpatronatus clericorum, & laicorum, cum ad hoc propoſitum laicalia cenſeantur, non comprehenduntur ſub reſeruatione beneficiorum in curia vacantium.*

28 *Beneficia Iuriſpatronatus laicalis competens ex priuilegio, vel præſcriptione, non tamen ex fundatione, conſtructione, vel dotatione, dicuntur vacare in curia.*

29 *Bene-*

29 *Beneficia regularia non veniunt in reseruatione vacationis in Curia.*

30 *Beneficia curam animarum habentia si vacent in curia ante collationem Apostolica Sede vacante, collatio ad Ordinarium ob animarum periculum pertinet.*

31 *Beneficia illorum, qui in Vrbe degunt ratione originis, vel domicilij, non comprehenduntur sub reseruatione beneficiorum in curia vacantium, nisi etiam curiam sequantur, & curiales existant.*

32 *Beneficia de Vrbe non comprehenduntur sub reseruatione de beneficijs vacantibus apud Sedem Apostolicam.*

33 *Beneficia dispositioni Romani Pontificis reseruantur per solam appositionem suæ manus, quamuis inutiliter factam.*

34 *Papa si manum apposuit in aliqua commissione signanda per talem signaturam, voluit totum negotium ad se aduocare, & inferiorum manus ligare.*

35 *Beneficia vacantia, Sede episcopali vacante cuiuscunque speciei, & qualitatis sint, reseruantur dispositioni Summi Pontificis.*

36 *Beneficiorum collatio, quæ vacant propter crimen hæresis cum cura, & sine cura, secularia, & Regul. reseruantur Summi Pontif. dispositioni.*

37 *Prouisio facta de beneficio incarcerati propter crimen hæresis an sit valida ante sententiam criminis declaratoriam? ostenditur.*

38 *Beneficia per crimen hæresis an vacent ipso iure, vel post sententiam latam? ostenditur.*

39 *Beneficia vacantia per priuationem sunt reseruata dispositioni Summi Pontif.*

40 *Beneficia collata personis prohibitis propter suum genus ad nouam Romani Pontif. prouisionem pertinent.*

41 *Beneficia quæcunque recepta in confidentiam vacant ipso iure, & sunt Apostolicæ Sedi reseruata.*

42 *Beneficia quæcunque recepta in confidentiam non solum vacant ipso iure, sed etiam, quæ obtinebat confidentiarius.*

43 *Beneficia parochialia collata non seruata forma Concil. Trident. sess. 24. de reformat. capit. 18. sunt Sedi Apostolicæ reseruata.*

44 *Beneficia, quæ intra sex menses à die, qua nouit beneficium vacare, Ordinarius conferre noluit, & similiter Archiepiscopus, statim ad Papam deuoluuntur.*

45 *Beneficia omnia, quæ per resignationem, vel obitum auctoritate Apostolica conferuntur, tum Decreto, quod prouisus beneficium tunc obtentum in manibus Papæ intra duos menses dimittere teneatur, illis elapsis, non facta huiusmodi dimissione, Sedi Apostolicæ reseruantur.*

46 *Beneficia vacantia ob non publicationem resignationum reseruantur Sedi Apostolicæ.*

47 *Beneficia vacantia per violationem sequestri lite pendente in curia, reseruantur dispositioni Summi Pontificis.*

48 *Subrogatio in iuribus defuncti spectat ad Papam.*

49 *Beneficia litigiosa ad effectum, vt Ordinarius non possit prouidere, dici possunt dispositioni Summi Pontificis reseruata.*

50 *Canonic. & præbendæ Metropolitanæ Cæsaraugustæ in mensibus Ianuarij, Aprilis, Julij, & Octobris sunt reseruatæ Sedi Apostolicæ.*

51 *Beneficia consistentia in Vrbe soli Papæ, veluti Episcopo Roman. reseruantur.*

52 *Beneficia collata à Cardinalibus vigore suorum indultorum reseruantur Summo Pontifici quando intra sex menses prouisi, à Sede Apostolica nouas prouisiones non impetrauerint.*

53 *Beneficia vacantia in Abbatia S. Crucis Camaldulen. sunt reseruata dispositioni Romani Pontif.*

54 *Beneficia Regni Germaniæ vacantia, & vacatura in mensibus Ianuarij, Maij, Julij, Septembris, & Nouembris, sunt reseruata Summo Pontifici.*

55 *Beneficia vacantia per delictum offendentis litigantes in Romana curia, eorumque iudices, Aduocatos, & Procuratores, testes, vel Notarios, reseruantur dispositioni Summi Pontificis.*

56 *Beneficia illorum, qui se ipsos examini pro alijs supponunt, reseruantur dispositioni Sedis Apostolicæ.*

57 *Beneficia vacantia ob non delationem habitus clericalis reseruantur dispositioni Sedis Apostol.*

58 *Papa quilibet initio sui Pontificatus regulas Cancellariæ de nouo constituit.*

59 *Cancellariæ regulas aliquas tulit, easque in scriptis redegit primus omnium Ioannes XXII.*

60 *Cancellariæ regulæ expirant morte cuiusque Pontificis, reuiuiscuntque per nouos Papas renouatæ.*

61 *Cancellariæ regula qualibet facit legem separatam, diuersamque reseruationem.*

62 *Cancellariæ regulæ, vt ligent non est necessaria illarum publicatio, quia statim ab initio quando sunt factæ ligant, quamuis publicatæ non sint.*

63 *Regula prima Cancellariæ refertur.*

64 *Reseruationes, quæ contineantur in prima parte Extrauag. ad regimen, de præbendis inter communes.*

65 *Beneficia vacatura per depositionem, priuationem, translationem, ac muneris consecrationis susceptionem auctoritate Apostolica factas, reseruantur dispositioni Summi Pontificis in dict. Extrauagant. ad regimen.*

66 *Beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiscopatum, Episcopatum, vel Monasteriorum regimina sunt reseruata dispositioni Summi Pontificis in dicta Extrauag. ad regimen.*

67 *Beneficia obtenta vacant ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adeptionem possessionis, & consecrationem sequutam.*

68 *Beneficia prouisi per Romanum Pontificem ad Episcopatum statim quod ad eum promotus est, possunt conferri tanquam vacantia, non expectata consecratione.*

69 *Beneficia, obtenta prorogatione, vel retentione non vacant per promotionem ad Episcopatum.*

70 *Beneficiorum sub retentione, quæ alias vacabant per promotionem ad Episcopatum, non comprehenditur facultas transferendi pensiones.*

71 *Beneficia etiam simplicia vacant per promotionem ad Episcopatum.*

72 *Præceptoriæ militiæ, & Ordinis sancti Ioannis Hierosolymitani vacant per promotionem ad Episcopatum.*

73 *Pensiones vacant per promotionem ad Episcopatum.*

74 *Beneficia promoti ad Episcopatum in terris infidelium existentem; seu titularis, cum per eum non stet assequi illius possessionem, non vacant.*

75 *Episcopo dignitatum, vel beneficiorum facta collatio non valet nisi ex dispensatione Papæ.*

76 *Episcopo titulari, vel cui renunciauit Episcopatui facta collatio præsertim de beneficijs simplicibus, valet.*

77 *Beneficia vacantia, & vacatura per assecutionem pacificam quorumcumque Priorauuum, dignitatum, &c. auctoritate Apostolica prouisorum dispositioni Sedis Apostolicæ reseruantur.*

78 *Dimissio facienda virtute decreti appositi per Summum Pontificem, videlicet vt ipse Orator infra duos menses à die habitæ possessionis secundi, primum dimittat beneficium, debet esse pura, & simplex, & non potest prædicto decreto satisfieri per æquipollens.*

79 *Beneficia vacantia per execrabilitatem dispositioni Summi Pontificis reseruantur.*

80 *Beneficia de quibus Ordinarij, & alij collatores contra Concilij Tridentini decreta disposuerunt, & disponent in futurum reseruantur Summi Pontif. dispositioni.*

81 *Regula secunda Cancellariæ refertur.*

82 *Ratio cur hæc Regula secunda addita fuit de nouo à Sanctissimo Domino Nostro Gregorio Decimoquinto, assignatur.*

83 *Declaratio reseruationis beneficiorum per assecutionem pacificam vacaturorum refertur.*

84 *Regula tertia Cancellariæ refertur.*

85 *Patriarchales, Archiepiscopales, & Episcopales Ecclesiæ dispositioni Summi Pontificis reseruantur.*

86 *Episcopales Ecclesiæ, quæ sunt iurispatronatus regij, non comprehenduntur sub reseruatione prædictæ regulæ tertiæ.*

87 *Iuspatronatus ad aliquem Regem, vel Principem pertinens non censetur derogatum, nisi specialis de illo mentio fiat.*

88 *Episcoporum nominatio, Lusitaniæ, Hispaniæ, & Galliæ Regibus iurispatronatus titulo competit.*

89 *Hispaniarum Rex quamuis sit patronus Cathedralium in Hispania existentium, & præsentes ad dignitates Episcopales, non tamen est patronus aliorum beneficiorum in eisdem Ecclesiis Cathedralibus consistentium.*

90 *Beneficia vacantia tempore vacationum Episcopatuum reseruantur dispositioni Summi Pontificis, etiamsi ad Episcopum spectaret electio, nominatio, seu præsentatio, & collatio, vel institutio ad alium: limitatur hoc in tribus casibus ibi relatis.*

91 *Abbatiæ monasteriorum, quæ Sedi Apostolicæ reseruatæ sint?*

92 *Beneficia vacantia post renunciationem Episcopatus à Papa admissam, vel post translationem ad alium Episcopatum, quando Sedi Apostolicæ reseruata censeantur.*

93 *Cardinales an comprehendantur sub reseruatione Regulæ tertiæ Cancellariæ.*

94 *Regula quarta Cancellariæ refertur.*

95 *Dignitates maiores post Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Collegiatis iuxta Prouinciarum, & Ecclesiarum consuetudinem dignosci possunt.*

96 *Decanus in fere tota Hispania in Ecclesia Cathedrali post Episcopum maiorem dignitatem habet.*

97 *Prior in aliquibus Hispaniæ partibus Collegiatarum Ecclesiarum principalis dignitas dicitur, in alijs vero vocatur Abbas, alibi Præpositus.*

98 *Dignitates, quæ reseruantur in regula quarta Cancellariæ, debent esse maiores, seu principales actu.*

99 *Dignitas erecta in primam conditionaliter pendente conditione, & nondum purificata non cadit sub reseruatione Regulæ quartæ.*

100 *Dignitas tantum vna maior in qualibet Cathedrali, & vna principalis in qualibet Collegiata reseruata est per Regulam quartam Cancellariæ.*

101 *Dignitates si duæ sint æque maiores in Cathedralibus, & æque principales in Collegiatis ambæ erunt reseruatæ.*

102 *Dignitas vna tantum si adsit maior in Cathedrali, hæc erit reseruata.*

103 *Priorauus, Præposituræ, ac aliæ dignitates Conuentuales, ac Præceptoriæ generales Ordinum quorumcunque, sed non Militarium, comprehenduntur sub reseruatione regulæ quartæ Cancellariæ.*

104 *Dignitates principales Regularium Conuentualium, seu Monasteria Fratrum, quæ non reguntur per Abbates, reseruantur Regula quarta Cancellariæ.*

105 *Priorauus, & dignitates Conuentuales, non Claustrales, cadunt sub reseruatione Regulæ quartæ Cancellariæ.*

106 *Familiares, & continui commensales Papæ ad effectum reseruationis Regulæ quartæ Cancellariæ, qui dicantur?*

107 *Familiares familiarium habentes partem, seu expensas ab ipso Papa, an dicantur eius familiares?*

108 *Familiares Cardinalium, qui dicantur?*

109 *Cohabitare non dicitur, qui stat in eadem domo, nisi ad eandem mensam, & conuictum maretur.*

110 *Familiares domestici dicuntur, etiamsi aliquando abesse pro dominorum negotijs gerendis contingat.*

111 *Familiares Cardinalium non dicuntur, qui in eorum domibus habent expensas, seu partem non vt familiares, & seruitores, sed vt amici, aut consanguinei.*

112 *Vicarij, seu Prouisores Cardinalium in eorum Episcopatibus, an dicantur coram familiares?*

113 *Familiarys beneficium dicitur reseruatum, etiamsi is mortis suæ tempore familiaris esse desierit.*

114 *Familiaris habens beneficium reseruatum ratione familiaritatis in Ecclesia, in qua adest consuetudo optandi, an possit eo dimisso, quod habet, optare aliud, & optatum an maneat reseruatum?*

115 *Regula quinta Cancellariæ refertur.*

116 *Collectoris, vel Subcollectoris officij exercitium, an requiratur, vt eorum beneficia sint reseruata? resolvitur sub distinctione.*

117 *Subcollectorum beneficia impetrans vt reseruata, sufficit probare subcollectoriam, aduersario vero incumbit onus probandi pluralitatem, cum sit præsumptio de vnitate.*

118 *Subcollectorum vnicorum in qualibet ciuitate beneficia reseruata sunt, etiamsi ibi sit Collector generalis.*

119 *Subcollector vnus si sit in ciuitate, & alius in diœcesi, vtrorum beneficia comprehenduntur sub reseruatione regulæ quintæ Cancellariæ.*

120 *Subcollector vnicus debet tantum esse in tota diœcesi cum suis ciuitatibus, vt eius beneficia reseruata censeantur.*

121 *Beneficia omnium Subcollectorum sunt reseruata, si deputantur in aliqua ciuitate, vel diœcesi successiue, ita quod eodem tempore vnicus tantum fuerit.*

122 *Subcollectorem secundum deputando quis, primum tacite reuocare videtur.*

123 *Beneficia omnia Collectorum, seu Subcollectorum quæ habuerunt tempore officij sunt reseruata, etiamsi ante officium illa obtinuissent.*

124 *Subcollectoria non requiritur, vt probetur per scripturam, sed sufficit dictum vnius testis cum aliquibus adminiculis, nisi ageretur de probanda facultate, vt soluere debentes, caute soluant.*

125 *Subcollectoria ad effectum probandi reseruationem non probatur per testes de communi reputatione, & publica voce, & fama.*

126 *Subcollector debet esse Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel alias in dignitate Ecclesiastica constitutus tempore deputationis.*

127 *Regula sexta Cancellariæ refertur.*

128 *Curia Romana an sit vbi est Papa, vel an potius vbi est causarum, & litterarum Apostolicarum audientia? ostenditur.*

129 *Regula septima Cancellariæ refertur.*

130 *Cubicularij honoris nuncupati beneficia dispositioni Summi Pontificis sunt reseruata, quod de nouo additum est à S. D. N. Gregorio Decimo quinto.*

131 *Cursores Papæ, qui dicantur?*

132 *Regula octaua Cancellariæ refertur.*

133 *Beneficia Ecclesiarum sancti Ioannis Lateranensis, ac sancti Petri, & beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, cur Papa reseruauit, cum sit Vrbis Episcopus? ostenditur.*

134 *Clericatus, seu beneficiatus Ecclesiarum sancti Ioannis Lateranensis, & sancti Petri, ac Beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, non comprehenduntur sub reseruatione Regulæ octauæ.*

135 *Cardinales à curia Romana sine legitimo Romani Pontificis consensu abesse non possunt.*

136 *Cardinalium officium est Papæ assistere, & ob id pars corporis ipsius dicuntur.*

137 *Cardinales obtinentes Episcopatus, vel Archiepiscopatus, & in eis residentes solent habere indultum à Papa, vt omnibus gratijs, prærogatiuis, fauoribus, &c. concessis Cardinalibus præsentibus in Curia gaudeant.*

138 *Decretum irritans in fine regulæ octauæ Cancellariæ positum, non solum refertur ad omnia contenta in illa regula, sed etiam ad omnes regulas præcedentes.*

139 *Decretum reseruationis impedit restitutionem in spolio, & manutentionem.*

140 *Regula nona Cancellariæ refertur.*

141 *Beneficium Ecclesiasticum vt dicatur, quæ conditiones requirantur?*

142 *Capellaniæ, seu Oratoria, quæ sunt fundatæ absque Episcopi, vel alterius Superioris auctoritate, non sunt beneficia Ecclesiastica.*

143 *Capellaniæ erectæ auctoritate Summi Pontificis, vel Episcopi sunt beneficia Ecclesiastica.*

144 *Iuspatronatus mixtum quando cadat sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, ostenditur.*

145 *Præbendæ temporales, quæ nihil spiritualitatis habent, non comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

146 *Vicariæ temporales, & non perpetuæ, quæ non dantur in titulum, non veniunt sub reseruationem regulæ nonæ Cancellariæ.*

147 *Vicaria temporalis, seu ad nutum amouibilis non est beneficium.*

148 *Hospitalia appellatione beneficij non comprehenduntur, nec veniunt sub dispositione regulæ nonæ Cancellariæ.*

149 *Præstimonia qualia veniunt sub dispositione regulæ nonæ Cancellariæ, ostenditur.*

150 *Pensio reseruata super beneficio non comprehenditur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ, nisi constitueretur ad particulare alicuius commodum, super fructibus alicuius Ecclesiæ, vt deinceps sit beneficium ecclesiasticum.*

151 *Pensionem habens, & incedens in habitu, & tonsura gaudet fori priuilegio.*

152 *Beneficia manualia non cadunt sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

153 *Collationem beneficiorum sibi Papa reseruans, videtur intelligere proprie de collatione, quæ sit perpetuo de beneficio.*

154 *Commenda non comprehenditur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

155 *Beneficia de mensa non censentur reseruata sub dispositione regulæ nonæ Cancellariæ.*

156 *Coadiutoria non venit in reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

157 *Coadiutor dum viuit coadiutus, non habet ius in re, sed ad rem.*

158 *Beneficia vnita accessorie non censentur reseruata sub dispositione regulæ nonæ Cancellariæ, secus si sint vnita æque principaliter.*

159 *Beneficium curatum, vt dicatur, quæ concurrere debeant?*

160 *Cura animarum non infertur per actum baptizandi.*

161 *Beneficium curatum non dicitur ex iure sepeliendi.*

162 *Parochialis Ecclesia non bene ex eo colligitur, quod percipiat, vel non percipiat decimas.*

163 *Beneficium curatum potest dici, quod habet curam iurisdictionalem, etiam fori exterioris.*

164 *Collegiata Ecclesia habens curam animarum, talis cura non pertinet ad singulos Canonicos illius, sed ad totum Collegium vnicam personam Rectoris repræsentans.*

165 *Beneficium curatum non dicitur, quod habet curam ad certum tempus, non tamen in perpetuum.*

166 *Curatum beneficium non dicitur Prioratus per Vicarium perpetuum deseruiri solitus.*

167 *Beneficia omnia præsumuntur secularia, nisi Regularia probentur.*

168 *Beneficia Regularia dicuntur, de quibus in fundatione actum fuit, vt per Religiosos regerentur, vel illa, quæ per quadraginta annos consueta sunt regi per viros Regulares.*

169 *Vltimus rei status in beneficialibus inspicitur.*

170 *Beneficia Regularia Regularibus conferri debent.*

171 *Beneficia Regularia non possunt conferri nouitijs, sed expresse professis.*

172 *Beneficia Regularia defectu Regularium secularibus conferri possunt.*

173 *Equites Capellani Religionis sancti Stephani Papæ ad Ecclesias seculares præsentari possunt.*

174 *Milites Regulares militiæ sancti Iacobi de Spatha, aliique huiusmodi, non emittentes omnia tria vota substantialia, capaces sunt beneficiorum secularium.*

175 *Prioratus Religionis sancti Augustini, & sancti Dominici, & alij similes, quia non sunt perpetui, non comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

176 *Beneficia omnia cuiuscunque generis & qualitatis fuerint, & vbicunque existentia comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

177 *Dictio, qualitercunque, est vniuersalis, & comprehendit maiora expressis.*

178 *Canonicatus Doctorales, & Magistrales, qui præsertim in Hispania conferuntur per concursum, non comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellar.*

179 *Beneficia consistentia in Ecclesia non numerata, non includuntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

180 *Beneficium monoculare comprehenditur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellar.*

181 *Beneficia creata, & fundata post promulgationem Regulæ nonæ Cancellar. comprehenduntur sub illius reseruatione.*

182 *Beneficia vbicunque existentia, siue in Ecclesiis Patriarchalibus, Metropolitanis, seu Cathedralibus, siue aliis, comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

183 *Mensium quilibet, de quibus in regula nona Cancellariæ terminatur in media nocte vltimi diei.*

184 *Nox media erit, vbi cæpit sonare hora duodecima mediæ noctis, etiam ante finitos pulsus illius horæ.*

185 *Nox media, vbi sunt plures horologij, regulatur secundum horologium parochiæ seu vicinię.*

186 *Horologio illi standum est, duobus stantibus, quod fauori magis adhæreat, pluribus vero stantibus illis credendum quæ numero vincunt, & certiora esse solent, quam alia.*

187 *Nox media, vbi non est horologium, ex galli cantu regulari potest.*

188 *Beneficium si vacet circa mediam noctem vltimi diei, ita vt minime constare possit, an fuerit finitus vnus mensis Apostolicus, & cæptus alius Ordinarius, prouisus à quo debeat præualere, ostenditur.*

189 *Beneficium vacans in mense Ordinarij, potest ab ipso Ordinario conferri cæpto iam mense Apostolico.*

190 *Regula nona Cancellariæ non est perpetua, sed expirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris.*

191 *Gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, seu Regis expirat.*

192 *Sede Apostolica vacante omnes menses sunt Ordinarij.*

193 *Beneficia consistentia in Romana Curia, ibique vacantia non cadunt sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

194 *Beneficia renuntiata in manibus Ordinarij non cadunt sub reseruatione regulæ nonæ Cancell.*

195 *Beneficia vacatura de iure & facto, & de iure tantum, aut de facto tantum, includuntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

196 *Beneficium vacans per habentem tantum ius ad rem non comprehenditur in reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

197 *Electus, seu præsentatus ad aliquod beneficium acquirit tantum ius ad rem.*

198 *Beneficium dicitur vacare per obitum habentis ius in re ad illud.*

199 *Beneficium vacat per obitum beneficiarij, itavt si miraculose resurgeret, non recuperaret illud.*

200 *Beneficij ius, titulus, & possessio amittitur per renunciationem.*

201 *Beneficium vacat ipso iure per assecutionem alterius incompatibilis, quod quando verum sit, ostenditur.*

202 *Beneficium vacat per contractum Matrimonium per verba de præsenti, etiam non sequuta copula.*

203 *Beneficium ita vacat per matrimonium, vt eo iam contracto resignari non possit in fauorem tertij.*

204 *Beneficium vacat per matrimonium etiamsi vxor non illo consummato religionem ingrederetur.*

205 *Clericus per matrimonium amittit accessus, & regressus, ac alia iura ad beneficium competentia.*

206 *Pensio ecclesiastica per contractum matrimonium amittitur.*

207 *Beneficium amittitur ipso iure per matrimonium etiam irritum ob consanguinitatem, vel aliud impedimentum dirimens, quod ibi limitatur aliquibus casibus.*

208 *Beneficium ipso iure vacat per ingressum religionis, sequuta professione, non antea.*

209 *Ecclesia Parochialis vacat ipso iure, si is, qui eam assequutus est, intra annum Sacerdotio non initietur.*

210 *Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij spatio vnius anni.*

211 *Ecclesia prima vacat per translationem Prælati ad aliam, litteris tamen expeditis, & ostensis Capitulo.*

212 *Electus si intra mensem à tempore electionis ei præsentatæ non consenserit electioni vacat Prælatura.*

213 *Electus si intra tres menses post consensum electioni præstitum, non petierit confirmationem, ipso facto priuatur iure sibi per electionem quæsito.*

214 *Electus, vel præsentatus quando ante confirmationem, vel institutionem per se, vel per alium administrauerit, eo ipso priuatur iure sibi quæsito, & beneficium vacat, vt prius.*

215 *Beneficium vacat ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adeptionem possessionis, & consecrationem sequutam.*

216 *Beneficium vacat ipso iure per malitiam sequutam.*

217 *Beneficium non solum vacat ipso iure, sed etiam pensio illius, qui tonsuram, & habitum clericalem non assumit.*

218 *Beneficium vacat ipso iure per electionis cassationem.*

219 *Beneficium vacat per postulationem, vel repulsionem.*

220 *Beneficij ius eo ipso perdit quis per violentam ingressionem in possessionem illius.*

221 *Beneficium vacat per violationem sequestri impositi vigore sententiæ definitiuæ in Romana Curia prolatæ in causa beneficiali, & quomodo hoc procedat, ostenditur.*

222 *Beneficium vacat ipso iure per non ostensionem tituli, seu dispensationis coram Ordinario, postquam beneficiatus monitus fuerit.*

223 *Titulum probare, & ostendere tenetur possessor etiam pacificus.*

224 *Ordinarius potest non obstante regula de triennali possessorem compellere ad ostendendam dispensationem.*

225 *Tituli beneficiorum ecclesiasticorum non acquiruntur præscriptione.*

226 *Beneficium vacat ipso iure per alienationem rerum Ecclesiæ sine solemnitate facta in Extrauag. Am-*

bitiosæ paragraph. inferiores vero, de rebus Ecclesiæ non alienandis.

227 *Beneficium vacat si habeatur pro derelicto.*

228 *Beneficium an vacet ipso iure propter crimen hæresis? ostenditur.*

229 *Hæreticorum filij, ac nepotes non sunt priuati, nec priuandi beneficijs antea obtentis.*

230 *Beneficia quæ fuerunt obtenta per preces hæreticorum vacant ipso iure.*

231 *Beneficium per crimen realis simoniæ commissæ vacat ipso iure.*

232 *Simonia conuentionalis reddit quemuis inhabilem ad obtinenda beneficia, non autem inducit vacationem obtentorum ipso iure.*

233 *Beneficium vacat ipso iure per crimen læsæ maiestatis.*

234 *Beneficium propter crimen falsitatis litterarum Apostol. vacat ipso iure.*

235 *Beneficia percutientis Cardinalem vacant ipso iure.*

236 *Cardinalem offendentium filij, ac nepotes priuantur omnibus beneficijs, & dignitatibus ecclesiasticis, & ad illas imposterum obtinendas efficiuntur inhabiles.*

237 *Beneficia occidentis, vel percutientis Episcopum vacant ipso iure.*

238 *Assassini benefic. vacant ipso iure.*

239 *Beneficia occidentis Rectorem suæ Ecclesiæ vacant ipso iure.*

240 *Verbum, amittat, an contineat sententiam ipso iure latam?*

241 *Beneficium illius, qui carcerauerit clericum, donec resignauerit suum beneficium, vacat ipso iure.*

242 *Beneficia committentis crimen sodomiæ vacant ipso iure.*

243 *Resignans quando non superuixit per viginti dies, iuxta regulam 19. Cancellariæ, vacat beneficium, ponuntur etiam declarationes ad prædictam regulam.*

244 *Beneficium ob non publicationem resignationis vacat ipso iure.*

245 *Beneficium curatum ob non seruatam formam Constitut. Pij V. vacat ipso iure.*

246 *Examini se supponentes pro alijs amittunt ipso iure beneficia.*

247 *Beneficium per depositionem, & priuationem vacat ipso iure.*

248 *Beneficium per apprehensionem possessionis de beneficio collato à Papa ante litterarum expeditionem vacat ipso iure.*

249 *Beneficia retinentis indebite scripturas spectantes ad Cameram Apostolicam, & illas non restituentis vacant ipso iure.*

250 *Beneficia offendentium litigantes in Romana curia, eorumque Iudices, Aduocatos, &c. vacant ipso iure.*

251 *Beneficia per confidentiam vacant ipso iure.*

252 *Priuatio beneficij ipso iure non inducitur nisi in casibus à iure expressis.*

253 *Beneficium quando vacat ipso iure vacat in ipsomet puncto, quo actus, vel delictum fit, per quod talis pœna imponitur.*

254 *Delictum committens per quod priuatur ipso facto beneficijs, ita illorum amittit titulum, vt ea in conscientia teneatur dimittere ante sententiam.*

255 *Beneficium quo quis est priuatus ipso iure statim non expectata sententia potest conferri, seu impetrari.*

256 *Beneficijs priuatus ipso iure non potest ea in fauorem alicuius resignare.*

257 *Beneficia iuris Patronatus ecclesiastici comprehenduntur sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ.*

258 *Beneficia etiam ad vnius tantum collationem pertinentia sub reseruatione regulæ nonæ Cancellariæ comprehenduntur.*

EPISCOPVS QVAE BEneficia possit conferre?

ALLEGATIO LVII.

1 OMnis iurisdictio, & potestas disponendi de beneficijs à principio non Apostolis, sed Petro, illorum Principi, à Christo data fuit, *capit. ita Dominus, §. hunc enim, distinct. decima nona, capit. final. distinct. 11. capit. in nouo, distinct. 21. Gomes. in tract. de expectatiuis, numero decimo*, ideo solus Papa initio nascentis Ecclesiæ ordinauit, & instituit dignitates, & alia Ecclesiastica beneficia, *capit. 1. & 2. distinct. 22. Selu. in tractatu de benefic. parte 2. quæstione 22. numero tertio*, quia sunt de iure positiuo instituta, *Nicol. Garcia. de benefic. parte 5. capit. 1. numero tertio*, & consequenter ad solum Papam spectabat collatio omnium beneficiorum in Vrbe, & in toto Orbe, *Selu. dicto numero tertio. Flamin. de resignation. libro primo quæst. 10. numero 47.* Deinde Summus Pontifex concessit Archiepiscopis, & Episcopis facultatem, vt quilibet in sua diœcesi beneficia ibidem existentia conferre posset, *capit. decreto*, ibi, quæ vices suas, &c. *capit. qui se scit, in principio 2. quæst. 6. Hieronym. Gabriel. consil. 197. numero tertio & nono. Simonett. de reseruation. quæst 3. Flamin. dicto numero 49.* Et ideo omnium beneficiorum in diœcesi existentium collatio, & institutio de iure spectat ad Episcopos loci Ordinarios, qui in iure conferendi beneficia in sua diœcesi existentia fundatam habent iure communi intentionem, *capit. omnes Basilicæ, capit. nullus omnino 16. quæst. 7. capit. exigenda 10. quæstione 1. capit. conquerente, de officio Ordinarij, capit. ex frequentibus, de institution. capit. cum ex iniuncto, in fine, de hæret. Felin. in capit. cum venerabilis, numero trigesimo primo de exception. Mill. in repertor. verbo beneficiorum collatio, & verbo Episcopus fundatur. Staphil. de litteris gratiæ in proœm. Anton. de Pratis de iurisdict. Episcopi capit. 1. numero primo & secundo. Gomes. de expectatiuis numero decimo tertio, decimo octauo & vigesimo. Zechi. de benefic. capit. 5. numero sexto versicul. ex quibus Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro 30. tractat. 3. numero 239. praxis Episcopal. par. 1. verbo beneficium, paragraph. 2. Flamin. de resignation. libro primo, quæst. 10. à numero 49. & libro septimo quæst. 14. numero secundo. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. paragraph. 1. proœm. numero 21. & 22. & gloss. 11. numero 38. & 39. & gloss. 20. numero primo. Nicol. Garcia de benef. parte 5. capit. 1. numero 52. praxis nona Episcop. par. 2. capit. 5. numero primo. Francise. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. capit. 3. numero primo. Frechila in repetit. capit. admonet, de renunc. numero duodecimo. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 50. §. 2. num. 1. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 394. in prima edit. & resolut. 333. numero primo, in secunda edit. & in praxi aurea resolution. 236. numero primo. Cochier. de iurisdict.*

Ordinarij in exemptos par. 4. quæst. 25.

2 Vnde poterant conferre beneficia in quolibet mense vacantia, & habebant omnes menses liberos, *Putean. decis. 492. numero 3. libro secundo. Caputaquen. decis. 214. numero quinto, par. 2. Gonzalez d. §. 1. proœm. numero 22.*

3 Verum Summus Pontifex cum sit Episcopus vniuersalis Ecclesiæ, *Flamin. lib. 11. de resignation. quæst. 13. numero 132. praxis Episcopal. par. 1. verbo pragmatica, §. 3.*

4 Habeatque pro propria diœcesi totum orbem, *Gonzal. dict. §. 1. proœm. numero 8.*

5 Sitque Episcopus Episcoporum, *Flamin. lib. 8. quæst. 7. num. 100.*

6 Ordinarius Ordinariorum, *capit. cuncta per mundum, 9. quæst. 3. Gonzalez §. 2. proœm. num. 44. Camil. Borcell. in summa omnium decisionum titulo 4. numero decimo*, concurratque cum omnibus Ordinarijs *Gonzalez dicto §. 1. proœm. à numero 32. & §. 2. à princip. Modern. de iurisdict. part. 3. capit. 21. à numero 15.*

7 Et in beneficialibus liberam, ac plenissimam habeat potestatem *capit. 2. in princip. de præbend. in 6. Clement. 1. in fine, vt lite pendente, Nicol. Garcia. d. capit. 1. numero 1.*

8 Quia omnia beneficia respectu illius sunt manualia, & obedientialia, & in eis vti potest plenitudine potestatis, ac clericum suo beneficio sine causa à clerico data, sed ex causa maioris boni Ecclesiæ vniuersalis, priuare de quo plures refert Doctores, *Cened. ad Sextum collect. 21. numero primo*, & alios citat *Nicol. Garcia d. capit. 1. numero secundo*, quibus adde *Pinell. in rubrica de rescin. vendit. par. 1. capit. 2. numero vigesimo nouo & 30. Nauarr. de Spolijs cleric. paragraph. 3. Cotta in memorabil. verbo beneficia, pagina 73. Vivian. tom. 1. communium opinion. libro primo titul. 9. numero quinto pagina 181. Anton. Gabriel. tom. 3. commun. libro tertio titulo de iure quæsito conclus. 1. numero 9. cum sequentibus, Menoch. remed. 15. recuper. numero 43. & sequen. & consil. 83. numero primo & numero decimo quinto & consil. 181. numero 49. & de præsumpt. libro secundo quæst. 10. numero decimo octauo. Menoch. vsufreq. capit. 2. numero decimo octauo. Peregrin. de iure fisci libr. 1. titul. de habentibus iura fiscalia numero 24. Ceuall. communium contra communes, quæst. 528. Fayinac. in praxi criminal. par. 7. fragmentorum criminal. littera C. numero 87. Cabedo Lusitan. decis. 18. numero decimo tertio, & decis. 36. numero secundo par. 2.*

9 Quamuis prædictam Potestatem in Episcopos transtulerit, vt quilibet in sua diœcesi beneficia ibidem consistentia conferre posset, dicto *capit. decreto*, ibi, quæ vices suas ita alijs impertiuit Ecclesijs, vt in partem sint vocatæ sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis, *capit. multum stupeo tertio, quæst. 6.* ibi, vices enim nostras ita tuæ credimus potestati, *Gonzalez dicto §. 1. proœm. numero quarto & quinto*, penes ipsum tamen maior remansit *capit. dudum, §. nos igitur, de præbend. in sexto capit. per hoc, 17. de hæret. eodem libro*, ad quod multa cumulat *Gonzalez paragraph. 2. proœm. à principio.* Et potestati Episcoporum prædictæ derogare, sibique collationes reseruare potest *capit. præsenti, capit. licet, illo titul. & libro gloss. singularis, verbo reseruamus, in Extrauagan. execrabilis Ioann. XXII.* ac per consequens de omnibus beneficijs prouidere, & libere disponere.

10 Vnde etiam in mensibus quos Papa Ordinarijs concessit de nouo, non abdicauit totaliter à se potestatem conferendi, itaut si ipse præueniat, valeat eius collatio, *d. capit. dudum, paragraph. nos igitur, & capit si à Sede Apostolica, de præbendis in 6. Gomez de expectat. numero decimo quarto. Anastas. Germon. de indultis Cardin. §. per quæ sublatus, numero 80. & 81. Zechi. de benefic. capit. 2. numero primo. Nicol. Garcia. d. capit. 1. à numero 9.* vbi *numero vndecimo*, refert decisum in vna *Salamantina Parochialis de Garates 1. Decembris 1578.* coram *D. Brauo*, quæ est, *par. 1. diuers. decis. 442. numero quarto*, quod per præseruationem factam à Papa iurium Ordinarij in quatuor mensibus Ordinarijs non ligantur eius manus, cum sit Ordinarius Ordinariorum, & quod in beneficijs vacantibus in mensibus ordinarijs sit locus præuentioni inter Papam, & Ordinarium, & illius prouisio præualeat, quæ prius facta fuerit, tradit *Gonzal. paragraph. 3. proœm. à numero primo*, vbi late de præuentione, & materia *d. capit. si à Sede Apostolica*, & in vna, *Calaguritan. de Ollauarijs 15. Decembris 1604.*

11 Coram *D. Penna* fuit resolutum, quod voluntas præueniendi colligitur ex clausula contenta in litteris, dummodo tempore datæ non fuerit alicui ius quæsitum, & in vna *Hispalen. beneficij de Villanueua, de mense Ianuarij 1604. & antea 2. Maij 1603.*

12 Coram *D. Iusto*, tentum fuit, quod cum prouisiones Papæ, & Ordinarij currunt in eadem data, & die, & prouisus ab Ordinario est in possessione, eius prouisio est præferenda, ex clara dispositione, *d. capit. si à Sede Apostolica*: nam cum semper ad fauorem possessoris, & Rei præsumatur, *paragraph. commodum, instit. de interdict. capit. 3. de probat. capit. cum sint partium iura obscura, de regulis iuris in 6.* cum plene adductis per *Gonzal. §. 1. proœm. à numero 51.*

13 Ideo quando collatio facta est duobus à diuersis eodem die, nec apparet cui prius fuerit facta, potior est conditio possidentis, *Menoch. de arbitr. libro secundo casu 48. numero decimo, cum sequentibus, & remed. 4. adipisc. numero 797. Rebuff. de pacificis possessoribus numero 297. cum seqq. Tiraquell. de iure primog. quæst. 17. opin. 11. numero primo, & opin. 12. numero secundo, praxis Episcop. par. 2. verbo beneficium, versicul. 2. pagina 20. D. Barbosa in libro primo ff. soluto matrimon. par. 2. numero quarto*, & vbi est dubium quis debeat præferri in collatione beneficij, præfertur qui prius adeptus est possessionem, & in ea est, *gloss. verbo neuter, in dicto capit. si à Sede Apostolica.* Vnde si vacatio contingat circa mediam noctem vltimi diei mensis, itaut minime constare possit an fuerit finitus vnus mensis, & cœptus alius, & dubitatur vtrum in mense Apostolico, aut potius Ordinario vacatio contigerit, pro possessore est iudicandum, *Putean. decis. 207. libro tertio. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloss. 11. à numero 26.* & plenius infra.

14 Si vero nondum adepta possessione vnus habeat collationem beneficij à Papa, alius ab Ordinario, si non appareat de prioritate, præfertur qui à Papa impetrauit propter prærogatiuam concedentis, vt notant per dict. *cap. Si à Sede Apostolica, Vezin. tom. 1. commun. opinion. libro quarto, titul. 11. numero 67. versicul. & hoc idem, pagina 568. col. 2. Cotta in memorab. verbo hora, Mascard. de probat. conclus. 314. Aloys. Ricci, in collect. decis. pagina quarta, collect. 1442.*

15 Quando tamen in collatione Ordinarij est apposita hora, & in collatione Papæ non, tunc collatio Ordinarij prævalet, resoluunt *glos. verbo nec apparent in d. capit. si à Sede Apost. Gomez. l. 45. Tauri numer. 148. Rebuff. in tract. de pacifico possess. numer. 299. Tiraquell. de iure primogen. quæst. 17. opin. 11. num. 3. & de retractu lignag. § 11. glos. 1. num. 10. D. Barbosa d. l. 1. par. 2. num. 16.*

16 Et aduerte non esse necessariam derogationem regulæ alternatiuæ in prouisionibus Papæ, etiam quod Papa prouideat in mensibus alternatiuæ, quod pluribus Rotæ decisionibus confirmant *Nicol. Garcia d. capit. 1. num. 19. Aloys. Ricci. in collect. decis. par. 5. collect. 1595.*

17 Ordinariam potestatem conferendi, quam Episcopis (vt ita dicam) Summus Pontifex precario concesserat, coarctare potuit per reseruationes, de quibus tractatus ediderunt *Gasp. Perus. Æneas Falcon. & Simoneta, ac Campeg.* & aliqua tractauit *Rebuff. in praxi tit. de reseruat.*

18 Et huiusmodi reseruationes aliæ dicuntur generales, aliæ speciales: generales sunt illæ, quæ non de certis beneficijs, seu pro certis personis fiunt, puta de beneficijs Collectorum, seu Subcollectorum, officialium Curiæ, &c. speciales vero sunt, quæ fiunt de certis beneficijs, seu pro certis personis, ita ex multorum resolutione colligit *Nicol. Garcia d. cap. 1. à numer. 18.* Plures reseruationes tam in iure, quam in regulis Cancellariæ reperiuntur, quarum notitia Episcopis vtilis erit, ne de beneficijs Summo Pontifici reseruatis prouidere audeant, cum dispositio omnis inferiorum circa reseruata sit nulla, *cap. nomen 2. q. 1. cap. dudum, & cap. multum stupeo, 3. quæst. 6. cap. si eo tempore, de elect. in 7.* Ideo *Nicol. V.* per suam *constit. 6.* incip. *Ad sacram Petri Sedem*, & *Clem. VII. in constitut. 46.* incip. *Admonet, ann. 1534. & Gregor. XIII. in constit. 42.* incip. *Quæ in Ecclesia Dei*, an. 1576. annullant collationes factas de beneficijs reseruatis.

19 Imprimis reseruantur de iure dispositioni Romani Pontificis omnia beneficia vacantia apud Sedem Apostolicam, seu in Curia, *in cap. 2. & in cap. statutum, & in cap. præsenti, de præbendis in 6. & in Clem. 1. vt lite non contest. Simoneta de reseruat. quæst. 30. Nicol. Garcia d. cap. 1. à numer. 68 Anastas. Germon. de indultis Cardin. §. per quæ sublatis; numero 34. Flamin. de resign. libr. 2. quæst. 16. numer. 18. Rebuff. de nominat. quæst. 15. numer. 27. Valasc. consil. 163. numer. 8. Aloys. Ricci. dicta resolut. 333. versic. quarto, Vgolin. d. cap. 50. §. 2. numero 2. versic. quarto, Rebuff. in praxi tit. de forma mandati Apostolici, pagina 732. praxis Episcop. part. 1. verbo beneficia, vers. ad secundum, pagina 38.*

20 In tantum, quod si Ordinarius prouideat de beneficio, quod vacauit in Curia, prouisus non habebit titulum coloratum, *Valasc. consul. 79. numero 7. & seq.*

21 Et illud beneficium dicitur vacare apud Sedem Apostolicam, vt sit reseruatum, quod vacauit in locis vicinis ipsius Sedis Apostolicæ, & Romanæ Curiæ, vel prope eam intra duas diætas legales, vt disponit text. *in dicto cap. præsenti*, & docent *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 43. n. 45. cum sequentib. Azori. institut. moral. par. 2. l. 6. ca. 3496. vers. verro Gregor. Moneta de option. cap. 3. num. 18.*

22 Beneficia; etiam apud Sedem, seu in Curia vacare dicuntur non solum per obitum in illa, vt probant *d. capit. 2. d. capit. præsenti de præbend. in 6. Extr. ex debito Ioan. XXII. de elect. & Extrauag. Regimen cum seq. & Extrauag. pia solicitudinis, de præbendis*, sed etiam per resignationem, *glos. verbo mori, in clement. 1. vt lite pendente, Nauarr. cons. fin. de renunciat. Flamin. libro 1. quæst. 4. numer. 54. Moneta d. capit. 3. numero 37. Nicol. Garcia dict. cap. 1. numero 73. Aloys. Ricci. & Vgolin. vbi proxime.* Vnde *Aegid. part. 7. quæst. 2. Andr. Gambar. de permutat. benef. part. 2. numer. 147.* quos refert & sequitur *Azori. institut. moral. part. 2. libr. 7. cap. 30. quæst. 9.* resoluit quod si duo Clerici Bononienses in Curia Romana, vbi etiam Episcopus Bononien. commoratur, sua beneficia permutent, eo ipso vacant in Curia per *capit. licet canon de præbendis in 6.* & idem *Gambarupta d. parte 2. numero 67. & Azor. d. quæst. 9.*

23 Tenent resignantes beneficia in Curia Romana permutationis causa; si moriantur extra Curiam ambo, vel vnus illorum ante permutationem completam, vacare ea beneficia in Curia, quia non habetur ratio temporis, in quo mortui sunt clerici, sed eius in quo resignarunt, quia tunc beneficia vacasse intelliguntur.

24 Sic etiam in Curia beneficia vacare dicuntur, quando ibi priuatio, aut alij vacationis modi inducuntur *Moneta d. capit. 3. numer. 36. Nicol. Garcia dicto cap. 1. numero 73.* & *numero 79.* resoluit, quod vbi priuatio inducitur à iure, seu ex decreto propter actum positiuum, beneficium dicitur vacare, vbi fit actus, ob quem inducitur priuatio à iure, seu decreto. De his tamen beneficijs apud Sedem Apostolicam vacantibus Pontifex intra mensem à die vacationis prouidere debet, alioquin dicto tempore elapso valebunt collationes ab Ordinarijs factæ potestate Ordinaria, proindeque ac si nulla vnquam reseruatio extitisset, *dict. capit. statutum, Ant. Fab. lib. 1. definit. forens. tit. 2. definit. 32.* quod verum est in vacationibus apud Sedem; nam in cæteris nullum est præfinitum tempus ad conferendum *Aene. Falcon. quæst. 4. princip. effectu 20. Gasp. Perus. tract. de reseruation. quæst. 5.* Mensis autem de quo supra incipit currere a die vacationis, non scientiæ, *glos. verbo numerandum, in d. capit. statutum, Anton. Fab. dict. tit. 2. definit. 35.* Aduertendum tamen, quod restrictio hæc ad mensem non operatur, quod post mensem omnimodo excludatur Pontifex, vt conferre non possit, sed hoc tantum vt post hunc mensem manus Ordinarij vlterius non censeantur ligatæ. Et quod in beneficijs vacatibus in Curia non cadat consuetudo optandi. *Moneta d. cap. 3. numero 13.*

25 Limita primo in beneficijs iurispatronatus laicorū per *glos. in c. licet, de præbend. in 6.* vbi *Gemin. num. 12. Dec. consil. 149. numero 6.* dum tamen fundatione, vel dotatione fuerit acquisitum, secus si priuilegio *Lancell. decis. 304. part. 2. diuers. Simonett. quæst. 9.* Est tamen valida hęc causa vacationis in Curia ad inducendum Supremum Pontificem ad dispensandum, & in totum derogandum iuripatronatus, *Couarr. pract. cap. 36. sub numero 4.* post *Mandos. & Staphil.* dicit *Flamin. de resignat. lib. 2. quæst. 4. num. 45.*

26 Generaliter tamen beneficia iurispatronat. laicorum non comprehenduntur in reseruationi-

bus, etiamsi sint generales, & in corpore iuris clausæ, nec Legatus à latere illa potest conferre *Roch. de iurepatronat. verbo competens, quæst. 14. numero 54. Lambertin. parte prima libro secundo quæstion. 6. artic. 2 & part. 3. quæst. 9. artic. 16. Simon. quæst. 6. Selua part. 3. quæst. 11. qualit. 12. numer. 12. & 21. Palat. in libello de benef. in Curia vacant. §. 11. & 12. Gambar. de officio Legati, libro 3. à numero 239. & 242. Couarr. practic. capit. 36. numero secundo & quinto. Ioseph. Ludou. tom. 3. commun. opinion. tit. de iurepatron. conclus. vni. ampl. 19. vers. declaratur, 12. pagina 531. Horeda de incompatib. benefic. cap. fin. numer. 109. Azeued. libro quinto numero tertio tit. 6. libro primo nouæ Recopil. Spin. in Speculo testam. glos. 4. numero quadragesimo quarto Cald. Pereira in resson. pro Pennaranda numer. 1. Rebuff. de nominat. quæst. 8. numero vigesimo secundo & quæstione 15. numer. 2. Cabet. de patronat. Regia Coronæ. cap. 35. numer. 2. & 4. Perez. leg. 2. vers. dubium etiam, tit. 6. libr. 1. Ordin. pagin. 150. Menoch consil. 90. num. 85. Pute. decis. 319. lib. 1. Valasc. consul. 163. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. 18. numero secundo. Ceuall. communium contra commun. quæstion. 897. numero 452. cum sequentibus, Ceued. ad Decretal. collect. 79. numero 1. & ad Sextum collect. 21. numero secundo. Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 236. versic. tertio,* late *Moneta de option. cap. 3. quæst. 3. à numero 113.* Procedit etiamsi in reseruatione adsint illa verba, ad cuiuscunque collationem, prouisionem, electionem, præsentationem, & quamuis aliam dispositionem pertineant, ita *Mandos. ad reg. 1. Cancell. quæst. 10. numero secundo Gig. de pension. quæst. 19. numero 7.* aut etiamsi adsit clausula, Motu proprio, *Polydor. Riua de actis in mortis articulo capit. 54. numero 22. Moneta dicto cap. 3. numer. 114.* qui numeris sequentibus cum *Couar. Mandos.*

27 Et alijs citatis locis, id procedere asserit, licet beneficia sint mixta iurispatronatus clericorum, & laicorum, & licet essent de iure patronatus competente clericis ratione bonorum patrimonialium, cum tanquam laicale censeatur.

28 Limitat tamen in iurepatronatus laicali, quando eis non competit ex fundatione, constructione, vel dotatione, sed ex priuilegio, vel præscriptione, *Nicol. Garcia par. 5. cap. 1. num. 573.*

29 Limita secundo in beneficijs Regularibus, quæ non veniunt in reseruatione vacationis in Curia, *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 8 n. 11.*

30 Limita tertio vbi beneficia curam animarum habentia vacant, Apostolica Sede vacante, tunc enim ad Ordinarium collatio ob animarum periculum pertinet, idem si vacent in Curia viuo Pont. sed ante collationem Apost. Sedes vacat *cap. si Apost. 35. de præbend. in sexto Rebuff. de nominat. quæst. 15. numero 28. vers. secundo sallit. Vgolin. d. §. 2. vers. quarto, Gonzal. ad reg. Cancel. §. 5. proœm. numero centesimo vigesimo quinto cum sequentibus, & glos. 24. nu. 111. & 117.*

31 Limita quarto in beneficijs illorum, qui in Vrbe degunt ratione originis, vel domicilij, nisi etiam Curiam sequantur, & Curiales existant *glos. verbo originis in capit. præsenti 34. de præb. libr. 6. Moneta d. c. 3. n. 25. Rot. Rom. apud. Farin. decis. 616. nu. 1. in nouissimis nouissimarum.*

32 Limita quinto in beneficijs de Vrbe, in quibus locum non habet reseruatio de beneficijs vacantibus apud Sedem Apost. ita *Gonzal. glos. numer. 14.*

33 Secundo reseruantur beneficia dispositioni Romani Pont. per solam appositionem suæ manus, quamuis inutiliter factam, ita quod si Papa prouidet alicui, vel prouideri mandat de aliquo beneficio, si prouisio fuerit nulla, vt potè facta inhabili, vel incapaci, aut propter subreptionem, vel alium defectum, beneficium remanet Papæ affectum, & in illo Ordinarius non potest se intromittere, etiamsi aliàs non fuisset reseruatum, vt probat *capit. vt nostrum 56. de appellat.* resoluunt *Rebuff. in praxi tit. de reseruat. numer. 30. & 34. Simon. quæst. 58. Zechi de benefic. cap. 5. sub num. 6. Henriq. in summ. libr. 13. de excom. capit. 14. §. 2. lit. O. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 3. proœm. num. 146. & glos. 52. Nicol. Garcia dict. cap. 1. à nu. 138.*

34 Si enim Papa manum apposuit in aliqua commissione signanda per talem signaturam voluit totum negotium ad se aduocare, & inferiorum manus ligare, *Gonzal. d. glos. 52. numero 31. Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit. 4. numero 11. Maranta di Sp. 6. numer. 21. Rebuff. tom. 1. ad leges Galliæ tract. de euocat. numer. 110. pagina mihi 271.* faciunt quæ *Couarr practic. capit. 9. numero 5. in princip. Menoch. cons. 340. num. 49. D. Barbosa in l. 1. ff. de iudic. tract. 4. num. 42.*

35 Tertio reseruantur dispositioni Summi Pontif. beneficia vacantia Sede Episcopali vacante, cuiuscunque speciei, & qualitatis sint per *Bullam Pij Quinti* incip. *Sanctissimus in Christo Pater*, referunt *Aloys. Ricci. d. praxi fori ecclesiast. resolut. 333. nu. 2. versic. excipiuntur primo, Vgolin. dicto §. 2. numer. 2. versic. excipiuntur tamen primo, Azori. institut moral. part. 2. libro 6. capit. 34. qu. 12. versic. eiusdem, Flamin de resignat. lib. 2 qu. 16. n. 30.*

36 Quarto collatio beneficiorum, quæ vacant propter crimen hæresis cum cura, & sine cura, secularia, & quarumuis Ordinum, etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani, & aliarumuis quarumuis militiarum regularia quæcunque sint, vt habetur in Bulla 29. ciusdem *Pij Quinti* incip. *Cum ex Apostolatus*, quæ est in *Bull. nono tom. 2. pagina 213. sub dat 6. Kalend. Febr. 1566.* referunt *Aloys. Ricci. d. resolut. 333. versic. secundo, Vgolin. dicto §. 2. vers. secundo, Gonzal. d. glos. 51. numero 101. Nicol. Garcia d. cap. 1. numero 81. praxis noua Episcop. d. cap. 5. ante num. 4. Azori. inst. moral par. 2. l. 6. cap. 34. qu. 12. vers. Pij quoque, Flamin. d. qu. 16. num. 29.*

37 Dubitaui an prouisio facta de beneficio incarcerati propter crimen hæresis sit valida ante sententiam criminis declaratoriam? in quo dubio si rigorem iuris spectemus videtur resoluendum esse inualidam, cum beneficia antequam vacent non conferantur *capit. 1. & 2. de conces. præb.* & quod beneficium dicti incarcerati non vacauerit ipso iure à die commissi delicti, nisi post sententiam prolatam videtur deduci ex text. qui pro contraria parte solet allegari, in *c. ad abolendam §. 1. de hæreticis*, vbi sic habetur.

38 Sancimus, vt quicunque fuerint in hæresi deprehensi, si clericus est, vel cuiuslibet religionis obumbratione fuscatus, totius ecclesiastici Ordinis prærogatiua nudetur, & sic omni officio, & beneficio spoliatus ecclesiastico secularis relinquatur: Ex quibus pondero verba illa, nudetur, &, spoliatus relinquatur, quæ cum sint præsentis temporis imperatiui modi ad iudicem directa, important tantum priuationem per sententiam ferendam, quia requirunt aliam perso-

nam, nimirum iudicis, vt pœnam inſtigat: nec in alijs iuribus, quibus hæc pœna ſtatuitur, prout *in capit. excommunicamus* §. *credentes*, *de hæret.* cum ſimilibus, inueniuntur verba ſignificantia priuationem, & ſententiam ipſo iure latam, quam quidem nullum crimen inducit, niſi ſit iure cautum, ex multis quos refert *Nicol. Garcia part.* 11. *cap.* 10. *numero tertio*, & in dubio nunquam præſumitur, nec intelligitur priuatio ipſo iure, ſed per ſententiam *Pute. deciſ.* 129. *lib.* 3. *Achil. deciſ.* 1. *de pœnis*, *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. *numero* 153. Verum licet hæc opinio in iuris rigore vera ſit, communis tamen ſententia eſt in contrarium, quæ aſſerit hæreticum beneficio eſſe ipſo iure priuatum *Abb. in capit. inter dilectos numero* 11. *de exceſſ. Prælat. Couarr. libr.* 2. *vari. capit.* 8. *numero* 4. plures per *Nicol. Garc. de benefic. par.* 11 *capit.* 10. *numer.* 60. Et ob id poſſe à quocunque impetrari ante ſententiam reſoluit *Flamin. libr.* 3. *quæſt.* 1. *numer.* 30 tenuit *Rota in vna Mutinen. Capellæ* 16. *Iunij* 1562. coram *Paleotto*, vbi fuit reſolutum beneficia hæreticorum vacare in partibus vbi fuit commiſſum delictum, & non in Curia, vbi ſententia lata fuit, nam vacant ipſo iure, & poſſunt impetrari, & conferri etiam ante ſententiam, habetur *deciſ.* 707. & 728. *libr.* 3. *part.* 3. *diuerſ.* referunt *Mandoſ. de ſignatura gratiæ tit. de abſolutione ab hæreſi verſ. hæreticorum beneficia*, *Flamin. de reſignation. lib.* 3. *qu.* 1. *numero* 32. *Nicolaus Garcia part.* 5. *capit.* 1. *numero* 80.

39 Quinto beneficia vacantia per priuationem ſunt reſeruata diſpoſitioni Summi Pont. ex *Conſtit. Pauli III.* incip. *Sanctiſſimus*, quæ eſt in ordine 67. *Aloyſ. Ricci. de reſolut.* 333. *verſ. decimo*, videlicet beneficia vacantia per ſimoniam, quia eſt crimen, quod æquiparatur crimini hæreſis, & læſæ maieſtatis *capit.* 1. vbi *gloſ. vlt. de teſtibus in* 6. *Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. part. ſecunda capit.* 5. *numer.* 36.

40 Sexto beneficia collata perſonis prohibitis propter ſuum genus, aut propter crimen hæreſis, vel apoſtaſiæ à Fide, nullius ſunt momenti, ſed ad nouam Romani Pont. prouiſionem pertinent, vt habetur in *Bulla Gregor. XIII.* 66. incip. *in Eccleſijs*, *eſt in Bull. nouo tom.* 2. *pagina* 448. *ſub data idibus Nouem.* 1580. referunt *Azor. d. quæſt.* 12. *verſ.* Gregor. *XIII. Flamin. d. quæſt.* 16 *numero* 31. *Gonzal. dict. gloſ.* 51. *numero* 103. *Aloyſ. Ricci. d. reſolut.* 333. *verſ. tertio*, *Vgolin. dict.* §. *ſecundo verſ. tertio.*

41 Septimo beneficia quæcunque recepta in confidentiam, quæ vacant ipſo iure Apoſtol. Sedi reſeruata ſunt per Conſt. *Pij IV.* incip. *Rom. Pont.* quæ eſt in ord. 85. *in Bullar. nouo tom.* 2 *pag.* 120. & per Conſt. *Pij V.* incip. *Intolerabilis*, quæ eſt in ord. 78. referunt *Nauarr. in man. cap.* 23. *ſub. nu.* 110. & *verſ.* 3. *Azori. d. quæſt.* 12. *verſ. idem Pius IV. Flamin. de reſignat. libr.* 2. *quæſt.* 16. *numero* 28. & *de confident. benefic. q.* 7. *nu.* 79. *Aloyſ. Ricci. d. reſol.* 333. *verſ.* 7. *Vgolin. d.* §. 2. *verſ.* 7 *praxis noua epiſcop. d. cap.* 5. *numero* 4. *in princ. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. par.* 2. *cap.* 5. *num.* 24.

42 Et procedit non ſolum in beneficijs in quibus commiſſa eſt confidentia, ſed etiam in alijs, quæ obtinebat confidentiarius, vt in *d. Bulla Pij V. verſ. ſed nec quiſquam*, *Flamin. d. q.* 7 *nu.* 81.

43 Octauo beneficia parochialia collata non ſeruata forma *Concil. d. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 18. ſunt reſeruata per *Bullam Pij V.* incip *Inconferendis*, *in Bul. nouo tom.* 2. *pag.* 219. quę eſt in ordine 32. referunt *Azori. dicta q.* 12 *verſ. eiuſdem Pij V. Aloyſ. Ricci. dicta reſolut.* 333. *verſ. octauo*, *Vgolin. d.* § 2. *verſ. octauo*, *Franciſc. Leo d. cap.* 5 *numero* 26. & 32. *Flamin. d. q.* 16. *numero* 32.

44 Nono, vbi intra ſex menſes Ordinarius à die, quia nouit beneficium vacare, & conferre potuit, & noluit ad illud prouidere, tunc collatio ad Capitulum pertinet, quod ſi etiam intra hoc tempus, & ipſe negligens fuerit ad immediatum Superiorem pertinebit, veluti ab Epiſcopo ad Metropolitanum, ab hoc ad Primatem, ab illo ad Patriarcham, & demum ad Summum Pontificem, *cap.* 2. vbi *Abb. nu.* 7. & *cap. quia diuerſitatem de conceſſ. præben. Aloyſ. Ricci. dicta reſolut.* 333. *verſ. ſexto*, *Franciſc. Leo d. cap. num.* 30. *Vgolin. dict.* §. 2 *verſ. ſexto*, *praxis noua Epiſcopal. d. cap* 5. *nu.* 4. *verſic. reſeruata*, *altera praxis Epiſcop. par.* 1. *verb beneficia*, §. 2. *in princip. pag.* 38. vbi hoc intelligit quando hodie darentur omnes iſti gradus, ſed pro maiori parte ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum, & ſtatim ad Papam fit deuolutio, & idem quod dicit in collatione reſoluit in electione, & præſentatione. *Azori. inſtitut. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 27. late *Nicol. Garcia de benef. par.* 10. *cap.* 3. *per totum*, vbi latiſſime de materia, & *num.* 4. ampliat locum habere in patronis, etiam laicis, & *nu.* 9. reſoluit prædictum ſemeſtre non currere Superiori ad quem gradatim fit deuolutio, niſi à die notitiæ. Si autem Cardinalis collator non contulit beneficium, quod vacauit in menſe aliàs Apoſtolico infra ſex menſes, ita quod ſit locus deuolutioni ad Superiorem, iuxta ſupradicta, an tunc poſſit conferre Archiepiſcopus, qui Cardinalis non eſt, ſeu alius ad quem de iure competit deuolutio, an vero ſolus Papa vide *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 24. *à num.* 78.

45 Decimo ſunt ſpecialiter reſeruata omnia beneficia, quæ per reſignationem, vel obitum auctoritate Apoſtolica conferuntur cum decreto, quod prouiſus beneficium tunc obtentum in manibus Papæ intra duos menſes, aut aliud tempus reſignare teneatur, & quod de eo per Sedem Apoſtolicam dumtaxat prouideri poſſit, & ſimiles reſeruationes ſunt ſpeciales pro beneficijs tunc expreſſis. *Moneta de option. ca.* 3. *num.* 44. *Franc. Leo dicto capit.* §. *nu.* 37.

46 Vndecimo ſunt reſeruata beneficia vacantia ob non publicationē reſignationum, iuxta conſt. *Greg. XIII.* in ordine 85. incip. *Humano vix iudicio*, *ſub data nominis Ian.* 1584 *in Bullario nouo tom.* 2. *pag.* 469. referunt *Quaranta in ſumma Bullarij*, *verbo beneficiorum reſignatorum publication. Flamin. de reſignat. lib.* 11. *in præfatione num.* 5. *Nicol. Garcia de benefic. par.* 11. *cap.* 3. *à nu.* 273. *Gonzal. gloſ.* 51. *num.* 106.

47 Duodecimo item beneficia vacantia per violationem ſequeſtri lite pendente in Curia Romana, *Clementin. vnic.* §. *ſi quis autem*, *de ſequeſtr. poſſeſſ. Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell.* §. 7. *proœm. numero* 8. quia cum ſint in Curia litigioſa Sedi Apoſtolicæ ſunt reſeruata, niſi ſequeſtrum fuerit violatum lite pendente in Rota per appellationem, quo caſu vt euitetur circuitus, poterit Auditor in odium ſequeſtrum violantis, beneficium in collitigantis perſonam conferre, *Clem. Auditor*, *de reſcriptis*, *Gonzal. gloſ.* 23. *numero* 14. quod eſt ſpeciale in Rotæ Auditoribus, vt per *gloſ. verbo deputatus à nobis*, *in dicta Clem. Au-*

ditor. Et alijs casibus altero decedente non potest Ordinarius de beneficio litigioso in superstitem disponere, quia lite pendente nihil est innouandum *Clemen. 1. & 2. vt lite pendente*

48 Et subrogatio in iuribus defuncti spectat ad Papam *capit. fin. eodem tit. in sexto Flamin. de resignat. libro secundo quæst. 3. numero 105. Gonzal. glos. 6 nu. 146.*

49 Decimotertio reseruantur beneficia litigiosa; nam quamuis beneficium litigiosum proprie non dicatur reseruatum, tamen ad effectum, vt Ordinarius non possit prouidere, idem importat litigium, quod reseruatio *Gonzal. glos. 11. numero 111. Lancellott. de attentatis, parte 1. capit. 3. numero 99. & sequen.* quod singulariter limitandum est in beneficijs litigiosis per obitum vacantibus; nam in beneficijs impetratis propter crimen, beneficia non sunt litigiosa, sed persona accusata; vnde beneficium collitigatoris vacans per eius obitum in mense Ordinarij poterit Ordinarius libere conferre *Simon. de reseruat. quæst. 10. numer 5.*

50 Decimo quarto reseruantur dispositioni Sanctæ Sedis Apostolicæ Canonicatus, & prębendæ Ecclesię Merropolitanæ, Cæsaraugustanæ in mensibus Ianuarij, Aprilis, Julij, & Octobris, *Gonzal. glos. 51. nu. 116.*

51 Decimo quinto beneficia consistentia in Vrbe, in quibus soli Papæ est reseruata collatio, veluti Episcopo Romano, *cap. si quis Episcopus*, post princ. ibi, dignetur Episcopus Romanus, &c. 7. *quæst. 1. Æne. Falcon. de reseruat. quæst. secundo princip. numer. 9. Moneta de optione Canonica capit. 3. quæst. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 13. à numero 3 & glos. 3. numero 19.* vbi tamen scribit non cadere reseruationem in Ecclesijs titularibus Cardinalium, sed illos habere ius conferendi, & Ordinariam iurisdictionem, *cap. his quæ*, vbi plene *Felin. Abb. & Anton. de Butr. de maiorit. & obedien.* quod intellige quando sunt Cardinales in Vrbe; nam in absentia solus Papa confert, vt habetur *infra regula viij.* Nam licet tituli in Vrbe sint, & eorum beneficia iure Ordinario ad Pontificis Maximi, veluti ad proprij Episcopi collationem, & prouisionem, spectent, vt tamen Pontifices ostenderent Cardinales sibi vere filios, & fratres esse, & vt eos suorum titulorum studiosos per residentiam magis allicerent, pleniorem eisdem dederunt conferendi potestatem, *Anastas. Germon. de indultis Cardinalium tam ratione, numer. 14.*

52 Dec. sex. reseruantur beneficia collata à Cardinal. vigore suorũ indultorum, quãdo prouisiintra sex menses à die sibi factæ prouisionis cõputandę nouas prouisiones à Sede Apost. non impetrauerint, & iura Cameræ Apost. & alijs propterea debita non persoluerint, vnde lapso dicto tempore vacant ipso iure, & possunt per alios à Sede Apostolica dumtaxat libere impetrari, dũmodo prouisi de legitimo impedimento non docuerint *Gõzalez glos. 51. à num. 109.*

53 Decimo septimo reseruantur beneficia vacantia in Abbatia Sanctæ Crucis Camaldulensis diœcesis Eugubinæ per constitut. *Gregorij XIII.* incip. *Vt Apostolicæ, ann. 1578. Pontificatus sui septimo.* Sed hæc Abbatia fuit vnita Collegio Germanico in Vrbe pro sustentatione nobilium Germanorum, qui in dicta Vrbe litteris, ac Theologiæ assidue operam nauant.

54 Decimo octauo beneficia Regni Germaniæ vacantia, & vacatura in mensibus *Ianuarij, Maij, Julij, Septembris, & Nouembris* iuxta constitut. *Nicolai Quinti, Gonzal. d. glos. quinquagesimo primo, numero 99.*

55 Decimo nono beneficia vacantia per delictum offendentis litigantes in Romana Curia, eorumque Iudices, Aduocatos, & Procuratores, testes, vel notarios; nam ratione talis delicti vacant beneficia offendentis, seu iniuriantis ipso iure, & sunt dispositioni Apostolicæ reseruata, vt disponit *constit. 11. Alexander Sextus*, incip. *In eminentia, in Bullario nouo tom. 1. pagina 400.* de qua *Pute. decis. 102. cum duabus sequentib. libro primo, Rota decis. 161. parte secunda diuers. Gonzal. d. glos. 51. numer. 105.*

56 Vigesimo beneficia illorum, qui se ipsos pro alijs examini supponunt, vel annuas pensiones offerunt pro consequendis beneficijs, aut beneficia impetrant pro alijs, vt ab eis aliquid consequantur, vel quando pro se ipsis impetrant beneficia cum intentione illa resignandi, vacant enim ipso iure, & soli Sedi Apostolicæ est illorum dispositio reseruata ex *constit. 12. Pauli IV.* incip. *Inter cæteras*, sub dat. 27. *Nouembris 1557. in Bullario nouo tom. 1. pagina 731. Gonzal. dicta glos. 51. numero 107.*

57 Vigesimo primo beneficia vacantia ob non delationem habitus clericalis *Sixtus Quintus constitut. 92. §. 2. circa fin. vers. in futurum, est in Bullario nouo tom. 2. pag. 653.*

BENEFICIA IN RESERuatorijs Regulis Cancellariæ Apostolicæ S. D. N. D. Gregorij XV. quæ Sanctæ Sedi Apostolicæ reseruata reperiantur.

58 QVilibet Summus Pontifex initio sui Põtificatus volens dare normam, & ordinem rebus de nouo gerendis, Regulas Cancellariæ constituit addendo aliquid, vel mutando, iuxta negotiorum, & occurrentium causarum varietatem, prout dicitur *in regul. 28.*

59 Primus omnium *Ioannes Vigesimus secundus*, qui floruit *an. 1316.* regulas quasdam, siue leges ad Cãcellariam tulit, eatq; in scripta redegit, tulerũt & sequentes Pontifices suorum Prædecessorum vestigijs inhærendo, donec *Nicolaus V.* eas omnes ad hunc statum, & ordinẽ reduxit. Sequentes Summi Pont. immediate post suam creationem eas ordinare solent *praxis noua Episcopal. par 2. c. 5. num. 3. in principio, Nicol. Garcia de benefic. par. 5. c. 1 nu. 190.* nam cum expirent morte vniuscuiusque Pont. *Menoc. cons. 112. nu. 51. & consil. 182. nu. 12. & consil. 190. à nu. 17. praxis noua Episcopal. par. 2. c. 5. nu. 2. vers. sede item. Flamin. de resign. lib. 11. qu. 2. nu. 31. & lib. 12. qu. 11. nu. 2. praxis Episcopalis par. 1. verbo regulæ Cancellariæ, §. 7. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. § 5. proœm. nu. 2.*

60 Reuiuiscunt per nouos Papas renouatæ, ac subrogatæ cum eisdem qualitatibus, & moderationibus, *Gonzal. glos. 5. §. 3. numero 73. & 74. & glos. 9. §. 2. numer. 10.*

61 Habent vim legis *praxis Episcopalis d. verbo Re-*

gulæ Cancellariæ, §. 8. Imo Regula quælibet facit legem ſeparatam, diuerſamque reſeruationem continet *Gonzal. gloſ. 1. numer.* 8. quæ adeo eſt ſtricti iuris, vt nec extendi, nec egredi fines ſuos poſſit, *Flamin. lib. 3. qu. 5. num. 17. Gonzal. §. 6. proœm. n. 13. Nicol. Garcia d. cap. 1. numer. 67.*

62 Aduertendum eſt, quod vt ligent huiuſmodi regulæ non eſt neceſſaria earum publicatio, quia ſtatim ab initio quando ſunt factæ, ligant, quamuis publicatæ non ſint, & beneficia vacantia in iſto tempore intermedio in menſibus Apoſt. cadunt ſub reſeruatione, *Gonzal. §. 5. proœm. numero* 54. vbi *numero* 56. dicit, quod ſtatim incipiunt ligare quoad effectum nullitatis actus in contrarium, non tamen niſi poſt publicationem quoad pœnas incurrendas, refert *Ioan. à Cochi. in comment. proœm. Regul. Cancell. numero* 20. & ſic earum publicatio non fit ad effectum, vt innoteſcat, ſed vt appareat de voluntate approbatoria ipſius noui Pontificis *Rota deciſ.* 256. *numer.* 3. *& 4 par.* 2. *diuerſ.*

REGVLA PRIMA.

Reſeruationes generales & ſpeciales.

63 IMprimis fecit eaſdem reſeruationes, quæ in Conſtit. felicis recordationis Benedicti Papæ XII. quæ incip. *Ad regimen.* continentur, & illas innouauit, ac locum habere voluit, etiamſi officiales in eadem conſtit. expreſſi Apoſtolicæ Sedis officiales ante obitum eorum eſſe deſierint, quoad beneficia, quæ tempore, quo officiales erant, obtinebant. Declarans nihilominus beneficia, quæ dictæ Sedis officiales, qui ratione officiorum ſuorum huiuſmodi, eiuſdem Sedis notarij erant, etiam dimiſſis ipſis officijs, & quandocunque aſſequuti fuerint ſub huiuſmodi reſeruationibus comprehendi. Ac reſeruauit beneficia, quæ per *conſtit.* piæ memoriæ *Ioannis Papæ Vigeſimi ſecundi*, quæ incip. *Execrabilis*, vacant, vel vacare contigerit. Quam conſtitutionem, & reſeruationem Sanctitati Suæ tam ad beneficia obtenta, quàm ad alia quæcunque, de quibus Ordinarij collatores contra Concilij Tridentini decreta diſpoſuerunt, & diſponent in futurum, extendit, & ampliauit. Et ea etiam beneficia diſpoſitioni ſuæ reſeruauit, de quibus per dictos Ordinarios, aut alios collatores, contra eiuſdem Concilij decretorum formam diſpoſitum fuerit.

64 Prima pars huius regulæ innouat reſeruationes, quæ continentur in conſtitut. *Benedicti duodecimi* incip. *Ad regimen*, & habetur inter *Extrauagantes communes, ſub titulo de præbendis, & dignitat. cap.* 13. qua reſeruantur quæcunque beneficia vacatura per obitum Sanctæ Romanę Eccleſiæ Cardinalium, & Officialium Sedis Apoſtolicæ, videlicet Camerarij, Vicecancellarij, Notariorum, Auditorum, litterarum contradictarum, & Apoſtolici Palatij cauſarum Auditorum, Correctorum, & Scriptorum litterarum Apoſtolicarum, ac Pœnitentiarij præfatæ Sedis, ac Abbreuiatorum, necnon cõmenſalium, & aliorum quoruncunq; Capellanorum Sedis eiuſdem, & etiam quorumcunque Legatorum, ſiue Nunciorum, ac in terris Eccleſiæ Rom. Rectorum, & Theſaurariorum per Romanos Pontifices ſpecialiter deputatorum, ſeu miſſorum, aut deputandorum, aut mittendorum in poſterum, vbicunque dictos Legatos, vel Nuncios, ſeu Rectores, aut Theſaurarios antequam ad Romanam Curiam redierint, ſeu venerint, rebus eximi contigerit ab humanis.

65 Item *ind. Extrauagan. Ad regimen*, reſeruantur beneficia vacatura per diſpoſitionem, priuationem, tranſlationem, ac muneris conſecrationis ſuſceptionem, auctoritate Apoſtolica factas, & fiendas, *Flamin. de reſignat. l. 2. qu. 16. numer.* 27. *Gonzal gloſ. 51. numero* 32.

66 Item in eadem *Extrauag. Ad regimen*, poſt med. verſic. *Rurſus monaſteria*, reſeruantur beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiſcopatum, Epiſcopatum, vel Monaſteriorum regimina, *Aen. Falcon. de reſeruat. quæſt. 2. princip. ſub numero* 12. *Simon. eodem tract. quæſt.* 27. *Gonzal. d. gloſ. 51. numero* 35. *Nicol. Garcia de benef. par. 11. c. 6. numer.* 30.

67 Nam beneficia obtenta vacant ipſo iure per promotionem ad Epiſcopatum poſt adeptionem poſſeſſionis, & conſecrationem ſequutam, vel poſtquam præfixum tempus ad conſecrationem petendam lapſum fuerit, *capitul. cum in cunctis*, §. *cum vero, de elect. Concil. Tridentin. ſeſſ.* 7. *capit.* 9. *& ſeſſ.* 23. *de reformat capit.* 2. *Flamin. libro* 3. *quæſt.* 1. *numero* 76. *Petr. Gregor. de benef. cap.* 24. *numer.* 10. *Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardinal.* §. *ſi vero, a numer.* 20. *Azori. inſtit. moral. par.* 2. *libro* 7. *cap.* 16. *quæſtione* 12. *Cardin. Tuſch. practic. concluſ. littera B. concluſ.* 71. *Ioann. à Cochier. ad reg.* 24. *Cancell. num* 26. *Pute. deciſ.* 438. *numero* 1. *& 3. lib.* 2. *praxis Epiſcopal. par.* 1 *verbo vacatio.* §. 1. *praxis noua in proœm. numer.* 8. *Vgolin. de officio & poteſtate Epiſcopi cap.* 1. § 2. *num.* 3. *Gonzal. ad regul.* 8 *Cancel gloſ.* 15. *numer* 53. *Verall. deciſ.* 400. *numer.* 1. *lib.* 2. *Aloyſ. Ricc. in collect. deciſ. par.* 4. *collect.* 866. *Camill. Borell. in ſumma omnium deciſionum tit.* 21. *numero* 84. *& 86. Stephan. Gratian. diſceptat. forenſium cap.* 223. *à numero* 32. *& cap.* 296. *Nicol. Garcia de benefic. part.* 1. *capit.* 6 *à numero.* 1. Vnde collatio beneficij facta electo in Epiſcopum ante confirmationem ſeu adeptam poſſeſſionem valet *Garcia d. cap.* 4. *nu.* 47.

68 Aduertendum tamen, quod prouiſus per Romanum Pontif. (quæ prouiſio & electionis, & confirmationis vim habet) ſtatim quod per eum promotus eſt, beneficia ipſius poſſunt conferri tanquam vacantia, non expectata conſecratione, vt de ſtylo Curiæ ſeruatur, itaut iam non poſſint renunciari, ita *Flamin dicta quæſt.* 1. *numero* 77. *Azori. d. quæſt.* 12. *Vgolin. d.* §. 2. *numer.* 3. *Anaſtaſ. Germon. d.* §. *ſi vero, numer.* 21. *Granut. ad Simonet. quæſt.* 27. *nu.* 6. quicquid velit *Ioann. à Cochier vbi proxime.*

69 Niſi prorogatio, vel retentio obtenta fuerit, *Couarr. practic. capit.* 36. *num. vlt. Flamin. dicta quæſt.* 1. *numero* 84. *Vgolin. d.* §. 2. *numero* 3. *verſ. tertio, Capitaquen. deciſ.* 303. *&* 304. *&* 400. *part.* 2. *Gonzal. dict. numer.* 53. *Camill. Borell. d. tit.* 21. *numer.* 85. & dicit *Aloyſ. Ricci. dicta collect.* 866. ſub *ampl.* 1. *verſ. ampliа etiam*, quod data retentione beneficiorum, non comprehenditur facultas tranſferendi penſiones.

70 Et data beneficiorum retentione ſi huiuſmodi Epiſcopi, quibus conceſſa fuit, Epiſcopatus permutet poſtea, nõ vacãt beneficia, *Anaſtaſ. Germõ. d.* §, *ſi vero, n.* 36. quem refert *Ioan. à Coch, vbi proxime.*

71 Amplia, vt per promotionem ad Epiſcopatum

modo supra relato, vacent etiam beneficia simplicia *Flamin. dicta quæst. 1. numer. 76. Nicol. Garci. dict. cap. 6. num. 3.*

72 Et præceptoriæ Militiæ, & Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, vt declarauit *Greg. XIII. const. 82.* incip. *Controuersia, de anno 1583. in Bullario nouo tom. 2 pag. 466.*

73 Et pensiones *Anastas. Germon. d. §. si vero, num. 20. & 39. Flamin. d quæst. 1. numero 8. & 78. & li. 9. quæst. 2. numero 121. Nicol. Garcia part. 1. capit. 5. numero 110. & seqnen. Stephan Gratian. vbi proxime*, ac etiam facultas amittitur illas transferandi, vt ex *Bisignet. decis. 3. de præbendis*, colligit, *Aloys. Ricci. dicta ampliat. 1.*

74 Limita in promoto ad Episcopatum in terris infidelium existentem, seu titularem, cum per eum non stet assequi illius possessionem, *Anastas. Germon. d. §. si vero, numero 26. Nauarr. consil. 14. de elect. numer. 3. Ioan. a Cochier vbi proxime, Flamin. dict. quæst. 1 numero 9. & 89. Azor. d. capi. 16. quæstion. Nicolaus Garcia d. part. 11. capit. 6. numero 24.*

75 Nam licet collatio dignitatum, vel beneficiorum facta Episcopo non valeat, nisi ex dispensatione Papæ, vel iusta causa, *cap. cum nostris, de conces. præb* vbi *Abb. numero 4. 7. & 15. Lessi. de iustitia, lib. 2. capit. 34. numero 134. Nicol. Garcia dict. capit. 6. numero 44.*

76 Episcopo tamen titulari, vel qui renuntiauit Episcopatui; facta collatio, præsertim de beneficijs simplicibus, valebit, *Nauarr. consil. 14. & 15. de elect. Nicol. Garcia d. cap. 6. num. 45.* Sed quid si quis promotus sit cum retentione beneficiorum, & deinde moriatur in partibus, an beneficia illa censeantur reseruata, vt de ijs solus Papa possit disponere? & esse reseruata scribit *Simonet. tract. de reseruat. benefic. q. 27. numero 5.* quia cum ad certum tempus promotionis se non restringant generaliter debent intelligi quocunque tempore sint vacatura.

77 Item in eadem *Extrauag. Ad regimen, & in Extrauag. ex dubio, § huiusmodi, de elect.* reseruantur beneficia vacantia, & vacatura per assecutionem pacificam quorumcunq; Prioratuum, dignitatum, personatuum, officiorum, canonicatuum, præbendarum, & aliorum beneficiorum auctoritate Apostolica prouisorum, seu prouidendorum, *Simon. de reseruat. quæst 26. n. 1.* vbi *nu. 5.* bene declarat procedere non solum in vacatione, quę prouenit ex decreto Papæ, sed etiam ex dispositione iuris, quamuis tale decretum nõ adsit, & fuit dictum *in vna Segobien. Canonicat. 24. Nouemb. 1588.* coram *D. Plato.* Hodie vero in gratia facta de aliquo beneficio habenti aliud incompatibile, seu ius ad illud, apponitur decretum, quod ipse orator infra duos mẽses à die habitæ possessionis secundi, seu qua per eum steterit quominus illam assequatur, primum dimittere, seu iuri competenti cedere in manibus Romani Pontificis tantum libere cum specifica mentione præsentis decreti omnino teneatur, alioquin ambo vacent eo ipso, itaut de illis per Sedem Apost. dumtaxat disponi possit, ac irritũ, &c.

78 Per quam clausulam aperte constat huiusmodi dimissionem puram, & simplicem debere fieri, & illum, cui illa posita est, siue post habitam possessionem secundi, siue ante, non posse resignare primum coram D. Papa conditionaliter, seu ex causa permutationis, non facta mentione dictæ clausulæ, nec etiam coram Ordinario simpliciter, vel causa permutationis, alias elapso termino duorum mensium vacabit vtrunque ad dispositionem foli us Papæ, ex dicto decreto, cui non paruit. Adde quod dicto decreto de dimittendo in manibus Sanctissimi, satisfit per æquipollens, vt fuit resolutum *in vna Compostol. Canonicatus*, 10. *Maij ann* 1600. coram *Illustriss. Card. Lancellott.* vbi propterea fuit decisum, quod dimissio facta in manibus notarij Cameræ Apostolicæ in executionem dicti decreti, sufficiebat, quia omnis fraus cessabat, refert *Gonzal. ad regul 8. Cancell. glos. 15. n. 119.*

79 Secunda pars huius Regulæ innouat reseruationes, quæ continentur in constitut. *Ioannis Papæ XXII.* quæ incip. *Execrabilis*, & habetur inter *Extrauagantes prædicti Summi Pontif. sub tit. de præbend. cap. 1.* & iterum inter *Extrauag. communes sub eodem titulo cap. 4.* qua reseruantur beneficia vacantia per execrabilitatem: nempe quãdo quis assequutus fuit secundum beneficium incompatibile cum primo, quia non solum vacat primum, & est reseruatum Sedi Apostolicæ, si ab eadem Sede secundum beneficium obtinuit: sed etiam si statim primum non dimittit, sed de facto illud cũ secundo habere prætendat, vacat similiter secundum, & sic vtrunque, & eorum prouisio remanet Sedi Apostolicæ reseruata, *Gonzal. d. glos. 51. n. 38.*

80 Tertia pars huius Regulæ reseruat beneficia, de quibus ordinarij, & alij collatores contra *Conc. Trid.* decreta disposuerint, & disponent in futurum, *Gonzal. dicta glos. 51. num. 48.* Veluti si conferat aliquod beneficium curatum ei, qui vigesimumquintum suæ ætatis annum non attigerit, quod est contra decretum *Concilij Tridentini sess 7. de reform. capit 3.* Vel si conferat dignitates, personatus, officia, præbendas, portiones, aut quælibet alia beneficia, quibus onera varia sunt annexa, videlicet vt alij Missas, alij Euangelium, alij Epistolas dicant, seu cantent, ijs qui ætatem, & cæteras habilitates integre habere dignoscantur, quod est contra decretum *Concilij Tridentini cap. 4. sess. 22. de reformat.* Vel si conferat beneficium aliquod, etiam simplex, alicui, qui saltem prima tonsura initiatus, & in decimo quarto suæ ætatis anno constitutus non sit, quod est contra decretum *Concilij sess. 23. de reformat. cap. 6.* Vel si conferat officia, vel dignitates, quę Scholastriæ dicuntur ijs, qui non sint Doctores, vel Magistri, aut Licentiati in sacra pagina, aut in iure Canonico, quod est contra decretum *Concilij sess. 23. de reformat. cap. 18. vers. de cætero.* Vel si conferat aliquam ex dignitatibus, quibus animarum cura subest, ei qui saltem vigesimumquintum suæ ætatis annum non attigerit, & in clericali ordine versatus, doctrinam ad suum munus exequendum necessariam non habuerit: aut si conferat Archidiaconatum ei, qui Magister in Theologia, seu Doctor, aut Licentiatus in iure Canonico non sit, aut conferat dignitatem, Canonicatum, aut portionem ei, qui eo Ordine Sacro non sit initiatus, quem illa dignitas, prebenda, aut portio requirit, aut in tali ætate constitutus, vt infra annum initiari non valeat, quod est contra decretum *Concilij Tridentin. sess. vigesima quarta de reformat. capit. 12.* Vel si præbendam Pœnitentiarię conferat alicui, qui Magister non sit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum quadraginta, quod est contra de-

cre-

cretum *Concilij sess.* 24. *de reform. cap.* 8. Vel si conferat beneficia filijs clericorum, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, consistentia in Ecclesijs, vbi eorum patres beneficium aliquod Ecclesiasticum habent, aut habuerunt, quod est contra Decretum Concilij *sess.* 25. *de refor. c.* 15.

REGVLA II.

Extensio reseruationis beneficiorum per assecutionem pacificam vacaturorum.

81 ITem ne de beneficijs ecclesiasticis, præsertim curam animarum habentibus, seu aliàs personalem residentiam requirentibus, dum pro tempore vacant, Apostolica auctoritate prouisi, seu prouidendi ante illorum assequutionem alia cum eisdem incompatibilia beneficia ecclesiastica per eos tunc obtenta in fraudem reseruationis suæ resignent, seu dimittant; voluit, decreuit, & declarauit, quod si in posterum quibusuis personis de aliquibus beneficijs ecclesiasticis tũc vacantibus, seu vacaturis per Sanctitatem Suam aut eius auctoritate prouideri; ipsosque prouisos, seu prouidendos intra vacationis, & prouisionis, seu assecutionis eorundem beneficiorum tempora, quæcunque alia cum illis incompatibila beneficia ecclesiastica secularia, vel quorumuis Ordinum, ac etiam hospitalium, regularia, per eos tunc obtenta, nulla speciali, & expressa de eisdem in prouisionibus prædictis facta mentione, simpliciter, vel causa permutationis, aut aliàs quomodolibet, siue in Sanctitatis Suæ, vel alterius Rom. Pont. pro tempore existentis, aut Legatorum, vel Nuntiorum dictæ Sedis, siue Ordinariorum, vel aliorum Collatorum quoruncunque manibus resignare seu dimittere, aut iuribus sibi in illis, vel ad illa competentibus cedere contigerit, omnes, & singulæ concessiones, collationes prouisiones, & quæuis aliæ dispositiones de beneficijs, seu iuribus sic resignandis, dimittendis, & cedendis pro tempore faciendæ, cum inde secutis quibuscunq; cassæ, & irritæ, nulliusque roboris, vel momenti existant, nec cuiquam suffragentur: sed beneficia, & iura, vt præfertur, resignata, dimissa, & cessa, eo ipso vacent, & vacare, ac sub reseruatione prædicta quam Sanctitas Sua, etiam quoad hoc, extendit, & ampliauit, comprehensa cẽseatur. Ita quod de illis per alium quam eandem Sanctitatem Suã, vel pro tempore existentem Romanum Pont. nullatenus disponi possit in omnibus, & per omnia, perinde, ac si per pacificam assecutionem beneficiorum aliorum huiusmodi vere, & realiter vacauissent. Decernens irritum, &c. attentari, &c.

82 Hæc regula est de nouo addita à *S. D. N. Gregorio XV.* non tamen de nouo facta, nam Illustrissimus Dominus meus D. Cardinalis Tontus omnium litterarum scientia valde eruditus, & iuris vtriusque consultissimus, *S. D. Pauli V.* felicis recordat. Datarius extitisset, prætextu euitandi hominum malitias, exemplo cuiusdam, quem nostri bene norunt, obtinuit ab eodem *S. D. Pauli V.* reseruationem beneficiorum per assecutionem pacificam vacaturorum, extendi etiam ad vacatura ante assequutionem resignata, seu dimissa, vt in sequenti Constitutione.

Declaratio reseruationis beneficiorum per assecutionem pacificam vacaturorum.

83 SAnctissimus in Christo Pater, & Dominus noster Dominus Paulus diuina prouidentia Papa V. qui in castinum eius assumptionis ad summi Apostolatus apicem vestigijs felicis recordationis Benedicti XII. & aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum suorum inhærendo; omnia, & singula beneficia ecclesiastica per pacificam assequutionem quorumcunq; aliorum, & per Sanctitatem Suam, seu eius auctoritate conferẽdorum beneficiorum ecclesiasticorum, ex tunc vacatura, ordinationi, & dispositioni suæ eum Decreto irritante desuper apposito, inter alia duxit reseruanda, & quia ex fide dignorum relatione innotuit, quod pleriq; de beneficijs ecclesiasticis, præsertim curam animarum habentibus, seu aliàs personalem residentiam requirentibus, dum pro tempore vacant, Apostolica auctoritate prouisi, seu prouidendi, ante illorum assecutionem, alia cum eisdem incompatibilia beneficia ecclesiastica per eos tunc obtenta, in fraudem reseruationis, & decreti prædictorum resignabãt, seu dimittebant. Cupiens opportunum super his remedium adhibere, voluit, decreuit, & declarauit quod si in posterum quibusuis personis de aliquibus beneficijs ecclesiasticis tunc vacantibus, seu vacaturis per Sanctitatem suam aut eius auctoritate prouideri, ipsosque prouisos, seu prouidendos intra vacationis, & prouisionis, seu assecutionis eorundem beneficiorum tempora quæcunque alia cum illis incompatibilia beneficia ecclesiastica secularia, vel quorumuis Ordinum, ac etiam Hospitalium regularia, per eos tunc obtenta, nulla speciali, & expressa de eisdem in prouisionibus prædictis facta mentione simpliciter, vel causa permutationis, ac aliàs quomodolibet, siue in Sanctitatis Suæ, vel alterius Romani Pontificis pro tempore existentis, aut Legatorum, vel Nuntiorum dictæ Sedis, siue Ordinariorum, vel aliorum collatorum quorumcunque manibus resignare, seu dimittere, aut iuribus sibi in illis, vel ad illa competentibus cedere contigerit, omnes, & singulæ concessiones, collationes, prouisiones, & quæuis aliæ dispositiones de beneficijs, seu iuribus sic resignandis, dimittendis, & cedendis pro tempore faciendæ, cum inde secutis quibuscunq; cassæ, & irritæ nulliusq; roboris, vel momenti existant, nec cuiquam suffragentur, sed beneficia, & iura, vt præfertur resignata, dimissa, & cessa, ipso iure vacẽt, & vacare, ac sub reseruatione, & priori decreto præfatis, quæ Sanctitas sua, etiam quoad hoc extendit, & ampliauit, comprehensa censeantur. ta quod de illis per alium, quam eandem Sanctitatem suam, vel pro tempore existentem Romanum Pontificem nullatenus disponi possit in omnibus, & per omnia, perinde, ac si per pacificam assecutionem aliorum beneficiorum huiusmodi vere, & realiter vacauissent. Decernens sic per quoscunque iudices, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales, dictæque Sedis Legatos, & Nuntios, Sublata &c. iudicari, & diffiniri debere: irritumque, &c. attentari. Placet, publicetur, & de-

scribatur. C. lecta, & publicata fuit supradicta regula Romana in Cancellaria Apostolica, anno Incarnationis Dominicæ 1609. die vero Iouis 25. mensis Februarij, Pontificatus prædicti Sanctissimi Domini nostri Papæ anno V.

M. Peretus Custos.

Est in *Bullario nouo Constit. 62.* alias 40. *tom. 3. pag. 250.*

REGVLA III.

Reseruatio Cathedralium Ecclesiarum, & Monasteriorum, ac de tempore vacationis Episcopatuum vacaturorum beneficiorum.

84 ITem reseruauit generaliter omnes Ecclesias Patriarchales, Primatiales, Archiepiscopales, Episcopales, necnon omnia monasteria virorum, valorem annuũ ducentorum florenorum auri communi æstimatione excedentia, nunc quomodocunq; vacantia, & in posterum vacatura. Et voluit quod excessus huiusmodi in litteris exprimatur. Ac etiam reseruauit dignitates, & beneficia omnia ad collationem, præsentationem, electionem, & quamcunque aliam dispositionem Patriarcharum, Primatum, Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, & aliorum quorumcunque collatorum, & collatricum, secularium, & Regularium, quomodolibet (non tamen ad collationem cum alio, vel alijs, aut etiam ad alterius præsentationem, vel electionem pertinentia) quæ post illorum obitum, aut Ecclesiarũ, seu monasteriorum, vel aliarum dignatum suarũ dimissionem, seu amissionem, vel priuationem, seu translationem, vel alias quomodocunque vacauerint vsque ad prouisionem successorum, ad easdem Ecclesias, aut Monasteria, vel dignitates, Apostolica auctoritate facier dam, & adeptam ab eisdem successoribus pacificam illorum possessionem, quomodocunque vacauerint, & vacabunt in futurum.

85 Prima pars huius Regulæ reseruat Ecclesias patriarchales, quæ etiam Primatiales appellantur, *cap. 1. ad med. 99. dist.* Item Ecclesias Archiepiscopales, & Episcopales, quarum omnium electio de iure communi ad Capitulum, & Canonicos spectabat *cap. cum Ecclesia Sutrina 3 de causa posses.* ea scilicet ratione, vt tollerẽtur sic discordiæ magnę, quæ quotidie oriebantur in electionibus à Capitulo, & Canonicis factis, vt aduertit *Lancelot. in suis inst. Canon. tit. qui eligore eligiuè possunt, in princ. verbo hodie*, non derogat iuripatronatus Regio, etiamsi ex priuilegio, vel consuetudine cõpetat, *Cou. pract. c. 36. numero 2. & numero 6. vers. secundum, Palat. de benefic. in Curia vacan. §. 11.*

86 Plures alios, quos refert, & sequitur *Nic. Garcia d. c. 1. n. 219.* quibus adde *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 24. à n. 153. & glos. 51. n. 49 Cabed. tract. de patronat. Regiæ Coronæ c. 10 n. 3. & c. 35. n. 7.* & multos relatos per *Cened. ad Decretal. collect. 79. nu. 2.*

87 Nam iuspatronatus ad aliquem Regem, vel Principem pertinens non cẽsetur derogatum, nisi specialis de illo mentio fiat, *Marta Pis. dec. 193. Aloys. Ric. in collect. decis. p. 3. collect. 494.*

88 Recepta ideo est totius Lusitaniæ, Hispaniæ, & Gallię consuetudo, secundum quam à Regibus nominatio fit Episcoporum, ex iurepatronatus sibi competens; ad quod faciunt text. *in c. cum longe*, ibi, quoscunq; Regalis potestas elegerit, *63. dist. & in c. quod sicut 28.* ibi, debet Principi præsentari, *de elect.* Et de iurepatronatus nostræ Lusitanię agit *Cabed. de patronat. Regiæ Coronæ c. 37. per totum.* Et de iurepatronatus Hispanię tractant *l. 18. tit. 5. p. 1.* vbi *Gregor. Lopez, & Humada ad eum, & l. 3. tit. 3. & l. 2. tit. 6. l. 1. Ordin.* vbi *Did. Perez & l. 1. tit. 6. l. 1. nouæ recop.* vbi *Azeued. Palat. de benef. in Curia vacant. à §. 8. Cou. in reg. possess. par. 2. §. 10. à n. 5. Spin. in Speculo testã. glos. 4. n. 13. Gut. pract. l. 3. q. 13. n. 72. Bobadil. in sua politica l. 2 c. 18. n. 215. Camill. Borrel. de Regis Catholici præstantia c. 50. per totũ, Mench. illust. c. 22. n. 14. cũ sequentib.* plures refert *Cened. ad Decretum collect. 51. n. 3.* ex ea ratione quia Lusitaniæ, & Hispaniæ Reges ex priuilegio Romani Pont. ad Cathedrales Ecclesias, Episcopos nominant: tum quia constat eos Regna & Ecclesias à Maurorum faucibus, & potestate ruisse, vt meminit *glos. pen. in c. Adrian. in 2. 63. dist.* tum quia Ecclesias ipsas maxima ex parte erexerunt, & ampliſſimis redditibus exornarunt, vt latissimè persequuntur *Thom. Bosi. de signis Ecclesiæ li. 20. signo 87. c. 6. Valdes. de dignate Regum Hispaniæ c. 21.* De iurepatronatus Regum Franciæ agunt *Carol. de Grassal. l. 2. Regalium Franciæ iure 3. Guillelm. Benedict. in c. Rainutius, verbo, & uxorem nomine Adelasiam dec. 2. à numer. 78. Rebuff. in tract. nominat. quæstion. 1. numero 28.*

89 Aduerte tamen quod quamuis Rex noster Hispaniarum sit patronus Cathedralium, & præsentet ad dignitates episcopales, nõ tamen est patronus aliorum beneficiorum in eisdem Ecclesijs Cathedralibus consistentium, nec ad illa ius præsentandi habet *Gonzales glos. 10. n. 13.*

90 Secunda pars huius Regulę, quæ agit de reseruatione beneficiorum vacantium de tempore vacationum episcopatuum, procedit si ad Episcopum spectaret electio, nominatio, seu præsentatio personę; quamuis collatio, seu institutio ad alium pertineat, seu sit communis Episcopi, & aliorum, quia attendenda est prima dispositio beneficij: sicut è conuerso quando præsentatio, vel electio ad alium pertinet, quamuis collatio seu institutio ad Episcopum spectet non intrat hæc reseruatio, ita *Nicol. Garcia d. cap. 1. num. 230. & 231.* nam beneficia, quorũ collatio non potest fieri ab Episcopo absq; alterius electione, præsentatione, seu interuentu, non comprehenduntur sub hac reseruatione *Gonzal. glos. 45. nu. 10.* Non procedit tamen vbi simultanea ex concordia est diuisa per turnos, itaut vna vice prouideat Episcopus & altera Capitulum, non solum quando beneficiũ vacat in turno Capituli, in quo non est difficultas, sed etiam quando beneficium vacat in turno Episcopi, quia etiam tunc mortuo Episcopo, seu aliàs vacante Sede, potest Capitulum iure proprio conferre Canonicatus, & alia beneficia simultanea, in quocunque turno vacent, vt resoluunt *Nicolaus Garcia d. capite primo à numero 237. Gonzales ad regulã octauam Cancell. glos. quadragesimæ quinta §. tertio numer. trigesimo nono, cum sequentibus.* Deinde hæc reseruatio non procedit, vbi collatio beneficiorum spectantium aliàs ad collationem Episcopi, Sedę episcopali vacante ad aliquem spectet, nec reseruatur futuro successori, quia regula

non intendit tertio prejudicare, vt decisum in *Rota* refert *Nicol. Garcia dicto capit. 1. numero* 244.

91 Tertia pars huius regulę, quæ est reseruatoria monasteriorum, idest, Abbatiarum virorum, non tamen Monialium, quæ habent iurisdictionem quasi Episcopalem ex *Mandos. in reg. 26. quæst. 3. numero 9. vers. aduertant tamen tumores*, comprehendit monasteria electiua propter verba generalia, quia fit mentio de dignitatibus electiuis, & quia Prioratus regulariter sunt electiui, ita fuisse in Rota decisum refert *Nicol. Garcia d. capite primo numero* 118. vbi *numero* 119. resoluit, quod etiam comprehendit alias dignitates inferiores electiuas, & beneficia electiua, & *n.* 122. *cum seq.* idem dicit etiam non facta mentione de electione.

92 Quarta pars huius Regulę in illis verbis, dimissionem, seu amissionem, vel priuationem, comprehendit beneficia vacantia post renunciationem Episcopatus à Papa admissam, vel post translationem ad alium Episcopatum, etiam antequam Episcopus habeat, aut habere possit notiam de eis, non obstante quod ante habitam notitiam admissionis, resignationis, aut translationis, possit Episcopatum administrare, & possessioni eius insistere, vt resoluit *Nicol. Garcia d. capite primo, à numer.* 245. qui in *additio.* asserit à Summo Pontifice fuisse decisum Episcopum Terulen. translatum ad Ecclesiam Cæsaraugustanam non posse amplius post translationem se immiscere dispositioni beneficiorum Terulen. quia à die translationis debentur fructus Ecclesiæ secundæ, ad quam fit translatio, & inter fructus Episcopatus est etiam collatio beneficiorum.

93 Hanc regulam non habere locum in Cardinalibus tenuit *Rota in vna Toletana Baroch. de Alcaudete, tertio July* 1595. coram *Illustriss. Seraphino*, quæ est in impress. decis. 1148. & refert *Nicol. Garcia d. cap. 1. numer.* 252. de cuius resolutione dubitat *numero* 253.

REGVLA QVARTA.

Reseruatio dignitatum, necnon suorum: & S. R. E. Cardinalium familiarium beneficiorum.

94 ITem reseruauit generaliter dispositioni suæ omnes dignitates maiores post Pontificales in Cathedralibus, etiam Metropolitanis, & Patriarchalibus, necnon valorem decem florenorum auri communi æstimatione excedentes, principales in Collegiatis Ecclesijs. Reseruauit etiam Prioratus, Præposituras, Præpositatus, ac alias dignitates Conuentuales, & Præceptorias generales Ordinum quorumcunque (sed non Militarium.) Ac quæcunque beneficia quæ sui, etiam dum Cardinalatus fungebatur honore, existentes, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ viuentium nunc, & qui erunt suo tempore Cardinalium, familiares continui commensales obtinent, & in posterum obtinebunt, eorum familiaritate durante, ac in quibus, seu ad quæ, ius eis competit, aut competierit, etiamsi ab ipsa familiaritate per obitum Cardinalium eorundem, vel aliàs recesserint. Declarans dignitates, quæ in Cathedralibus etiam Metropolitanis post Pontificales non maiores existunt, quæ ex Apostol. Sedis indulgentia, vel ordinaria auctoritate, aut consuetudine præscripta, vel aliàs quouis modo in Collegiatis Ecclesijs principalem præeminentiam habere noscuntur, sub reseruatione predicta comprehendi debere.

95 Ad cognoscendas dignitates maiores post Pontificalem in Cathedralibus Ecclesijs, & principales in Collegiatis, attendenda est consuetudo prouinciarum, & Ecclesiarum, *glos. verbo electionis, prope finem, in cap. deliberatione, de officio Legati lib. 6. Azor. institut. moral. part. 2. libro 6. capit. 34. quæst. 10. vers. per tertiam regulam*, ibi, item dignitates principales, *Flamin. de resignationib. libr. 2. quæst. 1. numero* 82. & 83.

96 In nostra Lusitania, & in fere tota Hispania Decanus in Ecclesia Cathedrali post Episcopum maiorem dignitatem habet, & in Ecclesijs Collegiatis principalis dignitas dicitur Prior, qui præest toti Canonicorum collegio: in quibusdam vero Hispanię partibus vocatur Abbas, alibi Præpositus.

97 Et denique principalis ea dicitur dignitas, quæ in Ecclesia Collegiata omnium maxima est, vt tenet *Azori. institut. moral. part. 2. lib. 6. capit. 3. q. 8. in fine.*

98 Regula hæc intelligenda est de dignitatibus principalibus actu, nec sufficit, vt intret hæc reseruatio, quod dignitas sit erecta in maiorem post Pontificalem in posterum post mortem obtinentis nunc primam, vt fuit tentum *in vna Vallisoletani Decanatus* 11. *Decembris* 1600. coram *Illustrissimo Domino meo Cardinale Millino*, referunt *Nicol. Garcia d. d. cap. 1. nu.* 257. *Gonzal. glos. 51. nu.* 58. allerentes è conuerso regulam comprehendere illam dignitatem, quæ tunc esset actu prima, licet esset iam ordinatum, quod cum primum vacare contigerit, desineret esse talis, & idem *Garcia d. cap. 1. numer.* 260. tenet ex verbis huius Regulæ clare apparere, quod dignitates Ecclesiarum Cathedralium, quæ ibi post Pontificalem non maiores existunt, habent tamen sub se Canonicos in collegiatis, seu principalem præeminentiam, sunt reseruatæ.

99 Verum quando erectio in primam dignitatem esset conditionaliter facta, pendente conditione, & nondum purificata, non cadet sub reseruatione, vt fuit in Rota decisum in vna *Mediolanen. Præpositurę* 16. *Martij* 1590. coram *D. Bubalo*, refert *Aloys. Ricci. in collect. par. 5. collect.* 1670. vbi ampliat etiamsi in erectione esset adiecta clausula ex nunc, prout, ex tunc, quoniam licet sit virtutis, vt retrotrahatur à die datæ, *Crescent. dec.* 260. & plures à me ipso citati in *Remiss. de dict. & clausul. clauf.* 26. *n.* 1. non tamen hoc procedit ad effectū reddēdi nullā collationē præcedentem, & in præiudicium iuris alteri medio tempore quæsiti, *Card. Put. decis.* 190. *l. 2. Marta de clauf. par. 1. clauf. 54. n. 3. Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit. 20. nu.* 383.

100 Per hanc regulam vna tantū dignitas maior in qualibet Cathedrali, & vna tantū principalis in qualibet Collegiata reseruata est, nō obstāte quod regula loquatur in plurali, quia pluralitas illa resoluitur in singularitates, & respicit pluralitatem Eccles. ita *Mandos. hic q. 3. Menoch. cōs.* 190. *n.* 4. *cum sequentib. Nic. Gar. d. c. 1. n.* 262. & dixi alleg. 45. *nu.* 16.

101 Verum si in aliqua Cathedrali essent

duæ dignitates maiores post Pontificalem, & in Collegiata duæ principales æquales, ambæ erunt reseruatæ, *Guidobon. decis.* 34. quem refert & sequitur *Aloys. Ricci. d. collect.* 1670. *ampliat.* 1. *Mandos. quæst.* 4. *Azori. vbi proxime, vers. quæras deinde, Nicol. Garcia d. capit.* 1. *numero* 265. *cum sequentibus.*

102 Procedit regula hæc in Cathedralibus, in quibus adest vna tantum dignitas resoluunt *Mandos. hic quæst.* 5. *Simoneta quæst.* 85. & fuisse in Rota resolutum *in vna Turriana Archipresbyteratus* 7. *Maij* 1574. coram *Montis fasculon.* referunt *Aloys. Ricci. d. collect.* 1670. *ampliat.* 2. *Nicol. Garcia d. cap* 1. *à numero* 267. Et habet etiam locum, etiamsi prima dignitas esset vnita Capitulo, vt tenuit *Rota in vna Virdunen. Decanatus* 9. *Martij* 1580. coram *Illustrissimo Lancell.* referunt *Aloys. Ricc. d. collect.* 1670. *ampl* 3. *Nicol. Garcia d. c.* 1. *numero* 269.

103 Circa secundam partem huius Regulæ, in qua reseruantur Prioratus, Præposituræ, Præpositatus, ac aliæ dignitates Conuentuales, ac præceptoriæ generales Ordinum quoruncunq; sed non militarium, sciendum est cum *glos. verbo militarium, in Clem. quia contingit, de relig. domib.* esse quosdam Ordines, qui militiæ non sunt; sed hospitalitati ex regula, & instituto operam dant, cuiusmodi sunt, Ordo Sancti Spiritus in Saxia, in Vrbe Ordo Cruciferorum, Ordo Sancti Antonij Viennensis in Gallia: Militares sunt Ordo Militum Sancti Ioannis Hierosolymitani, Sanctæ Mariæ Teuthonicorum, Christi Domini, Sancti Iacobi, & Sancti Benedicti Auisij in Lusitania; Sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ in Hispania; Sancti Stephani à Magno Florentiæ Duce institutus: hi Ordines Militares excipiuntur, illi vero comprehenduntur, cum generalis Præceptor, seu Præpositus Ordinis per electionem à Religiosis simul congregatis non creatur. Et vt testatur *Iacob. Bosi. in historia Ordinis S. Ioannis parte* 2. *libro* 14. ante hanc reseruationem *Innocentius Octauus* priuilegium Ordini Sancti Ioannis Hierosolymitani concesserat, in quo dicit se nunquam daturum Prioratus, Commendas, & beneficia Ordinis, quamuis in Curia Romana vacent, relinquit liberam facultatem Magno Magistro Ordinis, qua ea conferat; declarat eosdem Prioratus, Commendas, & beneficia in reseruationibus Pontificijs non comprehendi. Idem priuilegium confirmauit *Pius Quartus in consist.* quæ incip. *Circunspecta Romani Pont.*

104 Reseruantur igitur per hanc Regulam in secunda parte dignitates principales Regularium Conuentualium, seu Monasteria Fratrum, quæ non reguntur per Abbates; non tamen Prioratus, Præposituræ, & aliæ dignitates temporales, vt Ordinum Mendicantium, *Mandos.* hic *quæst.* 10. *& sequen. Nicol. Garcia d. c.* 1. *nu.* 271. *& 272. Gonzal. dicta glos.* 8. *numero* 50.

105 Reseruantur etiam omnes Prioratus, & dignitates Conuentuales, non claustrales, quia Cõuentuales sunt beneficia perpetua, & electiua: cætera vero beneficia non sunt electiua, neque dantur in perpetuum, sed ad nutum Abbatis *Azor. inst. moral. par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 22. *quæst.* 8. Et in *vna Astoricen. Prioratus* 18. *Decemb.* 1598. coram *Illustriss. Seraphino.* vt in eius *decis.* 1305. fuit resolutum, quod ista Regula reseruans Prioratus Conuentuales procedit in Prioratibus solitis dari in commendam.

106 Circa tertiam partem, in qua reseruantur beneficia familiarium Papæ, ac Cardinalium cõmensalium. Notandum est, quod sunt vere familiares, & continui commensales Papæ, ad effectum reseruationis huius Regulæ, & alios effectus, Cubicularij, & Scutiferi, ex constit. 14. *Leonis Decimi,* Milites S. Petri ex *const.* 36. *Leonis Decimi.* Milites S. Pauli *ex const.* 23. *Pauli Tertij.* Milites *Pij ex const.* 5. *&* 16. *Pij Quarti.* Milites Lauretani *ex constitut.* 35. *Sixti Quinti,* Conclauistæ *ex constitut.* 32. *Sixti Quinti,* incip. *Circunspecta, anno primo,* Commissarius Cameræ per *constitut.* 44. *Sixti Quinti,* incip. *Ad excelsum, anno secundo,* Thesaurarius Datariæ per *constitut.* 45. *Sixti Quinti,* incip. *Vt ingens, anno secundo.* Auditor Cameræ confidentiarium per constit. *Sixti Quinti* incip. *Diuina Dei prouidentia, anno secundo.* Et denique *Paulus Tertius constit. Sua* incip. *Sanctissimus,* declarauit reputari veros Papæ familiares, & continuos commensales Referendarios, & alios Officiales ex Palatio panem habentes, Protonotarios, Subdiaconos, Auditores Rotæ, Acolytos, Secretarios, litterarum Apostolicarum Scriptores, Cubicularios, reliquosque Officiales deseruientes, & custodiã facientes in Palatio Romani Pontif. pro tempore existentis, licet in eodem non habitauerint, nec in tinello comederint, quamuis enim isti re vera non sint commensales Papæ, nec vllam partem victus illorum aliqui ab eo recipiant, tamen ex quo ipse Papa vult, quod habeantur pro veris familiaribus, & continuis commensalibus, perinde est, ac si realiter essent tales, & consequenter eorum beneficia sunt reseruata per hanc Regulam, *Mandos. quæst.* 18. *Simoneta de reseruat. quæst.* 35. *numero* 25. *&* 27. *Gonzal. d. glos.* 51. *an.* 16. *Farin. dec. tiſ.* 691. *numero* 3. *in nou.* Beneficia Protonotariorum, qui ratione officiorum tales efficiuntur sunt reseruata, etiam illa, quæ dimissis ipsis officijs postea assequuti ferunt *Rota in vna Comen. Capellæ* 7. *Februarij* 1620. *coram R. P. D. Remboldo.*

107 Procedit in familiaribus familiarium habentibus partem, seu expensas ab ipso Papa, quia seruiendo familiaribus Papæ dicuntur illi seruire, facit *l. quæsitum, §. sed an instrumenti, ff. de fundo instructo, &* ita *Rotam* censuisse referunt *Mandos. hic, quæstion.* 17. *Nicol. Garcia dicto capi. primo numer.* 327. Non procedit tamen in beneficijs Cubiculariorum, seu Camerariorum honoris, qui recipiunt de Palatio partem panis, vt fuit per Rotam resolutum *in vna Siguntina Archidiaconatus, & Canonicatus* 19. *Martij* 1601. coram *Illustrissimo Lancellotto,* quam referunt *Gonzal. dicta glos. quinquagesima prima numer.* 93. *Nicol. Garcia d. capite primo numero* 332. quod tamen hodie non procedit, cum de hoc sit specialis reseruatio infra *reg.* 7. Item *in vna Beneuentana benef.* 15. *Nouembris* 1597. coram *Illustrissimo Seraphino,* quæ est in suis impressis decis. 1251. fuit resolutum Conclauistas esse vere familiares Papæ, & illorum beneficia spectare ad liberam collationem Papæ sine consensu Cardinalis, cuius sunt familiares, *ex constit.* 32. *Sixti Quinti de priuilegijs Conclauistarum, Flamin. de resignat. libro secundo quæst.* 16. *numero* 37. *Gonzal. dicta glos.* 51. *numero* 25. Sed loquitur de Conclauistis conclauis, in quo ipse Sixtus ad Summi Pon-

tificatus apicem assumptus fuit, vnde in alijs non habebit locum, nisi adsit alia similis constitutio.

108 Quoad familiares Cardinalium aduertendum est illos dici, qui eis subsunt ratione potestatis, & cum eis cohabitant *Flamin. de resignat. l. 5. quæstion 6. numero 195.* & dicit *Sud. decis. 35. numer. 3.*

109 Quod cohabitare non dicitur, qui stat in eadem domo nisi ad eandem mensam, & conuictum moretur & *numero 16.* quod habitatio non attenditur, sed sufficit vt quis ab aliquo victum recipiat, vt cum eo stare dicatur, Et tenent *Gomes. in reg. de impetrandis beneficijs vacant. quæst. 13. Boer. decis. 213. numero 13. & 15.* familiares dici, qui actu deseruiunt, & continuam in domo commensationem habent, in eaque habitant, & non in diuersis. Et asserit *Fr. Emman. qu. Regular. tom. 2. qu. 67. art. 1.* familiares domesticos intelligi omnes, qui in expensis alicuius commensales continue existunt, etiamsi aliquando abesse pro eius negotijs gerendis contingat. Quoad hoc propositum familiares dicuntur deputati ad honestum seruitium domini, qui dicuntur seruitores, seu famuli, ita post *Flamin. & Azor.* refert *Nicol. Garcia d. cap. 1. numer 315.*

110 Et probari debet familiaritas hæc, ac continua in domo commensalitas, *Flamin. lib. 10. quæst 3 numero 21.* Aduertendum tamen, quod familiaritas quoad propositum non probabitur, si Sede vacante in familiam Cardinalis fuerit receptus, nam eo casu beneficia istius non sunt reseruata, ex quo regula hæc sicut & reliquæ moriuntur cum persona conditoris, vt dixi *nu. 60. Mandos. ad reg. 32. q. 11. Anastas. Germon. de indultis Cardin. §. per quod sublatis, numer. 99. Ioann. à Cochi in proœm. Regul. Cancell. numero 32.*

111 Ex quibus colligo illos, qui in domibus Cardinalium haberét expensas, victus seu partem nó vt familiares, & seruitores, sed vt amici, aut consanguinei, vel ex eleemosyna, vel alia causa, non esse familiares, nec eorum beneficia esse reseruata, vt resolutum fuit in *Rota in vna Salamantina, & Abulen. beneficiorũ 9. Iunij 1599.* coram *D. Penna*, qua referunt *Nicol. Garcia dicto cap. 1. n. 317. & Salust. Tiber. in praxi lib. 3 sub cap. 9.* idem fuit resolutum in *Hispalen. Archidiaconatus 20. February & 26. Iunij 1606.* corã *D. Iusto.* Colligo secundo Vicarios, seu Prouisiores Cardinaliũ in eorum Episcopatibus, seu Abbatijs habentes ab eis expensas, seu mensã, aut salarium, seu stipendiũ, non dici eorum familiares, idest seruitores, seu famulos; sed officiales, & tanquam tales, & non tanquam familiares recipere expensas, ita *Nicol. Garcia dict. ca 1. num. 318.* quamuis *Sarmi. select. lib. 7. cap. vlt.* dicat, quod Vicarius Episcopi est eius familiaris, & *Segura de Azualos in direct. iudicum ecclesiast. par. 1. cap. 14. numer. 38.* dicat iudices ordinarios, seu delegatos Episcoporum venire appellatione famulorum, & ex communi vsu loquendi famulos nuncupari, quem sequitur *Sbroz. de Vicario Episcopi in addit. ad quæst. 147. lib. 2.* Nisi ille qui constitutus fuit Vicarius esset ex familiaribus continuis commensalibus Cardinalis, nam tunc talis etiam Vicarius effectus manet, cum adhuc sit in seruitio Cardinalis, & eius expensis viuat *Gonzal. dict. à glos. 51. nu. 66. Quintillian. Mandos. regul. 3. Cancell. reseruat. quæst. 19. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. q. 109.*

113 Familiaris beneficium dicitur reseruatum, etiamsi is mortis suæ tempore familiaris esse desierit *Menoch. de arbitr. casu 201. numero 113. cum sequentibus*, & sufficit ad hunc effectum quod durante familiaritate beneficia obtinuerint, quantuncunque paruo tempore duret familiaritas, *Nicolaus Garcia part. 5. capit. primo numer. 279.* nec tantum beneficia reseruantur, quæ tempore Cardinalatus dignitatis, vel familiaritatis adepta sunt, sed etiam quæ ante, cum qualitas ipsa beneficij personę mutatione immutetur *Anton. Fab. l. 1. def. mut. forens. tit. 2. def. mit. 16.*

114 Et aduertas quod familiaris habens beneficium reseruatum ratione familiaritatis in Ecclesia, in qua adest consuetudo, seu priuilegium optandi, potest eo dimisso, quod habet, optare aliud, & optatum manet reseruatum, & loco dimissi subrogatur, ita *Paul. Granut. ad Simonet. q. 35. numer. 42. Gonz. d. glos. 34. numero 40. Nicol. Garcia dict. cap. 1. à numero 334.* vbi *numero 340.* dicit optatum non subrogari loco dimissi reseruati, & sic ratione subrogationis non esse reseruatum, nisi tempore optionis adhuc duret qualitas inductiua reseruationis.

REGVLA QVINTA.

Reseruatio beneficiorum Collectorum, & Subcollectorum.

115 ITem reseruauit generaliter omnia, & singula beneficia ecclesiastica quorumcunq; Collectorum, & vnicorum in quacunque ciuitate, vel diœcesi, qui suo tempore officia exercuerint, Subcollectorum fructuum, & prouentuum Cameræ Apost. debitorum, illa videlicet beneficia dumtaxat, quæ durante eorum officio obtinebant, & in quibus, seu ad quæ ius tunc eis competebat.

116 Circa hanc Regulam primo notandum est valde controuersum esse an requiratur exercitiũ officij Collectoris, vt eius beneficia sint reseruata? pro affirmatiua parte aliquando tenuisse *Rotam* referunt *Crescent. in decis. 17 de præbend. Cardin. Pute. decis. 31. lib. 1. Triuisan. decis. 114. in manuscriptis, Rota diuers. in decis. 1846 part. 3. & in vna Foroliuien. Capellæ 3. Iunij 1586.* coram *Granutio.* Sed contrarium receptius est hodie, vt tenent *Caputaquen. decis. 140. par. 1. & decis. 76. part. 3. Mandos. hic qu. 4. praxu episcop. part. 1. verbo beneficia §. 2. limit. 8. & part. 2. verbo exempti §. 6. Flamin. de resignat. lib. 2. qu. 16. n. 26. Nicol. Garcia d. cap. 1. à nu. 345 Aloys. Ricci in collect. decis. part. 5. collect. 1647.* qui dicunt solam deputationem sufficere etiam absq; acceptatione, & exercitio, & fuit resolutum *in vna Pygellen. Canonicatus 7 Maij 1593.* coram *Illustrissimo Blanchetto, & in vna Salamantin. portionis 15. Octobris 1584.* coram *R. Mediolan. & in vna Astoricen. Archidiaconatus sexto Nouembris 1602.* coram *Illustriss. Lancellotto*, vbi decisum fuit non requiriri exercitium, sed sufficere Subcollectorem paratum esse ad exercendum, quotiescunque se offerat occasio, & *in Placentina, seu Compostellana Thesaurariæ 25. Maij, & 16. Nouembris 1609.* coram *Orteborgo.* Et verba illa Regulæ, qui suo tempore officia exercuerint, intelligenda videntur ad differentiam eo-

rum, qui non vere, sed ficte, essent Subcollectores; & *in d. Astoricen.* dicitur quod decimo *Putei*, & aliæ allegatæ supra in contrarium, intelligendæ sunt de exercitio largo modo, scilicet quod per ipsos non stet, & quod sint parati exercere. Ego tamen eas etiam intelligerem data exercendi officium consuetudine, quamuis enim huiusmodi Subcollectores actu illud non exerceant, quia occasio non sese obtulit, sufficit quod sint parati, & habeant potestatem, vel soliti sint per se, vel iam fuerint per antecessores suos in prouincia, vel Episcopatu, vbi constituuntur, illud exercere; at vero si deficiat consuetudo exercendi, quia nunquam ibi tale officium fuit exercitatum, vel defectu fructuum, & prouentuum Cameræ Apostol. debitorum, vel aliquo priuilegio, aut consuetudine, credo eorum beneficia non esse reseruata, & in his terminis intelligenda esse prædicta verba huius Regulæ. Data autem potentia exercendi sola deputatio sufficit etiam antequam suam potestatem videat, vel recipiat *Rota decis. 12. de præbendis in nouis, Mandos. hic. quæst. 4. Falcon. quæst. 3. princ. numero 16.* Nec obstat doctrina *Rotæ decis. 21. de concess. præb. in nouis*, aliàs 459. quod iurisdictio, seu potestas delegata non acquiritur iudici etiam quoad habitum nisi scienti, & consentienti, & receptis litteris: quia respondetur cum *Nicol. Garcia dict. cap. 1. numer. 349. & Aloys. Ricci. dict. collect. 1647. vers. amplia tertio*, quod verius est transferri iurisdictionem quoad habitum in delegatum à tempore datæ, licet quoad exercitium requiratur præsentatio litterarum, secundum *Rotam dicta decis. 12. de præb. in nouis.*

117 Secundo notandum est quod quamuis ista regula reseruet beneficia vnicorum in quacunque ciuitate, vel diœcesi Subcollectorum, tamen impetranti beneficium, vt reseruatum ratione Subcollectoriæ, sufficit illam probare quod erat vnicus, sed aduersario incumbit onus probandi pluralitatem, cum sit præsumptio de vnitate, vt tenuit *Rota in vna Calaguritana Scholastriæ de Logrono vlt. Maij* 1546. coram *Antonio Augustino*, prout referunt *Nicol. Garcia dict. cap. 1. numero 356. Aloys. Ricci. dict. collect. 1647. vers. notandum est secundo.* Intellige tamen nisi vnicitas sit expressa per impetrantem in sua gratia, quia tunc erit per eum iustificanda, & probanda ista qualitas, & narratiua vnicitatis, vt fuit resolutum in causa *Licen. beneficiorum quatuor Februarij* 1608. coram *D. Caualerio.*

118 Tertio notandum quod licet Collectorum beneficia, & Subcollectorum vnicorum in qualibet Ciuitate sint reseruata, tamen adhuc stante Subcollectore generali in vna Prouincia, beneficium Subcollectoris particularis in vna eius ciuitate sunt reseruata, propter istam regulam loquétem de vnico, quia est vnicus non obstante generali Subcollectore in Prouincia, & ita tenuisse *Rotam* testantur *Aloys. Ricci. dict. collect. 1647. vers. notandum est 3. Nicol. Garcia dict. cap. 1. numer. 357.* vbi *num. sequenti* resoluit hinc à fortiori esse reseruata beneficia Subcollectoris vnici in vna Ciuitate, vel diœcesi, licet ibi sit Collector generalis.

119 Verum si esset vnus Subcollector in Ciuitate, & alius in diœcesi, neuter comprehenderetur ab ista Regula, quia mens illius reseruantis beneficia vnicorum in quacunque Ciuitate, vel diœcesi Subcollectorum, videtur esse, quod pro tota diœcesi non sit nisi vnus Subcollector, ita *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 43. à numero 167. & glos. 51. à numero 73. Nicol. Garcia d. cap. 1. nu. 375.*

120 Dicentes quod quamuis vna diœcesis sit valde lata, & habeat plures Cathedrales, ac Ciuitates, vt in diœcesi Calaguritana, & alijs pluribus Hispaniæ, non potest esse in tota diœcesi cum suis ciuitatibus, nisi vnicus dumtaxat Subcollector, vt fuit resolutum *in vna Calaguritana beneficiorum 2. Decembris* 1602. coram *Illustriss. Lancellotto*, & fuit confirmatum *in alia Burgen. beneficij 23. Maij* 1603. coram *D. Litta*, quia in casu prędictarum decisionum fuit deputatus Subcollector ciuitatis, & diœcesis Calciaten. *à D. Orphino Collectore generali*, nempè cum præsuppositio, quod haberet fines distinctos, & separatos à diœcesi, & ciuitate Calagur. quo præsuppositio cessante, quia est vnica diœcesis, cessabit quoq; dicta deputatio Subcollectoris, & per consequens illius beneficia non fuerunt reseruata ratione subcollectoriæ, vt ibi fuit resolutum.

121 Quarto notandum est, quod si Collector successiuè plures Subcollectores deputauit in aliqua ciuitate, vel diœcesi, ita quod eodem tempore vnicus tantum fuit Subcollector, eorum omnium beneficia sunt reseruata per hanc regulam, quia satis est quod eodem tempore vnus tantum Subcollector reperiatur, ita *Bellencin. de charit. subsist. 118. Simonet. de reseruat. quæst. 33. numero 1. Nicol. Garcia d. cap. 1. nu. 365. Altys. Ricc. dict. collect. 1647. vers. notandum est tertio. in fine.*

122 Subcollectorem secundum deputando quis, primum tacitè reuocare videtur *Rot. decis. 9. de præbend. in nouis. Nicol. Garcia dict. c. 1. n. 366. Aloys. Ricci. dict. collect. 1647. ampl. 5.*

123 Quinto notandum est beneficia, quæ Collectores habuerunt tempore officij esse reseruata ex hac regula, etiamsi ante officium illa obtinuissent, *Rota decis. 10. præbend. in nouis, Bellencin. dicta tract. quæst. 119. in fine, Simonet. quæst. 32. Aloys. Ric. dict. collect. 1647. ampl. 4. Nicol. Garcia dict. cap. 1. numero 352. & numero 373.* resoluit hanc Regulam non habere locum in Subcollectore particulari deputato ab alio Subcollectore particulari alicuius ciuitatis, vel diœcesis, quamuis à Papa esset data facultas quod Subcollector Subcollectorem facere posset, vel esset consuetudo quod Subcollector Subcollectorem deputare posset: nam quamuis in istis casibus talis diceretur verus Subcollector, tamen non comprehenderetur à regula ista, quæ solum reseruat beneficia vnicorum Subcollectorum.

124 Sexto notandum est scripturã non requiri ad probandũ quod quis sit Subcollector, sed sufficere dictũ vnius testis cum aliquibus adminiculis, vt fuisse resolutũ in *Rota*, refert *Aloys. Ric. dict. collect. 1647. ampl. 2.* nisi ageretur de probanda facultate ad effectũ, vt soluere debentes caute soluant, nam tũc requirũtur litterę ipsius subcollectorię, *Nicol. Garc. dict. c. 1. n. 377.* & nõ sufficit illarũ trãsumptũ, *Simonet. de reseruat. q. 34. fol. 111. Monet. de decimis c. 9. q. 5. n. 212.* vbi limitat nisi sumptum fuerit nulla lite pendente sẽtuata forma *cap. fin. de fide instrum.* vel sumptum fuerit ex regiſtris Bullarum Papæ.

125 Nec ad effectum probandi reseruationem probatur subcollectoria per testes de cõmuni reputatione, & publica voce, & fama, vt fuit resolu-

tum *in vna Ferrentinen. Parochialis 9. Maij 1558.* coram *D. de Rubeis, Aloys. Ricci. d. collect. 1647. ampliat. sexta, Nicol. Garcia d. capit. 1. numero 379. Moneta d. quæst. 5. numero 234.*

126 Septimo notandum est quod cum Subcollector sit delegatus Apostol. & iurisdictionem habeat, debet saltem esse persona qualificata, nempè Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel aliàs in dignitate ecclesiastica constitutus tempore deputationis, quamuis postea desinat esse *ex gloss. in capit. statutum, verbo Canonicus ad finem, de rescript. in 6.* aliàs deputatio erit nulla, & reseruatio cessabit, *Gonzalez d. gloss. 51. numero 79. Nicol. Garcia d. capit. 1. numero 385.*

REGVLA VI.

Reseruatio beneficiorum Curialium, dum Curia transfertur.

127 ITem reseruauit omnia, & singula beneficia ecclesiastica quorumcunque Curialium, quos, dum Curia Romana de loco ad locum transfertur, eam sequendo decedere contigerit in quouis loco, quantumcunque etiam à dicta Curia remoto.

128 Circa hanc Regulam dubitari solet quomodo hic accipiatur Curia Romana: & quamuis non desint, qui teneant Curiam ibi esse, vbi est Papa, de quorum numero sunt *Rebuff. in concord. titul. de forma mandati, verbo extra Romanam Curiam, versicul. & aduerte, quod ibi est Curia Romana, Gom. reg. de verisimili quæst. 7. & in reg. de triennali quæst. 31. numero 14. Mandos. reg. 5. Cancellar. quæst. 2. numero 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloss. 13. §. 1. à numero secundo. D. Barbosa in l. 2. §. Legatus à numero 37. ff. de iudic.* Tamen alij melius sustinent ibi esse Curiam, vbi est causarum, & litterarum Apostol. audientia, licet ibi non sit Papa, *Clement. ne Romani §. sane de elect.* & ibi *Bonif. numero 18. Perez. l. 39. titul. 19. libro Ciuano. Ordin. pag. 389. Nicol. Garcia dict. capit. 1 numero* 388. Sic etiam Regia Curia est locus, vbi Rex est cum suis Consiliarijs, & alijs, qui eius lateri assistunt, vt ei consulant in regimine totius Regni, *Cou. practic. cap. 4. numero 10. Gregor. l. 27. verbo corte titul 9. part 2. Ioan. Garcia de expensis capit. 12. numero 25. Cabed. Lusitan. decis. 13. numero 13. pagina 1.* Quare in terminis huius Regulæ tunc dicendum est Curiam transferri, cum Papa vadit cum Cancellaria & tribunalibus suis, seu cum Cancellaria, & alia tribunalia mutantur, ita *Nicol. Garcia dict. capit. 1. numero 391.* Verum declarauit *Clemens VIII. Constit. 54. in Bullario nouo tom. 3. folio 70.* vnam, & eandem Romanam Curiam existere, & censeri in Vrbe, & vbi est Papa, etiam quoad beneficia, quæ tam in dicta Vrbe, quam in ciuitate, ad quam Papa se contulisset, vacarent, quod etiam tradit *Mari. Alter. de censur. tom. 1. lib. 3. disp. 9. cap. 3.*

REGVLA VII.

Reseruatio beneficiorum Cubiculariorum, & Cursorum.

129 ITem reseruauit generaliter idem D. N. Papa dispositioni suæ omnia beneficia Cubiculariorum, etiam honoris nuncupatorum, ac Cursorum suorum. Declarans in prædecessorum suorum Romanorum Pontificum Constitutionibus, & Regulis reseruatorijs beneficiorum Cubiculariorũ, etiam Cubicularios honoris nuncupatos, etiam à die earum editionis, & publicationis intelligi, & comprehendi ac comprehensos fuisse & esse, irritum, &c. attentari decernens.

130 Circa hanc Regulam notandum est verba illa *etiam honoris nuncupatorum*, & à versicul. Declarans vsque ad finem, de nouo *à S. D. N. Gregorio XV.* addita fuisse, & per ea sublatam dubitationem de qua *Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloss. 51. à numero 91. Azor. institut. moral. par. 2. libro sexto capit. 34. quæst. 10. versicul. per VI. Regulam, Nicol. Garcia d. capit. 1. numero 398.*

131 Cursores Papæ sunt illi, qui habent locum ad instar Tribunalis, quod vulgò banchum cursorum nuncupatur, & fere omnes sunt clerici, & in clericali habitu incedunt *Mandos. hic quæst. 2. numero quinto*, horum officium est Cardinalibus intimare Capellas, & Consistoria Papæ, & alia similia, vocanturque Cursores ad differentiam aliorum, qui mandatarij dicuntur. *Paul. V. Const. 71. §. 21. in Bullario nouo tom. 3. fol. 282.*

REGVLA VIII.

Reseruatio beneficiorum Ecclesiarum sancti Ioannis Lateranensis; & sancti Petri, ac beatæ Mariæ Maioris de Vrbe, & beneficiorum titulorum Cardinalium à Curia absentium.

132 ITem reseruauit dispositioni suæ generaliter quoscunque canonicatus, & præbendas, ac dignitates, personatus, & officia in S. Ioannis Lateranensis & Principis Apostolorum, ac B. Mariæ Maioris de Vrbe Ecclesijs, nec non ad collationem, prouisionem, & præsentationem, seu quamuis aliam dispositionem S. R. E. Cardinalium à Romana Curia absentium, ratione suorum Episcopatuum, Cardinalatus, ac ipsorum Cardinalium titulorum, & Diaconiarum spectantia, quandiu absentia sua durauerit, canonicatus, & præbendas, dignitates, personatus, administrationes, & officia, cæteraque beneficia cum cura, & sine cura vacantia, & in antea vacatura, tam in eadem Vrbe, quam in Ecclesijs, & ciuitatibus, diœcesibus dictorum Episcopatuum consistentia. Ac decreuit irritum, &c.

133 Circa hanc regulam notandum primo speciatim trium prædictarum Ecclesiarum beneficia sibi Papam reseruasse non obstante quod sit Vrbis Episcopus iure ordinario habens potestatem conferendi beneficia, quia forte olim Archipresbyteri harum Ecclesiarum, cum sint Cardinales, ius beneficia conferendi sibi sumpserant: aut forte ne tanquam Cardinales sibi ius ea conferendi conuenire arbitrentur, ita *Azorij. institut. par. 2. libro 6. capit. 34. quæst. 10. versicul. per VII. regulam, Gonzalez gloss. 13. numero 22.*

134 Secundo notandum est quod ista regula reseruatoria beneficiorum S. Petri, ac S. Ioan. Lateranen. & S. Mariæ Maioris restricta est ad canoni-

catus, præbendas, dignitates, personatus, & officia, & non comprehendit clericatus, seu beneficiatus in ea non expressos, quorum collatio est Archipresbyteri, & Capituli ex priuilegiis diuersorum Pontificum, & antiquissima obseruantia, vt fuit dictum in vna *Romana clericatus S. Petri* 27. *Nouembris* 1602. coram *D. Pamphilio*, quæ est in nouissimis *Farinac. decis.* 616.

135 Circa secundam partem huius regulæ aduertendum eam intelligi, & loqui de beneficiis vacantibus in Ecclesiis titularibus Cardinalium de Vrbe, siue in diœcesibus sex Episcoporum Cardinalium antiquorum, quorum Episcopatus sunt annexi Cardinalatibus, & optantur per sex antiquiores Cardinales Presbyteros, qui in Vrbe tempore vacationis reperiuntur, & sunt Episcopatus Hostien. Portuen. Prænestin. Tusculanen. Sabinen. & Albanen. *Gonzalez gloss.* 24. *numero* 142. quoniam iure citra ipsius Papæ consensum abesse non possunt, *Flamin. de resignat. lib.* 1. *quæst.* 10. *num.* 27. *Gonzalez ad regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 24. *numero* 124. *Camill. Borrell. in summa omnium decis. titul.* 10. *numero octauo.*

136 Cum eorum officium sit assistere Papæ, *Flamin. lib. secundo quæst.* 1. *numero* 34. *& lib.* 7. *quæst.* 12. *num.* 14. & ob id dicantur pars corporis ipsius Papæ, *Moneta de decimis cap.* 9. *quæst.* 3. *num.* 114.

137 Deinde aduertendum quod alii Cardinales obtinentes, accidentaliter, non autem ratione Cardinalatuum, Episcopatus, vel Archiepiscopatus, & in eis residentes non comprehenduntur sub reseruatione huius regulæ, *Gonzal. gloss.* 24. *numero* 146. solent habere indultum à Papa, vt omnibus gratiis, prærogatiuis, fauoribus, &c. concessis Cardinalib. præsentibus in Curia, gaudeant, ac si præsentes, &c. *Gonzalez gloss.* 24. *à numero* 121. *Nicol. Garcia dict. capit.* 1. *numero* 406. *& numero* 437. *Franciscus Leo in thesauro fori ecclesiast. par.* 2. *capit.* 5. *numero* 21.

138 Circa tertiam vero partem huius Regulæ est aduertendum quod decretum irritans in fine ibi positum refertur non solum ad omnia contenta in ista Regula, sed etiam ad omnes Regulas præcedentes, *Cardin. Putean. decis.* 108. *libro tertio*, quem refert *Aloys. Ricci. in collect. decis. par.* 5. *collect.* 1672. *in princip.* vbi etiam dicit dari differentiam quod reseruatio cum decreto afficit ante notificationem non vero reseruatio sine decreto.

139 Vlterius sciendum quod decretum reseruationis impedit restitutionem in spolio, & manutentionem, vt pluribus Rotæ decisionibus obseruant *Aloys. Ricci. d. collect.* 1672. *& Nicol. Garcia dict. capit.* 1. *à numero* 412.

REGVLA IX.

Reseruatio mensium Apostolicorum, & de alternatiua pro Episcopis residentibus.

140 ITem cupiens idem D.N. Papa pauperibus clericis, & aliis benemeritis personis prouidere, omnia beneficia ecclesiastica cum cura & sine cura, secularia, & quorumuis Ordinum Regularia, qualitercunque qualificata, & vbicunque existentia, in singulis Ianuarii, Februarii, Aprilis, Maii, Iulii, Augusti, Octobris, & Nouembris mensibus vsque ad suæ voluntatis beneplacitum extra Romanam Curiam, aliàs quam per resignationem quocunque modo vacatura ad collationem, prouisionem, præsentationem, electionem, vel quamuis aliam dispositionem quorumcunque collatorum, & collatricum, secularium, & quorumuis Ordinum Regularium, (non tamen S. R. E. Cardinalium, aut aliorum sub concordatis inter Sedem Apostolicam, & quoscunque alios initis, & per eos, qui illa acceptare, & obseruare debuerant, acceptatis, & obseruatis, quæ ledere non intendit comprehensorum) quomodolibet pertinentia dispositioni suæ generaliter reseruauit. Volens in supplicationibus, seu concessionibus gratiarum, quæ de dictis beneficiis tunc vacantibus, etiam Motu proprio fient de mense, in quo vacauerint dispositiue mentionem fieri, alioquin gratias nullas esse. Ac consuetudines etiam immemorabiles optandi maiores, & pinguiores præbendas, nec nõ priuilegia etiam in limine erectionis concessa, & indulta Apostolica circa ea, ac etiam disponendi de huiusmodi beneficiis, aut quod illa sub huiusmodi reseruationibus nunquam comprehendantur, etiam cum quibusuis derogatoriarum derogatoriis, & fortioribus, efficacioribꝰ, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & aliis decretis, quorum tenores pro expressis haberi, & latissime extendi voluit quibuslibet personis, & Collegiis cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, & conditionis existentibus quomodolibet concessa aduersus reseruationem huiusmodi minime suffragari. Insuper Sanctitas Sua ad gratificandum Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis intenta, ipsis, quamdiu apud Ecclesias, aut diœceses suas vere ac personaliter residerint dumtaxat, de omnibus & quibuscunque beneficiis ecclesiasticis, cum cura, & sine cura, secularibus & regularibus (ad liberam ipsorum dumtaxat, non autem aliorum cum eis dispositionem, seu præsentationem, vel electionem, nec etiam cum consilio, vel consensu, seu interuentu Capitulorum, vel aliorum, aut aliàs pertinentibus) quæ antea in mensibus Februarii, Aprilis, Iunii, Augusti, Octobris, & Decembris extra curiã ipsam vacare contigerit (dummodo aliàs dispositioni Apostolicæ reseruata, vel affecta non fuerint) libere disponendi facultatem concessit. Ac etiam voluit, vt si ipsi in collatione, aut alia dispositione beneficiorum in aliis sex mensibus, videlicet Ianuarii, Martii, Maii, Iulii, Septembris, & Nouembris, vacaturorum, quæ etiam dispositioni suæ, vt præfertur, reseruauit, seu etiam aliorum dispositioni suæ, & d. Sedis alias quomodolibet reseruatorum, vel affectorum sese intromiserint, aut quominus prouisiones, & gratiæ Sanctitatis suæ de illis debitum effectum consequantur, impedimentũ quoquo modo præstiterint, vsu, & beneficio prædictæ facultatis, eo ipso priuati existant, ac collationes, & aliæ dispositiones de beneficiis, illius prætextu deinceps faciendæ, nullius sint roboris, vel momenti. Illi vero, qui gratiam alternatiuæ prædictæ acceptare voluerint acceptationẽ huiusmodi per patentes litteras manu propria subscriptas, suoque sigillo munitas, & in sua quisque ciuitate, vel diœcesi datas, declarare, & litteras ipsas huc ad Datariũ Sanctitatis suę transmittere teneantur. Quibus ab eo receptis, & recognitis, tunc demũ, & non antea, vti incipiãt gratia supradicta. Decernens sic in prædictis omnibus per quoscunque, &c. iudicari debere, ac irritum, &c. attentari.

Omnia beneficia ecclesiastica.

141 Ad hoc vt beneficium ecclesiasticum dicatur, sequentes requiruntur qualitates. Primò quod sit fundatum auctoritate Episcopi, *gloss. verbo si beneficiorum, in fine, in Clement. II. de decimis*, vbi communiter Doctores, *Cæsar de Grassis decis. 13. numero nono de præbendis, Rot. diuers. decis. 509. numero primo, par. 1. Gonzal. hic gloss. 5. numero septimo.* Secundo quod habeat quid spiritualitatis annexum, *Abb. cons. 47.* incip. *Illud de iure, numero primo, versicul. tertium consideratur, Gonzal. gloss. 5. numero 8. Nicol. Garcia de benefic. par. 1. capit. 2. a numero septimo.* Tertio quod sit conferendum clerico non laico, *capit. cum adeo, de rescriptis, capit. 2. de institut. Gonzal. gloss. 9. numero nono. Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 28. cum sequentibus.* Quarto quod conferri non possit, nisi ab ecclesiastica persona, puta Episcopo, vel Prælato: non vero à laico, *capit. si quis deinceps, capit. si quis nullus 16. quæst. 7. Gonzal. gloss. 5. numero decimo.* Quinto quod sit perpetuum, hoc est, quod non conferatur ad certum tempus, sed perpetuo, & ad vitam eius, cui confertur, hoc enim, proprium beneficiorum est, *capit. Sanctorum distinct. 7. capit. pen. de cleric. ægrot. Gonzal. gloss. 5. numero vndecimo.* Sexto quod conferens, non sibi, sed alteri conferat, & quidem pure, & sine aliqua extrinseca conditione *capit. fin. de instit. capit. si quis dator, & seqq. capit. si quis obiecerit 1. quæst. 3. Gonzal. gloss. 5. à numero decimo quarto*, quas omnes qualitates cumulant *Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 61. Ricci. in praxi aurea resolut. 358.*

142 Ex quibus omnibus primo infertur, quod altaria, oratoria, & capellaniæ, quæ sunt fundatæ absque Episcopi, vel alterius Superioris auctoritate, non sunt beneficia ecclesiastica, nec incidunt in reseruationem huius Regulæ, sed sunt sub pia dispositione fundatoris, & eius hæredum, seu successorum, qui possunt tales capellanias donare sine Episcopo, quibus voluerint, dummodo sint idonei, iuxta dispositionem fundatoris, *Moneta de decimis, quæst. 9. numero 21. Gonzal. gloss. 5. à num. 19.* plures refert *Nicol. Garcia d. cap. 2. a num. 102. Petr. Gregor. in institut. rei benefic. cap. 12. num. 10.*

143 Secus si essent erectæ auctoritate Summi Pontif. vel Episcopi, & in titulos crearæ, tunc enim caderent sub reseruatione huius Regulæ, quia essent beneficia ecclesiastica, *gloss. verbo beneficiorum in Clement. fin. de decimis, praxis Episcopal. par. 1. verbo beneficia, §. 1. ad finem, & par. 2. eodem verbo, §. 10. & verbo capellania, Fusc. de Visitat. lib. 2. cap. 11. num. 2. Gonzal. gloss. 5. numero 68. Moneta d. capit. 9. numero vigesimo. Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 95. Aloys. Ricc. in prax. aur. res. 209. numero 3.*

144 Hoc tamen limitatur nisi essent iurispatronatus laicalis, vel mixti: quia huiusmodi beneficia sub hac regula non comprehenduntur, sicut nec sub alijs reseruationibus generalibus, vt supra dixi *à numero 25.* Et licet nonnulli voluerint iuspatronatus mixtum, hoc est, partim laicale, partim ecclesiasticum, sub reseruatione huius regulæ cadere, quasi ius patronatus ecclesiasticum tanquam dignius, trahat ad se laicale minus dignum, nihilominus contraria receptior est opinio, cum in fauorabilibus potius sit attendenda qualitas laicalis, ne laicus propter clericum perdat suum priuilegium, & ideo tale iuspatronatus mixtum non cadit sub generalibus reseruationibus, & tetigi hãc *Alleg. numero 27.* quod tamen intelligit *Gonzal. gloss. 18. num. 15.* quando patroni laici habent maiorem, vel saltem æqualem partem vocum in dicto iure patronatu mixto: secus tamen esset si pars vocum patronorum ecclesiasticorum esset maior, & potentior, ac præponderaret vocibus laicorum, cum semper à potentiori fiat denominatio, *l. quæritur, de statu hominum.* Sed an iuspatronatus ecclesiasticum certis dumtaxat personis debitum, seu certo generi personarum, puta consanguineis fundatoris, aut filijs patrimonialibus, sub hac Regula comprehendatur? negatiue quoad Hispanos dumtaxat, seu Castellanos resoluit *Nicol. Garcia par. 5. capit. 1. numero 562.* vbi *numero 563.* in affirmatiuam sententiam etiam inclinat, cum ea sit per *Rotam* recepta in vna *Placentina portionis de anno 1544.* apud *Puteum decis. 164. lib. 2.* & *in vna Calagurritana benef. de Arcaya 26. Iun. 1591.* coram *Illustriss. Seraphino decis. 962.*

145 Secundo infertur præbendas temporales, quæ nihil spiritualitatis habent, cuiusmodi sunt prædia, quæ conferuntur pro soluendis salarijs, aduocati, procuratoris, musicorum & similium, de quibus *gloss. in capit. cum M. de constitut.* non comprehendi sub hac reseruatione.

146 Tertio infertur Vicariam temporalem, & non perpetuam, quæ non datur in titulum, quales etiam sunt eæ, quæ sunt ad nutum amouibiles, quæ dantur à Monachis, seu Regularibus mendicantibus, non venire, nec comprehendi sub reseruatione huius regulæ per ea quæ late tradit *Gonzal. gloss. 5. §. 3. numero 59. cum sequentibus, Gomes de expectatiuis, numero 94. versicul. ex quo infero, quod nec vicarium temporalem.*

147 Ratio est, quia vicaria huiusmodi temporalis, seu ad nutum amouibilis non est beneficium, nec titulus beneficialis, vt cum alijs resoluit *Nicol. Garcia par. 1. capit. 2. num. 93.* Secus vero in vicarijs perpetuis, quæ dantur in titulum, cum sint vera ecclesiastica, *capit. postulastis, de rescriptis, cap. ad hæc,* & ibi *Abb. de officio vicarij.*

148 Quarto infertur hospitalia non venire sub dispositione huius regulæ, cum regulariter appellatione beneficij non comprehendantur, etiamsi Ecclesias, vel Capellas habeant annexas, decimasque & alia iura spiritualia, *Clement. per litteras 2. de præbend.* cum laicis committantur *Clement. quia contingit, §. vt autem de religiosis domibus, Nicol. Garcia dict. par. 1. capit. 3. numero primo. Gonzal. gloss. 5. §. 4. numero 16.* qui hoc limitant si Ecclesiæ, seu ecclesiastico beneficio essent vnita, vel in titulum ex ordinatione fundatoris, vel per viam electionis etiam clericis secularibus essent danda.

149 Quinto infertur præstimonia, & præstimoniales portiones non venire sub dispositione huius regulæ: de his dico, quæ in sola temporalitate consistunt, aut quæ non dantur in titulum perpetuum, neque habent aliquod annexum obsequium spirituale, quia nunc nec sunt beneficia ecclesiastica, nec in illis intrat reseruatio, quod secus esset si in titulum perpetuum data fuissent, & habuissent annexum aliquod obsequium spirituale, vide *Gonzal. gloss. 5. §. 2. Nicol. Garcia dict. par. 1. capit. 2. à numero 118. Flamin. de resignation. libro secundo quæst. 1. numero 123.*

150 Sexto infertur pensionem reseruatam super beneficio non comprehendi sub hac regula reseruatoria, cum pensio non sit beneficium ecclesia-

sticum, nec beneficij nomine intelligatur, sed temporale quid distinctum, & separatum ab ipso beneficio, *Gig. tract. de pension. quæst. 28. Mandos. ad reg. 19. Cancellar. quæst. 11. numero vndecimo. Flamin. libro primo quæst. 10. numero 69. & libro secundo quæst. 15. numero vndecimo & libro 11. quæst. 4. numero 31. Gonzal. gloss. 5. §. 5. Nicol. Garcia dict. par. 1. cap. 5. à numero tertio. Azor. institut. Moral. par. 2. lib. 3. cap. 5. quæst. 2. & lib. 8. cap. 5. quæst. 4.* Quod tamen limita, nisi pensio constitueretur ad particulare alicuius commodum super fructibus alicuius Ecclesiæ, vt deinceps sit beneficium ecclesiasticum, *Abb.* per text. ibi *in capit. conquerente, numero primo notab. 1. de cleric. non resident.* dicens notandum esse ex illo text. quod super redditibus vnius Ecclesiæ potest constitui certum beneficium assignando certam pensionem ex redditibus Ecclesiæ in temporalitate beneficij nouiter creati, talis enim pensio esset ecclesiasticum beneficium, *Gig. dict. quæst. 20. versicul. quarto limita, & quæst. 67. numero primo, & quæst. 99. numero 22. in fine* plures per *Nicol. Garcia d. capit. 5. numero 5.*

151 An obtinens pensionem habeatur pro clerico, forique priuilegio gaudeat, quæstio est admodum controuersa apud Doctores, vt videre est per citatos *Alleg. 12. numero tertio.* Verior tamen opinio est affirmatiua: nam cum quæstio hæc nouissime incidisset inter Reuerendissimum Episcopum Portugalen. D. Rodericum à Cunha, & inter Senatum Regium eiusdem ciuitatis, de mandato prædicti Reuerendissimi eius Agens in hac Curia Paulus de Barros de Besa nobilis Lusitanus, in sacra Congregat. Concilij dubium ita proposuit. An clericus in minoribus habens pensionem, & incedens in habitu, & tonsura, gaudeat priuilegio fori? cui sic responsum fuit. Sacra Congregat. Cardinalium Concilij Tridentini interpretum censuit gaudere, *die 10. Aprilis* 1622. Reuerend. Cardin. Vbaldinus, cuius declarationis proprium originale ego vidi, & legi.

152 Septimo infertur beneficia manualia non cadere sub reseruatione huius regulæ, siue sint secularia, siue regularia, *gloss. verbo reuocari ad finem, versicul. & ob hanc causam, in Clement. vnic. de supplenda negligen. prælatorum, Calderin. cons. 26. incip. An in reseruationibus, de præbenda.*

153 Rationem assignans, quia Papa reseruando sibi collationem beneficiorum videtur intelligere propriè de collatione, quæ fit perpetuo de beneficio, sequuntur plures, de quibus *Gonzal. d. gloss. 5. §. 6. numero 12.* & quamuis regula hæc exprimat beneficia regularia, quæ regulariter, & natura sua sunt manualia, vt per *Garcia dict. par. 1. cap. 2. numero 67.* tamen aliquando sunt perpetua idem *Garcia par. 1. cap 1. numero 511. Flamin. de resignat. lib. 11. quæst. 3. numero 8. cum seqq.*

154 Octauo infertur regulam hanc reseruatoriam non habere locum in commenda, siue ea sit temporalis, & ad nutum amouibilis, donec Ecclesiæ prouisum sit de Rectore, vt in casu *cap. deinceps, 15. de elect. lib. 6.* siue sit perpetua ad fauorem personæ, & vitam commendatarij, cum iure percipiendi fructus: quia licet ista sit perpetua ad vitam, tamen ad effectum reseruationis, beneficium proprie non dicitur, sed cessante commenda per obitum commendatarij, non dicitur beneficium per obitum illius vacare, sed vacat semper, vt prius, itaut non sit attendendus mensis, in quo obierit commendatarius, *Mohedan. decis. 4. & 9. de præbend. Simonett. de reseruat. quæst. 59. numero 6.* late *Gonzal. gloss. 5. §. 8. à numero 34.*

155 Nono infertur beneficia de mensa non censeri reseruata sub dispositione huius regulæ: beneficium enim de mensa dicitur illud, quod est perpetuò incorporatum mensæ Episcopali, aut Capitulari, seu Abbatiali, ita quod nunquam vacat, nec in tali beneficio datur negligentia in prouisione, *gloss. verbo de mensa, in Clement. 1. de supplenda negligentia Prælat.* vbi *Imol. num. 42. & Cardin. num. 5.* ideoque cum non detur vacatio, sequitur quod non comprehendantur sub hac regula loquente de beneficijs vacaturis, vt fuit decisum in *vna Tarusina Parochialis 10. Decembris* 1603. coram *Domino Litta*, refert *Gonzal. dict. gloss. 5. §. 6. in fine.*

156 Decimo infertur huiusmodi regulam locum non habere in coadiutoria, siue ea sit simplex, siue cum futura successione ob fauorem, & vtilitatem Ecclesiæ propter ægritudinem corporis, vel animi coadiuti, cum talem coadiutoriam obtinens non dicatur beneficiatus, sed beneficiati coadiutor, ideoque talis coadiutoria non vacat, aut vacare potest in aliquo ex mensibus huius regulæ, sed cessat, & extinguitur cessante vita, & impedimento coadiuti, nam interim dum ille viuit, coadiutor non habet ius in re, sed ad rem, *Nauarr. in cap. si quando, de rescriptis, prælud. num. 10. & in tract. de orat. & horis canon. cap. 20. num 18.*

157 Porro materiam coadiutoriæ concernentem vide apud *Gonzalez gloss. 5. §. 9. Nicol. Garcia parte quarta capit. 5.*

158 Vndecimo infertur beneficia vnita accessorie non censeri reseruata sub dispositione huius regulæ, nam cum per vnionem perdant titulum, nec amplius possint beneficia nominari, sed quædam sint prædia, non intrat reseruatio huius regulæ loquens de beneficijs ecclesiasticis vacantibus, *Staphil. de litteris gratiæ, titul. de formis mandati de prouidendo. §. secunda forma, num. 2. versicul. dico excludendo, Rebuff. in praxi, titul. de vnion. num. 31. Gonzalez gloss. 5. §. 7. per totum*, & præcipuè *num. 25. & 38.* vbi *num. 39.* dicit quod si beneficium vnitum est alteri, in quo cadat reseruatio, tunc quidem veniet in reseruatione, non tanquam beneficium de per se, quod non est, sed vti prædium, & patrimonium alterius beneficij ex reg. *accessorium, de regulis iuris in 6.* Limita primo si beneficium esset vnitum alteri æque principaliter, & iura vtriusque beneficij salua permanent, licet ad inuicem communicentur, tunc enim cum beneficium sic vnitum non perdat nomen, nec titulum, nec effectum beneficij, nulla est ratio, cur hoc beneficium, quod remanet ex duobus beneficijs vnitis compositum, non comprehendatur sub reseruatione huius regulæ. Limita secundo, nisi vnio sit facta solum quoad erectionem, & gubernationem ambarum Ecclesiarum, non etiam vt bona illarum vtriusque communicẽtur, quia tunc habet locum reseruatio huius regulæ, *Gonzal. d. §. 7. à num. 112.*

Cum cura, & sine cura.

159 Cum sub dispositione huius regulæ includantur beneficia cum cura videndum est obiter, quæ sint illa, & quæ concurrere debeant, vt sint beneficium curatum. Primo igitur requiritur, vt habeat potestatem ligandi, & soluendi in foro pœnitentiali, quæ non cadit, nisi in Sacerdotem, *capit.*

in nouo, distinct. 21. capit. omnis, de pœnitent. & remiss. & non omnis Sacerdos hanc curam habere dicitur, sed is tantum, qui necessitate astringitur ecclesiastica ministrare Sacramenta, & fideles quibus administret, ad eum accedere coguntur *gloss. verbo impediant, in Clement. dudum, de sepultur.* quam ibi sequuntur *Imol. numero 32. Abb. numero 24. & Anchar. numero 20.* ac alijs quos refert *Gonzal. gloss. 6. numero 32.* Secundo requiritur, quod sit certa parochia, vel locus certis finibus, & limitibus constitutus, ac designatus, in quo populus alicui Ecclesiæ deputatus degit *cap. Ecclesias, in principio 14. quæst. 1. Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 13. ante finem* ibi, vbi Parochiales Ecclesiæ certos fines non habent, &c. *Gonzal. d. gloss. 6. num. 37.* Tertio requiritur, vt illius possessor exerceat curam nomine suo, & non alieno, *capit. extirpanda, §. qui vero, de præbendis, Rebuff. in praxi titulo de non promotis infra annum, numero 36. Millis in repertor. verbo Ecclesia parochialis quæ dicatur, Gonzal. dict. gloss. 6. numero 40.* Quarto requiritur, vt solus suo nomine regat, non cum duobus alijs, vel pluribus: quia vt vnum corpus duo capita habere non potest, nisi monstrum sit, ita nec Ecclesia duos, vel plures Curatos, *capit. non minores, de præbendis, capit. in apibus 7. quæst. 1. capit. sicut vna 22. quæst. 2. Mascard. de probation. conclus.* 468. incip. *curam animarum, numero quinto, cum duobus sequentibus*, quicquid aliud velit *Nicol. Garcia par. 1. capit. 3. numero* 128.

160 Ex quibus omnibus primo infertur, quod etiamsi deficeret fons Baptismalis, non propterea desineret esse Ecclesia Parochialis, quia per actum baptizandi non infertur cura animarum, *Hoied. de incompatibilit. benefic. cap. 13. num. 8. Mascard. conclus.* 468. *num. 8. & 9. Flamin. de resignat. lib. 2. quæst. 1. num.* 109. *Gonzal. gloss. 6. à num.* 48.

161 Secundo infertur idem dicendum quoad sepulturam, seu actum sepeliendi: nam ex iure sepeliendi non dicitur Ecclesia curata, *Mascard. vbi supra num. 10. Flamin. dict. quæst. 1. num.* 108. *Gonzal. dict. gloss. 6. à num. 53. Stephan. Gratian. disceptation. forens. capit.* 298. *à numero* 42.

162 Tertio infertur idem quoque dicendum, si Ecclesia non percipiat decimas, quia ex hoc non bene colligitur minime esse parochialem, nec è contra *Mascard. vbi supra numero sexto. Gonzal. dicta gloss. 6. numero* 56.

163 Quarto infertur potestatem fori contentiosi: veluti quod quis habeat iurisdictionem in spiritualibus in foro tantum exteriori, non facere stricte & propriè beneficium curatum, *Gonzal. dict. gloss. 6. num. 59.* Sed melius potest dici beneficium curatum, quod habet curam iurisdictionalem, etiam fori exterioris, vt in *capit. dudum 2. de elect. Nauarr. consil. 4. num. 1. sub titulo de ætate, & qualitate ordinand. & consil. 15. numero 2. & 3. sub titul. de præbend. Mascard. vbi supra num. 2. Azor. institut. moral. par. 2. lib. 9. cap. 3. quæst. 14. versic. curata Ecclesia, Nicol. Garcia de benef. par. 1. cap. 6. num. 7.*

164 Quinto infertur, quod quando Ecclesia Collegiata habet curam animarum, talis cura non pertinet ad singulos Canonicos illius, sed ad totum Collegium vnicam personam Rectoris repræsentans, *Oldrad. consil. 67. num. 1. in fine, Putean. decis. 220. libro primo. Gonzal. gloss. 6. num.* 71. In Hispania autem, & Italia tales sunt plures Collegiatæ, & parochiales Ecclesiæ, quæ reguntur per omnes de Collegio hebdomadatim: in nostra tamen insigni Vimaranensi apud duos medios Canonicos, quos Capellanos vocamus, extat parochianorum illius Collegiatæ cura, nam principaliter ea residet penes Reuerendissimum Priorem, qui est vere Rector illius Ecclesiæ, sicut Episcopus sui episcopatus.

165 Sexto infertur non dici beneficium curatum, quod non habet curam perpetuam, sed tantum ad certum tempus. *Hoied. dicto cap. 13. numero 52. par. 1. Gonzal. gloss. 6. numero 93.*

166 Septimo infertur curatum beneficium non dici Prioratum per Vicarium perpetuum deseruiri solitum, quia solus Vicarius perpetuus habet curam, non vero Prior, ita *Prob. ad Monachum in capit. super eo 6. num. 17. de præbend. lib. 6. Gonzal. gloss. 6. à num. 97.* Et quod in dubio beneficium non censeatur curatum, sed simplex dixi *Alleg. 53. n. 69.*

Secularia, & quorumuis Ordinum Regularia.

167 Secularia præsumuntur omnia beneficia, nisi Regularia probentur, *Rebuff. in praxi titul. quotuplex sit beneficium num. 4. Hoied. de incompatibilit. benefic. in præfat. num. 6. Petr. Gregor. rei beneficiariæ capit. 10. num. 12. Mascard. de probation. conclus. 172. num. 1. Gonzal. gloss. 7. à princip. praxis Episcop. par. 2. verbo beneficium, §. 12. & 19. Nicol. Garcia par. 7. capit. 10. numero primo.* Porro non solum reseruat hæc regula beneficia secularia, sed etiam regularia quorumuis Ordinum, quia nimirum in generali reseruatione beneficiorum non censentur reseruata beneficia regularia, nisi specialiter exprimantur. *Gaspar. de Perus. de reseruat. quæst. 4. num. 29. Flamin. de resignat. lib. 11. quæst. 3. num.* 82.

168 Dicuntur autem regularia beneficia, de quibus in fundatione dictum fuit, vt per Religiosos regerentur *Selu. de benefic. part. 1. quæst. 4. num. 24. Petr. Gregor. dicto cap. 10. numero 12. Hoied. dict. capit. 24. numero* 92. vel illa, quæ per quadraginta annos consueta sunt Regi per viros Regulares, *text. in capit. cum beneficio, de præbend. in sexto, Rota decis. 2. numero 2. de præbendis in nou.* In dubio autem ad hoc, vt beneficium dicatur seculare, vel regulare, attenditur vltimus status illius, hoc est, an vacauerit per obitum personæ regularis, vel secularis, *Gonzal. gloss. 7. numero 23.*

169 Nam in beneficialibus vltimus rei status inspicitur, & maxime consideratur, *Mari. Antonin. variarum resolution. lib. 1. resolut. 55. numero 6. Gonzal. gloss. 5. §. 2. num. 14. & §. 3. num. 18. & gloss. 45. §. 2. num. 14. Marc. Antonin. Genuens. in praxi Curiæ Archiepiscop. Neapol. cap. 100. versicul. quod si, Anton. Monach. Bonon. decis. 36. numero 13. cum sequenti,* etiam si sint beneficia iurispatronatus, vt ex *Cauet. & Roland.* dicit *Mar. Anton. dict. lib. 1. resolut. 80. numero 7.* & quamuis appareret de variatione *Vincent. de Franch. decisio 85. numero 2. par. 1.* nisi constaret de contrario statu legitimo præcedente, Rota Romana apud *Farinac. decis. 188. n. 1. tom. 1. par. 1.*

170 Et cum indecorum sit, & rationi non congruat, homines disparis professionis, vel habitus Ecclesijs præficere, aut in eadem Ecclesia sociari *Clementin. 1. de elect.* secularia beneficia secularibus, regularia regularibus conferri debent, *capit. cum de beneficio, de præbendis in sexto, Clement. 1. §. sane, de statu monachorum, Concil. Tridentin. sess. 14. de reformat. capit. 10.* de quorum iurium materia vide *Rebuff. responsor. 103. & de nominat. quæst. 15. numero 25. Fla-*

min. de resignat. lib. 4. quæst. 5. numero secundo. Nauarr. consil. 3. & 9. de præbendis, praxis Episcop. par. 2. verbo beneficia, §. 5. Frat. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 34. artic. 3. Azor. institut. moral. par. 2. lib. 6. capit. 4. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 2. capit. 3. num. 19. Iulian. Viuian. in praxi iurispatron. par. 2. lib. 6 capit. 2. Aloys. Ricci. & in praxi aur. resp. 332. par. 4. collect. 763. Gonzal. gloss. 8. per totam, Nicol. Garcia par. 7. capit. 10. per totum.

171 Beneficia regularia non posse conferri nouitijs, sed expresse professis resoluit *Nicol. Garcia dict. capit. 10. numero 4.*

172 Defectu tamen Regularium secularibus conferri posse tenent *Gonzal. dicta gloss. 8. num. 43. Garcia dict. capit. 10. numero 16.*

173 Equites Capellani Sacræ Religionis Sancti Stephani Papæ & Martyris, etsi habeant proprias Ecclesias dictæ Religioni subiectas, præsentantur ad alias Ecclesias seculares ex *lib. statutorum, & constitutionum dictæ Religionis, folio 26.* prout refert *Viuian. dict. cap. 2. num. 5.* Sic etiam decisum fuisse 10. *Nouembris* 1609. refert *Nicol. Garcia in addit. ad 1. par sui tract. de benefic. cap. 4. num. 24.*

174 Milites Regulares Militiæ Sancti Iacobi de Spatha, aliosque huiusmodi non emittentes omnia tria vota substantialia, videlicet paupertatis, castitatis, & obedientiæ, non esse incapaces beneficiorum secularium, seu simplicium, siue curatorum, neque etiam pensionum.

175 Notandum denique est, quod etiamsi hæc regula comprehendat regularia beneficia quorumuis Ordinum, non tamen venient, aut comprehenduntur Prioratus Religionis Sancti Augustini, & Sancti Dominici, & alij similes, quia perpetui non sunt, prout requiritur vt dicantur beneficia ecclesiastica, nec etiam dicti Fratres Mendicantes possunt habere beneficia ecclesiastica, vt tradit *Alphonsus gloss. antiquus hic versicul. ex quo sequitur.* An autem comprehendat beneficia regularia Ordinum Militarium? *Vide Gonzal. gloss. 8. numero 52. cum sequentibus.* Et quod comprehendat beneficia religionis Sancti Ioan. Hierosol. fuit decisum in *Rota* apud *Farin. part. 2. tomo secundo, decis. 569.*

Qualitercunque qualificata.

176 Ad explicationem horum verborum, multa erudite cumulat *Gonzal. gloss. 9 per totam,* vbi in principio refert illa addita fuisse, vt remoueretur omnis scrupulus, an sub generali reseruatione beneficiorum venirent beneficia qualificata: nam in generali beneficiorum reseruatione qualificata beficia sæpe non includuntur *text. in capit. licet canon.* 14. iuncto *cap. statutum, de election. in 6.* Deinde vt postquam iam expresserat Regula nonnullas qualitates in specie, videlicet omnia beneficia, cum cura, & sine cura: item secularia, & regularia, demum vniuersali locutione comprehenderentur omnia genera, omnesque qualitates beneficiorum, & sic includuntur omnia beneficia, cuiuscunque generis, & qualitatis fuerint, & vbicunque sita fuerint, vt in verbo, vbicunque existentia: nimirum siue fuerint in Ecclesijs Patriarchalibus, Metropolitanis, seu Cathedralibus, & Collegiatis, siue fuerint beneficia diuersarum prouinciarum vnita, siue etiam fuerint beneficia patrimonialia, quæ nimirum conferri debent natis vel oriundis illius patriæ, vel ciuitatis, in qua consistunt, vel certo generi personarum, hoc est ipsis filijs naturalibus, & patrimonialibus, *Putean. decis. 164. num. 1. & 2. lib. 1. Flamin. de resignat. lib. 2. quæst. 2. num. 16.* nisi tamen de indulto, seu priuilegio concesso super beneficiorum patrimonialium prouisione adsint tales clausulæ, quæ vincant, & superent reseruationem huius regulæ, vt in illo Clementis Octaui super beneficijs patrimonialibus dicæc. Calaguritanæ, de quo *Gonzal. gloss. 9. §. 1. à num. 72.*

177 Cum dictio illa, qualitercunque sit vniuersalis, & generalissima, & comprehendat, etiam in materia odiosa maiora expressis *cap. solitæ, versicul. quodcunque ligaueris,* vbi *Abbas not. vlt. de maiorit. & obedient. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 317. num. 3.* & omnia, quæ excogitari possunt, *l. etiæm, ff. soluto matrimon. ego ipse in meis Remiss. de diction. & clausalis dict. 352. num. 1.* sub hac Regula dicendum est necessario cõprehendi omnes dignitates, etiam maiores post Pontificalẽ, & principales in Collegiatis, si iam reseruatæ non fuissent, ac minoris cuiuscunque qualitatis, *Gonzal. gloss. 9. à num. 31.*

178 Qui tamen in §. 2. latissime probat non comprehendi sub reseruatione huius Regulæ Canonicatus Doctorales, & Magistrales, qui præsertim in Hispania sunt conferendi per concursum vni Doctori, seu Licentiato in iure, vel in Theologia, *& in §. 3.* tenet beneficia consistentia in Ecclesia non numerata, vbi scilicet non adest certus numerus Canonicorum, seu aliorum beneficiatorum, sed secundũ fructuum supercrescentiam, vel decrescentiam, beneficia crescunt, seu decrescunt, non includi sub hac regula reseruatoria: ex eo quia nunquam vacant, sed confestim quod titularis decedit, supprimuntur, expirant, & cessant, ac esse desinunt, *cap. dilecto 25. vers. præterea, de præbendis,* & citat in hanc sententiam, *Gasp. Perusin. in tract. de reseruat. benefic. cap. 2. sub num. 8. vers. fructus excrescentes, Simon. quæst. 91. num. 1. Rot. decis. 771. lib. 3. pa. 3. diuers. & in una Calaguritana beneficij de Genizeros 13. Octobr. 1587. coram Illustriss. Pamphilio.*

180 Sed quid si in vna Ecclesia vnum tantum beneficiũ consistat, vel alicui competat collatione vnius tantum beneficij, hoc vnicum & monoculare beneficium an cõprehendatur in reseruatione huius Regulæ? Cui dubio respondet *Gonzal. d. gloss. 9. §. 4.* illud sub hac regula cõprehendi, quia generaliter, & plenissime loquitur de omnibus beneficijs qualitercunq; qualificatis, nam aliàs sequeretur, quod fere omnia beneficia curata, quæ vt plurimũ sunt sola, & monocularia in Parochialibus non venirent sub reseruatione, cõtra verba regulæ exprimentia beneficia cum cura, & sic ait quod tentari posset, quod quando sine veri prejudicio dignitates maiores post Pontificalem in Cathedralibus, & principales in Collegiatis si essent monoculares nõ comprehenderentur sub reseruatione *Regulæ 3.* tamen caderent sub reseruatione huius Regulæ.

181 Deinde idem *Gonzal. d. gloss. 9. §. 5.* mouet quæstionem an regula hæc capiat beneficia creata & fundata post illius promulgationem? & pluribus adductis pro parte negatiua, tandem à *num. 45.* affirmatiuam sequitur sententiam, nempe quod sub hac Regula cadant beneficia postmodum creata, siue dotata, quia Regula hæc cum sit lex generalis semper reseruat, & semper loquitur, *l. Arriani, C. de hæret.* tum quia quando reseruatio est generalis, & fauorabilis, non autem specialis, nec pro certa persona, vt in hoc casu, reser-

ua-

uatio capit beneficia postea erecta, *Gasp. Calderin. cap. 2. numer. 8. Petr.Gregor. rei benefic. cap. 17. num.11. Falcon. quæst. 3. princip. numero 8.* tum quia amplissima verba huius Regulæ remouent omnem difficultatem. Et addit idem *Gonzal. dict. §. 5.num. 49. & 50* talia beneficia venire sub reseruatione huius Regulæ etiam in prima vacatione per nouam creationem, & erectionem, cuius contrarium resoluit *Nicol. Garcia par. 5. cap. 1. numer. 520.* tenens hanc Regulam non procedere in ipsa prima vacatione per creationem, & erectionem, sed in vacationibus succedentibus post primam prouisionem.

Et vbicunque existentia.

182 Per hæc verba ampliatur reseruatio huius Regulæ non solum ad omnia beneficia qualitercunque qualificata, sed etiam vbicunque existentia, id est, siue in Ecclesiis Patriarchalibus, Metropolitanis, seu Cathedralibus, siue aliàs, quæ tamen verba maioris declarationis gratia, & omnis dubitationis tollendæ causa sunt adiecta, nam etiam sine eis illa comprehenderentur in reseruatione generali, & per viam legis, licet secus in reseruationibus specialib.pro certis personis, *Gonzal. glos.10.à princip.* vbi *num.* 29 quodsupradicta verba non extenduntur ad beneficia existentia in Ecclesiis non numeratis.

In singulis Ianuarij, Februarij, Aprilis, Maij, Iulij, Augusti, Nouembris mensibus.

183 Mensium horum quilibet terminatur in media nocte vltimi diei, & ex illa media nocte in posterum incipit mensis ordinarius, & durat vsque ad dimidiam noctem vltimi diei illius mensis, *l. more Romano ff de feriis. cap. consuluit 24 de officio deleg. Tiraquell. de retract. lignag §. 1. glos. 11. numero 7. Francolin. in tract. de tempore Horarum canonicarum, capit.87.cum sequenti Polyd. Ripa de nocturno tempore, cap. 3. à num.17. & cap. 158. Gonzal. glos. 11. num. 10. numero 11.* aduertit quod quando Episcopus confert aliquod beneficium vacans ad finem sui mensis, vel in principio illius, in illa vltima nocte, quæ dat finem menti Ordinario, & principium mensi Apostolico, vel è conuerso, consulte faciet si ante collationem faciat examinari testes de hora, & puncto obitus vltimi possessoris, & in ipso collationis instrumento annotauerit, vt sic euitetur controuersia, quantum possibile sit super tempore vacationis, an contigerit in mense ordinario, vel potius in Apostolico.

184 Media nox erit, vbi cœpit sonare hora duodecima mediæ noctis, etiam antequam desinat sonare horologium, seu ante finitos pulsus illius horæ, quia cum primus pulsus horæ sonat, iam est hora expleta, *Nicol.Garcia dict. cap. 1. num. 524.* faciunt quæ *Sanch. de matrimon.lib.2. disp.41. num. 40.*

185 Stantibus pluribus horologiis, videtur hanc mediam noctem esse regulandam secundum horologium Parochiæ, seu viciniæ, in qua defunctus obiit, aut illud per quod communiter reguntur, cessante tamen fraude, aut notabili de ordinatione horologij, idem *Nicol. Garcia dict. cap. 1. num.525.*

186 In illa vero si diuersa sint horologia amplectenda est doctrina *Bobadil. in sua politica libro quinto, cap. 2. numer. 25.* dicentis maximum faciendum esse discrimen, an res de qua agitur fauore digna sit, an odiosa: nam in his, quæ fauoris sunt, standum erit, inquit, horologio, quod propitium fuerit causæ fauore dignæ: in causa vero odiosa contrarium sequendum, & *Parlad. lib.3. quæst.9 num.10* hoc quãdo duo tantum extant horologia verissimum arbitratur, at si multa extent in oppido horologia, idem quod de testibus pronunciandum esse putat, vt sequamur fidem illorum, quæ numero vincunt, & certiora esse solent, quam alia.

187 In his vero locis, vbi non est horologium, vel si sit, quando probatur non esse bene ordinatum, seu quod audiri non potuit, aut de facto non fuit auditum, accipienda erit media nox iuxta cursum noctis, arbitriumque ac iudicium hominum; & etiam à communiter accidentibus, & verosimilibus, vt ex galli cantu, tradunt *Ioseph. Ludou. Perusina decis. 116. num. 7. Polydor. Ripa dict. tract. cap. 160. num. 5. & 6. & cap. 161. numero 3.* & in *Rota Romana in vna Auersana Parochialis 12. Martij 1562. coram Oradino* dicit decisum *Gonzal. glos. 11. numero 16.* vbi dictum fuit ex eo, quia probatum fuit per testes, quod tempore obitus galli cantabant, vacationem euenisse post mediam noctem, & *numerus sequentib.* aliqua adducit de galli cantu, & tempore, quo galli cantare solent, & tandem concludit, quod ad probandum esse iam noctem versus diem inclinatam, denique sequentem iam cœptum, sit leuis ponderis præsumptio, quæ in solo gallicinio fundatur, cum diu, noctuque galli cantare non prætermittant, quamuis versus auroram cantare frequẽtius soleant, & quantum deferatur huic gallicinio arbitrio iudicantis, pensatis circonstantiis, & testium rationibus, aliisque verosimilitudinibus relinqui putat *ad l. 3. versic. tamen magis scire potes, ff. de testib. & cap. in præsentia, de renunc.* Dicit tamen *Nicol. Garcia dicto capit.1. numer. 526. in fine*, præsumptionem ex galli cantu maxime accipiendam esse ad sustinendam prouisionem Ordinarij, ex quo pro Ordinario faciat ius commune, vt in vers.sequenti ostendetur.

188 Si autem vacet beneficium circa mediam noctem vltimi diei mensis, itaut minime constare possit an fuerit finitus vnus mensis, & cœptus alius, dicit *Gonzal.glos.11. à numero 26.* quod tali casu actor succumbet, siue fuerit prouisus Apost. siue Ordinarius, & possessor est absoluendus. ex *Puteo decis. 207. & 266. libro tertio*, nam cum sunt partium iura obscura contra petitorem iudicandum est *§.retinendæ, vers. commodum, institut. de interdictis, cap. 2. de probation. cap cum sunt partium, de regulis iuris in 6.* & actore non probante reus absoluitur *l. qui accusare, C. de edendo*, cum similibus citatis *in libello de principijs vtriusque iuris, littera A. numero 30.* Neutro tamen possidente, obtinebit prouisus ab Ordinario, supposito quod eius prouisio sit anterior prouisione Papæ: quia Ordinarius, & prouisus ab eo fundat intentionem suam de iure communi, & onus probandi reseruationem ratione mensis spectat ad prouisum Apost. se fundantem in vacatione in mense Apost. cum hoc sit suæ intentionis fundamentum: hæc *Gonzalez dicto loco à numero 34.* Quæ resolutio in vltimo puncto non recipitur à *Nicolao Garcia dict. capit. primo numero 530. cum sequentibus*, ex eo quia, vbi constare non potest, in quo mense beneficium vacauerit, quamuis prouisus à Papa beneficium tan-

quam vacans in mense Apostolico possideat, semper præsumitur pro Ordinario, & ius commune pro eo facit, vt dictum est, itaut ab eo prouisus, habens hanc iuris præsumptionem pro se, suam intentionem fundatam habeat, & transferat onus probandi in aduersarium, etiam existentem in possessione, *Mascard. de probat. quæst. 17. à numero 6. & conclus. 1227. Pacian. eodem tractat. libro primo, cap. 12.* Et eidem *Garcia dicto cap. 1. numer. 532.* contra *Gonzal. glos. 11. numer. 34. 40. & 43.* tenet resolutionem à se propositam procedere non solum quando prouisio Ordinarij est anterior, sed etiam quando est posterior prouisione Apost.

189 Quærit ad hoc propositum *Gonzal. glos. 11. à numero 48.* quid erit si aliquod beneficium vacat in mense ordinario, & Ordinarius non confert illud in ipso mense, sed ingresso iam mense Apostolico, an ex eo, quod vacatio durauit, ac introiuit in mensem reseruatum, sit dictum beneficium reseruatum, necne? in qua negatiuam amplectitur partem, quia Regula hæc duntaxat reseruat beneficia vacatura in mensibus Apostolicis, & dictum beneficium non vacauit in mense Apost. sed ordinario: tum quia aliud est beneficium esse vacans, & aliud esse vacaturum: tum quia, sicut, quando beneficium vacat in mense Apostolico, semper remanet reseruatum, etiamsi cesset causa reseruationis, *Rot. decis. 12. & 13. de præbend. in nouis, Gom. in regul. de infirmis resignant. quæst. 32. post princip. numero tertio*, sic etiam pari ratione cum beneficium vacauerit in mense ordinario, & fuerit subiectum Ordinarij dispositioni, nunquam amplius incidit in reseruationem, cum correlatiuorum eadem sit ratio, *l. fin. ff. de acceptil. l. fin. C. de indict. viduit. toll.* cum citatis *in libello de principiis vtriusque iuris, littera C. num. 76.*

Vsque ad suæ voluntatis beneplacitum.

190 Atque ita Regula hæc perpetua non est, sed expirat, & extinguitur morte Papæ illius conditoris, vt supra dixi hac *Alleg. num. 50.* Nam reseruatio facta dispositioni Papæ expirat morte illius, quia cum iam non sit in rerum natura, non potest habere beneplacitum, nec dispositionem *tex. in cap. vlt. §. fin. ne sede vacante, lib. 6. Menoch. de arbitr. casu 498. numer. 3. & libro quarto de præsump. quæst. 40.*

191 Vnde gratia ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat, vt probat *tex. in cap. si gratiose, de rescriptis, libr. 6. Henriq. in sum. lib. 7. cap. 21. num. 5. Valasc. de iure emphyt. quæst. 34. numero 7. Gutier. practic. lib. 3. quæst. 11. numer. 19. Gonzal. §. 1. procem. num. 9. cum sequentibus, Bernard. Græuæ. ad practicam Cameræ imper. lib. 2. conclus. 60. consid. 3. numero 2.* Si vero fieret reseruatio dispositioni Sedis Apostolicæ, tunc non extingueretur per mortem Papæ, quia Sedes Apostolica nunquam deficit, *dict. cap. si gratiose, Menoch. dicto libro quarto, quæstione 121. numero tertio*, & latissime pro declaratione prædictorum verborum agit *Gonzal. glos. 2.* vbi multa circa ea de more suo cumulat.

192 Vnde cum reseruatio huius Regulæ personalis sit, & cum conditore expiret Sede Apostolica vacante omnes menses sunt Ordinarij, & tunc Episcopi possunt prouidere de beneficiis vacantibus in quolibet mense *Anastas. Germon. de indultis Card. §. quod tamen, numero 99. & 100. praxis Episc. par. 2. verbo beneficium, §. 2. Flores de Mena vari. lib. 1. quæst. 4. num. 51. Gonzal. §. 5. procem. à numero 46.* qui *num. 53.* ait, quod non solum erunt omnes menses ordinarij ante assumptionem noui Papæ, sed etiam antequam faciat regulas Cancellariæ.

Extra Romanam Curiam.

193 Nam beneficia in curia consistentia, ibidemque vacantia, non cadunt sub hac reseruatione, cum iure communi illorum collatio spectet ad Papam, vti Episcopum Romanum in quocunque mense vacent, *Gom. ad reg. de annali, quæst. 3. numero 18.* & tetigit supra hac *Alleg. numero 133.* Nec etiam beneficia vacantia in Romana Curia, de quibus supra *à numero 19.* non includuntur in reseruatione huius Regulæ, cum per eam solum reseruentur beneficia extra Romanam Curiam vacantia, nec beneficia illa in Romana Curia vacantia egent reseruatione huius Regulæ, quia semper & quocumque mense vacent, sunt reseruata principaliori, & potentiori, fortiorique reseruatione in corpore iuris clausa *in cap. 2. de præbend. in 6.*

Aliàs quam per resignationem.

194 Per hæc verba excipiuntur vacationes per resignationem, & sic beneficia, quæ vacauerint in quocumque mense anni ex causa resignationis in manibus Ordinarij factæ, non erunt reseruata, nec inclusa in reseruatione huius regulæ, *Gonzalez glos. 14. à princip. Nicolaus Garcia dict. cap. 1. à num. 542.* & vide quæ infra dico in *Allegat.* cuius titulus est, *Episcopus quorum beneficiorum resignationes recipere possit?*

Quocunque modo vacatura.

195 Sub reseruatione huius regulæ includuntur omnes modi vacationis, excepta vacatione in Curia, & per resignationem, qui etiam non appositis his verbis comprehenderentur, *Aen. Falcon. de reseruat. quæst. 1. in princip. sub num. 2. versic. vacatura, Gonzal. glos. 15. à princip. Nicol. Garcia dict. par. 5. cap. 1. num. 547.* Procedit Regula hæc non solum in vacatione de iure, & de facto, sed etiam in vacatione de iure tantum, aut de facto tantum, *Gonzal. glos. 15. §. 1.*

196 Non habet tamen locum quoties beneficium vacat per habentem tantum ius ad rem. *Gonzal. glos. 15. §. 2. Nicol. Garcia dict. cap. 1. num. 547.*

197 Veluti per mortem electi, vel præsentati ad aliquod beneficium, ex qua electione, vel præsentatione fuit quæsitum ius ad rem, *Falcon. de reseru. q. 4. princip. effectu 47. num. 5. & 6. Flamin. de resignat lib. 7. quæst. 1. à numero 78. & libro secundo quæst. 23.* & ideo cum per eam non acquiratur ius perfectum, non dicitur plenum beneficium, nec extincta prima vacatio, sed adhuc vacat beneficium non vacat per obitum electi, vel præsentati, *glos. verbo collatio, in cap penult. de præbendis. lib. 6.*

198 Si vero vacet per obitum habentis ius in re ad beneficium (quale acquiritur per collationem acceptatam, etiam ante adeptam possessionem, *cap. si tibi absenti, de præbendis, libro sexto. Couar. libro tertio vari. capit. 16. numero 3. & 5. Flamin. de resignation. libro secundo, quæst. 16. numero secundo, lib. 10. quæst. 6. numer. 2. & 55. & quæst. 8. numero 5. Molin. de iustitia tractat. 2. disput. 2. vers. dixi supertius, & disp. 3. in fine, Aloys. Ricci. in collect. de-*

cis. par. 5. collect. 1658. Gonzal. glos. 15. §. 1. numer. 31. vbi *numero 32.* ampliat procedere, quamuis litteræ non sint expeditæ, cum per solam supplicationem signatam à Papa sit gratia perfecta, dummodo sit registrata, & parti tradita, nam antea non dicitur aliquod ius considerabile, quæsitum, & de facili potest talis supplicatio signata lacerari, *Rot. decis. 791. numero 5. par. 1. diuers. Flamin. de resignat. lib. 8. quæst. 8. numero 186.*) cessat reseruatio, itaut si talis decedat extra Curiam in mense ordinario, dicatur per illum beneficium vacare, vt possit Ordinarius de illo disponere, *Flamin. dict. quæst. 8. numero 21. Pute. decis. 148. libro secundo. Gonzal. glos. 15. §. 2. numero 34.* Est ergo necessaria acceptatio collationis factæ absenti, cum ante illam, acquirat tantum in beneficio ius ad rem, *Gonzal. glos. 26. numero 14. &* non dicatur beneficium vacare per eum, cui facta fuit in absentia collatio ante acceptationem, *Gonzal. glos. 15. §. 2. num. 6.*

Quoniam autem vacationes de iure permultæ sunt, & sparsim per Canonum, & Doctorum volumina leguntur, compendio illas perstringam, lectorem remittens ad *Gonzal. glos. 15. & Nicol. Garciam par. 11. capit. 2. cum sequentibus*, qui duo Insignes viri de materia beneficiali clarũ lumen nobis præbuerunt, eamque doctissime & plenissime tractarunt, itaut nihil amplius desiderari possit.

199 Primus igitur vacationis modus est per obitum, & mortem naturalem, *cap. Susceptum, de rescriptis in sexto, Petr. Gregor. rei beneficiariæ cap. 32. à numer. 1. Pauin. de officio, & potestate Capituli Sede vacante, prælud. 7. numero quarto*, vbi dicit, quod ita vacat per mortem beneficium, quod si miraculose resurgeret non recuperaret illud, *Gonzal. glos. 15. à numero tertio. Nicol. Garcia par. 11. cap. 2. numero primo cum sequentibus*, qui hoc limitant vbi beneficium suppressum esset ab habente potestatem, vel quando est vnitum, vel de mensa, vel Ecclesia non est numerata.

200 Secundo vacat beneficium per renunciationem, seu resignationem, vt *toto titulo de renunciat.* per quam amittitur omne ius in beneficio competens, proprietas, titulus & possessio, *Flamin. de resignat. libro primo quæstione 5. à numero decimo quinto. Gonzal. glos. 15. num. 8. Nicol. Garcia par. 11. cap. 3. à numero primo* vbi *num. 3.* id verum dicit, etiamsi ex causa permutationis facta fit renunciatio.

201 Tertio vacat beneficium ipso iure per assecutionem alterius beneficij incompatibilis, *cap. multa, de præbendis, cap. quia nonnulli, de clericis non residen. Extrauag. execrabilis, §. qui vero, de præbendis, Concil. Trident. sess. 7. capit. 4. Gonzalez, glos. 15. à numero 9. Nicolaus Garcia parte vndecima, cap. 5. à principio.* In quo notent iuniores, quod licet *dict. cap. multa*, (quo statuitur primum beneficium curatum ipso iure vacare per assecutionem secundi, & si vtrumque retinere contendat, priuari etiam secundo per sententiam, non autem ipso iure, tametsi per *d. Extrauag. execrabilis, §. quia vero*, etiam secundo ipso iure priuetur) loquatur de beneficiis curatis, & dignitatibus, tamen per *Concil. Tridentin. sess. 24. cap. 17.* extenditur dicta incompatibilitas (si tamen vltra sex menses retinuerint) ad duos Canonicatus, vel vnum cum Parochiali, vel portiones in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis, vt censuit Sacra Congreg. Quædam enim est incompatibilitas illorum beneficiorum, quæ simul teneri non possunt, & quorum primum vacat ipso iure per assecutionem secundi, qualia sunt illa, de quibus in *dict. capit. de multa, & in dict. Extrauag. Execrabilis, & in cap. litteras, de concessione præbendæ, & in Clem. fin. de præbend.* Alia incompatibilitas est quoad retentionem tantum, scilicet beneficiorum, quæ simul licite retineri non possunt, licet non vacet primum ipso iure per assecutionem secundi, vt in Parochiali cum Canonicatu, & duobus simplicibus residentiam requirentibus, *Rebuff. in praxi titul. de dispensat. ratione ætatis, verbo incompatibilia, Nicolaus Garcia dict. par. 11. cap. 5. numero 67.* Quoad incompatibilitatem primi generis vacatio inducitur ipso iure per assecutionem pacificam secundi incompatibilis, non solum de facto, sed etiam de iure, id est, non litigiosa, sed absque controuersia iuris, & facti, *Mascard. conclus. 183. numero 40. Anton. Fab. libro primo definit. forens. titul. 2. definit. 31. Mandos. ad regul. de triennali quæst. 53. & in reg. 34. quæst. 26.* Item pacifica possessio secundi intelligenda est non de possessione sterili, sed fructuum, vel maioris partis eorum, vt tradunt *Doctor.* per tex. ibi *in cap. si tibi concesso, de præbend. in sexto, Leßi. de institut. libro secundo, capit. 34. dub. 27. numero 141. Nicolaus Garcia dicta parte vndecima, cap. 6. numero 123.* cum omnis possessionis effectus consistat in perceptione fructuum, *l. bonæ fidei 48. ff. de acquiren. possess.* & fuit dictum in *Rota* coram *D. Burato anno 1615. die decimo tertio Maij* beneficium primum non censeri vacare per assecutionem secundi, nisi dicti secundi beneficij possessio pacifice habita fuerit per duos menses. Quoad beneficia simplicia quando incompatibilia sint, & non possint retineri dicam infra suo in loco.

202 Quarto per contractum matrimonij per verba de præsenti vacat beneficium, etiam non sequuta copula, *cap. 1. & 3. de clericis coniugatis, cap. primo eodem tit. libro sexto, Clar. §. fin. quæst. 73. numero quinto, versic. clericus beneficiatus, Bonacos. commun. crimin. par. 1. verbo clericus. fol. 27. verso, Petr. Gregor. rei beneficiariæ cap. 25. numero quarto. Mascard. de prob. concil. 182. Perez lib. 1. versic. item quia, tit. primo, libro quinto Ordinam. Matiens. in rubr. titulo primo, glos. 1. numer. 158. & leg. 7. glos. 12. numero secundo, Ant. 8. libr. 5. nouæ recopilat. Flamin. de resignat. lib. 1. quæstio. 1. numer. 12. Ceuall. commun. contra commun. quæst. 147. Sayr. de censur. libro sexto cap. 5. numer. 10. & sequent. Azorr. institut. moral. parte secunda, libro septimo, cap. 16. quæst. 4. cum sequentibus, Sanch. de matrimon. libro septimo disput. 42. à num. 4. Gonzal. glos. 15. num. 43. Nicol. Garcia par. 11. cap. 8. à principio, Cald. Pereira de potestate eligendi, cap. 5. numero 14. Fatin. fragment. criminal. par. 1. littera C. verbo clericus, à num. 325. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 240. num. 3. in prima edit. alias resolut. 312. in secunda edit. Leßi. de instit. lib. 2. cap 34. dub. 21. Valer. Reginald. in praxi for. pœnitent. libr 30. tract. 3. numero 312. & sequent. Gutier. de matrimon. cap. 97. numero 1.*

203 Et ita vacat beneficium per matrimonium, vt eo iam contracto resignari non possit in fauorem tertij, *Flamin. lib. 3. quæst. 1. num. 28. Ceuall. dict. quæst. 147. numer. 6. Guttier. dict. cap. 97. num. 7.*

204 Amplia primo procedere etiamsi vxor non cõsummato matrim. religionẽ ingrederetur, *Couar. de sponsal. parte secunda cap. 6. §. 7. numero sexto. Sayr.*

dict. cap. 5. num. 14. Sanch. dict. disput. 42. numero sexto. Farin. dicta littera C. numero 329. Nicol. Garcia dict. cap. 8. numero tertio.

205 Amplia secundo, vt per matrimonium amittat clericus, etiam accessus, regressus, ac alia iura ad beneficium competentia, *Clar. dict. quæst. 73. numero quinto, Flamin. dict. quæst. 1. numer. 14. Ceuall. dicta quæst. 147. numero secundo. Farin. dicta littera C. numer. 330. Nicol. Garcia dicto cap. 8. num. 2. Gutier. dict. cap. 97. numer. 4.*

206 Amplia tertio, quod etiam per contractum matrimonium amittitur pensio ecclesiastica, *Conarr. dicto §. 3. numer. vltim. Nauarr. in tract. de orat. cap. 21. numer. 53. Salzed. ad Bernard. cap. 80. littera E. vers. emittit, Flamin. dicto libro primo, quæst. 1. numer. 15. & libro sexto quæst. 2. numero 115. Ceual. dict. quæst. 147. numer. 7. Sanch. dicto libro septimo quæst. 44. Farin. dicta littera C. numero 331.* Amplia quarto in clerico non solum in sacris, sed etiam minoribus Ordinibus constituto, vt per *Bonacos. tomo 1. commun. opin. libro primo titul. 7. numer. 12. Farin. dicto verbo clericus, numero 327.*

207 Amplia quinto, vt etiam per matrimonium irritum ob consanguinitatem, vel aliud impedimentum dirimens amittat beneficium ipso iure is, qui solis minoribus Ordinibus est initiatus, *Tiraquell. de retract. lign. §. 26. glos. 2. numero 9. Hippolyt. consil. 70. numero decimo sexto. Gregor. lib. 1. verbo el beneficio, titulo sexto part. 1. Bonacos. dict. tit. 7. numero 12. & 13. & tom. 2. libro 9. tit. 7. numer. 3. versic. & ista communis, Flamin. dict. quæst. 1. numero 12. Gonzal. glos. 57. num. 44. Sanch. libro tertio, disput. 2. numer. 3. & libro septimo, disput. 43. numero quinto. Francisc. Nolin. de ritu nuptiar. libro primo comparat. 19. numero 147. Nicolaus Garcia dicto capit. 8. numero 4. cum sequentibus,* vbi *num. 8.* resoluit, quod talis beneficiatus contrahens matrimonium in gradu prohibito ignoranter bona fide, & cum debita solemnitate, non amittit beneficium ipso iure, & *num. 10.* asserit beneficium non perdi per matrimonium nullum ex defectu cõsensus ipsius clerici, vt quia non erat sanæ mentis, vel fuit vi, aut metu coactus, & à *num. 13.* tenet contrahentem matrimonium sine Parocho, aut testibus non perdere ipso facto beneficium, & *num. 17.* quod beneficiatus in Sacris constitutus matrimonium contrahens de facto, indistincte non perdit ipso facto beneficium, cum sit omnino inhabilis ad matrimonium, sed illis est priuandus per sententiam iudicis.

208 Quinto vacat ipso iure beneficium per ingressum Religionis professione sequuta, & non antea, *cap. beneficium, de Regularib. libro sexto. Henriq. in summ. par. 2. lib. 12. cap. 5. §. 4. in comment. littera X. Flamin. de resignat. libro quinto quæst. 6. numero 164. cum seqq. & libro septimo quæst. 14. numer. 28. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo implorare, numero 27. Sanch. de matrimon. libro 9. disput. 33. numer. 19. Gonzal. glos. 15. numero 45. Frater Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 37. articulo primo. Sayr. in claui regia libr. 6. cap. 5. Nicolaus Garcia parte 11. cap. 9. à principio,* & infra alio loco latius dicemus.

209 Sexto per non promotionem eius intra annum, qui assequutus est Ecclesiam parochialem, elapso enim anno, nisi initietur Sacerdotio, vacat dicta Ecclesia ipso iure, *capit. licet canon, de election. libro sexto,* late *Flamin. libro tertio, quæst. 2.* plena manu, *Rebuff. in praxi titul. de non promotis infra annum per totum.*

210 Beneficium enim curatum obligat ad promotionem Sacerdotij spatio vnius anni *praxis Episcopal. parte 1. verbo beneficia, versic. dico quarto principaliter, Spin. in speculo testam. glos. princip. numero 65. Cened. ad Sextum collect. 30. numero primo. Azor. institut. moral. par. 2. libr. 6. capit. 8. quæstion. 2.* vbi *quæst. 3.* tenet pœnam dicti *cap. licet canon* de iure locum non habere in Decanis, Præpositis, Abbatibus, Prioribus, Archipresbyteris curam animarum quidem, sed non parochialem Ecclesiam habentibus, *& quæst. 4.* quod etiam non afficit eos, qui præficiuntur Ecclesiis collegiatis, quæ aliàs parochiales quoque sunt, *& quæst. 9.* quod etiam illius tex. dispositio non habet locum in illo, qui Ecclesiæ parochiali habitu tantum, & non actu parochianos habenti præficitur, quod etiam repetit eadem *par. 2. libro nono capit. tertio quæstion. 14. versic. quæstionis dubiæ est.*

211 Septimo per translationem Prælati ad aliam Ecclesiam vacat prima, litteris tamen expeditis, & ostensis Capitulo, *capite in apibus §. translatis, 7. quæstion. 1. cap. quinto de transl. Episcopi, Flamin. libro septimo quæstion. 21. numero decimo quarto, & quæstion. 23. numero 47. Gonzal. glos. 15. numero 48. & 49.*

212 Octauo si electus intra mensem à tempore electionis ei præsentatæ, vel à tempore sibi præstito non consenserit electioni; nam tunc vacat prælatura, *cap. quamsit, §. electus vero, de election. libro 6. Extrauag. si religiosos, eodem tit. inter communes Gonzal. glos. 15. num. 50.*

213 Nono si electus intra tres menses post consensum electioni præstitum non petierit confirmationem, nam ipso facto priuatur iure sibi per electionem quæsito, *dict. cap. quamsit, §. caterum, Petr. Gregor. rei beneficiariæ, cap. 25. num. 12. Gonzalez glos. 15. num. 51.*

214 Decimo, quando electus, vel præsentatus ante confirmationem, vel institutionem, per se, vel per alium se iniecerit, vel administrauerit; nam eo ipso priuatur iure sibi quæsito, & beneficium vacat, vt prius, *text. in cap. auaritiæ, 5. de elect. libro 6. Gonzal. glos. 15. numer. 52.* procedit in præsentatione, *Flamin. de resignat. lib. 12. quæst. 3. num. 26.* Et per præstationem obedientiæ dicitur quis administrasse, & incidisse in pœnam illius tex. *Put. decis. 45. par. 3.* non procedit tamen in eo, qui ante electionem aliquid fecit, *Card. Tusc. tom. 1. littera C. conclus. 44. numero 22.* Aduertit *Gonzal. vbi proxime*, quod isti tres modi vacationis, videlicet octauus, nonus, & decimus, sunt improprij, quia per electum non dicitur vacare beneficium, sed semper durat prima vacatio, ex quo collatio non adest, vt supra dictum est.

215 Vndecimo vacat beneficium ipso iure per promotionem ad Episcopatum post adeptionem possessionis, & consecrationem sequutam, vel postquam præfixum tempus ad consecrationem petendam lapsum fuerit, dixi supra hac *Allegat. num. 67. cum sequentibus.*

216 Duodecimo vacat ipso iure beneficium per militiam sæcularem, *glos. verbo redierint, in cap. vlt. de clericis non residentibus, Flamin. lib. 1. quæst. 1. num. 22. Anton. Fab. lib. 1 definit. forens. titul. 3. definit. 25. Gonz. glos. 15. nu. 54. Farin fragment. criminal. par. 7. littera C. nu. 138.* nam Ecclesia pro derelicta habetur eo ipso, quod beneficiarius fit miles, itaut Ordinarius

iure poſſit illam alteri concedere, vt dicit *Azor. inſtitut. moral. par. 2. libro ſeptimo, capite 15. in principi.*

217 Decimo tertio vacat ipſo iure non ſolum beneficium, ſed etiam penſio illius, qui tonſuram, & habitum clericalem, veſtes ſcilicet talares non aſſumit, vel iugiter non defert per *Conſtitut. Sixti Quinti*, incip. *Cum Sacroſanctum, ſub quinto Idus Ianuarij* 1588. *Gonzal. gloſ. 15. numero 56. Azorij inſtitut. moral. p. 2. lib. 7. cap. 17. quæſt. 1. verſ. decimum quartum crimen.*

218 Decimo quarto vacat ipſo iure beneficium per electionis ceſſationem, *cap. conſideranimus 10. cap. ſuper eo 12. cum ſimilibus, de elect. Gonzal. gloſ. 15. numero 56.*

219 Decimo quinto per poſtulationem, vel repulſionem *cap. 2. & 3. de poſtulat. prælati, Extrauag. ex debito*, §. *huiuſmodi, de elect.* quamquam hi duo modi proprie dici non poſſint modi vacationum, vt oſtendit *Gonzal. 15. num. 52 in fine.*

220 Decimo ſexto per violentam ingreſſionem in poſſeſſionem beneficij perdit quis eo ipſo ius, quod ad illud habebat, & vacat ipſo iure, *capit. eum qui, 18. de præbendis, libro 6. Couar lib. 3. variar. cap. 16. numer. 6. Rebuff. de pacificis poſſeſſor. numero 231. cum ſeqq. Menoch. remed. 9. recuper. num. 306. praxis Epiſcop. par. 2. verbo poſſeſſio beneficij*, §. 2. *Gonzal. gloſ. 15. numero 58. & gloſ. 57. numero 46. Leſs de iuſtit. libro ſecundo capit. 34. dub. 34. numer. 187. Farinacius in praxi crimin. par. 4. deciſ. 66. num. 1. cum ſequentibus, & par. 6. quæſtio 175. à num. 64.*

221 Decimo ſeptimo per violationem ſequeſtri impoſiti vigore ſententiæ definitiuæ in Romana Curia prolatæ in cauſa beneficiali, *Clement. 1. de ſequeſtrat. poſſeſſ. & propriet. Mohed. deciſ. 2. de ſequeſtrat. poſſeſſionis, & fructuum, Perez lib. 1. verſic. quærere oportet, tit. 10. libro tertio Ordinam. pag. 661. Gonzal. §. 7. proœm. numero 45. & 46. & gloſ. 15 num. 59.* Procedit in ſententia lata ſuper quocunque beneficio eccleſiaſtico, ſiue illud ſimplex, ſiue curatum ſit, ſiue dignitas, ſiue perſonatus, ſiue etiam penſio perpetua, quæ conceditur in titulum eccleſiaſtici beneficij, hæc enim omnia appellatione beneficij continentur in terminis illius tex. *Mareſcot. variar. libro ſecundo capite 77. numero 20. & 39.* Itaut beneficium quod vacat per violationem ſequeſtri impetrari poſſit per quemcunque ſub generali clauſula, vel alio quouis modo, *Mohed. dict. deciſ. 2.* quem referunt *Gonzal. dict. gloſ. 15. numero 59. in fine, Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. par. 1. collect. 223. in fine.* Limita primo, quando ſententia non eſſet lata ſuper petitorio, vel poſſeſſorio, ſecus tamen ſi ſit prolata in cauſa attentatorum, *Pur. deciſ. 33. & deciſ. 45. libro ſecundo. Lancellott. de attentatis, par. 3. cap. 28. numer. 143. Gonzal. gloſ. 15. numero 60. Aloyſ. Ricci. dict. collect. 223. verſic. limita.* Secundo limita, vt iſte tex. non procedat, quando ſequeſtrum non eſt appoſitum principaliter ſuper beneficio, ſed ſuper membro, vel re ipſius, *Caputaquen. deciſ. 153. par. 3.* quem refert *Aloyſ. Ricci. dicto collect. 223. verſic. limita ſecundo.* Tertio limita, vt hoc ſequeſtrum ceſſet, ſi beneficium fuerit per triennium, & pacifice poſſeſſum, vt ille tex. habet *Mareſcot. dict. capit. 77. à num. 35. Call. Pereira q. forenſ. libro primo quæſt. 21. numero 54. Gonzal. §. 7. proœm. numero 72.* & tunc non eſt neceſſe, quod immediate quis triennio poſſiderit, ſed ſufficit quod ſemel per triennium continue poſſederit, *Caputaquen. deciſ. 159. par. 3.* quem refert *Aloyſ. Ricci. dict. collect. 223. prope finem.*

221 Decimo octauo vacat ipſo iure beneficium per non oſtentionem tituli, ſeu diſpenſationis coram Ordinario poſtquam beneficiatus monitus fuerit, *cap. Ordinarij*, §. *quod ſi forte, vbi gloſ. verbo eo ipſo, de officio Ordinarij, libro ſexto* qui tex. renouatur *à Concil. Tridentino ſeſſ. 7. cap. 5. Gonzal. gloſ. 15. numero 62.*

223 Poſſeſſor enim etiam pacificus tenetur probare, & oſtendere titulum, cum Superior ex officio inquirit *Maſcard. de probat. concluſ. 1372 à numero 18. Couar. in reg. poſſeſſor par. 2.* § 10. *numer. 9. col. 2. Flamin. de reſignat. libro undecimo quæſt. 14. numero 35. cum ſeqq. praxis Epiſcopal par. 1. verbo Bullæ*, §. 5. *Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. p. 4. collect 889.*

224 Et etiam Ordinarius poteſt, non obſtante regula de triennali, poſſeſſorem compellere ad oſtendendam diſpenſationem, *Flor. de Mena variar. lib. 3. quæſt. 23. num. 61. cum ſequentibus.*

225 Non acquiruntur enim præſcriptione beneficiorum eccleſiaſticorum tituli, *Calaas Pereira de renouat. emphyt. quæſt. 15. num. 22.* An & per quod tempus poſſit Epiſcopus compellere beneficiatos, vt oſtendant ſuorum beneficiorum titulos, vide per citatos *à Cened. ad ſextum collect. 18. num. 2.*

226 Decimo nono vacat ipſo iure beneficium per alienationem rerum Eccleſiæ, ſiue pſius beneficij, ſine ſolemnitate facta in *Extrauag. ambitioſæ*, §. *inferiores vero, de rebus Eccleſiæ non alienandis, inter communes, Petr. Gregor. rei beneficiariæ, capit. 25. numero 16. Gonzalez dict. gloſ. 15. numero 63.*

227 Vigeſimo vacat beneficium ſi habeatur pro derelicto, *cap. ex parte 8. vbi Abb. numero 2. de clericis non reſidentibus, Panorm. de officio, & poteſtate Capituli Sede vacante, præ ud 7. numero duodecimo, verſic. ſeptimo ſi habeatur pro derelicto, Flamin. libr. 1. q. 15. num. 21 Gonzal gloſ. 15. num. 64.*

228 Vigeſimo primo vacat ipſo iure beneficium propter crimen hæreſis, *cap. ad abolendam*, §. 1. ibi, ſic omni beneficio ſpoliatus, vbi *gloſ. de hæretic. Couar. libro ſecundo variar. capit. 8. numero quarto, & ſeq Azor. parte ſecunda libro ſeptimo cap. 17. in princip. Flamin. libro tertio, quæſt. 1 numer. 31. & ſeq. Gonzal. gloſ. 15. numero 65. Petrus Ledeſm. in ſumm. par. 2. tract. 1. capit. quarto, concluſ. 14.* plures quos refert, & ſequitur *Garcia dicta par. 11 cap. 10. numero 60. cum ſequentibus.* Sed contrarium in iuris rigore verius dixi ſupra hac *Allegat. numer. 37. 38.* nam in iuribus, quibus hæc pœna ſtatuitur, non inueniuntur verba ſignificantia priuationem, & ſententiam ipſo iure latam, vt in d. cap. *ad abolendam, & in cap. excommunicamus*, § *credentes, eodem titul.* vnde hanc ſententiam contrariam ſuprapoſitæ amplectuntur *Alphonſus à Caſtro libro ſecundo, de iuſta hæreticorum punit. cap. 9. Symmach. de Catholic. inſtitut. capit. 46. numero 72. Aragon. 2. 2. quæſt. 11. articulo tertio, verſic. ſecunda pœna, Candelab. aureum in appendice, capit primo, numero decimo quinto praxis Epiſcop. par. 1. verbo priuatio in princip.*

229 Sic etiam filios, aut nepotes hæreticorum non eſſe priuatos, nec priuandos beneficiis antea obtentis tenent *Abb. & Felin. in cap. vrgentis. nu. 3. de hæreticis, Rebuff. in praxi tit. de modis amittendi beneficia, numer. 25. Couar. dict. cap. 8. numero 4. Pœna in*

comment. ad director. Inquisitorum comment. 163. *Soar. tom.* 5. *de censur. disp.* 43. *sect.* 3. *num.* 2. & videtur tenere *Flaminius libro tertio quæst.* 1. *numero* 34. & 35. quamuis contrarium velint post plures à se citatos *Gonzalez glos.* 15. *num.* 67. *Nicol. Garcia d. par.* 11. *cap.* 10. *à num.* 72.

230 Vigesimo secundo vacant ipso iure beneficia, quæ fuerunt obtenta per preces hæreticorum *capit.* §. *ad hæc, de hæreticis, libro* 6. *Gonzal. glos.* 15. *num.* 68. *Azori. institut. moral. par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 13. *q.* 8. *versiculo octava pœna.*

231 Vigesimo tertio vacat ipso iure beneficium per crimen realis simoniæ commissæ, vt disponitur in *Extrauag. cum detestabile, de simonia, inter commun. Menoch. remed.* 1. *recuper. num.* 135. & *num.* 336. & *remed.* 5. *num.* 68. & *cons.* 67. *numer.* 4. *Couar. in reg. peccatum, par.* 2. §. 8. *numero* 7. *Flamin. libro septimo quæst.* 2. *à numer.* 12. *Gonzal.* & plures ab eo citati *dict. glos.* 15. *num.* 69. *Paul. Comitol. respons. moral. lib.* 6. *capit.* 41. *Farin. in praxi crimin. part.* 7. *in fragment. littera C. numero* 299.

232 Sola autem conuentionalis inhabilem reddit ad obtinenda, non autem inducit vacationem obtentorum ipso iure, *Put. decis.* 80. *libro secundo. Achil. de Grassis decis.* 2. *de simonia, Gutier. c. lib.* 9. *à principio Azori. institut. moral. par.* 2. *libro septimo, capit.* 17. *quæst.* 1. *versic. nono, Henriq. in summ. lib.* 13. *cap.* 37. §. 3. *litt. X. Soar. de religione, tract. de simonia, lib.* 4. *capit.* 53. & *cap.* 55. *numero quarto. Frat. Emman. quæstionum Regularium, tom.* 1. *quæst.* 20. *art.* 13.

233 Vigesimo quarto vacat beneficium ipso iure per crimen læsæ maiestatis, vt tenent *Rebuff. in praxi titulo de modis amittendi beneficia, num.* 32. *Gonzal. glos.* 15. *num.* 72.

234 Vigesimo quinto vacat ipso iure beneficium propter crimen falsitatis litterarum Apostolicarum, *capit. ad falsariorum, de crimine falsi, Petr. Gregor. rei beneficiariæ, cap.* 26. *numer.* 12. *Gonzal. glos.* 15. *numero* 73. *Nicol. Garc. parte* 11. *cap.* 10. *num.* 170. *Azori. institut. moral. par.* 2. *libro* 7. *capit.* 17. *quæst.* 1. *vers. quintum crimen.*

235 Vigesimo sexto vacant ipso iure beneficia percutientis Cardinalem, *cap. felicis*, §. *si qua vero, de pœnis, libro sexto, Rebuff. in praxi tit. de modis amittendi beneficia, numero* 39. *Gonzal. glos.* 15. *numero* 74. *Nicol. Garcia par.* 11. *cap.* 10. *num.* 55. *Azori. dicta par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 17. *quæst.* 1. *versic. tertio.*

236 Et etiam filij, ac nepotes offendentium Cardinalem priuantur omnibus beneficiis, & dignitatibus ecclesiasticis, & ad illas in posterum obtinendas efficiuntur inhabiles, *Farin. in praxi criminal. parte* 5. *quæst.* 112. *numero* 121. & 122. *Sanch. in præcepta Decalogi libro secundo capite* 28. *numero* 20. nam Cardinalem hostiliter insequens tenetur crimine læsæ maiestatis, etiam quod non cœperit, aut percusserit *dict. capite felicis, Farin. dict. quæst.* 112. *numero* 81. vbi *numer. seqq.* plura de hac materia cumulat quæ deseruire possunt ad declarationem *d. cap. felicis.*

237 Vigesimo septimo vacant ipso iure beneficia occidentis, vel percutientis Episcopum, illa scilicet, que obtinet in Ecclesia, cui talis Episcopus præest, *dict. cap. felicis, Clement.* 1. §. *à feudo, de pœnis Gonzal. dict. glos.* 15. *numero* 75. *Petr. Gregor. rei beneficiariæ, cap.* 26. *numero* 10. *Azori. dict. capite* 17. *quæst.* 1. *vers. c. quartum est, Nicolaus Garcia dict. par.* 11. *capite* 10. *numero* 56. Si vero occidat Episcopum electum non dicitur interficere Episcopum, *Gonzal. glo.* 9. §. 5. *num.* 27.

238 Vigesimo octauo vacant ipso iure beneficia assassini, *Gonzal. dicta glos.* 15. *numero* 76. *Azori. dict. cap.* 17. *quæst.* 1. *versic. octauum est, Farin. in praxi crimin. par.* 5. *quæst.* 123. *per totam*, vbi late de hac materia.

239 Vigesimo nono vacant ipso iure beneficia occidentis Rectorem suæ Ecclesiæ, *cap. in quibusdam* 12. *de pœnis, Rebuff. dict. tit. de modis amittendi beneficia, numero* 45. *Tursan. tomo primo commun. opin. libro primo tit.* 9. *num.* 50. *pagina* 185. *Hieronym. Gabr. consil.* 196. *num. libro* 1. & *consil.* 187. *num.* 8. *lib.* 2. *Petr. Gregor. rei beneficiariæ, cap.* 26. & *num.* 13. *Gonzal. glos.* 15. *à num.* 77. *Nicol. Garcia dict. par.* 11. *cap.* 10. *num.* 57. *Farin. in praxi crimin. par.* 5. *quæst.* 119. *numero* 68. vbi asserit quod hæc priuatio ipso iure procedit ea ratione speciali in beneficio illius Ecclesiæ, in qua videtur deliquisse, non autem in aliis beneficiis, quæ obtinet in aliis Ecclesiis. Neque obstat, quod ait *Abb. in d. c. in quibusdam, numero* 7.

240 Quod ibi non constat de priuatione ipso iure, cum tantum ibi dicatur amittant, quod verbum non continere sententiam ipso iure latam, sed iudicis sententiam ferendam, asserit in his terminis, *Azori. dict. libro septimo, cap.* 18. *quæst.* 1. *versic. deinde quæres*, quia respondetur dict. verbum, amittant, de quo in illo tex. sententiam latam significare ex resolutis per *Sayr. in clani regia libro* 3. *cap.* 8. *num.* 21. *versic. fallit.* Deinde respondetur, quod quamuis verbum illud sententiam ferendam significaret, non sic in illo tex cum dictio, prorsus, præcedat dictum verbum, quæ importat, ipso iure, vt per *Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur, num.* 71. *Bernard. in Muscatel. de modo fidei iubendi*, 1. *modo* 14. *numero* 12. *Sanch. de matrimonio libro tertio disput.* 35. *numero* 8.

241 Trigesimo vacat ipso iure beneficium illius, qui carcerauerit clericum, donec resignauerit suũ beneficium, *Clementin. multorum*, §. *quod si inferiores, de pœnis Gonzal. dict. glos.* 15. *num.* 80.

242 Trigesimo primo vacant ipso iure beneficia committentis crimen Sodomiæ ex *Constitut. Pij Quinti*, de qua, & de hac materia late egimus supra *Allegat.* 44. *à num.* 29.

243 Trigesimo secundo quando resignans non superuixit per viginti dies iuxta regulam 19. *in nouis, Gonzal. dicta glos.* 15. *num.* 84. nisi fuerit dictæ regulæ derogatum, *Flamin. lib.* 12. *quæst.* 14. *num.* 2. vbi asserit, quod hodie communiter, & de stylo derogatur illi regulæ, quando resignans est absens à Curia. An sub dispositione illius regulæ comprehendantur resignantes coram Ordinariis? vide *Rebuff. in praxi tit. de infirmis resignantibus, glos.* 12. *numero* 3. & *in tract. nominat. quæst* 16. *numer.* 18. *Mandos. quæst.* 16. *Gomes q.* 26. *Flamin. dict. libro* 12. *quæst.* 5. *numero* 8. Et an resignantes beneficia patrimonialia? Vide *Mandos. ad illam regulam quæst.* 15. *numero decimo in fine, Gom. quæst.* 21. *Flamin. dicto libro* 12. *quæst.* 3. *num.* 10. Quid in beneficio iurispatronatus? vide *Gom. quæst.* 17. *Flamin. libro* 12. *quæst.* 3. *numero* 28. *Azori. par.* 2. *libro septimo capite* 28. *versiculo sexto quæritur*, vbi concludunt pro affirmatiua. Quid in beneficiis Regularibus? vide *Anastas. Germon. in suo tract. de indultis Cardinalium*, §. *Regularia, numero* 33. *Rebuff. ad illam regulam, glos.* 5. *in fine*, vbi scribunt locum esse illi regulæ.

Quid in commenda ? vide *Flamin. libro duodecimo quæst.* 13. *& Rebuff. dict. tit. glos.* 7. vbi scribit commendatarium morientem intra viginti dies sub hac regula comprehendi, quod caret dubio, cum regulis posteriorum Pontificum expresse nominentur. Quid in renunciatione, seu translatione pensionis ? vide *Gom. quæst.* 16. *Mandos. quæst.* 11. *Flamin. dicto libro duodecimo quæst.* 3. *numero* 56. *& libro sexto quæst.* 4. *numero* 34. qui resoluunt pro negatiua, sed hodie attentis dictis nouissimis regulis res explorata, vt sub illis includatur. Quid in vnione? vide eundem *Mandos. quæst.* 10. *Gom. quæst.* 15. *Flamin. dict. quæst.* 3. *numero* 47. vbi resoluit pro affirmatiua, sed hoc etiam clarum est, cum in nouissimis regulis expresse contineatur. Quid in resignatione beneficij reseruatis fructibus ? vide *Mandos. quæst.* 14. *& Gom. quæstion.* 20. *ac Flamin. libro duodecimo quæstion.* 5. Quid in beneficiis consistorialibus ? *Flamin. dicto libro* 12. *quæst.* 3. vbi etiam quid in concessione iuris. Postremo quid in beneficiis reseruatis litigiosis, & piis, quæ electiua dicuntur ? vide *Azori. dict. libro septimo, capite* 28. vbi *Rebuff.* sentit regulam illam in his beneficiis locum obtinere.

244 Trigesimo tertio vacat ipso iure beneficium ob non publicationem resignationis, iuxta formam *Constitut. Gregorij Decimitertij, de publicandis resignationibus*, vt videre est apud *Flamin. de resignat. libro vndecimo quæst.* 7. *Gonzal. dict. glos.* 15. *numero* 85. vbi *num.* 86. dicit quod ista vacatio est ita fortis, & potens, vt quamuis reliquæ omnes vacationes comprehendantur sub clausula, vel alio quouismodo, vacatio tamen ista ob non factam publicationem nullatenus comprehenditur sub quibuscumque clausulis amplissimis, nisi specialiter exprimantur.

245 Trigesimo quarto vacat ipso iure beneficium curatum ob non seruatam formam *Constitut. Pij Quinti*, quæ incip. *In conferendis, sub data* 15. *Kalendis Aprilis* 1566. *Gonzal. glos.* 15. *num.* 88.

246 Trigesimo quinto vacant ipso iure omnia illorum beneficia, qui pro obtinendis beneficiis se ipsos pro aliis examini supponunt, vel annuas pensiones offerunt, aut beneficia impetrant pro aliis, vt ab iis aliquid consequantur : vel quando pro se ipsis impetrant beneficia cum intentione illa resignandi, reseruata sibi pensione, vel non reseruata ad fauorem aliorum, vt cauetur in *Constitut.* 33. *Pauli Quarti.* quæ incipit : *Inter cæteras, sub die vigesimo sexto Decembris* 1557. quæ irrogat pœnam excommunicationis in tales, à qua absolui nequeant, nisi à Pontifice, præterquam in mortis articulo, & priuationem omnium beneficiorum obtentorum. Ideoque inoleuit iam in Curia stylus, vt exigatur iuramentum à petente beneficium, quod non accipit animo illud dimittendi, *Flamin. de resignat. lib.* 9. *quæst.* 10. *numero* 4. *& 5.*

247 Trigesimo sexto vacat ipso iure beneficium per depositionem, & priuationem, cap. *ex litteris, cap. graue, de excessibus Prælatorum, Gonzal. glos.* 15. *num.* 97.

248 Trigesimo septimo vacat ipso iure beneficium per apprehensionem possessionis de beneficio collato à Papa ante litterarum expeditionem ex *Constitut.* 33. *Iulij Tertij sub* 27. *Maij* 1553. *Mandos. in reg.* 27. *de non iudicando iuxta formam supplicationis quæst.* 3. *à num.* 3. *Gonzal. dicta glos.* 15. *num.* 98.

249 Trigesimo octauo vacant ipso iure beneficia retinentis indebite scripturas spectantes ad Cameram Apostolicam, & illas non restituentis, necnon scientis, & non reuelantis, ex *Constit. Iulij III. sub vltima die Aprilis* 1552.

250 Trigesimo nono vacant ipso iure beneficia offendentium litigantes, in Romana Curia, eorumque Iudices, Aduocatos, & procuratores, vel notarios, vt habetur in *Constitut.* 11. *Alexandri VI. incip.* In eminenti Sedis, de qua *Mandos. cons.* 60. & 61. *Put. decis.* 102. *cum duabus seqq. lib.* 1. *Gonzal. glos.* 15. *numero* 100.

251 Quadragesimo vacant ipso iure beneficia per confidentiam, vt pote quando quis resignat alicui beneficium sub confidentia, quod resignatarius postea resignet alteri personæ resignanti dilectæ, vel in aliis casibus contentis in *Constitut. Pij IV.* incip. *Romanum Pontificem, sub Kalendas Iuny* 1569. de quibus *Flamin. de confident. q.* 58. *per totam.*

252 Omnes prædictos casus enumerare non inutile iudicaui, ex eo, quia nullum crimen, etiam priuatione dignum, inducit priuationem beneficij ipso iure, nisi sit iure cautum, nam in dubio præsumitur quis per sententiam priuandus, *Farin. in praxi crim. p.* 1. *q.* 19. *num.* 46. *Rebuff. de pacificis possess. n.* 318. *Gonzal. glos.* 15. *num.* 153. *plures per Nicol. Garciam par.* 11. *cap.* 10. *num.* 5. nonnulli etiam effectus ex priuatione ipso iure facta resultant.

253 Primus est, quod si vacat beneficium ipso iure ratione alicuius capitis ex supra relatis, vacat in ipsomet puncto, quo contrahitur matrimonium, aut emittitur professio, vel contrahitur delictum, &c. *Prob. in addit. ad Monach. in capit. fin. num.* 19. *de consuetud. Gonzalez glos.* 15. *num* 141.

254 Secundus est, quod committens delictum ob quod priuatur ipso iure, seu ipso facto beneficiis, seu officiis publicis, ita illorum amittit titulum, & dominium, vt ea in conscientia teneatur dimittere non solum post sententiam, sed etiam ante illam, *Flamin. de resignat. libro tertio quæst.* 1. *numero* 81. *Lorca* 1. 1. *disp.* 24. *de legib. mem.* 2. *§. vltim. Felin. in c. in nostra de rescrip. col.* 2. *numero* 12. *& 13.* contra plures defendit *Nic. Garc. dict. par.* 11. *capite decimo, numero* 18. *Gonzal. glos.* 15. *numero* 150. fructusque suos non facit, sed ad illorum restitutionem tenetur, vt per plures citatos à *Gonzalez glos.* 15. *numero* 150.

255 Tertius effectus est, quod cum quis est priuatus beneficio ipso iure, etiam in pœnam statim, nulla expectata sententia, nec citato possessore potest conferri, & impetrari, præsentatio, vel electio fieri, vt in cap. *licet Episcopus, de præbendis in 6. glos. verbo te non vocato, in capite primo de homicid. libro sexto Flamin. dict. quæst.* 1. *numero* 81. *Nicol. Garcia dicto capite decimo, numero* 23. *Gonzal. glos.* 15. *à numero* 148.

256 Vnde iam non poterit sic priuatus ipso iure beneficia in fauorem alicuius resignare plures per *Flamin. dict. quæst.* 1. *numero* 21. *Gonzal. glos.* 15. *a numero* 146.

Ad collationem, prouisionem,

257 De his verbis agit *Gonzal. glos.* 16. *&* 17.

Præsentationem,

Nota, quod beneficia iurispatronatus ecclesiastici sub hac reseruatione comprehendun-

tur, non ita beneficia iurispatronatus æque laici, vel mixti, de quo late cum amplissimis declarationibus *Gonzal. glos. 18. Nicol. Garcia part. 5. capite 1. numero 152. cum multis seqq.* & aliqua dixi supra hac *Alleg. n. 27.*

Electionem, & quamuis aliam dispositionem.

De quibus *Gonzal. glos. 19.* & *20.* ad quem se remittit *Nicol. Garcia d. cap. 1. num. 617.*

Quorumcunque collatorum.

258 Beneficia etiam ad vnius tantum collationem pertinentia sub hac reseruatione comprehenduntur, quia pluralitas illa resoluitur in suas singularitates, *l. falsa 35. §. fin. ff. de condit. & demonstr. l. Lucius septuagesimo octauo §. Caio. Seio, ff. ad Trebell.* ad quod plura adducit *Gonzal. glos. 21. à prin.* Capiunt hæc verba, non solum Ordinarios collatores, quales sunt Episcopi in suis diœcesibus, *Extrauag. execrabilis, §. cæterum ordinarios, de præbendis, Rebuff. in concord. titulo de collationibus §. præfati Ordinary, in gloss. verbo ordinarij, Gonzal. glos. vigesimo primo à numero trigesimo primo*: verum etiam extraordinarios, quibus nimirum competit collatio ex priuilegio, vel iure speciali, *gloss. verbo spectat, in capite cum clericus, decimo primo §. fin. de præbend. in 6. Nicol. Garcia d. capite primo numero 619. Gonzal. gloss. vigesimo primo numero decimo octauo* vbi *numero decimo nono* cum *Simon. q. 68. numero quarto*, limitat non procedere quando ius conferendi non esset perpetuum, sed temporale, putà ex indulto, seu priuilegio ad certum tempus, seu ad vitam, *& numero 39.* dicit, quod huius Regulæ reseruatio locum habet, quamuis collator sit in fundatione nominatus, & in eadem fundatione disponatur, quod in tali beneficio non intret reseruatio, dum tamen tale beneficium non sit iurispatronatus laicalis aut mixti.

Cætera, quæ ad explicationem singulorum sequentium verborum huius Regulæ desiderari possunt, sicut omnia supradicta doctissime glossauit *Hier. Gonzalez Hispan.* immoror ideo in illis explicandis nil amplius: illa vero quæ ad Episcoporum alternatiuam pertinent iam supra dixi *Alleg. 53.* dū agerem de eorum residentia in suis Ecclesijs facienda.

SVMMARIVM.

1 *Tempus semestre ad conferendum beneficium competit Episcopo.*

2 *Beneficia omnia vacantia, etiam in quibuslibet Cathedralibus, & aliis Ecclesijs, ab Episcopo ad quem collatio spectat, sunt conferenda.*

3 *Parochialium prouisio intra sex menses facienda est ab Episcopo quando earum collatio ad illum spectat, intra quatuor vero menses, quando ad Papam spectat.*

4 *Hospitalia, quæ conferuntur in titulum beneficij intra sex menses ab Episcopo sunt conferenda, si ad eum spectat collatio.*

5 *Menses sex dati ad conferendum incipiunt currere à tempore scientiæ vacationis.*

6 *Vacationis beneficij notitia præsumitur in Prælato consideratа per indicem beneficij qualitate.*

7 *Vacationis modo, & temporis illius longitudine, ac distantia locorum, fama quæ constituit Episcopum in negligentia de morte beneficiati, debet esse clara, & non dubia.*

8 *Mensis quilibet, vbi absolute de mense fit mentio, triginta dies continet.*

9 *Menses sex dati Ordinariis ad conferendum, computantur secundum Kalendarium, & secundum quem occurrunt.*

10 *Episcopus, vel is ad quem spectat collatio, si infra sex menses non disposuerit, collatio deuoluitur ad Superiorem.*

11 *Deuolutio debet probari gradatim de inferiori ad proximum Superiorem, & quilibet eorum habet sex menses ad conferendum à tempore scientiæ.*

12 *Menses sex dati Ordinariis ad prouidendum, vbi primum lapsi fuerint, statim potest Papa prouidere.*

13 *Deuolutio in exemptis immediatè Papæ subiectis, fit immediate ad Papam, vel Legatum de Latere.*

14 *Legatus non potest conferre beneficia ad Episcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Episcopus confert auctoritate propria.*

15 *Deuolutio in beneficijs vnitis respectu vicariæ non habet locum in vnitis mensæ Prælati, quæ numquam vacare censentur.*

16 *Beneficium de mensa Prælati illud dicitur, quod est perpetuò incorporatum mensæ Episcopali, aut Capitulari, seu Abbatiali*

17 *Beneficia deuoluta lapso semestre concesso Ordinario ad conferendum, non dicuntur de nouo vacare.*

18 *Deuolutio vbi fit gradatim ad quemlibet Superiorem, non currit semestre, quod sibi datur ad conferendum, nisi à die notitiæ.*

19 *Negligentia non præsumitur, sed probanda est, & non præsumitur ignorantia, nisi scientia probetur.*

EPISCOPVS INTRA QVOD tempus debeat de beneficijs vacantibus prouidere.

ALLEGATIO LVIII.

1 INdubitabilis, & apud omnes recepta est illa conclusio semestre tempus ad conferendum beneficium competere Episcopo, *capit. nulla secundo de conces. præbend. capite licet, de supplend. negligent. Prælat. Clementin. primo eodem titulo, Rebuff. in praxi titulo de deuolution. Aloys. Ricci. in praxi aurea, resolution. 184. numero primo*: latè *Nicol. Garcia de benefic. par. 10. cap. 2. à n. 1.* vbi *num. 2.* asserit habere locum non solum in collatione, sed etiam in electione.

2 Primo amplia de omnibus beneficijs vacantibus debere Episcopos, ad quos collatio spectat, intra sex menses prouidere, quamuis sint in quibuslibet Cathedralibus, & alijs Ecclesiis, tam secularibus, quam regularibus constituta, *Rebuff. in d. titulo de deuolution. numero quarto, & in concord. titulo de Regia ad Prælaturas nomin. §. primo verbo intra sex menses, Nicol. Garcia d. cap. secundo num. quinto.*

3 Secundo amplia in prouisione Parochialium, etiam stante *Concil. Tridentin. sess. vigesima quarta de reformation. capit. decimo octauo*, quando earum collatio ad Episcopos spectat, licet quando earum collatio ad Papam, aut alios spectat, debeant intra quatuor menses personam magis idoneam præuio concursu eligere, & electam illis significare, vt in *Constitut. Pii Quinti*, incip. *In con-*

ferendis Kal. April. 1566. refert Nicol. Garc. par. 9. cap. 2. num. 3.

4 Tertio amplia in hospitalibus, quæ conferuntur in titulum beneficij, Rebuff. dicto verbo intra sex menses, versic. item quando, Nic. Garc. dicta par. 10. capit. 2. num. 3.

5 Tempus illud sex mensium datum ad conferendum, est à tempore scientiæ vacationis numerandum, cap. quia diuersitatem, in fine, de conces. præben. d. capit. licet & ibi gloss. verbo notitia, Tiraquell. de retract. lignag. §. trigesimo quinto glos. quarta à numero primo. Azori. institut. moral. parte secunda libro 6. capit. 26. quæst. 10. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæst. 6. numer. 24. Flores de Mena variar. libro primo quæstione tertia numero sexto. praxis Episcop. part. 1. verbo Iurispatronatus, §. octauo dub. primo. Gonzalez ad regulam octauam Cancel. glos. 6. numer. 132. Aloys. Ricc. dict. resolut. 184. n. 1. Nicol. Garcia dicta part. 10. capit. secundo, numero 1. vbi numer. 43. resoluit quod de momento ad momentum, est huiusmodi computatio facienda. Et Rota Romana resoluit in vna Ciuitatis Castellanæ decimo octauo Iunij 1557. coram Illustrissim. Quiroga in sex mensibus datis Ordinariis ad conferendum computari diem termini, & in vna Placentina Parochialis de Malpartida vigesimo octauo Iunij 1585. coram Illustrissim. Seraphino, est inter impressas decis. 702. tenuit tempus sex mensium datum Ordinariis ad conferendum Parochiales ad eorum collationem spectantes per dictam Bullam Pij Quinti, quæ dicit à die vacationis, intelligi à die vacationis notæ, quamuis Episcopus nondum accepisset possessionem Episcopatus cum per ipsum steterisset, refert Nicol. Garcia d. p. decimo capit. secundo numer. 22. & 23. Sic etiam tempus quatuor mensium concessum Ordinariis ad collationem faciendam de beneficiis curam animarum habentibus, aliàs Sedi Apost. reseruatis, non currit nisi à die notitiæ vacationis habitæ, vt tentum fuit in Rota in vna Toletana beneficij 28. Nou. 1578. coram Illustr. Seraphino in impressis decis. 380.

6 Sed inde grauis dubitatio oritur, nempe quando ista notitia præsumatur in Prælato? in qua videtur resoluendum illam præsumi, cum etiam præsumatur habere certam notitiam beneficiorum vacantium in sua diœcesi, quia eam tenetur visitare singulis annis, capit. Ordinarius, de offic. Ordin. libro sexto Conc. Trid. sess. 14. de reform. capit. 8. Aloys. Ricc. in d. resolution. 184. n. 2. considerata per Iudicem beneficii qualitate, vacationis modo, & temporis illius longitudine, ac distantia locorum, Rot. decis. sexto de iurepat. in nouis, & in d. Toletana beneficii coram Illustrissim. Seraph. decis. 380. numero quarto prax. Episc. verbo Iurispatronatus, §. octauo dub. 1. & 2. Nicol. Garcia d. p. 10. c. n. 31. & ita prædicti sex menses incipiunt currere ab eo tempore, quo scire potuit, vel debuit Episcopus, vt tenuit Rota in vna Vicen. Paroch. Castri Tertioli decimo quarto Ianuar. 1611. coram R. P. D. Manzanedo, apud Farin. p. 2. tom. 1. decis. 323. numero primo, & ante tenuerat in vna Burgen. Canonicatus 27. Martii 1583. coram D. Bubalo, & in vna Maceraten. beneficii primi Iunii 1594. coram de Litta refert Nicol. Garcia d. p. decimo capite secundo numero 28. & 29. vbi numero 33. dicit in eadem Sacra Rota tentum fuisse famam, quæ constituit Episcopum in negligentia de morte beneficiati, debere esse claram, & non dubiam: & illam dicit dubiam si habuerit ortum à duobus, vel tribus, qui dicebant se audiuisse, vel quia affines, aut coniuncti, dato quod adesset fama de morte, tamen non fecerunt luctum, ad notata per Bart. in l. 2. §. quod si dubitetur, ff. quemadm. testam. aperiantur, vt per Achil. decis. 46. sewnic. de supplen. negli. Præl. sequitur Mascard. de probat. concl. 626. numero 11.

8 Mensis quilibet, vbi absolute de mense fit mentio, triginta dies continet, quia tot diebus Luna in circuitu Solis remoratur, & ad suas vices redit, cursumq. conficit. Greg. l. 5. titulo sexto part. 6. Menoch. de arbitr. casu 50. n. 8. cum seqq. Cald. Pereira 12. de resolut. emphyt. cap. 14. numero secundo, & de emptione capit. 4. numer. 21. Melch. Phæbos Lusitania decis. 51. n. 24. tom. 1. Alex. Trentasinq. variar. resol. lib. 2 tit. de dilat. resol. 2. n. 4.

9 Et dicti sex menses debent computari secundum Kalendarium, & secundum quod occurrunt, & iacent per totum circulum anni, & quod deficit de primo mense, accipiendum est de vltimo, ita glos. verbo mensem, in capit. quam sit, de electio. in sexto, vb. omnes, plures per Tanch. de matrim. lib. 2. disputat. vigesima quarta numer. 15. Nicol. Garciam d. cap. 2. num. 42. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 11. numero 7. & 8.

10 Ne Ecclesiæ diu maneant in suspenso, quod valde dispendiosum, & damnosum illis est, d. capit. quam sit, & ne iura ecclesiastica diu maneant incerto, arg. l. primo ff. de vsucapion. Rebuff. in praxi benefic. par. 1. titulo de deuolut. num. 8. ideo iura statuere, quod si Episcopus, vel is ad quem spectat collatio, infra sex menses non disposuerit, collatio deuoluitur ad Superiorem, vt ab Episcopo ad Metropolitanum, ab hoc ad Primatem, ab illo ad Patriarcham, & demum ad Summum Pontif. capit. licet, de supplend. neglig. Præl. capit. secundo de conces. præb. Rebuff. titulo de deuolut. numero septimo. Coras. de benef. par. 1. capit. septimo, numero octauo. Azori. institut. moral. par. 1. lib. 6. cap. 27. Cald. Pereira resp. 3. pro Alphonso de Penharanda numero 2. Cochier de iurisdict. Ordin. in exemptos, p. 4. q. 30. n. 3. Nicol. Garc. de benefic. par. 10. c. 3. n. 10. praxis Episc. part. 1. verbo beneficia, §. 2. in princ.

11 Vbi hoc intelligit quando hodie darentur omnes isti gradus, sed pro maiori parte ab Episcopo ad Archiepiscopum, & statim ad Papam fieri deuolutionem, & in vna Spoletana beneficiorum trigesimo primo Ianuar. 1594. coram Illustrissim. Mantica fuit resolutum deuolutionem debere probari gradatim de inferiori ad proximum superiorem, & quemlibet eorum habere sex menses ad conferendum à tempore scientiæ, refert Garcia d. par. decimo capit. tertio numer. 11. vbi numer. 42. post multos quos refert, resoluit deuolutionem fieri cum onere, & qualitatibus requisitis in prima prouisione, statim tamen, quod lapsum est primum semestre potest Papa prouidere, Gonzal. ad regular. 8. Cancell. §. primo præam. numero 5. & indicta Placentina Parochialis coram Illustriss. Seraphino dicta decis. 702.

12 Tentum fuit prouisionem parochialis intra sex menses fieri debere, aliàs Papam in conferendo præuenire posse tam potestate Ordinaria, quam vigore Bullæ Pij Quinti reseruantis beneficia, de quibus per Ordinarios collatores intra sex menses non fuit facta prouisio.

13 In exemptis immediatè Papæ subiectis deuolutio fit immediate ad Papam, vel ad Legatum de

latere, per *capit. licet, capit. sicut, de supplen. negligen. Prælat. Roman. consilio* 351. *Abb. in cap. graue, numero* 6. *& 7. de officio Ordin. & in d. capit. secundo de concessione præben. Selua de beneficio part.* 3. *quæstione quadragesima nona numero quarto. Rebuff. in concord. §. si quid vero, verbo ad alium, de collation. & d. titulo de deuolut. numero trigesimo sexto, versic. nono*, quos refert & sequitur *Cochier dict. quæst.* 30. *numer.* 5. Ratio est, quia ista deuolutio iuxta determinationem *Concilii Lateranensis in dict. cap.* 2. fit ad immediatum Superiorem, proximus autem Superior exemptorum est Papa, *capit. nulla, distinct.* 94. *capit. auctoritate*, cum ibi notatis, *de priuileg. in* 6. *Sel. dict. num.* 4. Non poterit igitur Legatus conferre beneficia ad Episcopum deuoluta ex negligentia Prælati Regularis exempti, quæ Episcopus confert auctoritate Apostolica, ita *Nicol. Garcia de benefic. parte quinta, capite* 3. *numero* 31. quia ab exempto regularibus fit deuolutio ad Ordinarium, qui Apostolica auctoritate conferet, *cap. cum singula, de præbend. in* 6. *Rebuff. tit. de deuolut. n.* 32. *Cochier dicta quæstione trigesima, n. octauo* vbi intelligit nisi Prælatus Regularis habeat alium Prælatum, cui immediate subiiciatur, tunc enim ad illum fiet deuolutio *Cardin. in Clementin. vnic. quæstione tertia de supplen. negligen. præl.*

15 Collatio, & deuolutio in beneficiis vnitis respectu Vicariæ, non habet locum in beneficiis vnitis mensæ Prælati, quæ numquam censentur vacare. *Flores de Mena variarum libro* 1. *quæst.* 10. *numero* 14.

16 Illud vero dicitur beneficium de mensa Prælati, quod est perpetuò incorporatum mensæ Episcopali, aut Capitulari, seu Abbatiali, & ideo numquam vacat, neque in tali beneficio datur negligentia in prouisione, *glos. verbo de mensa in dicta Clement. vnic. de supplenda neglig. prælat. Gonz. ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 5. §. *numer.* 63. *Farin. decis.* 204. *p.* 2. *tom.* 1.

17 Beneficia deuoluta lapso semestri concesso Ordinario ad conferendum, non dicuntur de nouo vacare, *Gonzal. ad regularem octauam Cancelt. glos.* 15. §. *secundo numero vigesimo & vigesimo primo & glos.* 24. *d n.* 78. quærit si Cardinalis collator non contulit beneficium, quod vacauit in mense, aliàs Apostolico, infra sex menses, ita quod sit locus deuolutioni ad Superiorem, an tunc possit conferre Archiepiscopus, qui Cardinalis non est, seu alius, ad quem de iure competit deuolutio, an vero solus Papa?

18 Cuilibet autem Superiori ad quem gradatim fit deuolutio non currit semestre, quod sibi datur ad conferendum, etiamsi deuolutio fiat à patrono laico, qui tantum habet quadrimestre, nisi à die notitiæ, *Rota decis. sexto de iurepatronatus in nouis, Lamb. parte tertia libri secundi quæst.* 2. *articul.* 8. *Card. Seraphin. Rot. Romanæ decis.* 380. *Aloysius Ricc. in praxi fori Ecclesiastici resolution.* 155. *versiculo tum secundo, praxis Episcopal. parte prima verbo beneficia,* §. *tertio* ibi à die deuolutionis, vel verosimilis notitiæ, *Nicol. Garcia dicta parte decima capite tertio numero nono*, vbi *numero decimo* dicit in *vna Calciaten.* coram *D. Orano de anno* 1584. fuisse resolutum deuolutionem ad Papam non probari, nisi constet de lapsu temporis Superioribus etiam præfixi, & *numero decimo sexto* quod qui impetrat certo modo tanquam deuolutum debet probare deuolutionem, negligentia enim non præsumitur, sed probanda est *l.* 3. §. *si ad diem, ff. de re milit. Afflict. decis. decima tertia numero decimo octauo. Grat. consil.* 100. *numero primo libri secundi. Cochier dicta quæst.* 30. *numero* 18. & præsumitur ignorantia nisi scientia probetur, in nostris terminis *Rebuff. d. tit. de deuolut. numero* 12. post *Lambertin. & Mascard.* dicit *Nicol. Garcia dicta par.* 10. *capit.* 3. *numero* 23. vbi *numero* 22. tenet, quod Iudex arbitrabitur an prædictus Superior præsumatur scire ex qualitate beneficij, modo vacationis, quantitate temporis, distantia locorum, & fama.

SVMMARIVM.

1 *Commenda alicuius Ecclesiæ in perpetuum datur, cum committitur alicui, vt eam administret, & regat dum viuit in sui vtilitatem, cum facultate disponendi de fructibus, sicut verus beneficiarius.*

2 *Commenda perpetua beneficij est titulus canonicus.*

3 *Commendam perpetuam habentes non se promouentes infra annum incidunt in pœnam cap. licet canon, de elect. lib. sexto.*

4 *Incompatibilitatem inducit commenda perpetua.*

5 *Commenda perpetua potest resignari, vel permutari.*

6 *Ordinarius nullus inferior Papa potest perpetuò commendare.*

7 *Ecclesiam commendans Papa simpliciter alicui in perpetuum, hoc est, ad vitam eius commendare videtur.*

8 *Ecclesia simpliciter commendata per Papam alicui, commendatarius tunc non habet liberam potestatem statuendi de eius fructibus.*

9 *Ecclesiam ad certum tempus commendatam per Papam non potest Episcopus conferre post elapsum tempus.*

10 *Commenda ad tempus dicitur cum Ecclesia Pastore, vel debito sibi ministro destituta, vel viduata alterius fidei, & curæ committitur.*

11 *Commendare nihil aliud est, quam deponere.*

12 *Commendatarius ad tempus non facit fructus suos, imo tenetur de eis rationem reddere.*

13 *Commendatarius, ad tempus, nec resignare, nec permutare potest beneficium sibi commendatum.*

14 *Commendare Ecclesiam alicui ad tempus regendam, res est antiqua, & in Ecclesia vsitata.*

15 *Commendare potest Episcopus parochialem Ecclesiam, & alia beneficia, quibus inest cura animarum ad sex menses.*

16 *Commendare Abbatias, Prioratus, & Præposituras, beneficiaq. Regularia solus Papa potest.*

17 *Commenda perpetua, quæ datur de beneficio, seu Prioratu Regulari, non requirit professionem.*

18 *Commendatarius potest ad libitum reuocari, ad nutumque remoueri per Episcopum, etiam ante semestre finitum.*

19 *Commendatarius coram Ordinario absolute, & simpliciter commendationi cedere potest.*

20 *Commendationis etiam ad tempus debet fieri mentio, vbi ipsa impetratur.*

21 *Commendatum beneficium, siue in perpetuum, siue ad tempus non vacat per obitum commendatarij, sed vacat semper, vt prius.*

22 *Commendare Ecclesiam, seu beneficium non potest inferior Episcopo, nisi habeat iurisdictionem quasi Episcopalem.*

23 *Commendari non potest Parochialis Ecclesia Episcopi auctoritate, nisi Clerico ætatem legitimam habenti, vi-*

delicet ad Sacerdotium promoto.

24 *Declaratur Concil. sess. 24. de reformat. cap. 18. in principio, & num. 25.*

26 *Vicario Parochiali simpliciter dato congrua debetur portio, nec Episcopus à principio fructus omnes eidem assignare potest, nisi ad congruam portionem, & sustentationem essent necessarij.*

27 *Deputatio Vicarij non est de forma concursus, & prouisionis.*

EPISCOPVS QVAS Ecclesias, & ad quod tempus commendare possit?

ALLEGATIO LIX.

1 Ecclesiæ Parochiales in perpetuum, vel ad tempus commendari possunt; in perpetuum commendatur Ecclesia cum committitur alicui, vt eam administret, & regat, dum viuit in sui vtilitatem, cum facultate disponendi de fructibus, sicut verus beneficiarius, *Nicol. Garcia de benefic. par. 4. capit. 4. numero 7. Azori. institut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 31. quæst. prima in fine.*

2 Hæc enim commenda perpetua beneficij est titulus canonicus, *cap. si plures 21. quæst. 1. cap. dudum, il secondo, de election. Mandos. in reg. de verisimili, quæst. 3. numero 1. & in reg. 32. quæst. 7. numero 12. Pute. decis. 158. numero 4. lib. 1. Rot. decis. 765. numero 5. parte 3. diuers.* quos refert, & sequitur *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 5. §. 8. numero 2. Rebuff. de pacif. possess. num. 35. Flamin. de resignat. lib. 2. quæst. 17. num. 11.* itaut pœna, *cap. licet canon, de elect. libro 6.* contra non promouentes se infra annum, habeat locum in his commendatarijs perpetuis, *Clem. in dgro, paragraph. Caterum, de statu monach.*

3 Ibi, infra annum computandum à tempore collationis, & commissionis, *Gonzal. d. paragraph. 8. numero 7. & 8.* & incompatibilitas inducta à *cap. de multa, de præbendis, & Extrau. execrabilis, eodem tit.*

4 Habeat locum in his commendis perpetuis *Gonzal. d. paragraph. 8. numero 20. Nicol. Garcia d. cap. 4. à numero 33.*

5 Nam ex quo commendatarius ius, ac titulum in beneficio sibi in perpetuum commendato consequitur, vt supra dictum est, ideo illud resignare, etiam in fauorem, ac permutare valet *Flamin. d. q. 17. num. 9. & 19.*

6 Nullus Ordinarius inferior Papa potest perpetuò commendare *Lab. Zeibi. de benefic. & pensionibus capit. 7. numero 2. Nicol. Garcia d. capit. 4. numero 13.* per *cap. nemo deinceps, 15. de elect. in 6.*

7 Si verò Papa Ecclesiam commendet simpliciter, hoc est, nec certum tempus, nec perpetuum exprimendo, in perpetuum, hoc est, ad vitam eius, commendare videtur; quia cum non in perpetuum, sed ad tempus commendat, solet certum illud tempus exprimere, *Azori d. cap. 31. quæst. 12.* vbi *quæst. 19.*

8 Resolvit, quod quando Papa sic simpliciter, nulla alia adiecta clausula, alicui beneficium, vel Ecclesiam commendat, Commendatarius tunc non habet liberam potestatem de fructibus eius statuendi, quia solet Papa cum Ecclesiam in perpetuum commendat clausulam apponere his verbis. Vt commodius onera sustinere queas, de alicuius subuentionis auxilio prouidere cupientes, tale Monasterium, vel beneficium auctoritate Apostolica concedimus, commendamus, & prouidemus, per te quandiu vixeris, tenendum, & possidendum, ita quod durante commenda huiusmodi de fructibus, reditibus, & prouentibus ipsius disponere & ordinare valeas, sicut veri Abbates ipsius beneficij, qui fuerunt pro tempore, ordinare, & disponere potuerunt, & debuerunt, alienatione tantum bonorum immobilium, & pretiosorum mobilium ipsius beneficij tibi penitus interdicta.

9 Aduertendum maximè est, quod vbi Romanus Pontifex Ecclesiam ad certum tempus commendauit, non potest Episcopus conferre post elapsum tempus, quia eo ipso, quod Papa commendauit censetur affecta, vel reseruata, hoc est, ipsius iuri, & potestati ita subiecta, & obnoxia, vt eam nullus conferre queat, ita *Azori. d. c. 31. q. 7.* & plures quos refert, & sequitur *Nic. Garcia d. cap. 4. numero 68.*

10 Ad tempus alicui commendatur Ecclesia cum Pastore, vel debito sibi ministro destituta, vel viduata alterius fidei, & curæ committitur, donec idoneum Rectorem acceperit, *Azori. d. c. 31. q. 1. Gonzal. d. paragraph. n. 35. Nic. Garc. d. c. 4. n. 7.* ac proinde is, cui Ecclesia commendatur, sit depositario, & cõmodatario similis, cum Ecclesia causa custodiæ tantum ei concedatur, *Menoch. remed. 15. recuper. possess. n. 38. cum siqq.*

11 Nam commendare nihil aliud est, quam deponere, *l. commendare, ff. de verb. signif. l. Lucius, 24. ff. depositi, glos. verbo cõmendare, in d. c. nemo deinceps, Pute. decis. 25. n. 2 lib. 1. Azori. d. q. 1. Gonzal. d. paragr. 8. n. 38. Nic. Garc. d. c. 4. n. 6* Et ideo non facit fructus suos, sicut depositarius, *glos. d. verbo commendare, Gonzal. d. paragraph. 8. n. 39.*

12 Imo tenetur de eis rationem reddere, *c. placuit 10. q. 3.*

13 Et ideo nec resignare, nec permutare huiusmodi beneficiũ, si ad tempus cõmendatũ sit, valet *Flamin. d. q. 17. n. 2.* quia nec in re, nec ad rem in illo ius habet. *Gonzalez d. paragraph. 8. num. 37.*

14 Commendare Ecclesiã alicui ad tempus regendam res est antiqua, & in Ecclesia vsitata, à tempore *Gregorij I. & Leo IV. in cap. qui plures 21. q. 1.* decreuit, vt in vna Ecclesia titulatus, alteram sibi commendatam posset habere; nam olim Ecclesiæ commendari consueuerunt ad tempus, donec idoneus Rector eligeretur, & crearetur, & quia sæpe Rectorũ electio ob dissidia & lites differebatur, commendari cœperũt Ecclesiæ ad sex menses, vt in c. isu *d. n. nemo deinceps*, vbi disponitur, quod huiusmodi commendę temporales, quæ fiunt ad vtilitatem Ecclesiæ, non possunt concedi, nisi per vnum semestre, & ex euidenti necessitate, vel vtilitate ipsius Ecclesiæ suadente, licet finito illo semestri, si adhuc durabat eadem necessitas, vel vtilitas, poterat per aliud semestre commendari, vt declarat *glos. sibi verbo durare, Rebuff. in praxi tit. de commenda, num. 65. Gonzal. d. §. 8. n. 35.*

15 Potest igitur Episcopus Parochialem Ecclesiam ad prædictos sex menses commendare, & alia be-

neficia, quibus ineſt animarum cura; ſimplicia vero cõmendari non ſolent. Cæterũ Abbatias, Prioratus, & Præpoſituras ſolus Papa commendat, ſolus item ipſe ius habet commendandi beneficia Regularia quoniam exempta ſunt, ita *Azor. d. cap. 31. q. 15.* ac ſeculari de regulari prouidet in commendam, & è contra, *Rebuff. d. tit. de commenda, n. 7. Nicol. Garcia d. cap. 4. n. 26.* vbi *n. 27.*

17 Reſoluit, quod quando beneficium, ſeu Prioratus Regularis datur in commendam perpetuam nõ requiritur profeſſio, *& n. 28.* quod habens in commendam beneficiũ Regulare cogi non poteſt profiteri religionem, ſicut habens in titulum cogeretur.

18 Epiſcopus, qui ad ſex mẽſes Parochialem commendauit, non poteſt ante ſemeſtre tẽpus nutu ſuo commendationem reuocare, niſi adiecerit clauſulam, donec ipſe voluerit, *gloſ. in d. c. nemo, Rebuff. d. d. tit. de commendis, numero 58. Azor. d. c. 31. q. 6. verſ. quæres.* Verius tamen credo huiuſmodi commendatarium, cum nec in re, nec ad rem ius habeat, vt ſupra dixi poſſe ad libitum reuocari, ad nutumq. remoueri, *gloſ. in c. ſi conſtiterit, de accuſ. & in c. qui plures, 21. q. 1. Mandoſ. reg. 19. q. 3. n. 8. Gonzal. d. §. 8. n. 35. & 37. Nicol. Garci. d. cap. 4. à n. 53.* vbi diſtinguit *n. 54. & 55.*

19 Ita etiam poterit dictus Commendatarius coram Ordinario abſolute & ſimpliciter commendationi cedere, non tamen gratia, & fauore alterius, quia ius, & titulum in beneficio non habet, vt ſupra dixi, & intra ſex menſes poteſt Epiſcopus quãdocunq; voluerit Eccleſiam commendatam repetere, *Azor. d. c. 31. q. 8.* vbi *q. 13.* reſoluit Epiſcopo commendante Eccleſiam Parochialem Titio ad ſex menſes poſſe ipſum Titium à Papa impetrare temporis prorogationem, antequam prædicti ſex menſes prætereant, quia illis elapſis non habebit locum prorogatio, cum totum, quod fecerat Epiſcopus finitum ſit, ac proinde Eccleſia deſinat eſſe commendata.

20 Illud impræſentiarum eſt omnino aduertendũ, quod in impetratione Eccleſiæ commendatæ, etiam ad tempus, debet fieri mentio commendationis, alias impetratio eſſet ſubreptitia, ac proinde irrita & inanis, *Archid. Domin. & Franch. in d. c. nemo deinceps, Azor. d. c. 31. q. 6.* quia Eccleſia commendata non omnino vacare dicitur, cum eius poſſeſſionem, & adminiſtrationem commendatarius habeat: tum quia Papa iuri alicuius derogare non creditur, *c. ſuper eo, de offi. de leg. c. quamuis, de reſcrip. in 6.*

21 Deinde notabis, quod beneficium commendatum, ſiue in perpetuum, ſiue ad tempus, non vacat per obitum Cõmendatarij, ſed vacat ſemper, vt prius, itaut non ſit attendendus menſis, nec locus, in quo Cõmendatarius obierit, *Put. deciſ. 25. n. 6. lib. 1. Nau. in man. c. 25. nu. 126. & conſ. 30. de præben. in antiq.* alias *28. in nouis, Sayr. in florib. deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 31. Flam n. de reſig. lib. 2. q. 19 n. 13. Gonzal. d. §. num. 48. cum ſeqq. Nic. Garcia d. cap. 4. num. 64.*

22 Inferior. Epiſcopo non poteſt Eccleſiam, ſeu beneficium commendare, etiamſi ius habeat conferendi beneficium priuilegio, præſcriptione, vel conſuetudine, *Domin. in d. c. nemo deinceps, numero 14. & ibi Franch. numero 8. Gãbar. de officio Legati lib. 4. rub. de poteſtate Legati in commendando beneficia q. 21. à numero 165. Cuch. in inſtit. maiorum lib. 3. tit. 6. numero 46. Flamin. de reſignat. lib. 7. quæſt. 10. num. 23. Azori. d. cap. 31. quæſt. 11. Nicol. Garc. d. cap. 4. numero 8.* Niſi habeat iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, quia tunc poterit beneficia commendare ad tempus, ſicut Epiſcopus. *Flores de Mena variar. quæſt. libro 3. q. 24. numero 16. Nicol. Garcia d. cap. 4. numero 12.*

23 Parochialis Eccleſia non poteſt Epiſcopi auctoritate commendari, niſi clerico ætatem legitimam habenti, videlicet annũm vigeſimum quintum agenti, & nonniſi ad Sacerdotium promoto, vt poſſit interim Sacerdotis munus, & officium obire, ſic habetur *in d. c. nemo deinceps, Azori. dicto libro 6. capit. 8. quæſt. 7.*

24 Attento iure nouiſſimo *Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 18. in princip.* debet Epiſcopus ſtatim habita notitia vacationis Eccleſiæ (ſcilicet Parochialis) antequam vllum fiat examen, (vt declarauit ſacra Congreg.) ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium, cum congrua, eius arbitrio, fructuum portionis aſſignatione, conſtituere, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore prouideatur, de quo *Iacob. de Graff. in aureis deciſ. par. 2. lib. 2. c. 26. numero 28. Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. p. 2. cap. 18. numero 52. Aloyſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 375. in prima edit. & reſol. 495. nu. 3. in 2. edit. Vitian. in praxi iuriſpatron. par 2. li. 8. c. 8.* etiamſi inſtitutio pertineat ad inferiorem, *Franc. Leo, & Vitian. dictis locis*, vel ad collationem aliorum, vt reſoluit *Nicol. Garcia de benefic. p. 9. cap. 2. numero 10.* et ita Commendæ, quæ ad ſex menſes in Eccleſijs curatis fieri poterant ab Ordinarijs, iuxta *d. c. nemo deinceps*, amplius poſt Conc. locum non habent, cum debeat in eis deputari Vicarius ad formam ſupradictam relatam in *Conc. Trid. d. c. 18.* ita declarauit *Sacra Cong.* teſte *Nic. Gare. d. par. 4. cap. 4. num. 15.*

25 Eo tendunt verba illa, ſi opus fuerit, quia in eadem Eccleſia poſſent adeſſe alij Miniſtri Sacramentorum, qui interea curam quoque illam, quæ ad defunctum ſpectabat, exercerent, vel aliqui vicini Parochi libenter idem præſtarent, aut alij ſimiles caſus eucnirent, quibus appareret, non opus eſſe conſtituere alium Vicarium, ita à *S. Cong.* deciſum refert *Nic. Gare. d. cap. 2. num. 13.*

26 Vicario Parochiali ſimpliciter dato, non omnes fructus, ſed congrua portio debetur, nec Epiſcopus à principio fructus omnes eidem aſſignare poteſt, niſi ad congruam portionem, & ſuſtentationem eſſent neceſſarij, *Nauarr. conſ. 5. ſub tit. de officio Ord. n. in nouis. Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 17. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 16. & num. 19.*

27 Dicit in Rota deciſum huiuſmodi Vicarij deputationem non eſſe de forma concurſus, & prouiſionis.

SVMMARIVM.

1 *Vicarium conſtituere quando debeat Epiſcopus occurrente Parochialis Eccleſiæ vacatione, oſtenditur.*

2 *Vicarij deputatio ab Epiſcopo facienda in vacatione Parochialis Eccleſiæ, non poteſt impediri à collatigantibus, etiam interpoſita appellatione ab electione Oeconomi.*

3 *Vicarij deputatio occurrente parochialis Eccleſiæ vacatione ſpectat ſemper ad Epiſcopum, vel illo defuncto, ad Capitulum Sede vacante, in cuius dioeceſi Parochialis exiſtit,*

existit, etiamsi eius institutio pertineat ad inferiorem.

4 Casus proponitur, qui accidit in vacatione Thesaurariæ dignitatis, de qua Auctor prouisus fuit, circa commendationem Parochialium dictæ Thesaurariæ annexarum inter Illustriss. Archiepiscopum Bracharensem & Colleg. Vimar. Priorem.

5 Commendare Ecclesiam, seu beneficium non potest inferior Episcopo.

6 Natale vt vnusquisque diligat naturale est.

7 Vimaranum oppidum quondam Lusitaniæ caput, vbi primus eius Rex natus fuit.

8 Vimaranum oppidum antiquissimum est.

9 Vimaranum multis Sanctorum corporibus exornatur.

10 Beati Gualteri corpus, qui fuerat Seraphici P. discipulus, in Cœnobio S. Francisci oppidi Vimaranen. situm est, ac multis claret miraculis.

11 Collegiata Ecclesia Vimaranen. Lusitaniæ inter omnes insignis, & antiqua est.

12 Constitutio Pij Quinti refertur.

13 Concursus in vacatione Parochialis Ecclesiæ debet fieri iuxta formam Concilii, aliàs cellatio erit nulla, & Papæ postea reseruatur.

14 Concursu conferuntur per viam regulæ beneficia ea, quæ curam habent animarum.

15 Concursus in beneficiis curatis reseruatis Sedi Apostolicæ, quomodo faciendus ostenditur.

16 Concursus edicta debent proponi si beneficium curatum iuris patronatus Ecclesiæ in mensibus Apostolicæ Sedi reseruatis vacauerit, & Ordinarius nulla habita ratione patronorum idoneum eligere, ac Romam mittere potest.

17 Concursus forma, quam Concilium præstitit in conferenda parochiali, quæ sit iuris patronatus mere Ecclesiastici, seruanda est, etiamsi Ecclesia sit iuris patronatus partim Ecclesiæ, partim laici, vel pro duabus partibus pertineat ad laicum.

18 Examen per concursum fieri non debet in vacatione Parochialium, quæ sunt iuris patronatus laicorum, sed sufficit quod deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in Diœcesana Synodo deputatis, & idoneus iudicetur.

19 Examen per concursum in vacatione Parochialium, quæ sunt iuris patronatus laicorum, quando sunt plures præsentati, & tunc Episcopus eligere potest, quem cæteris magis idoneum iudicauerit.

20 Iuspatronatus deuolutum ad Ordinarium confertur per concursum pro ea vice.

21 Examen per concursum fieri non debet in resignationibus Parochialium factis in manibus Papæ in fauorem.

22 Declaratur Concil. Trid. sess. 24. c. 18. de reform. ibi, per resignationem etiam in Curia.

23 Examen per concursum quando requiratur in permutationibus Parochialium ostenditur.

24 Abbatiæ dignitas concursu non confertur, quamuis vnita sit ei perpetuò, & accessorie Parochialis Ecclesia.

25 Dignitas, quæ Parochialem perpetuo, & accessorie vnitam habet, concursu non confertur.

26 Parochialis Ecclesia, quæ est vnita Canonicatui, concursu non confertur.

27 Parochialis, cui vnitus est Canonicatus, assumit naturam, consuetudines, & priuilegia illius.

28 Beneficium curatum, quod vere est dignitas, non est conferendum per concursum.

29 Dignitas habens curam animarum in Ecclesiis Collegiatis concursu non confertur, nec in illâ examen est necessarium, quale requiritur in Parochialibus.

30 Cura animarum, quæ in Ecclesia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios, concursu non confertur.

31 Parochialis Ecclesia, quando est subiecta Monasterio, vel annexa, aut de eius mensa, concursu non confertur.

32 Vicariæ perpetuæ Parochialium vnitarum concursu non conferuntur.

33 Beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri consueuerunt, concursu non sunt conferenda.

34 Prioratus Regulares habentes curam animarum soliti commendari secularibus, concursu non conferuntur.

35 Parochiali, quam quis acquirit per regressum, non est necessarium examen per concursum, si eam iam possedit.

36 Beneficia simplicia concursu non conferuntur.

37 Parochialis litigiosa concursu non confertur.

38 Parochialis, quando esset exigui redditus, aut nullus esset, qui velit examinari, vel ob diſsidia, aut grauiores rixas, absque concursu conferri potest.

39 Approbatus, & electus per concursum, si non vult consentire pensioni, quæ à Papa super beneficio reseruatur, tunc Papa solet beneficium alteri conferre absque concursu.

40 Inferiores Episcopo habentes ius conferendi non possunt facere concursum.

41 Vicarius Episcopi etiam Episcopo non impedito, potest mandare, vt coram se examen fiat.

42 Inferiores exempti habentes proprium districtum, & Episcopalem iurisdictionem, habent facultatem faciendi concursum.

43 Edictum est de substantia, atque de forma in concursu Parochialium.

44 Edictum debet apponi ab Ordinario loci, vbi existit beneficium, & ibidem examen est peragendum, etiamsi ab Ordinario alterius diœcesis sit conferendum.

45 Edictum debet remanere affixum ad valuas Ecclesiæ per spatium decem dierum, quod per aliud simile poterit prorogari, non vltra.

46 Termino elapso per edictum ad examen constituto, nullus est admittendus, quod limitatur certis in casibus.

47 Termino edicti transacto, omnes qui descripti fuerint ab examinatoribus in Synodo diœcesana deputatis, examinari debent.

48 Examinatores semel in Synodo deputati, si Synodus quotannis non fiat, munus suum debent exercere, donec Synodus habeatur.

49 Examinatorum Synodalium officium expirat, si anno elapso aliqui ex eis mortui fuerint.

50 Examinatores Synodales si non adsint eo tempore, quo debet fieri prouisio per concursum, potest Episcopus, non obstante Concilij forma, deputare nouos examinatores absque celebratione Synodi.

51 Concursus faciendus est, etiamsi vnus tantum, vbi alij non adsunt, se describi faciat ad illum, cui si idoneus inueniatur, beneficium est conferendum.

52 Examinatores Synodales nihil prorsus occasione examinis, nec ante, nec post accipere possunt.

53 Examinatoribus deputatis in Synodo pro concursu Parochialium non potest Ordinarius statuere aliquod stipendium, etiam minimum, nisi contrarium vsu receptum sit, vt in aliquibus Hispaniæ Eccles.

54 Simoniæ vitium cur tam ipsi examinatores, quam alij dantes incurrant? ostenditur.

55 Simonia committi potest ex parte competitorum, si duo concurrentes ad beneficium, alter ad impedimentum tollendum alij pretium det, vt à concursu desistat, & sic solus existens ipse obtineat.

56 Simonia committitur si fieret pactio, quod alter alteri in concursu defectus, vel exceptiones non opponat.

57 Examinatores ad beneficia scientiam examinandorum, iuxta beneficiorum qualitatem debent attente rimari.

58 Dignitates omnes, & saltem dimidia pars Canonicatuum in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis insignibus, vbi id commode fieri potest, hortatur Concilium, vt non nisi Doctoribus, vel Licentiatis in Theologia, aut iure Canonico conferantur.

59 Dignitatibus sine sedis Apostolicæ auctoritate, non licet onus imponere, quod quis nisi graduatus non possit eas obtinere.

60 Archidiaconi, qui vel curam habent animarum, vel iurisdictionem, in omnibus Ecclesijs, vbi id fieri potest, Magistri, seu Doctores, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico debent esse.

61 Decanus nullo Concil. Trid. decreto iubetur, vt necessario sit Magister, seu Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico.

62 Scholastria conferenda est Doctori, vel Magistro, aut Licentiato in Theologia, vel iure Canonico, aliàs prouisio est nulla.

63 Dignitas principalis in Ecclesia Collegiata exempta conferri debet Doctori, vel Licentiato, vt principalis dignitas in Cathedrali, non tamen necessario.

64 Dignitas principalis in Collegiata requirit ætatem vigintiquinque annorum incœptorum, cum habeat curam animarum in foro interiori, & exteriori.

65 Dignitates in Cathedralibus possunt obtineri ab habentibus ætatem viginti duo annorum, nisi habeant curam animarum principaliter, secus si accessorie.

66 Ætas viginti duorum annorum, quæ requiritur ad dignitates in Cathedralibus, debet esse completa, & non sufficit si vigesimus secundus annus sit incœptus.

67 Dignitates in Collegiatis possunt obtineri ab habentibus decimumseptimum annum.

68 Pœnitentiarius Canonicus Ecclesiæ Cathedralis debet esse Magister, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum 40. seu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur.

69 Canonicatus in Cathedralibus, quam requirit scientiam, ostenditur.

70 Canonicatus in Cathedralibus quam requirit ætatem, sub distinctione demonstratur.

71 Canonicatus Collegiatarum Ecclesiarum possunt obtineri ab habentibus ætatem quatuordecim annorum ex dispositione iuris, etiamsi habeant Parochiales sibi accessorie vnitas.

72 Beneficium simplex consequi volenti, satis est si Canonicas Horas recitare, ac construere sciat.

73 Beneficium simplex nullus ante decimumquartum annum potest obtinere.

74 Beneficium simplex ex dispensatione Summi Pontificis infanti potest conferri.

75 Episcopus non potest indulgere cuiquam, vt ante decimumquartum annum incœptum, beneficium simplex obtineat, quod si faciat, peccabit mortaliter, & collatio erit nulla.

76 Beneficium simplex, vt possit obtineri, sufficit quod decimusquartus annus sit cœptus, quamuis non sit expletus.

77 Fundationi standum est, qua statutum fuit, vt beneficium simplex, etiam minor quatuordecim annorum consequi valeat, cum ei non fuerit derogatum per Concilium Trident.

78 Ætas quatuordecim annorum, quæ desideratur ad beneficium simplex, requiritur, etiamsi illud daretur per viam præsentationis, electionis, aut alterius cuiuscunque prouisionis.

79 Pensio non potest obtineri, nisi ab habente ætatem quatuordecim annorum.

80 Curata beneficia quam peritiam flagitent, ostenditur.

81 Curata beneficia qui vult obtinere, debet esse constitutus in ætate vigintiquinque annorum incœptorum.

82 Curati beneficij collatio potest fieri prima tantum tonsura initiato, dummodo in ea sit ætate, vt intra annum ad sacerdotium promoueri possit.

83 Beneficium curatum obligat ad promotionem sacerdotii spacio vnius anni, aliàs vacat Parochia ipso iure.

84 Declaratur tex. in cap. licet canon, de elect. lib. 6.

85 Præsentatus, seu electus ad beneficium, potest absens institui ab Episcopo, si ei notum sit esse idoneum notorie.

86 Examen in Parochialibus præcise necessarium est, nec omitti potest, ex eo quod prouisus notorie dignus sit, etiamsi esset famosissimus Doctor, vel Vicarius Episcopi.

87 Reprehenditur Nicol. Garc.

88 Laudatur Illustriss. D. Marcus Aurelius Meraldus.

89 Examinatus, & approbatus semel ad vnum beneficium simplex, non amplius examinatur ad aliud simile.

90 Beneficium superius, qui est adeptus examinari denuo debet, vel si ad simile beneficium promoueatur in Ecclesia tamen, vel loco ampliori, maioritue, aut nobiliori.

91 Examinari denuo debet promotus ad simile, & æquale beneficium, si in priori examine minus idonee, & apte respondit, aut si creditur eum post examen se negligenter in studio litterarum gessisse.

92 Examinatores peracto examine debent eos ex communi sententia renunciare Episcopo, quos idoneos reperierint, vel data causa eos ad Ordinarium remittere.

93 Examinatores ab Episcopo, vel Vicario, quibus beneficia prouideri incumbit, tenentur significare, & subscribere quis sit dignus, & quis dignior sub peccato mortali.

94 *Examinatorum relatio quominus executionem habeat, non potest impediri per vllam deuolutionem, aut appellationem, etiam ad Sedem Apostolicam interpositam.*

95 *Examinatores tenentur examen facere de ætate, moribus, doctrina, prudentia, & alijs rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis, itaut non sufficiat solum de scientia.*

96 *Examinatorum vota quomodo danda, ostenditur.*

97 *Examinatoribus non incumbit, sed ad Episcopum spectat eligere ex approbatis magis idoneum sub peccato mortali, licet in foro exteriori non inualidetur actus si prætermisso digniore eligatur dignus.*

98 *Restituendi nulla obligatio contrahitur, si digniore prætermisso dignus eligatur, cum nullum iustitiæ ius per oppositionem illi acquiratur.*

99 *Beneficium digno diœcesano omisso digniore alterius diœcesis, absque peccato conferri potest.*

100 *Beneficium digno vbi confertur omisso digniori cum exiguitate damni, non committitur peccatum mortale.*

101 *Graduatus in aliqua scientia, & litteratus, & maiori habilitate præditus præfertur his qualitates non habenti.*

102 *Doctus minus modo idoneus, cuius mores sunt noti, & approbati, præfertur doctiori, cuius vita ignoratur.*

103 *Dignus de gremio Ecclesiæ potest eligi posthabito digniore extraneo.*

104 *Appellans à iudicio, seu electione examinatorum quomodo audiendus sit, ostenditur.*

EPISCOPVS IN VACATIONE parochialis Ecclesiæ, & in concursu, ac examine faciendo, quæ constituere debeat?

ALLEGATIO LX.

1 OCcurrente Parochialis Ecclesiæ vacatione, vacatione, vel intra quadrimestre nemine præsentante, aut inter præsentatos à compatronis lite durante, debet Episcopus in ea Vicarium constituere, qui res Ecclesiæ custodire, & administrare debeat, eiusque onera sustinere, quorum rationem reddere tenetur, taxata sibi competenti mercede, donec de Rectore prouideatur, probat de iure *tex. in cap. cum vos, de officio Ordin.* & habetur *in Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 18.* cum multis adductis per *Bornign. decis. 11. numero 53. par. 3. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. part. 2 cap. 18. numero 52. Lambertin. de iure patron. lib. 2. par. 2. quæst. 1. num. 29. Iacob. de Grassis in aureis decis. lib. 2. cap. 26. numero 28. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 575. in prima edit. & resolut. 495. numero 3 in secunda edit.* vbi etiam cum *Bornign. decis. 37. numero 51. & 52. par. 2.*

2 Resoluit non posse impediri à collitigantibus, etiam interposita appellatione ab electione œconomi *Vivian. in praxi iurispatron. par. 2. libr. 8. cap. 8.* Procedit etiamsi Parochialis institutio pertineat ad inferiorem, resoluunt *Franc. Leo dicta par. 2. d collat. benefic. cap. 18. numero 52. Vivian. dict. cap. 8 numero 4.* Deputatio enim Vicarij, donec prouideatur de Rectore spectat semper ad Episcopum, in cuius diœcesi Parochialis est, vt refert decisum *Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, numero 86.* Et illo defuncto ad Capitulum Sede vacante, vt resoluit *Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. libr. 30. tract. 3. numero 241.*

4 Et in facto proprio habui, nam cum vacaret anno præterito Thesauraria dignitas insignis Ecclesiæ Vimaranen. cui vnitæ sunt accessorie, & in perpetuum duæ parochiales, & in hac Curia à *S. D. Paulo Quinto* felicis recordationis in ea prouisus fuissem, in partibus dubitatum fuit, me absente, & adhuc possessionem non habente, ad quem pertineret prædictarum parochialium commendatio: Illustrissimus Dominus meus Archiepiscopus Bracharen. in cuius diœcesi sita est prædicta Vimaranen. Ecclesia de iure illas commendare, Vicariosque constituere ad se pertinere allegabat. At Reuerendiss. prædictæ Ecclesiæ Prior, seu eius Vicarius, ad se huiusmodi Parochialium commendationem spectare dicebat, eo quod prædicta insignis Ecclesia, licet sub districtu Bracharen. diœcesis sita fuisset, ab Archiepisc. tamen iurisdictione quasi exempta apparebat; sed hoc non obstante Illustrissimo Archiepiscopo hoc pertinere libenter sum amplexus: quia omnia beneficia qualitercumque exempta, atque eius parochus, siue secularis, aut regularis circa curam animarum subijciuntur Episcopis iuxta dispositionem *Concil. Triden. sess. 25. de regular. cap. 11.* & Episcopo incumbit prouidere de Vicario, qui illius curam teneat, donec prouideatur de Rectore, etiamsi institutio pertineat ad inferiorem, vt resoluunt supra citati: tum quia commendare Ecclesiam, seu beneficium, non potest inferior Episcopo, etiamsi ius habeat conferendi beneficium priuilegio, præscriptione, vel consuetudine, nisi habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, vt cum *Flamin. Nicol. Garcia, Azori. Flor. de Mena*, ac pluribus alijs resolui supra *Alleg. præced. numero 22.*

5 Tum quia cum hoc à Concilio sit Episcopis concessum, non potest Prælatus Eccles. Collegiatæ quamuis exemptæ, qui non habeat iurisdictionem quasi Episcopalem, hanc commendationem facere, prout à simili in suppressione præbendarum in terminis *Concily Tridentini sess. 24. de reform. cap. 15.* dicit decisum à *Sacra Congreg. Moneta de distribut. quotid. par. 1. cap. 5. numero 30.*

6 Et quia impræsentiarum opportunissima sese offert insignis Ecclesiæ Vimaranen. memoria, aliqua de illius antiquitate, à me sunt dicenda, licet aliquatenus à susceptа materia videar discedere, cum ad hoc natiuus patriæ amor, & charissima parentis & propinquorum recordatio me impellant, quia naturale est, vt vnusquisque natale diligat, & nihil dulcius habeat, quam patriam, *l. qui haleat*, & ibi *glos. ff. de legatis 3. Cassan. in catalogo gloriæ mundi, parte 12. consid. 17. Aules ad cap. 1. prætor. verbo terra, numero 13. fol. 45. verso.*

7 VIMARANVM oppidum, vulgo, Guimaraens, nostræ quondam Lusitaniæ caput, vbi Primus eius Rex fuit natus, octauo à Brachara milliario distans, antiquissimum est.

8 Cuius nomen à Gothis habitatoribus originem duxit, scilicet à Vimarano Infante Regis Fruelæ fratre, de quo *Ambros. de Morales in chron. Hispaniæ par. 3. folio. 30. verso, & fol. 33.*

9 Refert prædictum Vimaranum à fratre Fruela mortuum anno 768.

10 Multis Sanctorum corporibus exornatur, habet enim in cœnobio Sancti Francisci Beatum GVALTERVM eius discipulum, qui hodie multis claret miraculis, de quo agit *Reuerendiss. Gonzaga in libro monasteriorum* Ordinis, vbi adducit epitaphium eius sepulchro vnico versu impositum. *Gualteri tegit hoc venerabilis ossa sepulchrum*, quod à charissimo parente meo compositum, eius sepulchro ab eo extructo fixum extat. Et in Sancti Dominici monasterio summa veneratione Sepulchro ab eodem parente meo extructo condicum est corpus Beati LAVRENTII MENENDI ex Sancti Dominici familia alumni: hoc versiculo. *Hic sita Laurenti Mendez sunt ossa Beati*

11 Nostra Collegiata Ecclesia Lusitaniæ inter omnes insignis, & antiqua est, in decentiori loco constructa cum nobili Priorali palatio, Sancti Benedicti monialium quondam cœnobium fuisse constat, conditumque anno à partu Virginis nongentesimo decimo nono. Hæc ædificij forma sub Beatæ Virginis tutela, quæ de Oliua nuncupatur, Ioannis Regis Lusitaniæ huius nominis primi sumptu, & munificentia primum extructa, exterius magnifica, gratissimaque prospectu, intus triplici testudine conformata Beatum DAMASVM Pontificem Maximum, patronum, & conciuem agnoscit, itemque TORCATVM Sancti Iacobi Hispaniarum Præsidis, vt creditur, discipulum, est enim ipsius corpus ad duo milliaria sepultum in templo, quod monasterium olim Sancti Augustini fuerat, nunc tamen vnitum mensæ Capitulari huius Collegiatæ ecclesiæ existit. Sed adsunt in Capitulo dignitates, vltra primam absentem, præbendæ viginti octo. His omnibus Prior dignitas præest, qui Vicarium nominat, ad quem minora crimina in Primatiali Visitatione referuntur, ad Primates vero grauiora. Huius insignis ecclesiæ ad gloriam Omnipotentis Dei Thesaurarius Maior sum, post Priorem secunda dignitas, Præbendam vnam cum duabus parochijs illi accessorie, & in perpetuum vnitis habeo, substituo minorem Thesaurarium, cui omnia excellentiora traduntur, vasa multa argentea deaurata, vaporaria, lebetes, coclatura magnifica. Sed inter omnia excedit maioris pretij argenteum tabernaculum Natalis, Epiphaniæ, & Passionis Christi Domini, figuris decoratum, ducentas quinquaginta & quatuor habens libras argentei ponderis, singulis libris sexdecim vncias continentibus. Hic Sanctæ cuiusdam caput argento inclusum colitur, cuius nomen temporis obliuione deletum, sed multis clarum miraculis. Reliquæ aliæ quamplures, & insignes, sacrosancti ligni fragmentum, Beatæ Virginis tunicæ pars, ac singulæ Apostolorum omnium particulæ.

12 Ad assumptum præsentis quæstionis redeundo, aduertendum, quod post deputatum in vacanti Ecclesia Rectorem intra decem dies episcopus eligere debet aliquas personas, vel concursu proposito inuitare, qui se velint subdere examini examinatorum deputatorum synodo diœcesana, demum vero vnum ex approbatis ab examinatoribus, quem ipse iudicauerit prouidere de vacante Ecclesia. Et quidem neminem prouidere debet de parochiali sine præuio huiusmodi examine, vel concursu, alioquin prouisio esset omnino nulla, ex *Constit. Pij Papæ V.* quæ sequitur.

In conferendis beneficijs ecclesiasticis, & præsertim parochialibus Ecclesijs, personis dignis, & habilibus, quæ in loco residere, & per se ipsos curam exercere valeant, quantam diligentiam adhiberi opporteat Alexand. III. in Lateran. & Gregor. X. in Lugdunen. generalibus Concil. ab Innoc. similiter I. I. & aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum editæ constitutiones testantur, quod vt diligentius, ac rectius perficiatur, statuit etiam Synodus Tridentina, vt occurrente vacatione Parochialis ecclesiæ, etiam generaliter, vel specialiter, etiam vigore indulti in fauorem S. Rom. Ecclesiæ Cardinalium, aut aliàs quomodolibet reseruatæ, vel affectæ debeat Episcopus habita notitia vacationis ecclesiæ, si opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua eius arbitrio fructuum portionis assignatione constituere, qui onera ipsius Ecclesiæ substineat, donec ei de rectore prouideatur. Et deinde Episcopus, & qui iuspatronatus habet intra decem dies, aut aliud tempus ab episcopo præscribendum, aliquos clericos ad regendum Ecclesiam idoneos examinatoribus iuxta formam eiusdem Synodi deputatis, nominet, & nonnisi eisdem examinatoribus per concursum aliorum examinatorum, etiam tanquam magis idoneo ab Episcopo iudicato, & electo de ecclesia prouideatur; aliàs prouisiones, seu institutiones omnes præter formam prædictam factæ subreptitiæ censeantur. Sed quoniam res humanæ semper in deterius prolabuntur, nisi sit, qui eas retineat, ac debitæ executioni demandet, & verendum sit, ne propter Constitutionum huiusmodi transgressionem maximi abusus oriantur. Nos ad quorum notitiam non sine graui nostra molestia peruenit, nonnullos ex venerabilibus Fratribus nostris Archiepiscopis, & episcopis, occurrente vacatione parochialium Ecclesiarum, eas nullo, aut minus rite seruato examine, præsertim illo, quod per concursum fieri debet ex Concil. Trid. vel etiam examine rite seruato personis minus dignis carnalitatis, aut aliæ humanæ passionis affectum, non rationis iudicium sequentes contulisse, & de eis prouidisse; volentes quantum cum Deo possumus, huiusmodi, atque etiam futuris periculis occurrere, eorundem Prædecessorum nostrorum Constitutiones prefatas, etiam innouando, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, omnes & singulas collationes, prouisiones, institutiones Parochialium Ecclesiarum ab eisdem Episcopis & Archiepiscopis, ac quibusuis alijs collatoribus, tam Ordinarijs, quam delegatis, etiam S. R. E. Cardinalibus, ac Sedis Apostol. legatis, vel Nuntijs, præter, & contra formam ab eodem Concil. Trid. præsertim in examine per concursum faciendo, præscriptas factas, aut in futurum faciendas, nullas, irritas, ac nullius roboris, vel momenti, fore & esse, nullumque prouisis ius, aut titulum etiam coloratum possidendi præbere, & Parochiales Ecclesias huiusmodi, quæ vacabant,

ex nunc vacare statuimus, decernimus, & declaramus, easque omnes pro tempore sic vacantes nostræ, & Sedis Apost. seu eorum, quibus ius conferendi eas, præterquam Episcopis & Archiepiscopis, qui curam dicti examinis iuxta decretum eiusdem Concilij habere debent, competet, dispositioni reseruamus. Insuper ne Parochiales Ecclesiæ diu in suspenso maneant in maximum animarũ periculum quarũcunque Parochialium Ecclesiarũ, quarum dum pro tempore vacant ad Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & Patriarchas, & quosuis alios Ordinarios collatores in mẽsibus Ordinarijs collatoribus, etiam per nostras regulas assignatis prouisio, & collatio spectat, & pertinet, de quibus ijdem Episcopi, & Ordinarij prædicti intra sex mensium spatium à die vacationis earundem, perfecto examine iuxta formam Conc. Trid. præfati non prouiderint, ac illarum etiam, quarum collationes nobis, & dictæ Sedi generaliter, vel specialiter ex quauis causa reseruatę, seu affectæ existunt, aut aliis ex indulto Sedis Apost. competunt, ad quas occurrente illarum vacatione Episcopi, & Archiepiscopi præfati personas pro examine concursu mutuo habito iuxta dicti Concil. Trid. formam approbatas, & magis idoneas non elegerint, aut electas nobis, vel successoribus nostris, aut ijs, ad quos collatio spectabit pro collatione obtinenda intra quatuor mensium spatium à die illius vacationis non significauerint, necnon parochialium Ecclesiarum similium, quæ iurispatronatus Ecclesiastici, vel laicorum, seu clericorum, & laicorum simul fuerint, si præsentatus intra tempus eisdem patronis à iure præfixum, præuio examine iuxta formam dicti Concilij approbatus petatur institui, institutioq. per 2. menses à die præsentationis dilata fuerit, collationem, prouisionem, institutionem, dispositionem nobis, & ipsi Sedi, ac personis indulta huiusmodi conferendi, prouidendi, seu instituendi obtinentibus respectiue reseruamus, data tamen in Parochialibus iurispatronatus optione ipsis patronis, vt si institutio ad ordinarios spectabit, ipsis Ordinariis illam facere negligentibus, & vltra dictos duos menses differentibus, possint pro huiusmodi institutione obtinenda habere recursum ad Metropolitanum, vel viciniorem Ordinarium, aut ad Sedem Apost. Prohibentes etiam eisdem Ordinariis ne tempus decem dierum eisdem Ordinariis, & patronis ab eodem Concil. Trid. ad nominandum idoneos clericos coram deputatis examinatoribus, præfixum, vltra alios decem dies prorogare audeant, vel præsumant. Districtius inhibentes ne quis præter Rom. Pontificem, aut alios indulta huiusmodi obtinentes, vt præfertur, quacunque sit super hoc auctoritate munitus, de huiusmodi beneficiis sic reseruatis, vt præfertur, disponere, vel circa illa, etiam per viam permutationis, vel alias innouare quoquo modo præsumat. Vt autem non solum dignis, sed magis idoneis repertis iuxta eiusdem Concilij decretum Parochiales Ecclesiæ conferantur, volumus & eadem auctoritate decernimus, quod si Episcopus minus habilem posthabitis magis idoneis elegerit, possint ij, qui reiecti fuerint à mala electione huiusmodi ad Metropolitanum, vel si ipse eligens Metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad viciniorem ordinarium vti nostrum, & Sedis huiusmodi delegatum, aut aliàs ad ipsam Sedem Apost. appellare, ac præelectum ad nouum examen coram ipso appellationis iudice, & eius examinatoribus prouocare, & constito de prioris eligentis irrationabili iudicio, eoque reuocato parochialis magis idoneo per eundem iudicem appellationis, auctoritate nostra (quatenus collatio ad Episcopum à quo appellatum fuit, spectaret) conferatur, aliàs eidem magis idoneo per iudicem appellationis approbato conferenda, remittatur ad eum, ad quem collatio, prouisio, vel institutio, spectabit. Hæc tamen appellatio interposita interim non impediat, aut suspendat, quominus electio per Ordinarium primo loco facta interim debitæ demandetur executioni, & prouisus ab eadem Ecclesia causa appellationis huiusmodi pendente non amoueatur. Et si quis à sententia per iudicem appellationis lata duxerit appellandum, is tunc ad Sedem ipsam Apost. appellabit, si secus in præmissis omnibus & singulis actum, & attentatum fuerit, irritum decernimus, & inane. Volumus autem quod præsentium transumptis manu alicuius notarij, &c. Dat. Romæ an. Incarn. Domin. 1566. 15. Kal. Aprilis.

13 Iuxta supradictam Constit. constat in vacatione parochialis Ecclesiæ debere fieri concursum, iuxta formam *Concil. Trid. dict. cap.* 18. aliàs collatio erit nulla, & Papæ postea reseruatur, quæ forma per Episcopum omitti non potest, etiamsi vellet Parochialem conferre personæ quantumcunque notoriæ, doctæ, idoneæ, & benemeritæ, ita *Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 5. numero 10. Cened. ad decretum collect. 15. numero 5. Flamin. de resignat. lib. 8. q. 9. numero 83. Nicol. Garc. de benefic. p. 9. cap. 2. numero 102. praxis Episc. verbo parochia, paragraph. 2. dub. 2.* vbi dicit decisum; *Aloys. Ricci. d. resolut. 351. numero 2. & in versiculo ampliat: secundo* tenet prouisum de parochiali non seruata supradicta forma non esse tutum in foro conscientiæ.

14 Beneficia ea (quod pro regula habebimus) concursu conferuntur, quæ curam animarum habent, vt habetur in *Conc. citato loco*, & disponit prædicta *Pij V. Const.* firmat *Vgolin. de potestate Episcopi cap. 50. paragraph. 3. numero 1.*

15 In beneficijs curatis reseruatis Sedi Apost. & quibusuis, alijs etiam ex antiqua consuetudine Ordinarij proponent edicta concursus, & à sede Apost. prouisio fiat, & approbatio ab examinatoribus in Synodo diœcesana deputatis, si habet fidem approbationis ab Ordinario refert decisum *Anastas. Germon. de indultis Cardin. paragraph. quibusuis numero 17. Flamin. de resignat. lib. 10. q. 7. numero 12. praxis noua episcop. p. 2. cap. 5. numero 17. prope finem, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 6. numero 112. Nicol. Garc. d. cap. 2. numero 154.* etiam si constet de reseruatione, vt quia beneficium vacauit in mensibus Apost. resoluunt *Maresc. Var. resolut. li. 1. cap. 52. numero 2. Aloys. Ricci. resolut. 311. vers. amplia tertio, & in vers. amplia 4.* tenet procedere etiam in beneficio reseruato, vel affecto specialiter vigore indulti seu priuilegij in fauorem S. R. E. Cardinalium, seu Abbatum, vel Capitulorum, vel etiamsi eius cura Episcopo incumbat, & per vnum, vel plures administretur, vt in specie Rota *in vna Gerunden. Sacristiæ in decis. 48. numero 8. pag. prima. diuers.*

16 Si beneficium curatum iurispa-

tronatus Ecclesiæ in mensibus Apost. Sede reseruatis vacauerit, Episcopus ipse Ordinarius nulla habita ratione patronorum, debet edicta concursus proponere, & idoneum eligere, ac Romam mittere cum fide ipsiusmet Ordinarij à summo Pontifice instituendum, sicut fit in alijs Curatis, quæ non sunt iurispatronatus, referunt decisum *praxis noua episcop. d. cap. 5. numero 17. in fine Gonzal. d. glos. 6. numero 116. Aloys. Ricc. d. resol. 351. vers. amplia sexto*, & addit ad hunc concursum admitti debere, tam nominatos à patronis, quam alios, & censuit *Sacra Cong. in vna Florentina Paroch. de anno 1599.* quam declarationem sequuta fuit *Rota in d. Florentina de eodem anno 28. Maij*, coram *Iusto*.

17 Amplia etiamsi Ecclesia parochialis sit iurispatronatus partim Ecclesiæ, partim laici, quia tunc seruanda est forma examinis per concursum, quam Concil. præstitit in conferenda parochiali, quæ sit iurispatronatus mere ecclesiastici, & idem dicendum est quando iuspatronatus pro duabus partibus pertinet ad laicum, & pro vna tantum ad ecclesiasticum, referunt decisum *Gonzal. d. glos. 6. numero 135. Galet. in margarita casuum conscientiæ verbo iuspatronatus pag. 145. col. 2. Nicol. Garc. d. cap. 2. n. 278. Aloys. Ricc. d. praxi fori eccles. decis. 420. in 1. edit. & resol. 357. num. 3. in 2. edit.*

Parochiales Ecclesiæ quæ absque concursu possunt conferri.

18 PRimo, in vacatione parochialium, quæ sunt iurispatronatus laicorum examen per concursum fieri non debet, sed sufficit, quod deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus in diœcesana synodo deputatis, & idoneus iudicetur, referunt decisum *Læli Zechi. de Republ. eccles. capit. 28. de parocho numero 6. pag. 325. praxis Episcop. par. 1. verbo parochia, §. 7. pagina 271. Flamin. de resignat. lib. 8. quæst. 9. numer. 111. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici, par. 2. cap. 3. num. 39. praxis noua Episcop. par. 2. cap. 5. numero 18. in princip. Lessi. de iustit. lib. 2. capit. 34. numero 58. & 81. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 50. §. 3. versiculo tertio. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. glos. 6. numero 134. Nicol. Garc. de benefic. part. 9. capit. 2. numero 255. Aloys. Ricci. in dicta praxi fori ecclesiast. resolut 357. numero 1. Rota in vna Vlixbonen. concursus, prima Iulii 1611.* coram *Reuerendissimo Domino meo Coccino Rotæ Decano* apud *Farinac. part. 2. tomo 2. decis. 579. numero 4.* Quando vero plures sunt præsentati requiritur examen per concursum inter ipsos præsentatos tantum, ex his, qui facto examine idonei ab examinatoribus renunciati fuerint, Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illum, & non alium instituat, referunt decisum *Gonzalez dict. glos. 6. numero 138. praxis noua Episcopal. dict. cap. 5. numero 18. versiculo eueniente, Vgolin. dicto loco, Nicol. Garci. dicto cap. 2. numero 256. Marescot. variar. libro 1. capit. 52. nume. 11. Aloys. Ricci. dicta resolut. 357. numero 2.* Sic etiam iuspatronatus deuolutum ad Ordinarium confertur per concursum pro ea vice, refert decisum *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo iuspatronatus, pag. 145. col. 2.*

21 Secundo, in resignationibus parochialium factis in manibus Papæ in fauorem examen per concursum fieri non debet, referunt decisum *Flamin. de resignat. lib. prima quæst. 7. numero 7. Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis. 416. in prima edit. & resol. 353. in 2. edit. Gonzal. d. glos. 6. numero 121 cum seqq.* vbi etiam resoluit, quod resignatarius prouisus à Papa, vel mandatum de prouidendo in forma digni obtinens, dumtaxat examinari debet absque concursu, & approbari si idoneus repertus fuerit ad curam animarum, siue resignatarius sit præsens in Curia, siue absens in partibus, de quo etiam vide *Gutier. canon. lib. 2. cap. 11. numero 11. praxis episcop. par. 1. verbo parochia, paragraph. 2. dub. 5. & 6. Lessi. de iustit. lib. 2. cap. 34. numero 84. Prosper. de Augustino in addit. ad Quar. in summa bullary, verbo benef. paroch. collatio q. 3. versic. tertius.*

22 Vbi etiam verba illa in Concil. posita (per resignationem, etiam in Curia) intelligit de resignatione simpliciter facta; & non de ea, quæ fit in fauorem: sic etiam intelligunt *Gonzal. dicta glos. 6. numero 122. & sequen. Marescot. variarum resolut. lib. 1. capit. 52. numero 6. Aloys. Ricc. dict. praxi fori ecclesiast. resolut. 351. versiculo amplia quinto, Vgolin. dicto cap. 50. §. 3. vers. secundo.*

23 Tertio in permutationibus Ecclesiarum parochialium non requiritur examen, si vero adsit magna inæqualitas numeri parochianorum, vel permutantes non fuissent examinati eo tempore, quo parochiales adepti sunt, tunc sunt examinandi, sed absque concursu. In permutationibus vero, quæ fiunt de beneficio simplici, & curato, licet non sit necessarius concursus, examen tamen necessarium est, refert decisum *Nicol. Garci. d. par. 9. capit. 2. numero 165.* resoluunt *Lælt. Zechi. de Republ. eccles. cap. 18. de Paroch. numero 6. Flamin. d. quæst. 9. numero 95. Thoming. decis. 129. Vgolin. dict. cap. 50. §. 3. versic. septimo, Lessi. d. cap. 34. dub. 16. Aloys. Ricci. in dict. praxi fori ecclesiast. decis. 419. in 1. edit. & resolut. 356. in secunda edit.*

24 Quartò. Dignitas Abbatiæ concursu non confertur, quamuis vnita sit ei Parochialis Ecclesia, dum modo hæc vnio auctoritate Sedis Apostolicæ, ac perpetuò, & accessorie facta sit, referunt decisum *Nicol. Garc. d. cap. 2. numero 193. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 5. paragraph. 7. numero 13. & glos. 6. num. 162. Lessi. d. cap. 34. num. 82.*

25 Quinto. Dignitas, quæ parochialem perpetuò accessorie vnitam habet, concursu non confertur, referunt decisum *Anastas. Germon. de indultis Cardin. paragraph. quibusuis, num. 7. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 273. num. 48. Nicol. Garc. dict. cap. 2. num. 193.*

26 Sexto, Parochialis Ecclesia quæ est vnita dignitati, vel canonicatui concursu non confertur, referunt decisum *Galet. in margarita casuum conscien. verbo parochus, Aloys. Ricci. dict. praxi fori ecclesiast. decis. 417. in prima edit. & resolut. 354. numero 2. in secunda editione*, & latius *resolut. 381. Gonzal. dict. glo. 5. paragraph. 7. numero 2.* tenuit *Rota in vna Vicen. Parochialis Castri Tertioli 14. Ianuar. 1611. coram R. P. D. Manzanedo* apud *Farin. parte secunda tom. 1. decis. 323. numero 8.*

27 Nam Parochialis, cui vnitus est canoni-

catus, assumit naturam, consuetudines, & priuilegia illius, *Petr. de Perus. in tractat. de vniomb. eccles. capit. secundo numero* 10. *&* 19. *Nauar. cons.* 6. *num.* 2. *de verborum signif. & consil.* 10. *numero* 2. *&* 3. *de maiorit. & obed. Gonzal. dict. glos.* 5. §. 7. *numero* 2. & residentia facienda est in canonicatu, & non in parochia, *Nicol. Garcia de benefic. par.* 12. *cap.* 2. *numero* 23. *vbi num.* 26. resoluit ad canonicatum, cui vnita est Parochialis, non requiri ætatem 25. annorum.

28 Septimo Beneficium curatum, quod vere est dignitas, non est conferendum per concursum, refert decisum *Galet. in margarita casuum conscien. verbo beneficium, pag.* 24. *& verbo canonicus, vltim.* refert quoque decisum in Sacra Congreg. canonicum habentem annexam curam animarum, etiam in perpetuum non esse examinandum.

29 Octauo. Dignitas habens curam animarum in Ecclesiis Collegiatis concursu non confertur, nec in illa examen est necessarium, quale requiritur in parochialibus, referunt decisum *praxis noua Episc. dict. cap.* 5. *num.* 18. *in fine, Nic. Gar. dict. cap.* 2. *num.* 195. *Gonzal. dict. glos.* 6. *num.* 162.

30 Nono. Cura animarum, quæ in Ecclesia Collegiata exercetur per Canonicos, vel hebdomadarios, argum. tex. in *capit. statutum, de elect. in* 6. concursu non confertur, nam in isto casu cura dicitur esse penes collegium, & non penes singulos, aut quemcumque canonicum per se, itaut Canonicus dicatur curatus, referunt decisum *Prosper de Augustino dict. quæst.* 3. *vers. quorum primus est Vgolin. dict. cap.* 50. §. 3. *in fine. Flamin. dict. quæst.* 9. *num.* 94. *Gonzal. d. glos.* 6. *num.* 158. *Aloys. Ricci. resolut.* 358. *vers. quarto.*

31 Decimo. Parochialis Ecclesia, quando est subiecta monasterio, aut annexa, vel de eius mensa, concursu non confertur, quia monasterium nominat Rectorem, & Episcopus confirmat, vt fuit resolutum in vna *Tirasonen. iuris præsentandi*, 23. *Maij* 1588. coram *Buballo*, & in vna *Vlixbonen. iuris conferendi*, 2. *Decembris* 1605. *coram D. Litta*, & refertur à *Farin. decis.* 102. *p.* 1. *tom.* 1. Quando autem dicatur beneficium de mensa monasterij decidit *Rota in vna Vlixbonnen. iuris conferendi* 13. *Iunij* 1607. *coram Illustriss. Lancellotto* apud *Farin. tom.* 1. *par.* 2. *decis.* 204.

32 Vndecimo. Vicariæ perpetuæ Parochialium vnitarum concursu non conferuntur, sed solum ad nominationem, seu præsentationem illorum, quorum dignitati, vel Ecclesiæ parochialis est vnita, & annexa, deputandi, vel instituendi sunt Vicarij, referunt decisum, *Galet. in margarita casuum conscien. verbo Vicarius* 3. *Nicol. Garc. dict. cap.* 2. *numero* 289. *Aloys. Ricci. in dict. praxi fori eccles. quæst. resolut.* 358. *numer.* 1. *vers. secundo. Vgolin. dict. cap.* 50. §. 3. *vers. octauo.* In Parochialibus vero vnitis quotiescumque in Vicarium transfertur, non solum exercitium curæ, sed etiam cura habet locum concursus, vt tenuit *Rota in vna Vlixbonen. concursus* 1. *Iulij* 1611. *coram Reuerendiss. D. meo Coccino Rotæ Decano*, apud *Farin. parte secunda, tom.* 2. *decis.* 597. & in altera *Vlixbonen. concursus* 1. *Iunij* 1615. *coram R. P. D. Remboldo* apud *Farin. tom.* 2. *par.* 2. *decis.* 710. vbi etiam resolutum fuit concursum habere locum in vicaria perpetua quotiescumque in Vicarium transfertur totalis cura quoad exercitium, & habitum, & nihil referre ad hunc effectum an Vicarius sit perpetuus, vel ad nutum amouibilis.

33 Duodecimo. Beneficia Regularia, quæ Regularibus conferri consueuerunt, concursu non sunt cõferenda, referunt decisum, *praxis noua Episc. dict. cap.* 5. *num.* 18. *vers. hoc decretum, Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 6. *numero* 162. *Nicol. Garc. dict. cap.* 2. *numero* 197. *Vgolin. dict.* §. 3. *vers. quarto. Aloys. Ricci. in dict. praxi fori eccl. decis.* 421. *in* 1. *edit. & resolut* 358. *numero* 1. *in* 2. *edit. Rota in vna Vicen. Parochialis Castri Tertioli* 14. *Ian.* 1611. coram *R. P. D. Manzanedo apud Farin. par.* 2. *tom.* 1. *decis.* 323. *numero* 6.

34 Decimo tertio. Prioratus regulares habentes curam animarum soliti commendari secularibus, concursu non conferuntur, refert decisum *Nicol. Garci. dict. capit.* 2. *num.* 199.

35 Decimo quarto. In Parochialibus, quas quis acquirit per regressum, non est necessarium examen, quod intelligendum est, si eam possederit, secus si eam nunquam possederit, refert decisum *Nicol. Garc. dict. cap.* 2. *num.* 168.

36 Decimo quinto. Beneficia simplicia concursu non conferuntur, vt tenuit *Rota Romana in vna Calaguritana reductionis Motus proprij*, 29. *Martij* 1595. *coram Illustrissimo Seraphino* refert *Aloys. Ricci. dict. praxi fori ecclesiastici decis.* 415. *in* 1. *edit. & resolut.* 352. *in* 2. *edit.*

37 Decimo sexto. Parochialis litigiosa concursu non confertur, quia tunc si alter collitigantium cedat, vel decedat, siue sit possessor Parochialis, siue non, cum ab Ordinario alter subrogari nequeat, ne multiplicentur collitigantes, aut collitiganti superuenienti præiudicium irrogetur, concursus cessat, *Flamin. de resignat. libro secundo quæst.* 3. *numero* 97. *Gonzal. dict. glos.* 6. *à numer.* 142. *Aloys. Ricci. dict. resolut.* 358. *vers. tertio.* Quando vero Summus Pontifex noluerit collitigantem subrogare, vel ius demortui in alium transferre, locum habebit decretum *Conc. in dict. capit.* 18. nisi illi Sanctitas sua voluisset derogari, refert decisum *Nicol. Garc. dict. cap.* 2. *num.* 170.

38 Decimo septimo. Parochialis quando esset exigui redditus, vt examinis per concursum operam non ferret; aut nemo esset, qui se dicto examini velit subiicere, aut ob apertas factiones, seu dissidia, quæ in aliquibus locis reperiuntur, facile grauiores rixæ, aut tumultus possent excitari, concursu non confertur, vt disponit *Concil. dict. cap.* 18. *vers. si tamen*, tenet *Aloys. Ricci. dict. resolut.* 358. *in fine. Gonzal. dict. glos.* 6. *numero* 139. *cum seqq. Seraphin. Rotæ Rom. decis.* 942. *numero* 10. *par.* 1. *Campan. in diuers. iuris Canon. rub.* 5. *cap.* 3. *numer.* 10. Verum in prouisione Parochialis, etiam modici valoris, tres examinatores esse adhibendos resoluit, refertque decisum *Galett. verbo beneficium, pag.* 25. *col.* 2. quia etiam in impetratione debet fieri mentio, de quolibet beneficio, quamuis modico, vt tenuit *Rota in vna Calagurit. Canonicatus* 8. *Februarij* 1580. coram *Illustriss. Seraph. nunc inter eius decisiones, decis.* 445.

39 Decimo octauo. Quando approbatus per concursum, & electus non vult consentire pensioni, quæ à Papa super beneficio de tempore prouisionis reseruatur, tunc ipso sic recusante Papa solet beneficium alteri conferre absque concursu, præuio solo examine simplici ad curam animarum, cum derogatione expressa, vel tacita dicti Concilij, propter decretum irritans, Rota *Rom. decis.* 48. *p.* 1. *di-*

uers. quam citat *Aloys. Ricci. dict. praxi fori eccles. resolut. 359.*

40 Visis igitur in quibus parochialibus Ecclesiis, & beneficiis concursus cesset, generaliter & per viam regulæ in aliis fieri debet, & cum aperte loquatur *Concil. Trident. dict. cap. 18. vers. transacto*, ibi, ab Episcopo, siue eo impedito ab eius Vicario, ab inferioribus Episc. habentibus ius conferendi non potest fieri, & tenent *Zechi. dict. cap. 28. de Parocho num. 6. Flamin. de resignat. lib. 8 quæst. 9. num. 96. Nicol. Garc. dict. cap. 2. num. 111. Germon. de indultis Cardin. §. quibus uis, ad finem*, & sæpius decisum fuisse in Rota dicit *Aloys. Ricci. in dict. praxi fori ecclesiastici resolut. 361.*

41 Et citata verba *Concil. Tridentini* non tollunt quin coram Vicario possit fieri examen, etiam Episcopo non impedito, sed posita esse ad denotandum conuenire, quod ab ipso Episcopo, cessante impedimento fiat examen, resoluit *Nicol. Garcia. dict. cap. 2. num. 117.*

42 Inferiores tamen exempti habentes proprium districtum, & Episcopalem iurisdictionem, habent facultatem faciendi concursum, referunt decisum *Nicol. Garc. dict. cap. 2. num. 136. Aloys. Ricci. vbi proxime, Flores de Mena variarum lib 3 q. 24. num. 21.*

43 Edictum esse de substantia, atque de forma in concursu parochialium probat *Concil. dict. cap. 18.* ibi per edictum etiam publicum vocentur, qui volent examinari, *Aloys. Ricc. dicta praxi resolut. 364.*

44 Et debet apponi ab Ordinario loci vbi existit beneficium, & ibidem examen est peragendum, etiamsi ab Ordinario alterius diœcesis sit conferendum, vt decisum referunt *Flamin. de resignat. lib. 8. cap. 9. numer. 102. Gonzal. glos. 10. numero 31.*

45 Quòd edictum debet remanere affixum ad valuas Ecclesiæ per spatium decem dierum, *praxis Episcopalis part. 1. verbo parochia*, & vltra alios decem dies poterit prorogari, sed non vltra, vt disponit citata *Pij Quinti Bulla*, prout tenent *praxis Episcop. dict. verbo parochia, §. 2. dub. 3. Aloys. Ricci. dict. resolut. 364. num. 2.*

46 Vbi intelligit ex causa probabili, & legitima, eo enim elapso ad examen nullus est admittendus ex *Seraph. decis. 1148. numer. 4. par. 2.* quem citat *Aloys. Ricc. vbi proxime.* In praxi tamen obseruatur, vt possit Ordinarius aliquem ad concursum admittere, non obstante quod terminus ab eo præfixus sit elapsus, & aduersarius, qui comparuerat, durante termino contradicit, ita resolutum fuit in *Rota in una Calaguritana dimidij beneficij 22. Aprilis 1602.* coram *Ortembergo*, teste *Aloys. Ricci. resolut. 360.* quemadmodum etiam examen factum ante lapsum termini in edicto expressi nullo postea comparente subsistit, *Nicol. Garc. dict. cap. 2. numero 316.* & tenuit *Rota in una Carthaginen. Parochialis 9. Decembris 1588.* coram *D. Orano*, teste *Aloys. Ricci. dict. resolut. 360 in fine.* Quando vero termino elapso, & re adhuc integra alius venit admittendus est, prout decisum referunt *Gonzalez ad regul. 8. Cancel. glos. 9. §. 1. numer. 115. Nicolaus Garcia dict. capit. 2. numer. 206.*

47 Transacto constituto tempore omnes, qui descripti fuerint ab examinatoribus examinentur, vt disponit *Concil. dict. cap. 18. versiculo transacto*, intellige ab examinatoribus in Synodo deputatis, prouisio enim parochialis facta ei, qui non fuit examinatus, & approbatus ab examinatoribus in synodo deputatis, sed ab aliis, quos Episcopus elegit, est nulla, & beneficium potest impetrari vti reseruatum per supradictam *Pij Quinti Constit.*

48 Si vero quotannis Synodus non fiat, examinatores semel deputati munus suum debent exercere, donec Synodus habeatur, & refert decisum *Franciscus Leo in thesauro fori ecclesiastici parte secunda, cap. 3. num. 25.*

49 Quia examinatores Synodales durant, donec alij in Synodo deputati fuerint; Verum si anno elapso aliqui ex eis mortui fuerint officium omnium expirat, ita decisum referunt *Galet. in margarita casuum conscien. verbo Examinatores*, 1. *Aloys. Ricci. dict. praxi fori ecclesiast. resolut. 361. in secunda edit.*

50 Verumtamen si eo tempore, quo debet fieri prouisio per concursum non adsint examinatores Synodales, potest Episcopus non obstante forma Concilij, deputare nouos examinatores absque celebratione Synodi, tenuit Rota *in una Placentina Parochialis de Malpartida 29. Nouembris 1593.* coram *Litta*, teste *Aloys. Ricc. dict. praxi decis. 418. in prima editione, & resolut. 355. in secunda editione.*

51 Quamuis *Concil. Trid. dict. cap. 18.* dicat, qui descripti sunt examinandos esse, non repugnat tamen, quin vnus, si alij non adsint, se describi faciat ad concursum, si idoneus inueniatur beneficium ei fit conferendum, ita censuit Sacra Congreg. teste *Vgolin. dict. cap. 50. §. 10. num. 4.*

52 Caueant examinatores huiusmodi ne quicquam prorsus occasione huius examinis, nec ante, nec post accipiant, vt admonet *Concil. dict. cap. 18. vers. caueant*, quacumque etiam immemoriali consuetudine non obstante, vt censuit *Sacra Cong.* alioquin vitium simoniæ tam ipsi, quam alij dantes incurrent, citant, & explicant *praxis Episcopal. dicto verbo Parochia, §. 2. dub. 11. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici, parte secunda, cap. 3. numero 25. Petr. de Ledesma in summ. par. 2. tract. 7. cap. primo, conclus. 7. prope finem, Vgolin. de simon. tab. 4. cap. 48. §. 3. & de potestate Episcopi capit. 50. §. 5. numer. secundo. Farin. consil. 15. numero tertio & 47. Soar. de relig. libro quarto de simonia cap. 49. numer. secundo. Nicolaus Garcia dict. cap. 2. à numero 368.*

53 Itaut nec etiam possit Ordinarius statuere aliquod stipendium, etiam minimum, examinatoribus deputatis in Synodo pro concursu Parochialium, & si Synodus diœcesana secus statuerit, decretum esset irritum & nullum, refert decisum, *Nicol. Gar. dict. cap. 2. numero 374.* Sed in Ecclesiis Hispaniæ contrarium communi vsu receptum esse testatur *Petr. de Ledesma dict. conclus. 7. prope fin. vers. la difficuldad*, quem citat *Garci. dict. capit. secundo, numer. 372.*

54 Ratio autem quare vitium simoniæ, tam ipsi examinatores, quam alij dantes incurrant, à qua absolui nequeunt, nisi dimissis beneficiis, &c. ea est, quia per approbationem factam in concursu acquiritur approbato ius ad beneficium, & sic pro illo iure spirituali datum videretur temporale examinatoribus, *Nauar. consilio 58. versic. ad quartum, in antiquis*, aliàs 67. *in nouis, de simonia.* Et ex parte competitorum committi potest simonia si duo concurrentes ad beneficium, alter ad impedimentum tollendum alij pretium det, vt à concursu desistat, & sic solus existens ipse obtineat, *Mayol. libro quinto de irregul. capit. 45. numero tertio. Prosper de Augustino in addit. ad Quarant. verbo simo-*

nia, addit 3. pag. mihi 573. Vgolin. dicto capit. 50. §. 9. numero ſecundo. Committitur etiam ſimonia ſi fieret pactio, quod alter alteri in concurſu defectus, vel exceptiones non apponat, cum realiter poſſint obiicere, ſed ſe examini ſubmitterent, & qui per Superiorem dignior iudicaretur beneficium haberet, & ſolueret alteri penſionem annuam cum beneplacito Sedis Apoſt. Nauar conſil. 3. numero primo de Simon. in antiq. aliàs 39. 41. & 42. in notis, Proſp. de Auguſtino vbi proxime, Flamin. de confident. benef. quæſtion. 47. numero nono. Vgolin. dict. cap. 50. §. 8. in fin. Committitur denique ſimonia ſi quis per virum potentem, cui pecuniam traderet, ſeu promitteret, metum aliis inferret, vt à concurſu ceſſarent, Vgolin. de ſimon. tab. 1. capit. 48. §. 3. ſub numero quinto, & dict. cap. 50. §. 9. in fin.

57 Examinatores ad beneficium ſcientiam examinandorum iuxta beneficiorum qualitatem debent attenter rimari, quæ vt pateat, aduertendum Dignitates omnes,

58 Et ſaltem dimidiam partem Canonicatuũ in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis inſignibus, vbi id commode fieri poteſt, non niſi Doctoribus, ſeu Licentiatis in Theologia, vel iure Canonico conferendas, vt habetur in Concil. Trident. ſeſſ. 24. de ref. cap. 12. Aloyſ. Ricc. in praxi fori ec. cleſiaſtici deciſ. 473. in prima edit. & reſolut. 497. in fine in ſecunda editione.

59 Quod quidem Concil. decretum id hortatur, non autem præcipit; vnde in Synodo Prouinciali non licere imponere onus dignitatibus, quod quis niſi graduatus non poſſit eas obtinere ſine Sedis Apoſtolica auctoritate, referunt deciſum Nicol. Garcia de benefic. parte ſeptima, cap. 7. num. 45. Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut. 238. num. 3.

60 Archidiaconi, qui oculi dicuntur Epiſcopi, cap. ad hæc, de officio Archidiac. debent eſſe in omnibus Eccleſiis, vbi fieri poteſt, Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, vel iure Canonico, vt habetur in Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reform. cap. 12. verſ. Archidiacont etiam, referunt Nicol. Garc. dict. cap. 7. numero 36. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 4. num. 68. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub. 7. cap. 6. numero 41. Eum tamen locum Ampliſſima DD. Cardinalium Congreg. Concily interpretata eſt procedere in iis tantum Archidiaconis, qui vel curam habent animarum, vel iuriſdictionem, prout habetur in tit. de officio Archid. non autem de iis, qui nomine dumtaxat ſunt Archidiaconi, cuius declarationis idonei ſunt nobis teſtes Anaſt. Germon. in tract. de indultis Cardin. §. quibuſuis, numero quarto. Campan. dict. numer. 41. praxis noua epiſcop. par. 2. cap. 5. numer. 20. Aloyſ. Ricc. dicta praxi deciſ. 473. in prima editione, & reſolut. 497. numero tertio, in ſecunda editione, Nicolaus Garcia dicto cap. 7. numero 41. & num. 40. dicit Sacram Congregat. reſpondiſſe huiuſmodi Archidiaconos habentes iuriſdictionem contentioſam debere eſſe Doctores, & promotos in publico gymnaſio, aliàs gradus ei non ſuffragari, ex Bulla 63. Pij Quinti.

61 Decanus nullo Concil. Trident. decreto iubetur, vt neceſſariò ſit Magiſter, ſiue Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, vt reſpondit Sacra Congreg. teſte Nicol. Garcia dict. cap. 7 num. 43 & Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolutio. 238. in fine. ideo loci conſuetudinem in hoc eſſe ſeruandam neceſſario dicendum.

62 Scholaſtria conferenda eſt Doctori, vel Magiſtro, aut Licentiato in Theologia, aut in iure Canonico, aliàs prouiſio eſt nulla, ex decreto Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 18. ibi. De cætero vero officia, vel dignitates illæ, quæ ſcholaſtria dicuntur, non niſi Doctoribus, vel Magiſtris, aut Licentiatis in ſacra Pagina, aut in iure Canonico, & aliis perſonis idoneis, & qui per ſe ipſos id munus explere poſſint, conferantur, & aliter facta prouiſio nulla ſit & inualida, non obſtantibus quibuſuis priuilegiis, conſuetudinibus etiam immemorabilibus, Circa quod Sacra Congreg. declarauit conferendam eſſe Scholaſtriam Doctoribus, vel Magiſtris, aut Licentiatis in Sacra Pagina, aut in iure Canonico, in qualibet Vniuerſitate approbata, nec obſtare, quod non eſſet ex illis, quæ eſſent in illa regione, in qua eſſet ſcolaſtria, refert Nicol. Garc. dict. cap. 7. num. 35.

63 Principalis dignitas in Collegiata Eccleſia exempta, cui Ordinaria iuriſdictio cum aliquibus iuribus quaſi Epiſcopalibus competit, (prout eſt prior inſignis noſtræ Collegiatæ Vimaranen.) conferri debet Doctori, vel Licentiato, vt principalis dignitas in Cathedrali, non tamen neceſſariò, quia Concil. quando loquitur de dignitatibus ſeſſ. 24. de reformat. cap. 12. hortatur, vt conferantur Doctoribus, & non præcipit, ita refert deciſum Nicolaus Garcia dict. capit. 7. numero 38.

64 Et ad quamcumque principalem dignitatem in Collegiata requiri ætatem vigintiquinque annorum incœptorum, cum regulariter habeat curam animarum in foro interiori, vel exteriori reſoluit Nicolaus Garcia dict. parte ſeptima capit. 4. numero 45.

65 Ad memoratas dignitates in Cathedralibus Epiſcopatu inferiores, quibus nulla ineſt animarum cura, aut ex conſuetudine, ſtatuto, vel priuilegio, adſciſci ſine dubio poſſunt minores viginti-quinque annis, dummodo non minores viginti duobus, iuxta decretum Concil. Trident. ſeſſione 24. de reformat. cap. 12. ibi & viginti duobus annis non minores adſciſcantur. Si vero curam animarum habeant vigeſimus quintus iam cœptus requiritur annus, capit. cum in cunctis, §. inferiora, de election. confirmauitque Concil. dict. capi 12. ibi, nemo igitur deinceps ad dignitates quaſcumque, quibus animarum cura ſubeſt, promoueatur, niſi qui ſaltem vigintiquinque ætatis ſuæ annos attigerit; Id tamen ſi principaliter cura ſubeſt, ſi vero acceſſorie vnita ſit dignitati, eam obtinens non debet neceſſario attingere vigeſimum quintum annum, ita deciſum referunt Galet. in margarita caſuum conſcientiæ, verbo Parochus, 6. Campan. dict. cap. 6. numer. 22.

66 Prædictos viginti duos annos, qui ſecundum Concil. dict. cap. 12. requiruntur ad dignitates in Cathedralibus, debere eſſe completos referunt deciſum Nicolaus Garcia dict. capit. 4. numer. 70. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro primo, titul. 18. l. 7. numer. 2. & reſoluunt poſt alios Mendoſ. in tract. de ætate min. cap. 5. num. 10. Leſſi. de inſtitut. libr. 2. cap. 34. numer. 108. dicens illam formulam, vt non ſit minor viginti duobus annis inſinuare annos 22. debere eſſe completos, quamuis prædictum vigeſimum ſecundum annum requiri incœptum, non autem complerum aſſerant Eman. Sa, verbo beneficium, numer. 31. praxis Epiſcopal.

par. 1. verbo beneficia, §. 1. versic. ad dignitates, Azor. institut. moral. parte secunda, libro sexto capit. 5. quæst. 3 in fine. quorum opinio in Rota recepta est, vt in vna *Virdunen. Canonicatus* 13. *Februar.* 1581. *coram Illustriss. Seraphino*, & est *decis.* 500. vbi fuit dictum ad obtinendum Canonicatum sufficere, quod prouisus sit in vigesimo primo ætatis anno vigore *Conc. Trid.*

67 An prædicti viginti duo anni, qui requiruntur ad dignitates in Cathedralibus, requirantur etiam in Collegiatis? quæstio est dubia: & eam requiri referunt decisum *Nicolaus Garcia dicta par. 7. cap. 4. numer. 59. & 62. cum sequentibus. Armendar. dict. numer. 2.* Sed melius dicendum puto Collegiatas Ecclesias non comprehendi sub decreto *Concil. in dict. cap. 12.* cum tantum loquatur in Cathedralibus, & ideo requisita ætatis ad illa remanere in dispositione iuris communis dicunt *praxis Episcopal. parte prima verbo beneficia, §. 1. vers. ad dignitates, & verbo Canonica, §. 9. altera praxis noua parte secunda capit. 5. numero 21. pagina 330. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 733. in prima editione, & resolut. 512. numero tertio, in fine, in secunda edit. Fr. Emman. quæstion. regular. tom. 1. quæst. 11. art. 2. & in addit. ad Bullam Compositionis, numero quarto*, vbi ait Christophorum Vellam Archiepiscopum Burgensem contulisse dignitatem Scholastriæ Collegiatæ Ecclesiæ de Aguilar de Campo cuidam scholari, qui non habebat maiorem ætatem 17. annorum, & cum litigaretur super hoc, fuisse iudicatum collationem esse canonicam, & iuridicam.

68 Pœnitentiarius Canonicus Ecclesiæ Cathedralis debet esse Magister, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorum quadraginta, seu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur, vt habetur in *Concil. Tridentin. sess. 24. de reformat. capit. quarto*, de quo late diximus Alleg. 55.

69 Canonicatum aliquem Cathedralis Ecclesiæ impetrans maiori præditus debet esse scientia, quam is, qui simplex, & residentia carens vellet consequi beneficium, eumque solertius examinatores debent interrogare, strictiorique examine cum eo vti, quia beneficium simplex, perpetuam tamen requirens residentiam, comparatur curato ex *Lapi* resolutione *alleg. 116. incipit Hispanus sub numero 2.* per doctrinam *Innoc. & Ioan. Calderin in cap. clericos, de clericis n nresid.*

70 Dubium maximum est, quænam ætas requiratur ad canonicatus in Cathedralibus? pro cuius decisione sic distinguendum est, vel enim loquimur facta Ordinum distributione per canonicatus; vel vbi nulla est: primo casu certum est nullum esse recipiendum, qui eo Ordine sacro non sit initiatus, quem requirit, aut in tali ætate, vt infra tempus de iure, vel eadem *sancta Synodo* (hoc est annum) statutum initiari valeat, *cap. 12. sess. 24. de reformat.* ergo dum ad Subdiaconatū promoueri quis potest in vigesimo secundo, ad Diaconatum in 23. ad Presbyteratum *in* 25. ex *eod. Concil. cap. 12. sess. 23. de reformat.* inde fit quod canonicatum Subdiaconalem in 21. Diaconalem in 22. & Sacerdotalem in 24. anno obtinere valebit. Vnde censuit *Sacra Congreg.* ad obtinendum in cathedrali Canonicatum, cui est annexus Ordo Subdiaconatus sufficere quem esse constitutum in tali ætate, vt intra annum possit promoueri ad subdiaconatum, refert decisum *Armenda. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. primo, titul. 20. l. 1. de ætat. numero septimo.* Secundo vero casu, vbi scilicet nulla adest facta Ordinum distributio, & canonicatus nullum habent sibi annexum Sacrum ordinem, de iure communi minores 14. annorum illos habere possunt *glos. pen. in capit. si eo tempore, de rescript. libro sexto. Abb. in cap. indecorum numero tertio, de ætate, & qual. Rot. antiq. decis. 1. de ætate, &* in hoc non reperio quod aliquid innouasset *Concil. Trident.* Attamen vigesimum secundum annum requiri ad Canonicatus in Cathedralibus videntur insinuare plures *Sacræ Congr.* declarationes. Prima censuit obtinentem canonicatum in Cathedrali Ecclesia etiam ante factam Ordinum distributionem in ea saltem ætate oportere esse constitutum, vt intra annum ad Subdiaconatum possit promoueri, refert *Armendar. dict. l. 1. de ætate, numero sexto.* Secunda, si neque ante Concilium, neque post Concilium Tridentinum nullus Ordo siue Diaconalis, siue Presbyteralis canonicatui annexus fuerit, & Parochialis Ecclesia legitime, & perpetuò eidem canonicatui vnita, tanquam Parochiale accessorium, attendenda est natura canonicatus, non autem Parochialis, & ita sufficit, vt is, cui collatio facta est, sit in ætate viginti duorum annorum, quæ in Canonicatus collatione requiritur, referunt *Anastas. Germon. de indultu Cardin. §. quibusus, numero sexto. Campan. rub. 7. capit. sexto, numero 26.* Tertia, si aliqua Parochialis Ecclesia esset vnita alicui Canonicatui Ecclesiæ Cathedralis accessorie sufficiunt viginti duo anni, de qua *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. numero quarto*, & fuisse in Rota decisum refert *Seraphin. decis. 1138.* Quæ quidem declarationes præsupponunt ætatem saltem 22. annorum necessariam esse in Canonicatu carente Ordine Sacro annexo, nisi eas intelligamus, vbi canonicatus solent esse Sacris Ordinibus annexi ante factam illorum distributionem.

71 Ad Canonicatus Collegiatarum Ecclesiarum ætas annorum 14. sufficiebat ex dispositione iuris *in cap. super mordinato, iuncta glos. verbo pueri, de præbend. Rebuff. de dispensatione ætatis numero 2. Moneta de distribut. quotid. par. 2. quæst. 19. numer. 14. &* in ea nihil innouasse Concilium Tridentinum censuit *Sacra Congreg.* prout nobis sunt idonei testes *Galet. in margarit. casuum conscien. verbo Canonicus 1. pagina 29. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 5. numer. 29. praxis noua Episcopal. dict. cap. 5. numer. 21. pag 330. Aloys. Ricc. in dicto praxi fori ecclesiastici, decis. 735. in 1. edit. & resolut. 512. numer. 3. in fine, in 2 edit. Armendar. dict. l. 1. de ætate num. 8.* Et non requirunt vltra 14. annos, etiamsi aliquæ parochiales Ecclesiæ essent vnitæ aliquibus eorum, quia censuit *Sacra Congregat.* attendendam esse naturam Canonicatus, & non parochialis, & sufficere, quod prouisus sit in ea ætate, quam exigit Canonicatus, si Parochialis vnita sit perpetuò, & accessorie canonicatui, secus si æque principaliter; quia tunc non assumit naturam Canonicatus, ita decisum referunt *Henriq. consil. 32. numer. 4. & seq praxis noua episcop. dict. cap. 5. num. 21. pag. 330 Galet. verbo canonicus 5. & verbo Parochus. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 735. in prima edit. & resolut. 512. in 2. edit. & in praxi aurea resolut. 239.* Si vero aliquis ex canonicis exerceat animarum curam annexam eius canonicatui, debet esse viginti quinque annorum, nam actu curam exercet, tametsi habitu penes totum collegium illa resideat, ita resoluit *Campan.*

dicto capit. sexto, numero trigesimo.

72 Simplex beneficium consequi volenti satis est si Canonicas horas recitare sciat *Flamin. de resignat. libro quarto quæstion. 11. numero 30. Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 5. crp. 3. numero secundo*, & habeat scientiam per Concilium Tridentinum necessariam ad primam tonsuram, de qua *Allegat. 11. numero quarto & 5.* vlterius quod sciat construere *per glos. verbo reputamus in Clemen. 1. de concess. præbend. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici, decis. 390. in 1. edit. & resolut. 329. numero sexto in 2. editione, praxis noua Episcop. parte secunda, capit. 1. numer. 40. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. glos. 4. sub numer. 73. Campan. dict. numer. secundo.* Et licet de iure communi ad beneficia simplicia obtinenda iusta ætas illa censeretur, quæ septennium excessit *glos. pen. in capit. si eo tempore, de rescript. in 6.* hodie attenta dispositione *Concily Trident. sessio. 23. de reformat. cap. 6.*

73 Nullus ante decimum quartum annum beneficium potest obtinere, referunt *Petrus Pechi. in reg. beneficium, numer. 27. versic. cæterum quid in istis, libro sexto. Gutier. canon. libro primo, cap. 26. numero 33. Henriq. in summ. libro 10. capit. 19. §. 1. Azori. institut. moral. parte secunda, libro sexto, cap. 5. quæst. 7. Valeri. Reginald. in praxi fori ecclesiastici, libro 30. tractat. 3. numer. 166. in fine. Gregor. Lop. l. 3. verbo quatorze annes tit. 16. part. 1. Petrus Ledesma in summ. parte prima de Sacram. Ordinis, cap. septimo 7. vers. de la prima, & par. 2. tractat. 7. cap. 1. conclusione 7. prope finem, Ceuall. commun. contra commun. quæst. 523. numero tertio, Aloys. Ricci. in collect. decis. part. 4. collect. 860. & in praxi fori ecclesiastici decisione 392. & decis. 385. in prima editione*, aliàs *resolutio. 331. & resolut. 325. numero tertio in secunda editione. Vivian. in praxi iurispatron. parte secunda, libro sexto, capit. 7. numer. 2. Lessi. de institut. libro secundo, cap. 34. dub. 20. numer. 109. Nicolaus Garci. de benefic. parte 7. capit. quarto, numer. 8. Campan. dict. rub. 7. cap. 6. numer. 2. Flamin. de resignat. libro tertio, quæst. 7. numer. 65. & libro quarto, quæstion. 1. numer. 7. & quæst. 11. numero 13.*

74 Ex dispensatione tamen Summi Pontificis beneficium simplex infanti potest conferri, *Flamin. dict. quæstione 7. numer. 66. Azor. dict. cap. 5. quæst. 8. versic. sed quærat aliquis, Thom. Valasc. allegat. iuris tom. 1. allegat. 7. numer. 10.*

75 Episcopus vero non potest indulgere cuiquam, vt ante decimum quartum annum incœptum beneficium simplex obtineat, *Azori. dict. cap. 5. quæst. 9. vers. si quæras, Aloys. Ricci. dict. resolut. 331. numer. 2.* vbi in fine resoluit Episcopum conferentem beneficium minori quatuordecim annorum peccare mortaliter, & collationem esse nullam, & *numero tertio, versic. habetur*, dicit *Sacram Congregat.* censuisse 14. *Augusti. 1586.* quod prouiso in decimo tertio ætatis anno de Canonicatu in Ecclesia Collegiata, vbi vigore statuti Ecclesiæ prouisi ante realem possessionem, & fructuum perceptionem tenentur spectare per biennium, obstat decretum *Concily dict. cap. 6.*

76 Aduertendum maxime est non oportere esse expletum quartum decimum annum ad obtinendum simplex beneficium post *Concil.* sed cœptum, ita decisum referunt *Henriquez dicto capit. 19. §. 2. Galet. verbo beneficium, 4. Armenandar. dict. l. 1. de ætatibus, numero quinto, Ceuall. quæstio. 523. numero quarto, & quæst. 593. numer. 18. Aloys. Ricci. dict. collect. 860. vers. limita secundo, & resolut. 325. numero tertio, versic. nihilominus, Azori. dict. capit. 5. quæst. 7. in fine, Cardinalis Tusch. tom. 3. littera E, conclus. 338. numer. 12. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. glos. 5. in princip. numer. 90. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 8. Campan. dicto capit. sexto, numero secundo in fine.*

77 Si vero in fundatione sit statutum, vt illud etiam minor quatuordecim annorum adipisci valeat, standum est fundationi, cui non fuit derogatum per iam dictum Concilij decretum, ita referunt decisum *Gonzal. dict. glos. 5. numero 91. Aloys. Ricci. dict. collect. 860. versic. nunc limita & primo*, & tenuit *Rota* in vna *Granaten. Capellaniæ 12. Ianuarij 1607.* coram *Reuerendiss. D. Lugdunen.* apud *Farinac. tom. 1. parte 2. decisione 194. Campan. dict. capit. sexto numer. secundo in fine*, vbi *numer. 3.* dicit se sciuisse declaratum esse non censeri inualidam præsentationem factam de persona nondum attigente quartum decimum annum (licet in eo beneficio minor ætas non concedatur ex fundatione) sufficit enim, quod ante institutionem pertingat eam ætatem, non secus ac laicus, si præsentaretur, nam hanc præsentationem sanctam de indigno licet credat communis Doctorum sententia, probatque *Lambertin. de iure patron. p. vltim. libro secundo quæst. 2. artic. 3.* eam tamen restrinxit *Rota* coram *Domino Orano 19. Nouembris 1584.* non subsistere si fuit præsentandus proxime clericandus, nam penitus indignus tunc non erit, & sufficiet si ante institutionem fuerit tonsuratus.

78 Annotandum pro intelligentia *Concil. dict. capit. 6.* vt prohibitio de obtinendo beneficio ante illam ætatem 14. annorum subsistat, nedum si per viam collationis daretur, verum etiam præsentationis, electionis aut alterius cuiuscumque prouisionis, stante generica Concilij prohibitione, & ob verbum in eo positum obtinere, quod generale est, *Mandes. in tract. de minori ætate, cap. 4. numer. 17.* quem citat *Campan. dict. capit. sexto numero 6.* vbi *numer. 5.* asserit ad pensionem extendi placuisse *Sacræ Congregat.* & repetit *rubric. 11. capit. 14. numero 16. versic. de legitima.*

79 Quamuis ætatem septem annorum ad illam sufficere asserant *Aloys. Ricci. in dicta praxi decis. 430. in prima editione, & resolutio. 367. in secunda editione, & Stephan. Gartian. disceptat. forens. tom. 3. capit. 397. num. 17*

80 Ad Curata vero maiorem quandam flagitant iura peritiam, quandoquidem animarum cura ars artium est, *cap. cum sit, de ætate, & qualitat. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 4. à numero 71.* atque ideo onus vix Angelicis humeris sustinendum, vt eam deposcant scientiam, quæ ad Fidem, moresque pertineat, & salutarem doctrinam tradendam satis sit: vel sufficit tanta, qua plebem sibi commissam pascere valeant salutaribus verbis, atque exemplis, quod omnibus necessarium est ad salutem, & eos admonendo breuibus quidem, & dilucidis verbis de vitiis, quæ declinare, vitareque, ac virtutibus quas sectari eos oportet, vt æternam euadant pœnam, atque cælestem gloriam adipiscantur, quæ clarius explicat *Sot. in 4. sentent. distinct. 25. artic. 4. conclus. 3. vers. & per hoc*, vbi explicat sequentibus verbis. Qui vero parochiæ in pastorem præficitur, vt idoneus habeatur, ea scire debet, quæ plebi sunt cognitu necessaria, nempe illa quæ sunt de necessitate salutis, vt videlicet docere suos subditos

sciat Fidei articulos, & Decalogum, atque ordinaria peccata, quæ ei per Confessionem detegunt, vtque pœnitentibus salutaria consilia præstare valeat, præsertim vero cum *D. Thom. in 4. sentent. distinct. 17. in 2. scripto*, credo tantam debere esse in eo scientiam, qua distinguere noscat peccatum, & non peccatum, atque inter mortale, & veniale, quinimo & sacris litteris præditus esse debet, cum eius sit peculiare munus prædicare, iuxta *Concil. Tridentinum, sess. 24. de reformatio. cap. 4.*

81 Curata beneficia, qui vult obtinere debet esse constitutus in ætate 25. annorum incæptorum, probat *tex. in cap. cum in cunctis, §. inferiora, de elect. Menoch. remed. 15. recuper. numero 442. Rebuff. in tractat. de pacificis possess. numero 182. Henriq. libro decimo capit. 19. §. 3. Flamin. de resignat. libro quarto, quæst. 9. numer. 14. cum sequentibus, & quæst. 11. numero decimo quarto. Cened. p. 3. collect. 30. numer. 1. Vgolin. dict. capit. 50. §. 8. numero tertio. Campan. dict. rubr. 7. capit. 6. numer. 29. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. libr. 30. tractat. 3. numer. 164. vers. aduerte*, plures alios refert *Nicolaus Garcia dict. capit. 4. numer. 41. praxis Episcopal. parte prima verbo beneficia, vers. ad dignitates, pag. 36.*

82 Et sufficit ad validitatem collationis cuiuscunque beneficij curati, quod prouisus sit prima tonsura initiatus, & ætatem habeat, vt intra annum ad Sacerdotium promoueatur, vt per *cap. licet canon. & cap. commisso, de elect. libro sexto* cum similibus resoluunt *Rebuff. in praxi titul. requisita ad collat. numer. 24. Roch. de iure patron. verbo honorificum. numero 24. Gutter. canon. libro secundo, cap. 25. numer. 33. Petr. Gregor. rei benefic. cap. 25. numer. 8. Nicolaus Garcia de benefic. parte 3. capit. 4. à num. 2.*

83 Et ideo beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij spatio vnius anni, *praxis episcop. dict. verbo beneficia, versic. dico quarto principaliter. pag. 44. Spin. in speculo testium glos. 4. princip. numero 65. Azori instit. moralium par. 2. libro sexto, cap. 8. quæst. 2. Cened. dict. collect. 30. num. 1. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 5. collect. 1988.* in tantum quod si quis obtinens parochialem non promoueretur intra annum ad Sacerdotium, parochia vacat ipso iure, vt probat *dict. cap. licet canon*, & resoluit *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 15 num. 47.*

84 Qui tex. procedit, & intelligitur quando scilicet canonice parochus possedit beneficium vltra annum, & non se promouerit in futurum, secus vero si non canonice, quia tunc non vacat *Mascard. de probat. conclus. 885. numer. 16.* Sic etiam illius pœna non habet locum in Rectore, qui intra annum à die adeptæ possessionis pacificæ, vel intra tempus legitimè ei prorogatum, comparuit, & se promoueri petiit, offerens, quantum in se erat, se paratum susscipere Sacerdotium, vel Ordines, & noluit eum Ordinarius propter illiteraturã, vel aliam causam promouere, refert in *Sacra Congregat.* decisum *Nicol. Garc. dict. cap. 4. num 7.*

85 Præsentatus, seu electus ad beneficium potest absens institui ab Episcopo, si ei notum sit esse idoneum notorie. veluti quia Doctor est in aliqua Vniuersitate studij generalis graduatus, hic enim examine non indiget, ex doctrina *glos. verbo ignota, cap. de Petro, distinct. 47.* iuncto *Concil. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 13. in fine*, resoluunt *Cened. ad decretum. collect. 15. numero 3. Henriquez in summ. libr. 10. cap. 18. in princip. 5a. in aphorism. verbo examen.* Quare sic notum Episcopo posse ab eo absentem institui, & præsentationem, ac institutionem validam esse, licet institutus absens sit, notant *Innoc. per text. ibi in cap. in Lateranen.* in vltimis verbis, *de præbendis, Abb. consil. 76. numer. 2. part. 2. Nicol. Garc. par. 4. cap. 1. à num. 16.* vbi *à numer. 23.* refert declarationem *Illustriss. Cardin.*

86 Secundum quos intelliges supradicta de persona notorie digna, & Episcopo nota: & limitabis, quod non procedat in præsentato ad parochialem, in hac enim examen præcise necessarium est, nec omitti potest ex eo, quod prouisus notorie dignus sit: Doctor enim, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & in publica Vniuersitate graduatus non excusatur ab examine, quando petit prouideri de aliqua Ecclesia parochiali, ita decisum per *Sacram Congregat.* referunt *Gonzalez ad regul. 8. Cancell. glos. 4. numero 90. Nicolaus Garci. par. 9. cap. 2. num. 103. praxis noua episcopal. part. 2. capit. 5. numer. 17. versic. Doctor, Aloys. Ricc. dicta resolut. 351. numero 2. Prosper. de August. in addit. ad Quarantam, verbo benefic. paroch. collatio, quæstion. 1. praxis Episcopal. parte secunda verbo Doctor, §. 1.* resoluunt *Lambertin de iurepatronatus, parte secunda, libro secundo, quæst. 11. artic. 3. numer. 5. Rebuff. de primileg. scholarium, primil. 86. numer. 4. Flamin. de resignat. lib. 8. quæst. 9. numer. 83. cum sequentibus, Vgolin. dict. cap. 50. § 6. numero sexto, & §. 10. numer. 6. Lessi. de iustitia libro secundo, capit. 34. numer. 82. Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 129. p. 1. Cened. ad Decretum collect. 15. numer. 5.* etiamsi esset famosissimus Doctor, qui cum maximo applausu per plures annos legerit, iuxta tradita *per Fusc. de visitat. libro secundo, cap. 5. numer. 10* & etiamsi esset Vicarius ipsius Episcopi, *Flamin. dict. quæst. 9. num. 87.*

87 Cauebis tamen à *Garci. part. 9. cap. 3. numer. 5. &* 14. dum scribit hanc resolutionem procedere in quocunque beneficio ecclesiastico, nam quamuis ex *Concil. Tridentin. dict. cap.* 13. examen necessarium esse in omnibus beneficiis agnoscamus, pro forma tamen in solis parochialibus requiri receptissima est scribentium resolutio; in aliis vero simplicibus cum residentia, vel sine illa non requiritur de necessitate, nec sit, si prouisus est persona insignis, & notorie idonea, & ita vidi seruari in hac Curia.

88 Nam cum anno transacto prouisus fuissem de dignitate Thesaurariæ Maioris insignis Ecclesiæ Vimaranensis, Illustrissimus Dominus *Marcus Aurelius Meraldus* integerrimus Sanctiss. Domini Pauli Quinti felicis recordat. Datarius, & meritissimus vtriusque Signaturæ Referendarius, Bullas Apost. de hac dignitate mihi expediri absque examine iussit, qui singulari eruditione, & acerrimo iudicio ornatissimus, litterarum, ac rerum gerendarum notitia illustris vtriusque iuris peritissimus, adeo incorruptè atque integre Datarij officio functus fuit, vt ab eo nihil iniustum, indecorum, indebitum, iuri, ac bonis moribus repugnans vnquam factum fuisse vere credendum sit, propter maximam illius in distribuendis gratiis, & beneficiis erga litteratas, benemeritas, ac pauperes personas, rectitudinem, curam, iustitiam, & prouidentiam.

89 Semel examinatum, & approbatus ad vnum beneficium simplex, non amplius examinatur ad aliud simile, idem est si semel sit approbatus ad

Canonicatum,

Canonicatum, vel dignitatem in Collegiata, non amplius examinatur ad similem canonicatum, vel dignitatem in alia Collegiata: sic semel approbatus ad curatum, vel canonicatum, vel dignitatem in Cathedrali, non vltra examinatur ad simile vel similem, ita seruari in *Curia* referunt *Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. glos. 4. num. 84. & Aloys. Ricci. in dict. praxi fori ecclesiast. decis. 419. in 1. edit. & resolut. 356. in secunda edit.* Sed *Campan. in diuers. iuris Canon. rubr. 5. capit. 3. numero octauo prope fin.* concludendum asserit, quod licet attento iure communi non sit iterum examinandus per text. *in capit. accepimus, de ætate, & qualit. ac decis. Paleot. 83. & Caputaq. decis. 367. libro secundo*, inspecta tamen Concilij sanctione examini semper esse subijciendum, edocetque *Seraphin. Rotæ. decis. 1323.* vbi propterea concluſit Rota, quod cum in ascensione ad alterum quæratur nouus titulus iuxta *consil. 18. Oldradi*, ideo sit etiam tunc examinandus, refert etiam declarationem Illustrissimorum D. D. *Cardinalium*, quod cœptus beneficiari in quolibet assensu, denuo examinetur, atque ita præterea resolutum fuisse memorat in vna *Cæsaraugustana* coram *Domino Pamphilio de anno 1587.* Ego tamen scio de stylo Curiæ primum verum, secundum vero *Campan. & Seraphini* assumptum in partibus sibi locum habere dicendum est, vel vbi per concursum examen fit.

90 Si vero ad beneficium superius sit promouendus examinari eius scientia nihilominus denuo debet, quoniam litteratura pro dignitatis maioris, vel minoris conditione, maior, minorue requiritur. Item si ad simile beneficium promoueatur, in Ecclesia tamen, vel loco ampliori, maioriue, aut nobiliori, vel celebratiori, est etiam examinandus, dicit seruari stylo Curiæ Romanæ *Azori institut. moral. part. 2. libro sexto capit. 6. quæst. 9.*

91 Vbi etiam aduertit examinari debere promotum etiam ad simile, & æquale beneficium similis loci, & Ecclesiæ, si in priori examine minus idoneæ, & apte respondit: aut si creditur eum post examen se negligenter in studio litterarum gessisse, & oblitum esse eius, quod ante didicerat, aut si alij sint candidati, qui vna cum eo beneficium petunt.

92 Peracto examine occurrentium ad concursum, examinatores debent eos ex communi sententia renunciare Episcopo, quos idoneos reperirent, refert decisum *Nicol. Garcia par. 9. capit. 2. numero 104.* vel data causa eos remittere ad Ordinarium, quia cumulatiuè, & non priuatiuè illis est tributa iurisdictio, vt censuit *Rot. decis. 647. numero 1.* apud *Farin. in nouiss.* Et in dubio spectat ad examinatores renunciare quis sit magis idoneus, *praxis Episcop. par. 1. verbo parochia, paragraph. 2. in principio.*

93 Et examinatores ab Episcopo, vel Vicario, quibus Beneficia prouideri incumbit, accersitos teneri significare, & subscribere, quis sit dignus, & quis dignior sub peccato mortali, tenent *Frat. Ludouic. in instruct. conscient. tom. primo capit. 127. Petr. de Ledesma in summ. par. 2. tract. 7. capit. 1. conclus. 7. diffic. 13. Rota Roman.* apud *Farin. decis. 672.*

94 Nec prædictorum examinatorum relationem quominus executionem habeat, vlla deuolutio, aut appellatio etiam ad Sedem Apostol. siue eius Sedis Legatos, aut Vicelegatos, aut Nuncios, seu Episcopos, aut Metropolitanos, Primates, vel Patriarchas interposita impedit, aut suspendit, vt habetur *Concil. d. capit. 18. prope fin. Azeued. libro primo numero 4. titul. 16. lib. 3. nouæ recop. Gonzal. gloss. 9. §. 1. in annotat. contra nullit. numero 186. & 209. & gloss. 6. à numero 163. Ceuall. tom. 4. quæst. 897. numero 833. cum seqq.*

95 Examinatores tenentur examen facere de ætate, moribus, doctrina, prudentia, & alijs rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis, vt habetur in *Concilio Tridentino d. capit. 18. versicul. peracto, Gonzalez d. gloss. 4. à numero 110.* itaut non sufficiat si relationem fecerint solum de litteratura, examen vero circa mores, ætatem, & reliqua Episcopo relinquantur, ita decisum refert *Nicol. Garcia de benefic. par. 5. capit. 7. numero vndecimo versicul. ad tertium, & par. 6. capit. 2. numero 238.* quia approbantes examinatum quoad scientiam tantum, non etiam quoad vitam & mores, non satisfaciunt decreto Concilij, expresse iubentis, quod peracto examine renuncientur, referunt decisum *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo examinatores 2. Aloys. Ricci. in dicta praxi fori ecclesiastici resolut. 631. in secunda editione.*

96 Magis expedit, vt examinatores inter se sua vota palam conferant, deinde notario iubeant, vt in actis suis simpliciter scribat Titium approbatum idoneum, Seium vero reprobatum, ita referunt decisum *Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 107. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. capit. 3. numero trigesimo quinto.* Et non spectat ad examinatores, sed ad Episcopum eligere ex approbatis magis idoneum, ita etiam referunt decisum *Francisc. Leo dicto capit. 3. numero trigesimo quarto. Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 108. & 109. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro primo titul. 18. l. 7. de Episcopis, numero quinquagesimo octauo*, qui tenetur eum eligere, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, vt habetur in *Concilio Tridentino d. capit. 18. versic. peracto*, cum certum sit peccare mortaliter minus dignos seruitio Dei applicando, *capit. licet, versic. qui præstantior, 8. quæst. 1. capit. Metropolitano, distinct. 63.* & ita in foro conscientiæ obligatur quis simpliciter eligere meliores, vel in comparatione ad bonum commune, licet si dignum tantum nominauerit prætermisso digniore in foro exteriori minime inualidetur actus, ita *D. Thom. 2. 2. quæst. 63. artic. 2. & ibi Caiet. in fine, gloss. verbo qui præstantior in dicto capit. licet ergo, vbi Archidiac. numero tertio. Bellamer. numero quinto. Cardin. de Turrecrem. numero primo, cum seqq. & Alexand. de Neuo notab. 4. numero decimo tertio, & sub numero vigesimo & vngesimo primo, in capit. constitutus, il secondo de appellat.* vbi *Ioan. Andr. gloss. 3. numero vigesimo primo. Zabarel. gloss. 3. sub numero secundo. Butr. numero quarto Abb. notab. 3 numero tertio, & not. 4. num. 7. Franch. num. 4. & sequenti, Sot. libro tertio de iustit. quæst. 6. artic. 2. & lib. 10. quæst. 2. artic. 3. Ledesma 4. par. 2. quæst. 18. dub. 9. D. Antonin. par. 2. titul. 1. capit. 20. §. 1. Angel. Rosel. Siluest. Tabien.* & cæteri *Summistæ verbo electio, Couarr. in reg. peccatum, par. 2. §. 7. numero quarto. Lambertin. de iurepatron. lib. 2. par. 1. quæst. 10. artic. 3. per totum*, & præcipue *numero 26. versic. tu circa, Roch. de Curte eodem tract. verbo honorificum, numero 42. Nauarr. in man. capit. 17. num. 72. & in tract. de orat. miscel. 43. post num. septuagesimum sextum. Petr. Nauarr. de restitut. lib. 2. cap. 2. num. 120. Gregor. de Valent. 2. 2. disput. 5. quæst. 7. puncto 2. §.*

secundo quæritur, versicul. secunda assertio, Iacob. de Graffiis in aureis decis. par. 1. libro secundo capit. 99. numero secundo. Flamin. de resignat. lib. 10. quæst. 11. numero 36. Aloys. Ricci. in collect. decis. par. 4. collect. 931. Vgolin. d. capit. 50. §. 13. numero secundo. Azori instit. moral. par. 2. lib. 6. capit. 15. quæst. 1. Rebello de obligation. iustit. par. 1. libro tertio quæst. 4. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. d. tract. 3. numero 195. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 6. capit. 3. numero 32. & rub. 7. capit. 6. numero septuagesimo, omnium latissime mu ltis Sacræ Scripturæ, & vtriusque iuris auctoritatibus *Alexand. Raudens. decis. 34. à numero septuagesimo octauo.*

98 Nulla tamen contrahitur restituendi obligatio digniori prætermisso, si nullum iustitiæ ius per oppositionem, aut aliquem legitimum titulum, acquisierit, quoad beneficium, cathedram, officiumque publicum, ita *Rebello d. lib. 3. quæst. 3.* quem refert *Campan. dict. num. 70. versic. Cæterum*, vel si beneficium non debetur digniori ex aliquo statuto vel lege, *Stephan. Gratian. decis. 97.*

99 Obligatio hæc conferendi beneficia sub mortali dignioribus, intelligitur de possibilibus haberi in diœcesi: hi enim de quibus constat, quod inibi haberi non possunt extra latitudinem eligibilium computandi sunt ex *Caietan. ad D. Thom. dict. quæst. 63. artic. 2. versic. fin.* non enim tenetur perquirere totum mundum, vt meliores habeat, cui conferat, quia excusaretur conferendo bonis in diœcesi existentibus, quique facile & in promptu haberi possunt, vt post *Caiet.* tradit *Mich. Salon. in tract. de iustit. quæst. 63. artic. 2. controu. 3. vers. tertio certum est.*

100 Sic etiam vbi confertur beneficium digno omisso digniori cum exiguitate damni, ideſt, si dignioris maior idoneitas, parum excedat idoneitatem minus digni, non committitur peccatum mortiferum, ita *Nauarr. d. miscel. 43. versicul. fallit tertio, Gregor. de Valentia d. disputat. 5. quæst. 7. puncto 2. §. secundo quæritur, versus fin.* Etiamsi excessus esset alterius considerationis si electio non esset ad munus magni momenti, *Salon. d. artic. 2. controu. 3. vers. his positis*, & ibi *Bannes vers. sit prima.*

101 Quare Episcopus attente debet rimari qualitates oppositorum, vt dignioribus beneficia possit conferre, quod vt percipiat sciendum præferri graduatum in aliqua scientia, *Caputaquen. decis. 277. par. 1. Putean. decis. 200. libro tertio.* Deinde magis litteratum *Rot. Romana* apud *Farin. decis. 677. in nouiss.* & maiori habilitate præditum, veluti prudentia, integritate, & maturioritate, *Rot. Roman.* apud *Farin. decis. 628.* quando vero in aliquo concurrunt pietatis, misericordiæ, vel vtilitatis publicæ argumenta promouendus, etiam minus dignus præfertur *Valerian. Reginald. d. lib. 30. tract. 3. numero 200.*

102 Sic etiam minus doctus, modo idoneus, cuius mores sunt noti, & approbati, præfertur doctiori, cuius vita ignoratur, referunt decisum *Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloss. 4. numero 112. praxis noua Episcop. dict. capit. 5. numero 19. Nicol. Garcia part. 9. capit. 2. numero 11. Aloys. Ricci. in praxi fori eccles. iast. decis. 425. in prima edit. & resolut. 362. num. 1. in secunda edit.* Denique potest eligi dignus de ciuitate, vel gremio Ecclesiæ, post habito digniore extraneo, iuxta *capit. nullus, distinct. 61. Viuian. in praxi iuris patron. par. 2. libro sexto capit. 6. Zechi. de benefic. capit. 12. numero 36. praxis noua Episcop. d. capit. 5. numero 19. Vgolin. d. capit. 50. §. 8. numero 4.*

103 Item qui nullum obtinet beneficium præferri debet in concursu obtinenti, vt tenuit *Rota in vna Calaguritana beneficij 20. Februarij 1587.* coram *Illustriss. Seraphino*, & est inter eius decisiones impressas *decis. 768.* vbi etiam, quod ille dicitur magis idoneus in pari concursu, qui dispensatione non indiget. Et dignior iudicati debet, qui est magis vtilis, & aptus ad beneficium, cui præficitur *Couar. in reg. peccatum, par. 2. §. 7. numero 4. ad med. versic. dignior vero, Aloys. Ricci. in praxi aurea, resolut. 348. Rota in vna Beneuentan. Parochialis 13. Iunij 1590.* coram *R. P. D. Orano*, vbi fuit dictum, quod ex duobus approbatis ab examinatoribus pro æque idoneis, electio vnius facta per Episcopum fuit iudicata legitima, quamuis non esset Doctor, vel Sacerdos, nec pauper sicut alter, quia huiusmodi qualitates, quamuis sint considerabiles, tamen non faciunt digniorem pro gubernanda Parochia, cum vltra doctrinam, sint maioris considerationis mores, & aptitudo ad munus iniunctum.

104 Pensatis his omnibus, aliisque per Doctores supra citatos adductis, Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, vt verbis vtat Concilij, ab eius tamen iudicio, seu electione, si dignior reiectus fuerit, admittitur appellatio *Vgolin. dict. capit. 50. §. 13. numero primo. Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 7. capit. 6. numero 75.* vbi etiam dicit, quod hoc casu superior si per examen digniorem inuenerit appellantem, prouisionem cassabit, & potest appellans prælectum prouocare ad nouum examen, etsi ipse in eo magis idoneus repertus fuerit, reuocata prima electione ipse Parochialem obtinebit, vt fuit per *Rotam* resolutum in vna *Detrusen. Parochialis 18. Decembris 1581.* coram *D. Gipsio*, cuius testis mihi est *Aloys. Ricci. in dicta praxi decis. 426. in prima edit. & resolutio. 373. in secunda edit.* qui *numero secundo*, intelligit, & declarat, vt procedat quando electio, seu iudicium Episcopi esset irrationabile, quod ita per *Constitut. Pij V.* relatam supra in princip. huius *Allegat.* tenuit *Rota in vna Rauennaten. Parochialis 2. Decembris 1592.* coram *Illustriss. Aragonio*, de qua irrationabilitate & dolo Episcopi, liquido, & euidenter constare debet, cum d. Constit. conditionaliter loquatur, ibi, constito de prioris eligentis irrationabili iudicio, *Gonzal. 2. gloss. 4. num. 139.* & tenuit *Rota in vna Pampilonen. beneficij 17. May 1577.* coram *Illustrissimo Blanchetto*, & iterum *in vna nullius Parochialis concursus 4. Octobris 1600.* coram *Illustriss. Ludouisio*, nunc *Sanctiss. D. N. Gregorio XV.* facta enim electione per Episcopum est interpretatio facienda ad fauorem Episcopi, quod omnia considerauerit, & magis idoneum arbitrio suo elegerit, ex citatis per *Gonzal. dict. gloss. 4. à numero 132.*

SVMMARIVM.

1 *Professio Fidei facienda est à prouisis de beneficijs quibuscunque curam animarum habentibus, in manibus Episcopi, vel eo impedito coram generali eius Vicario, vltra quam quod prouisio de dignitatibus, & Canonicatibus in Ecclesijs Cathedralibus, tenentur etiam eam emittere in Capitulo.*

2 *Professionis Fidei forma vbi referatur, ostenditur.*

3 *Professionem Fidei qui teneantur emittere.*
4 *Professio Fidei facienda est à promouendis ad Episcopatum.*
5 *Canonici exempti coram Episcopo, & Capitulo Fidei professionem intra duos menses emittere tenentur.*
6 *Canonici Regulares Ecclesiarum Cathedralium intra duos menses à die electionis deobligantur Fidei professionem emittere.*
7 *Prælati Regulares intra duos menses ab adepta possessione suæ præfecturæ, tenentur Fidei professionem facere.*
8 *Professionem Fidei denuo deobligantur emittere, qui in adeptione alterius beneficij simili eam iam emiserunt.*
9 *Professionem Fidei emittere tenetur, qui denuo consequitur Parochialem dignitatem, vel præbendam, quam antea habuerat, & dimisit.*
10 *Approbatus, & idoneus iudicatus ad Parochiam, est denuo examinandus si ad aliam admitti procuret.*
11 *Approbatus semel non est amplius examinandus in beneficijs simplicibus.*
12 *Commendatarij, quando sunt veri beneficiati, tenentur emittere Fidei professionem.*
13 *Coadiutores, etiam perpetui, & cum futura successione, non tenentur nisi cum factus fuerit successioni locus, Fidei professionem emittere.*
14 *Coadiutor post mortem coadiuti fit verus Canonicus, & tunc ei est assignanda vltima sedes.*
15 *Professionem Fidei non tenentur emittere Canonici, & dignitates Collegiatarum Ecclesiarum.*
16 *Professio Fidei coram Vicario generali, etiam Episcopo non impedito, fieri potest.*
17 *Professionem Fidei possunt facere prouisi de dignitatibus, vel Canonicatibus Cathedralium in Capitulo præsente Episcopo, seu eius Vicario, qui forte est Canonicus, ita vt eam iterum non cogantur foris coram eodem emittere.*
18 *Professio Fidei Sede Episcopali vacante non sufficit fieri coram Capitulo, sed coram eius Vicario.*
19 *Professionem Fidei per procuratorem fieri non posse declarauit Sacra Congregatio & num. 21. quid attento iure sit resoluendum.*
20 *Professio Fidei emissa creditur, quando collatio beneficij est decennalis.*
22 *Professionem Fidei omittentes facere intra duos menses à die adeptæ possessionis fructus suos non faciunt, nec illis suffragatur possessio.*
23 *Professio Fidei post dictos duos menses facta, ad fructus temporis præteriti post lapsum duorum mensium quærendos prouisis non suffragatur.*
24 *Capitulum non potest habere pro præsentibus dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Ecclesia residerunt, & Fidei professionem nondum emiserunt.*
25 *Terminus duorum mensium datus ad faciendam Fidei professionem, non currit prouiso, qui non accepit possessionem, quamuis per eum stet quominus illam accipiat.*
26 *Declaratur Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 12. ibi, nec illis possessio suffragatur.*
27 *Regula de annali tueri non potest ad fructus retinendos Fidei professionem non emittentes, nec longissima possessio illis prodest quoad dictos fructus percipiendos.*
28 *Professionem Fidei non emittentes intra duos menses, ita fructus suos non faciunt, vt in conscientia teneantur illos restituere, etiam non interueniente aliqua sententia.*
29 *Professionem Fidei per ignorantiam, seu inaduertentiam intra duos menses non facientes quamuis in foro exteriori non excusentur, in foro tamen conscientiæ non obligantur ad restitutionem.*
30 *Distributiones quotidianas suas faciunt prouisi quamuis Fidei professionem non emiserint.*
31 *Fructus amissi ob non factam Fidei professionem sunt impendendi, vel in vsus pauperum, vel in fabricam Ecclesiæ.*
32 *Fructus amissi ob non factam Fidei professionem Ordinarius condonare non potest.*

EPISCOPVS QVOS Beneficiarios ad Fidei professionem in suis manibus faciendam cogere possit.

ALLEGATIO LXI.

1 PRouisi de beneficijs quibuscunque curam animarum habentibus in manibus Episcopi, vel eo impedito, coram generali eius Vicario, seu Officiali, tenentur à die adeptæ possessionis ad minus intra duos menses Orthodoxæ suæ Fidei publicam facere professionem, & in Romanæ Ecclesiæ obedientia se permansuros spondere, ac iurare. Prouisi autem de Canonicatibus, & dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus, non solum coram Episcopo, seu eius officiali, sed etiam in Capitulo idem facere tenentur, alioquin prædicti omnes fructus non faciunt suos, nec illis possessio suffragatur *ex decreto Concilij Tridentini sessione 24. de reformat. capit. 12. versicul. Prouisi etiam* de cuius intellectu & materia vide *Frat. Emman. in summ. tomo primo, capit. 19. numero septimo. Petr. de Ledesma in summ. par 2. tract. 1. capit. 4. conclus. 10. Flamin. de resignation. lib. 8. quæst. 9. à numero 121. & lib. 10. quæst. 9. praxis Episcopal. par. 2. verbo Fidei professio, altera praxis noua par 2. cap. 5. num. 26. Sayr. in fioribus decis. sub titul. de Summa Trinitate decis. 1. cum seqq. Aloys. Riccii. in collect. decis. par. 3. collect. 579. & in decisionibus Curiæ Archiepiscop. Neapolit. par. 1. decis. 220. num. 2. Azori institut. moral. par. 2. libro 7. cap. 2. Nicol. Garciæ de benefic. par 3. capit. 3. Vgolin. de officio, & potest. Episcopi cap. 50 § 16. Sanch. in præcepta decalogi lib. 2. cap. 5. Quaranta in summ. bullarij verbo Fidei professio.*

2 Formam autem dictæ professionis faciendæ ordinauit *Pius Quartus*, quam referunt *praxis noua Episcop. dict. cap. 5. num. 25. pagina 341. & Quaranta dicto verbo Fidei professio, Franc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 2. capit. 10. numero 23.* Et illam tenentur emittere quicunque de monasterijs, conuentibus, domibus, & alijs quibuscunque locis Regularium quorumcunque Ordinum, etiam Militarium, quocunque nomine, vel titulo prouisi fuerint: item & promouendi ad Doctoratum, vel alium gradum, & professores, vel lectores alicuius scientiæ, vel Artis liberalis in quibuscuis studiorum generalium Vniuersitatibus, aut gymnasijs publicis, iuxta *constitut. 112.* eiusdem *Pij Quarti* incip. *Iniunctum, dat. Idibus Nouembris millesimo quingentesimo sexagesimo quarto* quam refert *Qua-*

ranta vbi proxime, & dicunt *Galett. verbo profiteri* 1. *Nicol. Garcia d. capit.* 3. *numero* 4.

4 Promouendi etiam ad Episcopatum professionem de Fide facere tenentur, vt iubetur à *Gregorio Decimo quarto in Bulla* incip. *Onus Apostolicæ seruitutis*, & refert *Vgolin. de potestate Episcopi cap.* 1. §. 3. forma autem huius iuramenti traditur in Pontificali Romano *Clement. VIII.* iussu edito *fol.* 79. & à *Francisco Leon. d. cap.* 10. *num.* 15.

5 Primo amplia, vt obligentur pariter Canonici exempti coram Episcopo, & Capitulo hanc Fidei professionem facere intra duos menses, ita *Nauarr. cons.* 9. *de iureiuran. in nouis*, *Petr. de Ledesma dict. capit.* 4. *post conclus.* 10. *difficult.* 5 *Sayr. sub dicto titul. de Summa Trinit. decis.* 1. *Aloys. Ricci. d. collect.* 579. *ampl.* 1. *Vgolin. dict.* §. 16. *numero* 2. *Sanchez d. capit.* 5. *numero* 2. & censuisse Sacram Congregat. refert *Nicol. Garcia d. cap.* 3. *num.* 21.

6 Secundo amplia, vt etiam obligentur Canonici Regulares Ecclesiarum Cathedralium, & computandi sunt duo menses à die electionis, vel à quo admittuntur ad participationem massæ capitularis, refert decisum *Nicol. Garcia d. capit.* 3. *numero* 16.

7 Tertio amplia in Prælatis Regularibus, qui eandem Fidei professionem intra duos menses ab adeptâ possessione suæ præfecturæ facere tenentur per extensionem *Pij Quarti in sua Bulla* supra relata *Emman Sa, verbo Fides, in fine, Frat. Emman. in summ. tom.* 1. *capit.* 110. *numero septimo, & quæst. regular. tom.* 2. *quæst.* 72. *artic.* 1. *Nauarr. cons.* 2. *de Summa Trinitate*, alias *cons.* 10. *de iureiuran. in nouis*, *Sayr. sub eodem titul. de Summa Trinitat. decis.* 2. *Vgolin. d.* §. 16 *numero* 17. *Sanch. d. capit.* 5. *num.* 3. *Flamin. d. quæst* 9. *numero* 2.

8 Quarto amplia, vt etiam obligentur denuo emittere professionem Fidei illi, cui in adeptione alterius beneficij similis eam iam emiserunt, tenent *Vgolin. d. paragraph.* 16. *in princip. Azori d. par.* 2. *libro septimo capit.* 2. *quæst.* 8. *Campan. in diuersorio iuris Canon. rubr.* 8. *capit.* 3. *numero vigesimo*, & ita declarasse Sacram Congregat. testatur *Nicol. Garcia d. capit.* 3. *numero* 17 & 38. quamuis *Azori d. quæst.* 8. quem videtur sequi *Sanchez dict. capit.* 5 *numero sexto*, nihil resoluens dicat quosdam existimare id locum habere in his, qui dimissa priori Ecclesia, posteriorem obtinent in diuersis diœcesibus, oppidis, vel locis: non tamen in his, qui secundum beneficium in eadem Ecclesia, in qua erat primum, accipiunt, quia, vt inquit *Vgolin. vbi proxime*, Concilium Tridentinum simpliciter iubet, vt professionem faciat, & non distinguit an antea fecerit, ergo nec nos distinguere debemus iuxta reg. *l. de pretio*, *ff. de public. in rem actione*, cum citatis *in libello de principys vtriusque iuris*, *littera L. numero* 28.

9 Sic etiam tenebitur iterum prædictam Fidei professionem emittere, qui denuo adipiscitur parochialem, dignitatem, vel præbendam, quam antea habuerat, & dimisit: quia sicut professio antea facta in alia actione, seu prouisione non iuuat ad sequentem, vt dictum est, ita etiam professio subsequuta in alia actione, seu prouisione, non supplet defectum professionis, alias commissum, quicquid velit *Sanchez dict. numero sexto*, dicens, quod si dictam Fidei professionem iam emiserunt alio titulo, vt Doctoratus, quamuis immemores obligationis illius facultatis ratione beneficij antea adepti, satis erit, nec tenebuntur eam iterare, quia menti *Tridentini* satis factum est, quod quidem non est verum: nam professus in vna religione, si ad alteram migret inibi rursus profiteri compellitur, *Nauarr. consil.* 60. incip. *An monachus, sub titulo de regularibus, Sorb. in compendio Mendicant. verbo Nouitius, vers. sed aduertendum*, & aperte probat *Constitut. Pij Quinti*, incip. *Postquam diuina bonitas, vers. quodque omnes.*

10 Sic demum approbatus, & idoneus dijudicatus ad Parochiam, est denuo examinandus, si ad aliam admitti procuret *Campan. in diuers. iuris Canonici rub.* 5. *capit.* 3. *numero* 8.

11 Regula enim quod semel approbatus non sit amplius examinandus, de qua *in capit. accepimus, de ætate & qualit.* vendicat sibi locum in beneficijs simplicibus, *Caputaq. decis.* 367. *seu* 5. *præsentatus, p.* 2. *Aloys. Ricci. in praxi fori eccles. decis.* 419. *in* 1. *edit. & resolut* 356. *in* 2. *edit.*

12 Quinto amplia in Commendatarijs aliquarum Ecclesiarum factis non ad earum, sed ipsorum vtilitatem, cum facultate disponendi de fructibus, sicut veri beneficiati, cum enim sic eorum commendæ censeantur habere vim & effectum tituli, vt declarat *Nicol. Garcia de benefic. p.* 4. *à numero* 20. ideo tenentur huiusmodi professionem emittere, & ita est accipiendus *Fusc. de visitat. lib.* 2. *capit.* 9. *numero* 14.

13 Limita primo in coadiutoribus Canonicorum, seu dignitatum, hi enim etiam perpetui, & cum futura successione, non tenentur, nisi cum factus fuerit successioni locus, hanc Fidei professionem emittere, quia coadiutor durante coadiutoria non est in possessione canonicatus, sed coadiutoriæ, vt ex *Cota*, & *Verall.* dicit *Nicol. Garcia de benefic. p.* 4 *capit.* 5 *numero* 76.

14 Et ideo post mortem coadiuti fit verus canonicus, & tunc ei est assignanda vltima sedes, ita vt eum præcedant Canonici ingressi etiam durante eius coadiutoria, & post eius receptionem, *Gonzal. adreg.* 8. *Cancellar. gloss.* 5. §. 9. *num.* 110. *Nicol. Garcia d. capit.* 5. *numero* 74.

15 Limita etiam in Canonicis & Dignitatibus Ecclesiarum collegiatarum, quia *Concil. d. loco*, solum agit de prouisis de canonicatibus, & dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus, & de beneficijs Curatis, ita decisum per *S. Congregat.* refert *Nicol. Garcia d. capit.* 3. *numero decimo tertio*, contra *praxim Episcop. p.* 1. *verbo beneficium paragraph.* 5. *dicto quarto*, & *Vgolin. d.* §. 16. *numero tertio*, dum tenet hic vltimo loco citatus, quod prouisi de beneficijs simplicibus eandem professionem facere debent, esto animarum curam non habeant: nam & qui canonicatum adepti sunt eam facere tenentur, qui nec animarum curam gerunt, ergo idem & hi ob eandem rationem, argument. *capit. cum dilecta, de confirmat. vtili*, & ex *Concilij Tridentini sess.* 25. *de reformat. capit.* 2. *versic. cæteri vero*, quod generaliter de omnibus beneficijs loquitur: sed locus ille *Concilij Tridentini*, id minimè probat, quia non loquitur de huiusmodi professione, sed de facienda in prima synodo, vt ipse *Vgolin.* ait *numero sexto*. Nec verum est esse eandem rationem in Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, & alijs beneficiatis, imo est longè diuersa ratio, propter excellentiam & præeminentiam dictorum canonicorum. Similiter etiam in alium errorem lapsus est idem *Vgolin. d. paragraph.* 16. *numero* 2.

dum ait quod etſi Canonici Eccleſiæ Collegiatæ non teneantur profeſſionem facere Fidei in Capitulo, eam tamen facere debent coram Epiſcopo, vel eius officiali, quod re vera eſt ſine fundamento, & nullibi reperitur diſpoſitum.

16 In manibus ipſius Epiſcopi, vel eo impedito, coram generali eius Vicario, ſeu officiali, Fidei profeſſionem eſſe faciendam decreuit *S. Concilium Tridentinum d. capit.* 12. Cui decreto ſatisfieri poteſt faciendo profeſſionem coram Vicario, etiam Epiſcopo non impedito, nam illa verba ſolum ponuntur ad admonitionem, & denotandum conuenientius eſſe eam facere coram ipſo Epiſcopo ceſſante impedimento, ita *Nicol. Garcia. d. p.* 3 *capit.* 3. *numero* 23. vbi refert ita eſſe accipienda verba alia eiuſdem *S. Concil. ſeſſ.* 24. *de reformat. capit.* 18. *verſic. tranſactio*, ibi, ab Epiſcopo, ſiue eo impedito, ab eius Vicario generali.

17 Item prædicto decreto ſatisfaciunt prouiſi de dignitatibus, vel Canonicatibus Eccleſiæ Cathedralis, qui Fidei profeſſionem fecerint in Capitulo præſente Epiſcopo, ſeu eius Vicario, qui forte eſt Canonicus, ita vt eam iterum non cogantur foris coram Epiſcopo, vel eius Vicario emittere, quia verum eſt dicere iſtos feciſſe profeſſionem coram Epiſcopo, vel eius Vicario, & in Capitulo, vt Concilium requirit, ita per *Sacram Congreg.* deciſum fuiſſe *in vna Seguntina* refert *Nicol. Garcia d. capit.* 3. *numero* 24.

18 Sede Epiſcopali vacante huiuſmodi profeſſio non ſufficit fieri coram Capitulo, ſed coram eius Vicario, nam licet Capitulum ſuccedat in iuriſdictione Epiſcopi, & fungatur vice illius, vt ſæpè dixi, tamen cum iuriſdictio Epiſcopalis adminiſtretur per Vicarium, magis per eum repræſentatur Epiſcopus, quam per Capitulum, præcipuè cum Concilium omnino velit iuriſdictionem adminiſtrari per Vicarium, & non per ipſum Capitulum, ita *Nicol. Garcia d. capit.* 3. *numero vigeſimo ſeptimo*, vbi *numero* 28. tenet prouiſum de beneficio curato debere facere profeſſionem coram Vicario Capituli ſede vacante, & non coram Capitulo.

19 Dubium in hac materia eſt non contemnendum an Beneficiarius, qui dictam profeſſionem emittere tenetur, eam per procuratorem facere queat, quando per ſe ipſum non poteſt? In quo negatiuam partem tuetur *Stephan. Gratian. diſcept. foren. capit.* 166. *numero vigeſimo ſecundo*, & pro ea Sacram Congregat. cenſuiſſe referunt *additio Nauarri conſ.* 11. *ſub titul. de iureiuran. Vgolin. d.* §. 16. *numero* 1. & tenuiſſe *Rotam* atteſtatur *Nicol. Garcia d. p.* 3. *capit.* 3. *numero* 75.

20 Verum ſi rigorem iuris ſpectemus contraria opinio recipienda eſt, videlicet, quod per procuratorem præfata profeſſio præſtari poſſit, cum regulariter quicunque poteſt aliquid facere per ſemetipſum, poteſt illud facere per procuratorem, niſi lex vel canon aliter conſtituat *l.* 1. *ff. de procurator. capit. qui per alium, & capit. poteſt quis, de regulis iuris in* 6. quare ita tenent *Nauarr. d. conſ.* 11. *numero ſecundo*, quod erat in antiq. *conſ.* 4. *numero ſecundo*, *ſub titul. de Summ. Trinit. Petr. de Ledeſma d. cap.* 4. *poſt.* 10. *concluſ. diffic.* 6. *Azorii. d. cap.* 2. *quæſt.* 6. *praxis Epiſcop. p.* 2. *verbo Fidei profeſſio. Sanch. d. cap.* 5. *num.* 7. *Campan. d. cap.* 3. *num.* 19.

21 An hæc Fidei profeſſio credatur emiſſa, ſi pars dicat illam feciſſe? quæſtio eſt præſentis inſtituti: in qua affirmatiue eſt reſpondendum, dummodo collatio beneficij ſit decennalis per ea quæ reſoluunt *Flamin. de reſignat. lib.* 3. *quæſt.* 6. *num.* 74. & in proprijs terminis *Campan. d. capit.* 3. *a numero* 24. *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ.* 681. *in* 1. *edit. & reſolut.* 580. *in* 2. *edit.*

22 Prædicti omnes prouiſi, qui à die adeptæ poſſeſſionis ad minus intra duos menſes dictam Fidei profeſſionem non emiſerint, fructus non faciunt ſuos, nec illis poſſeſſio ſuffragatur, hæc *Concil. Trident. d. capit.* 12. Circa quæ aduertendum eſt, quod Fidei profeſſionem, qui intra dictos menſes, vt tenetur, non fecit, poſt illos quamprimum poteſt facere obligatur, quia iſte terminus duorum menſium non ponitur ad finiendam obligationem ſed ad differendam exequutionem ex. *reg. capit. cum dilectus*, vbi *Abb. numero* 12. *de dolo & contum. & l. Celſus. ff. de receptis arbitr.* quare ita tenent, *Nauarr. conſ.* 11. *numero* 1. *ſub. d. titul. de iureiuran. Flamin. d. quæſt.* 9. *a numero* 13. *Sayr. ſub d. titul. de ſumma Trinit. deciſ.* 4. *Nicol. Garcia d. p.* 3. *capit.* 3. *numero* 29. & 30.

23 Qui etiam reſoluunt quod profeſſio poſt prædictos duos menſes facta ad fructus temporis præteriti quærendos huiuſmodi prouiſis non prodeſt, quamuis ſic ad quærendos temporis futuri, quia regulariter ſemel ipſo iure, perdita ipſo iure non quæruntur, *capit. quam periculoſum* 7. *quæſt.* 1. *l. qui res* §. *aream ff. de ſolution.* quod quidem eſt intelligẽdum de decurſis poſt lapſum duorum menſium, non vero de decurſis in ipſis duobus menſibus, nam ſiue faciant profeſſionem poſtea, ſiue nunquam eam faciant, Concilium non priuat fructibus decurſis illis duobus menſibus, ſed in poſterum decurrendis, vt aduertit *Nicol. Garcia d. capit.* 3. *numero* 31. dummodo faceret primam reſidentiam, & emitteret Fidei profeſſionem, nam ſi abſens ſemper fuiſſet antequã primam faceret reſidentiã, etiam ex iuſta cauſa, cum non emiſerit profeſſionem, non poteſt haberi pro præſente, nec fructus & diſtributiones lucratur, etiam pro illis duobus menſibus, vt tenuit Rota *in vna Oueten. mercedis, Lunæ* 12. *Decemb.* 1605. coram *Reuerendiſſ. Dom. meo Coccino Rotæ Decano*, quæ eſt impreſſa poſt *tract. de diſtribut. quotid. Alexandri Monetæ.*

24 Non poteſt enim Capitulum habere pro præſentibus dignitates, vel Canonicos, qui nunquam in Eccleſia reſiderunt, & Fidei profeſſionem nondum emiſerunt, vt cenſuit *Sacra Congregat.* teſte *Garcia d. capit.* 3. *numero* 51. *in fin.*

25 Et terminus ille duorum menſium datus ad faciendã profeſſionẽ, non currit prouiſo, qui non accepit poſſeſſionẽ, quamuis per eum ſtet quominus illam accipiat. *Nicol. Garcia d. cap* 3. *num.* 32.

26 Verba illa *Concil. Trident. in d. cap.* 12. ibi, nec illis poſſeſſio ſuffragetur, excludunt prouiſos quoad fructuum perceptionem, non autem quoad titulum, & proprietatem, ita *Nau. conſ.* 7 & 8. *ſub d. titul. de iureiur. Flamin. lib.* 8. *quæſt* 9. *num.* 122. *Nicol. Garcia d. cap.* 3. *n.* 33. *Azorii. d. cap* 2. *q.* 3 *Sanch. d. cap.* 5. *num.* 8. 9. & 12. *Vgolin. d.* §. 16. *n.* 4. *Sayr. deciſ.* 6. *ſub tit. de verb. ſignif. Campan. d. rub.* 8. *cap* 3. *num.* 17. reſoluentes prædictos regula de annali ſe tueri non poſſe ad fructus retinendos, nec longiſſimã poſſeſſionẽ illis prodeſſe quoad dictos fructus percipiendos, quamdiu profeſſionem non emiſerint, vt cenſuit *Sacra Congreg.* in deciſione relata per *Flamin. d. num.* 122. & *Nicol. Garcia d. cap.* 3. *num.* 34. & reſol-

uunt *Frat. Emman. in summ. tom. 1. capit. 119. numero septimo. Aloys. Ricci. in decisionibus Curiæ Archiep. Neapolit. decis. 320. numero vndecimo par. 1.* & refert *Prosper. de Augustino in addit. ad Quarantam in summ. bullary, verbo beneficiorum possessio, littera B, in fine, Sacram Congregat. Concilij* censuisse scribendum esse ad Nuncium Hispaniarum, ei qui professionem Fidei non emisit, possessionem non suffragari quo ad faciendos fructus suos tantum: quoad cæteros autem effectus commodo possessionis, & cæteris iuribus, si quæ habet, non priuari, ac alias declarasse omissionem professionis Fidei non priuare Canonicum alijs possessionis effectibus, sed ipsum, & vocem in Capitulo, & ius procedendi habere à die adeptæ possessionis, nisi aliud obstet.

28 Intra dictos duos menses Fidei professionem non emittentes ita fructus suos non faciunt, vt in conscientia teneantur illos restituere, etiam non interueniente aliqua sententia, quia *Concil.* ait, qui eam omittunt fructus non facere suos, ergo fructuum ius, & dominium acquirere iure non possunt, ita *Azori d. capit. 2. quæst. 1. in fine, Nicol. Garcia d. capit. 3. numero 35. Vgolin. d. paragraph. 16. numero quarto*, quamuis probabilius esse non teneri restituere, donec condemnentur, seu sequatur sententia declaratoria, tueantur *Nauarr. cons. 3. numero primo, sub titul. de Summ. Trinit. in prima edit. & cons. 12. numero primo, sub titul. de iureiur. in secunda edit. Frat. Emman. quæst. Regul. tom. 2. quæst. 72. artic. 3. Sanchez d. capit. 5. numero decimo*, dicentes decretum illud *Concilij* esse pœnale, ac proinde etiamsi pœnam ipso iure irroget, non obligare in foro conscientiæ.

29 Verum si per ignorantiam, incogitantiam, vel inaduertentiam non fecerunt Fidei professionem intra prædictos duos menses, quamuis in foro exteriori non excusentur, quia est ignorantia iuris clari, in foro tamen interiori, & quoad Deum excusantur, itaut ad restitutionem fructuum in foro conscientiæ non obligentur, quia huiusmodi lex iuste ignorari, vel saltem memoria excidere potest, & vbi quis contra legem præcipientem, vel prohibentem aliquid fieri, sine culpa facit, pœnam non meretur, quare ita resoluunt *Frat. Emman. dicto capit. 119. numero septimo in secunda editione, & consil. 4. numero tertio, & consil. 7. numero secundo & tertio, & consil. 11. numero tertio & consil. 12. numero secundo, sub titulo de iureiuran. in secunda edit. Azori. d. capit. 2. quæst. 2. Flamin. dict. libro decimo, quæst. 9. numero octauo cum sequentibus, Læli. Zechi. de Republ. ecclesiast. titul. de benefic. & pension. capit. 9. numero tertio versic. requiritur etiam, Sanchez d. capit. 5. numero decimo tertio. Nicol. Garcia d. capit. 3. à numero 66. Aloys. Ricci. d. decis. 220. numero octauo par. 1. Vgolin. dicto §. 16. num. 5. Prosper. de Augustin. vbi proxime, versic. inter alia, Sorb. in compend. Mendicant. verbo professio Fidei, not. 2. Molina de iustit. tract. 4. disput. 71. numero octauo.*

30 Distributiones tamen huiusmodi prouisi, quamuis professionem non emiserint, acquirunt, & faciunt suas, quoniam dantur ratione ministerij, & operæ personalis, ita resoluunt *Azori. d. capit. 2. quæst. 3. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 166. numero vigesimo secundo. Alexand. Moneta de distribution. quotid. par. 1. quæst. 6. & 7. & Sacram Congregat.* sic censuisse referunt *Vgolin. d. §. 16. numero quinto versic. secundo, Prosper. de Augustino vbi proxime. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. §. 6. proœm. numero 170. Aloys. Ricci. in collect. decis. collectan. 145. versic. infertur sexto, Galett. in margarita casuum conscien. verbo profiteri 2. Nicol. Garcia dicto cap. 3. num. 60. Campan. dicto capit. 3. numero 18.*

31 Ex dictis opportunè quæri poterit, cui sint assignandi, & applicandi fructus amissi ob non factam professionem Fidei, cum id Concilium non determinet? Respondebitur eos esse impendendos, vel in vsus pauperum, vel in fabricam Ecclesiæ, sicut fructus eorum, qui non residents, per *Concil. sess. 23. de reform. capit. 1. versic. si quis autem*, ita *Azori. d. capit. 2. quæst. 3. Vgolin. d. §. 16. numero quarto in fine, Sanchez d. cap. 5. numero decimo ad finem*, & loquendo de Parochis firmant *Fusc. de visitat. libro secundo capit. 13. numero quarto. Zechi. de beneficijs, & pensionibus, capit. 13. numero quarto versic. quod si Parochiales, Flamin. d. libro decimo quæst. 9. num. 123. & 124. Nicol. Garcia d. p. 5. capit. 3. numero 36.* In dignitatibus vero habentibus fructus distinctos, & separatos à mensa capitulari videtur quod amissi ob non factam professionem sunt restituendi, & applicandi fabricæ Ecclesiæ, quatenus indigeat, aliàs alteri pio loco arbitrio Ordinarij per *Concil. Trident. sess. 22. de reformat. capit. 3.* resoluit idem *Nicol. Garcia d. capit. 3. numero 30.* At in Canonicis, & dignitatibus habentibus fructus in mensa Capitulari, videtur amissos ob non factam Fidei professionem ad Capitulum spectare, sicut fructus non residentium, aut excommunicatorum, idem *Garcia dict. cap. 3. num. 40.* vbi *à num. 42.*

32 Dicit, quod debens fructus non potest se componere cum Capitulo, soluta aliqua parte, & *à numero 53.* refert *Sacram Cardinalium Congregationem* censuisse Ordinarium non posse condonare fructus amissos ob non factam Fidei professionem.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia simplicia plura obtineri non possunt, sed vnum tantum singulis conferendum, vel ad summum duo, quando primum ad honestam non sufficit sustentationem.*

2 *Beneficia simplicia obtinens vnum, quod sufficiat ad honestam sustentationem, peccat mortaliter.*

3 *Beneficij secundi sufficientis habita possessione vacat primum sufficiens per sententiam, nisi sit magna beneficiorum coacervatio, quia tunc vacabit ipso iure.*

4 *Beneficium simplex insufficiens habenti, quod residentiam non requirat, licet aliud curatum conferre.*

5 *Episcopus potest secundum beneficium conferre illi, cui primum ad eum honeste sustentandum non sufficit.*

6 *Beneficia duo simplicia, quando vnum sufficit ad vitam clerici commode sustentandam, ex indulgentia, & auctoritate Episcopi nullus potest habere.*

7 *Beneficium potest Episcopus conferre habenti iam in pensionibus ecclesiasticis sufficientem sustentationem.*

8 *Consuetudo vt possint retineri duo, vel plura beneficia simplicia, quorum ad victum sit vnum sufficiens, non est seruanda.*

9 *Consuetudo Hispaniæ non tuta iudicatur in conscientia, secundum quam Ordinarij conferunt vni plura simplicia, quamuis vnum sit sufficiens ad congruam sustentationem.*

10 *Beneficia duo, tria, aut plura ſimplicia quando non ſufficiunt ad honeſtam ſuſtentationem, poteſt de ſtylo Curiæ aliud ſimplex illa obtinenti conferri, donec commode Clericum alant.*

11 *Beneficium ad congruam ſuſtentationem ſufficiens, quod dicatur, oſtenditur.*

12 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, vt quis duo ſimplicia beneficia vniformia, ſiue ſimilia, ſub eodem tecto poſſit obtinere.*

13 *Beneficium vniforme ſub eodem tecto quando dicatur ad inducendam incompatibilitatem, remiſſiue.*

14 *Beneficium ſitum in Capella, claustro, cœmeterio, ſeu ambitu contiguis Eccleſiæ cenſetur eſſe in eadem Eccleſia.*

15 *Diſpenſatus ad duo beneficia nequaquam cenſetur diſpenſatus, vt illa habeat etiam ſimplicia in eadem Eccleſia, niſi expreſſe fuerit dictum.*

16 *Beneficium primum ſimplex vacat ipſo iure, vbi ſecundum ſimile adipiſcitur in eadem Eccleſia.*

17 *Beneficia duo ſimplicia ſub eodem tecto, ſi ſint difformia, poſſunt ex diſpenſatione Epiſcopi obtineri, dummodo vnum non ſufficiat ad vitam clerici.*

18 *Papa ſolus diſpenſat ſuper pluralitate dignitatuum, perſonatuum, canonicatuum, & curatorum beneficiorum.*

19 *Canonicus obtinens dignitatem ſine Apoſt. diſpenſatione perdit Canonicatum.*

20 *Dignitas etiam ſine præbenda eſt incompatibilis ſub eodem tecto cum Canonicatu.*

21 *Dignitas, & Canonicatus ex priuilegio, vel conſuetudine poſſunt obtineri, cum vtriuſque quotidianis diſtributionibus, & duplici voce in Capitulo.*

22 *Refertur Sacræ Rotæ Rom. deciſio in vna Oriolen. Canonicatus 11. Ianuarij 1619. coram R. P. D. Remboldo.*

23 *Dignitatem, & canonicatum obtinens, vel duo beneficia, aliàs inæqualia ex diſpenſatione, vel conſuetudine reſidere debet in digniore.*

24 *Statutum in quo diſponitur, quod quilibet ſedeat in propria ſede, aliàs perdat Horam, intelligi debet de obtinentibus vnum beneficium, & ſic vnam ſedem.*

25 *Vota duo debentur in Capitulo, quando dignitas, & Canonicatus ex priuilegio, vel conſuetudine obtinetur.*

26 *Iura duo quando concurrunt in eadem perſona, quorum quodlibet producit ius dandæ vocis, debet talis perſona habere duas voces.*

27 *Conſuetudo eſt ſtricti iuris, & non extenditur de loco ad locum, nec de perſona ad perſonam.*

28 *Beneficij primi requirentis reſidentiam inducitur vacatio ipſo iure per adeptionem ſecundi pacifice poſſeſſi.*

29 *Canonicatus duos ſimul abſque diſpenſatione Apoſtolica per triennium, & vltra detinens vtroque ipſo iure eſt priuatus, itaut ex regula de triennali ſe defendere non poſſit.*

30 *Diſpenſatio ad plura beneficia ex curſu decem, vel viginti annorum in dubio præſumitur.*

31 *Doctores referuntur, qui tractant materiam de incompatibilitate beneficiorum.*

EPISCOPVS AN POSSIT diſpenſare, vt quis plura beneficia ſimplicia habere poſſit?

ALLEGATIO LXII.

2 PLura ſimplicia beneficia obtineri non poſſunt, ſed vnum tantum ſingulis conferendum eſt, quod quidem ſi ad vitam eius, cui confertur, honeſte ſuſtentandam non ſufficiat, licitum eſt nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat eidem conferri, vt habetur in *Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 17.* per quod ita reſoluunt *Nau. in man. cap. 23. numero 123. & de Horis Canon. cap. 22. nu. 52. & conſ. 14 in antiq.* aliàs *conſ. 11. in nouis, ſub tit. de præbendis, Salzed. ad Bernard. in pract. c. 48.* aliàs *49. litt. C. vero quamuis ſimplicia, Fr Emman. in ſum. tom. 1. c. 31. nu. 2. & 6. Veg. in ſum. p. 1. cap. 36. caſu 25. cum duobus ſequentibus, Flamin. de reſignat. lib. 5. quæſt. 6. num. 115. cum ſeq. Azor. inſtit. moral. par. 1. lib. 2. c. 12 poſt princ. & lib. 5. c. 19. verſ. conſuetudo qua quis in eadem Eccleſia, & p. 2. lib. 3. cap. 7. quæſt. 4 & c. 8. q. 6. & c. 9. q. 3. & cap. 10. quæſt. 4. & cap. 11. q. 23. Petr. Ledeſma in ſum. p. 2. tract 7. cap 1. concl. 12. diffic. 5. praxis Epiſc. p. 2. verbo incompatibilia, §. 2. Ludou. Bej. reſponſ. caſuum conſcien. p. 4 caſu 26. Cardin. Tuſch. tom. 1 lit. B. concl 61. Valer. Regin. in praxi fori pœnitent. tract. 3. n 283. Fuſc. de Viſitat. lib. 7. cap. 7 num. 8. Nicol. Garc. de benefic p. 11. cap. 5 n. 268. cum ſequentib. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap. 14 § 2. Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 4. tit. 7. de benef. incompatib. à nu. 30.* Et loquitur *Concil.* etiam de Cardinalibus, *Flamin. d. lib. 5. q. 6. num. 116. Vgolin. d. § 2. n. 1. in fine.* Cui ſi quis contrafacere intenderit mortifere peccabit, & viuet in ſtatu damnationis, *gloſ. verbo retinere, in fine, in cap. dudum, il ſecundo, de elect.* poſt *Nauar. Hoied. Bertach.* & alios tenet *Flamin. d. lib. 5. q. 6. nu. 118.*

3 Tunc enim habita poſſeſſione ſecundi beneficij ſufficientis vacat primum ſufficiens, ita referunt deciſum *Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 283 in 2 declar. Armendar d. loco n. 30.* non tamen ipſo iure *Flamin. de reſignat. lib. 3. q. 1. nu. 138. in fine.* Sed cogendus eſt per ſententiam alterum eorum relinquere *Nauar. conſ. 27. in antiq.* aliàs 13. *in nouis, ſub titulo de præb.* data illi electione *cap. referente, cap. præterea, de præben. Rot. deciſ. 474. p. 1. Aloyſ. Recc. in praxi aure. reſolut. 100. in fine,* niſi ſit magna beneficiorum coacerua tio, quia tunc fit vacatio ipſo iure, *Flamin. lib. 3. quæſt. 1. n. 139.* vbi à *nu. 142.*

4 Quæ dicatur magna beneficiorum multitudo, & quamuis *Conc.* dicat aliud ſimplex ſufficiens, quod reſidentiam non requirat, liceat conferre aliud curatum, &c. ſolum enim eſt vis in eo, quod vtrumque perſonalem reſidentiam non requirat. *Hoied. p. 2. cap. 2. n. 1. in fin. Nicol. Garcia d. par. 11. c. 5. numer. 304.*

5 Dum igitur *Sac. Conc. Trid.* vbi vnum beneficium ad honeſte ſuſtentandum eum, qui illud habet, permittit ei aliud ſimplex conferri, ad Epiſcopum id ſpectare clare demonſtrat, quia quando canon permittit aliquid fieri, & perſonam non præſcribit, ad Epiſcopum id pertinere

ostendit iuxta resoluta supra *Alleg. 33. numer. 21.* Quare Episcopum habenti vnum simplex beneficium, quod non sufficiat ad eius sustentationem posse aliud conferre declarauit *Sacra Cõgreg.* prout referunt *Vgolin. d. §. 2. numero 2. Læli. Zech. de Republ. Ecclesiast. tit. de beneficiatis ad finem, Nicol. Garcia d. cap. 5. numer. 310. in prima declar. Armend. dicto loco numero 32. & seq.*

6 Vnde indulgentia, & auctoritate Episcopi neminem posse habere duo beneficia simplicia, si vnum illorum sufficiat ad vitam clerici commode sustentandam, nec plura vltra duo, etiamsi ambo eidem ad victum non sufficiant, resoluunt supra citati, & præcipuè *Azori. d. c. 9. q. 3.* & plures per *Nicol. Garcia d. c. 5. à n. 371.*

7 Poterit tamen conferre beneficium alicui habenti iam in pensionibus ecclesiast. sufficientem sustentationem, vt tenent *Azori. d. p. 2. lib. 8. cap. 10. quæst. 8. & cap. 12. qu. 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 5. §. à numero 14.* referunt decisum *Nicol. Garcia d. cap. 5. numero 310. vers. quarto, Armend. d. loco n. 37. in fine.*

8 Procedit supradicta resolutio, quamuis communiter contrarium seruetur, vt retineantur duo, vel plura beneficia simplicia, etiam quod ad victum sit vnum sufficiens, vt resoluunt *Hojed. de incompatib. benefic. part. 1. cap. 19. numer. 1. in fine, Flamin. d. lib. 5. quæst. 6. n. 119.* cum huiusmodi communis obseruantia non excuset retinentem plura simplicia beneficia, quorum vnum est sufficiens, à peccato mortali *Hojed. d. c. 19. n. 8. Bertach. verbo beneficiorum sufficiẽtia, Flamin. vbi proxime,* tum quia consuetudo hæc est contraria iuri naturali, rationi, & iuribus; tum quia consuetudo non excusat à pœnis æternis, & diuinis, licet excusare possit à temporalibus *D. Antonin. 2. p. 3. tit. c. 1, Tiraq. de pœnis temp. c. 42. n. 4. cum seq.*

9 Vnde non tutam iudico Hispaniæ consuetudinem, vbi refert *Nicol. Garcia d. c. 5. num. 323.* vsu receptum, posse Ordinarios conferre vni plura beneficia etiam vltra duo, quamuis vnum sit sufficiens ad congruam sustentationem, & *n. 331.* testatur suo tempore in hac Curia per aliquos Hispanos fuisse factas aliquas impetrationes de huiusmodi beneficijs simplicibus per Ordinarios prouisis, quæ licet fuissent signatæ, tamen ad instantiam Regis *Philippi II.* & eius Ambasciatoris non fuerunt ad effectum productæ.

10 De stylo tamen Curiæ, vbi duo, aut quatuor beneficia simplicia non sufficiunt, potest aliud simplex conferri, donec omnia simul commode clericum alant, ac sustententent, eo quod idem iuris esse videtur cum tria, quatuorve beneficia sufficiunt, ac quando vnum non sufficit, tum quia *Pius Quartus, Pius Quintus, Gregorius Decimus tertius,* & sequentes Summi Pontif. concesserunt sæpius vni beneficiato plura beneficia simplicia residentiam non requirentia, & hodie etiam per *S. D. N. Gregorium Decimumquintum* concedũtur *Hojed. par 2. cap. 1. à numero tertio, Azened. consil. 2. numer 1. Cened. ad Decretal. collect. 150. numero 2. Flamin. d. libro 3. quæst. 1. numero 141. Azori. d. par. 2. lib. 6. cap. 11. quæst. 8. Perez de Lara de capellan. lib. 2. cap. 7. num. 12. praxis episcop. part. 1. verbo beneficium, §. 7. concl. 2.* & refert *Moscon de maiest. milit. Eccles. lib. 1. parte 3. capit. 3. pagina 452. in fine,* quod hodie de consuetudine non datur dispensatio ad plura beneficia simplicia, sed Prælati inferiores videntur quod conferre possunt, & de facto conferunt nulla habita ratione, an sint pinguia, vel tenuia, quæ secundum ea, quæ habentur in *Concil. dicto capit. 17.* non satis laudabilia sunt.

11 Nunc autem ad intelligentiam dicti decreti *Concily Trident. sess. 24. de reformat. cap. 17.* videndum, quod dicatur beneficium ecclesiasticum sufficiens ad congruam sustentationem, & quia hoc non est à iure definitum, & sub certa regula comprehendi non potest, cum illud quod respectu vnius dicitur magnum, respectu alterius dicatur paruum, vera & recepta sententia est hoc relinqui arbitrio iudicis paulo plus, vel minus æstimandum per *reg. l. 1. ff. de iure deliber. & cap. de causis, §. illis etiam, de officio deleg.* consideratis considerandis, qualitate scilicet, personarum, locorum, & temporum, *Flamin. libro 5. quæst. 6. numero 131. & sequen. praxis Episcopal. part. 1. verbo beneficium, §. 7. concluf. 8. princip. Nauar. de orat. misc. 62. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 15. numero 39. Reginald. dicto tractatu 3. numero 285.* remissiue *Nicol. Garcia d. cap. numero 320. Prosper de Augustino in addit. ad Quarantam in summ. bullarij verbo beneficiorum resignationes, causa octaua,* vbi etiam resoluit, quod in iudicanda beneficij sufficientia non debet haberi ratio bonorum patrimonialium ipsius beneficiarij, & vide quæ ego ipse dico *Allegat. 19. à numero 8.*

12 Aduertendum etiam est Episcopum non posse dispensare, vt quis duo simplicia beneficia vniformia, siue similia sub eodem recto, idest, in eadem Ecclesia, possit obtinere *glos. vlt. in Clem. fin. de præbendis, Abb. in capit. litteras, numero tertio & 6. de concessione præbendæ, Flamin. libro tertio quæstion. 1. numer. 123. Azori. d. par. 2. libr. 3. cap. 50. quæst. 6. & lib. 6. cap. 11. quæst. 4. & cap. 12. quæst. 6.* plures quos refert, & sequitur *Nicol. Garcia d. par. 11. cap. 5. numero 185.* quamuis *praxis Episcopal. par. 1. verbo beneficia, §. 7. concluf. 6.*

13 Quem videtur sequi *Perez de Lara de anniuersar. & capellan. lib. 2. capit. 7. numero 13.* asserat, quod hodie per decretum *Concil. in dicto capit. 17.* potest quis habere duo beneficia conformia sub eodem tecto, modo sint simplicia, & non requirentia personalem, residentiã & non sufficientia.

Quando autem dicatur beneficium vniforme sub eodem tecto ad inducendam incompatibilitatem tradunt *Nauar. consilio 16. de præbendis in nouis, Gonzalez ad regul. 8. Cancell. glos. 10 à numero 32. Nicol. Garcia dicto capit. 5. numero 259.* vbi resoluit, quod beneficium situm in capella, clausstro, cœmeterio, seu ambitu contiguis Ecclesiæ censetur esse in eadem Ecclesia. Iura enim abhorrent, vt in eadem Ecclesia, & sic sub eodem recto quis obtineat duo beneficia, *Flamin. dicta quæstion. prima numero 122.* vbi *numero 125.* resoluit, quod dispensatus ad duo beneficia, nequaquam censetur dispensatus, vt illa habeat etiam simplicia in eadem Ecclesia, nisi expresse fuerit dictum, quamuis in dispensatione adsit clausula motu proprio. Et vbi primum clericus in eadem Ecclesia secundum beneficium simile adipiscitur, vacat primum ipso iure *c. litteras, de conces. præbend. Nau. cons. 27. in antiq.* aliàs 13. *in nouis, sub titul. de præbend. Staphil. de grauis expec. §. tertia forma, numero 7. Azori. d. p 2. lib. 7. cap. 16. quæst. 10.*

17 Verum ſi huiuſmodi duo beneficia ſimplicia ſint difformia, etiam quod ſint ſub eodem tecto, poſſunt ex diſpenſatione Ordinarij retineri, dummodo vnum non ſufficiat ad vitam clerici, *gloſ. in capit. 1. de conſuet. in 6. Nauar. conſ. 18. numero 1. de præbend. Azori. d. par. 2. lib. 3. cap. 50. quæſt. 6. & lib. 6. cap. 11. quæſt. 2. & 4. & cap. 12. quæſt. 6. & cap. 13. quæſtion. 6.* & dicit deciſum *Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. par. 2. cap. 8. numer. 55.* quæ diſpenſandi facultas iure communi Epiſcopis competens per *Concilium* ſublata non fuit; Nec obeſt *cap. 4. ſeſſ. 7. de reformat.* quia ibi *Concilium* ſolum inducit vacationem beneficiorum quomodolibet incompatibilium, quæ contra formam Sacrorum Canonum, quis recipere, ac ſimul retinere præſumpſerit: vnde non prohibet retentionem beneficiorum, aliàs incompatibilium à caſu iure permiſſo; & ſic vbi Epiſcopus poſſet de iure diſpenſare, &c. Quare cenſuit *S. Congreg.* Epiſcopum ex cauſa poſſe diſpenſare, vt quis obtinere poſſit duo beneficia difformia ſub eodem tecto, dummodo quodlibet per ſe non ſit ſufficiens ad ſuſtentationem prouiſi referunt *Nicol. Garcia d. capit. 5. numero 377. Armendar. d. loco num. 8.*

18 Super pluralitate dignitatuum, perſonatuum, canonicatuum, ac Curatorum beneficiorum nunquam diſpenſat Epiſcopus, ſed ſolus Papa, *gloſ. verbo per ſedem, in capit. de multa, de præbend. & verbo abſque diſpenſatione, in capit. 1. de conſuet. libro ſexto & verbo ſui beneficij, in capit. Ordinarij, de officio Ordin. eodem libro & verbo Apoſtolicæ Sedis, in capit. non poteſt, de præbend. eodem libr.* plures refert Doctores *Nicol. Garcia dicto capit. quinta numero* 337. Vnde Canonicus obtinens dignitatem ſine Apoſtolica diſpenſatione perdit Canonicatum, vt cenſuit *Sacra Congreg.* apud *Nicol. Garcia d. capit. quinta numero* 244. *Armendar. d. loco numero* 24. & tenuit *Rota Rom.* apud *Seraph. deciſ.* 1298. Et dignitas etiam ſine præbenda eſt incompatibilis ſub eodem tecto cum Canonicatu, vt tenuit *Rota in vna Lucana beneficij. 4. Nouembris* 1579. coram *Illuſtriſſ. Cardinale Seraphino*, quæ eſt inter eius deciſiones impreſſas *deciſ.* 420. vbi etiam quod diſpenſatio de retinendo Archipreſbyteratu cum Canonicatu, non facta mentione de præbenda illius, dicitur ſubreptitia, ſi præbendæ ſint incompatibiles. Ex priuilegio tamen, vel conſuetudine in vna Eccleſia quis duplici officio fungi poteſt, vt ſit Theſaurarius, & Canonicus, & propterea duplices lucrari diſtributiones, quia obtinet eas diuerſo iure, cum inter dignitates ſuppleat numerum dignitatum, & inter Canonicos ſuppleat numerum Canonicorum, nec egeat ſubſtituto, ita declarauit *Sacra Congregatio*, prout referunt *Nicol. Garcia dicto capit. quinta numer. 245. Armendariz dicto loco numero vigeſimo quinto.* Nec huiuſmodi conſuetudini derogatum fuiſſe per *Concil. Tridentin. ſeſſ. vigeſima quarta de reform. cap. decimo ſeptimo* decidit *ead. Sacra Congreg.* apud *Nicol. Garcia d. capit. quinta numero* 246. *cum ſeq. Armendariz dicto loco numero vigeſimo ſexto.* Vnde *Sacra Rota Romana in dicta Lucana benef.* coram *Illuſtriſſimo Cardinale Seraphino* tenuit poſſe Archipreſbyterum habere vocem, non ſolum ratione præbendæ, ſed etiam ratione dignitatis, quando ſimul retineri poſſunt, vel ab erectione, vel de conſuetudine, vel ratione ptæſcriptionis, aut Apoſtolica auctoritate; nouiſſime hoc tenuit eadem *Rota* Romana in ſequenti deciſione.

R. P. D. REMBOLDO Deciſio in cauſa Oriolen. Canonicatus.

Veneris 11. Ianuarij 1619.

22 PRopoſito dubio, quæ ſedes, & quot vota debeantur D. Thomæ obtinenti auctoritate Apoſtolica dignitatem Archidiaconatus, & Canonicatum in eadem Eccleſia, Domini altera parte ſæpius citata non comparente, in omnibus ad eiuſdem D. Thomæ fauorem reſponderunt, videlicet, *ipſi deberi ſedem Archidiaconi, & duo vota.*

23 Nam quoad ſedem, certi iuris videbatur, quod obtinens dignitatem, & Canonicatum, vel duo beneficia aliàs inæqualia, ex diſpenſatione, vel conſuetudine, reſidere debet in digniori, *iuxta not. per Abb. in capit. extirpandæ, §. qui vero, numero quint. de præbend. in cap. non poteſt, §. illud, numero* 11. & ibi *Franch. numer. 5. eodem tit. in 6.* & fuit dictum in *Seguntina Præcedentiæ* 17. *Martij* 1613. coram *R. P. D. meo Vbaldo.*

24 Neque huic iuris diſpoſitioni refragari viſum eſt ſtatutum, in quo diſponi dicitur, quod quilibet ſedeat in propria ſede, aliàs perdat horam. Quia præterquam quod D. Thomas ſatisfacit ſtatuto reſidendo in ſede Archidiaconi, cum illa ſit propria ipſius ſedes, vt ex ſupradictis apparet, dictum etiam ſtatutum intelligi debet de obtinentibus vnum beneficium, & ſic vnam ſedem tantummodo, non vero de obtinentibus ex diſpenſatione, ſeu conſuetudine duo beneficia, & per conſequens duas ſedes, quia cum iſti naturaliter in vtraque ſede reſidere non poſſit virtualiter, & ciuiliter reſidendo in alterutra, ſatisfaciunt vtrique, ad trad. per *Felin. in capit. at ſi clerici, §. de adulteriis, numero* 16. *verſ. fallit ſecundo, de iudic.*

25 Quo vero ad vota, pariter dubitatum non fuit, quin vnum dicto D. Thomę, vti Canonico debeatur, alterum vero vti Archidiacono, iuxta receptiſſimam Doctorum ſententiam in *cap. cum olim. de re iudic.* vbi omnes & præcipuè *Abb. num. 2. Felin. num. 1.*

26 Tradunt, quod ſi duo iura concurrunt in eadem perſona, quorum quodlibet producit ius dandæ vocis, debet talis perſona habere duas voces, quia cenſetur iure diuerſorum, & quod hæc ſit communis, & veriſſima opinio teſtatur poſt alios *Couar. variarum reſolut. cap. 13. numero 6. poſt med. lib. 3.* & dixit *Rota in Senen. Archipresbyteratus 23. Iunij* 1606. coram *Illuſtriſſimo Cardinale Lancellotto.* Hæc illa deciſione.

27 Poſtea in alia deciſione ſuper hac cauſa, & coram eodem *Lunæ vndecima Martij* 1619. Domini ſteterunt in deciſis non obſtante articulata conſuetudine contraria in alijs Eccleſijs partium Hiſpaniarum, quia conſuetudo cum ſit ſtricti iuris, *Bald. in authent. ſi quas rninas in 1. col. C. de ſacroſan. Eccleſ. Caſtren. conſ. 340. ad ſi verſic. ſupereſt Nat. conſ. 554. num. 26.* Non extenditur de loco ad locum, quemadmodum nec de perſona ad perſonam, *libr. 3. §. ſequitur hoc interdicto*, & ibi *Bart. ff. de itin. actuq. pra-*

uatio. Dec. consil. 483. numero 22. Natt. cons. 555. sub numer. 5. Menoch. consil. 163. numer. 10. & remed. 5. retin. numer. 563. Mascard. de probat. conclus. 423. numer. 12. & 13. Seraphin. decis. 1159. numero sexto. Nam vbi ius est certum illud attenditur, & in defectum dicti iuris, particularis consuetudo, & hac demum etiam deficiente, consuetudo aliorum locorum, vt post alios tradit *Innocen. in capi. fin. sub numer. octau. vers. item, & numer. 9. de officio Archidiac. Mohed. decis. 3. numer. secundo de decim.* Aduertendum in hac re duxi *sacram Congregat.* censuisse obtinentem canonicatum, cui post Concilium munus sit iniunctum Pœnitentiarij, non posse in eadem Ecclesia vna cum dicto Canonicatu obtinere dignitatem in vim consuetudinis Ecclesiæ permittentis Canonicum posse retinere Canonicatum cum dignitate, referunt *Salaz. de Mendoza Pœnitentiarius Ecclesiæ Toletanæ §. 3. cap. fin. Nic. Gare. in addit. ad suum tract. de benefic. par. 11. cap. 5. n. 249.*

28 Per decretum *Concily Tridentini dicta sess. 7. cap. 4.* iuxta dispositionem *cap. de multa*, in beneficijs requirentibus residentiam, aut aliàs quocunque modo incompatibilibus, etiamsi Canonicatus sint, inducitur vacatio primi ipso iure per adeptionem secundi pacifice possessi, referunt decisum *Nicol. Garcia d. capit. quinta numer. 84. in 6. Armendar. dicto loco numer. decimo septimo. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici decis. 393. in prima editione, & resolut. 332. numer. 12. in secunda editione.*

29 Et Canonicatus duos simul absque dispensatione Apostolica per triennium, & vltra detinens, vtroque ipso iure est priuatus, *Garci. d. capit. 5. numer. 381. in tertia declarat. Armendar. dicto loco numero quadragesimo tertio*, in tantum quod possessor vtriusque Canonicatus *ex reg. de triennali* possessionem tueri, & defendere non possit ex eodem *Nicol. Garcia dicto numer. 381. in 4. declarat. Armendar. dicto loco numero quadragesimo quarto*, quia præsumpta dispensatio, in qua fundatur *dicta regula de triennali* non habet locum contra decreta *Concily sess. 7. capit. 4. & de sess. vigesima quarta capit. decimo septimo, & sess. 25. de reform. cap. 15. Nicol. Garcia dicta capit. 5. numer. 379. Armendar. dicto loco numer. 40. Campan. in diuersorio iuris Canonici libr. 11. c. 13. n. 111. & 112.*

30 Ex cursu tamen decem, vel viginti annorum præsumi in dubio dispensationem ad plura beneficia, tenent *Flamin. libr. tertio quæst. 6. numero 74. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 701. in prima editione, & resolut. 593. in secunda edit.* vbi referri ita in sacra *Rota* decisum fuisse.

31 Cætera circa materiam incompatibilitatis beneficiorum tractant *Dionys. Chartus. & Hoieda in suis peculiaribus tract. de incompatibil. benefic. Rebuff. in praxi benef. part. 1. tit. de dispensat. ad plura beneficia, Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici parte secunda capit. 3. numer. 10. cum seqq. Flamin. de resign. libro tertio quæst. 1. numer. 121. cum seqq. Azori. institution. moral. parte secunda, libro sexto capit. 13. cum sequentibus, Prosper de Augustin. in addit. ad Quarant. in summ. Bullarij, verbo beneficiorum resignatio, causa 9. Aloys. Ricci. in collect. decis. parte tertia collect. 474. Nicol. Garcia de benefic. parte 11. cap. 5. Paul. Comitol. respons. moral. libro primo quæstion. 73. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. libro 30. tract. 3. capite decimo nono à numer. 275. Armendariz in addit. ad recopilationem legum Nauarræ libro quarto titulo septimo libro secundo de beneficiis incompatib.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad decretal. collect. 150.*

SVMMARIVM.

1 *Illiterato penitus facta beneficij collatio est inualida & irrita.*
2 *Illiterati sunt incapaces beneficiorum.*
3 *Illiterato, sed non penitus facta beneficij collatio non est ipso iure irrita, tenetur enim sub peccato mortali edissere, vel illud remittere, aut renuntiare.*
4 *Conciliatur Concil. Trident. sess. 7. de reform. cap. 3. & sess. 22. de reform. cap. 4. in fine.*
5 *Illiterati, qui aliàs honestæ vitæ sunt quoad obtenta beneficia ob causam tolerari possunt.*
6 *Illiteratis possunt Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ delegati coadiutores dare, & assignare eis partem fructuũ pro sufficienti victu.*
7 *Coadiutores illiteratis dare non potest vicarius ex generali commissione.*
8 *Parochus, cui datus est coadiutor propter sufficientiam, non potest abesse à residentia.*
9 *Coadiutor datus illiteratis sicut Rector tenetur ad residentiam.*
10 *Coadiutoris deputatio facta ab Ordinario vigore Concilij sess. 21. de reform. capit. 6. non est attentatio, etiam si sit executa post appellationem interpositam à sententia eius, qui iudicialiter processit.*
11 *Coadiutoria temporalis dari potest ab Episcopo cum beneficij Rectore senio, vel morbo officium suum exercere non potest.*
12 *Declaratur tex. in capit. tua nos, de clerico ægrotante.*
13 *Redditus beneficij generalis administratio quando competat coadiutori, ostenditur.*
14 *Coadiutori auctoritate episcopali certa redditus portio assignanda est.*
15 *Redditus Ecclesiæ quando coadiutori, & ægrotanti beneficiario non sufficiunt, quid faciendum sit, ostenditur.*

EPISCOPVS QVANDO illiteratis coadiutores deputare possit?

ALLEGATIO LXIII.

1 COllatio beneficij facta penitus illiterato, est inualida & irrita per *text. & glos. in cap. 1. dist. 36. & in cap. præcepimus dist. 34.* resoluunt *Rebuff. in tract. de pacificis poss. numer. 215. aliàs 260. Flamin. de resignat. libr. 4. cap. 11. numer. 19. & lib. 5. quæst. 3. numer. 76. Carol. de Grass. de effect. cleric. in præl. numer. 71. Azori. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 6. qu. 3. cum sequentibus, & c. 26. qu. 11. Lessi. lib. 2. de iustit. c. 34. nu. 129. Nau. de orat. miscel. 40. nu. 8. & miscel. 33. n. 7.* multos refert, & sequitur *Nic. Gare. de benefic. p. 7. cap. 7. n. 12. &* illi subscribit *Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 11. cap. 14. num. 5.*

2 Illiterati enim sunt incapaces beneficiorum *ca. illiteratus dist. 36. cap. pœnitentes, dist. 55. Hoieda de incompatib. benefic. p. 1. cap. 24. n. 28. Flamin. d. q. 3. nu. 25. Carol. de Grassis d. prælud. num. 72.*

3 Id tamen non debet intelligi in illis, qui non

sunt penitus illiterati, sed beneficium acquirunt, requisita ad illud scientia carentes, quia tunc prouisio illis facta non est ipso iure irrita, sed venit irritanda ex *Concil. Trid. sess. 7. de reformat. capit. 3.* ibi, omnino irritetur, poterant enim inter ea addiscere,& necessariam acquirere scientiam, quod si non facerent quamprimum commode potuerint, peccarent, teste *Nauar. in cap. si quando, excep. 18. sub numero quarto de rescriptis*, illudque dimittere tenerentur, & fructus interea perceptos restituere, prout ex *Quintanad. Azori. & Arag.* resoluit *Campan. d. capit. 14. numer. 5.* Et hoc casu cogi poterunt illud renunciare, & relaxare, *Flamin. libro tertio quæstion. decimo octauo numero 20. & 21. Graff. dicta prælud. numero septuagesimo.*

4 Sed obstat *tex. in capit. 4. sess. vigesima secunda de reformat. in fine.* qui irritam pronunciat omnem prouisionem illi factam, qui ætatem, & cæteras habilitates integre non habuerit, ex quo ponderato verbo illo, integre, colligitur prouisionem esse nullam factam, tam penitus illiterato, quam carenti integra ad collatum beneficium scientia, quod ex diametro videtur contrariari dispositioni eiusdem *Concilij in dict. cap.* 3. quatenus præcipit, vt beneficia personis dignis, & habilibus conferantur,& in fine in hæc verba prorumpit. Aliter autem facta collatio, & prouisio omnino irritetur; quibus iuribus nullam meliorem dari possumus responsionem, nisi conciliando dicamus, in his quæ certam habent dispositionem iuris nullius cognitioni remissam procedere text. *in dicto cap. 4.* asserentem collationem plane illiterato factam irritam esse, quasi in eo, qui est penitus ignarus, nullum cadat arbitrium: in alijs vero, quæ certam habent superioris relaxatam cognitionem subsistere alterum *in dict. cap. 3.* quasi tunc arbitrio superioris relaxata facultas cognoscendi, & determinandi necessariam scientiam in prouiso, interim dum hoc non fit, irrita prouisio non debet censeri.

5 Illiterati, qui aliàs honestæ vitæ sunt, ob causam quoad obtenta tolerari possunt, scilicet, si ex longo vsu, & rerum experientia sciant recte exercere omnia ad suum officium spectantia, vel si charitatis perfectio scientię defectum suppleat, vt probat *Campan. in diuersorio iuris Canon. rubr. 5. ca. 5. numero 3.*

6 His etenim dare debent Episcopi, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati coadiutores, vel Vicarios pro tempore, & assignare eis partem fructuum pro sufficienti victu, vel aliter prouidere, vt disponit *Sac. Concil. Trid. sess. 21. de reformat. cap. 6.* & tenent *Francisc. Leo in praxi fori ecclesiastici part. 2. cap. 2. numer. 71. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. numer. 172. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. glos. 5. § 9. numer. 29. Nicol. Garcia de benefic. part. 4. cap. 5. a numer. 7. Aloys. Ricci. in praxi fori pœnitent. decis. 574. in prima editione. & resolut. 494. in secunda editione, praxis episcopalis par. 1. verbo parochia, § 7.* vbi propter identitatis rationem asserit procedere in parochijs exemptis.

7 Coadiutorem hunc dari non posse nisi ab Episcopo, nec illius dationem censeri comprehensam in generali commissione Vicariatus tenent *Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. quæst. 112. à numer. 2. Aloys. Ric. dict. resolut. 494. num. 10. Narbona de appellatione à Vicario ad Episcopum part. 1. num. 210.*

8 Parochus, cui datus est coadiutor propter insufficientiam non potest abesse à residentia, prout decisum referunt *Gonzal. d. §. 9. numer. 30. Garci. d. capit. 5. numer. 8. Quaranta in summ. bullary verbo residentia, versic. præter Summistas, praxis nou Episcop. part. 2. cap. 3. numer. 27. Vgolin. de potestat Episcopi capite decimo quinto §. 3. ad finem, & cap. 54. numer. 3.*

9 Nec etiam prefatus coadiutor, qui, quemadmodum eius Rector, tenentur ad residentiam, prout decisum referunt *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo residentia 1. Aloys. Ricci. d. resolutio. 494. num. 14.*

10 Et ex dicto decreto *Rota in vna Dertusen. Archipresbyteratus 16. Nouembr. 1594.* coram *Penna* tenuit deputationem coadiutoris factam ab Ordinario vigore illius decreti *in d. cap. 6.* non esse attentatam, etiamsi sit executa post appellationem interpositam à sententia eius, qui iudicialiter processit, &c. tollitur enim appellatio ad effectum suspensiuum, sed non deuolutiuum, vt *Sacra Congregatio* declarauit, eaque appellatio poterit interponi ad Metropolitanum, non obstante quod procedat tanquam Apostolicæ Sedis delegatus, nisi quando procederet contra exemptum vt delegatus, quia tunc esset ad Sedem Apostolicam interponenda, ita *Nicol. Garcia d. capite quinto à numer. 9.*

11 Potest etiam ab Episcopo dari coadiutoria temporalis,& reuocabilis, cum Ecclesiæ, seu beneficij Rector, qui senio, vel morbo non perpetuo, nec incurabili factus est inutilis,& impeditus ministrare, suum officium exercere non potest, tunc enim adhibetur coadiutor, qui pro eo ministret,& officium exerceat, *cap. de Rectoribus, cap. ex parte, & cap. fin. de clerico ægrot. capit. 1. eodem tit. in 6. cap. 1. de supplend. neglig. prælat. eodem lib. Concil. Tridentin. sess. 25. de reform. cap. 7. vers. quod si docent, Gonzalez d. §. 9. numero 31. Nic. Garc. d. capit. 5. numer 5.*

12 Nec obstat *text. in cap. tua nos, de clerico ægrot.* ibi, ab administrationis officio debet remoueri, quia intelligendus quoad exercitium solum, vt tenet ex alijs *Nicol. Garci. d. cap. 5. numer. 6.* agit enim text. ille de leproso, qui ratione scandali, & horroris ab administratione quoad exercitium remoueri potest, *Flamin. de resignat. lib. 5. quæstio. 6. num. 17.*

13 Et aduerte, quod quando beneficiarij morbus talis est, vt ipse nec temporalia, nec spiritualia administrare possit, tunc ad coadiutorem pertinet generalis administratio, qui portione commoda beneficiario data,& sibi etiam reseruata alia congruenti, reliquos beneficij fructus in pios vsus impendet, & de hoc casu loquitur text. *in d. cap. tua nos.* Quando vero morbus talis est, vt solum impediat spiritualium administrationem, tunc ad beneficiarium pertinet generalis redditum administratio, qui sibi necessaria redditum portione retenta, iustam ac debitam dabit adiutori, & in hoc sensu procedit dictum *cap. de Rectoribus,* & desumitur hæc concordia ex *P. Azori. institut. moral. part. 2. libr. 3. cap. 2. quæst. 10.*

14 Auctoritate Episcopali certa redditum portio coadiutori assignanda est vt probat *Azori. d. parte 2. lib. 8. cap. 6. qu. 1.* & ex ipsius Ecclesię facultatibus detrahenda ex eodem *Azori. dict. par. 2. lib. 3. cap. 2. q. 9. Aloys. Ricci. d. resolutio. 494. n. 11.*

15 Quando autem redditus Ecclesiæ coadiutori, & ægrotanti beneficiario non sufficiant, alimenta potius danda sunt coadiutori quam beneficiario infirmo, prout tenet *Azor. dicta quæst. 9.* Sed melius dicendum putò parocho infirmo imprimis esse prouidendum, deinde in subsidium teneri parochianos ad alimenta coadiutoris, cum *Aloys. Ricci. d. numer. 11.*

SVMMARIVM.

1 *Reparationi Ecclesiarum existentibus fructibus quarta pars est assignanda.*

2 *Ædificans Ecclesiam dotem sufficientem ei assignare tenetur, alioquin Episcopus permittens ædificari sine dote ad notandum de proprio obligaretur.*

3 *Dos in Ecclesiæ ædificatione quanta requiratur.*

4 *Reparatio Ecclesiæ vbi quarta pars, portio, aut sumptus deputatus non est, facienda est à Rectore & aliis, qui in ea beneficia habent, & contribuere debent pro rata redditum.*

5 *Reparatio Ecclesiæ Cathedralis pertinent ad Episcopum, nisi egeat magna reparatione, & fructus sint tenues, quia tunc supplet Capitulum, detractis prius sibi necessarijs.*

6 *Parochiani ad fabricam Ecclesiæ reparandam compelli possunt, si ad hoc non supersint ipsius redditus, deducto necessario beneficiatorum alimento.*

7 *Nobiles, & alij exempti ad Ecclesiam reparandam tententur, vbi beneficiatorum redditus non supersunt.*

8 *Episcopi Parochianos ad Ecclesiam reparandam, in casibus quibus tenentur, cogere possunt.*

9 *Vicarius generalis cum speciali mandato potest parochianos cogere ad Ecclesiam reparandam.*

10 *Forensis alio in loco domicilium habens potest collectari ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo Ecclesia construitur.*

11 *Parochianus non tenetur contribuere ad fabricam Ecclesiæ nouiter constructæ in loco opportuniori, ex quo vetus Ecclesia sufficiebat.*

12 *Parochianus non tenetur ad refectionem Ecclesiæ, si per eam forma antiqua mutaretur.*

13 *Ecclesiam, quæ minatur ruinam, si populus restaurare nolit, ea debet penitus dirui.*

14 *Lapides altarium, vel Ecclesiarum destructarum potest Episcopus vendere, non tamen in sordidos vsus conuertere.*

15 *Cathedralem Ecclesiam non potest Episcopus sine Apostolica auctoritate in alium locum transferre.*

16 *Patronus si non dedit sufficientem dotem pro Ecclesia sui iuris patronatus, ipse ad hoc tenetur, quamuis sine dote Episcopi auctoritate fuerit ædificata.*

17 *Episcopus sine licentia Papæ non potest de superfluis fabricæ vnius Ecclesiæ fabricæ alterius assignare.*

18 *Pensionem habens super beneficio ecclesiastico & fructibus eius impositam pro rata ad eius Ecclesiæ reparationem tenetur.*

19 *Ecclesiæ vetustate collapsæ quando reparari nequeunt sunt in totum destruendæ.*

EPISCOPI AD REPARATIONEM Ecclesiarum an teneantur, & quas personas cogere possint?

ALLEGATIO LXIV.

1 AD reparationem Ecclesiarum existentibus fructibus quarta pars est assignanda *cap. vobis 12. qu. 2.* not. *in cap. decernimus 10. q. 1. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 10. num. 16.*

2 Ædificans enim Ecclesiam dotem sufficientem assignare ipsi tenetur, alioquin Episcopus permittens ędificari sine dote, ad dotandum de proprio obligaretur, cap. *cum sicut*, iuncta *glos. de consecratione Ecclesiæ Authent. de eccles. tit. §. Si quis autem, col. lat. 9. praxis nouæ Episcop. par. 1. cap. 5. nu. 2.*

3 Et debet esse tanta quanta requiritur, vt ex ea viuere commode possit vnus presbyter cum clerico ministro, habita ratione obuentionum spiritualium *in authent. vt nullus fabricet Oratorij domos, §. sancimus*, vbi habetur requiri dotem, quæ sufficiat ad luminaria, & ad domus custodum alimenta, & ad sacrum ministerium, refert, aliaq; adducit *Azori. instit. moral. parte 2. lib. 9. cap. 3. q. 7.*

4 Quando verò Ecclesia ad eius reparationem prædictam quartam partem, aut aliam portionem deputatam ad sumptus non habet, Rector, & alij, qui in ea beneficia habent, conferre, & contribuere debent pro rata redditum, vt probat tex. *in ca. 1. de Ecclesijs ædificand. cap. fin. de ijs, quæ fiunt à maiori parte Capituli*, & resoluunt *Surdus cons. 62. à numer. 1. Flamin. de resignat. lib. 3. qu. 15. num. 1. Rip. resp. 22. numer. 3. Aloys. Ricci. in aurea praxi, resolut. 476. num. 4. Azori. institut. moralium par. 2. lib. 9. capit. 3. qu. 10. Valasc. tom. 2. consult. 179. numer. 12.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collectan. 153. num. 1. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 1. quæst. 82. conclus. 3.* vbi resoluit teneri Rectorem ad reparationem si beneficij bona sustentādæ vitæ supersint, quamuis ad tuendam conditionem, seu statum non sufficiant, cum beneficiorum fructus non ad crescendos, aut augendos, seu fouendos mundanos titulos, sed ad pauperes alendos, & diuinum cultum instituendum sint concessi, *& cœl. 5.* tenet, quod vbi est consuetudine impetratum, vt plebs, & populus, quem curat Sacerdos, suis opibus Ecclesiæ prouideat, ea consuetudo retinenda est. *Fusc. d. c. 10. nu. 5.*

5 Vbi dicit, quod spectat ad Episcopum Ecclesiæ Cathedralis reparatio: & si magna egeat reparatione, & fructus sint tenues, quod vix sufficiant ad parcum victum, tenetur supplere Capitulum ipsius Ecclesiæ de fructibus, qui supersunt detractis necessarijs. Si redditus tamen Episcopi, & Canonicorum non sufficiant, poterit Episcopus accedentibus Canonicis redditus beneficiorum vacantium applicare fabricæ Ecclesiæ Cathedralis, *Abb. in cap. 1. de Eccles. ædificand. Felin. in cap. cum accessissent, de constitution.*

6 Si deducto necessario ad alimenta beneficiatorum non supersint redditus Ecclesiæ ad fabricā reparandam, compelluntur parochiani Ecclesiæ, nam ex quo ibidem audiunt diuina, & percipiunt Ecclesiastica Sacramenta tenentur ad refectionem

fectionem Ecclesiæ, prout resoluunt *Ripa d. resp. vigesima secunda, col. 2. vers. & ibi reditus, Aloys. Ricc. d. resolu. 476. numer. 7. Auiles ad caput vigesimum tertium. Prætorum verbo den orden. numer. 11. Azor. d. capit. 3. quæstion. 10 Cabed. Lusit. decis. p. 1. decis. 91. numer. octau. Valasc. de consult. 179. numero decimo sexto, Gregor. Lopez, lib. 11. titul. 10. parte prima vbi* addit quod nec posset Parochianus volendo vitare hoc onus cedere vsui Ecclesiæ, quia hoc non pendet à facultate sua cap. *omnis, de pœnit. & remiss.*

7 Et cum hoc sit opus publicum & commune, & concernens omnium vtilitatem, & necessitatem teneri contribuere nobiles, & alios exemptos docent *Auendan. de exequendis mand. libr. secund. capit. decimo quarto numer. 19. Cened. d. collectan. 153. numer. 3. Cabed. d. decis. 91. nu. 1. cum sequentibus.*

8 Episcopis à *S. Concil. Trid. sess. 21. de reformat. capit. 7.* maxime commendatur, vt collapsas Ecclesias refici, & instaurari procurent ex fructibus, & prouentibus quibuscunque ad easdem Ecclesias quomodolibet pertinentibus, qui si non fuerint sufficientes omnes patronos & alios, qui fructus aliquos ex dictis ecclesijs prouenientes percipiunt, aut in illorum defectum parochianos, omnibus remedijs opportunis ad prædicta cogant, quacunque appellatione, exemptione, & contradictione remota, hæc *Concil. Trid.* ex quo constat per Episcop. & ad illius instantiam & coactionem contributionem faciendam, & tenet *Valasc. d. consult. 91. numer. vlt* quamuis quoad parochianos per iudices seculares deberi fieri teneant *Rebuff. resp. 135. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 5. à numer. 68. Cened. d. collect. 153 numer. 1. ad fin. & Moder. quidam in tract. de cognit. per viam violentiæ p. 2. qu. 99.* & disponit *Ordin. Regia Lusitan. lib. 1. tit. 64. §. 76.*

9 Nisi vere intelligamus pro meliori prædictorum executione, non impedito Episcopo, immo ad eius requisitionem eos etiam cogere, prout sibi commodius videbitur, vel poterat procedere ante Concilium; quod postea omnem auctoritatem episcopo dedisse apparet: quæ potestas Vicario concessa censetur si habeat speciale mandatum *Franc. Leo in thesauro fori eccles. p. 2. c. 16. n. 16.*

10 Forensis alio in loco domicilium habens potest collectari ratione bonorum immobilium, quę habet in loco, in quo Ecclesia construitur. *Cabed. d. decis. 91. num. 9.* nouissime *Melch. Phæbos Lusitan. decis. 34. tom. 1.*

11 Non tenetur tamen vllus contribuere ad fabricam Ecclesiæ nouiter constructæ in loco opportuniori, ex quo vetus Ecclesia sufficiebat.

12 Imo nec ad refectionem illius Ecclesiæ si per eam forma antiqua immutaretur, nisi collecta fuerit imposita pro impensa vtili, & necessaria, cum illa non dicatur talis, sed potius sit voluntaria, quasi nemo teneatur rem communem meliorem facere per *l. parietem, ff. de seruitutib. vrban. præd.* resoluit *Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 84. num. 21.*

13 Si populus noluit Ecclesiam, quæ minatur ruinam, restaurare, ea debet penitus dirui, prout decisum referunt *Sarnen. de visitat. lib. 1. cap. 10. num. 16. praxis Episcopalis p. 2. verbo parochia, §. 6. Aloys. Ric. in dicta praxi aurea resolut. 201. in fine.* Et Episcopus potest vendere lapides Altarium, vel Ecclesiarum destructarum, *Nauar. de spolijs cleric. §. 18. numer. 11. versic. 2. praxis Episcopal. d. verbo visitatio, §. Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiepis. Neapol. decis. 255. par. 2.* Sed debet animaduertere ne faciat illos conuertere in sordidos vsus, *Aloys. Ricci in praxi aurea resolutio. 202.* vbi refert in *Sacra Congregat.* sic decisum fuisse. Ordinarius non debet prophanare capellas, etsi, aliquam causam prophanandi habuerit, earum cœmenta potius sunt tribuenda Ecclesiæ, quæ est caput dictarum capellarum, quam alteri. Episcopus tamen sine Apostolica auctoritate non potest transferre matricem, id est Cathedralem Ecclesiam in alium locum diœcesis, prout decisum refert *Menoch. cons. 75. num. 46.*

16 Quando Ecclesia, vel Capella est de iure patronatus, si patronus non dedit dotem sufficientem pro victu Sacerdotis, pro luminarijs, fabrica, & alijs necessarijs, ipse tenetur ad ista, quia fundans Ecclesiam tenetur prædicta præstare, *capit. nemo, de consecrat. dist. 1.* etiamsi Ecclesia fundata fuerit auctoritate Episcopi sine assignatione dotis, & necessariorum, quia hoc casu adhuc patronus compelli per Episcopum poterit, & in eius defectum tenebitur Episcopus, *glos. in d. capit. nemo*, & sic poterit in Visitatione fieri præceptum patrono, vt infra competentem terminum prouideat de necessarijs, sub pœna priuationis iuris patronatus, & capellæ.

17 Sed an Episcopus possit de fructibus vnius Ecclesiæ superfluis, assignare fabricæ alterius Ecclesiæ pauperis? quæstio est ad presens instituta non contemnenda, in qua affirmatiue per *glos. in capit. constitutus, de relig. domib. & in capit. 1. de rebus eccles. non alienan.* respondet *Burg. in capit. quæ in Ecclesiarum, de constitut. numer. 272.* quem refert, & sequitur *Marc. Anton. Genuens. in man. Pastorum capit. trigesimo sexto numer. octau.* Verius tamen duco, quod de superfluis fabricæ vnius Ecclesiæ, aliquid fabricæ alterius Ecclesię pauperis carentis fabrica sufficienti ad parietes eius reficiendos, & ad ornamenta emenda sine auctoritate, & licentia Papæ assignare nequit, cum hoc nullo iure ei concessum esse constat: præsertim cum semel donata, data, & relicta à fidelibus in suarum Ecclesiarum vtilitatem, & vnum casum pium ad alium etiam pium, tam iure antiquo in *capit. 1. 12. quæst. 1. & in Clementin. quia contingit, de relig. domib.* quam noua *Concil. Tridentini* confirmatione *sess. 7. capit. vlt. de reformat. & sess. vigesima quinta capit. octau. de reformat.* applicari non possint sine Papæ auctoritate, qui non facile eam cuilibet Episcopo impertiri solet, etiam in casu licito faciendam, cum etiam alienationem rerum Ecclesiæ suæ in casu licito Episcopo non concedit, nisi se prius consulto *Pius Secundus in Extrauag. 1. de rebus Eccles. non alienandis*, quare hanc sequitur sententiam *Nauar. cons. 2. in antiquis*, aliàs *15. in nouis, de rebus Eccles. non alien.*

18 Quæres deinde non abs re quando pensionem habens super beneficio ad Ecclesiæ reparationem teneatur? In quo dubio consulit *Nauar. consil. vnic. de Ecclesiis ædificandis*, quod clericus pensionem habens super beneficio ecclesiastico, & fructibus eius impositam, pro rata ad eius Ecclesiæ reparationem tenetur, nisi pensio ita imposita fuerit, vt ab omni onere libera solueretur.

P

19 Quando Ecclesiæ vetustate collapsæ reparari nequeunt, sunt in totum destruendæ, & vbi erant, erigatur Crux, *Aloys. Ricci. d. resolutio. 201.* vel ad alias Ecclesias tranferantur, per quam trãslationem non censetur facta vnio, idem *Aloys. Ric. in dicta praxi aurea, resoluit. 208.*

SVMMARIVM.

1 *Refertur Concil. sess. 25. de reform. capit. 11. & referuntur Doctores de eius materia agentes.*
2 *Conciliaris Constitutio sess. 25. de reform. cap. 15. in quibus differat à iure communi.*
3 *Clerici filius an prohibeatur obtinere beneficium, vel seruire tanquam capellanus amouibilis in Ecclesia, in quæ eius pater, tanquam capellanus amouibilis, seu vicarius temporalis seruiuit?*
4 *Ratio vbi eadem viget, ibi debet esse eadem iuris dispositio.*
5 *Verba proœmialia inducunt causam finalem.*
6 *Naturales filij procreati tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti clerici, non possunt parentum beneficia obtinere.*
7 *Beneficium quando dicatur pater obtinere, vt in eo filius succedere non posit ostenditur.*
8 *Filius Presbyteri illegitimus non potest obtinere beneficium, quod olim eius pater absque legitimo titulo, & minus pacifice aliquando possedit.*
9 *Dispensatio præsumpta, in qua fundatur regula de triennali, non tuetur obtinentem beneficium in Ecclesia parentis sui.*
10 *Filij Presbyterorum beneficia legitime obtenta retinere non prohibentur, in quibus fuerunt beneficiati eorum parentes, qui ante Concilij publicationem è vita migrarunt.*
11 *Filij non prohibentur obtinere parentis Ecclesiam, quæ accessorie alteri est vnita.*
12 *Filius illegitimus non prohibetur obtinere canonicatum, qui erat portio tempore, quo pater illum obtinebat.*
13 *Filius illegitimus non prohibetur succedere in capellania, quæ absque Episcopi auctoritate fundari solet.*
14 *Beneficium non potest obtinere filius illegitimus in Ecclesia, in qua eius pater habuit solam sedem in choro ratione dignitatis.*
15 *Canonicatum non potest obtinere filius illegitimus in Ecclesia, vbi pater fuit canonicus.*
16 *Filij legitimi clericorum possunt adipisci beneficia quæcunque in eadem Ecclesia, vbi genitores habuerunt, vel etiam habent.*
17 *Parentes immediate consequi possunt eadem beneficia, quæ eorum legitimi filij habuerunt.*
18 *Nepotes legitimi presbyterorum ex filio illegitimo possunt consequi auorum beneficia.*
19 *Filius illegitimus beneficium patris potest obtinere si in eo mediate post triginta annos successerit.*
20 *Ministrare, aut Epistolam canere, vel Sacristæ officio fungi in Ecclesiis parentum filij illegitimi nullo modo possunt.*
21 *Antiphonam ratione oneris beneficij alteri Ecclesiæ annexi filius illegitimus in eadem Ecclesia, vbi parens habet beneficium, canere non potest.*
22 *Processionaliter possunt insimul incedere pater & filius, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuersarum Ecclesiarum.*
23 *Missam filius & pater possunt celebrare in eadem Ecclesia dummodo ambo non obtineant beneficium in ea.*
24 *Filij illegitimi clericorum non prohibentur à Concilio Trid. cum patribus habitare.*
25 *Pensionem super beneficio resignato in fauorem tertij non potest pater imponere soluendam filio illegitimo.*
26 *Pensionem, quam parens obtinuit, vel aliam super parentis benficio non prohibetur filius illegitimus habere.*
27 *Pensio potest transferri in filium illegitimum à parente facultatem habente illam transferendi.*
28 *Resignationibus reciprocis debet Episcopus obuiare.*
29 *Resignationes reciprocæ post Concilium in fauorem filiorum faciendæ prohibentur.*
30 *Dispensare non valet Episcopus cum illegitimis, vt habeant eadem beneficia, quæ pater habuit, nec ad habendum ea, quæ in eadem existunt Ecclesia, in qua genitor habuit.*
31 *Dispensatio vt illegitimus valeat in Ecclesia ministrare, vbi pater habuit beneficium, debet esse in specie derogatoria Bullæ Clem. VII. & Concilij Trident.*
32 *Dispensatio vna non tollit omnes defectus.*
33 *Derogationes generales non operantur quando talia sunt impedimenta, quæ difficiliorem reddere solent concedentem ad dispensandum.*

EPISCOPVS AN POSSIT dispensare, vt filij beneficia suorum parentum aliquo modo obtinere possint.

ALLEGATIO LXV.

1 VT paternæ incontinentiæ memoria à locis Deo consecratis (quos maxime puritas, sanctitasque decet) longissime arceatur: non liceat filijs clericorum, (qui non ex legitimo nati sunt matrimonio) in ecclesijs, vbi eorum parentes beneficium aliquod ecclesiasticũ habent, aut habuerunt quodcunq; (etiã dissimile) beneficiũ obtinere, nec in dictis ecclesijs quoquo modo ministrare, nec pensiones super fructibus beneficiorũ, quæ parentes eorum obtinent, vel aliàs obtinuerunt, habere, ita *Concil. Trid. sess. 25. de reform. c. 15.* de cuius materia late *Steph. an. Gratian. discept. forens. ca. 397. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 5. Nic. Garc. de benef. p. 7. c. 3. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauar. lib. 2. tit. 19. l. 1. de filijs presbyterorum n. 19. cum sequentibus, Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 11. cap. 13. à nu. 67.* oprime *Seraphim. decis. 1442.*

2 In quinque differt prædicta Conciliaris constitutio à iure communi. Primo, quia non solum ratione successionis, prout de iure communi, sed etiam ob incontinentiæ paternæ memoriam inualuit prohibitio *d. capit. 15.* Secundo quod talis memoria longissime arceatur non solum immediate, sed etiam mediate contra *Abb. in cap. dilectus not. ab. 2. de filijs presbyt.* Tertio quod non solum prohibetur successio in eodem beneficio, sed in alio quocunque etiam in dissimili, dummodo sint in eadem Ecclesia, contra ius commune, de quo *Abb. in cap. ad abolendam post princ. de*

filijs presbyt. Quarto nedum prohibetur filius obtinere beneficium in Ecclesia, in qua pater obtinet, sed & ministrare contra ius commune, quo tantum patri ministrare prohibetur *Abb. in cap. cum decorem, de filijs presbyt.* Quinto quod nec pensiones super fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinuerunt, vel obtinent, habere poterunt filij, contra ius commune; nam illo attento licebat parentibus renuntiare beneficia ad fauorem tertij imposita pensione soluenda proprijs filijs, vt multis impulsus rationibus resoluit *Gig. in tract. de pensionib. quæst. 86. numer. 5. vers. prædicta tamen non obstantibus*; ita referunt *Nicol. Garcia d. capit. 3. numer. 14. Armendar. d. loco n. 6.*

3 Circa primum scilicet, quod non solum ratione successionis, sed etiam ob incontinentiæ paternæ memoriam inualuit supradicta prohibitio, dubitari potest, an scilicet filius clerici prohibeatur obtinere beneficium, vel seruire tanquam capellanus amouibilis in Ecclesia, in qua eius pater, tanquam capellanus amouibilis, seu vicarius temporalis seruiuit; in qua quæst. affirmatiuè respondendum videbatur, nam memoria incontinentiæ paternæ pariter viget, tam in illo, qui titulum beneficij habet, quam in eo, qui eam exercet absque titulo, quia in vtroque datur eadem ratio, ergo debet esse eadem iuris dispositio, *l. illud, ff. ad legem Aquil. Rebuff. in l. in lege censoria 203. §. item quæ, de verbor. signif. Gutier. pract. lib. 3. quæst. 17. num. 84. cum sequentibus, Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 7. proœm. n. 105.*

5 Facit deinde, quia illa verba Concilij sunt proœmialia, & inducunt causam finalem, ex *text. in l. fin. & ibi Doct. ff. de hæred. instit. Bart. in l. 1. ff. de origine iuris*; hinc dicimus, quod sicut corpus ab anima, ita dispositio à proœmiali ratione regulatur ex *Ias. in l. qui quadringenta, col. 2. ff. ad Trebell.* quod eo magis patet cum apponatur dictio, vt, quæ proprie causam finalem inducit; *Clem. vt hi qui, &* ibi *Cardin. notab. 1. de ætate, & qualit. Clem. 1. de rudic. cum* alijs citatis à *me ipso in meis Remiss. de dictionibus dict. 381. numer. 1.* faciunt quæ in simili casu resoluit *Flamin. de resignat. libr. 3. quæst. 5. numer. 9. cum sequentibus.* Sed his non obstantibus, quæ in puncto iuris veriora iudico, contrarium decisum esse à sacra Cong. testantur *Armendar. d. loco numer. 32. Nicol Garc. d. cap. 3. numer. 72. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 397. à numer. 24.*

6 Prædicta prohibitio locum habet in filijs naturalibus procreatis tempore, quo parentes eorum nondum erant effecti clerici, vt decisum referunt *Garcia d. cap. 3. numer. 15. Armendar. d. loco n. 7. Balb. decis. 29.*

7 Qui per procuratorem apprehendit possessionem beneficij, aut canonicatus, etiamsi nunquam in Ecclesia ministrauerit, aut fructus perceperit, dicitur beneficium, vel canonicatum obtinere, ad hoc, vt filius in eadem Ecclesia alterum canonicatum, aut beneficium obtinere non possit, referunt decisum *Armendar. d. loco numero 20. & 44. Nicol. Garc. d. cap. 3. nu. 56. Campanil. d. cap. 13. num. 67.* Si tamen de canonicatu, aut beneficio prouisus Apostolicas litteras non expediuit, nec possessione habita alteri cessit vigore Apost. prouisionis, aut illud reliquit, non dicitur habuisse ad prædictum effectum *Armendar. & Campan. d. locis proxime citatis. Nicol. Garc. d. cap. 3. nu. 56. in 2. & 3. declar.*

8 Filius presbyteri illegitimus non potest obtinere beneficium, quod olim eius pater absque legitimo, titulo & minus pacifice aliquando possedit *Nicol. Garcia d. cap. 3. numer. 59. Armendar. d. loco num. 23.*

9 Præsumpta dispensatio, in qua fundatur regula de triennali non habet locum in hac materia, cum huiusmodi præsumpta dispensatione beneficium possidentes contra dispositionem *Concilij in d. cap. 15.* possessionem suam tueri non valeant, vt referunt decisum *Garcia d. capit. 3. numer. 88. Armendar. d. loco numer. 42.* Episcopus enim si filium presbyteri in Ecclesia paterna intrusum reperierit assignato ei competenti termino ad docendum de dispensatione Apost. si forte ea suffultus existat, potest eum amouere, non obstante quacunq; possessione, quia nulla data dispensatione Apost. est ipso iure priuatus *Gratian. d. capit. 397. numer. 31. & 32.* vbi *numer. 35.* resoluit quod non sufficit quælibet dispensatio, nisi in specie dispensetur ad obtinenda beneficia, in Ecclesia in qua pater, &c. Collatio enim huic facta est ipso iure nulla, *Sayr. decis. 1. de constit.*

10 Non prohibentur presbyterorum filij beneficia retinere legitime obtenta in eisdem Ecclesijs, in quibus fuerunt beneficiati eorum parentes, qui ante *Concilij* publicationem è vita migrarunt, vt referunt decisum *Nicol. Garcia d. cap. 3. numer. 43. Armendar. d. loco numero 10.* vel obtinere dimiserant *Farinac. decis. 81. in nouiss.*

11 Nec etiam prohibentur obtinere Ecclesiam filialem dependentem, seu aliàs vnitam Ecclesiæ matrici, cuius pater fuit Rector, modo vnio sit facta accessorie, & per viam subiectionis Ecclesiæ matricis, & pater in ea non ministrauerit; prohibetur tamen obtinere vnitam æque principaliter, aut si in vtraque pater ministrauit, referunt decisum *Garcia d. cap. 3. n. 62. Armendar. d. loco à n. 24. Campan. d. c. 13. n. 67. vers. cum vero.*

12 Filius illegitimus non prohibetur obtinere canonicatum, qui erat portio tempore, quo pater illum obtinebat, *Achil. de Grassis decis. 1. de filijs presbyt.*

13 Nec prohibetur succedere in capellania, quæ fundari solet, maxime in Hispania, absque aliqua Episcopi vel alterius superioris auctoritate, vt in illis succedant clerici de parentela, *Gonzal. d. glos. 5. num. 33. & seq.*

14 Excluditur vero ne possit obtinere beneficium in Ecclesia, in qua eius pater habuit solam sedem in choro ratione dignitatis, quam in alia Ecclesia obtinebat *Garcia d. cap. 3. nu. 66. Armendar. d. loco num. 27.*

15 Item etiam non potest obtinere canonicatum in aliqua Ecclesia, vbi pater fuerit canonicus, *Rebuff. in praxi benef. tit. de dispensat. super defectu natalium num. 37. & 38. Azori. institut. moral. p. 2. lib. 6. cap. 4. q. 16.*

16 Attento iure communi iuxta veriorem opinionem filij legitimi clericorum possunt adipisci beneficia quæcunque in eadem Ecclesia, in qua genitores habuerunt, vel etiam habent, vt probat *tex. in capit. ad hæc, de filijs presbyt.* & tenet *Host. in sum. tit. de filijs presbyt. numero 5. Calder. cons. vni. eod. tit. Felin. in cap. in nostra, sub. num. 13. vers. tertium Corol. de rescriptis, Rebuff. d. tit. d.*

dispensat. ex defectu natal. num. 37. nonilla quidem, quæ patres obtinuerant, sed diuersa in eisdem Ecclesijs, quibus inseruierant, *Azori. institut. moral. p. 2. lib. 6. cap. 14. quæstion. decima sexta*, & cum hac opinione videtur manere dispositio *Concilij Trident. d. capit. decimo quinto*, dum sub illis verbis, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, continet expressam licentiam respectu legitimorum adispicendi dicta beneficia in ipsa Ecclesia vbi parentes alia possident, effectus enim argumenti à contrario sensu, validissimus est, præcipue cum contrarium non sit in iure expressum, iuxta citata iura, & doctores *in libello de principijs, & locis communibus vtriusque iuris verbo argumentum, numer.* 131. Sed melius de iure communi dicerem huiusmodi legitimos clericorum filios paterna beneficia immediate obtinere non posse iuxta *cap. ex transmissa & cap. ad extirpandas de filijs presbyt.* & illa suffragatur ratio, quod Apostolicum est decretum inhibens filios succedere in paternis beneficijs, ne successio in Ecclesia Dei sit hæreditaria, *capit. Apostolicæ, 8. quæstion. 1.* Quod quidem admitterem, etiam de iure nouissimo *Concilij d. capit. decimo quinto*, quod cum loquatur de filijs ex fornicatione natis, & non ex legitimo matrimonio, quoad legitimos remanet ius antiquum incorrectum, *l. præcipimus, C. de appellat.* & ita docent *Nauarr. in capit. si quando, except. 21. numer. 2. de rescript. Salzed. ad Bernard. cap. quadragesimo octau. numer. 3. Put. decis. 225. libro tertio Fr. Emman. quæstion. regul. tom. 1. quæstione 13. artic. 7. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 5. numer. 33. Nicol. Garcia d. cap. 3. numero* 18. referunt decisum *Armendar. dicto loco numer. 4. addit. eiusdem Garci. d. capit. 3. numer. 29. in fine.* Verum post hæc scripta inueni decisum fuisse apud *Seraphin decis.* 1442. *numer. 6.* filios legitimos non prohiberi obtinere diuersum beneficium in eadem Ecclesia, sed idem quod pater obtinuit, idque immediate.

17 Ex eadem ratione sunt, qui teneant parentes immediate consequi non posse eadem beneficia, quæ eorum legitimi filij habuerunt, eo quod ipsamet ratio prohibitionis militat ne ecclesiastica beneficia hæreditario iure possideantur; nam vbi est eadem ratio ibi debet esse eadem iuris dispositio, *l. illud, ff. ad legem Aquil. l. illud C. de sacrosan. eccles.* cum citatis per *Farin in fragmen. crimin. littera E. num. quinquagesimo primo cum sequentibus, Narbona de appellat. à Vicario ad Episcop. par. 2. numero 6.* cum infinitis propemodum alijs citatis *in libello de principijs, & locis communibus vtriusque iuris, littera R, numero sexto.* Sed contrarium communi Doctorum calculo recipitur, vt per *Campan. dict. cap. 13. numer. 78. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 25. num 4. in fine*, & tenuit *Rota* coram *Seraph. d. decisio. 1442. Nicol. Garcia d. cap 3. num.* 28. & decisum referunt *addit eiusdem Garc. d. cap. 3. n. 29. in fine, Armend. d. loco num.* 4. vbi etiam asserit tentum patrem nulla dispensatione indigere ad obtinendum immediate beneficium filij legitimi.

18 Quoad nepotes tamen dictam prohibitionem extendi docet *glos. 1. in d. cap. ad extirpandas, & in d. c. Apostolicam 8. quæst. 1. vbi Archid. num. 1. Guillermus Benedic. in repetit. cap. Raymutius, de testamentis, verbo & vxorem, numer. 693. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 48. littera A. Rebuff. de pacificis possess. numero 266. & sequenti, Lessius de iustitia libro secundo capite trigesimo quarto numero* 91. Sed verius est attenta iuris communis, & Concilij dispositione non comprehendi nepotes legitimos presbyterorum ex filio illegitimo respectu beneficij aui, prout resoluunt *Ceuall. quæstion. 796. à numer. 9. Vgolin. de potest. Episcop. capit. 50. §. 7. numer. 2. & §. 8. numer. 2. Nau. cons. 9. numer. 9. sub tit. de filijs presbyt. Spin. in speculo testamentorum glos. 3. à numer. vigesimo tertio. Garcia Gironda de priuileg. explicat. numer. 1049. Sayr. de censuris libr. sexto capit. 10. numero 46. Azor. institutionum moralium, p. 2. lib. 6. cap. 4. quæst. 17. Seraphin. d. decis. 1442. numer. 11. Stephan. Grati. d. cap. 397. numer. 6.* & censuisse *Rotam Rom.* asserit *Nicol. Garci. d. cap. 3. numer. vigesimo secundo*, & decisum fuisse *in Sacra Congr.* attestantur *idem Garcia in addit. d. numer. vigesimo secundo. Galettus in margarita cas. conscient. verbo beneficium, primo; Armend. d. loco numero 1. Campanil. d. cap. 13. numer. 76.* In nepote vero illegitimo ex filio illegitimo, idem dicendum videtur, quod scilicet minimè prohibeatur obtinere beneficium, quod auus habuit, prout decisum referunt *Garcia d. cap. 3. numer. vigesimo septimo Armend. d. loco numero tertio.* Sed hæc resolutio non caret dubitatione ex eo, quia in *d. capit. 15. Conc. Trid.* adest verbum, *longissime*, quod excludit omnem personam, etiam mediatam propter quod idipsum fuisse decisum refert *Campanil. d. numer. 76.* Sed primę declarationi standum est, prout tenet *Garcia d. nu. 27.*

19 Circa secundam differentiam inter constitutionem Conciliarem, & ius commune, supra relatam notandum est, memoriam paternæ incontinentiæ arceri debere, itaut neque mediate, neque immediate liceat filio in patris beneficio succedere, prout denotant prœmialia Concilij verba supra relata: Ego tamen moderarer huiusmodi prohibitionem ad illum solum casum si alius per triginta annos mediate successerit, quia tunc cum lapsu huius temporis memoria paternæ incontinentiæ ex medio tolli videatur, tunc filium posse in patris beneficio succedere consequens videtur, prout docet *Gonzalez ad regulam 8. Cancell. glos. 5. num. 33.*

20 Circa quartam differentiam notatem filios illegitimos in Ecclesijs parentum quoquo modo ministrare non posse, vt disponit *Concil. d. cap. 15.* procedere, vt nec Epistolam canere, aut Sacristæ officio fungi possint: aut vt simplex cantor musicæ in eadē Ecclesia canere, prout decisum refert *Nauar. cons. 1. q. 17. sub tit. de constit. Sayr. decis. 1. sub eodē tit.* quem refert *Aloys. Ricc. in collect. decisionum collect. 1367. vers. tu amplia, p. 4. Garc. d. c. 3. n. 68. Armend. d. loco n. 29. Steph. Gratian. d. c. 397. n. 26. cū seq.* vbi *n.* 28.

21 Testatur, quod nec etiam antiphonā in eadem Ecclesia canere potest ratione oneris beneficij alteri Ecclesię annexi. An vero filius illegitimus laicus, qui in Ecclesia, in qua pater nec beneficiū habet, nec pensionem: sed vt cantor musicæ tantū in ea Ecclesia cantat, cōprehendatur huiusmodi prohibitione: affirmatiuè decisum fuisse referunt *Garcia d. n. 68. Armend. d. loco n. 28.*

22 Non impeditur, quin pater, & filius possint insimul processionaliter incedere, vnus tanquam beneficiatus, alter tanquam capellanus diuersarum Ecclesiarum. Verum si processionaliter accederet ad Ecclesiam in qua pater obtinet beneficium, filius non poterit aliquo modo

ministrare, referunt decisum *Nicol. Garcia d. cap. 3. numer. 3. declaratione Armend. d. loco numero 30.* Vbi autem sunt Collegiatæ Ecclesiæ, quarum decani & Canonici vigore statuti ad Cathedralem accedunt ad certas processiones, in certis diebus festis anni, & inibi canunt vnum versiculum, non potest filius illegitimus canonici Cathedralis ad Decanatum, vel Canonicatum illarum Collegiatarum eligi: quia quoquo modo inseruire dictæ Cathedrali videtur: ita referunt decisum *Campanil. d. cap. 13. n. 67. vers. & quia, Garcia d. c. 3. nu. 69. Armend d. loco n. 31.*

23 Non prohibetur tamen, quin pater & filius possint Missam celebrare in eadem Ecclesia, dummodo ambo non obtineant beneficium in ea; sed id fiat ab altero deuotionis gratia, ab altero causa legati, quod relictum sit Missam celebrantibus, decisum referunt *Campanil. vbi proxime, Garcia d. cap. 3. numer. 73. Armend. d. loco umero trigesimo tertio.*

24 Filios illegitimos clericorum non perhiberi *à Concilio Trident.* cum patribus habitare tenent *Garcia d. cap. 3. numero 74. Armend. d. loco n. 35.* vbi refert in Episcopatu Pampilonensi prohiberi *lib. c. tit. de filijs presbyt. fol. 27. de sus constituciones Synodales;* & ita credo non esse molestiam exhibendam illegitimo presbytero celebranti Missam ob quoddam legatum in eadem Ecclesia, in qua pater celebrat ob deuotionem, cum neuter habeat beneficium, & hic casus non sit prohibitus à Concilio, ita *Garcia d. capit. 3. numer. 73. Armend. d. loco n. 34.*

25 Circa quintam differentiam, iam supra notauimus de iure antiquo licere patribus renunciare beneficia, quæ obtinebant, ad fauorem tertij, imposita pensione soluenda proprijs filijs illegitimis, quod quidem de iure nouissimo *Concilij Trid.* non est licitum, vt constat ex *dicto cap. 15.* in quo prohibetur filium illegitimum posse habere pensionem super beneficio, aliàs à patre obtento, quod non habet locum in eis, qui pensionem huiusmodi ante confirmationem ipsius Concilij legitimè impetrarunt, vt referunt decisum *Nicolaus Garcia d. cap. 3. numer. 46. Armend. d. loco numer. 14. & 15.* vbi *numer. 15.* resoluit illegitimum beneficiatum in Ecclesia, in qua pater simile vel dissimile beneficium habuit, eo mortuo ante Concilj publicationem non posse ex vigore cuiuscunque eius dispensationis ante Concilj publicationem obtentæ, obtinere aliud beneficium, dimisso eo, quod obtinebat in eadem Ecclesia, in qua pater reperitur beneficiatus, nec optare ex vi statuti illius Ecclesiæ aliud beneficium, quod sibi competerat, veluti antiquiori: acquiritur enim de nouo, & dispensationibus per Concil. sublatis remanet indispensatus, de quo etiam *Nicol. Garcia d. capit. 3. numer. quinquagesimotertio.*

26 Pensionem tamen, quam parens obtinuit, vel in beneficio in quo habuit illam pensionem, non vetari illegitimam prolem habere defendit *Steph Gratian. d. cap. 397.* quam refert *Campanil. d. cap. 13. numer. 70.* & post *Nauar.* resoluit *Seraph. decis. 1442. nu. 15.*

27 Si vero pater habeat facultatem transferendi pensionem posse illam transferre in filium illegitimum resoluunt *Gig. de pensio. q. 86. n. 5. Flamin. de resignat. lib. 6. q. 4. n. 21. & 22. Gonzal. ad regul. 8. Cancellariæ glos. 5. §. 5. n. 22. & 23. P. Azor. Instit. moral. p. 2. lib. 8. ca. 8. q. 7. Nic. Garc. d. cap. 3. n. 34. Steph. Grat. d. cap. 397. n. 1. & 7. Aloys. Ricc. d. p. 4. collect. 1367. in fine.* Potest aliquando euenire, vt scilicet Antonius legitimus obtinens canonicatum illud resignet in fauorem Nicolai reseruata pensione super parochiali, quam obtinet pater ipsius Nicolai, hæc reseruatio comprehenditur decreto *d. cap 15.* & sic pater in fraudem consentit pensioni, ita decisum fuisse attestantur *Garc. d. c. 3. num. 8. Armendar. d. loco n. 41.*

28 Episcopus debet maxime obuiare reciprocis resignationibus, quas prohibet & abominatur *Conc. Trid. d. cap. 15. vers. ad hæc reciprocæ*, de quibus agunt *Nau. cons. 5. de renunciat. Emman. Roder. in sum. p. 1. cap. 56. n. 9.* & faciunt quæ *Flamin. de resignat. lib. 14. q. 9.*

29 Prædita tamen prohibitio loquitur tantum circa reciprocas resignationes post ipsum Concilium in fauorem filiorum faciendas, vt referunt resolutum *Garc. d. c. 3. n. 82. in 3. respons. Armendariz d. loco n. 5.*

30 Cum huiusmodi illegitimis dispensare non valent Episcopi, vt habeant eadem beneficia, quæ pater habuit, teste *Staphilæ. de litteris gratiæ, tit. de qualit. & Statu benefic. vers. 1. quod sit illegit. Gemin. in cap. 1. n. 8. vers. in glos. ibi. de filijs præsbyt. in 6. glos. fin. in d. c. ad abolendam*, neque ad habendum eas, quæ in eadem existunt Ecclesia in qua genitor habuit, aut in præsenti retinet beneficium, quia ad fauorem illegitimorum (etiam ante clericatum paternum natorum, solus Papa non ipsi Episcopi elargiri queunt huiusmodi facultatem, vt ait *glos. verbo patiaris, in c. 3. de filijs præsbyt. glos. vlt. in c. conquærente, eod. tit. Mandos. tract. signatura gratiæ sub tit. de dispensatione ad beneficia in ecclesia, in qua pater*, refert & sequitur *Campanil. d. lib. 11. cap. 13. n. 87.*

31 Et dispensatio debet esse in specie derogatoria *Bullæ Clementis VII. & Concilii Trid.* vt illegitimus valeat in Ecclesiæ ministrare, vbi pater habuit beneficium *Rebuff. in praxi tit. de dispensat. super defectu natalium n. 24. & 55.* vna enim dispensatio non tollit omnes defectus, sed tot debent esse dispensationes, quot obstacula, *Gemin. cons. 33. numer. 8. Cassad. decis. 9. numer. 4. de præbend. Rot. decis. 213. p. 1* Neque generales derogationes, & clausulæ operantur quando talia sunt impedimenta, quæ difficiliorem reddere solent concedentem ad dispensandum *Felin. in cap. nonnulli, numer. 21. vers. quinta conclusio, de rescript. Alex. cons. 195. numer. 10. libr. 2. Menoch. de arbitrar. casu 203. n. 12.* quo fundamento ita in terminis resoluit *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 369.*

SVMMARIVM.

1 *Vnio est beneficiorum, seu Ecclesiarum ab Episcopo, vel alio Superiore ob vtilitatem, seu necessitatem facta annexio.*

2 *Vnio quibus modis fiat, ostenditur.*

3 *Vnire beneficia suæ diœcesis non exempta, potest ex legitimis causis Episcopus.*

4 *Legatus à Latere potest beneficia suæ prouinciæ, quæ conferre valet ex causa rationabili, & legitima vnire.*

5 *Capitulum Sede vacante potest vnire sicut Episcopus, dummodo sibi non veniat, & nihil pereat de iure episcopali.*

6 *Episcopis inferiores possunt vnire existente primile-*

gio, vel consuetudine præscripta, aut præscriptione immemorabili, vel quadragenaria cum titulo.

7 Vicarius generalis Episcopi non potest beneficia vnire sine speciali mandato.

8 Vniendi in perpetuum facultas conceditur Episcopis, non autem ad tempus, seu ad vitam.

9 Beneficia vnius diœcesis beneficijs, vel pio loco alterius diœcesis non vniuntur.

10 Beneficia curata non vniuntur monasterijs, dignitatibus, præbendis, seu alijs beneficijs simplicibus.

11 Vnio monasterijs monialium facienda est cum subest aliqua causa legitima, accedente ad id auctoritate Papæ.

12 Vnio Parochialis ita est prohibita, vt etiam aliqua pars eius fructuum vniri non possit.

13 Parochiæ, quæ certos fines non habent, sed certum tantum populum, vniri possunt.

14 Beneficia simplicia quomodo vnienda.

15 Vnire potest Episcopus beneficia etiam reseruata, seu deuoluta Sedi Apostolicæ, nisi reseruatio esset perpetua.

16 Vnio non potest fieri de beneficio deuoluto ad Papam ob Ordinary negligentiam non conferentis illud.

17 Vniones perpetuas quarumcunque Ecclesiarum parochialium, & aliorum beneficiorum iuris patronatus non potest facere Episcopus.

18 Vnio de beneficijs iuris patronatus facta absque patronorum consensu non valet.

19 Patroni consensus in vnione non præsumitur, nec de eo standum assertioni Episcopi.

20 Vniendi facultas Ecclesias, vel beneficia propter eorum paupertatem, quando Episcopis concedatur, ostenditur.

21 Vnio facienda ab Episcopo debet esse cum euidenti necessitate, vel Ecclesiæ vtilitate.

22 Vnionis causa legitima est tenuitas fructuum, ac Ecclesiæ paupertas.

23 Vnio facta sine causa, vel ex falsa causa, nulla est ipso iure.

24 Vnionis veræ causæ non præsumuntur, sed eam allegans tenetur probare.

25 Capituli consensus in vnione facienda requiritur.

26 Capituli consensus potest interuenire etiam post vnionem.

27 Vnionis nullitas ob defectum consensus Capituli à nullo potest opponi, cum hæc exceptio illi soli concedatur.

28 Vnio per Episcopum absque Capitulo fieri potest, vbi extaret consuetudo.

29 Capituli consensus etiam est necessarius quando Episcopus facit vnionem tanquam Apostolicæ Sedis delegatus.

30 Vnio facta ab Episcopo ipsi Capitulo requirit Papæ auctoritatem.

31 Vnio facta alicui dignitati, vel præbendæ Capituli, aut omnibus præbendis distinctis, potest fieri ab Episcopo cum consensu ipsius Capituli, sine Papæ auctoritate.

32 Vniendi tenuibus præbendis singulorum Capitularium, non tamen mensæ Capitulari, Concilium Episcopis facultatem concedit.

33 Vnionem potest facere Episcopus omnibus præbendis, seu distributionibus simul ex declaratione Illustriss. D. D. Cardinalium.

34 Vnio debet fieri vocatis ijs, quorum interest, aliàs non valet.

35 Vnio beneficiorum facta absque consensu possessorum est inualida.

36 Rector beneficij in vnione facienda non est vocandus, maxime quando vnio debet sortiri effectum post eius obitum.

37 Plebs vocari non debet in vnione facienda nisi allegaret causam rationabilem, ne fieret vnio.

38 Vnio vnius beneficij facta alteri accessorie operatur extinctionem, & suppressionem nominis, & tituli beneficij vniti.

39 Curam animarum non censetur habere, qui beneficium curatum habet accessorie annexum alicui beneficio simplici.

40 Beneficij principalis natura, & qualitas attenditur, non autem annexi.

41 Vaitum beneficium assumit naturam, consuetudines, & priuilegia principalis.

42 Vnita Ecclesia per vnionem supprimitur, & omnia transferuntur in eam, cui fit vnio.

43 Vnita Ecclesia parochialis possessa vti membrum alterius non inducit incompatibilitatem.

44 Beneficium curatum annexum simplici assumit naturam simplicis.

45 Ætas viginti quinque annorum non requiritur ad parochialem vnitam accessorie, & perpetuo, sed sufficit illa, quæ ad principalem requiritur.

46 Concursus non est faciendus in prouisione dignitatum habentium vnitam Parochialem perpetuo, & accessorie.

47 Beneficium principale in impetratione sufficit tantum exprimi, nec opus est exprimere accessorie vnitum.

48 Dispensare potest Episcopus cum illegitimo ad beneficium simplex, cui vnita est Parochialis.

49 Promotus ad Ecclesiam parochialem, quæ est vnita accessorie alicui non parochiali, minime tenetur lege posita in cap. licet canon, de elect. lib. 6.

50 Vnio æque principaliter, quæ fit, ostenditur.

51 Canonicatum obtinens, cui est vnita parochialis ad vitam, debet in Parochiali residere, & non in Canonicatu, ac facere mentionem in impetratione de vtroque beneficio sic annexo.

52 Vnio quomodo accessorie, vel æquè principaliter facta cognoscatur? remissiue.

53 Vnio non præsumitur, sed probari debet ab eo, qui eam asserit.

54 Vnio probanda est per instrumentum, seu litteras ipsius vnionis, vel ex diuturnitate temporis immemorialis.

55 Vnio ex verbis enunciatiuis quando probetur, ostenditur.

56 Vnio probari potest per confessionem partis aduersæ concurrentibus adminiculis, & coniecturis.

EPISCOPVS QVAE beneficia vnire possit.

ALLEGATIO LXVI.

1 VNio est beneficiorum, seu Ecclesiarum ab Episcopo, vel alio superiore facta annexio, Bap. Caccialup. in tract. de vnionib. art. 1. Rebuff. in praxi tit. de vnionibus benefic. à n. 1. Nic. Garc. de benefic. p. 12. cap. 2. n. 3. illo amplius addito, ob vtilitatem seu necessitatem Ecclesiæ, vt colligitur ex Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 13. & tradit Vgolin. de officio, & potest. Episcopi, c. 52. in princip. num. 1.

2 Tribus potissimum modis fit vnio, de quibus agunt glos. verbo vnire, in cap. & temporis 16. quæst. 1. glos. etiam verbo vniendo, in cap. 1. ne sede vacante, & post alios Petr. Gregor. de benefic. capit. 20. numero secundo. Azori instit. moral. p. 2. libro sexto capit. vigesimo octauo. quæstion. 2. Nicol. Garcia d. capit. secundo numero septimo. Primo modo fit vnio, vt ex

duobus beneficijs, seu Ecclesijs vnum fiat, *capit. decimas, §. sicut enim 16. quæst. 1.* qui modus videtur parum frequens. Secundo modo fit vnio, vt vna Ecclesia alteri subjiciatur, seu vnum beneficium alteri accessorie. Tertio fit vnio duorum beneficiorum, seu Ecclesiarum inuicem æque principaliter.

3 Episcopus ex legitimis causis potest vnire beneficia suæ diœcesis non exempta, *capit. sicut vnire, de excess. prælat. capit. exposuisti, de præbendis, capit. consultationibus, capit. pastoralis, de donat. clem. si vna, de rebus ecclesiæ, Clement. 1. §. ad hæc, de statu monach. Rebuff. d. titul. de vnionib. numero vigesimo secundo & in repet. capit. extirpandæ, §. qui vero, de præbendis, proœm. 4. & notab. 3. versicul. de iure autem. Fusc. de visitat. libro secundo capit. 2. numero decimo nono. Azori. d. par. 2. libro sexto capit. 28. quæst. 6. Rota diuers. decis. 133. numero 5. p. 2. Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 62.* Etiamsi eorum collatio vigore concordiæ spectaret ad Capitulum, vt tenuit *Rot. in vna Oscen. Canonicatus 1. Februarij 1593.* coram *Illustriss. Seraphino*, & est inter eius impressas decisiones *decis. 1011. numero secundo.*

4 Sic etiam Legatus à Latere, qui est maior Episcopo, & omnia potest in sua prouincia, quæ Episcopus in sua Diœcesi, potest beneficia suæ prouinciæ, quæ conferre valet, ex causa rationabili, & legitima, vnire: ita *Rebuff. d. titul. de vnionib. numero vigesimo quarto, & in regul. de vnionib. gloss. 11. numero decimo tertio. Azori. d. par. 2. lib. 5. capit. 29. quæst. 14.* multi alij quos refert & sequitur *Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 65.* quibus adde *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 492. in prima edit. & resolut. 383. numero secundo, in secunda edit. Vgolin. d. capit. 52. §. 1. numero 1.*

5 Amplia in Capitulo Sede vacante, quod succedere potest in hac vniendi potestate, dummodo sibi non vniat, & nihil pereat de iure episcopali: ita *Rebuff. d. titul. de vnionib. numero 56. praxis Episcopalis par. 1. verbo vnio, §. 11. & par. 2. verbo Capitulum, §. 4. & verbo vnio, §. 7. praxis Archiepisc. Neapolitana, capit. 85. numero vigesimo quinto. Azori. d. par. 2. libro sexto capit. 28. quæst. 9. Quaranta in summa bullarij verbo capitulum Sede vacante, quæst. 9. versic. quæ conclusio, Garcia d. capit. 2. numero 67. & 68.* quicquid contrarium velint *Pauin. Hoied. & Cuc.* relati à *Garcia*, vbi *proxime*, & *Azorius* sibi contrarius *par. 2. lib. 3. cap. 38. quæst. 9.*

6 Amplia etiam in inferioribus Episcop. qui facere possunt huiusmodi vniones existente priuilegio, vel consuetudine præscripta, aut præscriptione immemoriali, vel quadragenaria cum titulo: ita in *d. capit. sicut vnire, & d. Clement. 1. §. ad hæc*, vbi *gloss. verb. Ordinarios, Rebuff. d. titul. de vnionib. num. 32. & 33. Sbroz. de vicario Episcopi lib. 2. quæst. 115. numero 12. Azori. d. lib. 6. capit. 28. quæst. 10. Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 71. cum sequentib. Aloys. Ricci. d. resolut. 383 num. 3.*

7 Vicarius tamen Generalis Episcopi non potest beneficia vnire, sine speciali mandato, etiamsi sibi sit data facultas conferendi cum clausula, generali, & ad omnia alia etiam requirentia speciale mandatum, ita *Sbroz. d. quæst. 115. & quæst. 116. numero primo. Rebuff. in praxi beneficiali titul. forma vicariatus, numero 102. & d. titul. de vnionib. numero 37. Azori d. libro sexto capit. 28. quæst. 10. Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 69. Navb. de appellation. à vicario ad Episcopum par. 1. numero 223. Aloys. Ricci. d. resolut. 383. ante numero primo. Stephan. Gratian. discept. forens. capit. 278. numero 35.*

8 Facultas vniendi in perpetuum conceditur Episcopis, non autem ad tempus, seu ad vitam, *praxis Episcopalis par. 1. verbo vnio, §. 7. Azori. d. lib. 6. cap. 28. quæst. 7. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 84.*

9 Et restringitur aliquibus in casibus per *Sacrum Concil. Trident.* videlicet in terminis *capit. 9. sess. 14. de reformat.* vbi habetur, quod beneficia vnius diœcesis beneficijs vel pio loco alterius diœcesis non vniantur, de quo vide *Fuscum de visitat. lib. 2. capit. 26. numero 24. praxim Episcopalem p. 1. verbo vnio, §. 8. Nicol. Garciam d. capit. 2. numero 85. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. numero 302. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 492. in prima edit. & resolut. 383. numero quinto limitat. 5. in 2. edit.*

10 Et etiam in terminis *capit. 13. sess. 24. de reformat.* vbi deciditur, quod beneficia curata non vniantur monasterijs, dignitatibus, præbendis, seu alijs beneficijs simplicibus, *praxis Episcopalis d. verbo vnio, §. 2. Azor. d. lib. sexto capit. 28. quæst. 17. Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 86.*

11 Et vnio monasteriorum Monialium facienda est cum subest aliqua causa legitima, accedente ad id auctoritate Papæ, refert decisum *praxis episcop. par. 2. verbo vnio, §. 4.*

12 Parochialis vnio ita est prohibita, vt non solum illius vnio, sed etiam aliqua pars eius fructuum vniri non possit, referunt decisum *Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 87. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 492. in prima edit. & resolut. 382. numero quinto in 2. edit.*

13 Parochiæ vero, quæ certos fines non habent, sed certum tantum populum, & per certas familias distinguuntur, vniri possunt. Nam decretum, quod prohibet Ecclesias parochiales vniri, locum habet quando verè sit Ecclesia parochialis, & habeat certos fines, aliàs non, ita decisum referunt *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloss. 6. num. 96. & Nicol. Garcia d. capit. 2. num. 88.* Saluari & excipi possunt vniones, quæ fiunt pro fundatione, augmento vel conseruatione Collegiorũ, & aliorum piorum locorum ad Fidei Catholicæ defensionem, & propagationem, bonarumque artium cultum, prout resoluit *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 7. num. 46.*

14 Restringitur etiam potestas vniendi concessa Episcopis ad beneficia simplicia in terminis *capit. 15. sess. 24. de reformat.* ibi, vel aliquot simplicia beneficia: quod non comprehendit dignitates, prout decisum referunt *Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 89. Aloys. Ricci. d. resolut. 383. numero quinto, limitat. 4. in 2. edit.* huiusmodi autem beneficia simplicia vnienda sunt curatis, prout probat *Concil. Trident. sess. 21. de reformat. capit. 5.* ibi, vel non curatorum cum curatis, plura enim beneficia simplicia non possunt per Episcopum vniri, *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 720. in prima edit. & resolut. 610. in 2. edit.*

15 Episcopus potest beneficia, etiam reseruata, seu deuoluta Sedi Apostolicæ vnire, nisi reseruatio beneficij esset perpetua: ita *Nauarr. cons. 12. de rebus ecclesiæ non alien. & cons. 10. de officio delegat. in nouis, praxis Episcopalis par. 1. verbo vnio, §. 7. dub. 1. vel 2. & par. 2. eodem verbo, §. 4. Azori. par. 2. lib. 5. capit. 29. quæst. 17. & lib. 6. cap. 29. quæst. 16. Gonzal. d. gloss. 5. §. 7. num. 136. Nicol. Garcia d. cap. 2. à num. 91. Seraphin. decis. 1078. numero 5.*

16 Vbi addit verba concilij *sess. 21. capit. 5.* seruata forma iuris, intelligi de consensu Capituli. Vnio tamen non potest fieri de beneficio deuoluto ad Papam ob Ordinarij negligentiam non conferentis illud: in pœnam enim negligentiæ suæ potestas vniendi illi adimitur: secus vero quando inueniret illa iam deuoluta propter prædecessoris negligentiam, ignorantiam, vel absentiam, vt per *Rebuff. de deuolutionib. numero 31. præxim Episcopalem part. 2. verbo vnio*, §. 8.

17 Non potest tamen Episcopus facere vniones perpetuas quarumcunque Ecclesiarum parochialium, & aliorum beneficiorum iurispatronatus, prout decisum refert *Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 210.*

18 Vnio enim de beneficijs iurispatronatus facta absque patronorum consensu non valet, prout disponit *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. capit. 15.* & resoluunt *Roch. de iurepatronatus, verbo honorificum, quæst. 3. Lambertin. eodem tractatu lib. 3. quæst. 6. artic. 2. Abyss. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 486. in prima editione, & resolut. 377. num. 1. in secunda editione, & numero quinto.*

19 Resoluit consensum patroni non præsumi, nec de eo stari assertioni Episcopi. Vnire igitur beneficia de iurepatronatus nullus superior potest citra patroni consensum, ne illi perpetuò generetur præiudicium amittendo ius præsentationis, quod sine dubio perdit patronus statim, ac beneficium iurispatronatus vnitur alteri libero, iuxta notata per *Stephan. Beltrand. consil. 73. incip. in vnione beneficij patronati, volum. 4.* qui propterea vnionem spreto patrono factam decernit irritam, & præsentationem de persona instituenda admittendam esse excluſa vnione, illiusque nulla habita ratione concludit, prout eum refert *Campan. in diuers. iuris Canonici, rubr. 11. cap. 13 num. 477.*

20 Facultatem hanc faciendi vniones perpetuas quarumcunque Ecclesiarum parochialium, & baptismalium, & aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum, cum curatis propter eorum paupertatem iuxta formam iuris, Episcopis etiam tanquam Apostolicæ Sedis delegatis concedit *Concil. Trident. sess. 21. de reformat. capit. 5. sess. 24. de reformat. capit. 15.* modum præscribit Episcopis in huiusmodi vnionibus faciendis, itaut eis tantum liceat cum consensu Capituli aliquot simplicia beneficia, non tamen regularia, vnire Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis insignibus, vbi frequentes adeoque tenues sunt præbendæ simul cum distributionibus quotidianis, vt sustinendo decenti canonicorum gradui pro loci, & personarum qualitate non sufficiant.

21 Debet igitur ab Episcopis hæc vnio fieri data euidenti necessitate, vel Ecclesiæ vtilitate *d. capit. exposuisti, de præbendis, Rebuff. d. titul. de vnionib. numero 38. Azori. par. 2. libro sexto cap. 28. quæst. 4. & 13. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 108.*

22 Et tenuitatem fructum, ac paupertatem Ecclesiæ esse legitimam causam vnionis tenuit *Rota* teste *Seraphino decision. 1078. numero quarto.* Si vero sine causa, vel ex falsa causa, etiam seruata iuris forma, vnio facta sit per Ordinarium, nulla est ipso iure *Bursat. consil. 185. numero decimo tertio libro secundo. Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 113.* vbi *numero 117.*

23 Resoluit subreptionem vitiare ipso iure vnionem Apostolicam. Causæ vnionis veræ non præsumuntur, etiamsi Ordinarius, vel Legatus eas inferat in vnione, & asserat esse veras: sed iuuans se vnione tenetur illas probare, *Nicol. Garcia d. cap. 2. numero 120.* vbi *num. 121.*

24 Resoluit, quod si Ordinarius, vel Legatus in ipsa vnione enuntiet adhibuisse causæ cognitionem, & solemnitates requisitas, & reperisse causas esse veras, videtur standum eius assertioni, & præsumendum esse pro vnione, donec contrarium probetur, etiam si processerit parte non vocata, quia forte tunc nullus aderat, qui deberet vocari.

25 Vltra causæ cognitionem in vnione facienda per Episcopum, requiritur consensus Capituli, *d. capit. pastoralis, de donationibus, d. Clement. si vna, de rebus Ecclesiæ, Rebuff. d. regul. de vnionibus, gloss. 11. numero secundo. Seraphin. decis. 1078. num. 1. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 26. num. 5. Azori. institut. moralium par. 1. lib. 6. cap. 28. quæst. 12.* alios plures refert *Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 145.*

26 Et hic consensus Capituli potest interuenire, etiam post vnionem, *Rebuff. d. gloss. 11. numero 20. Azori. d. quæst. 12. in fine, Garcia d. capit. 2. numero 147. cum sequentib. Stephan. Gratian. disceptat. forens. capit. 278. numero 30.*

27 Vbi etiam resoluit nullitatem vnionis ob defectum consensus Capituli à nullo posse opponi, cum hæc exceptio illi soli concedatur.

28 Vbi tamen extaret consuetudo in contrarium, videtur vnio posse fieri per Episcopum, absque Capitulo, tradunt *Fusc. d. libro secundo capit. 26. numero quinto. Petr. Gregor. de benefic. capit. 20. num. 6. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 152.* vbi *num. 153.* intelligit de consuetudine generali, quæ esset consuetudo propria, & non præscriptio, quia tunc sufficeret solum tempus quadraginta annorum: quamuis huiusmodi consuetudinem in contrarium non valere teneant *gloss. verbo consentiente. in d. Clement. si vna*, vbi *Imola*, & *Bonifac. à numero decimo sexto. Abb. numero secundo Felin. in capit. cum causam, num. 10. & 20. de re iudic.*

29 Qui quidem Episcopi consensus requiritur in vnione etiamsi *ex Concil. Trident. sess. 21. de reformat. capit. 5.* fiat ab Episcopis tanquam Apostolicæ Sedis delegatis ex illis verbis ibi, iuxta formam iuris, & ita decisum fuisse refert *Nicol. Garcia d. cap. 2. numero 158.* Quamuis contrarium immo Capituli consensum non esse necessarium, cum Episcopi vniones faciunt tanquam Sedi Apost. delegati teneant *Nauarr. consil. 10. de offic. delegati in nou. praxis Episcopalis par. 2. verbo vnio*, §. 9.

30 In vnione vero facta ab Episcopo ipsi Capitulo requiritur auctoritas Papæ, cum non possit auctorizare in facto proprio, *gloss. verbo mensæ, ad finem, in d. Clement. si vna*, quam sequuntur ibi *Cardin. num. 3. & Abb. numero sexto*, & alij quos refert, & sequitur *Nicol. Garcia d. capit. 2. num 168.* & censuit *Rota Romana in vna Perusin. beneficij 4. Julij 1608.* coram *D. Pena*, vbi quod in vnione, quæ fit ad fauorem Capituli, quam ipsum non poterit auctorizare, requiritur auctoritas Papæ, etiamsi fiat vigore Concilij *sess. 21. de reformat. cap 5.*

31 Secus vero vbi vnio fieret alicui dignitati, vel præbendæ Capituli, *Rota Rom. par. 1. diuers. decis. 788. numero quarto*, immo etiam omnibus præbendis distinctis, non simul, sed separatim, & distincte vnicuique, ita resoluit post multos, quos refert *Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 170. Stephan.*

Gratian. disceptat. forens. capit. 274. numero 34. in fine, Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloss. 37. numero 25. Concil. enim *d. capit. 15.*

32 Videtur facultatem concedere vniendi tenuibus præbendis singulorum Capitularium, non tamen mensæ capitulari, ex *Aloys. Ricci. in collect. decis. part. 4. collectan. 1067. in fine, & in praxi fori ecclesiastici decis. 488. in prima edit. & resolut. 379. numero quarto in secunda edit.* & ita de iure probat *d. Clement si vna*, ad quam respicit *Concil. Trident. d. capit. 15.* in illis verbis, ibi, iuxta formam iuris.

33 Sed re maturius perpensa, verius existimo in terminis, de quibus agimus, posse Episcopum facere vnionem omnibus præbendis, seu distributionibus simul, ex declaratione Illustrissimorum Dominorum Cardinalium his verbis. Hæ vniones fieri possunt in distributionibus quotidianis, vbi illæ tenues sunt, & etiam Præbendæ tenues, secus si præbendæ non essent tenues, quia hoc casu tenuitati distributionum succurri potest per remedium *cap. 3. sess. 21. de reformat* idem licere Congregat. censuit quando nullæ sunt distributiones, & præbendæ tenues, vel è contra, refert *Nicol. Garcia dict. capit. 2. numero 171.*

34 Deinde vnio debet fieri vocatis his, quorum interest, alias non valet, *Clement. vnica*, §. *ad hæc de statu monachorum, Concil. Tridentin. sess. 7. de reformat. capit. 6. Rebuff. dict. titul. de vnionib. numero 43. Azor. d. libro sexto capit. 28. quæst. 14. Rot. Roman. quæst. 2. diuers. decis. 133. numero quarto. Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 203. Henriq. cons. 99. numero sexto. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 486. in prima edit. & resolut. 377. numero 3. in secunda edit. & decis. 491. in prima editione, ac resolut. 382. numero primo. in secunda editione.*

35 Ac proinde vnionem beneficiorum esse inualidam, si fiat absque consentu possessorum, resoluit *Cardin. Seraph. decis. 1459. num. 13.*

36 Rector tamen beneficij in vnione facienda non est vocandus, maxime quando vnio debet sortiri effectum post eius obitum *Clement. final. versic. quod si Rector*, vbi *gloss. verbo vocatus, de rebus Ecclesiæ non alien.* & ibi *Cardinal. quæst. 1. numero septimo. Anchar. numero quinto. Rota Roman. diuers. decis. 133. numero 14. p. 2. Seraphin. decis. 1078. numero 3. Aloys. Ricci. resolut. 382. Nicol. Garcia d. capit. 2. num. 24. & num. 203.* vbi *num. 219.*

37 Ampliat, vt neque etiam plebs debeat vocari, nisi allegaret causam rationabilem, ne fieret vnio, *& numero 220.* asserit resolutum *in vna Gerunden. vnionis vigesima Martij 1600.* coram Illustriss. Cardinale *Sacrato*, Parochianos esse legitimas personas in causa hoc respiciente, cum illorum interesit bonum habere Pastorem.

38 Vnio vnius beneficij facta alteri accessorie operatur extinctionem, & suppressionem nominis, & tituli beneficij vniti, itaut amplius beneficium dici non possit, sed iudicatur, vt prædium eius, cui fit vnio, ita *Rota Roman. diuers. decis. 758. numero sexto par. 1. & decis. 113. numero decimo sexto par. 2. Putean. decis. 6. de vnionib.* pluresque alij quos refert, & sequitur *Nicol. Garcia d. capit. 2. numero 12.* quibus adde *Flamin. de resignat. libro secundo quæst. 9. numero tertio & lib. 3. quæst. 1. num. 120. & libro duodecimo quæst. 3. num. 47. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloss. 1. §. 7. Valasc. consult. 14. numero primo. Flor. ad Gammam. decis. vltima.*

39 Et sic non intitulatur quis in parochiali annexa, sed in beneficio principali *Franch. in capit. 1. numero septimo de filijs præsbyterorum, libro sexto. Nicol. Garcia p. 11. capit. 5. numero 193.* & non censetur habere curam animarum *Felin. in capit. in nostra, de rescriptis, corollar. 10. Dec. in capit. ad aures, eodem titul. numero decimo tertio. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 201. num. 97. Nauarr. consil. 14. num. 4. de rebus ecclesiæ in nouis, Quintanaduenas Ecclesiasticon lib. 4. num. 70. Nicol. Garcia d. par. 11. cap. 5. num. 194.*

40 Et ita attenditur tantum qualitas, & natura beneficij principalis, non autem annexi, *gloss. verbo ecclesias, in Clement. per litteras, de præbendis*, vbi *Cardin. quæst. 17. Imola a numero decimo quinto. Abb. num. 5. Bonifac. a numero 20.*

41 Nam vnitum assumit naturam, consuetudines, & priuilegia principalis, cui est annexum, *gloss. verbo vnire, in capit. & temporis 16. quæst. 1. gloss.* etiam *verbo vniendo in capit. 1. ne sede vacante, Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. dict. paragraph. 7. a numero secundo. D. Barbosa in l. quia tale, numero 95. in fine, ff. soluto matrimon.*

42 Et per vnionem supprimitur Ecclesia vnita, & omnia transferuntur in eam, cui fit vnio, tenuit *Rota in vna Illerden. dismembrationis, 27. Ianuarij 1593.* coram *Illustriss. Seraphino*, nunc *decis. 1009. numero quarto.*

43 Primo ex dictis infertur Ecclesiam parochialem possessam vti vnitam, & membrum alterius, non inducere incompatibilitatem, *Rot. diuers. decis. 76 numero tertio par. 1. Nicol. Garcia d. parte 11. capit. 5. numero 195.*

44 Vbi etiam resoluit, quod vnum beneficium curatum annexum simplici, assumit naturam simplicis, & citat *Rebuff. in praxi tit. de non promotis, num. 31. Valasc. consult. 14. num. 1. Leßium de iustit. libro 2. cap. 34. num. 148. Azor. instit. moral. par. 2. libro sexto capit. 28. quæst. 20. in fine.*

45 Secundo infertur ad Canonicatum, seu dignitatem, cui est vnita parochialis accessorie, & perpetuo, non requiri ætatem vigintiquinque annorum, sed sufficere ætatem ad Canonicatum, seu dignitatem requisitam: ita decisum referunt *Henriquez consil. 32. numero 4. & seq. praxis noua Episcopalis par. 2. capit. 5. numero vigesimo primo pag. 330. Nicol. Garcia d. part. 12. capit. 2. num. 26. Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo Canonicus, quinto, & verbo parochus, Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloss. 9. numero 4. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 735. in 1. edit & resolut. 512. in 2 edit.*

46 Tertio infertur in prouisione dignitatum habentium vnitam parochialem perpetuò, & accessorie non esse faciendum concursum: ita decisum referunt *Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo beneficium, pagina 24. Nicol. Garcia par. 9. capit. 2. numero 193. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloss. 5. §. 7. numero decimo tertio, & gloss. 6. numero 162. Leßi. de iust lib. 2. capit. 34. numero 81.*

47 Quarto infertur in impetratione principale beneficium tantum exprimendum, nec opus esse exprimere vnitum accessorie, *Menoch. d. casu 205. numero 67. Rota Romana diuers. decis. 786. sub numero tertio part. 1. Selu. in tract. de benefic. par. 3. quæst. 12. num. 64. vers. 14. qualitas, Flam. de resignat. lib. 10. quæst. 1. num. 36. Azor. d. cap. 18. quæst. 20. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 83. Garcia d. cap 2. nu. 20.* vbi *num* 28. refert in *Rota* decisum quod in beneficio vnito non habet locum regula de triennali.

48 Quinto infertur Episcopum posse dispenare cum illegitimo ad beneficium simplex, cui est vnita parochialis, *Geminian. in capit. 1. numero 12. de filijs presbyterorum libro sexto. Rebuff. in tract. nominat. quæst. 16. numero vigesimo septimo. Ioannes Maria Bellet. disquisit. clericalium par. 1. titul. de disciplina clericali, paragraph 3 numero trigesimo quarto. Campanili d. capit. 13. numero 83. Stephan. Gratian. disceptation. forens. capit. 273. numero 47.*

49 Sexto infertur promotum ad Ecclesiam parochialem, quæ est vnita accessorie alicui non parochiali, minime teneri lege posita in *capit. licet canon, de elect. in 6.* vt resoluit *Azorii. d. par. 2. libro sexto capit. 8. quæst 8.*

50 Vnio vero facta æque principaliter nihil aliud operatur, nisi vt rector vnius sit rector alterius, & vtrumque beneficium manet beneficium, sicut antea erat, & quælibet Ecclesia in suo statu, & honore remanet, & proprios reditus agnoscit, & gaudet suis priuilegijs, *gloss. in d. capit. & temp. & in d. capit. 1. & in d. Clement. per litteras, Rebuff. d. titul. de vnionibus, numero decimo quinto,* & post alios quos refert optime resoluit *Nicol. Garcia d. capit. 2. numero trigesimo septimo,* vbi *numero* 38. asserit idem quando vnio facta est ad tempus, seu ad vitam, & *numero* 39.

51 Cum sequentibus asserit obtinentem Canonicatum, cui sit vnita parochialis ad vitam debere in parochiali residere, & non in Canonicatu, ac facere mentionem in impetratione de vtroque beneficio sic annexo.

52 Quomodo autem vnio accessorie, vel æquè principaliter facta cognoscatur, tradunt *Mascard. de probat. conclus. 1418. Menoch. de præsumpt. libro sexto quæst. 80. numero sexto. Rota Roman. diuers. decis. 114. par. 2. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. gloss. 5. paragrapho 7, à numero 120.*

53 Vnio cum sit quid facti, & odiosum, non præsumitur, sed probari debet ab eo, qui factam asserit, *Rebuff. consil. 8. versic. 5. respondetur, Mascard. d. conclus. 148. numero primo & secundo. Menoch. d. quæst. 80. numero primo. Rota Romana diuers. decis. 557. numero quinto libro tertio, par. 3.* Probanda est igitur vnio per instrumentum, seu litteras ipsius vnionis, *Mascard. conclus. 587. numero primo, praxis Episcopalis par 1. verbo vnio, §. 8.*

54 Vel ex diuturnitate temporis, immemorialis scilicet, *Menoc. d. quæst. 80. num. 5. Flor. variar. lib. 1. quæst. 10. num. 19. Cacheran. Pedam. decis. 116. num. 11. Put. decis. 238. lib. 1. & decis. 209. lib. 2.*

55 Vel etiam probatur vnio ex verbis enunciatiuis plurium instrumentorum antiquorum, in quibus talia beneficia tanquam vnita enunciantur, *Mascard. d. conclus. 1418. numero duodecimo. Putean. decis. 209. libro secundo. Caputaq. decis. 344. num. 2. & decis. 347. à numero 2. par. 3.* videlicet si sint ad minus duo instrumenta, prout ex pluribus Rotæ decisionibus refert *Nicol. Garcia d. capit. numero 259.* vbi *numero* 258. intelligit si emanauerint à personis non suspectis, & à *numero* 260. cum sequentibus tenet instrumenta antiqua illa dici, quæ sunt centum annorum.

56 Vltimo etiam probari potest vnio per confessionem partis aduersæ, concurrentibus adminiculis, & coniecturis, *Mascard. dict. conclus. 1418. numero 15. Nicol. Garcia d. capit. 2. à numero 273.* cum quo prosequere ad omnia alia, quæ desiderare poteris in hac materia.

SVMMARIVM.

1 *Supprimere præbendas in Cathedralibus & Collegiatis insignibus quando possit Episcopus, ostenditur.*

2 *Præbendas extinguendi Collegiatarum non insignium nullam habet Episcopus potestatem.*

3 *Capitulo Sede vacante non licet supprimere portiones vigore Concilij sess. 24. de reformat. capit. 15.*

4 *Suppressionem præbendarum tenuium facere non potest Collegiatæ Ecclesiæ Prælatus, licet sit exemptus, & Ecclesiæ insignis.*

5 *Suppressio tituli nunquam fieri debet, nisi redditus Ecclesiæ diminuti probetur.*

6 *Reditus Ecclesiæ aucti potius, quam diminui in dubio præsumuntur.*

7 *Beneficia de sui natura præsumuntur congrua.*

8 *Interpretatio illa fieri debet, quæ sit fauorabilis augmento cultus diuini.*

9 *Suppressio & extinctio alicuius dignitatis, vel præbendæ non potest fieri ab Episcopo ex causa cum consensu Capituli, quando bona Episcopi, & Capituli sunt communia, nec etiam si id caderet in vtilitatem Capituli.*

10 *Supprimere potest Episcopus cum consensu Capituli præbendam, & applicare singulis Canonicis, vel singulis de Capitulo.*

11 *Dismembratio, seu diminutio beneficij eandem causam, & solemnitatem requirit, quam vnio postulat.*

12 *Rectoris, defensoris vocatio in dismembratione beneficij requiritur, & aliæ solemnitates in alienatione rei Ecclesia requisitæ.*

13 *Dismembratio beneficij causa cognita, & de consensu Rectoris valet.*

14 *Dismembrationis causa sufficiens est pinguedo parochialis.*

15 *Dismembrare non potest Episcopus fructus vnius beneficij, & illos alteri applicare sine solemnitate in alienatione bonorum Ecclesiæ requisita, & de consensu Rectoris.*

16 *Dismembrare non potest Ordinarius beneficia curata, ac vnire beneficijs simplicibus.*

EPISCOPVS PRAEBENdas ad pauciorem numerum quando reducere possit.

ALLEGATIO LXVII.

1 CVm beneficiati non debeant esse in Ecclesia plures, quam quot possint ex reditibus illius sustentari *capit. 1. vbi Abb. de institut.* ideo in Cathedralib. & Collegiatis insignibus vbi frequentes, adeoque tenues sunt Præbendæ simul cum distributionibus quotidianis, nec illis vnire aliquot simplicia beneficia possunt, licitum est Episcopis aliquibus ex ijs suppressis cum patronorum consensu, si de iure patronatus laicorum sint, quorum fructus & prouentus reliquarum præbendarum distributionibus quotidianis applicantur, eas ad pauciorem numerum reducere, ita tamen vt tot supersint, quæ diuino cultui celebrando, ac dignitati Ecclesiasticæ commode valeant respondere, ita *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. capit. 15. praxis Episcopalis p. 1. verbo beneficia §. 1. versic. 11. Moneta de distribut. quotid. quæst. 1. capit. 5. à numero*

vigesimo septimo. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloss. 5. §. 7. à numero 147.

2 Quod quidem solum in Ecclesijs Cathedralibus, aut Collegiatis insignibus locum habet, in alijs vero nulla datur Episcopis potestas extinguendi præbendas, vt augeantur distributiones, etiam ad augmentum cultus diuini, ita decisum refert *Monet. d. quæst. 5. num. 28.* vbi *num. 29.*

3 Etiam asserit decisum nõ licere Capitulo etiam Sede vacante supprimere portiones vigore *Concil. d. capit. 15. & numero 30.*

4 Resoluit Collegiatæ Ecclesiæ Prælatum hanc suppressionem præbendarum tenuium facere non posse, licet sit exemptus, & Ecclesia sit insignis, cum hoc solum Episcopis *Concilium* concesserit cum suorum consensu Capitulorum.

5 Aduertendum maxime est suppressionem tituli nunquam fieri debere nisi reditus Ecclesiæ diminuti probentur *capit. ex parte, de constitut. Felin. in cap. constitutus, num. 1. de rescriptis.*

6 Et in dubio reditus Ecclesiæ aucti potius, quam diminuti præsumuntur *Angel. cons. 274. numero quarto in fine.*

7 Et beneficia de sui natura præsumuntur congrua, *capit. nemo de consecrat. dist. 1. Caputaq. decis. 62. numero primo par. 1.* tenuit *Rota in vna Calaguritana beneficij de Iocano 9. Aprilis 1601* coram *Illustriss. Seraphino*, & est inter eius decisiones impressas *decis. 1385.*

8 Et interpretatio illa fieri debet, quæ sit fauorabilis augmento cultus diuini vt tenuit eadem *Rota in vna Calaguritana portionis de Narbaia 2. Iulij 1589.* coram *D. P. D. Penna, & in vna Burgen. reductionis beneficiorum 15. Nouembru 1610. coram Illustriss. Card. Bononien.* nunc *S. D. Gregorio XV. relata à Farin. par. 2. tom. 1. decis. 316. numero 4.*

9 Hæc suppressio, & extinctio alicuius dignitatis, vel præbendæ (quam ex causa potest facere Episcopus cum consensu Capituli, vt resoluit *Nicol. Garcia de benefic. p. 12. capit. 1. à numero 2.* vbi *numero 11.* intelligit si Episcopus sit auctor ipsius dismembrationis) non habet locum quando bona Episcopi, & Capituli sunt communia, prout resoluit *gloss. verb. mensæ suæ, versic. item facit, in Clement. si vna, de rebus Ecclesiæ non alien.* quam ibi sequuntur *Cardin. numero 1. Gamb. de officio legati, lib. 5. rubr. de dismembr. num. 22. Abb. in cap. cum accessisset, numero quinto de constit.* & neque etiam hoc posse Episcopum, quamuis bona illius, & Capituli sint diuisa, si id caderet in vtilitatem Capituli, quia fructus applicantur ipsi Capitulo, seu mensæ Capituli, tenẽt *Butr. & Imola in d. cap. cum accessissent, & ibi Felin. num. 22.* ac *Dec. num. 57.*

10 Sed verius est quod licet mensæ Capituli applicare non possint Episcopi fructus præbendarum suppressarum, cum agatur de interesse ipsius Capituli, & ipsum auctorizare non possit in facto proprio: tamen si vellent applicare vni præbendæ, vel etiam singulis possent, quia tunc non auctorizarent in facto proprio cum aliud sit applicare Capitulo, aliud singulis canonicis, seu singulis de Capitulo, prout tenet *Imol. quem* sequitur *Decius d. capit. cum accessissent, à num. 54. & Hieron. Gabri. consil. 186. lib. 2.* dicens, quod potest item Episcopus cum consensu Capituli supprimere præbendã, dignitatem, aut officium, eius fructus applicando non Capitulo, sed distribuendo inter singulos Canonicos, assignando scilicet cuique Canonico, vel præbendæ certam portionem, quo casu dicit procedere *d. capitulum cum accessissent.*

11 In dismembratione autem, seu diminutione beneficij eædem causæ, & solemnitates requiruntur, quæ in vnione, & sic consensus Capituli *Pauin. de potestate Capituli sede vacante, 3. quæst. 2. par. numero 19. Mandos. regul. 22. quæst. 13. num. 8. & 9. Nicol. Garcia de benefic. par. 12. capit. 3.*

12 Requiruntur etiam vocatio Rectoris, vel defensoris, & aliæ solemnitates in alienatione rei Ecclesiæ requisitæ, *capit. 1. de rebus Eccles. non alien. in 6. cap. 1. ne sede vac. gloss. verb. defensor, in cap. 1. de rebus Eccles. Mandos. d. quæst. 13. num. 12. Gamb. de offic. legati, lib. 5. rub. de dismembrat. num. 14. & 15. Marc. Ant. Gennens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 75. num. 17. & 18. Rota Roman. in vna Toletana beneficij 12. Octobru 1579.* coram *Illustriss. Seraphino*, est inter impressas decis. 414.

13 Vbi fuit tentum dismembrationem beneficij causa cognita, & de consensu Rectoris valere. Et in *altera Toletana beneficij 2. Decembris eiusdem anni 1579.* coram *eodem Illustriss. Seraph. &* est inter decisiones impressas *decis. 428.*

14 Fuit resolutum pinguedinem parochialis dici esse causam sufficientem dismembrationis, Et in *alia Mediolan. dismembrationis 28. Ianu. 1595.* coram ipsomet *Illustriss. Seraphino decis. 1062.*

15 Dictum fuit non posse Episcopum dismembrare fructus vnius beneficij, & illos alteri applicare sine solemnitatibus in alienatione locorum Ecclesiæ, & de consensu Rectoris, quod iterum tenuit eadem *Rota in vna Salertina Parochorum 1. Iun. 1611. coram Illustriss. Cardin. Bonon.* nunc *Sanctissimo D. nostro Gregorio XV.* & est apud *Farinac. part. 2. tom. 1. decis. 348. numero 2.*

16 Dismembrare non potest Ordinarius beneficia curata, ac vnire beneficijs simplicibus. Item nec potest separare ab Ecclesijs parochialibus beneficia simplicia, siue oratoria, si illis vnita essent, quamuis illis separatis Parochiales non egeant, referunt decisum *Aloys. Ricci. in praxi fori Ecclesiast. decis. 492. in 1. edit. & resolut. 383. num. 6. & 7. in 2. edit. Nicol. Garcia de benef. par. 12. cap. 2. num. 87.*

SVMMARIVM.

1 *Parochias nouas constituendi, etiam inuitis Rectoribus, facultas Episcopis conceditur, vbi ob locorum distantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non possunt.*

2 *Episcopi arbitrio relinquitur quantum vna Ecclesia ab altera distare possit, vt commode Sacramenta sumere inde possint parochiani.*

3 *Appellare an liceat à decreto erectionis parochialis factæ per Episcopum? ostenditur.*

4 *Parochialem diuidere potest Episcopus sine maioris partis parochianorum consensu.*

5 *Capellanus Ecclesiæ nouiter erectæ, quibus concurrentibus recipere debeat obuentiones Villæ, & parochianorum ad quorum commodum fuit instituta, ostenditur.*

6 *Parochiam diuidere tanquam Sedis Apostolicæ delegatus potest Episcopus, etiam si subiecta sit Regularibus, vbi ob locorum distantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non possunt.*

7 *Parochialis separatio non est facienda ob locorum distantiam, quando in loco minime difficili oratorium adesset, vel Ecclesia cum fonte baptismali.*

8 *Summus Pontifex solus potest erigere Collegiatam*

Ecclesiam in Cathedralem, & Episcopalem in Metropolitanam.

9 *Ecclesiam simplicem in Curatam, & parochialem an ex causa possit erigere Episcopus? ostenditur.*

10 *Beneficium Curatum quando dicatur, vt in simplex conuerti non possit per Episcopum? remissiue.*

EPISCOPVS IN PAROchijs multiplicandis quam habeat auctoritatem.

ALLEGATIO LXVIII.

1 VBi ob locorum distantiam sine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & diuina officia audienda, parochiani accedere non possunt, Episcopis conceditur auctoritas, etiam inuitis Rectoribus, nouas parochias constituendi, etiam tanquam Sedis Apostol. delegatis, assignata Presbyteris præficiendis Ecclesiæ nouiter erectæ congrua portione ex fructibus Ecclesiæ matricis, & si necesse fuerit compellendi populum eam subministrare, quacunque reseruatione generali, vel speciali, vel affectione super dictis Ecclesijs non obstantibus: ita disponit *S. Concil. Trident. sess. 21. de reformat. capit. 4. versic. In ijs*, & iam disposuerat *text. in capit. ad audientiam, 3. de Eccles. ædific.* concordat *Concil. vlt. Brachar. act. 4. capit. 26.* late tractant *Mandos. in praxi signaturæ titul. Erectiones, praxis Episcop. par. 1. verbo parochia, §. 6. pag. 273. Azori. institut. moral. p. 2. libro tertio capit. 12. quæst. 7. Mathæ. Soarez in pract. & ordine visitandi capit. 4. numero primo. Rebuff. in tract. de decimis, quæst. 6. numero 21, Franc. Leo in thesauro fori Eccles. par. 2. capit. 2. numero 68. Rota Roman.* apud *Farinac. decis. 484. tom. 1. par. 1. Aloys. Ricci. in praxi fori Eccles. decis. 554. in 1. edit. & resolut. 476. in 2. edit. Henriq. consil. 80. Baptist. Costa de remed. 75. praxis noua Episcop. par. 1. capit. 5. numero primo.*

2 Episcopi arbitrio relinquit *S. Concil. d. loco* quantum vna Ecclesia ab altera distare possit, vt commode Sacramenta sumere inde possint parochiani, prout resoluunt *Rebuff. in praxi benefic. par. 1. titul. de erect. in curat. & paroch. numero 9.* optime *Menoch. de arbitr. casu 497. per totum. Aloys. Ricci. d. resolut. 476. numero quinto.*

3 Vbi etiam aduertit à decreto erectionis vti facto per Episcopum, etiam tanquam Sedis Apost. delegatum, licere quidem appellare, sed solum ad Sanctissimum Pontificem, nisi ea ordinatio facta fuerit in visitatione, præcipue sine figura iudicij, quoniam ab ordinationibus factis in visitatione per Ordinariũ non appellatur, saltem quoad effectum suspensiuum, tanquam ab executione cõstitutionis Conciliaris, vt alibi dixi.

4 Vnde cum nouissimo iure tota causæ iustitia in Episcopi arbitrio resideat, poterit ipse sine maioris partis parochianorum consensu circa separationem agere, vt aduertit, *Aloys. Ricci. d. resolut. 476. numero sexto*, explosa illorum resolutione, qui tenent requiri consensum maioris partis parochianorum, & si sunt plures plebes, & terræ sub vno Rectore, aut Curato maioris Ecclesiæ, quæ tamen sint tanquam corpora separata, debere consentire saltem duas partes ex tribus singulorum corporum, de qua *Bimi. consil. 174. à numero 23. Henriq. consil. 80. numero 15. & 16.* Nec ideo admitterem *Abb.* doctrinam *in d. capit. ad audientiam, col. 3.* resoluentis debere interuenire ad secundæ Ecclesiæ ædificationem consensum parochi, seu curati primæ, cum *Concil. d. loco*, illo inuito Episcopis auctoritatem concedat nouas parochias constituendi, dummodo tamen sine præiudicio, nimirum possidentis, fiat, vt declarauit *Congregat. Concil. Episcop. Andrien. in anno 1594.* teste *praxi noua Episcop. d. capit. 5. numero primo.*

5 Capellanus Ecclesiæ nouiter erectæ tribus concurrentibus recipere debet obuentiones villæ, & parochianorum, ad quorum commodum fuit constituta, videlicet, si antiqua baptismalis reditibus abundet, si ædicula sit necessaria, si non habeat sufficientes reditus ad sustentationem presbyteri: alioquin si fundator vel parochiani concederent reditus sufficientes, tunc non teneretur Ecclesia baptismalis quicquam concedere, ita *Rebuff. de decim. quæst. 6. numero 22.*

6 Amplia supradicta procedere, etiam si Ecclesiæ subiectæ essent Regularibus, prout *sacram Cong.* censuisse refert *Franc. Leo d. cap. 2. num. 69.*

7 Limita nisi in loco minime difficili, nec incommodo oratorium adesset, vel in Ecclesia cum fonte baptismali, & cæteris ad parochiam necessarijs ibique proponeret in sui adiutorium sacerdotem, quæ ibidem resideret, & Sacramenta posset administrare, quia tunc non posset fieri separatio, ex *Menoch. cons. 477. numero nono, & Baptista Costa de remedijs subsid. remed. 76.* resoluit *Aloys. Ricci, d. resolut. 476. numero sexto.*

8 Licet solus Papa Ecclesiam Collegiatam erigere possit in Cathedralem: & Episcopalem in Metropolitanam *capit. 1. ne sede vacante, Azori. institut. moralium par. 2. libro quinto capit. 29. quæst. 25. & libro sexto capit. 30. quæst. 2. & 4. Nicol. Garcia de benefic. par. 12. capit. 5. numero 1.*

9 Ecclesiam tamen simplicem in curatam, & parochialem erigere ex causa potest Episcopus *Rebuff. in praxi tit. de erectione in curatam & parochialē, Azori. d. capit. 29. quæst. 25. & d. capit. 30. quæst. 3. & 4. Nicol. Garcia d. capit. 5. numero 2.*

10 Verum Sacra Congreg. censuit beneficia simplicia in curata ab Ordinario conuerti non posse, vt referunt *Aloys. Ricci. in praxi fori Eccles. decis. 492. in 1. edit. & resolut. 383. num. 6. & 7. in 2. edit. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 3.* vbi hanc declarationem intelligit cessante causa & necessitate. Sic etiam Ecclesia Curata in simplicem ab Episcopo reduci non potest *Mari. Anton. var. lib. 1. resol. vlt. casu 69.* Curatum vero beneficium quando dicatur, vt in simplex conuerti non possit per Episcopum, tradit *Aloys. Ricci. in praxi decis. 2. in prima edit. & resolut. 618. in secunda edit.*

SVMMARIVM.

1 Resignatio beneficiorum libera & simplex coram Episcopo, vel alio Superiore Ordinario fieri potest.

2 Superior Ordinarius, coram quo fieri potest libera resignatio, debet esse Superior Ecclesiasticus habens spiritualia.

3 Ordinarij cõsensus in liberis resignationibus faciendis debet ab eo præstari vnico contextu cum fit resignatio.

4 Prælatus omnis ius habens conferendi, instituendi, & à beneficio quoque clericos amouendi, potestatem habet libera beneficiorum resignationes admittendi.

5 *Abbas*

5 Abbas, quem Ecclesia in temporalibus recognoscit, non potest liberas beneficiorum resignationes admittere.

6 Coadiutor datus Episcopo dementi potest renunciationem liberam beneficij accipere.

7 Vicarius Episcopi an possit beneficiorum resignationes accipere? remissiue.

8 Capitulum sede vacante potest liberas beneficiorum resignationes recipere tribus concurrentibus.

9 Permutatio beneficiorum simpliciter fieri potest coram Episcopo, vel alio superiore Ordinario.

10 Beneficium in vna diœcesi situm si permutetur cum alio alterius diœcesis, requiritur in ea permutatione vtriusque Episcopi, ad quos illa beneficia spectant, auctoritas & consensus.

11 Permutari possunt beneficia coram Episcopo in quolibet anni mense.

12 Permutatio coram Ordinario facienda non requirit mentionem de obtentis.

13 Permutatio coram Ordinario simplex, non vero triangularis fieri debet.

14 Episcopus quando beneficia permutata sunt inæqualia, potest ex officio mandare, cessante pacto, quod recipiens beneficium pinguius soluat aliquam pensionem suo tempore declaraturam.

15 Pensionem ex iusta causa potest Episcopus reseruare, & imponere.

16 Resignare, vel cum alio permutare potest quis coram Ordinario, quamuis nondum adeptus sit possessionem.

17 Ius in re acquiritur in beneficio per collationem acceptatam ante adeptam possessionem.

18 Resignari coram Ordinario potest beneficium, etiam ad fauorem, litteris expeditis, non adepta tamen possessione.

19 Beneficium litigiosum, super quo pendet lis, non potest resignari, vel permutari, nisi lis esset super priuatione beneficiati.

20 Resignari, vel permutari coram Episcopo beneficia iuris patronatus possunt, accedente patronorum consensu.

21 Patronorum interest, vt videant ne habeant Rectorem eis odiosum, & non acceptum.

22 Resignationes beneficiorum existentium in diœcesi, potest Episcopus etiam in Curia recipere, non tamen conferre.

23 Resignari coram Episcopis poterunt beneficia reseruata, non tamen conferri.

24 Resignationes, in mensibus, in quibus collatio spectat ad Cardinalem ratione indulti, potest recipere Episcopus, non tamen conferre.

25 Permutari coram Ordinariis possunt reseruata beneficia, non tamen conferri.

26 Renunciatio beneficij facta in manibus potestatem non habentis, est nulla.

27 Resignatio beneficiorum coram Ordinariis facienda requirit causam, quæ præsumitur in Episcopo, si eam admittat.

28 Constitutio Pij Quinti super resignationibus coram Ordinariis faciendis, refertur & numero 29. & 30.

31 Senex volens resignare debet Ordinarius suorum beneficiorum resignationes admittere, cum hæc sit causa iusta admittendi resignationem.

32 Senes qui dicantur, remittitur iudicis arbitrio.

33 Infirmitas est causa iusta resignandi beneficium coram Ordinario.

34 Valetudinarius quis dicatur iudicis arbitrio relinquitur.

35 Beneficiatus corpore impeditus habet iustam causam resignandi beneficium coram Ordinario.

36 Beneficiatus corpore vitiatus habet iustam causam resignandi beneficium coram Ordinario.

37 Crimini obnoxius beneficiatus habet iustam causam resignandi coram Ordinario.

38 Criminosi inquisitione pendente quando beneficia possint resignare, ostenditur.

39 Censuris Ecclesiasticis irretitus habet iustam causam resignandi beneficium coram Ordinario.

40. Beneficiatus, qui nequit, aut non debet Ecclesiæ, vel beneficio inseruire, habet iustam causam resignandi coram Ordinario.

41 Resignandi coram Ordinario causa iusta est, si beneficiatus vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia.

42 Resignandi coram Ordinario causa iusta est, si contingeret beneficiatum ad aliud beneficium promoueri.

43 Religionem ingredientes, aut matrimonium contrahentes habent iustam causam resignandi coram Ordinariis, dummodo re ipsa id exequantur.

44 Resignandi ius coram Ordinario iusta causa est, si beneficiatus nequeat, aut non audeat propter capitales inimicitias in loco beneficij securus residere.

45 Resignatio, vel permutatio an ex iusta causa facta præsumatur? Ostenditur.

46 Renunciationes factæ absque iustis causis sunt nullæ, Ordinarij vero illas admittentes nullam pœnam incurrunt.

47 Episcopi, coram quibus resignantur beneficia, debent obseruare, vt resignantes, si sint in sacris constituti, habeant aliunde vnde viuere, & vitam commode sustentare possint.

48 Episcopi admittentes liberas beneficiorum resignationes, non debent illa suis conferre, quod an in Hispania seruetur, dubitat Garc.

49 Episcopi beneficia coram ipsis resignata, si consanguineis resignantium, aut suis conferant, quam pœnam incurrant, ostenditur.

50 Renuncians coram Ordinario ea intentione, vel spe concepta, quod Ordinarius conferat beneficium, cui ipse velit, quando nihil est in conuentione deductum, non peccat mortaliter, nec aliqua simoniæ labe maculatur.

51 Permutationis forma coram Ordinario faciendæ constituitur.

52 Resignantes duo sua beneficia ex causa permutationis, & facta collatione vni, si alter decedat ante factam sibi collationem, superstes non habet regressum ad beneficium à se dimissum.

53 Beneficium à compermutante resignatum, & alteri collatum potest compermutante decedente ab altero retineri, etiamsi suum postea non resignet.

54 Permutatio beneficiorum an ob læsionem rescindi possit? remissiue.

EPISCOPVS QVORVM beneficiorum resignationes recipere possit?

ALLEGATIO LXIX.

1 COram Episcopo, vel alio Superioris Ordinatio, libera, & simplex beneficiorum regnatio fieri potest, vt probant *text. in cap. admonet, de renunc.* ibi, absque assensu tuo intrare audeant, detinere, dimittere, aut te inconsulto, &c. *& in cap. 1. de rerum permut. lib. 6.* ibi, libere sine fraude in manibus tuis ipsa resignet. & in *Clem. multorum, de pœnis, Rebuff. de pacificis possess. num. 104. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 10. numer. 19. & cap. 28. num. 11. Azori. instit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 29. quæst. 4. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 14. à num. 21. Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. par. 2. cap. 3. num. 66. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 50. §. 18. in princip. Flaminius de resignatione libro 7. quæstione 14. numero primo.*

2 Intellige de Superiore ecclesiastico habente spiritalia *Fusc. dict. cap. 28. num. 12. Ruffin. ad tract. de benefic. cap. 14. num. 41. Flamin. dict. quæst. 15. num. 18. Cochi. de iurisdict. Ordinar. in exemptos par. 4. quæst. 68. in princip.*

3 Aduerte huiusmodi consensum esse præstandum ab Ordinario vnico contextu, cum fit resignatio, itaut à tergo litterarum præstari non possit, *Flamin. libro 8. quæst. 9. à numero 127.*

4 Habet item auctoritatem admittendi beneficiorum resignationes omnis Prælatus, qui ius habet conferendi, instituendi, & à beneficio quoque clericos amouendi, cuiusmodi sunt Abbates, & alij Prælati Episcopis inferiores, qui Episcopalem iurisdictionem consuetudine, vel priuilegio habent, & nulli sunt Episcopo proxime subiecti, *Panorm. in cap. quæsitum, numer. 4. de rer. permut. Flamin. dict. quæst. 14. à numero 19. & quæst. 15. Azori. dicta. quæstione quarta, Cochi. de iurisdictione Ordinarij in exemptos parte quarta quæstione 67. & quæstione 68. cum Flaminio dicta quæstione decima quinta num. 18.*

5 Resoluit, quod si Ecclesia in temporalibus recognoscat Abbatem, in spiritualibus vero Episcopum, coram Episcopo erit resignatio expedienda.

6 Sic etiam coadiutor datus Episcopo dementi cum in spiritualibus & temporalibus generalem, & liberam potestatem habeat, poterit renunciationem beneficij accipere, *Flamin. d. libro 7. quæst. 20. à numer 25.* vbi *à num. 23.* resoluit, quod quando coaiutor datur infirmo, vel seni tunc, cum consensu ipsius Episcopi resignationes valet recipere.

7 De Vicario vero Episcopi an possit beneficiorum resignationes recipere dixi supra *Allegat. 54. à numer. 66.*

8 Item Capitulum Sede vacante potest beneficiorum resignationes recipere, tribus videlicet concurrentibus, primo quando fieret ex causa necessaria, non autem libere, & simpliciter. Secundo quando collatio ad Episcopum, & Capitulum simul pertinet: tertio quãdo talis resignatio, & collatio fiant ante prouisionem factam de Prælato in Consistorio, etiam antequam possessionem capiat: ita *Quarantam summa Bullarij, verbo Capitulum sede vacante, quæst. 9. prope finem, vers. quarto limita, Flamin. dict. lib. 7. quæst. 13. Nicol. Garcia de benefic. par. 11. cap. 3. num. 256. & cap. 4. à num. 75. Aloys. Ricci in praxi aurea resolut 243. Bellacomb. tom. 1. commun. opin. lib. 1. titul. 1. num. 11.*

9 Primo amplia, vt non solum coram Episcopo, & aliis, de quibus supra, possit beneficiorum resignatio fieri, sed etiam permutatio, simpliciter tamen, & absque pactis, ac conditionibus, *ita Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 28. num. 22. Quarantam in summ. bullarij verbo beneficiorum permutationes, Gonzal. d. glos. 14. num. 57. Læli Zech. de republ. eccles. cap. de beneficiatis, num. 8. prax. Episc. p. 1. verbo permutatio. §. 3. dub. 1. Azor. d. cap. 29. quæst. 16. Flores de Mena variar. q. 24. num. 21. Garc. d. c. 4. à num. 62.* quamuis minus bene contrarium teneat *Flamin. lib. 5. q. 6. num. 231.*

10 Si vero beneficium in vna diœcesi situm permutetur cum alio alterius diœcesis, requiritur in ea permutatione vtriusque Episcopi, ad quos illa beneficia spectant, auctoritas & consensus; quia in permutatione duorum beneficiorum vtrumque dimittitur, & vtrumque confertur, ac proinde necesse est, vt vtriusque Episcopi intercedat auctoritas, ita *Azor. dict. cap. 29. quæst. 8.*

11 Et quamuis per permutationem beneficia vacare dicantur, *cap. vnic. de rerum permut. in 6. Gomes. in regul. de publicandis, quæst. 3. num. 3.* tamen in quolibet mense anni possunt permutari beneficia coram Episcopis, & Episcopi possunt admittere resignationes in fauorem ex causa permutationis, quas faciunt permutantes, & eorum cuilibet collationem de beneficio resignato facere *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 14. num. 32. Nicol. Garc. de benef. p. 5. cap. 1. num. 543.*

12 Et in hac permutatione coram Ordinario facienda non est opus facere mentionem de obtentis, sicut nec in alia prouisione ab eo facta *Clem. 1. de offic. Ordinar. Nemoch. de arbitr. casu 201. numer. 150.* post *Rot. Corras. &* alios *Nicolaus Garcia dict. cap. 4. num. 99.*

13 Aduertendum maxime est, quod permutatio hæc simplex fieri debet, non vero triangularis, vel quadrangularis, veluti si ego resigno vnum beneficium in fauorem Ioannis, vt ipse Ioannes resignet suum beneficium, non in fauorem mei, sed in fauorem alterius, quia esset simoniaca talis permutatio triangularis *Nauar. consil. 43. sub tit. de simonia, num. 3. in fine, in noua edit.* post *Caputaq. Imol.* & alios ita tenet *Gonzal. d. glos. 14. num. 58.*

14 Poterit tamen Episcopus quando beneficia permutata sunt inæqualia ex officio mandare (cessante pacto) quod recipiẽs beneficiũ pinguius, soluat aliquam pensionem suo tempore duraturam ad coæquandos fructus vtriusque beneficij permutati, *Ancharan. consil. 279. incip. quæstio proponitur, Nauar. dict. consil. 43. numero quarto, Gonzal. dict. glos. 14. num. 38.*

15 Nam licet regulariter, & sine causa nequeat Episcopus pensionem reseruare, & imponere; ex iusta tamen causa, vtpote pro bono pacis, vel studio alicuius scholaris pauperis, vel in vtilitatem Ecclesiæ, vel ex alia rationabili causa, potest illam reseruare, & imponere, *Rebuff. de priuilegiis scholar. priuileg. 42. Nauar. consilio 15. numero tertio de rebus Ecclesiæ, & consilium quart. numero secundo de simonia, in nouis, Gambar. de Legato lib. sexto à num. 392.* & fuit resolutum in *vna Mileten. Canonicatus sexta Martij 1596.* coram *Illustrissimo Domino meo D. Card. Millino,* & in altera *Algarb. Canonic.*

nona Iunij 1579. coram *Domino Lancelloto*, quæ est in impressis 519. *sub numero tertio parte prima diuers.*

16 Secundo amplia etiamsi nondum adepta sit possessio, nam habens ius in re, non tamen adeptam possessionem (quia per collationem acceptatam ante adeptam possessionem ius in re beneficio acquiritur, *capit. si tibi absenti, de præbend. libro sexto. Flamin. de resignat. libro secundo, quæstio.* 16. *numer.* 2. *& in libro decimo, quæst.* 6. *numer.* 2. *& quæst.* 8. *numero* 5. *Molina de iustit. tractat.* 2. *disputat.* 2. *versic. dixi superius, Gonzalez ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 15. § 1. *numer.* 15. *&* 33. *Rota in una Vercellen. Canonicatus* 11. *Decembris* 1603 *coram Reuerendiss. D. meo Coccino* apud *Farinac. parte secunda tom.* 1. *decis.* 498.)

17 Potest beneficium coram Ordinario resignare, vel cum alio permutare *Franch. cap.* 1. *num* 16. *& ibi Gambar. num.* 86. *de rerum permut. in* 6. *Prob. ad Monach. in capit. licet Episcopus, numer.* 6. *de præbendis in* 6. *Corras. de benefic. cap.* 9. *numer. primo. Nauar. cons.* 4, *numero secundo sub titul. de simonia, in nouis, Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguis conuentionibus libro* 25. *titul.* 9. *numer.* 2. *&* 9. *Nicol. Garc. dict. cap.* 4. *num.* 15.

18 Et etiam ad fauorem litteris expeditis ante tamen apprehensam possessionem resignare *Anton de Burg. in cap. cæterum numer.* 151. *de rescriptis, Germin. cons.* 117. *in fine. Petr. Gregor. Syntagm. iuris lib.* 17 *cap.* 17. *num.* 16. *Flamin. lib.* 2. *quæst.* 26.

19 Et licet beneficium litigiosum, super quo pendet lis, non possit resignari, vel permutari, *Lancellot. de attent. libro secundo, capit.* 4. *numer.* 254. *Pute. decis.* 354. *lib o tertio Flamin. libro secundo, quæst.* 3. *à numero primo. Azori. dicto capit.* 29. *quæstione quinta.* Nec ab Episcopo conferri. *Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 945. hoc non procedit quoties lis esset super priuatione beneficiati, nam hoc casu huiusmodi lis non facit beneficium litigiosum, vt fuit resolutum in vna *Hispalen. attentatorum* coram *Domino Aquen.* 16. *Nouembris* 1553. *vt* referunt *Pute. decis.* 66. *libro secundo. Flaminius dicta quæst.* 3. *numero* 56. vbi *numer.* 57. declarat nisi lis esset super priuatione, & vt adiudicetur alicui beneficium, quia hoc casu dicitur litigiosum, & per consequens resignari non poterit.

20 Tertio amplia, vt etiam beneficia iurispatronatus possint resignari coram Episcopo, accedente patronorum consensu *Pute. decis.* 412. *numero secundo, libro primo. Flaminius libro septimo quæst.* 14. *numero* 8. Sic etiam eodem patronorum consensu accedente possunt permutari, *Couar. pract. cap.* 36. *numer.* 9. *Flaminius libro secundo, quæst.* 4. *numer.* 10. *Steph. Quaranta in summ. bullary, verbo beneficiorum permutationes, in addit. Vgolin. dict. capit.* 50. § 19. *numero* 4. *Azori. dict. cap.* 29. *quæst.* 6. Requiritur enim in permutatione consensus illorum, ad quos collatio, electio, seu præsentatio pertinet, quia ipsorum interest, quamuis Episcopus totum debeat expedire, *glos. verbo collationem, in dict. capit.* 1. *glos. etiam in dicta Clementin.* 1. & multi quos refert, & sequitur *Nicolaus Garcia dict. cap.* 4. *numero* 72.

21 Nam patronorum interest, vt videant ne habeant Rectorem eis odiosum, & non acceptum, vnde cum de eorum præiudicio tractetur, sequitur illos necessariò esse vocandos, eorumque consensum requiri per regul. *quod omnes tangit, de regulis iuris in sexto*, nisi ipsi patroni fuerint peremptorie vocati, dato eis termino ad comparendum cum expressione causæ, & ipsi infra terminum præfixum non comparuerint ad contradicendum permutationi, quia tunc sequuta Ordinarij institutione amplius non audientur, nec poterint se opponere etiam infra residuum temporis dati ad præsentandum: Si vero comparuerint declarando se permutationi nolle consentire, & velle alium præsentare, tunc licet non præsentauerint infra tempus præfixum in edicto per Episcopum apposito, poterunt nihilominus vti beneficio temporis legalis vsque ad finem quadrimestris; ita *Prosper. de Augustino in addit. ad Quarantam dict. verbo beneficiorum permutatio, in princ.*

22 Quarto amplia, vt Episcopus possit recipere resignationes beneficiorum existentium in sua diœcesi, etiam in Curia, non tamen conferre, quia tunc beneficia dicuntur vacare in Curia per resignationem, & eo casu collatio palam ad Summum Pontificem spectat *cap.* 2. *de præbend. in* 6. & hanc ampliat: tenent *Couar. libro tertio variar. capit.* 20. *sub numero* 8. *Flamin. libro septimo quæst.* 14. *numer.* 23. *Prosper. de Augustino dict. verbo beneficiorum resignationes, prope fin. versic. An autem Ordinarij*, qui tamen adhibent hanc cautelam in conferendo, vt exeant ab Vrbe ad hoc vt dicantur esse in aliena diœcesi, & fuit resolutum in *Rota* vt per *Puteum decis.* 167. *libro* 1.

23 Quinto amplia, vt beneficia reseruata possint resignari coram Episcopis, qui poterunt resignationes dictorum beneficiorum recipere, non autem illa conferre *Flamin. dict. quæst.* 14. *numer.* 6. non admissa distinctione *Azor. dict. capit.* 29. *quæst.* 10.

24 Sic etiam quamuis Episcopus in manibus suis possit recipere resignationes in mensibus, in quibus collatio spectat ad Cardinalem ratione indulti, non poterit tamen conferre, sed Cardinalis habebit collationem *Gabriel. consil.* 187. *libro primo. Flamin. dict. quæst.* 14. *numer.* 13. vbi *num.* 30. cum *Abb. in cap. ad supplicationem, num.* 5. *de renunc.* resoluit posse Episcopum recipere resignationem beneficiorum obtentorum per alium Episcopum.

25 Sic etiam coram Ordinarijs possunt reseruata beneficia permutari, dummodo non ea conferant, cum hoc ad Summum Pontif. solum spectet, & ita post multos resoluit *Flaminius libro secundo quæst.* 16. *in princip.*

26 Aduertendum maxime est, quod renunciatio beneficij facta in manibus potestatem non habentis est nulla, vt censuit *Rota in una Camerinen. Parochialis* 27. *Nouembris* 1587. coram *Illustriss. Seraphino*, vt videre est inter eius decisiones impressas *decis.* 803.

27 Simplex beneficiorum resignatio ad hoc, vt possit fieri coram Ordinario requiritur causa, quæ præsumitur in Episcopo, si admittat resignationem, *Seraph. decis.* 1320. causa autem exprimitur in *constit. Pij Quinti* 58. incip. *Quanta Ecclesiæ, Dat. Romæ anno Incarnationis Dominicæ* 1568. *Kalend. Aprilis*, quam referunt *Quaranta in summ. Bullarij, verbo beneficiorum resignationes, Vgolin. dict. capit.* 50. §. 18. *numero tertio. Flaminius de resignatione libro quinto, quæstione sexta, numero secundo*, cuius pars essentialis sic habet.

28 Posthac Episcopi, & alij facultatem habentes eorum dūtaxat resignationes recipere, & admittere possint, qui aut senio confecti, aut valetudinarij,

aut corpore impediti, vel vitiati, aut crimini obnoxij, censuriſque Eccleſiaſticis irretiti, aut nequeunt, aut non debent Eccleſiæ, vel beneficio inſeruire, ſeu qui vnum aliud, vel plura beneficia obtinuerint, vel quos ad aliud contigerit promoueri. Religionem quoque ingreſſuri, vel matrimonium contracturi, ſi ſtatim poſtea id re ipſa exequantur. Denique cum quis ex aliis caſibus acciderit, qui Conſtitutione fel. recor. Innocentij Papæ III. de dimittendis Cathedralibus Eccleſiis edita contin ntur. Qui etiam ob capitales inimicitias nequeunt, vel non audent in loco beneficij reſidere ſecuri, ſed nec horum vllus ſacro Ordini mancipatus, niſi religionem ingreſſurus valeat vllo modo beneficium, vel officium Eccleſiaſticum reſignare, niſi aliunde ei ſit, quo in vita poſſit commode ſuſtentari. Ad hæc beneficiorum & officiorum permutationes admittere quæ Canonicis ſanctionibus, & Apoſtolicis conſtitutionibus permittuntur. Caueant autem Epiſcopi, & alij prædicti, itemque omnes electores, præſentatores, & patroni tam Eccleſiaſtici, quam laici, quicumque ſint, ne verbo quidem, aut nutu, vel ſigno futuri in huiuſmodi beneficiis, & officiis ſucceſſores ab ipſis reſignantibus, aut aliis eorum ſignificatione, vel hortatu deſignentur, aut de his aſſumendis promiſſio inter eos, vel etiam intentio qualiſcumque intercedat.

29 Cæterum præcipimus, atque interdicimus ne ipſi Epiſcopi, aut alij collatores de beneficiis, & officiis reſignandis prædictis, aut ſuis, aut admittentium conſanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum audeant prouidere, quod ſi ſecus, ac etiam quicquid præter, vel contra formam prædictorum, fuerit à quocumque temere attentatum, id totum ex nunc vires, & effectum decernimus non habere.

30 Qui vero contrafecerint, vt in eo, quo deliquerint puniantur, à beneficiorum, & officiorum collatione, necnon electione, præſentatione, confirmatione, & inſtitutione, prout cuique competierit, tamdiu ſuſpenſi remaneant, donec remiſſionem à Rom. Pont. meruerint obtinere, & qui talia beneficia, ſeu officia receperint, eos prædictis pœnis volumus ſubiacere. Et nihilominus in eos, qui ſic ſuſpenſi conferre, eligere, præſentare, confirmare, vel inſtituere auſi fuerint, excomm. quoad perſonas, quo vero ad Capitula, & Conuentus, à diuinis ſuſpenſionis ſententias, ipſo facto promulgamus, quibus etiam nullus alius, quam ipſe Roman. Pontif. ſiue abſolutionis, ſiue relaxationis gratiam (excepto mortis articulo) valeat impertire, prohibitione, & litteris noſtris prædictis, nihilominus in cæteris omnibus perpetuò valituris. Non obſtantib. &c.

31 Recolligendo huiuſmodi cauſas, ex quibus Ordinarij poſſunt beneficiorum reſignationes admittere, dico, quod prima eſt quando beneficiatus volens reſignare eſt ſenex, prout habetur *in dict. Conſtitutione Pij Quinti*, ibi, ſenio confecti, & de iure communi probat *tex. in cap. niſi cum pridem, de renunt.* vbi *Abb. numer.* 8.

32 Et ſenes qui dicantur, remittitur iudicis arbitrio, conſiderata perſonarum qualitate, propter complexionum diuerſitatem *Menoch. de arbitr. caſu* 59. *numero tertio. Flaminius de reſignat. libro quinto, quæſtione ſexta, numero* 8. *Proſper. de Auguſt. in addit. ad ſummam bullarij verbo beneficiorum reſignationes, in princip. Marcus Anton. Genuenſ. in praxi Archiepiſc. Neapol. capit.* 53. *numer. primo in nouiſſ. editione.*

33 Secunda cauſa eſt infirmitas volentis reſignare beneficium, vt habetur in *dict. conſtitut. Pij Quinti*, ibi, aut valetudinarij, *Flamin. dict. quæſt.* 6. *num.* 9. *Proſper. de Auguſt. dict. loco, verſ. ſecunda.*

34 Et valetudinarius quis dicatur etiam iudicis arbitrio relinquitur *Menoch. de arbitr. caſu* 60. *Marc. Anton. Genuenſ. dict. cap.* 53. *verſ. aut valetudinarij.*

35 Tertia cauſa eſt quando beneficiatus eſt corpore impeditus, vt patet ex *d. conſtitut. Pij Quinti*, ibi, aut corpore impediti, ſi impedimentum ſit tale, vt non poſſit præſtare id, ad quod tenetur; vel aliàs ipſi Ordinario videretur eſſe ſufficiens, *Proſp. dict. loco verſ. tertia, Marcus Anton. dict. capit.* 53. *Flaminius dicta quæſtione ſexta, numer.* 31. *&* 32. vbi *à numer.* 16. exemplificat in octo morborum generibus, videlicet, in leproſo, in ſcabroſo herculeo, in paralytico, in apoplectico, in habente morbum comitialem, in lunatico, in laborante morbo Italico, producente vlcera per corpus, in habente manus tremulas, vel chiragram continuam, de quibus morborum generibus tractatui Allegat. 62, *à numer.* 40.

36 Quarta cauſa eſt, quando beneficiatus eſt corpore vitiatus, vt habetur *in dicta conſtitutione Pij Quinti*, ibi, vel vitiati, *Flaminius dicta quæſtione ſexta numer.* 33. *Proſper. de Auguſt. dicto loco, verſ. quarto*, vbi exemplificant in ſex corporis deformitatibus, ſcilicet in cæco, in claudo, in habente manum mutilam, vel articulatas manus ad vtendum ineffi. caces, in habente crus penitus abſciſſum, aut adeo contractum, vt ligneo pede ſit opus, in gibboſo, & tandem in diminuto qualibet parte corporis notabili, de quibus defectibus dixi *dict.* Allegat. 62. *à numero* 26.

37 Quinta cauſa eſt ſi beneficiatus eſt crimini obnoxius, vt patet *in dicta conſtitutione Pij Quinti*, ibi, crimini obnoxij, quia qui crimina commiſerunt facilius ad renuncianda beneficia admittuntur, cum ad eorum priuationem iura conueniant, *Fuſc. de viſitat. libro ſecundo cap.* 28. *numer.* 25. *Flamin. dict. quæſt.* 6. *à num.* 57. *Proſper. de Auguſt. dict. loco verſ. quinta*, qui exemplificant in caſibus, in quibus ob crimen cõmiſſum venerit beneficio priuandus, videlicet, in homicida, in ſimoniaco, in adultero, in concubinario, qui poſt admonitionem non reſipiſcit: in ſuſtinente excommunicationem per annum, in periuro, & in blaſphemo.

38 Huiuſmodi criminoſi inquiſitione pendente, etiam poſt receptas probationes, & concluſum in cauſa, imo & pendente appellatione à ſententia priuationis ſimpliciter poſſunt beneficiis coram Ordinario renuntiare, modo fiat mentio criminis, & proceſſus incæpti, niſi crimen illud renunciantem indignum redderet, *Flamin. lib.* 3. *quæſt.* 16. *num.* 23. *Proſper. de Auguſt. vbi proxime. Marc. Anton. Genuenſ. dict. cap.* 53. *in annot.*

39 Sexta cauſa eſt quoties beneficiatus eſſet cenſuris Eccleſiaſticis irretitus, vt habetur *in dict. conſtit. Pij V.* ibi, cenſuris Eccleſiaſticis irretiti, *Fuſc. dict. cap.* 28. *numer.* 14. *Flamin. dict. quæſt.* 6. *numer.* 67. *Proſper. de Auguſt. dict. loco verſ. ſexta. Marcus Anton Genuenſ. dict. capit.* 53. & hæc cenſura diuiditur in excommunicationem, ſuſpenſionem, interdictum, *cap. quærenti, de verbor. ſignif.*

40 Septima causa est, quando beneficiatus nequit, aut non debet Ecclesiæ, siue beneficio inseruire, vt dicitur *in dicta constitutione Pij Quinti*, ibi, aut nequeunt, an non debent Ecclesiæ, vel beneficio inseruire, *Flamin. dict. quæstione sexta, numer. 91. Prosper. de August. dicto loco versic. septima*; qui exemplificant quoad primam partem in clerico bannito, in dæmoniaco, & in muto effecto; quoad secundam partem, de illis scilicet, qui etsi possint; non tamen debent Ecclesiæ, vel beneficio deseruire, exemplificant in clerico turpiter, & scandalosè viuente, in lunatico, in patiente stomachi languorem, & sic vomitum: in illiterato, & in habente morbum caducum.

41 Octaua causa ex qua Ordinarij possunt recipere beneficiorum resignationes, est quando beneficiatus vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia, vt habetur in dicta *constitutione Pij Quinti*, ibi, seu qui vnum aliud, aut plura obtinuerit beneficia: *Flaminius dicta quæstione sexta à numero 108. Prosp. de Augustin. dicto loco vers. octaua*, namque vnus vno debet esse contentus beneficio, quod quidem si ad vitam eius honeste sustentandam non sufficiat, licet aliud simplex sufficiens, dummodo vtrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri, vt disponit *Concil. Tridentin. sess. 24. de reformat. cap. 17.* ad cuius intellectum deseruiunt per me dicta Alleg. 62.

42 Nona causa est quando contingeret beneficiatum ad aliud beneficium promoueri, vt patet in dicta *constitutione Pij Quinti*, ibi, vel quos ad aliud contigerit promoueri, *Flaminius dicta quæstione sexta à numer. 157. Prosp. de Augustino dict. loco versic. nona*, quia talis resignatio non tam dicitur fieri propria voluntate, quam ex necessitate per text. *in capit. de multa, de præbend. & in Extrauag. execrabilis, vers. qui vero deinceps, eodem titul. inter communes.*

43 Decima causa est, quando clericus beneficiatus vellet religionem ingredi, aut matrimonium contrahere, dummodo statim re ipsa id exequatur, vt habetur in *dicta constitutione Pij Quinti*, ibi, religionem quoque ingressuri, vel matrimonium contracturi, si statim re ipsa id exequantur, *Fusc. dict. libr. secundo, cap. 28. numer. 18. Flamin. dict. quæst. 6. à numer. 163. Prosper de Augustino dict. loco, versic. decima*, qui vnam differentiam constituunt inter religionem ingredientes, & matrimonium contrahentes, quia si Ordinarius admisit renunciationem illius, qui vult matrimonium contrahere, illo contracto de præsenti potest conferre illud beneficium; si vero admittat renunciationem illius qui vult ingredi religionem, eo ingresso religionem, statim non potest conferre illud beneficium, sed debet expectare per annum, intra quem potest exire.

44 Vndecima causa est, quando beneficiatus nequit, aut non audet propter capitales inimicitias in loco beneficij securus residere, vt dicitur in dicta *constitutione Pij Quinti*, ibi, qui etiam ob capitales inimicitias, vel non audent in loco beneficij residere securi, &c. *Fusc. dict. capit. 28. numero 8. Flamin. dict. quæst. 6. numer. 169. Prosper de Augustino dicto loco, versic. vndecima, Marc. Anton. Genuef. dict. cap. 53. numer. quarto.* Quæ autem dicantur capitales inimicitiæ dixi supra Allegat. 41. *numero* 10.

45 Ex relatis causis possunt Ordinarij beneficiorum resignationes admittere, & in dubio non præsumitur resignatio, aut permutatio facta ex iusta causa, nec creditur Ordinario dicenti se facere illam iusta de causa, nisi illa probetur, vt contra aliquos tenent *Nicol. Garcia de benefic. parte 11. cap. 4 numer. 52. Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 460.* Sed verius, quod Rota tenuit supra *numer. 2.*

46 Si tamen renunciationes factæ sint absque prædictis causis sunt nullæ, Ordinarij vero illas admittentes nullam pœnam incurrunt *Fusc. dicto capit. 28. num. 16. Flamin. dict. quæst 6. num. 225. Vgolin. dict. §. 18. numer. 6.*

47 Illud tamen maxime obseruare debent, vt coram eis renunciantes, si sint in Sacris constituti, habeant aliunde vnde viuere, & vitam commode sustentare possint, aliàs renunciationes admittere non valent, prout exprimitur in dicta *constitut. Pij Quinti*, ibi, sed ne horum vllus Sacro Ordine mancipatus, nisi religionem ingressurus, valeat vllo modo beneficium, vel officium Ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit, quo in vita possit commode sustentari, &c. & faciunt quæ dixi supra Alleg. 19. *à num. 33.*

48 Deinde Ordinarij obseruare debent, vt admittentes beneficiorum resignationes ex his causis non debeant illa beneficia conferre suis, aut admittentium consanguineis, & affinibus, vel familiaribus, etiam per circuitum, vt dicitur in dicta *constitutione Pij Quinti*, ibi. Cæterum præcipimus, atque interdicimus ne ipsi Episcopi, aut alij collatores de beneficiis, & officiis resignandis prædictis, aut filiis, aut admittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatorum in extraneos collationum audeant prouidere: quia si hoc facerent, hæc renunciatio præsumeretur tacite, & indirecte facta ad fauorem, quæ coram eis non potest, ita *Flamin. dict. quæst 6. num. 180. Francisc. Leod. par. 2. cap. 3. num. 69. Prosper. de Augustin. dicto loco, post vndecimam causam versic. & quare.* Et in parte non videri huiusmodi constitutionem in Hispania seruari, sed esse ab ea supplicatum asserit *Nicol. Garcia dict. par. 11. cap. 3 numer. 270.*

49 Si vero huiusmodi Ordinarij beneficia coram ipsis resignata consanguineis resignantium, aut suis, vel familiaribus conferant, suspenduntur à collatione, electione & institutione beneficiorum, donec à Summo Pontifice absolutionem obtinuerint, in dicta *constitutione Pij Quinti*, *versic. qui vero contrafecerint*; & si hac suspensione non obstante, istorum aliquid fecerint, excommunicantur, habetur in versic. *Est nihilominus*, vbi etiam respectu Capituli, & Conuentus imponitur pœna suspensionis à diuinis, ipso iure, quæ est species interdicti, vt scribit *Maiol. de irregul. libro tertio, capit. 20. colum. 3.* Ordinarij autem sunt suspensi dumtaxat suspensione, quæ pertinet circa collationem, & speciem eius, vt resoluit *Flaminius dict. quæst. 6. numer. 216.* quamuis ignorauerint hanc pœnam per dict. *constitut.* sibi esse impositam, quod aduertunt ita in praxi receptum *Flamin. dict. quæst 6. numer. 221. Vgolin. dict. §. 18 num. 5 in fine, Prosper. de Augustino dict. loco post. vndecimam causam, versic. & quid Ordinarij, Nicolaus Garcia dict. par. 11. capit. 3. numer. 271.* quia etiam data hac ignorantia renunciationes factæ absque prædictis causis sunt nullæ, cum decretum irritans, de quo in dict. constitut. ibi, *Quod si secus, &c.* liget ignorantes respectu

nullitatis actus, *Flamin. dict. quæst. 6. numero 230.*

50 Pro complemento visum fuit *Prosper de Augustino loco proxime citato* insinuare non obstante prædicta *Pij Quinti constitut.* prohibente, vt in huiusmodi renunciatione coram Ordinario facienda, nec etiam nutu designari possit successor in beneficio, aliàs collatio sit inualida, posse resignantem nutu non præcedente demissione facta in foro conscientiæ rogare collatorem absque labe simoniæ, vt conferat beneficium à se nominato, neque enim peccare renunciantes ea intentione, vel spe concepta, quod Ordinarij conferrent illud beneficium, cui ipsi vellent, quando nihil horum est in conuentione deductum, cum aliàs esset inijcere laqueum contra tex. *in capit. de viduis 27. quæstion. 1.* quia vix aliquis ad hoc spontanee inducitur.

51 Formam permutationis coram Ordinario faciendæ ponit *Vgolin. dict. capit. 50. numero tertio*, quod primo examinabuntur permutaturi ab Episcopo, seu eius Vicario, iuxta *Tridentin. sess. 24. de reformat. cap. 18.* Secundo collatio fiet idoneis reperti. Tertio litteræ permutationis simul expedientur. Quartò antequam possessio accipiatur, publicatio fiet de hac permutatione in Ecclesiis permutatis, vel in eorum cœmeteriis iuxta formam *Gregory Decimi-tertij in Bulla* incip. *Humano vix iudicio.* Postremo in possessionem mittentur, ac Fidei professionem facient. Dum expeditur permutatio, administrare possunt in suis Ecclesiis, quas renunciauerunt, cum retineant adhuc possessionem, *Flaminius libro primo, quæstione septima, numero nono.* Si aliquando accidat, quod permutatione collatum beneficium euincatur, poterit is permutatione etiam facta ad resignatum beneficium Superioris auctoritate redire, *Rot. decis. 13. de rerum permut. in nouis.*

52 Aduertendum denique est, quod si duo resignent sua beneficia ex causa permutationis, & facta collatione vni, alter decedat ante factam sibi collationem, superstes non habet regressum ad beneficium à se dimissum, quia quoad eum permutatio habuit effectum *Gonzalez ad regul. 8. Cancell. glos. 15. §. 2. à numero quadragesimo*, quamuis superstes, cui fuit collatum beneficium à compermutante resignatum, possit vtrumque retinere illo decedente antequam ipse suum resignaret, cum per eum non stet, quin permutatio adimpleatur *Lessi. de iustitia, libro secundo, capit. 34. numero 197. Azori, dict. cap. 29. quæst. 29.*

53 Nisi ambo essent incompatibilia, quia tunc mortuo compermutante vacaret beneficium superstitis, tanquam prius ab eo obtentum, aut certè ei dabitur optio, vt dimittat quod voluerit argum. illorum, quæ tradit *Hoied. de incompatibil. benefic. par. 1. cap. 13. num. 56. & 57.*

54 Permutatio beneficiorum an ob læsionem rescindi possit? quæstio est controuersa, de qua late *Pinell. in l. 2. C. de rescind. vendit. parte prima, capit. 3. numer. 16. Covar. libro primo variar. cap. 5. numero 8. Tiraquell. in l. si vnquam, verbo donatione largitus, numer. 122. in fine, Mascard. de probat. conclusione 1170. numer. 20. Gutier. practic. libro secundo, quæst. 139. Flamin. de resignat. libro tertio, quæst. 7. numer. 41. Morla in emporio iuris, parte prima, titul. 9. quæst. 19. numero quarto, Alosf. Ricci. in praxi aurea resolutione 463. & resolution. 465.* in quibus præsumatur fraus in permutatione beneficiorum, *& resolut. 480.* an beneficiorum inæqualitas sit per se sufficiens ad rescindendam permutationem.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus Ecclesiasticum tam per laicos, quam per clericos tribus potissimum modis acquiritur, scilicet fundatione, constructione, & dotatione.*

2 *Fundare quis dicitur Ecclesiam, & quando assignat fundum vbi construi debet.*

3 *Iuspatronatus ex constructione quando acquiratur.*

4 *Ædificans Ecclesiam si illam à principio non dotauit, potest compelli ad illam dotandam, aliàs non dotando amittit iuspatronatus.*

5 *Construere dicitur is, qui facit expensas in construendo Ecclesiam, non autem faber, qui in eam construit, nisi operam suam ponat gratis, vt sit patronus.*

6 *Iuspatronatus non acquiritur ex sola reparatione, seu perfectione Ecclesiæ, nisi de nouo construatur.*

7 *Iuspatronatus, vt ex reparatione acquiratur, totalis Ecclesiæ funditus diruta restauratio requiritur.*

8 *Fundare, & construere Ecclesiam non sufficit, vt iuspatronatus acquiratur, sed requiritur illius perfectio.*

9 *Dotare dicitur ad effectum consequendi iuspatronatus, qui Ecclesiam dotat, quando sine illa est fundata, & constructa.*

10 *Dotare dicitur, vt acquirat iuspatronatus dotem assignans, quæ sufficiat ad necessaria ministrorum, & ad luminaria.*

11 *Dotans sufficienter, quod arbitrabitur Ordinarius, non acquirit iuspatronatus.*

12 *Dotans vt acquirat iuspatronatus debet protestari coram Episcopo se dotis nomine dare.*

13 *Dotans insufficienter, quamuis Episcopus consentiat, non fit patronus.*

14 *Iuspatronatus, vt acquiratur ex dotatione de nouo facta, debet constare dotem primam fuisse reductam de esse ad non esse.*

15 *Iuspatronatus ex dotis argumento non requiritur.*

16 *Episcopus non potest erigere iuspatronatus ex argumento dotis.*

17 *Iuspatronatus præscriptione, vel consuetudine possunt laici acquirere.*

18 *Laici quare consuetudine non possint in electionibus Episcoporum vocem habere, & possint iuspatronatus acquirere, dubitatur.*

19 *Differentiæ ratio inter vtrumque constituitur.*

20 *Iuspatronatus ex fundatione, constructione, & dotatione acquiritur, interueniente auctoritate, & consensu Ordinarij, non aliàs.*

21 *Consensus in acquisitione iurispatronatus ex post facto interuenire potest.*

22 *Consensus in acquisitione iurispatronatus præsumitur interuenisse ex diuturnitate temporis.*

23 *Consensus in iurispatronatus acquisitione præstandus est ab Ordinario loci, in quo fundatur Ecclesia.*

24 *Consensus Episcopi requiritur, siue sit laicus, siue clericus, qui Ecclesiam fundat.*

25 *Episcopi consensus non potest facere patronum vnius capellæ, vel Ecclesiæ ex priuilegio aliquem, qui non fundauerit, construxerit, vel dotauerit.*

26 *Consensum si diœcesanus in iurispatronatus acquisitione præstare noluerit, potest ad eum præstan-*

rum compelli auctoritate Archiepiscopi, vel Primatis.

27 *Vxor nolens consentire alienationi rerum immobilium à marito facta, poterit iudex illam cogere, si contradictionem iniustam iudicauerit.*

28 *Declaratur tex. in cap. nullus 17. de iurepatron.*

29 *Episcopus antequam præstet consensum super Ecclesiæ ædificatione, quæ de necessitate debeat requirere, ostenditur.*

30 *Prælatus quilibet etiam inferior, dummodo habeat Episcopalem potestatem, potest iurispatronatus acquisitioni consensum præstare.*

31 *Abbas habens potestatem dandi licentiam ædificandi Ecclesias intra suam parochiam, habet etiam facultatem præstandi auctoritatem & consensum creationi & acquisitioni iurispatronatus.*

32 *Capitulum sede vacante potest dare licentiam ædificandi Ecclesias, vt acquiratur iuspatronatus.*

33 *Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato non habet auctoritatem ad reseruationem iurispatronatus.*

EPISCOPI SINE consensu an iuspatronatus acquiri possit?

ALLEGATIO LXX.

1 IVspatronatus Ecclesiasticum, tam per laicos, quàm per clericos tribus potissimum modis acquiritur, fundatione scilicet, constructione, & dotatione, *glos. in cap. piamentis 16. q. 7. Lambertin. de iurepatron. p. 1. lib. quæst. 2. cum seqq. Paul. de Cittadinis cod. tract. p. 3. Roch. verbo Ecclesiam fundauit, & verbo construxit, & verbo dotauit, Fusc. de visitat. lib. 2. c. 10. Spin. in speculo testam. glos. 4. princip. Flamin. de resignatio. lib. 4. quæst. 4. numero 40. cum sequentibus, Perez l. 1. glos 1. tit. 6. lib. 1. Ordin. praxis Episcop. p. 1. verbo Iuspatronatus. Nicol. Garcia de benefic. p 5. cap. 9. à numero 36. Iulian. Vinian. in praxi Iurispatron. p. 1. lib. 2. Cardoso in praxi iudicium, verbo Iuspatronatus numero 2. cũ. seqq. Camill. Borrell. in sum. omnium decis. tit. 32. à num. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 18. numero 33. cum sequentibus, Vgolin. de potestate. Episcop. cap. 51. in princ. numero 6. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. pag. 2. cap. 6. numero 25.*

2 Fundare quis dicitur ecclesiam quando assignat fundum, vbi construi debet, *cap. nobis*, & ibi Doct. *de iurepatron. Iulian. Vinian. in d. praxi Iurispatron. p. 1. lib. 1. cap. 1. à numero 32. vbi numero 37. cum Cardin. in d. cap. nobis numero 3. oppos. 4.*

3 Tenet, quod si Ecclesia sit constructa fundo meo me inscio, si postea sim contentus dominium fundi in Ecclesiam transferre efficior patronus, & *numero* 38. quod acquiritur iuspatronatus etiam quando quis simpliciter assignauit fundum pro Ecclesia construenda, ipsamq; construxit, & dotauit, nec dixit se velle esse patronum; si quis dat fundum pro Ecclesia construenda, & alter eam construit, alter autem eam dotet, omnes erunt patroni, *Abb. in rub. de iurepatron. n. 6. Vinian. vbi proxime num. 33. & ideo qui habuerit aliquod ius super fundo, in quo construitur Ecclesia, veluti si ille vtile, alter vero directum dominium habeat, si consentiat constructioni, efficitur compatronus, Roch. dict. verbo Ecclesiam fundauit, num. 19. Vinian. vbi proxime num. 40.*

4 Si vero Ecclesiam ædificans eam non dotauit à principio, potest compelli ad illam dotandam, vel eius hæredes, aliàs non dotando amittit iuspatronatus *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 11. numero 6.*

5 Construere dicitur is, qui facit expensas in cõstruendo Ecclesiam, non autem faber, qui eam construit, nisi operam suam ponat gratis, vt sit patronus, *Cardin. in dict. capit. nobis, num. 6. 8. & 9. & quæst. 9. in princip. Vinian. vbi proxime à n. 41.*

6 Ex sola reparatione, seu refectione Ecclesiæ iuspatronatus non acquiritur, nisi de nouo construatur, *glos. 1. in cap. 3. de iurepatronat. Staphil. de litteris gratia, tit. de modo, & forma impetrandi, §. sequitur videre, num. 6. Lambertin. libro 1. par. 1. quæst. 6. principal. art. 5. Rota Roman. diuers. decis. 598. nu. 1. & 2. par. 1. & decis. 269 par. 2. Menoch. consil. 90. num. 27. & consil. 336. num. 5. cum sequentibus, Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Ecclesiast. resolut. 123. vers. declaratur sexto, Azori. instit. moral. par. 2. libro 6. cap. 11. quæst. 10. praxis Episcop. d. verbo iuspatronatus, pag. 179. Spin. in speculo testam. glos. 4. Principal. num. 28. Nicol. Garc. d. cap. 9. à num. 51. Vinian. vbi proxime, nn. 44. Seraphin. Rotæ decis. 97. Stephan. Gratian. disceptat. forensium cap. 177. num. 26.*

7 Vbi resoluit ad acquirendum iuspatronatus ex reparatione requiri totalem restaurationem Ecclesiæ funditus dirutæ.

8 Nec sufficit fundare & construere Ecclesiam, sed requiritur illius perfectio, & ideo si quis cœpit tantum ædificare Ecclesiam, & alius perficiat, perficienti acquiritur inspatronatus, *Lambertin. d. par. 1. quæst. 4. artic. 1 Vinian. d. par. 1. lib. 2. c. 3. num. 1.*

9 Dotare dicitur ad effectũ consequendi iuspatronatus, qui Ecclesiam dotat, quando sine illa est fundata, & constructa, tam si dotet ante consecrationem ipsius Ecclesiæ, *glos. in c. piamentis, 16. q. 7.* quam post consecrationem *Roch. verbo, & dotauit, n. 4. Vinian. d. par. 1. lib. 1 cap. 1. à num. 51.*

10 Et ea debet assignari dos, quæ sufficiat ad necessaria ministrorum, & ad luminaria, tradit *Abb. in cap. cum sicut, n. 5. de consecrat. & glos. verbo clericum, in cap. vt quisque, de vita, & honest. cleric. Vinian. vbi proxime, numer. 56.*

11 Dotans enim insufficienter, quod arbitratur Ordinarius, non acquirit iuspatronatus, sed dicitur benefactor, *Lambertin. libr. 1. par. 1. quæst. 5. nu. 11. Nicol. Garcia d. c. 9. n. 52. Vinian. d. lib. 2. cap 4. n. 27.* & censuit sacra Congregatio teste *Aloys. Ricc. in d. praxi resolut. 123. n. 3. versic. declaratur, & resolut. 163.*

12 Discutit quanta dos constitui debeat à patronis, vt acquiratur iuspatronatus. Vnde dotans protestari coram Episcopo, debet se dotis nomine dare, & ad ipsum tunc Episcopum pertinebit arbitrari an interfit hoc Ecclesiæ necne, & an sit sufficiens dos, *Vgolin. d. c. 51. in princip. n. 6. vers. secundo.*

13 Et si in rei veritate dos Ecclesiæ assignata congrua non sit, & Episcopus consentiat, tunc dotans non fit patronus, *glos. 1. in cap. quicunque, 1. secondo, 16. quæst. 7. Vinian. vbi proxime nume. 56. in fine.*

14 Ad acquirendum iuspatronatus ex dotatione

de nouo facta, debet constare dotem primam fuisse reductam de esse ad non esse, *Gonzal. d. glos.* 18. *numero* 53.

15 Hinc etiam ex augmento dotis non acquiritur iuspatronatus, cum necesse sit Ecclesiam suam dotem amisisse, & eidem nouam dotem dari *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap.* 177. *numero* 24. *& 25. Aloys. Ricc. dicta praxi resolut.* 150. *per totam, & resolut.* 172.

16 Resoluit, quod non potest Episcopus erigere iuspatronatus ex augmento dotis, ad quod vide bonam Rotæ decisionem in vna *Firmana iurispatronatus* 21. *Febr.* 1614. *coram Reuerendiss. Domino meo Coccino* Rotæ Decano apud *Farin. par.* 2. *tom.* 1. *decis.* 521.

17 Vnum tamen adderem vtilissimum in hac materia, quod scilicet laici iuspatronatus præscriptione, vel consuetudine possunt acquirere, vt notant omnes per tex. ibi in *cap. querelam, de elect. & in capit. generali* 13. ibi, fundatione, vel antiqua consuetudine, *eodem tit. lib.* 6. cum similibus, resoluunt *Roch. de iurepatronatus, verbo ipse, vel is, à quo, à num.* 18. *Lambertin. eodem tract. lib.* 1. *par.* 1. *quæst.* 10. *princip. artic.* 1. *Balb. de præscrip. par.* 1. *quintæ, num.* 71. *Couar. in regul. possessor.* 2. *par.* §. 10. *à num.* 2. plenissime *Gilchen. de præscription. par.* 3. *cap.* 9. *à num.* 3. *& per totum.*

18 Verum maxima est difficultas, quia laici nulla ratione fieri potest, vt quacunque consuetudine in electionibus Episcoporum vocem habeant, vt probant tex. *in cap. cum terra*, 14. *& in cap. quisquis*, 44. *& in cap. Massana*, 50. *de elect.* & vltra Ordinarios explicant *Firman. de Episcopo, libro* 1. *par.* 3. *quæst.* 60. *& lib.* 2. *par.* 1. *q.* 31. *Balb. d.* 1. *p. quintæ, q.* 7. *n.* 17. *& q.* 10. *n.* 4. *Selu. de benefic. par.* 3. *quæst.* 23. *num.* 12. *&* 21. Non video enim quare magis consuetudo illa eligendi Episcopos, sit interdicta sacris Canonibus, hæc vero consuetudo acquirendi iuspatronatus sit permissa; cum constet iuspatronatus, seu ius præsentandi ad Ecclesias similiter spiritualibus esse annexum, iuxta *tex. in cap. quanto, de iudicijs, & in c. de iure, de iurepatronat.* ac subinde, vel circa vtrunque admitti debuit consuetudo, & præscriptio; vel circa vtrumque prohibita debuit censeri, propter similitudinis rationem, ex *regul. cap. cum dilecta, de confirmatione vtili*, cum similib.

19 Cui difficultati occurri potest assignando differentiæ rationem, quam inter omnes veriorem duco, quod scilicet electio non competit nisi illis, qui de collegio sunt, aut Capitulo, quia eis solis lege Canonica tale ius reseruatum est, iuxta *tex. in dicto capit.* 1. *& cap. quia propter, de elect.* Sicut etiam ius decimandi annexum est officio administrationis Sacramentorum, *cap.* 1. *de decimis*: quare cum laici incapaces sint vtriusque administrationis, scilicet Sacramentorum, & Collegij, seu Capituli ecclesiastici, merito etiam incapaces censentur iuris decimandi, & iuris eligendi; non ita iuspatronatus, quod neque Ordini, neque Officio spirituali annexum est, sed potius ab Ecclesia concessum, quibuscunque etiam laicis fundantibus, construentibus, vel dotantibus Ecclesias, vel eorum heredibus, iuxta *cap. decernimus cap. filijs, vel nepotibus*, 16. *quæst.* 7. *cap.* 1. *& per totum, de iurepatronat.* & consequenter neque possessio deficit, neque aliquid aliud ex quo præscriptio impediatur secundum iuris rigorem; quamuis attento nouo iure *Concily Trident. sess.* 25. *de reformat. cap.* 9. probanda necessariò sit sententia *Archidiaconi*, quia aperte Concilium videtur excludere omnem titulum iuspatronatus, qui non fuerit ex fundatione, vel dotatione, vel per multiplicatas præsentationes, quæ omnium hominum memoriam excedant, atque ita quamcunque aliam prescriptionem, vel consuetudinem excludit, de quo videbis multa, quæ late tradunt *Menoch. consil.* 241. *per totum, vol.* 2. *& de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 90. *per totam*, præcipue *à num.* 16. *Ceuall. communium contra communes quæst.* 614. & latissime *Garcia de benefic. par.* 5. *cap.* 9. *à numero* 37. *& numero* 81. *cum sequentibus*, & adde multa, quæ de probatione iuspatronatus tradit *Mascard. de probat. conclus.* 959. & infra All. seq. latius tractabimus.

20 Ex prædictis tribus causis iuspatronatus acquiritur interueniente auctoritate, & consensu Ordinarij, non aliàs, *cap. nobis, & ibi Doctor. de iurepatron. Roch. verbo pro eo, quod de diœcesani consensu, Lambertin. dict. par.* 1. *quæst.* 5. *artic.* 3. *cum sequ. Rot. diuers. decis.* 222. *&* 223. *num.* 3. *par* 1. *& decis.* 85. *par.* 2. *Perez. dict. l.* 1. *quæst.* 3. *Fusch. dict. cap.* 10. *num.* 5. *praxis Episcop. d.* §. 2. *Aloys. Ricc. in dicta praxi resol.* 123. *numero* 2. *in* 2. *edit. Nicol. Garcia dict. cap.* 9. *numero* 71. *Viuian. d. par.* 1. *libro* 1. *cap.* 1. *num.* 24. *Cardin. Tusch. lit. I. conclus.* 600.

21 Qui quidem consensus sufficit, quod interueniat ex postfacto, vt censuit *Rota in vna Aquen. iurispat.* 7. *Nouemb.* 1601. coram *Illustriss. Lancellotto* referunt *Garci. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 209. *& Aloys. Ricci. d. resolut.* 123. *num.* 3.

22 Et præsumitur interuenisse ex diuturnitate temporis, ædificatione capellæ cum insignibus, & armis, & visitatione superioris capellæ, vt fuit resolutum per *Rot. in vna Romana iurispat.* 10. *Martij* 1595. coram *Illustrissimo Domino meo Cardinale Millino*, refert *Garcia dict. cap.* 9. *num.* 7. *Caputaquen. decisio.* 185. *par.* 2. & fuit pariter decisum in *vna Lucanæ Capellæ* 20. *Iunij* 1567. coram *Seraphino*, nunc est inter impress. *decis.* 871. *num.* 3. *& in vna Mediolanen. iurispatron.* 3. *Aprilis* 1615. *coram R. P. D. Pirouano* apud *Farin. decis.* 674. *part.* 2. *tom.* 2. maxime cum diu Ecclesia pro Ecclesia sit habita, & in ea Missæ sint celebratæ, & sunt campanæ *Lambertin. d. quæst.* 2. *artic.* 6. *&* 7. *num.* 2.

23 Et consensus hic præstandus est ab Ordinario illius loci, in quo fundatur Ecclesia, *Cardin. in d. cap. nobis, num.* 1. *praxis Episcop. d. verbo iuspatronatus*, §. 5. *Lambertin. d. quæst.* 2. *artic.* 8. *Roch. d. verbo pro eo quod, num.* 21. *Viuian. d. part.* 1. *libro* 1. *cap.* 1. *numero* 30. *& lib.* 2. *capit.* 1. *numero* 11. vbi *numero* 18.

24 Quod non est necessarius consensus Capituli. Requiritur semper Episcopi consensus, siue sit laicus, siue clericus, qui Ecclesiam fundat *Lambertin. dicta quæst.* 2. *artic.* 10. *Viuian. d. lib.* 2. *cap.* 1. *nam.* 13. etiam in Capella fundata iussu testatoris, & tunc cum dictus consensus interuenerit post eius mortem, iuspatronatus ortum duxisse dicitur à die præstiti consensus, & ideo dictum iuspatronatus non dicitur esse in hæreditate testatoris, *Lambertin. dict. q.* 2. *art.* 11. *num.* 2. *Viuian. d. lib.* 2. *capit.* 1. *nu.* 14.

25 Huiusmodi Episcopi consensus non potest facere patronum vnius Capellæ, vel Ecclesiæ ex priuilegio aliquem, qui non fundauerit, con-

struxerit, vel dotauerit Ecclesiam ipsam, vel Capellam *Abb. cons. 106. num. 4. vol. 2.* quia non potest Episcopus rei sacræ sine legitima causa hãc seruitutem iurispatronatus imponere: quod non procedit quando verus patronus cum consensu Episcopi, vult in alium iuspatronatus transferre.

26 Si Diœcesanus suum consensum præstare noluerit, potest ad eum præstandum compelli auctoritate Superioris Antistitis, videlicet, Archiepiscopi, vel Primatis, ita *Card. in d. cap. nobis, quæst. 6. Abb. cons. 59. col. 3. vers. tertio principaliter considero, p. 2. Lambertin. d. q. 2. art. 16. & 17. Vivian. d. lib. 2. cap. 1. numero 19. & 20. Azori. instit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 3. q. 10.* Vbi resoluit, quod quando requiritur consensus vnius in fauorem, & gratiam alterius, si renuerit consentire absque legitima causa, possumus Superiorem adire, vt cogat eum ad consentiendum.

27 Sic etiam maritus, qui bona immobilia sine vxoris consensu alienare non potest de iure Regni Lusitaniæ, & Castellæ, & vxor contradicat alienationi, poterit iudicem adire, qui causam contradictionis diligenter examinet, quam si iniustam iudicauerit, suo arbitrio contrahendi potestatem concedet, *Tiraq. de iure mariti glos. 8. num. 127. cum sequentibus, Menoch. de arbitror. casu 211. n. 6. cum sequentibus. Azened. l. 4. à n. 1. tit. 3. lib. 5. nouæ recopil. Gonzal. ad reg. 8. cancel. glos. 47. numero 37. Cald. Pereira de extinct. emphit. cap. 12. num. 11.*

28 Non obstat tex. *in cap. nullus, 17. de iurepatron.* dum ibi Episcopi Adonen. negligentia non Superiori Antistiti, videlicet Archiepiscopo, sed Papæ nuntiatur; quia respondetur prædictum Episcopum, quia erat exemptus, alium superiorem non recognoscere nisi Papam, & ideo ad illum pro supplenda eius negligentia fuit recursum *Lambertin. lib. 1. p. 2. art. 20. nu. 9. Stephan. Quaranta in sum. bullarij verbo Archiepiscopi auctoritas, vers. decima nona, n. 21. in fine.*

29 Episcopus antequam præstet consensum super Ecclesiæ ædificatione, de necessitate debet requirere, quod fundans assignet dotem pro ipsa Ecclesia per publicum instrumentum, & si Episcopus Ecclesiam consecret non accepta dote, de suo eam dotare teneretur, *cap. cum sicut, de consecration. Eccles. vel Altaris, Lambertin. lib. 1. p. 1. q. 5. art. 10.* In cuius dotis datione requiritur diœcesani consensus, sicut in fundatione, & constructione, qui diœcesanus qualitates dotantis exquirat, & quomodo dos sit constituenda, & an sit congrua, vel sufficiens; aliàs dotans non acquireret iuspatronatus, sed dos libere Ecclesiæ remaneret *Ioan. And. in d. cap. nobis col. 1. Lambertin. art. 11. vbi supra, & art. 13.* Resoluit quod si in datione dictæ dotis insufficientis consenserit Diœcesanus, acquiritur dotanti iuspatronatus, sed ab eo poterit peti supplementum, *& art. 14.* tenet quod qui dat pretium pro emenda dote de consensu diœcesani fit patronus.

30 Ordinarij nomine in hac materia venit quilibet Prælatus etiam inferior, dummodo habeat Episcopalem potestatem *Vivian. p. 1. lib. 2. cap. 1. num. 17.* vnde in vna *Imolen. iurispatron. 18. Nouembris 1578.* coram *D. Cantuccio*, quæ est *in 2. p. diuers. decis. 85.*

31 Fuit resolutum Abbatem habentem potestatem dandi licentiam ædificandi Ecclesias intra suam Parochiam, in quam consequentiam habere etiam facultatem præstandi auctoritatem, & consensum creationi, & acquisitioni iurispatronatus, & sic potestas dandi licentiam construendi Ecclesiam trahit secum, tanquam quid consequutiuum, potestatem consentiendi acquisitioni iurispatron. & dicta potestas dandi licentiam ædificandi Ecclesiam, videtur concedi ad finem, vt ædificans acquirat iuspatron. &c. fuit firmatum *23. Martij 1579. vt in decis. 93. ead. p. 2.*

32 Capitulum Sede vacante potest etiam dare licentiam Ecclesiam ædificandi, vt acquiratur iuspatronatus *Lambertin. vbi supra artic. 9. Pauin. de potestate Capituli Sede vacante p. 5. q. 2. num. 5. Nicol. Garcia d. cap. 9. num. 79. Vivian. d. p. 1. lib. 2. cap. 1. num. 12.*

33 Vicarius Generalis Episcopi speciali mandato, non habet auctoritatem ad reseruationem iurispatronatus, dixi *Alleg. 54. num. 74.*

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus de vno in alium quatuor principaliter modis transfertur.*

2 *Iuspatronatus successione transfertur, quando cum vera vniuersitate venit, ideſt, cum hæreditate in qua quis succedit.*

3 *Iuspatronatus cum vera vniuersitate ad hæredes transmittitur siue sint sui, siue extranei, siue succedant ex testamento, siue ab intestato.*

4 *Hæreditati paternæ non potest filius renuntiare, & retinere iuspatronatus.*

5 *Possessor bonorum succedit in iurepatronatus, cum sit vt hæres.*

6 *Curator hæreditatis iacentis potest præsentare ad beneficium iurispatronatus dictæ hæreditatis.*

7 *Iuspatronatus hæreditate vendita alicui villæ, vel castro annexum in emptorem transit.*

8 *Contrarium verum est, quando iuspatronatus esset de per se principale, & distinctum.*

9 *Iuspatronatus in fideicommissarium, cui restituta est hereditas, non transit, sed remanet penes hæredem.*

10 *Iuspatronatus vbi cum vniuersitate, siue cum hæreditate transfertur, non requirit Episcopi consensum, secus vero si de per se transferatur.*

11 *Iurispatronatus translatio in Ecclesiam, seu locum religiosum valet sine Episcopi consensu.*

12 *Iurispatronatus translatio in laicum sine Episcopi consensu fieri non potest.*

13 *Consensus Episcopi in translatione iurispatronatus requiritur, vt aduertat an interueniat labes simoniaca.*

14 *Capituli consensus in translatione iurispatronatus non requiritur copulatiue cum consensu Episcopi.*

15 *Consensus Episcopi in translatione iurispatronatus debet esse expressus, nisi scienter admissa ab Ordinario fuisset.*

16 *Donatio iurispatronatus sine Episcopi consensu legitima præscriptione præsumitur.*

17 *Consensus in translatione iurispatronatus debet esse Episcopi illius diœcesis, in qua sita est Ecclesia.*

18 *Consensus Episcopi in translatione iurispatronatus ex postfacto potest adhiberi.*

19 *Consensus vbi requiritur in aliquo actu quandocunque præstetur, actus semper est validus.*

20 *Iuspatronatus per donationem deuno in alium transit.*

21 *Iuspatronatus in donatione omnium bonorum, iurium, & actionum venit.*

22 *Iuspatronatus in donatione generali facta à Rege non venit, nisi de eo specifica fiat mentio.*

23 *Iurispatronatus donatio si fiat de laico in laicum, necessario intervenire debet Episcopi consensus.*

24 *Capitulum Sede vacante non potest confirmare donationem iurispatronatus.*

25 *Vicarius Episcopi, quamuis iurispatronatus donationi auctoritatem interponere non possit, hæc tamen auctoritas præstat titulum ad præscribendum.*

26 *Episcopi consensus non requiritur in donatione iurispatronatus facta religiosis per patronum etiam laicum.*

27 *Consensus Episcopi requiritur, si donatio fiat ab Ecclesia alteri Ecclesiæ.*

28 *Consensus Episcopi necessarius non est in donatione, qua vnus patronus alteri patrono socio ius suum remittit, vel renuntiat.*

29 *Donatio licet sine consensu Episcopi possit fieri compatrono, non tamen filio compatroni sine illius consensu.*

30 *Compatronus non reputatur filius in vita patris, qui est patronus.*

31 *Iuspatronatus per permutationem de vno in alium transferri potest, quod si fiat in laicum, Episcopi consensus requiritur, secus vero si in Ecclesiam, aut clericum nomine Ecclesiæ.*

32 *Consensus Episcopi in permutatione, vel donatione iurispatronatus post interitum permutantis, vel donantis concedi potest.*

33 *Iuspatronatus de vno in alium per venditionem veræ vniuersitatis, cui inseparabiliter adhæret, transferri potest.*
Iuspatronatus sub bonorum generalitate vendi, seu alienari potest.

34 *Iuspatronatus de per se vendi non potest, tunc enim patronus vendens suo iure privatur, & Ecclesia remanet libera.*

35 *Simonia committitur quando venditur de per se iuspatronatus.*

36 *Venditio villæ, & iurispatronatus licet non valeat, quoad iuspatronatus, valebit tamen quoad villam.*

37 *Iuspatronatus sicut principaliter vendi non potest, ita nec actio ad ipsum.*

38 *Iuspatronatus annexum villæ, vel Castro transit cum ipsa villa, vel Castro dato in dotem.*

39 *Sequestrata villa, vel Castro, cui est annexum iuspatronatus, si durante sequestro vacaverit beneficium, sequester ad illud eligere, vel præsentare potest.*

40 *Vsufructuarius omnium bonorum hæreditariorum potest præsentare in iurepatronatu ipsis bonis annexo.*

41 *Iuspatronatus transfertur cum vniuersitate, vel villa, cui est annexum, data in feudum, vel emphyteusim.*

42 *Præscripta vniuersitate præscribitur & iuspatronatus illi adhærens.*

43 *Iurispatronatus vno fructu præscripto, putà præsentationis, vtilitatis, aut alterius honoris, non intelliguntur præscripti alij fructus, quorum vsus non est præscriptibilis.*

44 *Iuspatronatus vt præscribatur, quod tempus requiratur, ostenditur.*

45 *Bonis omnibus confiscatis an iuspatronatus illis annexum publicatum censeatur? remissive.*

EPISCOPI SINE consensu an iuspatronatus in aliquem possit transferri?

ALLEGATIO LXXI.

1 TRansfertur iuspatronatus de vno in alium principaliter quatuor modis. Primo successione *cap. considerandum, 16. quæst. 7.* Secundo donatione, *cap. ex insinuatione de iure patronatus.* Tertio permutatione *cap. nemini, 16. q. 7.* Quarto venditione cum vniuersitate bonorum, in qua sit iuspatronatus *cap. cum seculum, &* ibi *glos. verbo emptorum, de iurepatronatus.*

2 Primo modo transfertur iuspatronatus successione, quando scilicet cum vera vniuersitate venit, ideſt, hæreditate, in qua quis succedit, tunc enim transfertur accessoriè *Cardin. Mantic. Rotæ decis. 140. numero 2. Cardin. Tusch. practicar. conclud. lit. I. concl. 612. in fine.*

3 Et sic transmittitur ad hæredes siue sint sui, siue extranei, siue succedant ex testamento, siue ab intestato, *Clem. plures, de iurepatron. Bonacos. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 5. num. 36. pagina 170. Spin. in speculo testam. glos. 4. princip. num. 46. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 4. collect. 1025. Cald. Pereira de empt. capit. 12. num. 16. Vgolin. de potest. Episcopi capit. 51. in princip. numer. 6. vers. tertio, Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. par. 2. cap. 6. num. 25. vers. secundo, Marant. in repetit. l. is potest, num. 33. ff. de acquirenda hæredit.*

4 Vbi etiam resoluit, quod non potest filius renunciare hæreditati paternæ, & retinere iuspatronatus Ecclesiæ, imo renunciando hæreditati, perdit illud, quia transit cum vniuersitate bonorum.

5 Sic etiam bonorum possessor succedit in iurepatronatus, cum sit vt hæres, §. *quos autem, instit. de bonorum possessione, Lambertin. de iurepatronatus, li. 1. p. 2. q. 2. ar. 24.*

6 Hinc etiam curator hæreditatis iacentis potest præsentare ad beneficium iurispatronatus dictæ hæreditatis. *Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. par. 1. decis. 11.*

7 An autem iuspatronatus hæreditate vendita in emptorem transeat? quæstio est dubia, in qua cõmunis sententia tenet transire ex *dict. cap. ex litteris, & cap. cum seculum,* quia hæreditas est quid vniuersum, *l. bonorum, 2. ff. de verborum significat. l. hæreditas, ff. de petitione hæreditatis,* ita *Molin. de primogen. lib. 1. c. 24. num. 25. Couar. lib. 2. variar. cap. 18. numero 8. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori eccles. resol 162. nu. 2.* vbi dicit ita tenuisse *Rotam, Gratia. Crass. Marc. Anton. Genuens. Mozzi. Paul. de Citadinis, Lambertin. &* alij, quos refert *Nicol. Garc. de benefic. par. 5. cap. 9. num. 11.*

8 Verum contraria sententia verior est ex eo, quod licet iuspatronatus transeat cum vniuersitate bonorum, cui adhæret, etiam sine speciali expressione, non tamen transit cum vniuersitate, in qua rerum particularium, seu singularium est necessaria specifica traditio sicut est quando venditur hæreditas, *l. qui tibi, C. de hæredit. vel actio vendit.* quare hanc sententiam sequuntur *Emman. Cost. in cap. si pater, verbo Trebellianica n. 7. de testamen.*

lib. 6. Spin. dict. glos. 4. numero 116. Cad. Pereira de nominat. emphyteusis quæst. 21. n. 53. Soar. de relig. lib. 4. de simonia, cap. 28. nu. 12. & 17. plures per *Cened. ad Decretal. collect. 5. nu. 2.* sequitur *Garc. dict. cap. 9. à numero 13.* vbi *numer. 16.* intelligit cum alijs supra citatis quando iuspatronatus esset de per se principale, & distinctum, seu personale: nam si in hæreditate, seu bonis hæreditatis esset villa, seu castrum, cui iuspatronatus adhæreret, & annexum esset, tunc ratione villæ, vel castri in consequentiam transiret in emptorem hæreditatis ex *dict. cap. ex litteris, & cap. cum seculum.*

9 In fideicommissarium, cui restituta est hæreditas, non transit iuspatronatus, sed remanet penes hæredem, per *l. quia perinde, & l. quamuis, ff. ad Trebell.* ita tenent *Roch. de iurepatron. verbo ipse, vel is, à quo, quæst. 9. Molin. dict. lib. 1. cap. 24. à num. 5.* alter *Molin. de iustit. tract. 2. disput 188. ad finem, Camil. Borrel. in summa omnium decisionum tit. 32. num. 63. Lusitanus noster Benedict. Aegid. ad l. 1. Cod. de sacrosanctis Ecclesijs p. 5. §. 2. n. 18. Peregrin. de fideicommissis, art. 6. n. 37. Cened. d. collect. 5. num. Nicol. Garcia dict. cap. 9. num. 17.* vbi *n. 18.* intelligit si iuspatronatus sit personale, & non annexum bonis.

10 Quæ supradicta ad propositum nostrum accommodans sic intellige, vbi iuspatronatus cum vniuersitate, siue hæreditate transfertur in hæredem, vel quia succedit, vel quia emit hæreditatem, in qua erat villa, seu castrum, cui iuspatronatus annexum existebat, tunc consensus Episcopi non requiritur *dict. cap. ex litteris, cap. cum seculum*, & ibi *Abb. de iurepatronatus, Viuia. in praxi iurispatronatus par. 1. lib. 4. cap. 1. num. 2.*

11 In alijs vero casibus, in quibus iuspatronatus transfertur de per se, vel inter viuos ex contractu, aut donatione, distinguendum est inter trãslationem, quæ fit in Ecclesiam, vel locum religiosum; & illam, quæ fit in laicum, itaut ex contractu in Ecclesiam, vel locum religiosum valeat iurispatronatus translatio sine Episcopi consensu *cap. illud, de iurepatronatus, cap. vnic. eodem tit. lib. sexto, Viu. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. titul. 4. num. 9. pag. 167. Steph. Gratian. disceptat. forens. cap. 177. numero 3. Soar. dict. lib. 4. de simonia capit. 28. num. 5.*

12 Si autem fiat translatio in laicum, non valet sine Episcopi consensu, *dict. cap. vnic. in princip.* à contrario sensu, *Mantic. decis. 86. num. 5. Farinac. par. 1. tom. 2. decis. 686. num. 3. Vivian. dict. part. 1. lib. 1. cap. 1. num. 24.* Idem est si ex vltima voluntate iuspatronatus transferatur ex titulo particulari, putà ex legato, quia si legetur Ecclesiæ, non requiritur consensus, qui tamen accedere debet si fiat laico, vel clerico recipienti nomine proprio, *Abb. in dict. cap. cum seculum, numer. 6. & in dict. cap. illud. num. 4. de iurepatronat. Vivian. dict. par. 1. lib. 4. cap. 1. num. 5.*

13 Ratio autem quare consensus prædictus requiratur in tali translatione est, vt aduertat Ordinarius an interuenerit labes simoniaca, *Abb. in dict. cap. illud, num. 6.* Vel quia sicut in fundatione reseruatur iuspatronatus cum dicto consensu ex gratia, & sic fit capax laicus iurispatronatus, ita in translatione per dictum consensum inducitur dicta capacitas in eum, in quem fit translatio, *Vivian. dict. par. 1. lib. 4. cap. num. 6. & numero 7.*

14 Resoluit non requiri consensum Capituli copulatiue, cum consensu Episcopi, *& num. 10.*

15 Quod talis consensus semper debet esse expressus, nisi scienter admissus ab Ordinario fuisset, *& num. 12.*

16 Quod talis donatio si sit facta sine Episcopi consensu, legitima præscriptione præsumitur per *cap. cura, de iurepatronatus, & num. 15.*

17 Quod huiusmodi consensus debet esse Episcopi illius diœcesis, in qua sita est Ecclesia, *& nu. 18.* per tex. *in d. cap. cura, de iurepatron.*

18 Quod consensus Episcopi ex postfacto potest adhiberi, quod etiam tenent *Campan. in diuers. iuris Canon. rubr. 11. cap. 13 num. 361. Flamin. de resignat. libro 8. quæst. 10. numero 7. & 8. Menoch. de præsumpt. lib. 6. quæst. 34. numero 14. cum sequentibus.*

19 Nam vbi consensus requiritur in aliquo actu sufficit, quod quandocunque præstetur cum siue præcedat, siue sequatur, actus semper sit validus, *Anton. Gomes. l. 53. Tauri num. 6. Tiraq. de iure mar. glos. 6. à num. 1. Flamin. dicto. lib. 8. quæst. 8. num. 105. Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap. 11. numero 7.*

20 Secundo modo transit iuspatronatus de vno in alium per donationem, *glos. in cap. piæ mentis, 16. quæstio. 7. & est tex. in capit. ex insinuatione,* vbi *glos. verbo liberaliter, & in cap. nullus, de iurepatronatus, Tiraquel. in l. si vnquam, verbo donatione largitus, num. 353. Vgolin. d. cap. 51. in princip. num. 6. vers. quarto, Franc. Leo d. cap. 6. num. 25. vers. tertio, Lambertin. lib. 1. part. 2. q. 4. artic. 1. Cardin. Seraphin. decis. 725.*

21 Vbi resoluit, quod in donatione omnium bonorum, iurium, & actionum venit iuspatronatus, quod etiam tenet *Aloys. Ricc.* contra *Lambertin.* & alios *in dicta praxi rerum fori Ecclesiastici resolut. 147. per totam, & resolut. 162. numero tertio.*

22 In donatione generali facta à Rege non venit iuspatronatus, nisi de eo specifica fiat mentio, *Cabed. Lusit. decis. 27. num. 10. par. 2. & de patronatib. Regiæ Coronæ cap. 3 num. 3. Bened. Aegid. in repet. l. 1. C. de sacros. Eccles. par. 5. §. 2. numero 18. vers. 3.*

23 In hac iurispatronatus donatione si fiat de laico in laicum, necessariò interuenire debet Episcopi consensus *Mantic. decis. 86. num. 5.* aliàs sine dicto consensu non valet, *Seraphin. decis. 884. num. 1. Borrell. dict. tit. 32. num. 3.*

24 Quam quidem Capitulum Sede vacante confirmare non potest ex resolutis per *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 303. numero 10. cum seqq.*

25 Vicarius Episcopi quamuis iurispatronatus donationi auctoritatem interponere non possit, vt dixi *Alleg. 54. num. 75.* si tamen de facto interposuerit, præstabit titulum ad præscribendum, *Seraphin. decis. 884. num. 2.*

26 Si vero donatio fiat Religiosis per patronum etiam laicum, huiusmodi consensus non requiritur *d. cap. illud, 8. de iure patronatus, d. ca. vnic. eodem tit. in 6. Viui. tom. 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 4. num. 9. pag. 167. Azor. institut. moral. par 2. lib. 6. cap. 20. quæst. 5. Stephan. Gratian. d. cap. 177. num. 3.*

27 Si autem fiat ab Ecclesia alteri Ecclesiæ requiritur dictus consensus, quia sine illo Ecclesia alienare non potest, *c. sine exceptione, 12. q. 2.* Quod solũ procedere si donatio fiat laico dicunt decisũ *Seraph. decis. 1312. Vivian. d. par. 1. lib. 4. cap. 1. num. 14.*

28 In donatione tamen, qua vnus patronus alteri patrono socio ius suum remittit, vel renuntiat, non est necessarius Episcopi consensus, *Cald. Pereira de resol. emphyt. cap. 8. num. 3. Caputaquen. decis. 284. part. 1. & decis. 131. num. 4. par 2. Campan. in diuersorio iuris Canon. rubr. 11. capit. 13. numero 368. praxis nouæ Episcop. par. 2. cap. 5. num. 9. vers. descendentes, Verall. decis. 311. numero 1. part. 2. Farinac. part. 1. tom. 2. decis. 707. numer. 4. Viuian. dict. part. 1. lib. quarto cap. 1. numero 13.* Vbi dicit tutius esse in hoc casu consensū adhibere, *Azor. dicta par. 2. cap. 20. quæst. 6. praxis episcop. par. 1. verbo iuspatronatus, §. 2. vers. secundum dubium.*

29 Vbi dicit, quod licet possit fieri donatio cōpatrono sine consensu Episcopi, non tamen filio cōpatroni sine illius consensu, optime *Cald. Pereira d. cap. 8. num. 3. & de potest. te eligendi cap. 1. nu. 24.*

30 Quia filius in vita parentis, qui est patronus non reputatur compatronus. Quinimo & posse compatronos inter se conuentiones, permutationes, donationes, & cessiones facere absque Episcopi consensu probat tex *in Clem. 2. de iurepatron. & ibi glos. verbo libere, Peregr. cons. 87. n. 6. vol. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 45. §. 1. n. 58.* Cuius glossæ auctoritate posse hæredes sua auctoritate, absque Superioris consensu facere concordiam de alternis vicibus præsentando Rectorem resoluūt *Tiraq. de iure prim. quæstio. 17. opin. 6. num. 9. Azued. l. 9. nume. 2. tit. 6. lib. 1. nouæ recop. Cened. ad Sextum collect. 7. num. 2.*

31 Tertio modo iuspatronatus de vno in alium per permutationem transit, quod si in laicū transferatur Episcopi consensus requiritur: secus vero si in Ecclesiam, aut clericum nomine ecclesiæ, *Azor. dicto cap. 20. quæst. 7 Roch. de iurepatronat in verbo ipse, vel is à quo, quæst. 6. num. 28. Viuian. dict. par. 1. lib. 4. cap 3.* Ita etiam in cessione idem resoluit *Brunor. a Sole in locis commun. verbo ius, numero 15.*

32 Qui quidem consensus in hac permutatione, vel donatione ab Episcopo præstandus, potest post interitum permutantis, vel donantis concedi, & eo tempore impertitus, est adeo validus, quod præsentatus postea à donatario præferatur præsentato à donantis hærede, *Gail. in repet. cap. fin. colum. 39. de elect. in. 6. Put. decis. 16. nu. 2. lib. 2. Campan. d. cap. 13. num. 372.*

33 Quarto modo transfertur iuspatronatus de vno in alium per venditionem veræ vniuersitatis, in qua sit iuspatronatus, vel cui inseparabiliter adhæreat, *cap. ex litteris, de iurepatronatus, Spin. dicta glos. 4. num. 111. Soar. dict. lib. 4. de simonia, cap. 28. num. 12. cum sequentibus, & à num. 18. Surd. de alimen. tit. 9. quæst. 12. nu. 27. & 28. Viuian. dict. par. 1. lib. 4. cap. 5. Menoch. de præsumption. lib. 3. quæst. 90. numer. 25. Cou. lib. 1 variar. cap. 13. numer. 3. & 4. Gregor. l. 68. verbo tal villa, tit. 18. part. 3. Cened. ad decretal. collect. 5. Menoch. consil. 90. numer. 118. & 125. Molin. de iustit. tract. 2. disput. 620. numer. 6. Rota in vna Tolet. iurispræsentandi secunda Iunij 1612. coram Reuer. P. D. Manzanedo apud Farinac. part. 2. tom. 1. decis. 399. Nicol. Garci. dict. cap. 9. numero 19.*

34 Nam iuspatronatus vendi, seu alienari potest sub bonorum generalitate. *Cald. Pereira de renouat. emphyteusis, quæst. 21. num. 53. Soar. dict. cap. 28. nu. 12. & 17. Ceuall. communium contra communes tom. 4. quæst. 897. à num. 559.* De per se tamen vendi non potest: nam tunc suo iure priuatur, & Ecclesia remanet libera, *cap. quia clerici*, & ibi, *glos. & Abb. numero 6. de iurepat.* Et excommunicari debent si personæ singulares vendiderint, si vero Vniuersitates sint interdicto subijci *Concil. Trid. sess. 25. de reformat. cap. 9. vers. hoc edictum, Vgolm. d. cap. 15. §. 1. num. 3.* Et vlterius in tali venditione, simonia committitur, *cap. de iure, de iurepatronatus, Azori. dict. capit. 20. quæst. 8. Soar. dict. lib. 4. de simonia capit. 28. num. 17. cum sequentibus, Viuian. dicto cap. 5. numero 5. Rebuf. in commentar. ad l. coniunctionem, 29. ff. de verborum significat. versic. item si vendatur, pagina 169. in princip.*

36 Vbi etiam resoluit, quod si vendatur villa & iuspatronatus, licet non valeat venditio quoad iuspatronatus, valebit tamen quoad villam, cum vtrumque æque principaliter vendatur, & vno deficiente alterum non extinguatur, de quo etiam *Roch. verbo ipse, vel is à quo, num. 52. Viuian. d. par. 1. l. b. 4. cap. 5. numer. 12.*

37 Et iuspatronatus sicut principaliter vendi non potest, ita nec actio ad ipsum, *Aloys. Riec. d. praxi resolut. 193.*

38 Primo amplia resolutionem prædicti quarti modi procedere in translatione villæ, vel castri dati in dotem, cum quo transit iuspatronatus illi annexum, vt *per Palar. in repet. cap. §. 43. in princip. Bicc. de decima tutorum. cap. 23. numero 19. & tract. de non meliorandis filiabus, cap. 26. numero 1. Tiraquel. post leges connubiales, glos. 9. numero 7. Molin. dict. libro 1. cap. 24. numero 3. Menoch. consil. 66. numero 27. Doct. Barb. in l. diuortio, §. si vir, numero 55. cum sequentib. ff. soluto matrimon. Perez l. 1. tit. 6. lib. 1. Ordinam. pag. 144. Nicol. Garci. de benefic. par. 5. capit. 9. à numero 149.* remissiue *Azened. l. 9. numero 4. tit. 6. lib. 1. nouæ recopilat. & l. 7. numero 2. tit. 3. lib. 6. Mantica Rotæ decis. 140. numero 13 Viuian. d. part. 1. libro 4. cap. 7. num. 6.*

39 Secundo amplia in sequestratione villæ, vel castri, cui est annexum iuspatronatus, quia cum illo transit iuspatronatus, & si durante sequestro vacauerit beneficium, cuius electio, vel præsentatio ad sequestratam villam pertinebat, sequester ad illud beneficium vacans eligere, vel præsentare potest, ita *Doct. in cap. examinata*, vbi *Innocen. numero 1. & Felin. numero 10. de iudic.* idem *Felin. in cap. cum Bertoldus, numero 30. de re iudic. Gigas de pension. quæst. 72. numero 3. Roch. dict. verbo ipse, vel is, num. 71. Corras. lib. 3. miscelan. cap. 2. num. 16. & in paraphrasi Sacerdotum par. 2. cap. 6. à numero 2. Rebuff. in tract. nominat. quæst. 14. numero 76. Gutier. de tutelis par. 3. cap. 7. numero 18. Doctor Sahagun in cap. fin. de sequestrat. possessionis à numero 56. Azor. dict. par. 2. lib. 6. cap. 25. quæst. 17. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 4. numero 245.* citati per *Ceuall.* quamuis ipse contrariam opinionem veram, & receptam dicat, *communium contra commun. quæst. 740. à numero 3. cum sequentibus, Cened. dict. collect. 5. numero 10. & practicar. ac canonic. quæst. lib. 1. quæst. 10. per totam*, vbi *numero vlt.* Resolvit tunc demum sequestrem habere ius præsentandi, quando est sequestratum, vel appehensum ius, aut dominium alicuius, cui est annexum iuspatronatus, tunc enim cum nullus reperiatur dominus directus rei apprehensæ, sed litigantes ab illius possessione expellantur, sic vt consulatur Ecclesiæ vacanti, merito sequester præsentare potest. Secus

eius vero quando nec dominium, nec proprietas rei, sed fructus illius, vt pignori obligati, sequestrantur, eo enim casu cum remaneat verus dominus, non præsentabit sequester, nec pignorator, quo casu procedit *tex. in cap. cum Bertoldus, de senten. & re iudic.*

40 Tertio amplia in vsufructuario omnium bonorum hæreditariorum, quia cum in hæreditate sit iuspatronatus, debet ipse præsentare, *Menoch. cons. 66. num. 26. Cened. d. collect. 5. numero 5. Lambertin. lib. 1. par. 2. quæst. 9. artic. 3. Vivian. par. 1. lib. 4. cap. 7. numero 6. Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p. 1. decis. 23. Borrell. d. tit. 33. numero 239.*

41 Quarto amplia in conductione, feudo, vel emphyteusi alicuius Vniuersitatis, vel villæ, cui est annexum iuspatronatus, quia accessorie cum vniuersitate data in feudum vel emphyteusim transfertur iuspatronatus, *Ioseph. Ludouic. tom. 3. communium opin. tit. de iurepatron. concl. vni. vers. acquiritur etiam, pag. mihi 534. col. 2. Cened. d. collect. 5. numero 10. Vivian. d. par. 1. lib. 4. cap. 6.* vbi tamen *numero 4.* cum *Abb. in cap. querelam, numero 19. de electio.* Resoluit, quod si Parochiani debent præsentare Parochum, eum non debent præsentare conductores domorum in Parochia existentium, sed domini locatores, qui habent iuspatronatus ex præsumpta fundatione, constructione, seu dotatione, nisi consuetudo sit in contrarium.

42 Quinto amplia in præscriptione vniuersitatis bonorum, cui annexum est iuspatronatus, quia præscripta vniuersitate, præscribitur & iuspatronatus illi adhærens, *Felin. in cap. causam, num. 8. de præscription. Roch. dicto verbo ipse, vel is, à quo, quæst. 36. numero 81. cum sequentibus.*

43 Præscripto tamen vno fructu iurispatronatus, putà præsentationis, vel alterius honoris, vtilitatis, vel oneris, non intelliguntur præscripti alij fructus, quibus vsus non est præscribens, *Lambertin. lib. 1. par. 2. quæst. 11. artic. 4. Vivian. d. par. 1. lib. 4. ca. 8. numero 3.* vbi *numero 4.*

44 Quod ad hoc, vt præscribatur iuspatron. requiritur tempus quadraginta annorum ex actu continuato, & quod præscribens sit in bona fide, cum scientia, & patientia domini, contra quem præscribitur. In iurepatronatus regio non procedit, quia hoc præscribi non potest, *Cabed. Lusit. decis. 65. numero 3. par. 2. & de patron. Regiæ Coronæ, cap. 7. numero 5.* Hodie autem seruari debet decretum *Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 9.* Vbi iuspatronatus debet ostendi ex fundatione, seu dotatione, siue ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, aliasuè secundum iuris dispositionem, vt Alleg. seq. ostendam.

45 Sexto amplia in publicatione omnium bonorum, seu vniuersæ hæreditatis patroni delinquentis facta, etiam per iudicem secularem, nam publicando bona, quibus iuspatronatus est annexum, dicitur quoque indirecte, & accessorie iuspatronatus publicari, & in Fiscum transire, qui Fiscus aduenientе vacatione vice patroni banniti, cuius fuerunt in Fiscum incorporata omnia bona, præsentat Rectorem ad vacantia beneficia: sed quia resolutio hæc aliquas patitur declarationes, quas in præsenti tractare non est meum, poterit lector pro pleniori illius explicatione consulere *Clar. §. fin. q. 78. numero 8. Roch. d. verbo ipse, vel is, quæst. 29. numero 69. Emman. Soar. recept. sent. verbo Patronatus ius Molina d. cap. 24. à numero 26. Viui. tom. 2. commun. opinion. lib. 9. tit. 31. numero 2. Perez d. l. 1. glos. si el que fuere, quæst. 8. Costa d. verbo trebellianicæ, numero 7. Spino. d. glos. 4. numero 115. Decian. tract. crimin. lib. 5. cap. 44. numero 24. Surd. de alimentis, tit. 9. quæst. 22. numero 28. D. Sahag. in cap. quanto, de iudic. à numero 27. Azori. institut. moral. par. 1. lib. 8. cap. 12. quæst. 9. Farin. in praxi crimin. par. 1. quæst. 25. numero 151. & de hæresi. quæst. 190. §. 1 numero 24. Nicol. Garcia dict. cap. 9. à numero 25. Viuian. in praxi iurispatron. par. 3. lib. 15. capit. 2. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. capit. 19. per totum, Francisc. Leo in thesauro fori Ecclesiastici par. 2. capit. 6. num. 36.*

46 In casibus supradictis vbi iuspatronatus cum vniuersitate, villa, vel castro ad alium transfertur, non requiritur Episcopi consensus per tex. *in cap. ex litteris, & in capit. cum seculum,* vbi *Abb. de iurepatronat.*

SVMMARIVM.

1 *Institutio proprie, per quam præsentatus à patrono instituitur, dicitur translatio iuris non libera à superiore facta, ex qua plenum ius datur instituto.*

2 *Requisita ad institutionem obtinendam sunt beneficij vacatio, existentia iurispatronatus, habilitas præsentati & præsentatio facta in tempore.*

3 *Præsentatio in beneficio iurispatronatus fit per patronos, quando Ecclesia vacat.*

4 *Reges Lusitaniæ consueuerunt & solent promittere commendas vacaturas, vel præsentare aliquem in Ecclesia sui patronatus in genere.*

5 *Patronus in habitu habet ius præsentandi, illud tamen non habet in actu, nisi à tempore vacationis.*

6 *Promissio facta per patronum de beneficio vacaturo, per mortem beneficiarij non conualescit.*

7 *Vacatio beneficij proprie, & vere per mortem Rectoris fit.*

8 *Mors omnia soluit.*

9 *Vacat per renunciationem beneficium, per quam amittitur omne ius in eo competens.*

10 *Permutatio facta de beneficio iurispatronatus sine patroni consensu venit annullanda.*

11 *Consensus patroni requisitus in renuntiatione beneficij iurispatronatus potest præstari ante & post prouisionem.*

12 *Beneficium vacat ob delictum Rectoris priuationem, seu depositionem inducens.*

13 *Beneficium primum vacat ipso iure per adeptionem secundi incompatibilis cum eo, stant patroni possint præsentare.*

14 *Beneficium primum quando vacet per assecutionem secundi, remissiue.*

15 *Patroni semper possunt præsentare ad beneficium sui iurispatronatus quomodocunque vacet.*

16 *Vacationis tempore ille habet Ecclesia custodiam, qui habet ius instituendi.*

17 *Custodia Ecclesiæ tempore vacationis spectat ad patronos Ecclesiasticos.*

18 *Custodia Ecclesiæ pertinet ad Episcopum quando patroni sunt laici.*

19 *Custodia Ecclesia parochialis cuiuscunque iurispa-*

tronatus in vacatione ipsius hodie per Concil. Trid. commendatur vicario ab Episcopo constituendo, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur.

20 Iurispatronatus titulus ex fundatione, vel dotatione debet esse, qui ex authentico documento, & alijs à iure requisitis ostendatur.

21 Probationes in iurepatronatus quare tam exactæ requirantur, ostenditur.

22 Authenticum documentum est publica scriptura, cui creditur sine aliquo adminiculo & iure, aut consuetudine speciali.

23 Scriptura publica dicitur, quæ conficitur per actuarium, seu iudicem, cum duorum, vel trium testium subscriptione, aut præsentia.

24 Scriptura authentica ad probandum iuspatronatus requisita censetur bulla Episcopi, seu consensus in scripto datus ad fundandum, construendum, seu dotandum.

25 Probatio iurispatronatus per authenticas scripturas est facienda, itaut per testes non sufficiat.

26 Testium attestationes in actis redactæ censentur authenticæ scripturæ, ita quod per illas intelligatur satisfactum dispositioni Concilij sess. 25. de refor. cap. 9.

27 Scriptura vt dicatur authentica, debet continere omnia requisita à iure necessaria tam in confectione, quam in extractione.

28 Iuspatronatus probatur ex fundatione vel dotatione per antiquissimum temporis cursum.

29 Iuspatronatus ex fundatione probatum præsumitur, probata immemoriali, licet hoc non appareat.

30 Præsentationes multiplicatæ probant iuspatronatus, dato etiam quod essent interpollatæ, & non successiuæ.

31 Præsentationes multiplicatæ dicuntur ad minus duæ.

32 Pluralis locutio duorum numero est contenta.

33 Dictio, multum, verificari potest in duobus secundum subiectam materiam.

34 Constitutio iuris communis restrictiua, seu correctoria ita est interpretanda vt minus lædat ius commune, quam fieri possit.

35 Antiquum in materia probationis illud dicitur, quod excedit tempus centum annorum.

36 Tempus immemoriale probari potest memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore testis deponat secundum auditum & famam.

37 Testes ad probandum tempus immemoriale debent esse saltem ætatis 54. annorum.

38 Probatio temporis immemorialis quando fit per scripturas & instrumenta centum requiruntur anni, si vero per testes sufficiunt sexaginta.

39 Immemorialis per testes non dicitur sufficienter articulata, si testes non dicant, quod non audierunt, nec viderunt contrarium.

40 Iuspatronatus plene probatur ex pluribus enuntiatiuis antiquorum instrumentorum à centum annis, & circa, etiamsi enuntiatiuè haberent originem ab eisdem patronis, & personis suspectis.

41 Verba enuntiatiua in antiquis plene probant.

42 Iuspatronatus etiam secundum iuris dispositionem probari potest.

43 Iuspatronatus per famam concurrente longissima præsentandi possessione probari potest.

44 Fama sola non sufficit ad probandum iuspatronatus, sed debent concurrere aliæ coniecturæ in antiquis.

45 Iuspatronatus in dubio præsumitur ex fundatione, dotatione, vel constructione.

46 Iuspatronatus non probatur ex certo subsidio alicui tanquam patrono præstito.

47 Litteræ institutionales Antistitum probant iuspatronatus.

48 Libri visitationum non sufficiunt ad probandum iuspatronatus.

49 Sententia Episcopi, qua iudicauit ad præsentationem alicuius patroni beneficium pertinere, non probatur iuspatronatus, nisi antiqua sit.

50 Litteræ maiusculæ inscriptæ in lapide posito in publico ab immemoriali tempore citra plene probant iuspatronatus.

51 Scripturæ incisæ in lapidea columna plenam fidem faciunt.

52 Lapides, seu columnæ, quibus litteræ incisæ sunt, probant confinia.

53 Chronicis, quibus à maioribus nostris fides communiter adhibita est, credere debemus.

54 Probatio, quæ requiratur in iurepatronatus, quod ex vsurpatione præsumitur, ostenditur.

55 Præsentationes continuatæ, quæ omnes effectum sortitæ sint, de substantia requiruntur in probatione iurispatronatus, quod ex vsurpatione præsumitur.

56 Præsentationes effectum sortiri dicuntur, si sint confirmatæ.

57 Possessio quinquagenaria, quæ per scripturas authenticas requiritur in probatione iurispatronatus ex vsurpatione, non potest fieri per testes.

58 Forma dat esse rei, & ad vnguem est seruanda.

59 Anni quinquaginta possessionis, quæ per scripturas authenticas requiritur in probatione iurispatronatus ex vsurpatione, debent sumere initium ab illo die, quo apparet factam fuisse primam præsentationem, vsque ad diem litis postremò motæ.

60 Scripturæ authenticæ non solum exiguntur in probandis præsentationibus continuatis, verum etiam in probatione effectuationis.

61 Iuspatronatus ex vsurpatione præsumitur in potente.

62 Iuspatronatus in Vniuersitatibus, etiam paruis ex vsurpatione acquisitum præsumitur.

63 Iurispatronatus vsurpatio non præsumitur, nisi constet de dolosa occupatione, cuius contrarium in persona potenti, magnate, vel vniuersitate censuit Sacra Congregatio, & Rota Romana.

64 Iuspatronatus ex vsurpatione acquisitum non præsumitur, si non totius vniuersitatis, sed illius partis esse prætendatur.

65 Personæ potentes, in quibus vsurpatio iurispatronatus præsumitur sunt Imperator, Reges, Infantes, Barones, alyque magnates, prout in quolibet de familia Romana Vrsinorum, vel Columnæ.

66 Iuspatronatus priuatorum non admittit præsumptionem vsurpationis.

67 Iuspatronatus dicitur priuatorum, quando patroni non sunt domini temporales loci, vbi fundatum est.

68 Probatio, quam exigit Concil. Trident. in iurepatronatu ex vsurpatione acquisito, non requiritur, si agatur non contra Ecclesiam, sed inter ipsosmet patronos.

69 Iuspatronatus potest præscribi ab vno contra alium compatronum spatio quadraginta annorum cum titulo colorato.

70 *Successio in iurepatronatus hæreditario iure delata datur in stirpes, & non in capita.*

71 *Probatio descendentiæ patronorum ad effectum præsentandi non requiritur stante quasi possessione præsentandi.*

72 *Præsentari possunt in iurepatronatus omnes, qui prohibiti non reperiuntur.*

73 *Laicus est incapax beneficiorum, etiamsi incedat in habitu & tonsura, & communiter reputetur clericus.*

74 *Laicus non potest præsentari ad beneficium.*

75 *Villalobrorum familiæ nunc Marchiones Astorgæ in sede Legionensi ex priuilegio Pontificio Canonici sunt.*

76 *Nominatio facta per patronos laicos etiam de non clerico ad beneficium est valida.*

77 *Laicus ad beneficium non potest præsentari, quamuis statim postea sumpserit clericatum, quia Ordo debet necessario præcedere.*

78 *Capacitas tempore præsentationis in beneficijs attenditur.*

79 *Seruus non potest præsentari, nisi manumissus sit, & fiat clericus.*

80 *Infidelis, vti incapax, præsentari non potest.*

81 *Neophytus, idest, qui initio Sanctæ Fidei est eruditione plantatus, non potest præsentari.*

82 *Irregularis non potest præsentari, cum non valeat ad Ordines promoueri, & collatio, seu prouisio de beneficio illi facta sit nulla.*

83 *Illegitimus non potest eligi, nec præsentari.*

84 *Corpore vitiati non possunt præsentari ad beneficia.*

85 *Præsentare se ipsum non potest clericus patronus.*

86 *Summus Pontifex potest solum se ipsum eligere.*

87 *Procurator constitutus à patrono ad præsentandum, non potest ipsum patronum præsentare.*

88 *Procurator constitutus à patrono ad præsentandum non potest se ipsum præsentare.*

89 *Substitutus à procuratore dato ad præsentandum, non potest nec patronum, nec suum principalem præsentare.*

90 *Patronus ad beneficium, in quo habet iuspatronatus, poterit per Episcopum vocari, & instituti.*

91 *Patroni plures possunt ex se ipsis vnum nominare & præsentare ad Ecclesiam sui iurispatronatus.*

92 *Patronus non potest cum compatronis se ipsum præsentare, sed præsentationi de se factæ consentire.*

93 *Præsentare potest pater filium, auus nepotem, seu alios consanguineos.*

94 *Episcopus licite confert beneficium filio suo legitimo, vel nepoti idoneo.*

95 *Donatarius iurispatronatus non potest præsentare donatorem, si donatio sit facta pro illa vice.*

96 *Excommunicatus beneficium obtinere non potest.*

97 *Excommunicatus præsentari, seu nominari ad beneficia non potest.*

98 *Suspensus non potest eligi, nec præsentari ad beneficia.*

99 *Interdictus non potest præsentari ad beneficium.*

100 *Infames ad beneficia eligi, seu præsentari non possunt.*

101 *Præsentari ad beneficia qui vt indigni non possint, referuntur.*

102 *Clerici non ex locorum, vel generis dignitate, sed morum nobilitate innotescere debent.*

103 *Consuetudo non valet, quod non admittantur ignobiles in Canonicos.*

104 *Inhabilis quis iudicandus est ad beneficia si talis reperiatur tempore præsentationis, nec prodest habilitas si superueniat.*

105 *Præsentantes minus idoneum, vel indignum peccant mortaliter, & si sunt patroni ecclesiastici priuantur ea vice iure præsentandi, si autem laici, possunt intra quadrimestre alium præsentare, nisi scienter præsentauerint.*

106 *Procurator nominans indignum ad beneficia, non præiudicat patrono.*

107 *Mandatum speciale requiritur ad præsentandum.*

108 *Deuolutio vbi ei locus est non modo ad Episcopum, sed ad alterum quemcunque inferiorem Prælatum sit ad quem spectat collatio, vel institutio.*

109 *Prælatus conferens beneficium iure deuolutionis tenetur seruare naturam beneficij.*

110 *Præsentatus Episcopo personaliter exhiberi debet.*

111 *Verbum, repræsentent, proprie significat præsentiam sui facere.*

112 *Repræsentare dicitur, qui præbetur sensibus corporeis.*

113 *Præsentatio est exhibitio personæ per patronum Episcopo, vel alteri ad quem institutio pertinet, legitime facta.*

114 *Præsentatio de absente facta non valet, nec Ordinarius tenetur præsentatum admittere, qui se personaliter non exhibet.*

115 *Opponitur tex. in cap. ea noscitur de iurepatron.*

116 *Patronus absens potest per litteras facere præsentationem personæ, quæ cum eisdem Episcopo se personaliter repræsentet.*

117 *Præsentati cur personaliter & non per procuratorem se debeant Episcopo præsentare, ostenditur.*

118 *Præsentatum absentem potest Episcopus instituere, si ei notum sit esse idoneum notorie.*

119 *Examen in notorie litterato non requiritur.*

120 *Examen in parochialibus præcise necessarium est, nec omitti potest ex eo, quod prouisus notorie dignus sit.*

121 *Examen per concursum non requiritur in parochialibus iurispatronatus laicorum, nisi plures sint præsentati.*

122 *Examen per concursum requiritur in parochialibus iurispatronatus ecclesiastici.*

123 *Edictorum affixio in vacatione parochialis Ecclesiæ iurispatronatus Ecclesiastici adeo est substantialis, vt institutio facta sine ea ipso iure annulletur.*

124 *Præsentati ad beneficia simplicia, si Episcopo eorum idoneitas nota non sit, à nullo, etiam Apostolicæ Sedis Nuntio instituti debent, nisi prius fuerint ab Ordinario examinati.*

125 *Examinari, & approbari ab Episcopo prius debent præsentati, & postea institui ab inferioribus si ad eos pertineat institutio.*

126 *Præsentatio à patronis laicis, vel clericis ratione proprij patrimonij facienda est intra quadrimestre, & ab ecclesiasticis intra semestre.*

127 *Tempus datum ad præsentandum est continuum, & currit diebus feriatis.*

128 *Iuspatronatus ecclesiasticum quod dicatur, ostenditur.*

129 *Mutata conditione personæ, & bonorum conditio mutata videtur.*

130 *Priuilegiatum quod non est, si perueniat ad priuilegiatum, amittit naturam antiquam, & efficitur priuilegiatum.*

131 *Iuspatronatus quando est commune, & laici, & ecclesiastici, omnes simul ratione communionis habent semestre ad præsentandum.*

132 *Iuspatronatus mixtum, licet quoad Priuilegia & commoda dicatur ecclesiasticum, tamen quoad derogationem censetur laicale.*

133 *Iurispatronatus vbi in dubio fit mentio, intelligitur de ecclesiastico.*

134 *Tempus patronis ad præsentandum concessum incipit currere secundum veriorem opinionem à tempore scitæ vacationis.*

135 *Ignorantia potius præsumitur, quam scientia.*

136 *Præsumptio est pro patrono, vt dicatur præsentasse in tempore, & ignorasse vacationem, nisi fuisse probatum fuerit.*

137 *Regi quantumcunque scienti non currit tempus quatuor mensium ad præsentandum in beneficijs.*

138 *Tempus ad præsentandum in beneficijs non currit absenti, vel impedito.*

139 *Impedito non currit tempus.*

140 *Tempus ad præsentandum quando lite pendente super iurepatronatus patronis præsentare contendentibus currat, ostenditur.*

141 *Patronus vbi per errorem coram Ordinario præsentauerit, cum deberet præsentare coram inferiore ex præscriptione, vel priuilegio, quamuis lapsum sit tempus ad præsentandum, poterit iterum præsentare ex iusta causa ignorantiæ coram habente instituere.*

142 *Præsentatio si fuit amissa præsumitur facta in tempore.*

143 *Tempus datum ad præsentandum potest Ordinarius in sui præiudicium prorogare, non tamen abbreuiare.*

144 *Præsentatio intra tempus datum à iure fieri potest quocunque die etiam feriato.*

145 *Actus extraiudiciales valide fiunt diebus feriatis.*

146 *Præsentatio est actus extraiudicialis, & voluntarius.*

147 *Præsentatio potest fieri extra territorium & diœcesim habentis instituere.*

148 *Præsentatio coram Episcopo loci, vel coram habente instituere facienda est.*

149 *Præsentatio quando fieri debet coram Episcopo, sede Episcopali vacante, fieri potest coram Capitulo.*

150 *Beneficium iurispatronatus quando situm sit in confinibus duarum diœcesum, coram quo Episcopo præsentatio sit facienda, ostenditur.*

151 *Patronus laicus, non autem ecclesiasticus potest intra quadrimestre ante Episcopi institutionem variare, & plures successiue præsentare.*

152 *Patronus clericus potest variare, & alterum præsentare sicut laicus quando præsentat ratione sui patrimonij.*

153 *Iuspatronatus clerici ratione sui patrimonij æquiparatur laicali.*

154 *Præsentatio Ecclesiasticorum vim habet electionis, in qua non cadit variatio.*

155 *Præsentatus à laico acquirit tantum ius ad rem.*

156 *Patroni laici possunt variare, etiamsi procedatur per viam scrutinij publicato scrutinio, vel etiamsi sit patronus ex priuilegio, præscriptione, aut alio modo, vel patronatus pertineat ad collegium, vel vniuersitatem laicorum.*

157 *Patronus laicus sicut potest variare, ita eius procurator, nisi haberet tantum potestatem limitatam ad vnum præsentandum.*

158 *Variatio à patrono, quibus modis fieri possit, ostenditur.*

159 *Variatio est permissa in patronis si præsentent cumulatiue.*

160 *Patronus, qui præsentauit primo vnum idoneum, & postea alium indignum, non punitur, quia tunc Episcopus primum instituet.*

161 *Patronus potest semel, aut iterum quos vellet cumulando præsentare, non autem tertia, vel quarta vice.*

162 *Variare non possunt patroni lite pendente inter præsentatos à diuersis patronis.*

163 *Patronus ecclesiasticus sicut non potest variare, ita nec eius procurator, siue cessionarius.*

164 *Patronus ecclesiasticus si post primum præsentatum, postea variando alium præsentauerit, prima præsentatio attenditur, dummodo non præsentauerit indignum.*

165 *Præsentationis actus vbi non fuit perfectus: potuit tunc patronus ecclesiasticus iterum canonice præsentare.*

166 *Præsentatus à duobus compatronis, vno clerico, alio laico, est instituendus, quamuis laicus variando alium præsentauerit.*

167 *Præsentatum si Ordinarius sine legitima causa admittere nolit, patronus non tenetur alium præsentare.*

168 *Patroni si sinant labi tempus præscriptum ad præsentandum, & non præsentauerint, potest Episcopus eo transacto libere de Rectore Ecclesiæ in Ecclesia prouidere.*

169 *Moræ purgatio non admittitur, vbi executio facta est à iure.*

170 *Episcopus elapso tempore ad præsentandum, potest patronum ad præsentandum admittere.*

171 *Episcopus præsentans intra tempus facit firmam collationem, sed ex patronorum dissensu potest irritari, qui si intra terminum non reclamauerint, manet omnino firma collatio.*

172 *Institutio, ac instituere in beneficijs, quibus modis accipiatur in iure ostenditur.*

173 *Institutio pro inuestitura, seu missione in corporalem beneficij possessionem accipitur.*

174 *Institutio est concessio Ecclesiæ, seu beneficij auctoritate legitima Episcopi, vel alterius Episcopi, vel alterius Ordinarij facta ei, qui est à patrono nominatus, & oblatus.*

175 *Institutio dicitur translatio iuris non libera, à superiore facta, ex qua plenum ius datur instituto.*

176 *Episcopus solus de iure communi potest præsentatos à patronis instituere.*
177 *Episcopi in collatione beneficiorum suæ diœcesis de iure communi fundatam habent intentionem.*
178 *Instituendi facultas potest ab Episcopo specialiter delegari, etiam ante vacationem.*
179 *Episcopi male instituentis culpa patronis non nocet.*
180 *Institutionis nullitas non inficit præsentationem factam per patronos.*
181 *Vicarius Episcopi sine speciali facultate potest confirmare electos, & instituere præsentatos.*
182 *Capitulum Sede Episcopali vacante, non potest beneficia conferre, quæ ad collationem Episcopi spectant.*
183 *Capitulum Sede vacante potest præsentatos clericos à patronis admittere, seu instituere.*
184 *Prelati inferiores ius instituendi possunt habere ex priuilegio, præscriptione, seu consuetudine.*
185 *Institutio auctorizabilis præscriptione acquiri potest.*
186 *Declaratur tex. in cap. cum satis, de iurepatron.*
187 *Institutio quod spectet ad inferiorem de consensu Episcopi, potest in ipsa fundatione conditio apponi.*
188 *Religiosis in Ecclesijs, quæ pleno iure eis subjiciuntur, pertinet institutio.*
189 *Vicarij perpetui ponendi sunt in Ecclesijs, quæ non pertinent pleno iure ad religiosos, sed habent Episcopi institutionem; in ijs vero, quæ pleno iure ad religiosos spectant, possunt ipsi ponere vicarios ad nutum suum removebiles.*
190 *Vicarios perpetuos in quibuscunque beneficijs curatis, quæ vnica reperiuntur, Ordinarij deputare possunt ex Conc. Trid. sess. 7. de reform. cap. 7.*
191 *Tempus à iure præfixum non designatur habenti instituere, intra quod faciendæ sit institutio.*
192 *Beneficium non est deuolutum ex eo quod Ordinarius distulit instituere.*
193 *Tempus certum per Superiorem assignari potest habenti instituere, infra quod si non instituerit, potest illum compellere.*
194 *Appellari potest ab Episcopo differente instituere sine causa legitima, præcedente trina interpellatione.*
195 *Institutio est actus extraiudicialis, & potest fieri die feriato, atque extra territorium, & diœcesim.*
196 *Præsentatio & institutio quando pertinet Episcopo diuerso capite, separate fieri debent, secus vero quando ad Episcopum, tanquam Episcopum pertinet præsentatio iurispatronatus, vel ad eum ex deuolutione deuoluitur, quia tunc in eius arbitrio erit vnico, vel duplici actu negotium expedire.*
197 *Præsentatis pluribus à diuersis patronis, ille debet institui, qui à maiori parte fuit præsentatus.*
198 *Dignus præsentatus à maiori parte patronorum est confirmandus omisso digniori.*
199 *Gratificationi locus est quando duo æque idonei cumulatiue præsentati fuerint.*
200 *Æqualitate data in votis patronorum præsentantium ad beneficia, non tamen in meritis instituendorum, magis idoneus debet institui.*
201 *Dignior prætermissus potest ab instituente appellare.*
202 *Dignior est habendus, qui sit de linea fundatoris, stante idoneitate.*
203 *Ciuis præferri debet extero.*
204 *Compatronus à medietate compatronorum præsentatus dignior est habendus.*
205 *Dignior est habendus ad Ecclesiam iurispatronatus intitulatus in ea nobilior, doctior, senior, & pauperior, dummodo Ecclesia non esset debitis onerata.*

EPISCOPI QVANDO debeat præsentatos à Patronis instituere?

ALLEGATIO LXXII.

1 INstitutio propria, per quam præsentatus à patrono instituitur, dicitur translatio iuris non libera à Superiore facta, ex qua plenum ius datur instituto, ita *Abb. in cap. auctoritate, numero 7. de instit. Vivian. in praxi iurispatron. par. 2. lib. 12. capit. 1.*

2 Sed quia requisita ad institutionem obtinendam sunt beneficij vacatio, existentia iurispatronatus, habilitas præsentati, & præsentatio facta in tempore, vt per Farin. *par. 2. tom. 1. decis. 337. num. 1. Vivian. d. lib. 12. cap. 4.* ideo de his requisitis breuiter est agendum, vt postea institutionis materia commodius explicetur, & facilius percipiatur.

Beneficij vacatio, quibus modis possit contingere?

3 PRæsentatio in beneficio iurispatronatus fit per patronos, vel existentes in quasi possessione, quando Ecclesia vacat, *cap. illud, de iurepatron. cap. vlt. de concess. præb.* itaut non possint promittere se præsentaturos aliquem ad beneficium vacaturum, nec alicui dare potestatem præsentandi ad illud antequam beneficium vacet *Circon. tomo 1. commun. opinion. lib. 1. tit. 4. num. 8. pagina 167. Lambertin. de iurepatron. par. 1. lib. 2. q. 6. artic. 1. & 19. Mari. Antonin. vari. resolut. lib. 1. resolut. 11. numero 8. Pute. par. 1. decis. 244. Perez. l. 1. glos. 2. vers. non minus elegans tit. 6. lib. 1. Ordin. pagina 146. Rebuff. in praxi par. 2. tit. de reprobat. benefic. viuent. à numero 26. Spin. in speculo testam. glos. 4. princip. numero 192. Cened. ad Decretal. collect. 160. Nicol. Garci. de benefic. par. 1. cap. 1. à numero 4. Cabed. de patronat. Regiæ coronæ cap. 14.*

4 Vbi resoluit passim Reges Lusitaniæ consueuisse, & solere promittere præsentare aliquem in Ecclesia sui patronatus in genere ob benemerita, & seruitia, & de hac promissione prouisionem Regiam fieri, & *cap. 15.* idem resoluit de Commendis vacaturis.

5 Ratio est, quia quamuis patronus in habitu habeat ius præsentandi, illud tamen non habet in actu, nisi à tempore vacationis *Duenh. reg. 279.*

6 Et ideo promissio facta per patronum de beneficio vacaturo per mortem beneficiarij non conualescit, *Cald. Pereira de potestate nominandi cap. 10. numero 2.*

7 Vacat autem proprie, & vere Ecclesia per mortem Rectoris, *cap. susceptum, de rescript. in 6. Gonzalez ad reg. 8. Cancel. glos. 15. à numer. 3. Nicol. Garc. de benefic. par 11. cap. 2.*

8 Nam mors omnia soluit *authent. de nuptijs, §. deinceps, collat. 4.* cum citatis *in libello de principijs vtriusque iuris litt. M. num. 36.*

9 Vacat etiam per renunciationem, per quam amittitur omne ius in beneficio cõpetens, proprietas, titulus, & possessio, *Flamin. de resignat. li. 1. quæst. 5. à numero 15. Hieron. Gabr. cons. 192. lib. 1. Nicol. Garcia d. par. 11. cap. 3. Vivian. in praxi iurispatron. par. 2. lib. 5. cap. 6. num. 3.* Etiamsi fiat renunciatio ex causa permutationis, *Nicol. Garcia d. par. 11. cap. 4. à princip.*

10 Tunc autem non præsentant patroni, sed consentiunt tali permutationi, quia si fieret absque eorum consensu per sententiam esset annullanda, & retractanda *Flamin. lib. 2. quæst. 4. Prosper. de Augustino in addit. ad Quarantam in summ. bullary, verbo beneficiorum permutatio*, vbi ampliat ad permutationes, quæ fiunt in Curia non facta mentione de iurepatronatus laicorum, & in renuntiationibus, siue simplicibus, siue ad fauorem alterius, siue in manibus Papæ, siue Ordinarij factis, vt absque patronorum consensu sint nullæ, quidquid aliud velint *Rebuff. in praxi benef. tit. de permut. num. 43. praxis Episcop. par. 1. verbo iuspatronatus, §. 6.*

11 Qui quidem patroni consensus requisitus in resignatione beneficij iurispatronatus potest præstari ante & post prouisionem. *Flamin. lib. 8. quæst. 10. à n. 5.* Vbi tamen Summus Pontifex electum Episcopum instituerit, aut confirmauerit cum retentione beneficiorum, extenditur facultas hæc retinendi ad beneficia etiam iurispatronatus laicorum *Couar. pract. c. 36. num. 12. Campan. rubr. 11. capit. 13. num. 498.*

12 Vacare dicitur etiam Ecclesia, si eius Rector ob delictum sit, & priuatus, quia vacat, & amittitur beneficium priuatione, seu depositione, quæ propter graue crimen imponitur, vt homicidium, simoniam, periurium, &c. *Selu. de benefic. part 3. quæst. 2. & 3. Corras. eodem tract. par. 1. cap. 10. à nu. 1. Nicol. Garc. dict. par. 11. cap. 10. à numero 1.* & tũc patronus poterit alium præsentare, nisi Rector ipse priuatus esset ex delicto, quo erat inquinatus tempore præsentationis, & quod delictum erat notum patrono, quia pro illa vice patronus, qui præsentauit scienter indignum, priuatur iure præsentandi, *capit. cum vos*, vbi *glos. verbo minus idonèe, de offic. Ordinar. Lambertin. lib. 2. part. 1. q. 6. art. 7. Vivian. d. par. 2. lib. 5. capit. 6. num. 7.*

13 Eo modo vacat ipso iure primum beneficium per adeptionem secundi incompatibilis cum primo, itaut patroni possint præsentare, *cap. de multa, de præben. cap. si beneficia, de præben. lib. 6. cap. vt quis duas, de elect. in 6.* & hoc dummodo quomodocunque sit adeptus possessionem secundi, *cap. si tibi concesso, de præb. in 6.*

14 Et quando vacet beneficium primum per assecutionem secundi incompatibilis, vide late *Hoiedam de incompatib. benefic. cap. 13. & sequen. Lambertin. vbi proxime artic. 16. Seraphin. decis. 483. & 953. Nicol. Garci. d. par. 11. cap. 5.*

15 Et ideo quomodocunque vere, & cum effectu vacet Ecclesia, seu beneficium, vel per modos antedictos, vel per promotionem ad Episcopatum, vel per ingressum religionis, vel per violentam possessionem, per contractum matrimonij, vel per lapsum temporis datum ad aliquem Ordinem accipiendum, vel aliter, semper patroni possunt præsentare, quia vbi datur vacatio, ibi datur præsentatio, *cap. vlt.* & ibi Doct. *de conces. præbend. Lambertin. vbi proxime artic. 18. Vivian. dict. cap. 6. num. 18.*

16 Tempore vacationis ille habet custodiam Ecclesiæ, qui habet ius instituendi, *glos. pen. in fine, in cap. cum vos, de offi. Ordin.*

17 Et si patroni sint ecclesiastici custodia Ecclesiæ spectat ad eos, & ideo Episcopus in ea non ponet œconomum, *Innocen.* & alij *in cap. vnic. vt ecclesiast. beneficia*, & in *cap. 1. ne sede vacante.*

18 Si autem sint patroni laici, custodia pertinet ad Episcopum, quia laici non debent se intromittere de rebus Ecclesiæ, nisi quoad defensionem *cap. 1. cum sequentibus 10. quæst. 1.*

19 Hodie ex *Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 18.* vacante Ecclesia parochiali cuiuscunque iurispatronatus, Episcopus in ea idoneum Vicarium debet constitu[illegible]n congrua eius arbitrio fructuum portio[illegible]signatione, qui onera ipsius Ecclesiæ sustineat, donec ei de Rectore prouideatur, *Bornig. decis. 11. n. 53. par. 3. Iacob. de Graff. in aureis decis par. 2. lib. 2. cap. 26. n. 28. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori ecclesiast. decis. 575. in prima edit. & resolut. 495. n. 3. in secunda edit.* Etiãsi parochialis institutio pertineat ad inferiorem, *Franc. Leo in thesauro fori eccl. par. 2. cap. 18. n. 52.*

Iurispatronatus existentia quomodo probanda?

20 DEcreuit *S. Synodus Trident sess. 25. de reformat. cap. 9.* Vt titulus iurispatronatus sit ex fundatione, vel dotatione, qui ex authentico documento, & alijs à iure requisitis ostendatur: siue etiam ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, aliàsue secundum iuris dispositionem, de cuius intellectu vide *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 18. num. 19 cum multis sequentib. Mascard. de probat. conclus. 956 & conclus. 1. 16. prax. Episcop. par. 1. verbo iuspatronatus, pag. 180. Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo iuspatronatus, Rot. Rom.* apud *Farin. decis. 540. num. 2. & decis. 542. nu. 3. in nouissimis, & tom. 1. & 2. par. 2. decis. 360. 374. 548. 541. 694. 235. & parte 1. tom. 1 & 2. decis. 211. 222. 224. 333. 518. Cardin. Mantica decis. 198 & 208. 244. 318. Seraphin. decis. 1103. & 1120. & 1141. & 1367. Aloys. Ricc. in collect. decis par. 1 collect. 58. & in decis. Curiæ Archiep. Neapol. decis. 161. parte 1. & in praxi fori ecclesiastici resolut. 124. cum seqq. in 2. edit. Card. Tusch. littera I. conclus. 617. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 2. cap. 21. à numero 1. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tractatu 30. numero 210. Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 11. cap. 13. numero 405. cum sequentibus Vivian. in praxi iurispatron. par. 2. lib. 11. cap. 5. cum sequentib.* Et ideo tam exacte requiruntur probationes, quia in dubio ecclesiastica beneficia præsu-

muntur libera, tum quia iurispatronatus est quædam seruitus beneficij, quæ non præsumitur *Seraphin. decis.* 1353. *num.* 2. *&* 2.

21 I. probatur ex authentico documento fundationis, vel dotationis:

22 Authenticum documentum est publica scriptura, cui creditur sine alio adminiculo, vel iure, aut consuetudine speciali, *cap. cum dilectus, de fide instr.*

23 Et dicitur quæ conficitur per actuarium, seu iudicem cum duorum, vel trium testium subscriptione, vel præsentia, *glos. verbo si scripturam, in cap.* 1. *de fide instrumentorum praxis nouæ Episcop. par.* 2. *cap.* 5. *numer.* 6.

24 Vbi dicit quoad propositum scripturam authenticam censeri Bullam Episcopi, seu consensum in scripto datum ad fundandum, constituendum, seu dotandum, de quo etiam *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici resolut.* 125.

25 Et pro forma requiritur, vt probatio fiat per authenticas scripturas, & regula est constituenda, quod probatio per testes non sufficiat, vt referunt à Sacra Congreg. decisum *Gonzal. dict. glos.* 18. *num.* 79. *praxis nouæ Episcop. dict. cap.* 5. *num.* 5. *Francisc. Leo dict. cap.* 6. *numer.* 2. & eo ipso quod Concilium non confidit de testibus, consequenter remanet exclusa ista probatio, nam aliter de facili excluderetur dispositio Concilij dicto loco, tenuit *Rota in una Sanen. iurispatronat.* 15. *Nouembris* 1582. coram *Clement. VIII.* referunt *Aloys. Ricc. dicta praxi resolutio.* 136. *Gonzal. dict. glos.* 18. *num.* 82. *Stephan. Gratian. disceptation. forens. cap.* 168. *numer.* 21.

26 Et attestationes testium in actis redactas censeri etiam authenticas scripturas, ita quod per illas intelligatur satisfactum dispositioni *Concil. Trident.* conclud. *Menoch. consilio* 336. *num.* 23. sequitur *Campan. dicto cap.* 13. *num.* 401. & tenuit Rota apud *Farin. decis.* 502. *in nouiss.* per egregiam doctrinam *Angeli in l. vlt. col.* 2. *vers. sed Innocentius, C. de edicto Diui Adriani tollend.* & ipsummet Concilij decretum id ostendit in illis verbis ibi, qui ex authentico instrumento, & aliis iure requisitis ostendatur.

27 Et vt scriptura dicatur authentica, debet continere omnia requisita à iure necessaria, tam in confectione quam in extractione, *Aloys. Ric. in dicta praxi resol.* 126.

28 Secundo probatur ex multiplicatis præsentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat; in quibus enuntietur spectare iurispatronatus de iure, vel consuetudine, quia illa verba, de iure, intelligamus ex fundatione, vel dotatione, *Menoch. consil.* 336. *&* *de præsumption. libro* 2. *quæst.* 90. *num.* 3. *cum sequentib. Mascard. conclus.* 103 *num.* 9. *Gonzal. dict. glos.* 18. *num.* 44. *cum sequentib. Campan. dict. cap.* 13 *à num.* 425. *Francisc. Leo dict. cap.* 6. *num.* 3. *Vivian. dicta par.* 2 *lib.* 11. *cap.* 7. *numer.* 2. *Farinac. parte prima tom.* 1. *&* 2. *decis.* 195. 615. 221. 224. 347.

29 Nam iurispatronatus ex fundatione, vel dotatione probatur multiplicatis præsentationibus per tempus supra hominum memoriam, etiamsi nullũ instrumentum fundationis, vel dotationis ostendatur, & quamuis etiam in dictis præsentationibus nulla appareat facta mentio fundationis, vel dotationis, *Rota decis.* 792. *numer.* 11. *parte prima diuersor.* ita decisum referunt in Sacra Congregat. *Gonzalez dict. glos.* 18. *numer.* 46. *Francisc. Leo dict. cap.* 6. *numero tertio. Aloys. Ricc. in dict. praxi resolut.* 127. *numer. primo. Galett. dict. verbo iurispatronatus, pagina* 145. *col.* 1. Probata enim immemoriali præsumi probatum iurispatronatus ex fundatione, licet hoc non appareat, declarauit eadem *Sacra Congreg.* teste *praxi noua Episcop. dict. cap.* 5. *num.* 7. *post princip.* vbi *cum Gonzal. vbi proxime numero* 48. dicit non sufficere immemorialem, seu continuas præsentationes, quando constaret de initio inualido à principio, vt si appareat, quod fuerit vsurpatum iurispatronatus ex priuilegio, & non ex fundatione, seu dotatione, vel quando constat de mala fide, de quo etiam *Aloys. Ricc. in dict. praxi resolut.* 129.

30 Amplia, vt præsentationes multiplicatæ probent iurispatronatus, dato etiam quod essent interpolatæ, & non successiuæ, maxime si præfatas præsentationes probetur effectuatas fuisse ob successiuam vacationem per obitum præsentatorum, iuxta tradita per *Seraphin. decisio* 337. resoluit in terminis *Aloys. Ricci. in dict. praxi resolut.* 127. *numero secundo.* Et ratio est, quia probatis extremis media præsumuntur, ad quod vide citata in *libello de princ. iuris litt. M. num.* 19.

31 Multiplicatæ præsentationes dicuntur ad minus tres, quia dictio, multum significat ad minus tres vices, *Iaf. in l.* 1. *numer.* 4. *C. de fideicom. Cephal. consil.* 225. *num.* 43. *volum.* 2. Verum duas sufficere, vt dicantur multiplicatæ præsentationes tenent *Cauadcan. Fontz. decis.* 17. *numero decimo quarto, parte secunda & Mari. Anton. variar. resolut. libro primo, resolut.* 109. *numer.* 37. *Aloys. Ricc. dict. resolut.* 127. *in fine Campanil. dict. cap.* 13 *numer* 425.

32 Ex eo quia pluralis locutio duorum numero est contenta, *l. vbi numerus ff. de testibus cap. pluralis locutio,* 40. *de regulis iuris in* 6. cum citatis in *libello de principiis iuris, littera P. numer.* 2.

33 Tum quia prædicta dictio, multum, verificari potest in duobus secundum subiectam materiam *Intring. Siciliæ decis.* 44. *num.* 18. & ego ipse in meis *Remiss. de indiction. & clausulis dict.* 174.

34 In præsenti subiecta materia patitur dictionem illam esse intelligendam in duobus cum *Concil. dicto loco,* sit restrictiuum, siue correctorium iuris communis, vnde venit ita interpretandum, vt minus lædat ius commune, quam fieri possit *argum. tex. in l.* 2. *C. nouxalibus, capit. cum dilectus, de consuetud. & in cap. ad audientiam, vbi Abb. de clericis non residen. Tiraquell. in tract. le mort saisit le vif, parte secunda declar.* 2. *numer.* 2. *&* *de retract. lignag.* §. 9. *glos.* 2. *numer.* 55. *Cassan. in consuet. Burgund. rubr.* 7. §. 3. *in fin. numero secundo. Menoch. remed.* 15. *recup. numer.* 278. *&* *de arbitr. casu* 321. *numer.* 13. *& consil.* 4. *numer.* 8. *& consil.* 5. *num.* 3. *& cons.* 88. *numero* 30. *Surd. de aliment. titul.* 8. *priuileg.* 90. *numer.* 45 *cum seqq.*

35 Per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, probatur iurispatronatus: quamuis autem variæ sint opiniones, quod dicatur antiquum in materia probationis, illa tamen communior, & receptior est, ad hoc requiri tempus centum annorum, *Surd. consil.* 245. *numero* 24. *Franc. Leo in thesauro parte secunda, cap.* 21. *numero quinto. Duench. regul.* 299. *numero* 7. *Menoch. de arbitr. casu* 3. *Mascard. de probat. conclus.* 03. *à numero primo Mari. Anton. dict. libro primo, resolut.* 80. *numer.* 11. *Farin. in praxi crimin par.* 1. *quæst.* 47. *num.* 112. *& parte secunda, quæst* 0. 69. *num.* 142. *Mor. in emporio iuris parte prima quæst.* 11. *tit.* 11. *num.* 7. *Nicolaus Garcia de benefic. parte* 12. *cap.* 2. *num.* 263. *Gutier. con-*

sil. 1. numero quinto Ceuall. communium contra commun. quæst. 302. numer. 9. Capell. Tholosan. decis. 440. Rot. Roman. apud *Farinac. decis. 520. cum sequentib. & decis. 584. in nouiss.* Nam antiquum factum dicitur, si excedat centum annos *Sylu. cons. 36. numero decimo tertio. Tiraquell. in l. si vnquam, verbo omnia, numer. 31. Menoch. illust. capit. 84. numer. 15. Aduendan. de exequendis mand. parte prima, cap. 6. numer. 6. Gam. decis. 88. numero primo. Brunor. verbo antiquitas 4.* qui temporis cursus in præsenti materia multo magis requiritur, cum vltra verbum, antiquissimum, quod illud sine dubio designat, addatur, qui hominum memoriam excedat, idest immemoriale, quod etiam exigit centum annos *Mascard. de probat. conclus. 1214. numer. 53. Valasc. consil. 95. numer. 9. Flamin. de resident. quæst. 28. num. 236.*

36 Ad probandum huiusmodi tempus immemoriale sufficit memoria quadraginta annorum, & quod de reliquo tempore testis deponat secundum auditum, & famam, iuxta doctrinam *glos.* communiter receptæ *in cap. 1. de præscript. in 6. Balb. de præscript. parte secunda quintæ partu princip. quæst. 6. num. 43 Cou. in reg. possessor. parte secunda, §. 3. num. 7. Mascard. conclus. 1036. Ioan. Garci. de expensis, capit. 9. numer. 9. Molina de iustit. tract. 2. disput. 76. numer. 5. Moneta de decimis, capit. 5 numer. 77. Ceuall. communium contra communes, quæst. 45. à numer. 2. Molina de primogen. libro secundo, capit. 6. num. 31. Cardin. Tusch. tom. 5. littera M conclus. 187. & tom. 6. littera P. conclus. 552.*

37 Et testes debent esse saltem 54. annorum, *Brunor. à Sole in locis communibus, vebo testis, numer. 20. Aloys. Ricc. in dict. prax. resolut. 128.*

38 Verum vt facilius percipiatur, quomodo probatio temporis immemorialis sit facienda, illud maxime attendendum est, quod quando antiqui probatio fit per scripturas & instrumenta centum requiruntur anni, si vero per testes sufficiunt sexaginta, *Flamin. dict. quæst. 28. numer. 235.* & ita censuisse *Rotam Romanam* refert *Nicolaus Garcia dict. par. 12. cap. 2. numer. 265. & par. 5. cap. 9. numer 91.* Et ad conficiendam huiusmodi immemorialem, tam in testibus, quam in instrumentis concurrere debent anni elapsi vsque ad terminum controuersiæ motæ, & non tempus decursum vsque ad Concilij publicationem, *Rot. decis. 185. in princip. & decis. 188. numero primo, par. 1. & decis. 288. in princip. par. 2. diuers. Pute. decis. 449 numer. 2. in fine libri secundi. Gonzalez dict. glos. 18. num. 89 praxis nona Episcop. parte secunda, cap. 5. numer. 7 post princip.*

39 Immemorialis per testes non dicitur sufficienter articulata, si testes non dicant, quod non audierunt nec viderunt contrarium *Seraphin. decisio. 1367. numer. 1.*

40 Bene etiam probatur iuspatronatus ex pluribus enuntiatiuis antiquorum instrumentorum à centum annis, & citra, in quibus enuntiatur fundatio beneficij, licet non enuncietur iurispatronatus, ita censuit *Rota in vna Caurien. beneficij 9. Decembr. 1598.* coram *R. P. D. Corduba*, refert *Nicolaus Garcia dict. par. 5. capit. 9. num. 90.*

41 Etiam si enunciatiuæ haberent originem ab eisdem patronis, & personis suspectis, nam adhuc in antiquissimis probant fundationem, si sunt adminiculatæ, & fuit resolutum in vna *Tudert. parochialis 21. Aprilis 1595.* coram *D. Penna*, in altera *Regien. Hospitalis 16. May 1580.* coram *D. Cantuccio*, quas citat *Nicolaus Garcia dict. cap. 9. numer. 91.* quia in antiquis verba enunciatiua plene probant *Tiraquell. de præscript. vers. 28. pagina 104. Mascard. conclus. 106. Mar. Anton. in dicta resolutione 109. num. 47. & dict. libr. 1. resolut. 80. numer. 3. Gutier. libr. tertio practic. quæst. 17. num. 69. Brunor. à Sole, verbo verba 4.* Et in iurepatronatus nuncupatim, si adsint adminicula, firmat *Rota in vna Tuden. parochialis 7. Nouembr. 1611.* coram *R. P. D. Vbaldo* apud *Farinac. parte secunda, tom. 1. decis. 360. num. 5. cum seqq.* & latius quando probent enunciatiua *Rota* apud *Farinac. parte 2. tom. 1. decis. 374.*

42 Cum iuspatronatus vltra supradicta probari possit secundum iuris dispositionem, *Pute. decis. 59. numer. 1. parte prima, & decis. 205. numero secundo, par. 2. Rot. decis. 531. numer. 1. par. 2. in nouis, Mari. Antonin. variar. libro primo, resolut. 109. numer. 30.* & decidit *Concil. Trident. dict. cap. 9.*

43 Ibi, vel aliàs secundum iuris dispositionem, quod idem significat, quod alio modo, ideo probatur in antiquis per famam, concurrente longissima præsentandi possessione, vt resoluunt plures citati per *Mari. Antonin. dicta resolutio. 104. numer. 43.* & pluries tenuit Rota vt per *Cassad. decis. 2. numer. 4. de probat.* & *Achil. decis. 5. de iurepatron. Pute. decis. 140. in fine libri primi*, & *in vna Bracharen. Paroch. prima Iulij 1592.* relata per *Nicolaum Garciam dicta par 5. cap. 5. numer. 40.*

44 Ex quibus colligitur famam solam non sufficere, sed concurrere debere alias coniecturas, & in antiquis, vt tentum fuit coram *Paleoth. decisio. 481. libro tertio par. 3. diuers. & in vno Tiraseuen Capellaniæ 14. Decembr. 1607.* & in *altera Militen. iurispatronatus decima May 1608.* coram *Caualerio*, & *in alia Neapol. Rectoris Veneris 19. Decembris 1609.* coram *Artimbergio*, cum citatis per *Stephanum Gratian. disceptationum forensium capit. 310. à numero 80. & Aloys. Ricc. resolutione 130.* Et etiam in *vna Imolen. iurispatronat. 28. May 1584.* quæ est *prima par. diuersor. decis. 792.* non obstare dixerunt Domini, quod fama non sit qualificata, hoc est ex fundatione, vel dotatione, quia in dubio fieri debet interpretatio pro validitate actus, & sic vt sit fama iurispatronatus ex dotatione, vel fundatione ad tex. in *l. quoties, ff. de rebus dubiis, cum vulgar.* & hinc est, quod sufficit testes dicere iuspatronatus spectare de iure ad aliquem, cum idem sit, ac si dicerent ad eum spectare ex fundatione, vel dotatione *Achil. decisione septuagesima prima de iurepatron. in impressis.*

45 Iuspatronatus enim in dubio præsumitur ex fundatione, dotatione, vel constructione, *Lambertin. libro primo, parte prima, quæstione sexta princip. articulo sexto numero 36. Mari. Anton. num. 9. dict. loco.*

46 Ex certo subsidio alicui, tanquam patrono præstito non probari iuspatronatus tenuit *Rota decisione 1245. numero primo libro tertio, parte 3. diuers.* & facit *tex. cum glos. in cap. cum Bertoldus, versic. quodam iure, de sententia, & re iudicata*, nisi primùm tenuerit locum in Ecclesia tanquam illius patronus ex *Mohed. decis. 10. num. 9. de iurepatronat.* ex eo quia nisi patens res fuerit ab initio alij non permisissent: nec obstat quod resoluit *Stephan. Gratian. tom. 2. cap. 218. numero 50.* quia procedit non in hoc casu, de quo agimus, quando scilicet ei tanquam Patrono hactenus competit ius sedendi, sed in alio differenti, videlicet quando nulla causa, & sola possessione innixus in illo sedet, quod ius acquirere valeat laicus in Ecclesia.

47 Sufficiens modus probandi iuſpatronatus elicitur ex litteris inſtitutionalibus Antiſtitum, quibus atteſtantur beneficium ad præſentationem alicuius Patroni pertinere, quia cum tractetur de diminuenda iuriſdictione Ordinariorum, reddunt ſe Præſules valde difficiles in admittendo beneficium eſſe de iurepatronatus, & inſtituendo præſentatos à patronis, ita reſoluunt *Paulus de Cittadinis, de iurepatronat. parte ſexta, quæſt. 37. numer. 3. Flamin. de reſignat. libr. 8. quæſt. 11. numer. 38. Pute. deciſ. 162. in princip. parte prima, & deciſ. 142. par. 2. Mari. Antonin. libro primo variar. reſolut. 80. numer. 1.* tenuit *Rota deciſ. 423. ſine 11. de iurepatron. in nouis, & deciſ. 376. & 1447. parte 3. libro tertio diuerſ.* vbi habetur Bullam Epiſcopi inſtituentis cum ea aſſertione ad præſentationem talis Patroni probare interceſſiſſe præſentationem mentionalem, licet de ea nihil appareat, quod quidem procedet ſi multiplicatæ adducantur litteræ, quibus probarentur multiplicatæ præſentationes, & ſatisfactum diſpoſitioni *Concilij Tridentin. dict. cap. 9.*

48 Libri vero viſitationum non ſufficiunt ad probandum iuſpatronatus *praxis Epiſcop. parte ſecunda, capit. 5. numero ſeptimo Aloyſ. Ricc. in dicta praxis reſolut. 125. numer. 2.*

49 Ex ſententia Epiſcopi, qua iudicauit ad præſentationem alicuius patroni beneficium pertinere, non probatur iuſpatronatus, niſi antiqua ſit, ex reſolutis per *Caſſad. deciſ. 2. numer. 3. de probat. & deciſ. 3. numero tertio de procurat. Pute. deciſ. 338. libro ſecundo. Seraphin. deciſ. 1141. Aloyſ. Ricc. dicta reſolutione 125.* & tenuit Rota *in vna Comen. Capellaniæ 17. Iunij 1591.* coram *Penna, & in vna Neapol. Rectoriæ, 29. Decembris 1609.* coram *Arteмbergo*, qui declarant antiquam exiſtimari quoties quadraginta retro completis annis lata fuit: at prætergreſſos eſſe quinquaginta annos oportere cenſet *Gratian. tom. 2. cap. 310. à num. 90.*

50 Item ex litteris maiuſculis inſcriptis in lapide poſito in publico ab immemorabili tempore citra, plene probari iuſpatronatus tenent *Caualcan. dicta deciſ. 17. numer. 5. Franciſc. Leo dict. capit. 6. numer. quarto*, & tenuit *Rota in vna Hiſpalenſ. iuriſpatronatus 26. Martij 1590.* coram *Domino Pamphilio*, quam referunt *Nicolaus Garcia dict. cap. 9. numer. 91. & Aloyſ. Ricci. in dict. praxi rerum fori eccleſiaſtici reſolut. 125. numero tertio in fine.* Antiquum enim per litteras ſcriptas, ſeu inciſas in lapidibus probatur *Maſc. de probat. concluſ. 105. num 10.*

51 Et ſcripturæ inciſæ in lapidea columna plenam fidem fore admittendam, reſoluit *Cald. Pereira de empt. capit. 21. num. 21.*

52 Item & lapides, ſeu columnas, quibus litteræ inciſæ ſunt, probare confinia reſoluunt *Mich. Graſſ. tom. 1. commun. opinionibus, libro tertio titul. 26. numer. ſexto, pagina 429. Circhon. libro quarto titul. 9. numer. 188. pagin. 498. Menoch. conſil. 21. numer. 30. & conſil. 112. numer. 67. cum ſequentibus, Maſcard. concluſ. 399. numer. 10. Valaſc. de iure emphyt. quæſt. 9. numer. 28. Cald. Pereira dict. cap. 21. num 20.*

53 Ex chronicis veris etiam ab immemorabili tempore ſcriptis probari poteſt iuſpatronatus, nam antiquis chronicis, quibus à maioribus noſtris fides communiter adhibita eſt, credere debemus *gloſ. verbo magis, in cap. inter dilectos, de fide inſtrument. Xuar. allegat. 8. numer. 21. & ſequentib. Caſſan. in catalogo gloriæ mundi, par. 10. conſid. 46. ad fin. Maſcard. de probat. concluſ. 105. num. 9. & concluſ. 398. numero 5. Gutier practic. lib. 3. quæſt. 13. num. 23. Menoch. conſil. 368. numer. 8.*

54 In iis autem perſonis, ſeu communitatibus, vel Vniuerſitatibus, in quibus ad ius plerumque ex vſurpatione potius quæſitum præſumi ſolet, plenior, & exactior probatio ad docendum verum titulum requiritur, nec immemorabilis temporis probatio aliter eis ſuffragatur, quam ſi præter reliqua ad eum neceſſaria, præſentationes etiam continuatæ non minori ſaltem quam quinquaginta annorum ſpatio, quæ omnes effectum ſortitæ ſint authenticis ſcripturis probentur, ita *Concil. dict. cap. 9. verſ. in iis.*

55 Debet huiuſmodi decretum omnino obſeruari, & verificanda ſunt illius requiſita in probatione iuriſpatronatus prædictarum perſonarum, itaut non ſufficiant præſentationes centum annorum, vel ducentorum, ſi non ſint continuatæ, vt ſcilicet vna ſequatur aliam prout oſtendit verbum illud, continuatæ, *Flamin. dict. quæſt. 28. numer. 255. Aloyſ. Ricci. in dicta praxi reſolutione 133. verſic. amplia ſecundo.*

56 Nec etiam ſuffragantur præſentationes continuatæ per tantum tempus, vel maius, ſi non ſunt effectum ſortitæ omnes, effectum autem ſortiri dicuntur ſi ſint confirmatæ præſentationes, vt dicitur in *capit. Cumana, de elect. Seraphin. Rot. Roman. deciſione 1141. Aloyſ. Ricc. dict. reſolutione 133. verſic. ampliatertio, & reſolut. 13. Viuian. par. 2. lib. 5. cap. 3. num. 19. Flamin. d. quæſt. 8. num. 256.*

57 Nec denique quinquagenaria poſſeſſio, quæ per ſcripturas authenticas requiritur, probari poteſt per teſtes, vt æquipolleant eorum depoſitiones præſentationibus, inſtitutionibus per inſtrumenta factis, quia dicta probatio per inſtrumenta requiritur pro forma à *Concil. dicto loco*, & forma dat eſſe rei, *l. Diuus, ff. de in integr. reſtitut. l. Mænius, ff. de condit. & demonſtrat.*

58 Et ad vnguem eſt ſeruanda, ita vt ſi deficiat in minimo actus corruat, *l. cum hi, §. ſi præter, ff. de tranſact. l. non dubium, C. de legib.* cum citatis *in libello de principiis iuris, littera F. numero 49. & 50.* quare in his terminis, de quibus agimus, ita reſoluunt *Rot. Roman. deciſ. 199. numero quarto, parte ſecunda diuerſ. Mareſcot. var. libro ſecundo, cap. 52. numer. 2. Nicolaus Garcia dict. cap. 9. numer. 113. Aloyſ. Ricci. dict. praxi reſolut. 134. Franciſc. Leo dict. cap. 6. numer. 6. Flamin. dicta quæſt. 18. numer. 257.* vbi *numer. 258.* dicit *in Rota* deciſum, quod deficientibus authenticis ſcripturis non ſufficit illas probare per teſtes, cuius tamen contrarium tuetur *Nicolaus Garcia dict. cap. 9. in fine.*

59 Et prædictos quinquaginta annos ſumere initium ab illo die, quo apparet factam fuiſſe primam præſentationem, & antiquiorem productam in actis cum ſubſequenti inſtitutione, eoſque numerari vſque ad diem litis poſtremo motæ, in qua controuertitur an ſit, & conſtet eſſe de iurepatronatus refert ex Rotæ deciſione *Campan. dict. capit. 13. numero 426.* Hinc *Gonzalez dicta gloſ. 18. numero 84.*

60 Aſſerit præfatam probationem per authenticas ſcripturas exigi nondum in probandis præſentationibus continuatis, verum etiam in probatione effectuationis.

61 Præſumitur iuſpatronatus in potente ex vſurpatione *Pute. deciſ. 57. cum duabus ſequentib. & deciſ. 205. par. 1. Rot. deciſ. 5. par. 3. lib. 2. & deciſ. 532. par. 3.*

lib. 3. in nouiss. Mari. Antonin. var. lib. 1. resolut. 33. numero 2. & etiam ex vsurpatione, vt insinuat *Concil. Trident. dict. cap. 9.* & est doctrina *Butrij in cap. dilectus, de officio Legati, Lambertin. de iurepatron. lib. 1. artic. 5. quæst. 10. sub numero 47. versic. limita primo, & numer. 39.* quem sequitur *Canalcan. decis. 17. num. septimo, par. 2. Mohedan. decis. 2. circa fin. de iurepatronat. Gonzalez dict. glos. 18. num. 63. Aloys. Ricci. resolut. 131. Pute. decis. 205. lib. 1.* quamuis communitas parua sit. *Nicolaus Garcia dicto capit. 9. numer. 102. Aloys. Ricc. in dicta praxi resolut. 135.* Et tenuit *Rota in vna Bononien. iurispatron. de Baringana 20. Martij 1585.* coram *R. P. D. Gipsio*, & in alia *Archipresbyteratus nullius 2. Maij 1588.* coram *Illustriss. Cardinale Pamphilio. Rota* etiam *Roman.* apud *Farin. decis. 507. & 543. in nouiss. primæ recollect. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 4. collect. 1240.*

62 Vbi addit hanc præsumptionem præcipue locum habet in Italia, vbi propter recessum Curiæ omnes populi ius præsentanti vsurparunt & præsertim in locis, in quibus Ordinarij collatores sunt inferiores Episcopo, *Achil. de Grassis decis. 4. de iurepatronat. Put. decis. 57. lib. 1.*

63 In eadem *Rota in vna Romana iurispatronatus 8. Julij 1584.* coram *Illustrissimo Seraphino*, & est inter impressas *decisione 468.* resolutum fuit vsurpationem iurispatronatus non præsumi, nisi constet de dolosa occupatione. Sed propter dictionem (plerumque) qua Concilium *dict. cap. 9.* vtitur, habere locum, etiam quando cessat præsumptio vsurpationis si prætendatur à persona potenti, vel magnate, vel Vniuersitate censuit *Sacra Congregatio Illustriss. Interpretum*, & tenuit *Rota in vna Sorana iuspatronat. 28. Aprilis 1603.* coram *Illustrissimo Pamphil.* & in *alia Tacen. Parochialis 27. Junij 1603.* coram *eod.* & nouissime in *vna Lucana iurispatronatus 14. Junij 1621.* coram *Reuerendissimo D. meo Coccino Rotæ Decano.*

64 Nec etiam præsumitur iuspatronatus ex vsurpatione acquisitum, si non totius Vniuersitatis, sed illius partis esse prætendatur, vt declarauit *Sacra Congregat.* teste *Gonzal. dict. glos. 18. numer. 69. Nicolaus Garcia vbi proxime, Aloys. Ricc. dict. resolut. 135. in fine* quæ vsurpationis ratio cessat in Ecclesiis monasterialibus, seu conuentualibus, in quibus non acquiritur iuspatronatus, *Mohedan. decis. 340.*

65 Et cum in *Concil. dict. cap. 9.* mentio indistincte fiat de iis personis, in quibus iuspatronatus plerumque ex vsurpatione præsumitur acquisitum, nec exprimatur quæ sint, ideo declarandum duxi eas esse, quæ potentes sunt, vt in Imperatore scripsit *Put. decis. 60. libro primo.* Et de Rege Aragonensi loquens *Mohedan. decisione 10. numer. 4. de iurepatronat.* Et in Infante de nostro Regno Portugalliæ mentionem faciens, fitmat idem *Put. decisione 57. libro primo.* Et in Barone, alioque Domino iurisdictionem temporalem habente procedere illius *tex.* dispositionem declarauit *Sacra Congregatio*, vt referunt *Gonzales dict. glos. 18. numer. 66. versic. in his personis, Aloys. Ricc. dicta praxi resolut. 132. numero primo.* Et in altero quocumque magnate locum habere asserit *Caputaq. decis. 128. numero primo, parte secunda*, estque *decis. 1263. num. 3. part. 3. diuers.* prout in quolibet de familia Romana Vrsinorum censuit *Rota decisione 842. libro tertio diuers.* aut alterius ex familia Columnæ *Caputaquen. dicta decisione 128. & in decis. 199. libro secundo diuers. Aloys. Ricci. dicta resolut. 132. numero primo.*

66 Iuspatronatus tamen priuatorum non admittit præsumptionem vsurpationis, vt tenuit *Ros. in vna Tuden. Parochi. 7. Nouembris 1611.* coram *R. P. D. Vbaldo* apud *Farinac. parte secunda, tom. 1. decis. 360.* Et iuspatronatus dicitur priuatorum, quando patroni non sunt domini temporales loci, vbi fundatum est *Rota* in vna *Papien. iurispatronatus 17. Februarij 1612.* coram *R. P. D. Manzanedo* apud *Farin. par. 2. tom. 1. decis. 374. num. 1.*

67 Rigor præscriptus *à Concilio Tridentino* dicto loco, & supra adductus in probando iurepatronatus non requiritur, si agatur non contra Ecclesiam, sed inter ipsomet patronos, vt decidit *Rota Romana in vna Tanzi, 10. Aprilis, & 20. Nouembris 1595.* coram *Mantica*, testantur *Gonzalez dict. glos. 18. numer. 59. praxis noua Episcop. parte secunda cap. 5. numero septimo, vers. non tamen.* Vnde iuspatronatus potest præscribi ab vno contra alium compatronum spatio quadraginta annorum, cum titulo colorato *Rota Roman. decis. 239. numero primo & decis. 407. numer. 1. parte prima in nouiss.* quam refert *Gallet. in margarita casuum conscient. verbo iuspatronatus, pagina 144. colum. 2. Lambertin. parte secunda, libro primo, articulo quinto, quæstione vndecima princip. Gonzalez dict. glos. 18. numer. 57. Francis. Leo dict. capit. 6. numer. 8. in fine. Canalcan. decisione 33. numer. 8. cum sequentib. parte quinta. Mar. Antonin. dict. lib. 1. resolut. 108. numer. 28.*

69 Aduertendum vltra prædictas probationes teneri descendentes, etiam probare iure deuolutionis iusto se esse patronos. Deuoluitur autem iuspatronatus hæreditate, legato, donatione, vel venditione, ac aliis modis *Allegat. præcedenti* enumeratis, vbi de hoc late egi.

70 Sed in eo succeditur in stirpes, & non in capita, vt probat *Clement. plures, vltim. de iurepatron.* docent *Menoch. consilio 316. numer. decimo sexto. Tiraquell. de iureprimogen. quæstione 36. num. 3. Perezl. 1. vers. mouere iuuat, titul. 6. libro primo Ordin. pagina 140. Spin. dicta glos. 4. princip. numero 61. praxis nona Episcopal. dict. cap. 5. vers. descendentes, Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 521. numer. 18. Campan. in diuers. iuris Canonici libro vndecimo, cap. 13. numer. 384. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. glos. 45. numer. 61. Cened. ad Sextum collect. 7. numero primo. Aloys. Ricc. in collect. decis. parte quinta. collect. 1733. & in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 120. numero primo, parte secunda,* quod procedit quando succeditur iure hæreditario, secus si alio iure, nempe legati, & donationis, quia tunc si legetur, vel donetur iuspatronatus familiæ, omnes de familia succedunt in capita, & non in stirpes, vt decisum fuit in *Rota Romana in vna Regien. Prioratus 13. Nouembris 1601.* coram *R. P. D. Penna.* Et ideo si patre mortuo plures filij superstites sint, singuli vocem habebunt, si vero mortui fuerint, & alter requirit filium, alter duos, tertius, tres, vel quatuor, ille vnus habebit vnam vocem, & alij plures ex vnoquoque alteram vocem, non enim plures fratres ab eodem patre nati plures voces habent, cum patris personam referunt, qui vnus est, ita per d. *Clement. plures*, dicit *Vgolin. dict. cap. 5. §. 1. num. 8.*

71 Notandum est probationem descendentiæ patronorum ad effectum præsentandi non requiri, stante quasi possessione præsentandi, vt tenuit *Rota in vna Gerunden. beneficij, 15. Decembris 1599.* coram *Illustrissimo Cardinale Seraphino*, & est inter

eius decisiones impressas *decisione* 1334. *numero vltimo.*

Habilitas præsentati, qualis requiratur?

72 AD iuspatronatus præsentari possunt omnes, qui prohibiti non reperiuntur, vt in toto *titulo de iurepatronat.* & 16. *quæst.* 7. *per totam*, dummodo in ea ætate esse debeant, quam beneficij qualitas postulat *Vgolin. dict. cap.* 51. §. *secundo in fine*, seruata *Concilij Tridentini* dispositione circa ætatem ad beneficia requisitam, *Aloys. Ricc. in dicta praxi resolutione* 169. *à principio*, vbi *numero tertio*, declarat ex *Sacra Congregat.* id non procedere, vbi in fundatione beneficij aliter esset cautum: constituta hac regula in vnum reducam illos, qui prohibentur præsentari, vt facilius, qui sint habiles reperiri possint.

73 Laicus cum sit incapax beneficiorum, vt probat tex. in *cap.* 2. *de institut.* & resoluunt *Ceuall. communium contra communes, quæst.* 523. *Azor. institut. moral. parte secunda, libro sexto, capit.* 2. *quæst. quinta. Perez de Lara de anniuersar. & capellan. libro secundo, capit.* 5. *à numero* 2. *Nicolaus Garcia de benefic. parte prima cap.* 1. *à numer.* 9. *Valer. Reginal. in praxi fori pœnitent. libr.* 30. *tract.* 3. *num.* 147. *Sanch. de matrim. libr.* 7. *disput.* 42. *numer.* 14. etiam si incedat in habitu, & tonsura, & communiter reputetur clericus, quia constando de veritate, non tenet beneficij collatio, *Flaminius de resignat. libr.* 4. *quæst.* 2. *numer.* 59. *Gonzalez ad regul.* 8. *Cancell. glos.* 2. *à numero* 64. *Nicolaus Garci. dict. cap.* 1. *numer.* 11. & 12. ideo non potest à patronis præsentari, *cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constitut. glos. verbo receperint, in cap. cum M. eodem titulo.*

74 Vbi ait laicum posse habere præbendam separatam à canonicatu, vel illam, in quantum est temporalis, seu continet temporalitatem, vt per *Oliban. in comment. ad vsaticum alium namque, cap.* 13. *num.* 5.

75 Vel etiam ipsum beneficium, aut canonicatum ex priuilegio Pontificio, vt habet familia Villaloborum, nunc Marchiones Astorgæ, in Sede Legionensi canonici, refert *Frater Athanas. de Lobera in tractatu de Ecclesia, & Ciuitate Legionensi, fol.* 212. vbi simile priuilegium à Papa concessum dicit Regibus illius Regni, & idem Comiti Barcionen. esse concessum pro Ecclesia illius ciuitatis testatur *Anton. de Olibano dict. cap.* 13. *num.* 6.

76 Nominatio tamen facta per patronos laicos, etiam de non clerico ad beneficium, est valida, vt fuit resolutum per *Rotam in vna Burgen. Abbatiæ* 19. *Nouembris* 1588. coram *D. Penna*, vbi ad iura dicentia præsentationem de laico factam esse nullam, fuit responsum, quod sunt intelligenda de præsentatione proprie dicta, quæ tunc fit cum præsentatus coram Ordinario personaliter sistitur ab eo institutionem accepturus, refert *Aloys. Ricc. in dicta praxi resolut.* 140. *num.* 3.

77 Sed dubitari potest an laicus possit præsentari ad beneficium, si statim postea assumpserit clericatum? in qua quæst. *Rot. Roman. in vna Imolen. iurispatronat.* coram *Orano*, 19. *Nouembris* 1594. quam refert *Flaminius dict. quæstione* 2. *num.* 5. & 6. tenuit tunc præsentationé esse validam, ex eo quia minime dici potest facta de persona penitus inhabili, cum satis sit ante institutionem esse promotum. Verum in puncto iuris videbatur contrarium esse respondendũ, quia, ad beneficiũ obtinẽdum non sufficit quempiam habitũ clericalem gestantem animum habere statim obtento beneficio assumendi Ordinem clericalẽ, sed hic Ordo debet necessariò præcedere, *Sanch. d. disput.* 42. *num.* 14. *Gonzalez dict. glos.* 2. *n.* 66.

78 Nam in beneficiis attenditur capacitas tempore præsentationis, *Rota decis.* 69. *parte tertia, libro primo in nouiss. Mari. Antonin. variar. libro primo, resolut.* 19. *numer.* 1.

79 Seruus non potest præsentari, etiamsi sit Christianus, cum non possit ordinari, nisi prius manumittatur, *cap.* 1. 2. & 3. *distinct.* 54. *cap.* 1. & *cap. consuluit, de seruis non ordin. Anton. Gama in tract. de Sacramentis præstandis vltimo supplicio damnatis, quæst.* 5. *numer.* 9. *Henriquez in summ. libro* 14. *cap.* 8. §. 7. *in comm. litteræ K. Bellet. disquisit. clerical. par.* 1. *titul. de disciplina cleric.* §. 14. *Modern. de iurisdict. p.* 4. *casu* 90. *numero decimo quarto*, & ad nostrum propositum *Vivian. in praxi Iurispatronat. parte secunda, libro sexto, capit.* 4. *num.* 1. vbi etiam addit quod si manumissus sit, & hat clericus, poterit præsentari.

80 Infidelis vti incapax præsentari non potest, *Lambertin. libro secundo, par.* 1. *quæst.* 7. *art.* 9. *Vivian. dict. cap.* 4. *num.* 2.

81 Nec etiam neophytus, idest, qui initio Sanctæ Fidei est eruditione plantatus *cap.* 1. 48. *distinct. cap. Neophytus* 61. *disp. cap. si clericatus* 16. *quæst.* 1. *Beller. disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clericali* §. 12. *à princip.* vbi *numero* 8. dicit neophytum post factum clericum posse beneficia obtinere.

82 Irregularis etiam, qui extra regulam positus est, non potest præsentari, cum non possit ad Ordines promoueri, imo collatio, seu prouisio beneficij illi facta est nulla, ita *Henriquez in summ. libro decimo tertio, cap.* 14. §. 1. & *cap.* 56. §. 1. & *libro* 14. *cap.* 2. §. 5. *Azor. institut. moral. parte secunda, libro sexto cap.* 7. *quæst.* 2. *Auila de censuris p.* 7. *disp.* 2. *dub.* 6. *Gutier. canon. lib.* 1. *cap.* 5. *nu.* 92. *Flamin. de resig. lib.* 4. *q.* 3. *à nu.* 32. & *lib.* 5. *q.* 3. *nu.* 181. *Lessi. de iustit. lib.* 2. *cap.* 54. *numer.* 120. *Vgolin. de officio & potest. Episcopi, cap.* 1. §. 1. *ad finem*, & *cap.* 50. §. 6. *numer.* 4. post *Cou. Rebuff. Nau. Frat. Emman. Veg. P. Molin.* & alios *Nicolaus Garcia de benefic. par.* 7. *cap.* 11. *à princip. Aloys. Ricc. dict. praxi resolut.* 167.

83 Illegitimus, quoque nomine censeatur, ordinari prohibetur, *cap. per venerabilem, qui filij sint leg.* ideo non potest nec eligi, nec præsentari arg. *tex. in cap. accepimus, de ætate & qualit. Card. Seraph. Rotæ decisione* 1442. *numero nono. Vivian. dict. capit.* 4. *numero tertio. Aloys. Ricc. in dicta praxi resolutione* 185.

84 Corpore vitiati, de quibus egi *Allegat.* 42. ad beneficia vti irregulares promoueri non possunt, *Lambertin. par.* 1. *libro secundo quæst.* 7. *art.* 12. *num. primo, Nicolaus Garcia dict. parte septima capit.* 12. *à numero tertio.*

85 Clericus patronus non potest seipsum præsentare *cap. per nostras*, & ibi *glos. verbo præsentare, decimrep.* quia cum debeat esse differentia inter dantem & recipientem, & inter præsentantem & præsentatum, *cap. fin. de institut.* ita etiam debet esse differentia inter eligentem & electum *cap. qualiter, de elect. Flaminius de resignat. libr.* 9. *quæst.* 17. *à numero* 112. *Tiraquell. de Iure primog. quæst.* 33. *numer.* 11. *Campan. dict. cap.* 13. *num.* 398. *Aloys. Ricc. dict. praxi resolut.* 1-9. *Mari. Antonin. variar. libro primo resolut.* 51. *numero* 1. *Chircoui. tom.* 1. *commun. opinion. libro primo titul.* 4. *numer.* 5. & 6. *pagin.* 167. *Spin. in speculo testam. glos.* 4.

princip. numer. 80. *Azor. institut. moral. parte secunda, libro sexto, capit.* 21. *quæst.* 1. *Aloys. Ricc. in decis.* 36. *num.* 1. *parte prima. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. libro* 30. *tract.* 3. *numer.* 222. *vers. notandum. Vivian. dicta parte secunda, libro sexto, cap.* 8. vbi *numero tertio*, extendit etiam ad beneficium simplex.

86 Illud tamen vnicum adderem quod Summus Pontifex potest solum se ipsum eligere, vt ex *D. Antonin.* tradit *Pineda in vita D. Ioannis Baptistæ. lib.* 2. *art.* 3. *cap.* 10. *pag. mihi* 422.

87 Amplia vt neque procurator constitutus à patrono possit ipsum præsentare, vt fuit tentum *in Rota in vna Salamant. Capellaniæ* 14. *Octobris* 1552. *coram D. Vestano*, teste *Caputaquen. decis.* 397. *libro secundo*, quem refert *Flaminius dict. quæst.* 17. *numero* 113. *Campan. d. cap.* 13. *num.* 399.

88 Nec etiam procurator constitutus à patrono ad præsentandum potest seipsum præsentare, *Gonzalez ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 2. *numer.* 57. *& seq.*

89 Nec denique substitutus à tali procuratore potest patronum, aut suum principalem procuratorem præsentare *Lambert. lib.* 2. *p.* 1. *quæst.* 8. *art.* 9. *&* 10. *Vivian. d. cap* 8. *num.* 9.

90 Si autem Prælatus ad quem pertinet institutio motu proprio, vocet clericum patronum, eique conferat quod cumque beneficium vacans, in quo dictus clericus habet Iuspatronatus, tenebit collatio, tali enim casu non habet originem à dicto patrono talis collatio *Abb. in d. cap. per nostras, num.* 3. *Vivian. d. cap.* 8. *num.* 4. *Vgolin. d. cap.* 51. §. 2. *num.* 1. *in fine.*

91 Quando plures sunt patroni, videlicet clerici, aut vnus clericus, & alter laicus, possunt ex se ipsis vnum nominare, & præsentare *glos. fin. in cap. consuluit* 15. *de Iurepatron. Aloys. Ricc. d. resol.* 179. *nume.* 3. *Azori. d. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 21. *quæst.* 3. *Aloys. Ricc. d. decisione* 36. *numero quarto. Roch. verbo honorificum, quæst.* 4. *princip. numero* 26. *Lambertin. dict. quæst.* 8. *art.* 5. *Vgolin. dict. cap.* 51. §. 2. *numer.* 1. vbi cum *Card. Tusch. littera P. conclus.* 595.

92 Tenet quod præsentatus numeratur in numero præsentantium, *Vivian. dict. cap.* 8. *numero septimo*, vbi *numer.* 8. dicit nullo modo posse clericum simul cum compatronis seipsum præsentare, sed præsentationem esse faciendam à solis compatronis, qui electioni de se factæ consentire tantum potest, quod etiam tradit *Mari. Antonin. de resolut.* 51. *numer.* 5.

93 Pater potest præsentare filium, auus nepotem, seu alios consanguineos, *glos. verbo filij, in cap. quia clerici, & glos. verbo propria auctoritate, in cap. consuluit, de Iurepatronat. Flaminius dicta quæst.* 17. *numer.* 122. *Roland. à Valle consil.* 47. *numer.* 49. *&* 62. *cum sequentib. vol.* 1. *Chircou. dict. titul.* 4. *numer.* 6. *pagin.* 167. *Ioseph. Ludou. tom.* 3. *commun. opinion. titul. de Iurepatron. conclus. vni. vers. ampliatur octauo, pag.* 532. *in fine, Azori. dict. capit.* 21. *quæst.* 2. *Vivian. dict. cap.* 8. *numer.* 11. vbi *numer.* 12.

94 Asserit posse Episcopum licite conferre beneficium filio suo legitimo, vel nepoti idoneo, quia charitas imprimis exercenda est erga domesticos, & citat, *Abb. cons.* 96. *volum.* 2. *Roch. verbo honorificum, quæst.* 4. *princip. Lambertin. vbi supra, art.* 12. Sic etiam si filius non sit patronus, & in patrem sit compromissum de clerico eligendo, vel præsentando poterit filium eligere, seu præsentare; Et si filius sit canonicus, & ab omnibus canonicis, vnà cum dicto filio sit compromissum in patrem, poterit pater eligere suum filium, cum id non reperiatur prohibitum *Lambertin. vbi supra art.* 13. *Vivian. dict. cap.* 8. *numer.* 14. *&* 15.

95 Donatarius Iurispatronatus non potest præsentare donatorem, si donatio sit facta pro illa vice, presumitur enim fraudulenter facta, secus quando illa facta est perpetuò cum Ordinarij consensu, *Roch. verbo ipse vel is, quæstione vigesima, numer.* 37. *Lambertin. vbi sup. artic.* 11. *Vivian. d. cap.* 8. *num.* 10.

96 Excommunicatus cum beneficia obtinere non possit *cap. postulastis, de clerico excom. minist.* in tantum vt collatio illi facta de iure sit nulla, *Flamin. de resignat. libro quarto, quæstione* 33. *à numer.* 44. *& libro quinto quæstione* 6. *à numer.* 77. *Sayr. de censur. libro secundo, cap.* 5. *numero primo. Nicolaus Garcia dicta parte* 7. *cap.* 13. *à num.* 3.

97 Ideo ad illa eligi, præsentari, seu nominari non potest. *glos. in cap. vltim. per tex.* ibi, *de electione libro sexto. Roch. verbo honorificum, quæst.* 4. *numer.* 19. *Lambertin. part. prima, libri secundi quæstione* 9. *art.* 1. *Seraphin. decisione* 195. *p.* 1. *Aloys. Ricci. dict. praxi resolut.* 166. *Flaminius dict. quæstione sexta, numer.* 80. *&* 81. *Sayr. dict. capit.* 5. *à numer.* 16. *Soar. tom.* 5. *disput.* 4. *sectione* 7. *numer.* 10. *Azor. parte secunda, libro* 6. *caput.* 7. *quæst.* 8. *Vivian. dict. parte secunda libr. sex. cap.* 9. *numer. secundo*, vbi id procedere ait etiam in excommunicato excommunicatione minori, quod idem tenent *Couar. in cap. alma, p.* 1. §. 7. *in princip. col.* 1. *Aloys. Ricc. de resolut.* 166. *numer.* 3.

98 Suspensus cum seruire & administrare non possit, quia administrando fit irregularis, *Flaminius dicta quæst.* 6. *numer.* 83. ideo eligi non potest *glos. & doct. in cap. illa vbi Abb. de election. cap. fin. eod. titul. in* 6. nec præsentari *Lambertin. libro secundo, parte prima, quæst.* 9. *princip. art.* 2. *Mari. Antonin. variar. resolut. libro* 1. *resolut.* 19. *numer.* 9. *Aloys. Ricc. dict. praxi resolut.* 116. *Vivian. dict. cap.* 9. *numero tertio*, vbi intelligit siue sit suspensus à beneficio, siue ab officio. *Henriquez in sum. libri decimi tertij, cap.* 32. vbi ampliat etiam si defectus esset occultus, & toleratus.

99 Interdictus, scilicet cui specialiter est interdictum officium, vel aliquis Ordo, non potest præsentari, si obstet interdictum Ordinis requisiti, vel alterius rei in præsentando, *Lambertin. libro secundo, parte prima, quæstione* 11. *art.* 3. *Vivian. dict. capit.* 9. *numero* 8.

100 Infames cum possint ad clericatum prouehi *cap. infames* 6. *quæstione prima, cap. fin.* 51. *dict. cap. accusatum de simonia.* in tantum, quod debeant priuari omni officio, & deponi ab omni honore & dignitate. *l. infames* iuncta *glossa, & l. decurio. C. ex quib. causis infamia irrog. cap. inter dilectos, de excess. Prælat.* ideo ad beneficia eligi, seu præsentari non possunt, *Duaren. de benefic. libri quarti, cap.* 1. *Nicolaus Garcia d. part.* 7. *cap.* 8. *numero quarto. Vivian. dict. cap.* 9. *numer.* 23. Et qui dicantur infames dixi supra *Allegat.* 43. Et ad nostrum propositum de schismatico agunt *Lambertin. dict. quæst.* 11. *art.* 8. *Vivian. dict. cap.* 9. *numer.* 15. De Apostata *Lambertin. art.* 9. *&* *Vivian. numero decimo sexto dictis locis.* De simonia *Lambertin. art.* 11. *&* *Vivian. numero decimo septimo.* De periuro *Lambertin. articulo decimo quinto. Vivian. numero vigesimo secundo.* De sodomita *Lambertin. articulo decimo octauo, Vivian. numero vigesimo sexto.* De adultero *Lambertin. articulo decimo nono Vivian. numero vigesimo septimo.* De concubinario *Lambertin. artic. vigesimo. Vivian. numero* 28. De criminoso inquinato aliquo crimine inducente irregularitatem *Lambertin. articulo vigesimo tertio. Vivian. numero* 32.

Item

101 Item & alij ſunt, qui ad beneficia præſentari non poſſunt vti indigni, quos enumerat *Viuian. d. par. 2. libro ſexto capit.* 10. vbi de obligatis ad ratiocinia, de curialibus, de conjugatis, bigamis, criminoſis, non habentibus ætatem legitimam, illitteratis, & pluribus alijs quos ibi videre poteris.

102 In conferendis beneficijs nihil aliud magis inquiri debet, quam ætatis maturitas, morum grauitas, & honeſtas, litterarum ſcientia, vitæ virtus, & fama perſonæ *capit. cum in cunctis, in princip. de elect. capit. innotuit*, ibi, inducere videbantur, *eodem titul.* Et non ex locorum, vel generis dignitate, ſed morum nobilitate innoteſcere debent clerici, nec vrbium claritate, ſed Fidei puritate, *cap. nos qui præſumus*, 40. *diſt.*

103 Beneficia igitur tam nobilibus, quam ignobilibus ſunt indiſtincte conferenda, ita vt non valeat conſuetudo, quod, non admittantur ignobiles in Canonicos Cathedralium *capit. venerabilis*, vbi *Abb. numero quarto de præbendis*, quia non generis, ſed virtutum nobilitas, vitæque honeſtas, gratum Deo faciunt, & idoneum ſeruitorem, *capit. ſicut excellentiam, verſic. non gradus* 23. *quæſtio* 4. Et ideo *Gregor. VII. lib. 9. regiſtr. epiſtol. 2. in med.* ſic ait. Non te pigeat, aut pudeat extraneum forte, vel humilis ſanguinis virum, dummodo idoneus ſit, ad Eccleſiæ tuæ regimen, quod proprie bonos exoptat, adſcire: cum Romana Reſpublica, vt paganorum tempore, ſic & ſub Chriſtianitatis tituhs, inde maxime, Deo fauente, excreuerit: quod non tam generis, aut patriæ nobilitatem, quam animi & corporis virtutes perpendendas adiudicauit. Et *D. Hieron. ad Cælantiam*, veram nobilitatem vocat eſſe clarum virtutibus. Vnde *Marcus Tullius Cicero* in inuectiua contra *Saluſtium*, Sanctius, ait, me meis fulgere moribus, quam maiorum opinione niti, vt ſim meis poſteris nobilitatis initium. Neque differentia aliqua poteſt ſtare inter hos, qui à gentilitate, & inter illos, qui à populo Iſraelitico ſunt ad Fidem conuerſi, cum omnes per Chriſti paſſionem redempti ſint, *Actor.* 2. Non eſt enim diſtinctio Iudæi & Græci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum. *Apoſtol. ad Romanos, capit.* 10. Omnes nos in vnum corpus baptizati ſumus ſiue iudæi, ſiue gentiles, &c. *Idem* 1. *ad Corinth.* 12. & in omnes nationes gratia Spiritus Sancti effuſa eſt, *Actor.* 10. *in fine.* Nam, vt idem ait ad *Epheſ. cap.* 4. vnus ſpiritus, vna Fides, vnum Baptiſma, vnus Deus, & pater omnium, qui eſt ſuper omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.

104 Inhabilis quis iudicandus eſt, ſi talis reperiatur tempore præſentationis, nec prodeſt habilitas ſi ſuperueniat *Rot. deciſ. 69. par. 3. libro primo, diuerſ. Mari. Antonin. vari. reſolut. libro primo reſolut.* 19. *numero primo. Seraphin. Rotæ Roman. deciſ.* 1234. *numero quarto. Viuian. d. par. 2. libro ſexto capit.* 10. *numero vndecimo. Campan. in diuerſorio iuris Canon. rub.* 11. *capit.* 13. *numero* 461. *Aloyſ. Ricci. in d. praxi reſolut.* 165. *numero tertio, & reſolut.* 166. *numero tertio.* Et patronus poteſt de conſenſu Ordinarij pro vna vice præſentare ad beneficium eum, qui non habet omnes qualitates in fundatione appoſitas, vt tenuit *Rota* apud *Seraphinum deciſ.* 871. *numero quarto.*

105 Præſentantes autem minus idoneum, vel indignum, vltra peccatum mortale quod cõtrahunt *Azori. d. par. 2. libro ſexto capit.* 21. *quæſtione quarta*, ſi ſint patroni eccleſiaſtici, qui dicuntur eligere, priuantur ea vice iure præſentandi, ſicut eligentes, *capit. cum in cunctis*, §. *vlt. de elect. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut.* 441. *à princip. & præcipuè numero quarto. Mari. Antonin. libro primo reſolut.* 19. *numero decimo quinto.* Si autem ſint patroni laici, vel clerici ratione patrimonij, ſi præſentent minus idoneum intra quadrimeſtre poſſunt alium idoneum præſentare *capit. cum vos*, vbi *gloſſ. verbo minus idoneè de officio Ordin.* dummodo non intelligatur de idoneitate requiſita in fundatione, vt quia præſentandus debeat eſſe Sacerdos, nam tunc deuolutio fit ad ſuperiorem, quia videntur delinquere, ea non ſeruando, & abutuntur iure fundatoris. Sed ſi lapſum ſit quadrimeſtre, & non ſit idoneus præſentatus, deuolutio fit ad ſuperiorem habentem inſtituere, *Abb.* & alij in *d. capit. cum vos*, ſi autem tales patroni præſentauerint indignum indignitate criminoſa, ſed ignoranter, poterunt intra quadrimeſtre alium dignum, & idoneum præſentare: ſed ſi lapſum ſit quadrimeſtre, deuolutio fit ad ſuperiorem, qui eo caſu prouidet beneficio de nouo Rectore: ſi autem ſcienter præſentauerint talem indignum ipſo iure pro illa vice priuati ſunt iure & facultate præſentandi, *Author. de ſanctiſſ. Epiſcopis*, §. *ſi quis oratorij, Lambertin. libro ſecundo par.* 1. *quæſt.* 10. *princip. artic.* 4. *numero* 23. *Creſcent. de Iurepatron. deciſ.* 10. *Caputaq. deciſ.* 62. *numero ſecundo, & deciſ.* 291. *par.* 2. *Maſcard. de probation. concluſ.* 593. *numero quinto. Tiraq. in* §. *hoc ſermone, limit.* 1. *numero* 32. *Bellacomb. tom.* 1. *communium opinion. libro primo titul.* 5 *numero vigeſimo ſecundo, pag.* 171. *Molina de primog. libro ſecundo capit* 4. *numero* 38. *Roch. verbo honorificum, numero* 15. & 16. *Rebuff. in praxi benefic. titul. pœnæ contra collatores, numero primo & ſeqq. Perez l.* 2. *verſic. pro quo ſit, & verſic. tertia concluſio. titul.* 6. *libro primo. Ordin. pag.* 153 *Stephan. Gratian. diſceptat. foreniſ. capit* 58. *numero vndecimo. Cald. Pereira de poteſtate eligendi capit.* 1. *numero* 60. & 61. *Mari. Antonin. d. reſolut.* 19. *numero vlt. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit.* 51. §. 1. *numero* 4. *verſicul. ſecundo.* Aduertendum tamen duxi, quod præſentans inhabilem ſub conditione impetrandi diſpenſationem, non priuatur pro ea vice facultate præſentandi, ſi durante quadrimeſtre diſpenſatione per indignum non obtenta, de nouo ſaltem cumulando alium præſentauerit, ita cenſuit *Rot. Roman. in vna Firmana altaris S. Ludouici* 4. *Martij* 1596. coram *Illuſtriſſimo Seraphino*, refert *Aloyſ. Ricci. d. praxi reſolut.* 186. *Rota etiam in vna Firmana Altaris vigeſimæ Iunij* 1613. *coram R. P. D. Dunozetto*, apud *Farin. par.* 2. *tom.* 2. *deciſ.* 568.

106 Si tamen procurator nominaret indignum, non præiudicaret patrono, vt inquit *Franciſc. Marc. deciſ.* 480. *incip. quæritur quando procurator, numero* 8. *par.* 1. quem refert & ſequitur *Campan. d. capit.* 13. *numero* 467. qui quidem procurator mandatum ſpeciale requirit ad præſentandum, *Cardin. Mantica de tacitis & ambig. conuention. tom.* 1. *lib.* 7. *titul.* 16. *num.* 39. *Aloyſ. Ricci. in d. praxi deciſ.* 189. *num.* 193. *in* 1. *edit. & reſolut.* 171. *in* 2. *edit. Cald. Pereira de empt. cap.* 15. *num.* 11. & pluries iudicauit *Rot. Rom.* vt per *Caputaquen. deciſ.* 365. *num.* 1. *par.* 2. & *Seraphin. deciſ.* 559. *par.* 1. & *Putean. deciſ.* 312. *lib* 3.

107 Et vbicunque deuolutioni locus eſt non modo ad Epiſcopum, ſed ad alterum quemcunque inferiorem prælatum fit deuolutio, ad quem

spectat collatio, vel institutio, iuxta *gloss.* singularem, *in Clement.* 1. *de suppl. negl. Prał. Francisc. Marc. decis.* 475. *numero decimo octauo, & decis.* 1153. *in vltim. verbus p.* 1. refert *Campan. d. capit.* 13. *numero* 466. & tenetur seruare naturam beneficij cum confert iure deuolutionis ex *Felin. in cap. cum accessissent, num.* 18. *de constit. Franc. Marc. decis.* 493. *num.* 7. *p.* 1. *Campan. d. cap.* 13. *num.* 485.

110 Præsentatus Episcopo personaliter exhiberi debet, nec sufficit, quod per litteras, aut procuratorem absens ipse Episcopo nominetur per text. *in capit. cum & plantare*, §. *in Ecclesiis*, ibi, Episcopis repræsentent, *de priuileg.* ex quo noto verbum illud, repræsentent.

111 Quod proprie significat præsentiam sui facere, *l. maritus* 15. §. 1. *ff. ad legem Iuliam de adulter.* melior *text. in l. consentaneum, C. quomodo, & quando iudex*, ibi, vt præsentia sui faceret, iuncto ibi, vt sese repræsentent, cum multis alijs, quæ adducit *Brisson de verborum iuris significe. verbo repræsentare:* Vnde recte dicit *gloss. verbo repræsentare, in Clement. dudum, de sepultur.*

112 Quod repræsentare dicitur, qui præbetur sensibus corporeis *ex l.* 1. *in princip. ff. de verborum obligatio.* & est recepta communiter ex multis, de quibus *Tiraquell. de iure maritj, gloss.* 6. *num.* 31. *Selua de benef. par* 3. *quæst* 6. *num.* 7. *Lambert p.* 1. *lib.* 2. *quæst.* 11. *art.* 1. *num.* 12. *cum sequentibus.*

112 Indeque præsentatio hæc solet à Doctoribus communiter definiri, quod sit exhibitio personæ per patronum Episcopo vel alteri, ad quem institutio pertinet, legitime facta, ita *Abb. in capit. ea noscitur, de his, quæ fiunt à Prælat. Roch. de iurepatron. in princip. quæst.* 3. *Rebuff. in praxi titul. de præsentatio. numero tertio. Cardin. Tusch. tom.* 6. *littera P. conclus.* 191. *Nicolaus Garcia de benefic. par.* 4. *capit.* 1. *numero decimo sexto*, facit etiam dispositio *Sacr. Concil. Tridentin. sess.* 24. *de reformat. capit.* 18. *versiculo quod si*, vbi cauetur præsentatos à patronis non esse admittendos, nisi prius à locorum Ordinarijs examinati, & idonei reperti fuerint, refert *Aloys. Ricci. in d. praxi resolut.* 191.

114 Vnde non valere præsentationem de absente factam, neque Ordinarium teneri admittere præsentatum, qui se personaliter non exhibet, notant omnes constantissime, vt per *Abb.* & reliquos omnes proxime citatos, idem *Abb. consil.* 76. *numero secundo par.* 2. *Roch. verbo honorificum, quæst.* 6. *numero vigesimo septimo. Corras. de sacerdotio par.* 4. *capit.* 6. *numero decimo octauo. Vivian. in praxi iurispatron. par.* 2. *libro sexto capit.* 11. *numero sexto. & 7.* & tenuit *Rot. in vna Vicaria Iurispatronatus* 28. *Nouembris* 1601. coram *Illustrissimo Ludouisio, nunc Sanctissimo Domino nostro Gregorio Decimoquinto* relata per *Nicolaum Garciam in addit. ad tract. de benef. par.* 4. *capit.* 1. *numero* 23.

115 Contra supradictam resolutionem obstat tex. *in d. capit. ea noscitur*, ibi, per se, aut per litteras, personas idoneas Episcopis diœcesanis præsentent, vbi *gloss. verbo per litteras*, notauit præsentationem per epistolam fieri posse, sequuntur Doctores communiter, teste *Duenb. reg.* 283. vbi bene inducit text. *in cap. vlt. de conces. præbendæ*, dum prohibet constitui procuratorem ad præsentandum in beneficio antequam vacet, & consequenter à contrario licitum censet procuratorem constituere ad præsentandum in beneficio iam vacante, facit text. *in capit. accedens* 24. *de præbendis*, vbi absens per procuratorem de beneficio ecclesiastico potest inuestiri, ergo & præsentari. Confirmatur ex praxi receptissima secundum quam nunquam, aut raro patroni tempore præsentationis personaliter exhibent Episcopo præsentatos, sed præsentati cum instrumento præsentationis se exhibent Ordinarijs, qui sic præsentatum admittunt, & instituunt, cuius praxis meminit *text.* vbi notant *gloss. in Clement.* 1. *verb. præsentatos, de excess. prał.* recepta *ex Lambertin. d. artic.* 1. *numero* 5. *& Nicol. Garcia d. capit.* 1. *numero* 19.

116 Verum pro præsentis quæstionis resolutione duo inter se diuersa conuenit separari, aliud enim est quærere vtrum patronus absens possit per litteras facere præsentationem personæ, quæ cum eisdem Episcopo se personaliter repræsentet, & hoc licitum esse dubitari non potest, & euincunt iura allegata, vt in *d. capit. ea noscitur, & in d. capit. vlt. & in d. Clement.* 1. *versic. præsentatus*, & procedit praxis, de qua attestantur præcitati Doctores, & *Cardinal. Tusch. dicta littera P. concluss.* 592. *numero vigesimo quarto.*

117 Aliud autem vtrum præsentati, personaliter se debeant præsentare Episcopo, an vero potius possint per procuratorem se præsentare? & non teneri Episcopum sic præsentatos admittere verissima est, & receptissima resolutio, tùm ex dictis, tùm etiam ex multis rationibus, quas afferunt Doctores, quia scilicet cederet huiusmodi præsentatio in graue ipsius Ecclesiæ præiudicium ex dilatione, si præsentatus per litteras differret aduentum suum: sed futilem rationem puto, quia si se non præsentent intra quadrimestre, vel semestre, poterit Episcopus non expectata patroni præsentatione de Ecclesia prouidere iuxta decis. *text. in capit.* 1. §. *verum, de iurepatron. in* 6. Melior ergo ratio est, quia præsentati debent ab Ordinario examinari an sint idonei, tam in parochialibus, & curatis, quam in simplicibus, ex *Tridentin. sess.* 7. *de reformat. capit.* 13. quod examen cum personale sit, & per procuratorem fieri non possit, necessario sequitur præsentatos teneri se Episcopis personaliter exhibere. Facit etiam occasio & periculum, quod ex contraria obseruantia sequi posset, vt aliquando contigisse oculatum se esse testem profitetur Auctor *praxis Episcop. par.* 1. *verb. ius publicum* §. 8. his formalibus verbis. Scio in quodam Archiepiscopatu ficte fuisse, quendam præsentatum, & deinde institutum non existentem in rerum natura, & patronus sibi vsurpabat fructus beneficij singulis annis, contra decretum *Concilij Trident. sess.* 12. *cap.* 11. *de reformat. & sess.* 25. *etiam de reform. cap.* 9. *vers. patroni autem.*

118 Ex quibus à cessante ratione colliges contrarium esse resoluendum, & affirmandum posse præsentatum absentem instituj ab Episcopo si ei notum sit esse idoneum notorie, veluti quia doctor est in aliqua Vniuersitate studij generalis graduatus, hic enim examine non indiget ex doctrina *gloss. verbo ignota, in cap. de Petro, distinct.* 47. iuncto *Concil. Trident. sess.* 7. *capit.* 13. *in fine*, & in terminis notat Innocent. *per text. ibi in capit. in Lateranens. in fine, de præbendis, Abb. Decian. Roch.* & plures alij, quos refert, & sequitur *Cened. ad Decretum collect.* 15. *numero tertio. Henriquez in sum. libro decimo capit.* 18. *in princip. Saa in aphorismis verbo examen, Vivian. d. capit.* 11. *numero octauo. Vgolin. dict. cap.* 51. *paragraph.* 2. *numero tertio. Aloys.*

Ricci. dicta praxi resolution. 139. & 141. & censuit *Rota in una Valentin. beneficij* 16. *May* 1583. coram *Illustrissimo Cardin. Lancelot.* & item *in una Regien. beneficij* 14. *Decembris* 1587. coram *Illustrissimo Cardin. Pamphilio*, cessat etiam periculum illud *praxis Episcopalis*: quare sic notum Episcopo posse ab eo absentem institui, & præsentationem, ac institutionem validam esse, licet institutus absens sit, notat *Innocent. vbi proxime*, *Abb. d. consil.* 76. *Lambertin. artic.* 3. *Coras. & Tusch. dictis locis* idem *Tusch. conclus.* 592. *numero* 25. *Nicol. Garcia d. capit.* 1. *à num.* 16. *vbi à numero* 23. refert declarationem Illustrissimorum D D. Cardinalium.

119 Nam examen in notorie litterato non requiritur, ex multis probat *Aloys. Ricci. dicta resolut.* 191. *in fine.*

120 Quamuis prædicta sententia quoad præsentationem, & institutionem in beneficio curam animarum non habente in se vera sit, non procedit tamen in præsentato ad Parochialem, in hoc enim examen præcise necessarium est, nec omitti potest ex eo, quod prouisus notorie dignus sit, cum à *Trident. sess.* 24. *de reformat. capit.* 18. & per *Bullam Pij Quinti*, quæ incip. *In conferendis*, pro forma requiratur, vt notauit *Fusc. de Visitat. libro secundo capit.* 5. *numero decimo*, & declarauit *Sacra Congregatio* Doctorem, siue Licentiatum in Theologia, siue in iure Canonico non excusari ab examine, quando petit prouideri de aliqua Ecclesia Parochiali, referunt *Gonzalez ad regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 4. *numero* 90. *Nicol. Garcia par.* 9. *capit.* 2. *num.* 103. *praxis noua Episcop. par.* 2. *capit.* 5. *numero* 17. *vers. Doctor*, *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis.* 414. *numero secundo in prima edit. & resolut* 351. *in secunda edit.* Hinc cauebis ab eodem *Nicol. Garcia par.* 9. *capit.* 3. *numero* 5. & 14. quatenus scribit hanc resolutionem procedere in quocunque beneficio ecclesiastico, nam quamuis ex *Trident. d. capit.* 13. examen necessarium esse in omnibus beneficijs agnoscamus, pro forma tamen in solis Parochialibus requiri receptissima est scribentium resolutio ex supra dictis.

121 Illud tamen aduertendum duxi, quod in Parochialibus iurispatronatus laicorum, non requiritur examen per concursum, sed solum præsentatus examinandus est ab Ordinario cum tribus saltem examinatoribus synodalibus, & illi idoneo reperto institutio est facienda *Concil. Trident. d. capit.* 18. & declarauit *Sacra Congregat.* teste *Nicolao Garcia par.* 9. *capit.* 2. *numero* 255.

122 Eueniente tamen vacatione huiusmodi iurispatron. quando plures sunt præsentati, requiritur examen per concursum inter ipsos præsentatos tantum, vt ex his, qui peracto examine idonei ab examinatoribus denunciati sunt, Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illum, & non alterum instituat, refert decisum *Gonzalez gloss.* 6. *numero* 138. In Parochialibus vero iuspatronatus ecclesiastici requiritur examen per concursum ex *Tridentin. d. capit.* 18. colligit *Nicolaus Garcia d. capit.* 2. *numero* 261. etiamsi essent iurispatronatus mixti partim Ecclesiæ, & partim laici, refert decisum *Gonzalez d. gloss.* 6. *numero* 135. & ideo in vacatione Parochialis Ecclesiæ, vbi illius notitia habita fuerit, iurispatronatus ecclesiastici, aut etiam partim ecclesiastici, partim laicorum, etiamsi pro duabus partibus ad laicos pertineret, & pro vna tantum ad ecclesiasticum, erit edictum proponendum debebitque

123 Episcopus cum nominatis à patrono ecclesiastico, alios etiam clericos ad concursum admittere, nisi in institutione, aut fundatione aliter cautum esset, tunc enim tantum debebit præsentatus examinari citra concursum, & approbari ab Ordinario, etiamsi institutioni, & fundationi repugnaret: quæ quidem edictorum affixio est adeo substantialis, vt institutio facta absque illa ipso iure annulletur, vt tenuisse *Rotam Romanam* testantur *Crescent. decis. vlt. de iure patronat. Caputaquen. decis.* 95. *par.* 1. & *decis.* 128. *par.* 2. *Cardin. Putean. decis.* 306. *libro primo. Seraphin. decis.* 399. quos refert *Aloys. Ricci. in dicta praxi resolut.* 143. *numero primo* vbi *numero secundo*, asserit non procedere, si aliud reperiretur de consuetudine illius Ecclesiæ, ad quam quis est præsentatus, & idem *Aloys. Ricci. d. praxi resolut.* 144. resoluit institutionem factam intra terminum edicti esse nullam, dummodo constet litteras edictales affixas fuisse, & intra terminum competentem iudicis arbitrio amotas, quod etiam tenent *Mari. Antonin. vari. libro primo, resolut.* 20. *numero decimo. Perez de Lara de capellan. libro secundo capit.* 10. *num.* 32. & 39. *Flores de Mena vari. libro primo, quæst.* 3. *numero* 55. *Nicol. Garcia d. par.* 9. *capit.* 4. *numero primo, cum sequentibus*, vbi *numero* 14. resoluit seruari, quod post terminum edicti, ante tamen institutionem, semper admittantur, qui præsentantur ab alijs patronis, seu prætendunt habere ius.

124 In beneficijs etiam simplicibus præsentati, seu electi, vel nominati (si Episcopo eorum idoneitas nota non sit, iuxta formam supra relatam) à quibusuis ecclesiasticis personis, etiam Apostolicæ Sedis Nuncijs, non debent institui, neque confirmari, neque admitti, etiam prætextu cuiusuis priuilegij, vel consuetudinis, etiam immemorialis, nisi prius fuerint ab Ordinarijs examinati, & idonei reperti. Nec appellationis remedio vllus tueri potest, quominus examen subire teneatur, vt in *Concil. Tridentin. sess.* 7. *de reformat. capit.* 13.

125 Et si institutio ad inferiores Episcopo pertineat, præsentati debent prius ab Episcopo examinari & approbari, aliàs institutio ab inferioribus facta erit nulla *Concil. sess.* 25. *de reformat. capit.* 9. *versic. Ad hæc.* In beneficijs vero simplicibus, quorum collatio libere pertinet ad inferiores, dicta Episcopi approbatio non requiritur, sicut etiam in Canonicatibus Ecclesiarum Collegiatarum, quorum collatio libere spectat ad Capitulum, ita decisum refert *Nicol. Garcia d. par.* 9. *capit.* 3. *numero decimo nono, decl.* 4. & 5. vbi *decl.* 2. dicit adeo verum esse quod in beneficijs Iurispatronatus examen ab Episcopo fieri debet, quod procedit etiamsi inferiores institutores haberent iurisdictionem Ordinariam in clericos ad dicta beneficia præsentatos, quamuis Abbates, Commendatarij, & quicunque inferiores, qualibet exemptione muniti, etiamsi ordinariam iurisdictionem haberent in locis beneficiorum, & ordinarij institutorum sint, vt in eos omnem iurisdictionem habeant, adhuc tamen instituendus deberet prius examinari super idoneitate per Episcopum suum vt disponit *Concil. d. capit.* 9. *praxis noua Episcop. par.* 2. *capit.* 5. *numero* 13. *versic. institutio.*

Præsentatio facta in tempore quando dicatur?

116 PRæsentatio à patronis laicis vel cleticis ratione proprij patrimonij facienda est intra quadrimestre, *capit. cum propter, de iurepatron.* à patronis autem ecclesiasticis facienda est intra semestre, *capit. vnic. §. verum, eod. titul. libro sexto. Perez. l. 1. titul. 3. libro primo. Ordin. pag. 59. Vgolin. de potestate Episcop. capit. 51. in princip. numero 5. Aloys. Ricci. in collect. decis. par. 1. collect. 119. & in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapol. par. 2. decis. 228. numero 14. & 15. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. capit. 6. numero vigesimo tertio. Lambertin. de iurepatronat. lib. 2. par. 2. quæst. 1. artic. 1. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo iuspatronatus, numero 15. & 16. Nicol. Garcia de beneficijs, par. 5. cap. 9. num. 209. Vivian. in praxi iurispatron. par. 2. lib. 7. cap. 1.*

127 Quod quidem tempus cum sit continuum, currit etiam diebus feriatis, *Roch. verbo honorificum, quæst. 34. numero 65. Perez l. 1. col. 29. gloss. fasta vente dias, titul. 8. libro tertio. Ordin. Vivian dicto libro septimo capit. 4. numero quinto.* Illud animaduertendum duxi, quod vbi iuspatronatus ad plures patronos spectat tanquam singulos, non autem iure collegij, possunt singuli separatim præsentare, *Cæsar. de Graff. decis. 2. de iurepatron. Aloys. Ricci. d. praxi resolut. 160.*

228 Illud erit iuspatronatus ecclesiasticum, quod licet originem habuerit ex patrimonio laici, fuit tamen vel ab initio, vel postea fundatione, testamento, donatione, aut alio quouis titulo in Ecclesiam translatum, aut in Capitulum, seu Collegium ecclesiasticum Canonicorum Regularium, aut secularium, vel in aliquam personam ecclesiasticam ratione Ecclesiæ, dignitatis, aut beneficij, *Lambertin. lib. 1. quæst. 1. artic. 8. Roch. verbo ius, quæst. 7. numero decimo quarto. Rebuff. in praxi titul. de præsent. numero 5. & 7. & par. 3. signaturæ, verbo, necnon iurispatronatus, numero octauo. Couarr. practic. capit. 36. numero 2. & 5. Perez l. 2. titul. 6. libro primo. Ordin. gloss. 1. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici resolut. 152. Spin. in speculo testament. gloss. 4. numero decimo sexto. Flamin. de resignat. libro secundo quæst. 4. num. 29. Seraphin. decis. 1420. numero primo. Francisc. Leo dicto capit. 6. numero 24. & 29. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. gloss. 18. numero quinto. Valasc. consult. 163. numero 15. Nicol. Garcia de benefic. par. 5. cap. 1. num. 553. Mar. Anton var. resolut. lib. 1. resolut. 8. num. 14.* plures per *Cened. ad Sextum collect. 21. num. 3.*

129 Mutata enim conditione personæ, & bonorum conditio mutata videtur *Valasc. de iure emphyt. quæst. 17. num. 15. col. 2.*

130 Et vbi res non priuilegiata peruenit ad priuilegiatum, amittit naturam antiquam, & efficitur res priuilegiata, *Tiraquel. de iureprimog. in præfat. num. 133. D. Barbosa in l. hæres absens, in princip. num. 176. ff. de iudic.*

131 Quando vero iuspatronatus est commune & laici, & ecclesiastici, omnes simul habent semestre ad præsentandum ratione communionis, *gloss. fin. in d. capit. vnic. Lambertin. d. quæst. 1. artic. 3. Nicol. Garcia d. capit. 9. num. 210. Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 458. Vivian. d. capit. 1. numero quinto,* vbi asserit procedere etiamsi laicus habeat maiorem partem, quia magis dignum trahit ad se minus dignum, *capit. quod in dubijs,* vbi *gloss. verbo consecratum, de consecrat. Ecclesiæ, gloss. in d. capit. vnic.* cum alijs citatis *in libello de principijs vtriusque iuris, littera D. num. 27.*

132 Licet autem iuspatronatus mixtum, quoad priuilegia, & commoda dicatur ecclesiasticum, tamen quoad derogationem censetur laicale, *Put. decis. 157. num. 5. par. 3. Flamin. de resignat. lib. secundo quæst. 4. num. 50. Mari. Antonin. variar. libro primo resolut. 39. numero decimo,* & ideo non solum quoad partem laicalem, verum etiam quoad ecclesiasticam requiritur in eo expressa derogatio, *gloss. & doct. in capit. cum dilectus, de iurepatron. Felin. in tract. quando litteræ Apost. nocent patrono ampl. 6. Mari. Antonin. d. resolut. 39. num. 9.*

133 In dubio tamen vbi fit mentio iurispatronatus intelligitur de ecclesiastico, *Lap. alleg. 84. Turret. cons. 71. num. 56. vol. 1.* quos refert *Mari. Anton. var. resolut. lib. 1. resolut. 109. num. 10.*

134 Tempus prædictum patronis præsentare habentibus incipere currere à die vacationis beneficij per text. in *capit. 2. de supplen. negligent. Prælat. & in capit. 2. §. cum vero, de concess. præben. & in capit. eam te, de iurepatron.* tenent *Rebuff. in praxi benefic. libro primo titul. de deuolution. numero quinto. Villalob. tom. 1 commun. opinion. libro quarto titul. 22. num. 127. pagina 608. Perez lex. 2. versic. quæro vlterius, titul. 6. libro primo. Ordin. pag. 153.* Verum tale tempus non currere nisi à tempore scitæ vacationis verius duco, quia hæc est recepta in *Sacra Rota* sententia, & communior Doctorum resolutio, quam tuentur *Tiraquell. de retractu titul. 2. §. 35. à numero septimo. Azori. d. lib. 9. capit. 21. quæst. 11. Spin. d. gloss. 4. princip. num. 21. Campan. d. rubr. 11. cap. 13. num. 393. Caputaq. decis. 248. par. 3.* quem refert *Aloys. Ricci. d. collect. 119. & d. decis. 183. numero secundo & in d. praxi resolut. 155. praxis Episcop. par. 1. verbo iuspatron. §. 8. versic. hi sunt, Nicol. Garcia de benefic. par. 10. capit. 2. num. 34. Perez de Lara de anniuers. lib. 2. capit. 9. num. 35. Cardoso vbi supra, & verbo tempus, num. 7. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæst. 6. numero 23. Flores de Mena var. lib. 1. quæst. 3. à num. 20. Iesti. de iustit. lib. 2. capit. 37. numero 27. Vgolin. d. capit. 51. in princip. num. 5. Mari. Anton. var. lib. 1. resolut. 29. num. 19. & 20. Card. Seraphin. Rotæ Roman. decis. 380. num. 1. Farin. Rotæ decis. 520. & 532. in 1. collect. Vivian. d. par. 2. lib. 7. cap. 2. num. 6.*

135 Et ignorantia potius præsumitur, quam scientia *capit. præsumitur, de regulis iuris in 6. Osasc. decis. 71. num. 23. Antonin. Monach Florent. decis. 7. num. 15. Sesse Aragon. decis. 189. num. 18.*

136 Et præsumptio est pro patrono, vt dicatur præsentasse in tempore, & ignorasse vacationem, nisi sciuisse probatum fuerit, *Hier. Gabr. consil. 185. num. 11. volum. 2. Menoch. de præsumption. lib. 6. quæst. 77. num. 14.* Et ideo si non probetur patronos habuisse notitiam vacationis, ignorantia semper præsumitur *Rota apud Farin. decis. 520. in prima collect. nouiss.* & ideo *in vna Parmen. beneficij coram D. Pamphilio* 1590. fuit resolutum patrono non currere tempus ad præsentandum in beneficio vacante per priuationem, nisi à die notitiæ sententiæ, & priuationis, *Lap. alleg. 78.* Et in altera *Firmana altaris coram Domino Blanchetto 5. Decembris* 1594. fuit resolutum, quod habens gratiam fundatam in deuolutione ob negligentiam patronorum in præsentando intra tempus à iure præfixum, debet probare sufficienter scientiam ipsorum, refert *Garcia*

d. capit. 3. num. 36. & 37. Et ius præsentandi etiam in vno ex patronis, qui non habuit scientiam, conseruari potest, alijs propter scientiam exclusis, vt fuit resolutum in causa *Spoletana beneficij vigesima octaua May* 1590. coram *D. Blanchetto*, refert *Nicol. Garcia. d. capit. 2. numero* 41. Regi tamen quantumcunque scienti non currit tempus quatuor mensium, vt probat *Cabed. de patronatib. Regiæ Coronæ, capit. 28. numero 7. & 8.*

138 Similiter huiusmodi tempus non currit absenti, vel impedito, putà si patronus sit absens Reipub. causa, vel iniuste carceratus, vel si non haberet tutum accessum propter perhorrescentiam alicuius inimici, cum Ecclesia sit pia, & cultrix iustitiæ, *Rebuff. de pacificis possess. numero* 304. *Viuian. d. libro septimo capit. 2. numero 6. Flores de Mena d. quæst. 3. num. 4.* vbi *num. 5.*

139 Quod absentia in dubio præsumitur: impedito enim non currit tempus, *Cardin. Mantica decis. 30. numero secundo. Seraphin. decis. 220. numero* 4. *Menoch. consil. 38. num. 35. Surd. decis. 151. numero* 4. *Valasc. consil. 130. num. 31. Flamin. de resignat. lib. 11. quæst. 13. num. 11. Gutier. practic. lib. 3. quæst. 34. à numero* 21. *Nicol. Garcia par. 10. capit. 2. num. 17. Cardoso verbo impedimentum, num. 2.* nec tenetur protestari *Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæst. 5. num. 23. & quæst. 7. numero* 4. vbi etiam quod nec tenetur procuratorem ad causam constituere.

140 Pendente lite super iurepatronatus an & quando patronis præsentare contendentibus currat tempus? quæstio est sub certis casibus terminanda. Primus casus est Quando constat Ecclesiam vacantem esse patronatam, sed patroni sunt discordes, quia diuiserunt vota sua plures præsentando, & super hoc litigatur, tunc non currit, nec semestre, nec quadrimestre, sed expectabitur finis litis, cum pertineat ad Ordinarium discernere numerum vocum, ac merita præsentatorum, *Viuian. d. lib. 7. capit. 3. num.* 4. Secundus casus est, quando patroni inter se litigant de iure, aut possessione iurispatronatus super forma præsentationis, quia vnus dicit præsentationem de altero tanquam de absente factam non tenere, seu tanquam de criminoso, & simili, altero contrarium dicente, nullum currit tempus, sed litis euentus debet expectari per sententiam Episcopi, *Cardin. in Clement. plures, §. vlt. numero primo. de iurepatron. Viuian. d. capit 3. numero octauo.* Idem si lis moueatur super potestate eligendi, quia tunc prædictum tempus non currit *capit. de iurepatron. Tiraquel. de retract. lign. §. 1. gloss. 10. numero trigesimo septimo. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæst. 7. num. 13. praxis Episcop. par. 1. verbo iusp atronatus, §. 5.* Idem si lis est inter ipsos præsentatos in tempore super prælatione eorum præsentationis, etiamsi lis intra tempus requisitum non finiatur, *Rota in vna Tordosen. iurisPatronat. 8. Februarij* 1599. *& 10. Ianuarij* 1600. coram Penna, & tandem in vna *Bracharen. beneficij 3. Martij* 1603. coram *Illustrissimo Ludouisio, nunc Sanctissimo D.N. Gregorio XV.* refert *Ricci. d. resolut. 170. numero tertio.* Tertius casus est, quando constat Ecclesiam vacantem esse patronatam, sed patroni non conueniunt in præsentando, & labitur semestre, seu quadrimestre, tunc ex deuolutione Episcopus eam confert, per notata *in capit. 3. de iurepatron.* vbi *Cardin. colum. vlt. Viuian. d. capit. 3. numero septimo.* Melius tamen *praxis Episcop. vbi proxime*, tente quod si lis est inter ipsos patronos non concordantes in præsentato, vel alter ipsorum prætendit alterum non esse patronum, vel quid simile, & tunc Episcopus potest ipsis inuitis prouidere Ecclesiam, saluo iure præsentandi illi, qui postea euicerit iuspatronatus per vltimum calculum sententiæ, sed non pro illa vice. Quartus casus, quando lis est inter præsentatos tantum, quia tunc etiamsi lis non finiatur intra semestre, seu quadrimestre Episcopus Ecclesiam non confert, cum tex. *in capit. quoniam 3. de iurepatron.* inducens deuolutionem, quando est lis inter patronos, tanquam exorbitans, & rigorosus, non extendatur ad litem inter præsentatos, vt tenuit *Rota Roman. apud Farinac. decis. 586. numero septimo, in collect. nouissimarum.* Quintus casus est, quando controuertitur inter Fiscum Episcopi pertendentis Ecclesiam vacantem pertinere ad meram collationem Episcopi, & esse liberam, & inter ipsos patronos pertendentes ius præsentandi, vel iuspatronatus ad eos pertinere, tunc durante lite Episcopus non potest prouidere inuitis patronis, sed ponet Oeconomum in dicta Ecclesia, quousque sit terminatum negotium *praxis Episcop. vbi proxime*: nam hoc casu ob lapsum temporis non est locus deuolutioni, *Abb. in dicto capit. cum vos, numero septimo. Rota decis. 411. num. 3. par. 1. diuers.* & iterum *eadem Rota in vna Regionen. Paroch. 7. Octobris* 1587. coram *Illustrissimo Blanchetto*, refert *Aloys. Ricci. dicta resolut. 170. numero secundo.*

141 Si patronus erret præsentando coram Ordinario, cum deberet præsentare coram alio inferiori ex legitima præscriptione, seu priuilegio, quia patroni intentio fundata erat in iure, per tex. *in capit. omnes Basilicæ, 16. quæst. 7.* quamuis lapsum sit tempus datum ad præsentandum, & sciat tunc præsentationem fieri debere coram alio, bene poterit iterum præsentare ex iusta causa ignorantiæ coram habente instituere, *Lambertin. lib. 2. par. 2. quæstione prima, artic. 24. Viuian. dict. lib. 7. capit. 6. numero primo* vbi *numero quinto.*

142 Quod præsentatio si fuit admissa præsumitur facta in tempore, & *numero* 8. quod Episcopus elapso tempore potest admittere patronum ad præsentandum, si velit.

143 Tempus datum ad præsentandum potest Ordinarius in sui præiudicium prorogare *Crescent. decis. 11. sub titul. de dilat.* quem citat *Aloys. Ricci. d. collect. 119. Vgolin. d. cap. 51. §. 1. num. 4. vers. tertio, in fine. Flamin. de resignat. lib. 7. quæst. vlt. numero vlt. Aloys. Ricci. d. praxi resolut. 195.* non tamen abbreuiare *Viuian. d. par. 2. lib 7. cap. 7.*

144 Præsentatio intra prædictum tempus datum à iure fieri potest quocunque die etiam feriato, & etiam Paschali, cum sit quid extraiudiciale, & sapiat spiritualitatem, *Domin. in capit concertationi, de appellat. libro sexto. Viuian. d. libro septimo capit. 1. numero quinto.*

145 Actus enim extraiudiciales valide fiunt diebus feriatis, *Cald. Pereira de resolut. emphyt. capit. 13. numero 5. Cardoso in praxi iudicum, verbo feriæ, numero 3. Modern. de cognit. per viam violentiæ; par. 2. quæst. 107. numero quarto.* Cum igitur præsentatio sit actus extraiudicialis, & voluntarius, *Roch. verbo honorificum, quæst 35. numero 66.*

146 Poterit fieri etiam extra territoriũ, & diœcesim habentis instituere, vbicunq; reperiatur is corã quo fieri debet præsentatio, & etiam institutio. *Viuian. d. lib. 7. cap. 1. numero 9.* vbi *num. 10.*

147 Secus resoluit si inter præsentatos sit lis, quia tunc processus extra territorium habentis instituere fieri non posset.

148 Coram Episcopo loci præsentatio est facienda, *capit. nobis, de iurepatr. Concil. Trident. sess. 14. de reformat. capit. 13. Campan. d. capit. 13. numero 395.* vel coram habente instituere, *Vivian. d. par. 2. lib. 8. capit. 8. numero primo.*

149 Et quando debet fieri coram Episcopo, Sede Episcopali vacante, fiet coram Capitulo, secundum *Ioan. Andr. in cap. nobis, de iurepatron.* per text. *in capit. 1. institut. libro sexto. Vivian. vbi proxime numero quarto.*

150 Si autem Ecclesia patronata sita sit in confinibus duarum diœcesum, erit communis Episcopis illarum, sicuti communis est quoad Parochialia, *gloss. vlt. in fine, in capit. licet in regulis, 16. quæst. 3.* sicuti & arbor in confinio posita, §. *insula, institut. de rerum diuision.* Et si Episcopi discordent Superioris Metropolitani partes erunt ordinare, vt alternis vicibus Episcopi Ecclesiam ordinent, ita est text. *in Clement. plures, §. & vt facilius, de iurepatron.* quamuis alij dicant illius Episcopi prædictam Ecclesiam esse, in cuius diœcesi situm est caput ipsius Ecclesiæ, *argument. text. in l. cum in diuersis. ff. de religiosis, & sumpt. funer.* Alij putarunt illius diœcesis Ecclesiam esse, in cuius solo sita est ipsius porta principalis, *argument. text. in l. prædijs, §. qui domum*, & quod ibi notat *Bart. ff. de legatis 3.* Alij vero existimarunt patronos recte præsentare coram vno ex dictis Episcopis, *Lambertin. par. 2. libro secundo quæst. 4. artic. 6. Bellentin. de charitatiuo subsidio, quæst. 52.*

151 Patronus laicus potest intra quadrimestre ante Episcopi institutionem variare, & plures successiue præsentare, non autem patronus ecclesiasticus, *capit. quod autem, capit. pastoralis, capit. cum autem, de iurepatron. Roch. verbo honorificum, quæst. 9. cum seqq. Lambertin. par. 2. lib. 2. quæst. 7. Gutier. de iuram. confirmat. part. 3. capit. 13. Flamin. de resignationibus, lib. 2. quæst. 23. num. 13. Spin. in speculo testam. gloss. 4. princip. à num. 73. Ceuall. communium contra communes quæst. 265. & 695. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro trigesimo tract. 3. num. 223. Nicol. Garcia d. par. 5. capit. 9. numero 211. Vgolin. d. capit. 51. in princip. num. 5. vers. verum Aloys. Ricci. dict. praxi resol. 156. Vivian. dict. par. 2. lib. 10. cap. 1.*

152 Et patronus clericus potest variare, & alterum præsentare sicut patronus laicus, quando scilicet clericus patronus est ratione sui patrimonij, & sic præsentat vt laicus, & non vt clericus, *Gutier. d. capit. 13. numero 12.*

153 Quia iuspatronatus clerici ratione sui patrimonii æquiparatur laicali, *capit. cum dilectus, 28. de iurepatron. Perez l. 2. colum. 5. versic. quod procedit, in fine, titul. 6. libro primo. Ordin. Cabed. de patronatib. Regiæ Coronæ capit. 35. numero tertio. Aloys. Ricci. in d. praxi resolut. 152. numero secundo.*

154 Rationes autem diuersitatis, quare scilicet laici patroni variare possint, non ita ecclesiastici, plures ponuntur à Doctoribus supradictis, illa tamen verior est, quia præsentatio ecclesiasticorum vim habet electionis, in qua electione non cadit variatio, quia statim electo acquiritur ius in re, *capit. publicato*, vbi *gloss. & capit. quod sicut, de election.* sed in præsentatione laici secus est, quia presentatus tunc tantum acquirit ius ad rem, *Abb. in capit. cum Bertoldus, oppos. 2. de re iudic.* vbi *Felin. colum. 1. & 2. Mari. Anton d. libro primo, resolut. 104. numero vigesimo tertio. Campan. de rub. 11. capit. 16. numero decimo tertio. Seraphin. decis. 1238. numero 4. Vivian. d. part. 2. libro octauo capit. 9. Flamin. de resign. libro secundo quæst. 23. num. 12. & libro septimo quæst. 1. num. 78. cum sequentibus, praxis Episcop. par. 1. verbo ius ad rem, §. 2. Farin. Rotæ decis. 546. num. 2. in 1. collectione nouissimarum, Gonz. glez ad regul. 8. Cancellar. gloss. 15. §. 2. numero primo*, etiamsi institutio fuerit nulla, *Seraphin. decis. 1274. Aloys. Ricci. d. praxi resolut. 188. numero tertio.* Item alia potest esse ratio, quia clerici facilius, & melius possunt inuenire, & noscere clericos idoneos, quam laici, qui cum sint extra clericalem militiam possunt titubare, vt per *Lambertin. libro secundo par. 2. quæst. 7. art. 1.* & ex hoc cum laici possint variare, habent tantum quadrimestre, ecclesiastici vero, qui variare nequeunt semestre, vt supra dictum est.

156 Adeo verum est posse patronos laicos variare, vt hoc illis liceat, si procedatur per viam scrutinij, etiam publicato scrutinio, *Abb. in dicto cap. publicato, numero quinto de electio. Lambertin. vbi proxime, art. 2. Vivian. dicta par. 2. lib. 10. capit. 1. num. 7.* & etiam si sit patronus ex priuilegio, vel ex præscriptione, vel alio modo, *Lambertin. d. par. 2. quæst. 7. artic. 18.* vel patronatus pertineat ad Collegium, vel Vniuersitatem laicorum, tunc enim potest Collegium, seu Vniuersitas vno præsentato variare, & alium præsentare, *Lambertin.* vbi proxime *art. 19. Vivian. d. lib. 10. capit. 3. numero 4.* vbi respondent text. *in cap. cum autem, in fine, de iurepatr.* agere de Collegio ecclesiastico, non de seculari.

157 Et sicut patronus laicus potest variare, ita eius procurator *Felin. in cap. cum venerabilis, num. 3. de except. Roch. verbo honorificum, quæst. 20.* nisi dictus procurator haberet tantum potestatē limitatam ad vnum præsentandū, *Lambert. d. par. 2. quæst. 7. art. 17. Vivian. d. par. 2. lib. 10. cap. 3. num. 1. & 2.*

158 Variatio autem à patrono fieri potest duobus modis, primo vnico contextu plures præsentando secundum *d. Clem. plures, § vlt. de iurepatron.* vt is instituatur, quem Episcopus elegerit, vbi *gloss. Cardin. & alij.* Secundo modo potest fieri plures ordine successiuo præsentando, & sic diuersis temporibus, *cap. quod autem cap. cum autem cap. pastoralis, de iurepatron.* nec per præsentationem secundi receditur à prima, sed Episcopus instituet, quem voluerit, *Ioan. Andr. & alij in d. cap. cum autem, Lamb. d. quæst. 7. art. 21. & 22.* & ideo in vna *Bononien. parochialis 24. Nouemb. 1595.* coram *D. Litta* fuit resolutum, quod patroni laici possunt in præsentatione variare, & alium præsentare cumulatiue, sed non possunt recedere à prima præsentatione sine causa refert *Nicol. Garcia. d. cap. 9. num. 213.*

159 Vnde variatio facta priuatiue nulla est, vt firmarunt *Abb. in d. cap. quod autem, num. 3. Lambert. lib. 2. par. 2. quæst. 7. princip. artic. 21. num. 4. & artic. 22. num. Roch. de Curte, in verbo honorificum, quæst. 13. Rot. decis. 513. par. 3. lib. 3. in nouiss. Tut. de iurepatr. quæst. 16. num. primo*, quos refert, & sequitur *Mari. Antonin. d. libro primo resolut. 104. num. 10.* Variatio vero est permissa si præsentet cumulatiue, secus vero recedendo à prima nominatione, quia si ab ea presse recedat, nihil agit, & non valet secunda nominatio, ita *Gutier. d. cap. 13. num. 4.* vbi *num. 5.* resoluit, quod patronus laicus si simpliciter nominet, siue præsentet secundum, non facta mentio-

ne de primo, nec dicat variando, nec accumulatiue, nec à primo recedendo, valet hæc secunda nominatio, & datur optio Episcopo, ac data paritate potest, & debet eligere, & instituere primum; tunc etiam in hoc casu potest esse locus gratificationi, *glos. 2. in cap. cum autem, 24. de iurepatron. Roch. verbo honorificum, quæst. 15. num. 4. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæst. 17. num. 33. cum seq. & quæst. 18. num. 27.*

160 Si tamen patronus præsentauit primò vnum idoneum, postea variet, & præsentet non idoneum, seu indignum, tunc Episcopus primum instituet, nec patronus tunc puniri potest, quia iam præsentauerat dignum, & idoneum, *Lambertin. d. quæstione septima artic. 27. Vivian. d. libr. 10. cap. 4. num. 7.*

161 Patronus potest quidem semel, aut iterum quos volet cumulando præsentare, non autem tertia, vel quarta vice, ita *Calderin. cons. 16. de iurepatron. Roch. verbo honorificum, quæst. 10. Lambertin. d. quæstione septima artic. 23. Tiraq. in l. boues, §. hoc sermone in reg. numer. 25. Nauar. in cap. placuit, de pœnit. dist. 6. numer. 167. & 171. Gutier. d. cap. 13. numer. 3. Cald. Pereira de potestate elig. cap. 3. numer. 19. Nicol. Garcia d. cap. 9. num. 214. Viuia. d. par. 2. lib. 10. cap. 4.*

162 Et tali variationi non est locus lite pendente inter præsentatos à diuersis patronis, *Flamin. de resignat. libr. 12. quæst. 3. numer. 21. Caualc. decis. 70. numer. 62. par. 3. Roch. verbo honorificum, quæst. 23. Lambertin. d. quæst. 7. art. 24. Cou. pract. cap. 36. numer. 7. versic. tertio quandoque, Aloys. Ricc. de praxi resolut. 159. numer. 4. Marc. Anton. d. resolut. 104. numer. 14. Nicol. Garcia d. cap. 9. num. 217.* & fuit resolutum in vna *Zamoren. beneficij de Morales, 30. Maij* 1586. coram *D. Orano*, vbi fuit dictum, quod lite inter præsentatos pendente, alteroque ex litigantibus defuncto, patrono non permittitur sine vitio attentatorum alium præsentare, indubitatum esse ex *capit. 1. vt lite pendente in 6.* quod procedit tam in vacatione naturali, scilicet per obitum, quàm in ciuili, putà per resignationem, vel assecutionem alterius beneficij *Gonzal. glos. 51. numer. 212.* Cum vero litigantur cum eis, qui beneficia iam sunt adepti, & sic contra præsentatum iam institutum, clarum est pendente lite non posse patronum alium præsentare, *cap. 2. vt lite pendente, Rota in Salamant. Capellaniæ 20. Nouembris* 1592. coram *D. Pamphilio*, refert *Aloys. Ricci. d. resolut. 159. numer. 1.* vbi *numer. 5.* dicit dispositionem *d. cap. 1. & 2.* limitari quando superstes collitigans præsentaretur, seu prouideretur ab Ordinario, quia tunc cessat ratio per dicta capita assignata, & secuta est *Rot. in vna Mediolanen. iurispatron. 23. Januarij* 1596. coram *D. Mantica*, & *num. 5.* intelligit principalem resolutionem, quando lis penderet inter duos patronos à diuersis patronis, nam tunc non est licitum variare, nec vllo defuncto potest alius præsentari; secus vero vbi lis verteretur inter alios, quia tunc non prohibentur patroni præsentare, aliàs sequeretur, quod posset de facili impediri patronus introducendo litem super beneficio, vt fuit in *Rota* resolutum in *vna Bergonten. Capellaniæ 19. Junij* 1579. coram *D. Bubalo.*

163 Sicut patronus ecclesiasticus variare non potest, vt supra dictum est, ita nec eius procurator, seu cessionarius, siue clericus, siue laicus *Rota Rom. decis. 16. incipit. patronos clericos, de renunc. Lambertin. d. qu. art. 12.*

164 Verum si huiusmodi patronus primò præsentauerit, & postea variando alium præsentauerit, non punitur, nec deuolutio fit ad superiorem, dummodo non præsentauerit indignum, sed prima præsentatio attenditur, *Rota Rom. vbi proxime, Lambertin. d. q. 7. art. 9. Roch. d. verbo honorificum, q. 9. num. 31.*

165 Aduerte tamen, quod si actus præsentationis non fuit perfectus, quia defecit aliqua ex personis requisitis de necessitate ad perfectionem præsentationis, vel aliud, tunc etiam patronus ecclesiasticus poterit iterum canonice præsentare, & non dicetur variare, *cap. vlt. de iurepatron. Lambertin. d. q. 7. art. 3.* Eadem ratione poterit patronus ecclesiasticus, si præsentauerit coram eo, qui non habet ius instituendi, præsentare iterum alium coram habente ius instituendi, *Cardin. in Clem. 1. quæst. 9. de Iurepatron.* Idem erit si patronus nulliter præsentauit ratione Collegij ecclesiastici, tunc enim poterit alium cum collegio præsentare *Lambertin. d. q. 7. art. 6.*

166 Si autem beneficium habeat duos compatronos, vnum clericum, alium laicum, qui concorditer vnum præsentauerunt, deinde laicus variando alium præsentauerit, tunc primò præsentatus est instituendus, *Abb. in d. cap. cum autem, numer. 4. de Iurepatron. Tiraq. de iure primog. quæst. 17. opin. 11. num 5.* si autem non concordent, laicus poterit variare, & habebit semestre, *Lambertin. d. q. 7. art. 13.*

167 Præsentatum si Ordinarius sine legitima causa admittere nolit, vel malitiose differat, patronus non tenetur alium præsentare, quia præsentatus potest ab Ordinario appellare, *Perez. l. col. antepen. vers. quæro etiam vlterius, titul. 6. libr. 1. Ordin. pagina 146. per tex. in cap. pastoralis vigesimo nono de Iurepatron. &* tunc constabit coram iudice appellationis præsentationem fuisse legitime factam, & ille præsentatus institui debebit, *Rot. Rom. decis. 4.* incip. *secundum omnes, de iurepatron. in nouis, Abb. cons. 28. vol. 2. Roch. de verbo honorificum, q. 46.*

168 Si patroni sinant labi tempus præscriptum ad præsentandum, & non præsentauerint, potest Episcopus eo transacto libere de Rectore Ecclesiæ in Ecclesia prouidere, *capit. si vero, 12. de Iurepatron. Spin. d. glos. 4. numer. 18. &* postea moram purgare non poterunt.

169 Quia vbi exequutio facta est à iure non admittitur moræ purgatio, *Doct. in l. si insulam, ff. de verbor. obligat. glos. & Doct. in reg. mora, de reg. iur. in 6. glos. fin. in capit. 3. de supplen. negl. Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur, numer. 310.* & in hoc casu exequutio fit à iure, quo deuoluitur statim ad Superiorem libera conferendi facultas, vt dicit *Abb. in cap. vlt. de iurepatron. Rot. Rom. decis. 6. de Iurepatron. in nouis.*

170 Potest tamen Episcopus elapso tempore facere rem gratam patrono, eumque ad præsentandum admittere, *Lambertin. lib. 2. p. 2. art. 27. numer. 3. quæst. 1.* per text. *in capit. 2. de suppl. negl. prælat.* ponderando ibi verbum, liceat, quod ponit causam in voluntate illius, cui licet, iuxta allegata per me in *Remiss. de clausulis, & dictionibus dict. 165. num. 2.* Quod næ procedet si Episcopus, vel alius superior intra suum semestre non contulerit, cum

tunc deuoluatur ad alium superiorem, *cap. 2. de conceſſ. præb.* Non poteſt tamen admitti patronus, qui ſcienter præſentauit indignum, & pro illa vice fuit iure ſuo priuatus, cum tunc priuatio ſit in pœnam, *cap. cum nos, de officio Ordin.*

171 Verum ſi Epiſcopus intra tempus præſentandi, conſcius iuris adhuc non deuoluti, beneficium contulerit, patronis adhuc non præſentantibus, firma eſt collatio, quamuis poſſit irritari ex patronorum diſſenſu, veluti, illis præſentantibus, aut expreſſim contradicentibus, cum videatur ſperni, ex tunc collatio à iure reputatur irrita per *cap. decernimus, 16. quæſtion. 7.* in quo ſenſu accipienda eſt Doctorum opinio aſſerentium collationem ab Ordinatio factam ſpreto patrono infra tempus datum ad præſentandum eſſe nullam, de qua *Gregor. lib. 5. gloſ. 2. titul. 15. part. 1. Roch. verbo honorificum, numero ſecundo Lambertin. p. 3. libr. 2. quæſtion. art. 2. Put. p. 3. deciſ. 312. Spin. d. gloſ. 4. numer. 96. Flamin. de reſignat. lib. 2. quæſtion. 4. numer. 15. & 16. Chircou. tom. 1. commun. opinion. libr. 1. titul. 4. numero 23. pagin. 170. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 56. numer. 78. cum ſequentibus, Nicol. Garcia d. p. 5. capit. 9. numer. 231.* Verum ſi fuerit elapſus terminus non reclamante, nec contradicente patrono, manet omnio firma collatio, *Rebuff. in praxi p. 3. ſignaturæ, verbo necnon iuriſp. patron. numer. 52. & de nominat. quæſt. 17. numer. 11. Spin. d. gloſ. 4. numer. 99. Flamin. lib. 8. quæſtion. 10. numer. 10. praxis Epiſcop. p. 1. verbo Iuſpatronatus §. 8. dub. 8. Cald. Pereira de poteſtate elig. capit. 10. numero vigeſimo quarto. Nicol. Garcia d. capit. 9. numer. 232. Aloyſ. Ricci. d. praxi reſol. 154.*

Inſtitutio in beneficijs quomodo, & à quibus facienda?

172 INſtitutio, ac inſtituere in beneficijs multipliciter in iure accipitur, aliquando latè pro quocunque ſcilicet prouiſionis modo vt *in reg. beneficium, de regulis iuris libr. 6. & in cap. cum ex iniuncto, de hæreticis, & in capit. in litteris, de reſtitut. ſpoliatorum*, atque *in toto titul. de inſtitut.* docuit *gloſ. magiſtra in rub. illo tit. lib. ſexto.* Aliquando vero accipitur pro ſpeciali modo prouidendi, qui à collatione diſtinguitur, quia hæc libera eſt, nulla ſcilicet præcedente patroni præſentatione, vel alterius nominatione, aut electione: inſtitutio vero fit à patroni præſentatione, quare in poteſtate conferendi non continetur poteſtatem inſtituendi, quia vna ab altera diuerſa eſt, probat *tex. in capit. cum in illis, §. cum autem, de præbendis libr. ſexto*, de cuius intellectu agit *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 16. à numer. 9.* Ex quibus & alijs hanc inſtitutionum differentiam recte obſeruant vltra ordinarios in præcitatis iuribus, *Selu. de benefic. p. 3. quæſt. 1. à numer. 10. Rebuff. in praxi benefic. titul. de collation. numer. 1. Petr. Gregor. ſyntagm. iuris, p. 17. capit. 4. à numer. 23. & rei beneficiariæ capit. 39. numer. 3. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 4. lit. I. concl. 233. Nicol. Garcia de benefic. p. 4. cap. 1. nu. 4. Vivian. in praxi iuriſpatron. par. 2. lib. 12. cap. 1. nu. 2.*

173 Accipitur etiam inſtitutio pro inueſtitura ſeu miſſione in corporalem beneficij poſſeſſionem, quæ iure communi ad Archidiaconum ſpectare dicitur text. in *cap. ad hæc, & in cap. vt noſtrum de officio Archidiaconi*, notat *gloſ. in cap. authoritate, de inſtitution.* cuius meminit *Tiraq. in tract. le mort in præfat. declarat. 1. numer. 5. Petr. Gregor. dict. numer. 23. & alij proxime citatis locis.* Alium denique notant Doctores inſtitutionis modum à prædicta tituli collatiua diſtinctum, quem vocant auctorizabilem, per quem, inquiunt canonice inſtitutis in beneficio dari curam animarum in populum, de quo intelligunt agere Pontificem, *in cap. cum ſatis, de officio Archidiaconi, & in cap. 1. de capellis monachorum, lib. ſexto.*

174 Inſtitutio quoad noſtrum propoſitum eſt conceſſio Eccleſiæ, ſeu beneficiij auctoritate legitima Epiſcopi, vel alterius Ordinarij facta, non ſimpliciter, cuiuis clerico, ſed ei, qui eſt à patrono nominatus, & oblatus, ita *Azor. inſtitut. moral. p. 2. li. 6. c. 22. q. 1.*

175 Et dicitur tranſlatio iuris non libera à ſuperiore facta, ex qua plenum ius datur inſtituto: ita *Abb. in cap. auctoritate, num. 7. de inſtitut.* quod ſit iuris tranſlatio probat *gloſ. in cap. 1. de regulis iuris lib. ſexto*, & ideo dicitur, non libera, quia ſuperior velit nolit tenetur præſentatum idoneum inſtituere, *cap. decernimus, 16. q. 7. cap. Paſtoralis, & cap. quod autem de iure patronatus.*

176 Epiſcopus ſolus de iure cõmuni poteſt præſentatos à patronis & per examen idoneos repertos inſtituere *cap. ex frequentibus, de inſtitut. cap. 1. eod. tit li. ſexto, c. cum ſatis, de officio Archidiaconi, Clement. plures de iure patronat. Lambertin. li. 2. p. 3. q. 1. princ. art. 10. n. 1. Rota deciſ. 85. n. 1. p. 2. in nouiſſ. Abb. in cap. cum Eccleſia Vulterrana de elect. Mari. Antonin. var. reſolut. li. 1. reſol. 47. num. 6. & reſol. 55. n. 11. in fine, Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 30. tract. 3. num. 224. Pgolin. d. cap. 51. §. 4. num. 1. Vivian. dict. li. 12. cap. 2. num. 1.*

177 Quia in collatione beneficiorum ſuæ diœceſis Epiſcopi de iure communi fundatam habent intentionem, *Cardin. Seraphin. deciſ. 1353. num. Valer. Reginal. dict. tract. 3. num. 239. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 1. proœm. num. 21.*

178 Quæ quidem inſtituendi facultas poteſt ab Epiſcopo ſpecialiter delegari, etiam ante vacationem, & ratio eſt, quia inſtitutio fit coacte ad præſentationem patroni, & ceſſat votum captandæ mortis, *Ioan. And. & Dominic. in capit. ſi confirmationem, de elect. libr. ſexto, Vivian. dict. lib. 12. cap. 2. num. 4.*

179 Aduertendum duxi, quod culpa Epiſcopi male inſtituentis, patronis non nocet, *Rot. in vna Rom. iuriſpatron. 14. Octobris 1589.* coram *Robuſterio, Seraphin. deciſ. 1238.*

180 Vbi dicit, quod nullitas inſtitutionis non inficit præſentationem factam per patronos fuiſſe validam, & in tempore factam, refert *Aloyſ. Ricc. d. praxi reſolut. 188.*

181 Vicarius Epiſcopi ſine ſpeciali facultate poteſt confirmare electos, & inſtituere præſentatos, vt dixi ſupra, cum multis quos citaui, *Allegat. 54. num. 70.*

182 Capitulum Sede Epiſcopali vacante, quamuis non poſſit beneficia conferre, quę ad collationem Epiſcopi ſpectant, vt per *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 38. quæſt. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 4. proœm. num. 35. & gloſ. 9 §. 1. nu. 1. num. 77. Stephan. Quarant. in ſumma Bullarij, verbo Sede vacante, verſ. nono*

quæro, pag. 137. *praxis noua Episcop. p.*2. *cap.* 5. *nu.*16. *in fine*, plures *per Garcia de benefic. p.* 5. *capit.* 7. *numer.* 51.

183 Potest tamen præsentatos clericos à patronis admittere, atque instituere, *cap.* 1. *de instit. l.* 6. *Calder. cons.* 3. *de iurepat. Rebuff. in praxi tit. forma vicariatus, numer.* 132. *Azor. d. capit.* 38. *quæstion.* 2. *Quarant. vers. quæ conclusio, pagina* 138. *dicto loco, Garc. dist. capit.* 7. *numer.* 54. *Vivian. dict. lib.* 12. *cap.* 2. *num.* 6.

184 Prælatis inferioribus ius instituendi potest competere ex causa speciali, nempe ex priuilegio, & præscriptione scilicet immemoriali *Mari. Antonin. d. lib.* 1. *resol.* 47. *numer.* 6. seu ex consuetudine, *capit.* 2. & 3. *de institut. Lamb. lib.* 2. *p.* 3. *quæst.* 1. *princ. art.* 10. *Cardin. in cap. cum venissent. cod. tit. Mari. Antonin. vari. resol. lib.* 1. *resol.* 9. *numer.* 11. & *resol.* 12. Non ita institutio illa, quam authorizabilem vocant iuxta *tex. in d. capit. cum satis*, dum absolute negat efficere posse consuetudinem, vt Archidiaconus sine Episcopi consensu curam tradat animarum, & adducitur pro simili text. *in cap. ex frequentibus, de instit. & tex. in cap.* 1. *de capellis monach. in* 6. vbi Doct. tenent, quod licet agat de Ecclesijs, quæ pleno iure religiosis subijciuntur, & ideo institutio collatiua ad eos pertineat, non tamen traditio curæ in populum, qui eisdem subiectus non est, siue institutio authorizabilis, ita *Ioan. Andr Anton. & alij in d. cap. cum satis, Guid. Papæ in cap auditis, nu.* 1. *ad fin. de præscript.* & alij, quos refert *Felin.* ibi *num.* 8. *Miles* & alij, de quibus *Gilchen. de præscript. p.*3. *cap.* 10. *num.*10.

185 Verius tamen est etiam institutionem prædictam authorizabilem præscriptione acquiri posse iuxta principia in materia præscriptionis, & quia nihil inconuenit, quod si religiosi acquirunt Ecclesiam pleno iure quoad omnimodam iurisdictionem, possint etiam acquirere potestatem tradendi curam animarum, imo id clarissime videtur supponere tex. *in Clem.* 1. *vers. quidam præterea, de excessib. Prælat.* vt ibidem post *glos.* notauit *Cardin. in princip. oppos.* 6. & post *Abb. & Felin. in d. cap. auditis num.*8. *Balb. de præscript.* 1. *p.* 5. *quæst.* 11. *numer.* 6. *Gilchen. n.* 10. *dicto loco.* Nec obstat *text. in d. cap. cum satis*, variè enim intelligitur à Doctoribus.

186 Alij interpretantur de consuetudine, vel præscriptione non cõsueta: alij distinguunt inter præscriptionem, & consuetudinem, vt in hac procedat *d. cap. cum satis*, in illa *d. cap. cum olim:* Alij in præscriptione sine titulo, & bona fide. Sed facilius cum *Innoc. Domin. Cardin. Felin. Balb.* & *Gileh. citatis locis*, potest responderi solum prohibere summum Pontif. *in d. cap. cum satis* consuetudinem, seu magis præscriptionem per quam aliquis inferior intendit instituere in beneficijs nomine proprio, non ita si præscribat nomine, & vice Episcopi vt tanquam ipsius vicarius faciat institutionem vt deducitur ex littera eiusdem text. ibi, sine licentia & mandato Episcopi, quę verba ostendunt, quod si præscripserit, vt faciat tanquam de mandato Episcopi non esse prohibitum, iuncta vulgari *reg. quod omnia* quæ priuilegio acquiri possunt, acquiruntur etiam præscriptione, *capit. super quibusdam*, §. *præterea, de verbor. significat.* cum similibus, de quibus *Gabr. comm. tit. de præsc. concl.* 1.

187 Et quod in ipsa fundatione conditio apponi possit, quod institutio spectet ad inferiorem, de consensu tamen Episcopi tenent *Abb. in cap. cum dilectus, notab.* 3. *de consuet. Roch. de iurepatron. verbo pro eo quod de diœcesani consensu, numer.* 25. *Lambertin. lib.* 1. *p.* 1. *quæstion.* 9. *princ. art.* 1. *numer.* 55. & 96. quos refert *Mari. Antonin. vari. libr.* 1. *resolut.*12. *num.*4.

188 Religiosis in Ecclesijs, quæ pleno iure eis subijciũtur, pertinet institutio, vt probat text. *in d. Clem.* 1. *vers. quidam præterea,* & *vers. quidam etiam, de excessib. Prælat. Roch. verbo competens, quæst. vlt. Vivian d. p.*2. *lib.*12. *cap.*3. *num.*14. *Cochier. de iurisd. in exemptos, par.*4. *quæst.*80. In Ecclesijs vero, quæ pleno iure ad illos non pertinent, institutio & destitutio ad eos non spectat, sed Presbyteri ab illis præsentati ab Episcopo sunt instituendi, *cap. in Lateranensi,* 31. & *cap. de monachis,*12. *de præbend. cap. cum & plantare,* §. *in Ecclesijs, de priuileg. tex.* sic intelligendus *in d. cap* 1, *de capellis monach. lib.* 6. Si tamen iuspatronatus ad exemptos transiret, putà cum vniuersitate aliqua, institutio ad eos non transibit, sed manebit illius ad quem antea pertinebat, quia in eos non potest plus iuris transferri, quam habebat transferens *d. cap. cum seculum, Roch. verbo competens alicui, num.*70. Debent quippe patroni exempti ordinandos Episcopo præsentare, *Paul de Citt. ad. art.*3. *p.*6. *numer.*79. *qu.* 45. *Cochier. d. quæst.*80.

189 Illud maxime adnotabis, quod in his Ecclesijs, quæ non pleno iure pertinent ad religiosos, sed habent Episcopi institutionem, ponendi sunt Vicarij perpetui, vt decidit tex. *in d. cap.* 1. & *in d. cap. de monachis,* in ijs vero, quæ pleno iure ad religiosos spectant, possunt ipsi ponere Vicarios ad nutum suum remouibiles, vt arg. *tex. in d. Clem.* 1. notauit ibi *glos. verbo ad mensam, de excess. Præl.* & *glos. verbo haberent in Clem.* 1. *de rescript.* & *glos. verbo de mensa, in Clem.* 1. *de suppl. neglig.* reddentes rationem, quia in huiusmodi beneficijs institutioni locus non est, sed principalis titulus est penes ipsum monasterium, seu Collegium; cui vnita sunt, & propterea nunquam vacare dicuntur, quare glossarum doctrinam sequuntur alij communiter ibi, vt per *Imol. numer.* 16. *in d. Clem.* 1. *de excess præl. Rebuff. in praxi tit. de Vicarijs perpetuis, numer.* 7. & *in cap. extirpandæ,* §. *quia vero, à nu.* 59. *de præbend.* & *de congruâ portione, num.*32. *Hoied. de incompatib. benefic. p.* 1. *cap.*15. *num.*3. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.*5. §. 3. *num.* 11 & 14. *Nicol. Garcia de benefic. p.*11. *cap.*2. *a num.*3. late *Flores de Mena vari. lib.* 1. *quæst.* 10. *à num.* 13. qui varios casus percurrens eleganter vniuersam materiam resoluit.

190 Verum licet prædicta procedant de iure communi antiquo, hodie tamen aliquam recipiunt mutationem ex decreto *Concily Trid. sess.* 7. *de reform. cap.* 7. quatenus decernit, vt Ordinarij deputare possint Vicarios perpetuos in quibuscunque beneficijs curatis, quæ vnita reperiuntur Ecclesijs Cathedralibus, Collegijs, & monasterijs, non obstantibus priuilegijs, & exemptionibus quibuscunque: quæ verba comprehendunt quæcunque monasteria exempta, & Ecclesias quomodocumque eisdem, & eorum mensæ vnitas, comprobant *Flores de Mena d. quæst.* 10. *numer.*39. *Nauarr. cons.* 11. *numer.* 9. *de statu monach. in nouis, Nicol. Garcia d. p.* 11. *capit.* 2. *à numer.* 5. vbi *numer.* 9. asserit ita Illustrissimos Cardin. respondisse, atque etiam posse eosdem Vicarios perpetuos ab

Ordinarijs constitui etiamsi in littera vnionis expressa sit clausula, vt possint deseruire per Vicarios amouibiles, quod tamen intellige de litteris, quæ ante *Trid.* emanarunt, non ita si post illud sub ea clausula fuerint concessæ, vt bene aduertit idem *Nicol. Garcia vbi proxime.* Aduertendum tamen est, quod verba *Concil. d. cap.* 7. iustum arbitrium Ordinariorum exigunt, & deinde quod id fiat in visitatione, vnde iusta causa necessaria est, vt erigantur perpetuæ Vicarię in Ecclesijs, in quibus iuxta prædicta poni poterant Vicarij amouibiles, qua deficiente iuste appellabitur, vt obseruant *Nauarr. Flor. de Mena numer.* 47. *Garc. numer.* 8. *dictis locis.* Et hinc iam colliges non pugnare cum hoc Trid. decreto in *d. cap.* 7. aliud *sess.* 25. *de Regular. cap.* 11. dum supponit in Ecclesijs monasteriorum Vicarios remouibiles poni posse: quia istud *in d. capit.* 7. non negat id quod post in *d. cap.* 11. statutum est, sed relinquit arbitrio Ordinariorum, vt si viderint expedire perpetuos ponant vicarios. Quæ omnia confirmabis, & declarabis ex *Bulla Pij V. incip. Ad exequendum*, vbi amplians præd. decretum *Trid.* de Vicarijs perpetuis ponendis in huiusmodi Ecclesijs vnitis, vnum solum excipit casum, in quo per vicarios remouibiles possunt religiosi deseruire, neque Ordinarij possunt deputare perpetuos illis inuitis, quando scilicet Vicarij deputantur ex ipsis Fratribus, seu monachis, quos Ordinarius idoneos iudicauerit, & consequenter huiusmodi exceptio firmat regulam in contrarium in omnibus alijs, atq; etiam in beneficijs mensæ vnitis.

191 Tempus à iure præfixum non designatur habenti instituere intra quod facienda sit institutio, sicut præfixum est collatori ad conferendum *Rot. Roman. decis.* 4. *incip. secundum omnes, de Iurepatron. in nou. Lambertin. p.* 3. *libro secundo qu.* 2. *art.* 6. *&* 7. *Anastas. Germon. de indultis Card.* §. *volumus, à numer.* 76. *Roch. de Iurepatr. verbo honorificum, numer.* 55. *Aloys. Ricci. in praxi aurea resol.* 260. post *Seltan, Rebuff. Cosm. praxim Episcop. &* alios, *Nicol. Garcia part.* 10. *cap.* 4. *numer.* 1. Vnde *Rota in vna Dertonen. iurispatron.* 8. *Februarij* 1599. coram *D. Penna* fuit dictum, quod beneficium non est deuolutum, ex eo quod Ordinarius distulit instituere, cum non sit tempus præfixum, refert *Nicol. Garcia part.* 5. *cap.* 6. *numer.* 30.

192 Potest tamen per superiorem certum tempus assignari habenti instituere, infra quod si non instituerit, potest postea illum compellere, *Lambertin. de iurepatr. libr.* 2. *part.* 3. *quæst.* 2. *artic.* 6. vbi *art* 7.

193 Dicit quod si ad Episcopum pertineat institutio, poterit Archiepiscopus eius Metropolitanus eidem Episcopo præfigere tempus eiusque negligentiam supplere, vel statim quod Episcopus differat instituere sine causa legitima, appellari potest ad Superiorem à grauamine illato, *Gutier. de iuram. confir. part.* 3. *cap.* 13. *numer.* 8 *prax. Episcop. par.* 1. *verbo iuspatronatus*, §. 8. *dub.* 3. Vnde *Rota in vna Feltrina Canonicatus*, 5. *Decembris* 1603. coram *D. Ortembergo* resoluit, quod vt possit appellari à retardata, seu denegata institutione, & negligentia requiritur trina interpellatio, & iterum in vna *Calagur. iur. ingred.* 28. *April.* 1580. coram *Illustris. Seraph.* Vide *Aloys. Ric. d. prax resol.* 142.

194 Aduertendum maxime est, quod si quis debeat conferre, seu instituere ex iure ad se deuoluto ex negligentia patroni, vel ex negligentia habentis instituere, eo casu habet semestre ad conferendum, seu instituendum, *Abb. in cap. causam, numer.* 6. *de elect. Rot. Roman. decis.* 1. *incip. Fuit dubitatum, de supplen. negligen. prælat. in nouis, Roch. verbo honorificum, quæst.* 32. *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut.* 184. quod semestre currit à die notitiæ *cap.* 2. *&* *ibi glos.* verbo *infra sex menses, de concess. præb. Lambertin. vbi supra art.* 8. *Aloys. Ricc. d. resolut.* 184. *numer.* 1. vbi cum *Caputaqu. decis.* 348. *part* 3. asserit procedere, etiamsi testator præfinisset tempus ad præsentandum, & instituendum, quia debet intelligi iuxta iuris dispositionem.

195 Cum institutio sit actus extraiudicialis, & dicatur solum fieri per admissionem præsentati, *Lambertin. lib.* 2. *part.* 3. *quæst.* 2. *art.* 12. potest fieri etiam die feriato, sicut præsentatio, dummodo fiat extra sententiam, & figuram iudicij, ac per consequens etiam in Ecclesia, & in quocunque loco quamuis non solito, dummodo honesto, *Lamb. d. quæst.* 2. *artic.* 10. & extra territorium, & diœcesim, nisi cum plena causæ cognitione ad institutionem procedatur, *Abb. in capit. nouit, numer. quarto de officio legat. Roch. verbo competens alicui, quæstion. trigesima quarta. Lambertin. vbi supra artic.* 11.

196 Quando in Episcopo concurrerent duæ qualitates, nempe quia esset Abbas alicuius Ecclesiæ, & tanquam Abbas esset patronus alterius Ecclesiæ, & tanquam Episcopus haberet ius instituendi in dicta Ecclesia patronata, tunc præsentatio & institutio non debent expediri vnico actu, sed hæc separate fieri: ideò primò debet tanquam Abbas præsentare, vel melius esset quod procurator nomine Abbatis præsentaret, & postea Episcopus instituat secundum text. *in capit. à collatione de appell. lib. sexto, & in capit. cum olim* vbi *Felin. de re iudicata*, & eo casu seruanda erit forma tex. *in cap. fin. de elect. libro sexto.* Idem est dicendum quando ad habentem instituere spectaret ius patronatus ratione sui patrimonij, vel si talis habeat compatronos. Idem etiá est si compromittatur ius præsentandi in habentem instituere, vel eidem tanquam priuatæ personæ sit facta donatio iurispatronatus. Idem denique quando in illum fuerit translatum iuspatronatus cum reseruatione quod præsentet cum consilio alicuius, veluti Archidiaconi, vel alterius, vel præsentet aliquem de tali familia, in his enim casibus actus præsentationis, & institutionis sunt separatim expediendi. Secus vero dicendum quando in Episcopum tanquam Episcopum fuit à laicis patronis translatum iuspatronatus, vel quando ex deuolutione Superior debet conferre beneficium, quia tunc in Episcopi arbitrio erit vnico, vel duplici actu negotium expedire colliges hæc *ex Lambertin. libro secundo p.* 3. *quæstion.* 2. *artic.* 19. *Vivian. p.* 2. *lib.* 12. *cap.* 10.

197 Quando plures à diuersis patronis fuerunt præsentati, ille debet institui, qui à maiore parte fuit præsentatus, *capit. quoniam* 3. *vbi glos. Abb. & alij, de iurepatronatus, Mantic. decis.* 86. *Lambertin. libro secundo p.* 3. *quæstion.* 4. *princ. art.* 1. 4. *&* 6. *Rot. decis.* 117. *p.* 2. *in nouiss. Sera-*

phin. decis. 875. *Farin. part.* 2. *tom.* 1. *decis.* 202. *Rota* etiam *decis.* 117. *part.* 2. *diuers. Aloys. Ricc. d. praxi resolut.* 173. *Mari. Antonin. lib.* 1. *resolut.* 104. *numer.* 1.

198 Et ideo dignus præsentatus à maiori parte patronorum est confirmandus, omisso digniori *glos. verbo qui maioribus, in dict. capit. quoniam, Perez leg.* 2. *vers. hoc tamen, titul.* 6. *libr.* 1. *Ordinan. pag.* 151. *Molin. de primogenys, libr.* 2. *capit.* 5. *numer. quadragesim. sext.* quia non est facienda comparatio zeli ad zelum, seu meriti ad meritum, *Roch. verbo honorificum. quæstion. decim. quint. Lambertin. libro secundo parte ter. quæstion. quar. artic.* 3. nisi à minori parte sit præsentatus dignus, & à maiori indignus, quia talis dignus debet instituti, cum scienter præsentans indignum pro illa vice amittat ius præsentandi, *cap. cum vos, de officio Ordinarij.*

199 Est tamen locus gratificationi, quando duo æque idonei cumulatiue præsentati fuerunt, *glos.* 2. *in capit. cum autem, vigesim. quart. de iurepatronatus, Fusc. de visitat. libro secundo capit.* 10. *num.* 3. *Cæsar de Grassis decis.* 1. *numer.* 9. *sub tit. de iurepatronatus, Roch. verbo honorificum, quæstion. decim. quint. numer. quar. Lambertin. d. quæstion.* 4. *artic.* 12. *Bonign. decis. trigesim. secund. numero sexto part.* 5. *Sayr. in floribus decis. sub titul. de iurepatron decis.* 3. *Aloys. Ricci. d. resol.* 173. *numer. secund. Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæstion.* 17. *numer.* 33. *cum seq. & quæstion.* 18. *numero vigesimo septim.* & de gratificatione multa tradit *Tiraq. de iure primogen. quæstion.* 17. *opin.* 2. *numero tertio* 48. Et ideo quando duo æqualiter præsentati fuerunt, vnus à duobus patronis, & alter ab alijs duobus, si æqualia fiut merita præsentatorum, habens instituere poterit optare, & quem voluerit instituere, & sic est locus gratificationi, *Ioan. Andr. & Abb. in d. cap. cum autem, Lambertin. libro secundo part.* 3. *quæst.* 5. *princip. art.* 1. *numer.* 2. *Cæs. de Grassis de iurepatron. decis.* 1. *numer.* 9. *Mari. Antonin. d. resolut.* 104. *numer.* 2. *vers. tum demum.*

200 Data prædicta æqualitate in votis, non tamen in meritis instituendorum, magis idoneus debet semper institui, veluti quando plures sunt præsentati ab vno patrono, vel æquali patronorum suffragio, *capit.* 3. *de iurepatron. Azori. instit. moral. part.* 2. *lib.* 6. *capit.* 22. *quæst.* 14. *Perez de Lara de capellan. lib.* 2. *cap.* 2. *numer.* 34. *Aloys. Ricci. d. praxi resolut.* 106.

201 Itaut dignior prætermissus possit ab instituente appellare, *Nicol. Garcia d. part.* 9. *cap.* 4. *num. trigesim. secund.* contra alios, quos ibi citat *num. trigesimo tertio.*

202 Dignior autem est habendus, qui sit de linea fundatoris, stante idoneitate, *Roch. verbo honorificum, quæst.* 18. *Lambertin. libr.* 2. *part.* 3. *quæst.* 5. *art.* 4. Vel si sit diœcesanus, *Rocc. vbi supra, Lambertin. part.* 3. *quæst.* 7. *princip. art.* 4. *numer.* 5. *& artic.* 5. *Pute. decis.* 254. *par.* 1. *Rot. decis.* 299. *part.* 1. *in notis. Mari. Antonin. d. resol.* 104. *numer.* 2.

203 Ciuis enim præferri debet extero, *Cæs. de Grassis decis.* 1. *num.* 12. *de iurepatron. Rot. decis.* 299. *part.* 1. *diuers. Lambertin. d. quæst.* 5. *art.* 4. *numer.* 5. *Pute. decis.* 254. *libro* 1. *Seraphin. decis.* 293. *par.* 1. Et beneficia oriundis potius quam extraneis sunt conferenda, *Flamin. de resignat. lib.* 4. *quæst.* 7. *Azori. moral. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *qu.* 25. *Gonzalez glos.* 9. §. 1. *num.* 37.

204 Vel si sit compatronus à medietate compatronorum præsentatus, *Lambert. vbi supra artic.* 7.

205 Vel si sit intitulatus in Ecclesia, & ordinatus ad titulum illius, secundum *text.* in *cap. postulasti, de iure patronatus*; *Roch. verbo competens alicui, quæst.* 27. *Lambertin. dict. quæst.* 5. *artic.* 8. Vel si sit nobilior *Lambertin. vbi supra artic.* 9. Vel si sit potentior, nisi talis potens esset prauus, *Lambertin. artic.* 10. Vel si sit doctior, *Lambertin. artic.* 11. Vel si sit senior *Roch. verbo in Ecclesia, quæst.* 4. *in fine, & verbo honorificum, quæst.* 15. *colu.* 2. *Lambertin. d. quæst.* 5. *artic.* 13. *num.* 1. *Rota decis.* 122. *par.* 1. *diuers. Aloys. Ricc. d. resol.* 173. *in fine, Mari. Antonin. d. resolut.* 104. *num.* 2. vel si sit pauperior, dummodo Ecclesia non esset debitis onerata, quia tunc diues debet instituti, *Roch. in d. verbo honorificum qu. decim. quint. cum.* 2. *in fine, Lambertin. d. quæstion.* 5. *art.* 3.

SVMMARIVM.

1 *Visitare est excessus inquirere, & inquisitos castigare, ac emendare.*

2 *Episcopi tenentur visitationem per seipsos exequi, nisi aliquo legitimo impedimento detineantur.*

3 *Confraternitates, Hospitalia, & collegia laicorum Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ delegati tenentur visitare, non obstante quauis exemptione, & immunitate.*

4 *Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarum quo modo sint visitanda? ostenditur.*

5 *Declaratur Concil. Trid. sess.* 6 *de reform. cap.* 4. *& sess.* 25. *de reform. cap.* 6.

6 *Canonici duo à Capitulo eligendi, dum ab Episcopo visitatur, non sunt quotidianis distributionibus priuandi, si quando ea de causa tempore diuinorum officiorum absint.*

7 *Capitula Cathedralium cum visitantur coram adiunctis, ac Episcopi notario processus est fulminandus.*

8 *Fiscalem suum potest Episcopus assumere ad visitationem Capituli absque eius assensu.*

9 *Episcopus in delictis tam grauibus, quam leuibus contra Canonicos necesse est, vt cum adiunctis procedat.*

10 *Portionarij cum non dicantur de Capitulo possunt corrigi & puniri ab Episcopo sine Capitularibus adiunctis, etiam casu quo de consuetudine, aut priuilegio voccm habeant in Capitulo.*

11 *Coadiutores cum futura successione possunt puniri ab Episcopo absque huiusmodi adiunctis, nisi ex forma coadiutoria colligatur omnia illis concessa fuisse priuilegia, quæ Canonici habent.*

12 *Canonici absque adiunctis per Episcopum priuari possunt ex causa quod Ordines suis præbendis annexos non susceperint.*

13 *Capitularium peccata, & excessus, potest Episcopus absque adiunctis corrigere, & emendare illa pœna, quæ ad morum magis emendationem, quam punitionem respiciat.*

14 *Visitare absque adiunctis potest Episcopus Capitulares, & bona suorum; bonorum administratores.*

15 *Visitare absque adiunctis potest Episcopus corpus Ecclesiæ Cathedralis, Sacramentum, Capellanias, &c.*

16 *Capitulum potest Episcopus conuocare, quando Canonicis aliquid deliberandum proponit, nec de re agit ad suum, vel suorum commodum spectante.*

17 *Episcopus vocem in Capitulo non habet.*

18 *Capitulum conuocare potest Episcopus in casibus, in quibus potest esse iudex.*

19 *Visitatio in inferioribus Ecclesiis, quomodo incipienda, ostenditur.*

20 *Visitandi ius habet omnis Prælatus ecclesiasticus, cui iurisdictio, & administratio conuenit.*

21 *Legati nati, vel à latere possunt visitare ex officio legationis sibi à Sede Apostolica demandatæ.*

22 *Decani, Archidiaconi, Archypresbyteri, & alij inferiores visitandi ius habent, si id longa consuetudine præscripserint.*

23 *Abbates, Generales, & Priores, Ministri, aliiq. Præsidentes habẽt ius visitandi in monasterijs Religiosorum suorum.*

24 *Visitandi potestas Episcopis concessa transit in Capitulum Sede vacante.*

25 *Capitulum Sede vacante non potest visitare Monialium cœnobia exempta, quæ alioquin potest Episcopus vt delegatus Sedis Apostolicæ visitare.*

26 *Capitulum aliquando superstite adhuc Episcopo ex præscriptione, vel priuilegio visitandi ius habet.*

27 *Visitatores à Capitulo ex præscriptione ius habente visitandi deputati debent esse approbati ab Ordinario.*

28 *Vicarius generalis ius visitandi non habet, nisi specialiter eidem committat Episcopus.*

29 *Episcopo visitationem aggredienti non licet proponere edicta, quibus subditi iubeantur crimina detegere, multoq. minus proposita pœna excommunicationis.*

30 *Pœnæ ordinariæ in visitatione non sunt imponendæ, sed tantum extraordinariæ.*

31 *Visitare licet posset iterum Episcopos Ecclesias visitatas ab inferioribus, non tamen poterit iterum punire punitos ab eisdem.*

32 *Appellatio in visitatione, etiam ad Sedem Apost. interposita, non impedit, aut suspendit illius executionem, dummodo procedatur sine processu, & sine scriptis.*

33 *Appellatio admittitur in visitatione à sententia definitiua; quæ suspendit iudicatum.*

34 *Appellatio dabitur à visitatione si Episcopus procedat in exemptos, seu alios priuilegiatos contra eorum priuilegia.*

35 *Appellare quando contigerit in visitatione abæ episcopo suffraganeo, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegato, debet esse ad Metropolitanum quoad deuolutiuam, non quoad suspensiuam.*

36 *Dictio, etiam, vnum casum exprimit, & alium includit.*

37 *Appellatio à mandato de residendo in visitatione edito non datur ad effectum suspensiuum, sed ad deuolutiuum.*

38 *Episcopus visitans quando tanquam suspectus recusari possit, ostenditur.*

39 *Visitatio nullo certo termino præscripto concludi iubetur, sed arbitrio Episcopi relinquitur.*

40 *Episcopus potest præstituere terminum Archidiacono ad visitationem expediendam, & præscribere comitatum, & equitatum.*

41 *Visitatores debent quantò citius possunt se expedire, ne grauent subditos suos expensis.*

42 *Officiales assumpti ad visitationem expediendam quod salarium possint accipere à visitatis, ostenditur.*

43 *Visitationis liber plenam inducit probationem quoad visitationem personarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium visitantis.*

44 *Pœna quæ sit imposita contra Episcopum in visitatione præter procurationem ab Ecclesiis aliquid muneris accipientem, ostenditur.*

45 *Consuetudo, qua communitates procurant Episcopum visitantem seruanda est, quandiu voluerint.*

46 *Visitans Episcopus clerum ciuitatis, vbi sita est Cathedralis, nullam lucratur procurationem.*

47 *Procuratio nulla debetur Episcopo, vel alij visitatori, dum loca specialiter exempta à præstanda procuratione visitat.*

48 *Procuratio attento hodierno Conc. Trid. iure præscribi potest, nec petitur, vbi illam non dandi viget consuetudo.*

49 *Procurationem semoto priuilegio vel præscriptione, nullus remisisse videtur, etiamsi testatus fuerit se condonare debita sibi obsequia, siue seruitia.*

50 *Procurationem nullus visitator accipere potest ab Hospitalibus, & alijs locis leprosorum, domorum Dei, pauperum, & infirmorum.*

51 *Procurationem à pauperibus clericis nullus potest exigere.*

52 *Episcopus visitando de proprio intendere tenetur, quando Rector Ecclesiæ est pauper, & ille non indiget.*

53 *Procurandus à nemine est Episcopus, dum exit vt Sacramentum Confirmationis tantum conferat.*

54 *Munera qualiacunque, & quomodocunque illi offerantur recipere non potest Episcopus à visitatis ratione procurationis.*

55 *Visitator non potest fragmenta notabilia ad domum portare pro erogando pauperibus, sed tenetur illis distribuere, qui sunt in illo loco, quem visitat.*

56 *Procurationem pecunia redimere liberum est visitatis, si velint.*

57 *Victualium appellatione quæ comprehendantur, ostenditur.*

EPISCOPVS IN VISITATIONIBVS QVOMODO PROCEDERE DEBEAT?

ALLEGATIO LXXIII.

1 EPiscopus, qui Ecclesiæ suæ sponsus ab Spiritu Sancto positus ad eam regendam ac gubernandam, quam proprio sanguine IESVS CHRISTVS & acquisiuit, & sanctificauit, tenetur commissum sibi gregem omni studio, & conatu ante oculos habere, vt eum ab omni exteriori damno, internisq; animi imminentibus periculis tanquam vigilans Pastor custodiat. Quemadmodum enim Pastores sæpius gregem suum inuisunt, lustrant, numerant, ne quid eorum incuria pereat, ita Episcopi nulla ratione facilius commissi sibi gregis saluti, ac incolumitati consulent, quã si sæpius eum inuisant, ac lustrent, ac quicquid mali furtim dæmonum arte irrepserit, radicitus extirpandum curauerint.

Visitare enim nihil aliud est, quam excessus inquirere, & inquisitos castigare, & emendare, atq; obseruantiam obligationum iuxta cuiusque personæ, ac rei exigentiam, vbi adhuc viget, conseruare: & vbi deficit, in statum pristinum restituere. Hinc illa *Sacri Conc. Trid. sessione 24. de refor. ca. 3.* verba emanarunt. Visitationum autem istarum præcipuus

cipuus sit scopus, sanam, orthodoxamque doctrinam expulsis hæresibus inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere: cætera prout locus, tempus, & occasio feret, ex visitantium prudentia ad fidelium fructuum constituere.

2 Hanc cognoscendi, custodiendi, & emendandi oues suas vigilantiam, & studium in visitatione per seipsos personaliter exequendam adhibere tenentur Episcopi, nisi aliquo legitimo impedimento detineantur, quominus id præstare possint, quo non dato singulis annis vnusquisque diœcesim suam perlustrare, ac inuisere obligatur; quod si diœcesis adeo ampla sit, & vnius anni spatio commode lustrari, ac circui per Ordinarium non possit, tunc Episcopus singulis duobus annis saltem debet Visitationis munus obire, vt habetur in *Concilio Tridentino d. cap. 3. Paul Salod. in praxi de Visitatio. part. 1. cap. 1.* in quo si defuerit ouium suarum sanguinem ex eorum manibus Dominus se requisiturum minatus est *Ezechiel. cap. 3. & 33.* Debent igitur non solum omnes Ecclesias, & monasteria, sed & alia loca sacra, quæ in sua diœcesi erunt, & sibi subiecta visitare, quæ quidem facultas Episcopis tanquam Sedis Apostolicæ delegatis distribuitur à *Concil. Trid. sess. 7. de reform. capit. 8. & sess 21. de reformat. c. 8.*

3 Tenentur pariter Episcopi Hospitalia, Confraternitates, & Collegia laicorum, non obstante quauis exceptione, & immunitate, visitare, idque tanquam Sedis Apostolicę delegati præstare possunt: quæ facultas etiam extenditur ad Ecclesias, quæ nullius diœcesis sunt, vt disponit *Conc. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 9.* quod tamen ita intelligendum erit, vt scilicet illarum Ecclesiarum visitatio, quæ nullius sunt diœcesis, ad viciniorem spectet Episcopum. Item monasteria Monialium, quę immediate Sedi Apostolicæ sunt subiecta ab Ordinarijs suis, tanquam Sede Apostolica delegatis, visitari, moderari, ac gubernari debent, vt habetur in *Concil. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 9.* Tenentur denique Episcopi loca, & personas exemptas, ac singulari aliquo priuilegio quouis modo decoratas, extraordinaria eorum auctoritate, ac iurisdictione, qua tanquam Sedis Apostolicę delegati funguntur, visitare.

4 Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarum, illarumque personæ, nullis exemptionibus, consuetudinibus, sententijs, iuramentis, concordijs (quæ tantum suos obligent Auctores, non etiam successores) tueri se possint, quominus à suis Episcopis, & alijs maioribus Prælatis per se ipsos, vel illis, quibus sibi videbitur adiunctis, iuxta Canonicas sanctiones, toties quoties opus fuerit, visitari, corrigi, & emendari, etiam auctoritate Apostolica, possint, & valeant, vt habetur in *Conc Trid. sess. 6. de reformat. c. 4. & sessione 25. de reformat. c. 6.*

5 Hoc tamen ibi addito, quod quando extra visitationis generalis actum processerit Episcopus, Capitulum in initio cuiuslibet anni eligat ex Capitulo duos, de quorum consilio, & assensu Episcopus, vel eius generalis Vicarius tam in formando processum, quàm in cæteris omnibus actibus, vsque ad finem causæ inclusiue procedere valeat: quæ Conciliares constitutiones non sustulerunt facultatem, aliàs ex immemoriali, & laudabiliter obseruata consuetudine, Decano, & Capitulo singulares Capituli, ipsique subiectas personas cumulatiue cum Episcopo, seorsum tamé ab eodem, ipsumque Episcopum toties quoties sua auctoritate vti volentem non excludendo, visitandi, corrigẽdi, & emendandi, quia *Concil.* non dicitur eam facultatem concessisse Episcopo priuatiue, quo ad alios inferiores Ordinarios, de quorum exclusione non constat, & ab eis debite punitus non est cogendus coram Episcopo denuo se purgare, vel ab eodem iterum puniri, ita referunt decisum *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 154. numer. 40. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. §. 2. proœm. num. 21. Armendar. d. tit. 6. de Visitat. numer. 28. Nicol. Garcia de benefic. par. 3. cap. 2. num. 194. declarat. 3.* Illam vero *Concilij in d. capit. 6.* dispositionem intellige ptocedere tantummodo in Capitulis exemptis, vt censuit *Rota Romana decis. 121. 205. & 308. part. 2. diuers.* & apud *Seraphin. decis. 743.* vbi fuit dictum, quod cum Ecclesia Galigensis non sit exempta, non possit in ea locum habere dispositio Concilij, & ita quoque declarauit *Sacra Congregatio*, prout referunt *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro 1. tit. 17. l. 7. de Episcopis, numer. 88. Aloys. Ricci in praxi fori eccles. decis. 566. in prima editio. & resolut. 488. in fine, in secunda editione, & in collect. decis. collect. 751. in princ. praxis Episcop. par. 1. verbo Capitulum, §. 9. pagina 84.* Amplia etiam procedere in Collegiatis, non solum exemptis, sed etiam habentibus cõcordias, tenuit *Rot.* apud *Far. decis. 709. n. 3. & decis. 715. n. 2. in 1. collect.* Illas vero, quæ à Sede Apostolica sunt confirmatæ non comprehendit *Concil. in d. capit. 6.* vt censuit *Sacra Congreg.* teste *Armendar. d. tit. 6. de Visit. numer. 67.* Vnde sub illo decreto non comprehenditur Collegiata in Cathedralem erecta, quę prius non erat exempta, sed in omnibus Episcopo subiecta, vt censuit *Sacra Congregatio* teste *Armendar. loco proxime citato.*

6 Duo illi Canonici à Capitulo eligendi, quorum consilium, & assensum, tam in formando libello, quam in cæteris omnibus actibus vsque ad finem causę inclusiuẽ Episcopus, seu eius Vicarius adhibere debet, dum extra visitationem contra aliquam personam Cathedralium, vel Collegiatarum Ecclesiarum procedere voluerit, si quando ea de causa sine fraude tempore diuinorum officiorum eos abesse contingat, priuandi non sunt quotidianis distributionibus tanquam absentes, propter Ecclesiæ vtilitatem ex officio sibi attributo, vt resoluit *Moneta de distribut. quotid. p. 2. quæst. 8. num. 19. in vlt. impress.*

7 Et coram eisdem adiunctis ab Episcopi notario processus est fulminandus, etiam in iudicialibus, & extraiudicialibus correctionibus, & tenetur visitans dare assumptum, si repererit aliquod delictum carceratione, vel castigatione dignum, vt censuit *Sacra Congreg.* teste *Armendar. d. lib. 1. tit. 6. de visitat. num. 61. & 62.*

8 Ac etiam potest Episcopus suum fiscalem assumere, vel alium quem voluerit deputare sine Capituli consensu, vt ibi interueniat, quia Capitulum nullum ius habet in electione fiscalis, qui interuenire solet in criminibus Canonicorum reorum, sed eius electio ad Episcopum solum spectat, refert *à Sacra Congreg.* decisum *Armend. d. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis nu. 91. & 92.*

9 In delictis tam grauibus, quàm leuibus contra Canonicos necesse est vt cum adiunctis procedat

Episcopus, vt tenuit *Rota in vna Cartaginen. iurisdictionis 27. Nouembris 1585.* coram *Illustriss. Seraphino*, vt patet in eius *decis. 710.* quam refert *Aloys. Ricci. d. resolut. 488. num. 4.* vbi *numer. 5.* ampliat procedere etiam in leuibus, in quibus non est opus tela iudiciaria, & refert censuisse *Sacram Congreg. in vna Cadicen. statutorum 17. Iunij* 1580. Et sine huiusmodi adiunctis non deuoluitur ad Episcopum facultas procedendi contra aliquem ex Capitularibus, si ipsi adiuncti, requisiti cum eo procedere negligant, vel recusent, ita declarante *Sacra Cong.* vt refert *Armendar. d. l. 7. de Episcopis num. 89. & 90.*

10 Solus tamen Episcopus potest sine adiunctis Capitularibus ad correctionem, & punitionem portionariorum procedere, quia non dicuntur de Capitulo, vt fuit decisum *in vna Gerunden. anniuersariorum 1566.* coram *Domino de Grassis in decis. 411. part. 1. diuers.* & etiam casu quo portionarij de consuetudine, aut ex priuilegio Apost. vel Ecclesiæ statuto in Capitulo habeant, vel vt plurimum, vocem, vt censuit *Sacra Congreg.* teste *Armendariz. d. l. 7. de Episcopis numer. 91.* nisi consuetudine, vel statuto sit, vt contra illos Episcopus sine adiunctis non procedat, vt fuit resolutum *in Rota in vna Calciaten. 25. Februarij 1611.* coram *Attrebaten.* & tunc etiam poterunt in adiunctos, & coniudices eligi, vt censuit *Sacra Congregat. de mense Aprilis 1614.* teste *Aloys. Ricci. d. collect. 751. in fine.*

11 Contra coadiutores cum futura successione non tenetur Episcopus cum huiusmodi adiunctis procedere, nisi ex forma coadiutoriæ colligatur ipsi coadiutori concessa fuisse omnia priuilegia, quæ habent canonici, vt censuit *Sacra Congreg.* teste *Nicol. Garci. in addit. ad suum tract. de benefic. p. 4. cap. 5. num. 96.*

12 Sine adiunctis potest etiam Episcopus procedere ad priuationem canonicorum, ex causa, quod Ordines suis præbendis annexos non susceperint, & ita censuit *Sacra Cong.* prout referunt *Nicol. Garcia p. 3. cap. 4. num. 22. Aloys. Ric. d. resolut. 488. num. 2. & 3.*

13 Potest etiam Episcopus absque prædictis adiunctis corrigere, punire, & emendare excessus, ac peccata Capitularium, quos correctione, & punitione dignos repererit; non tamen pœna ordinaria, sed ea quæ morum magis emendationem, quam punitionem respiciat, ita decisum refert *Armendariz d. tit. 6. nu. 39. & n. 77.* similiter à *Sacra Cong.*

14 Declaratum asserit posse Episcopum visitare solum Capitulares, & bona, eorumque bonorum administratores, vel cum quibus sibi videbitur adiunctis, de quo etiam *Nicol. Garcia p. 3. capit. 2. numer. 198. in 10. & 11. declarat.* qui ampliant posse etiam solum Episcopum visitare fabricam.

15 Potest denique absque huiusmodi adiunctis Episcopus visitare corpus Ecclesiæ Cathedralis, Sacramentum, reliquias, vestes, ornamenta, cæteraque ad cultum diuinum destinata: item & capellas, capellanias, dotationes, anniuersariorum institutiones, memorias defunctorum, pia opera, vel res, aut bona fabricæ, vel Ecclesiæ, vt censuit *Sacra Cong.* teste *Armendar. d. tit. 6. de visitat. num. 123.*

16 Illud in præsenti aduertendum duxi Episcopum eo dumtaxat casu habere facultatem conuocandi Capitulum quando canonicis aliquid de liberandum proponit, nec de re agit ad suum, vel suorum commodum spectante, neque prohibetur eidem quominus Capitulum suo arbitrio conuocet, ita refert decisum *Armend. d. l. 7. de Episcopis, n. 95.*

17 Et tamen in eo vocem non habet, ex eodem *Armend. loco proxime citato, nu. 84. Galet. in margarita casuum consci. verbo Episcopus antepen.*

18 In illis igitur casibus spectantibus ad Episcopalem dignitatem, in quibus Episcopus potest esse iudex, conuocare poterit Capitulum, secus vero in alijs, in quibus iudex esse non potest *Armend. d. num. 95.* Quam denique potestatem habeat Episcopus in Capitulo, declarat *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 214.*

19 Post Cathedralis Ecclesiæ visitationem cæteras ciuitatis Ecclesias, & deinde reliquas in diœcesi sitas, monasteria, pia & religiosa loca, clerum, & populum visitabit Episcopus. Et prius Præsul siue visitator (exemplo *Christi Domini, Matt. 21.*) qui eum templum Hierusalem visitare vellet duos ex discipulis suis præmisit, qui aduentum eius prænuntiarent, in omnem ciuitatem, oppidum, & locum, quo erat ipse venturus nuncium cum litteris Pastoralibus, ac mandato manu chirographi sui, ac notarij, quem secum ad visitationem peragendam ducet sub scriptis, mittere debet, vt sex, aut octo diebus saltem, plus, minusue de aduentu suo subditi visitandi certiores fiant, vt se ad visitationem recipiendam congrue iuxta status sui conditionem præparare possint, ac diligentius, quid vnicuique eorum ex officio præstandum sit, considerare, ac præmeditari, ne imparatos eos offendat visitator, qui si fuerit ipsemet Prælatus processionaliter à Clero recipiendus est, *Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 4. num. 10.*

20 Visitandi ius & potestatem habet omnis prælatus ecclesiasticus, cui iurisdictio, & administratio conuenit *cap. 1. §. hanc, de censib. in 6. post Federic. Calder. Oldrad.* & alios *Azori. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 40. quæst. 6.*

21 Quare visitare possunt ac demum iure ordinario præter Romanum Pont. Legati à latere ex officio legationis sibi à Sede Apost. demandatæ *cap. cum Apostolus, de censib.* Item legati Pontificij, qui non sunt à latere, sed dicuntur nati, quibus legatio Apost. competit ratione dignitatis, in qua sunt constituti, *cap. cum instantia, cap. procurationes, de censibus.* Item etiam Legati Apostolici, qui Missi, siue Nuntij Apostolici nuncupatur, si visitandi onus eis sit specialiter impositum, vel si vrgens aliqua necessitas visitationem postulet *d. cap. cum instantia, d. cap. procurationes, Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 2. num. 9.* ampliando ad Patriarchas, Primates, & Archiepiscopos, *Azori. d. cap. 40. q. 6. vers. quæres.*

22 Decani, Archidiac. Archipresby. Plebani, & alij inferiores visitandi ius habẽt, si id longa cõsuetudine præscripserint, *c. super eo, & c. cũ Apostolus, de censib.* De quibus nouè *Conc. Trid. ses. 24. de refor. c. 3.* ita disponit. Archidiaconi autem, Decani, & alij inferiores in his Ecclesijs, vbi hactenus visitationẽ exercere legitime consueuerunt, debeant quidem assumpto notario, de cõsensu Episcopi, deinceps per se ipsos tantum visitare, refert *Felician. Comens. in manu. visitat. libr. 1. tit. 3. vers. Archidiaconi.*

23 Competit denique visitandi ius Abbatibus,

Generalibus, Prioribus, Ministris, alijsque præsidentibus in monasterijs religiosorum, vel deputatis in ijsdem, *cap. in singulis, cap. ea quæ, de statu monach.* Sic & Abbatissis, & alijs mulieribus Regularibus in monasterijs in quibus degunt, & in alijs eorum iurisdictioni subiectis, *Clement. attendentes, in princ. de stat. monach. Fusc. d. capit. 2. n. 14. Azor. d. c. 40. quæst. 8. & 9. Felician. Comen. d. tit. 3. vers. Visitatores.*

24 Visitandi potestas Episcopis concessa transit in Capitulum Sede vacante, quod potest visitare Ecclesias Episcopatui subiectas, vt resoluunt *Quaranta in summ. Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante, vers. quibus sic prælibatis, pagina 134. Azor. dict. li. 3. c. 37. q. 14.* vbi *q. 15.*

25 Tenet quod non potest visitare Monialium cœnobia exempta, quæ alioquin potest Episcopus, vt delegatus Sedis Apostolicæ, & ita censuit *Rot. in vna Burgentin. iuris visitandi 1588.* coram *D. Orano*, vbi agebatur de visitando monasterio Monialium non exempto à iurisdictione Episcopi, & fuit ibi dictum Capitulum Sede vacante illud visitare posse, refert *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 609. in prima editione, & resolut. 533. in secunda edit.* vbi asserit procedere, etiam quando Sedes Episcopalis quasi vacat, veluti Episcopo ab hostibus, vel paganis capto, vt fuit dictum in eadem *Burgen. 10. Martij 1597.*

26 Aliquando tamen Capitulum superstite adhuc Episcopo ex prescriptione, vel priuilegio visitandi ius habet, vt habetur in *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 3. vers. visitatores, Azori. dict. lib. 3. cap. 40. q. 8.*

27 Et tunc visitatores à Capitulo deputati debent esse approbati ab Ordinario, vt decisum refert *Armend. dict. l. 7. de Episcopis, nu. 110.*

28 Vicarius autem generalis hoc ius visitandi non habet, nisi specialiter eidem committat Episcopus, vt resoluunt *Rebuff. in praxi benef. tit. in forma Vicariatus, num. 100. & 101. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 120. num. 2. Fusc. dict. cap. 2. num. 18. Azori. instit. moral. par. 2. lib. 3. c. 45. q. 4. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 4. §. 7. vers. tertio nec visitare, Narbon. de appellatione à Vicario ad Episcopum p. 1. numer. 224.*

29 Non licet Episcopo visitationem aggredienti proponere edicta, quibus subditi iubeantur crimina detegere, multoque minus proposita pœna excommunicationis: ita censuit *Sacra Congreg.* teste *Armendar. dicto tit. 6. de visitatione, l. 5. §. 2. n. 16.*

30 Nec etiam potest in visitatione pœnas ordinarias delictorum imponere, sed tantum extraordinarias, quæ magis morum emendationem, aut correctionem, quam ordinariam delicti vindictam respiciant, idem *Armendar. loco proxime citato num. 11.* & licet posset iterum visitare Ecclesias visitatas ab inferioribus, vt in terminis *Concil. Trident. dict. cap. 3.*

31 Non tamen poterit iterum punire punitos ab eis, nec ab eis absolutos cogere ad innocentiam suam demonstrandam, idem *Armendar. dict. l. 7. de Episcopis, num. 111.*

32 In ijs, vbi de visitatione, aut morum correctione agitur, proceditur omni, & quacunque appellatione, seu querela, etiam ad Sedem Apostolicam interposita, semota, quæ executionem nullo modo impedire, aut suspendere potest *Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 10. Lancel. de attentat. & innouat. appellat. pendente, limit. 18. in princip. num. 6. Rugin. de appellat. §. 2. cap. 3. nu. 6 Marchesan. de commission. par. 1. de commissione appellationum extra curiam Romanam ca. 6. num. 78. in secunda impressio.* quos refert *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 7. num. 1.* dummodo Episcopi procedant sine processu, & sine scriptis, etiam carcerando, & carceratos detinendo, quo casu si carcerati appellant, potest Iudex appellationis cognoscere de prætenso excessu in corrigendo: sed interim non impeditur, aut suspenditur executio eorum, quæ ab Ordinario sunt decreta; Sed si Episcopus formato processu, & seruatis seruandis procedat, non habet locum dispositio *Concil. in dict. capit. 10. sess. 24. de reformat.*

33 Sed à sententia definitiua tantum admittitur appellatio, quæ suspendit iudicatum, ita resoluit *Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. c. 2. num. 77.* & late de hac materia vide *Curiam Philip. par. 1. §. 7. numer. 10. Soar. de Paz in praxi tom. 2. part. 5. cap. vni numer. 14. Armendar. dict. tit. 6. de visitat. num. 104. cum sequentibus.*

34 Dabitur etiam appellatio, si Episcopus procedat in exemptos, seu aliàs priuilegiatos, contra eorum priuilegia, *Marchesan. dict. num. 78. Aloys. Ricc. d. resolut. 7. num. 3. versic. verum.*

35 Quando in visitatione regulariter appellari contigerit ab Episcopo suffraganeo, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegato, debet appellari ad Metropolitanum quoad deuolutiuam, non quoad suspensiuam, vt decisum referunt *praxis Episcop. part. 2. verbo visitatio, §. 3. & alia praxis noua part. 2. cap. 3. numer. 61. Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 449. numer. 2. prope finem,* & resoluunt *Cochier. de iurisdict. Ordinarij in exemptos, part. 2. quæst. 14. numer. 5. Thom. Valasc. allegat. iuris, tom. 1. allegat. 70. numer. 5. in fine.*

36 Ratio est, quia propter dictionem illam, *etiam*, quæ vnum casum exprimit, & alium includit, vt tenent plures à me citati *in remission. de diction. & clausul. dict. 95.* vtramque potestatem ordinariam scilicet, & delegatam Episcopus habere dicitur, iuxta notata per me allegat. 92.

37 Sic etiam à mandato de residendo in visitatione edito non datur appellatio ad effectum suspensiuum, sed ad effectum deuolutiuum tantum, prout decisum refert *Armendariz dicto tit. 6. de visitat. numer. 2.* & resoluunt *Mari. Antonin. vari. libro 1. resolut. 85. numero 10. & resolut. 119. numer. 14. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici resolut. 476. num. 5. in fine, & in praxi aurea resol. 7. in fine.*

38 Episcopus visitans tanquam suspectus recusari non potest, nisi modum in visitando excesserit, prout decisum referunt *Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepisc. capit. 21. praxis noua Episcop. loco proxime citato,* vbi etiam resoluit, quod quando proceditur compilato processu, recusari potest si sit suspectus, & ab eo licite appellatur appellatione non solum deuolutiua, sed etiam suspensiua. Super quo rescripsit *S. D. Paulus Quintus felicis recordationis* Archiepiscopo Portugalen. his verbis, Venerabilis Frater, Salutem, & Apostolicam benedictionem. Fraternitatis tuæ nomine nobis nuper expositum fuit, quod visitationes, quę in tua diœcesi in vim Decretorum Concilj Tridentini, & aliàs legitime fiunt, sæpius impediuntur, eo quia visitati Prælatum, seu alium legitime visitantem suspectum allegant, in magnũ diuini cultus, præsertim

& fabricæ Ecclesiarum præiudicium. Quamobrem nos huiusmodi abusum tollere volentes, supplicationibus tuo nomine super hoc humiliter porrectis inclinati, de consilio venerabilium Fratrum nostrorum Sacræ Rom. Ecclesiæ Cardinalium Sacri Concilij Tridentini interpretum, Apostolica auctoritate, tenore præsentium declaramus Episcopum, vel alium, cui id legitime competit, visitantem non posse vti suspectum recusari, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque in contrarium facientibus quibuscunque. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 29. Octobris 1610. Pontificatus nostri anno sexto. S. Cobellutius. Venerabili fratri Gondisaluo Episcopo Portugalen. Antea quoque decisum à *Sacra Congreg.* fuerat Episcopum visitationem aggredientem, atque etiam in præparatoria inquisitione non posse vt suspectum recusari, neque probatione, vel allegatione suspicionis impediri, quominus pœna extraordinaria, quæ morum correctionem, & emendationem respiciat visitatos afficere possit, prout refert *Armen. d. tit. 6 de visit. l. 5. §. 2. n. 8. & numer. 7.* asserit hoc verum, dum tamen in ea processum non compleat, & se intra visitationis terminos contineat.

39 Nullum certum tempus præscriptum est intra quod teneatur Episcopus visitationem concludere, sed arbitrio ipsius relinquitur, quod tamen debet esse discretum, & moderatum, referunt decisum *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 717. in prima edit. & resolut. 708. numer. 2. in secunda editione, Armendar. d. l. 7. de Episcopis, numer. 113.* Potest tamen ipse Episcopus præstituere terminum Archidiacono ad visitationem expediendam, & præscribere comitatum, & equitatum, ne oneri sit Ecclesijs quas visitauerit, ita *Sacra Congregat.* censuit, vt per *praxim nouam Episcop. par. 2. capit. 3. de visitat. quorumuis exemptorum, nu. 62. pag. 213.*

40 Visitatores debent, quantò citius possunt, se expedire ne grauent subditos suos expensis, & studeant quam celerrime debita cum diligentia visitationem ipsam absoluere, & ne se occupent alijs negotijs ad visitationem non pertinentibus, prout tam iuris diuini, quam humani auctoritatibus probat *praxis Episcop. par. 1. verbo visitatio* §. 5. *ad finem. versic. præterea*, super quod *Conc. Bracharen. 4. act. 2. cap. 5.* ita censuit: visitatores plures vno die Ecclesias, quam duas ne visitent, nisi forte ob tenuitatem, & viciniam; & ne tunc quidem plures vno die, quam tres, sic enim maturius, & diligentius visitationis munus absoluent, quod nimia festinatione solet aliquando negligentius geri: Episcopi vero, quot ipsi vna die visitare commode possint pro sua prudentia statuant. Deinde in prædicto *Concil. eadem act. 2. cap. 1.* sic habetur. Vt autem expeditius aut visitationis salutari munere fungi possint, præcipit singulis Sancta Synodus, vt in suo equestri comitatu non plures, quam octo comites habeant, eoque numero includant necessarios etiam visitationis ministros. Curabunt autem imprimis, vt tam visitationis adiutores, quam familiares, & domestici nullam visitatis molestiam exhibeant, sed Christianæ potius frugalitatis, & modestiæ exemplum præbeant.

41 Vnde Cancellarius, Auditor, Scriba, vel Notarius Episcopi non possunt quicquam accipere à visitatis pro scriptura processus visitationis: pro copia tamen actorum, seu decretorum visitationis ab eis, qui ea petunt, licite competentem mercedem petere possunt, *Nauarr. cons. 1. de censibus in nouis, praxis noua episcop. dict. cap. 3. numero 63. vers. neque cancellarius*, quamuis *altera praxis dicto verbo visitatio*, §. 6. *dub 4.* asserat Secretarium, vel Scribam non posse aliquid recipere pro suis laboribus scribendo, vel transcribendo, vel dando copiam ipsius visitationis.

43 Cuius visitationis liber plenam inducit probationem, quoad visitationem personarum, Sacramentorum, & aliorum pertinentium ad officium visitantis, prout decisum refert *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 611. in prima edit. & resolut. 535. in secunda editione*, & resoluunt *Caputaquen. decis. 158. part. 2. Pauin. de visitat. quæst. 4. numer. 24. & 34.* late *Mart. Antonin. variar. resolut. libr. 1. resolut. 110. à princip.* vbi *numer. 13.* tenet in visitationibus procedendum summarie, & de plano, sine strepitu, & figura iudicij, ac sine visitandorum citatione, cum saltem virtualiter citati censeantur per edictum generale, quo monentur ad interessendum.

44 In visitatione præter procurationem ab Ecclesijs, Episcopus nihil muneris accipere potest, non tantum ipse, sed nec etiam quisque suorum, sub pœna maledictionis, & interdicti ingressus Ecclesiæ, ac restituendi duplum infra mensem, & post mensem, non obstante remissione partium *cap. 1. §. prohibitiones, & capit. exigit, de censibus, lib. 6.* innouata à *Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 3. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 64. numer. 6. & tit. 4. quæst. 22. Azor. institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 42. quæst. 9. Marc. Anton. Genuens. in man. Pastorum cap. 35. numer. 2.* Sub qua prohibitione non censetur sublatum cathedraticum, quod singulis annis exigi solet ab Ordinario, tam in visitatione, quàm extra, prout decisum refert *Armendar. dict. l. 7. de Episcopo, numer. 115.*

45 Si consuetudo esset, vt communitates procurarent Episcopum visitantem, seruanda est, quandiu voluerint, ipsi tamen cogendi non sunt si recusent, ita *Sacra Congreg.* apud eundem *Armendar. loco proxime citato numer. 122.* Et si extat consuetudo, vt Episcopo diœcesim visitante à laicis ei victualia ministrentur, Vicario autem visitante ab Ecclesiarum Rectoribus, seruanda etiam est, dummodo in illa laici sponte perseuerent, vt refert decisum idem *Armendar. loco proxime citato numer. 119.*

46 Dum Episcopus visitat clerum ciuitatis, vbi sita est Cathedra, procuratio illi nulla debetur, prout sæpius *Sacram Congregat.* respondisse refert *praxis noua Episcop. par. 2. cap. 3. numer. 65.* Ali tamen debet à Rectore Ecclesiæ, etiamsi facta visitatione possit recipere se in domum suam, *cap. venerabili, de censibus, Surd. de aliment. tit. 4. quæst. 22. numer. 9. Azor. dict. cap. 42. quæstion. 4.* Verum post *Concil. Trid. dict. cap. 3.* per illa verba, pro temporis tantum necessitate, & non vltra, contrarium mihi videtur tenendum, quando Episcopus posset redire ad domum, quod tenet *Marc. Anton. Genuens. dict. cap. 35. numer. 9.* quamuis Episcopum recipere posse procurationem, etiamsi Ecclesia Episcopatui conti-

gua sit, & etiamsi domum suam ad prandium reuertatur, teneat *Paul. Solod. in praxi visit. part. 2. cap. 1. vers. expedita, pag.* 43.

47 Nec etiam Episcopo, vel alij visitatori procuratio debetur, dum loca specialiter exempta à præstanda procuratione visitant, eadem *praxis noua dict. numer. 65. Frat. Emma. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 63. artic. 7. vers. quarto, Azor. dict. capit. 42. quæst. 2.* nam licet de iure communi procuratio præscribi non poterat, *cap. cum ex officij, de præscript.*

48 Hodie tamen ex noua dispositione *Concil. Trid. in dict. cap. 3.* præscribitur, nec peti potest, vbi illam non dandi viget consuetudo, *praxis noua Episcop. d. cap. 3. in fin. Stephan. Gratia. discept. forens. cap. 57. nu. 19.*

49 Nullus tamen semoto priuilegio, vel præscriptione, visitationem, aut procurationem ipsam remisisse videtur, etiamsi testatus fuerit se condonare debita sibi obsequia, siue seruitia, *cap. cum venerabilis, de censibus, Boer. decis. 133. à num. 5. Azor. dict. c. 42. q. 11. vers. potest quoque.*

50 Item nec Episcopus, aut alius visitator potest procurationem accipere ab Hospitalibus, & alijs locis leprosorum, domorum Dei, pauperum, & infirmorum, nec ab Ecclesia paupere, quia debet gratis visitare, ita resoluit *Marc. Anton. Genuens. dict. cap. 35 num. 9. vers. nono,* & decisum referunt *praxis noua Episcopal. loco proxime citato, & altera praxis par. 2. verbo visitatio, §. 6. dub. 7. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 2. cap. 16. à n* 41.

51 Item nec à pauperibus clericis procurationem exigere debet Episcopus, ita *glos. verbo prægrauari, in cap. cum instantia, de censibus, Tiraq. de nobilit. ca.* 29, *num.* 43.

52 Nam Episcopus visitando de proprio expendere tenetur, quando Rector Ecclesiæ est pauper; & illa indiget, *Surd. dict. tit. 4. q. 22. n. 6.*

53 Hinc denique Episcopus exiens per villam, & oppida, vt Sacramentum Confirmationis tantùm conferat, à nemine est procurandus, prout *Sacram Cardin. Congregat.* decidisse testis est *Armendar. dict. l. 7. de Episcop. num.* 22. & resoluit *Paul. Salod in praxi de visitat par. 1. c. 5. in med.*

54 Munera itaque qualiacunque, & quomodocunque illi offerantur, recipere non potest Episcopus à visitatis ratione visitationis, vt innuit *Concil. in dict. cap. 3.* nec etiam comestibilia, vt illa secum asportet, prout ex *Imol. & Anchar. in Clem. 2. de censibus,* tenent *praxis noua Episcop. dicto loco num.* 73. *Marc. Anton Genuens. dicto cap. 35. n. 7.* vbi *n. 6.*

55 Resoluit, quod nec fragmenta notabilia ad domum portare potest pro erogando pauperibus, sed tenetur illis distribuere, qui sunt in illo loco, quem visitat, & *num. 5.* tenet, quod Episcopus etiam finita visitatione, dum discedit à locis visitatis, recipere non potest munera. Vnde visitator id quod per victum sibi necessarium contingebat, non potest in pecunia taxare *praxis Episcopal. d. d. verbo visitatio, §. 6. dub. 2.*

56 Liberum tamen erit visitatis, si velint, pecunia redimere procurationem, & tunc visitator tenetur recipere in ea specie, qua fuerit oblata, vt resoluit *praxis noua Episc. dict. c. 3. n. 64. in fine.*

57 Appellatione victualium expensarum comprehenduntur illę, quæ consistunt in victu; non autem illæ, quæ conceruunt alia necessaria personæ, vt ait *praxis Episcop. verbo visitatio, §. 6. dub. 1.* Et solum obligantur visitati prouidere procurationem, siue alimenta illius diei, quo visitat pro ipso, & suo moderato comitatu; *praxis noua dict. numer. 64. in princip.* Vecturas tamen, & ferraturas equorum præstare non tenentur, *praxis Episcop. dicto verbo visitatio, §. 6. dub. 3. altera praxis noua dict. cap. 3. num. 63. in fine, Marc. Anton. Genuens. dict. capit. 35. numer. 9. in fine, & numer. 10.* Si visitator tamen sit Prælatus à Summo Pontifice delegatus, tunc ei debentur mercedes equorum, & viaticum, vt de loco ad locum transire commode possit, *glos. verbo si voluerint; in Clement. 2. de censibus, Azori. dict. cap. 82. q. 8.*

SVMMARIVM.

1 *Visitare potest Episcopus tanquam Sedis Apost. delegatus exempta loca Summo Pont. immediate subiecta.*

2 *Exempta loca ab Episcopi iurisdictione, sed alteri Prælato subiecta, Episcopus non visitat, sed ipse Prælatus.*

3 *Visitari potest Episcopus quoscunque Clericos exemptos, Prothonotarios, &c. ratione beneficiorum in sua diœcesi existentium.*

4 *Episcopus non potest extra visitationem clericos à se exemptos corrigere, ac punire.*

5 *Visitari potest ab Episcopo proximiori Ecclesia secularis nullius Diœcesis.*

6 *Exemptio à visitatione non comprehenditur sub generali concessione exemptionum.*

7 *Visitandi parochiales Ecclesias nullius diœcesis proximior Episcopus facultatem habens, habet etiam auctoritatem emendandi, corrigendi, & puniendi tam in capita, quam in membra.*

8 *Vicarius à Capitulo Sede vacante, vti proximior non habet potestatē visitandi Ecclesias seculares nullius diœcesi.*

9 *Beneficia exempta visitant Episcopi tanquam delegati Sedis Apost. in qua iurisdictione cum sit delegata non succedit Capitulum.*

10 *Prælati inferiores habentes iurisdictionem quasi Episcopalem vti proximiores Ecclesias seculares exemptas non visitant.*

11 *Visitandi ius habet Episcopus in omnibus Ecclesiis intra fines suæ diœcesis existentibus.*

12 *Visitare potest Episcopus omnes Parochiales suæ diœsis, in quibus sunt Sacerdotes seculares, licet Ecclesiæ sint Regularibus subiectæ.*

13 *Episcopus per seipsum Ecclesias exemptas visitare potest, licet inferioribus Prælatis sint subiectæ.*

14 *Visitare potest Episcopus Ecclesias curatas vnitas monasterio, & ponere in eis vicarios perpetuos, siue temporales, quamuis vniantur monasterio exempto alienæ diœcesis, vel alij, quod sit Ordinis caput.*

15 *Monasteria commendata, in quibus non viget regularis obseruantia quamuis exempta, Episcopus etiam tanquam Sedis Apost. delegatus singulis annis visitat.*

16 *Episcopus in monasterijs commendatis, vbi Regularis obseruantia viget, debet eorum superiores monere, vt ipsi visitent, & corrigenda corrigant.*

17 *Monasteria, quæ generalibus Capitulis non subsunt, nec suos habent visitatores Regulares, si monita in congregationes se se non receperint, in omnibus Episcopi iurisdictioni subiecta sunt.*

18 *Visitari debent ab Episcopo monasteria quæuis, seu Ecclesiæ Regularium curam animarum annexam habentes quoad ipsam curam.*

19 *Examinare, & visitare potest Episcopus quoscunque Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos, & non exemptos ad curam animarum exercendam constitutos, quoad eorum inhabilitatem.*

20 *Regulares subiiciuntur Episcopis in dependentibus à cura animarum.*

21 *Regularis Parochus delinquens extra Sacramentorum administrationem, & curam animarum, non ab Episcopo, sed à suis superioribus punitur.*

22 *Regularium monasteria quoties Episcopo visitandi facultas conceditur, si dum ingredi vult ob causam visitationis fores claudantur, et licet vim inferre, ac eas frangere.*

23 *Episcopi incumbentes correctioni, & visitationi exemptorum tanquam Sedis Apost. delegati possunt contra Conseruatores impedientes procedere.*

24 *Curam animarum in Regularium Ecclesiis exercentes, siue seculares siue Regulares sint, ad arbitrium ipsorum Regularium poni debent; nisi quod examinari & approbari prius debent ab Episcopo.*

25 *Deputati in Ecclesiis Regularium ad curam animarum, ad synodum venire debent.*

26 *Ecclesiæ militum S. Ioannis Hierosolmiytani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipsam curam, Ordinario sunt subiectæ.*

27 *Prioratus Militum Hierosolymitanorum Ordinarij visitare non possunt.*

28 *Subcollectores non possunt visitari, nec corrigi ab Episcopo.*

29 *Referendarij ratione beneficiorum, quæ habent in partibus, subsunt locorum Ordinarijs.*

30 *Prothonotarij primi sunt, & notariorum principes dicuntur.*

31 *Prothonotarij à iurisdictione Ordinarij sunt exempti.*

32 *Beneficia vacantia per obitum Prothonotariorum participantium, & non participantium, sunt Sedi Apost. reseruata.*

33 *Prothonotariatus dignitas ad effectum reseruationis acquiritur etiam ignoranti.*

34 *Prothonotarij siue sint creati à Papa, siue à legato, sunt comprehensi in Extrauag. ad regimen, de præbend.*

EPISCOPVS QVANDO ius habeat visitandi exemptos?

ALLEGATIO LXXIV.

1 EXempta loca Summo Pont. immediate subiecta Episcopus tanquam Sedis Apostolicæ delegatus visitare potest, vt habetur *in Concil. Trid. sess. 7. de reformat. cap. 7. Cardin. in Clem. attendentes, quæstion. 6. & 7. de statu monach. Cochi. de iurisdictione Ordinarij in exemptos p. 2. quæstion. 45. numer. 11. & p. 4. quæstion. 23. nu. 2. Alphons. Villadiego in speculo visitationum fol. 32. numer. 7.*

2 Quando vero non tantùm exempta sunt ab eius iurisdictione, sed subiecta alteri alicui Prælato, Episcopus non visitabit, nec de iure delegato, nec ordinario, sed ipse Prælatus, cui immediate subiecta sunt.

3 Prout resoluit idem *Cochier. d. quæst. 23. num. 3.* Potest etiam Episcopus visitare quoscunq; Clericos seculares exemptos, Prothonotarios Apostolicos, Capellanos Regios, Acolythatus Comitis palatini, seu alicuius Militiæ, vel Hospitalis titulis insignitos, dummodo actu militiæ, seu Hospitali, cui adscripti sunt, non inseruiant: item & residentes in Curia Romana, & familiares Cardinalium ratione beneficiorum in sua diœcesi existentium, vt probat *Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 11.* de cuius materia aliqua tradunt *Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 2. cap. 2. num. 78. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 108. art. 3. Flamin. de resignat. lib. 3. quæst. 11. numer. 5. praxis Episcop. pag. 2. verbo Referendarij.* Et si resideant, etiã in persona in causis delictorum, & correctionis morum ab eodem Diœcesano, siue in visitatione, siue extra visitationem puniri possunt, vt disponit idem *Conc. sess. 14. de reform. cap. 4.* Sed non posse Episcopum virtute *d. cap. 4.* extra visitationem, corrigere, & punire clericos seculares à se exemptos, & alteri inferiori Ordinario seculari intra diœcesim existentes subiectos, approbauit summus Pontifex teste *Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 1. tit. 6. l. 5. §. 2. num. 9.* qui *tex. in d. cap. 4.* non derogat consuetudini immemoriali, vt asserit *Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 417. num. 7.* nec corrigit textum in *extrauag. cum Matheus 3. de hæretic. inter comm.* ex *Cenedo ad Clement. collect. 14. num. 9. cum sequentibus.*

5 Ecclesias seculares nullius Diœcesis quantumcumque exemptas, & Sedi Apostolicæ immediatè subiectas, earumque Prælatum secularem in eas iurisdictionem quasi episcopalem habentem, posse ab Episcopo cuius Cathedralis Ecclesia est proximior, visitari vigore *Concilij cap 9. sess. 24. de refor.* decisum referunt *Armendariz d. loco num. 13. & praxis episcop. p. 1. verbo visitatio §. 11.* Et nullo modo possunt effugere visitationem vicinioris Episcopi, vt censuit *Rot. Rom.* apud *Farin. decis. 396. p. 1. tom. 1.*

6 Quia exemptio à visitatione non comprehenditur sub generali concessione exemptionum, *Rot. decis. 186. nu. 2. par. 1. diuer. Cochier. de iurisd. Ordin. par. 2. q. 45. num. 12.*

7 Et huiusmodi Episcopus proximior habens facultatem visitandi Ecclesiam parochialem nullius diœcesis, habet etiam facultatem emendandi, corrigendi, & puniendi tam in capita, quàm in membra ex quauis causa, prout *Sacram Congregationem* censuisse attestatur *Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 2. cap. 2. num. 74. in fin.*

8 Et potestas hęc non transit in vicarium à Capitulo Sede vacante constitutum, vt asserit *Franc. Leo in dicto thesauro p. 1. cap. 10. num. 8. vers. 10. & resoluit Aloys. Ric. in praxi aurea resol. 118. n. 4.*

9 Quia beneficia exempta visitant Episcopi tanquam delegati Sedis Apost. *Trid. d. cap. 9.* & in iurisdictione delegata Episcopo non succedit Capitulum Sede vacante, iuxta citata per *Aloys. Ric. d. loco num. 2.*

10 Nec procedit in Prælatis inferioribus habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem ex *Flor. de Mena variarum lib. 3. q. 24. n. 24.*

11. Episcopus in omnibus Ecclesijs existentibus intra fines suæ diœcesis habet ius visitandi, non obstantibus quibuscunque priuilegijs, vt censuit *Rot. Romana* apud *Farinac. decis. 396. p. 1. tom. 1 per tex. in capit. oct. sess. 7. de reformat.* de cuius materia vide *Fr. Emmanuel. quæstionum Regularium tom. 1. quæstion. trigesim. sext. artic. 3. praxim Episcopalem p. 1. verbo visitatio, & p. 2. verbo exemptus, Azorium instit. moralium p. 2. lib. 3. cap. 40. col. 216. Aloys. Ricc. in collect. decis. p. 5. collect. 1591.* & censuit *Sacra Congreg.*

12 Illum poſſe viſitare omnes parochiales ſuæ diœceſis, in quibus ſunt Sacerdotes, ſeculares, licet Eccleſiæ ſint Regularibus ſubiectæ, ſiue etiam ſi ſint Eccleſiæ Regularium, quando tamen cura exercetur per clericos ſeculares, refert *Armendar. d. loco numero* 88. & etiamſi monaſteria pertenderent habere iuriſdictionem ſpiritualem immutabilem in locis, vbi dictæ Eccleſiæ ſunt vnitæ, ex eodem *Armendar. numero* 89. Secus tamen in Eccleſijs vbi à Regularibus inſeruitur, nam *capit.* 11. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* vbi excipiuntur Abbates generales, limitatur, niſi per Regulares inſeruiant, ex eodem *Armend. dict. loco. num.* 91.

13 Item poterit viſitare Eccleſias exemptas, ſed tunc per ſeipſum tantum, refert deciſum *Armendar. d. loco num.* 124. quamuis inferioribus Prælatis ſint ſubiectæ *Armendar. num.* 86.

14 Eccleſias curatas vnitas monaſterijs poteſt Epiſcopus Ordinarius loci viſitare, & ponere in eis Vicarios perpetuos, ſiue temporaneos, prout ei expedire videbitur, refert deciſum *Armendar. d. loco numero* 85. etiamſi huiuſmodi beneficium, aut Parochia vniatur monaſterio exempto, etiam alienæ diœceſis, tunc quoque viſitatur ab Epiſcopo loci, vt tenet *Henriquez in ſumma libri ſeptimi capit. decimo quarto paragraph.* 4. *littera I.* ſicut etiam viſitantur Parochiales Eccleſiæ vnitæ monaſterijs, etiam ſi quæ ſunt capita ordinum, *Armendar. dict. loco numero* 95.

15 Commendata Monaſteria, etiam Abbatiæ, Prioratus, & Præpoſituræ nuncupatæ, in quibus non viget regularis obſeruantia: nec non beneficia tam curata, quàm non curata, ſecularia, & regularia, qualitercunque commendata, quamuis exempta, ab Epiſcopis etiam tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatis, annis ſingulis viſitentur, curentque ijdem Epiſcopi congruentibus remedijs, etiam per ſequeſtrationem fructuum, vt quæ renouatione indigent, aut reſtauratione, reficiantur, & cura animarum, ſi quæ illis, vel eorum annexis immineat, aliaque debita obſequia rectè exerceantur, appellationibus, quibuſcunque priuilegijs, conſuetudinibus, etiam immemorabili tempore præſcriptis, conſeruatorijs, iudicum deputationibus, & eorũ inhibitionibus non obſtantibus, iuxta *Concil. Trident. decretum ſeſſ.* 21. *de reformat. cap.* 8. *& ſeſſ.* 25. *de Regularibus, cap.* 11. refert *Armendar. d. loco num.* 99.

16 Quando vero in eis viget obſeruantia Regularis monere debet Epiſcopus eorum Superiores, vt ipſi viſitent, & corrigenda corrigant, qui ſi intra ſex menſes viſitare neglexerint, Epiſcopus ipſe viſitare poſſet, & corrigere, nullo priuilegio, aut appellatione obſtante, iuxta *Concilij decretum d. capit.* 8. *ſeſſ.* 21. *Campan. rub.* 12. *capit.* 13. *numero quinquageſimo.* Aliter enim Epiſcopus non debet ſe intromittere in monaſterijs, in quibus viget Regularis obſeruantia *Armendar. dict. loco numero* 98. Poterit tamen viſitare illa monaſteria commendata, perpetuò vnita alijs Eccleſijs, vel pijs locis, etiamſi ipſa loca ſint ſub regulari protectione *Armendar. dict. numero* 100.

17 Similiter monaſteria, quæ generalibus Capitulis non ſubſunt, nec ſuos habent viſitatores regulares, ſi monita in Congregationes ſefe non redegerint, in omnibus Epiſcopi iuriſdictioni ſubiecta ſunt idem *Concil. Tridentin. ſeſſ.* 25. *de Regularibus, capit.* 8.

18 Monaſteria quæuis, ſeu Eccleſiæ, locauè Regularium curam animarum annexam habentia, quo ad ipſam curam viſitari debent ab Epiſcopo: item & perſonæ huiuſmodi curam exercentes, ſiue ſint ſeculares, ſiue Regulares ſubſunt immediatè in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cuius diœceſi ſunt ſita monaſteria, iuxta *Concil. Tridentin. ſeſſ.* 25. *de regularib. capit.* 11. de cuius materia latè tractant *Frat. Emmanuel. quæſt. Regularium tom.* 1. *quæſt.* 36. *artic.* 4. *praxis noua Epiſcopalis par.* 2. *capit.* 3 *numero* 46. *Franciſc. Leo in praxi fori eccleſiaſtici par.* 2. *capit.* 18. *numero* 105. *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.* 736. *in prima editione, & reſolut.* 513. *in ſecunda edit. & deciſ.* 608. *in prima edit. & reſolut.* 532. *in ſecunda edit. Marius Antonin. variarum reſolut. libro primo reſolut.* 17. *numero tertio. Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rubr.* 12. *capit.* 13. *numero quinquageſimo primo cum ſequentibus. Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolut.* 176. Non quidem vt Eccleſia, vel Sacriſtia reputatur, ſed in his, in quibus dumtaxat habent iuriſdictionem, reſpectu curæ animarum, & Sacramentorum adminiſtrationis, vt Calices, & decentia paramenta, ad decorem adminiſtrationis Sacramentorum prouideantur, prout deciſum referunt *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſ. par.* 2. *capit.* 31. *numero tertio. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rubr.* 12. *capit.* 13. *numero* 49. Et ita ad Epiſcopum pertinet hæc poteſtas viſitandi Monaſteria, tam Regularia, quam ſecularia, circa ipſorum curam, & Sacramentorum adminiſtrationem, vt nulli etiam ad nutum amouibiles poſſint deputari, niſi de Epiſcoporum Ordinariorum conſenſu, & præuio per eum, & eius Vicarium, & examinatores ſynodales examine, refert *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici par.* 1. *capit.* 8. *numero vigeſimo*, vbi etiam notat quod *Clemens Octauus* mandauit ita ſeruari hoc decretum excipiendo aliqua monaſtetia, & capita ordinum, non obſtante conſtitutione Pij Quinti, qua voluit, vt in omnibus Eccleſijs parochialibus, in quibus cura animarum, etiam laicorum exercetur, habeant Ordinarij facultatem eius Eccleſias, & perſonas viſitandi, ac corrigendi.

19 Et quod Epiſcopus quoſcunque Canonicos, & dignitates, & alios clericos exemptos, & non exemptos, ad curam animarum exercendam conſtitutos, quoad inhabilitatem eorum, non obſtante quocunque priuilegio, aut conſuetudine in contrarium, examinare, & viſitare poſſit, conſuluit *Nauarr. conſil.* 4. *de tempor. ordin. in antiq.* aliàs 8. *de priuileg.* in nouis, *& Sayr. in floribus deciſ. titul. de tempor. ordin. deciſ.* 5.

20 In dependentibus etiam à cura animarum habent ijdem Epiſcopi auctoritatem ſuper Regulares, vt ait *Marius Antonin. variarum reſolut. libro primo reſolut.* 112. *caſu* 50. *prope fin.* quem refert, & ſequitur *Campanil. d. capit.* 13. *numero* 51. & quodammodo venit in conſequentiam perſonarum, vt inquiratur quomodo conſeruetur Sanctiſſimum Sacramentum, & eccleſiaſtica ornamenta, vt per *Sacram Congregationem* deciſum fuiſſe refert *Seraphin. deciſ.* 1067.

21 Parochus tamen Regularis delinquens extra Sacramentorum adminiſtrationem, & curam animarum, non ab Epiſcopo, ſed à ſuis Superioribus punitur, prout referunt deciſum *Galett. in marga-*

vita casuum conscientiæ, verbo parochus, 3. Aloys. Ricci. dict. resolut. 513. numero secundo & resolut. 532. Quando vero constaret, de aliqua præscriptione, vel exemptione, non potest Episcopus visitare, alias si de præscriptione non appareret manutenendus est Episcopus, cum habeat iuris communis assistentiam, vt fuit in *Rota* resolutum *in vna Valentina de Xatiua 3. Ianuary* 1590. coram *Bubalo*, prout refert *Aloys. Ricci. dict. resolut. 532. numero tertio, vers. & primo.*

22 Quotiescunque Episcopis licet visitare monasterium Regularium, aut alia exempta, si dum ipsi ingredi volunt monasteria ipsa ob causam prædictæ visitationis, renuant Regulares illos intromittere, ostia claudendo, Episcopis fas erit vim inferre, & ostia frangere, vt resoluunt *Innocent. in capit. 1. versic. item alia ratione, vbi Abb. numero quinto, versic. ad secundum vero, de immunit. Ecclesiarum*, idem *Innocent. in capit. venerabili, numero 4. de censibus, Fusc. de visitat. libro secundo capit. 19. post numero primo*, quos refert, & sequitur *Campanil. d. capit. 13. numero 52.* vbi *numero 53.* resoluit posse Episcopum visitationem impedientes excommunicare etiam non adhibitis monitionibus, in ipso actu manifestæ violentiæ sibi illatæ pro defensione suorum iurium, de quo etiam *Marcus Antonin. Genuens. in praxi Archiepiscopali Neapolitana capit. 18.*

23 Possunt etiam Episcopi incumbentes correctioni, & visitationi exemptorum, vigore facultatis eis tanquam Sedis Apostolicæ delegatis à Concilio tributæ, procedere contra reseruatores impedientes, præsertim si illi extra diœcesim commorentur, *Armendar. libro primo titul. 18. l. 7. numero 75.*

24 Qui dictam curam exercent siue seculares, siue Regulares sint, poni debent ad arbitrium ipsorum Reglarium, non autem ad arbitrium Episcopi, nisi quod examinari, & approbari prius debent ab Episcopo antequam ponantur, prout declaratum fuisse referunt *praxis noua Episcop. d. capit. 3. numero 46. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloss. 5. paragraph. 3. numero trigesimo quarto.* Si tamen in deputando ipsi Superiores Regulares negligentes essent, vel non deputarent tot personas, quot ad exercitium ipsius curæ sufficerent, ab Episcopo compelli possent, vt deputent, quod etiam fuisse declaratum referunt *praxis noua, vbi proxime, & Confectius in compend. priuileg. tit. 5. cap. 4.*

25 Idem deputati ad curam animarum in Ecclesiis Regularium ad Synodum Episcopi venire tenentur ex *Concil. Tridentin. sess. 24. de reformat. capit. 2.* & faciunt quæ *Azori. institut. moral. 2. libro tertio capit. 47. quæst. 3.*

26 Ecclesiæ Militum Sancti Ioannis Hierosolymitani, quibus cura animarum incumbit, in concernentibus ipsam curam Ordinario sunt subiectæ, & ab eodem visitari possunt ex rescripto *Pij Quinti* incip. *Exposcit. Dat. Romæ 22. Septembris* 1571. ibi, Decernimus, declaramus, statuimus omnes, & singulos locorum Episcopos, & alios Superiores tanquam Apostolicæ Sedis delegatos, omnes & quascunque parochiales Ecclesias, cæteraque beneficia ecclesiastica suarum ciuitatum, & diœcesum, quibus animarum cura imminet, ad dictam religionem, eiusque milites, Capellanos, Ministros, Rectores quomodolibet pertinentia, etiam quod in eis Episcopalem, & temporalem iurisdictionem religio, & Milites prædicti haberent, eorumque Ecclesias, Rectores, Vicarios, & ministros quoscunque (in his tamen dumtaxat, quæ animarum curam, illiusque exercitium, & Sacramentorum administrationem respiciunt) visitare, omnesque actus visitationem concernentes exercere posse, & debere, ac Rectores, cæteroscque huiusmodi ministros curam animarum exercentes minus idoneos repertos, si quidam ad nutum amouibiles sint, statim amouere: sin vero titulares sint, illico suspendere, ac Superiores illorum monere, vt intra aliquem breuem terminum, in locum amotorum subrogent alios idoneos, prius tamen per ipsos Episcopos, & alios Superiores examinatos, & approbatos, &c. prout atteitantur *Alphons. Villad. in speculo visitat. fol. 32. numero sexto. Cochier. de iurisd. Ordin. in exemptos par. 2. quæstio. 45. numero vndecimo. Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 176. praxis noua Episcop. par. 2. capit. 3. numero quadragesimo sexto.* Hi tamen, quatenus beneficia curata non obtinent, non possunt ab Ordinarijs visitari, vt decisum refert *Armendar. dicto loco numero 94.*

27 Prioratum Militum Hierosolymitan. Ordinarij visitare non possunt, cum illi sint Præceptores, non vero commendatarij, & visitari debent à Capitulis sui Ordinis, referr decisum *Armendar. dicto loco numero 101.*

28 Subcollectores non possunt visitari, nec corrigi ab Episcopo, vt decisum referunt *Armendar. dict. loco numero 80. Nicol. Garcia de benefic. par. 3. capit. 2. numero 198. in 18. declaratio.* Referendarij ratione beneficiorum, quæ habent in partibus, subsunt locorum Ordinarijs, *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 30.* vbi dicit *Staphil. de prærogat. expectat. fol. 218. numero 15.*

29 Quatenus habet eos non posse excõmunicari, vel interdici ab Episcopo, cum sint officiales Papæ, loqui de illis principalibus Referendarijs iustitiæ, & gratiæ, qui sunt vndecim, & vndecim, *Gomes. de Signatur. gratiæ, & iustitiæ, fol. 493.*

30 Prothonotarij, quos primos esse, & notariorum principes dixerunt *Mandos. de Signatura gratiæ, titul. prothonotarij, Gomes. in proœm. super regulis Cancellariæ, quæst. 1. Anton. de Prætis de iurisdict. Episcopi capit. 8. numero 16.*

31 A iurisdictione ordinaria per *Leonem Decimum* esse exemptos tradunt *Mandos. vbi supra. Anton. de Prætis d. capit. 8. num. 17.* quos refert, & sequitur *Cochier. de iurisdict. ordinary in exemptos par. 1. quæst. 18. numero tertio.*

32 Vbi intelligit si Rochettum, habitumue Prothonotariorum actu deferant. Et quod omnia beneficia vacantia per obitum Prothonotariorum, vel participantium, vel etiam non participantium, sint Sedi Apostolicæ reseruata, censuit *Rota vt per Caputaq. decis. 407. parte 2. Putean. decis. 305. num. 1. lib. 1. in noua impress. Card. Seraphin. decis. 1251. num. 18. & in vna Burgen. Abbatiæ de Salus 14. May* 1612. coram *Reuerend. P. D. Vbaldo.*

33 In qua etiam post decisiones ibidem relatas fuit dictum, quod dignitas Prothonotariatus acquirebatur etiam ignoranti, ad effectum reseruationis, & etiam ante assumptionem insignium, *Rota decis. 12. de præbend. in nouis, & decis. 11. lib. 2. par. 3 & decis. 373. par. 3. lib. 3. diuers. Rota item in vna Comen. Capellæ 7. Febr.* 1620. coram *R. P. D. Remboldo*, vbi etiam post *Mandos. reg. 1. quæst. 7. sub num. 3.*

34 Dicit, quod Rota semper tenuit, quod indistincte omnes Prothonotarij, siue sint creati à Papa, siue à Legato, sunt comprehensi in *Extrauag. ad regimen, de præbend.* & quod illa habeat locum in omnibus Prothonotarijs, etiamsi non sint de numero, fuit decisum in vna *Palentinæ Scholastriæ, Canonicatus & præbendæ de Valladolid. 9. & 13. Aprilis* 1584. coram *Robusterio*, relata per *Nicol. Garcia de benefic. par. 5. capit. 1. numero* 204. & fuit firmatum *in d. Burgen. Abbatiæ de Salas*, in qua plures aliæ decisiones referuntur.

SVMMARIVM.

1 *Hospitalitatis opus curare maxime debet Episcopus, vt diligenter & fideliter administretur.*

2 *Hospitalia, Collegia quæcumque & Confraternitates laicorum visitandi ius habet Episcopus tanquam Sedis Apostolicæ delegatus.*

3 *Hospitale nouiter fundatum ipso fundatore superstite visitari non potest, nisi habeat formam Ecclesiæ aut sit fundatum auctoritate Episcopi.*

4 *Hospitale, quod habet formam Ecclesiæ, vel altare pro Missarum celebratione, si est fundatum auctoritate Episcopi, dicitur locus religiosus & pius.*

5 *Hospitale quando præsumatur Episcopi auctoritate fundatum, ostenditur.*

6 *Visitari ab Episcopo possunt hospitalia quæcunque, & alia pia loca, siue cum Episcopi auctoritate, siue sine illa instituta.*

7 *Hospitalia erecta sine Episcopi auctoritate videri possunt per ipsum, vtrum omnia procedant secundum mentem testatoris.*

8 *Episcopus potest compellere hæredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias causas, etiam si testator prohibuisset, sed verius numero* 10.

9 *Testator fundans Capellam, non potest illam eximere ab Episcopi potestate.*

11 *Visitare potest Episcopus, corrigere, & reformare in casibus à iure expressis, omnia Hospitalia, & pia loca, quamuis sint priuata laicorum.*

12 *Episcopus potest animaduertere in Rectores Hospitalium, leprosorum, &c. qui negligunt administrare, vt oportet.*

13 *Visitare Episcopus potest Confraternitates personarum secularium in Ecclesiis Regularium exemptorum existentes, non tamen eorum Capellas, vel altaria, nisi quoad administrationem.*

14 *Visitare absolute non potest Episcopus Hospitalia, Collegia, vel Confraternitates sine Episcopi auctoritate institutas, nisi ad officium inquirendi de operibus pijs, quæ ipsis incumbunt.*

15 *Seculares iudices etiam facultatem habent, sicuti Episcopi, visitandi Hospitalia, & cætera loca, si hoc eis alias legitime competat, dato præuentioni loco inter ipsos.*

16 *Hospitalia, & Confraternitates, quæ sub immediata Regum fuerint protectione, Episcopi visitare non possunt.*

17 *Confraternitas Misericordiæ Regni Portugaliæ vbique terrarum celebratissima.*

18 *Hospitale magnum Vlixbonen. toto orbe celeberrimum.*

19 *Regia dignitas præ cæteris conuenit anteferri.*

20 *Exceptio si opponatur Episcopo visitanti hospitale, aut confraternitatem, quod sub immediata Regum sit protectione, non ad secularem iudicem, sed ad Episcopum pertinet de ea cognoscere.*

21 *Collegia instituta pro sustentatione studentium, pauperum, vel aliorum egenorum sunt loca pia, & gaudent Ecclesiæ priuilegijs, ac proinde ab Episcopis visitari possunt.*

22 *Confraternitates laicorum Religionis causa institutæ, pia sunt, & Religiosa loca.*

23 *Confraternitates huiusmodi, quod visitari possint ab Episcopis, vt pia loca, qui teneant Doctores, referuntur.*

24 *Contrarium qui tenuerint, citantur.*

25 *Inter vnam, & alteram opinionem distinctio ponitur.*

26 *Confraternitates, quæ absque Episcopi auctoritate sunt institutæ, minime ecclesiasticæ, aut religiosæ sunt censendæ.*

27 *Confraternitates, & Hospitalia, sine Episcopi auctoritate instituta pia sunt.*

28 *Pijs causis relicta solui possunt Hospitalibus, & Confratrijs, etiam sine Episcopi auctoritate institutis.*

29 *Exempta Ecclesia non censentur exemptæ Capellæ ipsi Ecclesiæ subiectæ accedentes, vel connexæ.*

30 *Confraternitates interueniente Episcopi approbatione piæ, & ecclesiasticæ sunt censendæ.*

31 *Confraternitatum res, vt ecclesiasticæ sunt censendæ, si Episcopi auctoritate instituantur.*

32 *Confraternitatum bona quod possint alienari sine solemnitatibus in rerum ecclesiasticarum alienationibus necessarijs, qui tenuerint, citantur.*

33 *Sub distinctione resoluitur.*

34 *Gabella an debeatur ex bonis confraternitatum si vendantur? sub distinctione resoluitur.*

35 *Vera resolutio ponitur.*

36 *Confraternitates, & Hospitalia Episcopi auctoritate instituta beneficio restitutionis in integrum gaudent.*

37 *Ecclesiæ appellatione quando comprehendantur loca pia, ostenditur.*

38 *Confraternitates, & Hospitalia, quæ sine auctoritate Episcopi instituuntur, quod gaudeant beneficio restitutionis in integrum, qui teneant, ostenditur.*

39 *Restitutionis in integrum beneficium non denegatur omnibus illis, quorum bona sub aliena cura sunt, vel per administratores gubernantur, vt in Republ. Ciuitate, Villa, Castro, seu quacunque alia communitate.*

40 *Collegia, seu vniuersitates seculares, ex eo quia Reipubl. æquiparantur, beneficio restitutionis in integrum gaudent.*

41 *Fiscus beneficio restitutionis in integrum gaudet.*

42 *Hospitalia, & Confraternitates, quando sine Episcopi auctoritate instituta sunt, restitutionis priuilegio non gaudere tanquam verum, sunt qui teneant, sed contrarium verius.*

43 *Quarta Canonica quod ex ijs, quæ Confraternitatibus relinquuntur, non debeatur, qui teneant, ostenditur, eorumque fundamenta adducuntur.*

44 *Quarta Canonica soluitur ex ijs, quæ relinquuntur Ecclesijs, vel pijs locis, non vero pauperibus, vel quando relinquuntur ad perpetuum cultum diuinum, seu pro ornamentis.*

45 *Quarta Canonica, vt debeatur duo requiruntur, alterum, quod loco relinquatur, alterum quod locus religiosus sit.*

46 *Quarta Canonica, quod non debeatur ex his, quæ confraternitatibus reliquuntur indistincte, qui teneant, ostenditur.*

47 *Sub distinctione, & per certos casus quæstio dissoluitur*

48 *Quarta Canonica an debeatur ex his, quæ relinquuntur Confraternitatibus deuotionis causa Episcopi auctoritate institutis? quæstio est in duas opiniones diuisa.*

49 *Quarta Falcidia non potest deduci ex his, quæ Confraternitatibus siue cum Episcopi auctoritate, siue absque ea institutis, relinquuntur.*

50 *Quarta Falcidia de legatis ad pias causas non deducitur.*

51 *Quarta Falcidia de legatis pro alimentis, & ex relictis pro studio, non soluitur.*

52 *Contrarijs respondetur.*

53 *Trebellianica non deducitur ex fideicommissis vniuersalibus, quæ ad pias causas relinquuntur.*

54 *Bona Hospitalium, & Confraternitatum, quæ Episcopi auctoritate instituta sunt, non possunt præscribi minori tempore quadraginta annorum.*

55 *Ecclesiarum res minori spatio, quam quadraginta annorum præscribi non possunt.*

56 *Hospitalia Episcopi auctoritate instituta gaudent immunitate ecclesiastica.*

57 *Rationes Ordinarijs sunt reddendæ ab administratoribus piorum locorum tam ecclesiasticis, quam laicis.*

58 *Rationes Episcopo sunt reddendæ de omnibus locis pijs, siue ea sint publica, siue priuata.*

59 *Ordinarij possunt ab administratoribus rationes administrationis exigere, donec coram eodem doctum fuerit de institutione, in qua secus expresse cautum sit.*

60 *Episcopi valent laicos compellere ad exequutionem piarum voluntatum.*

61 *Capitulum Sede vacante potest exigere rationem ab administratoribus piorum locorum, sicut Episcopus.*

62 *Appellans à decreto reddendæ rationis suæ administrationis, licet admittatur appellatio, non impeditur tamen exequutio.*

63 *Rationes pluries in anno Episcopus potest exigere ab administratoribus piorum locorum, quando ei constiterit illas dolose redditas fuisse, vel quando redditio non fuit finalis, & plena cum restitutione reliquorum.*

64 *Doctores referuntur, qui de Confraternitate Montis Pietatis agunt.*

65 *Doctores referuntur, qui de visitatione tractatus in lucem edidere.*

EPISCOPVS QVOD IVS habeat visitandi hospitalia, collegia, ac confraternitates laicorum?

ALLEGATIO LXXV.

1 EPiscopi, cum in omnibus ius visitandi habeant, curare maxime debent, vt hospitalitatis opus diligenter & fideliter administretur, prout disponit *Concil. Tridentin. sess. 7. de reformat. capit. 15. & sess. 25. de reformat. capit. 8.* in quibus iuribus innouata est constitutio *Concilij Vien. Clement. V. in clem. quia contingit, de relig. domib.* & de eorum materia aliqua tractant *Frat. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 65. artic. 7. versic. quinto. & quæst. 84. artic. 2. praxis Episcop. par. 1. verbo hospitale, numero 2. pag. 173. Azori. instit. moral par. 2. lib. 3. cap. 40. quæst. 10. versic. & sessione.*

2 Et etiam tanquam Sedis Apostol. delegati habent ius visitandi hospitalia, collegia quæcunque ac confraternitates laicorum, etiam quas scholas, siue quocunque alio nomine vocant, non tamen, quæ sub Regum immediata protectione sunt, sine eorum licentia, ex dispositione *Concilij Tridentini sess. 22. de reformat. capit. 8.* de cuius materia agunt *Modern. de iurisdict. par. 2. capit. 18. praxis episcop. par. 1. verbo hospitale, §. 3. altera praxis noua par. 2. capit. 3. numero trigesimo tertio. Fusc. de Visitat. libro secundo capit. 12. à numero vigesimo primo. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 17. num. 102. Azori. instit. moral. d. capit. 40. quæstione decima. Franc. Leo in thesauro fori eccles. par. 2. capit. 2. numero vlt. Cened. practic. & canon. quæst. libro primo quæst. 22. à numero decimo quarto. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro primo, titul. 6. leg. 5. paragraph. 2. numero sexagesimo quinto, cum sequentibus.*

3 Hospitale nouiter fundatum, & ipso fundatore superstite, visitari non potest, nisi habeat formam Ecclesiæ, aut sit fundatum auctoritate Episcopi, *Petr. de Vbaldis tract. de canon. Episcop. capit. 4. versicul. quoad secundam quæst. fol. 252. praxis noua Episcop. d. numero trigesimo octauo. Cochier. de iurisdict. Ordinarij in exemptos par. 1. quæst. 31. numero quarto.* Est enim huiusmodi hospitale non domus Dei, sed domus hominis, quam is, qui construxit, potest destruere, & alienare. *Petr. de Vbaldis, praxis noua episcop. & Cochier. dictis locis* locus religiosus, & pius dicitur hospitale, quod habet formam Ecclesiæ, vel Altare pro Missarum celebratione, seu est fundatum auctoritate Episcopi, de quo vide *Gabr. com. titul. de pia causa, conclus. 2. Tiraq. de priuileg. piæ causæ in præfat. versicul. item relictum, Padil. in l. si aquam, Cod. de seruit. & aquæ, numero quadragesimo sexto. Ioseph. Ludou. decis. 30. numero sexto & septimo, & decis. 93. numero trigesimo sexto & quadragesimo quinto. Redoan. de rebus Ecclesiæ non alien. rub. 27. & rub. 33. casu 12. Valasc. consil. 105. numero vigesimo octauo. Solis de censibus libro secundo capit. 3. numero 11. Menoch. de recup. remed. 15. num. 22. & seq. Gutier. canon. libro primo cap. 35. num. 29. Mascard. de probat. conclus. 869. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 25. titul. 6. numero 69. Roch. de visitat. verbo Hospitalia, Card. Thusc. tom. 4. litt. H. conclus. 158. & conclus. 163. numero 2. & 4. & tom. 6. litt. P. conclus. 338. praxis Episcop par. 1. verbo Hospitale, §. 3. dub. 2. Azeued. l. 1. à numero 26. titul. 1. lib. 4. & l. 1. numero quarto titul. 18. libro nono, nouæ recopil. Ceuall. commun. contra commun. tom. 4. quæst. 896. numero 962. Lusit. Ægid. in repetit. l. 1. par. 1. in initio numero 54. Cod. de sacrosan. Eccles. Flores vari. libro secundo quæst. 21. numero 179. cum sequentibus, Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepiscop. Neapolitana capit. 17. Alexand. Trentacinq. variar. resolutio. libro primo titul. de rescript. resolut. 4. Brunor. à sole in locis commun. verbo Hospitale, numero 3. & 4. Cardos. eod. verbo numero tertio. Modern. de iurisdict. par. 2. capit. 23. numero 19.*

4 Late *Nicolaus Garcia de beneficijs par. 5. cap. 1 numero 601. Farinac. in praxi criminal. par. 1. quæst. 28. à*

numero 36. Vgolin. de potestate Episcopi capit. 14. §. 4. numero 7. & §. 7. ad finem. Redoan. de rebus Ecclesiæ non alienan. quæst. 4. numero 27. & seq. & quæst. 49. numero septimo, & quæst. 28. & quæst. 51. Achil. Pedroch. consil. 2. numero 15. Vincent. de Anna sing. 90. Magon. Floren. decis. 61. Carol. de Grassis de effect. cleric. effectu 1. à numero 122.

5 Auctoritate Episcopi præsumitur hospitale fundatum si locus ab antiquo sit in forma Ecclesiæ, vbi Sacerdotes celebrant, de quo *Felin. in capit. illud, numero quinto versic. & pro istis, de præsumpt. & in capit. sicut, numero 29. de re iudic. Rota Bonomien. decis. 13. numero quarto. Franc. Marc. Delphin. decis. 1017. numero secundo. Menoch. de præsump. lib. 6. quæst. 79. numero tertio. Mascard. de probationib. conclus. 583. 623. & 869. Valasc. consult. 105. numero 45.* Et ex diuturnitate temporis præsumitur Ecclesia ædificata auctoritate Episcopi, *Rot. Bonon. d. decis. 13. numero quarto. Mascard. conclus. 1316. numero octauo. Stephan. Gratian. disceptat. forens. capit. 34. numero primo. Cabedo decis. 52. numero vlt.* Item ad præsumendum eam auctoritatem adfuisse oportet cymbalum esse constitutum super tectum, publiceque pulsari, vel si ibi celebretur omnibus indifferenter ad diuina audienda admissis, ita *Sanch. de matrimonio lib. 9. disput. 15. numero 39.*

6 Hospitalia & quæcunque alia pia loca priuata, siue cum Episcopi auctoritate, siue sine illa instituta, possunt visitari ab Episcopo, & in illis etiam procedit dispositio *Concilij Tridentin. d. sess. 22. capit. 8.* resoluunt *Altamiran. de visitat. verbo & testamentorum, à numero 79. & verbo alijs pijs locis. Azeuedo d. l. 3. numero nono. Bobadil. d. libro secundo capit. 17. numero 139. Valasc. consult. 105. numero 59.* & decisum referunt *Modern. de iurisdict. par. 2. capit. 18. à numero secundo, & par. 4. casu 113. numero 30. Nicol. Garcia d. capit. 1. numero 602. in fine.*

7 Licet enim erecta fuerint sine Episcopi auctoritate, tamen idem Episcopus videre potest, an omnia procedant secundum mentem testatoris, ex *Abb. in cap. inter dilectos, num. duodecimo. de donat.* resoluit *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo hospitale*, quamuis etiam non habuerint Ecclesiam, nec altare, cum sufficiat quod sint loca pia ad hoc, vt visitari possint, & prouideri, vt omnia iuxta voluntatem testatoris procedant, etiamsi testator prohibuisset, *Couarr. in capit. tua nos, numero sexto de testament. Nauarr. consil. 3. de relig. dom.* quos refert *praxis noua Episcop. d. cap. 3. numero 38.* Nisi hospitale sit mere laicale, quia tunc testatore nolente, Episcopo non subijcietur, *Lap. allegat. 42. incip. quæritur, Cardinal. consil. 11. incip. quædam sanctas, Cochier de iurisd. in exemptos, par. 4. quæst. 57.*

8 Episcopus enim potest compellere hæredem, vel legatarium ad executionem legatorum ad pias causas, etiamsi testator prohibuisset ne Episcopus se intromitteret, quia illa clausula fauore piarum dispositionum habetur pro non adiecta, *d. capit. tua nos, Modern. de iurisd. par 4. casu 88. à num. 14. & casu 113. à numero trigesimo primo. Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæstione decima nona, numero 56. Valasc. d. consult. 105. numero 57.*

9 Sic etiam testator fundans capellam non potest eam eximere ab Episcopi potestate, *Anton. de Pratis de potestate Episcopi, capit. 1. numero tertio & 5.* post alios *Cochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos, par. 1. quæst. 36. numero tertio.* Ex quibus nescio quo iure procedat decisio, quam refert *Armendar. d. loco numero 66.* in hæc verba. Si in fundatione hospitalis sit dictum, quod Ordinarius non possit se intromittere in eius visitatione, non poterit illud visitare: quod etiam per sanctam Sedem rescriptum fuisse asserit *Carol. de Grassis de effectib. clerical. effectu 1. numero 610.* nisi dicamus intelligendam de hospitalibus, & confraternitatibus, quæ à laicis reguntur, quasi mere laicales, & in quibus piæ dispositiones non adsunt.

10 Vel de loco pio hospitalitatis causa priuatim instituto intra ipsiusmet institutis ædes intercluso, itavt ab extra, si quid opus sit spiritualitatis, vocetur, nisi ab Episcopo licentiam petierit quærendi eleemosynas, cum per huiusmodi licentiam visitandi ius Episcopus acquisierit, quia omnia nostra facimus, qualitercumque nostram interponimus auctoritatem.

11 Episcopus igitur visitare potest omnia hospitalia, & pia loca quocunque nomine nuncupentur, etiamsi sint priuata laicorum, & corrigere, & reformare in casibus à iure expressis, scilicet ob negligẽtiam, vel dilapidationem bonorum, vtque testatoris voluntas seruetur, referunt decisum *Armendar. d. loco numero 74. Modern. d. capit. 8. numero quinto.* Et potest corrigere, & reformare in his tantum, quæ ad obseruandam voluntatem fundatorum pertinent, & habere exigendi rationem ab administratoribus ipsius hospitalis, vnà tamen cum illis deputatis, quibus ex consuetudine ratio reddenda est, ex eodem *Armendar. dicto loco numero 67.*

12 Et potest animaduertere in Rectores hospitalium, leprosariorum, eleemosynariorum, aut Xenodochiorum, qui negligunt, seu non versantur, vt oportet, in administratione, non obstante quacunque exemptione, *Clement. quia contingit. de relig. domib.* vbi *Cardin. Cochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos, par. 2. quæst. 45. numero 79.*

13 Potest etiam Episcopus visitare confraternitates personarum secularium in Ecclesijs Regularium exemptorum existentes, non tamen earum capellas, vel Altaria, quæ intra eadem Ecclesias consistunt, ita à *Sacra Congreg.* decisum referunt *Galet. verbo Episcop. penult. Armend. fol. 15. num. 14. & 15.* nisi quoad administrationem, vt rescripsit *Sacra Congreg. Episcopo Imolen. hoc anno 1622.*

14 Illud tamen aduerterem, quod hospitalia, collegia, & confraternitates sine Episcopi auctoritate institutas non poterit ipse Episcopus absolute visitare, poterit nihilominus visitando inquirere de operibus pijs, quæ ipsis incumbunt; ad effectum, vt adimplere cogat, & negligentiam administratorum corrigat, & intendit *Ordin. Regia Lusitan. lib. 1. tit. 62. §. 39. in fine*, ibi, Porem neste caso, &c. quando scilicet absque Episcopi auctoritate sunt instituta, podem os Prælados visitando prouer se se cumprem as cousas pias, que os instituidores mandaram, quod etiam aduertunt *Card. Tusch. litt. H. conclus. 160. num. 8. Valasc. d. consult. 105. num. 55. Mascard. conclus. 869. num. 30. & 33.* Est ergo differentia, quod quando hospitalia, & confraternitates sunt institutæ auctoritate Episcopi de omnibus oneribus siue pijs, siue prophanis potest cognoscere Episcopus, & de omnibus alijs rebus ad ipsum hospitale, vel cõfraternitatem spectantibus prouidere, atque etiam circa modum electionis, & formam regiminis: at vero quando institutæ sunt sine prædicta Episcopi auctoritate,

inquirere ſolum poteſt de pijs, quatenus opus eſt, vt mandentur executioni, & pluribus Areſtis declaratum oſtendit noſter *Cabedo de patronatibus Regiæ Coronæ, capit.* 42. Illud tamen aduertendum duxi, quod Epiſcopi virtute *Concilij ſeſſ.* 22. *de reformat. capit.* 8. non ſolum in ipſo actu viſitationis ius habent viſitandi hoſpitalia, & pia loca omnia quomodocunque nuncupentur, ſed etiam extra viſitationem, & in caſibus à iure non expreſſis, vt cenſuit *Sacra Congregat.* prout refert *Beller. diſquiſit. cleric. par.* 1. *titul. de bonis cleric.* §. 12. *numero ſexto*, vbi *numero ſeptimo*, teſtatur eandem *Sacram Congregationem in vna Montis Pietatis Rauennaten. anno* 1617. reſpondiſſe Epiſcopum poſſe pro bono regimine Montis Pietatis decreta ipſius confirmare, reformare, & augere, non tam in viſitatione, quàm extra, & ſibi reſeruare facultatem huiuſmodi decreta reformandi, moderandi, & augendi, prout ſibi videbitur, & placuerit.

5 Quamuis *Concil. d. ſeſſ.* 22. *de reformat. capit.* 8. concedat Epiſcopis facultatem viſitandi hoſpitalia, & cætera pia loca, non prohibet tamen quin & iudices ſeculares eadem viſitare poſſint, ſi hoc eis aliàs legitimè competat, vt deciſum refert *Armendar. dicto loco numero* 65. Non competit igitur hæc poteſtas ad Epiſcopos priuatiuè, ſed inter ipſos, & ſeculares magiſtratus prœuentioni locus eſt, vt expreſſit *Ordinat. Regia d. titul.* 62. §. 42. & ex communi iure probare nituntur magis communiter Doctores ex *text. in l. hæreditas*, 53. *ad finem*, ibi, principali, vel pontificali, *ff. de petit. hæred.* Sed longè diuerſum habet intellectum, vt explicat *Conſtan. lib.* 1. *ſelect. quæſt. capit.* 10. *num.* 8. Quare melius probatur ex *text. in authent. de eccleſiaſticis titulis, ſi quis ædificationem*, ibi, prouidentia locorum Epiſcopi, & ciuilis iudicis, ex quibus ita notauit poſt *Roman.* & alios, *Couar. in capit. ſi hæredes, numero primo, de teſtam.* & plures, de quibus *Soar. à Pace in praxi tom.* 2. *præl.* 2. *à numero* 45. *Modern. de iuriſdict. par.* 2. *capit.* 10. *à numero* 13.

16 Speciali fauore contra Ordinarias regulas in hac materia conſtitutum eſt, vt hoſpitalia, & confraternitates, quæ ſub immediata Regum fuerint protectione, Epiſcopi non viſitent, nec in illis aliquo modo eorum officiales ſe intromittant, vt expreſſit *Concil. Trident. d. cap.* 8. & conſonat *Ordin. Regia d. titul.* 62. §. 42. *verſic.* E eſta determinacaon, notantque *Azeued. d. l.* 3. *num.* 9. *Modern. d. cap.* 18. *num.* 2. *Perez de Lara de capellan. & anniuerſ. lib* 2. *cap.* 1. *num.* 49. *Cabed. de patronatib. Regiæ Coronæ capit.* 39. *num.* 3. *& cap.* 42. *num.* 5. *Valaſc. conſil.* 105. *num.* 62. *Ceuall. communiũ contra commun. quæſt.* 897. *num.* 984. & alibi *par.* 2. *quæſt.* 32. *numero quarto.*

17 Exemplum ponit *Ordin. noſtra dicta loco* in omnibus domibus, ſiue Confraternitatibus Miſericordiæ Regni Portugaliæ, quas ſub immediata Regum protectione eſſe profitetur: hæc enim Miſericordiæ Confraternitas vbique terrarum eſt celebratiſſima, propter eximia charitatis opera, in quibus eius confratres exercentur in pauperibus alendis, curandis infirmis, orphanis virginibus maritandis, peregrinorum neceſſitatibus ſubleuandis, de cuius laudibus, & inſtitutione agunt *Cabed. de patron. Regiæ Coronæ capit.* 46. *per totum, & dec.* 51. *par.* 1. *Benedict. Ægid. ad leg. primam. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ. par.* 1. *in initio à numero* 34. *Frat. Hieron. Roman. de Republica Chriſtiana libro quinto capit.* 22. *per totum.*

18 Sicut etiam nobiliſſimum eſt, & toto orbe celeberrimum hoſpitale omnium Sanctorum Vlyſſiponenſe, quod velut per antonomaſiam Ordinatio ſæpe vocat, O grande hoſpital, de quo agunt *Cabed. dicto tractatu de patronat. Regiæ Coronæ capit.* 39. *Frat. Hieron. Roman. d. cap.* 22. *verſ. tiene Lisboa.*

19 Quod autem hæc conceſſio ab Ordinarijs regulis in hac materia exorbitat, oſtenditur, quia ſecundum illas certum eſt poſſe Epiſcopos viſitare omnia hoſpitalia, & confraternitates, quæ de ipſorum auctoritate, & conſenſu fuerint inſtitutæ, & tamen ab hac regula excipit *Tridentin.* ea, quæ ſunt de immediata Regum protectione, ex altitudine, & præeminentia Regiæ dignitatis, quam præ cæteris conuenit anteferri, vt ait text. in *capit. vlt. in princip. verſic. nec aliquis, de offic. deleg. libro ſexto*, quam rationem ad notabiles, & vſu frequentes quæſtiones exornant *Rebuff. in praxi par.* 3. *ſignaturæ à numero* 61. *Lambertin. de iurepatron. artic.* 11. 9. *quæſt. principal. par.* 3. *libro primo. Couar. practic. capit.* 36. *numero ſecundo* plures per *Cened. ad decretal. collectan.* 79. *numero ſecundo.*

20 Licet aliquando fuerit dubitatum vtrum in hac exceptione *Trident.* contineantur omnia hoſpitalia ſita in prouincijs, & ditionibus cuiuſque Regni, deciſum tamen fuit illa tantum contineri, quæ expreſſe ſub immediata Regum fuerint protectione: ſi autem Epiſcopo viſitanti hoſpitale, aut confraternitatem, opponatur, quod ſub immediata Regum ſint protectione, non ad ſecularem iudicem, ſed ad Epiſcopum pertinet talis exceptionis cognitio & deciſio, prout referunt *Modern. d. capit* 18. *numero quarto & octauo. Armendariz d. loco numero* 71. *&* 72.

21 Collegia inſtituta pro ſuſtentatione ſtudentium pauperum, vel aliorum egenorum, ſunt loca pia, & gaudent priuilegijs Eccleſiæ, & ſunt de iuriſdictione eccleſiaſtica, & ſi ſunt inſtituta, ſeu erecta auctoritate Ordinarij, non ſolum loca pia, ſed etiam religioſa ſunt, vt tenent *Gironda de gabellis par.* 7. *numero* 42. *Azeued. l.* 10. *numero vigeſimo ſexto titul.* 1. *libro quarto & l.* 1. *numero tertio titul.* 18. *lib.* 9. quos refert & ſequitur *Garcia d. par.* 5. *cap.* 1. *numero* 612. Ac proinde poſſunt ab Epiſcopo viſitari, vt diſponit *Concil. d. capit.* 8. ibi, collegia quæcunque.

22 Confraternitates laicorum religionis cauſa inſtitutæ pia ſunt & religioſa loca, ac proinde à ſeculari poteſtate, & iuriſdictione exempta, præcipue ſi proprium habeant templum, vel in eis ſeruetur hoſpitalitas, aut Miſſæ dicantur, & alia pia opera exerceantur, vt poſt *Couarr. in capit. officij numero* 12. *de teſtam.* reſoluunt *Fuſc. de viſitat. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 4. *&* 7. *praxis epiſcop. par.* 1. *verbo confraternitas* §. 4. *Ren. Chopin. de ſacra polit. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 6. *Bobadil. in ſua politica lib.* 2. *capit.* 18. *num.* 228. *Modern. de iuriſdict. par.* 4. *cent.* 2 *caſu* 113. *à num.* 7. *Curi. Philip. par.* 1. §. 5. *num.* 13. *Solis d. lib.* 2. *de cenſib. cap.* 3. *num.* 11. *Caſtill. lib.* 1. *de vſu fructu cap.* 54. *num.* 24. *Flores de Mena vari. lib.* 3. *quæſt.* 21. *à num.* 190. *Nicol. Garcia d. p.* 5. *cap.* 1. *num.* 606. *Vgolin. de teſtam. Epiſcopi cap.* 11. *in princip. num.* 1. 3. *&* 4. & quod pijs cauſis ſint annumeranda, omnibuſque gaudeant piæ cauſæ priuilegijs ex *Tiraq. de priuileg. piæ cauſæ in præfat. pagina* 2. *verſic. item relictum confraternitatibus*, ſcribit *Luſitan. Bened. Ægid. in repetit. l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſ. par.* 1. *in initio num.* 54.

23 Quare huiuſmodi cõfraternitates viſitari poſſe

ab

ab Episcopis, vt pia loca expresse probat *Concil. Tridentin. d. sess. 22. capit. 8. & 9.* & vltra citatos late explicant *Azued. ad l. 3. numero nono titul. 14. libro octauo. Ordin. Amb. Rocca in tract. de visit. in gloss. verbo laicorum. Carol. de Grassis de effectibus cleric. eff. 1. numero 609.* Ex ea scilicet ratione, quia huiusmodi confraternitates auctoritate Episcopi, seu Romani Pontif. solent institui, ac subinde religiosa loca debent censeri, vt probat *text.* agens de hospitalibus *in capit. de xenodochijs*, & melius *in capit. ad hæc*, ibi, sicut moris est auctoritate Pontificis destinatus cum sit religiosus, &c. *de relig. domib.* qua ratione ad iurisdictionem Episcopi pertinere probant eadem iura, & notant omnes per *text.* ibi *in Clement. quia contingit, eod. tit.*

24 Verum hæc resolutio magis communiter à Doctoribus improbatur, frequentissime enim resoluunt laicorum confraternitates loca pia censenda non esse, sed potius prophana & secularia, maxime si absque Episcopi auctoritate institutæ sint, vt docuit *Bald. in auth. hoc ius porrectum numero secundo. Cod. de Episcop. & cler.* ideo resoluens bona confraternitatum alienari posse sine solemnitatibus requisitis in alienationibus bonorum ecclesiæ, quod etiam bene ex communi sententia comprobat *Gama decis. 387.* aliàs *vlt. numero sexto* eandem etiam conclus. post *Abb. consil. 31. col. pen. par. 1. Paul. de Castro, Azon.* & plures alios magis communem testatur & sequitur *Gabr. libro sexto communium titul. de pia causa conclus. 1. numero primo*, iuncto *numero septimo. Gutier. canon. quæst. libro primo capit. 35. à numero nono. Petr. Gregor. de Repub. libro decimo tertio capit. 2. numero octauo. Menoch. remed. 15. recuper. à numero 34. Cardin. Tusch. tom. 3. littera E. conclus. 28. numero quarto & tom. 4. littera F. conclus. 455. Valasc. consil. 105. à numero quinto*, & in confraternitatibus Misericordiæ Regni Portugaliæ *Cabed. par. 1. decis. 51.* Et in confraternitatibus Corporis Christi *Nau. consil. 3. de foro compet.* & de omnibus generaliter agens *Perez de Lara de capellanijs libro secundo capit. 1. à numero quinto*, & iudicauit *Rota Rom.* etiam in confraternitatibus, quæ habent Altare & campanile *in decis. nouiss. 574. num. 6. par. 1.* & late post *Paris. & Lambertin. Azued. d. l. 10. num. 26. & 29.*

25 Quare melius distinguendum puto inter confraternitates Episcopi auctoritate & sine illa institutas.

26 Illæ enim quæ absque Episcopi auctoritate sunt institutæ minime ecclesiasticæ aut Religiosæ sunt censendæ, ex eo quia qualitatem hanc, vt ecclesiasticæ, seu religiosæ fiant, secundum ius Canonicum tribuere non possunt priuati absque Prælati auctoritate ex text. *in capit. ad hæc de relig. domib.* & notant ibi Doctores communiter, & alij, de quibus *Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. gloss. 5. numero 38. cum sequentibus* & præter statim referendos *Valasc. d. consil. 105. numero septimo. Perez de Lara d. capit. 1. à numero quinto.*

27 Pias tamen esse non est negandum, cum enim opera pietatis ibi exerceantur, pijs causis debent annumerari, vt de hospitalibus sine ea institutis expresse resoluunt *Paul. de Castro consil. 167. ad finem vol. 2. Abb. in cap. de Xenodochijs num. 3. de relig. domib. Roman. cons. 477. num. 2.* & post *Bald. Anchar.* & alios, quos refert *Tiraq. in præfat. piæ causæ, pag. 1. versic. item relictum hospitalibus*, iuncto *versic. sed alij indistincte*, & post *Felin. Seluam* & plures alios *Gabriel. d. titul. de pia causa conclus. 2. numero secundo vers. contrarium, Bobadil. d. numero 288.* iuncta *litt. C. Card. Tusch. tom. 4. littera H. conclus. 158. & conclus. 163. numero 2. & 4. & tom. 6. litt. P. concl. 338.*

28 Ex quibus plane colligitur, quod licet plures quos refert *Gabr. d. conclus. 2. in fine & conclus. 1 numero 17.* voluerint relicta pijs causis solui non posse hospitalibus & confratrijs institutis sine Episcopi auctoritate, longe verius est contrarium, vt tenent *Tiraq. Valasc. numero 38. & Bened. Ægid. citatis locis.* Et hinc fit posse Episcopum visitare confraternitates laicorum etiam existentes intus Ecclesias Regularium, ac illos ad reddendum computa compellere, non tamen earum capellas, vel altaria, quæ intra easdem Ecclesias consistunt, vt dixi supra *numero decimo tertio*, quoad administrationem, tamen poterit, vt hoc præsenti anno Episcopo Imolen. declarauit *Sacra Congreg.*

29 Quia exempta Ecclesia non censentur exemptæ capellæ Ecclesiæ subiectæ, accedentes, vel connexæ *gloss. in capit. rogamus 24. quæst. 1. capit. cum capella, de priuileg. Brixi. in repert. verbo an exemptio monasterio, Cochier. in tract. de iurisdict. Ordin. in exemptos par. 2. quæst. 45. num. 70.*

30 Quando vero Episcopi approbatio interuenit, piæ, & ecclesiasticæ sunt censendæ, itaut si ipsa corpora conueniantur ad forum Ecclesiæ pertineat cognitio, probatur *ex d. capit. de Xenodochijs*, iuncto *d. capit. ad hæc.* Non obstat distinctio *Bart. in l. vlt. numero decimo quinto ff. de colleg. illic.* quæ etiam deducitur *ex gloss. pen. in capit. 1. de locato*, recepta per *Couarr. pract. capit. 34. numero primo ad med.* & alios quos referunt & explicant *Decian. tract. crimin. lib. 4. capit. 9. num. 41. cum sequentibus, Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ, lib. 3. titul. 20. de confratrijs num. 9.* & alios, de quibus *Azeuedo l. 10. num. 25. titul. 1. lib. 8. Recopil.* dum resoluunt quod si collegium vt collegium conuenitur, inspici debet an maior pars sit clericorum, quia tunc ad ecclesiasticum pertinet iudicium: ad seculare vero, si maior pars sit laicorum: nam si distinctio vera est, de qua dubitat *Decian.* vbi proxime, debet intelligi de collegijs omnino prophanis, vt in vniuersitatibus studiorum, de quibus nominatim agunt, non ita tamen adaptatur collegijs Episcoporum auctoritate fundatis ad pia opera, vt bene explicat *Azeuedo d. l. 10. à num. 27.*

31 Ex quibus colligitur res confraternitatum, quę Episcopi auctoritate instituuntur, vt ecclesiasticas censendas esse, & consequenter sine solemnitatibus requisitis in rerum ecclesiasticarum alienationibus alienari non posse, vt post *Menoch. Lambertin. Sfort.* comprobat *Gutier. d. cap. 35. nu. 23.* & absque dubio verum est quando cõfraternitates alicui Ecclesiæ, Capellæ, seu altari vnitæ, seu affixæ sunt: quia accedente Episcopi auctoritate ecclesiasticæ fiunt, ac subinde de foro Ecclesiæ res, quæ in earum dominio incorporantur, iuxta reg. *text. in cap. vlt. de rebus eccles.* itaut non solum visitatio & coactio administratorum, vt debitæ executioni mandent institutoris voluntatem, ad ecclesiasticos iudices pertineat, verum etiam ipsorum processuum, & causarũ cognitio super eisdem bonis iuxta *reg. text. in cap. quanto, de iudic.* & quæ notant Doctores communiter per text. ibi *in cap. Ad nostram, de rebus ecclesiæ, & in cap. 1. de restitut. in integr.* cum similibus, de quibus late *Cardin. Tusch. tom. 4. littera I. conclus. 447. & conclus. 450.* quod scilicet quoties agitur de re, quam ecclesiasticam esse constat, vel quod

magis est clerici, indistinctè cognitio ad iudices ecclesiasticos pertinet.

32 Ex dictis primo infertur resolutio illius quæst. vtrum scilicet bona ad confraternitates pertinentia licite possint alienari sine solemnitatibus in rerum ecclesiasticarum alienationibus necessarijs? In qua affirmatiuam partem generaliter, & indistincte tuetur *Bald. in auth. hoc ius porrectum, numero tertio. Cod. de sacrosanct. Eccles.* sequitur *Felin. in capit. 2. numero vndecimo, versic. fraternitates, de foro comp. Paul. de Castro, Parisin.* & alij quos refert, & sequitur *Gabriel. d. conclus. 1. numero vndecimo. Rebuff. in compendio alienat. numero 56.* & alij de quibus *Gutier. d. capit. 35. numero decimo sexto. Cabed. d. decis. 51. numero tertio*, & post *Redoan. de rebus ecclesiæ non alien. rub. 27. numero decimo quinto. Baptista Costa de iuris & facti ignor. in consil. posito post inspect. 98. numero tertio.* Quorum fundamentum illud vnicum est, quod confraternitates & collegia laicorum sunt mere prophana, & secularia, & ideo solemnitas requisita in alienationibus rerum ecclesiasticarum iuxta *cap. sine exceptione 12. quæst. 2. capit. nulli, & per totum, de rebus eccles. non alien.* in illis locum obtinere non potest.

33 Sed *Gutier.* vbi proxime *à numero vigesimo secundo*, distinguendum putat, aut enim, inquit ille, bona relinquuntur alicui confratriæ vel hospitali, vt illis deseruiant: & ad libitum de illis possint disponere: & concludit necessarias non esse prædictas solemnitates rerum ecclesiasticarum, & procedere dictam *Bald.* doctrinam. Aut, inquit, confraternitas locus pius, vel oratorium extructum est principaliter, vt sacrum sit, & Deo Opt. Max. dicatur, & bona eo animo congesta, vt ad opera oratorij necessaria, nempe pro Missis, & ad pauperes subleuandos perpetua sint, & concludit, quod etiamsi Episcopi consensus non accesserit, locus, & bona pia, & religiosa censenda sunt, & consequenter sine Episcopi auctoritate, & alijs solemnitatibus rerum ecclesiasticarum alienari non possunt. Verum hæc distinctio, *Gutier.* in multis peccat, nec aliqua ratione defendi potest: imprimis enim inaduertenter, & falsò supponit confraternitatem, aut alium pium locum cum oratorio construi posse, vt ibi Missæ dicantur, sine Episcopi auctoritate, contra *decis. text. in capit. vnicuique, de consecratione, distinctione prima*: falsum etiam aperte est dictum secundum distinctionis membrum, dum religiosa, & Ecclesiastica censet bona confraternitatis, aut Hospitalis, quando sine Episcopi auctoritate constituuntur, contra *regul. text. in d. capit. ad hæc*, & receptam traditionem de qua supra: falsum denique est, quod in primo membro supponit posse sine illis solemnitatibus alienari bona confraternitatis institutæ cum Episcopi auctoritate quando relicta sunt, vt possint alienari ad libitum pro necessitatibus confraternitatis: Nam si in eius dominium transierunt Ecclesiastica efficiuntur, ex statim dicendis. Quare necessariò recurrendum est ad principalem resolutionem: vel enim confraternitates, & Hospitalia institutæ sunt absque Episcopi auctoritate, & de plano procedit *Baldi* doctrina, & communis resolutio, quod possint bona ad illa pertinentia licitè alienari sine Episcopi auctoritate, & alijs solemnitatibus rerum Ecclesiasticarum, ex ipsorum ratione, quod bona & Collegia ipsa, seu loca prophana sunt. Aut Confraternitates, & hospitalia instituta fuht cum Episcopi auctoritate, & procedit resolutio supradicta, quod religiosa sunt, & ecclesiastica, & consequenter eorum bona, vt ecclesiastica iudicanda & requirunt solemnitates rerum ecclesiasticarum. Ita in terminis confraternitatum distinguunt *Card. & Rocchus*, quos refert, & sequitur *Gamma decis. vlt. numero sexto*, & ex antiquis Concilijs notat *Renatus Chopin. de sacra politia libro tertio capit. 6. numero sexto*, & in hospitalibus *Gabr. d. conclus. 2. numero nono & decimo. Mascard. d. conclus. 869. numero vndecimo. Valasc. d. consult. 105. numero 34. Cardin. Tusch. litt. H. conclus. 163. à numero nono.*

34 Secundo infertur decisio ad alteram controuersiam præcedenti proximam, vtrum scilicet ex bonis Confraternitatum, si vendantur, gabella debeatur? in qua Doctores communiter distinguunt, aut enim, inquiunt, confraternitatum bona ad pios vsus relicta sunt, pro Missis scilicet, vel pauperibus alendis, virginibus maritandis, & similia: vel in prophanos expenduntur vsus, conuiuia scilicet, ludos, & similia: priori casu, inquiunt à gabellæ solutione liberas esse huiusmodi confraternitates, & collegia, exemplumque proponunt in Collegijs Salmanticæ, & aliarum vniuersitatum institutis pro pauperibus, & scholasticis alendis: in posteriori verò non ita, quam distinctionem ex *Baldo* tradit *Auendan. de exequendis mandatis par. 2. capit. 14. numero trigesimo secundo*, & post eum, *Gabriel & Salazar. Garsia Girada de gabellis par. 7. in princip. numero quadragesimo secundo. Lazart. de decima venditionis in additione capit. 19. numero nono*, quos sequitur *Azeuedo ad l. 1. numero cum sequentibus titul. 18. libro nono recopil.* & priorum verba transfert *Gutier. de gabel. quæst. 97. numero decimo octauo*, & partim sequuntur *Molina de iustitia tom. 3. disput. 671. in princip. Curia Philipp. par. 2. libro primo capit. 14.* Distinctionis fundamentum illud est, quod priori casu confraternitates, & Collegia illa pia sunt, ac subinde Ecclesiastico quoque priuilegio gaudere debent ex generali regula *text. in l. omnia 34. Cod. de Episcopis, & Clericis*, ex qua vulgò colligitur pia loca omnibus gaudere Ecclesiasticis priuilegijs.

35 Hæc tamen resolutio difficultatem non absoluit, quia ex eo quod pia sunt Collegia, vel loca, vel quod ad pios vsus sunt instituta, non sequitur esse ecclesiastica, & religiosa nisi accesserit Episcopi auctoritas, oportebat distinguere inter confraternitates, & hospitalia, quæ Episcopi auctoritate, vel absque illa instituuntur, quemadmodum in hospitalibus expresse distinguit *Lazarte in corpore tractatus capit. 19. numero 90.* & post eum, & plures alios, *Gironda d. par. 7. in princip. à numero sexagesimo septimo, & Azeued. d. l. 1 numero quarto.* Aduertas tamen exemptionem hanc à gabellis, & omnibus aliis tributis Principum secularium dari non solum Ecclesiis, & ecclesiasticis personis, verum etiam specificè, & indiuidualiter omnibus piis locis, & causis, vt *in auth. item nulla communitas, Cod. de Episcopis, & Clericis* ibi, Ecclesiis, vel aliis piis locis, text. optimus in *capit. non minus, de immunitate Ecclesiarum* ibi, de bonis Ecclesiasticis, & Clericorum, & pauperum Christi vsibus deputatis, aduertit optimè *Molin. proxime citato loco*, & contra alios prædictorum iurium immemor *Modern. de iurisdict par. 4. casu 14.* Quare licet quoad alios effectus, & quæstiones pen-

dentes ex eo an bona sint ecclesiastica, attendi oporteat, vtrum confraternitas, aut Collegium sint instituta auctoritate Episcopi, vt supra explicauimus, minime tamen ista inspectio seruit ad præsentem articulum de exemptione gabellarum, quia ad illum sufficit, quod bona ad pios vsus sint destinata, quod reperitur in omnibus Confraternitatibus, & Collegijs, seu locis, quæ ad pios vsus constituuntur etiam sine Episcopi auctoritate, vt supra probauimus.

36 Tertiò infertur Confraternitates, & hospitalia Episcopi auctoritate instituta beneficio restitutionis in integrum gaudere, prout testatur *Sfortia in tract. de restitut. in integr. par. 1. quæst. 3. à numero trigesimo septimo*, ex ea ratione quia Ecclesiæ competit remedium restitutionis in integrum, vt probant *text. in capit. 1.* vbi *Beroi. numero primo & tertio. Mantu. numero tertio & quarto, & in capit. auditis de restitut. in integrum, capit. 1. eod. titul. libro sexto*, vbi *Monach. Clement. vnica eod. titul. gloss. 2. in l. reipubl. Cod. ex quibus causis maiores, Mench. vsufrequentium capit. 9. numero primo. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo minoribus, numero sexagesimo. Morla in emporio iuris titul. 5. in præludijs numero nono versic. 6. Molina de iustitia, tractat. 2. disput. 574. numero primo & secundo.* Appellatione autem Ecclesiæ comprehenduntur cætera loca pia, de quibus licet non reperiatur specialiter in iure cautum, prout in Ecclesia, militat tamen in illis ead. ratio: & insuper, quia priuilegia Ecclesiarum, quale hoc censetur, cæteris locis pijs communicata dicuntur iuxta text. in *l. omnia priuilegia, Cod. de Episcopis, & Clericis:* Vnde quoad iuris effectus pia loca, & Ecclesiæ æquiparantur, vt benè deducitur ex text. *in capit. requisisti, versic. secus autem*, ibi, aut alijs pijs locis, *de testamentis* tradunt in specie Doctores communiter, de quibus *Roman. singul. 272. Molin. d. disput. 574. numero secundo*, plures de quibus *Caldas Pereira dd. verbo minoribus, numero sexagesimo tertio. Sfortia d. quæst. 3. numero 26.*

38 Verum circa alias confraternitates, & hospitalia, quæ sine auctoritate Episcopi instituuntur, non leuis est inter scribentes controuersia, quod enim indistinctè gaudeant prædicto restitutionis in integrum beneficio tenent communiter Doctores, qui docent omnia loca, immo quod generalius est, omnem piam causam hoc habere priuilegium, vt iure minoris restituantur, ex *Ioan. Andr. Archid. & Domin. in d. capit. 1. de restitutione in integrum, libro sexto*, & pluribus alijs ex antiquioribus, de quibus *Tiraq. de pia causa, priuileg. 138. Costa in capit. si pater, verbo ipsis pauperibus, numero quarto*, sequitur *Caldas in l. d. si curatorem, verbo minoribus, numero sexagesimo quarto*, & constanter *Sfortia d. quæst. 3. à numero vigesimo sexto.* Ex dictis autem constat omnia hospitalia, & Confraternitates, licet absque Episcopi auctoritate instituantur, pias causas censendas esse, quare de Hospitalibus, & Confraternitatibus agentes eandem resolutionem sequuntur *Bald. & Paulus Castrens. in l. Orphanotrophos, Cod. de Episcopis, & Clericis*, argumento illius text. quatenus æquiparat Hospitalia minoribus, & alij, quorum meminit *Tiraquell. vbi proxime, & Mascard. d. conclus. 869. numero decimo*, sequitur *Sfortia d. quæst. 3. à numero 46.* quorum fundamentum est præcipuum ex *d. l. Orphanotrophos*, & ex generali conclusione, quam colligunt *ex d. l. omnia*, quod Hospitalia, & alia pia loca gaudent omnibus priuilegijs, quæ Ecclesijs conceduntur. Deinde receptum est generaliter, non ita hoc beneficium restitutionis minoribus, & Ecclesijs concedi, vt alijs denegetur, in quibus idem fauor, & miserationis ratio reperitur, quales censentur omnes illi, quorum bona sub aliena cura sunt, vel per administratores gubernantur, vt in Republica, Ciuitate, Villa, Castro, seu quacunque alia communitate probat *text. in l. Respubl. Cod. ex quibus causis maiores, l. Rempubl. Cod. de iure Reipub. libro vndecimo*, tradunt *Beroius numero 131. cum sequentibus. Mantua numero trigesimo tertio. Abbas numero decimo quinto in d. capit. 1. de restitut. in integrum, Mauritius de restitutione in integrum, capit. 417. & Sfortia d. quæst. 3. artic. 9. 10. & 11. Cald. Pereira dicto verbo minoribus, num. 61. Morla d. tit. 5. in principio, num. 9. vers. 11.* & alij citati ab *Alphano collect. 650.*

40 Idemque admittendum est in Collegijs, seu vniuersitatibus secularibus, ex eo quia Reipubl. æquiparantur *per l. 1. §. quibus ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine*, prosequitur, & distinguit post alios latè *Sfortia d. quæst. 3. artic. 12.*

41 Denique inter easdem personas numerantur Fiscus, & Princeps, quod sint minoribus, Ecclesiæ, & Reipublicæ æquati, iuxta regul. *l. vlt. Cod. de sacrosanct. Ecclesijs*, quod licet in fisco in speciali casu *l. vnicæ Cod. de sententijs aduersus fiscum latis libro decimo* absque dubio procedat, in alijs tamen non ita simpliciter verum est, sed cum distinctionibus, de quibus *Lucas de Pena in l. cubicularios, Cod. de Præpositis sacri cubiculi libro duodecimo. Zazius in l. Princeps, numero sexto ff. de legib. Cald. Pereira d. verbo minoribus, numero sexagesimo secundo. Sfortia d. quæst. 3. artic. 13. & 14.* Quare si cuilibet communitati, seu Collegio huiusmodi restitutio conceditur, quia per administratores reguntur, eodem modo concedenda est pijs locis, & Confraternitatibus, licet ecclesiastica non sint, quia instituta fuerunt sine Episcopi auctoritate.

42 Contrariam tamen sententiam, quod scilicet huiusmodi Hospitalia, & confraternitates hoc priuilegio iuuari non debeant, quando sine Episcopi auctoritate institutæ sunt, expresse sequitur *Anchar. in capit. auditis, numero nono de restitut. in integrum*, cuius sententiam probant *Gabriel. commun. libro sexto titul. de pia causa conclus. numero vigesimo primo, & conclus. 2. numero decimo sexto. Gutier. Canon. libro primo capit. 35. numero decimo quarto. Valasc. d. consult. 105. numero quadragesimo quarto. Cald. Pereira dict. verbo minoribus, numero sexagesimo tertio. Sfortia d. quæst. 3. numero 45.* & reliqui, qui fæpe alibi in hoc proposito distinguunt, an prædicta loca, & confraternitates Episcopi auctoritate instituta sint nec ne? Quorum alij ea vtuntur ratione, quia putant confraternitates, & hospitalia pijs causis annumeranda non esse: sed melius ex nostra ratione confirmabis: diximus enim, quòd licet piæ sint, ecclesiasticæ tamen, & religiosæ non sunt, si Episcopi auctoritate non instituuntur: nullibi verò beneficium restitutionis pijs causis indistinctè à iure conceditur, sed tantum Ecclesijs, & ecclesiasticis, ac religiosis locis. Ad argumenta verò in contrarium facile videtur responderi posse. Nam ad *d. l. omnia* respondetur solum procedere in hospitalibus institutis auctoritate Episcopi, vt ex communi sententia interpretatur *Valasc. d. consult. 105. num. 12.* & similiter ad *d. l. orphanotrophos* respondet *Anchar. d. c. auditis, num. 9. in fine.* & sentire videntur *Mascard.*

d. concluſ. 869. numero nono. Modern. de iuriſdict. par. 4. caſu 113. numero vigeſimo quinto. Licet autem hæc ſententia ſit in puncto iuris vera, primam tamen eodem attento veriorem duco, quia non ſine violentia reſtringitur littera text. *in d. l. orphanotrophos* ad ea hoſpitalia, quæ cum Epiſcopi auctoritate inſtituuntur, immo æquiparatio, quam *text.* facit adminiſtratoris hoſpitalium, & tutoris minorum, nihil commune habet cum auctoritate Epiſcopi, ſed omnibus hoſpitalibus, etiam abſque illa inſtitutis, maximè conuenit.

43 Quarto infertur deciſio alterius quæſtionis in hoc propoſito pariter controuerſæ, vtrum ſcilicet ex ijs, quæ confraternitatibus relinquuntur, quarta Canonica debeatur? in qua quæſtione partem negatiuam tuetur *gloſſ. 3. in capit. 2. de ſepultur.* dum reſoluit pro relictis in pauperum vſus nihil eſſe detrahendum, & per textum in *l. ſi quis ad declinandam, paragraph. in omnibus, Cod. de Epiſcop. & Clericis*, quatenus illud ipſum diſponit, notant *Bald.* ibi *numero decimo nono. Abb. conſil. 31. dub. 2. volum. 1. Roman. conſil. 477. à numero decimo octauo*, & alij, de quibus *Petr. de Vbald. de canon. portione quæſt. 14. numero decimo quinto*, & plures, de quibus *Tiraq. de pia cauſa priuileg. 28.* & poſt *Rebuff. Menoch. remed. 15. recuperandæ numero trigeſimo ſecundo*, & magis communis ex *Quaranta in ſumma bullarij, verbo quarta epiſcopalis, in fin. Azori inſtitut. moral. par. 2. libro nono capit. 12. quæſt. 11. Gutier. d. capit. 35. numero decimo tertio*, atque ex *Modern. de iuriſdict. par. 4. centuria 2. caſu 113. numero decimo nono.*

44 Qui omnes mouentur vltra text. *in d. l. ſi quis ad declinandam*, ex ea ratione, quia ſolum iure reperitur expreſſum, vt huiuſmodi quarta præſtetur ex ijs, quæ relinquuntur Eccleſijs, vel pijs locis, vt probat text. *in capit. officij, 14. de teſtamen* & faciunt quæ *Valaſc. conſult. 105. numero 13.* in relictis tamen generaliter pauperibus, vel ſine loci determinatione, non habet locum canonica portio, vt aſſerit *Tiraquell. d. priuileg. 28.* ſicut nec habet locum, quando relinquitur aliquid Eccleſijs, vel pijs locis ad perpetuum cultum diuinum, prout reſoluit *Valaſc. d. numero decimo tertio*, veluti quando relinquitur aliquid pro ornamentis Eccleſiæ, ſeu veſtibus, picturis, calice, & alijs ſimilibus, *Bernard. regul. 237. verſic. 1. Læſi. Zechi. de reipubl. eccleſ. capit. 28. de Paroch. numero decimo octauo verſic. 9. & Stephan. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo priuilegia regularium, verſic. quarta epiſcopalis, difficult. 3. vbi difficult. 2.* idem aſſerit de relictis pro reſtauratione Eccleſiæ matricis, ædificatione, & reparatione Eccleſiarum, Monaſteriorum, Hoſpitalium, & aliorum locorum piorum per text. in *capit. vlt. de teſtament.* cum ergo Confraternitates huiuſmodi pia loca non ſint, neque ea, quæ eis relinquuntur locis relinquantur, ſed perſonis videtur dicendum ex relictis Hoſpitali, ſi Epiſcopi auctoritate inſtitutum ſit, quartam Canonicam deberi, quia locus religioſus, & eccleſiaſticus reputatur: ſecus ſi abſque illa fuerit inſtitutum, ſecundum *Cardin.* & plures alios, ex quibus receptum teſtantur *Gabr. d. concluſ. 2. numero decimo ſeptimo. Valaſc. d. conſult. 105. numero 13. & 40. Cardin. Tuſch. tom. 4. littera H. concluſ. 164. & tom. 6. verbo quarta concluſ. 21. numero 33. & 35.*

45 Atque ita duo requirunt præcitati Doctores, vt quarta Canonica debeatur, alterum quod loco relinquatur, alterum quod locus religioſus ſit.

46 Contrariam tamen ſententiam, quod ſcilicet de illis, quæ Confraternitatibus relinquuntur quarta Canonica indiſtinctè debeatur, tenuit *Lapus in tract. de canon. portion. numero decimo tertio & decimo ſexto*, & multis argumentis confirmat *Petr. de Vbald. eodem tract. quæſt. 14. à numero 18.* & poſt eum *Barbat.* & alios communem profitetur *Couas in d. capit. officij numero duodecimo* & eius verba tranſcribens *Gutier. d. capit. 35. numero ſeptimo. Franciſcus Leo in theſauro fori eccleſiaſtici parte 2. capit. 14. numero vigeſimo primo cum ſequentibus, Frat. Ludouic. Miranda in manuali Prælatorum tom. 2. quæſt. 48. artic. 3. concluſ. 2. Azeuedo l. 10. numero vigeſimo ſeptimo titul. 1. libro quarto recopil.* Eo ducti fundamento, quia, vt quarta hæc debeatur, non requiritur, quod Eccleſijs, vel pijs locis relinquatur, ſed ſufficit, quod ſit relictum in cauſam piam, vt probare videtur text. in *capit. requiſiſti, in princip. de teſtament.* ibi, teſtatori pro anima ſua legat, iuncto ibi, Epiſcopus debet de illis ſecundum diuerſas conſuetudines tertiam, vel quartam portionem habere, & faciunt, quæ *Frat. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 39. art. primo*, qua etiam ratione illam differentiam inter Hoſpitalia priuata, vel Epiſcopi auctoritate inſtituta alij reiiciunt, volentes indiſtinctè ex omnibus quartam hanc deberi, quia omnia pia ſunt loca, quamuis Epiſcopi auctoritas non acceſſerit.

47 Quare pro vera huius quæſtionis deciſione, & totius materiæ cognitione ſequentes caſus diſtingue. Primus eſt, quando Hoſpitale auctoritate Epiſcopi inſtituitur, aut confraternitates eadem auctoritate eliguntur, & alicubi loco ſacro, aut religioſo, aut Capellæ vnitæ ſunt, aut affixæ, & in iis certum eſt procedere opinionem *Lapi*, & aliorum qui eum ſequuntur, reſoluentes deberi canonicam portionem, quia in toto rigore in illis verificantur verba prædictorum iurium, quæ indiſtinctè decidunt quartam deberi de relictis Eccleſiis, vel piis locis. Secundus caſus eſt de Hoſpitalibus, & Confraternitatibus mere prophanis, quæ neque auctoritate Epiſcopi, neque ad pia opera exercenda inſtituuntur, exemplum proponit *Bald.* in Colleg. mercatorum, vel ſcholaſticorum, & ſimilium artium prophanarum, & in iis ſecure procedit ipſius reſolutio, & aliorum, qui eam ſequuntur, reſoluentes quartam non deberi, quia cum non ſint loca pia ceſſat totum fundamentum eam exigendi. Tertius caſus eſt de Hoſpitalibus ad pia ſine Epiſcopi auctoritate inſtitutis, & licet quartam deberi ex ea ratione dicendum videretur, quia licet eccleſiaſtica non ſint, ſunt tamen pia loca, vt ſupra reſoluimus: exquiſita verò ratione contra *Calderin. conſil. 23.* contrarium reſoluit *Roman. d. conſilio 477. numero decimo quinto & decimo nono*, quia ſcilicet quarta debetur Epiſcopis ratione iuriſdictionis ſpiritualis, & curæ, quam habent in Eccleſiis ſuis, & ideo in locis exemptis, quia ſuæ iuriſdictioni non ſubiiciuntur, huiuſmodi quartam non deducunt, vt probat text. in *Clement. dudum, §. vltra, de ſepulturis*, & reſoluit *Eraſm. à Cochier. in tract. de iuriſdict. Ordin. in exemptos, par. 4. quæſtione 6.* concludunt *Abb. in dict. capit. officij. Angel. in ſumm. verbo Canonica numero ſeptimo. Petr. de Vbald. d. tract. capit. 4. quæſtione 6.* Quare cum huiuſmodi Hoſpitalia, etiamſi pia ſint, Epiſcopo non ſubiiciantur, vt ſupra reſoluimus, non videtur ex illis huiuſmodi quartam

deducere posse. Sed aduerte hanc rationem solum vigere in quarta Episcopali, non ita in Parochiali, quæ parochis debetur, & funeralis dicitur, debetur enim ratione Sacramentorum, quæ parochus administrat, & ideo debetur etiam in locis exemptis, si speciali priuilegio non muniantur, iuxta dictum §. *vltra*, & quæ circa decretum *Concilij Tridentini sess. 25. de reformat. capit. 13.* latè explicant *Gutier. de iuramento confirmatorio par. 2. capit. 4. numero secundo. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. capit. 14. Frat. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 39. artic. 2. & tom. 3. quæst. 46. Cardin. Tusch. tom. 6. verbo quarta, conclus. 21. Cochier dict. quæst. 6. numero octauo*, latè *frater Ioan. de la Cruz de statu religionis, lib. 2. capit. 19. dub. 5.*

48 Quartus casus est, & in quo tota versatur difficultas, de fraternitatibus scilicet, quæ deuotionis causa fuerint institutæ Episcopi auctoritate, vt ibi celebrentur diuina, ac alia pietatis opera exerceantur: nam indistincte ex illis quartam deberi dicendum videbatur, etiamsi Ecclesiæ, aut alij religioso loco affixæ non sint ex ratione, quam ex *Couarr.* & alijs secundo loco retulimus, quod scilicet piæ sint causæ, & quia in iurisdictione sint Episcopi, atque ita cessat fundamentum *Romani*, de quo proxime. Verum in hoc quarto casu contrarium in rigore iuris verius est, ex ea ratione, quia ex illis solum quartam deberi iure expressum reperio, quæ Ecclesijs, vel locis pijs relinquuntur, qualia non sunt confraternitates, quæ nulli Ecclesiæ, Hospitali, Capellæ, aut alij pio loco adhærent, seu vniuntur. Nec contrarium probat text. in *d. capit. requisisti*, vt supra expendebamus, sed aliud, vel potius contrarium, quia ex sequentibus manifestissime apparet facere Pontificem differentiam inter ea, quæ pro animæ salute relinquuntur Ecclesijs, aut personis, vt de illis, quæ Ecclesiæ relinquuntur quarta debeatur, non ita de alijs, quæ relinquuntur personis: cum ergo constet confraternitates loca non esse, sed potius corpus quoddam fictum plurium personarum repræsentare, non videtur, quod ex illis quarta solui debeat, iuxta motiuum *Baldi*, & *Romani*, ac aliorum, qui hoc ipsum confirmant ex auctoritate text in *d. l. si quis ad declinandam, ad fin. §. in omnibus*, vbi aiunt probari de relicto pauperibus nullam portionem deducere Prælatos, & notauit *gloss. in d. capit. 2.* & alij, quos post eam retulimus: sed si aduertas, allegatio illius text. minime seruit ad præsentem quæstionem, quia in versic. *sin autem*, immediate præcedenti, loquitur de legato facto in personas certas, vel etiam certam domum, & vtroque casu negat aliquid deduci posse, quod est contra nostram resolutionem, & prædicta iura, quæ de relictis locis pijs quartam deducendam esse decidunt. Quare vel specialiter procedit in relictis pro pauperibus, de quo videbis relatos à *Tiraq. d. priuileg. 28.* late *Petr. de Vbald. dicto tract. capit. 5. principali, numero nono.* Vel quod magis est, procedit secundum ius Imperatorum, quibus quartæ Canonicæ cognitæ non fuerunt, & propterea Canonicæ dicuntur, vt *Lapus*, & *Vbald. in principio suorum tract.* annotarunt quod loquatur de Falcidia, cuius in principio meminit, & de qua statim agendum est.

49 Quinto infertur ex ijs, quæ confraternitatibus, siue cum Episcopi auctoritate, siue absque ea institutis relinquuntur quartam Falcidiam deduci non posse: diximus enim omnes confraternitates, licet absque Episcopi auctoritate instituantur, pias censeri, & inter pias causas esse connumerandas.

50 Sed constat de legatis ad pias causas nullam deduci Falcidiam iuxta *text. in Authent. similiter Cod. ad l. Falcidiam*, & in corpore vnde sumitur in *authen. de Ecclesiasticis titulis, paragraph. sin autem hæres, collat. 9. & ex d. l. si quis ad declinandam*, ad finem, ibi, nulla falcidia in hac parte intercedente, cum similibus: ex quibus ita hanc conclusionem tradunt scribentes omnes eisdem locis, vt constat ex latissimè traditis per *Tiraq. de priuileg. piæ causæ priuileg. 26. Couarr. in capit. Raynal. §. 3. numero septimo de testam. Cost. in capit. si pater, verbo Trebellianicæ, à numero decimo tertio. Donel. in commentar. iuris ciuilis, libro octauo capit. 27. versic. vtrum autem, Spinus in Speculo testamentorum, gloss. 8. principali, numero 92. Surd. de alimentis titul. 8. priuileg. 18. à numero secundo. Peregr. de fideicommiss. artic. 3. à numero 62. Gabr. libro quarto, commun. titul. ad Trebellian. in conclus. 11. Ceual. commun. contra commun. quæst. 155. Pichard. in princip. institut. ad l. falcidiam numero 42. & 69. Flores de Mena variar. libro secundo capit. 21. numero 190. Paul. Comitol. responsor. moral. libro septimo quæst. 10. numero tertio. Modern. de iurisdict. par. 4. centuria 2. casu 180. Morla in emporio iuris par. 1. titul. 5. in prælud. numero vigesimo septimo, versic. neque.* Ex quibus nostram illationem ad confraternitates ita deducunt *Bal. Paul. Castrens. Soccin. Alexand. Dec.* & alij quos refert, & sequitur *Gabr. d. titul. de pia causa, conclus. 1. numero octauo*, & post eum *Gutier. d. capit. 35. numero duodecimo*, & *Flores de Mena vbi proxime.* Et in Hospitalibus *Felin. Barbat.* & alij quos refert, & sequitur idem *Gabr. d. titul. de pia causa, conclus. 2. numero decimo sexto. Ioseph. Ludou. Perusina decis. 30. numero octauo. Flores de Mena d. quæst. 21. numero 190. Valasc. d. consult. 105. numero 39. Mascard. conclus. 869. numero 12.*

51 Et in legatis pro alimentis *Lara in l. si quis à liberis, §. vtrum, numero decimo septimo ff. de liberis agnoscendis, Surd. de aliment. titul. 8. priuileg. 18. numero quarto.* Et in relictis pro studio Theologiæ, iuris Canonici, aut Ciuilis, *Canalc. in tract. de vsufructu mulieri relicto. numero 226. addentes ad Bart. in l. fideicommissa, §. Stichus, in litt. A. ff. de legat. 3. Horat. Luti in tract. de priuileg. schol. priuil. 1. Tiraq. in tract. piæ causæ, in præfat. versic. item relictum causa studij. Decian. consil. 14. num. 12. lib. 1. Carol. de Grassis de effectib. cleric. in prælud. numero 95.*

52 Vnde manifeste conuincitur sententia, & fundamentum eorum, qui contrarium resoluebant, ex ea ratione, quod confraternitates loca pia non sint, vt voluere *Corneus*, & *Parisius*, quos refert, & sequitur *Menoch. d. remed. 15. recuperanda, numero trigesimo quarto.* quod quidem non sufficit: Quamuis enim ex dictis verum sit confraternitates loca pia, seu religiosa non esse, sunt tamen pijs causis annumerandæ, at de omnibus pijs causis falcidiam non deduci expresse decidit *Imperator. in d. Authent. similiter*, cum similibus, immò ipso iure *digest.* hoc priuilegium pijs causis fuisse concessum contendit *Tiraq. d. loco*, sed melius per *text. in l. 1. paragraph. ad municipium, & in l. Titij, in princip. ff. ad l. falcidiam* contra *Cuiac.* resoluit *Costa numero vigesimo, & Peregr. numero 62. Donel. d. paragraph. vtrum autem, dd. locis.* Vnde etiam supposita communi sententia, quæ resoluit similiter ex si-

deicommissis vniuersalibus, quæ ad pias causas relinquuntur trebellianicam non deduci, vt docent *Bar. Bald. Salic.* & alij in d. *Authenti. similiter*, & plures, de quibus *Tiraq. priuileg.* 27. & post *Couar. vbi supra* communem esse vtriusque iuris Doctorum sententiam testatur *Costa numero vigesimo primo*, & late *Peregr. à numero sexagesimo secundo ad. locis*: sequitur etiam Trebellianicam deducendam non esse de huiusmodi fideicommisso, si confraternitatibus relinquatur, vt post *Paul. Castrens.* notarunt *Mascard. Valasc. & Gutier.* proximè citatis locis.

53 Sexto infertur ad præscriptionem rerum pertinentium ad Hospitalia, & confraternitates, quæ Episcopi auctoritate instituta sunt, tempus quadraginta annorum necessario requiri: diximus enim huiusmodi hospitalia, & Confraternitates Ecclesiastica censeri, & vtrumque eorum bona pijs gaudere priuilegijs, quæ rebus Ecclesiasticis concedantur: sed constat res Ecclesiarum minori spatio, quam quadraginta annorum præscribi non posse *capit. ad aures, cap. illud, capit. de quarta, cum multis similibus, de præscriptionibus.*

54 Igitur merito hanc illationem deducunt *Abb. per text. ibi in capit. accedentibus notabili 21. de priuileg.* quatenus agens de præscriptione contra Hospitalarios exigit hanc quadraginta annorum præscriptionem, sequuntur *Felin. in d. capit. de quarta, à numero secundo. Bald. de præscription. prima par. quintæ in princip. à numero quinto. Padil. in l. 2. à numero 45. Cod. de seruitutibus*, vbi *numero quinquagesimo*, nuncupatim agit de confraternitatibus, *Valasc. d. consult. 185. num. 42. Azeued. d. l. 10. numero 28.* contrarium expresse resoluentes in Hospitalibus, & Confratrijs institutis sine Episcopi auctoritate, quia ex dictis prophana sunt, nec subinde Ecclesiæ gaudent priuilegijs, vt resoluunt vltra præcitatos sic intelligendus *Consil. 89 num 27. vol. 2.* & post eum *Modern. de iurisdict. par. 4. centuria 2. casu 113. num. 14.*

55 Quæ sententia, licet ex nostra principali resolutione recte deduci videatur, inaduertenter tamen *Abb.* & reliqui ad eius comprobationem adducunt *text. in d. capit. accedentibus*: Hospitalarij enim de quibus ibi vere religiosi sunt, nec dubium est bona, quæ ad ipsorum pertinent religionem, vere Ecclesiastica censeri. Ornare melius probatur illatio ex eleganti decis. *text. in authentica de Ecclesiastic. tit. §. pro temporalibus, collat. 9.* vbi expresse decidit contra Ecclesias, & alia loca venerabilia solam quadraginta annorum præscriptionem opponi posse, & addit deinde hoc ipsum generaliter seruandum esse in exactione eorum, quæ ad pias causas relinquuntur, ex quo vltra præcitatos ita notarunt plures alij, de quibus *Tiraq. pia causæ priuileg. 139. Couar. in regul. possessor par. 2. paragraph. 2. numero tertio versic. nono, Molin. de institut. tract. 2. disput. 72. versic. hoc vero priuilegium*. Vnde absurdum non erit, si quis dicat hoc priuilegio in materia præscriptionis gaudere Hospitalia, & confraternitates ad pios vsus, siue cum Episcopi auctoritate, siue absque ea fuerint instituta: cum enim iam ibi dictis pareat Hospitalia, & confraternitates, in quibus pietatis opera exercentur, pijs causis annumerari, quia defectus auctoritatis Episcopi efficit, ne religiosa seu Ecclesiastica sint, non tamen impedit quominus pia sint ex *text. in d. paragraph. pro temporalibus*, generaliter hoc quadraginta annorum priuilegium concedens pro omnibus præscriptionibus eorum, quæ ad pias causas relicta sunt, non rectè communis videtur in hoc proposito distinguere inter Hospitalia, & Confraternitates, quæ auctoritate Episcopi, vel sine illa instituuntur, sed in omnibus indistincte deberet admitti ex regula *d. paragraph. pro temporalibus*, vt bene considerabat *Fulgosius in l. omnes, numero decimo tertio. Cod. de sacrosanctis Ecclesijs*, à quo vltra recedit *Padil. in d. l. 2. numero 46.* & audacius, & minus recte *Valasc. consult. 105. numero quadragesimo secundo ad fine.* Ampliaturque hæc resolutio, vt procedat etiam, quando vna confraternitas contra alteram vult præscribere, vt in vna Ecclesia contra alteram præscribente probat *text. in d. cap. ad aures, & in d. cap. de quarta*, cum similibus, de quibus *Tiraq. d. priuileg. 26. versic. contrarium, Balt. numero 4. & Couar. num. 5. dd. locis.*

56 Septimo infertur Hospitalia, quæ Episcopi auctoritate fuerunt instituta, gaudere immunitate Ecclesiastica, ita vt delinquens ad illa confugiens securus sit, resoluunt *Padil. in d. l. 2. numero 49. Couar. libro secundo variar. capit. 20. numero quarto in fin. versic. 3. confirat, Rebuf. Chop. in libro secundo Monasticon, siue de iure cœnobiorum titul. 1. artit. 27. Mascard. de probat. conclus. 869. numero decimo octauo. Farinac. in praxi criminali quæst. 28. numero 26. Decian. tract. crimin. libro sexto capit. 24. numero 32. & capit. 31. numero 18. & 19. Soar. de religion. tom. 1. in tractu de locis sacris, libro tertio, capit. 9. numero nono. Cuya philippic. par. 3. §. 12. numero primo. Flores de Mena variar. libro tertio quæst. 21. numero 175. & seq. Valasc. consult. 185. numero quadragesimo tertio, Bobadil. in sua politica, libro secundo capit. 14. numero 80. Azeu. instit. moral par. 2. libro nono capit. 8. collect. 1023. Cardos. in prax. iudicum, & aduocatorum, verbo Ecclesia, numero septuagesimo quinto. Nicolaus Garcia de benefic. par. 5. capit. 1. numero sexagesimo primo & sexagesimo secundo. Camill. Borer. in summ. omnium decis. sub titul. de his, quæ ad Ecclesias confugiunt numero sexagesimo quarto. Ludouic. Miranda de ordin. iudic. quæstione decima sexta actic. conclus. 2. in fine.*

57 Ordinarij, vt ad rem redeamus, in petenda ratione ab administratoribus piorum locorum debent esse soliciti, ipsi enim administratores tam Ecclesiastici, quam Laici fabricæ cuiuslibet Ecclesiæ, etiam Cathedralis, Hospitalis, confraternitatis, eleemosinæ montis pietatis, & quorumcunque piorum locorum rationem reddere tenentur singulis annis suæ administrationis, Ordinario, consuetudinibus, & priuilegijs quibuscunque in contrarium sublatis, nisi secus forte in institutione, & ordinatione talis Ecclesiæ, seu fabricæ expresse cautum esset. Hæc sunt formalia fere verba *Concil. Tridentin. sess 22. de reformat. capit. 9.* de cuius materia vide *Gutier. libro primo capit. 35. numero decimo nono cum seq. Flores variar. libro tertio, quæst. 21. numero 180. cum multis sequentibus. Stephan. Gratian. disceptation. forens. capit. 305. Alex. Riser. in collect. decis. par. 3. collect. 714. Gonzalez ad regul. 8. Cancellariæ, glos. 1. numero quadragesimo quinto & glos. 29. numero tertio. Modern. de iurisdict. par. 2. capit. 18. numero 6. 9. & 10. Rota Roman. apud Farin. decis. 335. par. 1. tom. 1.*

58 De omnibus locis pijs Episcopo ratio reddenda est ab administratoribus, siue ea sint publica, siue priuata, ecclesiastica, vel laicalia refert decisum *Armendariz in addition. ad Rebuf.*

legem Navarræ libr. 1. titul. 18. libr. 7. numer. 78. Possunt ab huiusmodi administratoribus rationes administrationis exigi, donec coram eodem Ordinario doctum fuerit de institutione, in qua secus expressè cautum sit, prout decisum refert *Modern. de iurisdict. d. loco*, & Episcopi valent laicos compellere ad executionem, vt tenent *Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 189. *dub.* 2. quem refert *Aloys. Ricci. d. collect.* 714 *in fin.* Et hæc potestas transit in Capitulum Sede vacante, *Quarant. in summ. bullarij, verbo Capitulum, vers.* 7. *pag.* 136. *praxis Episcopal. par.* 2. *verbo Capitulum, §.* 9.

62 Si quis autem administrator piorum locorum videns se constrictum ad reddendam rationem suæ administrationis appellaret, licet admittatur appellatio, non propter hoc impeditur, aut suspenditur executio, ita refert decisum *praxis Episcopalis, parte* 1. *verbo Hospitale, §.* 3. *vers.* 6.

63 Et quamuis tantum semel in anno Episcopis videatur concessa potestas exigendi rationes à prædictis administratoribus, tamen pluries repeti possunt, præcipuè quando Episcopo constiterit illas dolosè redditas fuisse, vel quando redditio non fuit finalis, & plena cum restitutione reliquorum, ita *Aloys. Ricci in praxi fori ecclesiastici resolut.* 134. *in* 2. *edit.*

64 De confraternitate illa, quæ Montis Pietatis dicitur, cuius meminit *Concilium Tridentinum d. capit.* 9. multa tradunt Doctores, quos plena manu refert *Cened. ad Decretal. collect.* 41. *numer.* 2. apud quod videre poteris latissimè de illius materia, de qua ad præsens tractare non est meum, ex modernioribus consulito *Petr. Gregor. de Republ. libr.* 13. *capit.* 16. *à numero* 9. *Baptistam Gemma. de vsuris, comment.* 3. §. 3. plene *Perez de Lara, de Capellanijs, libr.* 2. *capit.* 23. *Quarantum in summa Bullarij, verbo Montis pietatis, Bonacin. de contract. disput.* 3. *quæstion.* 3. *puncto* 12. & melius quam omnes de illius validitate, & occurrentibus dubijs tractarunt ex religiosissimis Patribus Societatis Iesus *Toletus in instructione Sacerdotum, libr.* 5. *cap.* 38. *numer.* 5. *Valent. tom.* 3. *disp.* 5. *quæstion.* 23. *puncto* 4. *Ban. quæst.* 78. *artic.* 4. *ad finem. Molin. de iustitia, tractatu* 2. *disput.* 325. *Lessius eodem tractatu libr.* 2. *capit.* 20. *dub.* 23. *Rebell. de obligat. iustitiæ part.* 2. *libr.* 8. *quæstion.* 13. *Paul. Comitol. responsor. moral. libr.* 3. *quæstion.* 35. *Azor. institut. moral. part.* 3. *libr.* 5. *capit.* 8. *Valer. Reginald. in praxi fori pœnitentialis, libr. vigesimo quinto numer.* 207. *Salas de contract. tractatu de vsur. dub.* 33. *num.* 3.

65 Cætera de Visitatione fusciare cupias, consule *Doct. in capit.* 1. *de censibus, libro sexto. Paulin. in tract. de Visitatione, qui & baculus pastoralis inscribitur. Petr. Subert. de cultu Vineæ, Socinum de visitatione, Fuscum de visitatione, Paulum Valdesium in praxi compendiosè de visitatione, Felicianum Comensem in manuali visitatorum, Matthæum Sozz. & Iustinian. in praxi visitationum, Alciatum de visitatione, Alphonsum à Valladiego in Speculo visitationum, Anib. Rocca de visitatione.*

SVMMARIVM.

1 *Prædicationes populo facere præcipuum Episcoporum munus est.*

2 *Prædicatio Episcopo non conceditur extra suam diœcesim, cum possit prohiberi ab Ordinario loci.*

3 *Priuilegium Episcoporum, vt per vniuersum mundum possint prædicare intelligitur nisi in alienis diœcesibus prohibeantur ab Episcopis locorum.*

4 *Prædicationis munus si Episcopi impediti populo facere non valent, ad illud salubriter exequendum viros assumere debent.*

5 *Prædicatorum deputandi munus ad Episcopum pertinet impeditum aliqua causa ex relatis in cap. inter cætera de offic. Ordi.*

6 *Prædicatoris electio, & deputatio ad solos Episcopos in eorum Cathedralibus spectat, nulla habita ratione cuiuscunque consuetudinis, etiam immemorialis.*

7 *Capitulum in electione concionatoris in Ecclesia Cathedrali nihil potest.*

8 *Prædicatores pro Ecclesijs suæ diœcesis à solo Episcopo absque Capituli consensu deputari possunt.*

9 *Prædicatoris munus obire per se volentes, qui animarum curam habent, non debent prohiberi.*

10 *Prædicator pro sola obligatione concionandi potest exigere pretium, locando libertatem suam.*

11 *Prædicatores deputandi sunt impensis eorum, qui eos præstare tenentur, vel solent.*

12 *Consuetudo vbi viget, quod populus soluat concionatori, est seruanda.*

13 *Prædicatorum solita merces nulla ex parte à pensionarijs est exigenda, atque & minus si populus hos sumptus facere solebat.*

14 *Prædicatoribus mercedem solitam exhibere communitas dare debet, si ex consuetudine immemoriali constat eam olim fuisse illis exhibitam.*

15 *Prædicator pro quadragesima quorum expensis sit conducendus quando dubitatur, debet Episcopus interim proprio sumptu conducere illum.*

16 *Parochus quando nullum adest solitum, nec consuetudo, si habeat reditus sufficientes, soluere tenetur prædicatori: si vero sit pauper, tunc tenebitur populus.*

17 *Prædicatores Regulares prædicare volentes in Ecclesijs sui ordinis debent à Superioribus de vita, moribus, & scientia examinati, & approbati, & obtentæ ab eis licentiæ, cum ea personaliter se coram Episcopo præsentare, & ab eo benedictionem petere.*

18 *Regulares prædicare volentes in Ecclesijs, quæ suis ordinis non sunt, vltra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam impetrare coguntur.*

19 *Regulares quando in Ecclesijs suorum ordinum prædicare volunt, obtenta suorum superiorum licentia, debent ab Episcopo petere benedictionem, tametsi eam minime obtinuerint.*

20 *Regulares Prædicatores quando in Ecclesijs suorum ordinum inuitis, aut contradicentibus Episcopis prædicare non possint, ostenditur.*

21 *Prædicatori idoneo non est deneganda licentia prædicandi, nec potest eam Ordinarius ad libitum, & sine rationabili causa suspendere à prædicatione.*

22 *Prædicatorem si Episcopus suspendat non tenetur causam exprimere quare ad hoc prohibendum moueatur.*

23 *Prædicatores Regulares an possint de doctrina examinari ab Episcopis, ostenditur.*

24 *Regulares in Ecclesiis, quæ suorum ordinum non sunt absque Episcopi licentia prædicatores, non ab eo, sed à suis Superioribus puniri debent.*

25 *Parochus, vt in sua Ecclesia prædicetur potest dare licentiam approbatis ab Ordinario.*

26 *Parochus pro duabus, aut tribus vicibus potest impune prædicandi licentiam concedere alicui viro docto, & noto Regulari, siue seculari nondum præsentato coram Episcopo, saltem si semel fuerit approbatus ab aliquo Ordinario, & Episcopatus constitutio non prohibeat.*

27 *Religio Societatis Iesu habet priuilegium, vt sui prædicatores ab aliquo Ordinario semel approbati, & à suis superioribus deputati, possint prædicare verbum Dei, non repugnantibus Curatis in oppidis & locis, vbi non adest Episcopus.*

28 *Regulari potest Episcopus interdicere ne prædicet licentia non petita, etiam non reddita causa.*

29 *Constitutiones Pij V. quibus concessum erat Regularibus, vt irrequisito, & contradicente Episcopo prædicare possent, per Gregorium XIII. reuocatæ, & ad terminos iuris, & Concilij Trident. reductæ fuerunt.*

30 *Prædicare debent, vel facere prædicare Episcopi tempore quadragesimæ, & Aduentus Domini.*

31 *Episcoporum arbitrio relinquitur an tempore quadragesimæ, & aduentus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus prædicandum sit.*

32 *Correctores ciuitatum facere possunt, etiam remitente Vicario generali, vt saltem omnibus diebus Dominicis, & solemnibus festis populo prædicatio fiat.*

33 *Professionem Fidei exigere debent Ordinarij à Regularibus antequam officium prædicandi assumant.*

34 *Parochiæ suæ interesse vnusquisque tenetur pro audienda prædicatione, si commode id fieri potest.*

35 *Populus admonendus est, vt diebus Dominicis, & festis maioribus frequentet suas Parochias, excommunicandus tamen non est, si admonitioni non paruerit.*

36 *Populum non potest Ordinarius cogere mulctis, vel pœnis ire ad audiendum sacram concionem, & Missam in Ecclesia parochiali.*

37 *Doctrinam Christianam, & Fidei rudimenta pueris in singulis Parochijs Dominicis & alijs festiuis diebus edocendam meminit Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 4. in fine.*

38 *Ordinarius an possit multis & pœnis cogere pueros ad discendam doctrinam Christianam? ostenditur.*

39 *Fidei rudimenta, ad quæ tenemur sub peccato mortali, qualia sint ostenditur.*

40 *Absoluendus an sit ille, qui orationem Angelicam, & Dominicam Symbolumque Fidei, ac præcepta Decalogi ediscere non curat.*

41 *Matrimonium non contrahant an posset impediri illi, qui orationem saltem Angelicam, & Dominicam non didicerint?*

42 *Prædicationis munus committi potest Sacerdoti, aut alijs duobus sacris Ordinibus insignitis.*

43 *Declaratur cap. adjicimus 16. q. 1.*

44 *Prædicare non est actus proprius alicuius Ordinis, sed potius iurisdictionis.*

45 *Prædicandi munus per Episcopum committi potest etiam clerico, qui non sit in Sacris constitutus.*

46 *Prædicatio tempore cuiuscunque interdicti licita est.*

47 *Prædicatores verbi Dei quales esse debeant, ostenditur.*

48 *Prædicatoribus errores, aut scandala disseminantibus in populum, quamuis Regulares sint, potest Episcopus prædicationem interdicere, etiam in suis monasterijs.*

49 *Contra prædicatores etiam Regulares hæreses prædicantes, procedit Episcopus.*

EPISCOPO PRÆDICANDI munus quando incumbat?

ALLEGATIO LXXVI.

1 PRæcipuum Episcopi munus est prædicationes populo facere, vt probat *Concil. Tridentin. sess. 5. de reformat. cap. 5. Campan. in diuersorio iuris Canon. rubr. 12. capit. 13. numero decimo tertio.*

2 Intra suam scilicet diœcesim, extra illam enim non conceditur ei prædicatio, cum possit prohiberi ab Ordinario, cuius est diœcesis, ita declaratum fuisse per *Clementem Octauum* referunt *praxis noua Episcopalis part. 2. cap. 3. num. 16. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 20. numer. 23. Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 180. part. 2. & in praxi fori ecclesiastici decis. 543. in 1. edit. & resolut. 465. per totam in 2. edit. Campan. d. cap. 13. numer. 7. in princip. Stephan. Gratian. disceptat. forens. c. 393. à n. 9.* vbi *n. 11.*

3 Resoluit, quod priuilegium Episcoporum, vt per vniuersum mundum possint prædicare iuxta illud *Matt. 9. Marci vlt. in cap. in nouo, dist. 21.* intelligitur, nisi in alienis diœcesibus prohibeantur ab Episcopis locorum, quasi potestas prædicandi sit intelligenda in proprio populo, non in alieno, *Fusc. d. cap. 20. n. 23. in fine.*

4 Si vero Episcopi, Archiepiscopi, Primates, vel alij Ecclesiarum Prælati legitimo detineantur impedimento, tunc viros idoneos ad sanctæ prædicationis officium salubriter exequendum, potentes in opere, & sermone, assumere debent, qui plebes sibi commissas, verbo ædificent, & exemplo, iuxta *cap. Episcopus nullam, 88. distinct. & Concil. Trident. sess. 5. de reformat. cap. 2. & sess. 24. de reformat. capit. 4.* ex quibus duobus *Concilij Trident.* decretis, teneri etiam hoc munus per se, vel per alios exequi Archipresbyteros, plebanos, & quoscunque alios Parochiales, vel aliàs curam animarum habentes, Ecclesias quouis modo obtinentes, edocemur, quinimo, & in eos contemnentes hoc adimplere, etiam in exemptos excandescere valeant supradicti Episcopi, tanquam Delegati Apostolici, in eisdem capitibus statuitur, quibus etiam ea adhibetur cautio, ne quis Regularis, aut secularis concionetur, nisi examinatus, probatus, & prædicandi licentiam adeptus, *Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 290.* Nam prædicans sine licentia Episcopi in excommunicationem incurreret, *can. excommunicamus, il primo, §. quia vero, de hæret. Rendina in promptuario recept. sentent. tom. 1. tit. 17. n. 24.*

5 Munus deputandi prædicatorem ad Episcopum pertinet impeditum aliqua causa ex delibatis in *cap. inter cætera, de off. ord.* nisi in contrarium sit consuetudo ab immemoriali tempore, ita decisum referunt *praxis Episcopalis part. 1.*

verbo prædicatio, §. 7. *Franc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part.* 1. *capit.* 8. *ſub numer.* 4. *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr.* 4. *titul.* 30. *libr.* 3. *de prædicatoribus ſacræ Scripturæ*, *numer.* 2. *Campan. d. capit.* 13. *numero decimo quarto.* Hodie tamen electio, & deputatio prædicatoris ad ſolos Epiſcopos in eorum Cathedralibus Eccleſijs ſpectat, nulla habita ratione cuiuſcunque conſuetudinis, etiam immemorialis, qua talis deputatio Capitulo, vel Epiſcopo, vnà cum Capitulo, ſiue de eius conſilio aut cuiuis alteri competeret: in alijs vero Eccleſijs non eſt ſublata immemorialis conſuetudo nominandi, vel præſentandi prædicatorem pro illis Eccleſijs, deciſum refert *Armendar. d. loco numer.* 11. *&* 15. *&* 18.

7 Et ita Capitulum in electione concionatoris in Eccleſia Cathedrali nihil poteſt, *Armendar. num.* 21.

8 Et pro alijs Eccleſijs à ſolo Epiſcopo abſque ipſius conſenſu deputari poſſunt huiuſmodi prædicatores, *Armend. num.* 2.

9 Et ſi curatores animarum per ſe volunt munus prædicatoris obire non debent prohiberi *Armendar. num.* 20.

10 Et cum concionator poſſit pro ſola obligatione exigere pretium locando libertatem ſuam, vt reſoluunt *Vgolin. de ſimonia tab.* 1. *cap.* 9. §. 1. *num.* 6. *&* §. 2. *numer.* 3. *&* *cap.* 44. §. 2. *numer.* 19. *in fine*, *Cardin. Tolet. in ſumm. lib.* 5. *cap.* 88. *num.* 6. videndum eſt quis debeat expenſas ſubminiſtrare, & quidam per *Concil. Trid. d. c.* 4.

11 Ibi, vel tenentur, vel ſolent, aperte fatetur deputandos prædicatores impenſis eorum, qui eos præſtare, vel tenentur, vel ſolent; quod etiam pro Eccleſijs Cathedralibus, intelligendum dicit deciſum *Armendar. dicto loco numer.* 27. Tamen in optione Epiſcoporum eſt vtrum ipſi malint prædicatores eligere, aut deputare, quando populus illos, etiam ab immemorabili tempore, eligere, & nominare conſueuiſſet, vel prædictam nominationem ex immemoriali conſuetudine relinquere, ita tamen, vt ſi Epiſcopus electionem, deputationemque prædicatoris facere voluerit populum ad erogandas eleemoſynas non compellat, ſin vero populum prædicta facultate eligendi prædicatorem Epiſcopus vti ſinat, eundem populum cogere poterit ad eas expenſas & eleemoſynas prædicatori præſtandas, quas ipſe populus in hanc cauſam præſtare ſolitus eſt, refert deciſum *Armend. d. loco n.* 11. *&* 17.

12 In Eccleſijs vero inferioribus, vbi viget conſuetudo, quod populus ſoluat concionatori, ea eſt ſeruanda, niſi forſan facultas nominandi prædicatorem vniuerſitati ab immemoriali tempore competeret, & Epiſcopus talem nominationem ſibi vendicauerit, ita deciſum refert *Armendar. d. loco num.* 22.

13 Et merces, quæ prædicatoribus tribui ſolet, nulla ex parte à penſionarijs eſt exigenda, atque eò minus ſi populus hos ſumptus facere ſolebat, idem *Armend. num.* 23. Si ex publico ciuitatis ærario concionatori ſolent eleemoſynæ dari, ea conſuetudo ſeruanda eſt, *ibid. nu.* 24.

14 Sic etiam prædicatoribus mercedem ſolitam exhiberi communitas dare debet, ſi ex conſuetudine immemoriali conſtat eam olim fuiſſe illis exhibitam, refert deciſum *Galett. in margarita caſuum conſcientiæ*, *verbo prædicatores*, 1.

15 Dum eſt dubium, quorum expenſis ſit conducendus concionator pro quadrageſima, debet Epiſcopus interdum proprio ſumptu conducere illum, deciſum referunt *praxis epiſcopal. par.* 1. *verbo prædicatio*, §. 7. *Armendariz dicto loco numer.* 4.

16 Si vero nullum adeſt ſolitum, nec conſuetudo, ſoluet parochus ſi habeat reditus ſufficientes, nam cum ſit proprium onus ipſius parochi per ſe ipſum, vel alium idoneum verbum Dei prædicare tenetur, vt in *Concil. Trid. d. c.* 2. ſi per ſeipſum non poteſt, debet per alium proprijs expenſis ſupplere: Si verò parochus eſt pauper, qui ex redditibus, & emolumentis ſuæ Eccleſiæ expenſas neceſſarias prædicatori ſubminiſtrandas ſuſtinere non poſſit, tunc populus tenebitur, cum ſit rationi conſonum, quod Prædicatores tali caſu ab ijs, quibus ſeminant ſpiritualia, temporalia metant *Paul.* 1. *ad Corinth. cap.* 7. *cap. cum ex officij*, *circa finem*, *de præſcript.*

17 Prædicatores Regulares prędicare volentes in Eccleſijs ſui Ordinis debent à Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, & approbati, & obtenta ab eis licentia, cum ea perſonaliter ſe coram Epiſcopo præſentare, & ab eo benedictionem petere, ſine qua illis prædicare non conceditur, *Concil. Trid. ſeſſ.* 5. *de reformation. cap.* 2. ibi, cum qua licentia perſonaliter coram Epiſcopis ſe præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant.

18 Quod ſi in Eccleſijs, quæ ſui Ordinis non ſint prædicare velint, vltra licentiam ſuorum Superiorum, etiam Epiſcopi licentiam impetrare coguntur, ſine qua nullo modo valent prædicare in Eccleſijs non ſui Ordinis, ex diſpoſitione *Concilij Trid. d. cap.* 2. ibi, in Eccleſijs vero, quę ſuorum Ordinum non ſunt, vltra licentiam Superiorum, etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur, ſine qua in ipſius Eccleſijs non ſuorum Ordinum nullo modo prædicare poſſunt, ipſam autem licentiam gratis Epiſcopi concedentes, reſoluunt *Vgolin. de poteſtate Epiſcopi cap.* 42. §. 2. *numer.* 4. optime *Miranda in manuali Prælatorum*, *quæſt.* 10. *artic.* 2. *Campanil. in diuerſorio iuris Canon. rubr. duodecim. capit. decim. ter. à numer.* 6. *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſolut.* 290.

19 Super quo reperi deciſum Regulares in Eccleſijs ſuorum Ordinum prædicare volentes, non teneri ab Epiſcopo licentiam obtinere, ſed tantum à ſuis Superioribus de vita, moribuſque, & ſcientia examinari, & approbari debere, ac ab eis habere licentiam, & cum ea ſe perſonaliter coram Epiſcopo præſentare, ab eoque petere benedictionem, tametſi eam minime obtinuerint, referunt *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libr.* 2. *tit.* 18. *lib.* 7. *de religionib. numer.* 56. *Fr. Emman. quæſt. Regular. tom.* 3. *quæſt.* 32. *art.* 5. *Aloyſ. Ricc. in deciſion. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 219. *par.* 2. *&* *in praxi fori eccleſiaſt. reſolut.* 633. *in* 2. *edit. Galett. in margarita caſuum conſcientiæ*, *verbo licentia*, *Reginal. in praxi fori pœnitent. lib.* 18. *num.* 123.

20 Prædicatores Regulares, etiam in Eccleſijs ſuorum Ordinum inuitis, aut contradicentibus Epiſcopis, prædicare non poſſunt, vt probat *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 4. vbi dicitur ne vllus ſecularis, ſiue regularis, etiam in Eccleſijs ſuorum Ordinum contradicente Epiſcopo prædicare præſumat, *Campanil. d. cap.* 13. *num.* 8. *Miranda d. qu.* 50.

art. 3. concluſ. 1. vbi dicit ſupradictum decretum de non prædicando contradicente Epiſcopo, quoad Regulares intelligendum eſſe ad limitandum de illo tempore, & hora, qua Epiſcopus prędicare voluerit, aut coram ſe facere ſolemniter prædicari, non vero aliàs, ne ſibi ipſi contraire videatur, dum primo, ſcilicet *ſeſſ. 5. de reform. cap. 2.* concedit prędicatores Regulares prædictos in Eccleſijs ſuorum Ordinum cum ſola Epiſcoporum benedictione poſſe prædicare, etiam non habita expreſſa licentia; poſtmodum vero in prędicto decreto præcipitur, vt non præſumant prędicare, etiam in Eccleſijs ſuorum Ordinum contradicente Epiſcopo.

21 Si præſentatus Ordinario fuerit prædicator idoneus, iuxta *cap. 2. ſeſſ. 5. de reformat.* non eſt ei deneganda licentia, nec poteſt Ordinarius ad libitum, & ſine rationabili cauſa ſuſpendere à prędicatione: ita *Armendariz in additionibus ad recopil. legum Nauarræ libr. 4. tit. 30. l. 3. de Prædicatoribus, nu. 8. & 9.*

22 Si tamen ſuſpendat non tenetur cauſam exprimere, quare ad hoc prohibendum moueatur, prout referunt deciſum *Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtici part. 1. cap. 8. numer. 9. Campanil. d. cap. 13. num. 8.*

23 Dubitatur tamen an Regulares concionatores poſſint ab Epiſcopis examinari de doctrina? In qua quæſtione *Henriq. in ſumma libr. 10. cap. 23. in commento litter. L.* tenet Epiſcopos poſſe examinare Regulares ad Ordines, Confeſſiones, & conciones, cui reſolutioni ſtipulari videtur *Fr. Emman. quæſtionum Regularium tom. 3. quæſt. 32. art. 6.* dum vult regulares ſemel ab vno Ordinario approbatos fore iterum approbandos, ſi rurſus prædicare velint. Ex quibus verbis oſtendit non modo illos eſſe approbandos, ideſt examinandos circa doctrinam, verum etiam inſuper denuo examinandos. Verum quamuis Epiſcopi interdum examinent prędicatores, & iuxta *Concil.* examinare eos poſſint, ſi idem ſit ferendum iudicium omnino de Confeſſoribus, ac de Prædicatoribus, non tamen id ex verbis *Conc. Trid. d. cap. 2.* colligitur, quin vero contrarium; nam prædicatorum examen de vita, moribus & ſcientia Superioribus committitur, ſeu potius de iure ſupponitur eſſe commiſſum, quo peracto examine, & approbatione facta, & licentia ab eiſdem conceſſa dicitur, quod etiam in Eccleſijs ſuorum Ordinum prædicare non poſſint, priuſquam cum eadem licentia perſonaliter coram Epiſcopis ſe præſentent, atque ab eis benedictionem petant, vbi nulla fit mentio, vt ſatis conſtet, de examine ab Epiſcopis faciendo, ſed ſolummodo de benedictione petenda: ita *Mirand. d. quæſt. 50. art. 2. concluſ. 1. in med.* Et *Concil. dicto loco* non inficit conſuetudinem in contrarium forte exiſtentem, ideo ſi alicubi longo vſu obtentum eſſet examinari circa doctrinam prędicatores omnes, etiam Regulares, ſeruari poterit, vt reſoluit *Campanil. d. c. 13. num. 9.*

24 Prædicatores Regulares in Eccleſijs, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, abſque Epiſcopi licentia, non ab eo, ſed à ſuis Superioribus puniri debent, prout deciſum referunt *praxis Epiſcopalis, verbo excommunicatio cauſa materialis, §. 4. altera praxis noua par. 2. cap. 3. numer. 41. verſ. prædicans, Quaranta in ſumma bullarij verbo priuilegia Regularium, Campanil. d. c. 13. num. 10.*

25 Parochus vt in ſua Eccleſia prædicetur, poteſt dare licentiam approbatis ab Ordinario, vt refert deciſum *Galet, in margarita caſuum conſcientiæ, verbo parochus, 3.*

26 Alicui vero viro docto & noto, Regulari, ſiue ſeculari, nondum præſentato coram Epiſcopo licentiam prædicandi, poteſt parochus præſtare pro duabus, aut tribus vicibus, nec ſic prædicans peccatum committeret mortiferum, quod iuxta *cap. excommunicamus, §. quia vero, de hæreticis*, patraret quis ſi ſine legitima facultate concionaretur, ita *Nauar. in manuali cap. 25. numer. 141. Henriq. in ſumma libr. 7. cap. 16. prop. finem, & cap. 28. §. 8. verſ. parochus, Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 3. quæſt. 32. artic. 1. Campanil. d. cap. 13. numer. 11. Miranda d. quæſt. 50. artic. 4. concluſ. 1.* Saltem ſi prædicator ſemel fuerit approbatus ab Ordinario, & Epiſcopatus conſtitutio non prohibeat *Poſſeuin. de officio Curati cap. 3. numer. 4.*

27 Sed quia hoc ipſum fieri poſſit ex ſpeciali priuilegio, abſque illo non eſſe admittendum probabilius duco: nam *Gregorius XIII.* conceſſit Societati Ieſu, quod huius Sacræ Religionis Confeſſarij, ac Prædicatores ab aliquo Ordinario ſemel approbati, & à ſuis Superioribus ad huiuſmodi munera deputati, quandocunque ſiue mari, ſiue terra iter faciunt, poſſint, non repugnantibus tamen Curatis parochialium Eccleſiarum, verbum Dei prædicare, & quorumcunque Chriſti fidelium Confeſſiones audire, dummodo id non faciant in oppidis, aut locis, in quibus Ordinarij exiſtunt, niſi eorum licentia deſuper obtenta, refert *Fr. Emmanuel. quæſtion. Regul. tom. 3. qu. 32. artic. 6.* vbi in fine dicit illo priuilegio frui prædicatores Ordinum Mendicantium, & alij, qui cum ipſis communicant in priuilegijs conceſſis, & concedendis.

28 Poſſe Epiſcopum interdicere Regulari ne prædicet licentia non petita, etiam non reddita cauſa deciſum referunt *Franciſc. Leo in theſaur. fori eccleſiaſtici p. 1. cap. 8. nu. 9. prax. noua Epiſcopalis p. 2. cap. 3. num. 41. verſ. ſi item.*

29 Et licet *Pius V.* conſtit. ſua incip. *Ad hoc nos Deus, de anno 1571. die vero 22. Septemb.* quam refert *Quaranta verbo priuilegia Regularium, pag. 537.* regularibus conceſſerit, vt irrequiſito & contradicente Epiſcopo prædicare poſſint, in multiſque alijs contra *Concil. Tridentin.* decretum, tum illa conſtitutione, tum & alia incip. *Etſi mendicantium de anno 1567. 17. Kal. Iulij* quam refert idem *Quaranta d. verbo priuilegia Regularium pag. 527.* & alia incip. *Ex ſupernæ, eiuſdem anni 7. Kalendas Septembris*, itemque alia incip. *Ad exequendum eodem anno Kalendis Nouemb.* cum ipſis Regularibus diſpenſauerit pariterque inter omnes Regulares, tam Mendicantes, quàm non Mendicantes eadem priuilegia, & declarationes communicauerit, illa tamen omnia per *Greg. XIII.* reuocata, & ad terminos iuris, & *Concilij Trident.* reducta fuerunt conſtit. ipſius *Gregorij* incip. *In tanta rerum & negotiorum mole, pub. Romæ Kalendis Martij anno 1572.* quam refert idem *Quaranta in ſum. bullarij verbo priuilegia Regularium, pag. 539.* & quamuis idem *Gregorius* poſtmodum priuilegia Mendicantium confirmauerit, cum clauſula (nullis contrarijs, etiam ſuis obſtantibus) in ipſis tamen confirmationis litteris appoſita eſt alia clauſula (in quantum decretis Concilij Trident. non ſunt contraria) ita quod

nec posteriores confirmationes reualident dicta decreta *Pij V.* in quantum aduersantur Concilio, quam clausulam etiam alij Pontifices in similibus suis confirmationibus semper apponi voluerunt, vt ex ipsarum confirmationum tenore recognoscere licet.

30 Episcopi tempore Quadragesimæ, & Aduentus Domini prædicare facere, vt probat *Concil. sess. 24. de reformat. cap. 4.* ibi, tempore autem ieiuniorum, quæ verba referuntur tantum ad tempus quadragesimæ, & Aduentus, non autem ad vigilias, in quibus illud prædicandi præceptum non est, prout refert decisum *Armend. d. loco numer. 28. & 29.* vbi *numer. 31.* asserit etiam decisum per dictum c. 4. relinqui arbitrio Episcoporum ante tempore Quadragesimæ, & Aduentus quotidie, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus illis tribus diebus prædicetur.

31 Quoad Aduentum Domini hodie tantum tam in hac Romana Curia, quàm in Portugaliæ Regno, Dominicis, festisque diebus prædicare video. In quadragesima vero in illo Regno singulis diebus per loci Ecclesias distributis excepto Sabbato prædicatur. In hac vero Curia in vnaquaque Parochiali Ecclesia singulis quibusque diebus Sabbato excepto verbi Dei prædicatio habetur. Verum in alijs temporibus, saltem omnibus Dominicis & solemnibus diebus festis prædicandum est, vt disponit *Concil. Tridentin. d. capit. 4.*

32 Et possunt correctores Ciuitatum facere, etiam renitente vicario generali, vt saltem omnibus diebus Dominicis, & solemnibus festis populo prædicetur, vt tenent *Bobadil. in suæ politica lib. 2. cap. 18. num. 194. lit. K. Fr. Emman. Regul. tom. 2. q. 62. art. 19.*

33 Ordinarijs concessum est, vt Regularibus, antequam officium prædicandi assumant, professionem Fidei exigant prout referunt decisum *Franc. Leo in thesauro fori eccles. p. 1. cap. 9. numer. 8. Campan. d. cap. numer. 8. Armend. d. loco num. 37.* vigore tamen *Bullæ Pij V.* de professione Fidei facienda Regulares concionatores non tenentur facere professionem Fidei antequam prædicandi munus assumant, potest tamen Ordinarius, quo tempore solet prædicandi licentiam concedere, ab eisdem exigere hanc Fidei professionem, si tamen videbitur sibi expedire, refert decisum *Armendar. d. loco n. 35.*

34 Pro audienda prædicatione tenetur vnusquisque parochiæ suæ interesse si commode id fieri potest, ex dispositione *Concil. Trident. d. cap. 4.* ibi, moneatque Episcopus populum diligenter, &c. Ita *praxis Episcopalis p. 1. verbo prædicatio, §. 4. Soar. de religione tom. 1. libr. 2. cap. 16. numer. 5. Azor. instit. moralium p. 1. libr. 7. cap. 3. quæst. 7. & lib. 12. cap. 2. quæst. 1. vers. deinde*, & ita populus admonendus est, vt diebus Dominicis, & festis maioribus frequentet suas parochias, excommunicandus tamen non est.

35 Si monitioni non paruerit, prout refert decisum *Armend. d. loco nu. 33.*

36 Nec etiam Ordinarius potest mulctis, & pœnis cogere populum ire ad audiendum sacram Concionem & Missam in Ecclesia parochiali, refert decisum *praxis Episcopalis p. 2. verbo parochia, pag. 82.*

37 Circa doctrinam Christianam, & Fidei rudimenta pueris in singulis parochijs, Dominicis, & alijs festiuis diebus edocendam agit *Concil. Trident. d. sess. 24. de reformat. cap. 4. in fine*, ad cuius maiorem obseruationem emanauit *Constitu. Pij* incip. *Ex debito pastoralis officij die 6. Octobr. anni 1572.* quam refert *praxis noua Episcopalis p. 2. cap. 3. num. 19.*

38 Ordinarius autem non potest mulctis & pœnis, etiam in casu notabilis negligentiæ, aut contumaciæ, cogere pueros ad discendam doctrinam Christianam, etiamsi hoc fieri noluerint in oppidis, villis, & alijs locis extra ciuitatem, nec valet ex eo quod *Concil. d. loco* dicit posse compelli per censuras Ecclesiasticas, quod intelligitur de compulsione illorum, quorum interest eam docere, & non de compulsione puerorum, seu parentum ipsorum, refert decisum *praxis Episcopalis p. 1. verbo doctrina Christiana §. 3.* Sed verum est dicere his nostris temporibus (prout in Hispania vsu receptum est) posse Præsulem censuris compellere subditos vt doctrinam Christianam discant, & parochos, vt eam doceant, ita *Perez. ad. l. 1. vers. aliud etiam tit. 1. lib. 1. ordinamenti, fol. 19. Fr. Emman. in summa tom. 1. cap. 88. nu. 3. in 2. editione*, quos refert & sequitur *Campanil. in diuers. iuris Canon. rub. 11. c. 14. nu. 8.*

39 Studere maxime debent parochi, vt pueri Fidei rudimenta discant, quæ secundum *Sot.* sunt Symbolum Apostolorum, decem præcepta & Oratio Dominica, præter hæc *Concil.* requirit, vt doceatur obedientia erga Deum & parentes, ad quod tenentur sub peccato mortali, *Azor. part. 1. lib. 5. cap. 6. quæst. 5. Possevin. de officio Curati, cap. 4. de Doctrina Christiana, numer. 2.* vbi etiam dicit obedientiam diligenter, & sufficienter doceri, si doceatur Decalogus explicite, quia in ipso includitur obedientia Dei, & parentum.

40 Sciant Parochi nequaquam esse absoluendum eum, qui ob negligentiam orationem Angelicam, & Dominicam, Symbolumque Fidei, ac præcepta Decalogi addiscere non curat. Si vero taliter ignorans pro viribus elaborat, vt hæc memoriæ tradat, & nec verbum quidem retinere potest, absolui tunc poterit, dummodo tamen credat singulos articulos, quando sibi proponuntur à ministris Ecclesiæ, & sciat de illis, ac de præceptis Decalogi respondere, quando interrogatur, & deprecetur Deum intendens saltem virtualiter ad ea, quæ in oratione Dominica continentur, ita *Ludouic. Beia responsorum casuum conscientiæ par. 3. c. 27. vers. tandem, praxis Episcopalis d. verb. doctrina Christiana, §. 2.*

41 Sic etiam huiusmodi ignorantibus impedire posse ne contrahant matrimonium, donec orationem saltem Angelicam, & Dominicam didiscerint, Symbolumque Fidei, præcepta Decalogi, & Ecclesiæ, ac septem peccata capitalia, nisi qui præ senio, aut ingenij rudis tarditate incapax prorsus sit, ex *Bartholomæo de Ledesm.* resoluit *Pega l. 3. Summæ c. 211.* Verum non licere absolute, & per longum tempus, aut vbi sponsi instarent, detinere ob dictam causam ne matrimonium inirent, expedire tamen suauiter, & absque violentia ad breue tempus impedire, vt sic doctrinę addiscendæ curam habeant, tenet *Sanch. de matrim. libr. 3. disp. 15. sub numer. 19.* quem refert *Campanil. d. rub. 11. ca. 14. num 7.*

42 Prædicationis munus committi potest Sa-

cerdoti, aut alijs duobus sacris Ordinibus insignitis: ita *Nauar. cons. 2. de tempor. ordin. in antiq.* aliàs *cons. 7. de offic. deleg. in nouis*, vbi respondet textui dicenti, ne aliqui præter Sacerdotes Domini audeant prædicare *in cap. adijcimus, 16. quæst. 1.* vt procedat in eo, qui propria, & ordinaria auctoritate prædicare præsumit, qualem quidem auctoritatem habent Curati, refert *Gallett. in margarita casuum conscientiæ, verbo prædicare, 2.*

44 Nam prædicare non est actus proprius alicuius Ordinis, sed potius iurisdictionis, quia cum Christus Dominus dixit: Prædicate Euangelium omni creaturæ, non dedit Apostolis potestatem Ordinis, sed iurisdictionis. Vnde officium prædicandi nemo sibi vsurpare potest propria auctoritate, sed conuenit tantum illi, qui à Prælato iussus est, iuxta illud *Apost.* quomodo prædicabunt, nisi mittantur. Et *Innocen. III. in cap. excommunicamus, 1. §. quia vero, de hæret.* mandat excommunicare eum, qui officium prædicandi assumere præsumit, nisi à Sede Apostolica, aut diœcesano Episcopo licentiam obtinuerit. & ideo in *Conc. Trid. sess. 5. cap. 2. & sess. 24. cap. 2. de reformat.*

45 Habetur quod prædicationis munus est proprium Episcoporum, & parochorum, & ideo per Episcopum committi potest, etiam clerico, qui non sit in Sacris constitutus, prout resoluunt, decisumque referunt *Rendina in promptuario recept. sentent. tit. 17. numer. 24. Armend. dict. loco numer. 36. Sayr. in floribus decis. sub tit. de temp. ordin. decis. 2. Posseuin. de offic. Curati, cap 3. num. 14. in fine. Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 42. §. 2. numer. 1.* Mihi tamen dubitationem afferre videtur resolutio *Henriq. in summa lib. 6. capit. 28. §. 8.* quatenus asserit *Paulum Tertium* Societati IESV indulsisse, vt ipsius Regulares valeant prædicare, licet Sacris initiati non sint, quod quidem, si adhuc verum est, non paruam affert huic resolutioni dubitationem, cui respondere non curo, dum mihi de tali priuilegio non constat.

46 Hinc prædicatio, cum non sit actus alicuius Ordinis, tempore cuiuscunque interdicti licita est, *Fusc. de visitat. libr. 1. capit. 14. numer. 13. Henriq. in summ. libr. 13. capit. 44. §. 2. vers. quinto, Vgolin. de censur. tab. 5. capit. 8. in princip. numer. 3. Sayr. eodem tract. atu libr. 5. cap. 5. numer. 43. Campan. d. cap. 13 num. 21. per tex. in cap. responso, de sententia excommunicationis.*

47 Prædicatores verbi Dei, quoad maxime fieri poterit, esse debent docti, apprime eruditi, vita irreprehensibiles, moribus maturi, corde impauidi, spiritu feruidi; Debent quoque gratiam docendi habere, vt potentes possint exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere, prout habetur in *capit. oportet, 8. quæst. 1.* Deinde in suis sermonibus, atque concionibus non esse debent multum prolixi, ne sua loquacitate nimia, atque prolixa odiosi fiant, prout habetur *in capit. sit Rector, 43. distinct. in fine*, Origin. etiam *homil. 6. ad librum Iudic.* ad hoc propositum sic dicit, Breuitatem auctores diligunt; nam breuis, & prudens sermo, & auditur libentius, & attentius, ac melius memoriæ commendatur; Ac è contrario, inquit *Gregorius Nazianzenus in oratione de sancto Lauacro*, satietas inimica est auribus, quemadmodum & superfluus cibus corporibus; Vlterius prædicatorum omnium doctrina debet esse sana, & Catholica, examinata, & casta, nullo modo lasciua, aut impudica, seu quæ leuitatis, siue vanitatis saporem habeat, & ita *Concil. Trident. sess. 5. de reformat. cap. 2.* admonendo asserit, quod Prædicatores fideles pro sua capacitate pascant salutaribus verbis docendo, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciãdo eis cum breuitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oportet, vt pœnam æternam euadere, & cælestem gloriam consequi valeant. Et *sess. 24. capit. 4.* loquendo de eisdem, dicit sacram solummodo Scripturam, diuinamque legem in concionibus esse annunciandam, & prædicandam.

48 Verum si prædicator errores, aut scandala disseminauerit in populum, etiamsi in monasterio sui, vel alterius ordinis prædicet, Episcopus ei prædicationem interdicat.

49 Quod si hæreses prædicauerit contra eum secundum iuris dispositionem, aut loci consuetudinem procedat, etiam si prædicator ipse generali, vel speciali priuilegio exemptum se esse prætenderet, quo casu Episcopus auctoritate Apostolica, & tanquam Sedis Apostolicæ delegatus procedere potest: curare autem ipse debet Episcopus ne quis prædicator, vel ex falsis informationibus, vel aliàs calumniosè vexetur, neve iusta de eo conquerendi occasio habeatur *Concil. Bracharen. IV. act. 4. capit. 22.* notant *Mirand. d. quæst. 50. artic. 7. Campanil. d. rubr. 12. cap. 13. num. 21.* Aduertendum tandem duxi prædicatores non posse suas inspirationes, seu reuelationes prædicare absque Romani Pontificis licentia, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ cum reseruatione, *Leo X. constitut. in Concilio generali lata* incip. *Supernæ*, prout refert *Gallett. d. verbo prædicare, vlt.*

SVMMARIVM.

1 *Seminarium puerorum in singulis Cathedralibus quomodo instituendum, & gubernandum, ostenditur.*

2 *Seminario debet Episcopus primum ex sua & Capituli mensa contribuere, & postea cogere alios ad contribuendum suo exemplo.*

3 *Seminario de eleemosynis piorum, & similibus, quæ incerto consistunt, nihil debet contribui.*

4 *Episcopus si negligens fuerit in erectione Seminarij, Archiepiscopus supplet eius negligentiam.*

5 *Cardinales S. R. E. tenentur contribuere Seminario de fructibus beneficiorum, quæ habent in diœcesi, vbi est Seminarium.*

6 *Hospitalia data in titulum, vel administrationem, si habeant beneficia annexa, aut redditus, vel prouentus ecclesiasticos, tenentur soluere Seminario.*

7 *Seminarij ratione potest taxa imponi super Hospitale, quod in titulum, & non in administrationem, & mere laicale est.*

8 *Hospitalia, quæ administrantur à laicis, & in quibus sunt bona laicorum, quæ data non sunt in titulum, commendam, seu administrationem, non soluunt Seminario.*

9 *Hospitale vnius diœcesis habens beneficium annexum, quod est alterius diœcesis, tenetur contribuere pro rata fructuum beneficij annexi Seminario, quod est in diœcesi, in qua situm est beneficium.*

10 *Confraternitates,*

10 *Confraternitates, Capellæ, & scholæ habentes reditus ecclesiasticos, etiam intra Regularium Ecclesias existentes, tenentur contribuere Seminario.*

11 *Legata facta pro Magistro Grammatices, qui pueros pauperes edoceat, possunt applicari Seminario cum onere erudiendi pueros, sicut testator iussit.*

12 *Pensionarius tenetur pro rata pensionis soluere subsidiũ, & alia onera imposita respectu fructuum beneficij, ac proinde contribuere Seminario, siue illud erectum sit ante reseruationem pensionum, siue post.*

13 *Canonici de quotidianis distributionibus non tenentur Seminario contribuere.*

14 *Mendicantium monasteria Seminario contribuere non tenentur.*

15 *Mendicantium monasteria, quæ dicantur, ostenditur.*

16 *Doctores referuntur de quatuor primis ordinibus Mendicantibus tractantes.*

17 *Ordo Diui Augustini est antiquior Mendicantibus.*

18 *Patres Societatis Iesu inter Mendicantium ordines cõprehendi voluit Pius V.*

19 *Ordo Minimorum S. Francisci de Paula adnumeratus fuit inter Mendicantes à Pio V.*

20 *Iesuatorum Congregatio Mendicantium ordinibus adnumerata fuit per Pium V.*

21 *Carmelitas discalceatos esse ex ordine Mendicantium declarauit Clemens VIII.*

22 *Omnes & singulæ personæ in beneficijs S. Ioannis Hierosolymitani quomodolibet existentes à Seminarij contributione eximuntur.*

23 *Seminaria debent prius esse erecta, & in illis Scholares actualiter adesse, vt vniones eis factæ subsistant.*

24 *Seminarium erectum dicitur ex introductione puerorum, non vero ex emptione domus pro eo, & creatione deputatorum.*

25 *Vnio Seminario nondum erecto fieri non potest, & quoad hunc effectum requiritur præparatio domus conductæ, vel emptæ, & introductio puerorum.*

26 *Possessio capta nomine Seminarij nondum erecti, est nullius considerationis, & non producit iuris effectus.*

27 *Seminarium erectum vt dicatur, quæ concurrere debeant, ostenditur.*

28 *Beneficia simplicia cuiuscunque dignitatis fuerint, & qualitatis, possunt Seminario vniri, vt comode regi valeat, sine tamen præiudicio obtinentium.*

29 *Vnio facta Seminario omnium beneficiorum simplicium non valet.*

30 *Beneficia reseruata, vel affecta Sedi Apostolicæ an possint Seminario vniri, ostenditur.*

31 *Canonicus electus ad Seminarij administrationem perpetuò illam habere debet, nec remoueri potest nisi ex legitima, & iusta causa.*

32 *Deputatos ad gubernationem Seminarij Episcopus tenetur adhibere in Consilium, non tamen obligatur eorum consilium sequi.*

33 *Vniones factæ Seminario absque consilio deputatorum non valent.*

34 *Pueri ad Seminarium admittendi quales esse debeant, & quæ ibi discere teneantur, ostenditur.*

35 *Seminarium Bracharensis Archiepiscopatus Hispaniarum Primatis ad normam Concilij Tridentini institutum ostenditur.*

EPISCOPI IN ERIGENdis & gubernandis puerorum collegijs quomodo se habere debeant?

ALLEGATIO LXXVII.

1 SIngulæ Cathedrales, Metropolitanæ, atque his maiores Ecclesiæ pro modo facultatũ, & diœcesis amplitudine certũ puerorũ ipsius ciuitatis, & diœcesis, vel eius prouinciæ, si ibi non reperiãtur, numerum in Collegio, ad hoc prope ipsas Ecclesias, vel alio loco conuenienti ab Episcopo eligendo alere, ac religiose educare, & ecclesiasticis disciplinis instituere teneantur; ad cuius Collegij fabricam instituendam, & ad mercedem præceptoribus, & Ministris soluendam, & ad alendam iuuẽtutem, ac ad alios sumptus, pars aliqua, seu portio detrahenda est per Episcopos cum consilio duorum de Capitulo, & duorum de Clero, ex fructibus mensæ Episcopalis, & Capituli, & quarumcunque dignitatum, personatuum, officiorum, præbendarum, portionum, & aliorum beneficiorum, necnon ex fabricis Ecclesiarum, & aliorum locorum, atque ex quibuscunque alijs ecclesiasticis redditibus, seu prouẽtibus, etiam aliorum Collegiorum, seu corporum, vel confraternitatũ, etiam Abbatiarum, Prioratuum, & quorũcunque Regularium beneficiorum, vt habetur in *Cõcil. Trid. sess. 23. de refor. c. 18.* de quo vide late *praxim Episcopal. par. 1. verbo seminarium, pag. mihi 326 Gonzalez ad regul. 8. Cancell. glos. 5. §. 7. n. 68.* cũ *seqq.* *Aloys. Ric. in prax. fori eccles. dec. 489. in 1. edit. & resol. 380. in 2. edit. Paul. Fusc. de Visit. l. 1. c. 16. à n. 8. Monet. de distributionibus quotidianis par. 3. q. 3. à n. 13.*

2 Episcopus debet primum, ex sua, & Capituli mensa contribuere seminario, & postea cogere alios ad contribuendum suo exemplo: omnes enim de stabilibus bonis tenentur soluere, nisi qui nominatim excipiuntur à *Concil. dicto c. 18.*

3 Nam de illis, quæ in incerto, vt in eleemosynis piorum, vel similibus, consistunt, nihil debet contribui, prout *Episcopo Trid. in die 13. May 1586.* respõsũ fuisse asserit *praxis noua Episcop. p. 2. c. 2. numero 5. in fine.*

4 Quod si Episcopus in eius seminarij erectione negligens fuerit, vel suam portionem denegauerit, Archiepiscopus suppleat eius negligẽtiam, & acriter corripiat (cum sine causa id omissum viderit) Archiepiscopum vero negligentem increpet synodus prouincialis, tam circa erectionẽ, quam eius conseruationem, *Concil. d. c. 18. versic. quod si Cathedralium.*

5 Ex dictis primo amplia, etiam Cardinales Sanctæ Romanæ Ecclesiæ teneri contribuere seminario de fructibus beneficiorũ, quæ habẽt in diœcesi, vbi est seminarium, vt censuit *sacra Congregatio.*

6 Secundo infertur hospitalia data in titulum, vel administrationem, si habeant beneficia annexa, vel reditus, aut prouentus ecclesiasticos, etiam teneri soluere, refert decisum *praxis Episcopalis p. 1. verbo hospitale, vers. 10. dub.*

7 Et posse super hospitali, quod in titulum, neque in administrationem datur, sed mere laicale est, taxam ratione seminarij imponi dicit decisum *Armend. in addit. ad recopil. legum Nauarræ*

lib. 4. tit. 29. lib. 1. §. 2. de hospitalib. numer. 3. & 13. asserit non procedere in hospitalibus, quæ administrantur à laicis, & in quibus sunt bona laicorum, quæ data non sunt in titulum, Commendam, seu administrationem, *& nu. 15.*

9 Etiam testatur decisum, hospitale vnius diœcesis habens beneficium annexum, quod est alterius diœcesis, teneri contribuere pro rata fructuum beneficij annexi Seminario, quod est in diœcesi, in qua situm est beneficium, de quo late *Fusc. d. cap. 16. n. 10.*

10 Tertio amplia in Confraternitatibus, capellis, & scholis habentibus reditus ecclesiasticos etiam intra Regularium Ecclesias existentibus, quæ quidem tenentur seminario contribuere, vt censuit *Sacra Congreg.*

11 Quarto amplia in legatis factis pro Magistro Grammatices, qui pueros pauperes doceat, illa enim possunt applicari seminario cum onere erudiendi pueros sicut testator iussit, ita etiam bona, quæ fuerunt applicata alicui Collegio propter Christianam educationem miserabilium puerorum, si Collegium id sublatum sit, debent ea bona applicari seminario.

12 Quinto amplia in pensionario, nam cum pensio apponatur super fructibus & reditibus beneficij, tenetur pensionarius pro rata pensionis soluere subsidium, & alia onera imposita respectu fructuum beneficij, ita *Nicol. Garcia de beneficijs, p. 1. cap. 5. numer. 171. Monet. de decim. cap. 9. à numer. 83. Azor. instit. moralium p. 2. libr. 8. cap. 9. quæst. 2. &* habere locum siue seminaria erecta sint ante reseruationem pensionum, siue post dicit decisum *addit. ad eundem Garciam d. numer. 171.* vbi etiam addit titularem occasionem contributionis per eum factæ Seminario non posse detrahere ex pensione, quam soluit, nisi pro rata pensionis, & ad eam rationem ad quam ipse titularis contribuit.

13 Limita tamen in Canonicis, qui de quotidianis distributionibus non tenentur contribuere seminario, prout decisum referunt *praxis Episcopalis p. 1. verbo distributiones, §. 5. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. §. 7. procemio. numero 170. cum sequenti, Moneta de distrib. quotid. p. 3. quæstion. 9. numero decim. quart.*

14 Collegia & monasteria Mendicantium ab hac exactione immunia sunt, prout habetur in *Concil. Trid. d. capit. 18.* ibi (& omnium monasteriorum, non tamen mendicantium) *Fr. Emman. in quæst. Regularium tom 2. quæstion. 45. art. 2. & quæst. 66. art. 3.* quorum nomine veniunt monasteria Sancti Dominici, Sancti Francisci, ac Eremitarum Sancti Augustini, necnon Carmelitarum, & Seruorum Beatæ Mariæ, vt declarauit *Pius V.* constitut. sua, quæ incip. *Romanus Pontifex, dat. 1. Octobris 1568.* de his quatuor primis ordinibus Mendicantibus, & de eorum origine tractant *Diu. Antonin. in sum. 3. p. tit. 6. capit. 1. §. 8. & tit. 19. capit. 3. & tit. 23. & 74. Cassan. in catalog. gloriæ mundi p. 4. consid. 68. 69. & 70. praxis Episcop. p. 2. verbo Mendicantes, pag. 67. Azori. instit. moral. p. 1. libr. 12. cap. 23. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. quæst. 2. art. 1. cum sequentibus, & qu. 4. artic. 2. & tom. 3. quæst. 49. artic. 1. & 4.* Et Ordo Diui Augustini est antiquior Mendicantium *Frat. Hieron. Roman. libr. 6. de Republ. Christiana c. 2. ad fin.*

18 Patres quoque Societatis Iesu inter Mendicantium ordines comprehendi voluit *Pius V.* constitutione sua, quæ incip. *Dum indefessæ,* dat. *Romæ die 7. Iulij anni 1571.* referunt *Hier. Gabr. cons. 28. Fr. Emm. d. tom. 1. q. 55. art. 5. & d. quæst. 49. art. 2. Azor. institutio. moral. par. 1. lib. 13. capit. 7.*

19 Similiter & ordo Minimorum sancti Francisci de Paula annumeratus fuit inter Mendicantes ab eodem *Pio Quinto constitut. sua,* incip. *Apostolicæ, 9. Nouemb. de anno 1567.*

20 Et alia sua Constitut. incip. *Romanus, 19. Nouembris eiusdem anni* Congreg. Iesuatorum Mendicantium ordinibus annumerata fuit. Denique *Clemes Octauus constitut. sua* incip. *Romano Pontifici decet, 20. Augusti anni 1603.*

21 Carmelitas discalceatos declarauit esse ex Ordine Mendicantium.

22 Omnes & singulæ personæ in beneficijs Sancti Ioannis Hierosolymitani quomodolibet existentes à Seminarij clericorum contributione in qualibet ciuitate iuxta sacri Concilij decretum erecti, seu erigendi, eximuntur per Bullam *Greg. XIII.* incip. *Quo magis, dat. 23. Martij anni 1580.* relatam *inter priuilegia Relig. fol. 57.*

23 Huiusmodi seminaria debent prius esse erecta, & in illis scholares actualiter adesse, vt vniones eis factæ subsistant *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 7. nu. 68. Aloys. Ricc. d resolut. 380. num. 1,* vbi dicit sic pluries Rotam decidisse.

24 Dicitur autem seminarium erectum ex introductione puerorum, nō vero exemptione domus pro eo, & creatione deputatorum, vt censuit Rota *in vna Corduben. præstimoniorum 7. Feb. 1601.* apud *Farinac. decis. 835. in nouis,* & ad hoc est bona Rotæ Rom. decisio, quæ sequitur.

R. P. D. Coccino Decano. Adiacen. beneficij. Veneris 15. Aprilis 1622.

DVbitaui; An constaret de existentia seminarij ad effectum de quo agitur; effectus autem dubij est, vt videatur; An Seminarium possideat: quia si possidet, non potest dari de attentatis, cùm attentata in hoc casu pendeant à possessione iuxta resolutionem factam in hac causa *21. Maij* superioris anni.

Hoc dubium habet tres inspectiones. Prima est, an vnio possit fieri Seminario nondum erecto. Secunda, dato quod non possit fieri; an possessio capta nomine Seminarij de facto erecti suffragetur. Tertia an constet de valida erectione.

25 Et quantum attinet ad primam difficultatem, Domini fuerunt concordes, quod vnio Seminario nondum erecto fieri non possit; & quòd ad hunc effectum requiritur præparatio domus conductæ, vel emptæ, & introductio puerorum, vt fuit resolutum *in Causa Oxomen. beneficij 24. Octobris 1611.* coram *Illustr. Cardinali Sacrato in decisione 361. numer. 3. & seqq. part. 2. recentior.* vbi refert sententiam *Congregationis Illustrissimorum Interpretum Concil. Tridentin.* & alias decisiones Rotales, & latè prosequitur *Garzia de benefic part. 12. cap. 2. numero 193. cum plurib. seqq.* & admittit *Gonzalez super reg. 8. glos. 5. §. 7. numero 68.* qui licet *nu. 75.* teneat quod cessante fraude vnio facta Seminario nondum erecto valeat, quem sequitur *Modern. discep. forens. capit.*

248. *numer.* 71. *& capit.* 358. *numer.* 5. tamen ista sententia, vt aduertit *Garcia loco citato numer.* 196. *in fine*, est contra declarationes *Congregat. Concily*, & contra sententiam *Rotæ*.

26 Quantum attinet ad secundam difficultatem aliqui ex Dominis dicebant, quod ad effectum possessionis sufficit, quod Oeconomi deputati acceperint possessionem, etiam de facto, ad effectum, vt dicantur esse in possessione, seu detentatione *Bald. cons.* 135. *numer.* 2. *& 3. libr.* 2. vbi loquitur de misso in possessionem à Prætore nulliter procedente, contra quem vti possessorem datur actio spolij *Doct. in l. iuste possidet, ff. de acq. possess. Asm. cons.* 18. *numer.* 8. *&* bene *Mohedan. decis.* 20. *de restit. spoliat.* Cæterum respondebatur ab alijs Dominis, quòd conclusio procederet si Oeconomi voluissent acquirere possessionem, nedum nomine Seminarij, sed etiam nomine proprio, quia isto casu falsitas versatur tantum circa causam possessionis, quare non impediret acquisitionem, quia non deficeret voluntas possidendi, aut nomine proprio, aut nomine seminarij *libr. secundo* §. *si à pupillo, l. quod vulgo, ff. pro empt. &* facit *text. in l. cum in corpus*, 36. *ff. de acquir. rer. domin.* prout *Bartol. & Ias. in l. si is ad quem, numer. secundo ff. de acquir. hæred.* & fuit dictum *in causa Maceraten. hæreditatis* 4. *Iuny* 1590. coram *Cardinali Pamphilio*; sed in hoc casu si Seminarium non erat erectum, quia pueri nondum erant introducti, non poterant Oeconomi acquirere quasi possessionem, quia noluerunt acquirere nomine proprio, sed nomine Seminarij, quod cum non sit erectum possessio est ex falsa causa circa factum, hoc est circa existentiam Seminarij, & ideo est nullius considerationis, nec producit Iuris effectus *l.* 1. §. *hæc verba, ff. ne vis fiat ei, Bald. d. cons.* 135. *numer.* 2. *libr.* 2. *Port. Imol. cons.* 75. *numer.* 11. *&* facit text. in *libr. si me in vacuam, ff. de acquir. possess.*

27 Quantum attinet ad tertiam difficultatem, visum fuit constare de existentia Seminarij. Constat enim Episcopum eligisse duos Canonicos pro regimine, & gubernio Seminarij. Secundo elegit duos Consultores pro instituendis taxis, & faciendis vnionibus. Alterum, de Capitulo, & alterum de Clero, & mandauit, quòd alij duo eligerentur, alter per Capitulum, & alter per Clerum, prout fuerunt electi: & deinde cum consilio prædictorum taxauit Episcopus seipsum, & Mensæ suæ reditus, nec non alios in decima parte fructuum, relaxando præceptum de soluendis taxis, & constituti exactores, nec non in domum Seminarij introduxit pueros, vt patet ex mandatis procuræ datis per ipsos Seminaristas: vnde satis constat de existentia Seminarij legitima de tempore vnionis ad præscriptum *Concily cap.* 18. *de reformat. sess.* 23.

28 Et ita conclusum. Hæc in decis. Beneficia simplicia cuiuscunque dignitatis fuerint, & qualitatis, possunt seminario vniri, vt commode regi valeat, sine tamen præiudicio obtinentium, etiamsi essent affecta, aut in Curia effectum sortirentur, *Fusc. d. cap.* 16. *numer* 9. non possunt tamen simplicia beneficia ad collationē inferiorū spectantia, nec Canonicatus, neq, beneficia iurispatronatus, etiā ecclesiastici, nec beneficia Sedi Apostolicæ reseruata post illorum vacationem, nec præterea vacantia in mense reseruato per Episcopum seminario vniri, vt censuit *Sacra Congregatio* teste *Francisco Leo in thesauro fori ecclesiast. part.* 2. *cap.* 16. *numer.* 23. & cum *Concilium Tridentinum d. cap.* 18.

29 Non decernat, vt omnia beneficia simplicia vniantur Seminario, sed aliquot, ideo vnio facta omnium beneficiorum non valet, ita decisum refert *Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis.* 492. *in* 1. *edit. & resolut.* 383. *numer.* 4. *in* 2. *edit.* item *& decis.* 720. *in* 1. *edit. & resolut.* 610. *numer.* 10. *in* 2. *edition.* Sed censuit *Rota in vna Assisien. beneficij* 11. *Maij* 1607. *coram Marcomontio* vnionem factam Seminario de beneficio reseruato fuisse nullam, refert *Nicol. Garcia in addit. ad suum tract. de benefic. part.* 12. *cap.* 2. *numer.* 103. vbi *num.* 106. dicit per *Sacram Congreg.* decisum non posse, etiam ante vacationem vniri Seminario beneficia, quæ obtinent personæ, quæ ob familiaritatem Cardinalium, vel aliam rationem tales sint, vt quocunque mense decedant, certum sit ea fore affecta Sedi Apostolicæ.

31 Canonicus electus ad Seminarii administrationem perpetuò illam habere debet; nec remoueri potest, nisi ex legitima, & iusta causa, refert decisum *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo Canonicus, pagina* 30. *colum.* 1.

32 Episcopus tenetur adhibere in consilium prædictos deputatos, non tamen obligatur eorum cōsilium sequi, *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 46. *n.* 74.

33 Itaut vniones factæ seminario absque consilio eorum, quos iubet Concilium adhiberi; non valeant; quia quando datur alicui potestas à lege, & ab eadem adijcitur, quod faciat cum consilio alterius, illud de necessitate requiritur *l. impuberibus, ff. de suspect. tutor. & Bart. in l. Titium, num.* 3. *ff. de admin. & periculo tut.* ita in terminis *Franc. Leo d. ca.* 16. *numer.* 25. vbi asserit quandoque vidisse disputare de validitate, & inualiditate vnionum seminario factarum defectu præsentiæ deputatorum, & pro nullis reputari. Quos quidem deputatos etiam debet Episcopus adhibere in consilium pro tota temporali administratione prædicti seminarij, excepta exactione, quæ ad solum Episcopum spectat, *Aloys. Ricci. d. resolut.* 380. *num.* 3. cuius seminarij redituum exactionem singulis annis Episcopus ipse accipere debet, adhibitis etiam præsentibus duobus de Capitulo, & totidem à Clero ciuitatis deputatis, vt statuit idem *Concil. d. cap.* 18. *vers rationes*, & declarat *Fusc. d. cap.* 16. *numer.* 15. Dum vero huiusmodi duos ex Capitulo ea de causa sine fraude tempore diuinorum officiorum abesse simul cum Episcopo contingeret, priuandos non esse quotidianis distributionibus, tanquam absentes propter Ecclesiæ vtilitatem, resoluit *Monet. de distributionibus quotidianis parte* 2. *quæst.* 8. *nu.* 17. vbi *nu.* 16. idem resoluit de illis Canonicis, qui ex præcepto *Concily Tridētini sess.* 21. *de refor. c.* 9. debēt adhiberi ab Episcopis, seu locorū Ordinarijs in publicandis indulgentijs, aliisve spiritualibus gratijs, *& nu.* 18. idem pariter statuendum asserit de illis duobus Canonicis, altero ab Episcop. altero per Capitulū eligendo: qui donec synodus aliqua prouincialis celebretur, in qua ea de re statuatur, ab eodē Episc. adhiberi debēt in iis prouidendis, quæ necessaria videbuntur, circa diuina officia, omnesque Ecclesiæ ministros, iuxta ea, quæ eadem *Tridentina synodus* decernit *sess.*

24. *de reformat. capit.* 12. *in fine.* Idem etiam numeris sequentibus dicendum putat de alijs canonicis eligendis præscripto *Concily Tridentini sess.* 25. *de reformat. capit.* 6. *&* cap. 8. *versic. quod si hospitalia*, alijsque in locis. Sed hoc ita indistincte verum non est, nisi id concedatur priuilegio, vel consuetudine legitima præscripta, aut statuto Ecclesiæ auctoritate Apostolica confirmato, quale est Mediolani, idem *Moneta d. par.* 2. *q.* 11. *n.* 68. *& sequent.* optime *Nicol. Garcia de beneficijs in additio. ad p.* 3. *c.* 2. *n.* 355.

34 Pueri ad hoc Seminarium admittendi, debent esse ad minus duodecim annorum, de legitimo matrimonio, habitu clericali semper vti, singulis diebus Missas audire, singulisque mensibus confiteri, ac corpus Christi sumere, si id Confessor iudicauerit, non incorrigibiles, vt admonet *Concil. d. loco, vers. dyscolos* pauperum autem filios præcipue eligi vult, prout refert *praxis Episcop. part.* 1. *verbo Seminarium*, §. 2. Ibidem discere debent Grammaticam, cantum, computos ecclesiasticos, homilias Sanctorum, atque Sacramentorum tradendorum formam, & ritum, ac cæremoniarum formulas, prout disponit *Concil. dicto loco*, §. *vt vero*, & referunt *praxis Episcopalis*, *verbo Seminarium*, §. 3. *Fusc. d. cap.* 16. *nu.* 14. & de educatione puerorum multa tradit *Lorin. in act. Apost. c.* 7. *vers.* 22.

35 In Bracharensi ciuitate vna de antiquioribus Hispaniæ Vrbibus, quam à Gallis Celtis cognomento Brachatis fuisse conditam fama est anno ante Virginis partum ducentesimo nonagesimo, est celebre adolescentum Seminarium, ad normam Sacrosanctæ Tridentinæ Synodi sub Principis Apostolorum tutela, & patrocinio, cuius imago ex marmore inaurata fulget excelso, ac sublimi in loco pro foribus eiusdem Collegij ædificij moles, tum ad speciem pulchra, tum ad disciplinam tuendam, per quam accommodata est, Primatialibusque ędibus vicina; hic quinquaginta collegæ talari veste coloris cærulei induti perample, & copiose sustentantur sub Rectore, & Vicerectore viris doctis, & grauibus, qui in tardos animaduertunt, & incorrigibiles expellunt Archiepiscopi auctoritate, qui reliquos pro vniuscuiusque in litteris, & virtute progressu præmiis afficit, omnes discunt musicam, & ad publica gymnasia Grammaticæ, Philosophiæ, ac moralis, & speculatiuæ Theologię quotidie gregatim pergunt Vicerectore comitante; in omnibus mira modestia, mira domi, forisque disciplina elucet, magnus etiam per totam diœcesim fructus exuberat.

SVMMARIVM.

1 *Processiones à procedendo & eundo dicuntur.*

2 *Processiones publicæ sunt, quæ fiunt in litanijs maioribus, & minoribus, aut pro bono publico, vel in aduentu noui Episcopi, vel in festo sanctissimi Corporis Christi.*

3 *Processiones publicas nemo valet indicere, nisi Ordinarius sit.*

4 *Processiones publicæ dirigendæ sunt quò voluerit Episcopus cum consilio Capituli.*

5 *Vicarius generalis absente Episcopo potest publicas processiones indicere.*

6 *Processiones priuatæ sunt, quæ à Capitularibus, & clericis, ac Cathedralibus tantum fiunt ob aliquas causas.*

7 *Regulares absque Episcopi licentia processiones etiam priuatas facere non possunt, præterquam intra Ecclesiam, eiusque, & monasterij ambitum.*

8 *Exempti clerici tam seculares, quàm Regulares, etiam Monachi, ad accedendum ad publicas processiones compelli possunt.*

9 *Clerici omnes diœcesani, quantumcunque exempti, si beneficia habeant, etiam simplicia, in diœcesi, vel obtineant officium in Ecclesijs, possunt compelli accedere ad publicas processiones.*

10 *Clerici, qui sunt nullius diœcesis, vel extra ciuitatem in locis in quibus habent plebem, non possunt compelli accedere ad publicas processiones.*

11 *Clerici inseruientes Ecclesijs Religionis Hierosolymitanæ nullam immunitatem se tueri possunt quin ad processiones vocari non debeant.*

12 *Canonicos & alios Presbyteros beneficia, vel officia ecclesiastica obtinentes, potest Episcopus cogere, vt accedant ad processiones publicas, aut indictas pro bono publico, vel honore.*

13 *Sacerdotes nullum officium, aut beneficium ecclesiasticum obtinentes in ciuitate, vel diœcesi, non sunt ab Episcopo compellendi ad villas processiones accedere.*

12 *Regulares quantumuis exempti tenentur accedere ad omnes, & quascunque processiones publicas, & consuetas, aut indictas pro bono publico, vel honore.*

15 *Regulares, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt, non possunt compelli accedere ad processiones.*

16 *Conuentus, in quibus Fratres sub arctiori clausura degunt, itaut nec in choro cantent, nec ad mortuos accedant, non sunt compellendi accedere ad processiones.*

17 *Canonici Regulares Sanctæ Crucis Conimbricensis veniunt appellatione eorum, qui in strictiori clausura viuunt.*

18 *Monasterium Sanctæ Crucis Conimbricensis ab Alphonso Henriquez I. Portugaliæ Rege extructum, & ab Emmanuele restauratum fuit.*

19 *Conimbricensis Ciuitas situs præstantia, antiquitatis commendatione, & Regiæ quondam Sedis prærogatiua celebris.*

20 *Conimbricensis Academiæ laudes qui cumulent, citantur.*

21 *Regulares absentes à ciuitate per dimidium milliare, nõ sunt compellendi ab Episcopo accedere ad processiones.*

22 *Regulares, vel alij habentes ex priuilegio, vt non teneantur ad processiones ire, non sunt compellẽdi, quamuis semel, vel sæpius iuerint.*

23 *Religiosi Societatis Iesu habent ex priuilegio, vt non teneantur ad processiones accedere.*

24 *Confraternitates laicorũ an possint per Episcopũ compelli accedere ad processiones publicas? ostenditur.*

25 *Regulares non accedentes ad processiones in casibus, quibus tenentur an pœnis, & censuris valeant per Episcopum puniri? ostenditur.*

26 *Controuersias omnes de præcedentia inter ecclesiasticas personas tam seculares, quam Regulares contingentes, Episcopus amota omni appellatione quoad effectum suspensiuum summarie componit.*

27 *Præcedentiæ sunt iudicandæ secundum loci consuetudinem.*

28 *Fundatio antiquior in præcedentijs componendis maxime attendenda est.*

29 *Canonici Regulares præcedunt Monachos etiam nigros.*

30 *Fratres Prædicatores præcedunt reliquos Mendicantes.*

31 *Compromitti an possit in materia præeminentiarum? ostenditur.*

32 *Controuersiæ de præcedentia quomodo componendæ declarauit Gregorius XIII.*

33 *Constitutio Gregorij XIII. de præcedentijs habet locum in prioritate vnius diei, vel horæ.*

34 *Prioritas, seu præuentio causatur non solum per vnum diem anterioritatis, sed etiam ratione vnius horæ.*

35 *Præcedentiæ sunt terminandæ secundum quod in Alma vrbe omnium magistra seruatur.*

36 *Religio debet præcedere, quæ est prior in institutione, & approbatione.*

37 *Monachi trium fontium, & Sanctæ Crucis in Hierusalem, debent præcedere Monachos sancti Eusebij, ex quo eorum ordo, qui est Cisterciensium, fuit prius institutus, & approbatus.*

38 *Parochus in sua Ecclesia est præferendus Decano, & Capitulo Collegiatæ ad eam Ecclesiam personaliter ex antiqua consuetudine accedentibus.*

39 *Confraternitates quomodo componendæ dum inter eas contenditur de præcedentia, remissiue.*

40 *Iudicium possessorium pro honore competit.*

41 *Antiquiori & nobiliori competit locus honorabilior, quod si ab eo deturbetur, fit ei iniuria, quam de facto potest propellere.*

42 *Controuersias circa locum incedendi in processionibus an aliquando componat secularis iudex, ostenditur.*

EPISCOPVS PVBLICAS processiones quando indicere valeat, & quas personas ad illas compellere possit.

ALLEGATIO LXXVIII.

1 PRocessiones à procedendo, & eundo dicuntur, namque conuocato, & procedente Clero cum vexillis, Crucibus, & cereis, ac sequente populo fiunt, ita *Petrus Gregor. lib. 1. partitionum iuris Canonici tit. 20. cap. 4.*

2 Publicę autem processiones sunt, quæ fiunt in Litanijs maioribus, vt in festo S. Marci; & in minoribus, vt in triduo antecedente Ascensionem Domini; cuius orationes appellantur ab Ecclesia Rogationes: vel quæ fiunt pro bono publico ratione occurrentis necessitatis, vt imminęte peste, alioque flagello, vel in aduentu noui Episcopi, vel in festo Sanctissimi Corporis Christi, & quæ Episcopo videbuntur: ita *praxis Episcopalis p. 1. verbo processiones §. 1. Prosper de Augustino in additionib. ad Quarantam in summa Bullary, verbo præcedentia, Vgolin. de potestate Episcopi part. 1. capit. 20. §. 2. numer. sext. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici decis. 362. in prim. edition. & resolut. 308. numer. sept. in secund. editione, Campanil. in diuersorio iuris Canonici rubr. 12. cap 13. num. 118.*

3 Huiusmodi autem publicas processiones indicere nemo valet, nisi Ordinarius sit, vt resoluunt *Campanil. d. loco, Bellet. disquisit. clerical. part. 1. tit. de fauore clericorum reali, §. 2. numer. quint. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici §. 4. capit. secund. numer. 142. Aloys. Ricci. d. numer. septim.*

4 Vbi etiam, quod Episcopo competit decernere Ecclesias, quæ adiri debeant, num processiones publicæ dirigendæ sint, quo voluerit Episcopus cum consilio Capituli, dicunt decisum *Francisc. Leo d. part. 4. capit. 2. numer. 145. Armendar. in addit. ad recopil. Legum Nauarræ libr. 1. tit. 14. capit. 28. §. 31. de processionib. numer. 1. &* 2. ita vt Episcopus solus sine consensu Capituli edicere, & dirigere eas non possit, idem *Armend. d. loco num. 4.*

5 Et absente Episcopo idem posse Vicarium generalem refert *Armendariz d. loco n 3.*

6 Et in huiusmodi processionibus, maxime si sunt generales omnes clerici debent ad Cathedralem conuenire, *capit. quoniam, dist. 38. Seraphin. decis. 15.* Priuatæ vero processiones sunt, quæ à Capitularibus, & clericis, & Cathedralibus tantum fiunt ob aliquas causas *Armend. d. num. 3.*

7 Regulares tamen absque Episcopi licentia eas facere non posse vsus probat, præterquam intus Ecclesiam, eiusque & monasterij ambitum, quod fuisse etiam non semel resolutum testatur *praxis Episcopalis d. loco numer. 4.* & sic obseruatum vidisse refert *Campanil. d. cap. 13. numer. 118. in fine* exposita sententia *Iacobi de Gras. consil. 20. de regularibus* opinantis illis licere per triginta passus extra ambitum per *text. in capit. sicut antiquitus 17. quæst. 1.*

8 Clerici omnes exempti, tam seculares, quam Regulares etiam monachi ad accedendum ad publicas processiones compelli possunt, vt decidit *Concil. Trid. sess. 2. de Regularibus, capit. 13.* quod citant *praxi Episcop. par. 1. verbo processiones, §. 2. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 3. quæst 36. artic. 1. Stephan. Gratian. decis. March. 232. Tusc. de visitat. libr. 2. cap. 15. numer. 53. Mari. Antonin. vari. libro 1. resolut. 103. num. 16.*

9 Et procedere in clericis omnibus diœcesanis quantumuis exemptis si beneficia, etiam simplicia in diœcesi obtineant, refert decisum *Aloys. Ricc. in Collectaneis decisionum p. 4. Collectan. 882. in princip.*

10 Vel si non habeant, sufficit quod obtineant officium in Ecclesijs, *Balb. decis. 339. p. 2.* non comprehendere tamen eos; qui sunt nullus diœcesis, vel extra ciuitatem in locis, in quibus habent plebem, resoluit *Franciscus Leo in thesauro fori Ecclesiastici par. 1. c. 8. n. 18.*

11 Nullæ immunitates religioni Hierosolymitanæ concessæ obstant, quominus eius Sacerdotes inseruientes Ecclesijs vocari debeant ad processiones, ac nisi accedant, etiam compelli, vt refert decisum *Armend. d. loco n. 5.* vbi *n. 13.*

12 Idem dicit posse Episcopum cogere Canonicos & alios presbyteros beneficia, vel officia ecclesiastica obtinentes, vt accedant ad omnes & quascunq; processiones publicas, aut indictas pro bono publico, vel honore, *& num. 12.*

13 Attestatur in *Sacra Congr.* decisum Sacerdotes nullũ officium, aut beneficium ecclesiasticum obtinentes in ciuitate, vel diœcesi non esse ab Episcopo compellendos ad vllas processiones accedere.

14 Regulares, quantumuis exempti tenentur accedere ad omnes, & quascunque processiones

publicas, & consuetas, aut indictas pro bono publico, vel honore: ita disponit *Concil. d. loco*, & refert decisum *Armendar. vbi proxime numer.* 15. declarant *Fr. Emman. d. tomo 3. quæst. 36. art. 1. Cochier. de iurisdict. Ordinarij in exemptos p. 2. quæstion. 45. numer. 109. Chopin. de Sacra polit. libro secundo tit. 6. numer. 18. Francisc. Leo d. par. 4. cap. 2. numer. 143.*

15 Primo limita in Regularibus, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt, vt disponit *Concil. d. capit. 13. in fine*, & resoluunt *Franciscus Leo d. cap. 2. n. 144. Stephan. Gratian. d. decis. 232. Aloys. Ricci. d. resolut. 308. n. 2.*

16 Et conuentus, in quibus fratres sub arctiori clausura degunt, itaut nec in choro cantent, nec ad mortuos accedant, sed tantum studijs, & lectionibus vacent, non sunt compellendi accedere ad processiones, vt refert decisum *Armend. d. loco num. 8.*

17 Appellatione eorum, qui in strictiori clausura viuunt, venire Canonicos Regulares Sanctæ Crucis Conimbricensis refert decisum *Armend. d. loco num. 6.*

18 Monasterium hoc, quod ab Alphonso Henriquez I. Portugaliæ Rege extructum, ab Emmanuele restauratum, & perfectissima Religione cura, & opera Ioannis III. reformatum, vbique gentium est celebratissimum, ob corpora illa primorum Portugaliæ Regum Alphonsi, & Sancij filij, & Theotonij sancti reliquias, & quinque Marrochiensium Martyrum, & insignia virtutum omnium exempla, quod ibi perennat ex memoria Beati Antonij Lusitani, quem suæ familiæ aliquando habuisse alumnum, in eaque prima tot tantarumque virtutum, quæ vniuersum iam orbem Christianum compleuerunt iacta fuisse semina in supremam ducere possunt suæ felicitatis partem, de cuius monasterij laudibus multa tradunt *Marizius in dialogis variæ historiæ fol. 46. & 361. Odoard. Nonius Leon in chronica Regum Portugaliæ in vita Alphonsi I. fol. 55. verso, Fr. Ludouicus ab Angelis in vita Beati Augustini lib. 4. cap. 21. p. 112. Fr. Emman. q. Regul. tom. 1. q. 3. artic. 1.*

19 Monasterium hoc situm est in Conimbricensi ciuitate, quæ situs præstantia, antiquitatis commendatione, & Regia quondam Sedis prærogatiua, tantum alias inter caput extulit Vrbes, quantum lenta solent inter viburna cupressi, cuius agrorum vbertatem aeris temperiem, auriferi Mundæ amœnitatem graphice describit *Marizius in dialogis variæ historiæ dialogo 1. cap. 1. cum sequentibus*, de qua ita cecinit poëta noster Lusitanus.

O domus, ô Regum Sedes, ô dulce Camænis
Hospitium, magnis ô loca digna Deis.
Vt libet has vidisse tuas Conimbrica moles
Mœniaque Egnati versibus aucta mei.
Agnosco nunc Pieridum Palatia, quondam
Lusitanorum tecta superba Ducum.
Agnosco celsas, ingens opus, Herculis arces,
Et videor Lymphas cernere Munda tuas.
Non me curuati pontis bona semita, non me
Egregium tota quicquid in vrbe, latet.
Omnia miratus Musis, & Apolline dixi,
Non erat in toto dignior orbe locus.

20 Non possum igitur me à recordatione huius ciuitatis pueritiæ meæ altricis discedere, in cuius celebri Academia per duodecim annorum spatium iuri Pontificio, Cæsareoque integra semper valetudine operam dedi, cui iure optimo studiorum, laborumque meorum fructus, operamque meam, & industriam pro collatio in me prioris educationis munere, me debere profiteor, de cuius encomiis late *Vasæus de Hispaniæ antiquitatibus, capit. 20. Hier. Roman. de Repub. Christiana part. 1. libr. 5. cap. 20. Fr. Amator Arraiz dial. 3. capit. 8. Mariz. d. capit. 1. cum sequentibus, & dial. 5. fol. 3 3. cum sequentibus.* De qua idem poeta Lusitanus.

Regum olim hæc fuerat, Musarum Regia nunc est,
Esse vsquam melius non potuere Deæ.

21 Secundo limita si Regulares abessent à Ciuitate per dimidium milliare, quia tunc non tenentur, nec compellendi sunt ab Episcopo accedere ad processiones, prout decisum referunt *Aloys. Ricc. d. resolut. 308. numer. 3. Armendar. dicto loco nu. 14 9. & 11. praxis noua Episcop. par. 2. c. 3. n. 47. in fine.*

22 Tertio limita si haberent ex priuilegio, vt non tenerentur ad processiones ire, quamuis semel, vel sæpius iuerint: ita resoluit *Aloys. Ricci. d. resolut. 308. nu. 4.*

23 Prout habent Religiosi Societatis IESV à *Gregorio XIII. constitut. 36. incip. Quæcunque, die 16. Iulij 1576. in Bullario nouo.*

24 Quarto limita in Confraternitatibus laicorum: nam per Episcopum non potuerunt compelli accedere ad processiones publicas: sed solum inuitari, prout declaratum fuisse referunt *Franciscus Leo in d. thesaur. part. 1. capit. 8. numer. decim. octau. Aloys. Ricci. d. resolut. 308. numer. quint. & Campan. d. capit. decim. ter. num. 122. Vgolin. de potestate Episcop. capit. 11. numer. 6. praxis noua Episcop. part. 2. cap. 3. numer. trigesim. secund.* Sed huiusmodi laicorum Confraternitates compelli posse dixit *Papiæ* decisum *Mari. Anton. vari. libr. 1. resolut. 93.* & facit quod huiusmodi confraternitates, & si quoad temporalia non subsint Episcopis, tamen quoad spiritualia subsunt, prout resoluunt *Nauarr. consil. 3. sub titulo de foro competen. Tiraquel. piæ causæ in præf. vers. item relictum fraternitatibus. Sayr. decis. quint. de officio Ordinary, Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici part. prim. capit. octau. numer. decim. octau. & part. secund. capit. vigesim. nono numer. vigesim. secund. Mari. Antonin. d. lib. 1. resolut. 66.* Sed prima opinio verior est, & vltra supra citatos secundum illam rescripsisse *Sacram Congregationem* referunt *Marc. Antonius Genuens. in praxi Archiep. capit. 63. numer. 7. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 132. numer. sext. Carol. de Grassis de effectibus cleric. effectu 1. numer. 613.*

25 Et quia præfata *Concilij* dispositione cauetur licere Episcopo non modo vocare: sed cogere non curantes accedere, dubium est, qua pœna venirent plectendi Regulares non accedentes ad prædictas processiones, & an sub censuris compelli possint per Episcopum? Imprimis aliqui tenent censuris ab Episcopo distringi non posse, vt resoluunt multi quos refert, & sequitur *Sanch. de matrimon. lib. 6. disput. 33. num. 18. Henriq. in summ. lib. 7. capit. 25. §. 7. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 74. n. 4.* & dicit decisum *Quaranta dicto verbo præcedentia, in fine.* Sed ab ipso Episcopo

puniri posse per censuras, & pœnas arbitrarias, aliaque iuris remedia in *Sacra Congregat.* resolutum refert *Armendar. d. loco numero septimo*, & Papiæ decisum fuisse testatur *Maceraten. decis. 35. dub. 2.* & in *Curia Neapolit.* obseruatum fuisse dicit *Marcus Antonius Genuens. in praxi Archiepiscopali capit. 45. numero nono*, & ex alijs resoluit *Aloys. Ricci. dict. resolut. 308. numero sexto*, & saltem pœnis pecuniarijs, vel carcere asserit *Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 232. numero 15.*

26 Controuersias quoque omnes de præcedentia inter ecclesiasticas personas tam seculares, quàm Regulares, in processionibus publicis, aut ijs, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus contingentes, Episcopus amota omni appellatione componit ex *Tridentin. dict. capit. 13.* debere intelligi amotam appellationem, quoad effectum suspensiuum dumtaxat, & compositionem hanc debere fieri breui manu, summariæ, ac de plano, sine strepitu, & figura iudicij, nec comprehendi, quæ sunt nullius diœcesis referunt decisum *Armendar. dict. loco numero decimo. Fusc. de visitat. libro secundo capit. 15. numero 65. Campan. d. capit. 13. numero 120. Francisc. Leo d. capit. 8. numero decimo octauo*, & resoluit *Frat. Emmanuel quæst. Regularium tom. 3. quæst. 37. artic. 3.*

27 In præcedentijs, & processionibus debet attendi consuetudo loci, vt asserunt *Chopin. monast. libro secundo titul. vlt. numero 23. Seraph. decis. 335. & decis. 663. & decis. 964. numero primo*, vbi addit etiamsi talis consuetudo repugnaret iuris dispositioni, quod magis dignus veniret præferendus minus digniori *Aloys. Ricci. in collect. decisionum par. 4. collect. 1069.*

28 Perpendere tamen Episcopus debet, cum vult componere, antiquiorem fundationem, & illam, quæ est prior in institutione, & approbatione, vt veluti iure potiores præferantur *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 102. num. 1.*

29 Dum tamen Canonici Regulares præcedant monachos, etiam nigros, vt post longam discussionem, multosque processus superinde compilatos definiuit *Pius IV. die 23. Septembris 1563.* prout referunt *Philipp. Portius cons. 164. incip. cum in supremo libro quarto. Rendina in promptuario recept. sent. titulo 101. numero tertio, & Paulus Fuscus de visitat. lib. secundo capit. 15. numero 66. Nauarr. tom. 4. de Regular. à numero quarto*, quamuis *Cassan. in catal. gloriæ mundi, par. 4. considerat. 54. & 43.* defendat Monachos nigros debere antecedere Regulares canonicos.

30 Item Fratres Prædicatores præcedunt reliquos Mendicantes, vt constitutum est in *Bulla Pij V.* & declarauit *Gregor. XIII.* prout referunt *Fusc. vbi proxime, praxis Episcopalis part. 1. verbo processiones, paragraph. 4. pagina 286. Frat. Emmanuel tom. 3. quæst. 37. artic. 1.*

31 Aduertendum denique est materiam præeminentiarum regulariter esse magni præiudicij, & propterea non licere de ea sine Superioris auctoritate compromittere, secus est, si compromittatur super modo incedendi, & conueniendi in processionibus, ita decisum fuit in *Rot. in vna Calagurritana Præminentiarum 30. Ianuary 1568.* coram *Illustrissimo Seraphino*, quæ decisio est inter impressas *decis. 36.*

32 Quis autem modus in controuersijs de præcedentia componendis seruandus sit, declarauit *Gregor. XIII.* constit. sua relata apud *Quarantam in summ. Bullary, verbo præcedentia, pagina 396. alias 504. in noua edit. & Confectium fol. 250. & praxim nouam Episcopalem, d. capit. 3. numero 48.* tenoris sequentis. *Exposcit. pastoralis officij munus:* & infra. De nobis attributæ potestatis plenitudine volumus, & Apostolica auctoritate decernimus, quod quicunque ex dictis fratribus Mendicantibus inter se de præcedentia huiusmodi contendentibus, aut Confratribus Confraternitatum prædictarum, inter quos lites, & causæ præmissorum occasione ortæ iam sint, seu oriri contigerit in futurum, qui in quasi possessione præcedentiæ, ac iuris præcedendi sunt ij (quibuscunque reclamationibus, protestationibus, appellationibus, & alijs subterfugijs prorsus remotis, & cessantibus, & postpositis) in processionibus tam publicis, quàm priuatis præcedere debeant. Quando vero non probetur, aut non constet de quasi possessione præcedentiæ huiusmodi inter fratres quidem Mendicantes ij, qui antiquiores in loco controuersiæ, inter confratres vero inter se litigantes ij, qui prius sacris vsi sunt in processionibus, tam publicis, quam priuatis præcedere debeant: itaut si contigerit noua monasteria, aut domos alicuius Ordinis Mendicantium in loco, in quo alterius Ordinis ex dictis Mendicantibus Monasteria, aut domus prius erecta, & instituta sint, ille ordo, qui prius monasterium, seu domum in loco habuerit, præcedat. Præterea, quia inter prædictos Ordines plerunque alia in processionibus, & alia in Concilijs generalibus, & alijs actibus publicis, siue priuatis, ratio circa modum præcedendi seruatur, nolumus per præsentes prærogatiuas dictorum Ordinum quo ad præcedentias huiusmodi, quæ proprijs Ordinibus, præterquam in processionibus prædictis debentur, aut fratribus Capuccinis nuncupatis, qui in processionibus publicis sub Conuentualium Sancti Francisci, aut Minorum de Obseruantia Fratrum nuncupatorum Cruce, vt solent, incedere possint, aliquod præiudicium generari, sicque per quoscunque Iudices, &c. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon Ecclesiarum, Monasteriorum, Ordinum, Congregationum, domorum, aut Confraternitatum quarumcunque, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegijsque quoque, indultis, & litteris Apostolicis, &c. *Datum Romæ apud S. Marcum die 15. Iulij 1583.*

33 Circa quam constitutionem aduertendum duxi illam dum definit inter Fratres Mendicantes eos præcedere, qui priores sunt in loco, habere locum in prioritate vnius diei, vel horæ, quia prioritas, seu præuentio causatur, non solum per vnum diem anterioritatis, *gloss. verbo iam, in capit. si eo tempore, 45. de elect. in 6.* sed etiam ratione vnius horæ, *gloss. verbo die obligauit, in l. si ex pluribus, 89. §. fin. ff. de solut. & verbo si non appareat, in capit. duobus, 14. de rescriptis in 6. Cassad. decis. 20. numero primo, de præbend. Putean. decis. 172. numero tertio libro tertio. Menoch. remed. 4. adipisc. numero 791. Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 103.* vbi etiam, quod non solum vnius horæ prioritas, sed etiam vnius puncti, vel momenti facit præuentionem.

34 Et quoniam post dictam Constitut. quamplures ortæ fuerunt lites circa præcedentiam, Ideo

die 26. Augusti 1593. Sacra Congregat. Illustrissimorum & Reuerendissimorum D D. Cardinalium negotijs & consultationibus Episcoporum & Regularium præfecta ad tollendas omnes lites & controuersias, quæ inter Regulares plerunque solent oriri super eorum præcedentijs in processionibus cæterisque actibus, tum priuatis, illud in futurum obseruandum censuit, quod in hac Alma vrbe omnium magistra seruatur, *& die 30. Augusti eiusdem anni 1593. Illustrissimus & Reuerendissimus Dominus Cardinalis Alexandrinus* retulit suprascriptam *Congregat.* sententiam Sanctissimo placuisse, & iuxta eam in casibus occurrentibus semper rescribi, & si opportunum fore videbitur Generalem constitutionem desuper fieri mandasse aliam *Gregor. XIII.* quæ incip. *Exposcit*, alijsque contrarijs minime obstantibus. Quarum declarationum meminerunt *Praxis noua Episcopalis d. numero quadragesimo octauo, in fine. Campanil. d. capit. 13. numero 121. versic. Et quoniam, Quaranta d. verbo præcedentia.*

36 In materia præcedentiæ inter Religiones attenditur, quod illa quæ est prior in institutione, & approbatione debeat præcedere *gloss. verbo prædicator in capit. quorundam de elect. libro sexto. Cassan. in catalogo gloriæ mundi par. 4. consid. 52. versic. ergo modo. Tob. Non. consil. 71. numero trigesimo quinto*, tenuit *Rota in vna Oriolen. præcedentiæ 10. Martij 1600. coram D. Litta, & in vna Romana præcedentiæ, 24. Maij 1600. coram Illustrissimo Lancellotto*, vbi etiam fuit dictum monachos trium fontium, & Sanctæ Crucis in Hierusalem debere præcedere monachos S. Eusebij, ex quo eorum ordo, qui est Cisterciensium fuit prius constitutus, & approbatus: etenim illum instituit Sanctus Robertus Monachus Sancti Benedicti anno Domini 1098. *Cassian. dict. par. 4. consider. 58.* & paulo post *Vrban. II.* approbauit, vt post alios refert *Platina in vita eiusdem Vrbani II. in fine.* At vero iste Ordo, qui est Cælestinorum fuit per ducentos annos postea à S. Petro Moroneo, qui fuit Papa Cælestinus V. institutus, sub eadem Regula Sancti Benedicti. *Cassan. dict. par. 4. considerat. 60. Hieron. Roman. de Republ. Christiana libro sexto capit. 8. Illescas in historia Pontif. libro §. capit. 18. in fin.* Qui Ordo quamuis, ab eodem Cælestino tam in suis Bullis, quam in alijs, dicatur Ordo sancti Benedicti, & ita appelletur, & monachi seruent regulam S Benedicti, hoc tamen non est, quia fratres sunt eiusdem Ordinis, nam re vera Ordo est distinctus, & separatus, cum sub Ordine S. Benedicti quibusdam constitutionibus, seu statutis appositi sint plures Ordines distincti, vt refert *Cassan. d. consid. 18.* inter quos est Ordo Cisterciensium, & Ordo Cælestinorum, *Pelag. de planctu Ecclesiæ libro secundo capit. 21. Trithemius de viris illustribus Ordinis S. Benedicti lib. 1. capit. 3.*

38 Generaliter tamen quisque Rector in sua Ecclesia quoscunque alios, qui ordine hierarchico non sunt eius superiores, antecedit in solemnibus Missis dicendis, alijsque omnibus præeminentijs, & ideo *Rota* censuit Parochum in vna Ecclesia præferendum Decano, & Capitulo Collegiatæ ad eam Ecclesiam personaliter ex antiqua consuetudine accedentibus, quodque maior minori in eius domo cedere teneatur, *Gonzalez ad reg. 8. Cancellar. gloss. 6. num. 101. & seq.*

39 Cum Confraternitatibus autem quid seruandum sit, dum inter eas contenditur de præcedentia, vide *Gutier. libro primo. Canonic. capit. 35. Ceual. commun. contra commun. tom. 4. quæst. 897. numero 236. Auendan. de exequendis mand. par. 1. capit. 1. numero 25. pagina 14.*

40 Pro honore enim competit iudicium possessorium, vt ex *Bald. & Boer.* resoluit *Ioan. Garcia de nobilitate, gloss. 35. numero quinquagesimo nono post principium.*

41 Vbi etiam, quod antiquiori & nobiliori competit locus honorabilior, quod si ab eo deturbetur, fit illi iniuria, quam de facto potest propellere, de quo etiam idem *Garcia de expensis, capit. 8. ad finem, Lara in l. si quis à liberis, in princip. numero vigesimo quinto, ff. de liberis agnoscen.* Hinc occurrit, quod nimis propere resoluit *Carol. de Grassis, de effectibus clericalibus effectu 1. num. 613.*

42 Quod scilicet in controuersijs circa locum incedendi in processionibus, vt si debent incedere in quarto, vel quinto loco, sit iudex secularis, competens, qui summarie, & de plano, cognita differentia causam terminare debeat. Quando autem differentia est an aliquis sit male cancellatus à Societatibus, vel Confraternitatibus, vel sit recipiendus, vel non, vel an sit canonice quis electus ad gubernium, & administrationem, tales & similes controuersiæ dirimuntur per Episcopum, aut eius Vicarium. Sed quamuis hæc *Caroli de Grassis* sententia circa primum membrum videri possit tolerabilis, quando agitur iudicio possessorio, tamen extra illud eam non admitterem, sed potius resoluerem ad iudicem ecclesiasticum pertinere controuersias dirimere, quæ essent inter ipsas laicorum Confraternitates circa modum procedendi, vel circa habitum, vel quid simile, cum talia sint actiones spirituales, *Nauarr. consil. 3. numero sexto de foro comp.* in no. & laici in dictis actionibus spiritualibus, & concernentibus cultum diuinum sunt supposíti iudicio Episcopi, *Stephan. Gratian. Marchia decis. 232. numero quarto.*

SVMMARIVM.

1 *Inimicitias in Episcopatu ortas debent Episcopi componere.*

2 *Beneficia certo modo impetranti debet Episcopus semper consulere, & defectum obtinentem monere, vt impetret dispensationem.*

3 *Bullarum Apostol. executionem iniuste impedientes vltra excommunicationem Papalem, quam incurrunt, tenentur ad fructus deperditos, & expensas factas.*

4 *Recurrentes ad iudices laicos pro obtinendis inhibitorijs, & alijs impedimentis, sunt ipso iure excommunicati.*

5 *Recursus ad curiam secularem probatur ex iuribus minus firmiter extractis, propter difficultatem illa extrahendi seruatis seruandis.*

6 *Concordes reducere sub pœna excommunicationis potest Episcopus discordes etiam laicos.*

7 *Pacis violatores tenetur sub peccato mortali Episcopus excommunicare.*

8 *Lites ne protelentur debet quilibet iudex laborare.*

9 *Litigantes potest Episcopus ad concordiam, & ad compromittendum compellere, quando lis diu duraut,*

& causa est intricata, vel quando imminet timor armorum.

10 Controuersias ancipites componere pium, & sacerdotale munus est.

11 Lites qui minuit, minuit peccata.

12 Litium occasio amputanda est.

13 Litium introductio criminum occasionem, & alia detrimenta præbet.

14 Lites sunt causæ multorum malorum.

15 Aduocati hac tempestate plures sunt ad bonas causas male perdendas.

16 Aduocati qui recte, & iuste vtuntur legibus multum merentur apud Deum.

17 Christus Saluator noster aduocationis officium pro Maria Magdalena, & in mulieris de adulterio accusatione, ac suorum discipulorum criminationibus falso impositis sustinuit.

18 Beatissima Virgo aduocata peccatorum dicitur.

19 Ambrosius vndecim annis in Curijs, & foro causas egit.

20 Germanus, & Lepandus Aduocati & D. Leonardi fratres in numerum sanctorum relati sunt.

21 Aduocationis officium vtile, ac necessarium Reipubl. est.

22 Aduocati militibus, & equitibus comparantur.

23 Medici præstantiores sunt aduocatis.

24 Aduocatus debet semper esse verax in sermone, iustus in iudicio, plenus in concilio.

25 Secreta clientis aduocatus reuelans tenetur pœnæ falsi.

26 Consulere vni ex partibus, & pro altera patrocinari non potest aduocatus.

27 Aduocatus actoris in prima instantia, non potest esse Rei in secunda, & vice versa.

28 Aduocatus non potest cum cliente pactum de quota litis facere.

29 Aduocatus domum exiens debet habere sumptus à suo clientulo, antequam è domo pedem moueat.

30 Aduocatus pro modico aduocans contemptibilis habetur.

31 Aduocatus secundum suæ scientiæ probitatem, potest mercedem quærere, etiam absque librorum reuolutione.

32 Salarium immodicum non potest aduocatus extorquere, quia teneretur ad restitutionem.

33 Salarium petens à pauperibus peccat.

34 Patrocinium suscipere etiam pro miserabilibus personis inuitus cogitur aduocatus.

35 Procurator non tenetur inuitus suscipere mandatum.

36 Salarium certum à duobus personis quolibet anno pro patrocinio in eorum causis præstando accipiens aduocatus, si litigent inter se, cui earum teneatur adiuuare, ostenditur.

37 Salarium in propria causa non meretur aduocatus, nisi petat tanquam damni, & interesse.

38 Salarium aduocati potest quis petere, quamuis eum habeat gratis.

39 Salarium aduocato an in initio, medio, vel fine litis sit soluendum? ostenditur.

40 Aduocato patrocinium debetur, etiam causa finita per concordiam.

EPISCOPVS EXTINGVERE inimicitias, & ad concordiam compellere quando debeat?

ALLEGATIO LXXIX.

1 CIrca inimicitias, quæ nascuntur in Episcopatibus, debent Episcopi summopere vigilare quomodo illas componere possint, qui qui si negligentes fuerint in reuocando discordes ad concordiam, peccabunt mortaliter, quamuis in alijs sit veniale, *gloss. verbo neglexerit, in cap. vnum orarium, versic. quoties 14. dist.* vbi citat *capit. præcipimus 50. dist. Marc. Anton. Genuens. in man. Pastorum capit. 43. numero primo. Bellet. disquisit. clerical. tit. de disciplina clericali*, §. 15. *numero 96.* & referunt *Felin. in cap. 1. num. 5. de treuga, & pace.*

2 Cauere igitur debet Episcopus ne alicui consulat, vt impetret beneficia ab alio detenta certo modo, sed potius moneat, & notificet obtinenti defectum ad finem impetrandi dispensationem: etenim experimento compertum est ex dictis impetrationibus oriri inter clericos, & eorum consanguineos odia, inimicitias capitales, & homicidia, quorum non debet esse causa Episcopus, & quando sine eius consilio, aut fauore fiunt tales impetrationes, laboret, vt eos concordet, vel conferendo impetrantibus alia beneficia, vel omni meliori modo, & semper aduertat, vt non sit causa discordiæ. Ideo enim dicit in Missa, Pax vobis, vt ostendat se esse vicarium Christi, qui venit mittere pacem in terra, & hæc fuit prima vox eius ad discipulos ad Resurrectionem, *gloss. in cap. hoc quoq; de consecrat. dist. 1.* ita & eisdemmet verbis firmat *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 43. numero 11.*

3 Sed aliquando, quod summe dolendum est, non sine maximo Animarum dispendio longè aliter fit: Contingit enim, vt canonice prouisi possessione suorum beneficiorum sibi iniuste denegata, alij liti cedant, alij in impedimentis sibi obiectis dirimendis plures annos in partibus consumant, vsque dum è carceribus laxata causa post innumeros sumptus, & expensas factas sibi possessionem esse dandum in sacra Rota obtineant. Meminerint igitur taliter impedientes integram se teneri facere restitutionem omnium fructuum, & expensarum: aduertantque sibi esse impositam excommunicationem à Summis Pont. *Clem. VII. Leone X. & Paulo V.* in suis Constitut. contra impedientes Bullarum Apostolicar. executionem, & in *Bulla Cœnæ Domini casu 14.* à qua nulla poterunt se tueri excusatione, si enim in hac vita damnatis subterfugijs securo animo extiterint, in alia tamen Deum vltorem habebunt.

4 Hinc aduertendum duxi, quod sicut Bullarum Apost. exequutionem impedientes supradictam incurrunt excommunicationem, ita etiam ad iudices laicos pro obtinendis inhibitorijs, & alijs impedimentis recurrentes, qui sunt ipso iure excommunicati, *cap. nouerit, cap. quare, de sent. excom. & in Bulla in Cœna Domini*, §. 13 supra *Alleg. 50. num. 70.* & ideo in *vna Vlixbon. beneficij 16. Ianu. 1598. coram D. Litta*, fuit declaratum clericum, qui habuerat recursum ad curiam secularem, incidisse in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, quamuis recurreret ad finem impediendi executionem ali-

cuius mandati nulliter relaxati, vt decidit *Rota in vna Brixien. die 26. Ianuarij* 1589. coram *Orano*, vbi etiam fuit dictum recursum ad Curiam secularem præsumi obtentum ab eo, de cuius interesse agitur ad *Bart. l. fin. ff. de quæst.* Item in altera *Leodien. Canonicatus die* 11. *Martij* 1596. coram *Illustrissimo Blanchetto* fuit dictum ad probandum recursum ad curiam secularem Rotam pluries fidem adhibuisse iuribus minus firmiter extractis, propter difficultatem illa extrahendi seruatis seruandis, ibi etiam fuit decisum excommunicatum ob recursum non esse absoluendum, nisi prius constet de paritione.

5 Vnde *in vna Oscen. Canonicatus* 1. *Decembris* 1595. coram *D. Pena*, fuit tentum bene fuisse declaratum excommunicatum quendam Paulum ob recursum ad tribunal seculare, qui obtinuerat inhibitionem iudici ecclesiastico, ne appellatione pendente aliud innouaret: ac fuit dictum non esse attendendum copiosam turbam Doctorum, quibus ille Paulus defendebatur, asserentium licitos esse in quibuscunque casibus recursus ad iudices seculares: quoniam Sacrorum Canonum auctoritas illis omnibus præponderat, dum habent talem consuetudinem tanquam improbatam, ac sacris Canonibus inimicam, quæ clericos iurisdictioni laicorum supponit, non fuisse attendendam *capit. qualiter & quando*, vbi communiter doct. *& Abb. numero septimo de iudic. Rot. decis.* 10. *de consuet. in antiq. Mart. Socin. in capit. si quis clericus, num.* 28. *& in cap. sane, num.* 10. *de foro comp.*

6 Potest item Episcopus per censuras compellere etiam laicos, qui diu fuerunt discordes, & adhuc inter eos discordia durat, vt ad pacem, & concordiam deueniant, postquam primitus admonuerit, *capit. placuit*, & ibi *gloss.* 1. *cap. studendum* 90. *dist. Felin. in rub. de treuga & pace, num.* 5. *Barbat. consil.* 1. *num.* 2. *versic. & adduco vol.* 3. *Bellet. d. titul. de disciplina clericali*, §. 15. *numero* 95. *& tit. de fauore clericorum reali* §. 5. *num.* 75. Vel ad inducias inter eos faciendas, *Abb. in d. rub. de treuga & pace numero primo*, & ad treugam ex causa *Felin. in d. rub. num.* 9. *Abb. in cap.* 1. *illo tit.* quos refert *Marc. Anton. Genuens. d. cap.* 43. *num.* 14.

7 Itemque sub peccato mortali tenetur violatores pacis excommunicare *cap.* 1. *de treuga, & pace, capit.* 1. §. *Episcopos, de pace tenenda, in vsib. Feud.* Et iudicare potest frangentem iuramentum pacis, *capit. nouit.* vbi *Abb. num.* 49. *de iudic. Felin. in capit. cum sit, num.* 19. vbi etiam *Abb. num.* 28. *de foro comp.* citati à *Belletto d.* §. 5. *numero* 75. Episcopis enim incumbit ad pacem firmiter tenendam sibi mutuum consilium & auxilium præbere *Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. libro vigesimo, numero quinquagesimo quarto in fine.*

8 Ita & quilibet iudex laborare debet ne lites protelentur, & summopere curare eas componere, pacemque omni cura inter omnes quærere, *l. quidem ff. si certum pet. l. congruit*, vbi *Bart. & alij, & l. illicitas*, §. *ne potentiores, ff. de offic. Præsidis, capit. finem litibus, de dolo & cont. gloss.* 1 *in cap. discordantes*, 90. *dist. Grauat. ad Vestrium in praxi ciuili, lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 11. *Brunor. à sole in locis communib. verbo iudex, numero* 24. *Bellet. d.* §. 15. *numero* 97. *Anton. Monach. Bonon. decis.* 10. *numero* 33. *Cardoso in praxi iudicum, verb. iudex, numero* 32. *& 33.*

9 Potest etiam litigantes partes ad concordiam, & ad compromittendum compellere, quando lis diu durauit, & causa est intricata, etiamsi causa sit ciuilis, *capit. placuit*, 90. *dist. Abb. in d. rub. de treuga & pace, num.* 1. & ibi *Felin. numero quinto*, vbi etiam in *versic. fallit quarto*, idem resoluit quando imminet timor armorum si partes non conciliantur, & *num.* 6. quando est dissensio inter personas insignes, ex qua Respublica turbatur.

10 Pium enim & sacerdotale munus est ancipites controuersias componere *Modern. de iurisdict. par.* 4. *cent.* 2. *casu* 120. *numero primo.* Et publica vtilitas vt lites finiantur *Flamin. de resignat. lib.* 3. *quæst.* 5. *num.* 12. ad conseruationem enim congregationis humanæ spectat, vt illæ terminentur *Clem. dudum, de sepult. Flamin. d. quæst.* 5. *num.* 13.

11 Vnde dictum emanauit, qui minuit lites, minuit peccata, de quo *Gregor.* per text. *ibi in l.* 26. *titul.* 4. *part.* 3.

12 Occasio igitur litium amputanda est, vt aduertit *Adrian. Puluæ. ad edictum, de alienatione iudicij, capit.* 1. *folio* 10. nihil ita simile est dæmonum moribus, quam litigare *Paul. Montan. de tutel. & cura capit.* 33. *numero* 256.

13 Litium enim introductio, criminum occasionem, & alia detrimenta præbet *d. Clem. dudum, Tiraq. de retractu lig.* §. 8. *gloss.* 7. *à numero* 20. *Rebuff. in proœm. concord. verbo sumptibus pag. mihi* 511. *& in l. litis nomen*, 36. *ff. de. verborum significe. Cot. in memorab. verbo lites, pag.* 551. *Flamin. de resignat. libro vndecimo quæst.* 1. *numero* 29. *Montan. d. capit.* 33. *numero* 255. *cum sequentibus, Gonzalez ad regul.* 8. *Cancellar.* §. 7. *proœm. num.* 12. *cum sequentibus.*

14 Est causa multorum malorum *Rebuff. tom.* 1. *ad leges Galliæ, in proœm. gloss.* 5. *numero* 154. *Montan. d. cap.* 33. *numero* 259. Vnde lites dicuntur flagella hominum durissima, *idem Rebuff. in reg. de subrogandis collitigantibus, gloss.* 1. Pulchrè ideo dicebat *Beatus Iuo* aduocatorum patronus, (vt refert *Rebuff. d. gloss.* 5. *numero* 154.) quod in controuersijs causarum corporales inimicitiæ oriuntur, fit amissio expensarum, labor animi exercetur, corpus quotidie fatigatur, multa & inhonesta crimina inde consequuntur, bona, & vtilia opera postponuntur, & qui semper credunt obtinere, frequenter succumbunt, & si obtinent computatis laboribus, & expensis, nihil acquirunt, vnde tutior est pax incerta victoria, vt dicit *text. in l. vlt. C. commun. Epistol.* Lusitane *melhor he mao conserto, que boa demanda*, & Hispane, *mas vale mala auencia, que buena sentencia:* quia satis lucratur, qui se à litibus eximit *Perez ad lib.* 3. *Ordinam. tit.* 1. *pag.* 448. *in fine, & lib.* 1. *tit.* 3. *pag. mihi* 515. Hinc *Cicero* laudat Seruium Sulpitium non tam ob admirabilem, & pene diuinam iuris scientiam, quam quod semper maluerit litium controuersias tollere, quàm actiones instituere. Et *Isocrates in suo Areopagitico* laudat priscos Athenienses, quod foro fugerint, neque eo descenderint vnquam, nisi coacti & magno pudore: erubescant litigiosi, qui si de facile, & continuè litigauerint, calumniosi præsumuntur, *Rebuff. de reprobat. testium, num.* 330.

15 Plurimos hac tempestate aduocatos fora nostra enutriunt, quos in perniciem alij Reipub. & ad bonas causas male perdendas natos esse credas, quippe quod ad eos nulla alia ratione eatur frequentius, quàm quod minoris multò cæteris prostent. Obturbatorum loco erunt, qui callide excogitatis ratiunculis, quibusdam putidis, suffundunt tenebras, iudices supplantant, obtundunt,

reijciunt, & causas (facinus illis inclytum) in mille protrahunt annorum myriadas. O quam præstaret nebulones istos meras harpyas foro pellere, immo & loco mouere, & in Cerites rursus referre, nihil enim aliud crudelius in eos, licet per Christianam pietatem optare : contra quos *D. Ambros. libro primo de considerat. ad Eugenium*, sic ait, Miror quemadmodum aures diuinæ possunt huiusmodi aduocatorum disputationes, & pugnas verborum audire, hi sunt, qui linguas suas docuerunt loqui mendacium, discreti aduersus iustitiam, eruditi pro falsitate, sapientes vt faciant malum, & loquentes, vt impugnent verum; hi sunt, qui instruunt, à quibus fuerant instruendi, astruũt non comperta, sed suas struunt calumnias, innocentiæ destruunt veritatis simplicitatem, & obstruunt iudicis vias : pluraq. alia in hoc propositum adducit *Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 186. à num. 57.*

16 Vnde non desunt, qui dicant periculosam esse aduocatorum salutem, eo quod iniustas litium controuersias sustineant, ac ad longũ maximis partium expensis protrahunt : illi tamen, & iudices, qui rectè, & iustè vtuntur legib. multum merentur apud Deum, *Cassan. in catalogo gloriæ mundi, par. 4. consider. 51. & par. 7. consid. 32. Sylu. nupt. verbo, est nubendum, fol. parvo 56. vers. vndecima ratio, Rebuff. in repet. ca. Rainutius, vers. imo, de testamen. pag. 545. Gregor. ad l. 1. verbo, los iulgadores, tit. 4. par. 3.* tenent tradita per *Tiraq. de nobilit. capit. 29. à numero 10. Frat. Emman. quæst. Regular. tome 3. quæst. 48. artic. 1. Matiens. in dialogo relatoris, par. 1. cap. 7. numer. 5. Amat. Roder. in practica de modo & forma videndi, seu examinandi processum, capit. 10. numer. 5. Sarmi. libro secundo selec. capit. 13. num. 8. Burg. de Paz in proœmio ad leges Tauri, numer. 382. Caluacan. Fiuiz. decis. 33. numer. 21. par. 1. Fran. Vius Neapol. decis. 123. numer. 24. Ceuall. commun. contra communes q. 736. numer. 14. Bernard. Græuæ. ad practicam Camer. imper. lib. 1. conclus. 43. numer. 7.*

17 Et ipse Christus Saluator noster, & vnicus Mediator, quin & studiorum nostrorum benignissimus director IESVS Christus (cuius Sanctissimi nominis memoria impræsentiarum pie erit recolenda) aduocationis officium pro Maria Magdalena, & in mulieris de adulterio accusatione, ac in Discipulorum suorum varijs criminationibus sustinuit, prout asserunt ex *D. Augustino, Roland. cons. 36. numer. 5. volum. 3. Caccialup. in suo tract. de officio aduocat. quæst. 1. numer. 2. cum seq. Ceuall. d. q. 736. n. 12. Bernard. Græuæ. d. conclus. 43. n. 4. Modern. de iurisd. par. 4. casu 115. à num. 1.* Quem & in cœlis aduocatum habemus apud Patrem æternũ, *Io. cap. 2.*

18 Et etiam Virgo MARIA Aduocata peccatorum vocatur ab Ecclesia in quotidiana oratione, cuius exordium est, *Salue Regina*, ibi, *Eia ergo aduocata nostra.* Et de Daniele liberante aduocando iudicialiter Susannam notissima est historia.

19 *D. Ambrosius* vndecim annis in Curijs & foro causas egit, *Modern. dict. casu 115. nu. 2. Ceuall. d. q. 736. n. 11.*

20 *German. & Lipardus D. Leonardi Magni* fratres in numerum Sanctorum relati sunt, *Iuo* etiam aduocatus inter Beatos connumeratur, *Modern. d. n. 2.*

21 Aduocationis officium quam honestum, quam vtile, & quam necessarium Reipublicæ sit, testatur *Imper. in l. laudabile, C. de aduocat. diuers. iudicium*, & exornant *Bernar. Græuæ. d. conclu. 43. à princip. Ioan. Gare. de nobilit. gloss. 35. num. 11. cum sequentibus, Bobadil. in sua politica lib. 3. cap. 14. à num 56. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verb. Procurator, numer. 5. Modern. d. casu 115. à numer. 3. Cabed. p. 1. Lusitan. decis. 214. numer. 1. Amat. Roderic. in praxi de modo & forma videndi, seu examinandi processum, cap. 10. numer. 9. cum seq. Mendez à Castro in praxi Lusitana lib. 1. cap. tertio numero vigesimo septimo.*

22 Aduocati enim militibus, seu equitibus comparantur, quia, vt hi armis, ita legibus illi hominum vitas defendere dicuntur, *l. Aduocati, 14. C. de aduoc. diuers. iudicior. Tiraq. de nobilit. cap. 29. à num. 11. Baes. de inope debitore, c. 16. à n. 148. Gare. de nobilit. gloss. 35. num. 10.*

23 Medicis sunt præstantiores, quia si medicinæ scientia præcise ad curationem corporis tendit, scientia vero legalis principaliter ad curationem animi dirigitur, vt per *Mozz. de contract. tit. de locato, in princip. num. 16. Bernard. Græuæ. d. conclus. 43. numer. 6.* Multis igitur honoribus, & prærogatiuis fruuntur, de quibus *Imper. in d. l. Aduocati*, & quia nobile est officium, ad illud infamis admitti non potest, vt disponit *Ordin. Regia Lusitan. lib. 1. tit. 48. §. 25. &* resoluunt *Bernard. Græuæ. d. concl. 43. consider. 3. Cardoso d. verbo procurator, num. 5. D. Barbosa in l. cum prætor, §. vlt. num. 126. ff. de indic. &* ideo nec Iudæus *Bart. in l. vlt. C. de postulando, Cou. in elem. si furiosus, par. 2. §. 2. ad fin. Gregor. l. 1. titul. 6. par. 3. Menoch. de arbitrar. casu 360. num. 69. Donnell. Commentar. iuris Ciuilis, lib. 18. capit. 3. colum. 7. versic. præterea, Cardoso d. verbo procurator. num. 110. & verbo officialis, numer. 51.* Nec etiam excommunicatus, nisi ad negocia, *Peregr. de iure Fisci lib. tertio titul. 11. numer. 30. Cardoso d. verbo procurator, numer. 110.*

24 Aduocatus debet semper esse verax in sermone, iustus in iudicio, plenus in consilio, *Afflict. libro primo constitution. Neapolit. rub. 81. numero quarto.*

25 Secreta clientis reuelans tenetur pœna falsi, *l. 1. vbi Gregor. tit. 7. part. 7. & l. ad l. 1. tit. 19. lib. 2. Ordin. pag. 400. Stephan. Gratian. discept. at. forens. cap. 100. nu. 16. Cald. Pereira in comment. ad l. vni, C. ex delictis defunct. par. 4. num. 31. cum sequentibus*, plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretum collec. 28. numero 21.*

26 Non potest vni ex partibus consulere, & pro altera patrocinari, *Ordin. Regia Lusitan. lib. 1. tit. 48. §. 12. Auend. de exequendis mand. par. 1. capit. 2. numer. 24. Cabed. d. Lusit. decis. 214. num. 16. par. 1.* si tamen pars vna illi sua ostenderit iura, & postea renueret ei debitum, & iustam præstare mercedem, poterit pro altera parte patrocinium præstare, vide *Gregor. l. 10. verbo, su salario, titul. 6. par. 3. Peregr. de iure Fisci, lib. 7. tit. 2. num. 11. Auend. de exequendis mandat. par. 1. cap. 2. num. 25. versic. non tamen, Azeuedo l. 7. nu. 5. tit. 16. l. 2. nouæ recopil.*

27 Et aduocatus actoris in prima instantia, non potest esse Rei in secunda, & viceuersa, *Bernard. Græuæ. lib. 1. in proœm. n. 41.*

28 Nec cum cliente pactum de quota litis facere, *l. qui aduocatorum, 5. C. de postulando, cap. infames, §. arcentur etiam à professione, 3. q. 7. Lusitani d. tit. 48. §. 11. Hispani l. 14. tit. 6. arp. 3. vbi glos. 7. Bonacos. commun. crimin. par. 1. verbo pactum, fol. 125. & p. 2. verb. aduocatus, fol. 3. Nauarr. cons. 1. sub tit. de procurat. Donel. d. cap 3. col. 9. versic. præterea non debet aduocatus, Surd. cons. 306. nu.*

10. *Caluacan. decis. 41. numer. 43. par. 1. Azened. l. 8. tit. 16. lib. 2. nouæ recop. Vincent. de Franch. decis. 265. Soar. de Paz in pract. tom. 1. in initio annot. 5. num. 63. Bobadil. in sua politica lib. 3. cap. 14. num. 68. ad finem: Morla in emporio iuris, par. 1. tit. 3. in prælud. nume. 60. cum sequentib. Sayr. in claui Regia libro 12. cap. 23. n. 30. cum sequentib. Bernard. Græuæ. d. lib. 1. conclus. 44. à numer. 22. Farinac. cons. 70. lib. 1. Paulin. Bert. Lucens. in praxi criminal. Regularium, tit. 4. cap. 7. num. 33. Cabed. Lusitan. decis. 19. à num. 1. part. 1. Alexand. Trentasinq. variar. resolut. lib. 2. tit. de postulando, resolut. 1. pag. 64. cum seq. Carrasc. in explicat. ad aliquas leges recopilat. cap. 10. n. 46. cum seq.*

29 Domum exiens aduocatus debet habere sumptus à suo clientulo, vt per *Camill. Borrell. consil. 21. numer. decim. septim. par. 1.* Et vbi extra habitationis locum vel ciuitatem proficisci in causa clientis necesse esset, vltra salarium sibi debent præstari expensæ alimentorum, & vecturæ, *Surdus de aliment. tit. 1. q. 68. num. 1. & titul. 4. quæstion. 8. numer. 6.* adeo vt huiusmodi expensæ antequam de domo pedem moueat, sibi soluēdæ sint, ex eod. *Surd. d. tit. 4. q. 17. n. 32.* refert *Bernard. Græuæ. d. lib. 1. conclus. 44. à numer. 20.*

30 Et quia aduocatus pro modico aduocans contemptilis habetur, vt asserunt *Viui. Neapol. decis. 123. numer. 1. Monter. à Cueua Aragoniæ decis. 14. numer. 62.* quos refert *Bernard. Græuæ. d. conclus. 44. consideration. prim.*

31 Potest secundum suæ scientiæ probitatem, & intellectum mercedem quærere, etiamsi absque labore, & librorum reuolutione consulat *Cened. ad decretum collect. 28. numer. 20. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 39. à num. 15. Carrasc. d. cap. 10. numero 26.*

32 Non tamen immodicum salarium extorquere, quia tunc teneretur ad restitutionem, *Auiles ad cap. 1. Prætorum fol. 57. Perez l. 2. tit. 19. lib. 2. Ordin. pagina 403. & seq. Sayr. in Claui Regia lib. 12. capit. 23. numer. 28. cum seq. Azened. l. 21. numer. 3. tit. 16. libr. 2. nouæ recopil. Soar. de Paz in practica tom. 1. annot. 5. num. 50. Flores de Mena var. lib. 1. quæstion. 7. §. 1. numer. 49. Cald. Pereira ad l. vni. C. ex delictis defunct. part. 4. numer. 27. cum sequentibus Cened. d. collect. 28. numero decim. quint.*

33 Et peccat si salarium petat à pauperibus, *Tiraq. de nobilit. capit. 29. numer. 39. Coua. practic. cap. 6. numer. 4. Azenedo l. 16. per tex. ibi, titul. 16. libr. 2. nouæ recopil. Menoch. illustri. capit. 41. numer. 3. Perez l. 1. tit. 19. libr. 2. Ordin. pag. 400. Rebuf. ad l. 27. ff. de verborum significat. pagina 157. & de priuileg. schola. priuil. 90. Cornel. Bemincas. de priuileg. paupert. in 1. spec. iud. n. 10. Viui. Neapol. decis. 159. nume. 2. cum sequentibus, Fr. Emman. in sum. verbo Abogados, cap. 4. n. 6. Sayr. d. cap. 23. Cald. Pereira d. p. 4. n. 28. Camill. Borell. in summa omnium decis. tit. 65. n. 38.*

34 Inuitus cogitur patrocinium suscipere, etiam pro miserabilibus personis, *Soar. in thesauro commun. opin. litt. A. n. 93. Lancel. Polyt. de offic. aduocat. c. 3. Bernard. Græuæ. d. lib. concl. 43. consider. 1. n. 4. & 5. Carrasc. d. c. 10. à n. 34.*

35 Licet secus in procuratore, qui non tenetur inuitus suscipere mandatum, *Stephan. Gratian. capit. 56. numer. 22. & seq. Bernard. Græuæ. d. consider. 1. num. 17.*

36 Quæri hic non abs re potest, quid faciendum si à duabus partibus aduocatus accipit quolibet anno pro patrocinio in eorum causis præstando aliquod salarium, & huiusmodi partes in lite vna sunt inuicem contrariæ, cui earum tenebitur aduocatus in hoc casu adiuuare? dic illi, qui priùs salarium huic aduocato constituit, quasi prior tempore potior sit iure, vide *Roland. consil. 44. num. 24. volum. 2. Alexand. cons. 118. n. 15. & 16. volum. 5. Rebuf. ad l. 52. ff. de verborum significat. pagina 268. Azened. ad l. 18. tit. 16. lib. 2. nouæ recopil. Carrasc. d. capit. 10. num. 31.*

37 In propria causa aduocatus salarium non meretur, *Boer. decis. 210. numero tertio Tiraq. de retract. lign. §. 29. gloss. 4. numer. 5. & 6. Menoch. de arbitr. casu 154. num. 5. & 6. Azened. l. 21. numero septimo d. titul. 16. & l. 1. numer. 20. titul. 22. lib. 4. nouæ recopil. Bernard. Græuæ. d. libr. 1. conclus. 151. consideration. 1. numer. quarto*, nisi petat tāquam damni, & interesse, *Abb. in capit. finem litibus, numer. 30. de dolo, Rebuf. tom. 3. ad leges Galliæ, tit. de expen. articul. gloss. vni num. 27. & 28. Ioseph. Lud. Perusi. decis. 111. nume. 13. Camill. Borrell. titul. 65. à numer. 111. Surd. de aliment. d. titulo nono quæstion. trigesim. non. numer. 11. Viui. tom. 1. commun. opinion. libro secundo titulo sexto numer. 21. vers. sed aduerte, pagina 311. Stephan. Gratian disceptat. forens. capit. 33. numer. 46. & cap. 56. numer. 41. & 42. D. Barbosa in l. eam qui temere, numero 260. cum sequentibus, ff. de iudic.* Debet tamen assumere alium aduocatum in propria causa; in qua patrocinium sibimet præstare non decet, & ita practicatum in Regno *Lusitaniæ* referunt *Valasc. cons. 25. numer. vltim. Bernard. Græuæ. d. libro primo conclus. 151. considerat. 1. numer. 14. Cardoso in praxi iudicum, verbo procurator, numer. 106. D. Barbosa vbi proxime numer. 262.* quamuis contra hanc praxim insurgat *Carrasc. d. c. 10. numero vigesimo tertio.* Et tunc ei debentur expensæ, etiamsi alius aduocatus gratis illi patrocinium præstiterit, *Rebuf. d. tit. de expensis, art. 5. gloss. vni. numero 28. Ioseph. Ludouic. d. decis. 111. numero 3. Camill. Borrell. d. tit. 65. numero 114. & seq. Cened. d. collect. 28. numero decimo & 11.*

38 Sic etiam potest quis petere salarium aduocati, quamuis eum gratis habeat, *Bart. in l. quod si domus, ff. locati, Hippol. in l. patre, vel marito, n. 69. & 70. ff. de q. Perez ad librum 3. Ordin. pag. mihi 70. Azenedo l. 2. n. 20. tit. 22. lib. 4 nouæ recopil. Stephan. Gratian. d. c. 56. n. 41.*

39 Salarium aduocato in initio litis soluendum esse per tex. *in l. 1. §. proinde, ff. de varijs, & extraordinar. cognit. & l. vltim. C. de condict. ob causam,* resoluit *damnat. memor. VVesemb. in l. 5. numero 5. C. de pactis.* Et ab initio deberi dicit *Alexand. in l. diem functo, ff. de offic. assess.* vt per *Magon. Flor. decis. 12. numero 3.* Verum deberi aduocato in medio litis ex officio iudicis tenuit *Mysing. cent. 3. obseruat. 7. versic. quamuis autem.* Præstandum tamen esse in fine litis resoluunt *Tas. in d. l. diem functo, numer. 11. Bartol. in l. Archiatri, C. d. profess. & medic. lib. 10. Salic. in l. vni col. 3. numero in fine, vers. aut est aduocatus in vna, C. de suffrag.* Denique in hoc seruandum esse statutum, vel consuetudinem, per quod datur certa quantitas, iuxta valorem causæ, præscribendo tempus principij, finis, & medij litis, quoad illius solutionem asserit *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 56. numer. 1.* Et huiusmodi salarij taxatio parte non citata fit, *l. salarium, ff. mandati, l. 1. §. in honorarijs, ff. de var. & extraord. cognit. Camill. Borrell in summ. omnium decis. tit. 44. de citation. numer. 457.* Et pro salario recuperando aduocatus habet tacitam hypothecam in bonis suis clientuli, inductam cum priuilegio prælationis. *Rebuf. de priuileg. schol. priuileg. 118.*

optime

optime *Amat.Roder.de priu.legijs creditorum par.1.art. 3.n.18. Flores de Mena vari.lib.1.q.8.§.1.n.70.Stephã. Gratian.disceptat.forens.c.257.a n.17.cum seqq.* vbi extendit ad salaria Doctorum, Scholasticorum, iudicum, litteratorum, & similium.

40 Et patrocinium aduocato debetur etiam causa finita per concordiam *Soar. in thesauro recept. sentent.litt.A.n.105.Caualcan.par.1.decis.41.n.48. Bern. Graeuæ.d.conclus.44.nu.10.& ex Cagnol. Guid.& Iaf.* resoluit *Stephan.Gratian.d.c.95.n.16.* Et ad hæredes transmittit salarium illius anni, quo moritur, *Soar. d.litt.A.n.102.& litt.M.n.237.Sebast.Medices in tract. mors omnia soluit, p.3.n.26.Camill. Borell. in summa omnium decis.tit.65.num.123.*

SVMMARIVM.

1 *Papa dicitur diœcesanus totius orbis.*
2 *Ecclesiæ omnes, & locæ diœcesis Episcopi iurisdictioni, curæ & spirituali eius potestati subijciuntur.*
3 *Iurisdictionem ecclesiasticam tam voluntariam, quam contentiosam in tota diœcesi exercere potest Episcopus.*
4 *Sedere pro tribunali, & ius dicere potest Episcopus in quolibet loco suæ diœcesis, dummodo locus honestus sit, & litigantes sine magno incommodo eò loci venire possint.*
5 *Episcopus habens amplam diœcesim volens cognoscere de causis in loco multum remoto a partibus, possunt partes petere causam committi in loco propinquo.*
6 *Vicarius Episc. siue eius officialis, non potest extra locum, vbi tribunal est constitutum, ius dicere partibus, nisi sit in comitatu Episcopi, vel nisi ex aliqua rationabili causa se ad alium locum decentem transferre visum fuerit.*
7 *Sedere pro tribunali, & iura reddere in loco exempto non potest Episcopus.*
8 *Tribunal erigere nequit iudex extra suã diœcesim, in qua haberetur vt priuatus.*
9 *Exemptus locus, & locus extra diœcesim, siue territorium iudicantur à pari.*
10 *Episcopus expulsus à sua diœcesi, petita, licet non obtenta licentia; potest in aliena subditis suis iurisd. administrare.*
11 *Oblationes in Missa factæ cedunt, & acquiruntur Rectori Parochialis Ecclesiæ.*
12 *Parochia Episcopi dicitur tota diœcesis.*
13 *Oblationes in Missa factæ Episcopo celebranti in loco exempto, de vrbanitate ei debentur, de iure vero illi, cui competunt iura parochialia, nisi aliud consuetudine sit obtentum.*
14 *Mitra vti non potest Episcopus in locis exemptis, nisi inuitatus.*
15 *Pontificales vestes & insignia quæcunque potest Episcopus gestare in locis exemptis.*
16 *Cathedram in loco exempto possunt Præsules erigere pro eorum ornatu, & dignitate.*
17 *Baldachinum erigere in Ecclesiis Regularibus licet Episcopis Pontificalia exercentibus.*
18 *Baldachinum erigere non possunt Abbates S. Benedicti & cæteri omnes similes, quando solemniter in propriis Ecclesiis celebrant.*

EPISCOPVS AN SEDERE pro tribunali possit in quouis loco suæ diœcesis etiam exempto?

ALLEGATIO LXXX.

1 QVemadmodum Pontifex dicitur esse Episcopus siue diœcesanus totius Orbis *cap. cuncta per mundum 9. quæstion. 3. Froil.tract. de canonizat.Sanct. §.sequitur seruandum numer.28.& 29. Gonzal. ad reg.8.cancel.§.1.præm.numer.8, Flamin. de resig. lib.11.q.13.n.133.*

2 Ita etiam Episcopus in assignato sibi Episcopatu siue diœcesi, quæ ideo dicitur territorium esse Episcopi, siue Parochia, quòd omnes Ecclesiæ locaue, illius iurisdictioni, curæ, & spirituali eius potestati subiiciantur *capit. omnes Basilicæ 16. quæst. 7. capit. cum contingat, de foro competen. capit. cum Episcopus de Officio Ordinar. in 6. Soccin. in tract. de oblation. quæst.18.nu.63. Troyl. dicto §. incip. sequitur secundum.n.28 & seq. Rebuf. in l. pupillus, §. territorium, vers. & tota ciuitas, ff. de verborum signific.*

3 Illi enim regulariter competit in tota sua diœcesi iurisdictionem ecclesiasticam, tam voluntariam, quam contentiosam exercere, *d.capit. cum Episcopus, Couar. in capit. alma parte 1 §.12.numer 3. Soar. in praxi tom.2.prælud.1.numer. 4. Fr. Emman quæstion. Regularium tom.2.quæstione 63. articulo prim. colum.2.*

4 Adeo quidem, vt quouis in loco diœcesis pro tribunali sedere, ibique ius reddere possit. *d.capit. cum Episcopus, Cuch.institut.iuris Canonici, lib.3. capit. 12.vers.cum Episcopus, Bellencin. in tract. de charitatiuo subsid.quæst.32.num.3. Bertachin.trac.de Episcopo lib.4. par.5.n.70.& 71. Rot.Rom. in vna Placentina decis.297. volu.2.diuers. Stephan.Gratian.Marchiæ decis.113.n.2. in addit.* vbi dicit non licere Præsuli ad longum tempus sine causa alibi tribunal erigere, & à ciuitate amouere, refert *Campan. in diuerso iuris Canon rubr. 11.capit.13.numer.151.versic.limitatur. Gonzal. ad regul. 8.Cancel.§.2 proœm. numer.35. Nauar. cons.3. in antiq. alias 4. in quouis sub tit. de officio Ordinar. Sayr. in floribus decis. sub eodem tit.decis.3.*

5 Qui duo posteriores id intelligunt, dummodo locus honestus sit, & litigatores sine magno incommodo eo loci venire possint; nam si Episcopus haberet amplam diœcesim, & vellet causam cognoscere in loco multum remoto à partibus, possunt partes petere causam committi in loco propinquo, & si hoc denegaret, poterit appellari, ita resoluit *Quaranta in summa Bullarij verbo Archiepiscopi auctoritas, numer.20.auctorit.30 post princip.*

6 Vicarius tamen Episcopi, siue eius officialis, cui tribunal, siue iudicialis locus est constitutus, non potest extra illum ius dicere partibus, nisi sit in comitatu Episcopi, tunc enim ibi iura reddere potest, vbi reperitur cum Episcop. *Zazi. in l. ius pluribus, ff. de iustit. & iure, Breche. in l. prouinciales, ff. de verborum significat.* Vel nisi ex aliqua rationabili causa se ad aliũ locũ decentẽ trãsferre visũ fuerit, *Vati. loco infra cit. n.111. vers. nisi ex aliqua.*

7 Verum in loco exempto Episcopum pro tribunali sedere, aut iura reddere minime posse pro-

bat tex. *in d. capit. cum Episcopus, glos. verbo, aut eo, in Clement. quamuis, de foro comp. Vanti. de nullit. titul. ex defectu iurisdiction. Ordinar. numer.* 108. *Nauar. dict. loco, Gonzal. ad regular.* 8. *Cancell. glos. quadragesim. tert. numer.* 180. *cum sequentibus, Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 113. *numer.* 3. *in addition. Campanil. in diuersorio iuris Canon. rubr.* 11. *capit.* 23. *num.* 151. *versic. limitatus.*

8 Ratio est, quia iudex erigere nequit tribunal extra suã diœcesim, in qua haberetur, vt priuatus *cap. notandum, 2. quæstion. 3. capit. Episcopum, 9. q. 3. Borgas. tract. de irregularit. par. 6. q. 2. fol.* 352. *Kant. d. n.* 108.

9 Locus enim exemptus, & locus extra diœcesim, siue territorium iudicatur à pari, *Henriquez in summ. lib. 7, capit.* 15. §. *quart.* vbi *glos. litt. F. Azeued. l. 1. num.* 104. *tit.* 16. *lib.* 8. *nouæ recopil. Gonzal. d. glos.* 43. *num.* 182.

10 Nisi Episcopus sit expulsus à sua diœcesi, is enim in aliena, petita, licet non obtenta licentia, subditis suis iurisdictionem administrare poterit, *Clem. vnica de foro compet. Sayr. de censur. lib. 2. c. 21. n.* 28. *in fine.*

11 Vnde non abs re inquirendum venit, cuius erunt oblationes in Missa factæ Episcopo celebranti in loco exempto? In quo dubio tenent aliqui Episcopo deberi, ex eo quia oblationes indistincte cedunt, & acquiruntur Rectori Parochialis Ecclesiæ, *capit. quia, cap. sanctorum,* 10. *quæstion.* 1. *capit. nulli,* 12. *quæstion. secund. capit. ex transmissa, de præscript. Abb. in rub. de parochijs num.* 4. cum citatis *à Bellet. disquisit. cleric. par.* 1. *titul. de bonis cleric.* §. 3. *num.* 4.

12 Et cum tota diœcesis dicatur parochia Episcopi, *capit. li cet,* 16. *quæstion.* 2. *capit.* 1. *& ibi Hostis. num.* 6. *de raptor. cap. Apostolicæ, in princip.* & ibi *Abb. numer.* 2. *de donat. Cochi. de iurisdiction. Ordin. par.* 1. *qu.* 14. *numer.* 3. *glos. in Clement.* 1. *verbo presbyteri, de priuil.* & alij curati dicantur adiutores Episcopi, *capit. fin. de offic. Archid.* igitur Episcopo celebranti in qualibet suæ diœcesis parochia pertinent oblationes, *Host. in summ. titul. de parochijs,* §. *in quibus, versq. quid ergo, Fusc. de visitation libr* 1. *capit.* 24. *numero* 11. *Mare. Anton. Genuens. in practica cap.* 57. *numer.* 8. *Aflict. in constitution. Neapol. libr.* 1. *rubr. de decimis, numer.* 32. quare sequendo *Imolam* in his terminis censet deberi Episcopo *Troilus Maluet. de oblation. imaginif. par.* 4. *numer.* 2. Sed hoc ad præsentem quæstionem adaptari non potest, cum locus exemptus extra diœcesim dicatur, vt supra resoluimus. Quare *Petr. de Anchar. in Clement. Archiepiscopo de priuileg.* sic distinguit, vt si celebret exequendo officium pastorale, quod ei oblationes debeantur, idque vt subueniatur in necessitate constituto, secus vero si voluntarie. *Card.* vero *Zabarella in dict. Clem. Archiepiscopo num.* 11. cui etiam assentitur *Felin. in capit. dilectus, numero vers. & adde, de officio Ordinar.*

13 Quem citat *Bellet. d.* §. 3. *numer.* 47. dicit quod de vrbanitate Episcopo celebranti debeantur, de iure vero ei, cui competunt iura parochialia. Sed in hac re recurrendum esse ad priuilegia, & consuetudines tenent *Mari. Socin. in tract. de oblation. lib.* 18. *n.* 60. *cum seq. Cochi. de iurisd. Ordin. in exemptos part.* 4. *q.* 18.

14 Hinc etiam Episcopus in locis exemptis, nisi inuitatus, Mitra vti non potest *cap. Episcopi,* 7. *qu.* 1. *Doct. in capit. Extuarum, de vsu pallij,* nec quoque generaliter Pontificalia exercere, vt disponit *Concil. Tridentin. sess.* 6. *de reformation. capit.* 5. *& sess.* 14. *capit.* 4. Verum Præsules posse in locis exemptis vti Pontificalibus vestibus, & insignibus quibuscunque certum est ex concessione Viennensis Concilij in *d. Clement. Archiepiscopo, de priuileg.* cuius sanctioni numquam derogatum censetur, nisi aperta verba adsint derogatoria, *capit. ex parte, de capellis monach.* Non obstat igitur *Concil. Tridentin. dictis locis,* quia verba facit de vsu Pontificalium, cum aliquo exercitio, vt asserit *Quaranta d. verbo Archiepiscopi auctoritas, auctor,* 32. *versicular. propterea, pagina mihi* 84. Vnde constat posse Episcopum omnia gestare insignia Pontificalia, vestesque in locis exemptis, aliaque exequi, quæ sibi concessa fuerunt in *d. Clement. Archiepiscopo,* quinimo & solam celebrationem in Pontificalibus non videri ipsis Episcopis vetitis in locis exemptis in aliena diœcesi inferendum ob id est, *Cochi. de iurisdict. Ordinarij, in exemptos p.* 2. *q.* 45. *vers.* 26. *&* 62. sicuti nec antea erat. Nec contrarium resoluit *Nauarr. cons.* 69. incip. *quidam Episcopus, de sentent. excommunicat. in antiq. & cons.* 12. *de clerico excommunicat. minist. in nouis,* dum scripsit incurrisse suspensionem, in eo text. Concilij comminatam quendam Præsulem in aliena diœcesi vtentem Pontificalibus, quia id non vtique opinatus est propter solum vsum Pontificalium, & Mitræ, sed quoniam Calicem etiam consecrauit, & corporalia benedixit, absque licentia diœcesani. In Ecclesijs tamen Regularium, vel alijs locis suæ diœcesis exemptis, Pontificalia exercens, potest Baldachinum erigere, vt resoluunt *Gambar. in tract. de auctorit. legati* §. *illud nosse, lib.* 2. *numer.* 249. *Aloys. Ricc. in praxi aureare sol.* 313. *numer.* 1. *vbi numer.* 2. tenet Episcoporum posse excommunicare impedientes, *Lazar. in practic. quæstion. titul. de blasphem. q.* 10. *numer.* 61. *Stephan. Gratian. disceptation. forensium tom.* 3. *capit.* 467. *Campan. in diuersorio iuris Canonici rubr.* 9. *capit.* 5. *num.* 3. *vers. cæteras,* & censuit *Sacra Congregatio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, negotijs, & consultationib. Episcoporum, & Regularium proposita,* in sequenti decreto, quod refert *Quaranta in summ. Bullarij, verbo priuilegia Regularium.*

Decretum, quo declaratur Episcopis in Ecclesijs Regularium Pontificalia exercentibus licere Baldachinum erigere.

DEcet Episcopis pro eo, quod in Ecclesia Dei excellunt dignitatis gradu, in quocunque suarum diœcesum loco, quoties eos ibi Pontificalia exercere, aut in Pontificalibus adesse, & assistere contingit, eam, quam par est, reuerentiam, & honorem, decoro cultu, & ornatu exhiberi. Quare, non sine graui animi dolore, auditum est nonnullos Regulares, vano quarundam immunitatum, & priuilegiorum prætextu, Episcopis in eorum Ecclesijs in Pontificalibus interessentibus, non modo tenuisse in eis, supra locum Episcopalis solij, baldachinum erigere, verum id etiam iussu ipsorummet Episcoporum curantes, prohibere, & arcere aussos fuisse: atque ideo Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium, negotijs & consultra-

tionibus Episcoporum, & Regularium præposita, facto verbo cum S.D.N. Clemente Papa VIII. ac de Sanctitatis suæ speciali, & expresso mandato, hoc præsenti decreto perpetuis futuris temporibus valituro, declarat, statuit, decernit, & mandat, vt de cætero Episcopi, vbi tam ex consuetudine, & priuilegio, quàm ex Sacrorum Canonum constitutionibus, & Pontificalis Romani præscripto, aut alio iure Pontificalia exercere, aut Pontificalibus paramentis, cum Mitra, vel etiam sola cappa induti, in quibuslibet Regularium, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Monachorum etiam Cassinensium, Clericorum, Presbyterorum, & cuiuslibet alterius Ordinis, & Religionis, Militiæ, Societatis, aut Congregationis Ecclesijs interesse possint, ipsi Regulares, quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeant in loco ad solium Episcopi constituendum opportuno, & congruo baldachinũ attollere. Eis etiam id facere negligentibus, aut nolentibus, liceat eisdem Episcopis illud asportari, & in quacunque eorundem Regularium, aut alia quantumuis exempta Ecclesia supra Episcopale solium, seu Pontificale faldistorium erigi facere, atque sub eodem sedere, & stare, quemadmodum in propriis, & Cathedralibus eorum Ecclesiis stare, & sedere solent: eo tamen dumtaxat tempore, quo Pontificales eiusmodi functiones exercebunt, vel dum actus ipse, cui in Pontificalibus aderunt, peragetur. Si qui vero Regularium huic declarationi, statuto, decreto, & mandato inobedientes, & contumaces fuerint, sciant se ab eisdem Episcopis ad id per censuras, & pœnas ecclesiasticas, huius decreti virtute, cogi, & compelli posse, alijsque pœnis tam spiritualibus, quàm temporalibus arbitrio Summi Romani Pontificis subiacere, & obnoxios fore. Non obstantibus quibuslibet Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac dictorum Ordinum, Religionum, Militiarum, Societatum, & Congregationum quocunque nomine censeantur, statutis, priuilegiis quoque, indultis, & litteris Apostolicis sub quibuscunque tenoribus, & formis, & cum quibuslibet etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, atque irritantibus, & aliis decretis in contrarium præmissorum hactenus quomodolibet concessis, confirmatis, & approbatis: quibus omnibus, & singulis etiamsi talia essent, quæ sub generali expressione, & derogatione non venirent, sed de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, & indiuidua mentio habenda foret, eorum tenores, præsentibus pro expressis, & ad verbum insertis habens, eadem Sanctitas Sua hac vice dummtaxat specialiter, & expresse derogat, cæterisque in contrarium facientibus quibuscunque. Romæ die decima Iunij 1603.

Alexander Cardinalis Floren. Episcopus Præneſtin.

Hier. Agucchius Secret.

18 Abbates S. Benedicti, & cæteri omnes similes quando solemniter in propriis Ecclesiis celebrãt, Baldacinum erigere non possunt, vt censuit *Sacra Rituum Congregatio* modum præscribens, quem solemniter celebrantes tenere debent, sequenti decisione.

Eadem sacra Rituum Congregatio à Decreto aliàs in simili causa facto in vna Firmana sub die 28. Ianuarij 1606. non esse recedendum censuit, nempe vt Abbas prædictus Monasterii sancti Seuerini Ordinis sancti Benedicti, & cæteri omnes similes Abbates eiusdem, vel alterius Ordinis, in Ciuitate, & Diœcesi Neapolitana, & vbique, quando solemniter in propriis eorum Ecclesiis celebrant, contenti sint, & esse debeant sua propria, & conuenienti Sede, quæ locata sit, & esse debeat in cornu Euangelij, in plano Presbyterij, cum duobus tantum gradibus paruis, & sine vllo suppedaneo suggestu lapideo, vel ligneo, ac sine baldachino desuper; sed cum postergali tantum ex aliquo panno, vel serico leui sine auro, coloris conuenientis solemnitati, quæ celebratur. Nec dicti Abbates quando celebrant solemniter, vt supra, habeãt duos Diaconos assistẽtes, sed cõtenti sint, & esse debeant Subdiacono, & Diacono, qui in Missa cantaturi erunt Epistolam, & Euangelium, & vno Monacho, siue Capellano cum pluuiali qui assistat ad librum, nec alios ministros habeant præter prædictos, nisi aliquos monachos, seu clericos, & ministros cum cotta, qui Abbatibus prædictis celebrantibus solemniter de Mitra, & Baculo, & alijs necessarijs ministrent, & Altari inseruiant, super quo Altari sex tantum, & non septem candelabra, cum totidem candelis, & sua Cruce locentur, nec abacus alius, præterquam parua mensa in cornu Epistolæ paretur, super qua duo possint locari candelabra, Mitra, qua Abbas vtetur, Calix, Missale, Thuribulum cum nauicula, & alia necessaria pro actu celebrationis, & vt dicti Abbates sub Mitra vtantur paruo bireto nigro, & non alterius coloris, & ita censuit, & declarauit, & tam à dicto Abbate, & Monachis S. Seuerini Ordinis S. Benedicti, quàm alijs omnibus similibus Abbatibus, & Monachis Oliuetanis, vel alterius Ordinis, quando solemniter in eorum Ecclesijs celebrant, tam in ciuitate, & diœcesi Neapolitana quàm vbique Terrarum seruandum esse censuit, & declarauit die 18. Martij 1617.

SVMMARIVM.

1 *Apostolica Sedes quascunque causas ecclesiasticas immediate iudicare potest.*

2 *Causæ omnes ad forum ecclesiasticum spectantes coram Ordinario loci in prima instantia decidi, & infra biennium terminari debent.*

3 *Auditor Cameræ, aut quiuis alius index Romanæ Curiæ non potest cognoscere de causis ecclesiasticis in prima instantia.*

4 *Causas ecclesiasticas in prima instantia cognoscunt Episcopi, & exempti quasi Episcopalem iurisdictionem habentes, non autem Prælati inferiores, qui subsunt Episcopis.*

5 *Ordinarij sub vocabulo comprehenditur Episcopi Vicarius.*

6 *Capitulum sede vacante habet priuilegium cognoscendi causas in prima instantia.*

7 *Abbates, licet non exempti, quibus olim ex præscripta consuetudine, vel aliquo priuilegio de clericis suæ diœcesis vel cumulatiue cum Ordinario, vel priuatiue cognoscere competebat, etiam hodie eadem vti possunt iurisdictione.*

8 *Nullitatis professionis causa coram Ordinario, & superiore Regulari in prima instantia, & infra biennium terminari debet.*

9 *Biennium intra quod causæ ecclesiasticæ coram*

Ordinariis locorum in prima instantia terminari debent, currit data culpa, apparenteq. defectu.

10 *Causas, quæ iuxta Canonicas sanctiones apud S. Sedem sunt iudicandæ, vel quas summus Pont. arbitrio suo, supplicatione manu propria signata expresse ad se aduocauerit, non cognoscit Episcopus etiam in prima instantia.*

11 *Instantia in Curia Romana nunquam extinguitur, nisi per sententiam.*

12 *Beneficij possessio quando per Breue Apostolic. capitur, potest causa in prima instantia in Romana Curia tractari.*

13 *Conseruatores Regularium an comprehendantur sub decreto Concilij sessione vigesima quarta de reform. c. 20. ostenditur.*

14 *Contractus celebrati, & etiam dicti commissi ratione sortitur quis forum, it aut causa ipsa non coram Ordinario in prima instantia, sed iudice contractus sit decidenda.*

15 *Contractus ratione vigoris obligationis Cameralis, si quis in Romana Curia obligetur, vndecunque veniat fortitum forum Curiæ Romanæ, in qua contractum celebrauit.*

16 *Auditores Cameræ causas obligatione Camerali firmatas in partibus existentes auocare possunt, etiamsi extra Curiam contraxerint, & licet pendeant coram Ordinarijs.*

17 *Auditor Cameræ, seu alius delegatus Apostolic. quando possit de causis beneficiorum reseruatorum sedi Apostolic. etiam immediate cognoscere; ostenditur.*

EPISCOPVS IN PRIMA instantia an semper cognoscat de causis suorum diœcesanorum?

ALLEGATIO LXXXI.

1 LIcet sancta Sedes Apostolica immediate quascunque causas ecclesiasticas iudicare possit, *capit. cuncta, capit. nunc vero, 9. quæstio 3.*

2 Ipsius tamen Curiæ stylus seruat, vt omnes causæ ad forum ecclesiasticum spectantes coram Ordinario loci in prima instantia decidantur, & infra biennium terminentur, hoc idem ordinauit *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 20.* per quod ita tenent *Mari. Antonin. variar. lib. 1. resolut. 15. num. 3. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici, par. 2. cap. 1. num. 70. praxis noua Episcop. par. 2. cap. 4. num. 3. Viuian. in praxi iurispatron. par. 2. lib. 7. cap. 3. num. 5. praxis senior Episcop. part. 1. verbo instantia §. 4. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 33. post. num. 3. Monald. consil. decis. 94. Aloys. Ricci. in collect. decis. par. 4. collect. 1353. in fine.*

3 Itaut iam hodie, nec Auditor Cameræ, nec quiuis alius iudex Romanæ Curiæ possit cognoscere de eis in prima instantia, nec monitoria decernere ad extrahendas partes à suis domiciliis, *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 126.*

4 Et *Concil. Trident. dicto loco* tribuens Ordinariis locorum in prima instantia cognitionem causarum ad forum ecclesiasticum pertinentium, de Episcopis, & exemptis Episcopalem iurisdictionem habentibus tantũ decreuit, non autẽ de Prælatis inferioribus, qui subsunt Episcopis, *Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. q. 36. artic. 4. Farinac. in praxi criminal. par. 4. decis. 100. Flam. de resignat. libr. 3. quæstion. 11. numero decimo nono & numero vigesimo secundo.*

5 Resoluit, quod sub verbo, Ordinarijs, de quo *Concil. d. loco*, comprehenditur etium Vicarius Episcopi, & faciunt quæ *Sanch. de matrimon. lib. 3. disput. 29. num. 5. & 17. Gutier. eodem tract. capit. 66. num. 14.*

6 Item & Capitulum Sede vacante habet priuilegium cognoscendi causas in prima instantia ex vi *Concilij Trid. d. loco*, cum succedat Episcopo in omnibus; quæ sunt iurisdictionis etiam voluntariæ, vt alibi diximus, quare in nostris terminis ita resoluit *Aloys. Ricc. in d. praxi aurea resolut. 130.*

7 Possunt tamen Abbates licet non exempti, & alij, quibus olim, vel ex præscripta consuetudine, vel aliquo priuilegio clericorum suæ Ecclesiæ, vel cumulatiuo cum Ordinario, vel priuatiue cognoscere competebat, etiam hodie non obstante *Concilio d. loco* eadem vti iurisdictione, cum Concilium generaliter de iurisdictione ordinaria loquatur, & iurisdictiones Abbatum iusto iure, & titulo quæsitæ etiam Ordinariæ censentur, ita *Nauar. consil. 2. sub titulo de foro competen. in antiq. & consil. 9. sub tit. de priuil. in nouis, Sayr. in floribus decis. sub tit. de foro compet. decis. 2.*

8 In causis nullitatis professionis, quę infra biennium ab Ordinario, & Superiore Regulari non terminentur, esse locum decreto *Concil. dict. loco*, censuit *Sacra Congregatio*, teste *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. l. 7. de relig. in declarat. n. 40.*

9 Si vero causa intra biennium non terminetur, vt concedatur aduocatoria, opus est, quod ex parte iudicis nolentis, vel non curantis intra dictum biennium causam expedire, detur culpa, defectusque appareat, quia si per illum non stetit quominus intra dictum tempus causam diffinierit, sed ob grauitatem, & qualitatem causæ, vel partium cauillationes non sit diffinita, elapso biennio non habet locum appellatio, ita decisum sæpe fuisse per *sacram Illustriss. Cardin. Congr.* referunt *Francisc. Leo d. cap. 1. numer. 72. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 334. à princip. Marchesan. de commission. p. 2. §. 4. numer. 54* Et ad hoc, vt constet de culpa iudicis debet sæpe requiri, & de hoc coram iudice Superiore instari, *decis. Pedam.* de communi attestans, *12. num. 6. Grammat. voto 31. numer. 13.* quos refert *Aloys. Ricc. d. resol. 334. n. 1.*

10 Primo limita supra positam regulam in causis, quæ iuxta Canonicas sanctiones apud S. Sedem sunt iudicandæ, vel quas Summus Pontifex arbitrio suo, supplicatione manu propria signata expresse ad se aduocauerit, vt per *Concil. Trid. d. capit. 20. vers. ab his excipiatur*, & referunt *praxis noua Episc. d. c. 4. n. 3. Franc. Leo d. c. 1. n. 73.*

11 Secundo limita in curia Romana vbi lis, siue instantia numquam extinguitur, nisi per sententiam, *praxis Episcop. part. 1. verbo instantia, vers. sexto.*

12 Tertio limita quãdo per Breue Apostolic. capitur possessio beneficij, & aliqui volunt illius executionem impedire, tunc etiam in prima instantia potest causa in Romana Curia tractari, quia Auditor Cameræ similium causarum est iudex competens, vt censuit *Sacra Congregatio*

in vna Vlixbonen. teſte *Franc. Leo d.capit. 1. numer. quarto.*

13 Quarto limita in conſeruatoribus Regularium, quia cenſuit *Sacra Congreg.decretum d. cap. 20.* ad Regulares non pertinere, nec conſeruatorias Regularium imminuere, aut reſtringere, nec quoad primam inſtantiam ipſorum aliquid noui inducere, teſte *Aldrete in allegat. pro omnimoda Regularium exempetone par.1.c.7.numero 4. de officio deleg. in antiq. & conſ.3.numer 1 & 2.eod. titul. in nouis, Sayr. ſub eod. titul. deciſ. 1. Mari Antonin. vari. reſolution libr.1.reſolut.15.*

14 Quarto limita ratione celebrati contractus,& etiam delicti commiſſi, quia *Concil.* non ſuſtulit modos legitimos, quibus quis ex iuris diſpoſitione ſortitur forum, ita deciſum atteſtatur *Franc. Leo d.c.1.n.75.*

15 Ratione enim contractus vigore obligationis Cameralis ſi quis in Romana Curia obligetur,vndecunque veniat, & ſit oriundus, ſortitur forum curiæ Romanæ in qua contractus celebratur *Galeſ.in tract.ad formam oblig.camer.ad 3.p.oblig.q. 2 nu. 2. & 3.*

16 Imo Auditores Cameræ cauſas obligatione cameali firmatas in partibus exiſtentes auocare poſſe, etiamſi extra curiam contractum ſit & licet pendeant coram Ordinarijs, reſoluunt *Lancellot. de attent.lite pendente, limit.15.n.3.& cap.20.limit. 26. Flores de Mena vari. lib.1.q.12. n. 48. Stephan. Gratian. diſcept.fœnſ.c.118.in fine.* poſt alios *Aloyſ.Riec.in praxi aurea reſol.342.*

18 Sexto limita in cauſis poſſeſſionis beneficiorum reſeruatorum Sedi Apoſtol. poſſunt enim immediate ab Auditore Cameræ, ſeu alio delegato Apoſt. cognoſci, quod praxi quotidiana Signaturæ ſeruatur, & declarauit *Gregor. XIII.* ſuper executione litterarum in forma Breuis ad expetendam poſſeſſionem, in conſt. ſua incip. *Ad Romani Pont. prouidentiam, Dat. Romæ die 10. Iulij ann.* 1574. quam refert *praxis noua Epiſcop.d.cap.4. nu. 3.* & ſæpe definiiſſe *Sacram.Cardin.Congreg.* atteſtatur *Franc. Leo d. cap.1.numer.76.& 77.* Et procedere in beneficijs reſeruatis ratione manus appoſitionis refert deciſum *Gonzal. ad reg.8. Cancel.gloſ. 52.num. 36. & 37.* Nam *Concil. Trid d. cap. 20.* non intelligitur in exequutionibus, ſed ſolum in litibus, & cauſis ordinarijs, & requirentibus altiorem indaginem, quia in his datur inſtantia, in exequutione vero Bullarum Apoſtol. cum magis extra iudicialis, quam iudicialis ſit, & in extra iudicialibus non detur inſtantia, vt cum *Socin. Iaſ.* & alijs reſoluit *Menoch.de arbitr.libr.1. quæſtion. 22.numer.6.* non habet locum diſpoſitio *d. capit. vigeſim.* Verum ſi aduerſus exequutionem gratiæ Apoſtolicæ allegetur aliqua exceptio, quæ altiorem indaginem requirat, & gratiam efficiat nullam, vel ſubreptitiam, aut obreptitiam, vel Bullam falſam, aut ſimile, quia tunc datur inſtantia, non poteſt auferri iuriſdictio ab Ordinario in prima inſtantia, *ex d.capit.* 20. idque confirmat d. conſtitutio *Greg. XIII.* ibi, illarum tamen forma ſeruata, vbi vult quod executor in prima inſtantia poteſt procedere omiſſa forma gratiæ, at vero in gratia ſemper ponitur, aut ſubintelligitur clauſula, ſi preces veritate nitantur, aut aliæ æquipollentes, vt teneo *ego ipſe in meis Remiſſ. de dictionibus & clauſulis claus. 97. à numer. ſecund.* vnde ſi narrata vera non ſunt, aut aliquid ex neceſſarijs omittatur ceſſat iuriſdictio executoris & non poteſt exequi gratiam, teneturque ſummarie audire ſuper exceptionibus allegatis, aliàs declarabitur vim inferre, & poſtea remittere cauſam Ordinario in prima inſtantia terminandam, quia ceſſat omnino via exequutiua. Si tamen ex verbis gratiæ tenetur exequutor aſſumere partes iudicis, vel gratia ſit ſignata manu ſummi Pont. talis exequutor poteſt cognoſcere cauſam in prima inſtantia ad effectum executionis, & non tenetur eam remittere Ordinario, quia ex appoſitione manus Summi Pont. cenſetur caute aucocata, ex *tex. in c.vt noſtrum,de appellat.* vbi *Abb.Frãc.* & alij, ita *Aloyſ. Riec.in praxi aurea reſol. 339.*

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictionem in laicos habet Epiſcopus in concernentibus pietatem, & officium charitatis.*

2 *Executor omnium piarum diſpoſitionum eſt Epiſcopus.*

3 *Eleemoſynæ vt fiant poteſt Epiſcopus ſubditos compellere.*

4 *Eleemoſynæ vt pauperibus erogentur poſſunt diuites ab Eccleſia cogi.*

5 *Laicos poteſt cogere Epiſcopus, vt eodem pretio merces, & res victui neceſſarias,peregrinis,& hoſpitibus vendant, quo publicè ab incolis vendi ſolent.*

6 *Annonæ victualia vt iuſto pretio vendi faciat pertinet ad Epiſcocum, ne pauperes fame pereant.*

7 *Prædicatori ad præſtandam eleemoſynam poteſt Epiſcopus cogere laicos, qui eam præſtare tenebantur.*

8 *Frumentum & aliæ res tempore penuriæ, vt vendãtur poteſt Epiſcopus laicos cogere.*

9 *Alimenta etiam à laicis coram Epiſcopo peti poſſunt.*

10 *Alimentorum cauſa dicitur pia.*

11 *Alimentorum legatum dicetur pium,quando ſit pauperi.*

12 *Monacho factum legatum dicitur pium.*

13 *Heredes etiam laicos poteſt Epiſcopus compellere ad ſolutionem relictorum ad pias cauſas per defunctos factorum.*

14 *Legatarios poſſunt Epiſcopi etiam tanquam Sedis Apoſt.delegati cogere ad exequendas pias diſpoſitiones,etiamſi executores ſint exempti à ſua iuriſdictione, vel officiales S.Inquiſitionis.*

15 *Teſtamenti executio tam ad pias, quam ad non pias cauſas, negligente hærede intra annum adimplere defuncti voluntatem, deuoluitur ad Epiſcopum.*

16 *Executor qui non adimplet voluntatem defuncti peccat mort. ſecundum negligentiæ qualitatem.*

17 *Peccati ratione efficitur laicus de iuriſdictione Epiſcopi.*

18 *Executor teſtamenti ad implendam defuncti voluntatem poteſt ſtatim poſt aditam hæreditatem cogi ab Epiſcopo, ſeu quocunque alio Diœceſano,vel Capitulo Sede Vacante, niſi aliud refragetur.*

19 *Debitum quotieſcunque ex contractu, vel quaſi, non in diem, nec ſub conditione, ſed pure contractum eſt, ſtatim peti poteſt, neque aliqua à iure dilatio conceditur.*

20 *Hæres obligatur ex quaſi contractu, non in diem, neq; ſub conditione, ſed pure.*

21 *Teſtamenti executio non impeditur ante aditam hæreditatem.*

22 *Tempus à iure, vel ab homine præfinitum non currit ignoranti, & legitime impedito, etiam data culpa ex parte impediti.*

23 *Tempus intra quod tenetur hæres defuncti voluntatem exequi, potest à iudice restringi.*

24 *Monitio necessaria est ad effectum vt data negligentia hæredis ad Episcopum deuoluatur exequendi potestas.*

25 *Monitiones plures non requiruntur, sed vnica sat est, à iudice personaliter facienda.*

26 *Testatoris mandata exequi non solum potest, sed etiam de præcepto tenetur Episcopus.*

27 *Testator non potest prohibere ne Episcopus data hæredis, vel executoris negligentia valeat se intromittere.*

28 *Testator prohibere potest ne executores rationes reddere compellantur.*

29 *Testator fundans capellam non potest eam eximere ab Episcopi potestate.*

30 *Abbates habentes quasi Episcopalem iurisdictionem habent potestatem exequendi defunctorum voluntates.*

31 *Capitulum Sede Vacante habet potestatem exequendi defunctorum volũtates, quatenus iure Ordinario competebat Episcopis.*

32 *Administratores etiam laicos hospitalium, confraternitatum, & quorumcunque piorum locorum potest Episcopus compellere ad reddendum rationem suæ administrationis.*

33 *Administratores etiam laici bonorum Ecclesiæ si inueniantur debitores in rationibus reddendis coram Episcopo, possunt ab eo compelli ad soluendum.*

34 *Regulares, siue Religiosi exempti possunt ab Episcopo compelli ad reddẽdam coram se gestæ executionis rationem, ac ab eo puniri si male gesserint.*

35 *Capitulum Sede vacante potest, sicut Episcopus compellere Religiosos piarum voluntatum executores ad reddendas administrationis rationes.*

36 *Regulares an & quando possint esse testamentorum executores? ostenditur.*

37 *Fabrica Ecclesiæ trahit laicum reum ad forum ecclesiasticum.*

38 *Fabricæ Ecclesiæ Cathedralis ratio quomodo reddenda.*

39 *Appellatio non impedit redditionem rationum pistrum dispositionum.*

40 *Rationes administrationis quando possit Episcopus pluries in anno exigere, ostenditur.*

EPISCOPVS IN CONcernentibus pietatem, & officium charitatis an iurisdictionem habeat in laicos?

ALLEGATIO LXXXII.

1 IN concernentibus pietatem, & officium charitatis, & humanitatis in laicos habet Episcopus iurisdictionem, *capit. primo & 2. distinct. 87. capit. super quibusdam, in fine, de verbor. significat. Abb. in repet. capit. cum esses, numer. 32. de testament. & in capit. 1. numer. 5. & quæstion.* vbi *Host.* etiam *numer. 9. Butr. Imol. & alij, de empt. & vendit. Auffrer. in tract. de potest. Ecclesiæ super laicos, n. 3.*

2 Est enim Episcopus executor indistincte omnium piarum dispositionum, non solum morientium, sed etiam viuentium *Clement. 1. de testament. §. si quis autem pro redemptione, auth. de ecclesiastic. titul. Seraphin. Rotæ Roman. decis. 611. numer. 7. p. 1.*

3 Ex quibus infertur primo posse Episcopum compellere subditos ad eleemosynas, vt probat *Fr. Gabriel de Thoro in libro thesauri Misericordiæ capite 50.*

4 Nam tempore penuriæ cogi possunt diuites ab Ecclesia ad erogandam eleemosynam pauperibus, *Benincas. in tract. de paupertate quæst. 7. princip. in spec. ind. numer. 17. Lara in l. si quis à liberis §. & si impubes, num. 36. & seq. ff. de liberis agnos. Tiraq. de pœnis temper. causa 44. numer. 10. Mexi. in tract. tassæ panis, conclus. 1. num. 5. Surd. de alimentis titul. 3. quæst. 3. numer. 27. Azori instit. moral. p. 2. lib. 12. cap. 13. q. 3. Henriq. in sum. lib. 13. capit. 17. §. 5. in fine. Modern. de iurisdict. p. 4. casu 163. num. 13. Val. Reginald. in praxi fori pœn. lib. 4. num. 237.*

5 Secundo infertur posse etiam cogere laicos, vt eodem pretio merces, & res victui necessarias peregrinis, & hospitibus vendant, quo publice ab incolis vendi solent *d. capit. 1.* vbi *Abb. numer. 5. & 6. de empt. l. hæreditas, in fine, vbi glos. & Doct. ff. de petit. hæred. l. 1. C. de Episcop. aud. l. nulli. § quod si testator, & §. quod si in via, C. de Episcopis, & Clericis, Authent. si vero contingit, C. de iudic. Couarr. lib. 3. vari. capit. decim. quart. numer. quint. huc tandem faciunt.*

6 Ad eum enim pertinet, vt annonæ victualia iusto pretio vendi faciat, ne pauperes fame pereant, *Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguis conuentionibus, libr. 4. titulo 4. numer. 12. & tit. 20. à numer. 13. cum sequentibus, Modern. de iurisdictio. part. 4. casu 1. num. 50.*

7 Tertio infertur posse Episcopum cogere laicos ad præstandam eleemosynam prædicatori, qui eam præstare tenentur, vel solent, *Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 4.*

8 Quarto infertur posse quoque compellere censuris laicos ad vendendum frumentum, & alias res tempore penuriæ, *l. fin. §. item Episcopi, ff. de muner. & honor. Abb. in d. cap. 1. n. 8. & 9. Surd. cons. 301. numero 47.*

9 Quinto infertur apud Episcopum, cæterosque iudices ecclesiasticos alimenta etiam à laicis peti posse, qui coram eo hac ratione conueniri valent *Ioan. Lup. in repet. capit. per vestras, not. ab. 2 numero 19. de donat inter. Molina de primogen. lib. 2. capit. 15. numer. 75. Lar. in l. si quis à liberis, § idem rescripsit, numer. 78. ff. de liberis agnosc. Gutier. practic. libr. 1. quæstion. 44. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 60. numero 30. cum sequenti, & capit. 154. numer. 10. cum sequentibus, Diu. Barbosa in leg. 1. part. 4. numero 82. ff. soluto matrimonio.*

10 Causa enim alimentorum dicitur pia, *l. Mella. §. 1. ff. de alimẽt. legatis, Crauet. consil. 199. nu. 10. Menoch. consil. 72. n. 13.*

11 Alimentorum vero legatum dicetur pium quando fit pauperi, non vero quando fit diuiti, *Menoch. de præsumpt. lib. 4. quæst. 115. n. 17. Surd. de alimentis, tit. 8. priuileg. 1. n. 3. & 9. D. Barbosa in l. 1. part. 1. n. 55. ff. soluto matrim. Modern. in tract. de cognit. per viã violentiæ, par. 2. quæst. 13. numer. 12. & quæstion. 21. à num. 1.*

12 Hinc legatum factum monacho dicitur pium,

quia pauperi factum dicitur *Bald. in authent. similiter, num. 5. C. ad legem falcid.*

13 Sexto infertur posse Episcopum compellere ad solutionem relictorum ad pias causas per defunctos factorum, etiamsi hæres sit laicus, *authen. de ecclesiast. titulis, §. si quis autem pro redemptione, capit. nos quidem, capit. Ioannes, capit. tua nobis*, vbi *Hostien. numero 6. & 7. de Testamen. Concil. Tridentin. sess. vigesim. secund. de reformat. capit. 8. Abb. in repetit. cap. cum esse, numero 31. eodem tit. glos. fin. in fine in cap. relatum, vbi Couar. numero 13. eodem tit. Cuchus. instit. Canon. tit. de Episcop. numero 142. cum sequenti, Sbroz, de Vicar. Episcopi lib. 2. quæst. 49. numero 1. Alexs. in collect. decis. part. 3. collect. 714. Modern. de iurisd. part. 2. cap. 18.*

14 Possunt hodie Episcopi, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati, legatarios cogere ad exequendas pias dispositiones iuxta formam *Concil. in d. cap. 8.* etiamsi executores sint officiales Sanctæ Inquisitionis, & ob id exempti à iurisdictione Ordinariorum, vel professores in aliqua Vniuersitate, ratione litterarum conseruatoriarum, quæ eximunt à iurisdictione ordinaria, non autem à delegata à Sede Apostolica ita decisum refert *Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. cap. vlt. in fine.*

15 Negligente vero hærede in adimplenda defuncti voluntate intra annum executio testamenti, tam ad pias, quàm ad non pias causas deuoluitur ad Episcopum, *authent. hoc amplius, C. de fideicom. glos. in d. cup. si hæredes*, vbi *Couarr. numer. 3. Matiens. l. 7. glos. 2. numero 2. tit. 4. & l. 14. glos. 1. à numero 45. eodem tit. 4. lib. 5. nouæ recopil. Gutier. practic. lib. 1. quæst. 44. numero 4. & li. 2. quæst. 45. numero 1. post. med. Guerrero in speculo iuris Pontificij capit. 26. Cened. ad Decretal. collect. 114. numero 1. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepiscop. capit. 69. numero 25.* Est enim Episcopus in casibus à iure concessis omnium piarum dispositionum, tam in vltima voluntate, quam inter viuos exequutor *Francisc. Leo part. 4. cap. 2. numero* 42. Et in huiusmodi causa piarum dispositionum, quarum executio ad ipsum spectat, potest Episcopus etiam esse iudex, & constituere procuratorem ad agendum coram se, *Gemin. cons. 214.* quem citat, & sequitur *Card. Tusch. tom. 3. conclus. 257. numero 7.* quę quidem executio spectat ad Episcopum illum in cuius iurisdictione sita sunt bona distribuenda, non autem ad illum, in cuius iurisdictione testator morabatur, *Roman. consil. 250. in princip.* quem refert, & sequitur *Card. Tusch. d. tom. 3. concl. 293. numero 27.* Ratio autem principalis resolutionis, ea est, quia faciens legatum post eius mortem est miserabilissima persona, cum destituta sit omnium auxilio, nec habeat aliud velle, vt in *l. 1. C. de sacrosan. Eccles.* Atqui Episcopus, & quilibet iudex ecclesiasticus debet subuenire omnibus oppressis, & miserabilibus personis, destitutis omni auxilio, *cap. super quibusdam, de verborum significat.* ideo iudex ecclesiasticus, eius legata profana, & ad pias causas exequitur.

16 Illa etiam ratio mihi placet, quia executor, qui non adimplet voluntatem defuncti, peccat mortaliter secundum negligentiæ qualitatem, *Palat. in repet. rubr. §. 65. numero 20. Nau. in man. capit. vigesim. quint. numero 65. Fr. Emman. in summ. p. 1. capit. 33. numero 8. Spin. in Speculo testamen. glos. 28. princip. numero 47. 48. 67. & 68. Pradil. in summa legum pœnalium part. 2. casu 25. numero 3. Martin. Carrillo en la explication de la Bulla de los defunctos, par. 2. c. 15. n. 8. & c. 16.*

17 Et ratione peccati efficitur laicus de iurisdictione Episcopi, *Stephan. Gratian. disceptation. forens. cap. 254. numer. 25. cum sequentibus.*

18 Illud tamen aduertendum duxi, quod quoties agitur solummodo, de implenda vltima voluntate, Episcopus, seu quicunque alius diœcesanus (ac etiam Capitulum Sede vacante, iuxta resoluta per *Azort. par. 2. lib. 3. cap. 39. quæst. 6.*) statim post aditam hæreditatem cogere poterit, nisi natura operis, aut aliud simile impedimentum refragetur, spatium vero prædicti anni, in prophanis, & sex mensium in pijs relictis, aut aliud iuxta operis qualitatem à lege, vel homine præfinitum, siue agatur de conuincenda hæredis, alteriusve executoris negligentia, deuoluendaque potestate exequendi ad iudicem competentem, siue de priuando proprio emolumento, non aliter currere incipiet, nisi à tempore aditæ hæreditatis, & subsequutæ monitionis.

19 Dixi, statim post aditam hæreditatem, quia quotiescunque debitum ex contractu, vel quasi, non in diem, neque sub conditione, sed pure contractum est, statim peti potest, neque aliqua à iure dilatio conceditur, ex *l. eum qui, 41. §. quoties, ff. verborum, l. quod dicimus, 105. ff. solution. l. cedere diem, 213. ff. de verbor. significat. l. omnis obligatio, in princ. vbi glos. recepta verbo confestim, instit. de verbor. Cou. in reg. peccatum par. 1. §. 1. n. 1.*

20 Sed hæres obligatur ex quasi contractu non in diem, neque sub conditione, sed pure, *§. hæres instit. de obligation. quæ ex quasi*, vbi *glos. verbo intelligitur, apud Iulianum, 3. §. vlt. cum l. seq. ff. quibus ex causis in possess.* cum his quæ *Mench. de succes. creat. in præfat. numer. 27. Costa in capit. si pater, verbo Trebellianicæ, numero 10.* Igitur statim cogi potest, neque alicuius termini dilatio danda est, cum spatium illud vnius anni, non in fauorem hæredum, aut executorum, sed solummodo defunctorum fuerit præfinitum, quare ita ex *Abb. Cou.* & aliis concludit *Molin. de instit. tract. 2. disput. 251. colum. 6.* Vtrum vero executores possint diem à testatore designatum ad executionem suæ voluntatis alterare, vel commutare, vide *Rondinam* pro vtraque parte plures referentem in *promptuario recept. sent. tit. quadragesim. secund. numero 1.*

21 Dixi etiam, nisi à tempore aditæ hæreditatis, argum. *l. 3. §. si quis hæredi, ff. statulib. l. à filio, 15. in princip.* ibi, postquam legatum suum acceperit, *ff. de alimen. & cibar. text. opt. in authent. de hæred. & falcid. §. illud quoque*, ibi, post additionem, *collat. 1. iuuat l. vni, §. in nouissimo*, ibi, nisi fuerit addita, C. *caduca tollen.* Ratio à priori illa est, quia ante aditam hæreditatem executio testamẽti non impeditur, neque aliter cum effectu valent relicta in testamento, nisi adeatur, *l. si nemo, 9. cum l. seq. ff. testam. tut. glos. verbo liber, in l. qui filio, 38. ff. hæred. instit.* quam singularem dicunt plures, vt per *Cou. in capit. nos quidem, numero tertio de testam.*

22 Et prædictum tempus à iure, vel ab homine præfinitum non currit ignoranti, & legitime impedito per reg. *l. in fine, C. de annali except.* & in

fortiotibus terminis etiam data culpa ex parte impediti, quæ tamen non sit ordinata ad casum, *cap. quia diuersitatem, 5. versic. sic tamen de concessione præbendæ*, in specie *Ordin. Regia Lusitan. lib. 1. tit. 62. §. 2.* ibi, porque ent aõ lhes na correra o tempo, tenent *Couarr. in d. capit. nos quidem, numero 3. Pinel. in authent. nisi numero 46. C. de bonis maternis, Vinl. tom. 2. opinione 104. Stephan. Gratian. disceptat. forens. capit. 73. numero 11. cum sequentibus, Sud. de alimen. tit. 8. priuileg. 33. numero 7.* quamuis contrarium resoluant post *Specul.* quem refert, *Cardin. in dicto capit. nos quidem, numero 4. versic. sexto quæro, Bald. in l. captatorias, ad fin. C. de milit. testam. Felin. in cap. cum inter, numer. 20. limit. 3. de exception.* nisi eorum opinionem intelligamus, vel quando impedimentum superueniens executori sua natura perpetuum est, saltemue diurnum, verbi gratia, mors, absentia in remotis; vel in legatis pijs, aut fauore alimentorum, *Tiraq. de priuileg. piæ causæ, priuil. 97. Surd. d. priuil. 33. numero 7.* quia non debet impedimentum retardare pias causas, *l. si quando, C. de testam. Martin. Carrillo en la explication de la bulla de los defuntos par. 2 cap 14. a nu. 13.*

23 Potest tamen prædictum temporis spatium à iudice restringi, quia in legatorum præstatione illud obseruandum est, quod verosimilius fuerit testatorem voluisse præstari, *l. cum res, 49. in princip.* ibi, verosimile est eum voluisse, *ff. de legatis 1.* cum his, quæ *Bart. ibid. in princip. Abb. prope fin. Couar. numer. 6. in capit. indicante, de testam.* Plane nullus inficiabitur satis verosimile esse testatorem voluisse, quantò citius fieri posset, omnem suam vltimam voluntatem adimpleri, argum. *l. 1. C. de sacrosan. Eccles. l. in testamentis, 12. ff. de regulis iuris, cum vulgarib.* iuuat maxime *d. l. cum res, in princip.* vbi habetur, quod si hæres copiam habet rei legatæ, tenetur absque mora eandem præstare; *l. si domus, 74. §. in pecunia, ff. de legatis 1.* ibi, confitenti hæredi modicum tempus, &c. aduertit glos. *verbo modicum, in d. §. in pecunia*, fatentur *Abb. in d. cap. nos quidem, num. 11.* plures, vt per *Couar. à n. 5. Padil. in authen. hoc amplius n. 9. C. de fideicom.*

24 Dixi, & subsequutæ monitionis, quia necessaria est monitio ad effectum, vt data negligentia hæredis ad Episcopum deuoluatur exequendi potestas, *d. cap. nos quidem*, nam vbi agitur de priuando hærede, vel exequutore proprio emolumento, ex eo quod voluntatem defuncti intra tempus non adimpleuit, omnino necessaria est monitio *Dod. in d. authent. hoc amplius, & in d. cap. si hæredes*, vbi *Abb. & Couar. numer. 5.* plures quos referunt, & sequuntur *Guillelm. in capit. Ramuntius, verbo si absque liberis 2. à numero 198. Menoch. de arbitr. casu 408. à numero 58. Molina de iustitia tract. 2. disput. 251. numero 5.* vbi resoluit in regno Portugaliæ, eo ipso, quod executores intra annum, & mensem à morte testatoris voluntatem illius non impleuerint, amittunt munus executoris, & priuantur legato, ac commodo, aut præmio ipsis à testatore relicto, quæ pœnæ aduersus illos executioni mandari non possunt, si integre antequam citentur eam adimpleuerint.

25 Plures monitiones non requiruntur, sed vnica sat est, *d. cap. nos quidem*, ibi, commoneas, in singulari, absque aliqua duplicatione adiecta, quo casu proprie in vnica monitione verificatur, *cap. tua nobis*, in fine, ibi, monitione præmissa, *de testament. d. authent. hoc amplius*, ibi, admonuimus, vbi *Bart. Salicet. & Doct.* communiter, *Iaf. numer. 3. Padil. 16. Guillelm. vbi proxime numer. 201. Gregor. l. 8. tit. 10. part. 6. in glos. 1. Menoch. casu 498. numer. Cened. ad Decretal. collect. 114. numer. 3.* A iudice personaliter facienda, non vero per nuntium, aut epistolam, *Paul. & Ang. numero 2. ac Iaf. numer. 3. in d. authent. hoc amplius, Abb. in d. cap. nos quidem, numero 10. & Couar. numero 2. Guillelm. d. loco numer. 199. & 203.* alij relati per *Cened. d. collect. 114. numer. 3.* & colligitur ex *d. cap. nos quidem*, ibi, eam commoneas, *& d. authent. hoc amplius*, ibi, monitus à iudice. Vtrum vero si is, cui commissa est electio pauperum, quibus distribuenda est certa pecunia à testatore relicta, possit post annum eligere, stante constitutione Episcopi, qua cauetur, quod executores debeant intra annum exequi, alias exequutio ad Episcopum transferatur? quæstio est dubia, in qua electum, etiam lapso anno habere facultatem eligendi, nec illam esse ad Episcopum deuolutam tenuit *Bart. in l. cum quidam, la 2. colum. 2. versic. & per prædicta dixi, numer. 9. cum sequentibus, de legatis 2. & in l. executorem, numero 2. versic. contingit, C. de exequut. rei iudic. & conf. 142.* incip. *Constitutione, colum. 1. numero 2.* quem alij plures sequuntur, vt per *Henric. de Bottis de Synodo Episcopi part. 3. art. 1. numero 187. versic. limita.* Contrarium tamen verius profitentur præcipue in legatis ad pias causas, *Bald. Angel. Corn. Petr. de Ancharan. Paul. de Castro, Felin Barbat. Couar.* & alij quos refert, & sequitur *Rendina in prompt. recept. sentent. titul. 42. numero vltimo.*

26 Pro complemento huius *Alleg.* & vt præsens materia in omnes euentus discussa maneat, aduertendum est constito legitime de negligentia executorum non solum posse vt supra probatum est sed etiam teneri episcopũ testatoris mãdata exequi, vt ex verbis *d. capit. nos quidem*, importantibus præceptum, deprehenditur, ibi, per te ædificetur, & ibi, assignentur, quæ verba cum à Pontifice in Episcopum dirigantur, omnino videntur præceptum inducere, iuxta doctrinam *Diu. Thom. 2. 2. quæstione 88. artic. 1. Sot. de iustitia lib. 7. quæstione 1. artic. 2.* Ratio est, quia supposita executorum negligentia ad Episcopum deuoluitur exequutio, vt illorum defectum suppleat, vltimæque testantium voluntates, quam cito fieri possit, adimpleantur: sane si in his terminis nullum Episcopo censetur iniunctum præceptum, non ita bene executorum suppletur negligentia, neque tam cito adimplentur testantium voluntates. Propter quæ satis probabile existimo, quod licet expresse Doctores non affirment Episcopum de præcepto teneri, sed solum illud facere posse, vt per *Abb. nu. 5. in capit si hæredes*, vbi *Couar. numer. 4. de testament. Henric. de Synodo Episcopi par. 3, art. 1. nu. 172.* ex mente tamen iurium secundum probabilem testatorum voluntatem præceptum in his terminis adesse negari non potest.

27 Quæstio est ad præsens institutum non contemnenda, an possit testator prohibere ne Episcopus data hæredis, vel executoris negligentia valeat se intromittere? in qua verior est sententia negatiua, quam optime probant tex. *in cap. tua nos, 17. de testa.* ibi, licet etiam à testatoribus

id contigeret interdici, vbi *glossa, authent. licet, in princ. C. de Episcopis*, & *cler. authent. de eccles. siast. tit.* §. *si quis autem pro redemptione, versic. licet, collat.* 9. sequuntur plures, vt per *Couar. in d. cap. tua nos, numero* 6. *Cardin. Tusch. tom.* 3. *concluf.* 293. *numero trigesim. octau. Francisc. Leo part.* 4. *capit.* 2. *numero quadragesim. sext. Rip. in l. nemo potest, numero* 127. *ff. de legatis* 1. *Mench. de succes sion.* §. 3. *numero octau. Sarmi. select. lib.* 1. *capit.* 11. *numero* 13. *Tiraq. in tract. le mort, part.* 7. *declar.* 5. *numero octau. sequentibus, Spin. in speculo testamen. glos.* 28. *principal. numero* 20. *Modern. d. iurisdict. part.* 4. *casu* 88. *à numero* 14. *& casu* 113. *numero* 31. *Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæst.* 19. *numero quinquagesim. sext. Valasc. consult.* 105. *numero* 57. Pro qua sententia expendit *Sarm. d. loco Nouellam Iustin.* in hæc verba, omnia enim facta ad pietatem pertinentia Episcopo interesse oportet, quamuis testatoris, vel donatoris verba contraria voluntatis expresserint, intellige tamen iuxta supra resoluta *Allegat.* 75. *numero* 9. *&* 10.

28 Sic etiam non potest testator prohibere ne executores rationes reddere compellantur, vt tenent *Salicet. Dyn.* & alij ex antiquioribus relati à *Iacobo de canibus de executorib. vltimarum voluntatum part.* 2. §. *nouissime à numero* 2. plures, vt per *Couar. in d. capit. tua, numero sexto. Galeaul. in repet. l. centurio, numero* 347. *ff. de vulgari, Ripa in l. nemo potest, numero* 127. *ff. de legatis* 1. *Spin. in speculo temen. glos. vigesim. octau. princip. n.* 20. *Fr. Emman. q. reg. tom.* 3 *q.* 70. *ratic.* 5. *Modern. d. part.* 4. *casu* 88. *a numero* 14. *& casu* 113. *numero* 31. *Valasc. d. numer.* 57. *Martin. Carrillo en la explication de la bulla de los defunctos, part.* 2. *capit.* 14. *numer.* 23. & expresse sequuta est *Ordin. Regia Lusitan. lib.* 1. *tit.* 62. *in princip.* ibi, postoque os testadores digam, &c. Pro quibus expendi solet *reg. l. quidam discedens, in princip. ff. de administ. tutorum*, vbi habetur, quod quamuis testator prohibeat ne à tutoribus rationes exigantur, adhuc tutores cogi poterunt ad illas reddendas, quia ius publicum, quod consistit in dolo visitando, à partibus remitti non potest, vt tex. habet, imo omnis remissio doli futuri omnino nulla est, *l. si vnus, vigesim. octau.* §. *illud, ff. de pactis, Couar. l.* 2. *vari. cap.* 14. *numero* 4. *vers. quartum.* Non obstant *l. Aurelio*, 21. §. *vlt. ff. liberat. leg.* ibi, quæstionem curatoribus meis nemo faciat, & *l. si quis rationes*, 10. *l. petitur* 31. *ff. illo tit.* quia reiecta responsione *Padil. in l. cum necessitatem, numero* 3. *C. de fideicommissis*, respondebis illa iura loqui de liberatione circa administrationem præteritam: vel melius dic ibi censeri remissas rationes de futuro, quoad illa, quæ leui, vel leuissima culpa in ipsa administratione fortasse contigerint, non autem si dolo, vel lata culpa, quæ dolo æquiparatur, *l. quod Nerua. ff. depositi.*

29 Sic etiam non potest testator fundans capellã eam eximere ab Episcopi potestate, *Bart. in l. quoties*, §. *fin. ff. de administ. tutor. Abb. in cap. dilectus, not.* 4. *de consuetud. & in cap. requisisti, numero* 22. *de testament. Felin. in capit. cum venerabilem, numero* 33. *de except. Anton. de Pratis de iurisdictione Episcopi cap.* 1. *numero* 3. *&* 5. *Mandos. de Signatura gratiæ, tit. exemptiones, colura.* 2. *versic. amplio etiam, & col.* 5. *vers. exemptio ab Ordinario*, vbi dicit Episcopum hoc non posse concedere patrono in fundatione, *cap.* 1. *&* 2. 10. *quæst.* 1. *Innocen. in capit. in Lateranensi, in fine, de præbend.* aduersaretur enim iuri, cui in testamento renunciari non potest, *l. nemo potest, ff. de legatis* 1. *Anton. de Pratis d. c.* 1. *n.* 7.

30 Potestas hæc, quam habent Episcopi exequendi pias defunctorum voluntates, competit etiam Abbatibus habentibus quasi Episcopalem iurisdictionem, vt tenent *Flores de Mena variar. quæstion. lib.* 2. *quæst.* 24. *numero* 22. *& doctissimus parens meus in annot. ad Ordin. Regias Lusitan. libr.* 1. *tit.* 62. §. 39. *n.* 4.

31 Sic etiam, quia id poterant Episcopi iure Ordinario per tex. in *d. cap. nos quidem*, transit ea potestas in Capitulum, quatenus iure Ordinario competebat Episcopis, *Couar. in cap. Ioannes, numero* 2. *de testamen. Rondina in promptuario receptarum sentent. tom.* 1. *tit.* 10. *numero* 4. *Sanch. de matrim. libr.* 8. *disput.* 2. *numero* 10. tum quia in *Concil d. ca.* 8. adijcitur particula, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati, cuius virtute vtramque potestatem, ordinariam scilicet, & delegatam Episcopus habere dicitur, prout probaui *Alleg.* 92. *numero* 11.

32 Septimo infertur posse Episcopum compellere laicos administratores hospitalium, confraternitatum, Montis Pietatis, & quorumcunque piorum locorum ad reddendam rationem suæ administrationis, *cap. indicatum*, & ibi *glos.* 1. *versic. alij dicunt* 89. *dist. Clem. quia contingit*, §. *vt autem præmissa, de relig. domib. Concil. Tridentin. sess.* 22. *de reformat. cap.* 9. etiam extra visitationem, & in casibus à iure non expressis, dicit decisum *Modern. de iurisdict. part.* 2. *cap.* 18. *numero* 6. siue ea sint publica, siue priuata, ecclesiastica, vel laicalia loca, quod refert per *Sacram Congregat.* declaratum *Armendar. in addition. ad recopil. legum Nauarræ libro* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *numero* 78. vbi etiam dicit pia vniuersitatum esse subiecta redditioni rationum coram Ordinario: & asserit *Modern. loco proxime* citato licere Episcopis exigere rationem ab administratoribus, etiam locorum mere laicorum, & priuatorũ, & generaliter sine vlla distinctione, & quando ex priuilegio, vel consuetudine, vel alia constitutione aliis reddenda esset ratio, eisdem reddendam esse adhibito cum illis Ordinario, nisi in fundatione aliter cautum esset, nempe quod rationes Ordinario reddendæ non essent, de qua coram eodem Ordinario docendum est, & interim quod de ea doctum non fuerit, ipse Ordinarius administratoribus hospitalium, aliorumque piorum locorum rationem administrationis exigere poterit. hæc ex decisionibus *Sacræ Congregationis.*

33 Quæstio est quotidiana, an dicti laici administratores bonorum Ecclesiæ in redditione facienda Episcopo, iuxta *Concil. Trident. d. loco*, si inueniantur debitores, possint per Episcopum compelli ad soluendum? in qua affirmatiua pars pluribus suadetur rationibus; primo ex tex. *in l. quamuis, ff. de condition. & demonstration.* ex quo colligitur rationes reddere nil aliud esse, quam reliqua soluere: secundò ex text. in *l. cum seruus, ff. eodem tit.* vbi dicitur, si seruo legata sit libertas ea conditione, si rationes reddiderit hæredi, non hanc solum habet significationem, si actiones, instrumentaque omnia actus sui exhibuerit hæredi, sed etiã & si aliqua debuerit, soluat. Tertiò ex *l. si ita fuerit*, §. *quæro, ff. de manumiss. testament. & ex l. pure, in fine,*

ff. de fideicommiss. libert. cum similibus, in quibus iuribus habetur reddere rationem duo continere, scilicet, computum dare, & reliqua restituere; nam non censentur redditæ rationes, nisi fiat restitutio reliquorum, & soluantur debita, *Menoch. de arbitr. casu* 209. *numero* 21. & parum operaretur visitatio, nisi posset Episcopus compellere ad executionem, *Ioan. Monach. & Archidiac. in cap.* 1. *§. sane, de censibus, in* 6.

34 Octauo infertur posse Episcopum compellere Regulares, siue Religiosos exemptos ad reddendam coram se gestæ executionis rationem, ac eos punire si male gesserint, vt probat *Clem.* 1. *de testament.* resoluunt *Angel. in summ. verbo executor, numero* 20. *Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de instrument. edition. §. nunc aliqua, vers. sed an simplex commissarius, numero* 45. *Marta Pisana decis.* 3. *Ioan. Franc. Pauin. tract. de visitat. quæst.* 5. *secundæ partis, numero* 92. *& de officio, & potestate Capit. Sede vacan. part.* 1. *princip. quæst.* 8. *numer.* 5. *& parte secunda princip. quæstione septima numero* 6. *Fum. verbo executor, numero* 14. *Cochier. de iurisdict. Ordinarij in exemptos, part.* 4. *quæstion.* 49. *Campan. in diuers. iuris Canonici, rubr.* 12. *capit.* 13. *numero* 130. *Sbroz. de Vicario Episcopi libr.* 2. *quæstion. quinquagesim. secund. Fr. Emman. quæst. Regular. tomo* 3. *quæstion.* 70. *artic.* 5. *Aloys. Ricci. in collect. decis. collect.* 503. *vers. & primo, & in praxi fori ecclesiastici resolut.* 547. *n.* 7.

35 Potestas hæc compellendi Religiosos piarum voluntatum executores ad reddendas rationes transit ad Capitulum Sede vacante, *Pauin. de potestate Capituli Sede vacante, part.* 2. *quæst.* 7. *numero sexto*, quem refert, & sequitur *Azori. institut. moral. parte secund. libro tertio capit.* 39. *sub quæst.* 6.

36 An & quando Regulares possint esse testamentorum executores? disserunt *Couar. in capit. tua, numero* 1. *ad med. de testament. Ceuall. commun. contra communes, quæst* 88. *in fine, Fr. Emman. d. quæst.* 70. *artic.* 1. *Stephan. Gratian. disceptation. forensium cap.* 123. *numero* 25. *& sequen. Spin. in speculo testamen. glos. vigesim. octau. princip. numero* 35. *Martin. Carrill. en la explication de la bulla de los defunctos parte secund. capit.* 14. *numero* 7. *Campan. loco proxime citato.*

37 Fabrica Ecclesiæ trahit laicum reum ad forum ecclesiasticum, *Menoch. consil.* 322. *num. decim. quart.* quia ratio sumptuum fabricæ cuiuscunque Ecclesiæ est reddenda Episcopis Ordinarijs, nisi in institutione eiusdem Ecclesiæ fabricæ aliter statutum sit.

38 Quoad reddendam rationem administrationis fabricæ Ecclesię Cathedralis Ordinario (nisi constet ex institutis, & ordinationibus eius non posse Ordinarium se intromittere) tenentur Capitulum, & Canonici eam reddere, *Armendar. d. numero* 78. *vbi numero* 79. addit Ordinarium habere votum in absoluendo, vel condemnando, administratores piorum locorum, sicut cæteros deputatos, & eius votum esse annumerandum cum alijs, itaut maior pars votorum absoluat, vel condemnet.

39 Si quis administrator piorum locorum videns se constrictum ad reddendam rationem suæ administrationis appellaret, licet admittatur appellatio, non propter hoc impeditur, aut suspenditur executio, ita *Sacram Congregat.* censuisse refert *praxis Episcopal. p.* 1. *verbo hospitale, §.* 3. *vers. sexto.*

40 Episcopus pluries in anno poterit administrationis rationes exigere, quando illi constiterit dolosè, vel cum errore redditas fuisse, aut quando redditio non fuit finalis, & plena cum restitutione reliquorum *Aloys. Ricc. d. collect.* 714. *& in praxi fori ecclesiastici resolut.* 534. *in* 2. *edit. Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 188.

SVMMARIVM.

1 *Papa solus pias defunctorum voluntates commutare potest.*

2 *Inferior nullus gerere potest illa, quæ supremo Principi reseruantur.*

3 *Commutandi vltimas defunctorum voluntates nullam habet Episcopus potestatem.*

4 *Onus capellæ iniunctum, quod vel ex redituum diminutione, vel ex alia causa adimpleri non potest, per Episcopum diminui valet.*

5 *Defunctorum vltimas voluntates concurrente iusta & rationabili causa, potest Episcopus cum hæredis consensu tanquam Sedis Apost. delegatus commutare.*

6 *Legatum quodcunque pium ad certum vsum relictum, in alium pium Episcopus commutare potest, ob causam, quæ suo iudicio videatur iusta cum hæredis consensu.*

7 *Pecunia ad aliquem vsum legata si ad illum non sufficiat, potest per Episcopum in alium conuerti.*

8 *Legatus vsus quando non potest adimpleri, in alium piũ per Episcopum commutari potest.*

9 *Legata res, quæ pro vsu destinato impedimento iuris, vel facti deseruire non potest, auctoritate Episcopi in alios pios vsus commutari valet.*

10 *Monasterium, quod in certo loco testatoris iussu construi non potest, ex auctoritate Episcopi alibi construi valet.*

11 *Legatum factum pro construendo monasterio in loco cãpestri, quod construi prohibet concil. Trid. potest Episcopus commutare.*

12 *Legatum quando esset factum ad aliquem vsum non ita necessarium, potest per Episcopum in alium pium magis necessarium commutari.*

13 *Legatum factum Ecclesiæ pro fabrica & ornamentis, quibus non indiget, potest commutari de consensu Episcopi in alium fructuosum & consimilem pium vsum.*

14 *Reditus alicuius capellæ pro Missis celebrandis deputatos, in paramentorum emptionem pro vna vice conuertere potest Episcopus.*

15 *Qualitates in fundatione beneficiorum appositas nec de consensu patroni Episcopus tollere potest.*

16 *Legatum vbi nõ respicit certam personam, & causam, non potest per Episcopum commutari.*

17 *Eleemosinæ inter pauperes distribuẽdæ prius debent dari illis, qui sunt de sanguine, & distribuendæ inter pauperiores, & nobiles, & vni omnes concedendæ non sunt, & num.* 18. 19.

20 *Legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam testatoris, non potest distribui pauperibus infirmis in hospitalibus.*

21 *Deputatus ad certa bona distribuenda inter pauperes, potest eligere pauperes sibi coniunctos, & se ipsum vti pauperem, si egeat, ac filios suos pauperes fraude cessante, & num.* 22. & 23.

24 *Spurius filius testatoris eligi non potest ab executore, cui eligendi pauperes commissa est potestas.*

25 *Prior Fratrum Prædicatorum, si illi electio pauperum commissa sit, potest eligere Fratres suos, quamuis ipsi filij sint spurij.*

26 *Testator quando mandat bona sua distribui in virgines maritandas, non poterint executores, ea erogare in virgines ingredientes monasterium.*

27 *Legatum quando relinquitur alicui personæ determinatæ, vt matrimonium ineat, fere certum est deberi si religionem ingrediatur.*

28 *Legatum relictum sub hac forma, lego tibi mille scutatos nubas, centum vero si religionem ingrediaris, an mille debeantur monasterio? ostenditur.*

EPISCOPVS PIAS DEFVNctorum voluntates quando possit commutare?

ALLEGATIO LXXIII.

1 CVm soli Romano Pontif. pias defunctorum voluntates commutare liceat *Clemen. quia contingit, de relig. domib.* ibi, salua quidem Sedis Apostolicæ auctoritate, *Tiraquel. de priuil piæ causæ, priuil.* 135. *Pinel. in rub. C. de resc. vend. p.* 1. *c.* 2. *numero* 19. *Perez tit.* 2. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 72. *Nau. consil.* 2. *numero* 6. *in antiq. & cons.* 15. *in nouis sub tit. de rebus Ecclesiæ non alien. Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis.* 2. *prope finem, Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiepisc. cap.* 19. *numero* 1. *Henriq. in summ. libr.* 7. *cap.* 37. §. 2. *littera F. & lib.* 9. *cap.* 22. §. 6. *littera M. Mench. illust. cap.* 25. *numero* 26. *cum seq. Fr. Emman. quæst. Regular. tom.* 2. *quæstion.* 125. *artic.* 9. *Fr. Ludouic. Beja respons. casuum conscien. part.* 4. *casu* 22. *Iacob. de Graff. de arbitrar. Confessorum, lib.* 2. *cap.* 69. *numero* 1. *Cened. practic. quæst. libr.* 1. *quæst.* 35. *numero* 12. *Melch. Phœbos Lusitaniæ decis.* 47. *numero* 2. *cum sequentibus, tomo* 1.

2 Et nullus inferior possit gerere illa quæ supremo Principi reseruantur, *cap. quod translationem*, 4. vbi *glos.* recepta. *de officio leg. cap. maiores*, 3. *in princip. de baptismo.*

3 Ideo Episcopus, nullam habet potestatem commutandi defuncti voluntatem, arg. *d. c. tua*, dum ibi deciditur Episcopi munus esse executores cōpellere ad obseruandam exactissime defuncti voluntatem, vt sic minime valeant mutare, vt in simili argumentatur *Gam. Lusitaniæ decis.* 288. *numero* 4. *in princip.* quare Episcopum voluntatem defuncti non posse commutare tenent *Abb. numero* 4. *& Con.* 7. *in d. cap. tua Molin. de iustit. tract. tatu* 2. *disp.* 249. *colum.* 3. *Mench. de succession.* §. 7. *numero* 21. *Pinel. part* 1. *rubr. de rescind. vendit. cap.* 2. *numero* 19. quamuis commutatio fieret in melius etiam de consensu hæredum, secundum *Lap. Imol. Bonif.* & alios in *d. Clem. quia contingit*, quos refert *Marc. Anton. Genuens. d. ca.* 19. *numero* 1. Non obstant *d. capit. nos quidem*, ibi, & alibi placeat, quę verba manifeste demonstrant posse Episcopum commutare in alium locum diuersum opus à testatore iniunctum, & *l. legatum*, 16. *ad fin.* ibi, in quam rem conuerti debeat, *ff. de vsufruct. legato*; quia respondetur facillime iura hæc procedere, vbi volūtas testatoris impleri non potest, vel de facto, vt in *d. cap. nos quidem*, vel de iure, vt in *d. l. legatum*, ibi, non licet, & ita in effectu respondet *Couar. in d. cap. tua, numero* 7. qui recte aduertit data maxima difficultate circa adimplendam defuncti voluntatem, quæ non facile moram patiatur, licite ab Episcopo commutari, argumen: *text.* quem post alios expendit in *d. l. vlt. l.* §. *non facile, ff. de operibus publ. Mench. d. numero* 21. Si vero vlterius vrgeas, quod vbi voluntas testatoris adimpleri non potest, legatum redditur caducum, vel habetur pro non scripto, & ideo conuertitur in vtilitatem hæredis, vel grauati, *l. vnica*, §. *in primo, C. de caducis tollen.* Vnde Episcopus non poterat cogere cum hæredis præiudicio, vt in alio loco monasterium fabricaretur: respondendum erit cum *glos. in d. cap. nos quidem, verbo in loco.* & cum *Abb. nu.* 13. *Couar. vlt. Tiraq. de priuileg. piæ causæ, priuil.* 38. non obstante mutatione loci legatum neque fieri caducum, neque haberi pro non scripto, idque fauore piæ causæ.

4 Quid autem dicendum eo casu, quo onus capellæ iniunctum, vel ex redituum diminutione, vel ex alia causa adimpleri non possit, vtrum per Episcopum tale onus diminui valeat? affirmatiue resolue cum *Felino in cap. cum accessissent. numero* 19. *in fine, de constitut.* optime *Roch. de iurepatronat. verbo pro eo quod, qu.* 15. *numer.* 33. quidem vide ad hoc, vt huiusmodi commutationes fieri nequeant per solum Episcopum, sed insimul cum hærede, vel executore propter verba *d. capit. nos quidem*, ibi, tecum, &c.

5 Concurrere igitur iusta & rationabili causa Episcopus tanquam Sedis Apostolicæ delegatus vltimas defunctorum voluntates cōmutare potest, vt disponit *Concil. Triden. sess.* 22. *de reformat. cap.* 6. *& sess.* 25. *cap.* 4. *Mandos. de Signatura gratiæ rubr. commutatio vltimæ voluntatis, Rot. Roman. decis.* 1122. *part.* 3. *lib.* 3. *in nouiss. Mari. Antonin. variar. resolut. lib.* 1. *resolut. fin. casu* 40. *in fine, Mench. Ludou. Bejæ, & Iacob. de Graff. dictis locis.* Item etiam potest ob causam, quæ suo iudicio videatur iusta, legatum quodcunq; pium ad certum vsum relictum, in alium pium commutare, quamuis tale legatum de iure, & facto valeat adimpleri, docet *Silnest. verbo legatum*, 4. *quæst.* 12. quem refert, & sequitur *Fr. Ludouic. Beja d. casu vigesim. secund.*

6 Dubitari tamen potest, an Episcopus possit hāc commutationem solus facere? In qua quæst. tenēt Doctores requiri hæredis consensum ex *d. ca. nos quidem*, ibi, tecum, vbi *Abb. Petr. de Vbald. de Canon. Episcop. in* 7. *cap. principali.* Si tamen hæres nollet consentire posset solus Episcopus, *Felin. in c. cum accessissent, de constit.* quem ita intelligit *Roch. de iurepatron. in verbo pro eo.* dicit etiam *Petr. de Vbaldis*, quod item requiritur consensus Ecclesiæ cui legatur ex *l. legatum. ff. de vsufr. leg. & l. legatum, ff. de administr. rerum ad ciuit. pertin.* Etti nec Ecclesia, nec hæres vellent consentire, Episcopus solus id exequetur ex *Bartol. in d. l. legatū, ff. de vsufruct. leg. per. l.* 1. *C. de nupt.* Si hæres contradicat, & Ecclesia consentiat Episcopo commutare volenti, prævalebit consensus Ecclesiæ ad tuendam voluntatem defuncti, *d. l. legatum, ff. de administr. rerum*, ita *Petr de Vbald. d. loco*, quem refert *Marc. Anton. Genuens. d. cap.* 19. *a n.* 3.

7 Inter iustas causas, ob quas Episcopus vltimas defunctorum voluntates commutare valet, illa prima est, quando pecunia legata ad aliquem vsum non sufficeret, quia tunc in alium per Episcopum conuerti potest, *Kopm. decis.* 91. quem refert *A-*

loys. Ricc. in collect. decis. parte 3. collect. 558. vers. tertia causa.

8 Secunda causa est, quando vsus legatus non potest adimpleri, tunc enim Episcopus poterit commutare quæcunque legata pia in alios pios vsus, Guid. Pap. decis. 556. quem refert Aloys. Ricc. d. collect. 558. versic. prima.

9 Vel si res legata non possit deseruire pro vsu destinato, impedimento iuris, vel facti, quia tunc potest fieri commutatio in alios pios vsus auctoritate Episcopi, ita Card. Imol. Bonif. & alij in dicta Clemen. quia contingit, Innocent. Imol. Abb. in cap. nos quidem, per illum text. de testamen. Petr. de Vbaldis de canon. Episcop. in septimo cap. principali, Socin. de oblat. libr. 9. quæst. penult. Circa quæ impedimenta notandum duxit Marc. Anton. Genuens. d. cap. 19. num. 2. quod si impedimentum facti est temporale, & speratur remotio impedimenti, vt si testator legauit pro succursu Terræ Sanctæ, nec potest iri propter impedimentum facti, debet expectari tempus commodum, vt in c. non est, & in cap. quod super his, de voto. Pet. de Vbaldis vbi supra. Quod vero ad impedimentum iuris idem Petr. de Vbaldis distinguit, quod si legatum est factum Ecclesiæ ad vsus honestos, quod de iure adimpleri potest, tunc fit commutatio; aut ad vsus inhonestos vt si relinquatur, vt in ea fiant ludi theatrales, qui prohibentur in capit. cum decorem, de vita, & honestate clericorum, tunc legatum est inutile, & non fit commutatio, l. filius, ff. de cond. instit. Bart. in l. ff. eod. tit.

10 Tertia causa est, si monasterium in certo loco testatoris iussu construi non potest, quia tunc Episcopus, vt alibi cõstruatur efficere potest, Alex. cons. 73. volum. 7. colum. 1. quem refert Gambarus. de officio Legati lib. 6. a numer. 123. Farin. Rotæ Roman. decis. 126. in nouiss. quem refert Aloys. Ricc. in d. collect. 558. in fine.

11 Sic etiam legatum factum pro construendo monasterio in loco campestri, quod construi prohibet Concil. Trid. poterit Episcopus commutare Alex. Raud. Pisan. decis. 44. quem refert Aloys. Ricci. in collec decis. p. 4. coll. 1270. ver. limita tertio.

12 Quarta causa est, quando legatum esset factum ad vnum vsum non ita necessarium, puta ad pingendam Ecclesiam, quæ minatur ruinam, quia tũc Episcopus poterit pecuniam ad picturam non ita necessariò destinatam, in alium pium vsum magis eidem Ecclesiæ necessarium commutare, Aloys. Ricc. dict. collect. 1270. versic. limita sexto, Marc. Anton. Genuens. in praxi Neapol. capit. 19. in nouiss.

13 Sic etiam legatum factum Ecclesiæ pro fabrica, & ornamẽtis, quibus non indiget, potest commutari de consensu Episcopi in alium fructuosum, & vtilem consimilem vsum ex grauissima causa, & præsumpta mente testatoris vero similiter inclusa, ita Marc. Anton. Genuen. in practicabil. Eccles. quæst. 213. per totam, & d. c. 19. n. 6.

14 Quinta causa est, vt Episcopus reditus alicuius capellæ pro Missis celebrandis deputatos in paramentorum emptionem prò vna vice tantum conuertere possit, Aloys. Ricc. d. collect. 558. versic. Quinta. Sic etiam poterit Episcopus pro vna vice tantum de consensu patroni instituere ad beneficium patronatus non habentem requisita per fundatorem in limine fundationis posita, ita Crescent. decis. 1. & 7. de iurepatron. quem refert Aloys. Ricc. d. collect. 1270. limit. 1. Hodie tamẽ hoc non procedit, quia Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 5. contrarium disponit, dicens Episcopum non posse tollere qualitates in beneficiorum fundatione appositas, nec etiam de consensu patroni, vt censuit Sacra Congregatio, & late agit Nicol. Garcia de benefic. par. 7. c. 1. n. 107. cum seqq.

16 Sexta causa est, vbi legatum non respicit certã personam, & causam, Guid. Pap. decis. 556. quem refert Aloys. Ric. d. collect. 1270. vers. 4.

17 Deputatis ad certa bona distribuenda inter pauperes aliqua aduertendum duxi, & imprimis quod huiusmodi eleemosynæ prius debent dari illis, qui sunt de sanguine Menoch. cons. 321. num. 5. & de præsumpt. l. 4. q. 125. n. 13.

18 Et distribuendæ inter pauperiores, & nobiles, Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 93. numero 20. cum sequentibus.

19 Et vni omnes concedendæ non sunt eleemosynæ, si in pauperes distribui mandentur, Bart. in l. ff. optione leg. Auiles ad cap. 2. Prætorum verbo ninguno, numero 3. Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 3. collect. 522. Menoch. dicta quæstio. 125. numero 20. Petr. Magdalen. de numero testium in testam. requis. p. 2. cap. 2. à numero 43. Viui. tom. 2. communium opinion. lib. 6. tit. 26. num. 99. pag. 148. Cened. practic. & canon. qu. lib. 1. quæst. 35. numero 13.

20 Item legatum factum pauperibus concurrentibus ad portam testatoris, non potest distribui pauperibus infirmis in hospitali, Marc. Anton. Genuensis in practic. eccles. qu. ducentesima decima quarta per totam.

21 Item deputatus ad certa bona distribuenda inter pauperes potest eligere pauperes sibi coniunctos, Vezin. tom. 2. commun. opin. libr. 6. titul. 21. numero 32. pag. 141. Menoch. de præsumpt. libro tertio quæstion. quinquagesim. quart. numero 3. Surd. de alim. tit. 1. q. 93. num. 5.

22 Item potest in seipsum distribuere vti talem pauperem, si egeat Palat. in repetit. rubr. §. 65. numero quadragesim. secund. Afflict. in capit. si inter dominum, numero 101. & 102. Si de inuestitura inter dominum & vassallum, lib. 1. fol. 97. Gregor. l. 3. verbo tuuiere tit. 10. par. 6. Mexia in tract. tassæ panis, concl. 1. numero 49. & concl. sext. numer. 49. vers. tandem commissarius, Azened. ad curiam Pisanam, libro secundo capit. 10. numero 5. Menoch. de præsumpt. lib. 4. quæst. 125. numero 17. Spin. in Speculo testam. glos. 6. princip. numero 10. & glos. 28. numero 28. Surd. de alim. titul. 1. quæstion. 94. num. quarto Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 2. num. 55. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 13. numero 9.

23 Et potest in filios suos pauperes fraude cessante distribuere ex Bald. in l. 1. à numero 29. Cod. de sacrosan. Eccles. Alciat. de præsumpt. reg. 3 præsumpt. 29. n. 8. Mascar. cõcl. 531. n. 171. Cald. Pereira d. c. 13. n. 9. Gonzal. dicta glos. 2. nu. 54.

24 Spurius filius testatoris eligi non potest ab executore, cui eligendi pauperes commissa est potestas, Perez. tit. l. 35. Ordinam. pag. 154. Mex. dict. concl. 6. numero 49. Menoch. de præsumpt. lib. 4. quæstion. 96. numer. 12. Surd. de alim. tit. 1. quæst. 93. numero 5. Gutier. pract. lib. 3. q. 55. num. 21. Matiens. l. 7. glos. 5. num. 2. cum sequentib. & 8 lib. 5. nouæ recopil. Cald. Pereira dict. c. 13. n. 9. cum se.

25 Si tamen electio pauperum commissa sit Priori Fratrum Prædicatorum poterit eligere Frates suos, quamuis ipsi filij sint spurij, quia non dat eis de suo, sed de alieno, Pereg. de iure fisci li. 3. tit. 18. nu. 101. Gonzal.

101. *Gonzal.doct.glos.2.nu.54.D.Barb.in priuatis scholys ad l.si is qui,ff de vulgari,nu.2.*

26 Quando testator mandat bona sua distribui in virgines maritandas, non poterunt executores ea erogare in virgines ingredientes monasterium *Natta cons.296. numero 4. Roland. cons.35. numero 16. vol.3. Boer. decis.3. numer.13. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. vol. lib. 8. titul.5. numero 22. & libr.12. titul. 23. numer. 5. Simon de Pretis de interpret. vltim. volunt. libr.5. dubit.2. numer. 77. Gaspar. Baeca de non meliorandis dotibus filiarum cap. 14. numero 9. Perez l. 1. titul. 2. libr.5. Ordin. pag. 72. & 79. Iacob. de Graffijs in aureis decis. p. 1. libr. 2. cap. 59. numero 16. Matiens. l.14. glos.1. numer.14. titul. 4. lib.5. nouæ recopil. Menoch. de præsumpt. lib. 4. quæst. 189. numero 95. Surd. de aliment. titul. 1. quæst. 93. à numero 35. Gutier. Canon. libr.1. cap. 32. numero 20. ad medium, & cons.16. à numero 13. Sanch. de matrim. libr.1. disp. 33 à numer.31. Mol. de iustit. tract. 2. disp. 207. conclus. 1. Less. eod. tract. libr. 2. cap. 18. dub. 15. Frat. Basil. de impedim. matrimonij cap. 17. §. 1. vers. ex his Cened. pract. & canon. quæst. lib.1. quæst.35. numero 11. Garcia Mastril. Siciliæ decis. 153. Perez de Lara de capellanijs, & anniuersarijs lib.1. cap.21 numero 24.*

27 Quando vero legatum relinquitur alicui personæ determinatæ, vt matrimonium ineat, fere certum est deberi si religionem ingrediatur per *auth. de Sanctissimis Episcopis, §. & hoc præsenti collat. 9. Cou. lib.1. vari. cap. 9. numero 10. Emman. Costa in l. cum tale, §. si arbitratu, limit. 4. num. 5. Menoch. d. lib. 4. quæst. 148. à num. 13. Perez d. l. 1. vers. legatum relictum, Sanch. d. disp. 33. à num. 29.*

28 Vtrum autem si legatum relinquatur sub hac forma: lego tibi mille si nubas, centum si religionem ingrediaris, mille debeantur monasterio? Affirmatiuam partem semper probabiliorem duxi, ratio quæ me in eam induxit, non sumitur ex commutatione in melius, id enim priuata auctoritate fieri non posse in vltimis voluntatibus dicit *Trid. sess.25. de reformat. cap.* 8. sed ex iuris dispositione, quod in hoc casu pro non adiectis huiusmodi conditiones haberi voluit, *Nouell. 123. de Sanctiss. Episcopis cap. 37. de auth. nisi rogati*: non quidem quia ius hanc interpretatur fuisse testatoris mentem, vt nonnulli existimant, quomodo enim ea præsumeretur mens cum leget sæpe etiam religionis mentione facta: sed contra eorum voluntatem in fauorem religionis: Verum attendendum censuerim factumne id fuerit à testatore in odium religionis, & quasi in pœnam ne ingrediatur, vel habito respectu ad morem loci, qui fere vniuersalis est, & quantitatem dotis, quæ solet dari tam contrahenti matrimonium, quàm ingredienti religionem, quæ semper solet esse multo maior, quæ datur nubenti, quam ingredienti religionem, & primo casu bene poterit amplecti prima opinio vt dentur mille tanquam quod cedat in pœnam ipsius testatoris. Secundo vero casu à testatoris dispositione non recedendum putarem, & hoc iudicis arbitrio decernendum; aliàs non est grauandus hæres, vt subleuetur legatarius: sed quia quæstio hæc altiorem petit indaginem, qui eam cupit latissime examinare consulat *Anton. Gabri. libr. 4. commun. titul. de legat concl. 2. Roland. cons. 35 vol. 3. Mich. Graff. libr. sentent. §. legatum quæst. 50. numero 12. Nicol. Mor. de contract. tract. de matrim. titul. de diuisione matrimonij numero 1. Ludouic. Bera respons. casuum conscientiæ p.1. casu 44. Cacheran. Pedam. decis. 126. numero 6. Couar. lib. 1. vari. cap. 19. numero 9. Capic. decis. 204. Iacob. Cancer. libr.1. vari. cap. 24. à numer. 15. Perez l. 1. titul. 2. libr. 1. Ordin. Cost. in l. cum tale, §. si arbitratu, ampl. 11. numero 5. Lar. in l. si quis à liberis, §. si quis ex his, numero 174. Menoch. de præsumpt. libr. 4. quæstion. 83. numero quarto & numero vigesimo sexto in fine, & cons. 169. numero 18. Praxis episcop. p. 1. §. legatum, vers. ad quartum, Spin. in speculo testam. glos. 14. princip. numero 58. Less. dict. dub. 15. P. Paul. Comitol. respons. moral. libro sexto quæst. 7. circa finem Frat. Basil. vbi supra, Marc. Anton. Genuen. in practicab. eccles. quæst. 149. Fr. Emman. quæstion. Regular. tom. 2. quæstion. 127. art. 1. Cenal. commun. quæst. 241. Perez de Lara dict. cap. 21. numero vigesim. quint. Galganett. de condit. & demonstrat. p. 10. cap. 8. numero 44. P. Molin. de iustit. disp. 207. vers. dubium deinde est, Mastril. dict. decis. 153. numero 9. Modern. de iurisdict. p. 4. casu 8. P. Rebel. de obligat. iustit. p. 2. libr. decim. octau. quæst. 16. numero tertio. Benedict. Aegid. in repetit. l. Titiæ ff. de condit. & demonst. p. 1. numero 48. Benedict. Pinel. select. iuris interpret. libr. 1. cap. 20. à numero 29.* plures doctores ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 111. numero 2. & pract. ac canon. quæst. lib.1. qu.35. per totam.*

SVMMARIVM.

1 *Matrimoniales causæ inter arduas numerantur.*

2 *Matrimoniales causæ non per inferiores, sed ab Episcopis tantum sunt cognoscendæ.*

Vicarius generalis Episcopi ex commissione generali potest de causis matrimonialibus cognoscere.

3 4 *Capitulum Sede vacante de matrimonialibus causis potest cognoscere, secus de causis delegatis Episcopo, aut eius vicario.*

5 *Inferiores Episcopo possunt ex præscriptione, consuetudine, vel priuilegio quærere facultatem cognoscendi de causis matrimonialibus.*

6 *Papa causam matrimonialem potest delegare non solum Episcopo, sed etiam inferiori.*

7 *Matrimonialis controuersia si à Pont. cuiquam delegetur, non poterit is delegatus etiam Episcopo eam subdelegare.*

8 *Causa matrimonialis est grauis.*

9 *Mulier in causa matrimoniali testis esse non potest.*

10 *Iuramentum in supplementum probationis cum præstatur in causa matrimoniali.*

11 *Causæ graues non possunt subdelegari sine magna causa.*

12 *Causæ graues, & arduæ cum delegantur, censetur electa industria personæ.*

13 *Industria personæ quando est electa non potest quis mandare alicui vices suas.*

14 *Declaratur tex. in [illegible] ex litteris, de in integ. restit.*

15 *Causas matrimoniales quæ spectant ad Episcopum iure ordinario, potest ipse [illegible] mittere discutiendas & decidendas Doctoribus, qui statuta Canonum non ignorent.*

16 *Natiuitatis incidens quæstio in iudicio seculari hæreditatis ad Episcopum, seu eius delegatum est remittenda.*

17 *Iudices laici omnino prohibiti, & incapaces sunt ad cognoscendum de his, quæ sine spiritualium supernaturalium cognitione decidi nequeunt.*

18 *Iudices incompetentes ad cognoscendum principaliter de causa aliqua, possunt cognoscere de incidentia.*

19 *Iudex ecclesiasticus, qui respectu temporalium incompetens est, potest cognoscere de causa temporali, si ea in ecclesiasticam, quæ coram eo vertitur inciderit.*

20 *Iudex secularis cognoscens de causa ciuili hæreditatis, an possit decidere quæstionem natiuitatis, vel aliud duhum matrimoniale, ponitur distincto Bart. & numer. 21. alia Abbatis.*

22 *Iudex criminalium causarum de ciuili incidenter, & iudex ciuilium de criminali incidenter cognoscere potest.*

23 *Iudices alij dicuntur competentes simpliciter; alij incompetentes, prorogabiles tamen; alij incompetentes, prorogabiles tamen; alij incompetentes, & improrogabiles, & numero 24. inter eos differentia constituitur.*

25 *Iudex ecclesiasticus an possit cognoscere de incidentibus solum ad decisionem causæ principalis, ostenditur.*

26 *Declaranur tex. in cap. causam, quæ 7. qui filij sint leg.*

27 *Declaratur tex. in cap. tuam, de ordine cognit.*

28 *Declarantur tex. in cap. 1. & in cap. perlatum, qui filij sint leg.*

29 *Declaratur tex. in cap. de prudentia, de donation. & numer. 30.*

31 *Iudices laici de quæstione facti circa Spiritualia cognoscere non possunt.*

32 *Iudices seculares de causa matrimonij, seu natalium etiam summarie cognoscere non possunt.*

33 *Compromitti in laicum non potest de causa matrimoniali incidente.*

34 *Iudices seculares etiam super possessorio matrimonij cognoscere non possunt.*

EPISCOPVS AN SOLVS habeat causarum matrimonialium cognitionem?

ALLEGATIO LXXXIV.

1 MAtrimoniales causæ cum arduæ sint, vt tradunt *Abb. in cap. mulieri, num. 7. de iureiurando, Sbroz. de Vicar. Episcopi lib. 2. qu. 44. num. 4.*

2 Non per inferiores, sed ab Episcopis tantum sunt cognoscendæ (quia etsi matrimonium contractus sit, quia tamen Sacramentum Ecclesiæ est, Episcopis tantum de eo cognoscendi potestas datur, vt probant *tex. in c. multorum) 35. qu. 6. cap. auditis, de præscrip. capit. accidentibus, de excess. Prælat.* & disponit *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 20. vers. Ad hæc causæ matrimoniales*, par enim iustumque Sanctissimi Patres existimauerunt tam sublimi Sacramēto Superiores etiam omnium totius Orbis iudices tribuere resoluunt *Couar. de Sponsalib. par. 2. cap. 8. §. 12. numero 1. Sbroz de Vicario Episcopi, lib. 2. q. 43. in princip. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici part. 2. cap. 9. num. 6. Gutier. practic. lib. 3. q. 26. numero 1. Soar. de Paz in pract. tom. 2. prælud. 1. num. 8. Gregor. Lopez l. 7. per tex. ibi, verbo à los Obispos, tit. 10. par. 4. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 29. n. 17. Aloys. Ric. in praxi fori eccles. decis. 245. in 1. edit. & resolut. 215. in 2. edit. Franc. de ritu nupt. lib. 2. dissinit. 10. numero 14. Seraph. Romæ Roman. decis. 765. Soar. de Paz in pract. tom. 2. prælud. 1. numero 1. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 21. numero 9.* Et Curia Romana alijs quam Episcopis de stylo committere non consueuit plures citati à *Rendina in promptuario recept. sentent. tit. 72. numero 6.*

3 Potest tamen Episcopi Vicarius huius coniugalis causæ cognitionem tractare, etiam ex generali commissione Episcopi, quod probatur ex tex. *in cap. 1. de frigidis, & malef.* vbi dicitur proponendam esse querelam coram Episcopo, vel eius misso ad diuortium, vbi *gloss. verbo misso*, explicat, idest, Vicario. Probatur etiam in *cap. vlt. de cognat. spirit.* vbi dicitur propositum esse impedimentum matrimonij coram Officiali Cantuariensi, sic supponitur eum posse de causis matrimonij cognoscere. Ita tenent *Anton. nume. 2. Abb. numero 4. Alexan. de Neuo numero 5. in d. cap. fin. Cou. d. numero 1. ver. potest, Anton. Buch. institut. mator. lib. 2. tit. 8. numero 105. Sbroz. d. lib. 2. quæst. 44. in fine. Bertach. in tract. de Episcopo, lib. 4. par. 7. quæst. 20. numero 23. Sanch. d. disput. 29. numero 18. vers. secundo, Azor. institut. moral. par. 2. libr. 3. capit. 45. quæst. 2. Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum par. 1. num. 201.* Quicquid contrarium velint *Rebuff. in praxi benefic. tit. de forma Vicar. numero 155. Petr. de Ledesma de matrimon. quæst. 45. artic. 1. puncto 3. dub. 4. Vgolin. de officio, & potestate Episcopi cap. 4. §. 7. numer. 2. vers. nono causas matrimoniales.*

4 Item & Capitulum Sede vacante, quod quidem de causis matrimonialibus potest cognoscere, vt probatur *in cap. veniens*, iuncta superscriptione, *de eo, qui duxit in matrim.* resoluunt *Couar. d. nu. 1. in princip. vers. atque etiam, Pauin. de officio, & potestate Capituli Sede vacante, par. 1 quæst. 10. sub numer. 8. Quaranta in summa Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante, quæst. 5.* vbi asserit per *Concil. Tridentin. d. loco* dispositum esse, quod causę matrimoniales relinquantur examini, & iurisdictioni Episcopi tantum, vt excluderentur alij Prælati inferiores, at Capitulum in hoc casu non dicitur inferior Episcopo, sed par. Eleganter vero sub distinctione resoluit *Aloys. Ricc. d. resolut. 215. versic. sed quicquid*, quod, aut loquimur de causa matrimoniali ex ordinaria iurisdictione, & tunc nō est dubium quod in ea succedat Capitulum Sede vacante in locum Episcopi: aut loquimur de causa delegata matrimoniali, commissa Episcopo, aut eius Vicario in hæc verba: dilecto filio Vicario fratris nostri Episcopi, & tunc Capitulum non succedit in delegatione. Non enim valet Capitulum cognoscere de causa delegata Episcopi, etiamsi apposuerit ille manus ante obitum per *capit. quoniam Abbas, de offic. deleg. Bellamer. decis. 166. Marchesan. de commission. super commissione appellationum extra Romanam Curiam parte prima capit. sext. numero trigesim. secund.* Ex quibus ducta est *Sacra Rota Romana* elapsis annis ad validam iudicandam impetrationem quandam beneficiorum certo modo factam à quodam Hispano, eo quia illa minus iuste possidebat alter adhuc Hispanus, & illegitime natus, quia obtinuerat dispensationem illegitimitatis à Vicario Capituli Sede vacante, suffulto delegatione Apostolica vigore Breuis expediti cum clausula illa, Officiali, solita apponi in Breuibus directis ad partes Hispanarum, vbi dicitur officialis, qui in Italia appellatur Vicarius, ex notatis per *Bellamer. decis. 5. de officio Vi-*

carij, & addit. deciſ. Rotæ ſecund. eodem titulo in nouis.

5 Ex præſcriptione, conſuetudine, vel priuilegio poſſunt inferiores Epiſcopo quærere facultatem cognoſcendi de cauſis matrimonialibus, vt probatur in *d. capit. accidentibus*, reſoluunt *gloſ. in capit. 1. de conſang. gloſ. in capit. litteras de reſtitutione ſpoliat. Couar. d. numero 1. verſ. verum. Palat. in repet. cap. per veſtras, notab. 2. §. 1. numero 33. Nauar. conſ. 1. ſub tit. de officio iudicis deleg. numero 5. in antiq. & conſ. 3. ſub eodem titul. in nouis, Concil.* enim *Trid. d. cap. 20.* non ſuſtulit conſuetudinem, in qua ſunt inferiores Prælati, ſi ſit immemorialis, vt cenſuit Sacra Congregatio, prout referunt *addit. ad Nauar. d. conſ. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 33. num. 5.*

6 Dubium tamen eſt an ex delegatione poſſit inferior Epiſcopo habere huius cauſæ cognitionem? in quo pro parte affirmatiua ſtant *tex. in cap. propoſuiſti, de probat. & in cap. ex litteris, de in integrum reſtitut. & in cap. 1. vt lite non conteſt.* quibus probatur cauſam matrimonialem à Romano Pontifice delegari non ſolum Epiſcopis, ſed & inferioribus nempe Archidiaconis, Prioribus, & Archipresbyteris, *Abb. in cap. 1. de conſanguin. & affinit. Rendina d. titul. 72. numero ſexto. Couar. d. numero 1. verſic. eſt tamen*, vbi addit non ſolere Romanos Pontifices cauſas matrimoniales, niſi ex iuſta cauſa, alijs quam Epiſcopis committere.

7 Si matrimonialis controuerſia à Romano Pontifice cuiquam delegetur, non poterit is delegatus etiam Epiſcopo eam ſubdelegare, *Courr. vbi proxime, Menoch. conſ. 17. tom. 1. Sbroz. d. lib. 2. quæſt. 43. num. 14.*

8 Ex eo probatur, quia cauſa matrimonij eſt grauis, *gloſ. in cap. mulieri, 34. de iureiuran. Socin. iun. conſ. 86. nu. 6. in 2. Sbroz. d. q. 43. nu. 10.*

9 Et ideo in illa mulier teſtis eſſe non poteſt, cum criminali per eſſe dicatur, vbi per tex. *in d. cap. mulieri*, probat *Duenh. reg. 315. ampliat. 1.* & contra alios declarat *Franc. Molin. d. ritu nupt. lib. 1. comp. 8. à num. 14.* quicquid dicant *Tiraq. d. 9. connub. gloſ. 1. par. 9. num. 64. & de pœnis temper. cap. 51 num. 47. & ſeq. Maſcar. de probat. concluſ. 762. num. 6.*

10 Hinc etiam in cauſa matrimoniali, quia eſt grauis, & ardua, & criminali æquiparatur, iuramentum in ſupplementum probationis non præſtatur, *gloſ. verbo abſoluto in dict. cap. mulieri, Turſan. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 10. nu. 102. prope finem, verſ. limita ſecund. pag. 444. & 446. Maſcar. de probat. in proœm. quæſt. 9. nu. 43 & concluſ. 1030. num. 1. Surd. conſ. 109. num. 19. Camill. Borrell. in ſum. omnium deciſ. titul. 54. de iuram. ſuppletorio num. 45. Seraphin. de priuilegijs iuram. priuileg. 33. à num. 113.* poſt *Gail. Caroc. Farin.* & alios *Franciſc. Molin. d. lib. 1. comp. 15. num. 4.*

11 Et cauſæ graues non poſſunt ſubdelegari ſine iuſta cauſa, vt probat tex. *in cap. ſi pro debilitate, 3. de offic. deleg.* quem ita intelligunt *Menoch. conſ. 17. nu. 8. & 11. Flamm. de reſignat. lib. 5. quæſt. 3. numer. 26. D. Barboſa in l. cum præter, §. 1. nu. 396. ff. de iudic.*

12 Probatur etiam, quia cum delegantur cauſæ graues, & arduæ, cenſetur electa induſtria perſonæ, *cap. is cui, de offic. delegat. lib. 6. Menoch. de arbit. lib. 1. quæſt. 54. numero 7. & 11. & caſu 68. num. 15. & caſu 205. & lib. 2. de præſumpt. quæſt. 21. numer. 4. & conſ. 69. num. 58. Aloyſ. Riccc. in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapol. p. 1. deciſ. 88. num. 6.*

13 Sed quando eſt electa induſtria perſonæ non poteſt quis mandare alteri vices ſuas, *cap. vlt. is autem, in 1. de officio deleg. Soar. in theſauro recepta ſent. littera D. numero 39. Menoch. d. quæſt. 21. numer. 2. Vincent. Honded. conſ. 55. numero 79. volum. 1. Surd. conſ. 433. numero 15. & 16. Peregrin. vari. ad rubr. de officio, & poteſt. iudicis delegati numero 7. Sanch. de matrimonio libr. 3. diſput. 7. numer. 18.* ergo nec etiam poterit ſubdelegare cauſas matrimoniales, quæ graues, & arduæ ſunt.

14 Ad tex. vero *in cap. ex litteris, de integrum reſtit.* reſpond *Couar. d. verſ. eſt tamen, in fine*, ibi delegatum cauſam matrimonialem ſubdelegaſſe, quia eam commiſit collegæ, cui ipſe Romanus Pontifex eandem cauſam commiſerat, & cuius induſtria ab ipſo Principe ad idem negotium electa fuerat.

15 Cauſas vero matrimoniales, quæ ſpectant ad Epiſcopum iure Ordinario poteſt ipſe committere diſcutiendas, & decidendas Doctoribus; etiam qui non ſunt eius vicarij, *Alexand. conſ. 149. volum. 3. gloſ. in d. cap. 1. de conſanguinitate, Sbroz. d. q. 43. numero 7. & 9. Cou. d. numer. 1. verſ. item ex delegatione.* Et debent huiuſmodi cauſæ matrimoniales ob ſui grauitatem cognoſci & iudicari ab his, qui ſtatuta canonum non ignorant, vt probatur *in d. cap. 1. in fine*, vbi cauſæ matrimoniales ſolummodo committuntur peritis, & tractantur per iudices diſcretos, *Cou. vbi proxime Sbroz. d. lib. 2. q. 43. n. 32. & q. 44. num. 1. Menoch. conſ. 100. n. 240. & 258.* dicentes etiam iniquum eſſe quemquam coniugalem controuerſiam diffinire, qui non ſit iuris Canonici peritus, tamen latam ſententiam validam eſſe propter iuriſdictionem, quam habet is, qui eam tulerit.

16 Adeo vero eſt Epiſcopum, ſeu ab eo delegatum, modo ſupra explicato, matrimonialium cauſarum cognitionem habere, vt etiam quæſtio natiuitatis incidens in cauſa ciuili hereditatis, quæ vertitur coram ſeculari iudice, ad Epiſcopum, ſeu eius delegatum ſit remittenda, vt probant tex. *in cap. lator 5. & in cap. cauſam quæ 7. qui filij ſint leg. & in c. tuam de ordine cognit.* quibus in locis obſeruant communiter ſcribentes, *Mantu. lib. 1. dialogo 42. Cou. de ſponſal. p. 2. capit. 8. §. 3. numero quarto, Garcia reg. 353. D. Barboſa in l. Titia numero 22. ff. ſoluto matrim.*

17 Ratio vero facilis eſt, quia conſtat iudices laicos incapaces, omnino prohibitos, & incompetentes eſſe ad cognoſcendum de his, quæ ſine ſpiritualium ſupernaturalium cognitione decidi nequeunt, *cap. 2. de iudic.* conſtat etiam cauſam legitimitatis diſcuti, & decidi non poſſe abſque eo quod agatur de iuribus & validitate matrimonij, ex quo pendet, atque ita cum matrimonium Eccleſiæ ſit Sacramentum, *cap. ad abolendam de hæret. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. matrim. can. 1.* ſubindeque de cauſis matrimonialibus ſolus eccleſiaſticus iudex ſit competens *d. cap. accidentibus, de exceſſ. Prælat. Trid. d. ſeſſ. 24. can. 12.* recte ſequitur minime ſeculares de cauſa natalium, ſeu legitimitatis poſſe cognoſcere, ſed potius, ſi incidat in cauſa hæreditatis, quæ coram illis vertitur, ad eccleſiaſticum iudicium eſſe remittendam.

18 Verum, vt quicquid in hac materia ſit, pleniſſime diſcutiatur, & veritas clarius eluceſcat difficultatem vna, quam patitur ſupradicta reſolutio in medium proferam, quæ deducitur ex reg. *tex. in l. quoties C. de iudic. & in l. 1. C. de*

rdine iudic. cum ſimilibus, quibus probatur iudices incompetentes ad cognoſcendum principaliter de cauſa aliqua poſſe cognoſcere de incidentia *Menoch. de arbitr. libr. 1. quæſtion. 91. num. 8. & 9. Garc. de nobilit. gloſ. 1. numero 17. Cald. Pereira quæſtion. forenſ. lib. 1. quæſt. 25. à numero 12. & de empt. capit. 34. numero 31. D. Barboſa in d. l. Titia à numero 21. Morla in emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. numero 145.*

19 Vnde iudex eccleſiaſticus, qui reſpectu temporalium incompetens eſt ex reg. *cap. cum ad verum 96. diſt.* poteſt cognoſcere de cauſa temporali, ſi ea in eccleſiaſticam, quæ coram eo vertitur, inciderit, veluti de dote & alimentis, vbi principaliter agitur de matrimonio, vt probant *tex. in cap. de prudentia, & in capit. nuper, & in cap. per veſtras, de donat. inter virum & vxorem* reſoluunt *Mant. d. dialogo 42. Gerard. ſing. 88. Hippol. ſing. 589. Palat. in repet. cap. per veſtras notab. 2. numero 1. Gom. l. 50. Tauri numero 53. Nouel. de dote p. 9. priuil. 16. Soar. de Paz. in pract. tom. 2. prælud. 2. numero 21. Molina de primog. lib. 2. cap. 15. numero 76. P. Molina de iuſtit. tom. 2. diſp. 443. Gutier. pract. lib. 1. quæſt. 44. à numero ſexto, & libro tertio quæſtion. 29. numero 28. Azeuedo l. 10. numero quadrageſim. quart. & ſeq. titul. 1. libro quarto nouæ Recop. D. Barboſa in l. 1. par. 1. numero quadrageſim. ſext. ff. ſoluto matrim.* Ergo ſimiliter videtur dicendum iudicem ſecularem cognoſcentem de cauſa ciuili hæreditatis poſſe incidenter decidere quæſtionem natiuitatis.

20 Mouet difficultatem *Bart. in l. Titia numero tertio ff. ſoluto matrim. &* concludit *numero quinto* quod ſi quæſtio de validitate matrimonij incidat coram iudice ſeculari non inter coniuges ad finem, vt ſententia ab eo lata validitatem matrimonij decidat, ſed vt filius natus ſit, & iudicetur ex legitimo matrimonio per modum cauſæ, vt hæreditatem conſequi valeat, concludit ille poſſe ſecularem de matrimonio cognoſcere, vt euincit difficultas ſuperpoſita. At contraria *in d. c. lator, & in d. cap. tuam*, procedere quando cauſa natalium ita incidit coram ſeculari vt ſupra validitatem matrimonij pronuntiare oporteat inter ipſos coniuges. Verum hic intellectus conuincitur ex *d. cap. lator*, in quo minime agebatur inter coniuges, ſed inter filium, & nepotem, ad effectum ſucceſſionis auitæ, atque ita non ſuper matrimonio erat pronuntiandum, ſed ſuper hæreditate, matrimonij autem validitas ſolum veniebat per modum cauſæ, & nihilominus probat *tex.* ſecularem de legitimitate cognoſcere non potuiſſe, ſed neceſſariò debere remittere, conſonat *tex. in d. cap. tuam*, ſecundum communem intellectum, de quo in ſummario. Quare merito hanc *Bart.* reſolutionem à Doctoribus communiter improbari teſtis eſt *Alexand. in eadem l. Titia numero ſexto* inquiens vix ſibi poſſe perſuadere, quod ea verba *Bartoli* ſint, ſequitur *D. Barboſa d. numer. 22.* poſt *Albertin. &* alios quos ibi refert.

21 *Abb.* igitur *in d. cap. tuam, numer. 9.* diſtinguit inter cauſas incidentes inter eandem ſpeciem iuriſdictionis, vel diuerſam: nam ſi cauſa incidens eſt eiuſdem ſpeciei cum principali, poteſt iudex aliàs incompetens de ea cognoſcere, & procedere *d. l. quoties*; non ita ſi ad diuerſam ſpeciem iuriſdictionis pertineat, vt eſt iuriſdictio ſecularis reſpectu Eccleſiaſticæ, iuxta reg. *cap. Eccleſia, de conſtit.* cum ſimilib. Verum ſatisfacit hæc reſolutio, nam ex ea ſequeretur etiam iudices eccleſiaſticos de cauſa ſeculari incidente in eccleſiaſticam, veluti de dote, quando principaliter coram illis de matrimonio agitur, cognoſcere non poſſe, quia æque diuerſa eſt iuriſdictio eccleſiaſtica reſpectu ſecularium, vt ſecularis reſpectu ſpiritualium ex reg. *dict. cap. cum ad verum, 96. diſtinct.* quod tamen eſt contra text. *in d. capit. de prudentia*, & communem de qua ibi, ſequeretur etiam non poſſe iudicem criminalium de ciuili cauſa incidente cognoſcere, nec è contra iudicem ciuilium cognoſcere de criminali, quia diuerſas eſſe iuriſdictionis ſpecies probat tex. *in l. ſolemus 61. §. latrunculator, ff. de iudic.* iunctis his, quæ de eius materia tradunt multi, de quibus *Alphan. collect. 758. conſult. vigeſim. ſeptim. numer. 5.*

22 Tamen iudicem criminalium cauſarum de ciuili incidenter cognoſcere probat *l 4. §. ſi dicantur, in princ. ff. finium regund.* ſicut è contra iudicē ciuilium de criminali incidenter poſſe cognoſcere probat *l. nullum, C. de teſtib. ex* quibus & alijs notant *Abb.* & plures quos referunt, & ſequuntur *Vant. de nullit. tit. ex defectu iuriſd. Ordin. n. 49. Menoch. de arbitr. lib. 1. qu. 82 nu. 10. Annæ. Robert. rerum iudicat. lib. 3. cap. 5.*

23 Ego tamen pro clariori prædictorum explicatione iudices quoad noſtrum propoſitum tripliciter poſſe conſiderari præmittendum duco: Alij enim dicuntur competentes ſimpliciter: alij incōpetentes, & prorogabiles tamē: alij tandem incompetentes, & improrogabiles. Prioris membri exemplum poni debet in illis, qui attento iure, abſque vlla prorogatione, ſeu conſenſu litigātium adiri poſſunt, & debent, it aut illorum foru ſimpliciter competens ſit, qualis eſt iudex illius loci reſpectu ſui territorij, de quibus *in l. 2. ff. ſi quis in ius vocatus, & l. pen. ff. de iuriſd.* Secundi membri exemplum ponunt in iudice eccleſiaſtico, reſpectu ſecularium, licet enim incompetens ſit in cauſis temporalibus reſpectu laicorum, iuxta *d. cap. cum ad verum*, nihilominus tamen ſi laici in iudicem eccleſiaſticum conſentiant, competens efficitur, poſſunt namque illius iuriſdictionem prorogare, iuxta tex. *in l. Epiſcopale, 9. C. de Epiſcop. audi.* tradunt *Bar. in l. ex conſenſu, in princip. ff. de appellat.* cōmunis ex *Curt. in l. 1. n. 6. ff. de iudic. Boer. deciſ. 69. n. 4. & 5.* Tertij & poſterioris membri exēplum ponunt in iudice ſæculari reſpectu ſpiritualium, qui omnino incompetens, vetitus, incapax, & directe prohibitus cenſetur ad cognoſcendum de illis, etiamſi partes conſentiant, *c. ſi diligēti, c. ſignificaſti, de foro cōp.* imo nec ex delegatione eccleſiaſtici iudicis, *capit. 2. de iudic.* iuncta *gloſ. 2. &* communi, de qua *Dec. nu. 5. & Rip. 34.* atque alii ibi.

24 Vnde inferes quoad effectum cognoſcendi de cauſis incidentibus maximum dari inter prædictos iudices diſcrimen, enim illi, qui ſunt vetiti, & omnino incapaces, nec principaliter, nec incidenter cognoſcere poſſunt de cauſis, in quibus ſunt incapaces & directe prohibiti: at vero iudices incompetentes, non tamen vetiti, nec incapaces, quamuis non poſſint cognoſcere principaliter de cauſis, in quibus ſunt incompetentes, poſſunt tamen de illis pronunciare, quan-

do illæ causę inciderint in causa principali ; in qua sunt competentes , quia licet iudex quæstionem incidentem examinet , non tamen super ea primo & principaliter , sed super alia , de qua competens est , definitiue pronuntiat , iuxta *l. 1. ibi* , vniuersam incidentem quæstionem examinare , &c. *C. de ordine iudic.* explicant *Anton. in capit. cum Ecclesia , numero decimo quinto de causa possess. Capic. decis. 7. numero quarto.* Ex quibus clare videbis quam magna inter iudices seculares , & ecclesiasticos quo ad causas incidentes detur differentia : etenim seculares cum sint vetiti & directe prohibiti , causas ecclesiasticas , nec principaliter , nec incidenter definire possunt , immo eas cum in causa principali , de qua cognoscunt , inciderint , tenentur ad forum ecclesiasticum remittere , iuxta *d. capit. lator, & d. capit. tuam* , cum similibus supra citatis : iudex tamen ecclesiasticus cum respectu causarum secularium incompetens tantum sit , non vero vetitus , aut directe prohibitus , quamuis non possit de ipsis principaliter cognoscere , recte tamen , si illæ inciderint in causa ecclesiastica , in qua sunt competentes , possunt de illis pronuntiare , iuxta *d. capit. prudentia , & capit. per venerabilem* , ibi casualiter exercemus , *qui filij sint leg.*

25 Sed dubium est an ecclesiasticus iudex possit cognoscere de huiusmodi incidentibus , solum ad decisionem causæ principalis , vel super eis pronuntiare , & diffinitiue decidere ? in quo videtur receptior opinio illa , quæ habet ecclesiasticum iudicem solum de incidenti temporali cognoscere posse per modum causæ , vel vt suam iurisdictionem & sententiam à se latam tueatur , impedientes coercendo , vt voluerunt antiqui omnes , quos refert *Præpos. in cap. 1. numero quinto qui filij sint leg.* & sequitur ibi *Cuiac. Cou. d. numero quarto in fine , Robert. d. capit. quint. vers. pro Titio.* Vto quibus adduci potest ratio *d. l. 1. C. de ordine iudicior.* quæ euincit iudicem , qui de principali causa cognoscit , & respectu incidentis incompetens est , solum cognoscere posse de incidenti per modum causæ in ordine ad principalem , non tamen de ea pronuntiare , nec sententiam , quam profert circa principalem , parere actionem vel exceptionem respectu incidentis , vt colligitur ex verbis ipsius *l. 1. ibi* , vniuersam incidentem quæstionem , iuncto ibi , quoniam non de ea , sed de hæreditate pronuntiat.

26 Deinde facit tex. *in d. capit. causam quæ , 7. qui filij sint leg.* vbi de causa legitimitatis principaliter agebatur coram iudice ecclesiastico , virtute rescrip. Apost. & accessorie de restitutione terrarum , quibus altera pars fuerat spoliata , & tamen decidit *tex.* iudicem ecclesiasticum de sola quæstione legitimitatis esse competentem , & iudicium possessorium Regi , seu seculari potestati esse relinquendum. Denique facit tex. *in capit. tuam ; de ordine cognit.* ex cuius littera plane deprehenditur causam Natalium Reginæ Cypri principaliter coram Summo Pont. fuisse agitatam , & prius de legitimitate ipsa , quam de hæreditate fuisse incœptum iudicium , vt denotant illa verba , causam successionis incipere , & tamen causam hæreditatis accessoriam , & ab illa natalium dependentem ad seculare iudicium Regis Francorum deductam fuisse , quem intellectum in se verum esse , & iuxta eum stare propriè verba tex. cum secundum contrarium intellectum improprientur , fatetur *Abb. ibi, numero septimo versic. secundus intellectus.* Si quis autem petat , in quo maneat differentia , de qua supra , inter ecclesiasticos , & seculares iudices , respondebitur eam posse assignari , quod seculares nullo modo , etiam per modum causæ possunt de spirituali cognoscere ; ecclesiastici verò possunt per modum causæ ex ratione diuersitatis superius assignata , non tamen cognoscere poterunt ad effectum , vt pronuntient , & ex tali sententia actio , vel exceptio oriatur , immo sicut seculares tenentur incidentem quæstionem spiritualem ad ecclesiasticum remittere , ita tenebitur ecclesiasticus incidẽtem quęstionem secularem laico iudici decidendam , ac definiendam demandare.

28 Non obstant huic resolutioni , *tex. in capit. 1. & in capit. perlatum , qui filij sint leg.* quatenus videntur decidere , posse ecclesiasticum pronuntiare de causa dotis , & hæreditatis incidente in causa legitimitatis , quæ coram eo vertebatur , respondetur enim cum Innocen. non iubere Pontifices ibi hæreditatem restitui , nec aliter super ea pronuntiare , hoc enim tantummodo ad iudicem secularem pertinere constat ex proxime dictis , sed solum prohibent ea iura parti , ne molestet super hæreditate eum , qui legitimus iudicatus est , ex ea sola occasione , quod sit illegitimus , quia per hoc directe offenditur sententia lata ab Ecclesia super causa spirituali natalium , quæ in vtroque foro seruari debuit , & exceptionem rei iudicatæ producit , iuxta reg. *capit. 2. de exception. in 6.* & quia ad eandem Ecclesiam pertinet , sicut ad quemlibet alium iudicem , suam tueri iurisdictionem , & resistentes sententiis à se rite latis coercere , *capit. 1. de offic. deleg.* & per totum , *ff. si quis ius dicenti non obtemperauerit.*

29 Nec obstat difficilis text. *in dicto capit. de prudentia , de donat. inter virum , & vxorem* , dum clarìs verbis probat iudicem ecclesiasticum , qui de validitate matrimonij cognouit , potuisse , & debuisse de causa dotis incidente accessorie cognoscere , & essentialiter definire , nam habet varios intellectus , propter quos infirmum est argumentum exillo desumptum , imprimis enim *innocent. Imola , Abb. & alij* , ibi , *Deci. in authent. quod locum , num. 1. C. de collationib. Felin. in cap. licet , de foro competent. Aufrer. de potest. Ecclesiæ super laicos , fall. 27. Gomez , in cap. vlt. numero 22. de iudic. in 6. Ripa in l. 1. numero 48 ff. de soluto matrim. Bald. Nouell. de dote par. 9. priuileg. 16. Perez , l. 2. tit. 1. lib. 3. Ordin. Soar. de Paz dict. præl. 2. numero 21.* existimant causam dotis etiã principaliter motam esse mixti fori , itaut inter iudicem ecclesiasticũ , & secularem sit locus præuẽtioni , & ideo potuisse iudicẽ ecclesiasticũ in d. cap. de prudentia , de prædicta causa dotis cognoscere , & super ea pronuntiare , quod etiam probant auctoritate tex. *in cap. per vestras , eodem tit. de donat. inter , & capit. ex litteris , de pignorib.* Verum intellectus iste conuincitur ex littera prædicti text. *in capit. de prudentia* , ibi , vos qui de matrimonio principaliter cognouistis , de dote , quæ est causa incidens accessorie cognoscere valuistis , quæ verba ostendunt ecclesiasticum iudicem non alia

ratione, quam incidentiæ de dotę cognouisse, quare contra *Innocen.* resoluunt Doctores magis communiter soluentes sententiam, *glos. verbo accessorie, ibi, vt testantur Molin. de primogen. libr. 2. capit. 15. numero 76. D. Barbosa in dict. l. 1. part. 1. numero 66. Palat. in repetit. capit. per vestras, notab. 2.* nec contrarium probant iura, quæ pro Innoc. adducuntur, nam ad d. *capit. per vestras*, plene satisfacit, ibi, *Palat. d. notab. secund. numero quint.* ostendens loqui de paupere, atque ita miserabili persona, de cuius causa Pontifex, ecclesiasticos iudices competentes esse notant Doct. communiter per text. ibi in *capit. ex parte, de foro compet.* vt vel inuitus fatetur *Couar. practic. capit. sext. numero 1. D. Barbosa d. part. 1. numero 49. ad finem*, qui etiam *numero quadragesim. septim.* Similiter respondet ad d. *cap. ex litteris*, quod mulier de qua ibi, erat oppressa per iudicem secularem, à quo propter delictum mariti fuerat propria dote spoliata.

30 Verum vt rectius percipere possis verum d. *cap. de prudentia*, intellectum, aduerte causa dotis, de qua ibi, non esse proprie incidentem, quasi ad decisionem causæ principalis esset necessaria, vt est causa status in *d. l. quoties*, sed esse proprie dependentem ex matrimonij validitate, & quando causa dotis ex sola dependet matrimonij validitate, vel nullitate ad ecclesiasticum pertinere fatemur ex auctoritate d. *capit. de prudentia.* Si vero principaliter de ea agatur inter laicos ad iudicem secularem est deferenda, veluti quando soluto matrimonio repetitur ab hæredibus vxoris, vel quando eo constante mulier agit ex capite inopiæ, ad quam vergit maritus; vel si petatur à viro tanquam promissa ex notatis *in l. si constante, ff. soluto matrimonio, & dicto capit. per vestras*, & traditis per D. *Barbosam d. par. 1. numero quadragesimo sexto.* Pro ratione vero differentiæ inter dotem, de qua ibi, & hæreditatem, de qua in *d. capit. causam quæ*, occurrebat cum aliquibus præceptoribus dicere causam dotis eo casu iudicio Ecclesiæ fuisse specialiter reseruatam ex tex. *in cap. 1. de donat. inter virum*, iuncto intellectu magis communi, de quo *Couar. d. par. secund. capit. sext. §. 8. numero vigesimo sext. D. Barbosa in rubr. ff. soluto matrim. part. secund. numero 39.* Cuius reseruationis ratio reddi potest ex maxima coniunctione, seu connexitate, quam habet dos, cum matrimonio, nam sine matrimonio dos constare non potest *l. 3. ff. de iure dot.* atque ideo quod iudex ecclesiasticus iudicat matrimonium non valuisse, merito & consequenter debet iudicare dotem restituendam, quæ necessaria dependentia non reperitur in hæreditate, longeque minus in restitutione terrarum, de qua in *dicto cap. causam quæ.* Ex qua ratione non temere tentari potest, absque speciali Ecclesiæ reseruatione connexionem hanc matrimonij cum dote sufficere debuisse, vt secundum generales regulas iudex, qui matrimonium nullum esse pronuntiauit, debeat iubere dotem restitui, tanquam quid connexum inseparabiliter, iuxta principium illud, de connexis idem est iudicium, *cap. translato, de constitut.* cum citatis in libello de *principijs vtriusque iuris, littera C. numero trigesimo nono* & in materia iurisdictionis, *capit. quanto, de iudic.* vbi ratione connexitatis, quam iuspatronatus habet cum iure spirituali ministri, quem præsentat patronus, ex iuris principio respondet Pontifex, quod coram ecclesiastico iudice debeat tractari, vbi notant nostri, præcipue *Dec. num. 3.* adducens tanquam simile *d. cap. dependentia*, & alia, quæ vide.

31 Ex quibus infertur nostram principalem resolutionem procedere siue agatur de causa ex aliqua quæstione iuris pendente, veluti an matrimonium legitimè sit contractum, & validum, siue versetur circa factum solummodo, veluti quia dubitatur an matrimonium fuerit contractum de facto inter personas habiles ad contrahendum: de quæstione enim facti circa spiritualia laicos iudices cognoscere non posse tenent *Bald. & Fulgos. in d. l. quoties; Abb. in d. capit. tuam, numero 10.* & alij ex quibus communem dicit *Aretin. in l. omni nouatione, numero tertio C. de sacrosan. Eccles.* & post *Lap.* constanter tuetur *Fachin. controuers. iuris lib. 1. capit. quadragesim. quart.* qui pluribus mouentur fundamentis; primo quia qui cognoscit de facto rei spiritualis, cognoscit etiam de re spirituali; nam ex facto ius oritur, *l. si ex plagis, 53. §. in cliuo, ff. ad legem Aquil.* cum citatis *in libello de princip. iuris, littera F. numero 13.* Deinde mouentur præcipue ex *capit. si iudex laicus, de sentent. excomm. in 6.* vbi agitur de sola quæstione facti, an scilicet quis ordinatus, seu clericus sit, & tamen decidit ad iudicem ecclesiasticum pertinere, & laicos de ea non posse cognoscere. Expendunt etiam verba text. in *cap. vt inquisitionis, §. prohibemus*, ibi, quoquo modo, *de hæretic. in sext.* quæ verba omnem modum cognoscendi, siue de iure, siue de facto, videntur excludere. Quamuis iudicem secularem de quæstione facti posse cognoscere teneant *Bar. in d. l. quoties, & in d. l. Titia, vbi late D. Barbosa à numero vigesim. secund. & vigesim. quart. & 53. versic. secunda principalis conclusio, Vant. d. numero 54. in fine, Couar. d. capit. §. §. 12. numero 3. Garcia Falcon. reg. 253. numero duodecim. Menoch. consilio 356. numero 11. volum. 4. Ceuall. communium contra communes, q. 403. Cabedo p. 1. decis. Aresto 102.*

32 Secundò deducitur seculares iudices de causa matrimonij, seu natalium etiam summarie cognoscere non posse, vt post *Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. qui filij sint legitimi, §. 1. vers. competit*, tenet *Dec. in capit. 2. de iudic. numero 24. vers. tertio fallit*, pro quibus facit *tex. in Clem. dispendiosam, de iudic.* vbi inter causas spirituales ponit Pontifex causas matrimoniales, de quibus agimus, cum ex dictis constet de his non posse seculares vllo modo cognoscere, necessariò sequitur de summarijs cognoscere non posse. Vrget etiam ratio, quia constat laicos omninos incapaces esse ad cognoscendum de illis quolibet modo, & consequenter cum in causis summarijs cognitio iudicialis sit necessaria, sequitur etiam hanc summariam cognitionem laicis esse denegandam, quicquid dicat *Bald. in l. filium, numero 13. ff. de his, qui sunt sui, & in l. 2. C. de Carbon. edicto.*

33 Tertiò deducitur de causa matrimoniali incidente non posse in laicum compromitti ex generali *reg. tex. in cap. contingit, de arbitr.* vbi probatur, quod laici arbitri esse non possunt de rebus spiritualibus, iuncta generali æquiparatione iudicum, & arbitrorum, de qua in *l. 1. ff. de receptis arbitris*, ex qua deducitur, quod quemadmodum ex dictis laici, nec principaliter, nec incidenter iudices esse possunt, ita nec ar-

bitri, quare ita tenent *Alexand. in d. l. Titia, num. 9. Rom. consil. 299. Anton. Blanc. de compromiss. quæst. 4. n. 7. Couar. d. §. 12. num. 2.* qui etiam illam rationem considerant, quod causa matrimonialis in arbitrũ etiam clericum compromitti non potest, *capit. pen. in fine, de restit. in integr.* ergo multò minus poterit in laicum compromitti super causa matrimonij, vel natalium, quæ spiritualis est. Cui argumento videbatur posse responderi euincere solum non posse cõpromitti super causa matrimonij, vel status vbi de ea principaliter agitur, non ita si agatur incidenter, tunc enim arbitros admitti posse docuit *glos. vltim. in fine in l. cum proponas, C. de reb. cred. Abb. in d. c. penult. n. 6. Blanc. d. qu. 4. nu. 15. & 18. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo implorandum, nu. 26.* Sed refellitur hæc solutio *in l. vltim. in fine, C. vbi & apud quem*, vbi etiam incidenter negat dari restitutionem in integrum ab arbitro, nec iure Canonico in *d. cap. pen.* contrarium expressum reperitur, vt debeamus inter vtrumque ius facere differentiam, quam tentauit *Abb. dict. loco.* contra *reg. tex. in cap. 1. de noui operis.* Nec obstat ratio *Bal. in l. 1. numer. C. de confessis*, vbi scribit de causa matrimoniali incidenti posse in laicum compromitti, ea motus ratione, qui arbitri non tanquam iudices, sed tanquam priuatæ personæ cognoscunt, & eorum sententia, actionem, vel exceptionem rei iudicatæ non producit, ac subinde ecclesiasticæ iurisdictioni non derogant, nec vsurpant; adducitque in suę opinionis confirmationem *reg. l. ait prætor, 5. in princip. ff. de re iudic.* vbi iuncta *glos.* probatur arbitros non iurisdictionem habere, seu notionem. Respondetur enim rationem huius resolutionis non consistere in præiudicio, seu vsurpatione iurisdictionis ecclesiasticæ, sed in prohibitione, & incapacitate laicorum, quos capaces facere non potest priuatorum consensus, iuxta *l. priuatorũ, C. de iurisdiction. omnium iud. & cap. si diligenti, de foro comp.*

34 Quartò deducitur, vbi de possessorio agitur inter virum, & vxorem, quoties vir possessione innititur aduersus mulierem, qua propria auctoritate diuertit, vel è contrario, non posse secularẽ iudicem cognoscere, sed ad ecclesiasticum esse recurrendum, sicut in causis matrimonialibus, & ita resoluunt *Afflict. in constitution. Siciliæ lib. 8. rubr. 48. numer. 6. 7. & 8. Couar. d. capit. 35. numer. 2. vers. verum, & d. §. 12. n. 3. Angel. de Vbald. inter consil. matrimon. consil. 44. numer. 57. & 60. lib. 1. Plot. inter eadem cons. 87. numer. 15. post Roland. Menoch. &* alios *Gutier. canon. lib. 1. capit. 34. num. 26. vers & in terminis, Valasc. consult. 93. numer. 2. ad med. vesic. in causa matrimoniali.* Quorum sententia probatur ex glos. insigni, verbo *& ab eo*, in *c. ex transmissa, de restitutione spoliat.* quæ expresse docuit, eum, qui ad restitutionem agit coniugis, probare oportere desponsationem, & copulam, subinde docuit possessorium hoc non sicut cætera esse, non enim sola sufficit possessio, quia in matrimonio sine iure, & titulo habere nequit, in cæteris vero possessorijs titulus, etsi coloratus, sufficit, vnde etsi in his iudices laici cognoscere possint, in illo minime: tum quia matrimonialis possessoria habet admixtam causam spiritualitatis, ex *Butr. in cap. litteras, de iurам. calumniæ*, habetque admixtum titulum, *glos. in d. capit. ex transmissa*, at vbi de titulo cognoscendum est, numquam laicus ius dicere potest, communi enim sententia receptum est in causis possessoriis, quæ per titulum verum iustificari debent, laicum iudicem esse non posse, *Couar. d. capit. 35. numer. primo. Menoch. remed. tert. retin. numero 328. & remed. decim. quint. recup. numero 218. Gutier. d. numero vigesimo sexto.* Non obstat argumentatio nostrorum, qua parificant causam possessoriam matrimonialem cum cæteris possessoriis beneficiorum, vel aliarum rerum Ecclesiæ, quia ratione spiritualitatis propter Sacramentum excedit cætera omnia spiritualia, beneficia, decimas oblationes, & his similia, de quibus possessione mera agitur, affirmat fere omnes, iudices laicos cognoscere posse, vnde non recte argumentum de his ad matrimoniales causas deducitur, quare minus bene seculares iudices de hac matrimonialis possessorij causa cognoscere posse, tenent, & defendunt *Rhenat. Choppin. de sacra politia, libro secundo titulo primo numero decimo quarto Thesaur. Pedam. decis. 117. Camill. Borrell. in sum. omnium decis. titul. quadragesimo tertio numero 104.*

SVMMARIVM.

1 *Census Ecclesiis dupliciter imponitur, vel in perpetuum, etiam post mortem possessoris, vel solummodo ad vitam illius.*

2 *Prælatus nullus Papa inferior potest censum perpetuũ, aut pensionem perpetuam imponere.*

3 *Census personales ad vitam possessorum, vel breuium tempus licite possunt Episcopi ex causa imponere.*

4 *Census apud Gallos vix constituitur ab alio, quam à summo Pont.*

5 *Census perpetuus ab Episcopis imponi non potest, nisi iusta de causa, & tempore fundationis.*

6 *Censum perpetuum post Ecclesiam fundatam imponere nequit Episcopus, nisi quando locis religiosis applicauerit, & vltra iustam causam concurrat debita solemnitas.*

7 *Censum retinere potest Episcopus, si episcopalia remiserit in Ecclesijs, quæ pleno iure ei subjectuntur.*

8 *Pensionem Ecclesiæ imponere absque Capituli consensu non potest Episcopus.*

9 *Causa in Episcopo censum imponente requiritur.*

10 *Alienatio rerum Ecclesiæ fieri nequit præsertim ab inferioribus sine iusta causa, quamuis solemnitas concurrat.*

11 *Pensiones inualidæ sunt absq; iusta causa ab inferioribus impositæ.*

12 *Causa in Episcopo censum imponente probari debet concludenter, itaut illi affirmanti, eam subesse credendum non sit.*

13 *Episcopi an possint Presbyteris singulos aureos, aut aliam summam singulis annis soluendam imponere? ostenditur.*

14 *Declaratur in text. in capit. prohibemus, de censibus.*

15 *Tributa iuris publici sunt, & non nisi à Principe superiorem non recognoscente imponi valent.*

EPISCOPVS AN POSSIT Ecclesiis nouum censum imponere, vel antiquum augere?

ALLEGATIO LXXXV.

1 DVpliciter potest census Ecclesiis imponi, vel in perpetuum etiam post mortem possessoris, vel solummodo ad vitam illius, aliudue tempus breuius: primo casu Episcopi, & quicunque alij inferiores nequeũt censum imponere, *cap. scientes 3. capit. prohibemus cum alijs, de censibus, Clem. 1. vers. eadem quoque, de suppl. negligen. Prael.* Sed solus summus Pont. dispensando in sua lege, *capit. ad quæstiones, 6. de rerum permutat.* quem *text.* in id refert *Sot. libro nono de iustit. quæstione septim. artic. 2. col. 2.*

2 Vbi affirmat morem esse Romanum nullum Prælatum Papa inferiorem, censum, ac pensionem perpetuam imponere posse, neque in beneficiorum permutationibus, neque in simplicibus resignationibus *Abb. numero 2.* & Doctores communiter *in d. capit. prohibemus, & in cap. præterea, num. 13. eod. tit. Gig. de pensiõ. q. 6. n. 1. & à n. 6. Rebuff. de pacificis possessor n. 110.*

3 In secundo vero casu Episcopi ad vitam possessorum, vel breuius tempus licite possunt ex causa census personales imponere, *capit. nisi essent, 21. de præbendis, cap. de cætero, in fine, de transact. cap. vni prope finem, vers. credimus, vt eccles. iast. benef.* post alios *Gig. vbi proxime num. 2. Corras. de Sacerdot. p. 1. capit. 4. Mandos. de signatura gratiæ titul. pensiones, verbo Papa.* Ratio differentiæ est quia in primo casu Ecclesia perpetuo oneratur, & fit censualis, quod in *Concilio Lateranen.* relato *in d. cap. prohibemus,* vetitum est; in secundo non Ecclesia, sed persona obligatur, inquibus terminis prohibitio illa non datur, obseruant *Abb. numer. 9. &* Doct. communiter *in cap. cum venissent, per* tex. ibi, *de restitut. spoliat. Cardin. nu. 1. & omnes in d. cap. prohibemus,* vbi *Anton. num. 4. Felin. in cap. ad audientiam, 2. num. 2. de rescriptis, Gig. de pensionibus quæst. 6. à princ. Rebuff. de pacificis poss. à nu. 106. Cou. in cap. quamuis pactum p. 1. §. 6. n. vlt. Corras. d. cap. 4.*

4 Hodie tamen apud Gallos ab alio, quam à Summo Pont. vix constituitur census, vt post *Greg.* quem refert, affirmat *Rebuff. vbi proxime, n. 105. ad finem, Corras. d. c. 4. à n. 9.*

5 Ex quibus infertur censum perpetuum ab Episcopis imponi non posse, nisi iusta de causa, & tempore fundationis, *cap. præterea, 23. in princip. de iurepatr.* aduertit optime *Anton. in cap. significauit, 13. de censib. n. 3.*

6 Post fundatam vero Ecclesiam imponere nequibit, nisi quando locis Religiosis applicauerit, & vltra iustam causam, concurrat debita solemnitas, nempe Capituli consensus, & cætera, quæ in alienatione rerum ecclesiasticarum requiruntur, vt tandem fateri coguntur *Abb. in d. capit. significauit, num. 3. Cardin. numer. 1.* argumento tex. in *cap. tua, 8. & in cap. pastoralis, 9.* ibi, viris Religiosis, *de his, quæ fiunt à Prælatis cap. pastoralis, 7.* in Ecclesijs vero, quæ pleno iure Episcopo subijciuntur, potest Episcopus si episcopalia remiserit, censum retinere *cap. constitutus, 6. de relig. domibus cap. cum venerabilis, 21. de censibus.* Et quod non possit absque Capituli consensu pensionem Ecclesiæ imponere, faciunt tex. *in d. cap. pastoralis, 7. & in cap. si Episcopus,* vbi *glos. vlt. 12. q. 2.* iuuat efficax ratio; etenim Episcopus non potest alienare neque bona illius absque debitis solemnitatibus, *capit. nouit,* cum multis, ibid. *cap. tua nuper, 8. de his, quæ fiunt à Prælat. cap. sine exceptione, 12. q. 2.* plane qui pensionem Ecclesiæ imponit, quasi alienat, *capit. nulli, de rebus Ecclesiæ,* ibi, conditionem, &c. agnoscit, *Rebuff. de paeificis possess. num. 108.* igitur obseruant *Innoc. in d. cap. pastoralis ad finem,* communiter receptus, *Anton. numero primo quarto & 11. Cardin. n. 1. Abb. 1. & 3. in d. cap. pastoralis,* in effectu *Rebuff. vbi proxime.*

9 Causa in Episcopo censum imponente requiritur, argum. *dicti cap. constitutus, & cap. per tuas, 5. de donationibus,* & in fortioribus terminis *capit. pen. de verbor. significat. & cap. si propter, 10. in principio, de rescript. lib. 6. Clem. vers. eadem, de supplen. neglig. Prælat.*

10 Etenim alienatio rerum Eceleſiæ fieri nequit, præsertim ab inferioribus, sine iusta causa, quamuis solemnitas concurrat *cap. sine exceptione, 12. q. 2.* referunt plures causas *Abb. in cap. 1. num. 17. de in integrum restitut. Couar. vari. lib. 2. cap. 17. num 2.* post *glos. 2. in d. cap. prohibemus, glos. 1. in cap. 1. de rebus Ecclesiæ, Gig. de pension. q. 6. Rebuff. d. loco numero 108. & 113.*

11 Qui recte aduertunt inualidas esse pensiones sine causa ab inferioribus impositas, *Dec. cons. 437. numer. 12. Corras. d. capit. 4. à numero decimo secundo remissiue Flamin. de resignation. lib. 6. quæstione secunda numero 134.*

12 Quæ quidem causa probari debet concludenter, itaut Episcopo affirmanti causam subesse credendum non sit, *Abb. in cap. diuersis fallacys, num. 3. de clericis coniug. Oldrad. consil. 226.* quem refert *Rebuff. d. loco numero 107. Corras. d. c. 4. nu. 14.* Pro quibus expenditur quod ei, qui non potest libere actũ facere, non creditur nisi constito prius de veritate, *l. si in forte, 8. in fine, ff. de exstr. pecul.* vbi *Bart. & Doct.* communiter, *Gig. de pensionibus quæst. 68. num. 2.* sane Episcopi, & similes Prælati non possunt libere sine causa pensiones imponere, vt supra resoluimus.

13 Quæstio ad præsens institutum, non contemnenda, an scilicet Episcopi possint presbyteris singulos aureos, vel aliam summam singulis annis soluendam imponere? in qua se pro Neapolitanis Presbyteris consuluisse refert *Nauarr. cons. 7. in antiquis,* aliàs 3. *in nouis de censibus.*

14 Et contra Prælatos citari non potest *Concil. Lateranen. in dict. cap. prohibemus,* vetat namque Ecclesiæ census imponi, de personis autem, nec verbum quidem. Similiter minus bene adducitur *ca. 1. cap. 2. cum seq. cap. illud, cap. inter cætera,* cum multis ibidem, 10. *qu. 3.* non enim ibidem agitur de personis, sed de Ecclesiis non grauandis vltra duos solidos cathedratici nomine, quod ius Episcopale est *cap. conquerente 16. vbi glos. verbo solidos, de officio Ordinarij.* Tandem pro Presbyteris non multum ad rem facit, *capit. cauendum illa causa, & quæstion.* ne Episcopi tyrannidem exerceant erga socios, neque eisdem scandalo sint, sed cum charitate, & gratiarum actione stipendia aliàs debita exigant, de taliis vero, & exactionibus minime ex-

pendit *Nauarr. dict. cons. 7. numero primo.* Idcirco pro Presbyteris aliunde agendum est, & primo contra Prælatos fortiter vrget text. *in capit. cum Apost. 6. vers. prohibemus, de censibus.*

15 Et ratio illa à priori efficaciter concludens, quod tributa iuris publici sunt, & non nisi à Principe nuperiorem non recognoscente, imponi valent, vel nisi consuetudo immemorialis sit in contrarium, *cap. 1. quæ sint regalia, vers. vectigalia*, vbi *Sebastian. Næui. à numero quinquagesimo quarto. Bossi. in pract. tit. vectigalia, qui possint imponere, & tit. de Principe, numero 95. Anton. Augustt. in schol. ad collect. 4. Decretalium, ad cap. super quibusdam, verbo Imperatorum, de verborum significat. Menoch. cons. 302. numero vigesimo septimo, versiculo quinto, Menchaq. illustr. libro 2. cap 8. num. 1. Molin. de iustit. tract. 2. disput. 666. Cardin. Tusch. litter a G. conclus. 1. numero 7. & littera V. conclus. 32. Cabed. par. 2. decis. 49. numero quarto. Alexand. Trentasinch. variar. libro primo titulo de iure Fisci, resol. 5. à numero primo.* Tertiò facit, quod etiam ad releuandas omnes necessitates Episcopi non possunt Ecclesijs, neque ecclesiasticis personis tallias, vel collectas indicere, nisi prius Summus Pontifex consulatur, *cap. aduersus, 7. vers. propter, de immunit. Ecclesiarum*, ergo à fortiori in propriam vtilitatem illud facere nequibunt. Vltimò, quod Episcoporum necessitatibus, si de nouo superueniant satis consultum est, vt si manifesta, & rationabilis causa constiterit, cum charitate moderatum valeant auxilium postulare, *d.c. cum Apostolus, vers. sustinemus*, de quo late allegat. seq. igitur nihil proponitur, quod Prælatis contra Presbyteros opituletur.

SVMMARIVM.

1 *Canonica portio nihil aliud est, quam certa bonorum portio debita Episcopo ratione oneris, quod in administratione sui Episcopatus sustinet.*

2 *Canonica portio sic dicitur, eo quod sit à Canonibus approbata, ac debita Decretorum Canonicorum iure.*

3 *Canonicæ portionis quantitas iuxta diuersa tempora, diuersasque diuersarum prouinciarum consuetudines, assignata fuit.*

4 *Canonica portio nulla debetur ex cõsuetudine spatio 40. annorum præscripta.*

5 *Luctuosa in aliquibus Hispaniæ locis canonicæ portionis loco subrogata est.*

6 *Luctuosa ex quibus soluenda, ostenditur.*

7 *Canonica portio Episcopo debetur de legatis relictis Ecclesijs, vel pijs locis.*

8 *Prælato, qui habet iurisdictionem quasi Episcopalem in Ecclesia, debetur Canonica portio de relictis ipsi Ecclesiæ.*

9 *Canonica portio est de lege iurisdictionis.*

10 *Canonica portio Episcopo non debetur de legato relicto loco exempto.*

11 *Canonica portio ex quibus rationibus debeatur Episcopo, ostenditur.*

12 *Episcopalia in locis exemptis Episcopus nec exigit, nec percipit.*

13 *Declaratur text in Clement. secund. §. verum, de sepultur.*

14 *Ecclesia exempta, quæ habet capellas, vel populum non exemptum, tenetur Episcopo ad canonicam, nisi populus pleno iure subiectus esset Ecclesiæ exemptæ.*

15 *Pleno iure dicũtur Ecclesiæ ad aliquem pertinere, quando vtroq; iure, ideſt in spiritualibus, & temporalib. eidem subiectæ sunt.*

16 *Canonica an debeatur si fiat legatum Ecclesiæ exemptæ tempore mortis, subiectæ vero tempore testamenti, ostenditur.*

17 *Regulares, qui eximantur à solutione quartæ funeraliũ Episcopo debitæ, ostenditur.*

18 *Declaratur Concil. Tridentin. sess. 25. de reformation. cap. 13.*

19 *Concil. Tridentin. fuit confirmatum die vigesim. septim. Ianuar. 1564.*

20 *Canonica portio, seu quarta Episcopalis, ex quib. bonis, quæ Ecclesiæ, vel aliquib. locis pijs obueniunt, deduci non possit, ostenditur.*

21 *Pauperib. quando aliquid relinquitur in genere, non debetur Canonica portio Episcopo, nisi relinquatur pauperibus certi loci, in num. seq.*

22 *Canonica portio non detrahitur de relictis personis.*

23 *Canonica portio non debetur de relictis pro ornamẽtis, cereis, Ecclesiæ luminarijs, anniuersarijs, vel pro faciendo choro, pictura, Calice, ac alijs, quæ ad perpetuum diuinum cultum leguntur, vel etiam pro prædictis ornamentis redimendis, ornandis, vel reparandis.*

24 *Canonica portio an debeatur de relictis pro restauratione, vel ædificatione Ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium, vel aliorum piorum locorum, si illa non egeant, ostenditur.*

25 *Canonica portio non debetur quando aliquid legatur vt omni anno fiat solemnitas alicuius Sancti.*

26 *Canonica portio non debetur quando quis in vita donat Ecclesiæ.*

27 *Canonica portio non debetur ex legando pro maritãdis duabus puellis singulis annis facto.*

28 *Canonica portio an debeatur ex his, quæ hospitalibus, vel confraternitatibus relinquuntur, remissiue.*

29 *Canonica portio non debetur si quis subditus Episcopo leget aliquid Ecclesiæ extra diœcesim constitutæ.*

30 *Episcopus, cui legatum absolute relictum est potest insimul canonicam vindicare portionem.*

31 *Legatum quando alicui factum est, eo adiecto, vt ille contentus nihil amplius petat, eo ipso quod acceptat, videtur debito renuntiasse.*

32 *Beneficiarius testator si absolute leget Episcopo cur tunc non possit ipse Episcopus, legatum, & luctuosam insimul retinere, ostenditur.*

33 *Quarta decimarum Episcopo debita vnde initium sumpserit, ostenditur.*

34 *Episcopus de iure communi in quarta decimarum fundatam habet intentionem.*

35 *Quarta decimarum iure communi debetur Episcopo ab Ecclesijs curatis, non autem ab ipsis parochianis.*

36 *Decimæ prædij, quod in alicuius parochia situm non est, pertinent ad Episcopum.*

37 *Parochiæ vbi distinctæ non sunt, decimæ pertinent ad Episcopum.*

38 *Quarta decimarum est legis diœcesanæ à qua exempta sunt monasteria.*

39 *Quarta decimarum potest in totum tolli consuetudine, vel præscriptione, & idem de canonica portione.*

40 *Cathedraticum, quod ob honorem cathedræ Episcopalis sic dicitur, vltra procurationem Episcopis debetur.*

41 *Cathedraticum cum debetur per Presbyteros suis Episcopis, & solet dari in festo Natiuitatis, & Resurrectionis Domini.*

42 *Cathedraticum non potest præscribi, licet per contrariam consuetudinem possit aliter introduci, & numero 45.*

43 *Cathedratici taxa sunt duo solidi.*

44 *Solidi duo pro cathedratico soluendi sunt secundum taxam, quæ antiquitus solui consueuit, attenta semper in huiusmodi taxatione, consuetudine illa, quæ bona, & rationabilis fuerit.*

45 *Cathedraticum non censeretur remissum, licet pleno iure liberaretur Ecclesia, nisi expresse ponatur.*

EPISCOPO QVANDO, ET à quibus canonica portio, quarta decimationum, & ius cathedraticum debeatur?

ALLEGATIO LXXXVI.

1 CAnonica nihil aliud est, quam certa bonorum portio debita Episcopo ratione oneris, quod in administratione sui Episcopatus sustinet, introducta ex similitudine legitimæ patri, aut patrono debitæ, in bonis filij, vel liberti, ad instar cuius visum fuit Episcopo, qui pater, & spiritualis patronus est, ius ad certam in bonis suorum portionem competere.

2 Diciturque canonica portio pro eo quod sit à canonibus approbata, ac debita decretorum Canonicorum iure *Siluest. in sum. verbo canonica portio, n.1. Fr. Ludouic. Miranda in manuali Prælat. tom. 2. qu. 48. artic. 1. in princ.* late *Host. in sum. tit. de sepultur.* & extat opusculum, de canonica quarta portione *Lapi*, & aliud de eadem re *Petri Vbaldi Perusini.*

3 Attento iure certa portio fuit diffinita, scilicet quarta pars reditus ecclesiasticorum, & oblationum, cæterarumque obuentionum, quæ intuitu pietatis Ecclesijs inferioribus acquirebantur, *cap. concesso, cap. de ritibus, cap. mos est, cum multis ibid. 12. q. 2.* Postea vero tertia pars fuit assignata iuxta varietatem prouinciarum, eo adiecto onere, vt Episcopis incumbat fabrica Ecclesiarum inferiorum, vt in nostra Lusitania factum probat *ca. priscis, cap. vnic* cum aliis ibid. 10. *q. 3.* Si tamen egens de illis bonis, quæ defunctorum iudicio relinquuntur Ecclesiis inferioribus tertia pars ad Episcopos pertinet absque illo onere, *cap. 1.* vbi de hac re agitur, neque alicuius oneris mentio fit, *cap. certificari de sepulturis.* Aliquando quarta, aliquando medietas iuxta diuersarum prouinciarum diuersas consuetudines, *d. capit. certificari, capit. requisisti, in princip. de testament. Couar. in capit. officij decim. quart. in princip. eod. titul. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 209. concl. 5. Bertachin. de Episcopo lib. 4. part. 4. num. 40.*

4 Aliquando vero consuetudine spatio quadraginta annorum præscripta nulla Canonica portio debetur *Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastic. p. 2. capite decimo quarto, de quart. funeralium. numero vigesimo nono* post *Innoc. Petrum Perusin. & Panorm.* sequitur *Azor. institut. moral. par. 2. lib. 9. cap. 12. qu. 3. vbi q. 4.* cum *Siluest. in summ. verbo Canonica portio quæst. 2.*

5 Resoluit Episcopum non posse vi pacti renuntiare iuri prædictæ quartæ, quando notabili damno Ecclesia læditur. Vnde in aliquibus Hispaniæ diœcesibus loco huius quartæ, quæ penitus abrogata est, subrogatum fuit ius quoddam Episcopale quod vulgariter dicitur, luctuosa, quæ soluenda est ex bonis mobilibus beneficiarij mortui illius Ecclesiæ, quæ habebat quartam decimationum, & in aliquot locis est certa quantitas argenti, vel in materia: in alijs est pretiosior supellex, quam habent beneficiarij prædicti.

6 Et quamuis Capitula Ecclesiarum Cathedralium in certis locis habeant istam quartam mortuariorum ex aliquot piis locis, vel istam luctuosam subrogatam in locum ipsius, ex beneficiariis mortuis aliquarum Ecclesiarum Episcopatus, non per hoc desinit prædicta quarta, vel luctuosa esse ius Episcopale sua natura, licet per accidens pertineat ad Capitula, cum hoc habeant propter separationem bonorum inter factam inter ipsa Capitula, & Episcopos.

7 Regula igitur constituenda est in hac materia, quod Episcopo debetur Canonica hæc portio de legatis relictis Ecclesijs, vel aliis piis locis, *capit. conquerente, de officio Ordin.* vbi *glos. verbo mortuariorum, capit. requisisti, capit. vltim. de testament. capit. 1. cum sequentibus 10. q. 3. cap. de quarta, de præscript. Francisc. Leo d. cap. 14. numer. 6. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 209. numer. 1. Fr. Ludou. Miranda d. q. 48. artic. 3.*

8 Episcopi autem nomine hic intelligo Archidiaconũ, aut quemuis alium Prælatum inferiorem, qui habet in ea Ecclesia iurisdictionem quasi Episcopalem.

9 Ratio est, quia Canonica est de lege iurisdictionis, *Innocen. in cap. 1. de statu monach. Vuald. tract. de Canonica Episcop. capit. 1. numero quarto.* Episcopo debita iure Episcopali, quod cum huiusmodi Prælati habeant in Ecclesijs sibi pleno iure subiectis, habere etiam debent cum omnibus emolumentis connexis, & annexis, *Vbald. d. tract. c. 4. q. 4. princ. n. 1. vers. notandum.*

10 Ex quibus primo dubitari potest. Vtrum si legatum relinquatur loco exempto, debeatur Episcopo Canonica portio? partem negatiuam, quæ vera est, sequuntur *Innocent. &* Doct. communiter *in c. officij, de testamen.* vbi *Abb. numero sexto Bald. in l. si quis ad declinandam, col. 6. vers. iuxta hoc, de Episcopis, & cleric. Siluestr. in summ. verbo Canonica portio, quæstione tertia numero quarto. Angel. eodem verbo, num. 7. Lap. d. 4. quæst. 4. Vbald. eodem tract. capit. quart. quæstione sext. Fr. Ludouic. Miranda d. quæstione 48. artic. 2.*

11 Pro quibus illud extenditur, quia huiusmodi Canonica debetur Episcopo, vel in recognitionem superioritatis, sicut cætera iura Episcopalia, de quibus *in d. cap. conquerente.* Vel ob communionem, quæ inter Episcopum, & Ecclesias sibi subiectas reperitur, *d. cap. requisisti, versic. secus.* Vel propter onus, quod sustinet in celebrando solemniter, Ordines conferendo, prædicando, atque alia omnia ferendo, quæ tam ad forum contentiosum, quàm pœnitentiale spectant, *Vbal. d. quæstione 6. numero quinto*, quæ rationes nullatenus vigent respectu loci exempti, quia cum immediate Pontifici subijciatur, non oportet, vt sol-

uatur aliquid Episcopo in signum superioritatis, quam non habet respectu illius loci: deinde nulla inter vtrumque reperitur communicatio, neq; vlla cura pastoralis, aut pabulum exercetur.

12 Vlterius facit, quod Episcopus, neque exigit, neque percipit iura Episcopalia in locis exemptis, *cap. luminoso, 18. q. 2. cap. cum Episcopus, 7. de offic. Ordin. in 6.* vbi *glos.* recepta *verbo exempto*; cum solus Papa dicatur Ordinarius Episcopus exemptorum *capit. nulla distinct. 93.* iuncta *glos. vlt.* ibid. *cap. auctoritate 4. de priuil. in 6.* Non obstat *tex. in Clem. 2. §. verum, de sepultur.*

13 Vbi religiosi, quamuis exempti, coguntur soluere Ecclesiæ parochiali canonicam portionem de omnibus obuentionibus, tam funeralibus, quã aliis quibuscunque, & quomodocunque relictis, quia respondetur *textum* illum non agere de iure Episcopali, sed de parochiali, quod parochis debetur propter ministerium Sacramentorum, & cætera officia pastoralia, vt habetur *in d. §. verum, in principio*, quę omnia cum parochus exercuerit in parochianum, quamuis in loco exempto elegerit sepulturam, non mirum si Ecclesiæ parochiali debeatur quarta illa portio, respectu cuius non deficit, immo etiam viget ratio debita, cum tamen circa ius Episcopale suppositia exemptione rationes omnes deficiant, vt modo consideraui-mus.

14 Illud tamen pro huius primæ dubitationis complemento aduertendum duxi, quod Ecclesia exempta, quæ habet capellas, vel populum non exemptum, tenetur Episcopo ad canonicã, prout per *tex. in cap. ex ore, de priuileg.* tenent *Innocent. & Ioan. And. in capit. in nostro, de sepultur. Lap. d. tract. §. quia, numero sext. vers. secundo quæritur Vbald. eodem tract. cap. 4. quæst. 5. & quæst. 8. cum trib. sequentibus.* Nisi populus pleno iure subiectus esset Ecclesiæ exemptæ, *Vbald. d. capit. quart. quæstione nona numero tertio.*

15 Pleno autem iure dicuntur Ecclesiæ ad aliquem pertinere quando vtroque iure, ideſt in spiritualibus, & temporalibus eidem subiectæ sunt, *capit. quoniam, 21. de priuileg.* vbi *glos. & in cap. cum & plantare, §. in Ecclesijs verbo pleno iure, eodem tit.* quas ibi sequuntur *Anton. numero vigesimo sexto Cardin. 1. Decius 12. & 16. Rebuff. in concordatis, titul. forma mandati, verbo plenum, Cardin. Tusc. lit. P. concl. 364. num. 3. Sayr. de censuris, libro primo capite 6. numer. 2.*

16 Secundo dubitatur an hæc Canonica debeatur, si fiat legatum Ecclesiæ exemptæ tempore mortis, subiectæ vero tempore testamenti? in quo sequentes distinguendi sunt casus. Primus si vtroque tempore testamenti scilicet, & mortis exemptio sit, non debebitur Canonica rationibus antea dictis. Secundus, si subdita sit tempore testamenti, exempta vero tempore mortis, non debebitur quoque canonica; quia inspicitur conditio, & status temporis, quo legatum cedit; non vero qui legatur, *l. post diem, ff. quando dies legati, l. quæ legata, ff. de regulis iuris, Lap. d. §. quia de, numero* 12. Tertius, si exempta sit tempore testamenti, subdita vero tempore mortis, debebitur canonica, quia inspiciendum tempus est mortis, non autem tempus testamenti, *l. si cognatus, ff. de rebus dub. l. generaliter, §. si homini libero, ff. de fideicommiss. libert. Vbald. d. cap. 4. q. 7. numero tertio.* Denique an Regulares eximantur à solutione quartæ funeralium Episcopo debitæ agit *Fr. Ludouic. Miranda d. 9te. artic. 6.* & disputatum fuit in Rota, vt videre est sequenti decisione.

R. P. D. Decano Licien. quartæ funeralium. Lunæ 15. Ianuarij 1618.

17 DOmini censuerunt Monasterium Clericorum Regularium non teneri ad solutionem quartæ funeralium Reuerendissimo Episcopo, nam etsi de iure communi ista quarta spectet ad Episcopum, vel Parochum, *Clement. dudum, de sepult. capit. 1. & 4.* cum alijs *eod. tit. capit. cum quis pariter, eodem titul. in 6.* attamen secus est quando Monasterium eximitur à dicta solutione, *ad tex. in cap. priuilegia. distinct. 3. capit. in nostra, de sepultur.* In casu autem, de quo agitur nedum prædictum Monasteriorum, sed etiam tota Religio est exempta à dicta solutione quartæ funeralium, cum *Paulus IIII. & Gregorius XIIII.* dictis Clericis Regularibus communicauerint omnia priuilegia alijs Regularibus concessa, quare censentur etiam communicata priuilegia eximentia à dicta solutione quartæ, inter quæ adest priuilegium *Iulij II.* concessum Minimis de anno 1506. & aliud eiusdem Pontificis concessum Minoribus de obseruantia anno 1511. sui Pontificatus 8. & aliud *Pauli III.* concessum Minoribus ann 1544. & postremo aliud *Pauli IV.* concessum ordini Prædicatorum anno 1555. quæ per extensum refert *Archangelus Caracia de quarta funeralium, c. 1.*

18 Neque obstat *Concil. Tridentin. sess. 25. capit. 13. de reformat.* quia cum istud Monasterium sit fundatum post publicationem Concilij, & quatenus esset fundatum ante, cum non esset solitum soluere dictam quartam, Concilium ei non obstat, vt declarauit Sanctissimus Pontifex *Pius V. in sua Constitutione de anno 1567.* quam refert *Archangelus Caracia* loco citato, *Gutierez de iuramento confirmatorio 2. par. c. 4. num. 3. Emmanuel Rodriguez in quæst. regul. tom. 1. quæst. 41. art. 2.* & ita etiam resoluit *Congregatio Illustrißimorum Interpretum*, vt refert *Rodriquez* loco prędicto.

19 Quod autem hoc Monasterium fuerit fundatum post confirmationem Concilij, ex eo probatur, quia Concilium fuit confirmatum *die 27. Ianuarij 1564.* Religio autem Clericorum Regularium, fuit confirmata à *Clemente VII. 14. Iunij 1524.* vnde per necesse inferendum est, quod hoc monasterium sit fundatum intra quadraginta annos, de quibus loquitur Concilium, & quatenus esset fundatum extra dictos quadraginta annos, non probatur quod esset solitum soluere quartam funeralium.

Neque est verum, quod prædicta Constitutio *Pij Quinti* fuerit reuocata per *Gregorium XIII.* vt in eius Bulla, quam refert *Fauar. in manuali. cap. 27. in fin.* quia cum dicta *Bulla Pij* plura contineret, per *Gregorium* redacta fuit ad terminos Concilij, vt censuit *Congregatio Illustrißimorum Interpretum*, vt refert *Caracia* loco citato, qui etiam in fine tractatus refert ipsam declarationem, & bene aduertit *Gutier.* loco citato.

Et ita fuit resolutum vna parte tantum informante.

20 Tertio quæri potest an sint aliqui casus iure exempti, in quibus quarta Episcopalis ex bonis, quæ Ecclesiæ, vel aliquibus locis pijs obueniunt, deduci non possit? Respondendum aliquot dari, quos enumerant *Azori. dict. capit. 12. quæstion. 7. Francisc. Leo. d. capit. 14. à numero. 6. Siluest. d. verbo Canonica portio q. 4. Fr. Ludou. Miranda dicta quæst. 48. art. 3. concl. 1. Rota in vna Syracusana quartæ, die mercury 5. Martij 1586.* coram *Illustriss. Seraph.* relata *per Quarantam in summ. Bullary, verbo quarta episcopalis.*

21 Primus igitur casus est, quando aliquid relinquitur pauperibus in genere, quia tunc nulla debetur quarta *glos. verbo decreuit, in cap. secund. de sepultur.* vbi *Innocent. numer. 1. & Abb. numer. 8. Bald. in l. id quod pauperibus, numero trigesimo versic. adde tertiam rationem, C. de Episcopu & cler. Roman. cons. 233. numer. secundo versiculo tertio fallit, Vbald. de canonica Episcop. capit. quint. numero decimo & 11. & capit. 7. num. decimo quinto & 50. Tiraq. de pia causa, priuil. 28. Francis. Leo d. c. 14. numer. 9. Azori. d. capit. 12. quæstion. 9.*

22 Ratio est, quia quando relinquitur pauperibus in genere relinquitur personis, non autem piis locis; de relictis autem personis non detraditur quarta Episcopalis iuxta tex. *in capit. ex parte, ilterzo, de verborum significat. Vbald. vbi proxime Fr. Ludouic. Miranda dicta quæstion. quadragesima octaua artic. 3. concluſ. 3.* Fallit autem casus iste in relicto facto pauperibus certi loci, quia tunc legatum videtur factum intuitu illius loci, & sic factum loco pio, vt post *Ioan. Andr.* limitant *Abb. in d. c. 2. nu. 3. & Petr. de Vbald. d. loco.*

23 Secundus casus est, quando aliquid relinquitur pro ornamentis, cereis, fabrica Ecclesiæ, luminarijs, anniuersariis, vel pro faciendo choro, pictura, Calice ac alijs quæ ad perpetuum diuinum cultum legantur, vt est tex. *in capit. vlt. de testament* vbi *Abb. numer. secundo. Couar. numer. quarto. Vbald. d. canon. Episcop. capit sext. Lap. de canon. port. p. 2. à numero vigesimo quarto. Valasc. consult. 105. numer. decimo tertio. Fr. Ludouic. Miranda d. quæstione 48. artic. 3. concluſ. 1. Francisc. Leo d. capit. 14. numer. sexto Azori. d. cap. 12. quæstione 7 casu 2. 4. & 5.* Amplia etiamsi relinquatur pro operibus piis in genere, & executores distribuerint legatum in fabricam, lūminaria, & ornamenta Ecclesiæ, vel in concernentia diuinum cultum, *Couar. in d. capit. vlt. num. septimo*, & ratio est, quia distributio, quam facit executor, censetur facta ab ipso testatore *l. vnum ex familia, §. 1. vbi Dyn. Bart. & Doct. ff. de legatis 1.* secus si executores distribuerent legatum in vsum non priuilegiatum locorū piorum. Idem est iudicium si legaretur aliquid pro prędictis ornamentis redimendis, ornandis, vel reparandis, *Fr. Ludou. Miranda vbi proxime.*

24 Quod verò non debeatur quarta de relictis pro restauratione Ecclesiæ matricis, ædificatione, & reparatione Ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium, & aliorum locorum piorum, probat expresse *tex. in d. cap. vlt.* ibi, seu fabrica, *& in dict. cap. ex parte*, ibi, vel ob fabricam. Procedit tamen hæc resolutio secundum aliquos quando Ecclesia, cui legatum pro fabrica fit, indiget ædificiis, aut refectione parietum, secus enim si his non indigeat, quia tunc ex legato fabricæ facto ne fiat fraus Episcopo, aut parochiali quarta detrahitur, ita *Fr. Ludouic. Miranda d. quæstione quadragesima octaua artic. 3. concluſ. 1. Couar. in d. capit. vlt. numer. quarto vers. est tamen*, vbi didicit esse magis communem opinionem, *Azori. d. capit. 12. quæstione tertia casu 3.* Verum contrarium tenuerunt *Goffred. Cardin. Barbat. in d. capit. vltim.* relati ab eodem *Couar. loco proxime citato*, sequitur *Francisc. Leo d. capite decim. quart. numero octauo* per tex. *in capit. vobis 12. qnæstione secunda.* quia legatum Ecclesia non indigente seruandum est in futuram Ecclesiæ refectionem, & restaurationem. In hoc denique opinionum conflictu tenuit *Rota in dicta Syracus. quartæ*, attendendam esse formam legati; si enim testator vult statim, vel in singulos annos solui aliquid pro restauratione Ecclesiæ, quæ reparatione non indigeat, tunc seruari poterit prior sententia; si vero legat pro restauratione Ecclesiæ, quoties ea indigebit, tunc posterior sententia contraria erit sequenda, & sub hoc articulo cadunt etiam relicta pro subuentione Ecclesiæ respectu luminarium, ornamentorum, & aliorum ad cultum diuinum pertinentium, ex his namque non debetur quarta *d. cap. vlt.* si vero vsus est indeterminatus, & non destinatus perpetuò cultui diuino, tunc debetur quarta, *d. capit. ex parte, & capit. requisisti de testament.*

25 Tertius casus est quando aliquid legatur, vt omni anno fiat solemnitas alicuius Sancti, vel quod in aliqua Ecclesia constituatur præbenda, vel altare, aut pulpitum, vel aliud huiusmodi, *Innoc. in d. capit. vlt. Francisc. Leo d. capit. 14. numer. nono in princip. Azori. d. capite 12. quæst. 7. casu 7. Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 48. artic. 3. concl. 1. vers. quinto*, vbi etiam quod de oblationibus non debetur quarta.

26 Quartus casus est quando quis in vita donat Ecclesiæ, videlicet ex donatione inter viuos, per *cap. de his, de sepult. & cap. 1. de statu monach.* resoluunt *Azor. d. capit. 12. quæst. 7. casu Fr. Ludou. Miranda d. q. 48. art. concl. 1. in fine.*

27 Quintus casus est quando legatur pro maritandis duabus puellis singulis annis, & pro vna puella consanguinea: quia aut sunt pauperes, & non debetur quarta, cum legatum sit factum personis, & non locis, vt supra diximus: aut non sunt pauperes, & vltra præfatam rationem militat alia ratio, quod tale legatum non dicitur pium, & ideo ex eo quarta non debetur, vt concluſum fuit per *Rotam in dicta Syracusana quartæ.* Idem iuris est si quid legetur certo alicui clerico, vel leprosis, qui in certo loco curantur, vel religiosis in certo loco commorantibus, vel viduis peregrinis, vt alantur, *Siluest. verbo Canonica portio, quæst. 6. Azori. d. cap. 12. quæst. 10.*

28 Quarto dubitatur an ex ijs, quæ hospitalibus, vel confraternitatibus relinquuntur quarta Canonica debeatur? de qua quæst. satis dictum est *Alleg. 75 n. 43.*

29 Quinto dubitatur vtrum debeatur quarta Episcopalis si quis subditus Episcopo leget aliquid Ecclesiæ extra diœcesim constitutæ? Negatiue respondebitur, quia cura illius Ecclesiæ non est penes Episcopum, *Abb. in capit. requisisti, de testament. Innocent. in capit. officij, & Ioann. Andr. in c. certificari, eodem tit.* quos refert & sequitur *Azor. d. c. 12. q. vlt.*

30 Sexto

30 Sexto dubitatur, an Episcopus, cui legatum absolutè relictum est, possit insimul canonicam vendicare portionem? in quo dubio affirmatiue respondendum; Ratio est, quia quando duo ex diuerso capite, & à diuersis personis debita concurrunt, & non datur animus compensandi ex parte legãtis, vtrumque debitum peti potest, iuuat *l. Titia, 29. §. qui Marco, ff. annuis leg.* sed quando legator absolute legat Episcopo, & locis piis, concurrunt duo ex diuerso capite, & à diuersis personis debita; deinde ex parte legantis, non proponitur animus compensandi, cum canonica portione: quare ita resoluunt per tex. *in d. capit. officij, vers. quod si, Anton.* ibi *numero sexto Abb.* 4. *Couar.* 3. & plures ex nouioribus relati à *Valdes. in addit. ad Xuar. l. 1. tit. de las arrhas ad numerum trigesimũ sextum vers. sed pone,* optime *D. Barbosa in l. si cum dotem, § si pater, numer. 31. ff. soluto matrimon.* Dixi, absolute, quia si testator sub conditione legauerit Episcopo, vt contentus legato nihil amplius petat de canonica portione, & Episcopus acceptauerit, nihil amplius valebit exigere *d. capit. officij, vers. consultationi.*

31 Ratio est, quia quando legatur alicui eo adiecto; vt amplius non petat, eo ipso quod acceptat, videtur debito renuntiasse, tex. *in d cap. officij,* ibi, renuntiasse, &c. iuncta reg. *l. cum ab vno, 55. de legatis 2. reg. quod semel, reg. scienti, de reg. iuris in 6. Alexand. in l. si cum dotem, 23. §. si pater, ff. soluto matrimon. num. 2. Roman. consil. 79. lib. 2. Socin. iun. cons. 173. numero tertio libro secundo Graff. §. legatum, quæstione 16. numero vlt.*

32 Vnde, cum luctuosa nostris temporibus, & apud Hispanos subrogetur in locum canonicæ portionis, quæ modo in desuetudinem abijt apud nostros, si testator ea conditione legatum ab Episcopo relinquat, vt illo contentus luctuosam non exigat, si Episcopus legatum acceptet, luctuosam petere non poterit, ex supra dictis. Quando tamen beneficiarius testator absolute legat Episcopo, non poterit Episcopus legatum & luctuosam insimul retinere. Probatur manifeste, quia testator luctuosæ uere debitor est, neque enim illa exigitur ab aliqua Ecclesia inferiori, vt de canonica portione patet; deinde neque ab aliquo tertio, sed ab hærede, prout defunctum repræsentat, *Nauar. de spolijs cleric. §. 9. numero 7. Molina de iustit. tract. 2. disp. 147. colum. 10.* Deinde testator debitor est non voluntarius, sed necessarius, quippe cum ex vi consuetudinis cogatur, velit, nolit luctuosam soluere, vt modo citati resoluunt, & ideo censetur legasse animo compensandi, iuxta resoluta per *parentem meum in commentar. ad Ordin. Regiam Lusitan. libro quarto titulo trigesimo primo §. 9. numer. primo.* vbi plures refert Doctores. Verum vbi testator modicum legat Episcopo, vt nihil amplius exigat, quamuis acceptet, si fraudem interuenisse probet, potest restituto, vel compensato legato integram exigere portionem, vel hodie luctuosam vendicare, dummodo tamen prudens, & sciens fraudem commissam, nihilominus non acceptet; ratio est, quia fraus, & dolus non debent alicui patrocinari, neque vt commodum consequatur, neque vt tertio præiudicium irrogetur, *cap. intelleximus, de iudic. Clement. 2. §. verum, colum. penult. de sepultur.*

33 Deueniendo iam ad quartam decimarum Episcopo debitam sciendum tempore primitiæ Ecclesiæ, cum Episcopi essent pauperes, statutum fuisse, vt ipsi de oblationibus matrici Ecclesiæ factis sumerent medietatem, *capit. antiquos, 10. quæstione 1.* Procedente tempore ex parochialibus tantum tertiam oblationum, decimarum, tributorum, & frugum haberent, *capite de his, cap. decernimus, ead. dist. 10. quæstione prima, & capit. constitutum, 16. quæstion. 1.* cum onere fabricæ Ecclesiarum, *capite 1. & capit. vnio, 10. q. 3.* & de nostro Lusitaniæ regno agendo idem colligitur *ex capite priscus, eadem causa & quæstione.* Iure tamen recentiori quartam tantum deberi Episcopis, ex omnibus decimis Ecclesiarum parochialium sui Episcopatus sine vllo onere fabricæ probant tex. *in d. cap. conquerente, de officio Ordin. & in capit. de quarta, de præscript. praxis Episcop. par. 1. verbo decimæ. §. 10. pagina 125. Soar. de relig. tom. 1. libro primo de diuino cultu, capite 28. num. nono Francisc. Leo d. cap. 14. numero trigesimo tertio.* ratione coniunctionis, & vniuersalis curæ, quam habet Episcopus in Ecclesijs subiectis post *Innocent. in cap. requisisti, de testament.* notant *Tyndar. tract. de decimis, numero. 71. Moneta eodem tract. capite septimo quæstione secunda numero decimo quarto in fine,* itaut in prædicta quarta decimarum, de iure communi fundatus sit, *Tyndar. d. numero 71. Rebuf. de decimis, quæstione tertia num. decimo quarto, & quæstione septima numero 31. Moneta loco proxime citato, Rota decis. 31. num. quinto par. 1. diuers. & decis. 402. numero primo par. 2. & in vna Caurien. seu nullius iurisdictionis, 27. Iunij 1576.* coram *Lauretano, & in vna Pacen. decim. 12. Februar. 1608.* coram *Illustrissimo Cardin. Sacrato, & in Nouarien. decim. 15. Aprilis 1611.* coram *Illustriss. Cardinali Ludouisio, nunc Sanctissimo Domino nostro Gregorio Decimo quinto,* Vnde *Rota* eadem apud *Seraphin. decis. 1449. n. 4.* reprobauit opinionem illorum, qui tenuerunt istam quartam non de iure communi, sed de consuetudine ad Episcopum pertinere. Hinc Episcopus dicitur habere coæquale ius cum parocho ratione dictæ quartæ, *Rota in vna Conchen. dell' Infantado, 18. Decembris 1617.* coram *R. P. D. Andræa.* Bene verum est, quod non potest exigere immediate istam quartam à laicis, sed illam exigere debet à parocho, *Seraphin. d. decis. 1449. num. 5. & 6.*

35 Ex quibus primo infertur hodie iure communi deberi Episcopis quartam decimationum ab Ecclesijs curatis, non autem ab ipsis Parochianis, nam parochiani tenentur Ecclesijs, Ecclesiæ vero Episcopis decimas soluere, secundum glos. *verbo decimationum, in d. c. conquerente.*

36 Quando prædium non est in alicuius parochia situm, illius decimæ pertinent ad Episcopum, *cap. quoniam,* vbi *Abb. num. 2. & 4. cap. dudum, glos. verbo iure communi in cap. cum contingat, de decimis, Rebuff. d. q. 7. numero 8. Tyndar. d. tract. num. 69. Azori. institut. moral. part. 1. lib. 7. capit 36. quæst. 9.* & censuit *Rota in vna Pacen. decimarum dell' Hebrero 9. Iunij 1903. & 21. Iunij 1604.* coram *Reuerendissimo D. Coccino Rotæ Decano, & in vna Placentina decimarum personalium de Trugillo, 18. Martij 1616.* coram R.P.D. *Buratto, & in vna Conchen. decimarum dell' Infantado, 18. Decemb. 1617.* coram *Andrea.*

37 Idem dicendum est, vbi Parochiæ non sunt distinctæ, *Tyndar. & Azori. proxime citati, Rota in vna Ciuitaten. decimarum 26. Martij, & 28. Iunij 1618.* coram *R. P. D. Verospio.*

38 Infertur secundo nulla monasteria, vel Ecclesias inferiores, exceptis Parochialibus, debere istam quartam, attento iure cõmuni, cum eodem iure ad nullas alias Ecclesias pertineant decimæ, ex quibus ista quarta detrahitur. Vnde sequitur illam esse legis diœcesanæ, *Cochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos parte prima quæst. 15. numero sexto* à qua exempta sunt monasteria, *Abb. in capit. 1. de statu monachor. Bertachin. tract. de Episcopo, libro quarto parte secunda quæstione trigesima quinta numero 80.* quos refert, & sequitur *Cochier. d. par. 1. quæstione 16.*

16 Infertur tertio consuetudinem posse variare circa solutionem huius quartæ decimationum, potest enim in totum tollere illam, cum præscribi valeat contra Episcopum, *d. capit. de quarta*, vnde hodie tertia decimationum ab aliquibus Ecclesiis debetur Episcopis, ab aliis vero nec tertia, nec quarta. Et in aliquot Episcopatibus hæc tertia, vel quarta decimationum debetur Capitulis Ecclesiarum Cathedralium propter separationem factam inter Episcopos, & Capitula ex conuentione illorum, ex quo tamen non sequitur istam quartam, vel tertiam non esse ius Episcopale sua natura. Hinc Canonica partio de qua supra egimus, Episcopo, vel Ecclesiæ parochiali debita pro parte, vel in totum consuetudine, seu præscriptione potest tolli, & ad id sine titulo sufficit tempus quadraginta annorum, ita post *Panormit. & Siluest.* resoluit *Fr. Ludouic. Miranda d. q. 48. art. 5. concl. 2.*

40 Cathedraticum, quod ob honorem Cathedræ Episcopalis sic vocatur *d. capit. conquerente, de offic. Ordin. capit. pastoralis, de donat. Flamin. de confident. quæstione 15. numero quinto* vltra procurationem Episcopis debetur, *glos. in summ. & capite 1. & capit. inter cætera, 10. q. 3. Francisc. Leo d. capit. 14. numero quinto praxis Episcopalis par. 1. verbo ius Cathedraticum,*

41 Vbi in §. 1. asserit, quod debetur per Presbyteros suis Episcopis, & quod solet dari pro festo Natiuitatis, & Resurrectionis Domini, *& in §. 4.*

42 Resoluit, quod non potest præscribi, licet per contrariam consuetudinem, possit aliter introduci, de quo etiam *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 182.*

43 Taxam autem huiusmodi cathedratici ponit *glos. in d. cap. conquerente, de officio Ordin.* verbo *duos solidos*, qui soluendi sunt secundum taxam, quæ antiquitus solui consueuit, *Bald. consil. 23. volum. 1.* quem refert *Aloys. Ricci. d. resolut. 182. n. 1. Surd. cons. 454. n. 12.*

44 Sed quia solidorum valor conformis non est, immo varius attenta diuersa prouinciarum taxatione, vt per *Couar. libro primo variar. cap. 11. numer. 3. & de veter. numism. cap. 6. numero 5. Gregor. l. 9. verbo de Oro, tit. 4. part. 5. Gutier. de iuram. confirmat. part. 1. capite septimo, num. quarto. Surd. consil. 454. n. 11. Molina de iustit. tract. 2. disput. 278. vers. dubium tamen est, Christoph. de Paz in scholys ad leges Styli. l. 84. à nu. 1. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 51. numero 14.* ideo attendenda est diuersarum cathedralium consuetudo bona, & rationabilis in eius taxatione, *praxis Episcopalis d. verbo in Cathedraticum, §. 2. Aloys. Ricci. d. resolut. 182. numer. primo in fine, praxis noua. Episcop. parte secunda capite secundo, numero vigesimo.* vbi resoluit etiam quod cum Cathedraticum detur in signum subiectionis, & in honorem Cathedræ, nullo tempore præscribi potest quominus debeatur, in parte tamen præscribi posse tenent *Abb. in cap. pastoralis, de donat. Henriq. Bottæ de Synodo Episcopi part. secunda numer. 90.* Vnde licet pleno iure liberaretur Ecclesia adhuc non censeretur remissum Cathedraticum, nisi expresse ponatur glos. *in d. capit. pastoralis*, nemo enim censetur esse sine subiectione, alioquin censeretur acephalus, *capit. nulla ratione, distinct. 93.* Regulares tamen ab illius præstatione sunt exempti, *capite inter cætera, 10. quæst. 3.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur qui de charitatiuo subsidio tractarunt.*

2 *Charitatiuum subsidium dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim extorqueri.*

3 *Charitatiuum subsidium petitur quando reditus propriæ Ecclesiæ non sufficiunt.*

4 *Diuites possunt compelli officio iudicis ad dandam eleemosynam egentibus tempore magnæ famis, & necessitatis.*

5 *Episcopus, subsistente manifesta, & rationabili causa, potest subditos clericos compellere, ad charitatiuũ subsidium soluendum.*

6 *Iudex in causa propria potest esse Episcopus subsistente manifesta, & rationabili causa, quæ spectet ad dignitatem, & honorem Ecclesiæ.*

7 *Episcopi, Archiepiscopi, Primates, seu Patriarchæ in ciuitatibus, & diœcesibus suis possunt data manifesta & rationabili causa subditos ad subsidium charitatiuum cogere.*

8 *Charitatiuum subsidium exigere potest Episcopus electus & confirmatus, licet nondum consecratus.*

9 *Archiepiscopus, Primas, & Patriarcha ab Ecclesijs, & clericis suæ prouinciæ extra diœcesim suam iure subsidium charitatiuum exigere non possunt.*

10 *Administrator, seu coadiutor datus Episcopo per Papam, vel Ecclesiæ Cathedrali vacanti, potest à subditis illius Ecclesiæ exigere charitatiuum subsidium.*

11 *Charitatiuum subsidium debet Episcopus exigere cum consilio Capituli sui, & clericorum.*

12 *Vicarius generalis Episcopi non potest charitatiuum subsidium exigere, nisi speciali ipsius Episcopi mandato.*

13 *Capitulũ Sede Episcopali vacante potest charitatiuum subsidium exigere.*

14 *Capitulum Sede vacante non potest statutum condere, quo charitatiuum subsidium in futurum ex parte minuatur.*

15 *Cardinales in Ecclesijs suorum titulorum charitatiuũ subsidium petere possunt.*

16 *Legatus Papæ habet ius exigẽdi charitatiuum subsidium ab Ecclesijs prouinciæ sibi delegatæ.*

17. *Prælati Episcopo inferiores non possunt de iure subsidium charitatiuum exigere; sed priuilegio, vel consuetudine.*

18 *Abbates, vel priores non possunt exigere charitatiuum subsidium ab Ecclesijs secularibus, vel Regularibus monasteriis sibi non pleno iure subiectis.*

19 *Præpositus, siue Præfectus totius Ordinis Regularis potest charitatiuum subsidium à monasteriis Ordinis sui pro sumptib. necessarijs ad gubernationem Ordinis, si aliunde non habeat bona.*

20 *Commendatarius perpetuus Ecclesiæ Cathedralis habet legitimam administrationem, & potest exercere iurisdictionem, quæ competeret Episcopo titulato.*

21 *Commẽdatarius perpetuus Ecclesiæ Cathedralis potest exigere charitatiuum subsidium ab Ecclesijs sibi subiectis.*

22 *Papa charitatiuum subsidium potest exigere ab omnibus clericis, & Ecclesijs.*

23 *Papa liberam habet administrationem omnium beneficiorum, & est dominus, & ordinarius cunctorum, & Episcopus vniuersalis Ecclesiæ.*

24 *Exemptio generalis non censetur eximere à charitatiuo subsidio per Papam imposito.*

25 *Charitatiuum subsidium non potest præscribi.*

26 *Prælatus qui potest charitatiuum subsidium exigere, debet prius congregato Clero cum charitate, & humanitate ei exprimere causam suæ indigentiæ.*

27 *Causa ad charitatiuum subsidium exigendum debet esse manifesta, & rationabilis.*

28 *Causa manifesta, & rationabilis, quæ dicatur in exigente charitatiuum subsidium, ostenditur.*

29 *Charitatiuum subsidium potest Episcopus exigere pro consecratione, vel pro solutione debitorum in Ecclesiæ vtilitatem contractorum.*

30 *Charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si magnas fecerit expensas in negotijs totius diœcesis communibus pertractandis.*

31 *Charitatiuum subsidium potest Episcopus exigere pro fabrica suæ Ecclesiæ, vel aliare continente illius publicam vtilitatem, vel conseruationem.*

32 *Charitatiuum subsidium exigere potest Episcopus si iter facturus sit ad Papam, vel Imperatorem, vel Regem ob Ecclesiæ suæ vtilitatem.*

33 *Charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si visitaturus sit limina Apostolorum.*

34 *Charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si velit ire ad Concilium Prouinciale.*

35 *Charitatiuum subsidium potest exigere Episcopus si impensas necessarias, & alicuius momenti fecerit in aduentu Imperatoris, Regis, vel Principis.*

36 *Episcopus quoties rationabilis causa subsit non solum semel, sed etiam pluribus vicibus potest charitatiuum subsidium exigere.*

37 *Charitatiui subsidij summa quæ sit exigenda, ostenditur.*

38 *Charitatiuum subsidium clerici ex vrgenti causa possunt compelli soluere vltra taxam solitam.*

39 *Charitatiuum subsidium ratione beneficiorum potest Episcopus exigere à Clero, & Ecclesijs suæ ciuitatis, & diœcesis.*

40 *Laici charitatiuum subsidium soluere non compelluntur.*

41 *Declaratur tex. in c. cum Apostolus, § prohibemus, de censibus.*

42 *Feudi ipsius quarta pars annui reditus pro subsidio charitatiuo est soluenda.*

43 *Capitulum, seu Canonici Ecclesiæ Cathedralis tenentur Episcopo suo præstare charitatiuum subsidium.*

44 *Charitatiuum subsidium non debetur ex distributionibus quotidianis inspecto iure communi, nisi contrarium fuisset statutum.*

45 *Monasteria non tenentur præstare Episcopo charitatiuum subsidium.*

46 *Declaratur Clement. 1. & 2. de censibus.*

47 *Exemptæ Ecclesiæ non tenentur præstare Episcopo charitatiuum subsidium, quod vt intelligatur ibi ostenditur.*

48 *Clerici nullũ ecclesiasticũ beneficium habentes, non possunt cogi Episcopo præstare charitatiuum subsidium.*

49 *Clerici pauperes, qui ex reditibus suorum beneficiorum nihil habent vltra honestum victum, minime cogi possunt ad charitatiuum subsidium præstandum.*

50 *Beneficium habens, sed nullos fructus aliquo fortuito casu percipiens, ad subsidium charitatiuum non tenetur.*

51 *Rector Ecclesiam habens in vna diœcesi, prædia vero in alia, tenetur soluere charitatiuum subsidium Episcopo in cuius diœcesi sita est Ecclesia.*

52 *Pensionarius an teneatur ad subsidium charitatiuum, ostenditur.*

53 *Charitatiuum subsidium, cui Episcopo sit soluendum quando Ecclesia est in confinio duarum diœcesum, ostenditur.*

54 *Successor in beneficio soluere subsidium cogitur, quod antecessor beneficiarius non soluit.*

55 *Hospitalia quãdo teneantur ad charitatiuum subsidium, ostenditur.*

EPISCOPVS CHARITATiuum subsidium quando, & à quibus exigere possit?

ALLEGATIO LXXXVII.

1 DE charitatiuo subsidio peculiares edidere tractatus *Barthol. Bellencinus, Remig. de Gounis, & Francisc. Paumus,* & aliqua tractarunt *Duenb. regul. 89. Menoch. de arbitr. casu 178. & 179. Nauar. cons. 10. in antiq. alias 5. in nouis, sub tit. de censibus, Sayr. in floribus decis. sub eodem titul. decis. 11. Quaranta in sum. bullarij, verbo Concilium prouinciale numero octauo. Azor. institut. moral. parte secunda libro nono, capite decimo quarto. Cened. ad Decretal. collect. 315. à numero sexto: praxis noua Episcop. p. 2. capit. 2. numer. 11.*

2 Charitatiuum subsidium secundum *Host.* & alios *in capit. conquerente, de officio Ordin.* dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim extorqueri, vt colligitur *ex cap. ex parte, de censibus,* & appellatur subsidium, quia sicut subsidiaria actio datur quando deficit propria, & specialis actio *vt in §. fin. instit. ad leg. Aquil. & in §. fin. vbi glos. Instit. de interdict.*

3 Ita hoc subsidium petitur quãdo reditus proprie Ecclesiæ non sufficiunt pro oneribus incumbentibus, *Bellencin. d. tract. de charit. subsid. quæst. decima quarta. Azor. dict. capite decima quarta quæst. 2. Guid. Papæ decis. 371.* quem refert *Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 1. collect. 52.* Præscribi autem numquam potest, esset enim præscribere contra charitatem, *Bellencin. quæstione 45. praxis noua Episcopal. d. numero 11.*

4 Quamuis huiusmodi subsidium charitatiuum dicatur charitatis auxilium, tamen cum officio iudicis possint diuites compelli ad dandam eleemosynam egentibus tempore magnæ famis, & necessitatis, *Azorii instit. moral. p. 2. lib. 12. capit. 13. q. 3. Henriq. in sum. lib. 13. c. 17. §. 5. in fine. Surd. de alimēt. tit. quæst. 3. numer. 27.*

5 Ita Episcopus subsistente manifesta, & rationabili causa poterit subditos clericos compellere ad huiusmodi subsidium soluendum, ita *Host. Ioan. Andr. Butr. & Abb. in c. cum Apostolus, de censibus*, & plures alij, quos refert, & sequitur *Rendina in promptuario recept. sentent. titul. 38. numer. 12.* immo *Lap. alleg. 20.* quæ incip. *Si vacante*, dicit posse Episcopum propter hoc clericos excommunicare, quod probat ex *Clem. frequens, de excess. Præl.* Et *Auditores Rotæ in nouis decis. 425.* aliàs 23. quæ incip. *item extra Rotam petebatur consilium*, dicunt posse Episcopum in sua diœcesi edictum proponere, vt vbicunque clericus beneficium habens non soluerit ei charitatiuum subsidium intra certum tempus sit excommunicatus.

6 Nec obstat quod Episcopus videatur esse iudex in causa propria contra *l. 1. C. ne quis in sua causa*; quia respondetur, quod subsistente manifesta, & rationabili causa, quæ spectet ad dignitatem, & honorem Ecclesiæ, potest Episcopus esse iudex in causa propria, *cap. Romana, de pœnis*, cum traditis per *praxim Episcop. parte 1. verbo Episcopus, Alexand. Trentasinq. vari. resolut. lib. 2. tit. de iudic. resolut. 5. numer. 7. Marta in votis nouiss. decis. voto 57. num. 23. Surd. cons. 50.* tùm etiam ratione notorij, & manifesti, *Trentasinq. d. resol. 5. n. 6. D. Barbosa in l. si de vi, n. 143. ff. de iudic.*

Huius Alleg. materia in tres diuidetur articulos, primo examinabitur, qui possint huiusmodi subsidium exigere: secundo quibus ex causis: tertio à quibus personis.

Charitatiuum subsidium qui possint exigere.

7 EPiscopi, Archiepiscopi, Patriarchæ, seu Primates, in ciuitatibus, & diœcesibus suis possunt, data manifesta, & rationabili causa, licite subditos cogere (cum charitate tamen, & debito moderamine) ad charitatiuum subsidium soluendum, quo suis consulant necessitatibus, ita probant *text. in capit. conquerente, in fine, de officio Ordinarij, & in c. cum Apostolus, §. prohibemus, de censibus* post alios *Oldrad. cons. 104. & 234. Lap. allegat. 20. Duenb regul. 89. Palat. in repet. capit. per vestras, notab. 2. §. 27. a numero decimo. Cassan. in consuet. Burgund. rubr. 1. §. 4. glos. 6. à numero 13. Menoch. de arbitr. casu 178. numero primo. Cened. ad Decretal. collect. 115. numero 6. Nauar. cons. 7. sub tit. de censibus, in antiq. Sayr. in floribus decisionum sub eodem tit. decis. 7. praxis noua Episcop. p. 2. c. n. 11. Bellenc. d. tract. de charitatiuo subsidio, q. 1. n. 1. Azor. dict. c. 14. q. 5.*

8 Quod quidem subsidium exigere potest Episcopus electus & confirmatus nondum consecratus *Bellencin. q. 9. Azorii d. q. 5. in fine*, ex eo quia hoc est iurisdictionis, non Ordinis, *dict. cap. conquerente, in fine.*

9 Archiepiscopus, Primas, & Patriarcha ab Ecclesijs, & clericis suæ prouinciæ extra diœcesim suam iure tale subsidium exigere non possunt, quamuis consuetudine recepta alicubi id fortassis possint *Bellenc. dict. tract. q. 2. Azor. dict. c. 14. q. 5. vers. sed dubiæ quæstionis est.*

10 Administrator vero, seu coadiutor datus Episcopo per Papam, vel Ecclesiæ cathedrali vacanti, potest à subditis illius Ecclesiæ exigere charitatiuum subsidium per *rex. in cap. is cui, de elect. lib. 6. & in capite vlt. in fine, de supplenda negligent. Prælatorum eod. lib. Bellenc. q. 8.*

11 Et quando Episcopus à Clero suo exigere vult charitatiuum subsidium debet facere cum consilio Capituli sui, & etiam ipsorum clericorum per tex. *in capit. nouit. & in capit. quanto, de his quæ fiunt à Prælatis* resoluunt *Innocent. Ioan. Andr. & Anton. de Butr. in dict. capit. cum Apostolus Bellencin. quæstione decima.*

12 Vicarius generalis Episcopi non potest tale subsidium exigere, nisi speciali ipsius Episcopi mandato, hoc enim nullo iure est illi concessum, & proinde in generali mandato, quod accipit ab Episcopo non continetur *Bellenc. q. 21. Azorii d. c. 14. q. 5. vers. vicarius.*

13 Capitulum Sede Episcopali vacante potest tale subsidium exigere *glos. verbo aliunde, in capit. cupientes, §. ad hæc, de electio. lib. 6.* vbi *Ioan. Monach. Archidiacon. & Dominic. Bellencin. q. 7. Azorii d. q. 5. vers. item collegium.* Nequit tamen statutum condere, quo tale subsidium in futurum ex parte minuatur, *Bellenc. quæst. 45. Azorii d. capit. 14. q. 7. versic. item Canonicorum.*

14 Cardinales, cum in Ecclesiis suorum titulorum iurisdictionem habeant de iure communi, *c. capite quærelam, de elect. Alphons. Aluarez Guerrero in speculo iuris Pontif. ca. 28. post princ. vers. de Reuerendissimis, pag. 72.*

15 Tale subsidium petere possunt *Ioan. Mon. in c. 1. de maior. & obedient. lib. 6. Bellenc. q. 3. Azor. d. q. 5. vers. quæres.*

16 Legatus Papæ, cui commissum est pœnæ legationis officium in sua prouincia, cum omnia libere & immediate possit, quæ quilibet Ordinarius iure, siue consuetudine potest, vt probat *Speculator tit. de legato, §. nunc ostendendum vers. legatus*, igitur habet ius exigendi huiusmodi subsidium ab Ecclesiis prouinciæ sibi delegatę, *Bellenc. q. 12. Azor. d. q. 5. §. quid dicendum.*

17 Prælati Episcopo inferiores iure quidem non possunt tale subsidium exigere, sed priuilegio, vel consuetudine: ita *Bellenc. q. 4. Azorii d. q. 5. vers. quid dicendum, Boer. decis. 133.* quem refert *Aloys. Ricc. d. collect. 52. Duenb. regul. 91. Cened. d. collect. 115. n. 7. ad fin.* & idem *Bellenc. q. 5.*

18 Resoluit quod Abbates, vel Priores non possunt exigere charitatiuum subsidium ab Ecclesiis secularibus, vel Regularibus Monasteriis sibi non pleno iure subiectis, & addit ex *Calderin. cons. de censibus.*

19 Præpositum, siue Præfectum totius Ordinis Regularis posse huiusmodi subsidium petere à Monasteriis Ordinis sui pro sumptibus necessariis ad gubernationem ordinis, si aliunde ratione præfecturæ non habeat bona, quæ ad hoc onus sustentandum destinata sufficiant.

20 Commendatarius perpetuus Ecclesiæ Cathedralis cum habeat legitimam administrationem, & possit exercere iurisdictionem, quæ

competeret Episcopo titulato, vt tenent *Archidiacon.in cap.nemo deinceps, de elect. lib.6. Innoc. in cap. si constiterit, de accus. Card.in Clem.vlt.de procuratoribus, quæst.12.*

21 Potest exigere charitatiuum subsidium ab Ecclesijs sibi subiectis, *Bellencin. quæstione sexta. Azori. dict. quæstione quinta versicul. Commendatarius.*

22 De Romano Pontifice dubitari non potest, quin hoc subsidium possit exigere ab omnibus clericis, & Ecclesijs, *Bellenc.q.1.n.2. Azor.d.qu.5. in princip.*

23 Tum quia liberam habet administrationem omnium beneficiorum *cap.2.de præb.in 6.Clem.1. vt de lite pendente*, tum quia est dominus, & Ordinarius cunctorum, Episcopus vniuersalis Ecclesiæ, & Ordinarius Ordinariorum, *capite cuncta per mundum, 9.q.3. Flamin.de resig.lib.8.q.7.n.100. Gonzal.ad reg.8.Cancel.§.2.proœm.n.44. in summa omnium decis. tit.4.n.10.*

24 Hinc generalis exemptio non censetur eximere à subsidio per Papam imposito, *Ioan. Andr. in capit.cum instantia, de censibus, Cochier.de iurisd. Ordin.in exemptos, p.4.q.7.* nisi quis speciali priuilegio ab huiusmodi onere nominatim eximeretur, *Bellec. dict.tract.q.58.n.3.* vbi aduertit quod non est præsumendum, quippe quod illud concedi non consueuerit *per tex. in d.c.cum instantia*, ibi, nisi forte per speciale priuilegium. Sedis Apost. quod non credimus, sit exempta, & per *tex.in c.accedentes, de præscript.* ibi, nisi per speciale priuilegium Episcopus tamen cum Clero in sui præiudicium potest aliquem eximere à subsidio charitatiuo, *Bellencin.dict. tract.quæst.70. Cochier.dict.p.4.quæst. Azor.d.cap.14. quæst.7.*

25 Vbi etiam quod subditi non possunt præscribere, itaut subsidium præstare non debeant, quia tale subsidium quadam naturali æquitate, & lege charitatis debetur, contra quæ præscriptio non currit *Bellenc.q.50.*

Quibus ex causis charitatiuum subsidium exigi possit?

26 PRælatus, qui iuxta supradicta potestatem habet huiusmodi subsidium exigendi, congregato Clero cum charitate, & humanitate debet illi exprimere causam suam indigentiæ, eumq. hortari, quod cum cuilibet próximo in necessitate sit subuenitendum, fortius sibi subuenire debét.

27 Causa autem ad tale subsidium exigendum, debet esse manifesta, & rationabilis, ne subditi grauentur plusquam par est, vt dicunt *text. in dicto cap. conquerente, & in d. capit. cum Apostolus*, §. *prohibemus.*

28 Quænam dicatur manifesta & rationabilis causa quoad intentum, & hac in re, nihil certum in iure definitur, sed arbitrio iudicis relinquendũ arbitrantur *glos. verbo rationabilis, dict.* §. *prohibemus*, recepta vt per *Abb.numero 4. in fine, Cardin. numero 2. Anton.vlt. Hippol. in l.quæstionis modum numero 6. ff. de quæst. Bellencin.q.16.num.12. &* alij quos refert, & sequitur *Menoch.d.casu 178.numer.2.* Et in dubio rationabilis causa præsumenda non est, quia *tex. in d.capit. cum Apostolus vers. sustinemus*, non solum requirit causam rationabilem, sed quod sit manifeste talis, & casum dubium excludat, aduertit *Bellenein. quæstione decima octaua.*

29 Rationabili causa primò potest exigere charitatiuum subsidium Episcopus pro sua consecratione *Grammatic.decis.88.* quem refert *Aloys. Ricc. dicta collect.52.* Item pro solutione debitorum, quę contraxit Episcopus pro suæ Ecclesiæ iure tuendo, videlicet quando multa, & magna sunt debita, & aliunde ex bonis Ecclesiæ solui commode nequeũt. *Hostiens.in sum.tit.vt ecclesiastica beneficia* §. 1. *& in tit.de censibus*, §. *ex quibus causis, Butr. & Imol. in d.c.conquerente, Azor.d.c.14.q.4.in princ. praxis noua Episcop.p.2.c.2.n.11.*

30 Secundo causa rationabilis exigendi huiusmodi subsidium est, si Episcopus magnas fecerit expensas in negotijs totius diœcesis communibus per tractandis, *Innoc.in c.1.de statu monach. Azori.d.c. 14.q.4.vers.2.* Vel si lites magnæ in bonis Ecclesiæ moueantur *Menoch.d.casu 178.n.12.*

31 Tertiò si Episcopus pro fabrica suę Ecclesiæ, vel alia re continente illius publicam vtilitatem, vel conseruationem, fecerit magnam emptionẽ, *Oldrad.cons.140.incip. Circa propositam quæst. Bellenc.d. tract.q.19. Azor.d.4. vers.3.*

32 Quartò si Episcopus iter facturus sit ad Papam, vel Imperatorem, vel Regem, ob suæ Ecclesiæ, vel diœcesis, vel etiam totius Ecclesiæ generalis commune bonum, *Innoc.in cap.1.circa fin.de statu monach. Host. Butri. & Imol.in d.cap.conquerente, Bellenc.d.tract.q.20. Azori.d.qu.4.vers.4. Menoch. d. casu 178.n.9. & 10.*

33 Quintò, si Episcopus visitaturus sit limina S. Petri, vt iusiurandum impleat, iuxta formam, *c. Ego N.in fine, de iureiur. & constit.Sixti 5. Bellencin. d.q.20. vers.vel quando, Azor.d.q.4.vers.5 praxis noua Episcop. d.numero 11.*

34 Sextò, si Episcopus velit ire ad Concilium prouinciale, *Bellenc.in dict. tract. quæst. 21. Iacob. de Concilijs lib.1.art.5.fol.110.colum.1. praxis noua Episcop. d.numero 11. Marc. Anton. Genuens.in praxi Archiepis. Neapol.cap.71.num.8. Azor.dict.q.4.vers.6. Quaranta in summa bullarij, verbo Concilium Prouinciale, num. 8.* vbi hoc intelligit, quando Episcopus esset pauper, qui non haberet ad faciendum expensas.

35 Septimò, si Episcopus impensas necessarias, & alicuius momenti fecerit in aduentu Imperatoris, Regis, vel Principis, præsertim si ab eo habeat regalia, dummodo clericos, & Ecclesias nimium in hoc grauare, vel ad hoc compellere non debeat, *Bellencin. quæstione 21. Azori. d.qu. 4. versicul. septimo.*

36 Existente qualibet ex prædictis causis potest Episcopus non solum semel, sed etiam pluribus vicibus, quoties scilicet rationabilis causa subsit, charitatiuum subsidium exigere, *Abb. Sic.in d.cap. cum Apostolus, Bellenc.d.tract.q.23. Remig.q.32. Azori. d.c.14.q.8.*

37 Dummodo etiam à volentibus non exigat, nisi tantum quantum ascenderent procurationes singulæ, si Prælati per alium licite visitarent per *Extrauag. Benedict. XII.* quæ incipit *Vas electionis, circa fin.* §. *præmissis quoque adiciendo*, vbi in superiore eius parte declaratur, quæ sit quantitas illarum procurationum; *Bellencin. dict. tract. quæstione quadragesima prima.* Quantum tamen esse debeat hoc subsidium non est iure definitum, *Nauar.consil.10.in antiq.* aliàs *5. in nouis, sub titul. de censibus, Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis.10. Menoch.casu 179.numero vltim. praxis noua Episcopal. d.*

numero decimo primo versicul. neque, itaut non valeat consuetudo, quod Episcopi, vel alij Prælati à subditis suis possunt exigere, & à volentibus recipere charitatiuum subsidium, vltra taxam positam in *d. Extrauagat. Vas electionis*, *Bellencin. quæstione* 42. *& quæstione* 44. ostendit quæ pœnæ imponantur exigentibus charitatiuum subsidium vltra taxam, & *q.* 46. quod subditi possunt denegare charitatiuũ subsidium Episcopo in eo, in quo excedit taxam.

38 Et quod clerici ex vrgenti causa possint compelli soluere charitatiuum subsidium vltra taxam solitam dicit *Marc. Anton. Genuens. in practicab. Eccles. quæst.* 640.

A quibus personis charitatiuum subsidium exigi possit?

39 EPiscopus iure potest tale subsidium ratione beneficiorum exigere à Clero, & Ecclesijs suæ Ciuitatis, & diœcesis, *capit. conquerente, de offic. Ordin. Nauarr. cons.* 10. *in antiq.* alias 5. *in nouis, sub titul. de censib. Sayr. in floribus decis. sub eodem titul. decis.* 10. Et licet vrgente necessitate charitatiuum subsidium à suis clericis petere possit, *capit. cum Apostolus*, §. 1. *de censibus*, aliquid tamen tanquam sibi debitum, cessante illa, dummodo consuetudine immemoriali, & bona fide illud non præscripserit, petere nequit, *Nauar. cons* 7. aliàs 3. *in nouis, sub titul. de censibus*, *Sayr. sub eodem titul. decisione septim.*

40 A laicis vero non potest, vt colligitur *ex cap. quia cognouimus* 10. *quæstione tertia*. Nec obstat, quod dicitur in *cap. cum Apostolus*, §. *prohibemus*, *de censibus*.

41 Quatenus habet posse Episcopum huiusmodi subsidium à subditis petere, quia respondetur id intelligendum de ecclesiasticis, vt loquitur *d. cap. conquerente*, tum quia stricte, & proprie sumendo laici diœcesani non dicuntur subditi Episcopi, licet quoad quædam foro suo subijciantur, vt notat glos. *verbo subditos, in Clement.* 1. *de foro comp.* ita *Bellencin. de charitatiuo subsidio, quæstione* 26. *Azori. institut. moral. par.* 2. *libro nono capite* 14. *quæstione* 6. *in princip.*

42 Vide tamen an ratione feudi, vel officij gratuiti teneantur & laici aliquid contribuere? Et quartam partem annui reditus ipsius feudi pro subsidio charitatiuo esse soluendam resoluit, *Afflict. decis.* 136. quem refert *Aloys. Ricc. d. collect.* 52.

43 Capitulum, seu Canonici Ecclesiæ Cathedralis tenentur Episcopo suo præstare charitatiuum subsidium, quando ab eo petitur ex legitimis causis, de quibus dictum est supra, quia fortius ipsi debent ei subuenire, quam cæteri, cum dignius sit, quod membra subueniant capiti suo, quam extranei, argum. *capit. cum non liceat, de præscript. & cap. requisisti de testam. Bellenc. d. tractatu q.* 27. *Remig. de Gonni de charitat. subsid. q.* 38. *Moneta de distribut quotid. par.* 3. *q.* 9. *n.* 20.

44 Ex distributionibus tamẽ quotidianis inspecto iure communi non debetur charitatiuum subsidium nisi contrarium fuisset sancitum *Bellencin. q.* 76. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancell.* §. 7. *proœm. n.* 174. *Moneta de distribut. quotid. par.* 3. *q.* 9. *à n.* 19.

45 Monasteria non tenentur præstare Episcopo charitatiuum subsidium, ita *Ioan. Andr. Butr. Imol. in cap. dilectus, de officio Ordin. Innoc. in cap.* 1. *de statu monach. Host. in sum. illius tit. & tit. de censibus*, §. *ex quibus causis, vers. item Episcopus exigit Bellenc. qu.* 29. *Remig. de Gonay eodem tract. q.* 21. *Fr. Emmanuel. quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 66. *artic.* 1. *& 2. Azori. d. q.* 6. *vers. item non potest.* Ratio est, quia exactio charitatiui subsidij, est de lege diœcesana, & non iurisdictionis, *Bellencin. q.* 28. *Cochier. de iurisd. Ordinarij in exemptos, par.* 1. *q.* 25. *n.* 8. à qua lege diœcesana monasteria sunt exempta, vt probant *tex. in cap. ne pro cuiuslibet*, 16. *quæst.* 1. *& in c.* 1. *de statu monach.*

46 Non obstat *Clem.* 1. *& 2. de censibus* vbi dicitur Religiosos debere soluere iura Episcopalia, & subire onera, nisi se tueri possint speciali priuilegio Papæ, & consuetudine: quia respondetur ibi sermonem esse de monasteriis habentibus Ecclesias seculares sibi subiectas, quæ Ecclesiæ antequam monasterio subijcerentur, soluere consueuerant Episcopo tale subsidium charitatis, & alia iura Episcopalia, ac proinde censentur vnitæ monasterio cum suo onere, cum quo transiuit res, *capit. pastoralis, de decim. cap. quia monasterium, de relig. domib.* ita *Azor. vbi proxime, & Cochier. d. numer. nono vers. limita primo*, vbi *versicul. limita secundo*, dicit quod si monasterium habeat populum ratione illius tenebitur ad omnia, quæ sunt legis diœcesanæ, & per consequens ad charitatiuum subsidium.

47 Exemptæ Ecclesiæ non tenentur præstare Episcopo charitatiuum subsidium, ita *Card. in Clem. frequens* §. *nonnulli, in* 3. *oppos. de excess Prælat vbi Paul. & Petr. de Anchar. in vers.* 8. *not. Bellencin. quæstione* 32. *Azori. d. q.* 6. *versic. item non potest, Cochi. de iurisdictione Ordinar. in exemptos, part.* 4. *quæstione nona per totam* Quod maxime procedit, si exemptio sit data cum plena libertate, id enim importat exemptionem non modo à iurisdictione, sed etiam ab omnibus, quæ sunt de lege diœcesana, inter quæ charitatiuum subsidium numeratur, vt supra dictum est numero præcedenti, ita *Bellencin. d. quæstione* 32. *numero octauo. Cochier. d. quæst.* 9. *num. primo.* Limitatur tamen primo, nisi exempti haberent haberent populum non exemptum, quia eo respectu exigi posset huiusmodi præstatio, *Bellencin. d. quæst.* 32. *numero quinto versic. & pro talibus. Cochier. dicta quæstione* 9. *numero secundo.* Limitatur secundo, nisi in priuilegio exemptionis apposita esset clausula vulgaris, volumus autem, quod Ecclesia huiusmodi exempta cum charitate priori cum Episcopo suo remaneat, *Abb. consil.* 102. *incip. Omnipotentis Dei postulato suffragio, volum.* 1. *Bellencin. dicta quæst.* 32. *in fine, Cochier. par.* 1. *q.* 9. *num.* 9. *& par.* 4. *q.* 9. *n.* 3.

48 Cum huiusmodi subsidium peti debeat à personis clericorum ratione beneficiorum suorum, prout iuxta tex. in *dict. cap. conquerente, & in d. cap. cum Apostolus*, resoluunt *Nauar. consil.* 10. *in antiq.* aliàs 5 *in nouis*, *sub tit. de censibus*, *& Sayr. in floribus decis. sub eodem tit. decis.* 10 non poterunt clerici nullum ecclesiasticum beneficium habentes vllo iure cogi Episcopo subsidium præstare, quamuis habeant ampla patrimonia, *Bellenc. q.* 31. *Azor. dicta q.* 6. *vers. insuper*, licet dubitet *Nauar. vbi proxime.*

49 Clerici pauperes, qui scilicet ex suorum beneficiorum reditibus nihil habent vltra commodum, & honestum victũ, minime cogi possunt

ad tale subsidium præstandum, nam certe grauarentur, si eorum victus minueretur, *Bellencin. q. 30. Quaranta vbi supra, praxis noua Episcopal. num. 11. Azori d. quæst. 6. versic. quid dicendum.*

50 Hinc beneficium habens, sed nullos fructus percipiens propter assidua bella, inundationes aquarum, vel ob alium fortuitum casum, nullo iure cogitur ad huiusmodi subsidium Episcopo præstandum, *Remig. de Gonn. q. 37. nu. 5. & quæst. 40. & 41. Moneta d. quæst. 9. num. 21. Bellencin. q. 34. cum sequen. Azori. d. quæst. 6. vers. Clericus*, qui etiam tenent tale subsidium exigi posse ab eo, qui est beneficii possessor, siue bona, siue mala fide: item resoluunt, si duo litigent de beneficio, quorum vterque contendit ad se beneficium pertinere, tunc liberum esse Episcopo subsidium exigere ab eo, quem maluerit, at si is, qui subsidium soluerit victus in lite fuerit ab aduersario, ius habet repetendi tantundem, quantum soluit, alioquin iure compensationis vti potest.

51 Rector Ecclesiam habens in vna diœcesi, in alia vero prædia, & possessiones, ex quibus fructus beneficii percipit, debet soluere subsidium Episcopo, in cuius diœcesi est Ecclesia, quia tale onus sustinent beneficiarii, ratione Ecclesiarum, quas habent, ita *Bellencin. q. 35. Azori. d. q. 6. vers. quid dicendum.*

52 Pensionarius clericus, & Rector beneficii pro rata portione tenentur ad subsidium, *Bellencin. q. 37. Azori. d. q. 6. vers. si quæras, Gig. de pension. quæst. 38. Flamin. de resident. q. 23. numer. 7.* Sed re vera Curiæ Romanæ stylus habet, vt pensio auctoritate Papæ assignata alicui, sit immunis & libera ab omni onere, etiam subsidii charitatis, & ideo quando Papa clerico pensionem assignat liberam ab omni subsidio charitatis, Rector beneficii debet ex toto illud soluere.

53 Ecclesia si in confinio duarum diœcesum sit, ambo Episcopi se concordare debent, vt alternis vicibus subsidium exigant, *argum. Clement. plures, de iure patron.* quod si conuenire renuant, tunc iure poterit Archiepiscopus præcipere, vt conueniant, eo quod talis eorum discordia est Ecclesiæ damnosa; ita *Bellencin. q. 52. Azori. d. q. 6. vers. quid dicendum.*

54 Successor in beneficio soluere subsidium cogitur, quod antecessor beneficiarius non soluit, argum. *l. Imperatores, ff. de impensis, & l. hactenus. ff. de usufructu, Bellencin. q. 51. Azori. d. q. 6. in fine*, vbi resoluit posse Episcopum conuenire successorem, vel antecessorem, si adhuc viuus sit, vt maluerit, & subsidium petere.

55 Hospitalia causa communis pietatis extructa, quando titulum beneficii habent, obligantur ad subsidium, *Bellencin. q. 38. Azor. d. q. 6. vers. sic. si reges*, qui etiam resoluunt, quod si huiusmodi hospitalia auctoritate Episcopi fundata non sint, grauari nequeunt onere subsidii, quia religiosa, & sacra loca non sunt, & possunt ad prophanos vsus redire priuata fundatoris auctoritate; secus tamen si Episcopi auctoritate fundentur, cum ab illis sicut ab Ecclesiis suæ diœcesis exigere subsidium charitatis, & alia iura Episcopalia Episcopus possit. Quomodo vero Episcopi auctoritate fundata dici possint, vide quæ diximus in *Allegat. 75. n. 5. cum sequentibus.*

SVMMARIVM.

1 *Indulgentia est remissio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus iam dimissis, concessa homini existenti in gratia à Prælato per applicationem thesauri ecclesiastici.*

2 *Plenaria indulgentia est illa, qua remittitur tota pœna.*

3 *Indulgentia temporalis dicitur illa, qua non remittitur tota pœna, sed eius tantum pars relaxatur.*

4 *Indulgentiæ carena, quadragena, & septena quæ sint, ostenditur.*

5 *Papa tantum plenarias potest indulgentias concedere, Episcopi vero temporales, limitatas, seu partiales.*

6 *Indulgentias concedendi potestas est iurisdictionis, & non Ordinis.*

7 *Indulgentias temporales potest concedere Episcopus etiã non consecratus, aut ordinatus, dummodo sit electus, & confirmatus.*

8 *Indulgentias concedendi potestas penes Papam est iure diuino à Deo proximo accepta, penes Episcopos vero est iure communi, & Ordinario.*

9 *Indulgentias plenarias concedendi potestas à Papa est delegabilis.*

10 *Indulgentias temporales concedendi potestatem Episcopus non solum suo Vicario, verum etiam Clerico demandare potest.*

11 *Laico non potest demandari ab Episcopo potestas concedendi indulgentias.*

12 *Indulgentias non potest concedere Episcopus excommunicatus, denunciatus, seu vitandus.*

13 *Indulgentias valide, ac sine peccato secluso scandalo non præuiso, concedit Episcopus dum in mort. peccato existit.*

14 *Indulgentiæ temporales, quas Episcopus concedere potest, quæ sint, ostenditur.*

15 *Archiepiscopus habet facultatem concedendi indulgentias per totam suam prouinciam, & Archiepiscopatum, etiamsi non sit in actu visitationis.*

16 *Indulgentias concedere est voluntariæ iurisdictionis.*

17 *Indulgentias iure proprio nullus inferior Episcopo potest concedere.*

18 *Indulgentias concedit Episcopo inferior ex consuetudine, etiamsi non sit Presbyter.*

19 *Prælatus religionis quamuis habeat quasi Episcopalem auctoritatem in Regulares sibi subditos, iure ipso non potest indulgentias concedere.*

20 *Parochus indulgentias concedere non potest.*

21 *Capitulum Sede vacante, an valeat indulgentias cõcedere, ostenditur.*

22 *Indulgentiæ concessæ ab Episcopo, vel Archiepiscopo si excesserint numerum taxatum in capit. cum ex eo, de pœnitent. an valeant, ostenditur.*

23 *Indulgentias Episcopus concedere tantum potest subditis suis.*

24 *Indulgentias pro mortuis non potest Episcopus concedere.*

25 *Indulgentias ab alio Episcopo concessas lucrantur exteri de proprij licentia.*

26 *Exemptis an possit Episcopus indulgentias concedere, ostenditur.*

27 *Exempti habentur instar extraneorum.*

28 *Indulgentijs, quas alijs concessit, frui & gaudere potest Episcopus.*

EPISCOPVS QVODNAM Indulgentiæ genus conferre valeat?

ALLEGATIO LXXXVIII.

1 INdulgentia est remissio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus iam dimissis, concessa homini existenti in gratia à Prælato per applicationem Thesauri ecclesiastici, *Cordub. de indulgent. q.* 1. *Nauar. in comment. de indulgent. & Iubil. not.* 20. *numero* 1. *cum sequentibus, Alphons. Aluarez Guerrero in speculo iuris Pontificij cap.* 28. *in princ. Valent. tom.* 4. *disput.* 7. *quæstione* 20. *puncto* 1. *vers. nos autem. Henriq. in summ. lib.* 7. *de indulgen. cap.* 1. *Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par.* 1. *cap.* 9. *nu.* 2. & cæteri in discursu citandi.

2 Alia est plenaria, alia temporalis. Plenaria est illa, qua remittitur tota pœna simpliciter, & ex communi est remissio totius pœnæ temporalis, quæ nimirum post peccata remissa expianda remansit, siue in hac vita, siue in purgatorio; cui plenariæ indulgentiæ interdum addi solet particula, & remissio omnium peccatorum, quæ secundum omnes est potius declaratiua effectus indulgentiæ plenarię. Indulgentia vero temporalis dicitur illa, qua non remittitur tota pœna, sed eius tantum pars relaxatur, & sub duplici præsertim forma tribui solet. Aliquando enim dantur indulgentiæ tot dierum, vel annorum, & est remissio tantæ pœnæ, quanta solui in hac vita debuisset per pœnitentiam tot dierum, vel annorum, vel quanta in purgatorio luenda foret, si hic peracta non fuisset.

4 Et hæc diuidi potest in carenam, quadragenam, & septenam. Carena dicitur à carendo, & est quasi ciborum carentia, qua remittuntur tot pœnæ, quot fuissent remissæ peragendo pœnitentiam in pane, & aqua, quadraginta diebus cum septem annis. Quadragena est relaxatio tantæ pœnę quanta redempta fuisset per pœnitentiam quadraginta dierum. Septena est remissio tantæ pœnæ, quanta redempta fuisset per pœnitentiam septem annorum, seu quanta respondet pœnitętię septem annorum. Quandoque dantur indulgentiæ respiciendo ad certam partem peccatorum, vt cum datur remissio tertiæ, vel quartæ partis peccatorum, est enim remissio tantæ pœnæ, quanta persolui debuisset hic, vel in purgatorio pro tertia illa, vel quarta parte peccatorum iam remissorum. Colliges hæc ex *Valentia d. q.* 20. *Tolet. in summ. lib.* 6. *cap.* 24. *Soar. tom.* 4. *disput.* 50. *section.* 4. *& 5. Cardin. Bellarmin. tomo* 3. *lib.* 1. *de indulgent. cap.* 9. *P. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib.* 7. *num.* 94. *cum sequentibus. Balduin. Iuni. super opera controuers. Bellarmin par.* 1. *lib.* 6. *de indulgent. Ægidi. de Coninch. de Sacramentis, & censuris tom.* 2. *disp.* 12. *Aloys. Ricci in praxi aurea resolut.* 306. *Francisc. Leo d. cap.* 7. *à numero* 3. *Bonacina de Sacrament. disput.* 6 *quæst.* 1. *puncto* 2.

5 Solus Papa primario potest indulgentias concedere, solusq. plenarias concedit. Episcopi vero temporales, limitatas, seu partiales iure communi Canonico, & ab ipso Summo Pontifice dependenti. Ratio est, quia huiusmodi potestas est iurisdictionis, non Ordinis, *c. quod autem, de pœnit. & remiss.* quatenus ibi dicitur indulgentiæ concessionem esse actum absoluendi, & iudicialem, *S. Thom. in* 4. *distinct.* 20. *quæst.* 3. *articulo* 3. *Gambara de Officio legat. de latere rub.* 8. *titul. quid possit legatus circa indulgentias numero* 1. *Azori. institut. moral. par.* 2. *lib.* 3. *capit.* 54. *quæst.* 2. *Vgolin. de potestate Episcopi cap.* 41. *in principio. Aloys. Ricci. d. resolut.* 306. *numero* 4. *& resolut.* 222. *numero* 1.

7 Et ob id Episcopus etiam non ordinatus, aut non consecratus eas potest conferre, dummodo sit electus, & confirmatus, per *glos.* communiter receptam *in cap. transmissa, de election.* tenent *D. Thom. d. q.* 20. *q.* 1. *articulo* 4. *quæstiunc.* 2. *Soar. d. disput.* 50. *section.* 3. *numero* 3. *Reginald. d. loco numer.* 123. *Nugn. in addit. quæst.* 25. *articulo* 1. *quæstiunc.* 3, *vers. secunda conclusio, Alphons. Aluarez Guerrero d. loco Aloys. Ricc. d. resolut.* 306. *numer.* 4. *Azori. d. cap.* 55. *quæst.* 1. *in fine, & cap.* 29. *quæst.* 8. *Augustin. de Ancona de potestate Ecclesiæ quæst.* 29 *Campanil. in diuersorio iuris Canonici in proœmio numero* 2.

8 Cum ergo hæc sit iurisdictionis potestas, & non Ordinis, recte infertur illam, licet penes Papam sit iure diuino à Deo proxime accepta, penes Episcopos vero esse iure communi, & ordinario, at per consequens proximè acceptam à Papa, iuxta resoluta per me *parte* 1. *huius tract. titul.* 1. *capit.* 1. quicquid aliqui teneant Episcopos posse iure diuino indulgentias conferre, quos citant, improbantq. *Bonacina d. disput.* 6. *quæst.* 1. *puncto* 3. *num.* 1. *Azori dict. cap.* 54. *quæst.* 2. *Henriq. d. lib.* 7. *capit.* 31. §. 3.

9 Hinc etiam cum ea, quæ iurisdictionis sunt, mandari, ac delegari possint de iure Pontificio, vt habetur in *cap. aqua*, & ibi *glossa*, ac Doctores, *de consecration. Ecclesiæ*, & in *cap. quod sedes, de officio Ordin.* ideo huiusmodi potestas à Papa est delegabilis, qui potest Episcopo etiam plenarias tribuere indulgentias, vt resoluit *Aloys. Ricc. d. resolut.* 306. *numero* 2.

10 Et ipse Episcopus facultatę concedendi tęporales, non solum suo vicario, verumetiam Clerico demandare potest. *Emmanuel Sa, verbo indulgentia, num.* 16. *Valent. d. quæst.* 20. *puncto* 3. *Soar disput.* 55. *sect.* 6. *numero* 6. *Reginald. libr.* 7. *num.* 116. *Bellarmin. de indulgent. lib.* 1. *cap.* 11. *Nugn. quæst.* 26. *art.* 2. *ad finem, Vgolin. d. cap.* 41. *in princip. Bonacina d. q.* 1. *puncto* 3. *num.* 11. *Azori. d. lib.* 3. *capit.* 43. *quæst.* 13. *& d. cap.* 55. *q.* 5.

11 Hæc tamen potestas non potest ab Episcopo concedi laico, cum laicus iure humano remouetur à muneribus ecclesiasticis, vt post *Iacob. de Graff. Soar. & Reginald.* resoluit *Bonacina d. loco numero* 12.

12 Hinc denique fit Episcopum excommunicatum, denunciatum, seu vitandum non posse indulgentias concedere, quia excommunicatus vitandus caret vsu iurisdictionis, & consequenter inualida sunt ipsius acta ad iurisdictionem pertinentia, *cap. tanta, de excess. prælat. cap. quia, de except. in* 6. cum citatis à *Bonacina de censuris, disput.* 2. *quæst.* 2. *puncto* 7. & resoluit in terminis *Azori. d. cap.* 55. *q.* 7.

13 Ex quo patet à fortiori Episcopum, qui concedit indulgentias, dum in peccato mortali existit, valide concedere, nec peccare scelusto scandalo non præuiso, quia peccatum mortale præcise non tollit iurisdictionem, *Henriq. d. lib.* 7. *cap.* 32. §. 4. *Valent. loco citato puncto* 3. *vers. tertio asse-*

rimus, Reginal d. lib. 7. numer. 118. Nugn. in addit. q. 27. art. 9. conclus. 1. post *Graff. Soar. & Cordub.* sequitur *Bonacina d. disp. 9. de indulgen. q. 1. puncto 3. numero 9.*

14 Indulgentiæ temporales, quas Episcopus concedere valet, ipso iure communi præscriptæ sunt. In dedicatione enim Ecclesiæ vnius anni indulgentiam tantum concedere potest, vel ab vno tantum Episcopo vel à pluribus dedicetur, & in anniuersario dedicationis, vel aliàs concedit solum indulgentiam quadraginta dierum, *cap. cum ex eo, versic. ad hæc, de pœniten.* ibi, Decernimus, vt dum dedicatur Basilica non extendatur indulgentia extra annum, siue ab vno solo Episcopo, à pluribus ue dedicetur, atque in vniuersali dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis pœnitentiis indulta remissio non excedat. *Vgolin. d. cap. 41. §. 1. in principio, Henriq. d. cap. 32. §. 1. Azori. d. cap. 55. q. 6. Bonacina d. q. 1. puncto 3. num. 2. Francisc. Leo d. cap. 7. num. 18.*

15 Archiepiscopo datur facultas concedendi indulgentias per totam suam prouinciam, & Archiepiscopatum, etiamsi non sit in actu visitationis, dummodo statutum generalis Concilij non excedat, *capit. nostro, de pœnit. Cordub. quæstio. 14. Nugn. q. 26. artic. 1. vers. difficultas tamen, Stephan. Quaranta verbo Archiepiscopi auctoritas, vers. 31. Bonacina d. q. 1. puncto 3. numero 2. vers. obserua. Francisc. Leo d. cap. 7. num. 18. Henriq. d. cap. 32. §. 1. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepis. cap. 70. num. 15.* Nam licet Archiepiscopus non sit iudex Ordinarius omnium de prouincia, *cap. Pastoralis, de officio Ordin.*

16 Nec extra suam diœcesim habeat contentiosam iurisdictionem, cum tamen indulgentias concedere sit voluntariæ iurisdictionis, *Soar. disp. 49. sect. 3. num. 9. Aloys. Ricci, d. resolut. 306. num. 5.* illas concedere potest, vt per *glos. in d. capit. nostro.* Sed aduertendum cum *Henriq. loco proxime citato,* quod si concessit quadraginta dies in perpetuum, nihil amplius potest successor eius pro eadem causa concedere, quia reputantur vnus Prælatus; sed superueniens Archiepiscopus ex commissione Pontificis potest dum visitat diœcesim suffraganei concedere 80. dies præter 40. datos ab Episcopo; totidem enim potest Archiepiscopus dare in sua diœcesi: idem potest Primas, aut Patriarcha; plures vero dies concedit Legatus Papæ in sua prouincia; Cardinalis, Episcopus, aut Pœnitentiarius Papæ concedit centum dies, de quo etiam *Azori. d. cap. 55. q. 6.*

17 Neminem Episcopo inferiorem iure proprio indulgentias posse concedere communiter traditum est *in cap. accedentibus, de excess. Prælat. & in d. capit. nostro, Nau. tract. de indulgent. not. 31. Bellarmin. de indulgent. libr. 1. cap. 11. quæst. 3. Cochier. de iurisd. Ordin. in exemptos, p. 4. quæst. 54. Bonacina q. 1. puncto 3. numero 18. Francisc. Leo d. cap. 7. numer. 19. Azori. d. cap. 55. q. 3.*

18 Quamuis sit Cardinalis, nisi ex consuetudine, & praxi concedere soleat *Henriq. d. cap. 21. §. 4.* quia tunc etiamsi non sit Presbyter eas dare poterit. *August. de Ancona in tract. de Ecclesiæ potest. quæst. 29. artic. 8. Paun de potestate Capituli Sede vacante in 4. quæst. principal. in princip. Gambar. d. tit. quid. possit legatus circa indulgentias, nu. 2.*

19 Vnde ipso iure non potest indulgentias concedere Prælatus Religionis, vt Prouincialis, aut Generalis, quamuis habeat quasi Episcopalem auctoritatem in Regulares sibi subditos, *Henriq. d li. 7. c. 21. §. 5. Bonacina d. num. 18.*

20 Nec etiam Parochus, est enim inferior Episcopo, *Henriq. eod. cap. 21. §. 8. Bonacina d. puncto 3. num. 25.*

21 Nec denique Capitulum Sede vacante, quia non succedit Episcopo in potestate iurisdictionis extraordinariæ, saltem in iis, quæ sunt reseruata dignitati Episcopali, *Henriq. d. capit. 31. §. 4.* post *Graff. Soar. Reginald.* & alios sequitur *Bonacina d. puncto 3. numer. 23.* contra quos non immerito tenent *Siluestr. verbo Capitulum, num. 10. Lazari. verbo indulgentia, numero 47. praxis Episcop. p. 1. verbo indulgentia, numer. 2. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 222. Azori. d. cap. 55. quæst. 4. & d. lib. 3. cap. 37. quæst. 9.* & ideo tutius esse, vt Capitulum hoc committeret alicui Episcopo, qui suo nomine faceret, tenet *Quaranta in summa Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante, versic. vndecimo quæro.*

22 Sed dubitari potest an valeant indulgentiæ concessæ ab Episcopo vel Archiepiscopo, si excesserint numerum taxatum in *d. c. cum ex eo*? in quo dubio respondendum est negatiue, quoad eam tamen partem, quæ numerum præscriptum non excedit valere concludendum est, quia est res separabilis, & in separabilibus vtile per inutile non vitiatur *l. vtile ff. de regulis iuris l. 1. §. Trebatius, ff. de aqua quotid. & æstiua,* quare ita resoluunt per *tex. in cap. indulgentiæ, de pœnitent. in 6. Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis. 117. numero 5. in 1. edit. & resol. 102. numero 5. in 2. edit. Soar. disp. 55. sect. 3. numero 11. Nau. de indulgent. not ab. 31. numer. 16. Reginald. d. loco numer. 120. Vgolin. d. capit. decimo quarto §. 1. numer. 2. Azori. d. capit. 55. quæstion. 6. Bonacina d. disp. 6. quæstion. 1. puncto 3. numer. 3. & 4.*

23 Subditis suis Episcopus indulgentias concedere tantum potest, nam sicut ab ipso tantum ligari possunt, ita & ab eodem absolui, probat tex. *in cap. quod autem, de pœnit. Nauar. cons. 18. numero duodecimo. versiculo decimo sexto de pœnit. Vgolin. d. cap. 41. §. 2. numero primo. Henriq. d. cap. 32. §. 2.* vbi tenet cum *Nauar.* quem refert *in commento,* quod quando Episcopus concedit indulgentiam loco intra diœcesim sito, prodest etiam externis ibidem moram facientibus, quasi ratione habitationis diutinæ contrahant forum, & subditi efficiantur.

24 Non potest tamen indulgentiam concedere pro mortuis; tum quia ipsorum facultas videtur à Sede Apostol. restricta ad eorum subditos degentes in hac vita, *Nauar. de indulg. not ab. 22. num. quarto Bellarm. de indulgent. libro primo c. 11. Emman. Sa, verbo indulg. numero 18. Reginald. lib. 7. n. 114. & 193. Soar. disp. 55. sect. 3. n. 23.*

25 Si vero Episcopi speciatim suis subditis concederent, vt indulgentias ab alio Episcopo concessas acciperent, tunc eas lucrarentur, vt probat tex. *in d. cap. quod autem,* vbi *Abb. num. septimo vers. vltimo noto,* ait tutissimum esse, & valde expediens volenti peregrinari, & loca pia visitare, ipsum licentiam ab Episcopo proprio habere capiendi alienas indulgentias, idest, indulgentias datas ab aliis; & dicit *Nauar. de indulgent. not ab. 31. & vlt. numero 13. vers. exceptis secundo,* quod hac licentia habita, non subditi possunt acquirere indulgentias ab alio Episcopo concessas. *Ludou. Bolo-*

gnin. tract. de indulgent. num. 60. Cochi. d.p.4. quæst. 58. num.4.

26. Exemptis Episcopum indulgentias concedere non posse, ex quo iurisdictionis nihil in eos vendicet, sed Pontifici immediate subijciantur, veluti proprio ac immediato diœcesano, tenent *Anton. de Rosel. tract. de indulg. num.321. Vgolin.d. §. 2.num.2.vers.secundo.*

27 Tum quia exempti habentur instar extraneorum, locaque exempta parificantur locis extraneis. *cap. luminoso 18. quæst. 2. cap. 1 de statu Regul. in 6. Rosel. vbi supra num. 323.* Nihilominus contrarium est resoluendum, videlicet Episcopales indulgentias prodesse exemptis, quia inducta in fauorem exemptorum non debent conuerti in eorum læsionem, inductaque in augmentum non debent parere diminutionem *l. quod fauore C. de legib. cap. quod ob gratiam, de regulis iuris in 6. l. legata inutiliter, ff. de legatis 1.* cum citatis *in libello de principijs vtriusque iuris lit. A. n. 249.* quare hanc sententiam tenent *Lud. Bologn. d.loco numero 63. Bellarmin. d. libr. 1. cap. 11 quæst. 3. vers. quare cum iam. Nau. notab. 31. numero 12. vers. addo septimo, Cochier. d.p. 4. quæst. 58. numero 5.* Hinc etiam resoluendum Episcopum posse Religiosis indulgentias concedere iuxta suam facultatem, *Palud. in 4. dist. 20. quæst. 4. art. 4. Reginald. d. libro septimo numero 119.* quos refert & sequitur *Bonacina de puncto 3. numero 15.*

28 Hinc denique non abs re dubitari potest vtrum Episcopus gaudere & frui possit indulgentijs, quas alijs concessit? Ratio dubitandi est, quia nemo potest vti iurisdictione in seipsum. Respondendum affirmatiue, quia Episcopus non debet esse deterioris conditionis aliis, ita *D. Tho. in addit. quæst. 27. art. 4. &* ibid *Nugn. Sot. in 4. dist. 21. quæst. 1. art. 4. sub fin. Nau. not.ab. 20 numero 91. Reginald. libr. 7. numero 199. Azori. de capit. quinquagesim. quint. quæstion. vlt.* post *Soar. Cordub. & Emman. Sa*, sequitur *Bonacina d. puncto 3. numero decimo sexto.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopum posse eximere à sua potestate, qui teneãt, referuntur.*

2 *Episcopus non potest in totum à sua potestate eximere.*

3 *Exemptio Ecclesiarum pleno iure à potestate Episcoporum concedi non potest ab Episcopis, & Prælatis inferioribus, sed solum a Romano Pont.*

4 *Pleno iure dicuntur Ecclesiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure eidem subiectæ sunt.*

5 *Sententiæ suprà relatæ ad concordiam reducuntur.*

6 *Exempti exemptione data ab Episcopo ad ius reuerentiale illi tenentur, secus si Pontifex exemerit ab Ordinario.*

7 *Eximi, & ad Religiosos transferri potest Ecclesia à potestate Episcopi per præscriptionem.*

8 *Declaratur tex. in cap. cum non liceat, de præscript.*

9 *Declaratur tex. in cap. cum venerabilis, de censibus.*

10 *Exemptiones à se concessas non potest Episcopus reuocare in illis casibus, in quibus valet subditos à sua iurisdictione eximere.*

11 *Priuilegij à se concessi reuocatio de plenitudine potestatis solius Principis est.*

EPISCOPVS AN POSSIT aliquos eximere à sua potestate?

ALLEGATIO LXXXIX.

1 EPiscopum posse eximere à sua potestate tenuit *glos. in summ. vigesim. quint. quæst. 2. &* late tuentur *Calderin. cons. 5. de rebus Ecclesiæ non alienandis, Oldrad. cons. 172. col. 3. numero 8. & cons. 254. col. 2. Dec. cons. 152. numero 3. vers. non obstat ergo, & in cap. cum & plantare §. in Ecclesiis numer. 13. cum seq. de priuilegijs*, his præcipuis rationibus, quod præscriptione, ac sententia Episcopali iuri præiudicetur, ac aduersus eum his titulis exemptio acquiratur *cap. auditis de præscript. cap. cum inter de re iudicata.*

2 Verum non posse in totum eximere tenet *glos. verbo à quocunque in cap. constitutus, de relig. dom. glos. pen. in cap. pastoralis, de donation. glos. in cap. 1. in princip. de priuileg. libr. sexto*, vbi *Franch. numero 4. vers. in glos. 2.* plures refert & sequitur *Rendina in promptuario recept. sent. tit. trigesim. octau. numero 9.*

3 Hinc etiam tenuerunt *Dominic. in capit. 1. num. 5. vers. & procedunt prædicta, de capellis monachorum libr. sexto*, atque etiam *Federic. de Senis cons. 447.* & alij quos refert *Dec. d. cons. 152. numero 1. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 20. numero 5.* exemptionem pleno iure Ecclesiarum à potestate Episcoporum concedi non posse Religiosis ab Episcopis, & Prælatis inferioribus: sed solum à Romano Pontifice, quia, inquiunt, non posse Episcopos totam suam iurisdictionem in aliquam Ecclesiam, & visitationem, ac reliqua omnia pastoralia iura ab se abdicare ex ratione *tex. in cap. cum non liceat, in princip. de præscript.* iuncta decisione *tex. in cap. cum venerabilis de censibus.*

4 Pleno iure dicuntur Ecclesiæ ad aliquem pertinere, quando vtroque iure, id est, in spiritualibus, & temporalibus eidem subiectæ sunt *capit. quoniam 21. de priuileg. glos. in d. §. in Ecclesijs*, vbi *Anton. numero 26. Cardin. numer. 1. Dec. numer. 12. & 16. Rebuf. in concord. tit. forma mandati, verbo plenum, Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 6. lit. P. concl. 364. numero tertio. Sayr. de censur. libro primo capit. 6. numero 12.*

5 Verum prædictæ pugnantes sententiæ ad concordiam reduci possunt in hunc modum, vt scilicet prior affirmatiua procedat in Episcopo huiusmodi exemptionem cum Capitulo & iusta causa concedente, posterior vero his non interuenientibus, iuxta regulam *tex. in capit. sine exceptione 12. quæst. 2. & in cap. nulli, & per totum, de rebus Ecclesiæ non alienandis, &* quæ late vltra ordinarios ibi explicant *Rebuf. in compendio alienationum numero 9. & 11. cum seqq. Cou. lib. 2. variar. cap. 17. à princip. Molin. de iustit. tract. atu 2. disp. 463. & 468.* & magis in terminis argum. *tex. in capit. Pastoralis de donation.* post *Abb.* notat idem *Rebuf. in tract. de congrua portione numer. 38. Roch. de iure patronatus verbo pro eo quod de diœcesani numero 20 Lambert. eodem tract. art. 8. primæ quæstionis principalis 2p. lib. 11. num. 32.*

6 Et sic exempti exemptione data ab Episcopo

ad ius reuerentiale illi tenentur, ſecus ſi Pontifex exemerit ab Ordinario, quia tunc quoque à reuerentiali iure exemptio conceſſa eſſe cenſetur, ita *Pute. deciſ. 115. p. 3.* quem refert, & ſequuntur *Fuſc. d. c. 20. numero 22. Coch. de iuriſd. in exemptos p. 4. quæſtion. trigeſim. quart. &* ſic intelligendus *Flamin. de reſign. libro tertio quæſtion. 11. numer. 4.*

7 A poteſtate Epiſcopi poteſt etiam Eccleſia eximi, & ad Religioſos transferri per præſcriptionem, vt probant *tex. in cap. cum olim. verſ. quia, & in cap. auditis*, cum multis aliis, *de præſcription. & in cap. cum olim*, 14. *ad finem verſ. quia vero*, de priuileg. *& in cap. cum perſonæ, verſ. ſi autem*, eodem tit. libro ſexto, quibus locis ita obſeruant Doctores communiter, & late *Balb. de præſcription. p. 1. 5. principalis quæſt. 11. à numero 3. Cochier. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos p. 1. q. 3. num. 7.*

8 Neque obſtat *tex. in dict. cap. cum non liceat*, omiſſis enim aliorum intellectibus, de quibus *Pariſ.* ibi *numero* 42. facile reſpondetur tex. illum ſolum negare præſcriptionem per quam omnino extinguitur obedientia Epiſcopo à ſubditis debita: non autem eam per quam talis obedientia aliis acquiritur, hanc enim expreſſe admittit tex. *in dict. capit. cum olim*, cum ſimilibus, de quibus *Balb. vbi ſupra quæſt. 12.* & in viſitationis præſcriptione probat *tex. in cap. cum ex officij, de præſcrip.* & vltra *Bal. dicto loco quæſtion. decim. ſext.* notat *Bernard. Diaz reg. 604. limit. 3. Cardin. Tuſch. practic. concluſ. tom. 5. lit. L. concluſ. 241. & lit. O. concluſ. quint.*

9 Minus obſtat *dict. cap. cum venerabilis*, non enim poteſtatis quæſtio ibi erat, ſed voluntatis, de quibus, ſcilicet, iuribus Epiſcopus fecit remiſſionem, & ideo in ſummario habetur, remittens ſeruitia non intelligitur procurationem, ratione viſitationis remiſiſſe, & vltra ordinarios ibi notat *Felin. in dict. capit. cum ex officij, num. 18. verſ. & nota.*

10 Quæret aliquis an in illis caſibus, in quibus Epiſcopus poteſt ſubditos à ſua iuriſdictione eximere, poſſit exemptiones à ſe conceſſas reuocare? in qua quæſtione habetur communiter, quod reuocare non poteſt, *Franc. in capit. decet, numero 4. verſ. quid autem ſit, de reg. iuris in 6. Reſtaur. in tract. de Imperat. quæſt. 114. numero 4. Felin. in cap. nouit. numero 11. de iud. Abb. in cap. atſi clerici §. de adulterijs, col. 4. eod. tit.* per *gloſ. in cap. cum ex eo verbo ſeptennio*, vbi *Ioan. And. de elect. in 6. addit. ad Roman.* poſt *Oldrad. conſ. 201.* præcipue cum exemptio plene ſuum ſortita fuit effectum, ſeu cum res integra eſſe deſiit, tunc enim regulariter pœnitentiæ locus eſſe non ſolet, *cap. quod ſemel, de regul. iuris in 6. Reſtaur. d. num 14.*

11 Nam eſt de plenitudine poteſtatis ſolius Principis reuocatio priuilegij à ſe conceſſi, vt poſt multos notauit *Bald. l. 2. col. 8. C. de ſeruit. & aqua & Felin. in d. ca. nouit. n. 11. & ſeq.*

SVMMARIVM.

1 *Librorum ſana doctrina ad virtutem homines trahit, & à vitijs eos abducit.*

2 *Libri improbi, religionique noxij ſunt apti ad diſſenſiones & tumultus excitandos.*

3 *Hæreticorum librorum peruerſa dogmata melius eſt ignorare quam per experientiam in aliquem laqueum erroris incurrere.*

4 *Hæreticorum libri tanquam aſpidum oua ſunt fugiendi.*

5 *Libros prohibitos habentes non ſatisfaciunt illos comburendo, ſed neceſſariò eos deferre debent Superiori.*

6 *Reuerendiſſimus Sacri Palatij Magiſter viris doctrinæ, ac morum honeſtate pollentibus dare ſolet in Romana Curia licentiam legendi libros prohibitos.*

7 *Epiſcopi locorum Ordinarij hodie non poſſunt dare licentiam legendi libros prohibitos, cum hoc tantum tribuatur Illuſtriſſ. Cardinalibus Inquiſ. in plena Congreg.*

8 *Inquiſitores ipſi non poſſunt libros damnatos legere, niſi eis ab Apoſtol. Sede, vel per Sacram Congr. Inquiſitionis fiat facultas.*

9 *Libri in Vrbe imprimi non poſſunt abſque examine, & approbatione in ſcriptis Vicarij, & Palatij Apoſt. magni Magiſtri.*

10 *Epiſcopi & Inquiſitoris hæreticæ prauitatis examen, & approbatio librorum imprimendorum extra Vrbem requiritur.*

11 *Pœna impoſita contra imprimentes libros abſque requiſita licentia, quæ ſit, oſtenditur.*

12 *Libros vendere, aut apud ſe retinere ſub excommunicationis, & pecuniæ pœnis, nullus valet, niſi primum approbati & examinati fuerint ab Ordinario.*

13 *Excommunicatio impoſita à Concilio contra vendentes, aut apud ſe retinentes libros ſine Epiſcopi licentia, illi eſt reſeruata, niſi tales libri eſſent hæreticorum.*

14 *Regulares volentes libros imprimere vltra Epiſcopi, & Inquiſitoris examinationem, & approbationem, licentiam quoque à ſuis Superioribus impetrare tenentur.*

EPISCOPVS AN POSSIT licentiam concedere legendi libros prohibitos, & imprimendos approbare.

ALLEGATIO LXC.

1 INter ſalubres admonitiones, quas Imperator Baſilius filio ſuo Leoni dedit, ſequens circa librorum lectionem non eſt contemnenda. Per hiſtorias veteres ire ne recuſes, ibi reperies ſine labore, quæ alij cum labore collegerunt; atque illinc hauries, & bonorum virtutes, & improborum vitia: vitæ humanæ varias mutationes, & rerum in ea conuerſiones, mundi huius inſtabilitatem, & multorum præcipites caſus; & vt verbo complectar, malorum facinorum pœnas, & bonorum præmia: quorum illa fugies, ne in diuinæ iuſtitiæ manus incidas: hæc amplecteris, vt præmijs, quæ illa conſequuntur, potiaris. Ex qua admonitione colliges quantum ſana librorum doctrina ad virtutem homines trahit, & à vitijs abducit, ſicut è contra praua eorum lectio legentium aures corrumpit, hæc penitus reſpuenda, quia plus eſt nocitura inſipientibus, quam profutura ſapientibus, vt dicit *Sulpit. in dialogo 1. §. 1.* Et *Vlpian. in l. 4. §. tantundem, ff. familiæ herciſc.* apertiſſimis verbis aſſerit libros improbatæ lectionis protinus eſſe corrumpendos, ibique eos aſſimilat malis medicamentis, pro quibus iudex officium ſuum interponere non debet.

2 Rempubl. si expedit malis hominibus expurgari, vt illa pace, & tranquilitate lætetur, *l. congruit, ff. de officio Præsidis*, eo magis expedit ex purgari improbis libris, religionique noxijs, qui sunt magis apti ad dissentiones, & tumultus excitandos. Hinc *Plato lib. 7. de legibus* Pœtarum libros, qui de Dijs suis parum religiosè loqui videbantur, repudiandos, & extirpandos censuit. Et *Valeri. Maxim. libr. 1. cap. 1.* scribit, quod cum Romæ reperti fuissent libri quidam, qui nonnihil videbantur soluere religionem, Prætor Vrbanus ex auctoritate Senatus in conspectu populi cremauit. Et *Tullius libro 1. de natura Deorum* refert Prothagoram Alderitem, quod libros noxios religioni scripsisset, Athenienſium iussu Vrbe atque agro exterminatum, librosque eius in concione combustos.

3 Si Ethnici suæ falsæ religionis amatores, quicquid illi obnoxium scriptum reperiebant, igne concremabant, radicitusque euellebant, quanto fortius nos, qui Christianam Catholicam, & veram religionem amplexi sumus, hæreticorum libros, qui illam euertere impie student, prorsus supprimere, & abolere debemus, non solum propter falsam doctrinam, quæ in eis continetur, sed etiam ne remaneant facinorosæ peruersitatis vestigia, sed flammis combusta depereant *l. damnato, §. nec vero, C. de hæret. l. quicunque, §. omnes vero, C. eodem tit.* & de hæreticorum libris scibens *S. Isidor. in reg. cap. 8.* asserit melius esse eorum peruersa dogmata ignorare, quam per experientiam in aliquam laqueum erroris incurrere.

4 Et perdendos esse hæreticorum libros tanquam aspidum oua scribit *S. Gregor. Nazianzen. oratione 2. de fide*, quia vt ille inquit, nata sunt ad aspides, & basilicos procreandos. Quare *Concil. Tridentin. sess. 4.* indicem librorum fieri iussit, vt omnes scirent, qui libri cauendi essent; & qui tradendi. Omnes enim siue falsam, vel erroneam contineant doctrinam aduersus Religionem, & Catholicam Fidem, siue contra bonos mores, abolendi penitus sunt; nam istos etiam è Republica esse elimandos docet *Aristot. libro 7. Politic. cap. vlt.* Vnde idem in poet. *lib. 1.* tacite reprehendit Hermogenem, & Nicocharem, propterea quod hominum corruptos mores carmine expressissent. Postea *Concilij Trident.* Patres in indice librorum prohibitorum summa prudentia, & maturitate ita statuerunt. Libri, qui res lasciuas, & obscænas ex professo tractant, narrant, aut docent, cum non solum Fidei, sed etiam morum, qui huiusmodi lectione corrumpi solent, ratio habenda sit, omnino prohibentur, & eos qui habuerint seuere ab Episcopis puniantur. Antiqui vero ab Ethnicis conscripti propter sermonis elegantiam & proprietatem permittantur, nulla tamen ratione pueris prælegendi sunt. Hæc ibi.

5 Prohibitos libros habentes, non satisfaciunt illos comburendo, sed necessariò eos deferre debent Superioti, vt resoluunt *Pena in additio. ad Emeric. par. 2. com. 3. versic. propterea. Martin. Delri. disquisit. magic. lib. 5. sect. 17. vers. sunt autem tales libri, Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 10. num. 56. Azori. institut. moral. par. 1. lib. 8. cap. 16. quæst. 11. Farinac. de hæresi, quæst. 180. numer. 40.* quicquid contrarium sentire videantur *Zanch. de hæret. capit. 7. sub numerũ 7.* Vel licentiam legendi obtinere, quam in hac Curia concedere consueuit Reuerendissimus Sacri Palatij Magister, qui eam non nisi viris doctrinæ, ac morum honestate pollentibus dare solet.

6 Verum extra Curiam, quicquid antiquitus esset constitutum, negotium hodie est absolutum ex *Constitutione Pij IV.* quæ incip. *Cum inter crimina*, per quam huiusmodi facultas tribuitur tantum Illustrissimis Cardinalibus Inquisitoribus in plena Congregatione.

7 Vnde Episcopos loci Ordinarios hodie non posse dare licentiam legendi libros prohibitos resoluunt *Petr. Binsfel. in l. culpa, C. de malefic. & mathem. versic. nec etiam Episcopi, Navar. cons. 1. quæst. 36. sub tit. de constitution. Martin. Delri. d. sect. 17. vers. solis Pontificibus, Azori. d. cap. 16. q. 7. Sanch. dicto c. 10. nu. 43.*

8 Immo nec ipsi Inquisitores possunt libros damnatos legere, nisi eis ab Apostolica Sede, seu per Sacram Congregationem Inquisitionis fiat facultas, stante *Constitut. July III.* quæ incip. *Cum meditatio cordis*, quæ expresse reuocat omnes, & quascunque facultates legendi libros damnatos, concessas quibuscunque personis cuiuscunque status, ordinis, & conditionis, etiamsi Episcopali, vel Archiepiscopali, vel alia maiori dignitate Ecclesiastica, seu seculari præeminentia fulgeant, cum qua concordat *Constitut. 49. Pauli IV.* quæ incip. *Quia in futurorum euentibus*, & alia eiusdem *Constitut. 119.* quæ incip. *Cum pro munere, quod sustinemus.*

9 Ne libri imprimerentur aliquid continentes religioni, aut bonis moribus contrarium; Summus Pontif. *Leo X. constitut. 12.* incip. *Inter solicitudines, de anno 1515.* libros, & alias scripturas in Vrbe imprimi vetat absque examine, & approbatione in scriptis sui Vicarij, & sui Palatij Apostolici Magni Magistri, §. 1. & 2.

10 Et in alijs diœcesibus Episcopi, & Inquisitoris hæreticæ prauitatis, *d. §. 2.*

11 Contrarium præsumentes libros amittunt, publicè libri comburuntur, ducatos centum fabricæ S. Petri de Vrbe persoluunt per annum ab exercitio imprimendi suspenduntur, & excommunicationis sententiam incurrunt, § 3. Et crescente eorum contumacia supradicti Papæ Vicarius in Vrbe, & Episcopi alibi pœnas augeant, §. 4.

12 Postea *Concil. Tridentin. dict. sess. 4. in decreto de editione, & vsu sacrorum librorum* sub prædictis anathematis, & pecuniæ pœnis decreuit, ne aliquis in futurum vendere, aut etiam apud se retinere libros valeat, nisi primum examinati, probatique fuerint ab Ordinario, eo maximè si de rebus sacris tractent, referunt *Castro libr. 1. de potestate legis pœnalis capit. 8. versic. est etiam quædam lex, Couar. lib. 4. vari. capit. decim. septim. numero 1. vers. at hisce calamitatis temporibus, Felician. de censuris, tit. de excommunicatione, capit. 24. vers. qui librum; Andræ. Gambar. de officio legati de latere libro 2. numero 430. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 31. numero 9. Azori. institut. moral. par. 1. li. 8. cap. 17. quæst. 1. Campanil. in diuersorio iuris Canonici rubr. 12. cap. 13. numer. 1. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 19. cap. 13. sect. 4. numero 156. Cened. ad Decret. d. collect. 8. numero 7. Cherubin.* post hæc scripta visus, *in compendio Bullary in scholys ad prædictam Leonis Decimi constitutionem, Praxis noua Episcopalis par. 2. c. 3. n. 41. vers. & 1.*

13 Quæ

13 Quæ quidem licentia in scriptis est habenda, vt in d. *Constitut. & Concilio Tridentino* locis proxime citatis. Excommunicatio vero supradicta est reseruata Episcopo, nisi tales libri essent hæreticorum, quia tunc Summo Pontifici reseruaretur, ita ex *Catech. Neapol.* resoluit *Iacob. de Graffiis in decision. aureis par. 1. libro quarto capit. 24. numero 9.*

14 Subijcit *Concilium Tridentinum loco citato*, quod si volentes imprimere Regulares fuerint, vltra prædictam examinationem, & approbationem, licentiam quoque à suis Superioribus impetrare tenentur, recognitis per eos libris iuxta formam suarum ordinationum. Sub qua Concilj decisione continentur lectiones, annotationes, disputationes, conciones, & alia similia; necnon tractatus permanentes, tum ad deuotionem, tum ad quietationem conscientiarum, stimulationes Fratrum, & cætera huiusmodi, quæ sibi inuicem communicant Fratres, modo communicent ad effectum imprimendi, vt declarauit *Sacra Congregatio*, prout referunt *Capucin. in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo imprimere, Fr. Emman. quæstion. Regular. tom. 2. quæstion. 104. artic. 1. in fine, Galett. in margarita casuum conscient. verbo legere, Cherubin. loco supra citato.*

SVMMARIVM.

1 *Medici quoties ad gradus Doctoratus sunt promouendi vltra Fidei professionem, sunt obligati iurare in manibus Episcopi, vel Rectoris obseruare statutum factum per Pium V.*

2 *Medici vltra tertium diem ægrotum non visitent, nisi per Confessarij scriptum ipsis de infirmi Confessione fides fiat.*

3 *Medici non seruantes Innocent. III. & Pij V. constitutiones, quas pœnas incurrant, ostenditur.*

4 *Constitutiones Innocent. III. & Pij V. quibus habetur, vt cum Medici infirmum visitant, eum faciant confiteri, intelliguntur de quacunque infirmitate, quæ ex se lectum petat.*

5 *Medici an sint nobiles ostenditur, & n. 6.*

7 *Declaratur tex. in l. vlt. ff. de iure immun.*

8 *Medicus Regis magnam consequitur dignitatem.*

9 *Laudantur D. Antonius Barbosa parentis Auctoris auunculus magnus, & D. Balthasar Dazgredo eius conciuis, Regni Portugaliæ Prothomedici.*

10 *Medicinæ præstantia, atque dignitas è Sacris litteris colligitur.*

11 *Christus Dominus Saluator noster à sacris Scriptoribus medicus sæpe solet appellari.*

12 *Medici tanquam Dei ministri accersendi, & ad eos diuino primum freti auxilio confugere debemus.*

13 *Asa Rex, quoniam se totum humanis applicuit remedijs, nulla Dei habita cognitione, mortuus est.*

14 *Christus Dominus cur lutum posuit oculis cæci, cum eum sanauit, ostenditur.*

15 *Parochi sicut ad animas curandas fuerunt instituti, vt illarum saluti inuigilent, sic medici ad curanda corpora constituti obstringuntur industria, consilio, & labore morbo laborantibus opem ferre.*

16 *Medici sicut solent ægrotos admonere, vt à noxijs abstineant, ne morbum contrahant, ita opportune eosdem debent instruere, vt animi morbos, ac vitia declinent, ex quibus corporis ægritudines multoties subsequuntur.*

EPISCOPVS CIRCA MEdicos quam habeat auctoritatem?

ALLEGATIO XCI.

1 QVoties medici ad gradus Doctoratus sunt promouendi vltra Fidei professionem per ipsos faciendam, sunt obligati iurare in manibus Episcopi, vel Rectoris obseruare statutum factum per *Pium V. Pont. Max.* in sua constit. incip. *Super gregem Dominicum, Dat. sub die 8. Martij 1566. anno primo sui Pontificatus*, in confirmationem antiquæ & salutaris *Decretalis Innoc. III. in Concilio generali*, incip. *cum infirmitas, de pœnit. & remiss.*

2 Vt cum ad infirmum vocantur primum eum moneant, & inducant ad procurandam salutem animæ, vocando medicum spiritualem, hoc addito nouiter ipsi Decretali, quod medici vltra tertium diem ægrotum ne visitent, nisi per Confessarij scriptum ipsis de infirmi Confessione fides fiat, vel nisi Confessarius ex iusta causa longius tempus infirmo concedendum iudicet, præcipit igitur Vniuersitatibus & Collegijs, vt cum licentiam medendi alicui concesserint, aut ad Doctoris gradum eum promouerint, exigant ab eo iuramentum hæc seruandi, referunt. *Quaranta in summa bullarij, verbo medicus, Nau. in man. cap. 25. nu. 60. vers. tertio. Fusc. de Visitat. lib. 2. cap. 30. a num. 3. Cened. ad Decretal. collect. 107. num. 6. & collect. 166. num. 5. Fr. Ludou. Beja respons. casuum conscientiæ p. 1. casu 11. Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ lib. 2. tit. 23. l. 3. de medicis*, latissime *Sanch. in præcepta Decalogi lib. 3. cap. 16. num. 2. cum multis sequentibus, Aloys. Ric. in praxi aurea resolut. 399.*

3 Medici non seruantes in visitatione infirmorum ad lectos iacentium prædictas *Innoc. 3. & Pij V.* constitutiones, sunt arcendi ab ingressu Ecclesiæ, item & periuri, ac priuandi gradu per *d. constit. Pij V.* & incurrunt excommunicationem ipso facto per *constitutionem Synodalē Papæ cap. 36. p. 3.* quā refert *Mari. Antonin. vari. resolut. lib. 1. resol. 108.* aliàs *vlt. casu 30.* & per *constit. synod. Segobien. lib. 1. tit. 4. cap. 12.* quam refert *Aloys. Ricc. d. resolut. 399. num. 2.* & per *Concil. IV. Bracharen. act. 5. cap. 31.* in hæc verba. Præcipit sancta synodus singulis huius prouinciæ medicis sub excommunicationis pœna, vt quo primum die ægrotos decumbentes inuisent, illos de salutari saltem Cōfessione facienda admoneāt. Alioquin si cum illos reuisent id prætermissum fuisse compererint denuo admoneant, addita cominatione, qua testentur se amplius nō reuersuros, nec decumbentium curam habituros, si cum tertio redierint factam saltem ab ægrotis Confessionem non reperiant. Quod nisi re ipsa medici compleant prædictam excommunicationis sētentiam ipso facto incurrant, & indicta ab Ordinarijs mulcta pijs vsibus applicanda puniantur.

4 Quidā prædictas *Innoc. & Pij V.* constitut. intelligūt de infirmis à morbis vitę periculū afferenti-

bus, quasi secus sit quando constat morbum periculo carere, ita *Nau. d. ca. vigesim. quint. nu. 61. Vega in sum. tom. 2. capit. trigesim. quint. casu 3. Iacob. de Graffiis in aureis decis. p. 1. libro tertio capit. 14. numero septim. Fr. Emman. in sum. tom. 1. capit. 246. in fine. Mari. Antonin. d. casu 30. vers. cæterum*, vbi addit tenendum semper pro tutiori via infirmitatem omnem esse periculosam, si infirmus iaceat in lecto, cum in temporis momento infirmus repente infirmitate aggrauetur, prout præ oculis quotidie habetur mors. Verum alij melius prædictas constit. intelligunt non de solo morbo periculoso, sed de quocunque, qui non ex delicijs, nec ex solo podagræ impedimento, sed ex se lectum petat, ita *Soar. tom. 4. disp. 75. sect. 3. nu. 4 & 5. Aloys. Ricc. d. resol. 399. num. 2. Sanch. d. ca. 16. numero 7.*

5 Illud hic non ingratum erit differere, an medici nobiles sint? pro parte negatiua facit *tex. in l. vlt. ff. de iure immun.* vbi inter alios vilem, & mechanicam artem exercentes Iureconsultus eos recenset, facit etiam *tex. in l. ambitiosa*, ibi, ob liberalem artem, vel medicinam, *ff. de decretis ab ordine faciendis*, cum alijs, quibus probari videtur medicinam liberalem artem non esse, vt contendit *Ioan. Garci. de nobilitate glos. 48. §. 4. num. 12.* iunctis multis, quæ in illius vtilissimæ, & necessariæ artis inuidiam, atque odium scribunt plures citati per *Tiraquell. de nobilit. capit. trigesim. quart. fere per totum. Cassan. in catalogo gloriæ mundi p. 10. consider. 25. Gamar. de excellentia legalis scientiæ, ad finem*, & alij disputantes quæst. illam, an medici iurisperitis sint præferendi.

6 Verum quia sæpius bonam eorum operam sum expertus, honore dignos semper profitebor, vt monet *Sacra pagina*, honora medicum propter necessitatem, & quia scio leges docentibus æquiparari in *l. medicos, de professor. & medicis libro 10.* & optimam rationem colliges *ex l. 1. §. medicorum. ff. de variis, & extraord. cognit.* dum ait eandem esse causam medicorum, & professorum iuris: iunctis multis, quæ de eiusdem artis excellentia, & prærogatiuis late prosequuntur *Tiraquell. d. cap. 31. a num. 336. Pineda in vita S. Ioannis Baptistæ libr. 2. artic. 3. c. 3. pagina 284. Cassan. d. par. 10. consid. 43.* Vnde autem primum cœperint medici nobilitari explicat *Brison. select. l. 2. c. 3.*

7 Non obstat *d. l. vlt. ff. de iure immunit.* cum similibus, quia respondetur cum *Tiraq. d. cap. 31. numero 523.* distinguendo partes medicinæ: aliæ enim speculatiuę sunt, & ex ijs artem esse liberalem fateri oportet: alia chirurgica, & hãc illiberalem, seu mechanicam esse fatentur etiam ipsi medici, quia scilicet chirurgi manu operantur: quia autem medici olim chirurgicum simul exercebant, vt ex *l. qua actione, §. vltimo. ff. ad legem Aquil.* & pluribus aliis ex iure nostro, atque bonis auctoribus comprobat *Brison. d. lib. 2. cap. 4.* non immerito hac ex parte medici inter mechanicam artem exercentes recensentur in *dict. l. vlt.* quamuis propter alias partes, quæ speculatiuam respiciunt inter Philosophos, Rectores, & Grammaticos ponuntur ab *Vlpiano in l. sed, & in princip. ff. de excusat. tut.*

8 Medicus Regis magnam consequitur dignitatem *Cassan. in Catalogo gloriæ mundi, par. 5. considerat. 24. vers. 127. & par. 6. consider. 12. Tiraquel. d. cap. 30. numer. 11. Boer. decis. 222. numer. 11.*

9 In nostro igitur Portugaliæ Regno magnis afficitur honoribus, quod satis ex nostris probat dominus meus *Doctor Antonius Barbosa* magnus parentis mei auunculus, qui Prothomedicus Portugaliæ extitit, ac intimus infantis Cardinalis Henrici, postea vltimi Lusitaniæ Regis Cubicularius, quem nobilitas luget. Et hac nostra tempestate insignis *Doctor Balthasar Dazgredo* conciuis meus, nunc meritissimus illius Regni Prothomedicus, & Conimbricensis Academiæ Medicinæ Primarius professor emeritus, vir generosus, & Christi Cruce insignitus, qui Regis nostri Philippi III. munificentia beneficijs auctus, Lusitanicæ gentis decus est, & ornamentum.

10 De medicinæ præstantia, atque dignitate in Sacris litteris præclara testimonia relicta legimus, veluti in *Eccles. cap. 30.* cum dicitur, honora medicum propter necessitatem, etenim creauit illum altissimus: & deinde: à Deo est omnis medela; & paulo post: Altissimus creauit de terra medicinam; & vir prudens non abhorrebit illam: & paulo post: fili in infirmitate tua da locum medico, etenim illum Dominus creauit & non discedat à te, quia opera eius sunt necessaria. Et apud *Hierem. cap. 8.* nunquid Regina non est in Galaad? aut medicus non est ibi?

11 Sed in Euangelio *Matth. 9. Marc. 2. & Luc. 5.* dicitur, non opus est beneualentibus medico, sed male habentibus, & non egent qui sani sunt medico. Immo *Saluator noster Christus Dominus* à sacris Scriptoribus medicus sæpe solet appellari, *Cyrill. lib. 7. contra Iulianum tom. 2. S. Augustin. in Psal. 58. & 103. S. Ambros. sermone vigesim. octau. de Quadragesima.*

12 Qua propter huiusmodi medici sunt accersendi tanquam Dei ministri, ad quos diuino primum freti auxilio confugere debemus, non sicut *Asa Rex*, qui in infirmitate sua nõ quæsiuit Dominum, sed magis in medicorum arte confisus est, 2. *Paralipomenon cap. 16.*

13 Hic enim Rex, quoniam abusus est potius hoc præsidio, nec vt Dei beneficium agnouit: sed totum se humanis applicuit remedijs, nulla Dei habita cogitatione, Deus illum neglexit, & mortuus est. At vero *Naaman Cyrus* curatus fuit à lepra lotione aquæ, 4. *Regum. 5.* Et *Ezechiæ* vlcus sanatum est superimposito ficuum cataplasmate, 4. *Reg. cap. 20.* Et Diuus Ioannes Euangelista vsus dicitur balneo ablutionis gratia, quod ad sanitatem aliqui referunt *Eusebius lib. 4. cap. 24.*

14 Immo Christus Dominus *Ioan. c. 9.* lutum imposuit oculis cæci, vt collyrium, & instrumentum sanitatis, quamuis ipse eo non indigeret, qui mirabiliter sanabat: vti tamen voluit, tum vt ait *Fran-cisc. Valesius de sacra Philosophia cap. 39.* ad indicandum medicinæ vsum: tum ad maiorem suæ virtutis declarationem, qui medicamento potius rei naturæ contrario sanitatem inducebat.

15 Sicut parochi ad animas curandas fuerunt instituti, assiduęque illarum saluti inuigilare debẽt, nec quicquam prætermittere, quo possit illorum incolumitas adiuuari, cum tamen sciant recte viuendi, atque in virtutibus proficiendi subsidium, Dei prouidentia, ac misericordia imprimis pendere. Sic medicos ad curanda corpora constitutos obstringi quacunque possint industria, ratione, ac etiam consilio, morbo laborantibus opem ferre, sibi nihilominus persua-

dentes, illorum sanitatem, aut interitum à Dei beneplacito pendere, qui dixit per Prophetam suum *Deuteron.*32.ego occidam, & viuere faciam, ego percutiam, & ego sanabo, & non est qui de manu mea possit eruere.

16 Sicut etiam solent medici vere amantes & studiosi aliorum sanitatis, eos etiam dum bene valent, admonere, vt à nimio solis æstu, à vino vehementiori, ab acerbioribus pomis atque edulijs noxijs abstineant, ne morbum contrahant: sic opportune eosdem debent instruere, vt animi morbos, ac vitia declinent, ex quibus corporis ægritudines multoties subsequuntur, & ex sacro Euangelio *Ioan.* 5. dicitur, Ecce sanus factus es,ex quo euidens est ob peccata & Dei offensiones, infirmitates, ac languores, quandoque generari, vt exorditur *Innoc. in d. cap. cum infirmitas.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopis quibus in locis tam iuris communis, quam Concily Tridentin. facultas concedatur, vt tanquam delegati Sedis Apost. procedant, remissiue ostenditur.*

2 *Delegatio quoties fit ab ipsa lege non delegatam, sed potius Ordinariam iurisdictionem tribuit.*

3 *Episcopi cum tanquam delegati Sedis Apostolicæ cognoscunt, quod Ordinariam iurisdictionem habeant, adducuntur aliqua fundamenta, sed contrarium verius.*

4 *Respondetur fundamentis primæ opinionis.*

5 *Delegatio quando fit à Canone, seu lege per modum commissionis specialis, & non sub ratione officij, delegatam & non Ordinariam iurisdictionem tribuere censetur.*

6 *Delegatus iudex dicitur ille, cui sine magistratu, officiove, aut non habita ratione ad illud, iurisdictio mandata est.*

7 *Declarantur tex. in l. & quia, ff. de iurisdict. omnium iudic.*

8 *Iurisdictio quando iudici Ordinario à lege, seu Principe committitur, quæ alias semota commissione ei competebat, adiecta clausula, auctoritate nostra, vel tanquam delegatus à nobis, & similiter, sit delegata.*

9 *Delegatæ causæ iudici Ordinario quando illum in eis procedentem, delegatum, quando vero Ordinarium iudicem constituant, ostenditur.*

10 *Iurisdictio, quæ absolute conceditur per illa verba, auctoritate Apost. seu tanquam Sedis Apost. delegatus, est delegata, licet fiat circa illa, ad quæ alias Episcopus iurisdictionem habebat.*

11 *Iurisdictio cum conceditur adiecta particula, etiam, veluti cum dicitur, etiam tanquam Sedis Apost. delegatus, vel etiam auctoritate nostra, Ordinaria, & delegata est.*

12 *Dictio, etiam, vnum casum exprimit, & alium includit.*

13 *Appellatio interponitur ad Metropolitanum ex sententia prolata ab Episcopo in casu, in quo processit, etiam tanquam Sedis Apost. delegatus.*

14 *Appellatio quoad effectum deuolutiuum ab Episcopo visitante etiam tanquam Sedis Apost. delegato interponitur ad Metropolitanum.*

15 *Iurisdictio quando Episcopo conceditur cum remotione obstaculi exemptionis, aut priuilegiorum Ordinaria restituta censetur.*

16 *Iurisdictio Episcopis specialiter concessa, simpliciter tamen nulla adiecta clausula, si non personæ, sed muneri, aut dignitati perpetuò detur, ordinaria est.*

17 *Capitulum Sede vacante an possit succedere in illis casibus, in quibus facultas Episcopo conceditur, vt procedat tanquam delegatus Sedis Apost. ostenditur.*

EPISCOPI ILLIS CASIbus, in quibus tanquam Sedis Apost. delegati procedunt, an delegati, vel Ordinarij iudices sint censendi?

ALLEGATIO XCII.

1 QVæstio hæc ad multa deseruiẽs vtilis est, nam passim in iure communi Episcopis facultas concessa reperitur, vt procedant tanquam Sedis Apost. delegati, vel alia simili verborum forma, vt *in capit. ad abolendam, in fine, de hæret. cap. irrefragabili*, §. *cæterum, de officio Ordin. cap.* 1. §. *vlt. de statu Regul. libr.* 6. *Clem.* 2. *de statu monach. Clem.* 1. *de suppl. neglig. Prælat. Clem. quia contingit, in fine princip. de relig. domibus, & sæpe* alibi: sic etiam per *sacros. Concil. Trident.* sub eadem verborum forma eisdem iurisdictio conceditur, vt *in cap.* 2 *sess.* 5. *de reformat. & sess.* 6. *de reform. cap* 2. 3. *& 4. & sess.* 7. *cap.* 6. 8. *& 14. & sess.* 14. *c.* 4. *& sess.* 21. *cap.* 5. *& 7. & 8. & sess.* 12. *cap.* 3. 5. 6. 8. *& 10. & sess.* 24. *de reform. cap.* 9. 10. *& 11. & 14. & sessio.* 25. *cap.* 8. *& 9.* quæ habentur *in indice Concily, verbo Episcopi, quibus in causis*, & congerunt *Azor. institut. moral. par.* 2. *libr.* 3. *capit.* 54. *Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par.* 2. *cap.* 2. *numero* 59. *cum multis sequentibus, Aloys. Ric. in praxi aurea resol.* 449. ideo non abs re dubitari potest, Vtrum huiusmodi iurisdictio competens Episcopis virtute dictæ clausulæ delegata, an Ordinaria sit censenda?

2 Aliqui hanc iurisdictionem Ordinariam esse contendunt. Primo, quia quoties delegatio fit ab ipsa lege, non delegatam, sed potius ordinariam iurisdictionem tribui, videtur probare *tex. in l. & quia*, ibi, nec ipsa lex defert, per argumentum à contrario, *ff. de iurisdict. omnium iud.* & in specie notauit *glos.* 2. *in dicto cap. irrefragabili*, §. *cæterum*, quam ibidem sequuntur multi, *Beros.* multis confirmans *in rubrica de officio deleg. n.* 57. *Orian in l.* 1. *n.* 71. & ibidem late *Iacob. de Nigris n.* 37. *cum duobus sequentibus, ff. de officio eius.* Secundo, quia si causę illæ, etiã post commissionem Episcopo competebant, iurisdictionem non alterari, sed adhuc post commissionem manere Ordinariam, probat expresse tex. in *cap. licet, de officio Ordin.* vbi omnes notant. Tertio, quia etiamsi causæ illæ semota commissione Episcopo non competerẽt adhuc post commissionem manere Ordinariam, manifeste deducitur ex decisione tex. *in capit. cum aliquibus, versic. si vero*, ibi, non Apostol. sed recipientium censetur auctoritate receptus, iuncto principio, ibi, non obstantibus, &c. *de rescript. libro sexto*, dum probat, quod vbi habenti aliàs potestatem de iure

communi ad aliquid faciendum, quæ tamen per priuilegia, seu exemptiones impedita erat, eadem iterum potestas conceditur, Ordinaria manet, constat autem, quod in specie prædictorum iurium, & similium, si non darentur exemptiones, priuilegia, seu reseruationes, Episcopi de iure communi iurisdictionem habebant ad illa omnia exercenda, de quibus in eisdem agitur, iuxta reg. *tex. in cap. cum Episcopus, 7. de offic. Ordinar. in 6. capit. omnes Basilicæ, 16. quæst. 7.* & quæ passim tradunt Doctores tam nostri, quàm Theologi asserentes Episcopos in suis diœcesibus omnia de iure facere posse, quæ Summus Pontifex in toto orbe, nisi specialiter exempta, seu reseruata reperiantur, facitque teg. *tex. in c. nuper, 29. vers. in secundo*, ibi, quia tamen &c. *de sentent. excommunicat. Henriq. in sum. lib. 2. cap. 35. §. 2. iuncta littera D.* cum alijs citatis supra *Alleg. 33. num. decim. sext.*

3 His tamen non obstantibus alij melius tenent in omnibus casibus, in quibus per ius commune, aut *Concil. Trident.* Episcopis facultas conceditur, vt procedant tanquam Sedis Apostolicæ delegati, non Ordinarios, sed delegatos Iudices esse censendos, cum enim in his terminis non iure officij sui, nec habita ratione ad illud, sed magis ex speciali delegatione eisdem iurisdictio committatur, vt patet, consequens fit illos delegatos, non vero Ordinarios constitui, tradunt in specie post *glos. vlt. in d. cap. ad abolendam, de hæret. glos. 2. in cap. per hoc, eodem titulo libr. 6. glos. verbo auctoritate, in cap. 1. de clerico ægrot.* & vtrobique Doctores, *Abb. numero 15.* & ibidem *Marian. numero 14. & à numer. 37. in d. cap. ad abolendam, Deci. in rubric. numero 6. de officio deleg. Cosm. in pragmat. tit. de collation. §. item circa, verbo legatorum, Pauin. de potestate Capituli, par. 1. quæst. 10. numero 3. & 4. Sanch. de matrimon. libro 8. disp. 2. n. 10. Aloys. Ricc. d. resolut. 449.*

4 Qua opinione retenta non obstant quæ in contrarium pro prima supra adduxi, nam ad primum respondetur.

5 Quod licet delegatio à Canone, seu lege fiat, si tamen fit per modum commissionis specialis, & non sub ratione officij, delegatam, non vero Ordinariam iurisdictionem tributam censeri, vt probat text. *in l. 1. versic. & ideo*, ibi, lege, vel Senatusconsulto delegatam, & in §. *qui mandatam*, ibi, sed merum imperium, quod lege datur, &c. *ff. de offic. eius*, & ita in terminis resoluunt supra citati.

6 Deinde hoc ipsum deducitur ex veriori iudicis delegati definitione, quæ habet illum vere dici iudicem delegatum, cui sine magistratu, officioue, aut non habita ratione ad illud, iurisdictio mandata est, secundum *Molin. de iustitia tom. 6. disput. 14. numer. 1. Morlan. in emporio iuris, tit. 2. in prælud. numero 88 in fine, D. Barbosa in l. cum prætor, §. 1. num. 21. & 22. & à numer. vigesim. quart. cum sequentibus, ff. de iudic.* nam ideo ibi dicitur, iurisdictio mandata est, quia nihil refert an ab homine, vel lege mandetur, si per modum specialis commissionis delegatur.

7 Nec refragatur tex. *in d. l. & quia*, ibi, nec ipsa lex defert: quia respondetur aliud esse legem deferre iurisdictionem, de quo *tex.* ille loquitur, quod quidem solum Magistratibus Ordinariis lex tacit, dum tales creantur: alij vero delegare, de quo agimus; vnde licet verum sit illos, quibus lex iurisdictionem defert per modum Ordinarii magistratus, Ordinarios esse (quod tex. ille tantum concludit) non tamen inde sequitur illos, quibus delegat per modum specialis commissionis, etiam Ordinarios manere, neque text. hoc significat, quod vero iurisdictio non expiret, etiamsi re integra Legislator moriatur, vt omnes agnoscunt, & verum est, non prouenit ex eo, quod talis iurisdictio Ordinaria sit, sed quia lex delegans nunquam moritur, vulgata. *leg. Ayriani, C. de hæret.* fecitque bonus *tex. in capit. si gratiosè, versic. secus autem, de rescript. libro 6.*

8 Ad secundum respondetur verius esse quando iudici aliàs Ordinario, à lege, seu Principe iurisdictio committitur, circa illa tamen, quæ semota commissione ad illius spectabant potestatem, nõ delegatam iurisdictionem de nouo tribui, sed Ordinariam, quam iam habebat, excitari, vt in specie probat *text. in d. c. licet*, ibi, suæ iurisdictioni subiectos, & per totum *tex.* vbi post *glos. penul.* omnes ibi notant, *Ias. in l. ius Ciuile, nu. 2. ff. de iustit. & iure, Cened. ad Decretal. collect. 157. numero 1. Menoch. de præs. lib. 2. q. 16. numero 24.* Attamen hoc non procedit quoties in commissione adiecta fuerit clausala, auctoritate nostra, vel tanquam delegatus à nobis, aut similiter, quia tunc iuxta reg. tex. *in l. 1. §. si quis simpliciter, vers. cum adijcitur, ff. de verb. oblig.* videtur Superior iurisdictionem Ordinariam inferioris mutare in delegatum, dum vult vt ipse non iam suo nomine, sed delegantis cognoscat, quod proprium, est delegatorum, succeditque regul. *l. 1. vers. omnia enim, C. de veteri iure enucl.* iuncta *l. 1. §. qui mandatam, & l. 3. ff. de officio eius*, probat in specie text. *in d. cap. cum aliquibus vers. nisi, de rescript. lib. 6.* ex quo ita in terminis post *Bart.* & alios, quos citant, tradunt *Menoch. de arbitr. li. 1. q. 12. à nu. 4. Azeued. in rub. tit. 9. numero 17. & 18. lib. 3. nouæ recop. Molina tom. 6. tract. 5. disputat. 14. numer. 15. vers. quando vero.*

9 Ad tertium respondetur etiã verum esse, quãdo alicui iudici Ordinario causæ aliquæ committuntur, ad quas citra commissionem, potestatem non habebat, illum non Ordinarium, sed delegatum iudicem esse censendum, siquidem non sub ratione officij, aut magistratus, sed ex speciali commissione eidem competunt, facit bonus text. in *l. 3.* ibi, etsi Prætor sit is. &c. *ff. de officio eius, d. cap. cum aliquibus, versic. si canonicorum, de rescrip. in 6.* & est doctrina *Bart. in l. more maiorum, num. 8. ff. de iurisdict. omnium iud. & in l. ambitiosa, numero 34. ff. de decretis ab ordine faciendis*, quam sequitur *D. Barbosa in l. cum Prætor. §. 1. à nume. 72. ff. de iudic.* cum late traditis per *Menoch. de præsump. lib. 2. q. 16. num. 25. cum duobus sequentib. Molina d. tom. 6. disput. 14. num. 1. vers. quando autem.* Limitando nisi in his terminis commissio fiat habita relatione ad officium, seu magistratum, veluti si dicatur ad officium talis iudicis, vel ad talem iudicem pertineat, &c. tunc enim non iurisdictio noua delegata, sed magis antiqua Ordinaria prorogata, seu extensa censebitur, sicque notabiliter in his terminis ampliabitur decisio text. *in d. c. licet, de officio Ordinar.* tradunt *Balb. in d. l. more maiorum colum. 2. Menoch. num. 23. D. Barbosa num. 30. cum seq. proxime citatis locis.* Per contrarium tamen

causæ, quæ commitunttur eius sunt naturæ, quod secundum iuris regulas ad cognitionem iudicis ratione sui officij pertineant, cum per priuilegia, seu aliter ab ipsius potestate essent exemptæ, iterum simpliciter eidem committuntur, non obstantibus illis priuilegijs, seu exemptionibus, tunc respectu illarum iudex censebitur Ordinarius, non delegatus, bonus *tex.* sic intelligendus in *d. cap. aliquibus, versiculo si vero*: quod ex eo probatur, quia tunc cognitio, seu potestas iam competit iure proprij officij, quod est iudicis Ordinarij proprium, nec ex commissione recipitur, vt in delegatis contingit: nam licet verum sit, quod per illam commissionem remouentur impedimenta, seu exemptiones, per quas talis cognitio, aliàs iure communi competens, suspensa erat, & interdicta, nullatenus tamen ipsamet potestas cognoscendi de nouo recipitur, sed tantum impedimentis sublatis ad suam antiquam naturam redit, ac proinde ordinaria manet, iuxta reg. *tex. in l. si vnus, vigesim. septim. §. pactis, in fine, iuncta gloss. verbo redditur, ff. de pactis, cap. ab exordio, dist. 35.* & optimo exemplo cernere licet in illo, qui ligatus censura aliqua Sacramenta recipere, aut conferre non poterat, dum enim postea absolutus illa recipit, aut confert, non dicitur recipere, seu conferre ex auctoritate eius, qui absoluit, sed magis ex pristina facultate, seu potestate, quam habebat tradunt bene explicantes, *Anchar.* & alij *in d. cap. cum aliquibus, Iacob. de Nigris in d. l. 1. numero trigesim. nono ff. de officio eius, Ias. in d. l. 1. §. si quis simpliciter numero quinto, &* ibi *Crot. numero 10. ff. de verb. obligat. Felin. in d. capit. cum ex officij, numero trigesim. secund. vers. & quia, de præscript.* Sed hæc omnia intelligenda sunt, vbi causæ hæ sublatis impedimentis simpliciter committuntur, secus si adijciatur clausula illa, auctoritate nostra, vel similis, tunc enim iudex non Ordinarius, sed delegatus manebit, *d. cap. cum aliquibus, vers. nisi, D. Barbosa l. cum Prætor, §. 1. an 32. ff. de ind.* iunctis resolutis in responsione ad secundum.

10 Ex quibus, vt omnis æquiuocationis occasio tollatur, obseruandum est cum *Nicol. Garcia de benef. part. 5. cap. 7. à numero quadragesim. octau.* quod vel iurisdictio absolute conceditur, per illa verba auctoritate Apostolica, seu tanquam Apostolicæ Sedis delegatus, vt in pluribus decretis *Concilij Trident.* & iuris communis, *in d. cap. ad abolendam, & in d. cap. irrefragabili, §. cæterum,* adductis in princip. huius Allegat. tunc licet concessio fiat circa illa, ad quæ aliàs Episcopus iurisdictionem habebat, sine dubio delegatus censetur, ex regul. *d. cap. cum aliquibus, vers. nisi,* quicquid aliud indistincte dicat *Tened. ad Decretal. collect. 157 numer. 1.*

11 Vel rursus in tali concessione adijcitur particula, etiam, veluti cum dicitur, *etiam tamen Apostol. Sedis delegatus*, vel, *etiam auctoritate nostra, vt sess. 6. de reform. capit. 6. & sess. 22. de reform. cap. 10.*

12 Tunc vtramque potestatem Ordinariam scilicet, & delegatam Episcopus habere dicitur, iuxta naturam dictionis, etiam, quæ vnum casum exprimit, & alium includit *gloss. verbo Ecclesiæ*, iuncto textu, *in Clem. 2. de hæretic.* cum citatis à me ipso in *Remiss. de diction. & clauss. dictio. 95.*

13 Vnde si ab eodem Episcopo in hoc casu appelletur non ad Summum Pontificem, sed ad Metropolitanum Ordinarium erit appellandum: si enim in visitatione appellari contigerit ab Episcopo suffraganeo, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegato, prout in Sacro *Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 10.* debet appellari ad Metropolitanum, quoad deuolutiuum effectum, non quoad suspensiuum, prout in *sess. 22. de reform. c. 1.* ita decisum referunt *praxis Episcop. par. 2. verbo visitatio, §. 3. Aloys. Ricc. dict. resolut. 449. numer. 2. prope fin. Villadieg. in speculo visitatorum, fol. 35. numer. 31. Cochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos, par. 2. q. 14. num. 5.*

15 Vel in concessione solum remouentur obstacula exemptionis, aut priuilegiorum, dicendo, non obstantibus priuilegijs, seu exemptionibus, &c. vt *in sess. 5. de reform. cap. 2. in fine vers. quæstores, & sess. 7. cap. 5. & 7.* cum alijs: & de iure communi in *Clem. 1. de testam. & in Clemen. 1. de sepultur.* & sæpe alibi, & in his terminis quicquid *Anchar.* & alij existiment in *cap. hi qui. de præbendis, lib. 6. Felin. in d. cap. licet, de offic. Ordin. in princip. Alciat. in l. 1. §. si quis simpliciter, numer. 12. ff. de verborum oblig.* asserentes iudicem Ordinarium constitui delegatum, cum eidem potestas conceditur contra exemptos: verius tamen est, cum hoc casu solum fiat reductio ad ius commune, solam potestatem ordinariam restitutam censeri, iuxta *d. cap. cum aliquibus, vers. si vero.*

16 Vel denique aliqua potestas eisdem Episcopis specialiter conceditur, simpliciter tamen, nulla adiecta clausula, vt *sess. 24. ca. 6. de reform. cum similibus*, & tunc si non personæ, sed muneri, seu dignitati perpetuo datur, licet specialiter detur, Ordinaria dicitur, competens iure speciali ordinario, iuxta doctrinam *gloss. 1. c. vlt. de officio Ordin.* quam cū infinitis à se relatis sequitur *Sanch. de matrim. lib. 2. disput. 40. num. 14. & lib. 8. disput. 2. n. 10.* Quas omnes distinctiones mente tenebis, quia ex illis tum ad appellationes, tum ad alia diuersi in iure nostro resultant effectus.

17 Hinc etiam colligi potest resolutio ad illam quæstionem. Vtrum scilicet Capitulum Sede vacāte, succedat in illis casibus, in quibus à iure cōmuni, vel Sacro *Concil. Trident.* datur facultas Episcopō, quod procedat tanquam delegatus Sedis Apostolicæ? in qua dicendum est Capitulum Sede vacante, in hac facultate succedere non posse, nā vt supra resoluimus in versiculo præcedenti, iurisdictio concessa prædicto modo delegata est, atqui in iurisdictione Episcopo delegata non succedit Capitulum Sede vacante, *Rot. decis. 6. de offic. deleg. in antiq. Felin. in cap. eam te num. 17. de rescript. Azeued. ad curiam Pisan. l. 1. c. 8. n. 12. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 1. c. 10. n. 8. vers. Capitulum enim, Stephan. Quaranta in summa Bullarij, verbo Capitulum Sede vacante, in principio, Sbroz. de Vicario Episcopi. l. 1. q. 16. n. 1. & l. 2. q. 135. n. 4. Nicol. Garcia de benefic. par. 5. c. 7. nu. 42. Azori. institut. moral. par. 2. l. 3. cap. 39. q. 4. Aloys. Ricc. in praxi aurea resolut. 118. per totam*, vbi *numer. 2.* ampliat procedere etiamsi post præsentationem mandati fuisset mortuus Episcopus, ergo non succedet Capitulum in hac facultate Episcopo prædicta clausula delegata; quare ita resoluunt *Nicol. Garcia d. capit. 7. numero 47. Sanch. d. disput. 2. num. 10.* quicquid distinguat *Molina d. tom.*

6. *disput.* 11. *numero octauo.* In alijs vero casibus supra relatis, in quibus Episcopi etiam ex potestate ordinaria possunt procedere, succedit Capitulum Sede vacante, vt aduertit *Nicol. Garcia vbi proxime.*

SVMMARIVM.

1 *Synodus est triplex, generalis, scilicet, prouincialis, & diœcesana.*

2 *Synodum semel in anno in sua diœcesi quilibet Episcopus conuocare potest, vel sæpius, vbi necessitas postularet.*

3 *Synodum per alium potest Episcopus iusto aliquo impedimento detentus congregare.*

4 *Vicarius generalis Episcopi Synodum diœcesanam congregare potest speciatim Episcopo id ei mandante.*

5 *Sacerdotes omnes, qui animarum curam habent, tenentur ad diœcesanam Synodum venire.*

6 *Rectores parochialium nullius diœcesis tenentur accedere ad Synodum viciniorem.*

7 *Monachi, & Prælati mendicantes, quorum Ecclesijs cura animarum non est annexa, venire non tenentur ad Synodum diœcesanam.*

8 *Exempti omnes, qui alias cessante exemptione Synodo interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, ad eam accedere tenentur.*

9 *Abbates exempti, qui interesse debent Synodo, quo amictu, & ornamentis vti debeant, remissiue.*

10 *Libertas non veniendi ad Synodum an præscribi possit? remissiue.*

11 *Capitulum Ecclesiæ Cathedralis de necessitate debet inuitari ad Synodum, cuius pars tantùm debet venire, alia vero remanere in seruitio Ecclesiæ.*

12 *Capitula Collegiatarum quasi Episcopalem iurisdictionem habentia ad Synodum sunt vocanda.*

13 *Synodus diœcesana intimanda est in tempus, quo ieiunijs, & deuotionibus, seu celebrationi præcipuarum solemnitatum non vacatur, neque graui hyeme & temporibus ad itinerandum periculosis.*

14 *Electio consultorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum, promotoris, & notarij siue secretarij Synodi imprimis est facienda.*

15 *Notarius Synodi omnium Synodo interesse obligatorum nomina legit.*

16 *Præeminentia in sedendo in Synodo diœcesana nullum præiudicium in futurum sedentibus operatur.*

17 *Professio Fidei, & decreta Concilij Tridentin. de residentia intelligibili voce leguntur in Synodo diœcesana.*

18 *Examinatores ad minus sex eliguntur in Synodo diœcesana, tam per nota secreta, quam aperta, qui promouendos ad beneficia curata examinent.*

19 *Assignantur in Synodo diœcesana personæ aptæ, ad minus quatuor, quibus causæ in partibus delegandæ committantur, quorum si aliquis decesserit, Episcopus de consensu Capituli in locum ipsius, alium substituere potest vsque ad futuram Synodum.*

20 *Conseruatores iudices pro quibuscunque Conuentibus in Synodo diœcesana nominandi.*

21 *Missarum celebrandarum, vbi tam magnus numerus defunctorum dispositionibus impositus fuerit prouidetur in Synodo diœcesana.*

22 *Seminarij redituum rationes in Synodo diœcesana audiendæ.*

23 *Statuta, seu ordinationes aliquas licitum est Episcopo in diœcesana Synodo condere.*

24 *Ordinationes factæ in diœcesana Synodo sunt perpetuæ.*

25 *Statuere quando possit Episcopus cum consensu Capituli, vel sine illo, ostenditur.*

26 *Constitutiones Synodales ante publicationem ad vrbem mittere non obligatur Episcopus.*

27 *Episcopus, qui in suis constitutionibus, vel per edictum publicauit excommunicationem latæ sententiæ ipso iure incurrendam contra clericos omnes, tam ludentes, quàm ludum spectantes, an incidat in eam ipsemet, & qui cum eo aliqua die recreationis causa luserit; ostenditur.*

28 *Episcopus, qui commisit contra præceptum in diœcesi alterius Episcopi sub pœna excommunicationis, non incidit in illam.*

29 *Statuta, quæ condit Episcopus non debent contraire Sacris Canonibus.*

30 *Ratio ostenditur quare Prælati inferiores Summo Pontifice possint inducere consuetudinem contra ius Canonicum, & non possint contra illud statuere.*

31 *Episcopus quibus casibus possit statuere contra Canones, & Constitutiones Summorum Pontificum ostenditur.*

EPISCOPVS QVANDO ET qualiter Synodum diœcesanam congregare teneatur?

ALLEGATIO XCIII.

1 TRiplex est Synodus generalis, scilicet, Prouincialis, & Diœcesana. Generalis illa est, quæ à Summo Pont. eiusue auctoritate tantum indicitur, conuocaturque ex omnibus Catholicæ religionis Episcopis *glos. in capit.* 1. 17. *dist. Azor. instit. moral. p.* 2. *libro tertio capit. quadragesim. septim. quæstio.* 1. *Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast. p.* 1. *capit.* 9. *numero* 1. *Vgolin. de potestate Episcopi capit. quadragesim. octau. numero tertio*, de qua late tractarunt *Iacobat. de concil. tom. decim. tertio tractuum Doctorum, & Cardin. Bellarm. in* 4 *controu. gen. tom.* 1. *libro primo capite quarto.* Prouincialis est quæ ab Archiepiscopo fit, in quam conueniunt Episcopi suæ prouinciæ *Azor. Francisc. Leo & Vgolin. dictis locis, Scacc. de appellat. quæst.* 8. *numero* 100. *vers. Concilium.* de quibus nihil in præsenti loco. Diœcesana est, quæ congregatur auctoritate Episcopi in sua diœcesi ex Abbatibus, & Clericis sibi subiectis, *cap. quando* 38. *dict. cap. Abbates* 18. *q.* 2. de qua, & statutis Episcopi Synodalibus copiose scripsit *Henricus Bottæus*, & de ea impræsentiarũ à nobis agendum est.

2 Ad occurrendum igitur Ecclesiarum incommodis in dies nascẽtibus, & ad mores Cleri reformãdos, cõtrouersias componẽdas salubriter ordinarunt Sacri Canones, vt quilibet Episcopus in sua

diœcesi semel in anno Synodum conuocet *capite quoniam*, 18. *dist. Concil. Tridentin. sessione* 24. *de reform. capit.* 2.

3 Vbi vero necessitas postularet sæpius in anno celebrari posse per *capit. de concilijs* 18. *dist.* tenuit *Vgolin. vbi proxime*, si ipse Episcopus iusto aliquo impedimento detineatur, congregare Synodum per alium poterit, id quod *Concil. Trident.* innuit *d. capit.* 2. dum inquit synodi diœcesanæ quotannis celebrentur; indeterminate enim loquitur, & non speciatim mandat Episcopis, vt ipsimet Synodum congregent, ergo per alios possunt, ita *Praxis noua Episcop. d. capit.* 2. *numero primo* & refert sic *Sacram Congreg.* censuisse *Vgolin. loco citato.* Ideo vicarius generalis Episcopi synodum diœcesanam congregare poterit, speciatim Episcopo id ei mandantes vt resolui supra *Allegat.* 54. *numer.* 103.

5 Tenentur autem ad diœcesanam Synodum de iure venire omnes Sacerdotes, qui animarum curam habeant, *capite quod super his*, iuncta *glos.* de *maiorit. & obed. Concil. Trid. d. cap.* 2. ibi, ratione tamen parochialium, aut aliarum secularium Ecclesiarum, etiam annexarum, debeant ij, qui illarum curam gerunt, quicunque illi sint, Synodo interesse, *Franciscus Leo d. capit.* 9. *numero decimo tertio praxis noua Episcop. d. cap.* 2. *numer.* 2. *Vgolin. d. cap.* 48. §. 1. *numer.* 1.

6 Vbi etiam tenet locum habere non solum vbi seculares clerici sunt, verum etiam vbi monachi, vel Regulares; & quod Rectores Parochialium nullius diœcesis teneantur accedere ad Synodum viciniorē dicit per *Sacrā Congreg.* decisum *Fracisc. Leo loco proxime citato.*

7 Et tenent *Sayr. in floribus decis. sub tit. de officio Ordin. decis.* quem citat *Aloys. Rycc. in collect. decis. p.* 4. *collect.* 1153. *praxis noua Ep. d. c.* 2. *numer.* 2. *versic. & non solum, Vgolin. d.* §. 1. *ver* 1. alij autem monachi, & Prælati Mendicantes, quorum Ecclesijs cura animarum non est annexa, venire non tenentur, *Felin. in c. quod super de maior. & obed. n.* 1. *praxis noua Episc. d. c.* 2. *n.* 2.

8 Exempti omnes, qui aliàs cessante exemptione, synodo interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, ad eam accedere tenentur, vt habetur in *Concil. Trid. d. c.* 2. *Vgolin. d.* §. 2. *numer.* 1. *Cochi. de iurisdict. Ordinarij in exemptos part.* 4. *quæstion.* 19.

9 Et Abbates exempti, qui interesse debent synodo, quo amicto & ornamentis vti debeant, vide *Spec. de priuileg. p.* 4. *n.* 6. *Boer. de auctorit. magni Concilij p.* 1. *n.* 13.

10 Et vtrum præscribi possit libertas non veniendi ad Synodum, vide *Henric. Bott. p.* 2. *num.* 40. *cum seq.*

11 Capitulum Ecclesiæ Cathedralis de necessitate debet inuitari *cap. vlt. de his, quæ fiunt à Præl.* vbi *Abb. n.* 4. & potest comparere per nuntios, seu aliquos deputatos ex gremio Capituli, non autem omnes ex Capitulo venire debent, sed pars in seruitio Ecclesiæ manere, vt declarauit *Sacra Congreg. Episcopi Vicario Vercellen.* 10. *Aprilis* 1594. prout refert *praxis noua Episcop. d. cap.* 2. *numero* 2. *versicul. seculares.*

12 Vbi etiam decisum refert Capitula Collegiatarum, quasi Episcopalem iurisdictionem habentia, ad Synodum esse vocanda.

13 Postquam prædicti omnes moniti fuerint, qui Synodo interesse tenentur, vnica tantum monitione, vt dicit *glos. in cap. si Episcopus*, 18. *dist.* circumlato processu intimatorio synodi, & loci, ac temporis ipsius celebrandæ, *cap. propter* 18. *dist. cap. vlt. de his quæ fiunt à prælatis*, dummodo non intimetur in tempus, quo ieiunijs, & deuotionibus, seu celebrationis præcipuarum solemnitatum est vacandum, neque graui hyeme, & temporibus ad itinerandum periculosis. Die præfixa ad celebrationem Synodi aduenientè domo sua clero comitante campanis, & organis sonantibus in Ecclesiam descendit Episcopus, ibique de spiritu Sancto Missa peracta, & orationibus, vt in Pontificali ordinantur, recitatis, ad vigilandum circa cultum diuinum, Synodumque cum fructu & vtilitate celebrandum clerum exhortatur: & sequentia suo ordine in ipsa Synodo sunt exequenda.

14 Primo fieri debet electio consultorum Theologorum, & in vtroque iure Doctorum, Promotoris, & notarij, siue secretarij ipsius Synodi, qui notarius omnium Synodo interesse obligatorum nomina legit, qui singuli vocati respondentes, adsum, accedere debent ad osculum manus Episcopi in signum obedientiæ, quam ipsi reddere tenentur *d. c. quod super, de maiorit. & obedient.*

15 Et contra absentes, nec legitimas excusationes adducere curantes, veluti contumaces procedi debet, vt debita pœna mulctentur.

16 Quo peracto debet fieri, & promulgari decretum, quod si contigerit quem in sedendo, loco sibi debito non stetisse, seu vocatum fuisse, aliudve egisse, quod nullum circa præcedentiam patiatur præiudicium; & apponenda est pœna, ne quis nisi tota Synodalis sessionis actione completa, ac benedictione obtenta discedere præsumat: & ad hoc solent eligi pūctatores, aliaque agi, quæ Episcopo expedire videbuntur. Item & idoneos visos deligere, ac eos iureiurando sibi obligare, vt ad ipsum, vel alium à se missum referant quicquid in locis suę ditionis fieri cognouerint contra ecclesiasticos Canones, & iura, si delictum ad forum ecclesiasticum attineat, *capite Episcopus in Synodo*, 35. *quæstione* 6. *Azori. instit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 32. *q.* 9.

17 Postea alta, & intelligibili voce legi debet professio Fidei, iuxta formam præscriptam in Bulla *Pij IV.* incip. *Iniunctum.* Deinde leguntur decreta *Concilij Tridentin.* de residentia, quæ habentur *cap.* 1. *sessione* 6. *de reformat. cap.* 1. idque fit, vt magis memoriæ commendentur ad animarum salutem.

18 Eliguntur subsequenter ad minus sex examinatores, qui promouendos ad beneficia curata examinent, suique officij rationem in Synodo de præterito reddant, & ibidem puniantur, si deprehendantur deliquisse circa huiusmodi officia *Concil. Trident. sess.* 24. *de reform. cap.* 18. Hæc autem approbatio tam per vota secreta, quam aperta fieri potest ab ipsa Synodo, vt respondit *Sacra Congregatio Patriarchæ Venetiarum die* 1. *Iulij* 1592. vt referunt *Stephā. Quaranta in summa Bullarij, verbo Synodus diœcesana, praxis noua Episc. d. c.* 2. *n.* 4. *Vgolin. d. c.* 48. §. 3. *num.* 3.

19 Assignantur & personæ ad id aptæ ad minus quatuor, quib. causæ in partibus delegandæ committātur, quorum si aliquis decesserit Episcopus de consilio Capituli in locum ipsius alium substi-

tuere potest vsque ad futuram Synodum *Concilij Trid. sess. 25. de reform. c. 10.*

20 Alij etiam nominantur, vt in iudices conseruatores pro quibuscunque Conuentibus, Capitulis, &c. eligi valeant iuxta constitut. *Sanctissimi Domini nostri Gregorij XV.* incip. *Sanctissimus, sub diem 20. mensis Septembris ann. 1621.* vbi sic habetur. In futurum vero Sanctitas Sua hac generali, & perpetuo valitura constitutione statuit, & decreuit, vt Iudices Conseruatores huiusmodi, siue principales, siue subrogati, eligi, nominari, aut deputari non possint, nisi non solum habeant qualitates requisitas; & descriptas in constitutione similis recordationis Bonifacij Papæ VIII. etiam prædecessoris sui, quæ incip. *Statutum*, itaut vel dignitate ecclesiastica præditi, vel personatum obtinentes, vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici existât, sed etiam in Conciliis prouincialibus, aut diœcesanis iuxta decretum Concilij prædicti, iudices electi, seu designati sint.

21 Prouidere etiam debent pro sua conscientia ijs Ecclesiis, in quibus vel tam magnus celebrandarum Missarum numerus defunctorum dispositionibus impositus fuerit, vt illi oneri singulis diebus satisfieri nequeat, *Concil. Trid. sess. 25. de reform. c. 4.* de quo late *Alleg.*

22 Rationes reditum seminarij in Synodo audiendæ sunt per quatuor deputatos, quorum duo ex Capitulo, vnus electus à Capitulo, alter ab Episcop. duo alteri ex Clero, similiter vnus electus ab ipso clero, alter ab Episcopo esse debet. Defectus etiam seminarij corrigendi sunt: vbi vero erectum non fuerit, vel non sit sufficienter prouisum, elaborandum est Episcopo quomodo erigatur, vel dotetur; alioquin à Synodo prouinciali iuris remediis ad hoc compelli posset *Concil. Trid. sess. 23. de reform. c. 18.*

23 Ad retinendum in disciplina Clerum, vel abusus tollendos licitum est Episcopo in sua diœcesana Synodo condere statuta, seu ordinationes aliquas, prout ei visum fuerit expedire *cap. 1. iuncta glos. verbo generaliter, de consec. dist. 3. c. 2. de maiorit. & obed. c. vt animarum de constit. in 6. Duenb. reg. 345. Azori. d. c. 47. q vlt.*

24 Et huiusmodi edicta, seu ordinationes factæ in Synodo diœcesana sunt perpetuæ, & non expirant morte conditoris, *glos. verbo statuto in d. capit. vt animarum, praxis Episcop. p. 1. verbo edicta, §. 3.*

25 Quæ quidem statuta Episcopus cum consilio Capituli sui facere tenetur, *capit. Episcopus 24. dist.* nam super statu Ecclesiæ non potest Episcopus sine Capitulo aliquid statuere, *capit. quanto, de his quæ fiunt à Præl. sine consensu Capituli, Ioan. And. in capit. vnic. numero 1. de cleric. non resid. in 6.* vbi *Franch. §. statuimus, numero 2. Gemin. numero quarto. Felin. in cap. cum omnes, numero nono de constitut.* vbi *Deci. numer. 7. in 2. disp. Abb. in c. ad audientiam, de cleric. non resident.*

Hoc ipsum limitantes in casu, quo Episcopus tollere vellet consuetudinem super non residentia Canonicorum, nam si Ecclesia valde indigeret ministris, posset solus Episcopus per statutum tollere huiusmodi consuetudinem: non tenebitur tamen ipse Episcopus, vbi sine Capitulo aliquid statuere non potest, eius consilium sequi vt rescripsit *Sacra Congregatio Patriarchæ Venetiarum die 27. Aprilis 1592.*

26 Et refert *praxis noua Episcop. dict. capit. 2. numero* 8. Nec item obligatur ante Synodi publicationē ad Vrbem ea mittere, vt Prouincialia, sic enim eadem *Sacra Congregatio rescripsit Episcopo Ostiensi*, teste *Quaranta dicto verbo Synodus diœcesana, in fine.*

27 Sed nunquid Episcopus suis constitutionibus teneatur, in eisque dispensare valeat tractaui supra Allegat. 34. Hic tamen aduertendum duxi difficilem esse quæstionem illam an Prælatus, qui in suis constitutionibus, vel per edictum publicauit in tota sua diœcesi, excommunicationem latæ sententiæ ipso iure incurrendam contra clericos omnes, tam ludentes, quàm ludum spectantes, incidat in eam ipsemet, & qui cum eo aliqua die recreationis gratia luserit? in qua tenet vna sententia ipsum Episcopum non esse excommunicatum, quia sermo generalis non comprehendit personam loquentis, *l. inquisito, C. de solutionibus, c. petitio*, vbi bona *glos. de iureiuran. Guid. Papæ singul.* 479. ludentes tamen cum ipso remanere vinculo excommunicationis obstrictos, vt resoluit *Ioan. Ancharan. in repet. cap. canonum statuta, numero* 183. *de constitut.* vbi ostendit non esse absurdum, quod in actu inseparabili vnus peccet, alter minime; vnus puniatur, alter non ex *cap. proposito, 32. quæstione 5.* sequitur *Mari. Alter de censuris tom. 1. disput. 10. de causa excommunicat. lib. 3. capit. 5. littera E.* Sed salua eius pace mihi hoc vltimum non placet, quia Episcopus auctor edicti ludendo cum eo censetur dispensasse, vt communiter notant *Doctores in cap. si clerici §. 1. de iudic.* tum quia exemptio vni concessa extenditur ad socium, *cap. licet, de priuileg. in 6.* tum quia quando quis eximitur ab interdicto intelligitur exemptus cum socio *cap. quod in te, de pœniten. & remission.* tum denique quia actus ludendi est indiuiduus, quoniam non potest exerceri, nisi cum alio, sed in indiuiduis victoria vnius prodest alteri *l. 2. & 3. C. si vnus ex pluribus.*

28 Ideo merito hanc sententiam amplectitur *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 162.* qui *resolut. 211.* tenet Episcopū, qui commisit contra præceptum in diœcesi alterius Episcopi sub pœna excommunicationis, non incidere in illam.

29 Statuta tamen, quæ condit Episcopus non debent contraire Sacris Canonibus, *cap. institutionis, 25. q. 2. Clemen. ne Romani, de electio. cum similibus, Abb. in cap. fin. de consuetud. num. 7. & 8.* & ibi *Roch. de Curte sect. 3. numero 7. 9. & 11. Henric. Bott. de Synodo Episcopi par. 3. art. 1. conclus. 8 à numer. 36. Alber. de Rosatis in tract. de statutis, par. 1. quæstione 7. versic. sed quid si statutum: praxis noua Episcopal. dicto capite secundo numer. 7.*

30 Quorum aliqui elaborant in reddenda ratione quare Prælati inferiores Summo Pontifice possint inducere consuetudinem contra ius Canonicum, seu contra Canones iuxta *d. capit. fin.* & non possint contra eos statuere, ex alijs illa optima est, quam indicant *Abb. in d. cap. fin. numero 8. in fine, & Felin. in d. capit. quod super his, numer. 3.* quod consuetudo contra Canones non tam assumit vires ex tacito consensu virorum ecclesiasticorum, eorumue potestate, quam ex auctoriate Summi Pontificis permittentis, & concedentis induci consuetudinem contra Canones in *dicto capit. fin.* cum tamen id non præmiserit in statutis, immo expresse prohibuerit *Clement. ne Romani*, &

alijs iuribus supra allegatis. Sicut Episcopus contra ius statuere non potest, ita etiam nec contra consuetudinem rationabilem, & legitimè præscriptam, ex eo quia consuetudo parem vim habet cum lege *l. de quibus, ff. de legibus* §. *ex non scripto, instit. de iure natur. capite consuetudo, dist. 1. Guid. sing. Bernard. Græuæ. ad pract. Cameræ Imperial. lib. 1. conclus.* 36. & venit appellatione iuris *Menoch. frequent. cap.* 3. *numero* 2. tum quia si Episcopus potest statuere contra ius conformando se cum consuetudine contra illud inducta, vt resoluunt citati *num. seq. versicul. quinto*, ergo nullo modo poterit statuendo conformare se cum iure, contra quod inducta est consuetudo illud abrogans, contraria enim simul esse non possunt, *l. mutuus, ff. pro socio, l. 1. de furtis*, quia tunc ad positionem vnius, sequitur remotio alterius, *l. si inter, ff. de except. rei iudic. Surd. decisione vigesim. quart. numero decimo, & cons.* 211. *numer.* 16.

31 In casibus tamen, qui sequuntur, posset Episcopus statuere Canones, & Constitutiones Summorum Pontificum. Primo ex causa vrgenti non cogitata per canonem, si nimirum Superior de facili consuli non possit, modo in huiusmodi statuto contra Canones ex vrgenti causa condito ipsa causa exprimatur, propter quam conditur statutum, ita *Abb. in d. capite fin. numero* 10. & ibi *Curt. d. sect. numero* 12. & 13. *Felin. in d. capit. quod super his, numero* 4. & *in capit.* 1. *numero* 49. *de constitut. praxu noua Episcop. d. capit.* 2. *numero* 7. *versiculo primo.* Secundo, si aliquid statuat antequam Canon promulgetur, tenebit enim suum statutum, licet contrarietur Canoni, *text. est in capite* 1. *de constitut. in* 6. annotarunt *Felin. in d. capite quod super his, numero* 7. *versicul. fallit quinto, Curte d. section.* 3. *numero* 19. *praxis noua Episcopal. d. num.* 7. *versiculo quarto*: nam in quærendis valet statutum in præiudicium Ecclesiæ, quando non odio, sed bono zelo factum est, *Couar. in reg. possessor. par.* 2. §. 4. *numer.* 9. *versiculo tertio, Mench. vsufreq. capit.* 9. *Menoch. cons.* 350. *numero* 6. *Cald. Pereira de empt. capit.* 8. *numero* 33. & 37. & *cons.* 48. *numero* 22. *Cened. practicarum quæstionum lib.* 1. *quæstione* 35. *numero* 19. & 20. Verum ab hac resolutione merito discedit *Curt. d. sect.* 3. *numer.* 14. ex eo, quia huiusmodi statutum generale præiudicans Ecclesijs esset irrationabile, ideoque non valeret, *capite* 1. cum ibi not. *de constitut. in* 6. *capit. erit autem lex, distinct.* 4. Non obstat igitur *d. capite cum dilectus*, quia procedit eo quod patronus id petijt tempore fundationis ab Episcopo, qui potest consentire fauore fundationis, & constructionis nouarum Ecclesiarum, per ea quæ resoluunt *Rebuf. in tract. de pacificis possess. numer.* 111. *Perez l.* 1. *versic. ex quibus infero, tit.* 6. *lib.* 1. *Ordin. pagina* 147. Nec etiam obstat illa Doctorum resolutio, quod in quærendis valet statutum in præiudicium Ecclesiæ, quia procedit in casibus particularibus, in quibus nulla fit prohibitio à iure, & possunt Prælati desistere à tali præiudicio, nos vero loquimur vbi fieret statutum generale pro aliqua Ecclesia, diœcesi, vel prouincia, per quod fieret præiudicium irreparabile, & illud quidem in omnibus casibus contingentibus. Quarto, quando Episcopus statueret contra Canones, qui conditi sunt principaliter in fauorem clericorum, & illud statutum à subditis clericis acceptaretur, dummodo principaliter conditi non fuissent in fauorem publicum, vel Ecclesiæ, *Curte d. section.* 3. *numero decimo octauo* quia fauori suo quilibet potest renuntiare, *capit. ad Apostolicam, de regular. l. si quis in conscribendo, C. de pactis*, & ius publicum pactis priuatorum tolli, vel mutari non potest, *l. ius publicum, ff. de pactis, capit. si diligenti, de foro compet.* Quinto, quando statutum Episcopi contra ius esset conforme consuetudini, quæ contra ius in illa Ecclesia inducta est, *Felin. in d. capit. quod super his, numero decimo in fine, Butr. in dict. cap. cum dilectus, colum.* 10. *versicul. ex quo infertur, Curte d. sect.* 3. *numero vigesimo quarto praxis noua numer. septimo in fine.* Sexto, quando Episcopus statueret circa aliquod dubium iuris, qui tunc super hoc dubio eius statutum disponens in alteram partem valeret *Phil. Prob. in capit. vnic. numero quadragesimo octauo & seq. de clericis non resident. in* 6. *Felin. in d. capite quod super his, numer. nono circa fin. Hoied. de incompatib. benefic. par.* 1. *capite decimo septim. numero secund. Cur. d. section. tert. numero vigesimo tert. praxis noua Episcopal. d. numero septimo.* Septimo, quando statutum adderet iuri communi imponendam nouam pœnam, *glos. in Clement. ne Romani, verbo tolli, de elect. Curt. d. section. numero vigesimo secundo, Duenb. regul.* 251. *Henric. Bott. par.* 3. *artic.* 1. *conclus.* 13. quia lex superioris per pœnæ adiectionem potest iuuari ab inferiore, *Perez l.* 1. *titul.* 1. *libro quinto, Ordin. pagin.* 23. *Gutier. pract. libro secundo quæstione prima, numero decimo quarto; Sanch. de matrimon. libro tertio numero quadragesimo septimo, numero duodecimo. Franc. Molin. de ritu nupt. libro secundo differ.* 7. *numero sexagesimo tertio.* Octauo, quando Episcopus statueret contra Canones in casibus, in quibus de iure potest dispensare *Curte d. section.* 3. *numero vigesimo primo.* Qui autem sint casus, in quibus potest Episcopus dispensare contra ius commune adduco ego ipse *Alleg.* 33.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi successor non tenetur stare locationi prædecessoris, nisi tribus concurrentibus, primò, locatio fuerit facta nomine Ecclesiæ, secundo, quod sit facta pro vtilitate Ecclesiæ, tertio, quod pecunia sit conuersa in vtilitatem Ecclesiæ.*

2 *Successor in beneficio tenetur stare locationi, quando Summus Pontifex concederet licentiam locandi ad tot annos eo adiecto, vt illis durantibus conductor à nemine molestaretur.*

3 *Successor in beneficio tenetur stare locationi pro anno incepto.*

4 *Successor in beneficio tenetur stare colono existente loci consuetudine.*

5 *Prælatus, vbi tenetur stare locationi prædecessoris, potest de nouo exigere à conductore pensionem prædecessori anticipate solutam.*

6 *Prælatus sciens se repudiaturum prælaturam, non obligat successorem, etiamsi faciat locationem nomine Ecclesiæ.*

7 *Conductor anticipate pensionem soluens, si à successore pro ea de nouo obligetur, habet recursum contra hæredes locatoris, si soluendo fuerint.*

8 *Successor in beneficio recipiendo pensionem, videtur consentire locationi pro anno, pro quo illam recipit.*

9 *Scholaris si locauerit fructus sui beneficij, vt posset in litterarum studio viuere, vel illic gradum sumere, si in-*

tra locationis tempus decedat, successor in illo beneficio tenebitur stare locationi.

10 Canonici Ecclesiæ Catheedralis, vel Collegiatæ locãtes fructus suarum præbendarum nullo casu, huiusmodi locationibus successores obstringunt.

11 Hæredes, vel fideiussores Prælati, qui fecit locationem, si ipse decedat ante illius impletum tempus, non tenentur de enictione, neq; conductor ab eis petere potest quanta sua interfit locationem impleri.

12 Prælatus, siue Rector si ex causa renunciationis, vel permutationis libere dimittat suum beneficium, eius hæredes & fideiussores in locatione de eo facta tenẽtur de enictione locatoribus.

13 Prælatus quando bona sui beneficij locat tanquam libera, tunc eius hæredes, & fideiussores de enictione tenentur.

14 Locator beneficij, seu maioratus, quando pro securitate vitæ suæ, & validitate totius temporis contractus locationis bona sua generaliter, siue specialiter obligauerit, vel fideiussores dederit pro solutionibus anticipatis, tunc eius fideiussores tenentur stare conuentioni.

15 Conductor poterit recedere à locatione in illis casibus, in quibus mortuo locatore successor non tenetur illi stare.

EPISCOPVS AN teneatur stare locationi prædecessoris?

ALLEGATIO XCIV.

1 REgulariter Prælatus successor, aut quilibet beneficiarius, non tenetur stare locationi, vel conductioni prædecessoris, si nomine proprio locauit fructus, & reditus Episcopatus, vel beneficij in suam vtilitatem, ad tempus iure, vel Synodali constitutione permissum, ipseque ante tempus locationis expletum decedat. Quando vero Prelatus administrationem habens, non nomine proprio, sed vti Rector, & nomine Ecclesiæ, debita iuris solemnitate seruata, locationeque ad tempus iure permissum facta, contraxit, ac locauit, eius successor tenetur stare locationi. Dixi, debita iuris solemnitate seruata, quia quatuor concurrentibus illam seruari in hac materia est obseruandum: primo, quod locatio fuerit facta nomine Ecclesiæ: secundo, quod sit facta pro vtilitate Ecclesiæ: tertio, quod pecunia sit conuersa in Ecclesiæ vtilitatem: quarto, quod interueniat auctoritas Superioris: colliges hæc ex *glos. verbo terminum in cap. vlt. ne Prælati vices suas, Couar. variar. libro secundo capit. 15. numero sexto, Molina de primogen. libro primo capite vigesimo primo à principio. Carotius de locato part. 3. titul. de rebus Ecclesiæ locandis, quæstione prima cum sequentibus. Michael Graff. tom. secund. commun. opinion. libro quarto titulo quadragesimo tertio, numero quadragesimo, pagina 657. vbi Vita. numero 123. pagina 661. Spin. in speculo testament. glos. 19. principal. numero quadragesimo primo. Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo fructus. numero vigesimo tertio, & verbo locatio, numero sexto, Marc. Anton. Genuens. in praxi curiæ Archiepiscop. Neapolit. c. 97. Caluacan. decis. quadragesim. quart. numero quarto, part. prim. & decisione vigesim. quint. à numero prim. par. quint. Gutier. Canon. libro prim. capit. trigesim. sext.* & remissiue *de tutelis par. secund. capit. vigesim. numero decim. Cardin Puteus decisione 176.* & *181. part. 1. Aloys. Ricci. in collect. decis. part. quart. collect. 1007.* & *collect. 1055. in fin.* & *in praxi fori ecclesiastici decisio. 112. in prima edit.* & *resolution. 97. in secunda edit. Flamin. de resignatio. libro primo, quæstione decima sexta, numero quadragesimo septimo. Surd. decisione trigesim. tert. numero septimo,* & *decis. 172. numero primo. Stephan. Gratian. disceptat. forens. capit. trigesim. septim. à numero decim. octau. Morl. in emporio iuris part. 1. titulo decimo, quæstione secunda, numero vigesimo. Doct. Barb. in l. si filio familias, §. vlt. à numero decimo septimo. ff. soluto matrimonio. Modernus de iurisdict. par. 4. casu 98. numero octauo,* & *in votis nouissimarum decisionum, voto 180. Cardinal. Tuschus practicarum conclusionum, verbo locatio, conclus. 419. Stephan. Quarant. in summa Bullarij, verbo alienatio, numero decimo nono. Molin. de iustitia tract. 2. disputat. 492. vers. quod denique. Mari. Antonin. vari. resolut. libro primo, resolutione quadragesim. quint. numero primo. Ioannes Baptista Ferret. consil. 317. volum. secund. Valerius Reginald. in praxi fori pœnitent. libro vigesimo quinto, capite quadragesimo tertio, numero 528. cum sequentibus. Azori. institution. moral. par. 3. libro octauo, de locato,* & *conducto, capite sexto, quæstione septima, Rebel. de obligation. iustit. part. 2. libro decimo quarto, quæstione decima prima, numero decimo septimo, Cald. Pereira quæstionum forens. libro secundo, quæstione trigesima secunda,* & *de empt. capite vigesimo sexto, numero quinto, Cardinal. Mantic. de tacitis,* & *ambiguis conuentionibus, libro quinto, titulo decimo tertio, numero vigesimo primo, Martin. Bonacin. de contractibus, disputat. 3. quæstione septima, punct. vlt. numero decimo. Marc. Anton. Genuens. in practicabilib. ecclesiasticis. q. 137.* plures alios ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 76. n. 5.*

2 Primo limita, quando Summus Pontifex concederet licentiam locandi ad tot annos, & vt dicto tempore durante conductor à nemine, nec à successoribus in beneficio molestari possit, *Mandos. de Signatura gratiæ. tit. de indulto locandi, versicul. supponamus, Quaranta dicto verbo alienatio rerum Ecclesiæ, numero 19. versicul. quando, Aloys. Ricc. d. resol. 97. n. 4.*

3 Secundo limita, quando inchoatus esset annus, vel laborerium, & res non esset amplius integra, & sic vt pro anno incœpto successor in beneficio teneatur stare locationi, *Franc. Marc. Delphin. decis. 196. column. fin. part. 2. Marc. Anton. Genuens. in praxi d. cap. 97. numero secundo Domin. Caualcan. decisione 44. numero trigesimo secundo part. 1. Quaranta vbi proxime, praxis noua Episcop. par. 2. capite 5. numero 32. versicul. tertius casus, Mari. Anton. d. resolut. 45. numero tertio. Aloys. Ricci. d. resolut. 97. nu. quinto.* qui hoc ipsum ad ipsum conductorem extendunt, scilicet, vt pro anno cœpto non possit recedere à locatione, vt quia forte videret parum vtilitatis consequutu rum.

4 Tertio limita existente consuetudine loci, quę obseruet, vt successor in beneficio teneatur stare colono, *Franc. Marc. decis. 144. p. 1. Quaranta d. n. 19. in fine, Aloys. Ricc. d. resol. n. 8.*

5 Aduertendum in hac materia est, quod vbi Prælatus tenetur stare locationi prædecessoris,

potest de nouo exigere à conductore pensionem prædecessori anticipatè solutam, *Gig. de pension. q. 88.à n. 1. Cardin. Tusch.d.concl.419.n.15. Surd. decis. 326.n.79.*vbi *n.80.*

6 Resoluit quod Prælatus sciens se repudiaturum Prælaturam, non obligat successorem, etiãsi faciat locationem nomine Ecclesiæ.

7 Habebit tamen conductor recursum contra hæredes locatoris, si soluendo fuerint, secundum reg. *l. pro hæreditarys, C. de hæred. action. Barbosa in l. si filiofamil. §. fin.numero 21.ff. soluto matrimon.Surd. decis.326.numer.47.Cald.Pereira de emption.capit.25. numero 6.*

8 Successor in beneficio recipiendo pensionem videtur consentire locationi pro anno, pro quo illam recipit, *Caualcan.d.decis.25.num.3. Mari Anton.d.resol.45.numero 4.Surd.decis.33.num.1.& decis. 264.numero 13.& decis.265.numero 15.Pute.decis.180. p.1.* quia quando locatio non obligat successorem, tunc Prælatus recipiendo pensionem, non censetur illum confirmare vltra tempus perceptę pensionis, *Surd.decis.33.numero 9.*

9 Singulare est, quod Scholaris si locauerit fructus sui beneficij per triennium, vel aliud minus tempus, & pecunias illius temporis receperit, vt posset in litterarum studio viuere, vel illic gradum sumere, si intra hoc tempus decedat, successor in illo beneficio, quamuis nullum ius à prædecessore habeat, tenebitur stare illi locationi, quia censetur facta in vtilitatem Ecclesiæ *Rebuf.de priuil.scholarium,priuil.26.*

10 Canonici Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, locantes fructus suarum præbendarum nullo casu huiusmodi locationibus successores obstringunt, quia fructus huiusmodi semper ad eorum pertinent vtilitatem, *Abb.in capit. ex litteris, num. 7.*& ibi *Dec. numer. 9.de probat.D.Barbos.d.§.fin.nu. 27. ad finem, Cardin.Tusch. concl. 419. numero 16.24. & 25.* vbi etiam extendit ad omnem simplicem beneficiatum, qui non habet administrationem.

11 Quæres opportune an hæredes, vel fideiussores Prælati, qui fecit locationem, si ipse decedat ante impletum tempus illius locationis, in casu, quo eius successor illi non tenetur stare, teneantur de euictione, itaut conductor aduersus eos possit habere recursum, & ab eis petere quanta sua interfit locationem impleri intra tempus præfinitum? in qua quæstione dicendum puto prædictos hæredes, vel fideiussores ad nihil teneri, vt resoluunt *Anton.in capit.vltimo, numero 9. ne Prælati vices suas,* & ibi *Innocen.Gutier.canon.libro 1. capite 36. numer.23.*sequitur *D.Barbosa in d.§.fin.numer.21.ad finem.* Pro quibus illud facit, quod talis locatio finita fuit morte locantis, ac si res ipsa locata periisset, vt aliàs inquit *Iurisconsult.in d.l.si quis domũ, §.1.ff. hoc tit.* ac proinde hæredes, siue fideiussores locantis non tenebuntur, quia cogitare debebat conductor euenire posse ante declaratum tempus locationis locatorem posse decedere, cuius morte locatio extingueretur, *d.§.1.* quo fundamento in hæredibus possessoris maioratus idem amplexus est *Molina de primogen.libro 1.cap.21.num.8 & 9.* Per quod fundamentum idem dicendum est, etiamsi conductor re locata plures expensas fecerit, quasi toto tempore locationis fruiturus, nec enim eas ab hæredibus locatoris cõsequetur, tradit *Valasc. de iure emphyt. quæst. 25. numero 35.* sequitur *Molina dicto numer. 9.* licet contrarium in praxi seruari dicat ipse *Valasc.* ne quis cum alterius iactura locupletur contra *regulam locupletari, de regulis iuris in 6.* & propter æquitatem *l.si me, & Titium, & l.si cum seruum, ff. si certum pet.*

12 Declarabis tamen primo suprapositam resolutionem, vt non habeat locum eo casu, quo Prælatus, siue Rector ex causa renunciationis, vel permutationis, vel ex alia causa libere dimittat suum beneficium, quia tunc hæredes, & fideiussores ipsius de euictione tenebuntur: ratio est, quia propter factum voluntarium conductor non potuit frui re conducta intra tempus in locatione declaratum, in qua specie procedere potest, *l. qui fundum, 32. ff. de locato.* multum enim refert an Prælatus moriatur, an vero voluntarie demittat beneficium, hoc enim voluntate, siue facto partis contigit: illud vero voluntate Dei, quam declarationem tenent *Gutier. d. cap. 36. numero 25. cum sequentibus, D. Barbosa d.§ fin.n.22.*

13 Secundo declarabis non procedere quando Prælatus bona sui beneficij locat tanquam libera, quia tunc hæredes, & fideiussores de euictione tenebuntur, quod probari potest ex doctrina *l. si quis domum, §. si. vers. quid tamen, ff. locati,* per quæ idem in possessore maioratus locante bona maioratus tanquam libera tenuit *Molina d.cap.21.numero 11.* & in nostra specie probauit *Gutier.d.cap.36.num. 19.*

14 Tertio declarabis non procedere quando locator beneficij, seu maioratus pro securitate vitæ suæ, & validatione totius temporis contractus locationis bona sua generaliter, siue specialiter obligauerit, vel fideiussores dederit pro solutionibus anticipatis, vel pro interesse locationis totius temporis conuenti, nam tunc conuentio seruanda erit ex *doct. l.1 §.si conueniat, ff. depositi, & l. semper in stipulationibus, ff. de regulis iuris, cum similibus.* Extra tamen hos casus obligatio generalis, vel specialis bonorum, vel fideiussores præstiti simpliciter pro securitate locationis nihil quoad euictionem operabuntur: ratio est, quia sunt accessoria cõtractus, quo extincto ex natura ipsius, accessoria vt extinguantur, necesse est, iuxta vulgaria iura, & *l. si homo mortuus, ff. de verborum obligation.* vt ex *Ancharan.* tenet *Gutier. d.capit.36.numer. 20. cum seq.* Vnde erat optima cautela, vt aduertit *Gutier.* ibidem *n.29.* quod si clerici in prædictis casibus velint sibi prouidere, quando locant fructus suorum beneficiorum in triennium, iuxta *d. Extrauag. Ambitiosæ*, pactum illud in locationibus adiiciant, vt si ante tempus in locatione declaratum decesserint, aut promoti fuerint ad aliud beneficium, aut Prelaturam, siue alio quocunque modo contingat beneficia illa detinere, & possidere, quod ad nihil teneantur ratione euictionis, siue interesse, immo potius ipsi, bona sua, hæredes, & fideiussores liberi remaneant.

15 Vltimo aduertendum duxi, quod in illis casibus, in quibus Prælati successor non tenetur stare locationi per prædecessorem facte, ita similiter nec conductor; quinimo poterit ab ea recedere, etiam inuito successore, vt æqualitas inter eos seruetur, & ne contractus claudicare videatur, *l. Iulianus, §. si à pupillo, ff. de actionib. empti.* notant *Molina d.c.21.n.4.Gutier.d.c.36.n.12.* refert *plures D. Barbosa d.§ fin.n.20.*

SVMMARIVM.

1 Doctores referuntur de bonorum ecclesiasticorum alienatione tractantes.

2 Alienandi omnis modus etiam in casu licito, & seruatis iuris solemnitatibus inconsulto Romano Pontifice hodie regulariter prohibetur.

3 Ecclesiarum res vltra triennium locari, aut alienari non possunt.

4 Triennium infra quod permittitur Ecclesiarum res locari, est computandum ex tribus fructuum collectionibus.

5 Locatio rerum Ecclesiæ facta vltra triennium in totum vitiatur, nec quoad triennium sustineri potest.

6 Dictio, omnino, omni ex parte alienationem comprehendit.

7 Negatiua cum adiungitur dictioni, aliquid, etiam in qualibet minima parte verificatur.

8 Locationem rerum Ecclesiæ factam ad plures annos validam manere, quoad dictum triennium, qui temerint, ostenditur.

9 Emphiteusis concessa in quartam, vel quintam generationem, quoad tertiam permissam valida est.

10 Donatio facta absque insinuatione vltra quingentos aureos in excessu solum vitiatur, & firma remanet in summa à iure permissa.

11 Concordantur prædictæ opiniones sub distinctione.

12 Tempus vtile ab inutili inseparabile dicitur, quando constiterit contrahentes ad minus tempus non esse contracturos.

13 Locatio rerum Ecclesiæ in totum corruit, si vltra triennium fiat, quando tunc datur vnicum pretium, seu merces.

14 Alienare prohibitus si locet ad longum tempus, locatio in totum vitiabitur.

15 Tempus licitum ab illicito separari dicitur, si ex coniecturis appareat contrahentes etiam pro tempore licito contracturos.

16 Declaratur Extrau. Ambitiosæ, ibi, nullius momenti, de rebus Ecclesiæ non alien.

17 Locatio rerum Ecclesiæ si fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto, vt post primum triennium incipiat secundum, omnino inualida est.

18 Triennium intra quod Ecclesiarum res possunt alienari, ad vnum, vel duos annos per statuta Episcoporum limitari valet.

19 Fructus Ecclesiarum an vltra triennium, an intra modicum tempus, alienari possint, ostenditur, & numer. 20.

21 Laudatur Doctor Michael Soarez Pereira in Regia Conimbricensi Academia iuris Pontificij meritissimus professor.

22 Ecclesiæ res inconsulto Romano Pont. in emphyteusim dari possunt in casibus à iure permissis, & de bonis solitis ab antiquo dari in emphyteusim & cum euidenti Ecclesiæ vtilitate.

23 Alienari possunt Ecclesiarum res causa necessitatis ipsarum Ecclesiarum, vt si debitum vrgeat ab ipsis Ecclesijs contractum, vel causa pietatis, aut pro redeptione captiuorum, aut alimonia pauperum, vel quando res essent inutiles, aut incommodæ ipsis Ecclesijs.

24 Ecclesiarum res ex causa maioris vtilitatis alienari possunt.

25 Contractus si sint vtiles Ecclesiæ, etiamsi fiant sine solemnitate sunt validi.

26 Emphyteusis perpetua bonorum Ecclesiæ concedi potest de rebus incultis parum vtilibus Ecclesiæ.

27 Contractus an videatur vtrum sit vtilis vel damnosus Ecclesiæ, inspici debet tempus celebrationis ipsius contractus.

28 Emphyteusis fieri non potest de manso seu passalibus Ecclesiæ, nec præscriptio, aut præscriptus titulus admittitur.

29 Ecclesiæ res solitæ concedi in emphyteusim cum beneplacito Apostolico semel impetrato si ad Ecclesiam reuertantur, possint iterum emphyteuticari absque solemnitate requisita in alienatione rerum ecclesiasticarum.

30 Iuramentum de non alienando sine Papæ licentia non continet solita alienari.

31 Bona si sint solita venire in diuisionem sufficit, vt in futurum etiam diuidi debeant.

32 Res semel effecta alienabilis cum solemnitate, efficitur perpetuo alienabilis absque solemnitate, dummodo solitum non alteretur.

33 Res Ecclesiæ semel alienabilis si cessauit prima causa concessionis, iterum alienari non potest.

34 Vtilitas Ecclesiæ euidens tempore vltimæ concessionis debet adesse in noua concessione rei emphyteuticæ, & non sufficit adesse in antiqua.

35 Practica ponitur, qua vtuntur Episcopi in præstando assensu super re solita alienari.

36 Solita concedi in emphyteusim, vt bona dicantur sufficit vnica concessio, & esse elapsos quadraginta annos.

37 Res Ecclesiæ, quæ seruando seruari non potest inconsult. Romano Pontifice alienari permittitur.

38 Res Ecclesiæ, quæ seruando seruari non potest, dicitur mobilis, quæ non durat triennio, vel vsu consumitur, & non fructificat.

39 Pretiosæ res mobiles, cum immobilibus æquiparentur, sine causa, & solemnitate alienari non possunt.

40 Pecunia regulariter est de rebus, quæ seruando seruari non possunt, quia retenta nihil operatur.

41 Pecunia, quæ est destinata ad emptionem stabilium, censuum, vel mobilium preciosorum connumeratur inter immobilia, vel mobilia pretiosa, & tunc non potest alienari sine solemnitate.

42 Pecunia minoris comparandorum prædiorum causa destinata absque decreto alienari non potest.

43 Pecuniæ magna quantitas, quæ est in Ecclesiæ proprietate, non in fructu, absque assensu Apostolico alienari non potest.

44 Pecunia in banchis campsorum posita censetur iure rerum immobilium.

45 Pecunia, quæ seruatur pro aliqua futura necessitate, vel pro conseruando magis patrimonio, aut pro locatione ad pompam, censetur iure rerum immobilium.

46 Reditus annui inter immobilia connumerantur, & ideo sine causa alienari non possunt, idem de iuribus, & actionibus ad immobilia.

47 Pœnæ contra alienantes Ecclesiæ bona absque solemnitatibus requisitis quæ sint in Extrauag. Ambitiosæ de rebus Ecclesiæ, constituta, ostenditur.

48 Extrauag. Ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alienandis an fuerit vbique recepta? ostenditur, & numero 49.

50 Ecclesiæ res immobilis parua cum consensu Episcopi absque solemnitatibus alienari potest.

51 Res exigui, seu modici valoris quæ dicantur, arbitrio iudicis relinquitur.

52 Repudiare legatum, vel hæreditatem, aut rem Ecclesiæ non incorporatam potest Prælatus absque solemnitatibus.

53 Statutum in præiudicium Ecclesiæ valet in quærendis, quando laici non odio Ecclesiæ, sed bono zelo faciunt.

54 Eccle-

54 *Ecclesiarum res non solum acquisitæ, sed etiam acquirendæ non possunt absque solemnitatibus alienari.*

55 *Permutatio inter Rectores Ecclesiarum de bonis ecclesiasticis licite fieri potest.*

56 *Assensus Apostolicus non requiritur in alienatione ab una Ecclesia alteri Ecclesiæ facta.*

57 *Declarantur text. in capite caselas decim. quæstione secunda, & in capite sine exceptione duodecim. quæstione 2.*

58 *Ecclesiarum res sine solemnitatibus alienari possint quando summa alienandi necessitas instaret, & Papa de facili adiri non posset.*

59 *Bona relicta, & donata Ecclesiæ, quæ est incapax retinendi etiam in communi, possint alienari sine solemnitatibus, & pretium converti in Ecclesiæ necessitatem.*

60 *Regulares ipsorum bona alienare possunt ex pluribus privilegijs sibi concessis.*

61 *Ecclesiarum bona restitutioni subiecta absq; solemnitatibus restitui non possunt.*

62 *Alienari possunt Ecclesiarum res post remunerationē meritorum.*

63 *Transactio potest absque solemnitatibus fieri super aliqua re Ecclesiæ, cuius possessio non sit penes ipsam.*

64 *Caducitatis remissionem emphyteuta Ecclesiæ potest solus Prælatus seu Rector absque solemnitatibus facere.*

65 *Emphyteuta excusatur à commisso si Prælatus etiam solus absque Capitulo recipiat pensiones post commissum decursas.*

66 *Ecclesiæ res, quæ inconsulto Romano Pontifice alienari non possunt, remissiue.*

67 *Bona mensæ episcopalis sunt, quæ principaliter ad illius sustentationem sunt deputata, & nullum alium Rectorem habent, præter ipsum Episcopum.*

68 *Bona de mensa Ecclesiæ dicuntur ea, quæ perpetuo vnita fuerunt Ecclesiæ, atque ita, quæ numquam alteri ab Ecclesia post à se quæsitum dominium, concessa fuerunt.*

69 *Alienare, aut in perpetuam emphyteusim concedere non potest Prælatus ea, quæ sunt de mensa Ecclesiæ.*

70 *Capituli assensus vltra Apostolicum requiritur in alienatione bonorum mensæ episcopalis separatæ à mensa Capitulari.*

71 *Assensus Apostolicus super alienatione rerum Ecclesiæ de stylo Curiæ Romanæ quando concedatur, & quibus personis, ostenditur.*

72 *Assensus Apostolicus ex lapsu triginta, vel quadraginta annorum cum possessione præsumitur.*

73 *Solemniter omnia interuenisse præsumuntur ex longissimo temporis cursu, nisi ex inspectione instrumenti appareat solemnitatem non interuenisse.*

EPISCOPVS RERVM Ecclesiæ alienationem quibus casibus facere posßit?

ALLEGATIO XCV.

1 DE bonorum ecclesiasticorum alienatione tractant *Redoan. in speciali tract. de rebus Ecclesiæ non alienand. Perett. in commentar. ad Extrauag. Ambitiosæ, sllo titul. Nauar. de alienat. rerum Ecclesiastic. Villalob. tom. 1. communium opinion. libro 1. titulo 1. numero 35. cum sequentibus, pagina 149.* vbi *Bonacos. & Soar. à numero 51. Valdes. ad Xuar. parte 2. pagina 97. Menoch. de arbitr. casu 172. Rebuff. in compendio alienat. Mascard. de probat. conclus. 75. Perez. l. 10. tit. 2. libro 1. Ordin. pagina 51. Quaranta in summa Bullarij, verbo alienatio rerum Ecclesiæ, Azori. institut. moral. part. 2. libro 9. capite 1. cum sequentib. Camill. Borrell. in summa omnium decision. titulo 15. de rebus Ecclesiæ non alienād. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesiastici decisione 1. cum multis sequentibus, in vtraque, edit. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 1. capite 15. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro 30. tract. 3. numero 61. cum sequentibus. Vgolin. de potestate Episcopi capite decimoquarto, §. quart. cum sequentibus, Molin. de iustit. tract. 2. disputatione 465. Gutier. de iurament. confirmat. par. prim. capite quinquagesimo secundo, & pract. lib. 1. quæst. ne 8.*

2 Omnis alienandi modus, etiam in casu licito, & seruatis iuris solemnitatibus inconsulto Romano Pontifice hodie regulariter prohibetur per *Extrauag. Ambitiosæ, de rebus Eccles. non alienand.* exceptis tribus casibus in eadem Extrauagant. expressis.

3 Primus est locationis, & conductionis infra triennium, cum res Ecclesiarum vltra triennium non possunt quoquo modo locari, aut alienari, *Couar. variar. libro 2. capite 16. numero 4. Mascard. de probat. conclus. 603. numero 28. Hemiq. in summa libro 13. capite 40. §. 1. Auendan. de exequendis mand. part. 1. capite 4. numero 37. Perez, tit. 7. libro 5. Ordin. pag. 202. Vgolin. d. capite 14. §. septim. numero quinto, versiculo quarto. Azori. institut. moral. par. 2. libro 7. capite 10. quæstione 3. Azeued. l. 33. titulo 3. libro 1. nouæ recopil. Cald. Pereira de resolut. emphyt. capite 2. numero 28.* plures refert *Cened. ad Decretal. collect. 76. numero 1.* Nisi in contrarium esset consuetudo *Pariss. consil. 98. lib. 4. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 113. num. 5. in prima edit. & resolut. 98. numero 5. in secunda edit.*

4 Et huiusmodi triennium infra quod permittitur per d. *Extrauagan.* Ecclesiarum res locari, est computandum ex tribus fructuum collectionibus, itaut si ex quolibet triennio vnus tantum fructus percipiatur, tunc triennium pro vno anno computari debet, & locatio fieri potest vsque ad nouennium, ita *Con. d. c. 16. n. 8. Gutier. canon. lib. 1. c. 8. n. 12. Azor. d. p. 2. lib. 7. c. 10. q. 8. & li. 9. c. 2. q. 2. Card. Mantica de tacitis, & ambiguis conuentionibus tomo 1. lib. 5. tit. 3. n. 22. Quaranta d. verbo alienatio rerum Ecclesiæ n. 18 Bald. Pereira d. c. 2. n. 31. Nauar. de alienat. rerum Eccles. numero 21. Marc. Anton. Genuens. in praxi Curiæ*

Archiepisc. Neapol. cap. 60. numero 10.

5 Quæritio est dubia an locatio facta vltra triennium in totum vitietur, aut quoad triennium sustineatur? in qua Doctores varias proferunt sententias, imprimis *Bart. in authent. qui rem, numer. 7.* & ibi *Iason. numero 21. de sacrosanct. Eccles.* tenet hanc locationẽ in totum nullam esse, nec quoad triennium sustineri, sequuntur *Couar. d. capite 16. numero 5. Pinel. in l. 1. p. 3. numer. 75. in fine, C. de bonis matern. Valasc. de iure emphyt. quæstione 29. numero 15. Cardinal. Mantica d. lib. 5. tit. 5. in princip. Azor. d. p. 2. lib. 7. cap. 10. quæstione 4. & lib. 9. capite 2. quæstione 4. Cald. Pereira de resolut. emphyt. capite 2. numer. 30. & de empt. c. 32. numero 32. Stephan. Gratian. disceptat. forens. capit. 162. numero 22. Camill. Borrell. in sum. omnium decis. tit. 16. numero 5.* & tenuit *Rota apud Farinac. decis. 30. p. 1. tomo 1.*

6 Et hanc sententiam primo probant ex *d. Extravag. Ambitiosæ*, ibi, nullius omnino sit roboris, & momenti; vbi dicto illa, omnino, indistincte omnes annos comprehendit, ac omni ex parte locationem annullat, iuxta notata per me in *Remiss. de dictionib. & clausulis, diction. 206.* Secundo ex *Clem. 1. de rebus Ecclesiæ non alien.*

7 vbi dicitur, quod nec recipienti ius aliquod acquiratur, quia quando negatiua adiungitur cum dictione aliquid, etiam in qualibet minima parte verificatur *glos. verbo, aut earum, in Clement. 1. de foro competent.* vbi *Cardin.* notat *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo omnia, numero 5. & numero 14.* & faciunt quæ adduco ego *ipse diction. 14. numero 6.* Tertio adducitur text. *in authent. de non alien. §. emphyteusim*, ibi neque quod sit habere aliquod penitus robur sinimus. Tandem facit, quod in his, quæ pendent à voluntate duorum, & agitur de obligatione contrahenda, si contractus non valet, vt fit, nec valebit vt valere potest, notat *Bart.* communiter receptus *in leg. prim. §. si quæsita, ff. de verborum obligat.*

8 Contrariam opinionem, scilicet locationem rerum Ecclesiæ factam ad plures annos validam manere quoad dictum triennium, tenuit *Bal. in authent si quas ruinas, Cod. de sacrosanct. Eccles.* sequuntur *Paul. in authent. qui rem, C. eodem tit. numero 7.* vbi *Deci. numero 21. Clar. in §. emphyteusis, quæstione 6. & in §. feudum, quæstione 13. & in §. donatio, quæstio. 17. numero 2. Molina de primogen. lib. 1. capit. 21. numero 28. vers. contrarium, alter Molina de iustitia, tract. 2. disput. 467. colum. 2. Rebello de obligat. iustit. part. 2. libr. 14. quæstione 6. Gama, decis. 390. numero 3. Cardin. Tusc. verbo locatio, conclus. 406. in principio, Perez l. 1. tit. 7. libro 5. Ordin. pagina 203. colum. 1. Stephan. Quaranta d. verbo alienatio rerum Ecclesiæ, n. 18. Vgolin. d. cap. 14. §. 7. n. 5. vers. 4.*

9 Sic etiam emphyteusis concessa in quartam, vel quintam generationem, quoad tertiam permissam valida est, *authent. de non alienandis, §. quod autem, collat. 2. §. Cou. dicto capite 16. numero 5. ad finem, Molina d. cap. 21. num. 34. Gam. decis. 72. numero 2. Cald. Pereira d. cap. 32. numero 33. & de nominat. quæstione 19. numero 81. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 117. numero 2. in 1. editione, & resolut. 102. numero 2. in 2. edit.*

10 Sic etiam donatio facta absque insinuatione vltra quingentos aureos, in excessu solum vitiatur, & firma remanet in summa à iure permissa, vt docet expresse text. *in leg. sancimus, in principio, versicul. si quid autem, C. de donatio. Ordin. Regia Lusitan. libro quarto, titulo 62. in principio*, resoluunt *Clar. in §. donatio, quæstione 17. numer. 2. Molin. dicto tractatu 2. disputat. 278. in principio. Aloys. Ricci. dicta resolut. 102. numero tertio. Ceuall. commun. contra commun. quæstione 222. numero tertio. Rebell. d. part. 2. libro 18. quæstione 6. numero sexto. Cardin. Mantica d. tit. 5. numero 23.*

11 Ego vero prædictas opiniones inter se discordantes adhibita distinctione ad concordiam reducendas esse arbitror, & vt generaliter materia percipi possit, dinguendum est, quod aut tempus licitum in his contractibus ab illicito separari non potest, aut potest: priori casu dicendum est contractum, non solum pro tempore prohibito, sed neque etiam pro tempore permisso valere, immo in totum vitiari, & in hoc casu procedit prior sententia *Bart.* & sequacium, de qua supra; Cum enim ratio totalis Doctorum, qui secundam opinionem sunt sequuti in eo consistat, quod in his contractibus possit vtile ab inutili separari; cum tunc pars inutilis non tollat consensum à parte vtili, recte fit, vt non procedat in his casibus, quibus tempus vtile ab inutili separari non potest, vt optime notat *Molin. d. capite vigesimo primo, numero vigesimo octauo, versicul. vt autem.* Per contrarium vero quando tempus potest ab inutili separari, cum tunc pars inutilis non tollat cõsensum à parte vtili recte fit, vt contractus pro tempore permisso, & ita vtili sustineatur, & solum vitietur respectu temporis prohibiti, & hic est posterior casus, secundum quem potest procedere opinio *Baldi*, & sequacium, quos supra post ipsum citaui: regula enim vtile per inutile non vitiatur, intelligitur in his quæ sunt diuisibilia, prout pluribus citatis Doctoribus habetur *in libello de principijs vtriusque iuris littera V. numero 78.*

12 Dicetur autem tempus vtile ab inutili inseparabile, quando constiterit contrahentes ad minus tempus non esse contracturos, verbi gr. si alicui considerabiliter interfit contractum pro omni tempore, quod conuentum fuit, & non pro minori durare, quo casu contractus indiuiduus, & inseparabilis ex præsumpta partium voluntate censendus erit, resoluunt *Felin. in capite cum super, colum. 2. de officio delegat. Tiraquell. de retract. lign. §. 23. glos. 1. numero 28.* optime *Molina d. numero 28. versic. quid intelligendum.*

13 Vnde, quando pro multis annis datur vnicum pretium, seu merces locatio in totum corruit, nec intra tempus permissum valet, non quidem ex eo, quod vnica tantum sentiatur locatio, qua ratione mouetur *Couar. dict. capite decimo sexto, numero quinto, versicul. eadem ratione*, sed ex eo, quia ex illa vnica pretij, seu mercedis assignatione pro omnibus annis satis videtur constare contrahentes pro pauciorib. annis non contracturos, *Molina d. n. 28. vers. ex quibus.*

14 Hinc fit, quod si prohibitus alienari locet ad longum tempus, verbi gratia, ad decennium, ad vitam, vel similiter, talis locatio in totum vitiabitur, itaut nec pro tempore permisso, & ita infra decennium sustineatur: ratio est, quia in hac specie constat contrahentes ad minus tempus non esse contracturos, cum illorum multum interfit contractum decennalem, vel ad vitam pro omni tempore durare, quia prædicta locatio alienationem vtilis dominij inducit,

vt cum multis quos refert, & sequitur, resoluit *Molin. d. cap. 21. num. 17.* per text. ibi *in l. 1. §. quid autem, ff. de superficiebus* contra *Canon. comment. libro 7. capite 12. fol. 535. & Pinel. in l. 1. p. 3. numero 66. C. de bonis matern.* ac subinde cum ex locatione ad modicum tempus dentur multa incommoda partiũ, quæ non dantur ex locatione ad longum tempus propter dictam vtilis dominij translationem, recte præsumitur, quod si partes, quibus aliàs interdicitur alienatio, locent ad longum tempus, non fuisse contracturos pro minori tempore, & ita in totum corruat locatio, vt eleganter circa locationem de rebus Ecclesiæ, seu maioratus factam ad longum tempus, vt in totum vitietur, prosequitur *Molina d. numero 28. versicul illud tamen*, facit ad hoc propositum text. *opt. in l. cum eiusdem, 34. versiculo interdum, ff. Ædil. edicto*; faciunt item quæ in simili *Cabed. Lusitan. decis. 84. numero septimo, & 5. part. 2.* circa intellectum text. *in capite Massana, 56.* ibi. nullam, &c. *de election.* & in hunc sensum potest intelligi *d. Clementin. 1.* ibi, nec recipienti, &c. intelligendo verba illa, ad certum tempus, scilicet decem annorum ad minus, per quod spatium inducitur alienatio, quemadmodum per locationem ad vitam, de qua ibi fit mentio.

15 Per contrarium vero dicetur tempus licitum ab illicito separabile, si ex coniecturis appareat contrahentes etiam pro tempore licito contracturos, & non dari notabile illorum interesse, etiamsi contractus non duret pro omni tempore. Hinc fit, quod locatio rerum Ecclesiæ facta vltra triennium sustineri debet intra tempus licitum, & ita vsque ad triennium, quia non resultat considerabile interesse, ex eo quod locatio ad trienniũ solum, vel vltra valeat (dummodo tamen ad decennium fiat iuxta supradicta) cum sit eadem locationis species, ac subinde cum respectu temporis vtilis detur præsumptiue consensus partium, nil mirum si respectu ipsius locatio sustineatur, & solum vitietur respectu temporis prohibiti (quomodo autem hodie res Ecclesiæ locari possint, vide *Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 11.*) & id ipsum dicendum est in emphyteusi concessa vltra tres generationes, vt scilicet valeat quo ad tempus à lege permissum, iuxta *d. auth. de non alien. in §. quod autem, in fine, &* ita tenent *Molin. d. numero 28. vers. in 2. specie, & vers. quid intelligendum, Bald. in d. auth. si quas ruinas, C. de sacros. Eccles. &* cæteri omnes supra citati.

16 Non obstat tex. *in d. Extrauag. Ambitiosæ*, ibi, nullius momenti, quia intelligitur respectu temporis illiciti, non vero liciti: leges enim generaliter loquentes non censentur improbare id, quod aliis legibus erat permissum *l. sciendum 15. in princ. ff. qui satisd. cog.* ita *Molina vbi supra vers. cui opinioni*, vbi eodem modo respondet ad *d. auth. de non alien. in §. emphyteusim, collat 2.* ibi, nec quod fit, &c. vt scilicet prædicta emphyteusis concessio non teneat respectu temporis illiciti; Quod si replicetur *d. text. in d. auth. in vers. si vero* quo mouetur *Cou.* ad contrariam sententiam amplectendam *d. numero 5. vers. tandem vt libere*, respondebitur quod immo *tex.* ille pro nostra opinione facit, cum enim ibi emphyteuta priuetur iure suo, scilicet emphyteusi pro tempore legitimo per viam pœnæ ab ea lege appositæ, plane apparet de iure non ex eo esse nullam emphyteusim pro annis præcedentibus, quod vltra tempus legitimum fuerit concessa, & ita non probat ille *tex.* prædictam concessionem esse de iure in totum inualidam, vt *Cou.* arbitratur.

17 Quæres opportune si locatio in specie *d. Extrauag. Ambitiosæ*, fiat ad duo triennia, eo adiecto pacto, vt post primum incipiat secundum, an valeat? *Bald. in cap. 1. §. si libellario, quibus modis feud. amit. & in l. voluntas, C. de fideicom.* in ea fuit opinione, vt existimaret talem locationem validam esse, etiam quoad secundum triennium, vel tertium. Contrarium, imo talem locationem vltra triennium non tenere amplectuntur *Lap. allegat. 12. Alex. cons. 156. per totum libro secundo, & cons. 104. numero sexto, & libro tertio. Ruin. cons. 57. num. 13. libro primo*, plures alij, quos refert, & sequitur *Valasc. de iure emphyt. q. 29. numero 15.* eandem etiam amplectuntur plures quos refert, & sequitur *Cou. dict. capite 16. numero quarto. Molin. d. tract. 2. disput. 466. colum. fin. Azorr. dict. libro nono, capite 2. quæst. 3.* quæ opinio probatur ex *dict. auth. de non alienand. §. quod autem, prope fin. collation. secund.* vbi cum prohibitum esset concedi in emphyteusim rerum Ecclesiæ nisi in vitam accipientis, & duas alias vitas, siue generationes, dicitur nullum esse pactum, quod quidam adijciebant, nempe quod finitis illis duabus alijs generationibus, tenerentur Ecclesiæ ministri iterum concedere in emphyteusim eandem rem sequenti successori, eumque præferrent cæteris, inquit *textus* in hæc verba, in hoc enim nihil aliud est quam per reuolutionem & machinationem perpetuas eis emphyteuses, magis autem priuationes Ecclesiarum agi rerum, sed & si quid factum est talem nullam necessitatem esse Reuerendissimis Oeconomis duobus hæredibus cessantibus cæteris tradere. Quibus verbis satis ostenditur prædictum pactum esse reuolutionem, & machinationem à iure reprobatas, quia in fraudem legis fiunt, ob quam etiam rationem non valebit pactum, quo permittitur transacto priori triennio fieri renouationem in aliud triennium, vt per *Valasc.* & supra citatos doctores, & colligitur ex his quæ tradunt *Diu. Barbosa in leg. si filiofamil. vigesim. sext. §. fin. numer. vigesimo sexto, ff. soluto matrim. Crot. in l. 1. §. sed si mihi Pamphilum numero decimo quinto, ff. verbor.*

18 Deinde si quæres an triennium de quo in *dict. Extrauag. Ambitiosæ* possit per statuta Episcoporum limitari ad vnum, vel duos annos? Affirmatiue respondebitur cum *Alexand. consil. 160. à numero sexto, vol. 6. Cardin.* sibi contrario *in capite vlt. numero secundo, ne prælati vices suas*, & est de mente *Anchar. cons. 116. numero quinto.* Nec obstat *dict. Extrauag. Ambitiosæ*, quia respondetur illam non iubere locationes fieri vsque ad illud tempus, sed ne vltra fiant prohibet, & sicuti priuatus locando ad vnum, vel duos annos contra præd. *Extrauag.* nihil facit, sic Episcopus illud statuendo arg. *glos. in rub. C. de decretis decuri. libro decimo*, recepta ex *Gom. l. 22. Tauri. numero vigesimo.* Quo fit valida esse statuta, quibus ordinatur ne aliter locatio valeat quàm si fuerit à Prælato confirmata, prout fertur seruari in diœcesi Bracharen. ex *Anchar. d. cons. 111.* probat *Ias. in l. 1. §. fuit quæsitum ff. ad Trebel.*

19 Dubium est in præsenti materia non contemnendum an præd. *Extrau.* habeat locũ in fructibus,

siue reditibus rerum ecclesiarum? in quo vna sententia tenet, quod licet bona Ecclesiæ Archiepiscopalis, Cathedralis, vel Collegiatæ, aut cuiuscunque alterius Ecclesiæ inferioris post triēnium locari non possint per Prælatos, siue eorumdem beneficiatos, vt habetur in *d. Extrauag.* fructus tamen ipsarum bene possunt etiam vltra trienniū, intra tamen modicum tempus, per eosdem locari, ita quidam Senator Regius apud *Gam. Lusitan. decis. 390. numero 4. Couar. dict. capit. 16. numero 6. ad fin. Auend. de exequendis mand. p. 1. capit. 4. numero 32. ad finem, Cardin. Mantica de tacitis & ambig. conuent. tom. 1. libro 5. titulo 3. numer. 21. Gregor. l. 9. verbo arrendar. titulo 7. part. 1. praxis Episcop. p. 1. verbo alienatio, §. 3. pagina 12. Cened. ad Decretal. collect. 76. numero 3. & collect. 102. numer. 3. & ad Sextum collect. 32. numero 2.* Pro qua opinione imprimis adducuntur verba *d. Extrauag.* ibi, bonorum ecclesiasticorum, & ibi, Ecclesiarum euidenti vtilitate; quæ verba videtur tantum comprehendere bona Ecclesiæ, non autem fructus beneficiorum; deinde pro eadem parte adduci possunt verba eiusdem *Extrauag.* ibi, præterquam in casibus à iure permissis, tūc si attento iure antiquo permissum erat fructus Ecclesiæ ad modicum tempus, & ita etiā post triennium, locare iuxta tex. *in capite per vestras de locato, & quæ Abb. ibi numer. quarto. & Cardinal. in Clement. 1. §. fin. quæstione quarta de rebus Ecclesiæ non alienand. Dec. cons. 204. volum. 1.*

20 Verum contrariam opinionem tenet *Gam. d. decis. 390. numer. 6.* & secundum eam magis communiter iudicari affirmat ibi, & *decis. 156. numero secundo*, neruose defendit *Gutier. canon. libro prim. capit. octauo, numer. decimo quarto.* Ex eo suadetur, quia *d. Extrauag.* in præfatione agit de bonis immobilibus, & pretiosis mobilibus Deo dicatis, ex quibus Ecclesiæ monasteria, & pia loca reguntur, illustranturque, ac eorum ministri sibi alimoniam vendicant; deinde in decisione prohibet omnium rerum & bonorum ecclesiasticorum alienationem, locationem, & conductionem vltra triennium; quibus verbis non solum bona propria ipsarum Ecclesiarum, quarum fructus in vtilitatem ipsarum conuertuntur vltra triennium prohibentur locari, sed etiam illa ex quibus Ecclesiæ ipsæ, & pia loca illustrantur, & earum ministri sibi alimoniam vendicant, & ita fructus beneficiorum videntur comprehēdere, omnia enim bona illa sunt ecclesiastica: Vnde merito *Extrauag.* vsa est prædictis verbis, omnium rerum, & bonorum ecclesiasticorum, vt vtraque bona comprehenderet. Deinde ex verbis *d. Extrauag.* in 2. exception. quam facit, ibi, ac de fructibus, & bonis, quæ seruando seruari non possunt pro instantis temporis exigentia, &c. manifestè videtur probari, quod si fructus, & bona vltra triennium seruari possunt, post triennium locari non valent, vt ita exceptio firmet regulam in contrarium, iuxta *reg. l. nam. quod liquide, §. de penu leg.* cum citatis *in libello de principys vtriusque iuris lit. C. numero quinto.* Cum igitur fructus beneficiorum, qui post triennium nascantur, seruando seruari possint, quinimo cum tunc nulla detur temporis exigentia, vt alienentur, si quidem adhuc nati non sunt, manifestè ex præd. *Extrauag.* concluditur fructus beneficiorum vltra triennium, nec alienari, nec locari posse. Cuius resolutionis illa vnica potest assignari ratio, vt occurreretur facilitati clericorū, qui præsentem pro plurib. annis recipientes futuris fraudarentur alimentis, ad quæ sunt deputati reditus Ecclesiarum, *capite secundo de præb.* Et Ecclesiæ seruitia, in quo conditores totum acquirunt, & ipsi nihil percipiunt, negligerentur, iuxta *caput si quis obiecerit 1. quæstione tertia*, deinde cum in magnum successorum prēiudicium rēdundarent huiusmodi locationes repræsentata pecunia factæ, & ideo eas inualidas pronunciat quocunque indulto, vel priuilegio non obstante *Concil. Tridentin. sessione 25. de reformat. capite 11. &* faciunt quæ ad illius intellectum adducunt *Rebello de obligat. iustit. p. 2. lib. 14. quæstione quinta, à numero quarto. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro vigesimo quinto, capite quadragesimo tertio, numero 539. Marc. Anton. Genuens. in practicabilib. ecclesiastic. quæstione 166. praxis noua Episcop. part. 2. capite quarto, n. sexagesimo quinto, vers. locationes.*

21 Hæc pluraque alia in hac materia accepi à sapientissimo Præceptore, Dominoque meo obseruandissimo generis nobilitate insigni Doctore *Michaele Soares Pereira* in Regia Conimbricensi Academia Iuris Pontificij meritissimo professore, in titulo de locato, & conducto, quem publice, me tunc audiente, doctissime interpretatus fuit: qui in collegium sancti Petri eiusdem academiæ cooptatus, & in S. Sede Portugalensi Canonicus Doctoralis, ac de Sancto Fidei negotio optime meritus, inquisitorio munere functus, à Rege nostro Philippo Quarto ad Curiam missum spectamus, vt apud Summum Pontificem negotia ipsius tanquam Regis Lusitaniæ ageret.

22 Secundus casus ex tribus, quibus inconsulto Romano Pontifice res Ecclesiæ alienari permittuntur in *d. Extrauag. Ambitiosæ*, est emphyteusis habens tres conditiones, scilicet in casibus à iure permissis, & de bonis solitis ab antiquo dari in emphyteusim, & cum euidenti Ecclesiæ vtilitate.

23 Casus hi à iure permissi quatuor sunt principales. Primus est causa necessitatis Ecclesiæ, vt si debitum vrgeat ab ipsa Ecclesia contractum, *authent. sancimus, C. de sacrosanct. Eccles.* Secundus est causa pietatis, *glos. in cap. 1. 12. quæst. 2. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 1. capite 15. numero nono.* veluti pro redemptione captiuorum, §. *Sacræ, institut. de rerum diuis.* vel pro alimonia pauperum, ne fame, & frigore pereant, *l. sancimus, C. de Sacrosan. Eccles. capite aurum habet Ecclesia, 12. quæst. 2.* Tertius est causa incommoditatis, vt quando res est Ecclesiæ incommoda, de quo est text. *in capite terrulas, 12. quæstione 2.* Quartus, vt si res esset inutilis, tunc Prælatus illam alienare potest, *capite sine exceptione, 11. quæstione secund. capite non liceat, 12. quæstione secund. d. capite terrulas, Clementin. 1. de rebus Ecclesiastic. non alienand. l. iubemus, C. de sacrosancta Ecclesia.* vbi si sumus in refectione domus, in qua maior fit impensa, quam vtilitas Ecclesiæ, præstat quidē domū potius alienari, *authent. si quas, C. illo tit.* Sicut enim permittitur alienatio, vt res plus commodi tribuat. *dicto capite sine exceptione, duodecimo, quæstione secunda.* Sic permissa est alienatio, vbi plus expenditur pro reparatione, quam deducatur, *leg. sed an vltro, §. prim. ff. de negoc. gestis*, quia res Ecclesiæ ex causa maioris vtilitatis alienari possunt, si quippe Ecclesia ipsa recu-

peret alteram rem meliorem *capite vt super, 8. de rebus Eccles. non alien. Viui. tom. 1. commun. opinion. titul. 1. numero 36. versic. nono. pagina* 150. Vnde contractus si sint vtiles Ecclesiæ, etiamsi fiant sine solemnitate, sunt validi *Anton. Gabr. commun. titul. de rebus Ecclesiæ non alien. sub numero* 17. *Mascard. de probation. conclus.* 75. *Rebuf. in compend. alien. numero* 34. *Fr. Emman. quæstione Regul. tom. 1. quæstione* 27. *art. 9. Quaranta d. verbo alienatio rerum Ecclesiæ numero* 34.

26 Hinc emphyteusis perpetua bonorum Ecclesiæ concedi potest de rebus incultis, parum vtilibus Ecclesiæ; vt per *Gam. decisione* 323. incip. *monasterium, numero* 1. *Capic. decisio.* 105. *Petr. Rebuff. resp.* 111. *&* 112. *Cened. ad Sextum. collect.* 32. *numero* 4. *Quaranta dicto verbo alienatio rerum Ecclesiæ numero* 41. *Camill. Borrell. in summa omnium decision. titul.* 33. *numero* 128. *Cald. Pereira de nominat. emphyt. quæstione* 23. *à numero* 55. vbi *numero* 56. resoluit posse Prælatum si velit de iure communi emphyteusim perpetuam concedere, & *n.* 57. tenet, quod res sterilis pro hæredibus & successoribus concessa ad extraneos transit, & *numero* 59. quod perpetua concessio est obseruanda sine augmento pensionis, & *numero* 60. quod concessio temporalis rei sterilis finita debet reformari, etiam in fauorem extraneorum, de quo etiam idem *C.ld. Pereira de renouat. emphyt. q.* 12. *n.* 2.

27 Et vt contractus videatur an sit vtilis, vel damnosus Ecclesiæ inspici debet tempus celebrationis ipsius contractus, *Rebuff. in compendio alienat. numero* 73. *in fine. Surd. de aliment. titul.* 8 *priuileg.* 58. *numero* 78. *& tit.* 9. *quæstione* 11. *numero* 10. *Marc. Anton. Genuens. in praxi Curiæ Archiep. Neapol. cap.* 89. *numer.* 3.

28 Aduertendum tamen est, quod de manso, seu passalibus Ecclesiæ emphyteusis fieri non potest, nec præscriptio, aut præsumptus titulus admittitur, vt optime resoluit *Cal. Pereira de renouat. emphyt. quæstione* 15. *numero* 11. *Menoch. de præsumpt. libro* 3. *quæst.* 108. *numero* 9. & faciunt quæ idem *Menoch. cons.* 143. *numero* 22. *Mascard. de probat. conclus.* 1371. *n.* 108.

29 Res Ecclesiæ solitæ concedi in emphyteusim cum beneplacito Apostol. semel impetrato, si ad Ecclesiam reuertantur, possunt iterum emphyteuticari absque solemnitate requisita in alienatione rerum ecclesiasticarum, *Extranag. Ambitiosæ*, ibi, ab antiquo concedi solitis, *Menoch. de arbitr. casu* 81. *à numero* 5. *& consil.* 66. *numero* 31. *& cons.* 79. *numero* 1. *cum sequentibus, & cons.* 90. *numero vigesimo secundo. Gam. decisione* 24. *& decisione* 36. *num.* 6. *& decis.* 344. *nu. quarto. Stephan. Quaranta in summa Bullarij verbo alienatio rerum Ecclesiæ, numero* 39. *&* 40. *praxis Episcop. p.* 1. *verbo alienatio rerum Ecclesiæ, §.* 3. *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesiastic. decis.* 125. *in prima editione & resolutione* 110. *in secunda editione. Melchi. Phœbos Lusit. decis* 82. *numero* 34. *tomo primo. Vgolin. d.* 8. 7 *numero* 5. *versiculo quinto, Camill. Borrell. in summ. omnium decis. titul* 33. *à numero* 129. *Cald. Pereira de renouat. emphyt. quæstione* 16. *numero* 71. alios Doctores citat *Cened. ad sextum collect.* 32. *numero tertio. Gonzal. ad regular.* 8. *Cancel. glos.* 6. *numero* 194. *Rot. Bonon. decis.* 13. *numero* 7. *&* 8. *Ceual. communum contra contra communes tomo* 4. *quæstione* 897. *à num.* 899.

30 Vnde iuramentum de non alienando sine Papæ licentia, non continet solum alienari, *capit. ex parte, de feudis Gutier. de iuramento confirmat. par.* 1. *cap.* 52. *numero* 4. *Nauar. in tract. de alienat. rerum Eccles. n.* 11. *Cald. Pereira de renunciat. emphyt. quæst.* 11. *num.* 30.

31 Hinc etiam sufficit, quod bona sint solita venire in diuisionem, vt in futurum etiam diuidi debeant, *Bal. at. in repetit. capite* §. 18. *numero* 37. *Molina de primogen. lib.* 2. *c.* 6. *n.* 26. *Pelaez de maioratib. p.* 4. *q* 20 *n. vlt.*

32 Ecclesiæ res semel effecta alienabilis cum solemnitate, efficitur perpetuò alienabilis absque solemnitate, *Alex. cons.* 189. *colum.* 6. *vol.* 2. *Francisc. Leo d. capite* 15. *num.* 3 *Gonzal. glos.* 6. *numero* 124. *Deci. consil* 88. *volum.* 1. *Cæsar de Grass. decis.* 3. *numero* 14. *de rebus Ecclesiæ non alien. Seraphin. Rotæ Romanæ decision.* 1490. *Aloys. Ricc. in praxi rerum fori ecclesiastici decisio.* 26. *in vtraque edit. Rota in vna Romana domus*, 27. *Nouembris* 1588. coram *Blanchetto, &* iterum *in vna Imolen. bonorum*, 21. *Maij* 1593. coram *Pamphilio* Dummodo solitum non alteretur, *Clar. in d.* §. *feudum, quæst.* 13. *Rota in d. Imolen. bonorum, Marc. Anton. Genuens. d. c.* 60 *numero* 6. *vers. sextus, Aloys. Ricc. dict. decis.* 26. *numero* 2. Et dummodo solitum aliunde quam ex partium assertione probetur *Rota in vna Auersana tenimenti*, 24. *Nouembris* 1581. coram *Cantuccio*, vt patet in *decisione* 160. *numer.* 4 *part.* 2. *diuers.*

33 Si vero cessat prima causa concessionis, vt si fuit datum prædium sterile, vt ad culturam reduceretur, si illa res postea ad Ecclesiam reuertatur prima causa concessionis cessante, prædium deuolutum sine noua causa alienari non potest, *Abbat. in cap. vt super eo, numero* 11. *de rebus Ecclesiæ non alienand. Redoan. in q.* 12. *numero* 57. *&* 58. *Francisc. Leo d. capit.* 15. *numero* 3. *versicul. si vero, Marc. Anton. Genuens. d. cap.* 60. *n.* 6. *vers. primus, praxis Episcopal. d. c.* 5. *n.* 32. *vers.* 2. §. *vbi autem.*

34 Quia in noua concessione rei emphyteuticæ debet adesse euidens Ecclesiæ vtilitas tempore vltimæ concessionis, seu nouæ, & non sufficit adfuisse in antiqua, *Cæsar. de Grassis dec.* 4. *de locato, Al. Ricci. in d. praxi decis.* 5. *in vtraque edition.* & fuit dictum in causa *nullius Castri*, 9. *Martij* 1580. coram *Brano*, & *Romana domus.* 29. *Nouemb.* 1587. coram *Blanchetto.*

35 In præstando assensu ab Episcopo super re solita alienari ita practicatur, primo datur memoriale, vel libellus, seu petitio Episcopo, quo petitur præstari ab ipso assensum; secundo Episcopus decernit capi informationem, qua capta, & viso quod tendit in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, interponit decretum, & præstat assensum, ita *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccl. decis.* 94. *in* 1. *edit. & resol.* 80. *in* 2. *edit.*

36 Vt autem bona in emphyteusim concedi solita dicantur, sufficit vnica concessio, & esse elapsos quadraginta annos ex *Iaf. cons.* 155. *colum.* 2. *lib.* 2. *Deci. cons.* 142. *numero quarto. Balb. de præscript.* 1. *par. quint. principalis quæstione vigesima. Afflict. decis* 305. *numero decimo. Clar.* §. *feudum, quæst.* 13. *numero quarto, Ruin. cons.* 35. *numer.* 30. *lib.* 1. *Cephal. cons.* 155. *num.* 30. *libro secundo. Rebuff. de rebus Ecclesiæ non alienand. nu.* 33. *Gama decis.* 342. *nu.* 4. *Borrell. d. titul.* 33. *numer.* 136. *emissiue Cened. d. collect.* 32. *num.* 3. *& Quaranta dict. verbo alienatio rerum Ecclesiastic. num.* 40. *Aloys. Ricci, d. decisione* 26. *num.* 3. *Marc. Anton. Genuens. d. cap.* 60. *numero* 5. *praxi noua Episcop. d. cap.* 5. *num.* 32. *vers. secundo.*

37 Tertius casus ex tribus, quibus inconsulto Romano Pontifice res Ecclesiæ alienari permittuntur in *d. Extrauag. Ambitiosæ*, est alienationis rerum, quæ seruando seruari non possunt.

38 Quæ autem sint illę vix ab aliquo recte definitur, posse autem definiri esse res mobiles, quæ non durant triennio, vel vsu consumuntur, & non fructificant, arg. *l. quæ lex, §. vlt. C. de administrat. tutorum, & capit. vestra, de locato, tenent Nauar. de alienat. rerum ecclesiast. numero quarto. Rebuff. in compendio alien. numero 25. Redoan. quæstione 6. numero 29. Quarant. vbi supra numero 38. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici, decisio. 62. in 1. editione & resolut. 59. in 2. editione, Marc. Anton. Genuens. capit. 60. numero septimo. Surd. de aliment. tit. 8. priuil. 45. num. vlt.*

39 Pretiosæ tamen res mobiles, cum æquiparentur immobilibus, & pari passu ambulent in hac materia *d. l. quæ tutores, l. sancimus, C. de sacrosanct. Eccles.* sine causa, & solemnitate alienari non possunt ita *Quarãta dicto verbo alienatio rerum Ecclesiæ, numero* 24. vbi nomine bonorum mobilium pretiosorum, quæ seruando seruari possunt, intelliguntur vasa aurea, argentea, vestes pretiosæ, quę longe ab interitu distant, & cõmode seruari possunt, gemmæ, & his similia.

40 Pecunia licet regulariter sit de rebus, quæ seruando seruari non possunt, quia retenta nil operatur *glos. l. 1. §. quæsitum: ff. ad Trebellian. capit. ejciens, distinction. 88. praxis noua Episcopal. d. capit. 5. numero 32. versicul. primo. Aloys. Ricci. d. resolut. 59. numero 3. & resolut. 56. numero primo.*

41 Tamen illa, quæ est destinata ad emptionem stabilium, censuum, vel mobilium pretiosorum, considerando pecuniam quoad fructuosam conseruationem, connumeratur inter immobilia, vel mobilia pretiosa, *Alexand. Ias. & Ripa in dict. §. quæsitum, Ioseph. Ludouic. tom. 3. commun. opinion. conclus. vnic. de verborum significatione, ampliat. 3. pagina 541. Viui tom. 2. commun. opinion. libro septim. titul. 1. numero 278. versicul. necnon pecuniæ destinatæ, Ceuall. communium contra communes quæstione 312. Bernard. Græuæ. ad practicam Cameræ Imperial. libro secundo, conclus. 19. considerat. 2. Cald. Pereira de emption capit. 13. numero 32. praxis noua vbi proxime*, contra *Menoch. de præsumpt. libro 4. quæstione 138. numero 3. Pinel. in l. 1. C. de bonis mat. par. 2. numero 42. Thesaur. Pedam. decisione 160. numero 6. Aloys. Ricc. d. resolution. 59. in fine, Marc. Anton. Genuens. d. capit. 60. numero nono.* & ideo non potest alienari sine solemnitate, & causa, *Quaranta dicto verbo alienatio rerum eccles. numero 25.*

42 Hinc pecuniam minoris comparandorum prædiorum causa destinatam, neutiquam absque decreto alienari posse tenent *Ioseph. Ludic. Peruf. decis. 48. numer. 35. cum sequentibus, Simoncel. de decretis, libro tertio, titul. 8. inspect. 5. numero 122. versicul. tertius casus est, Nicol. Reusner. libro secundo, decis. 13. sub numero 22. Menoch. cons. 114. numer. 32. Ioan. Aquilin. de monetis c. 6. coroll. 2.*

43 Ita etiam magna quantitas pecuniæ, quæ est in Ecclesiæ proprietate, non in fructu absque assensu Apostol. alienari minime potest, vt fuit resolutum in *Rota Romana in vna Venetiarum nullitatis contractus 13. Nouembris 1602.* coram *Pamphilio*, vbi fuit quoque dictum hoc procedere, licet præfata pecunia veniret conuertenda in vtilitatem dictæ Ecclesiæ, referunt *Aloys. Ricci. d. resolut. 59. numero tertio, Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepiscop. Neapolitan. capit. 75.* aliàs 60. *in annotat. numero 14.*

44 Sic etiam pecunia in banchis campsorum posita censetur iure rerum immobilium, *Tiraquell. de retract. lign. 1. §. glos. 7. numer. 114. Ioseph. Ludouic. conclus. 48. numero 42. Baiard. ad Clar. §. fin. quæstione 78. numero 151. Simoncel. libro 3. capit. 8. sub numero 118. Rein. Budel. de monetis lib. 1. capite 25. numer. 16. Marc. Anton. Genuens. d. capit. 60. numer. 9. in fine, Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 95. numero 90.* licet contrarium tueantur *Mantic. & Pinel.* quos refert, & sequitur *Thesaur. d. decis. 160. Paul. Montan. de tutelis, c. 33. n. 180. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis. 70. in 1. edit. & resol. 56. in 2. edit.*

45 Idem iuris est de pecunia, quæ seruatur pro aliqua futura necessitate, vel pro conseruando magis patrimonio, *l. si Caius, §. 1. ff. de legatis 3. Ias. d. §. quæstionum, numer. 38.* vel vt deseruiret pro locatione ad pompam *l. 3. in fine cum sequenti, ff. commodati, Quarant. dict. verbo alienatio rerum Ecclesiast. num. 25.*

46 Vnde etiam annui reditus, qui cum inter immobilia connumerentur, *Tiraq. d. §. 1. glos. 6. numer. 4. Menoch. remed. 1. recup. numero 45. Matiensl. 7. glos. 1. à numero 18. tit. 11. lib. 5. nouæ recopil. Thesaur. Pedam. decis. 160. Boer. decis. 209. Coler. Germ. decis. 59. Solis de censib. lib. 1. capite 7. numero 2. & lib. 2. capite 3. à num 32. & tomo 2. lib. 1. cap. 1. numero 3. Farinac. Rot. decis. 86. num. 7. in nouiss. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori Eccl. decis. 44. in 1. edit. Gasp. Roderic. de annuis redditibus lib. 1 quæstion. 3. numer. 8. & q. 14. Bernard. Græuæ. dict. conclus. 10. in principio, Nicol. Garc. de benefic. parte 2. c. 5. numer. 95.* ideo alienari sine causa non possunt *Rebuff. in compend. alienat. numero 54. Quaranta vbi supra numero 26. Aloys. Ricc. dict. decisione 44. per totam.* aliàs *resolut.* 40. Idem de iuribus, & actionibus ad immobilia tenent *Viui. Neapolitan. decis. 138. à numero 46. Matth. Coler. de processibus execut. par. 1. capit. 3. à numero 236. Menoch. consil. 100. numero 41. & lib. 4. de præsumpt. quæstione 142. à numero decimo sexto. Valasc. cons. 77. in princip. Cald. Pereira de resolut. emphyt. capit. 12. numero 9. & 10. & de empt. capite 13. num. 11.*

47 Hi sunt casus, in quibus permittitur alienatio rerum ecclesiasticarum per *d. Extrauagantem Ambitiosæ*, vbi *Paulus II.* grauissime, subque magnis pœnis statuit disiunctione contra eos, qui alienarent contra illam suam constitutionem, aut inconsulto Romano Pontifice, scilicet quod alienatio esset inualida, & accipiens esset excommunicatus, & alienans incurreret graues pœnas ibi contentas, & consequenter ad eas incurrendas sufficit, quod alienatio fieret contra tenorem illius Constitutionis, vel inconsulto Romano Pontifice, cum ad veritatem disiunctiuæ, siue alternatiuæ sufficiat alteram partem esse veram *regul. in alternatiuis, de regulis iuris in 6.* cui consequens est, quod tam alienans inconsulto Romano Pontifice, quàm qui alienat contra præfatam constitutionem, peccat, & incurrit pœnas prædictas, ita *Nauar. de alienat. rerum ecclesiasticarum numero decimo tertio.*

48 Quæstio est controuersa an prædicta *Extrauagan.* fuerit recepta necne? in qua *Bertachin. in tract. de Episcopis quart. par. quarti libri quæstione 36. numero decimo.* testatur illam vbique esse receptam, *Siluest.* vero *in sum. verbo alienatio, numero*

decim. quint. fatetur non esse moribus vtentium receptam, idem affirmat *in verbo excommunicatio, 7. numero* 83. Sed *Caietan. in summ. numero 75. de excomm. ad finem*, inquit esse vbique receptam, & quod alicubi videtur recepta, non in totum, sed quoad aliquid, & ideo cautum debere esse Confessorem, vt sciat consuetudinem patriæ: quoad hoc sequitur *Nau. in man. capit. vigesim. septim. numer.* 150. addens quod idem per eandem rationem debet perpendere iudex fori exterioris, & quod credit nullibi esse omnino receptam, & quod in *Lusitania* non videtur recepta quoad locationem in solos tres annos, quia passim fiunt locationes in quatuor annos; & quod *Salmanticæ* iam tulit sententiam, qua iudicauit nullam fuisse quandam locationem factam in plures, quam in tres annos, clericum autem, qui eam fecit, non debuisse iudicari excommunicatum iuxta *capit. 1. ne Prælati vices suas*, vnde inquit se credere in paucis locis esse receptam quoad pœnas extrinsecas, quamquam in multis sit recepta quoad dispositionem principalem, & pœnam intrinsecam nullitatis alienationis, & locationis factę in plures, quam tres annos, idem testantur *Sarm. de reditib. Eccles. par. 1. cap. 2. numer. 20. Tolet. in summ. libr. quint. capit. 91. vers. tertio de hac Paulina. Quaranta d. verbo alienatio rerum ecclesiastic. numer. quadragesim. octau. Salzed. ad Bernard. in practic. capit. 71.* aliàs *74. in nouiss. edit. vers. Circa quam Constitut. Cened. ad Sextum, collect. trigesim. secund. numer. 1. Molina de iustit. tract. 2. disput. 466. numero 10. Sayr. in claui Regia libro tertio capit. quint. numer. 15. Rebello de obligat. iustit. p. 2. lib. 14. q. 5. Azor. d p. 2. lib. 9. cap. 2. q. 1. vers. quod attinet.*

49 Verum prædictam *Extrauag.* esse vsu receptam, & ita præsumi, attestantur *Balb. decis. 91.* quem refert & sequitur *Aloys. Ricc. in collect. decis. par. 5. collect. 1673, in principio, & in praxi rerum fori ecclesiastici decis. 95. in prima edit. & resolut. 81. in secunda edit. Henriq. in summa libro decimo tertio capit. quinquagesim. sext. §. 3. littera T. Mari. Antonin. variarum resolut. libro primo resolut. 21. numer. 15. & resolut. 38. numero 10. & resol. 50. numer. 28.* quia, cum sit incerta in corpore iuris, ius commune facere dicitur *Fab. decis. 262. numer. 6. part. 3. diuers. libr. 3.* & ita in terminis fuit resolutum per eandem *Rot. Roman. in vna Brixien. locationis, 5. Decembris 1594.* coram *Pegna*, in qua fuit dictum Rotam non seruare decis. *Mohedan. 8. de locato* dicentem probandum esse vsum *d. Extrauag.* quod etiam tentum fuit *in vna Meliten. Abbatiæ, 24. Ianuarij 1590.* coram *Orano, & in vna Lauden. honorum 6. Ianuarij 1588.* coram *Gipsio.* Vnde receptam esse, & obseruari in ciuitate, & diœcesi Neapolitana, attestatur *Marc. Anton. Genuen. d. cap. 60. numer. 1.* & in Hispania, asserit *Melchi. Phœbos Lusit. decis. 82. numero decim. octau.* quamuis *Couar. d. capit. 16. numer. 6.* asserat dubium esse apud *Hispanos* an prædicta *Extrauag.* sit in vsu, quia vidit eam adduci multoties in controuersiam. Quod quicquid sit, non nisi ex Pontificis conninuentia fieri certum est, cuius leges semel latæ priuata auctoritate præteriri non possunt. In nostro *Lusitaniæ* Regno esse receptam, & secundum eam controuersias decidi, affirmant *Gam. decis. 390. numero secund. Molina d. disput. 466. colum. 7.* aliàs *numer. 10.* vbi addit se credere id verum esse quoad nullitatem contractus, non vero quoad pœnas excommunicationis, & alias extrinsecas.

Vltra suprædictos tres casus in *d. Extrauagan. Ambitiosæ* expressos alij sunt, quibus eius dispositio non habet locum, ac in eis res Ecclesiæ alienari inconsulto Romano Pontifice possunt, quos percurrere mihi non inutile visum est, & sunt qui sequuntur.

50 Quartus casus prædictis subsequens est rei immobilis paruæ, quæ potest alienari cum consensu Episcopi absque solemnitatibus, *capit. terrulas, 12. quæstion. 2.* & tunc tria copulatiue requiruntur, vt res sit exigua, & modica: quod non sit Ecclesiæ vtilis: & necessitas, *Rebuff. in compend. alienat. numer. 122. Redoan. de rebus Ecclesiæ non alienan. quæstio. decim. tert. numer. 19. & quæst. 51. capit. octau. & 20. numero sext. Hippol. cons. 103. numero vigesimo tertio & vigesim. quart.* plures refert *Doct. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastic. decis. 39. in 1. edit. & resolut. trigesim. sext. in 2. edit. & in praxi aurea resolut. 383. Gutier. cons. 15. numer. 7. cum sequentib. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo contractum, numer. 15. Seraphin. decis. 401. Mascard. de probation. conclus. 277. numer. 12. praxis Episcopal. par. 1. verbo alienatio, pag. 13. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 1. cap. 15. numero sexto. Marc. Antoni. Genuens. dicto capit. 60. numer. 3. Bernard. Græuæ. in pract. Cameræ Imperial. libr. 2. conclus. 4. considerat. 1. praxis Episcopalis dict. capit. 5. numer. trigesim. secund. versic. vltra prædictos, Vgolin. de potestate Episcopi, capit. decim. quart. §. 7. numero quarto. Quaranta d. verbo alienatio rerum ecclesiasticarum numero quadragesim. prim.* vbi addit per *Sacram Congregationem* fuisse decisum neque Constitutionem *Pauli II.* neque *Concilij Tridentini* decretum derogasse dispositioni *d. cap. terrulas.*

51 Et Iudicis arbitrio esse remittendum, quæ dicantur terrulæ, & res exigui, seu modici valoris ex *Quaran. Redoan.* & aliis dicit *Aloys. Ricc. d. resolut. trigesim. sext. in fine. Marc. Anton. Genuens. vbi proxime, & praxis noua Episcopal. vers. d. vltra præd.* Et procedere etiam in locatione vltra triennum exigui valoris ex aliis refert *Aloys. Ric. in praxi fori ecclesiastici decis. 113. num. 5. in prima edit. & resolut. 98. num. 5. in secunda edit.*

52 Quintus casus est repudiationis, seu remissionis legati, vel hereditatis, aut rei Ecclesiæ non incorporatæ; cum Prælatus, seu beneficiarius possit præiudicare Ecclesiæ in acquirendis *Iaf. & Ripa in l. legatum, ff. de legatis 1. Rebuff. in compend. alienat. sub. numer. 30. Siluest. verbo alienatio, num. 18. Pute. decis. 519. libr. 2. Rimald. cons. 315. numer. 15. vol. 2. Rot. Roman. diuers. decis. 30. libro secundo par. 3. & decis. 233. numer. 6. & decis. 284. numero 9. par. 3. lib. 3.* & propterea cum hæreditas delata, nondum tamen Ecclesiæ incorporata, dicatur ius quærendum, ideo posse Prælatum absque assensu Apostol. repudiare tenet *Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiastici, decis. 96. in 1. edit. & resolut. 82. in 2. edit.* huic etiam adiungitur, quod repudiatio non est alienatio, *l. alienationis, ff. de verborum significatione*, quemadmodum non acquirendo non dicitur qui alienare in fraudem creditorum, *l. qui autem, ff. de his quæ in fraudem cred.* nisi legatum communiter seruiret Episcopo, & Capitulo, quia tunc Episcopus renuntiare illi non posset in præiudicium Capituli, *Rebuff. num. 30. Quaranta num. 43.*

praxis noua Episcopal. num. 33. prope fin. dictis locis. Sic etiam valet statutum in præiudicium Ecclesiæ, quando laici non odio Ecclesiæ, sed bono zelo, & pro familiarium conseruatione faciunt *Deci. in authent. cassa, numero septim. C. de sacrosanct. Eccles. Curt. sen. consil. vigesim. septim. numer. octau. Couar. in reg. possessor. par. 2. §. 4. numer. 9. vers. tertium, Mench. vsufrequent. capit. 9. Menoch. consil. 350. numer. sext. Cald. Pereira de emptio. capit. octau numero trigesimo tertio & trigesimo septimo & consil. 48. numero vigesim. secund. Cened. practic. & canon. quæst. trigesim. quint. numer. 19. & 20.* secundum quod potest intelligi *Ordin. Regia Lusitan. lib. 2. tit. 18. in princip.*

54 Verum in puncto iuris defenderem alienationem rerum ecclesiasticarum, non solum acquisitarum, sed etiam acquirendarum prohiberi; ex eo quia huiusmodi res transeunt in Ecclesiam ipso iure, & possessio absque traditione in eam transfertur *l. fin. C. de sacros. Eccles.* tum quia illis cedere non potest Prælatus, nisi prius saltem ordine intellectus intelligatur adijsse, & ita potius est in acquisito, quam in acquirendo, quare hanc opinionem tenent *Molina d. tract. 2. disp. 468. num. 10. Quaranta d. verbo alienatio rerum Ecclesiæ num 23.*

55 Sextus casus est permutationis inter Rectores Ecclesiarum de bonis ecclesiasticis, quæ licite fieri potest iuxta tex. expressum in *cap. hoc ius porrectum §. sibi inuicem 10. quæst. 2. cap. 1. de rebus Eccles. non alien. ca. ad quæstionem de rerum permut.* & ideo auctoritate ordinaria possunt absque Sedis Apost. beneplacito, & consensu permutare, vt resoluit *Aloys. Ricc. in praxi rerum fori eccles. decis. 74. in 1. edit. & resol. 60. in 2. edit.* sic etiam assensum Apost. non requiri in alienatione ab vna Ecclesiæ facta tenent *Triuisan. decis. 56. p. 2. Aloys. Ric. d. praxi decis. 38. in 1. edit. & resol. 35. in 2. edit.*

56 Nec obstat tex. in *cap. casellas 10. quæst. 2.* & *in cap. sine exceptione 12. quæst. 2.* & *in d. Extrauag. Ambitiosæ.*

57 Quia procedunt tantum in permutationibus faciendis cum secularibus, ne bona Ecclesiæ profanis vsibus applicentur, & ita probat expresse tex. *in d. Extrauag. Ambitiosæ*, ibi profanis vsibus applicare, aut cum maximo illorum, aut diuini cultus detrimento exquisitis medijs vsurpare præsumunt, quæ verba cum sint proœmialia causam finalem dispositionis indicant *l. fin. &* ibi *Part. numer. 3. ff. de hæred. instit.* cum citatis in *libello de principijs vtriusque iuris lit. P. num. quinquagesim. sext.* & cum permutationibus, quæ inter Rectores Ecclesiæ fiunt non transferatur dominium ad profanos vsus, cessat causa prohibitionis; & cessante causa prohibitionis, cessat & prohibitio, iuxta reg. *cap. cum cessante, de appellat.* & quæ *Tiraq. in tract. cessante causa p. 1. limit. 23. num. 1.* In praxi vero seruari contrarium, cum in permutatione quoque requiratur Apost. assensus dicit *Aloys. Ricc. d. resol. 60. in fine & d. resolut. 35. in fine.*

58 Septimus casus est quando summa alienandi necessitas instaret, & Papa de facili adiri non posset, & esset periculum in mora, vt pro alimonia pauperum, vrgente necessitate, pro redemptione captiuorum, *cap. gloria Episcopi 12. quæst. 2. Abb. in cap. fin. numer. octau. de Eccles. ædific. Rebuff. d. compendio alienat. numer. 35. Redoan. quæstion. 13. numer. 13. cum sequentibus, & quæst. 9. numer. 51. & quæstion. 35. numero septimo, & 9. praxis noua Episcop. d. capit. 5. numer. 32. vers. esset item. Quaranta d. verbo alienatio rerum Ecclesiast. numero quadragesim. quart. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 14. §. 7. num. 5. vers. tertio.*

59 Octauus casus est de bonis relictis, & donatis Ecclesiæ, quæ est incapax retinendi etiam in communi, vt sunt Fratres S. Francisci, & Capuccini, de quibus mentionem facit *Concil. Tridentin. sess. 25. de Regularib. cap. 3.* quæ quidem bona possunt alienari sine solemnitatibus, & pretium conuerti in Ecclesiæ necessitatem, *Soccin. reg. 110. numero tertio. Deci. in cap. in præsentia, numer. 69. de probat. Quaranta d. verbo alienatio rerum Ecclesiast. numer. 41. vers. sexto, praxis noua Episcop. d. capit. 5. numer. 33. in fine, vers. relicta, Aloys. Ricc. in praxi rerum fori ecclesiast. decis. 56. in 1. edit. & resolut. 53. in 2. edit.* Ratio est quia bona ista non sunt Ecclesiæ incorporata, iuxta tex. *in Clem. exiui, de verbor. signific.* & in rebus Ecclesiæ nondum incorporatis non requiritur assensus in earum alienationibus *Franch. in cap. 2. in fine, de rebus Eccles. non alien. in 6. Rebuff. in d. compend. alien. numer. 21. Roland. cons. 15. vol. 1.* Limita in rebus pretiosis mobilibus, prout sunt vestes, Calices, & his similia, quia sunt Ecclesiæ incorporata *P. Emman. Sa d. verbo alienatio, in fine, Aloys. Ricc. d. resolut. 53. numero quinto.*

60 Regulares ipsorum bona alienare possunt ex pluribus priuilegijs sibi concessis, quæ videri possunt apud *Confect. in sua recollect. priuilegiorum Mendicantium,* & specialiter *Gregor. XIII. in sua constit. incip. Apostolicæ Sedis an. 1576. die 18. Decembris* indulsit Patribus Societatis Iesu, vt bona locorum eiusdem Societati alienari possint arbitrio ipsorum Præpositi Generalis, nulla super hoc alia petita licentia à Sede Apost. vel à loci Ordinario, referunt *Fr. Emman. in collect. priuileg. pag. 459 Aloys. Ricc. d. resolut. 13. num. 3. & 4. praxis noua Episcop. vbi proxime.*

61 Nonus casus est vbi rem restitutioni subiectam restitueret, exempli gratia, testator reliquit sua bona Ecclesiæ hac adiecta conditione, vt post aliquod tempus alteri restitueret, eo tempore elapso sine alia necessitate restituere ipsa potest conditione adimpleta *arg. l. 1. & 3. C. quando decr. opus non est, Quaranta d. verbo alienatio rerum ecclesiast. numer. 45. limit. 16. Vgolin. d. cap. 14. §. 7. num. 5. in fine.*

62 Decimus casus est pro remuneratione meritorum, quia ad hoc potest prælatus Ecclesiæ res alienare, *glos. verbo de familia in cap. consensus 3. de rebus Ecclesiæ non alien. Tiraq. in l. si vnquam, verbo donatione largitus num 27. Magon. Florent. decis. 64. num. 41.* late *Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit. 15. a nu. 12.* vbi *num. 13.* declarat procedere quando donarentur mobilia, & *num. 14* dummodo Prælatus remunerationis metas, & limites non excederet.

63 Vndecimus casus est, vbi transactio fit super aliqua re, cuius possessio non sit penes Ecclesiam *Rebuff. d. compendio alienat. n. 21. Quaranta d. verbo alienatio rerum Eccles. n. 43 limit. 12.* Si tamen per transactionem Ecclesia rem relaxaret, in cuius possessione existebat, tunc requiruntur solemnitates, quia vera est alienatio. *Quaranta vbi supra num. 20. Sesse Aragoniæ decis. 121. num. 12.*

64 Duodecimus casus est in remissione caducitatis emphyteutæ Ecclesiæ, quam potest solus Prælatus, seu Rector facere *Ias. in l. legatum. numero* 18 *ff. de legatis* 1. *Quarant. dict. verbo alienatio rerum Ecclesiæ num.* 44. *limit.* 13. *Clar. in* §. *emphyteusis quæst.* 10 *vers. sed nunquid Capic. decis.* 18. *numero* 10. *Vgolin. dicto cap.* 14. §. 7. *numero* 5. *vers. quinto in fine.*

65 Et ideo emphyteuta excusatur à commisso, si Prælatus, etiam solus, absque Capitulo recipiat pensiones post commissum decursas, ad quod plures refert Doctores *Cened. ad Decretal. collect.* 144. *numero* 77. quibus adde *Burg. de Paz. cons.* 44. *numero* 15. *Menoch. de præsumpt. lib.* 13. *quæst.* 112. *num.* 17. *& cons.* 79. *numero* 7. *cum sequentibus. Gam. Lusitaniæ decis.* 168. *num.* 4. *Mascard. de probat. concl.* 252. *numero* 12. *Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo vel aduersarij dolo numero* 82. *Sanch. de matrim. lib.* 6. *disp.* 4. *numero* 13. *Cardin. Mantic. de tacitis & ambiguis conuent. lib.* 22. *tit.* 33. *à numero* 13. *Aloys. Ricci. in praxi fori eccles. decis.* 135. *in prima edit. & resolut.* 118. *in secunda edit.* quamuis caducitatem à solo Prælato sine Capitulo non remitti asserat *Benacos. tom.* 1. *commun. opinion. libr.* 1. *titul.* 2. *numero* 64. *pag.* 158.

66 Pro regula in hac materia habebimus sine licentia Romani Pontificis Ecclesiæ bona alienari non posse exceptis casibus supra positis, & si edissere volueris casus, quibus Ecclesiæ res inconsulto Romano Pont. alienari non possunt consule *Quarantam d. verbo. alienatio rerum ecclesiast. à numer.* 15. *& Aloys. Ricc. in d. prax. decis.* 1. *cum multis sequentibus*, ac cæteros in principio huius *Alleg.* citatos.

67 Bona mensæ Episcopalis sunt, quę principaliter ad illius sustentationem sunt deputata, & nullum alium Rectorem habent, præterquam ipsum Episcopum *glos. verbo ad mensam, in Clem.* 1. *de excess. Prael. Innoc. cap. vt super, de rebus Eccles. non alien.* vbi *Ab. num.* 9.

68 Item etiam de mensa Ecclesiæ dicuntur ea bona quæ perpetuò vnita fuerunt Ecclesiæ, atque ita quæ nunquam alteri ab Ecclesia post à se quæsitum dominium, concessa fuerunt, vel ei incorporata sunt, *Menoch. de arbitr. casu* 433. *à num.* 2. *& cons.* 79. *num.* 10. *&* 11. Et ea, quæ sunt de mensa Ecclesiæ Prælatus alienare non potest, *Menoch. dicto casu* 433. *num.* 1.

69 Nec in emphyteusim perpetuam concedere *Menoch. d. consil.* 79. *à num.* 1.

70 In alienatione bonorum mensæ Episcopalis separatæ à mensa capitulari vltra Apostolicum assensum, requiritur Capituli assensus, per glos. *verbo defensore, in fine, in cap.* 1. *de rebus Ecclesiæ non alienan. libr. sext.* vbi *Gemman. numer.* 7. *& Franch. numer.* 20. *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesiastici decis.* 54. *in* 1. *editione, & resolut.* 51. *in* 2. *editione*, & fuit resolutum per *Rot. Roman. in vna Auximana bonorum* 1. *Februarij* 1581. coram *Illustrissimo Seraphino*, est inter eius decisiones *decis.* 443. *libr.* 1. vbi declaratur huiusmodi consensum magis solemnitatem, quam substantiam respicere.

71 De stylo, & obseruantia Curiæ Romanæ concessio assensus Apostolic. super alienationibus rerum Ecclesiæ non indulgetur, nisi præuia delegatione Summi Pontificis in personam aliquorum in dignitate ecclesiastica constitutorum, qui videant an concessiones cedant in euidentem Ecclesiæ vtilitatem, & si ita apparuerit, illas confirmet, aliàs non, & viso quod tendunt in euidentem Ecclesię vtilitatem interponit decretum, & nomine Sedis Apostol. tanquam delegatus ab illa, præstat assensum, *Aloys. Ricc. in praxi rerum fori ecclesiastici decis.* 94. *in prima edit. & resolut.* 80. *in secunda edit.*

72 Quæritur modo an prædictus assensus Apost. ex temporis diuturnitate præsumatur? in qua quæstione illa receptior est sententia, quod ex lapsu triginta, vel quadraginta annorum cum possessione præsumatur, vt resolutum fuit in *Rota Roman. decis.* 179. *diuers. volum.* 2. *& decis.* 237. *libr.* 2. & in vna *Romana domus de tribus montibus*, 29. *Octobr.* 1582. coram *Illustriss. Aldobrand. in causa Messan. præeminentiarum*, 28. *Iunij* 1582. coram *Blanchetto*, *& in vna Romana Casalis*, 7. *Iunij* 1591. coram *Gipsio*, quas refert *Aloys. Ricc. dicta praxi decis.* 32. *in praxi decis.* 32. *in vtraque editione. Quaranta dicto verbo alienatio rerum ecclesiasticarum numer.* 46. & ibi in *versic. hinc non immerito*, dicit prædictum tempus triginta, vel quadraginta annorum non intelligi currere viuente illo Prælato, seu Rectore, qui fecit alienationem, immo neque post mortem illius, nisi data scientia, & patientia cuiuslibet Rectoris, seu Prælati successoris.

73 Ratio principalis resolutionis illa est, quia ex longissimo temporis cursu omnia solemniter interuenisse præsumuntur *Mich. Grass. tom.* 1. *commun. opinion. lib.* 4. *titul.* 4. *numero* 348. *pagina* 511. *Surd. decis.* 231. *numero* 19. *Flores de Mena variar. libro tertio quæstion.* 23. *numer.* 40. *&* 89. *Auendan. ad l. quadragesim. secund. Tauri glos.* 2. *numero* 7. *Mench. illust. capit.* 63. *numer.* 1. *Mascard. de probationibus, conclus.* 75. *numer.* 14. *& conclus.* 1316. *Gam. decis.* 49. *numer.* 3. *& decis.* 83. *numer.* 2. *& decis.* 325. *numero tertio. Brunor. à Sole in locis commun. verbo solemnitas*, 3. Nisi ex inspectione instrumenti appareat solemnitatem non interuenisse *Bellacomb. tom.* 2. *commun. libro septimo, titulo* 14. *numer.* 229. *Menoch. de præsumption. libr.* 3. *quæst.* 132. *numer.* 79. *Mascard. conclus.* 1140. *à numer.* 25. *& conclus.* 1316. *à num.* 33. *Peregr. de iure fisci libr.* 6. *titul.* 8. *num.* 25. *Stephan. Gratian. disceptation. forensium cap.* 268. *num.* 4. *Valasc. consul.* 162. *numer.* 20. *Cald. Pereira de empt. cap.* 35. *num.* 40.

SVMMARIVM.

1 *In Excommunicatione magna circunspectione vtendum.*

2 *Excommunicationes diebus festis, exceptis insignioribus, num publicari possint, & num.* 43.

3 *Excommunicationes pro rebus deperditis inueniendis à nemine concedi possunt, præterquam ab Episcopo.*

4 *Excommunicationum monitiones si deneget Episcopus, licet parti appellare ad Metropolitanum.*

5 *Appellari potest à commissis arbitrio iudicis, si partem ladit, aut grauat.*

6 *Vicarius generalis Episcopi an possit dare excommunicationes pro rebus deperditis prætextu generalis commissionis? quæstio dubia resoluitur num.* 7. *&* 8.

9 *Vicarius foraneus excommunicationes pro rebus deperditis concedere non potest.*

10 *Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante, excommunicationes pro rebus deperditis concedere potest.*

11 *Legatus à latere, & Nuntius Apostolicus excommunicationes pro rebus deperditis concedere possunt.*

12 *Inferiores Ordinarij etiam exempti, & immediate Sedi Apost. subiecti, non possunt excommunicationes pro rebus deperditis dare.*

13 *Prælati Regulares in subditos excommunicationes pro rebus deperditis dirigere non possunt.*

14 *Excommunicationes pro rebus deperditis dantur in subsidium, deficiente scilicet alia probatione.*

15 *Excommunicationes pro rebus deperditis non sunt concedendæ, quoties quis coram competenti iudice ob indicia, quæ sunt contra reum procedere potest.*

16 *Testes si non sunt citati, conceduntur monitoria si est datus terminus in causa.*

17 *Monitoria concedi possunt aduersus testes non cognitos alicuius negotij veritatem scientes; vel notos, si veritatis testimonium ferre renuant.*

18 *Refertur praxis concedendi monitoria aduersus testes alicuius negotij veritatem scientes.*

19 *Monitoria excommunicationum pro rebus deperditis instante parte, & officium iudicis implorante conceduntur.*

20 *Excommunicatus, vel notorius peccator non potest instare pro concessione monitorij excommunicationis pro rebus perditis.*

21 *Monitoria huiusmodi instante iudice laico concedi possunt, modo ea imploret à iudice ecclesiastico, non tamen iubeat.*

22 *Mandatum Speciale requiritur ad obtinenda monitoria excommunicationum pro rebus deperditis.*

23 *Monitoria huiusmodi quando iudex ecclesiasticus promulgare possit nemine petente, ostenditur.*

24 *Monitoria huiusmodi sunt concedenda illi, cuius interest, non tamen alijs.*

25 *Monitoria huiusmodi non sunt concedenda quando certæ sunt personæ.*

26 *Monitoria huiusmodi pro qualibet parua re decerni non debent.*

27 *Monitoria debent continere expressionem rei deperditæ, & eius valoris, nisi fiant pro Ecclesijs, locis pijs, communitatibus &c.*

28 *Excommunicatio pro furto, seu rebus subtractis, non ligat communiter nisi illos, qui mortaliter furtum fecerunt.*

29 *Excommunicatio pro furto à pluribus dato, potest publicari, quamuis eorum singuli parum acceperint.*

30 *Monitoria pro qua summa in Curia Romana, & Neapol. concedantur, ostenditur.*

31 *Monitoria non sunt concedenda contra habentem pro se rem iudicatam.*

32 *Monitoria hæc in criminalibus non conceduntur.*

33 *Monitoria non conceduntur si sint infamatoria alicuius particularis personæ.*

34 *Testes, qui monitorijs excommunicationis impulsi veniunt testimonium veritatis dicturi, quomodo iurent, ostenditur.*

35 *Testes qui monitorijs excommunicat. impulsi veniunt testimonium veritatis dicturi, tenentur in scriptis reuelare, & propalare quicquid sit.*

36 *Testibus fides non adhibetur in his, quæ excitati litteris monitorialibus disposuerunt in Curia ecclesiastica.*

37 *Citatio partis non requiritur in concessione monitorialis excommunicationis.*

38 *Monitoria hæc concedi possunt tam ante cœptam litem, quam ea pendente, dum probationum terminus non elabitur.*

39 *Executio facta non seruato ordine dato in l. à diuo Pio, §. in venditione, ff. de re iud. non subiacet nullitati.*

40 *Monitoria quomodo concedenda, & quæ præuenire debent ostenditur.*

41 *Episcopus tanquam delegatus Sedis Apost. procedit in monitorijs vigore significauit, expeditis à summo Pont.*

42 *Executor monitorialium Papalium an possit absoluere ab excommunicatione postquam paruit is, qui in eam incidit, ostenditur.*

44 *Denuntiare aut restituere vi monitorij, qui non curarunt, possunt declarari ob contumaciam in excommunicationem incurrisse.*

45 *Monitorij vi nemo tenetur se ipsum patefacere, aut denuntiare.*

46 *Infamare se nemo debet.*

47 *Restituere non tenetur vi monitorij, qui effectus est impotens ad restituendum.*

48 *Restituere non posse commode dicitur ille, vbi restituendo damnum altioris ordinis subiret, vel vitæ, vel famæ.*

49 *Restituere rem vi monitorij non tenetur ille, qui eam retinet in compensationem iustam; quod quomodo intelligi debeat, ibi declaratur.*

50 *Scripturas habens an vi monitorij teneatur illas exhibere, vel reuelare, quoties exhibendo, vel reuelando damnum pateretur, ostenditur.*

51 *Reuelare non tenentur vi monitorij scientes, quando id quod sciunt saltem vno teste probare non possunt, quod qualiter intelligi debeat, declaratur ibi.*

52 *Reuelare vi monitorij non tenentur, qui de iure compelli non possunt ad testificandum.*

53 *Parentes non possunt esse testes in causis filiorum; de quibus filijs intelligatur ibi declaratur.*

54 *Filij spirituales ex vi monitorij tenentur denuntiare patrem spiritualem.*

55 *Filij possunt esse testes contra patres spirituales.*

56 *Hæreticum patrem reuelare tenentur filij.*

57 *Patrem læsæ maiestatis crimen committentem tenetur filius denuntiare.*

58 *Blasphemum patrem tenetur filius denuntiare.*

59 *Vxor non tenetur maritum vi monitorij denunciare.*

60 *Socer an possit esse testis in causa generis, vel è contra, ostenditur.*

61 *Frater pro fratre testis esse non potest.*

62 *Inhabiles ad testimonium ferendum vi monitorij tenentur reuelare.*

63 *Reuelare vi edicti nemo cogi potest id quod nouit sub secreto naturali.*

64 *Confessarius vi monitorij non tenetur reuelare ea, quæ in Confessione audiuit.*

65 *Reuelare vi monitorij non obligantur medici, procuratores, vel aduocati secreta infirmorum, clientum, &c.*

66 *Denuntiare nemo tenetur, quæ non vere & realiter scit.*

67 *Reuelare nemo tenetur vi edicti, quæ audiuit à personis ignotis, vel à persona nihil certum sciente.*

68 *Denuntiare an teneatur, qui audiuit delictum ab eo, qui iam denuntiauit oſtenditur.*

69 *Denuntiare nullus tenetur emendatum vel emendandum ante correctionem fraternam, quod qualiter intelligi debeat, ibi declaratur.*

70 *Denuntiare nemo tenetur quando probabiliter timet ex reuelatione ſibi graue damnum imminere.*

71 *Denuntiare nullus tenetur niſi quos pars vel iudex intendit ligare.*

72 *Denuntiare quando quis teneatur iuſtum compenſatorum, oſtenditur.*

73 *Denuntiare ratione monitorij nullus tenetur quando tempore publicationis degebat extra territorium Epiſcopi denuntiantis.*

74 *Superior non poteſt ſuis cenſuris ſubditos extra diœceſim exiſtentes ligare.*

75 *Terminus in edicto propoſitus ad denuntiandum, non apponitur ad finiendam obligationem denuntiandi, ſed ad eam ſolicitandum.*

76 *Admonitio ſuper reſoluta circa monitoria pro rebus deperditis conceſſa refertur.*

77 *Doctores referuntur materiam monitorialium litterarum ad finem reuelationis ſub pœna excommunicationis, ſcribentes.*

EPISCOPVS MONITORIA pro rebus deperditis inueniendis ſub pœna excommunicationis, quando concedere poſsit?

ALLEGATIO XCVI.

1 QVoniam Eccleſia Catholica eccleſiaſticas cenſuras, non ad animarum interitum, ſed ad medicinam adinuenit, & exercet, & omnibus patet excommunicationis gladium neruum eſſe eccleſiaſticæ diſciplinæ; ideo huiuſmodi gladio nonniſi in grauiſſimis cauſis vtendum, ſobrieque, & magna circunſpectione adhibita exercendum eſt, cum experientia doceat eam, ſi temere, aut leuibus ex cauſis, & rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari, & perniciem potius patere, quam ſalutem, *Concil. Tridentin. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 3. in principio*, referunt *Azori. inſtitut. moral. par. 1. lib. 12. capit. 18. quæſt. 60. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſiaſt. deciſ. 464. in 1. edit. & reſolut. 438. num. 1. in 2. edit. Couar. in initio cap. alma, ſub num. 10. de ſententia excommunicat. lib. 6. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo Concilium prouinciale, verſiculo trigeſimo ſexto, in fine.*

2 Et quamuis diebus feſtis cencedi, & publicari poſſint, in certis tamen inſignioribus diebus, ſcilicet Natiuitatis Domini, Paſchatis Reſurrectionis, Aſcenſionis, Penthecoſtes, & Sanctiſſimi Corporis Chriſti, proferri non debent, his enim teſte *Lazzario de monitor. ſectio. prima, quæſt. 19. numer. 4.* neque monitiones ipſæ fieri, neque excommunicatio promulgari debet: quamuis *Sayr. de cenſuris lib. 1. cap. 14. numer. 10.* exiſtimet excommunicationem, quin & denunciationem illis diebus fieri poſſe, vbi cauſæ cognitio non eſt neceſſaria, & vide latius *num. 43.*

3 Excommunicationes illæ, quæ monitionibus præmiſſis ad finem reuelationis aut pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus fieri ſolet a nemine prorſus concedi poſſunt, præterquam ab Epiſcopo, & tunc non aliàs, quam ex re non vulgari, cauaque diligenter, ac magna maturitate per ipſum Epiſcopum examinata, *Concil. Trident. d. cap. 3.* referunt *Sbroz. de Vicario Epiſcopi par. 2. quæſt. 161. num. 1. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi, cap. 45. in princip. numer. 1. Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rubr 11. cap. 15. numer. 103 & 104. Quaranta in ſumma Bullarij, verbo excommunicatio, ad finem reuelat in princip. Marc. Anton. Gemenſ. in pract. Archiepiſc. Neapol. capit. 1. num. 3.* & habetur *in Bulla Pij Quinti* in hæc verba. Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & D.N. Pius diuina prouidentia PP. V. volens ſuper expeditione mandatorum, quæ fiunt in forma ſignificauit, pro rerum ſubtractarum, aut deperditarum reſtitutione, ſeu illarum, & aliàs ſubtrahentium reuelatione modum, & formam ſtatuere (manente in alijs reformatione officij Correctoris litterarum cõtradictarũ à Sãctitate ſua edita) præſenti, quod perpetuo obſeruari vult, ſcripto ordinat, vt mandata pro reſtitutione, ſeu reuelatione huiuſmodi dentur, (modo ſuper illis ſupplicationibus in præſentia Suę Sanctitatis ſignata fuerint) ad eorum dumtaxat inſtantiam, quorum ciuiliter intereſt. Quæ ſupplicationes rem ipſam, de qua agitur, reique valorem nominatim ſpecifice exprimant, niſi forte ſint pro Eccleſijs, locis pijs, Communitatibus, Vniuerſitatibus, Collegijs, aut vniuerſalibus ſucceſſoribus, quos veriſimile eſt certam rerum notitiam non habere, tunc etenim hac ipſa perſonarum qualitate expreſſa, ita demum ferri poterit quędam in genere deſignatio rerum, ſi deſignatio neque nimis vaga, & incerta, atque adeo inueriſimilis ſit, & tamen oſtendat res ipſas (id quod præcipue in omnibus attendendum eſt) minime vulgares exiſtere. Committantur autem Epiſcopo Ordinario loci, vel eius Vicario in ſpiritualibus generali ſub hac forma verborum, quæ eſt ex *Concilio Tridentino*, videlicet, ſi cauſa diligenter, & magna maturitate examinata per ipſum, pro rei, loci, temporis, & perſonę qualitatibus ſibi pro ſua conſcientia videbitur expedire, decernens irritum, &c. Hæc ibi *Pius V.* Ex quibus etiam probatur Epiſcopos delegatos eſſe pro executione litterarum monitoralium auctoritate Apoſtolica conceſſarum, quæ executioni mandari non debent, niſi prius Epiſcopus vti Apoſtol. Sedis delegatus ſummatim cognoſcat an ſubreptitiæ, obreptitiæue ſint, *Concil. Trident. ſeſſ. 22. de reformat. cap. 5.*

4 Si Epiſcopus huiuſmodi monitiones excommunicationum, quæ fiunt ad finem reuelationis, deneget, licitum eſt parti appellare ad Metropolitanum, quamuis reſideat in eius arbitrio illas cõcedere, *per Concil. Tridentin. d. cap. 3.* & ita practicari aſſerit *Proſper de Auguſtino in addit. ad Quarantam in ſumma Bullarij, verbo Archiepiſcopi auctoritas auctor. 19. in fine.*

5 A commiſſis enim arbitrio iudicis ſi partem lædit, aut grauat, appellari poteſt, *gloſ. in cap. ſuper his, de accuſation. & in cap. Romana, §. quod ſi obyciantur, verbo minus legitima, de appellat. in 6. Quaranta d. verbo Archiepiſcopi auctoritas, auctor, 18. ſub numero 18. verſic. item ſi Papa.* Et etiam literæ monitoriales abſque vitio attentatorum concedi poſſunt ab Epiſcopo, niſi ſit inhibitus, *Mari. Antonin. variæ*

rum resolut. libro primo resolut. fin. casu t[illegible]no sexto.

6 Vtrumne Vicarius præfatas monitas monitiones ad finem reuelationis dare possit? non exiguum videtur dubium, in quo ego negatiuam partem libenter amplector, prætextu enim generalis commissionis, & absque speciali facultate, seu licentia Episcopi eas non potest Vicarius decernere, & ita tenent *Vgolin. d. cap. 45. in princ. vers. secundo, Campan. d. cap. 15. numero 105. Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum, par. 1. numer. 205.* & constat ex *Concil. Tridentin. dict. cap. 3.* vbi à nemine præterquam ab Episcopo decernendas statuit; & quia verba illa taxatiua Concilij (à nemine prorsus, præterquam ab Episcopo decernantur) excludere videbantur aliam non Episcopum, ideo *Sacra Congregat.* nostram quæstionem, & hoc dubium resoluens, in hæc verba censuit, Vicarius generalis, & ad id facultatem habens ab Episcopo, potest sine præuia cognitione facta ab ipsomet Episcopo excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus deperditis decernere, dum tamen ipse Vicarius causæ cognitionem adhibeat. Sed alij dubitabant ex illis verbis, à nemine prorsus, præterquam ab Episcopo, quia taxatiua alios excludunt. *Congregatio iterum sub die 25. Februarij 1583.* primam firmauit resolutionem. Iterum *in d. capit. 3.* Declaratio ait. Præterquam ab Episcopo, vel Vicario ex speciali mandato, & non aliàs, refert per eadem verba *Narbona dicto loco.*

7 Affirmatiuam nihilominus opinionem, immo Vicarium ex generali commissione huiusmodi excommunicationes, seu monitoriales litteras decernere posse docuerunt, stante Concilio *Frechil. de excommunicat. p. 2. art. 2. num. 5. Fr. Emman. in summ. tom. 1. cap. 79. num. 1. Henriq. in sum. lib. 13. cap. 17. §. 4 Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 2. quæst. 171. numer. 2. Gutier. canon. lib. 1. capit. 11. num. 8. praxis Episcop. par. 1. verbo Vicarius, numer. 17. Soar. tom. 5. disp. 20. sect. 1. numero 2. Sayr. de censuris, lib. 1. cap. 9. num. 33. versic. primum est, Auila eod. tract. par. 2. cap. 5. disp. 2. dub. 3. Curi. Philip par. 3. §. 2. numer. 29 Stephan. Gratian decis. 97. à numer. 14. Iacob. de Graffis tom 1. cons. 6. de sentent. excomm. Sanch. de matrimon. libr. 3. disp. 29. quæst. 2. numer. 16. Lazar. de monitor. sectio. 1. quæst. 6. à numer. 1. Franc. Leo in thesauro fori eccles. par. 3. cap. 7. numer. 17. Costa de facti scientia, & ignorantia cent. 2. distinct. 55. numero 1. tom. 1. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 270. in prima edition. & resolut. 235. num. 4. in secunda edit. Nicol. Garci. de benefic. par. 5. cap. 8. numer. 94.* qui alios citat, & in eius confirmationem adducit triplicem Sacræ Congregat. Cardinalium declarationem super *d. cap. 3. Concilij Tridentin.* quarum prima hæc verba continet. Vicarius Episcopi potest concedere litteras monitoriales, de quibus in præsenti decreto. Secunda vero sic ait. Vicarius generalis Episcopi potest has excommunicationes decernere adhibita causæ cognitione, nec indiget speciali mandato Episcopi. Tertiæ quidem hæc series est. Stante hac declaratione quærebatur an eadem potestas competat Vicario Capituli Sede vacante? Congregatio censuit affirmatiue, quia ad Capitulum transeunt ea, quæ sunt iurisdictionis necessariæ, vt est excommunicatio, &c. Nituntur præcitati Doctores in respondendo supradictis declarationibus pro negatiua opinione adductis, & *Gutier.* d. loco verba illa primæ declarat. & ad id facultatem habens ab Episcopo referendam esse dicit ad potestatem generalem Vicariatus: sed huiusmodi interpretatio nequaquam sustineri potest, nam illud satis explicitum erat illis verbis, Vicarium generalem, cum non aliàs generalis nuncupari possit, quam si potestatem generalem haberet: ergo credendum non est potestatem quam Vicarium habere Concilij Congregat. requirit, generalem esse, sed peculiarem potius, & specialem. Aliter tamen respondet *Auila d. loco* prædicta declarationis verba ad distinctam personam, quam Vicarium generalem spectare, quasi sensus sit, vt alius quam Vicarius generalis monitoriales litteras absque speciali Episcopi facultate haud quaquam decernere possit, nam alioquin coniunctio illa, &, esset superflua, nisi diuersas personas coniungeret, cum illius ea sit natura, vt diuersitatem copulatorum demonstret, ego ipse in *meis Remiss. de dictionib. dict. 93. numer. 2.* Diuersimode tamen *Garcia d. loco numer. 98.* prædicta verba interpretatur, siquidem existimat posita fuisse ad excludendum Vicarium generalem habentem in hoc facultatem limitatam, seu ablatam ab Episcopo, qui non potest has excommunicationes decernere, qui etiam secundæ declarationi, quæ vigere videtur nihil respondet, sed tantum *numero sequenti* certam non esse affirmat.

8 Quare prima opinio ab aliorum cauillationibus liberata bono nititur fundamento, & prædictis declarationibus sic defensis in medium prodit, quia tamen aliæ extant pro secunda, propter quas quid certum insectari debeat arduũ inuestigare sanius credidi, alia noua declaratione indigere, quæ inter prædictas falcem mitteret.

9 Vicarium foraneum huiusmodi monitoria concedere non posse resoluunt *Lazar. dict. tract. de monitor. sect. 2. quæst. 5. numer. 9. Vgolin. d. cap. 45. in principio, vers. excipiuntur, Ricc. resolut. 235. in fine.* Posse tamen ei delegari ab Episcopo specialiter & expresse, & non nisi circunspectis viris dicit decisum *Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo litteræ, 2.*

10 Vicarius vero generalis à Capitulo electus Sede vacante eadem concedere non impeditur, quia ad Capitulum transeunt omnia, quæ sunt iurisdictionis necessariæ, vt est excommunicationis promulgandæ facultas, *Modern. de iurisdict. parte 3. capit. 4. numer. 53. Francisc. Leo d. cap. 7. numero decim. octau. Ricci. resolut. 235. numero 5. Campanil. d. capit. 15. numer. 106. Vgolin. d. capit. 45. in principio, versic. tertio. Pauin. de potestate Capituli Sede vacante, quæst. 1. par. 1. Sayr. de censur. libro primo capit. 9. numer. 33. Lazar sect. 1. quæst. 7.* Et declarauit *Congregat. die 26. Octobris 1590.* prefata monitoria etiam Vicario Apost. licere concedere, præuia causæ cognitione.

11 Legatus etiam à latere, & Nuncius Apostolicus huiusmodi monitoria possunt concedere, vt resoluunt *Lazar. d. q. 5. Gutier. dicto cap. 11. n. 5. Vgolin. vbi proxime, Aloys. Ricc. d. resolut. 235. num. 2.*

12 Inferiores autem Ordinarij, etiam exempti, & immediate Sedi Apostolicæ subiecti, ac nullius diœcesis, nequeũt ea dare, etenim subditos illorũ oportet ipsam Sedem pro his excommunicationibus in forma significauit obtinẽdis, adire, referunt

ferunt decisum *Vgol. in d. cap. 45. in principio, versiculo excipiuntur, Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici part. 3. cap. 7 numero 18. & 19. Campanil. d. cap. 15. numero 107.*

13 Prælatos Regulares in subditos huiusmodi monitoria dirigere non posse tenet *Fr. Emman. qu. regular. tom. 2. qu. 59. art. 4.*

In concedendis huiusmodi monitorijs, quæ sint consideranda?

14 PRimo considerandum est, quod dentur huiusmodi monitoria in subsidium, idest, deficiente alia probatione, & quando veritas alio modo haberi non potest, sentit *Concil. Tridentin. d. cap. 3.* & tenent *Neuisan. in sylua nupt. lib. 3. in verbo monitoriæ. numer. 48. Nauar. in capit. inter verba coral. 66. 11. quæst. 3. Lazzar. de monitor. sectio. 1. quæst. 15. numer. 3. Mari Antonin. variarum resolut. lib. 1 resolut. vltima, casu 75 versic. tum quia ad excommunicationem, Marc. Anton. Genuens. in practic. Archiepisc. Neapol. cap. 1. numero 4. in impress. Romæ 1613. Vgolin. de potestate Episcopi, capit. quadragesim. quint. § 3. versic. quare, Campanil. in diuers. iuris Canonici, rubr. 11. cap. 15. numer. 89. & 119. Sayr. in floribus decisionum, decis. 4. de censibus, Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiepisc. Neapolitan. parte prima decision. 219.*

15 Concedenda enim non sunt quoties quis coram competenti iudice ob indicia, quæ sunt contra reum procedere potest, vel habet testes, vel instrumenta, vt tradunt *Sot. lib. 4. sentent. distinct. 22. quæst. 1. artic. 2. Neuiz. d. lib 3. numer. 48. Franciscus Marc. decis. 863. parte 3. Gutier. Canon lib. 1. cap. 11. numer. 59. Fr. Emmanuel in summ. par. 1. capit. 70. numer. 5. Henriq. libr. 13. cap. 17. numer. 4. littera B. Lazar. sectio 1. quæst. 15. Franc. Leo d. cap. 7. numer. 12.* quos refert, & sequitur *Ricc. d. resolut. 235. numer. vlt.* idque adeo verum est, vt si extra iudicium constaret cætera remedia deficere, ad ipsam promulgandam censuram haud esse properandum, quippe quod ex actis patere debet executionem realem, aut personalem fieri non posse, vt tunc censura feratur in subsidium, ita censuit *Sacra Congregatio* teste *Campanil. vbi supra*, & tenuit *Marc. Anton. Genuens. in practicab. Eccles. quæst. 170 num. 3.* Idque tanta etiam veritate fulcitur, vt si duo in solidum obligentur in contractu, & contra alterum procedi possit realiter, & personaliter, contra alterum vero non, tunc iste non possit excommunicari, referunt decisum *Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo censuræ, 2. Farinac. inter decisio. Rotæ* ab ipso congestas *centur. 1. decis. 97.* Quare si ille, qui rem habet, compareat in termino, & asserat separatum respondere, cessant huiusmodi monitoria, *Lazar. sect. 1. qu. 10. numer. 6. & sect. 4. q. 1. n. 1.* quem refert *Vgolin. d. §. 2. in fine.*

16 Ex dictis *Marc. Anton. Genuens. d. capit. 1. numer. 4* colligit practicabilia multa Curiæ Neapolitan. in hac materia vtilissima, dixitque ibi tenere praxim, quod quando pendet lis, & est datus terminus in causa, si non sunt citati testes, conceduntur monitoria generalia contra testes, quia adhuc possunt ignorari, verum si sunt citati, non conceduntur.

17 Præsertim vero, quod præfata monitoria concedi possunt contra testes alicuius negotij veritatem scientes eosque pars altera ignoret illud scire, aut si sciat, quia renuunt veritatis testimonium ferre, probant *Abb. in cap. ad nostram, il 2. numer. 2. de iureiur. Oliua super ritu 3. Archiepisc. Curiæ Neapolit. post. numer. 10.* quos refert & sequitur *Campanil. 15. n. 93.*

18 Deinde refert practicari idem *Genuens.* quod quando testes sunt citati, solet Vicarius concedere monitoria cum clausula, dummodo non recipiantur reuelationes testium citatorum, vel testes citati non comprehendantur in monitorio, sed quando testes fuerunt citati in numero copioso, putà triginta, vel quadraginta, solet Vicarius in totum denegare monitoria, quia non est verosimile, quod à tot testibus pars non possit habere veritatem negotij. Item seruari testatur idem *Marc. Anton.* quod post conclusum in causa non conceduntur monitoria, præterquam Ecclesijs, mulieribus, & alijs personis priuilegiatis, cæterisque quando eis conceditur restitutio in integrum aduersus omissas probationes, vide *Aloys. Ricc. dict. praxi resolut. 237.* Vlterius in praxi esse consuetum asserit idem *Marc. Anton.* quod quando hæres petit monitoria contra scientes bona hæreditaria, & pars opponit de inuentario, & propterea dicit non esse concedenda, quia veritas alio modo haberi potest, solet Vicarius concedere monitoria contra scientes bona hæreditaria, & pars opponit de inuentario. Denique dicit super facto proprio non concedi monitoria, cum in eo non præsumatur ignorantia, nisi factum esset adeo antiquum, vt in eo præsumeretur obliuio, de quo late *Ricci. in d. praxi resol. 243.*

19 Secundo considerandum est monitoria hæc instante parte, & officium iudicis implorante concedi, vt sentit *Concil. d. capit. 3.* & tenent *Neuiz. d. verbo monitoriæ, numer. 28. Mandos. in tract. de monitor. quæstion. 47. numer. 4. cum seq.* quos refert, & sequitur *Vgolin. d. capit. 45. §. 1. princip.* dummodo non sit excommunicatus, vel notorius peccator, qui instat, vt per *glos. Abb.* & alios *in cap. nouit, de iudic.* resoluit *Marc. Anton. Genuens. d. capit. 1. numer. 9.* Si vero Episcopus à parte requisitus, vt decernat ista monitoria sine causa deneget illa, potest appellari, vt supra dixi, *numero 5.* & firmat *Marc. Anton. d. capit. 1. numer. 13.* vbi etiam cum *Nauar. cons. 11. de offic. ordin.* tenet posse etiam appellari, si detur breuis terminus ad reuelandum.

21 Instante iudice laico monitorium hoc concedi potest, modo id imploret à iudice ecclesiastico, non enim iubere id potest, sentit *Concil. d. cap. 3.* & tenet *Nau. cons. 3. n. 4. de sentent. excommunica.* quem refert *Vgolin. d. §. 1. prope finem.*

22 Ad obtinendum ista monitoria requiritur speciale mandatum ex *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 1. numer. 12. Aloys. Ricc. d. resol. 236. numer. 4.* & *Vgolin. d. §. 1. in medio.*

23 Ex officio, etiam, idest nemine petente iudex ecclesiasticus monitoria hæc promulgare potest, vtpote contra detinentes res Ecclesiæ, si eas non restituant, vel contra non denunciantes eos, quos nouerint eas detinere, vt habetur in *Extrauag. vnic. Ioan. 22. de furtis, Vgolin. d. §. 1. in fine.*

24 Tertio considerandam huiusmodi monitoria esse concedenda illi cuius interest, non alijs,

vt constituit *Pius V. d. constitution.* vbi ordinauit, quod mandata in forma significauit pro rerum subtractarum, aut deperditarum restitutione, seu reuelatione expediantur, ad eorum dumtaxat instantiam, quorum ciuiliter interest, *Vgolin. d. §. 1. in med. Lazzar. de monit. sect. 1. quæst. 9. numer. 3. & sect. 4. quæst. 1. numer. 21. cum seq. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 1. numer. 12. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesiastici decis. 272. in 1. editio. & resolut. 236. in 2. edit.* Si vero absque petentis interesse fuerint concessa, sunt reuocanda, *Francisc. Leo d. capit. 6. numer. 28. Lazzar. sect. 1. quæst. 9.* quos refert, & sequitur *Aloys. Ricci. dict. resolut. 236. numer. 4.* vbi etiam asserit posse concedi huiusmodi monitoria pro habendis testibus, & notitia bonorum, quamuis interesse non sit clarum, sed separatur in euentu litis, quæ vertitur coram iudice laico, & timor est ne bona dilapidentur.

25 Quarto considerandum monitoria minime esse concedenda, quando certæ sunt personæ, quia tunc ordinarie est agendum vt deducitur ex *Conc. Trid. d. cap. 3.* & tenent *Franc. Leo d. cap. 7. numer. 21. Giurba Siciliæ decis. 94. Costa de facti scientia & ignor. cent. 2. dict. 55. numer. 2. Lazar. sect. 1. quæst. 10. numer. 6. & sect. 4. quæst. 1. numer. 3. Aloys. Ricci. d. praxi resolut. 235. numer. 1. post Modern. de iurisd. p. 3. capit. 5. numer. 1. Campan. d. cap. 15. numer. 113.* quia excommunicatio non comprehendit atque ligat eos, qui sunt certi *Rota decis. 383. p. 1. Sola ad decreta Sabaudiæ in tit. vt nemo inuitus. glos. 1. n. 7. Cardin. Tusch. lit. E. concl. 441. num. 3.*

29 Quinto considerandum ne huiusmodi monitoria pro qualibet parua re decernantur, vt probat *Concil. Trident. d. capit. 3.* ibi, ex re non vulgari, & constat ex *d. Constit. Pij V.* ibi, id quod præcipue attendendum est minimè vulgares res existere, ita *Vgolin. d. cap. 45. §. 3. in princip. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 1. numer. 3. Aloys. Ricci. d. praxi resolut. 238. numero 1. Henriq. libr. 13. de excommun. capit. decim. septim. §. 4. lit. B.*

27 Et ideo in istis monitorijs est exprimenda res, de qua agitur, & eius valor, nisi fiant pro Ecclesijs, locis pijs, cõmunitatibus, vniuersitatibus, collegijs, ac vniuersalibus successoribus, & tunc debet fieri in genere quædã designatio rerum, quæ non debet esse vaga, incerta, & inuerisimilis, vt colligitur ex *d. Constit. Pij V.* referunt *Marc. Anton. Genuens. d. capit. 1. numer. quint. Vgolin. §. 3. numer. primo.*

28 Excommunicatio enim pro furto, seu rebus subtractis non ligat communiter nisi illos, qui mortaliter furtum fecerunt optimè *Henriq. d. §. 4. lit. F. Marc. Anton. Genuens. d. capit. 1. numer. 3. Mari. Antonin. d. resolu. fin. casu 75. vers. ad quod facit.*

29 Si vero plures graue damnum intulerint, licet non simul, sed separatim, & singuli parum acceperunt non continens peccatum mortale, vt si plures vineam deprædati sint, singuli tenentur suas accipientes, & ea ligantur partes restituere, vt dominus reddatur illæsus, & hoc casu potest concedi excommunicatio, *Suar. tom. 5. disp. 20. sect. 2. numer. 3. Lazzar. sect. 3. quæst. 2. Bonac. de censur. disp. 2. quæst. 6. puncto 1. numero trigesim. tertio in fin. Henriq. & Marc. Anton. Genuens. dictis locis.*

30 Nec ibi asserit in Curia Neapol. monitoria non concedi pro minori summa, quam quinquaginta ducatorum, considerata tamen paupertate petentis aliquando decerni in minori summa decem, viginti, vel triginta ducatorum pro Episcopi arbitrio. At vero stylus Curiæ Romanæ optimè obseruat monitoria non esse concedenda, nisi rerum subtractarum valor summam saltem quinquaginta aureorum attingat, licet sint separatim subtracti, vt per *Aloys. Ricc. d. resolut. 238. in fine.*

31 Vnum adderem in hac materia vtile, videlicet, huiusmodi monitoria non esse concedenda contra habentem pro se rem iudicatam, & si fuerint concessa veniunt reuocanda, ita post *Bart. Alex. Menoch.* & alios *Mari. Antonin. d. casu 75. vers. secundo:* qui ergo rem detinet ratione rei iudicatæ, vel iurisiurandi litis decisiui, vel transactionis, vel pacti iurati cum parte eo monitorio non obligatur; ita post *Lazzar. sect. 4. quæst. 1. numer. 12. cum sequentibus, Vgolin. d. cap. 45. §. 4. vers. tertio,* vbi etiam cum *Ripa de peste*, asserit huiusmodi edicta generalia, in quibus mandatur, vt restituant detinentes bona aliena, & vt reuelent, qui sciunt ea detinere, intelligenda sunt de jis, qui indebite ea detinent, & de ijs, qui sciunt ea indebite tenere, vt furto, non autem de eo, qui iuste detinet. Ideo qui eam vsucepit tanquam iuste detinens se patefacere non debet *Nau. cons. 35. numer. 8. vers. 8. de sent. excom. Lazari. d. qu. 1. num. 45. cum seq.*

32 Sexto considerandum huiusmodi monitoria in criminalibus non concedi, ita *Aloys. Ricci. d. praxi decis. 278. in 1. edit. & resolut. 240. in 2. edit. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 1. numer. 7. Lazar. sect. 1. quæst. 10.* ex ea ratione, quia infamiæ notam afferunt, tum etiam ad euitandam irregularitatem. Vnde ex stylo Curæ Romanæ, & generali diœcesanorum vsu in ipsis monitorijs ponitur clausula, Nolumus autem, quod ex reuelatione huiusmodi, si eam fieri contingat, nisi pro ciuili interesse, & ciuiliter tantum agi possit, alias reuelatio ipsa, neque in iudicio, neque extra fidem faciat, ita quoque statuit *Pius V.* in d. sua constitutione, notat *Francisc. Leo d. par. 3. cap. 38. numer. 21.* quem refert *Aloys. Ricc. vbi proxime numero 4.* Et ideo in Curia Neapolit. quando reuelationum datur copia, in eius calce decretum interponitur, præcipiens sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ne aliquis præsumat quoquo modo prædictis reuelationibus vti, aut earum vigore procedere in alia causa, quàm ciuili, refert *Campanil. d. capit. 15. numer. 120.*

33 Septimo considerandum ne concedantur, si sint infamatoria alicuius particularis personæ, vt post *Syluam Nupt. & Prob.* resoluit *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 1. numer. 6.* vbi asserit in praxi nunquam nominari personam, quæ præsumitur rem detinere, *Lazzar. d. sect. 1. q. 10. n. 7. Bapt. Costa d. distinct. 55. num. 7. tom. 1.* post *Iacob. de Graffis, Francis. Marc. Menoch. Tepat.* & alios, vtrunq; firmat *Aloys. Ric. d. praxi decis. 280. in 1. edit. & resol. 242. in 2. edit.* & post *Bernard. Diaz* dicit *Campan. d. c. 15. n. 114.*

34 Octauo considerandum, quod ista monitoria non compellunt deponere cum iuramento, vt tenet *Marc. Anton. Genuens. dicto capit. 1. num. 16.* Testes enim, qui eisdem monitorijs impulsi veniũt testimonium veritatis dicturi, minime iurant, sed sequentibus verbis solent eorum reuelationes

exordiri N. ætatis annorum triginta, vt dixit, veniens ad reuelationem prædictæ excommunicationis dixit, & reuelauit hoc tantum scire, &c. nisi tamen in monitorijs sanciretur, vt propalationes fierent cum iuramento, quod quippe, & præcipi iuste posse, & tunc non nisi præcedente iuramento admitti testes ad reuelandum affirmant *Mandel. de Alba 15. sub numer. 6. prope fin. volum. 1. Lazzar. sect. 4. quæstion. 9. numer. decim. quint.*

35 Ex quibus omnibus illud potissimum desumitur assumptum teneri reuelantem in scriptis reuelare, ac propalare quicquid sit, atque ideo non satisfacere eiusmodi monitorijs, qui Episcopo oretenus illud manifestaret; quod cum *Nau. cons. 5. de furtis*, scribit *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 1. numer. 19.* Restringo tamen in loco, quem memorat *Hieron. à Laurent. Auenion. decis. 136.* vbi non esse opus facti narratione, scriptis, aut verbis air, sed sufficere, si dicat iudici, vel parti, scio aliquid de contentis in tuo monitorio, & quando ero vocatus à iudice offero me paratum testificari, & tunc sit ille exemptus, sed coram iudice laico teneatur de inde veritatem dicere cum de eius mandato citabitur. Sic etiam si alter compareat, & dicat bona ipsa penes se esse, ac tuta conscientia retinere; idque se probaturum promittat coram iudice competenti, vlterius tunc non esse procedendum testantur *Gutier. lib. 1. canon. cap. 11. numer. 82. Mari. Antonin. dist. resolut. vlt casu 75. versic. verum*, post *Bernard. Anton. à Sola, & Fr. Emman.* firmat *Campan. d. cap. 15. numer. 115.* post *Silu. Nupt. Cardin. & Nauar.* tenet *Marc. Anton. Genuens. d. c. 1. n. 11. in fine.*

36 Ex eo quia huiusmodi testibus fides non adhibetur in his, quæ excitati litteris monitorialibus Episcoporum deposuerunt in Curia Ecclesiastica, vt inquiunt *Bertrand. cons. 112. sub numer. 14. volum. 6. Raudens. Pisana decis. 21. numer. 11. par. 1. Baptist. Costa d. distin. 55. numer. 11. & 12.* quos refert *Campanil. d. cap. 15. numer. 121.* vbi *numer. 122.* admonet quod si in eorum repetitione facta coram iudice seculari testes ipsi se remitterent ad propalationes per eosdem propter monitorias prædictas coram ecclesiastico iudice factas, eiusmodi eorum attestatio prorsus corrueret, suffultus doctrina *Cacher. decis. 128. numer. 13. Caualc. de testib. p. 3. num. 204. in addit. margar. Lazzar. sect. 4. quæst. 9. numer. 3.*

37 Nono considerandum in his monitorijs partis citationem non requiri, & ita seruari in Curia Neapolitana testatur *Marc. Anton. d. capit. 1. numer. 11.*

38 Decimo considerandum est hæc monitoria posse concedi, tam ante cœptam litem, vt per *Lazzar. sect. 1. quæst. 18. sub numer. 9. Campan. d. cap. 15. numer. 116.* quàm ea pendente, dum probationum terminus non elabitur *Petr. Gregor. syntagm. iuris par. 3. lib. 48. capit 13. numer. 21. Francisc. Marc. Delphin. decis. 656.* incip. *Quæritur. an pro testimonio, sub numer. 3. par. 2. Mandell. de Alba cons. 15. num. 6. volum. 1.* quos refert idem *Campan. d. cap. 15. numer. 116.* vbi *numero 117.* docet illa posse concedi in eadem causa, quoties & testes produci, & consequenter vbicunque in aliqua causa iura permittunt iterum, atque pluries in eadem instantia posse examinari testes, articulosque produci, etiam in terminis restitutionis in integrum, & alijs in casibus, in quibus tunc possunt testes produci de iure, vel etiam in causa appellationis, de quo *praxis Episcop. p. 1. verbo excommunicationis causa materialis, §. 2. Lazzar. sect. 1. quæst. 18. numer. 11. & sect. 4. quæst. 1. numer. 23. Mandel. de Alb. d. cons. 15. num. 6.*

39 Vndecimo aduertendum prædictas considerationes supra relatas non esse de forma huiusmodi monitorialium, nec *Concil. Trident. d. cap. 3. ver. in causis vero iudicialibus*, imponere formam, sed tantum tradere instructionem, ita tenent *Mari Antonin. d. casu 75. versic. insuper dicitur, Campan. d. cap. 15. num. 90.* & eo potissimum fouentur assumpto, quod text. *in d. l. à diuo Pio, §. in vendicatione, ff. de re iudic.* statuens modum tenendum in quauis executione facienda, hanc pariter admittit interpretationem, vt exequutio aliter facta non subiaceat nullitati, vt probant *Bart. in d. §. in venditione, numer. 8. Viui. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 26. numer. 82. pagin. 622. Bellacomb. tom. 2. lib. 7. tit. 15. numer. 64.* vbi *Mich. Graff. numer. 114. pag. 282. Gam. decis 199. numer. 6. Azeued. ad l. fin. numer. 40. tit. 21. lib. 4. nouæ recopil. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. par. 5. §. 3. numer. 4. Gutier. practic. lib. 1. quæst. 131. Surd. decis. 170. numer. 3. & cons. 39. numer. 22. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 7. numero 25. Alexand. Trentasinq. vari. resolut. lib. 2. tit. de expensis, resolut. 2. à num. 3.* Sed Sacrum *Concilium* dicto loco salutiferam in his monitorijs formam seruandam præscribere tenent *Francis. Leo dict. par. 3. capit. 38. numer. 22. Gutier. d. cap. 11. numer. 89. Sayr. de censur. libr. 1. cap. 9. num. 33. Lazzar. sect. 4. qu. 8. num. 7.*

40 Episcopus igitur, seu eius Vicarius, iuxta supra resoluta, semper præ oculis habere debet decretum prædictum *Concilij Trident.* considerando illa verba, ex re non vulgari, causaque diligenter, ac magna maturitate examinata pro re, loco, persona, aut tempore, & alia secundum iuris dispositionem recollecta, quare tutius faciet, si prius cum iuramento interroget principalem de rei valore, eius interesse, & vt competat actio, an habeat testes, certas scripturas, vel alias probationes, & sic de cæteris, quæ adducit *Quaranta d. verbo excommunicatio, ad finem reuelat. versic. pro tutiori*, quibus præmissis monitorium est concedendum, cuius formam ponit idem *Quaranta d. loco ver. quæ clausula.*

41 In illis vero monitorijs vigore significauit, expeditis à Summo Pontifice procedit Episcopus tanquam delegatus, & ideo non possunt partes ad cuius instantiam fuerunt expedita formare alia capita vltra expressa in illis, nisi adsit clausula, latius arbitrio tuo, quæ si desit, publicanda sunt de verbo ad verbum, non alternando sensum, sermonem, nec eorum verba; sed pro idiotis potest publicari materna lingua, seu vulgari, & ita rescripsisse *Sacram Congregationem Archiepiscopo Neapolitano* referunt *Quaranta d. loco vers. notando, Campan. d. capit. 15. numero 125. & 126.* vbi *numero 124.* resoluit, quod habito hoc monitorij rescripto à Summo Pontifice ab eodem deinde, vel altero Episcopo tanquam Ordinario, aliud in eadem causa non est dandum, suffultus *Rotæ decis. 383.* incip. *Resoluerunt, numer. 10. par. 1. diuers.* & auctoritate *Moderni de iurisdict. par. 3. capit. 4. sub n. 57.*

42 Quæstio est non contemnenda, an vigore

monitorialium Papalium possit earum executor abolere, & ab ea absoluere postquam paruit, qui earum vigore in eam inciderat? Affirmatiue resolutum fuisse asserit *Mari. Antonin. variar. resolut. libro primo resolut. vlt. casu* 37. vbi complures adducit rationes, & eam præsertim, quod dicta sententia excommunicationis est generalis, prout ex verbis huiusmodi monitorialium aperte constat, dum dicitur, generalem excommunicationis sententiam proferas, ex qua altera suboritur conclusio, vt à sententia generali excommunicationis lata ab homine, absoluere valeat, qui à censura à iure lata, & nemini reseruata posset, *Doct. in cap. graue, de præbend. Nauar. in man. caput.* 27. *numer.* 44. *Couar. in cap. alma mater, par.* 1. §. 12. *numer.* 4. *Tolet. in summ. lib.* 1. *cap.* 10. *numero* 9. *Sayr. de censur. libr.* 2. *cap.* 19. *numero* 5. *& cap.* 20. *numer.* 2. Non obstat doctrina *glos. verbo ligare, in cap. cum inferior, de maiorit. & obedient.* recepta per citatos à *Rendina in promptuar. receptarum sentent. tit.* 41. *sub num.* 2. dum in eius calce tenet non ei licere absoluere, cui tanquam exequutori commissus fuerit certus articulus excommunicandi; quia respondetur ex verbis, quibus Papa solet vti in litteris significauit, apparere illum, cui delegatur potestas excommunicandi, non esse merum exequutorem, sed potius delegatum cum iurisdictione excommunicandi, per illa præsertim verba, si cum diligenter & magna maturitate per vos examinata parte, loci, temporis, & personarum qualitatibus, vobis pro vestra conscientia videbitur expedire, &c. Item per illa verba, duxeritis, &c. & per alia ibi, quando & quoties opus fuerit, & videbitur expedire, vsque ad satisfactionem condignam, & reuelationem debitam solemniter publicare, &c. formam autem sub qua solet huiusmodi monitoria expediri ponunt *Quaranta dicto verbo excommunicatio ad finem reuelation. in princip. Campan. d. cap.* 15. *n.* 126.

43 Monitiones pro excommunicationibus ferendis concedi, & publicari possunt festiuis diebus, quin & excommunicatio proferri, præterquam in certis insignioribus diebus, scilicet Natiuitatis Domini, Paschatis Resurrectionis, Ascensionis, Penthecostes, & Sanctissimi Corporis Christi, his enim teste *Lazzar. sect.* 1. *quæst.* 19. *num.* 4. neque monitiones ipsæ fieri, neque excommunicatio promulgari debet. Verum *Sayr. de censur. lib.* 1. *cap.* 14. *numer.* 10. opinatur excommunicationem quin & denunciationem illis diebus fieri posse, vbi causæ cognitio non est necessaria, refert *Mari. Antonin. dicto casu trigesim. septim. vers. & dum.*

Denuntiare vi monitorij, qui non teneantur.

44 DEnuntiare, aut restituere vi monitorij, qui non curarunt, possunt declarari ob contumaciam, & inobedientiam in generaliter latam censuram incurrisse, & insuper cogi ad purgandam conscientiam, ita quod absolui non debeāt, nisi prius restituerint rem quā occupasse, & indebite detinere conuincētur, ita tenet *Campan. dicto cap.* 15. *num.* 134. per *decis. Rotæ* 383. Resoluerunt *sub. numer.* 5. *par.* 1. *diuersor.* vt autem ab omnibus sciri possit quando ex vi monitorij restituere, aut denuntiare teneantur, & per consequens an lata excommunicatio eos comprehendat, operæpretium duxi aliqua in medium adducere in hac materia haud inutilia.

45 Primo, qui rem ipsam detinet vi monitorij non tenetur ad se patefaciendum, vel denuntiandum, & tenet *Vgolin. de potestate Episcopi capit.* 45. §. 4. *num.* 1.

46 Ex eo quia nemo se infamare debet, *cap. quis aliquando, de pœnit. distinct.* 1. tum quia accusatus de delicto, non tenetur illud confiteri, nisi fides ei fiat semiplene illud esse probatum, vt dicunt *Sot. de ratione tegendi, memb.* 2. *Nauar. in man. cap.* 2. *num.* 36. intelligit locum habere si contra scientes, vt reuelent, fuerint data monitoria, *Campan. in ritu* 3. *Curiæ Archiepisc. Neapolit. numer.* 18. *& in diuersor. iuris Canonici, rubr.* 11. *cap.* 15. *numero* 134. *Possevin. de officio Curati, capit.* 12. *numer.* 46. *vers. principalis.* Sed hoc etiam procedere quamuis speciatim per monitorium caueatur, vt reus se patefaceret, tenet *Vgolinus d.* §. 4. *vers. id quod.* Hinc in Curia Archiepisc. Neapolit. monitorium huiusmodi non datur contra detinentes non se patefacientes, sed tantum contra principales non restituentes, & contra scientes, qui rem detinent, si eos non patefaciant, referunt *Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepisc. Neapolit. capit.* 2. *numer.* 1. *Vgolin. vbi proxime.*

47 Aliquibus in casibus principalis vi huiusmodi monitorialium non tenentur restituere, quando scilicet effectus est impotens ad soluendum modo restituendi animum habeat, vbi primum, possit, ex regula *l. impossibilium, ff. de regulis iuris*, cum citatis *in libello de principijs vtriusque iuris litteræ I. num.* 12. & tenet *Marc. Anton Genuens. d. cap.* 2. *numer.* 1. *post med. Vgolin. d.* §. 4. *vers. oct auo*, vbi etiam, quod restituere non posse dicitur, non solum qui omnino non potest, verum etiam, & qui non commode, *l. nepos Proculo. ff. de verborum significa.*

48 Non commode autem dicitur posse, vbi restituendo damnum altioris ordinis subiret, vel vitæ, vel famæ, *Lazzar. section* 4. *qu.* 4. *num.* 1.

49 Vel quando retinet in compensationem iustam, & tenent *Silu. Nupt. d. lib.* 3. *numer.* 43. *Emman. in summ. par.* 1. *cap* 79. *numer.* 11. *Cardin. Tolet. in summ. lib.* 5. *cap.* 27. *numer.* 10. *versic. secundo, Marc. Anton. Genuens. d. cap.* 2. *numer.* 1. *prope finem, Vasquez in opusculo de restitut. cap.* 1. §. 1. *dub.* 9. *numero* 51. *Lazzar. sect.* 2. *quæst.* 8. *& 9. Soar. tom.* 1. *disput.* 20. *section.* 3. *numer.* 15 *Bonacina de censur. disp.* 2 *quæst* 6. *puncto* 1. *numer.* 25. quia excommunicatio cadit supra iniustum detentorem, non vero supra compensantem, qui talis non est, ille enim, qui nulla iuris via posset rem propriam ab aliquo repetere ob defectum probationum, tunc sane propria auctoritate sine peccato percipere poterit, vt per *Menoch. remed.* 1. *recuper. numero* 313 *& remed.* 9. *num.* 191. *praxis Episcop. par.* 1. *verbo compensatio, Bruner. à Sole in locis communib. verbo furtum*, 1. *Cald. Pereira, de emtion. c.* 24. *n.* 63. quinimo non solū eandem, sed aliā quancunq; rem eiusdem tamen valoris ex *But. in c. cū olim, l.* 1. *post n.* 22. *vers. quinimo dicunt, de restit. spoliat. Couar. l.* 1. *variarum cap.* 2. *num.* 15. *vers. quarto eodem iure, Clar.* §. *furtum, numer.* 21. Aduertit *Bonacina d. num.* 25. quod licet compensans forte peccauerit accipiendo, si potuit rem sibi debitam recu-

perare alia via, aut sine periculo scandali, &c. non tamen peccat retinendo, modo debitum sit liquidum, nec plus retineat, quam sibi debeatur, additque compensantem non ligari excommunicatione, quamuis in sententia excommunicationis exprimatur iusta compensatio, quia huiusmodi sententia continet errorem intolerabilem: tum quia excommunicatio non incurritur nisi ob peccatum mortale contra inobedientiam, compensans autem retinendo rem acceptam in compensationem, non peccat mortaliter contra inobedientiam censuræ.

50 Secundò, habens scripturas vi monitorioru non tenetur illas exhibere; vel reuelare, secundum aliquos, quoties exhibendo, vel reuelando damnum pateretur, ita *Henriq. in summa lib. 13. de excommunication. cap. 18. §. 2. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. numer. 1. ad finem, Lazzari. sect. 3. quæst. 1. Soar. d. sect. 3. regul. 1. num. 2. & 3. Azori. institut. moral. par. 3. libr. 1. capit. 15. Bonacina d. puncto 1. numer. 33. Mari. Anton. d. resolut. vltima, casu vltimo, vers. primo, Sayr. de censur. lib. 1. cap. 9. numer.* 30, vbi resoluit certum non teneri illum eas exhibere si ex eis posset ius alterius confirmari, ipsius autem exhibentis ius posset aliqua ratione exinde infirmari, tum quia edere actori instrumentum, vel libellos Reus non tenetur, cum nullus contra se illos edere obligetur, *capit. 1. de probat. Kirchou. Villab. & alij tom. 1. commun. opinion lib. 2. tit. 1. à numer. 2. pag. 279. Menoch. de arbitr. casu 499. Valasc. de iure emphyt. quæst. 8. numer. 1. Ioan. Garc. de nobilitate, glos. 2. §. 1. numer. 12. cum sequentib. Marc. Anton. Genuens. in practicabil. Eccles. quæstion. 174. à principio*, vbi late probat, quod in fauorem Ecclesiæ tenetur. Verum doctiss. *Campan. d. cap. 15. numero 95.* hanc sententiam non audere approbare asserit, tenetque quando profertur, sub censura, vt quicunque haberet aliquas scripturas debeat illas producere cogi illas exhibere, nec posse illa excusatione tueri, quod inde pertimescit vexationem, nisi manifestissimum omnino esset illas taliter ad eius ius conducere, vt nullatenus ad alterius ius confirmandum spectent. Quæ quidem opinio certe tutior, licet prior ab iis, qui facile sibi dispensant, in praxi receptior, præcipue, si ex illarum exhibitione graue damnum reuelanti possit oriri iuxta supra citata. Illud tamen cum eodem *Campan. d. capit. 5. numero 96.* notabile nec prætereundum iudicaui, quod non dato damno, non omnes scripturas ad ius alterius attinentes tenetur exhibere, vel propalare detinens, sed publicas dumtaxat, non vero priuatas per *Nauar. consil. 3. incip. Inter Setum, num. 4. de censib. in antiq.* siue *35. de sentent. excomm. in nouis*, quia nemo compelli debet, vt suas proprias rationes, ac priuatas scripturas edat *ex l. 1. C. de edendo* notat *Deci. in capit. 1. de probation.*

51 Tertiò scientes non tenentur reuelare, quando id, quod sciunt saltem vno teste probare non possunt, *glos. 1. in cap. sacerdos, de pœnit. distinct. 6. Nauar. in man. cap. 171. numer. 134. & cap. 25. numero 33. Auila de censuris, part. 2. cap. 5. disputat. 5. dub. 4. conclus. 11. Henriq. d. cap. 18. §. 3. lib. B. Vasquez de restitut. cap. 9. §. 3. numer. 4. Gutier. de matrimon. cap. 59. numer. 2. Sayr. in claui Regia lib. 12. cap. 12. numer. 32. Nauar. consil. 2. de testibus cog. in nouis Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. numer. 2. Bonacina dicto puncto 1. numero 9. Vgolin. d. capit. 45. §. 5. vers. sexto*, vbi extendit etiam ad participantes in futuro, qui ad denuntiandum non tenentur, si furtum probari non possit, quamuis iudex id iubeat, & citat *Lazzar. sect. 1. quæst. 2. numer. 4.* Excipiuntur tamen aliqui casus. Primus est, quando in edicto non præcipitur denuntiatio, sed testificatio, tunc enim tenemus testari, & deponere tanquam testes, si iuridice interrogemur, etiamsi delinquens sit emendatus, *Lazar. sect. 1. quæst. 20. num. 10. Auila dict. dub. 4. concluf. 10. Sayr. d. cap. 14. numer. 33. Bonacina d. numer. 9. versic. primus, Marc. Anton. Genuens. d. capit. 2. numer. 2.* vbi dicit in Curia Neapolitana quemlibet teneri reuelare id quod probari non potest virtute monitorialium, cum ea concedantur in causis ciuilibus, additque teneri etiam prodere occulta quando Superiores præcipiunt illa ipsis reuelari tanquam partibus, & personis, quæ possunt obesse, & non prodesse. Secundus est quando præcipitur denuntiari delictum respiciens Fidem, & Christianam religionem, vt est hæresis, vel blasphemia hæreticalis, in his enim denunciator habetur pro teste, & in illis vni testi creditur, *cap. in omni negotio. de testibus*, ita *Ban. 2. 2. quæst. 68. artic. 1. Lazzar. de blasphemia, quæst. 12. numer. 55. Marc. Anton. Genuens. d. praxi cap. 2. num. 2. & cap. 18. numer. 5. Bonacina dicto numer. 9. vers. Secundus.* Tertius casus est in matrimonio, in quo, qui aliquod impedimentum nouit, tenetur illud denuntiare, quamuis probare non possit, ita *Marc. Anton. Genuens. cap. 2. numer. 2. versicul. tertio. Bonacina d. numer. 9 versiculo quartus*, vnus enim testis sufficit ad impediendum matrimonium, *capit. præterea de Sponsal. Cardoso in praxi iudicum, & aduocat. verbo testis, numer. 43. Farinac. in praxi criminal. qu. 63. num. 48.*

52 Quarto, non tenentur reuelare, qui de iure compelli non possunt ad testificandum, ita *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. numer. 3. Vgolin. d. cap. 45. §. 7. vers. sexto. Bonacina dicto puncto 1. à numer. 4.* Hinc fit filium non teneri ex vi monitorij, vel edicti denuntiare furtum, vel aliud delictum patris, nec patrem teneri denuntiare delictum filij, *Auila d. disp. 5. dub. 2. Lazz. sect. 3. quæst. 11. Vgolin. d. versic. sexto & cap. 46. §. 5. Possevin. d. numer. 41. vers. quinto.* Et si pater, vel mater interrogentur contra filium, vel vxor contra virum, si periuri fuerint de periurio puniri non possunt, *Ludouic. Rodolph. in vari. conclus. 5. à numer. 3.* Ex eo quia damnum patris redundat in filium, è contra, nemo enim tenetur denuntiare, quando ex denuntiatione impendet magnum periculum denuntianti: tum quia parentes non possunt esse testes in causis filiorum, vt probat *l. parentes, C. de testib.* & disponit *Ordin. Regia Lusitan. libr. 3. tit. 56. §. 1.* & apud Hispanos *l. 14. tit. 16. part. 3.* & tenent *Mascard. de probation. conclus. 1148. & conclus. 1357. numer. 43.* & plures quos refert, & sequitur *Farinac. in praxi criminal. par. 2. de oppos. contra personas testium qu. 54 nu. 145. cum sequentibus*, quibus adde *Morlam in emporio iuris par. 1. tit. 11. in prælud. n. 40. Fr. Ludouic. Miranda de ordine iudic. qu. 22. artic. 4. conclus. 2. Amat. Roder. in practic. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum. cap. 7. num. 47. Curi. Philip. par. 1. §. 17. numer. 15. in fine, Cardoso in praxi iudicum, verbo testis, numer. 9.* Procedit

in filijs legitimis, naturalibus, spurijs, atque incestuosis, in eorum enim causis parentes testes esse non possunt, *Mascard. conclus. 1148. numer. 8. Molin. de iustit. tractat. 2. disput. 170. vers. in reliquis, Farinac. dict. quæst. quinquagesim. quart. à numer. 157.* Et in adoptiuis si sint in potestate patris, *Mascard. conclus. 1148. numer. 18. Farinac. dict. quæst. 54. numero 160.* Et in emancipatis *Gabri. de testib. conclus. 17. numer. 7. Mascard. conclus. 1148. numer. quint. Farin. d. quæst. quinquagesim. quart. num. 154.*

54 Filij tamen spirituales ex vi monitorij tenentur denuntiare patrem spiritualem, firmant *Marc. Anton. Genuen. dict. cap. 2. numer. 3. in fine, Lazzar. sect. 3. quæst. 11. ad finem, Bonacina d. puncto 1. num. 6.*

55 Quia possunt esse testes contra patres spirituales, vt tenent supra proxime citati, de quo vide *Tiraquell. in l. si vnquam, verbo suscepserit, numer. 38. Menoch. de arbitr. casu 109. numer. 1. & 2. Mascard. conclus. 310. numer. 3. & 4. & conclus. 332. à numer. 1. & concl. 1357. numer. 50. Farinac. d. quæst. 54. numer. 198. Cardoso d. verbo testis. numer. 24. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 100. numer. 19. cum sequentibus, Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis. 376. numer. 3. in 1. edit. & resolut. 318. numer. 5. in secunda edit.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretum collect. 38. num. 1.*

56 Excipiuntur tamen ab hac doctrina aliqui casus, in quibus parentes contra filios, & è contra testes esse possunt, ac per consequens reuelare tenentur, veluti in crimine hæresis, cum illud vergat in detrimentum commune, & serpat vt cancer, *Simanch. de cathol. institut. cap. 64. num. 47. Mascard. concl. 857. à numer. decim. octau. Farinac. d. quæst. 54. numer. 174. Fr. Ludouic. Miranda d. art. 4. concl. 2.*

57 Item in crimine læsæ maiestatis *Mascard. conclus. 561. numero 9. & conclus. 857. num. 20. & 23. Farin. dict. quæst 64. num. 173.*

58 Denique in crimine blasphemiæ, eo quod honor, & gloria Dei præferri debeat reuerentiæ parentum, *Lazzar. de blasphemia quæst. 12. num. 57. Paul. Comitol. resp. moral. lib. 4. quæst. 8.* quos refert, & sequitur *Bonac. d. puncto 1. numer. 5. vers. tertio.*

59 Vxor non tenetur maritum denuntiare, quia censetur vnum & idem suo marito, sunt enim duo in carne vna, ita *Penna ad direct. Inquisit. p. 2. commento 78. Lazzar. de monit. sect. 3. quæst. 11. & de blasphemia quæst. 12. numer. 67.* quos refert & sequitur *Bonac. d. puncto 1. num. 4. Vgolin cap. 46. §. 5. vers. non etiam.*

60 Et de socero an possit esse testis in causa generis & è contra vide *Menoch. de arbitr. casu 348. numer. 14. & cons. 22. numer. 3. Mex in tract. tassæ panis concl. 2. num. 31. Mascar. concl. 1318. numer. 52. Surd. de alim tit. 1. quæst. 39. num. fin. Farin. d. quæst. 54. num. 11. Dom. Christoph. de Paz in scholijs ad leges stylı lib. 245. à num. 1. D. Barbosa in l. maritum, num. 60. ff. soluto matr.* attenta regni Portugaliæ praxi non potest testificari, quia bona communicantur in eo inter maritum, & vxorem, & licet maritus agat vel conueniatur, est tamen vxor pro dimidia particeps lucri, vel damni, & ita decisum refert *Cabedo p. 2. Aresto 9.*

61 Frater pro fratre testis esse non potest, vt probat *glos. vlt. vers.* sed de fratre quæro, in *d. l parentes, Rebuff. de reprob. testium num. 218. Mascard. concl. 811. Menoch. casu 104 &* alij plures per *Farin. d. quæst. 54. num. 85. cum sequentibus*, quibus adde *Vezin. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 10. num. 235. p. 535. Pinel. in l. 1. in princ. num. 16. C. de bonis mat. Cardoso d. verbo testis, num. 23.*

62 Qui autem inhabiles sunt ad testimonium ferendum, vt pote quoniam infames, & huiusmodi, tenentur reuelare, quia eorum testimonium non omnino inualidum est, nam etsi non probent, faciunt tamen præsumptionem, *glos. verbo ad testimonium, in cap. 1. de testib. lib. 6.* cum citatis à *Farin. p. 2. quæst. 62. num. 264.* quo fundamento tenet *Marc. Anton. Genuens. d. cap. 2. numer. 10. &* deficientibus alijs probationibus, vel illorum testimonijs non exceptis, fatetur, *Vgolin. d. cap. 45. §. 7. in fine.*

63 Quintò, nemo potest vi edicti cogi ad reuelandum id, quod nouit sub secreto naturali, veluti per solam consultationem præstandam, vel remedium adhibendum pro salute animæ, aut corporis, aut honoris, aut pro defensione bonorum externorum, & similibus, is enim, cui commissum est secretum, non potest loqui de illis, quæ sibi sub secreto concredita, & communicata sunt, sed solum potest de ijs loqui, quatenus ea nouit alia via, quam sub secreto, nisi immineret graue damnum futurum in perniciem Reip. aut proximi vt sunt hæreses, proditiones, machinationes, latrocinia, homicidia occulte grassantia, & falsificationes monetæ, & similia: ita *Nau in man. cap. 18. num. 12. Salon. 2. 2. quæst. 71. art. 3. vlt.* vbi *Aragon. Sayr. in claui Regia lib. 12. cap. 14. numer. 20. Carasco d. cap. 4. numer. 10. Azori. instit. moral. p. 3. lib. 13. cap. 28. Henriq. d. cap. 18. §. 3 vers. quarto, Auila disp. 5. dub. 2. concl. 3. Soar. tom. 5. disp. 20. sect. 3. numer. 11. Lazzar. sect. 2. quæst. 16. num. 1. & qu. 17. num. 17.*

64 Vnde maiori cum ratione nullo modo tenebitur Sacerdos auricularius propalare, si rem illam, quam detegendum esse moneat Superior ipse Ecclesiasticus, in Confessione Sacramentali sciuit, non etenim ipsum obligat excommunicatio, *glos. 11 in cap. Sacerdos, de pœnit. dist. 6.* vbi *Nau. num. 166. Vgolin. d. §. 7. vers. secundo excipitur.* late *Campan. d. cap. 15. numer. 101.* vbi *numer. 102.* cum *Naura vbi proxime numero 130.* dicit hoc verum, quamuis Papa eidem Sacerdoti auriculario præciperet, aut secum dispensaret, vt alterius detegeret Confessionem, quia tunc ei parere non debet.

65 Hinc enim reuelare non compellitur medicus, procurator, aduocatus, vel tabellio secreta infirmorum, clientum, vel aliorum, *Iacob. de Graffis in decis. aureis lib. 4. cap. 8. num. 23. Campan. d. cap. 1. num. 102. Henriq. d. §. 3. vers. 4.* Etenim, quæ aduocatus, aut alter quicunque sciuit ab alio ipsum consulente, nedum compelli minime potest ad propalandum, verum celare obnoxius est, vt inquiunt *Vincent. de Franc. decis. 222. num. 12. Afflict. in constit. Aduocatus post num. 6. Campan. vbi proxime, Carrasco d. cap. 3. num. 9.*

66 Sextò, nullus tenetur denuntiare, quæ non vere & realiter scit, aut accepit ab illis, quibus nulla esset fides adhibenda, quia dicta loquuntur de scientibus, qui vere, & realiter sciunt, cum scire proprie sit veritatem visu, vel alio corporis sensu perceptam mente retinere:

tum quia alioquin exponeremus nos ipsos periculo leuitatis, & Reum damno, quod fortasse iniuste perciperet reuelando ea, quæ non scimus vere, & realiter, ita *Fr. Emman. in sum. par. 1. capite 79. numero 7. Sayr. dict. capite 14. numero 33. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro 24. numero 63. Lezar. sectione 2. quæstione 12. numero 2. Bonacina dict. puncto 1. numero 12. Campan. d. capite decimo quinto, numero 100. vers. alios. Vgolin. d. cap. 48. §. 5. vers. verum, in fine.*

67 Aduertendum vero est edicta non obligare ad denuntianda, quæ quis audiuit, vel quæ audiuit à personis ignotis, vel à persona nihil certum sciente. *Nauar. in capite inter verba, numero 291. Fr. Emman par. 1. summ. capite 217. numero 9. Sanch. de matrimon. libro tertio, disput. 13. numero 7. Valeri. Reginald. d. n. 33.* quos refert & sequitur *Bonacin. dict. puncto 1. n. 14.*

68 Septimò, non tenetur denuntiare, qui audiuit delictum ab eo, qui iam denuntiauit, nam ex quo iudex factus est certus, certior fieri non potest, *capite eum qui, de regul. iuris in 6.* ita *Nauar. in capite inter verba numero 292. Iacob. de Graffis in aureis decis. libro 4. capite 8. numero 3. Fr. Emman. d. par. 1. capite 79. numero 7. Auila de disp. 5. conclus. 6. Sayr. de censuris libro 1. capite 9. numero 34. Lazzar. sectione 2. quæstione 12. numero nono.* Verum contrarium sequitur *Campan. d. capite 15. numero 100. versicul. alios*, præsertim ex eo, quod licet vnius denuntiatione sciuerit iudex veritatem, non tamen de ea ita certus est, vt possit furem, aut alium delinquentem, siue detentorem rei punire, vel condemnare, seu cogere ad rem ipsam restituendam, intelligerem eo tantum casu procedere quoties audiuit ab altero, & non ab illo, qui prius denunciauit, verum enim est reuelatione illius, qui audiuit à primo denuntiante fieri iudicem magis instructum, nec contra delinquentem maiorem dari probationem.

69 Octauò, nemo tenetur denuntiare emendatum ante correctionem fraternam, etsi iudex id præcipiat, nisi quando fraterna correctio non est necessaria, & in crimine hæresis, proditionis, & aliorum, in perniciem Reip. vergentium, vel quando non speratur emendatio, quia superior non præsumitur velle sibi fieri denuntiationem, cum iam sufficienter sit ipsius intentioni satisfactum: tum quia non possumus proximum infamare, nisi an sit aliqua necessitas, & rationabilis causa: tum quia Christus Dominus iussit vt tunc Ecclesiæ diceretur, vbi peccator admonitus se non corrigeret: ita *Petr. Nauar. de restitution. libro secundo, cap. 4. numero 247. Nauar. in manual. capite 25. numero 40. Sot. de iustitia libro 5. articul. 1. quæstione 5. Siluester verbo denuntiato, quæstione 4. Henriq. d. §. 3. littera C. Valer. Reginald. dict. libro 24. numero 60. Sayr. dict. capite 14. numero 27. Marc. Anton. Genuens. d. capite 2. numero 5. Vasquez de restitut. capite 9. § 4. versic. postremo. Soar. d. disput. 20 sectione 3. numero Auila p. 21 disp. 5. cap. 5. numero 4. conclus. 1. Lazzar. sectione 2. quæstione 7.* intellige modo iudex intendat solum emendationem, vel satisfactionem, quia secus si præter emendationem intendat etiam punitionem in sua inquisitione, nam tunc excommunicatio incurretur non denuntiando delinquentem iam emendatum, modo delictum sit publicum, & quando dubitatur an Superior intendat correctionem, aut satisfactionem partis, aut punitionem, præsumi intendere punitionem dicit *Valer. Reginald. d. libro 24. numero 51. & 61.* Sed melius cum *Auila 3. dub. 4.* existimo Prælatos ecclesiasticos in edictis generalib. magis prætendere emendationem, quam punitionem delinquentis.

70 Nono, nemo tenetur denuntiare, nec testificari quando probabiliter timet sibi aliquod graue damnum spirituale, vel temporale, siue inimicitiam capitalem euentutam ex reuelatione, ita *Marc. Anton. Genuens. d. c. 2. n 6. Vgolin d. capit. 46. §. 5. vers. postremo, Posseuin. d. capite 12. numer. 46. vers. quarto.*

71 Decimo, nullus tenetur denuntiare, nisi quos pars, vel iudex intendit ligare, nam excommunicatio vim habet ab earum voluntate, ita *Sot. de iustit. libro 5. quæstione 3. art. 1. Petr. Nauar. de restitut. libro 3. capite 2. quæst. 2. dub. 5. Nauar. in man. capite 27. numero 14. Salon. 2. 2. quæstione 66. artic. 3. Lazzar. sect. 2. quæstione 2. numero 3. & sect. 3. quæst. 8. Molina de iustit. tract. 2. disp. 686. numero 2. Sayr. d. capite 14. numero 69. Marc. Anton. Genuens. d. capite 2. numero 8. Rebello de obligat. iustit. p. 1 libro 2. quæstione 15. sect. 7. numero 15. Vasq. in opusc. capite 5. §. 1. dub 7. numero 34.* qui hinc inferunt patrem non præsumi, quod velit filium, qui eius bona surripuit, excommunicari, nec maritum vxorem, & similes.

72 Vndecimo nemo tenetur denuntiare iustum compensatorem, in casibus, quibus ipse compensans, vi monitorij non tenetur ad se patefaciendum, vt supra dixi *numero 49.* etiamsi excommunicatio specialiter lata sit contra scientes, & non manifestantes, quia quando principalis non ligatur, etiam minus principalis non ligatur: tum quia nemo tenetur se, aut alterum innocentem prodere, ita *Salon. 2. 2. quæstione 66. art. 6. controuer. 2. Arug 2. 2. quæstione 62. art. 2. Lessi. de iustitia libro 2. capite 12. dub. 10. numero 6. Sayr. d. cap. 14. numero 30. Lazzar. sectione 2. quæstione 8. & 9.* In tantum quod conscius iuxtæ compensationis libere potest iurare se nihil habere, intelligendo intra se, vt teneatur manifestare, habet enim iustam tergiuersandi causam, *Nauar. in man. capite 13. numero 166. Aragon. 2. 2. quæstione 69. art. 2. ad finem,* & ibi *Ban.* ac *Salon. controu. 11. Valent. tom. 3. disp. 5. quæstione 13. puncto 2. Molina disp. 692. ad finem.* Si vero de iustitia compensationis, vel de impotentia restituendi dubitet, tenetur denuntiare, nisi rationabiliter deponat dubium, vt post *Petr. Nauar. Lazzar. Hēriq. Fr. Emman. & Azori.* firmat *Bonac. d. puncto 1. numero 30.* vbi hoc verum esse dicit, etiamsi ille, qui rem accepit, asserat se illam in compensationem accepisse, nisi forte esset vir tantæ fidei, vt illi merito præstanda sit fides, & *num. 31.* resoluit eos, qui occultant bona ob æs alienum, vel ob delictum commissum, ne à fisco, vel à creditorib. capiantur, teneri vi monitorij ad illa manifestanda: similiter etiam dicit, quod impetrantibus creditoribus excommunicationem contra retinentes bona Titij, & contra non manifestantes, tenetur Caius denũciare Titium, qui sibi vendidit possessionem in confidentia, ne creditores illam caperent, si facta correctione Titius non vult satisfacere creditoribus. Quando autem possit concedi monitorium contra donatarios, vel legatarios, qui fidem præstiterunt testatori de restituendo bona filiis spuriis testatoris, vel donato-

ris, tradit late *Lazzar. de monitor. sectione 3. quæstion. quinta.*

73 Duodecimo, nullus tenetur denuntiare ratione monitorij, quando tempore publicationis, & excommunicationis degebat extra territorium Episcopi excommunicantis; secus vero, si nondum elapso termino in monitorio concesso, se transferat ad aliam diœcesim, intentione ibi manendi maiore anni parte, vel ibi perpetuo habitandi, ita *Henriq. d. capite 18. §. 4. latera l. Marc. Anton. Genuens. dict. capite 2. numero 7. Sayr. de censur. lib. 1. c. 7. n. 19. Lazzar. sect. 4. quæstio. 17. numero secundo.*

74 Tùm quia superior non potest suis censuris ligare existentes in alieno territorio *capite 2.* cum ibi notatis, *de constit.* & resolutis, per *Bonacina de censuris disput. 1. quæstione 1. puncto 11. a numero 6.* tùm quia excommunicatio lata sub conditione, vt satisfaciat infra certum tempus, ligat si pendente conditione efficiatur alterius fori, *glos. verbo impedire, in capite præterea, lib. 2. de appell. tio.* recepta per *Innocen. & Abb.* ibi. Obligatio in monitoriis constituta ad reuelandum incipit à die, & hora, qua publicatur monitorium, excepto primo die, modo eodem die monitorij notitia habeatur, tempus enim constitutum in monitorijs incipit currere à die scientiæ, *Henriq. d. capite 18. §. 6. Soar. tom. 5. disp. 20. sect. 3. numero 13. Lazar. sectione 2. quæstione 1. numero 2.* vbi *numero 4.* tenet in monitorio lato ad denuntiandum iniustum rei alienæ detentorem intra quindecim dies, non comprehendi primum diem, nisi forte dicatur, hinc ad quindecim dies, hac enim forma loquendi videtur terminus statim inchoari. Qui non denuntiat intra tempus præscriptum in edicto, tenetur elapso eo tempore denuntiare, quam primum commode potest, quia terminus non apponitur ad finiendam obligationem denuntiandi, sed ad eam sollicitandam, *Nauar. capite 25. numero 46. Soar. d. sect. 3. numero 13. Fr. Emmanuel in summ. part. 1. capite 79. num. 18. Valeri. Reginald. d. libro 24. numero 73. Lazar. d. quæstione 1. nu. 7.* quia elapso termino semper tenetur sub excõmunicatione denuntiare *Graffius in decision. aureis p. 1. libro 4. capite 18. numero 10. Lazar. sectione 2. quæstio. 4. numero 8.* nisi impotentia, vel alia iusta causa teneretur, qua sublata sub eadem excommunicationis obligatione denuntiari obligatur ex *Soar.* ac *Fr. Emman. dictis locis, & Lazar. dicta quæstione 4. numer. 5.* & tunc non denuntiando toties incurrit excommunicationem, quoties commode potest denuntiare, quia tot sunt censuræ, quot sunt moraliter, & formaliter actus contra præceptum, seu quot sunt transgressiones formaliter, & moraliter, iuxta resoluta per *Bonacin. d. quæstione 1. puncto 5. a numero 2.* Sed æquior videtur opinio, quam *Nauar. Lazar.* & alij sequuntur, dum videntur supponere, quod iste talis maneat in eadem excommunicatione non denuntiando intra triennium, & aliam nouam non incurrat. Monitoria hæc non dicuntur statuta, sed mandata generalia, vel specialia, lata ab homine, quæ morte, aut remotione concedentis ab officio, expirant, antequam incurratur in excommunicationem, *Nau. in man. capite 27. numer. 2. Marc. Anton. in præxi ca. 1. numero 18. Henriq. d. capite 1. §. 4. in princip.* vbi etiam, quod dum edicta per modum visitationis promulgantur, expirant, non quidem statim post sex dies, inter quos iubet denuntiare, sed finito visitationis tempore, aut paulo post, quamuis publicentur per parochias vrbis, vbi residere solet Episcopus.

76 Aduertendum tamen duxi, quod cum huiusmodi monitoria sit remedium subsidiariũ; & cõcedi non solitum, nisi cum probationes aliæ haberi non possunt, reuelandi obligatio extendi videtur ad omnes quiqui sint, quomodocunque, & qualitercunque sciuerint, quare licet supradictas exceptiones adducerem, quia ab illis politas reperio, præmoueri tamen volui, ne qui ita illis ex se fidat, vt statim ex iis secum iudicet, nam si indistincte, & incaute hoc faciat, frustratoria remanerent monitoria, quod in præiudicium non solum ea petentium, sed etiam animarum eorum, qui aliquid sciunt, vergere potest, cautela igitur præcipua erit, qui aliqua prædictarum exceptionum vti posse censuerit, non sibi fidere, sed peritum consulere, & idoneum Confessarium, qui rei veritate perpensa possit sibi dicere teneatur, an non teneatur reuelare.

79 Cætera ad materiam litterarum monitorialiũ ad finem reuelationis, sub excommunicationis pœna pertinẽtia luculentissime scripsit *Petr. Antoni. Lazarius in suo tractatu de monitorijs*, & tractant *Ioan. de Neuiz, in sua silua nupt. libro 3. verbo monitoria, Nauar. in repetit. capite inter verba 11. quæstione 3. conclus. 6. coroll. 66. Franc. Marc. Delphin. decis. 850. & 852. cum sequenti, Achill. de Grassis decis. 6. de sententia excommunicat. praxis Episcopal. par. 1. verbo excommunicatio, pagina 134. Gutier canonic. libro 1. capite 11. Quaranta in summa Bullary, verbo excommunicationes, ad finem reuelationis Henriq. in summ. libro 13. capite 18. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici part. 3. capite 7. numero 13. cum sequentibus, Campan. in diuers. iuris Canonici rubr. 11. capite 15. a numero 88. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesiastici decis. 267. cum sequentibus in prima edit. & resolut. 233. cum multis sequentibus in secunda edit. Vgolin. de potestate Episcopi capit. 45. &* 46. nouissime *Carrasco in aliquas leges nouæ recop. c. 4. de censuris monitorialibus.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopus quod non habeat potestatem, & iurisdictionẽ examinandi, & approbandi noua miracula, quæ suadeãt fundamenta, ostenditur.*

2 *Contrarium verius.*

3 *Declaratur Concil. sessio. 25. de inuocat. & venerat. Sanct.*

4 *Declaratur tex. in capite 1. de Reliqu. & venerat. Sanct.*

5 *Canonizatio Sanctorum solo Romano Pont. est reseruata.*

6 *Testes diligenter examinandi super miraculis Sanctorum, & de singulis circunstantijs respondere debent, & rationem reddere tenentur, & non sufficiunt singulares.*

7 *Miraculum dicitur mirum factum.*

8 *Miraculum vt proprie dicatur quæ requirantur, ostenditur.*

9 *Miraculà examinandi potestas solo Episcopo, non tamen alii inferiori competit.*

10 *Reliquias Sancti etiam antiqui nondum canonizati, non licet Episcopo approbare.*

11 *Reliquiæ inuentæ alicuius Sancti in sanctorum nume-*

rum iam diu relati, cognoscente, & approbante Episcopo, etiam publice coli possunt.

12 *Reliquiæ, quæ antiquæ fuerint habendæ sunt in ea veneratione, qua hactenus fuerunt.*

13 *Reliquias Sancti ab Ecclesia Canonizati competit Episcopo in sua Diœcesi approbare.*

14 *Episcopus extra suã diœcesim existens, potest facultatem concedere, vt in ea publicæ reliquiæ alicuius Sancti canonizati collocentur venerandæ.*

EPISCOPVS AN POSSIT noua miracula approbare, & Sanctorum reliquias publice venerandas exponere ?

ALLEGATIO XCVII.

1 PRo parte negatiua, quod scilicet Episcopus non habet potestatem, vel iurisdictionem ad prædicta miracula examinanda, facit ratio tex. *in capite audiuimus 1. inord. de reliq. & vener. Sanct.* vbi reprobat Romanus Pontifex, & reprehendit quosdam venerantes quendam, qui fuit occisus, & concludit his verbis, cum etiamsi per eum miracula fierent, non liceret vobis ipsum pro Sancto absque auctoritate Romanæ Ecclesiæ venerari. Facit etiam tex. *in capite venerabili, de testib.* vbi Summus Pontifex improbat probationes quasdam factas ab Abbate quodam Cistercienſi de vita cuiusdam sui Religiosi, & eas committi faciendas quibusdam delegatis. Facit denique Bulla *Leonis X.* lecta, & publicata in Concil. Lateranen. eiusdem Pont. tempore congregati, vbi inhibentur Sacri verbi Concionatores noua, & conficta miracula prædicare, & reuelationes, nisi à Romano Pont. fuerint approbata.

2 His tamen non obstantibus affirmatiua pars verior est, quam probat *Conc. Trid. sessione 25. de inuocat. & venerat. Sanct.* ibi, Nulla etiam admittenda esse noua miracula, nec nouas reliquias recipiendas, nisi eodem recognoscente, & approbante Episcopo, qui simul atque de his aliquid compertum habuerit, adhibitis in consilium Theologis, & aliis piis viris ea faciet, quæ veritati, & pietati consentanea iudicauerit, & referunt *praxis noua Episcop. part. 2. capite 3. numero 18. versicul. miracula Franc. Leo in thesauro fori eccl. p. 2. c. 1. numero 21.*

3 Non obstat si quis dixerit verba illa *Concilij Triden.* esse tantum intelligenda de miraculis Sanctorum canonizatorum, quia respondetur eius verba, nulla etiam admittenda noua miracula, esse vniuersalia, & comprehendere omnia miracula facta per Sanctos ante, & post canonizationem iuxta reg. *leg. 1. §. generaliter, ff. de legatis præst. & lege pretio, ff. de public. in rem actione, cum similibus.*

4 Nec item obstant quæ supra pro parte negatiua expendebamus, nam ad *cap. audiuimus* respondetur, quod ideo ibi reprehensi fuerunt quidam homines eo quod diabolica fraude decepti quẽdã in ebrietate occisum venerarunt, & decisio illius *tex.* est non licere venerari, seu colere quenquam, etiamsi miracula fecerit, nisi auctoritus Romani Pont. interueniat; vnde colligitur in eo *tex.* Episcopo non adimi facultatem faciendi informationes miraculorum: in actu enim de quo agimus tria diuersa considerari debent, videlicet examen miraculorum, quod Episcopus facere potest, iuxta supradicta. Et Beatificatio, per quam Beatus declaratur Ciuis, non tamen dies mortis, nec officium in eius memoriam celebratur, nec etiam illi Ecclesia dedicari potest, *Maluis. de canonizat. Sanct. dub. 1. n. 20.*

5 Et denique Canonizatio, quæ solo Romano Pont. Ecclesiæ capiti, & Christi Vicario in hac Militante Ecclesia est reseruata, vt resoluunt plures per me citati *Alleg. 50. numero 43. Ad tex.* vero *in d. c. venerabili*, respondetur ideo Summum Pont. ibi cõmisisse Corisopiten. & Trecorens. Episcopis vt sigillatim examinarent testes producendos super vita, & miraculis piæ memoriæ M. Abbatis Cisterc. quod Abbas & monachi eiusdem Ordinis iam examinauerant, quia eos sine debita diligentia & minus iudicialiter, prout oportebat, examini suppossuerunt; nam super miraculis, quæ omnimode ad canonizationem alicuius requiruntur, testes diligentissime sunt examinandi, nec sufficit aliquem deponere de vno miraculo, & alterũ de altero, sed requiritur, vt frequentia miraculorum probetur à pluribus testibus, *Mascard. de probat. concl. 262. numero 39. cum sequentibus.*

6 Et non probat, nisi etiam rationem reddant, quia hæc transcendunt naturam, *Rebuff. de reprobat. testium numero 460. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 49. numero 3. in vltima impres.* vbi etiam cum *Abb. in d. cap. venerabili*, resoluit quod testes diligenter examinari, & de singulis circunstantijs respondere debent, quod etiam tenet *praxis noua Episcop. d. cap. 3. numer. 18. versicul. nec credendum.* Miraculum enim dicitur, mirum factum, vel quasi admiratione plenum, & probari potest, quando probatur aliquid quod vires naturæ superat, *Mascar. concl. 1066. à n. 1.*

8 Quod vt proprie dicatur quatuor concurrere debent. Primo vt supra dicebamus quod sit supra naturam, sicut de virga Moysis mutata in colubrum, & de asina loquente ad Balaam *ex cap. cum ex iniuncto, de hæret. in 6.* Nam illud quod per causas naturales fieri potest non est miraculum, *Bart. tract. de testib. numero 57.* Secũdò, quod appareat illud ex Deo, non ex arte contingere, neque ex diabolo: nam miracula, quandoque fiunt per malos *c. temus c. prophetauit, 1. quæstione 1.* Tertio quod effectus fiat præter solitum & cõsuetum modum causandi, & sic iustificatio impij non est opus miraculosum, nam consuetus cursus iustificationis est, vt Deus moueat animam, & homo conuertatur *D. Thom. 1. 2. q. 113. art. 10.* Quarto sit ad corborationem Fidei, & ideo ea, quæ fiunt ministerio hominum, & non tendunt ad confirmandam Fidem non sunt dicenda miracula *Maschard. concl. 64. n. 9.*

9 Ex quibus primo colligitur huiusmodi potestatem examinandi miracula solo Episcopo, non tamen alij inferiori etiam quasi Episcopalem iurisdictionẽ habenti competere, vt probare videtur *Concil. Trid. d. loco* in illis verbis (Nemini liceat, nisi recognoscente, & approbãte Episcopo, &c.) ponderando dictionem illam, nisi, quæ vim habet taxatiuæ dictionis, vt resolunt per me citati in *tract. de dictionibus & clausulis dict. 184.* Ponderanda

etiam verbum illud, nemini, quod importat omnimodam exclusionem, *ego ipse dict.* 179. Facit denique quia ibi fit mentio Episcopi, vnde excluditur inferior *Tiraq. de retract. conuent. glos. 9. numero 9.* ex quibus ita in terminis concludit *Mari. Anton. var. resol. lib. 1. resol. vlt. casu 42.*

10 Secundo colligitur nullo modo licere Episcopo approbare reliquias etiam sancti antiqui nõdum canonizati, ac eas publice venerandas exponere, vt probat tex. in *capite fin. de reliq. & venerat. sanct.* quatenus habet reliquas denuo inuentas publice absque summi Pont. licentia non esse adorandas, quæ decisio cum sit desumpta ex Concilio generali Lateranensi, non est derogata per *Concil. Trid. d. loco*, cum oporteret specificam fieri de ea mentionem, cum clausula derogatoria, iuxta per me alibi resoluta, quare ita tenent *Soar. tom. 1. in 3. p. q. 25. art. 6. disp. 55. sect. 2. vers. sed quæret aliquis, Sayr. in Claui Regia lib. 4. c. 7. numero 3. vers. & qui, Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 19. numero 6. in fine. Azori. institut. moral. p. 1. lib. 9. capite 8. quæstion. 8. & p. 2. li. 1. capite 26. quæstione 4. & li. 5. capite 6. quæst. 1. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. capite 43. n. 10. Fr. Emman. quæstione Reg. tom 3. quæstione 55. art. 1. in fine. Emman. do Valle de Mouza de ensalmis, & incantat. sect. 2. c. 3. n. 34.*

11 Illud tamen aduertendum duxi, quod si reliquiæ fuerint denuò inuentæ alicuius, qui iam pridem fuerat in Sanctorum numerum relatus, coli possunt etiam publice, prius tamen eas cognoscente, & approbante Episcopo, vt resoluit *Azor. d. q. 8.*

12 Illæ vero quæ fuerint antiquæ, habendæ sunt in illa veneratione, qua hactenus fuerunt, vt censuit *Sacra Congr.* Priuatim tamen potest, quis aliquem piè venerari pro sancto, etiam sanctorum numero nondum adscriptum, & proinde aliquid ipsius tanquam reliquias honorare, & colere *Azor. d. quæstione 8.* & facit quod tradit *Innoc. in d. capit. audiuimus in fine*, his verbis. Item non negamus, quin cuilibet liceat alicui defuncto, quem credebat bonum virum, porrigere preces, vt pro eo intercedat ad Deum, quia Deus fidem eorum attendit, non tamen pro eis licet facere officium solemne, vel preces solemnes.

13 Tertiò colligitur Episcopo competere in sua diœcesi approbare reliquias Sancti ab Ecclesia Canonizati, & illo approbante tanquam veras, & ad illum Sanctum pertinentes, posse absolute venerari, vt colligitur ex *Concil. Trid. d. loco*, cui resolutioni non obstat *d. capite fin.* quia loquitur de sancto non canonizato, Concilium vero de reliquijs Sancti Canonizati, quare ita resoluunt *Philiach. de offic. Sacerd. p. 1. lib. 3. capite 9. ad finem. Soar. d. disp. 55. sect. 2. vers. quæret aliquis, Azori. d. q. 8. Tanch. d. c. 43. n. 14.*

14 Vbi etiam tenet posse Episcopum extra suam diœcesim existentem, absque aliqua Episcopi diœcesis licentia eam approbationem facere, & facultatem concedere, vt in sua diœcesi publice reliquiæ collocentur venerandæ, quia cum iurisdictio hæc non sit inter partes exercenda, non est contentiosa, sed voluntaria, iuxta tradita per *eund. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 19. n. 7.*

SVMMARIVM.

1 *Religiosorum, & mulierum numerus in quolibet monasterio is tantum constitui debet, qui ex proprijs monasteriorum reditibus, vel consuetis eleemosynis sustentari possit.*

2 *Declaratur Concil. Trident. sess. 25. de Regularibus cap. 3.*

3 *Ordinarij in monasterijs sibi subiectis, & etiam exemptis numerum Monialium statuere debet in quolibet monasterio, quæ commode ibi sustentari possint ex Bulla Gregor. XIII.*

4 *Refertur decisio Sacræ Congreg.*

EPISCOPVS AN POSSIT numerum Religiosorum, vel Monialium in quolibet monasterio statuere?

ALLEGATIO XCVIII.

1 IN Monasterijs, & domibus tam virorum quam mulierum, is tantum religiosorum numerus constituatur, ac in posterum conseruetur, qui propriis monasteriorum reditibus, vel consuetis eleemosynis pro modo, & facultate loci commode sustentari possint, vt habetur in *Cõc. Trid. sess. 25. de Regular. capite 3.* quod antea dispositum erat in *capite vni §. sane, de statu Regul. libro 6.* per quæ iura ita tenent *Nauar. in tract. de redit eccles. quæstione 1. monitu 62. praxis episcop. p. 1. verbo moniales, §. 6. pagina 256. Stephan. Quaranta in summa Bullarij, verbo monasteria monialium pag. 359. Fr. Emman quæst. Regular. tom. 2. q. 48. art. 1. Azori. institut. moralium p. 1. lib. 13. capite 9. q. 1. Aloys. Ricci. in praxi aurea resol. 202. Campanil. in diuersorio iuris Canon. rubr. 12. capite 16. numero 7. & 14.*

14 Inter ius antiquum *in d. capite vnico, & nouum Concilij Trid. in d. capite 3.* ea reperitur differentia, quia illud loquebatur tantum de monialibus ordinum non Mendicantium, præcipiens ne reciperentur nisi quot possint de ipsorum monasteriorum bonis, seu prouentibus absque penuria sustentari, hoc vero postmodum extendit ad omnes Regulares tam masculos, quàm feminas, atque etiam Mendicantes, in quibus licet numerus statui non possit pro facultate bonorum, vel introitum, eo quod ijs carere debent, nihilominus statuendus est habita consideratione ad consuetas eleemosynas, quibus valeant commode sustentari. Deinde id ipsum posterioribus summorum Pontificum constitutionibus confirmatum auctumque fuit: nam *Pius V. in constit. sua* incip. *Circa pastoralis officij, Dat. Romæ, apud S. Petrum an. Incarnat. Domin. 1566. quarto Kalend. Iunij* distincte præcipit ne plures moniales in earum monasteriis recipiantur, & admittantur, siue recipi, & admitti permittantur, quàm ex proprijs reditibus ipsorũ monasteriorum, vel consuetis eleemosynis commode sustentari possint.

3 Denique *Gregor. XIII. const. sua* incip. *Deo sacris an. 1573.* iniunxit Ordinariis, vt præfatum statuãt numerum in monasteriis sibi subiectis, & etiam in exemptis, sequentibus verbis. Eleemosynarum vero prædictarum contributionem, & applicationem durare, & valere decernimus, ac suos effectus ad plenum sorti debere, donec numerus

monialium,etiam Tertiariarum huiusmodi(quem per ipsos locorum Ordinarios, etiam in monasteriis ab earum cura, & regimine quomodocunque exemptis cum illarum superiori interuentu, stabiliri, & ordinari, neque supra illum numerum alias recipi posse etiam de consensu suorum Superiorum, volumus, & mandamus) ita imminutus fuerit, vt reliquæ moniales, & Tertiariæ ex proprijs reditibus monasteriorum ipsorum, vel consuetis eleemosynis, se commode sustentari queant, &c. refert *praxis noua episcop. p. 2. capite 3. nu. 55. in fine.* ex quibus verbis colligit *Nauar. in cap. statuimus, numero 57. vers. tertio, nota 19. q. 3.* Ordinarios locorum sup pœna peccati mort. ad id faciẽdum obligari, fulcitus verbis in *d. Constit.* appositis, ibi, super quo Ordinariorum conscientiam oneramus.

4 De recipiendis autem vltra numerum præfixum modo prædicto edidit *Sacra Congregatio* Regularium ordinationẽ, quam reperisse apud Impressores Camerales asserit *praxis noua Episcop. d. c. 3. numero 55. in fine,* & vidisse subscriptam manu Illustrissimi Cardinalis Florentiæ refert *Campan. d. c. 16. numero 14.* eiusq; verba amecto. Quemadmodum sacri olim Canones, & nouissime sacrum generale Concilium Tridentinum summa ratione decreuit, vt in monasteriis, & domibus tam virorum, quàm mulierum bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus, is tantum numerus constituatur, ac in posterum conseruetur, qui vel ex reditibus propriis monasteriorum, vel consuetis eleemosynis commode possit sustentari, ita quoq; Sacra Cõgregatio sãctæ Romanæ Ecclesię Cardinalium, quæ negotijs, ac consultationibus Episcoporum, & Regularium præest, cui antiquius nihil est, quam salutaria huiusmodi decreta debitæ executioni demandari curare, sæpius locorum Ordinarijs rescripsit, vt certum numerum in singulis monasteriis monialium, etiam curæ Regularium, seu Militiarum subiectis, iuxta cuiusque monasterij facultates præscriberent, & si quæ supra statutum numerum reciperentur, duplicem eleemosynam afferre, & supranumerariũ locum tenere deberent. Verum quia in dubium plerunque venit, num supranumerariæ prædictæ aliquibus ex numero in quolibet monasterio definito, decedentibus in eorum locum subrogari possent, aut deberent, eadem Sacra Congregatio, quæ peculiariter super ea re sæpenumero rescripsit, prouidere volens, ne quis deinceps dubitationis locus relinquatur, huius generalis decreti tenore statuit, & declarat moniales, quæ supra numerum in quolibet monasterio constitutum recipiuntur, in locum monialium decedentium intra numerum nequaquam subrogari, neque impedimento esse, quin aliæ in locum earumdem ex numero demortuarum recipi eo modo valeant quo in singulis monasteriis moniales intra numerum possint admitti, quinimo eaſdem sic supra numerum receptas supranumerarias semper quoad hoc remanere, etiamsi in cęteris ab aliis nihil differãt, sed illis omnibus pares, & æquales iuxta cuiusque monasterij institutum esse debeant. Declarat insuper eadem Sacra Congreg. duplicis eleemosynę nomine intelligi semper debere duplicatam summam eius, quæ in receptione cuiusque monialis intra numerum in quolibet monasterio constitutum erogari pro tempore consueuerit, ita tamen, vt vbi summa, quæ confertur minor est scutis ducentis, ibi saltem ratione duplicatæ eleemosynæ soluenda sint scuta quadringenta, & non minus.

Eadem quoque Sac. Congr. districte prohibet ne loca per obitum monialium intra numerum decedentium pro tempore vacatura quiquam puellę ad habitum Regularem recipiendæ concedantur, neque promittantur, nisi sequuta vera, & reali illorum vacatione, atque ita demum & non antea de eis disponi, ac in monialis demortuę locum, promissionem, aut receptionem in Capitulo, seu quouis alio modo fieri iubet, dummodo tunc temporis puella ipsa recipienda, & ætatem habeat idoneam, & cæteras qualitates requisitas, quibus etiam præditas esse debere vult eas puellas, quæ supra numerum recipiendæ sunt, iam tunc, cum eis loca, vel promittuntur, vel dantur. Si quid vero contra à quoquam fieri contigerit irritum, & inane, ac nullius roboris, & momenti fore & esse decernit. Ac nihilominus Abbatissas, Priorissas, & alios quoscunque monasteriorum superiores, qui cuiusuis puellæ receptioni, vel admissioni, aut locorum vacaturorum promissioni, seu concessioni aduersus præsentis decreti dispositionem consenserint, priuationi vocis activæ, & passiuæ, aliisque arbitrio eiusdem Cõgregationis infligendis pœnis obstrictos, & obnoxios fore declarat, saluis etiam semper, & in suo robore permanentibus aliis quibuscunque ipsius Congregationis decretis aliàs latis, præsenti decreto non contrariis, præsertim circa monialium admissionem, & receptionem, ad habitum, & professionem, & circa eleemosynarum dispositionem, solutionem, & erogationem in loca stabilia, quibus nullatenus derogare vult, & intendit. Romæ die 6. Septemb. 1604.

Alex. Card. Florent.

Puellas enim causa educationis in monasteriis monialium recipi posse, nec illis obstare decretum prędictum de numeri monialium determinatione rescripsit Sacra Congregatio Concilij Episcopo Hieracen. quod rescriptum refert *Quaranta cit. versic. monasteria monialium*, vt sequitur,

Reuerendiss. Domine. Ex Sacra Congregatione Cardinalium Tridentini Concilij Interpretũ, Amplitudinis tuæ nomine quæsitum est, an puellæ in monasterijs monialium educationis causa permanere possint. Ij vero sic censuerunt ad te scribendũ, iam dudum ab eadem Congregatione statutum esse nullo Concilij decreto prohiberi, quominus puellæ in monasteriis monialium educentur; si tamen eadem monasteria ante Conciliũ consueuerint huiusmodi puellas recipere, sicq. à Superioribus monasteriorum scriptam licentiam impetrarint, atque Abbatissę, & reliquarum monialium consensus accesserit: tunc vero hæ ipsæ puellæ eo vestitu in monasteria intromittantur, qui virginali pudori, ac modestiæ conueniat, nullamq. secum famulam adducant, nec manere in eis possint, nisi vsque ad ætatis suæ annum vigesimumquintum, atque in eis dum erunt, eandem seruent clausuræ legem, quam moniales ipsæ, & si semel exierint, nullam habeant ad eam reuertendi facultatem. Proinde Congregatio his litteris impertiendam tibi hanc facultatem duxit, vt quotiescunque in ista tua Ciuitate, & diœcesi Hieracẽsi id expediri Amplitudo tua iudicauerit,

possit permittere puellas in monialium monasteria, in quibus pie, & honeste instituantur, introduci, adhibitis tamen conditionib. suprascriptis, & bene in Domino valebit. Romæ die vlt. Augusti 1575.

Amplitudinis tuæ vti frater

Philippus Boncompagnus Card.
S. Sixti.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio bonorum temporalium fieri non potest à nouitijs, cum primum recipiunt habitum, sed intra duos menses ante professionem, cum licentia Episcopi, vel eius Vicarij.*
2 *Doctores referuntur, qui tractant de materia Concilij sess. 25. de Reg. c. 16.*
3 *Episcopus confirmatus, licet non consecratus, potest concedere licentiam, vt à nouitio possit fieri dispositio bonorum temporalium.*
4 *Archiepiscopus consecratus, etiamsi nondum pallium receperit, potest licentiam impertiri in dispositionibus faciendis per nouitios de bonis temporalibus.*
5 *Capitulum Sede vacante potest licentiam concedere, vt nouitij disponant de bonis temporalibus.*
6 *Abbates, & alij Prælati habētes iurisdictionem quasi episcopalem, nullique Episcopo subiecti possunt in suis diœcesibus licentiam concedere nouitijs ad disponendum de suis bonis temporalibus.*
7 *Prælati Regulares in monasterijs exemptis, & ibi subiectis non possunt facultatē concedere nouitijs disponendi de suis bonis temporalibus.*
8 *Vicarius Episcopi, vel quorumcumque Prælatorum iurisdictionem episcopalem habentium in sua diœcesi, ac etiam à Capitulo Sede vacante constitutus, potest facultatem concedere nouitio disponendi de suis bonis temporalibus.*
9 *Licentiam, quam Episcopi, vel eorum vicarij concedūt nouitijs disponendi de suis bonis temporalibus, possunt alteri delegare.*
10 *Licentia, quam Episcopi, & habentes episcopalem iurisdictionem, eorumque Vicarij concedere possunt nouitijs faciendi dispositiones bonorum temporalium, non exigitur quod sit in scriptis, nec satis est petita, sed debet esse obtenta.*
11 *Menses duo professioni proximi, intra quos renunciatio, & obligatio fieri potest de licentia Episcopi à nouitio, computantur secundum quod occurrunt in Kalendario, & ibi vide alia vtilia super hac re.*
12 *Concilium Trident. sess. 25. de Regul. cap. 16. non habet locum in testamentis, donatione causa mortis, & codicillis.*
13 *Testamentum an ante professionem factum subsequēti professione rumpatur, & an ante professionem possit expresse reuocari? ostenditur.*
14 *Professus Religiosus non potest testamentum ante professionem reuocare.*
15 *Monachus etiam ad dignitatem episcopalem prouectus non potest testamentum ante professionem factum reuocare.*
16 *Renūciatio, seu donatio bonorum facta ab existente adhuc seculo prætextu & mutuo ingressus religionis stante Cōc. Trid. dispositione sess. 25. de Regul. c. capite 16. an valida sit non obseruata illius forma? ostenditur, & numero 17.*
18 *Concilium Tridentinum dict. capite 16. an procedat in maiori viginti quinque annis renuntiante? ostenditur.*
19 *Conc. d. c. 16. dispositio non habet locum in resignatione beneficij.*
20 *Renuntiatio beneficij, cuius tit. quis est ordinatus ante susceptionem habitus, est omnino inualida.*
21 *Beneficij renuntiatio an infra duos menses ante professionem possit à nouitio fieri? ostenditur.*
22 *Nouitius Canonicus necessario vocādus nō est ad electionem Episcopi, quamuis iure eligendi potestate minime priuatus sit.*
23 *Concil. Tridentin. sessione 25. de regularibus capite decimosexto, non habet locum in nouitijs Societatis Iesu.*

EPISCOPI, SEV EIVS Vicarij licentia quando sit necessaria in dispositionibus bonorum temporalium à nouitijs facienda.

ALLEGATIO XCIX.

1 DIspōsitio bonorum temporalium fieri nō potest à nouitijs cum primum recipiunt habitum, sed intra duos menses ante professionem, cum licentia Episcopi, vel eius Vicarij, vt habetur expresse *Conc. Triden. sessione 25. de Reg. c. 16.* in hæc verba.

2 Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuscunque causę pie valeat, nisi cum licentia Episcopi, siue eius Vicarij fiat intra duos menses proximos ante professionem, & non aliàs intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione: aliter verò facta, etiamsi cum huius fauoris expressa renunciatione, etiam iuratè fiat, sit irrita, & nullius effectus, de cuius materia tractarunt *Al. Ricci. in collectan. decis. p. 2. collect. 454. Ceuall. commun. contra comm. quæst. 806. numero 3. cum seq. praxis nouæ Episcopalis p. 2. cap. 3. numero 50. vers. renunciatio, Fr. Emmanuel. quæstion. Regularium tom. 2. quæstione 47. art. 8. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 2. cap. 1. nume. 38. cum sequentibus, & Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 37. Azori. institut. moral. p. 1. libro 12. capite 2. col. 169. Molina de iustitia tract. 2. disp. 139. vers. anteaquam, Leonard. Lessius eod. tract. libro 2. capite 41. dubio 4. numero 40. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitentialis, libro 18. numero 397. Marius Antonin. var. libro 1. resolut. vltim. casu 62. Campan. in diuers. Iuris Canon. rubr. 12. cap. 3. à numero 10. & capite 4. num. 1. Franc. Molin. de ritu nupt. libr. 3. quæstione 99. alias vlt. num. 18. cum sequentibus, Armendariz. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro 2. titulo 18. l. 7. de relig. numero 18. cum sequentib. Lusitanus Benedictus Ægid. in repet. legis vnicæ Cod. de sacrosanct. Eccles. p. 4. §. late Aluar. Valasc. de partitionib. c. 16. numer. 2. cum seq. latissime Fr. Ludou. Miranda in manuali Prælator. Regularium q. 33. tom. 1. Nicol. Garcia de benefic. p. 11. c. 9. a numero 10. nouissime Sanch. in præcepta Decalogi tomo 2. libro 7. cap. 5.*

3 Ad excludēdas fraudes, metum, preces importunas,

tunas, merito exigit *Concil.* in præcitatis verbis in bonorum temporalium dispositione à nouitio facienda, vt licentia Episcopi, aut eius Vicarij præueniat, & sufficit, si obtineatur ab Episcopo confirmato, quamuis nondum consecrato, ex eo quia illis à tempore confirmationis competunt ea omnia, quæ sunt iurisdictionis, quale est hoc, vt in terminis resoluit *Sanch. d. c.5.n.65. & n.66.*

4 Asserit Archiepiscopum consecratum, qui nondum pallium recepit, posse huiusmodi licentiam in sua diœcesi impertiri, quippe quod illi tantum interdicatur ante receptum pallium cogere Concilium, & ea, quæ ad ordinem Episcopalem pertinent, exercere, non vero quæ sunt iurisdictionis, quæ facta confirmatione ante receptum pallium exercere potest.

5 Capitulum Sede vacante, quia succedit in omnem Ordinariam iurisdictionem Episcopis competentem, vt probaui *Alleg.39.nu.9.* potest huiusmodi licentiam concedere, vt resoluit in terminis *Sanch.d.c.5.n.67.*

6 Abbates, & alij Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, nullique Episcopo subiecti in suis diœcesibus possunt huiusmodi licentiam concedere *Sanch.d.c.5.n.68.*

7 Vbi etiam tenet Archiepiscopum in diœcesi suffraganei non habere potestatem concedendi huiusmodi licentiam, nisi Episcopo eam denegante deuolueretur per appellationem causa ad ipsum, Prælati Regulares eam facultatem concedere non possunt in monasteriis exemptis, & sibi subiectis, quia Decretum *Concily in dict. capite 16.* solum Episcopi licentiam ad hanc renunciationem petit, quare ita tenent *Fr.Emmanuel.quæst.Regular.tom.2.quæstione 47.art.14.Sanch. d. cap.5.numero 74.* vbi *numero 75.* cum eodem *Fr.Emman. in summa tom.2. capite 7. numero 1. in fine, & Veg.tom.2.Sum.ca. 50. casu 3.* asserit in aliquibus Religionibus in desuetudinem abiisse hanc petere licentiam ab Episcopo, quod ille approbat, si consuetudo fuerit legitime præscripta, vt contra prædictum *Trident.* decretum vires obtineat.

8 Vicarius Episcopi, vt dicit idem *Tridentini Decretum*, potest hanc licentiam elargiri, idem etiam potest Vicarius à Capitulo Sede vacante, quia quamuis in Concilio expressa fiat mentio Vicarij Episcopi, qualis non dicitur Vicarius Capituli Sede vacante, tamen verius est nomine Vicarij Episcopi intelligi Vicarium habentem iurisdictionem Episcopalem, qualis est Vicarius huius Capituli, quare ita in terminis firmat *Sanch.d.c.5.n.69.* vbi *n.70.*

9 Idem dicendum putat de Vicariis quorumcunque Prælatorum iurisdictione Episcopali in sua diœcesi gaudentium, quia censentur Vicarij Episcopi, id est, habentium iurisdictionem quasi Episcopalem, & *numer.72.* asserit non esse integrum Vicariis foraneis hanc licentiam concedere absq; expressa commissione sibi facta, & *num.73.* tenet, quod possunt facultatem huius licentiæ concedendæ delegare tam Episcopi, & habentes iurisdictionem Episcopalem, quam eorum Vicarij, quia cum hæc iurisdictio sit in iure communi per Tridentinum constituto annexa perpetuò non personæ, sed dignitati, & officio, est Ordinaria, & consequenter delegabilis, iuxta ea, quæ diximus Allegat.54.n.92.

10 Licentia, quam Episcopi, & habentes Episcopalem iurisdictionem, eorumque Vicarij concedere possunt nouitiis faciendi dispositiones bonorum temporalium, non exigitur, quod sit in scriptis cum *Tridentinum dicto loco* nullam Scripturæ mentionem fecerit, prout fecit hac eadem *sess. 25. de regular. cap. 5.* nec satis est petita, sed debet esse obtenta, & quamuis præcedere debeat, satis tamen est eam esse tacite habitam ex ratihabitione de præsenti, vt sigillatim in terminis tradit *Sanch.d.c.5.n.76. cum tribus sequentibus.*

11 Circa tamen aliam eiusdem *Concily in dict. cap.* 16. solemnitatem petitam, nempe vt renunciatio, & obligatio fiat intra duos menses professioni proximos obseruat *Sanch.d. capite 5. numero 80.* non exigi, vt hæc fiant integro bimestri ante professionem, sed satis esse toto eo bimestri fieri, quamuis immediate ante professionem ex dictione, intra, qua vtitur *Concil. dicto loco, & idem Sanch. num. 81.* existimat computandos esse prædictos duos menses de momento ad momentum, & secundum quod occurrit mensis in Kalendario, & *numero 82.* asserit nihil referre facta semel renunciatione bimestri illo ante professionem legitime faciendam, vt quia transacto bimestri est completa ætas, & annus nouitiatus differri professioni, ex quacunque causa dilatio contingat, refert decisum *Armendariz in addition. ad recopil. legum Nauarræ libro 2. titulo 18. l.7. de Religion numero 18. & nu. 27.* asserit Concilij verba, intra duos menses, verificari, etiam si vltra plures menses anni probationis professio fiat, & *numer. 22.* asserit quoque decisum tenere renunciationem, quam aliquis fecerit ante professionem per duos menses, licet ante expletum 16. annum. Item idem *Sanch. loco proxime citato, numero 83.* verius credit stante dispensatione Pontificia, vt nouitius nono mense professus sit, vel minor 16. annis, non posse renuntiari bimestri illo ante professionem, sed renunciationem deberi fieri proxime professioni vt eodem die, vel præcedenti, & *numer. 84.* id obseruandum dicit, quod si nouitius ante finem anni professionem deserat siue tacita, siue non facta renunciatione, atque iterum pœnitentia ductus redeat, renunciationem illam, quæ eo egressu irrita facta fuerat, minime conualescere. An renunciatio, & donatio nouitij facta cum solemnitate *Concily in dict. capite 16.* corruat morte nouitij in religione tanquam non sequuta professione latissime differit *Sanch. d. lib. 7. capite 5. à num. 48.* vbi affirmatiuam sustinet opinionem. Pro ornatu præsentis materiæ, sunt à me certa dubia discutienda, & ideo.

12 Quæro primo an prædicta conciliaris dispositio locum habeat in testamentis, donatione causa mortis, & codicillis? in qua quæstione incaute admodum *Spina in speculo testamentorum glos. 12. numer. 50.* scribit *dict. capite 16. Concily Tridentin.* probari nullam renunciationem, donationem, aut testamentum valere eius, qui ante monasterium ingreditur nisi seruata illius capitis forma. Sed verius est contrarium, immò non procedere in vltimis voluntatibus prædictam conciliarem dispositionem, quoniam sacrum Concil. libertati prospiciens eorum, qui religionem ingressuri sunt profitendo statuit in ea, quæ superius verba recensui; At ratio huiusmodi in

testamento necessaria non est, quia potest libere reuocari, & quæ antea libertas nouitio concedebatur eadem ipsa ante professionẽ viget: Quamuis autem *Gutier. in capite quamuis pactum, de pactis libro sexto, verbo dum nuptui tradebatur numero quarto*, ausus non fuerit hanc terminare quæstionem, idẽ tamen *libro secundo Canon. quæstione cap. 1. numero 26. cum sequentibus*, hac sequitur opinionem, quam etiam amplectuntur *Gratia, regula 456. numero septim. Nauar. comment. 2. de Regularibus numer. 50. & cons. 83. numero 2. & 3. sub titulo de Regular. in nouis. Gaspar. Thesaurus decis. 56. Henriq. decis. 21. Tapia in authent. ingressi verbo ideoque, nec de his capite 1. numero 15. in fine. Humada l. 7. glos. 3. à numer. quarto, titulo 7. part. 1. Caluac. Fuzana decis. 10. numer. 113. part. 3. sub titulo de vltimis voluntatibus, Menoch. in additionibus ad libru 2. de arbitr. casu 436. numer. decimo sexto. Molina d. disp. 139. vers. ambiget fortasse, Azorius d. p. 1. libro decimo secundo, capite 2. quæstio. 14. in fine, & libro 13. capite 9. quæstione 2. Veg. in sum. tom. 1. capite 91. casu 4. & tom. 2. capite 50. casu 3. Aloys. Ricc. in collect. decision. collect. 584. Fr. Emmanuel. quæstion. Regularium tom. 3. quæst. 16. art. 1. & tomo 2. quæstione 47. articul. 10. & in sum. tom. 1. capite 90. numero 5. & tom. 2. capite 7. numer. 8. & 9. Leonard. Lessius d. capite 41. numer. 40. Aluarus Valasc. dict. capite 16. à numero 13. Ceuall. quæstione 63. numer. 7. & quæstione 121. à numero quarto. Cened. ad Decretum collect. 50. in fine Nicol. Garci. de benefic. par. 11. capite 9. numero 17. Emman. Sa in summ. verbo Religio numero 5. Zechi. de Republ. ecclesiastic. titul. de Regular. capite tertio, numer. decimo,* nouissime *Sanch. dict. capite quinto, numero 13. Lusitanus Benedictus Ægidius dict. §. 2. numero 21. cum sequentibus, & numero vltim. Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 23 articul. 4. optime Campan. d. rubr. 12. cap. 13. numero 12.* & decisum fuisse referunt *Franc. Molinus d. quæst. 99. num. 26. & Armendar. d. loco num. 21.*

13 Et cum dixerim prædictam conciliarem constitutionem non habere locum in vltimis voluntatibus, imò licere testatori cuicunq; volenti ingredi religionem, aut etiam ingresso dum annus probationis excurrit, non exilis inde dubitatio exoritur, testamentum istud rumpaturne subsequenti professione, & an ante professionem possit expresse reuocari? in qua quæstione verior est opinio, quod monachus effectus, dum in nouitiatu agit, potest reuocare testamentum factum ante ingressum religionis, & durante eodem nouitiatu aliud condere, cum Laicus reputetur, & quia in illius enodatione aliquas admittũt distinctiones, longasque resolutiones vtriusque Iuris Doctores, apud illos latius veritatem inquirere poteris, & videto *Bart. in authent. ingressi numero 1. de sacrosanctis Ecclesijs* vbi cæteri ordinarij, *Anton. Butr. in capite præsentia numero 34. de probat.* vbi *Canonistæ* omnes, *Couar. in capite 2. numero quarto, de testamentis, Iulium Clarum in §. testamentum quæstione 28. Grass. eod. verbo quæstione 34. numero secundo. Gutier. Canon. libro 2. capite 1. & in capite quamuis pactum, verbo, dum nuptui tradebatur numero quarto. Molina de primogenijs libro 2. capite 9. à numero 38. Gomez l. 3. Tauri num. 23. vbi Cornejo, Fachin. libro 6. controuers. cap. 14. & 15. Carol. Tapiam ad dict. authenticam ingressi, verbo ideoque nec de his, à numero 46. Carol. de Grassis de effectibus clerical. effectu 4. numero 31. & 32. Mench. de successionum creatione libro 2. §. 20. numer. 29. & de successionum progressu libro 1. §. 1. numero 52. Matien. l. 1. glos. 3. numero 4. titul. 4. libro 5. nouæ recopil. Fr. Emmanuel. quæstionũ Regularium tom. 3. quæstione 2. articul. 8. Ceuall. comm. contra comm. quæstione 61. & quæstione 221. Azori. instit. moral. part. 1. libro 12. capit. 8. Fr. Ludouic. Miranda d. quæstione 23. artic. 8. Gama Lusitaniæ decisione 316. num. 5. & 6. & decis. 375. numero 5. Costa in capite si pater, verbo testatorem, numero 8. & 10. de testamentis libro 6. Caldas Pereira in l. si curatorem, verbo sine curatore, numero 59. de nominatione emphyteusis quæstio. 6. numero quinto, cum sequentibus, & de potest eligendi capite 3. numero 17. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro 18. numero 397. Aluar. Valasc. d. capite 16. numero 14. Franc. Molin. d. quæstione 99. numero 23. & 24. Castill. quotidianarum quæstione libro 1. de vsufructu capite 65. numero sexto, & libro 3. capite 12. numero 3. Molin. d. tract. 2. disp. 139. dub. vlt. & disp. 64. numero 3. late Sanch. d. tom. 2. libro 7. capite tertio, num. vigesimo quarto, cum multis sequentibus, Marc. Anton. Genuens. in practicabilibus ecclesiasticis quæstione 332. & quæstione 268.* vbi quærit an Regularis possit ost professionem reuocare testamentum antea factum, de quo etiam *Sanch. dict. tom. 2. libro 7. cap 11.*

14 Est etiam alia quæstio in hoc proposito pariter controuersa, an scilicet professo integrum sit testamentum ante professionem factum reuocare? in qua vna sententia tenet absolute posse reuocare, quam sequuntur *Doctores in l. 1. ff. de testã.* vbi *Bart. n. 7. Cuman. 5.* & cæteri scribentes, *Xuar. alleg. 20. n. 25. cum seq. Tell. l. 17. Tauri n. 6. Decian. cons. 31. lib. 3. Burg. de Paz l. 3. Tauri n. 688. Matiensõ l. 1. glos. 3. nu. 4. tit. 6. lib. 5. nouæ Recop. Cald. Pereira de nomin. emphyt. c. 3. nu. 17.* Altera vero, & communior, ac receptior tenet ingressum non esse professo testamentum reuocare, quia per professionem ita moritur mundo Religiosus, vt nihil proprium habere possit, nec deinceps de bonis ante habitis quicquam disponere, *auth. ingressi, C. de sacros. Eccles.* & ideo hanc tuentur *Abb. in cap. in præsentia, num. 61. de probation. Imol. l. 1. num. 13. ff. de testam. Nau. com. 2. de Regularib. n. 53. Cou. in cap. 2. num. 9. de testam. Gutier. canon. lib. 2. cap. 1. à num. 37. Tapi. in d. auth. ingressi, verbo, ideoque nec de his cap. 1. numero 67. Spina glos. 6. rub. in fine, Fachin. controuers. Iuris libro 6. capite 15. vers. ego sententiam, Angul. de meliorat. l. 1. glos. 3. n. 12. Fr. Emman. in summ. tom. 2. c. 32. n. 2. & quæstionũ Regular. tom. 3. quæstione 16. articul. 3. & quæst. 69. articul. 3. Azori. instit. moral. par. 1. libro 12. cap. 6. quæst. 5. Valasc. de partition. cap. 16. numero 18. Molin. d. tract. 2. disput. 140. vers. vtrum vero religiosus. Benedict. Ægid. in repet. d. l. 1. part. 4. §. 2. numero 6. in fine.*

15 Quod adeo verum est, vt nec Monachus etiam ad dignitatem Episcopalem prouectus possit testamentum ante professionem factum reuocare, vt docet *Tapia dict. capite prim. numero 67.* quicquid contrarium velint *Iaf. in d. authent. ingressi numero decimo septimo,* & ibi *Petr. de Vergnia in addit. ad Butrigar. limit. 6.*

16 Secundo quæro an renunciatio, seu donatio bonorum facta ab existente adhuc in seculo prætextu, & intuitu ingressus religionis, stante prædicta conciliari dispositione valida sit non obseruata illius forma? in qua quæstione æquiorem dicunt opinionem resoluentem huiusmodi renunciationem nullam, & inualidam *Nauarr.*

cons. 7. & 8. *de donationibus in ant. & cons.* 81. *de regular. in nouis*, *Molina de Iustitia tract.* 2. *disputatione* 139. *& versiculo ambiget*, *& disputat.* 149. *versicul. quoad ecclesiam*, *& disputat.* 604. *numero* 2. *Cancer. variar. libr.* 2. *capite* 8. *numero* 81. *Flamin. de resignat. libro tertio*, *quæstion. decima tertia*, *numero nono. Ceuall. quæstione* 21. *numero* 4. *& 5. Fr. Ludouic. Miranda dict. quæstione* 23. *articul.* 2. *& 3.* & multis rationibus contrariis respondens confirmat *Marius Anton. variar. resol. libro* 1. *resol. vlt. casu* 42. sequitur *Lessius de iustitia libro secundo*, *capite* 41. *numero* 39. *& 40. Rojas in ephit. succes. cap.* 7. *numer.* 30. *& 31. Fusc. de Visitat. libro* 2. *capite* 18 *numero* 37. *Spin. in speculo testament. glos.* 12. *princip. numero* 5. *Menoch. cons.* 388. *numero* 7. *Emman. Sa verbo religio*, *numero* 5. *Ceuall. commun. contra comm. quæst.* 115. *in fine. Gutier. in capite quamuis pactum de pactis*, *in* 6. §. *dum nuptui tradebatur*, *in fine. Azori. institut. moral. part.* 1. *libro* 13. *capite* 9. *quæstione* 2. multis suffulti rationibus. Principalior est quoniam nisi ita diceremus fieret omnino, vt dispositio *d. capit.* 16. redderetur elusoria, frustrareturque eo quod curarent parentes, vel consanguinei, vt ante ingressum filiæ renuntiarent, ne deinde post ingressum possent retrocedere, vel si discedere vellent non facilis erit recuperatio bonorum, & multa paterentur litium incommoda: mens autem *Concily* fuit prouidere ne restringeretur libertas animi donantis in discedendo, vel emittendo professionem, vt ex ipsomet colligitur in *d. capite* 16. in finalibus verbis, dum vult monasterio ante duos menses ante professionem donari, aut renuntiari non posse per ipsum ingredientem, aut ingressum, quia si velit pœnitere, & egredi non ita liber erit animus, cum monasterium, aut alius bona donata possideat. Deinde *Cancer.* supra citato loco, se idem consuluisse refert, & ea ratione quoniam interpretes *legistæ* ingressum monasteria, & non ingressum, volentem tamen ingredi, æquiparant in d. *authent. ingressi*, Canonistæ *in capite in præsentia*, *de probation.*

17 Verum contrariam opinionem, immo prædictam Conciliarem constitutionem intelligi de renunciationibus tantum factis post ingressum religionis, non autem de factis ante ingressum, tenent multi alij, non minus auctoritatis, & opinionis viri, quoniam *tex.* apertissime de ingresso, siue ingressa religionem loquitur, à cuius verbis, & dispositione recedendum: non est, *l. non aliter*, *cum vulgaribus*, *ff. de legatis* 3. & ita resoluunt *Stephan. Quaranta in summa Bullarij*, *verbo monasterio*, *& conuentus*, *pagina* 330. *versicul. dubium illud*, *Aluar. Valas. dict. capite* 16. *numero vigesimo secundo*, *cum sequentibus*, *Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 37. *pa.* 1. *Benedict. Ægidi*, *in repetit. d. l.* 1. *parte quart.* §. 2. *numer. vigesimo secundo ad finem*, *Franc. Molin. de ritu nupt. dicta quæstione* 99. *num. trigesimo. Castil. controuers. libro primo de vsufruct. capite* 65. *numero* 7. *Menoch. in addit. ad librum* 2. *de arbitr. casu* 436. *à numero tertio*, *Campan. dict. rubr.* 12. *capite tertio*, *numero decimo septimo*, late *Sanch. in præcepta Decalogi tomo secundo*, *libro septimo*, *capit. numero* 4. *cum sequentibus*, me citato *Aloys Riccius in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapolitan. decis.* 295. *ad finem. par.* & decisum fuisse testantur *Passarell. in suo tractatu priuilegiorum*, *in priuileg. Minorum*, *fol.* 200. *num.* 37. *Sorbus in suis additionibus ad compendium Mendicat. verbo nouitius*, *vers. sed hic sunt aliqua aduertenda. Fr. Emmanuel. tomo* 2. *quæstione* 47. *articul.* 8. *Nicol. Garcia de benefic. part.* 11. *capite nono*, *numer. decimo quinto. Galett. in margarita casuum conscientiæ verbo religiosus*, *pagina* 226. *colum.* 1. *& verbo Nouitius* 1. *Ioan. Baptist. Confett. in summ. priuileg. Mendicant. titul.* 13. *pagina* 325. *Vgolin. de potestate Episcopi capite vigesimo*, §. 7. *numero* 3. *Armendariz in additio. ad recopil. legum Nauarræ libro* 2. *titulo* 18. *l.* 7. *de religionibus*, *num.* 20. *& 25.* Hæc opinio sic sumpta, & decisiones, quibus fulcitur reciperem tantum eo casu, quod talis donatio, seu renunciatio facta fuit sine dolo fraudandi prædictam conciliarem dispositionem dato ab ipso renuntiante, vel ab alio illum inducente, tali enim dolo commisso in ipso ingressu credo donationem factam esse nullam, & in hoc euentu, potest procedere prima sententia, & declaratio, quam pro sua opinione adducunt Doctores ibi citati, & refert *Armendar. dict. loco num.* 23. nam potest euenire, quod eadem facilitate, qua non ingressurus religionem induceretur ad donandum, posset etiam induci ad donandum intentione ingressus, & hoc casu cessat dolus fraudandi tam conciliarem dispositionem, quam ipsum renunciantem, vt per se patet, & hoc modo conciliare poteris plura, quæ Doctores supra citati adducunt in varias diuisi sententias, responsiones, & distinctiones. Non placet igitur, quod docent *Nauar. cons.* 82. *de Regular. & P. Molina dict. loco*, ac *Fr. Ludou. Miranda d. quæstione* 23. *articul.* 2. asserentes esse inualidas donationes, seu renunciationes bonorum temporalium factas ab aliquo volenti intrare religionem, antequam suscipiat habitum, cum pacto, quod in quocunque euentu, quo prædictus è monasterio exeat, dicta donatio non sit valida, prout tenet *Nicol. Garcia dict. capite nono*, *numero* 19. *& numero* 21. etiam resoluit non valere donationem factam à nouitio, cum pacto, & modo, vt eo non professente sit nulla; ob non seruatam formam decreti *dict. capit. decimo sexto.*

18 Tertio quæro an prædicta conciliaris dispositio procedat in maiori 20. annis renunciante? Et videbatur dicendum, quod non, ex verbis dicti *capitis decimi sexti*, coniunctis cum aliis præcedentis *cap.* in quo decernitur inualida professio emissa ante 16. annum perfectum, & ante annum professionis, vt copulatiue requirere videatur scilicet quod prolabuerit annus 16. & annus professionis, quare dum postmodum subiungit *caput decimũ sextũ*, nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta, &c. propter dictionem illam (quoque) & dictionem (antea) dicatur dispositionem illius canonis cum qualitatibus positis in canone antecedenti, vt scilicet donatio, vel renunciatio facta à minore 16. annorum, & ante professionem non valeat nisi infra vltimos duos menses, & consequenter emissa à maiori valeat: vnde *Menoch. de arbitrar. casu* 436. *numero* 8. subtiliter arbitratur formam, & solemnitatem *d. capitu* 16. in ea vel eo locum non habere, qui, vel quæ ætatis annum 16. excedit; is enim, inquit, libere potest se obligare & bonis renuntiare absque Ordinarij Episcopi, vel Vicarij præsentia, cum cesset minor illa ætas 16. annorum considerata à Sacro Concilio, quam ad hoc aptam non credidit ad emittendam professionem, neque se obligandum, vel renuntiandum iuxta dictam Concilij dispositionem. Sed his non obstantibus contrarium tenent *Gutier. Canonic. libr.* 2. *capit.* 3. *numer.* 34. *Cened. in Decretum collect.*

50. *numero* 5. *Morquech. de diuis. bonorum libro* 4. *capite* 5. *à numero* 34. *Peguera decis.* 252. *Campan. d.c.* 3. *numero* 18. *Francisc. Molin. d. quæstione* 99. *numero* 43. *Valasc. de partit. capite* 16. *numero* 27. *Fr. Emman. tomo* 2. *quæstione* 4. *art.* 13. *Sanch. d. capite* 5. *numero* 7. *& Armendar. dicto loco numer.* 36. vbi refert decisum *dict. capite* 16. vendicare sibi locum etiam in his, qui excedunt annum 16. & illa verba, antea facta, non referri ad ætatem renunciantis, sed ad duos menses proximos ante professionem: ex ea ratione, quia dispositio conciliaris prohibentis dictas renunciationes fuit facta ad euitandas fraudes, quæ in dies committebantur per parentes, consanguineos, vel alias personas, & quandoque per eosdem monachos, vt recte aduertit *Nauar. d. cons.* 8. *sub titulo de donation.* atqui fraus huiusmodi sic committi potest per prædictas personas nouitiæ, vel nouitio ætatis 17. vel 20. annorum, sicut in eo, qui 16. tantum annum habet, & ideo cum in vtroque eadem militet ratio, debet etiam eadem vigere dispositio, iuxta vulgaria iura. Deinde forma illa renuntiandi præscripta à Sacro Concilio, est de solemnitate renunciationis, quia ea omissa vult renunciationem nullam, & inualidam iudicandam, forma autem, & solemnitas eadem vbique esse debent non diuersa, & cum Concilium generice formam dederit in nouitijs, variare ex multiplicate annorum non potest.

19 Quarto quæro, an prædicta Conciliaris dispositio locum sibi vendicet in resignatione beneficij? Affirmatiuè resoluit *Azor. institutio. moral. par.* 2. *libro* 7. *capite* 20. *quæstione* 6. & ita etiam plures decisum fuisse referunt *Maiol. de irregul. libr.* 3. *capite* 6. *post numero* 1. *Flamin. de resignation. libro* 3. *quæstione* 13. *à numer.* 4. qui ex ea ratione id admittit ne temere quis renuntiet dum est nouitius, & postea contingat carere beneficio, & monachatu, si forte non admittatur ad professionem, vel ipse nolit postea professioné emittere, & refert etiã decisũ Episcopũ nõ debere conferre illa beneficia, nisi facta professione, asseritque habere locum supradictam sententiam affirmatiuam etiam quando quis renuntiat ante ingressum intuitu ingressus religionis, cum videatur facta in fraudem, præcipue quando non habet aliunde, ex quo viuere possit, vel est ordinatus ad titulum illius beneficij; nam his casibus resignatio non debet admitti, nisi habeatur certitudo de professione, & hæc veritate niti affirmat *Campanil. d. rubr.* 12. *cap.* 3. *numero* 10. Contrarium tamen immo dictam cõciliarem dispositionem non habere locum in renunciatione beneficij cum solum loquatur de renunciatione, & obligatione bonorum tenet *Nicol. Garcia de benefic. part.* 11. *capite* 9. *numero* 12. *& numer.* 13. cum duobus sequentibus respondet fundamẽtis *Flam. d. loco*, cuius *Garciæ* opinioni libenter assentior.

20 Renunciationem vero beneficij Ecclesiastici, cuius titulo quispiam est ordinatus ante susceptionem habitus, esse omnino inualidam non est dubium, non ex decisione conciliaris constitutionis dicto loco, sed ex alio capite, ex prohibitione scilicet *Concilij Tridentini sessione* 21. *de reform. cap.* 2. & idem procedit in renunciatione patrimonij, cuius titulo quispiam ordinatus est, nisi simul habeat alia bona, de quibus à religione egressus sustentare, & viuere possit, ita *Fr. Ludou. Miranda dict. quæstione* 23. *articul.* 2. Vnde nullatenus reciperem resolutionem *Fr. Emmanuel. quæstione regular. tom.* 1. *quæstione* 37. *artic.* 2. asserentis beneficium neque infra duos menses ante professionem posse à nouitio renuntiari, etiam cum solemnitate in d. conciliari dispositione statuta, quam quidem sententiam duabus comprobat rationibus, prima quia est simoniaca renunciatio hæc, cum illi insit tacitum pactum, quod in quocunque euentu, quo renuntians non profiteatur, aut religionem egrediatur, ille in cuius fauorem fuit facta redder ei iterum præfatum beneficium, quæ omnia procul dubio esse simoniaca asserit *Fr. Ludouic. Miranda dicto loco.* Secunda deinde ratio ab eo relata est, quod scilicet præfata renunciatio ex alio capite non valeret, quãuis simoniaca minime esset, aitq; quod qui beneficium recipit non à renuntiante, sed à collatore recipit, atque insuper certum esse beneficij collationem debere esse perpetuam, non autem temporalem, neque aliquam expressam addi posse conditionem, aut tacitam intelligi, quare addit impossibile videri, quod valeat nouitius infra duos menses à Concilio statutos ante professionem renuntiare cum hoc euentu temporalis fit collatio, & conditionalis, videlicet, si subsequatur professio, & sic subiungit resignationem etiam infra duos menses ante professionem fieri non posse, sed etiam infra paucas horas ante illam, cum scilicet ad eam properat, estque receptus à Monachis, suntq; omnia parata, ita quod moraliter loquendo ipsa professio subsequi indubitanter debeat. Sed his non obstãtibus à resolutione *Garciæ dicto loco* non recederem, & rationibus, quas adducit *Fr. Emmanuel. dicto loco* facilis patet responsio. Ad primam igitur dico non considerari illic simoniam, quia nulla emendi, vel vendendi voluntas adest, nullaque conuentio, siue pactio de emendo, vel vendendo, neque præterea simonia confidentialis potest aliquo modo in illo casu considerari, ex alia eiusdem confidentiæ definitione relata per *Flaminium de confidentijs quæstione* 1. *numero* 19. maximè quod tacitum illud pactum cũ recipiente, quod à *Fr. Emmanuel.* præsupponitur inesse, reuera non inest, tum quia ipse renuntians libere, atque absolute renuntiauit, tum quia licet professionem postea non emittat, non propterea dici potest beneficium regredi, atque iterum deuolui adipsum renunciantẽ, cum ab ipso abdicatum numquam fuerit: ita disponente Concilio, quod effectum ipsius renunciationis suspendit ad tempus emisso professionis, ac prohibet renunciationis admissionem, & beneficij collationem. Ad secundam vero *Fr. Emmanuel.* rationem respondeti potest considerando differentiam inter renunciationem, & collationem; prohibet enim *Concilium* renunciationem fieri, nisi infra duos menses ante professionem, & huius effectum suspendit vsquequo sit emissa professio, ipsius verò beneficij renuntiati collationem vetat, nisi professio antecedat, ex supra adductis, ac ita perpetuò tunc durabit & cessabit *Fr. Emmanuel.* dubitatio quomodo possit infra duos menses antea renuntiari, & collatio esset temporalis vsque ad professionem contra iuris dispositionẽ, namq; ità renũciatio erit valida, & collatio non tẽporanea, sed perpetua, quia facta tẽpore, quo vacabat beneficiũ, sic elegãter respõdet *Campan. dict. capit.* 3. *numero* 11. cuius verba transcribere

proper eius singularē doctrinam operæpretium duxi.

22 Quæret aliquis an nouitius Canonicus vocādus necessariò sit ad electionem Episcopi, aut alicuius beneficij Canonicis competentem ? in qua quæst. ex eo quod vere Canonicus sit illum vocandum esse tenent *Archid. in capite beneficium, nu. 1. verbo assensus de Regular. in 6. Card. in Clem. fin. num. 8. quæst. 10. eod. tit. Bertachin. de gabellis par. 7. princ. numer. 56. Mandos. in casibus annalibus numer. 66. casu 197.* Verius tamen existimo non esse vocandum, quamuis iure eligendi priuatus minime sit, legitima namque religionis causa rite, & legitime abesse censetur *Glos. verbo conferendum in d. cap. beneficium* vbi *Monach. num. 2.* & cæteri scribentes, *Tap. in auth. ingressi verbo sua capite 2. numero 8. C. de sacros. Eccles. Leli. Zechi. de Repub. ecclesiast. tit. de Regularibus capite 3. n. 10. Azori. institut. moral. p. 1. libro decimo secundo, capite 2. quæst. 1.* vbi etiam addit prædictum nouitium non posse procuratorem constituere ad eligendum vt pote qui necessariò ad electionem vocandus non est.

23 Illud tamen pro complemento huius Alleg. aduertendum duxi prædictum *Concil. Trid.* decretum non habere locum in nouitiis Societatis Iesu, qui possunt renuntiare bonis in fauorem Societatis, vel cuiuscunque non seruata ea forma, nec expectato bimestri ante professionem, vel ante vota biennij, ex constit. eiusdem Societatis, quę omnino per decretum *Concilij in d. cap. 16. vers. Per hæc*, ac summos Pontifices *Pium V. Gregor. XIII.* & sequentes approbantur, quare ita sustinent *Fr. Emman. tom. 2. q. 47. art. vlt. Emman. Sa verbo religio numero nono. Molina de iustit. d. tract. disputat. 139. versic. antequam, Lessi. dict. libro 2. cap. 41. dub. 4. numer. 41.* quos refert & sequitur *Sanch. d. cap. 5. numero nono.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopus vel illo impedito eius vicarius, aut ab eis deputati quomodo voluntatem virginum Deo dicandarum explorare teneantur, ostenditur.*

2 *Doctores referuntur materiam tractantes Concil. Trid. sess. 25. de Reg. c. 17.*

3 *Puellæ quæ sumpserunt Sacrum habitum in aliquo Monialium monasterio, debet ab Ordinario certus dierum numerus præfigi intra quem deberent declarare vtrum velint professionem emittere, vel non*

4 *Voluntas puellæ Deo dicandæ exploranda est per Episcopum tam ante susceptum habitum, quam postea ante professionis emissionem, tam in monasterijs sibi subiectis, quam in alijs ab eius iurisdictione exemptis.*

5 *Ordinarius non debet explorare voluntatem puellæ, quæ habitum recipit in monasterio ad petitionē illius, qui vult illam in vxorem ducere, sed expectandum tempus faciendæ professionis.*

6 *Episcopus non ingreditur clausuram, sed stat ante fenestellam, cancellorum, cum explorat puellæ voluntatem.*

7 *Puella inclusa per vim in monasterio, debet inde educi, si tamen monialis effici velit desiderij sui compos est faciendā, licet eius pater contradicat.*

8 *Vicarius generalis voluntatis virginis explorationem facere non potest, nisi Episcopo impedito.*

9 *Exploratio prædictarum si neutra fiat non est professio nulla.*

10 *Episcopus potest animaduertere contra Abbatissas, aliasque superiores habitum sacrum dantes, vel patentes profiteri Moniales absque dicta exploratione.*

EPISCOPVS QVANdo voluntatem Virginum Deo dicandarum explorare possit ?

ALLEGATIO C.

1 PErtinet ad Episcopum, vel eo impedito ad eius Vicarium, aut aliquem eorum sumptibus ab eis deputatum, explorare virginis volūtatem diligenter, an coacta, an seducta sit, an sciat quid agat, & si voluntas eius pia, ac libera cognita fuerit, habueritque conditiones requisitas iuxta monasterij illius, & Ordinis regulam, necnon monasterium fuerit idoneum libere ei profiteri liceat; & præfecta monasterij vno mense ante de huiusmodi professione significare debet Episcopo, alioquin posset suspendi ab officio ad libitum Episcopi, vt disponit *Concil. Trident. sess. 25. de Reg. cap. 17.*

2 De cuius materia vide *praxim Episcop. par. 1. verbo moniales pagina 232. & pag. 258. vers. ad 14. Fusc. de visitat. libro 2. cap. 18. numero 40. praxim nouam Episcop. par. 2. capite 3. numero 55. vers. explorare, Azor. instit. moral. part. 1. libro 12. capit. 1. col. 1160. Fr. Emman. quæstio. Regular. tom. 3. quæstione 12. art. 2. F. Ioā. de la Cruz de statu religionis, libro 1. capite 7. in fine, Armendar. in addit. ad recop. legum Nauar. libro 2. titulo 18. l. 7. de religionibus numer. 37. & 44. cum sequentibus, Sanch. numero 32. cum sequentibus, Campanil. in diuersorio iuris Can. rub. 12. c. 16. à n. 11.* vnde *Sacr. Congr.* sic censuit.

3 Puellis, quæ sumpserunt Sacrum habitum in aliquo monasterio, debet ab Ordinario certus dierum numerus 15. vel 20. præfigi, intra quem deberent declarare vtrum velint professionem emittere, vel non: & si noluerint remittendæ sunt ad domos consanguineorum, vel affinium, refert *Campā. d. c. 16. n. 16.* postquam Episcopus hac de re certior factus fuerit intra 25. dies examen hoc perficere tenetur, quibus elapsis amplius de eo se nō intromittat, decisum referunt *Armendar. d. loco n. 45. & Galett. in margarita casuum consci. verbo nouitius, vlt. Campan. d. c. 16. n. 10.*

4 Voluntas puellę exploranda est, non solū quando professionem emittere procurat, de quo casu loquuntur supra citati Doctores, sed etiā quando habitum suscipere intendit, itaut spectet ad Episcopum, tam ante susceptum habitum, quā postea ante professionis emissionem d. puellæ voluntatē explorare, non obstante quod monasterū sit Regularibus subiectum, vel alias ab eius iurisdictione exemptum, & si prior exploratio non fuerit facta, sufficit quod fiat secunda, & hoc totum fuisse decisum referunt *praxis noua Episc. d. loco, Campan. d. c. 16. n. 10. & 11. Armendar. d. loco n. 37. & 46. & 50.*

5 Ordinarius non debet explorare volūtatē puellæ, quæ habitum recipit in monasterio ad petitionem illius, qui vult illam in vxorem ducere, sed

expectandum tempus faciendæ professionis, & tunc si sit suspicio, inuestigetur à monialibus pro suo officio curabit inde duci ad exteriorem Ecclesiam monasterij, vel in aliam propinquiorem, & commodiorem, prout magis conuenire iudicauerit, ibi voluntatem eius exquirere possit. At si nulla sit suspicio, & nullam aliam iustam causam subesse apparebit, tunc in alio loco quam ad crates ferreas monasterij voluntatem puellæ explorabit. Ita decisum referunt *Armendariz. dicto loco numero* 48. *Campanil. dicto capite* 16. *numero* 15. In hac voluntatis exploratione, seu alio simili actu cum sit in ipso monasterio Episcopus non ingrediatur clausuram, sed stet ante fenestellam cancellorum examinando mentem ipsius puellæ, vt aduertit *Fuscus d. num.* 40. *in fine*, & refert decisum *Campanil. d. n.* 15.

7 Puella inclusa per vim in monasterio debet inde educi, & si quid damni ob eam causam passa est curare debet Episcopus, vt indemnitati eius prouideatur eorum impensis, qui talem illuc intulerunt, qui debent etiam seuerè castigari, sed puella si monialis effici velit, desiderij sui compos est facienda, licet pater eius contradicat, refert decisum *Campan. d. cap.* 16. *numero* 12. *prope finem*. De pœnis contra cogentes aliquam Virginem, vel viduam, aut aliam mulierem ad ingrediendum monasterium egi in alleg. casuum reseruatorum, dum agerem de excommunicationibus nulli reseruatis *in Conc. Trid.*

8 Huiusmodi voluntatis explorationem non potest facere Vicarius, nisi Episcopo impedito iuxta Sacri Concilij dispositionem, & notant *Sbroz. de officio Vicarij libro* 2. *quæstione* 207. *Narbona de appellat. à Vicar. ad Episcopum p.* 1. *n.* 237.

9 Si vero Antistes alteram, vel neutram prædictarum explorationum fecerit, cõtra Concilium fecisse censuit *Sacra Congregatio*, addens ab istis Sacris Virginibus, à quibus non solum habitus est susceptus, sed iam professio facta, sine prædicto examine, nihil Ordinariorum debere suscitari, sed permittere eas in suo statu permanere. In Abbatissas tamen animaduertere posse ait, debere q. per eorundem Ordinarium Moniales, earumque Superiores admoneri, ne Virginibus dẽt Sacrum habitum, nec eas patiantur in religione profiteri, nisi prius voluntas earum perspecta sit, & explorata ab eodem Ordinario, & ipsum posse cõtrafacientes coercere non solum pœnis à *Conc. Trid.* statutis, & præscriptis, sed etiam ecclesiasticis censuris, & aliis iuris remediis, non obstantibus quibuscunque priuilegiis, refert *Campan. d. ca.* 16. *numero* 17.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius potest professionem ante expletum decimum sextum annum factam nullam declarare.*

2 *Professionis nullitas si proponatur coram Ordinario, & superiore Regulari, debet intra biennium terminari, quia subintrat dispositio Concilij sess.* 24. *de reformatio. capite* 20.

3 *Profiteri nullus valet expresse, nec tacite ante decimum sextum annum expletum, & professio antea facta ipso iure est nulla.*

4 *Doctores referuntur agentes de materia Concilij Trid. sess.* 25. *de Regular. cap.* 15.

5 *Milites Regulares non comprehenduntur decreto Conc. Trid. sess.* 25. *de Reg. c.* 15.

6 *Milites S. Steph. non comprehenduntur sub dispositione Conc. sess.* 25. *de Reg. c.* 15.

7 *Fratres tertij Ordinis non ligantur dispositione Cõc. sess.* 25. *de Reg. c.* 15.

8 *Hierosolymitani Milites nouo ipsorum statuto comprehẽduntur sub decreto Concilij Trident. sess.* 25. *de Reg. cap.* 15.

9 *Puella ad professionem ante decimum sextum annum admitti non potest.*

10 *Dispensari non potest, vt puella, quæ duodecimum annum non complerit, possit habitum in monasterio suscipere.*

11 *Puella in ætate duodecim annorũ matrimonio coniũcta si religionem sit ingressa, cogendus sponsus quatuor annos expectare vsque dum illa profiteatur.*

12 *Professio Monachi facta ante decimum sextum annum est nulla.*

13 *Professionem quorum dierum defectus nullam efficiet, ostenditur.*

14 *Professionem ante decimum sextum annum expletum, vel intra annum probationis valide emittere potest, qui ex voto Religionem ingreditur.*

15 *Professio, in quibusdam Religionibus facienda est in decimo octauo ætatis anno si fiat ante illud tempus, post tamẽ decimum sextum à Concil. Tridentin. expressum, valida est.*

16 *Annum probationis ante professionem emittendam debet habere Religiosus, alias professio esset nulla.*

17 *Professio intra annum probationis emissa nullũ obligat, nec in specie, nec in genere Religioni, nec etiam in foro conscientiæ.*

18 *Professio durante anno nouitiatus emissa non potest haberi rata, nisi accedat Papæ dispensatio de consensu recipientium, & receptorum.*

19 *Annus probationis incipit à die susceptionis habitus, siue ab eo die, quo communis sequitur aliorum Religiosorum vita.*

20 *Annus bissextilis an sit integre finiendus ad professionem emittendam? ostenditur.*

21 *Annus* 1582. *à quo Gregor. XIII. abstulit decem dies, integer reputatur ad sacros Ordines, & ad quæcunq; officia, vel beneficia.*

22 *Professio facta in vltimo anni die non est inualida.*

23 *Annus probationis debet esse continuus, & non sufficit interpolatus.*

24 *Tẽpora non coniunguntur in nouitio pro complendo anno probationis.*

25 *Absentia trium dierum à Conuentu interrumpit annũ probationis.*

26 *Professio Monachi ob non seruatum annum probationis intra claustra monasterij, dicitur nulla.*

27 *Anni probationis pars si extra monasterium iusta de causa cum habitu de Superioris licentia habeatur, non per hoc dicetur discontinuatus.*

28 *Licentiam ad exeundum in anno nouitiatus, vt illa non interrumpatur, concedunt Ministri Prouinciales.*

29 *Habitus Regularis à nouitijs deferendus est de essentia atque substantia anni probationis.*

30 *Probatio debet fieri in habitu monachali.*

31 *Annus probationis potest impleri ab eo, qui nondum expleuerit annum decimum sextum ætatis.*

32 *Professio facta ante expletum probationis annum est*

nulla, neque huiusmodi terminus ex consensu partium potest remitti.

33 *Nouitij in articulo mortis existentes ante expletum probationis annum habentes legitimam ætatem possunt profiteri.*

34 *Monasterium virtute professionis factæ à nouitio intra annum probationis in mortis articulo non potest succedere in bonis ipsius nouitij in præiudicium suorum hæredum.*

35 *Nouitijs intra annum probationis licitum est à monasterio exire.*

36 *Nouitijs volentibus profiteri, sunt omnia bona restituenda, quæ tempore ingressus detulerunt in monasterium.*

37 *Nouitius egrediendo recuperat omnia bona etiam feudalia, vna cum fructibus inde perceptis, deductis tamen alimentis temporis illius, quo in monasterio fuit.*

38 *Nouitio egredienti si non vult monasterium habitum religiosum dare, ei ad minus eius pretium restituere tenetur.*

39 *Dictio, omnis, est vniuersalis, & qui omne dicit, nihil excludit.*

40 *Nouitius si decesserit intra tempus probationis, & dos soluta sit, est restituenda hæredibus, vna cum fructibus, deducto tamen victu, & vestitu.*

41 *Informationes pro nouitijs volentibus profiteri quomodo sint faciendæ ostenditur, & num.* 42.

43 *Professio Monachi erit nulla, quando facta fuit non seruata Constitut. Sixt. V. pro informationibus faciendis edita.*

44 *Professi nulliter, quia in eorum informatione non seruata forma præscripta à Sixto V. possunt etiam post quinquennium reclamare.*

EPISCOPVS CIRCA Regularium professionem an aliquam habeat cognitionem?

ALLEGATIO CI.

1 ORdinarius potest professionem ante expletum 16. ætatis annum factam, nullam declarare, vt asserit decisum *Armendariz in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro secundo titul.* 18. *l.* 7. *de religionibus, numer.* 11. *& numero* 40. dicit etiam resolutum in causis nullitatis professionis, quæ infra biennium ab Ordinario, & Superiori Regulari non terminantur, esse locum decreto *Concil. capit.* 20. *sess.* 24. *de reformation. in princip.*

2 De iure antiquo ad professionem emittendam decimusquartus annus completus in viro, in fœmina vero duodecimus etiam completus sufficiebat, *ca. ad nostram, c. significatum, de Regularib. c.* 1. *eod. tit. lib.* 6. *Clement. eos illo tit. glos. in cap.* 1. 20. *quæst.* 1.

3 Post *Concil.* vero *Trident.* nulli licet profiteri expresse, nec tacite ante 16. annum expletum, & professio antea facta est ipso iure nulla, & irrita *sess* 25. *de Regular. cap.* 15. vbi sequentia verba habentur. In quacunque religione, tam viuorum, quàm mulierum professio non fiat ante 16. annum expletum, professio autem antea facta nulla sit, nullamque inducat obligationem aut alicuius regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obseruationem, aut ad alios quoscunque effectus, de cuius intellectu vide *praxim Episcopalem par.* 1. *verbo moniales, §.* 2. *pag.* 233. *Azor. institut. moral. par.* 1. *libr.* 12. *cap.* 2. *colum.* 1067. *& lib.* 13. *cap.* 9. *col.* 1316. *Sanch. de matrimon. lib.* 2. *disput.* 24. *numer.* 22. *Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par.* 2. *capit.* 1. *numer.* 36. *Petr. Ledesma in sum. par.* 2. *tratado de los estados de las Religiones en comun, capit.* 7. *Frat. Ioannes de la Cruz de statu Religionis, lib.* 1. *capit.* 8. *dub.* 2. *&* 4. *Campanil. in diuers. turis Canonici rubr.* 12. *cap.* 11. *à numer.* 1. *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ libro* 2. *tit.* 18. *l.* 7. *de Religionibus, numer.* 41. *cum sequentibus,* nouissime *Sanch. in præcepta Decalogi tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *à numer.* 1.

5 Milites Regulares decreto *dicti cap.* 15. non comprehendi refert decisum *Armendar. d. loco numer.* 7. resoluunt *Fr. Ludouic. Beja respons. casuum conscientiæ par.* 4. *capit.* 28. *Gonz. ad regulam* 8. *Cancellariæ, glos.* 8. *à numer.* 61. *Azor. institut. moral. par.* 1. *libr.* 13. *cap.* 4. *quæst.* 2. *Sanch. de matrimon. lib.* 7. *disput.* 44. *numer.* 8. *&* nouissime *d. cap.* 4. *numer.* 17. *Flamin. de resignat. lib.* 6. *quæst.* 2. *numer.* 117. *cum sequentibus.* Quamuis huiusmodi milites in emittenda professione comprehendi sub illo decreto affirment *Fr. Emman. in sum. tom.* 2. *capit.* 8. *numer.* 2. *concl.* 1. *Steph. Gratian. disceptation. forens. cap.* 363. *numer.* 27.

6 Vnde in mulieribus S. Stephani nuncupatim non procedere decidit *Rot. Romana decis.* 591. *par.* 1. *diuers. in nouissima edit.* quam refert *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastici decis.* 1. *in prima edit. & resol.* 617. *num.* 6. *in* 2. *edit.*

7 Nec comprehendere Fratres tertij Ordinis censuit eadem *Rota Romana dicta decis.* 591. *numer.* 7. relata per *Aloys. Ricc. d. resolut.* 617. *n.* 4.

8 Milites tamen Hierosolymitanos comprehendi sub illo decreto ex nouo ipsorum statuto illi adhærenti referunt decisum *Flamin. d. qu.* 2. *nu.* 120. *Armendariz dicto loco n.* 16.

9 Non admittitur puella ad professionem ante dictum 16. annum, vt asserit decisum *Armend. d. loco num.* 41.

10 Nec est dispensandum, vt puella, quæ 12. annum non compleuerit, possit habitum in monasterio suscipere, ex *eod. Armendar. numero* 43. vbi *numer.* 42. asserit à *Sacra Congr.* responsum fuisse *anno* 1580.

11 Quod si puella in 12. ætatis anno matrimonio coniuncta, & religionem ingressa sit, cogendum sponsum per quatuor annos spectare, vsque dum illa profiteatur.

12 Professio Monachi factæ ante 16. annum expletum est nulla, vt definit *Concil. Trid. d. cap.* 15. & censuit *Rota Rom.* apud *Farinac. decis.* 173. *numer.* 6. *tom.* 1. *p.* 1. itaut si deficiant 12. dies ante annum 16. expletum professio dicatur inualida, prout resoluunt *Galett. in margarita casuum conscien. verbo profiteri penult. Aloys. Ricc. in praxi fori ecclesiast. decis.* 656. *in* 1. *edit. & resol.* 549. *in* 2. *edit.*

13 Vbi etiam resoluit quod si deficiat vnus dies nulla esset professio, asseritque habere locum in anno bissextili, quia nisi dies vna addatur non valet professio, cum debeat fieri in vltimo anni instanti, vel post lapsum vnius anni. Ego tamen dicendum puto professionem in suprema die 16. anni emitti posse, etiam post *Concil.* emissamque subsistere, ex his, quæ in similibus ad ducit *Sanch. de*

matrim. lib. 2. disp. 24. numer. 22. & in terminis resoluit *Campanil. in diuers. iuris Canon. rubr. 7. cap. 6. numer. 129. & rubr. 12. cap. 11. num. 1.*

14 Vide tamen quæ infra *numer. 20.* Qui ex voto religionem ingreditur potest in ea valide ante 16. annum expletum, vel intra annum probationis professionem emittere: ita decisum fuisse refert *Franciscus Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. cap. 1. num. 37. in fine.*

15 Dubitari potest stante statuto ne quis ante 18. ætatis suæ annum ad professionem admittatur, prout adest in ordine Minimorum, seu potius Sancti Francisci de Paula, si professio fiat ante illud tempus ab statuto requisitum, post tamen 16. à *Concilio Tridentin.* expressum, valida sit? Ego dicendum credo validam esse professionem contra prohibitionem prædicti statuti non annullantis, aut irritantis factam, arg. tex. *in cap. ad Apostolicam, de Regularibus,* & ita tenet *Ludouic. Miranda in manuali Prælatorum Regularium par. 1. quæst. 24. articul. 2 conclus. 2.* & dicit decisum *Armendar. d. loco num. 14.*

16 Cum quis religionem ingressus est, habitumque Regularem suscepit antequam prædictam professionem emittat, annum debet habere, qui probationis dicitur, infra quem asperitates regulæ experiri debebit, vt eas sufferre assuescat, cognoscatque si propriæ complectioni, viribus, & voluntati congruant, quod si professionem eo currente emittere auderet, nihil ageret, vt definit *Concil. Trident. d. cap. 15.* de cuius materia, quoad hanc partem, vide *Fratrem Emman. quæst. Regularium tom. 2. quæst. 2. artic. 7. & tom. 3. quæst. 13. artic. 4. & qu. 15. artic. 1. 2. 7. & 8. Azor. institut. moral. par. 1. lib. 12. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent lib. 18. num. 385. cum sequentibus, Armendar. d. l. 7. de Religionib. numer. 4. cum sequentibus, Campanil. in diuers. iuris Canonic. rubr. 12. cap. 3. à principio, Fr. Ludouicus Miranda in manuali Prælat. Regularium par. 1. quæst. 22. art. 1. cum sequentibus, Sanch. d. tom. 2. lib. 5. capit. 4. numer. 8. cum seqq.*

17 Ex professione siue tacite, siue expresse intra annum probationis emissa non obligari aliquem, nec in specie, nec in genere religioni, nec etiam in foro conscientiæ referunt decisum *Nicol. Garci. de beneficijs par. 11. cap. 9 numero 6. Armendar. dicto loco num. 1. & 2.*

18 Itaut iam hodie non possit haberi rata post annum huiusmodi professio, quæ illo durante emissa fuit ex *Nauar. consil. 16.* incipit *Orta sunt,* post *num. 18. de Regularib.* præterquam si Papæ accederet dispensatio de consensu recipientium, & receptorũ, habendo annum nouitiatus pro legitimo completo, & professiones habendo pro ratis ex eodẽ *Nauar. dict. consil. 26. num. 20.* quem sequuntur *Iacobus de Graffis in decisionibus aureis lib. 3. cap. 5. num. 23. Campanil. d. c. 3. num. 5.*

19 Probationis annus, siue in pueris siue in feminis incipit modo à die successionis habitus, siue ab eo die, quo communem sequuntur aliorum religiosorum vitam, & incipiunt experiri religionis asperitates; ita resoluit *Fr. Ludouic. Miranda dict. q. 22. art. 3. concl. 1.*

20 Ad hanc professionem in religione anno bissextili satis est ad probationem compleuisse dies 365. Ita *Siluest. verbo religio, 3. quæst. 19. §. 3. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 19. littera K. Aloys. Riec. in praxi fori ecclesiastici post resolutionem 76. in notab. de materia Sacramenti Ordinis versic. quoad interstitia, Martin. Forn. de Ord. cap 3. nu. 4.* quamuis contrarium, immò diem bissexti computari debere iuxta ritum, & vsum Ecclesiæ, asserat *Bonacin. de Sacrament. disp. 8. quæst. vnica puncto 5. numero 15.* Nam probationis annus esse debet annus à Republ. taxatus atque vt alijs declaratus, id quod communiter seruatur in alijs negotijs, atque commercijs humanis.

21 Vnde in nostris temporibus, & nostra ætate anno 1592. quo tempore auctoritate Summi Pontif. *Gregor. XIII.* ab anno dempti sunt decem dies, hoc est a 5. die Octobris vsque ad 16. ille annus debet integer reputari, nec in seq. expectandi sunt illi decem dies, quamuis enim non fuerit integer naturaliter, & secundum cursum solarem, fuit tamen integer ciuiliter, atque politicè, ita resoluit *Fr. Ludouic. Miranda dict. art. 3. conclus. 2. in fin.* & plures Theologi, ac iuris periti apud *Henriq. lib. 13. de excommunicat. cap. 40. num. 2. in com. littera O.* quem citant *Bonacin. d. puncto 5. numer. 14.* nouissime *Sanch. d. tom. 2. lib. 5. cap. 4. num. 5.* vbi extendit ad sacros Ordines, & ad quæcunque officia, & beneficia.

22 Et licet huiusmodi annus probationis debeat esse expletus cursu Solis, lapsuq; dierum 365. præteritorum, tamen post factam non est computandus ab vno puncto, & instanti ad idem punctum, & instantem, quia esset assertio nimis rigida, dum in postrema die anni emissam professionem non esse inualidam affirmat *Stephan. Gratian. disceptat. forens. tom. 3. capit. 413. num. 22.* quem refert, & sequitur *Campanil. d. cap. 13. num. 4. in fin. rub. 12.* quamuis vltimam anni diem non sufficere cœpisse, sed debere annum integrum de momento ad momentum impleri teneat post *Fr. Emman. Sanch. d. tom. 2. lib. 5. cap. 4. num. 31. in fine.*

23 Continuus debet necessariò esse huiusmodi probationis annus, neque sufficit, quod sit interpellatus, ita tenent *Nauar. tons. 2 numer. 2. & consil. 34. num. 2. & consil. 36. numer. 1. & consil. 42. numero 2. & 4. sub titulo de. Regularibus in antiq. & consil. 9. num. 2. & cons. 32. num. 4. sub eodem titulo in nouis, Siluest. verbo Religio, 5. quæst. 4 Henriq. in summ. lib. 13. cap. 40. §. 2. in medio, Flamin. de resignat. lib. 3. quæst. 13. numer. 11. Fr. Emman. in summ. tom. 2. capit. 8. numer. 4. & quæst. Regular. tom. 3. quæst. 15. artic. 8. Campanil. d. rubr. 12. capit. 13 num. 12. Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 22. artic. 4. conclus. vnica Azori. institut. moral. par. 1. libr. 12. capit. 2. quæst. 8. Sanchez d. lib. 5. capit. 4. num. 31.*

24 Tempora enim non coniungi in nouitio pro complendo anno probationis tenuerunt *Abb. & Ancharan. in capit. ad Apostol. de Regular. Siluest. verbo Religio, 5. quæst. 4. num. 4.*

25 Aliàs per absentiam trium dierum à conuentu annus dicitur interrumpi ex *Nauar. & Azor.* docent *Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo nouitius, 2. Sanch. d. c. 4. n. 32.*

26 Et ita professio monachi ob non seruatum annum probationis intra claustra monasterij, dicitur nulla, vt censuit Rota *Rom.* apud *Farinac. decis. 173. n. 1. tom. 1. par. 1.* vbi *n. 2.*

27 Quod in hoc anno nouitiatus non debent nouitij extra monasteria vagari.

28 Qui de licentia tamen sui Superioris, atque Prælati cum habitu aliqua iusta de causa intra annum probationis extra monasterium egreditur, quamuis ibidem per aliquod temporis commore-

tur, non per hoc discontinuari dicetur annus probationis, immo vero potest licite profiteri, & professio ab eo facta tenet, ita *Nauar. d. cons.* 82. *numer.* 4. *& consil.* 41. *numer.* 3. *de Regularib. & consil.* 10. *numer.* 3. *de Clericis non residentibus, Iacob. de Graffis in aureis decisionibus lib.* 3. *cap.* 5. *post num.* 18. *Flamin. d. quæst.* 43. *numer.* 12. *Goncal. Mendez de Vasconcellos diuers. iuris argumentorum lib.* 2. *cap.* 15. *Sayr. decis.* 15. *de Regular. Frat. Emmanuel. quæst. Regularium tom.* 3. *quæst.* 15. *artic.* 8. *Fr. Ludouic. Beja responsorum casuum conscientiæ par.* 4. *casu fin. in vlt. verbis, Campanil. d. rubr.* 12. *cap.* 3. *numero* 3. *Aloys. Ricci, in praxi fori eccles iastici decis.* 501. *in* 1. *edit. & resolut.* 392. *numer.* 3. *in* 2. *edit. & Armendariz d. loco numer.* 13. *Stephan. Gratian. in additionibus ad decis.* 35. *num.* 2. *& disceptat. forens. capit.* 66. *numer.* 14. *Fr. Ludouic. Miranda d. quæst.* 12. *artic.* 5. *conclus. vnica*, vbi *in fin.*

28 Resoluit huiusmodi licentiam ad exeundum posse tantum concedere ministros Prouinciales ipsis præsentibus, at verò in ipsorum absentia, & quando facilis ad eosdem non habetur recursus, vrgetque necessitas id ipsum posse facere Guardianos, & alios Prælatos Conuentuales, nisi aliqua ordinatione generali, seu prouinciali, aut particulari mandato sibi fuerit interdictum.

29 Habitus Regularis à nouitijs deferendus est de essentia, atque substantia anni probationis, & saltem hoc tempore profiteri nullus poterit, qui existens in probatione non susceperit, & per annum detulerit habitum illius religionis, quam intendit profiteri, vt probatur ex *Concilio Tridentino dicto cap.* 15. in illis verbis, ibi, minori tempore quam per annum post susceptum habitum in probatione steterit, vt optimè ex eo colligunt *Azori. d. lib.* 12. *capit. secund. quæstion.* 9. *Fr. Emmanuel. tom.* 3. *quæst.* 15. *artic.* 9. *Sanch. d. lib.* 5. *cap.* 4. *numer.* 29. *Fr. Ludouic. Miranda dicta quæst.* 22. *artic.* 6. *conclus. vnica*, & ante eos tenuit *Siluest. verbo religio,* 5. *per glos. in capit. fin. verbo habitus, decim. septim. quæst.* 2. *& in cap. super eo, de Regularib.*

30 Vbi dixit probationem debere fieri in habitu monachali, & citat *cap. & statuimus, eodem tit.* alioquin inquit non posset probare austeritatem monachalem, quæ magna ex parte in vestibus consistit.

31 Huiusmodi probationis annus potest impleri ab eo, qui nondum expleuerit annum 16. & vitalis probationis potest probatus admitti ad professionem expleto 16. anno, prout tenent *Nauar. consil.* 30. *de Regularibus numer.* 1. *in* 1. *editio. & cons.* 20. *numer.* 1. *in* 2. *edit. Azori. institut. moral. par.* 1. *lib.* 12. *capit.* 4. *quæst.* 9. *in fine, Henriq. lib.* 13. *de excommunic. cap.* 40. *num.* 2. *in fine, Fr. Emman. tom.* 3. *quæst.* 15. *artic.* 2. *in fine, Galett, in margarita casuum conscientiæ, verbo profiteri tertio, Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. libr. decim octau.* 385. *prope finem, Sanch. d. tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 4. *n.* 22. *in fine.*

32 Post *Concil. Tridentin.* nullus vnquam potest profiteri, nisi post expletum suæ probationis annum, nec huiusmodi terminus, & probationis tempus etiam ex consensu partium potest renunciari, aut remitti, quamuis enim hoc ipsum in *Concil. Trident. d. cap.* 15. non exprimatur, aut expressè sit prohibitum, colligitur tamen ex ipsius verbis & eorum tenore, maximè ex illis; professio antea facta nulla sit, nullamque inducat obligationem, &c. Ita *Nauar. consil.* 33. *sub titulo de Regularibus, Beja d. casu final. vers.* 3. *Fr. Emmanuel. quæst. Regular. tom.* 3. *quæst.* 15. *artic.* 7. *Fr. Ludou. Miranda d. quæstion.* 22. *artic.* 7. *conclusio. vnica.*

33 Ex priuilegio *Pij V.* incip. *Pius V. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, die* 21. *Augusti* 1570. nouitij in articulo mortis existentes ante expletum probationis annum, vt lucrentur, atque consequantur, indulgentias, possunt profiteri, habentes tamen legitimam ætatem ad profitendum, de quo vide *Frat. Emmanuel. d. quæst.* 15. *art.* 6. *Petr. Ledesma in summa par.* 2. *tract. de stado de los Religiosos, cap.* 7. *conclus.* 2. *difficult.* 1. *Beja d. casu final.* vbi à principio probat professionem Nouitij ante annum probationis factam in mortis articulo esse validam: teneri tamen, si cum valuerit, & ex ea infirmitate non decesserit, complere postea integrum probationis annum, & huiusmodi concessionem *Pij V.* asserit *Fr. Ludouic. Miranda d. quæst.* 22. *art.* 10. non esse reuocatam per *Gregor. XIII.* in sua constitut. quæ incip. *In tanta*, qua reuocauit quicquid concesserat *Pius V.* super statu, & regimine Monachorum & Sanctimonialium contra ius, & contra decreta Sancti *Concilij Tridentini.*

34 Nam potest dici primo, quod non est reuocata quoad forum conscientiæ: vel secundo, quod *Gregor. XIII.* non loquitur de ijs gratijs, & Indulgentijs, & maxime concessis in mortis articulo Monachis & Sanctimonialibus, sed etiam de alijs gratijs, & priuilegijs spectantibus ad statum, & regimen eorundem Monachorum, aut ipsarum Monialium. Aduertitque idem *Fr. Ludouic. Miranda dicto loco*, quod virtute huius concessionis, & professionis sic factæ monasterium non potest succedere in bonis nouitiæ, sic professæ in præiudicium suorum hæredum, & aliorum venientium ab intestato.

35 Nouitijs intra annum probationis licitum est è monasterijs exire, vt tenet *Siluest. verbo Religio, quæstion.* 8. vbi etiam dicit, quod non tenetur soluere expensas factas sibi à monasterio per *cap. non solum, de Regularibus*, ibi, aliquatenus impedire, & quod egrediendo etiam sine licentia non incurrunt aliquam inhabilitatem ad Ordines, vel ad beneficia ecclesiastica iuxta *cap. postulasti, de Regularibus*, prout ea citat *Fr. Ludouic. Miranda d. quæstion. vigesim. secund. art.* 8. *conclus. vnica.*

36 Nouitijs sic nolentibus profiteri, sed à religione volentibus egredi sunt restituenda omnia bona, quæ tempore ingressus detulerunt in monasterium, nec quid minimum ex eis retinere valent religiosi, quod, vt recte fiat, Episcopus etiam per censuras ecclesiasticas, si opus fuerit, compellere poterit superiores Regulares, prout statutum est in *Concil. Tridentin. sessio.* 25. *de Regularibus, cap.* 16. in final. verbis, & declarant *praxis Episcopalis parte prim. verbo moniales*, §. 3. *& par.* 2. *eodem verbo, vers.* 11. *pag.* 73. *Paul. Fusc. de visitat. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 67. vbi etiam, quod si moriatur ante finitam professionem remanent bona ipsi monasterio, nisi bona detulerit, vel expresse consignauerit, aliàs tantummodo intrando, quia tunc succedent proximiores.

37 Egrediendo autem recuperant omnia bona, etiam feudalia iuxta veriorem sententiam, quam

tenent *Thomas de Marino in tractatu de feudis, lib. 1. tit. 2 de feudo ex pacto, & prouidentia, numer. 139. Carolus Tappia in repet. authent. ingressi, in verbo sua capit. decim. quart. numero decim. sext. Caldas Pereira in l. si curatorem, verbo implorare, à numer. vigesim. septim. Carol. de Graff. in tract. de effectibus clericalibus, effectu 4. sub numer. vigesim. quint.* & debet intelligi vna cum fructibus inde perceptis, deductis tamen alimentis illius temporis, quo in monasterio fuit, ita *Azorr. institut. moral. part. 1. libr. decim. ter. capit. 9. quæstion. secund. post med.* quem refert, & sequitur *Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo Nouitius, 5.* quando scilicet nouitius tenetur ea soluere alimenta, prout it telligitur à *Sanch. d. tom 2. libr. septim. capit. quint. numer. vigesim. quint.* Dubium tamen maximum in hac materia ventilatum vidi in *Sacra Illustrissimorum Cardinalium Congregat. Sacri Concilij interpretum* sæpe propositum, an scilicet Nouitio egredienti habitus religiosus esset restituendus? In qua quæstione iuxta supradicta resoluerem omnes nouitij vestes esse restituendas propter verba illa, omnia restituantur, quibus vtitur *Concil. Tridentin. d. capit. decimo sexto, in fine.*

39 Dictio enim, omnis, est vniuersalis, vt citatis iuribus multisque Doctoribus probo *ego ipse in meis remissionibus, dict.* 207. & qui omne dicit, nihil excludit, prout dictum est in *libello de princip. & locis communibus vtriusque iuris littera O. numer.* 4. verum *Sacra Congregat.* censuit habitum religiosum exeunti non esse restituendum, eius tamen pretium ei esse soluendum.

40 Si quis tamen decesserit intra huiusmodi tempus probationis, & dos soluta sit, est restituenda hæredibus, vnà cum fructibus, si quos monasterium percepisset, deducto tamen victu, & vestitu, ita refert decisum *Armendariz d. loco numer.* 30.

41 Circa Nouitiorum informationes faciendas *Sixtus V.* sua constitut. quæ incip. *Sixtus Episcopus*, edita *6. Kalend. Decemb. Anno Incarnat. Dominicæ* 1587. statuit, ac præcepit, ne vlli illegitimi, aut debitis onusti, ratiocinijs obligati, & scelerati, criminosi, & facinorosi reciperentur ad Ordines, ac voluit de ijs omnibus rebus in receptione eorumdem Nouitiorum & antequam reciperentur, seu admitterentur ad habitum fieri inquisitionem, & informationem: fuitque ipsius decretum ita rigidum, siue rigorosum, vt nullius iuuenis, seu viri à seculo ad religionem transeuntis maioris 16. annorum receptio, admissio, & approbatio fieri poterat, nisi in Capitulo generali, seu prouinciali, & nisi prius per Prælatos, & Superiores Ordinis facta de eo fuisset informatio de rebus ibidem contentis, & huiusmodi informatio in Capitulo generali, aut prouinciali presentata, approbata simul fuisset per definitores. Postmodum verò videns, quod ex prædicta sua constitutione innumera sequebantur inconuenientia illam mitigare, atque modificare volens, in alia quadam, quæ incipit, *ad Romanum spectat Pontificem*, & statuit, vt in qualibet Prouincia saltem duo, & si commodè fieri posset, tria, aut plura deputarentur monasteria, quorum superiores infra annum saltem congregarentur ad faciendam inquisitionem super nouitijs, & ad ipsos in religiosos suscipiendos, iuxta formam suæ præfatæ Constitutionis, & ad alia peragenda, quæ ibidem continentur. Et addidit, quod si paucitas, aut nimia monasteriorum distantia, nec id ipsum facere permitteret, saltem tribus antiquioribus Patribus vnius monasterij domus, siue Prouinciæ huiusmodi facultas, & auctoritas per Capitulum generale monachorum, vel Prouinciale Mendicantium, & reliquorum Regularium demandaretur, & concederetur, & alia ad hoc propositum statuit, quæ ibidem videri possunt. Sed *Gregor. XIV.* amplius volens eandem *Sixti Quinti* Constitutionem declarare, & ampliare circa Nouitiorum receptionem, nouam quandam fecit constitutionem, quæ incipit, *Circumspectâ Romani Pontificis prouidentia*, qua statuit, vt Superiores monasteriorum de consensu sui Capituli prahabita simul cum his, de quibus in vnaquaque Religione, aut monasterio iuxta eiusdem constitutiones recipiendus interrogari solet aliqua informatione super ijs, quæ in dictis constitutionibus continentur ad eorundem Nouitiorum receptionem procedere valerent, dum tamen antequam ad professionem admitterentur plenariam de eisdem facerent inquisitionem, quæ plenaria informatio præsentaretur, examinaretur, & approbaretur ab illis, à quibus in prædictis monasterijs examinari, & approbari solent.

42 Iuxta prædictas constitutiones *Sixti Quinti* & *Gregor. XIV.* informationes Nouitiorum debebant fieri modo supradicto, tempore vero *Clementis VIII.* sua constitutione, quæ incipit, *Altissima paupertatis vita, datâ* 14. *Aprilis* 1592. concessum est Fratribus Minoribus de Obseruantia in Hispania tantum, quod quocunque tempore, etiam extra Capitulum possent recipere Nouitios, & iuuenes ad prædictum ordinem venientes de consensu quatuor Definitorum, vel de consensu quatuor Fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes erant recipiendi. Concessum est etiam, vt coram Notario, vel per Fratres ad hoc muneris deputatos prædictam inquisitionem facere possent, vocando testes, & ab ipsis recipiendo iuramentum, de qua vide *Fr. Emmanuel. in summ. part. 2. capit. 4. numer. 3. & quæst. Regular. tom. 3. quæst. 10. artic. 2. & 3.* Vlterius idem *Clemens VIII. constitut. sua*, quæ incip. *In his, de anno* 1597. concessit priuilegium Conuentui Sancti Stephani Salmanticensis, vt nouitiorum informationes fieri possint, & debeant, vel coram Iudice, & notario publico, vel coram aliquo alio Fratre ad id muneris deputato, absque omni strepitu iudiciario, sed solummodo simpliciter, & de plano, quod quidem priuilegium, licet tantum quoad Conuentum Sancti Stephani Salmanticensis Ordinis Prædicatorum fuerit concessum, eo proculdubio fruuntur omnes in vniuersum Religiones habentes priuilegium communicationis, quale habent omnes Mendicantes, & si quæ sunt aliæ similem habeant gratiam.

43 Professio igitur Monachi dicetur nulla, quando facta fuit non seruata prædicti *Sixti V.* constitutione, videlicet capta prius diligenti informatione de parentibus, patria, vita, & moribus, eademque informatione relata, & approbata in Capitulo generali, vel prouincia-

li, prout reſolutum fuit in Sacra *Rota Romana* apud *Farinac. deciſ.* 173. *numer.* 3. 4. *&* 5. *tom.* 1. *part.* 1. vel etiam facta Nouitiorum informatione, iuxta prædictas *Clementis VIII.* conſtitutiones, de quibus ſupra.

44 Sic etiam nulliter profeſſos, quia in eorum informatione non fuit ſeruata forma præſcripta à Sixto V. poſſe etiam poſt quinquennium reclamare, cum eorum profeſſio annulletur propter bonum commune Religionis, declarauit idem *Sixt. V.* in ſua ſecunda conſtitutione moderatoria, & declaratoria primæ his verbis. Sed cum eadem ratio vigeat in tacita profeſſione emittenda, quæ militat in expreſſa, & ſtatuimus, quod in quibuſuis Ordinibus, & Religionibus, nec etiam tacita profeſſio quorumcumque Religioſorum induci poſſit, nec inducta intelligatur, niſi in receptione forma conſtitutionis ſeruata fuerit, refert, *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccleſiaſtici deciſ.* 57. *in prima editione, & reſolutione* 550. *in fin. in ſecunda edit.*

SVMMARIVM.

1 *Clauſura Monialium quibus conſtitutionibus commendetur, oſtenditur, & num.* 2.

3 *Epiſcopi procurare debent, vt in omnibus monaſteriis ſibi ſubiectis ordinaria, in aliis vero Sedis Apoſt. auctoritate clauſura monialium inuiolabiliter obſeruetur.*

4 *Moniales, quæ priuilegio, vel indulto Papæ ſunt immunes, in iis, quæ ad clauſuram, & ſpiritualium rerum curam pertinent, ſubiiciuntur Epiſcopis.*

5 *Moniales exemptæ poſſunt toties viſitari ab Epiſcopo quoad obſeruationem clauſuræ, quoties ei videbitur expedire.*

6 *Moniales in ciuitate degentes, ſed alieno Epiſcopo ſubiectæ, viſitantur ab Epiſcopo diœceſis, ſicut aliæ Moniales ſubiectæ Regularibus.*

7 *Clauſura ſi non ſeruetur in monaſteriis Monialium, quæ Regularibus ſubduntur, videre debet Epiſcopus, nec ab ipſis Regularibus impediri poterit.*

8 *Epiſcopus non poteſt impediri quomodo ingrediatur ſepta monaſterij ipſis Regularibus ſubiecti ad effectum videndi, ſi clauſura ſeruata ſit, vel non.*

9 *Reprobatur opinio Fr. Ludou. Miranda.*

10 *Clauſuræ mœnia ſi ſint confracta, & facultates non ſuppeterent, fidelium eleemoſynis reſtauranda ſunt, vel Monialium conſanguinei ad hoc compellendi, & illis deficientibus, tunc compellendus erit is, cuius auctoritate fuit erectum monaſterium.*

11 *Monialium clauſura cuſtoditur impediendo acceſſum ad ipſas Moniales, & colloquia cum eiſdem.*

12 *Clauſura Monialium vt ſciatur qualiter ſit cuſtodienda, quæ ſunt attendenda, oſtenditur.*

13 *Monialium exitus è ſuis monaſteriis quibus conſtitutionibus prohibeatur, oſtenditur, & numer. demo quarto.*

15 *Moniales an poſſint è monaſteriis egredi ex aliis caſibus vltra illos tres relatos in Conſtit. Pij V. pro parte negatiua expenduntur fundamenta, & citantur Doctores.*

16 *Pro affirmatiua fundamenta, & rationes adducuntur.*

17 *Filiæ licite exhæredari poſſunt à parentibus ex quatuordecim tantum cauſis expreſſis, quo non excluduntur ſimiles.*

18 *Donationes factæ ob ſolas quinque cauſas iure reuocari poſſunt, quod etiam ad alias ſimiles ex identitate rationis extenditur.*

19 *Dictio, tantum, quamuis excludat omnes caſus præter expreſſos, non excludit tamen caſus ſimiles.*

20 *Moniales è monaſterio egredi poſſunt aliis infirmitatis caſibus ſimilibus illis tribus, de quibus in conſtitut. Pij V. ſi infirmitas omnibus præindictalis ſit.*

21 *Conſeruatio propriæ vitæ eſt de iure naturali vbi periculum imminet mortis, non naturalis, ſed violentæ.*

22 *Caſus tres, quibus licet Monialibus è monaſterio egredi ex ſimilitudine rationis extendi poſſunt ad caſus hoſtium inuadentium, aquæductus, & ruinæ domus.*

23 *Incendium magnum, quo poſſunt moniales è monaſterio egredi, tale debet eſſe, vt certum ſit, aut ſaltem probabile, quod niſi moniales omnes ſtatim à monaſterio exeant, omnes ſint ſimul morituræ.*

24 *Infirmitas lepræ, cuius occaſione Moniales poſſunt è monaſterio egredi, poteſt etiam extendi ad quamuis infirmitatem adeo contagioſam, quod ſi ipſius radix foris non eyciatur, cito omnes eiuſdem monaſterij ſorores inficiet.*

25 *Moniales ab vno monaſterio in aliud poſſunt transferri cauſa nouæ fundationis, correctionis, vel reformationis, pro cuius licentia obtinenda ad Sedem Apoſt. eſt recurrendum.*

26 *Moniales quando transferuntur de vno monaſterio in aliud permiſſu Sedis Apoſt. quomodo, & quando huiuſmodi tranſlatio ſit facienda, oſtenditur.*

27 *Moniales exeundi è monaſteriis iuſtam cauſam non habent, vt curam nepotum ſuorum gerant, etiamſi nullum propinquum haberent.*

28 *Moniales volentes exire è monaſterio ob aliquem caſum neceſſarium à quo debeant obtinere licentiam, oſtenditur.*

29 *Moniales è ſuis monaſteriis exeũtes ſunt excõmunicatæ excõmunicatione maiori Summo Pontif. reſeruata, & in eandem incurrunt Prælati eiſdem egrediendi licentiam quoquo modo concedentes.*

30 *Concomitantes Moniales è ſuis monaſteriis egredientes, & recipientes eas incurrunt in excommunicationem Papæ reſeruatam, niſi compaſſione quadam naturali in extrema neceſſitate id faciant.*

31 *Monialium monaſteria ingredi prohibentur omnes cuiuſcunque ſexus viri, ac mulieres habentes vſum rationis, & diſcretionem ad peccandum.*

32 *Infantes diſcretione carentes abſque peccato mort. admitti poſſunt ad clauſtra Monialium.*

33 *Referuntur conſtitutiones Gregor. XIII. quibus reuocat omnes facultates ingrediendi monaſteria & domus Monialium, & numero* 34.

35 *Sixtus V. fecit reuocationem omnium licentiarum quarumcunque ingrediendi Monialium monaſteria.*

36 *Monialium monaſteria intrantes ſine licentia an incurrant excommunicationem comminatam contra ingredientes vigore aliquarum facultatum oſtenditur.*

37 *Monaſteria Monialium ex præſumptione intrantes prætextu aliquarum licentiarum ſine ratione, & cauſa, vel à ſummis Pontif. iam reuocatarum, incurrunt excommunicationem comminatam contra in-*

gredientes vigore aliquarum facultatum.

38 Monasterij septa non licet ingredi in casibus necessarijs sine licentia Episcopi, aut Vicarij generalis speciale mãdatum habentes.

39 Monialium præfecta, si Superior longe absit, in casibus repentinis sed tamen necessarijs potest licentiam concedere.

40 Episcopi consensus absque alia Superioris Regularis voluntate an sufficiat, vt possit aliquis ingredi septa monasterij Monialium exemptarum in casibus necessarijs? ostenditur.

41 Superiores Regulares tantum possunt concedere facultatem intrandi septa monasterij Monialium ipsis subiecta.

42 Episcopi ingredientes monasteria Monialium sibi non subiecta sine licentia Superioris in scriptis, includuntur sub decreto Concilij sessione vigesim. quint. de Regular. capit. quint.

43 Episcopi, & Superiores Prælati sicut possunt alij facultatem concedere ingrediendi monasteria Monialium sibi subiecta in casibus necessarijs, ita etiam, & ipsi visitationis, aut alterius causæ necessariæ gratia intrare possunt.

44 Ministro Generali Fratrum Minorum an hodie, sicut olim, liceat ingredi monasteria Monialium S. Claræ? ostenditur.

45 Prouinciales Ministri, atque visitatores quando possint intrare Monasteria Monialium sibi subditarum, ostenditur.

46 Episcopus, vel alius Superior, qui electioni Abbatissæ præesse potest, claustra Monasterij ingredi non valet, sed unte cancellorum fenestellam vota singularum audire.

47 Vota Monialium earum monasteria ingredientes recipere possunt Prælati, quando prudenter iudicauerint non posse fieri canonicam electionem ipsis non intrantibus.

48 Causa ad intrandum Monialium monasteria non requiritur, quod sit strictissima, sed sufficit, quod sit necessitas quædam moralis, rationabilis, & manifesta.

49 Confessarij quibus in casibus, & pro quo tempore monasteria Monialium septa ingredi valeant, ostenditur.

50 Monialis cum vitam obijt an, & quibus in casibus liceat Sacerdoti ingredi claustrum? ostenditur.

51 Sepultura pro Moniali defuncta, an possit aperiri sine peccato ab aliquo, qui ad hoc solum ingrediatur? ostenditur.

52 Medicus causa multum grauis infirmitatis cum necessitas exegerit, potest ingredi Monialium monasteria.

53 Medicis vt possint Monialium monasteria ingredi, non necessario requiritur, quod sint doctores, aut graduati, sed quod mederi sciant.

54 Tonsor ad emittendum sanguinem qualiter Monialium monasteria intrare possit, ostenditur.

55 Monialium monasteria officiales intrare possunt pro aliquo opere exercendo, quod commode extra monasterium fieri non potest.

56 Sartores Monialium monasteria intrare non possunt.

57 Licentia in scriptis necessaria non est ad intrandum Monialium monasteria in casibus permissis, qui communiter solent occurrere.

58 Monialium clausuram intrantes pro aliquo permisso negotio finito illi sub peccato mortali tenentur statim exire, quamuis possint per aliquantulum temporis amplius se detinere.

59 Concessio facta alicui de intrando Monasteria Monialium, intelligitur de prima vice.

60 Monialium monasteria licitum est intrare mulieribus volentibus vti famulabus domesticis seruitys incumbere.

61 Moniales ancillas pro seruitio communi habere non possunt, quibus licitum sit claustra intrare, & exire quando libuerit.

62 Puellæ educationis gratia, licet sacro vestitu indutæ non sint, possunt in monasterijs Monialium retineri cum certis conditionibus.

62 Conditiones, quibus licitum est retinere puellas educationis gratia in monasterijs Monialium, referuntur.

64 Puellæ causa educationis in monasterijs Monialium recipi non possunt minores septennio, & maiores vigesimo quinto.

65 Puella educationis gratia in monasterio Monialium recepta si statim postquam præteryt vigesimum quintum annum non egreditur, nec ipsa, nec alia quauis incidit in excommunicationem.

66 Nuptæ mulieres quando possint in monasterijs Monialium recipi, ostenditur.

67 Viduæ ex licentia Episcopi non possunt Monialium monasteria ingredi, vt in habitu laicali ibi permaneant.

68 Matribus non potest licentia præstari ingrediendi monasteria Monialium ad inuisendas filias morti proximas.

69 Monialium monasteria frequentantes qua pœna puniantur, ostenditur.

70 Frequentia alloquendi cum Monialibus, ex quibus vicibus inducatur, ostenditur.

71 Causa legitima alloquendi cum Monialibus non est occasio consanguinitatis.

72 Regulares cuiuscunque ordinis prohibentur accedere ad Monialium monasteria.

73 Regulares adeuntes monasteria Monialium, absque Episcopi licentia, an incidant in excommunicationem, quam Episcopus suo dicto proposuit? ostenditur.

74 Censura per statutum, aut edictum Episcopalem ipso iure aduersus adeuntes monasteria Monialium, & cum illis alloquentes, an comprehendat accedentes ad exempta Regularibus subdita? ostenditur.

75 Episcopus imponens pœnam eunti ad monasterium suæ diœcesis, comprehendit tam subditum, quam non subditum.

76 Licentia pro accessu ad Monialium monasteria exempta vtrum petenda sit ab Episcopo, an à Superiore Regulari? ostenditur.

77 Litterarum, seu Epistolarum missio ad Monachas an iure communi reperiatur prohibita? ostenditur.

78 Litteras scribens Moniali, & mittens, an incidat in censuram comminatam ab Episcopo aduersus euntes in monasteria Monialium? ostenditur.

79 Per epistolas cum absentibus, tanquam præsentibus loquimur.

80 Vetitus loqui cum excommunicato, est insuper prohibitus nuntium, vel litteras illi mittere.

81 Mittens litteras ad Monialem non incidit in censuram comminatam aduersus alloquentes cum illa.

82 Excommunicatio est pœna, quæ cum sit lata contra euntes, & loquentes, non comprehendit mittentes.

83 Declaratur tex. in cap. clericus 81. dist.

84 Male agens odit lucem.

85 Fœminæ in virorum monasteria qualiter ingredi prohibeantur, ostenditur, & numer. 86.

Mulieres

87 *Mulieres ingredi possunt Fratrum monasteria, quæ sunt in fieri, vel in qua dum fabricantur adhuc Conuentus ad ibi morandum non fuerit introductus.*

88 *Reginæ, & fundatrices monasteriorum aliquorum Fratrũ possunt ea ingredi absque incursu alicuius censuræ.*

EPISCOPVS CIRCA SANctimonialium clausuram quam habeat potestatem?

ALLEGATIO CII.

1 CVm sanctimoniales Deo Opt. Max. sint desponsatæ, & non hominibus, omnino studere debent quomodo Deo placere possint. Nam nihil est quod oculos cælestis sponsi magis delectet quam videre virgines sibi desponsatas, ornatas ijs monialibus, quæ tantas Reginas decét, vt merito cum spõso possint dicere, Dilectus mihi, & ego illi. Quare necesse est, vt in cœnobijs. monialiũ, quæ religiones ingressæ diuino se cultui manciparunt, vetus disciplina integra perduret, omni conatu Episcopi debent studere pro pastorali officio circa illarum clausuram, prout eis præcipit Sacrum *Concil. Trid. sess 25. de Regular. cap. 5.* his verbis. Bonifacij viij. Constitutionem, quæ incip. Periculoso, renouans Sancta Synodus vniuersis Episcopis sub obtestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternę præcipit, vt in omnibus monasteriis, sibi subiectis, ordinaria, in aliis vero Sedis Apost. auctoritate clausuram Sanctimonialium, vbi violata fuerit, conseruari maxime procurét, inobedientes, atq; contradictores per censuras ecclesiasticas aliasq; pœnas, quacunque appellatione postposita compescẽtes, inuocato etiã ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Quod auxilium, vt præbeatur omnes Christianos Principes hortatur Sancta Synodus, & sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, omnibus magistratibus secularibus iniungit.

2 Cuius Decreti omnimodam obseruantiam cupiens postea *Pius V. Pont Max.* eadem de re Bullam quandam, siue Motum proprium edidit anno Dominicæ *Incarnat* 1566. 4. *Kalend. Iunij*, Pontificatus sui anno Primo, & incip. *Circa Pastoralis officij*, vbi in fine ad hoc propositum subdit. Mandantes propterea in virtute Sanctæ obedientiæ, sub obtestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ, vniuersis Venerabilibus Fratribus, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, quatenus in ciuitatibus, & diœcesibus proprijs præsentes nostras litteras publicare faciãt, ac in monasteriis monialiũ sibi Ordinario subiectis, in ijs vero quæ ad Romanam mediatè & immediate spectant Ecclesiam Sedis Apost. auctoritate, vnà cũ superioribus eorundem monasteriorum, clausurã, vt præmittitur, quam primum poterint, seruari procurent, contradictores atq; rebelles per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Ac vt hoc tam salutare Decretum facilius obseruetur, omnes Principes seculares, & alios Dominos, & Magistratus temporales rogamus, requirimus, obtecramus per viscera Misericordiæ Domini nostri Iesu Christi eisdem in remissionem peccatorum iniungentes, quod in præmissis omnibus eisdem Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, & aliis Monialium Superioribus assistant, ac suum fauorem, & auxilium præstent, & impedientes pœnis etiam temporalibus afficiant. Præmissis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis statutis, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus, etiam per Sedem Apost. approbatis, & confirmatis, priuilegijs quoque, indultis, litteris Apost. etiam in fundatione, & institutione eisdem Monasterijs, domibus, & Monialibus, sub quibuscunq. verborum formis, & clausulis irritantibus, & alijs Decretis quibuslibet concessis, confirmatis, atque etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis. Quibus omnibus etiamsi pro sufficienti illorum derogatione, de illis eorumq; totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma ad hoc seruanda foret, tenoris huiusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur, pro sufficienter expressis habentes, quo ad effectum validitatis nostræ Constit. tantum, derogamus, contrarijs quibuscunque, &c. Hanc *Pij V. Constit.* etiam confirmauit, & innouauit postmodum *Gregor. XIII.* in alia sua Bulla, siue Motu proprio *dat. Romæ anno Dominí* 1572. 3. *Kalend. Ianuarij*, Pontificatus sui etiam ann. 1. qui incip. *Deo sacris.*

3 Ex quibus clarius patet quantum procurare debent Episcopi vt omnibus in monasteriis, eisdem Episcopis subiectis, ordinaria, in alijs vero Sedis Apost. auctoritate, clausura Sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter restituatur, & vbi inuiolata est inuiolabiliter conseruetur, *Cochier. de iurisd. Ordin. in exemptos p. 2. quæstion. 45. numer. 15. & 81. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 12. c. 13. numer. 83.*

4 Habet enim Episcopus iurisdictionem in Moniales, quæ priuilegio, vel indulto Papæ sunt immunes, in iis, quæ ad clausuram, & spiritualium rerum curam pertinent, vt refert decisum *Armẽdar. in addit. ad recopil. legum Nauar. lib. 2. tit. 18. l 7. de Relig. num. 95.*

5 Et huiusmodi Moniales exemptæ possunt toties visitari ab Episcopo quoad obseruantiam clausuræ, quoties ei videbitur expedire, refert decisum *Galet. in margarita casuum consc. verbo monialis 3. & faciunt quæ Armendar. in dictis addit. libro primo titul. 6. libro 3. de visitatione quo ad Canonicos numer. 18.*

6 Et Moniales in ciuitate situatæ, sed alieno Episcopo subiectę, visitantur ab Episcopo diœcesis, sicut aliæ Moniales subiectæ Regularibus refert decisum *Galet. verbo Monialis 4.*

7 Clausura hæc si non seruetur in monasterijs monialium, quæ Regularibus subduntur, videre debet Episcopus; nec ab ipsis Regularibus impediri poterit, quominus ea visitet, quoties id expedire iudicauerit, refert etiam decisum idem *Galett. verbo clausura, 1.* resoluit *praxis Episcop. par. 1. verbo Moniales, q. 4. & 8. versic. 4.*

8 Sicut etiam nec ab ipsis poterit impediri, quominus ingrediatur septa monasterij ipsis Regularibus subiecti ad effectum videndi si clausura seruata sit, vel non, refert quoque decisum *die 28. Aprilis* 1584. *Armendar. in dictis addition. lib. 1. tit.*

18. *lib. 7. de Episcopis, numer.* 44. Ex quibus non ita facile admitterem resolutionem *Fr. Ludouic. Mirandæ post man. Præl. in trac. de Sacris Monial. quæst. 2. artic. decim. quart. numero tertio*, tenentis non licere Episcopis Monialium monasteria exempta, Prælatisque Regularibus subiecta etiam prætextu videndi an violata ibidem fuerit clausura, nisi solummodo in casu, publice constaret ipsam esse violatam, nec in tali casu, nisi postquam eadem de re semel & iterum admonuerint ipsarum monialium Prælatos Ordinarios: tollitur enim ex supradictis, & principaliter ex decis. quam refert *Armendar. loco vltimo citatus.* quicquid etiam nouissime teneat *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. libro sexto capit. 15. numer. vigesimo primo*, videlicet non posse Episcopum ad clausuram cogere moniales exemptas ab eis, & subditas aliis Prælatis exemptis aliorum Ordinum. Nam Moniales omnes etiam professæ Ordinum Militarium Sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ clausuræ præcepto astringuntur, vt colligitur ex *Concil. Trident. sess. 25. de Regular. cap. 22. vers. hæc omnia*, & constat ex Motu proprio *Pij V.* incip. *Circa pastoralis*, ibi, cuiuscunque Ordinis vel Militiarum, etiamsi Hierosolymitanæ sint, *Nauar. com. 4. de Regular. numer. quadragesim. quart. versic. quinto nota, Fr. Emmanuel. tom. 1. quæstion. 44. art. 2. & 3.* Item eodem clausuræ præcepto tenentur Moniales illorum monasteriorum, quibus ante *Concil. Trident.* nunquam admissa, aut seruata fuerat *Nauar. d. comm. 4. numer. 45. versic. 8. Azpi. institut. moral. parte prim. libro decimo tertio capit. octau. quæstion. 1. vers. ex his plane, Fr. Emman. d. quæstion. 44. artic. 2.* Item ad eandem tenentur clausuram Moniales conuersæ, & Tertiariæ, siue de pœnitentia, cuiuscunque Ordinis, vel Congregationis sint, si vtræque vere professæ sint, ex d. Motu proprio *Pij V. Nauar. d. comm. 4. numer. quadragesim. quint. Fr. Emmanuel. d. quæst. quadragesim. quart. art. 4. Llamas in methodo curationis, in append. §. 1. ad finem.*

10 Operari igitur debent Episcopi vt clausura ipsa circumsepta sit, & munita altis mœniis, excelsisque vndique partibus, claudaturque vna tantum, si fieri potest, porta, eaque claue, & ferro munita sit: si vero mœnia clausuræ confracta sint, & Monasterij facultates non suppeterent, fidelium eleemosynis restauranda essent, aut monialium consanguinei ad id cogerentur; perdurat enim consanguinitatis vinculum, remanetque obligatio illas conseruandi in debita honestate, vt inquit *Isidor. Moscon. in suo tractatu de militanti Ecclesia part. 4. versic. primo itaque considerandum, & tex.* opitulatur *in cap. si quis dereliquerit, 30. distinct.* Quod si inopia laborarent consanguinei præfati illum compellendum esse subiungit illic *Moscon.* cuius auctoritate, vel potius voluntate fuit erectum monasterium, quoniam præuidere debebat huiusmodi necessitates futuras, cui resolutioni opitulatur *Petr. Grego. in tract. de benefic. capit. 15. numer. 2. & 3.* vbi multa vtilissima congerit.

11 Ad auctoritatem Episcoporum in custodienda monialium clausura pertinet impedire accessum ad ipsas moniales, & colloquia cum eisdem: necnon ingressum intra septa monasterij, & illarum egressum è monasteriis, iuxta dispositionem *Concil. d. cap. 5.* in hæc verba. Nemini autem Sanctimonialium liceat post professionem exire è monasterio, etiam ad breue tempus, quocunque prætextu, nisi ex aliqua legitimæ causa ab Episcopo approbanda, indultis quibuscunque, & priuilegiis non obstantibus. Ingredi autem intra septa Monasterij nemini licet cuiuscunque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel Superioris licentia, in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda. Dare autem tantum Episcopus vel Superior licentiam debet in casibus necessariis, nec alius vllo modo possit, etiam vigore cuiuscunque facultatis, nec indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi.

12 Præfata autem clausura, vt sciatur qualiter sit custodienda, duo attendenda aduerto, & dilucide explicanda, primum qualiter ipsarum exitus è suis monasteriis prohibitus, & quibus casibus permissus. Secundum aget de ingressu in ipsarum monasteria prohibendo, & quando permittendo.

13 Quod attinet ad primum habemus originalem de hoc prohibitionem *Bonifacij VIII. in cap. periculoso, de statu Regular. lib. 6.* in hæc verba præsenti Constitutione perpetuo irrefragabiliter valitura sancimus, vniuersas & singulas moniales, præsentes atque futuras, cuiuscunque religionis sint, vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus existentes, sub perpetua in suis monasteriis debere de cætero permanere clausura: ita quod nulli earum, religionem tacite vel expresse professæ, sit vel esse valeat quacunque ratione, vel causa (nisi forte tanto, & tali morbo euidenter earum aliquã laborare constaret, quod non posset cum alijs absque graui periculo, seu scandalo commorari) Monasteria ipsa deinceps egrediẽdi facultas, &c. Hæc eadem Bonifacij VIII. prohibitio innouatur in *Concil. Trid. cap. 5.* verbis proxime citatis. *Pius* item *V. dicta sua Constitut.* incip. *Circa Pastoralis*, de ann. 1566. prædictam Bonif. viij. Constit. & Conc. Trid. decretum renouat his verbis. Hac igitur perpetuò valitura Constit. inhærentes etiam Cõstitutioni felicis recordat. Bonifacij Papæ viij. prædecessoris nostri, quę incip. *Periculoso*, & decretis *Concilij Tridentini* super clausuram monialium editis auctoritate Apostolica statuimus tenore præsentium, atque perpetuò decernimus vniuersas, & singulas Moniales præsentes atque futuras cuiuscunque Religionis, Ordinis, vel Militiarum, etiamsi Hierosolymitanę sint, quę vel iam receptæ sint, vel in posterũ in quibuslibet Monasterijs, siue domibus recipientur, & tacite, vel expresse religionem professæ, etiamsi conuersæ, aut quocunq; nomine appellentur, etiamsi ex institutis, vel fũdationibus earum regulæ, ad clausuram nõ teneantur, nec vnquã in earũ monasterijs, seu domibus, etiã ab immemorabili tempore ea seruata non fuerit, sub perpetua in suis Monasterijs, seu domibus de cætero de bere permanere clausura, iuxta formã dictę Constitutionis felicis recordationis *Bonifacij Papæ VIII.* prædecessoris nostri, quę incip. *Periculoso*, in Sacro *Concil. Trid.* approbatæ & innouatæ, quam nos auctoritate prædicta etiã approbamus, & inuocamus in omnibus, & per ómnia, ac illa districte obseruari mandamus. Quod si aliquæ Moniales forsan reperiantur, quæ consuetudine etiam immemorabili, aut instituto, vel fundatione regulæ suę factę, animo obstinato

huic clauſuræ reſiſtant, aut quoquo modo reluctentur, Ordinarij vna cum Superioribus earum, omnibus iuris, & facti remedijs compellant eaſdem tanquam rebelles, & incorrigibiles, ad præciſe ſubeundam dictam clauſuram, & perpetuò obſeruandam. Mulieres quoque, quæ Tertiariæ, ſeu de pœnitentia dicuntur, cuiuſcunque Ordinis fuerint, in Congregatione viuentes, ſi & ipſæ profeſſæ fuerint, itaut ſolemne votum emiſerint, ad clauſuram præciſe, vt præmittitur, & ipſe teneantur. Quod ſi votum ſolemne non emiſerint, Ordinarij vnà cum Superioribus earum hortentur, & perſuadere ſtudeant, vt illud emittant, & profiteantur, ac poſt emiſſionem, & profeſſionem eidem clauſuræ ſe ſubijciant. Quod ſi recuſauerint, & aliquæ ex eis inuentæ fuerint ſcandaloſe viuere, ſeueriſſime puniantur. Cæteris autem omnibus ſic abſq; emiſſione profeſſionis, & clauſuræ viuere omnino volentibus, interdicimus, & perpetuò prohibemus ne in futurum vllam aliam prorſus in ſuum ordinem, religionẽ, congregationemue recipiant. Quod ſi circa huiuſmodi, ac noſtram prohibitionem, & decretum aliquas receperint, eas ad ſic viuendum omnino inhabiles reddimus, ac illarum quaslibet profeſſiones, & receptiones irritas decernimus, & nullas, prout etiam præſenti decreto irritas facimus, & annullamus.

14 Deinde vero anno 1569. idem Pontifex *Pius V.* aliam edidit *Conſtitut.* quæ incip. *Decori*, vbi ſeuerius prohibet exitum monialium è monaſterio, his verbis. Sancimus nulli Abbatiſſarum, Prioriſſarum, aliarumue Monialium, etiam Chartuſienſium, Ciſtercienſium, Sancti Benedicti, & Mendicantium, & quorumcunque aliorũ Ordinum, etiam Militariũ, & ſtatuum, graduum, conditionum, dignitatum, & præeminentiarum, etiã à regia, vel illuſtri proſapia ortarum, de cætero infirmitatis, ſeu aliorum Monaſteriorum eis ſubiectorum, aut domorum, parentum, aliorumue propinquorum viſitandorum, aliaue occaſione & pretextu licere exire, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis, lepræ, aut Epidemiæ, quæ tamen infirmitas præter alios Ordinum Superiores, quibus cura monaſteriorum incumberet, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci Ordinarium, etiamſi prædicta monaſteria ab Epiſcoporum, & Ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur, cognita, & expreſſe in ſcriptis approbata ſit, à monaſterijs præfatis exire, ſed nec in prædictis caſibus extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare licere. Aliter autem, quam, vt præfetur, egredientes, ſeu licentiam exeundi quomodocunque concedentes, necnon comitantes, ac illarum receptatrices perſonas, ſiue laicas, ac ſeculares, vel eccleſiaſticas, conſanguineas, vel non, excommunicationis maioris latæ ſententiæ vinculo, ſtatim eo ipſo, abſque aliqua declaratione ſubiacere. A qua præterquam à Romano Pontif. niſi in mortis articulo, abſolui nequeant. Et inſuper tam egreſſas, quàm Præſidentes, & alios Superiores prædictos eis licentiam huiuſmodi concedentes, dignitatibus, officijs, & adminiſtrationibus obtentis priuamus, & ad alia in poſterum obtinenda inhabiles reddimus. Et deinde facit quoque irritas licentias, & facultates, & priuilegia, ſiue indulta exeundi è monaſterijs, & ſtandi extra illa à ſe, & ab aliis Pontificibus, aut Sedis Apoſtolicæ Nuntiis, & Legatis, etiam de latere, aut Maiori Pœnitentiario, aut Ordinum prædictorum Superioribus, aliiſue perſonis conceſſa, ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, & quibuſcunque clauſulis, etiam inſolitis, etiam in cuiuſcunque perſonæ fauorem, etiam Imperatorum, Regum, Ducum, & aliorum Pontificum, necnon Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium. Deinde præcipit Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis vt in ſuis diœceſibus has litteras quolibet anno promulgent, & omnia obſeruari faciant, iuxta prædictum *Concilij Tridentini* Decretum, *& Conſtit. Bonif. VIII.*

15 Prædicta *Bonifacij VIII.* Conſtitutio poſita in *dicto capit. periculoſo*, innouata per *Concil. dict. capit. 5.* vnicum tantum excipit caſum, ſiue cauſam, ob quam licite fieri poteſt exitus à Monaſteriis Monialium, ſcilicet cùm tanto-, ac tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum alijs abſque graui periculo, ſeu ſcandalo commorari. Et *Pius V.* in *dicta ſua Conſtitut. de anno 1569.* id ipſum, vt videtur, aliquantulum ampliauit, permittendo, vt licite inde fieri poſſit exitus in tribus caſibus, vel ob tres cauſas, nempe, ob incendium, infirmitatem lepræ, atque infirmitatem epidemię. Ex quibus dubium maximum oritur, an ſcilicet ſupradicti tres caſus, de quibus loquitur *Pius V. in dicta ſua Conſtit.* extendatur, ſeu extẽdi poſſint, & debeant ad alios ſimiles? In qua quæſt. negatiua pars ex eo ſuadetur, quia *Pius V. in ſua Conſtit.* primo ponit generalem regulam ſtrictè prohibitiuam cuiuſcunque egreſſus Monialium è ſuis monaſteriis, quam etiã expreſſe extendit ad caſum cuiuſcunque infirmitatis in illis verbis, etiam infirmitatis, &c. & poſtea excipit tres ſupradictos tantum caſus à regula prædicta negatiua, ponitque excommunicationem ipſo facto, aliter quam, vt præfertur, egredienti, ſeu licentiam exeundi quoquo modo concedenti, necnon, & quod amplius eſt, concomitantibus ipſas, & priuationem omnium officiorum, adminiſtrationum, & dignitatum, &c. prout latius ibi continetur, ergo non eſt dicendum vllo modo contrarium: quam quidem opinionem tenent *Collect. Compend. Mendicantium, verbo clauſura monialium, numer. 5. verſic. quæritur vtrum Miniſter generalis, praxu Epiſcopal. part. 1. verbo Moniales, §. 16. verſ ſecundo, & part. 2. eodem verbo, in fine*, vbi dicit ſic declaraſſe *Sacram Cardin. Congregat.* quod etiam refert *addit. ad Nau. conſil. 70. in fine, ſub titulo de Regular. Fuſc. de viſitat. libro ſecundo capite decim. octau. numer. decim. ſeptim. Cacheran. conſil. vigeſim. ſecund. numer. 7. & ſeq. Bolli. in œconomica canon. claſſe 3. capit. 4. numer. 10. Gutier. canon. libro primo capit. 14. per totum, Cened. ad Sextum collect. 31. numer. 2. Alayſ. Ricc. in praxi fori eccleſiaſt. deciſ. 545. in 1. editione, & reſolut. 541. in 2. edit.* ſequitur contrarius reſpondens *Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tractat. de Sacris Monialibus, quæſtion. 3. artic. 4.* & ab ea non eſſe recedendum attenta *Pij V. Conſtitut.* dicit *Campanil. d. rubr. 12. cap. decim. ſext. numer. 22.*

16 Verum in contrariam ſcilicet affirmatiuã potius inclinaré opinionẽ, ex multis, & validioribus, quibus innititur rationibus, nam ſi Extrauag. *Bonifacij VIII. in dicto cap. periculoſo*, vnicum dumtaxat excipiebat caſum, per prædictum *Pium V.*

extensa, atque ampliata est ad tres in eadem sua Constitut. contentos, nempe ad casum magni cuiusdam incendij, vel infirmitatis, lepræ, aut epidemiæ, quid igitur obstat, quominus eadem omnino prorsus existente ratione, prædicta *Pij V.* Extrauag. etiam amplietur, & extendatur ad alios casus similes. Confirmatur à simili.

17 Quatuordecim in iure tantummodo exprimuntur, atque enumerantur causæ, ex quibus filij licite exhæredari possunt à parentibus, vt habetur *in authent. non licet, C. de liberis præter. & in authent. vt cum de appellat. cognosc. §. aliud quoque capitulum*, ibi, vt præter ipsas nulli liceat, *collatio* 8. quas enumerant *Cardoso in praxi iudicum, verbo pater num. 8. Molina de iustit. tract. 2. disputat. 176. &* adhuc nihilominus patres ex aliis similibus causis exhæredare possunt filios suos, vt in specie tenent *Palat. in repet. rubr. §. 16. num. 10. & § 20. num. 15 Couar. in cap. Rainutius, in princip. num. 16. Gom. tom. 1. variar. cap. 11. num. 12. Gregor. l. 8. verbo otra razon, tit. 7. part. 6. Cost. in §. & quid si tantum. par. 3. num. 175. Menoch de arbitr. casu 130. num. 4. & casu 267. num. 5. & consil. 150. num. 28. Perez l. 4. tit. 8. lib. 3. pag. 641. & lib. 5. Ordin. tit. 2. pag. 70. Molina de primogen. lib. 1. cap. 9. num. 33. Surd. de alimentis, tit. 1. quæst. 19. & quæst. 64. num. 20. & tit. 7. quæst. 1. num. 4. cum seq. Nauarr. commento 4. de Regularib. num. 48. Cald. Pereira de empt. cap. 14. numer. 23. Carleso d. verbo pater, num. 9. Molina dict. disput. 176. vers. dubium deinde est.*

18 Similiter & donationes factæ, ob solas quinque causas iure reuocari possunt iuxta *l. fin. C. de reuoc. donat.* & tamen *glos.* ibi communiter recepta, verbo *volueris*, tenet etiam ob alias similes posse reuocari, vt latissime tradunt *Clar. §. donatio, quæst. 21. num 2. & 3. Anton. Gom. variar. tom. 2. cap 4. num. 14. Molina d. cap. 9. num. 32. Surd. de alimentis tit. 1. quæst. 48. & tit. 8. priuil. 61. num. 4. Ceuall. communium contra communes quæst. 352. Rebello de oblig. at. iustit. part. 2. lib. 18. quæst. 9. num. 9. Lessi. de iustit. lib. 2. cap. 18. num. 104.*

19 Sic denique quamuis dictio, *tantum*, excludat omnes casus, præter expressos, & contineat negationem quoad alios, vt per *l. qui aliena, §. libertos, ff. de negotijs gestis*, tenent multi quos ego ipse refero *in meis Remiss. de diction. dict. 349. nu. 3.* Non excludit tamen casus similes, vt notant glos. *in l. ob æs. C. de præd. minor. & in l. si mora, verbo dumtaxat. ff. soluto matrimon. &* tenent plures citati à *Sanch. de matrimon. lib. 7. disp. 31. num. 6. & à me ipso d. dictione 349. num. 5.* idem dicendum erit in proposito, nempe, quod tres exceptiones supradictæ positæ à *Pio V. in dicta sua Constitut.* extendi, & ampliari possunt etiã ad alios casus similes, & resoluunt *Nauarr. d. commento 4. de Regular. num. 48. & in cap. statuimus, 19. quæst. 3. num. 49. Fr. Emmanuel tomo 1. quæst. 34. artic. 3. paulo post princip. & artic. 5. Azori institutio. moral. part. 1. lib. 12. cap. 8. quæst. 1. versic. tertio, Ioan. de la Cruz de statu religionis, libr. 1. capit. 5. dub. 4. versic. an vero liceat. Llam. in methodo cur. at. in append. §. 10. Sanch. dict. lib. 6. cap. 15. numer. 37.*

20 Quamuis duo prædicti Doctores vltimo loco citati rindistincte teneant licere Monialibus exire propter alias causas ijs affines, quas *Pius V.* expressit, exemplum afferentes, si bellum ingruat, quod Moniales ad exitum compellat, vel si monialis ab alijs eligatur, vt earum cœnobio præsit, aut denique si morbum habeat periculosum qui licet aliis contagione non obsit, est tamen tale, vt medici iudicent esse alioquin morituram nisi exierit: ego tamen primum admitterem exemplum, aliis reiectis, quia iuxta prædictæ Constitut. verba extendendi sunt tantummodo illi tres casus Moniales omnes tangentes, & concernentes, itaut nisi è monasterio exeant statim videantur morituræ ad alios similes casus eiusdem qualitatis, morbi, & periculi omnibus præiudicialis, non sic autem in occurrentibus casibus particularibus, qui simile periculum, siue contagionem non habent, sed respiciunt particularem vtilitatem alicuius monialis infirmæ, quæ ipsarum non transcendit; nam re vera non sunt similes, nisi pertineant, & spectent ad bonum, seu potius ad euitandum damnum monasterij, & totius communitatis, & hæc fuit proculdubio prædicti Summi Pontific. mens & intentio, vt attente ipsius verba consideranti facile erit colligere.

21 Nec obstat argumentum adductum à *Nauar. d. numer. 49.* quo probare intendebat sub illis tribus casibus à simili comprehendi morbum monialis periculosum, propter quem medicorum iudicio proculdubio esset moritura, nisi exierit, quamuis aliis contagione non obsit, & sic arguebatur. Conseruatio propriæ vitę, naturalisque defensio est de iure naturali, neminique videtur tollenda, iuxta *Clemen. pastoralis, §. cæterum, de re iudic. & l. vt vim, ff. de iustit. & iure*, ergo in proposito casu licitum erit Moniali prædictæ, de qua est sermo, è monasterio exire, neque in contrarium vlla lege, præcepto, seu statuto potest cogi, aut obligari. Respondetur tamen, si adhuc verũ est, quod cõseruatio propriæ vitæ sit de iure naturali, naturalisq; defẽsio nemini debeat denegari, procedere vbicunque periculum imminet mortis nõ naturalis, sed violentæ, nõ tamen id vsquequaque verum habet, vbi mors violenta non est, sed naturalis, & quę ortum habet ab ægritudine naturali; nam in tali casu probabilissimum est conseruationem propriæ vitæ non semper esse licitã, nec vitam propriam in omnibus casibus adeo esse obseruandam, & maxime à viris religiosis, qui propter Deum suam propriam abnegarunt voluntatem, atque, vt videtur, prædicto iure se priuauerunt. Quare moniali non posse licentiam concedi clausuro egrediendi causa medendi morbo ita periculoso, vt desperaretur salus ea non egressa, nisi morbus adeo contagiosus esset, vt in reliquas serperet, tenent *Gutier. canon. lib. 1. cap. 14. à numero 7. Cened. ad Sextum, collect. 21. numer. 2. praxis Episcopal. parte 2. verbo Moniales, in fine. Frat. Emman. tom. 1. quæst. 49. artic. 3. Sanch d. d. lib. 6. cap. 15. numero 39.* contra *Nauar. comment. 4. de Regularibus numer. 49. & 50.*

22 Quare prædicti tres casus ex similitudine rationis extendi possunt ad casus hostium inuadentium, aquæductus, aut ruinæ domus, vel alios similes nociuos communitati monialium, vt bene asserit *Fr. Ioan. de la Cruz dict. dub. 4. versic. an vero liceat*, & cum aliis resoluit *Sanch. dicto lib. 6. cap. 15. numer. 44.*

23 Circa explicationem vero illorum trium in *dicta Constitut. Pij V.* contentorum sciendum sub nomine incendij magni, intelligi incendium ita magnum, & cuidens, vt certum sit, aut saltem

probabile multum eſſe videatur, quod niſi Moniales omnes ſtatim à monaſterio exeant, omnes ſint ſimul morituræ, atq; conſumendæ præ nimia exuſtione ignis.

24 Sub nomine vero, infirmitatis lepræ, intelligi infirmitatem quandam adeo contagioſam, quod ſi ipſius radix, & origo foras non eijciatur (hoc eſt monialis huiuſmodi morbo infecta) cito omnes Monaſterij eiuſdem ſorores inficiet, proindeque cunctæ periclitabuntur, & prædictam lepram debere eſſe notabilem, ac talem, quod ſi perſona eſſet ſecularis, iure poſſit extrahi de populo, & mitti ad domum aliquam in campo ſeparatam. Sub nomine denique, infirmitatis epidimiæ, quantum ad præſens attinet propſitum, intelligi morbum quendam peſtiferum, ſimiliter atque eadem ratione contagioſum, communitati præiudicialē, & pernicioſum, qui populariter graſſetur in populo, maioremque ægrotorum partem interimat. Sic explicant *Læli. Zechi. de Republ. eccleſ. titul. de Regular. capit. 3. numer. 15. verſ. 9. Nauar. comm. 4. de Regular. numer. 48. not. 4. Gutier. d. cap 14. numero 8. Fr. Emmanuel tom. 1. quæſtion. 49. artic. 4. verſic. ex his, Sanch. dict. capit. 15. a numer. 33.* optime *Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. 3. de clauſura Monialium in particulari art. 5.* Cū aliàs temerarium ſit clariſſimam Pontificis conſtitutionem ad priuatorum opiniones traducere.

25 Quæri opportunè poteſt an Moniales valeant tranſire de vno monaſterio ad aliud, vel cauſa nouæ fundationis, vel correctionis, vel reformationis, vel præfectionis, itaut huiuſmodi caſus comprehendatur ſub illis tribus exceptis in dicta *Conſtit. Pij V.* Et videtur dicendū quod ſic, iuxta ſupradicta, nam huiuſmodi caſus totam concernunt communitatem religionis, & non particularem vtilitatem alicuius Monialis, cum exeant ad plantandum, vel ædificandum aliquod monaſterium, reformandumque eandem religionem, ob quam cauſam hanc ſententiam tenent *Nauar. in d. cap. ſtatuimus, num. 48. & conſ. 57. num. ſext. de Regular. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſt. 49. artic. 5.* nouiſſime *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 15. à numero 46.* ſecundum quam pluries cenſuit *Sacra Congregatio ſuper negotiis Epiſcoporum, & Regularium*, & ſignanter *in vna Mamuten 16. Ianuarij 1615. & in Redonen. 31. Ianuar. 1617. & in Meſſanen. 9. Octobr. 1619.* quas citat *D. Anton. Rocciul. Almæ Vrbis aduocatus egregius in ſuo tractatu de iure perſonarum libr. 5. capite 5.* Sed ipſa *Sacra Congreg.* cautius cenſuit in his recurrendum eſſe ad Sedem Apoſtolicam teſtatur *praxis Epiſcopal part. 1. verbo monialis, §. 16. & part. 2. eod. verbo dub. 8. & 12. Anton. Rocciul. d. cap. 5. numer. 11. Sanch. d. cap. 15. num. 47.* Ex cauſa enim ipſa Sedes Apoſt. conceſſit quibuſdam Monialibus, vt tranſirent ad aliud monaſterium alterius obedientiæ de conſenſu tamen Superiorum, refert deciſum *Armendar. in addit. ad recopil. legum Nau. l. 2. titulo decimo octauo l. 7. de religion. numero centeſimo primo.*

26 Et quando ex permiſſu Sedis Apoſtol. trāſferuntur moniales de loco ad locū, tranſlatū debet fieri in aurora, vt à paucis conſpici poſſint, atque à perſonis grauibus, & honeſtis, & ſanguine eis proximioribus coniunctis deducantur, earumque dotes monaſterio, quod relinquetur, remanentq; vt refert deciſum *Armendar. vbi proxime numer. 100. & numer. 103.*

27. Etiam deciſum aſſerit è monaſteriis iuſtam cauſam moniales non habere, vt curam nepotum ſuorum gerant, etiamſi nullum propinquum haberent, refert etiam *Campanil. d. capit. decim. ſext. numer. vigeſim. ſecund. prope fin.* Manifeſte tamen erit iuſta egreſſus cauſa quando auctoritatē Prælati ex cauſa iuſta totus Monialium Conuentus locum mutat, iuxta *Concil. Tridentin. ſeſſ. vigeſim. quint. de Regular. capit. quint. Fr. Emmanuel. aucta quæſtion. quadrageſima nona articul. 5. Sanch. d. c. 16. numer. 53.*

28 Deinde dubitari non abs re poteſt vtrum in caſibus neceſſariis, & paulo ante relatis, quis impartietur licentiam monialibus volentibus exire à Monaſterio? & reſpondet *Concil. d. cap. 5.* ab Epiſcopo approbandam eſſe cauſam, cuius decreti verba intelligenda eſſe inquit *Nauarr.* vt approbatio requiratur Epiſcopalis quando exire volunt è monaſteriis Epiſcopo ſubiectis, vel ita exemptis, quod ſolo Papæ immediate ſubſint, nō autem de aliis exemptis, & Regularibus ſuppoſitis, in quibus ſatis ſit licentia Superioris Ordinis ita ipſe, *Nauar. conſil. 6.* incip. *An generalis numer. ſexto de ſtatu monach. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. 3. de Monialium clauſura artic. ſexto concluſ. 1. Fr. Emmanuel quæſtion. Regular. tom. 1. quæſtion. quadrag. 9. art. 6.* vbi inquit, quod Monialis in prædictis caſibus in dicta Conſtit. exceptis exire poteſt à monaſterio abſque vllo conſcientiæ ſcrupulo cum ſola licentia ſuorum Generalium, aut Prouincialium Prælatorum, quibus fuerit ſubiecta, ſine vlla alia approbatione Epiſcopi ſecularis: & in Hiſpania ſolùm Superiorum licentiam eſſe neceſſariam dicunt *Frat. Ioan. de la Cruz d. capit. dub. 3. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. l. 6. capit. 15. numer. 28.* Verum ab illorum opinione diſcedere cogor propter expreſſa verba prædictæ *Conſtitutio. Pij V. de anno 1569.* ſic diſponentis. Quę tamen infirmitas, præter alios Ordinum Superiores, quibus cura monaſteriorū incumberet, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci Ordinarium, etiamſi prædicta monaſteria ab Epiſcoporum, & Ordinariorū iuriſdictione exēpta eſſe reperiantur, cognita, & expreſſe in ſcriptis approbata ſit, ex quibus verbis facile erit colligere quid ſit dicendum, atque reſpondendum difficultati propoſitæ. Monialibus enim à Monaſterio exire non licet, etiam cum cauſa probabili; niſi adſit communis conſenſus Superioris Regularis, & Epiſcopi diœceſani; & ſi illæ, quæ poteſtati Regularium ſubiectæ ſunt, ſine Bulla, & licentia Ordinarij egreſſæ fuerint, per cenſuras eccleſiaſticas, & alia iuris remedia debent ipſæ, & earum Superiores, (de quorum licentia è Monaſterio fuerint egreſſæ) ab eodem Ordinario puniri, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis, ita deciſum referunt *Campanil. de rubr. 12. cap. 16. numer. 22. prope finem, Armendariz in addit. ad d. li. 2. tit. 18. l. 7. numer. 103.* Hinc non abs re dubitari poteſt an Vicarius generalis Epiſcopi abſque ſpeciali eius commiſſione hanc egreſſus monialis à monaſterio licentiam concedere poſſit? in quo dubio cum *Concil. Tridentin. ſeſſione vigeſima quinta de Regular. cap. 5.* dicat eam licentiam ab Epiſcopo approbandam, credo nomine Epiſcopi Vicarium quoque eius generalem, non vero foraneum

comprehendit, vt in terminis resoluunt *Llamas in methodo curationis in appendice*, §. 5. *Sanch. d. cap.* 15. *numer.* 30. vbi etiam extendit ad generales Capituli Sede vacante vicarios.

29 Si vero extra casus prædictos Moniales è suis monasterijs exierint, ipso iure sunt excommunicatæ excommunicatione maiori latæ sententiæ, summo Pontif. reseruata, & in eandem incurrunt Prælati eisdem exeundi licentiam quocunque modo concedentes, necnon & ipsas concomitantes, ac personas illarum receptatrices, vt habetur expresse in dicta *Constitut. Pij V. de anno* 1569. circa quam notat *Nauar. in d. capit. statuimus, numer.* 51. quam post *Frat. Emmanu.* sequuntur *Fr. Ludou. Miranda d. quæst.* 3. *de Monialium clausura artic.* 6. *praxis Episcopalis part.* 1. *verbo Moniales*, §. *decim. sext. dub.* 1. *Azori. par.* 1. *libr. decim. tert. capit.* 8. *quæst.* 1. *vers.* 3. *quæres. Sanch. d. capit.* 15. *num.* 72.

30 Resoluentes pœnas supra positas circa recipientes, & concomitantes prædictas Moniales egredientes é suis Monasterijs non videri comprehendere illos, qui compassione quadam naturali in extrema, vel graui necessitate, id faciunt, vt si, verbi gratia, aliqua persona cognata, vel amica reciperet, vel comitaretur monialem egressam è suo Monasterio, & aliquot milliaribus progressam noctu, vel diu in loco deserto, cum periculo amittendi vitam, vel famam, ne ipsa Monialis damnum aliquod pateretur, exhortando eam, vt ad suum Monasterium rediret, etiamsi ipsa nollet redire. Illud tandem aduertendum duxi ex quodam Motu proprio Gregorij XIII. incip. *Deo sacris*, *de anno* 1572. locum clausuræ dici eum, qui ianua clausa continetur, ad quam secularibus non patet accessus, refert *Sanch. d. libro sexto capit.* 15. *numer.* 6. *& numer.* 68. resoluit ad incurrendas supradictas pœnas solum egressum sufficere ex stricta cluausura, non vero ita leuem, vt solam venialem culpam constituat.

31 Deueniendo igitur ad secundum assumptum, dicendum est omnes cuiuscunque sexus viros, atque mulieres cuiuscunque etiam status, & conditionis extiterint, habentes vsum rationis, & discretionem ad peccandum, vel qui ad peccatum incitare possint, ingredi prohiberi quarumcumque monialium monasteria, vt habetur expresse in *Concilio Tridentino d. capit.* 5. his verbis. Ingredi autem intra septa Monasterij nemini liceat, cuiuscunque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerint, sine Episcopi, vel Superioris licentia, in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, quibus similia verba sunt in *dicto cap. periculoso*, ibi, nullique aliquatenus inhonestæ personæ, nec etiam honestæ (nisi rationabilis, & manifesta causa existat, ac de illius, ad quem pertinuerit, speciali licentia) ingressus, vel accessus ad easdem (nempe Moniales) pateat, vt sic à publicis, & mundanis conspectibus separatæ, omnino seruire Deo valeant liberius, & lasciuiendi opportunitate sublata, eidem corda sua, & corpora in omni sanctimonia diligentius possint custodire, de qua materia *Concil. Bracharen.* 4. *act.* 5. *capit.* 5. *de monialibus*, *Auil. ad cap.* 1. *Prætor. fol.* 50. *num.* 29. *Fusc. de visitat. libro secund. cap.* 18. *à numer.* 24. *Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par.* 2. *cap.* 1. *num.* 52. *Azori. institut. moral. par.* 1. *libr.* 13. *capit.* 8. *quæst.* 3. *cum sequentibus*, *Fr. Emmanuel. tom.* 1. *quæst.* 46. *artic.* 1. *cum sequentibus*, *Fr. Ioan. de la Cruz de statu Relig. libr.* 1. *capit.* 5. *dub.* 2. *Campanil. d. rubr.* 12. *capit.* 16. *à numer.* 24. *Sanch. d. libr.* 6. *capit.* 16. *Stephan. Quaranta in Summa Bullarij*, *verbo Monasteria Monialium*, *Armendariz in addition. ad recopilat. legum Nauarræ, libr.* 2. *titul.* 18. *lib.* 7. *de religion. à numero* 106. *Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. in fine tom.* 2. *in tractatu de Sacris Monialibus. quæst.* 2. *&* 4. Hinc fit infantes discretione carentes admitti posse ad clausura Monialium, nec illas eos admittentes incurrere aliquam excommunicationem, cum nec ipsi ad peccandum incitare possint, ita *Gamba. rupta de casibus reseruatis capit. decim. quint. casu* 6. *numer.* 37. *fol.* 147. *Henriqu. in summ. libro decimo tertio capit.* 42. §. 3. *in comment. lit. S. Nauar. comm.* 4. *de Regularib. numer.* 59. *Paul. Comit. respons. moral. libro sexto quæst.* 19. *ad finem*, *Azori. d. libro decimo tertio capit.* 8. *quæst.* 5. *Aloys. Ricci. in praxi decis.* 648. *in* 1. *edit. & resolut.* 544. *numer. sext. in* 2. *edition. Fr. Ludouic. Miranda d. quæstion. secund. artic.* 1. *conclus.* 1. *Fr. Ioan. de la Cruz d. capit. quint. dub.* 2. *conclus.* 3. vbi resoluit Concil. excludens omnes cuiuscuis ætatis, loqui de habentibus vsum rationis, & de illis, qui ad peccatum moueri possunt, vt sunt fatui, qui licet intrando non peccent, peccant tamen moniales eos admittentes, & citat *Nauar. in d. capit. statuimus numer.* 59. *quod etiam tenet. Sanch. d. lib.* 6. *ca.* 16. *à numer.* 8.

33 Vt plenius consuleretur Monialium clausuræ, ne quis intrando eam violaret *Gregor. XIII. Constit. edidit.* incip. *Vbi gratiæ, idibus Iunij ann. Incarnat. Domin.* 1575. qua reuocat, & abolet omnes licentias, & facultates ingrediendi monasteria, domos, & loca Monialium, atque etiam virorum quorumuis Ordinum, quibusuis etiam Comitissis, Marchionissis, Ducissis, & aliis cuiuscunque status, & conditionis mulieribus, & omnes licentias ingrediendi monasteria, domos, & loca Sanctimonialium, concessas quibuscunque viris eiusdem status, & dignitatis, à quibuscunque Pontificibus, & Sedis Apostol. Legatis, aut aliàs ex quibuscunque tenoribus, & clausulis, etiamsi Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumue Principum intuitu, sub excommunicationis pœna ipso facto contrahenda, à qua nisi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo, absolutionis beneficium obtineri nequeat. Item præcipit Abbatissis, necnon & Abbatibus, & Conuentibus, & alijs Monasteriorum vtriusque sexus Superioribus, & personis, quocunque nomine vocentur, sub eadem excommunicationis pœna, necnon priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, atque inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda, ne in monasteria, domos, & loca sua quocunque prætextu huiusmodi facultatum ingredi faciant, vel permittant: & sub eisdem pœnis ipso facto contrahendis imperat quibuscunque personis ecclesiasticis & secularibus, & etiam Ordinum quorumcunque, etiam Mendicantium, Regularibus, ne prætextu facultatum ab Episcopis, vel Superioribus, quibus illas concedendi in casibus necessarijs tantum ex decreto *Concilij Tridentini* tribuitur ne monasteria ipsa Monialium pro libito, sed necessitatibus vrgentibus

duntaxat ingredi, neue Moniales sub eisdem pœnis illos aliter admittere præsumant. Hæc ibi.

34 Idem *Gregor. in alia sua Bulla data ann. Domini* 1584. *die* 8. *Septembris*, Pontificatus sui ann. 13. incip. *Quæ Sanctimonialium*, similem aliam generalem prædictarum licentiarum, & quorumcunque priuilegiorum reuocationem fecit, cum quadam modificatione, & limitatione in hæc verba. Cum igitur post Conc. Trid. Decretum, de non ingrediendo Monialium monasteria, & reuocationem à nobis factam omnium, & quarumcunque licentiarum egrediendi Monasteria, domos, ac loca Monialium quorumuis Ordinum, quibuscunque, & quorumuis contemplatione, ac quocunque modo concessarum, importunis multorum precib. aliquas huiusmodi licentiarum, præsertim in Hispaniarum Regnis restituimus, alias quoque nouiter concessimus, quarum causa, vt piorum virorum relatione intelleximus, & ex frequentibus secularium mulierum visitationibus, & colloquijs, deuotio in dictis Monasteriis, & locis tepescit, debitaque in claustris ministeria paulatim remittuntur. Quare nos ijs incommodis prouidere volentes auctoritate presentium reuocamus, & abolemus omnes, & quascunque licentias, facultates, & indulta ingrediendi Monasteria, domos, & loca in dictis Regnis, & dominijs consistentia, cuiuscunque status, & conditionis mulieribus (præterquam ipsorum Monasteriorum, domorum, & locorum fundatricibus, aut dotatricibus, siue altricibus, necnon Marchionum, Comitum, Ducum, & Superiorum graduum Principum coniugibus, eorumque filiabus) etiam consideratione, intuitu, contemplatione, supplicatione, vel ad instantiam Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumve Principum, seu etiam Motu proprio, & ex certa scientia concessi, restituta, & innouata, quibuscunque concepta formulis, necnon reuocatiuis, annullatiuis, restitutiuis, mentis attestatiuis derogatoriarum derogatiuis, irritatiuis, aliisque clausulis, & decretis communicata cassamus, & annullamus litteras omnes desuper confectas &c.

35 Cui quidem *Gregorio XIII.* succedens postea *Sixtus V.* similem aliam etiam generalem reuocationem fecit omnium licentiarum quarumcunque ingrediendi Monasteria, & in ibi permanendi, mulieribus secularibus cuiuscunque status & conditionis existentibus, etiam Comitissis, Marchionissis, & Ducissis concessarum, *in sua Bulla, quæ* incip. *Sanctimonialium, dat. ann.* 1589. *die* 5. *Ianu. Pontif. sui ann.* 4.

26 Cum igitur à prædictis Summis Pont. reuocatæ sint omnes, & quæcunque licentiæ ab illis, alijsque concessę intrandi Monasteria, & loca Monialium, & ingredientes vigore præfatarum facultatum, vel habentes licentias ab Ordinarijs in casibus necessarijs, ac eis vltra prædictos casus vtentes excommunicati pronuntientur, dubitari potest an censuram illic comminatam, & reseruatam incurrat, qui sine licentia intraret? Affirmat *Nau.* asserens sub dicta excommunicatione comprehendi etiam intrantes septa monasterij non habentes licentias ex intentione Pontificis, à quo emanauit vna prædictarum Constit. & ab vsu Sacræ Pœnitentiariæ, in *commento* 4. *de Regularibus ad caput Statuimus* 19. *quæstione* 2. *sub numero* 62. *vers. quarto, & in man. capite* 27. *sub numero* 150. *vers. adde his primo*, sequuntur *Ludou. Bela in resp. casuum consci. par.* 1. *casu* 3. *Prosper de Augustino in addit. ad Quarantã in summa Bullarij, verbo Monialium monasteria, vers. Amplia pagina* 448. *in nouiss. impress.* vbi dicit prætatas Bullas satis videri illam declarationem, & extensionem recepisse, & assumpsisse ex communi obseruantia Prætorij Sacræ Pœnitentiariæ.

37 Verum virtute Extrauag. siue Constit. prædictarum non comprehendi, nec excommunicari nisi intrantes ex præsumptione, & qui prætextu dictarum licentiarum ab Episcopis, vel Superioribus concessarum, sine sufficienti ratione, & causa, vel à summis Pont. iam reuocatarum, intrare præsumpserint, probabilius duco: propterea quod prædictæ Constit. loquuntur de ingredientibus nulla facta mentione de intrantibus sine tali facultate, idcirco non extendenda ex reg. *odia de regulis iuris libro* 6. ita *praxis Episcop. p.* 1. *verbo Monialis* §. 8. vbi addit intrantes sine tali facultate incurrere tantum censuram comminatam, *à Concil. Trid. d. capite* 5. quæ cum non sit reseruata aboleri valet ab Episcopo iuxta *caput nuper, de sentent. excommun.* sequuntur *Hieron. Gliamas in append. ad suam summam Confess.* §. 13. *Soar. de censur. tom.* 5. *disp.* 22. *sect.* 6. *sub numero* 11. *Fr. Emmanuel. quæstionũ Regular. tom.* 1. *quæstion.* 48. *articul.* 2. late *Campan. dict. rub.* 12. *capite* 16. *numer.* 24. *Ludou. Miranda d. quæstio.* 2. *de clausura Monial. articul.* 12. *concluss.* 1. *& concluss.* 2. limitat in ignorantibus prohibitionem factam sub tali censura, dummodo ignorantia, non sit affectata, crassa, & supina, & citat pro se *Nauarr. d. capite* 26. *numero* 109. vbi dicit quod qui intrant monasteria S. Claræ & S. Catharinæ de Senis ducti ignorantia iusta, vel quasi iusta excommunicationem à Romanis Pontif. latam non incurrunt, nec etiam, qui sciens ingreditur sed persuasus causam, ob quam ingreditur, esse iustam. Idem *Miranda d. art.* 12. *concluss.* 3. asserit pœnas excommunicationis, & inhabilitatum contentas in supradictis Extrauag. Gregor. XIII. & Sixti V. impositas contra Abbatissas, & Abbates Conuentuum, atque alios monasteriorum vtriusq; sexus Superiores, Prælatos, & Priores quocunque prætextu prædictarum licentiarum facientes, vel permittentes, non comprehendere Monachos, siue Moniales ipsas priuatas, ac in particulari prædictas personas ad dicta Monasteria admittentes. Nec prædictis obstat verbum, Conuentibus, de quo in supradicta *Constit. Gregor. XIII. de an.* 1595. quo significari videtur quascunque etiam singulares personas Monialium ipsius Conuentus, admittentes aliquem ad clausuram, prædictas pœnas, & censuras incurrere: quia Respondetur verbum illud, Conuentibus, non significare singulares personas de conuentibus, nec multitudinem Monialium in vnum congregatarum, sed maiores Conuentus veluti Abbatissas, Abbates, & Superiores.

38 Non licet ingredi septa monasterij in casibus necessarijs sine licentia Episcopi, aut Vicarij generalis, speciale mandatum habentis, vt refert decisum *Armendar. in addit. ad recop. legum Nauarræ libro* 2. *titulo* 18. *l.* 7. *de Religion. numero* 109. Et Prouisorem à Capitulo nominatum esse Superiorem ad licentiam concedendam dicit *Fr. Ioan.*

de la Cruz d. c. 5. dub. 2. concl. 3. notab. 1.

39 Si vero superior longe absit, in casibus repentinis licentiam concedere potest Præfecta *Fr. Emman. d. tom. 1. quæstione 46. art. 2. in fine. Campan. d. c. 16. n. 25.*

40 Dubitari non sine causa poterit an sufficiat solus Episcopi consensus, absque alia Superioris Regularis voluntate, quoniam tùm in Constit. Bonifacij VIII. tum in Concilij Trid. decreto sub disiunctione ponitur cõsẽsus, siue voluntas, cum dicitur, vel Episcopi, vel superioris, vnde per *Sacram Congregat.* dicit decisum *praxis noua Episcopal. par. 2. capite 3. numero 54.* quod ita demum spectat ad Episcopum huiusmodi concessio licentiæ, si fuerit consuetudo loci legitime præscripta, vt licentia huiusmodi vel à solo Episcopo, & Superioribus Regularibus coniunctim obtineatur: in dubio tamen sub distinctione resoluendum est: aut enim monasterium est Episcopi solius iurisdictioni subiectum: aut exemptum, sed Romano Pont. proxime subditum: aut subiectum soli Superiori Regulari. Si primo, & secundo Episcopus solus habet ius concedendi ingressum, auctoritate quidem propria in monasteria sibi subiecta, auctoritate vero delegata, in ijs, quæ Rom. Pont. sunt proxime subiecta. Si vero tertio, solius est Superioris Regularis facultatem ingrediendi concedere: ita *Nau. d. comment. 4. de Regular.* super *capite statuimus 19. quæstione 3. numero 60. Azori. institut. moral. p. 1. libro 13. capite 8. quæstione 7. Hieron. Glyamas in append. ad suam summam §. 5. & 6. Frat. Emmanuel. quæstione Regular. tom. 1. quæstione 46. art. 2. Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 2. art. 2. Campanil. d. rub. capite 16. numero 31.* nouissime *Sanch. in libro 6. c. 16. n. 13.*

41 Et facultatem concedere intrandi septa monasterij Monialium Regularibus subiecta pertinere ad eatum superiores Regulares censuit *Sacra Concilij Tridentin. Congregat.* cuius decretum vidi ego ipse hoc præsenti anno signatum propria manu Illustrissimi Domini mei Card. Millini.

42 Vnde sub decreto *Concil. d. capite 5.* includi Episcopos ingredientes Monialium monasteria sibi non subdita sine licentia Superioris in scriptis resoluunt *Nauar. d. numero 39. ad med. versicul. quartus. Stephan. Gratian. discept. forens. capite 393. numero 5. & 20.*

43 Episc. & superiores Prælati sicut possunt aliis facultatem concedere ingrediẽdi Monialium monasteria sibi subiecta in casibus necessarijs, & pro necessitatibus vrgentibus, ita etiam poterũt, & ipsi visitationis gratia, seu alterius necessariæ, dummodo intrent pro tam vrgenti necessitate, pro quanta ipsi ad intrandum licentiam possint dare aliis, ita *Nauar. cons. 9. incip. An Episcopus, de statu monach. in nouis, Fr. Emman. tom. 1. quæstion. 46. artic. 5. in initio, Azori. libro 13. capit. 8. quæstione 9. Hieron. Glyamas in append. ad suam summ. §. 7. Campan. d. rubr. 12. capite 16. numero 38. Sanch. d. libro 6. capite decimo sexto, numero vigesimo quinto. Fr. Ludouic. Miranda dict. quæstione secunda articul. 14. conclus. 1. & 2.* & clarissime disposuit *Gregor. XIII. in sua Bulla, quæ* incip. *Dubijs, quæ emergunt, Dat. 23. Decembris ann. 1581.* vbi in hæc verba. Dubiis, quæ emergunt declarationis remedium expedit adhibere. Cum igitur super eo quod optima primum ratione Concilium sanxit Trident. deinde in Constitut. felicis recordationis *Pij Papæ V.* prædecessoris nostri nonis Iulij, Pontificatus sui anno tertio, atque item nostra Idibus Iunij, Pontificatus nostri anno quarto editis, fuit prouisum, ne cui in posterum, nisi in casibus necessarijs, septa monasteriorum Monialium ingredi concederetur licentia, à nonnullis fuisse dubitatum, sciamus circa personas, quæ alterius ad id licentia non indigent, sed sui auctoritate officij nituntur, an liceat eis pro libito suæ voluntatis huiusmodi septa ingredi, vel potius seruare debeant ipsi quoque regulam à Concil. præscriptam: nos omnis hæsitationis materiam tollere, & viam scandalis præcludere, ac Sanctimonialium quieti consulere volentes, harum tenore auctoritate Apostolic. declaramus, Prælatos omnes tam seculares, quàm Regulares, quibus cura, & regimen Monasteriorum Monialium quouis modo incumbit, facultate sibi ex officio attributa ingrediendi Monasteria prædicta, ita demum vti posse si id faciant in casibus necessarijs, & à paucis, ijsque senioribus, ac religiosis personis comitati. Quo circa vniuersos, & singulos Episcopali, seu maioris etiam Cardinalatus, dignitate præditos, necnon quorumuis Ordinum Abbates, Præpositos, Priores, Ministros, & alios quoscunque Superiores Regulares serio monemus, vt facultate huiusmodi, qui eam habent, præterquam in casibus, vt præfertur, necessarijs, neutiquam vtantur: quod si contra fecerint, eadem auctoritate Apostolica statuimus, atque decernimus, qui Pontificalis dignitatis fuerint, eos pro prima vice, qua contra fecerint, ingressu Ecclesiæ interdictos, pro secunda à munere Poncificali, & à diuinis suspensos, ac deinceps ipso facto absque alia declaratione excommunicatos existere: Regulares vero omni officio, ac ministerio priuatos excommunicationi similiter subiacere, non obstantib. quibuscunque, &c.

44 In Regula Monialium Sanctæ Claræ ordinata per *Vrbanum IV.* quæ habetur in monumentis Ordinum, de qua in *Compendio priuileg. verbo ingredi monasteria Monialium, §. 7. rubr. 18.* permissum est generali Ministro Ordinis Fratrum Minorum ingredi monasteria Monialium Sanctæ Claræ, quando ibidem celebrare voluerit, vel proponere sororibus verbum Dei, cum quatuor, vel quinque Fratribus ipsius Ordinis, si quando ei videbitur expedire, & refert *Fr. Ludouic. Miranda dict. quæstione secunda, articul. quinto, conclusione prima*, quod ego ita libenter non reciperem propter reuocationem prædictarum licentiarum factam à Summis Pontificibus, de quibus supra, & prohibitionem *Gregorij XIII. in sua Bulla numer. proxime præcedenti relata*, qua sub grauibus pœnis Ministris, aliisque quibuscunque Superioribus Regularibus mandatur, ne facultate ingrediendi dicta Monasteria, si quam habent, præterquam in casibus necessarijs, vtantur, cum derogatione quorumcunque priuilegiorum, cum igitur celebratio, aut prædicatio verbi Dei intra Monasteria fieri non sit necessarium, siquidem per fenestellas Ecclesiæ videre, & audire possunt ipsæ Moniales, sequitur quod talis ingressio non sit necessaria, immo tali causa ingredientes incurrere pœnas, de quibus in di-

cta *Conſtitut. Gregor. XIII.*

45 Viſitationis tamen gratia Prouinciales, Miniſtri, atque Viſitatores poterunt intrare Monaſteria Monialium ſibi ſubditarum, comitati duobus, aut tribus ſociis, non ex conceſſione Vrbani IV. vt tenet *Fr. Ludou. Miranda dict. articul. 15. concluſ. 2.* ſed ex eo quod Viſitatio eſt cauſa neceſſaria, qua huiuſmodi Prælati, & Miniſtri poſſunt intrare monaſteria prædicta, à paucis, iiſque ſenioribus ac religioſis perſonis comitati, vt permiſit *Gregor.* d. ſua Bulla. Et hoc intelligerem, vt non ſolum huiuſmodi Prouinciales, & Viſitatores ingredi poſſint dicta Monialium Monaſteria, non ſolum ad tenendum culparum Capitulum, verum etiam ad faciendum Viſitæ denuntiationem, ſeu exhortationem, quæ quaſi præambula, præuia, atque præparatoria ſunt eidem viſitæ, nempe ad videndum, & proſpiciendum propriis oculis ſint ne omnia Conuentus ædificia recte diſpoſita, & clauſura conuenienter & ſufficienter reparata, ad viſitandas infirmas, & Monialium dormitoria, an ſint conuenienter, & religioſe aptata, cæteraſque domus, & officinas, ex quibus, vt plurimum, quamplura reſultant emẽdanda, & correctione digna, & ſummopere neceſſaria.

46 Is vero qui electioni præeſt Epiſcopus, ſiue alius Superior, vt verbis vtar *Concilij Tridentin. d. ſeſſ. 25. de Regular. capite 7. in fine*, clauſtra monaſterij non ingrediatur, ſed ante cancellorum feneſtellam vota ſingularum audiat, vel recipiat, firmant *Nauar. in dict. capite ſtatuimus numero 59. Frãc. Leo in theſauro fori eccleſiaſtic. p. 2. capite 1. numero 46. Fr. Joan. de la Cruz de ſtatu relig. libro 1. cap. 5. dub. 2. concluſ. 3. notab. 3. prope finem, Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 1. quæſtione 46. art. 5. Sanch. d. libr. 6. capite 16. numer. 50. Fr. Ludou. Miranda d. quæſtione 2. art. 15. concluſ. 3.* quæ vota vnà cum vicario, vel alio viro aſſumpto oretenus accipere poteſt, prout deciſum referunt *Gallet. in margarita caſuum conſcient. verbo Abbatiſſa, Aloyſ. Ric. in praxi fori eccl. reſol. 637. in 2. edit.*

47 Si tamen Prælati huiuſmodi prudenter iudicent nõ poſſe fieri canonice dictam electionem ipſis non intrantibus ob inquietudinem monialium, & ſuſpitionem ſubornationis votorum inter ipſas ſubortæ, aut ob alias iuſtas cauſas à ſuperioribus prudenter arbitrandas, tunc ſolum licite poterunt prædicta ingredi monaſteria, ibique ipſarum Monialium vota audire, & recipere, vt tenent *Fr. Ioan. de la Cruz & Fr. Ludou. Miranda dictis locis.*

48 Cauſa ad intrandum Monialium Monaſteria non requiritur quod ſit ſtrictiſſima, aut quod dicitur abſolute, & ſimpliciter neceſſaria, ſed ſufficit quod ſit neceſſitas quædam moralis, rationabilis, & manifeſta, ita *Fr. Emman. d. q. 46. art. 4. Fr. Ludou. Miranda d. q. 2. art. 4. concl. 2. Campan. d. rub. 12. c. 16. n. 25.*

49 Aliqui ſunt ſpeciales caſus in quibus licitus eſt intra monaſteria monialium ingreſſus abſque alia licentia ſpeciali. Primus caſus eſt de Sacerdotibus auricularibus, quibus Monaſterij ſepta ingredi non eſt denegandum, ſi tanta corporis infirmitate detenta fuerit monialis quod venire ad locutorium nequeat, vel ſaltem commode accedere non valeat, inhietque propria peccata confiteri, ſeu Domini corpus, aut alia recipere Sacramenta, & tunc exhibiturus talia Sacramenta alba, & ſtola atque manipulo indutus ingrediatur, & ſolus, vbi ita fieri conſueuit, vel cum duobus, aut vno ſaltem idoneo, & religioſo ſocio, vbi mos eſt, Alba ſimiliter, vel ad minus ſuperpelliceo indutus, quos ita veſtitos oportet ſemper inibi morari, ita quod audita Confeſſione, vel alio miniſtrato Sacramento inde egrediantur, vt ingreſſi ſunt veſtiti, nec moram inibi faciant longiorem, & caueant ne quandiu intra Monaſterium fuerint aliquo modo ab inuicem ſeparentur, quin ſemper mutuò poſſint libere ſe videre, ſic etiam ſe habentes in animæ commendatione, ita quidem *Vrbanus IV.* ſtatuit in reg. quam fecit pro Monialibus S. Claræ, *capite 7.* & refertur *in compend verbo ingredi monaſteria Monialium §. 6.* referunt etiam *Fr. Ludou. Miranda d. quæſtion. 2. art. 7. Campan. d. rub. 12. capite 16. numero 27. verſ. alius præcipuus*, quod quidem intelligendum non eſt ſolummodo de caſu extremæ neceſſitatis, vel de articulo mortis, ſed generaliter atque vniuerſaliter, quando Monialis aliqua graui infirmitate laborat, & etiam in caſibus, quibus eadem ſic exiſtens infirma aliæ Moniales communicant, ſeu communicare conſueuerunt, ex præcepto ſuæ regulæ, tunc enim licitum eſt vicario ſeu Confeſſori prædictarum Monialium clauſuram introire ad communicandas infirmas, quæ commode ad communе oratorium venire non poſſunt, ita *Fr. Emmanu. d. tom. 1. quæſtio. 47. articul. 4.* quem refert, & ſequitur *Fr. Ludou. Miranda vbi proxime.* Sic etiam in illis feſtiuitatibus, quibus Moniales ex regula tenentur cõfiteri, & communicare bene poſſunt earum Vicarij intrare clauſuram ad celebrandum in infirmaria, & communicandas infirmas, quia quoad Communionem in caſibus de quibus ſupra, nullus negat, quoad celebrationem vero permittunt tum quia eſt maior decentia, & reuerentia Sanctiſſimi Sacramenti, dum Sacerdos celebrans eodem loco communicat infirmas, quam ex alio deſumendo, clauſuram, aſſociatus, vt decet, ingreditur, tum quia maximã conſolationẽ, & ſpirituale gaudiũ infirmæ Moniales recipient, dum Sacrum audiunt, Miſſamque vident, cum nullibi reperiatur prohibitum ne celebretur, aut Sacrum fiat in infirmaria, in Oratorio, ſiue altari, vt moris eſt, approbato, & ad hoc debite diſpoſito, & præordinato, ita *Fr. Emmanuel. dict. articul. 4. primo caſu in 2. dub. Frat. Ludouic. Miranda dict. quæſtione 2. articul. 18. concluſ. 2.* Et ſeruandam eſſe huiuſmodi *Vrbani IV.* regulam pro monialibus Sanctæ Clarę factam ab aliis ſaluberrima cum habeat documenta, aduertit *Campanil. vbi proxime.*

50 Cum vero Monialis vitam obiit, non ingrediatur Sacerdos clauſtrum, ſed exterius in capella exequatur quicquid ad officium pertinet. Iuxta regulam tamen *Sanctæ Claræ* ad exequias celebrandas debet introire, ſi Abbatiſſa, & Conuentus ingreſſum petierint, & tunc modo ſupradicto ingrediendus eſt, indutus ſcilicet, & cum duobus ſociis, & ſepulta mortua cum eis exeat ſine mora, ita *Fr. Ludouic. Miranda d. quæſtione 2. articul. 7. concluſ. vnic. verſic. tertius*, vbi aduertit cum *Collect.* priuilegialiter ingredientes, vel in maiori numero non euadere excommunicationem Papalem, quod limitat quando Abbatiſſæ, & Conuentui viſum fuerit in die funeris, quod plures Fra-

tres sint necessarij propter imbecillitatem Sororum, quia nempe ipsæ non non sunt aptæ ad deferendam, & collocandam eã in sepultura, neque forte ad id habent animum, qũia tunc plures ingredi poterunt, per quos huic necessitati prouidere possit, vt vsus recepit. Iuxta prædictam *Sanctæ Claræ regulam dict. capite 7.* ad aperiendam sepulturam seu postmodum coaptandam, si Abbatissæ, & Conuentui visum fuerit expediens, licitum est Sacerdoti, vel alicui alij ad hoc idoneo, cum vno socio, vel duobus intrare, & eo peracto, etiam sine mora, exire, refert *Fr. Ludouic. Miranda d. conclus. vnic. versicul. quartus casus.* Quoad alia alterius Ordinis monasteria certe casus iste inter casus necessitatis connumerandus venit, ideoque Superior omnibus pensatis licentiam elargietur si cognouerit necessarium scilicet nusquam fuisse à monialibus, & Conuersis monasterij tale ministerium exequutum, vel fuisse hactenus exequutum, & ob earum aduersam valetudinem, vel imbecillitatem siue animi exinanitionem ad ipsum tunc expleri non posse, aduertit *Campan. d. c. 16. n. 27. vers. vero.*

52 Medicus causa multum grauis infirmitatis, cum necessitas exegerit, potest ingredi, qui non absque duobus sociis de familia monasterij introducatur, nec ab inuicem intra monasterium separentur, vt instituit *Vrbanus IV. in secunda regula S. Claræ capite 18.* circa quem casum aduertit *Collect. priuileg. verbo ingredi monasteria. in 1. notab. versicul. quintus casus*, quod nunc iam habetur concessio facta per *Sixtum Quartum*, vt loco duorum familiarium præcinctorum, sufficiat quod medicus, duabus vel tribus monialibus antiquis associetur, aduertens etiam procedere quoties alia non ita grauis inualetudo vexat aliquam Sanctimonialem, nempe si quartana, aliaue similis, subdens quod quando graui impulsus monialis infirmitate monasterium ingreditur medicus, non potest ingredi cum illo famulus eius, neque practicus, aut alia persona: ob grauem vero illius infirmitatem, præter medicum, siue medicos ordinarios eiusdem Monasterij, possunt & alij medici conuocari, vt tenet *Campanil. d. c. 16. numero 27. vers. & cum in secunda.*

53 Et ad hoc, vt medici supradicti intrare possint Monialium Monasteria, non necessario requiritur, quod sint Doctores, aut graduati, quia medicus non à dignitate dicitur, sed à medendo, vt tradit *Bar. in l. sciendum, ff. de ædilit. edicto*, quem sequitur *Silues. verbo medicus, numero 1.* resoluit in terminis *Fr. Lud. Miranda d. concl. vnica, vers. quintus casus.*

54 Minutor insuper siue tonsor ita quoque associatus introducendus est ad emittendum sanguinem, dum tamen antea medicus sanguinis emissionem determinauerit expedire, & necessarium esse, aut si aliqua Monialis consueuerit se aliquoties minuere, nanque permittendum sibi esse cum consilio præfectæ, & discretarum monasterij, ita idem *Collect. in eod. versicul. quintus casus.*

55 Licitum etiam est introire pro aliquo opere exercendo, quod commode extra monasterium fieri non potest, potest exemplificari in fabricatoribus, fabris lignariis, molitoribus, putearijs, & putatoribus, nam pergulas persæpe illic habent, arboresque præsertim in hortulis, suntque alij artifices ad res necessarias, *Glyam. in append. ad suam summam confess. §. 6. Campan. dict. capite 16. numero 26. Fr. Ludouic. Miranda dict. conclus. vni. versic. septimus casus est, vbi* cum *Collect. priuileg. & Cordub. in addition. ad compend. verbo ingredi monasteria monialium §. trigesim. quart. in explicat. septimi casus*, addit quod licet Frater Minor si fuerit artifex operis alicuius possit ingredi sicut secularis, de decentia tamen fieri non debet. Illud autem quod *glos. in capit. vni. de statu Monach. libr. sext.* opinata est de sartoribus, si intellexit de ijs sartoribus, qui latine ita dicuntur, & à sarciendo prodeunt, alioue nomine fossores appellantur, tunc subsistere illius dictum non dubito, quod si de illis sartoribus intellexit, quia à sarcio ita dicti sunt, alio nomine sutores, vel sarcinatores vocati, tunc eius resolutionem non admitterem, cum illorum introitus necessarius non sit, quia plerumque mensuram metiri ab extra facile possunt. Quando vero res aliqua nimium ponderosa defertur ad Monasterium, nec posset à Monialibus introduci, seu Conuersis dando illam à foris, neque in partes diuidi, vt sic partita intromittatur, tunc præcedente licentia ingredi posset, qui ad hoc necessarius esset, & cum socio, & sociis, si vnus esset inhabilis, quod idem dicendum non ambigitur, si ex monasterio foret res huiusmodi extrahenda, & colliguntur ex notatis per *Collect. d. verbo ingredi monasteria monialium in 1. notab. versicul. septimus casus.*

57 Cum igitur prædictis casibus necessitatis cõmuniter occurrentibus, aliisque similibus, si qui sint, permissus sit ingressus supradictorum, quorum repentina opera passim sunt necessaria, intra septa monasteriorum monialium, pro illis non est necessaria licentia in scriptis, vt firmat *Fr. Ioan. de statu Religion. libro primo, capite quinto, dub. 2. conclus. 3. notab. 3.* & taliter ingredientes solum dum vrget necessitas permanere debent, concessum enim ob necessitatem, dicitur permissum quousque durat necessitas, ita quod cessante necessitate, debeat pariter cessare quod vrgebat ad *text. in capite quod pro necessitate, 1. quæstione prima, Hostiens. in capit. cum in cunctis sub numero quarto, versicul. necessitate, de elect. Bart. in l. 1. §. renunciatio, numer. vgesimo octauo, ff. de noui operis nunciat. Deci. cons. 403. incip. Quamuis numer. decimo octauo. Tiraquell. cessante causa a numero 184.* Vniuersi igitur qui in aliquo ex prædictis casibus ingressuri illic sunt, non ignorent incontinenti, omnique postposita mora debere inde exire, postquam eorum ministerium expleuerunt, & imminenti necessitati satisfecerunt, idque recto itinere exequi eos oportere, ita quod aliò non se diuertent, quin etiam illic comedere, aut dormire est illis prorsus inhibitum, teste *Collect. d. vers. septimus casus*, ibi idem Vrbanus.

58 Et quamuis intrantes Monialium clausuram, finitis negotiis statim debeant exire, & id facere multò sit melius, consultius, ac magis rationi congruum; nihilominus tamen quamuis aliquantulum demorentur, & se detineant ibidem, non corrupta, aut sinistra intentione, sed curiositatis, vel charitatis gratia, nec peccabunt (saltem mortaliter) nec aliquam censuram incurrent. Idemque dicendum est de monialibus exeuntibus, & egredientibus clausuram in casu sibi permisso, & cum debita licentia, quod non peccabunt etiam si

finito negotio, per aliquantulum temporis amplius se detineant, quia cum huiusmodi præcepta sint moralia, moraliter sunt intelligenda, atque interpretanda, & non secundum regulas metaphysicas, iuxta quas res in puncto consistunt indiuisibili, non sic autem est in rebus moralibus, in quibus quàm maxima est latitudo prudentum iudicio, atque arbitrio perpendenda, & considerandа, ita *Collect. priuileg. d. verbo ingredi monasteria Monialium* §. 34. optime *Fr. Ludouic. Miranda d. q. 2. art. 10.*

59 Concessio facta alicui de intrando ad monasteria Monialium, intelligitur de prima vice, adeo quod si semel vigore illius facultatis ingressus fuerit, amplius accedere non possit, ita iudicatum dicit *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclesiast. decisione 649. in prima editione, & resolutione 545. in 2. edit.*

60 Hactenus de masculis egimus quibus licentia indulgetur pro necessitatibus occurrentibus Monialium ingredi monasteria, nunc locus erit adiungere casus aliquos, in quibus fas erit fœminis ad illa intrare. Et primo licentia indulgetur volentibus intrare, vti famulabus, & causa inseruiendi domesticis seruitiis, licitum namque videtur etiam in monasterijs monialium S. Claræ, & aliarum, quæ à sua fundatione clausuram promiserunt, si ibi non sint Moniales laicæ, siue conuersæ seruentiales, habere seculares ancillas de licentia potentis illam dare, quia in *Concilio dict. capite 5.* conceditur facultas præstandi licentiam ad ingrediendum Monialium monasteria in casibus necessarijs, Episcopis, alijsque Superioribus Prælatis, & certum est (vt supra dixi) quod prædicta necessitas ad ingrediendum, seu ad existendum ibidem, non debet esse simpliter necessaria necessitate absoluta, logica, aut metaphysica, extrema, aut strictissima: sed moralis, & rationabilis. Moraliter autem loquendo, quis non videat Moniales prædictas, præsertim vbi ad id non sunt aliæ Moniales laicæ, quam maxime indigere supradictis secularibus ancillis, vt inseruiant infirmis, & exerceantur in aliis infimis ministeriis coquinæ, & aliis, in quibus commode exerceri non aliæ Moniales, quæ choro, ac diuinis officiis sunt destinatæ, & mancipatæ; tum etiam, quia post vnam concessionem *Pauli III. de anno 1536.* aliam obtinuit *Frat. Ioann. de Aguilera Roman. Curiæ Commissarius 27. Septembris* 1569. vt in quolibet Monialium conuentu possint ipsæ moniales habere tres, vel quatuor ancillas pro communi seruitio monasterij, si commode eas sustentare possent, dummodo sint honestæ vitæ, & à Conuentu non egrediantur: quare ita tenent *Sorb. in sua annotat. ad compend. Mendicant. verbo ingredi monasteria, versicul. de illis vero, Nauarr. ad dict. caput statuimus, numero sexagesimo secundo*, late, & eleganter *Frat. Ludouic. Miranda dict. quæstione secunda, articul. quint.* Non poterunt tamen ancillas habere, quibus liberum sit claustra intrare, & exire quando libuerit, etiamsi adsit consuetudo, vt declaratum existit per *Sacram Congregationem Concilij in vna Abulensi die 20. Februarij*, cui sub his verbis supplicauit Reuerendissimus Episcop. Abulen. Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini. Abbatissa, & Moniales monasterij Sanctæ Annæ Ordinis Sancti Bernardi prope, & extra muros ciuitatis Abulensis, quæ Episcopo Abulensi immediate subiectæ sunt, prætendunt quod intra claustra monasterij pro seruitio Monialium possunt habere, & retinere quasdam ancillas in habitu, & vita seculari degentes, quibus claustra intrare, & exire etiam quandoque libuerit, & alias de nouo posse recipere testantur quod sit contra Decreta Concilij Tridentin. & Apostol. Constitutiones Reuerendiss. Dom. Episcopus Abulen. Monialibus prohibuit, ne intra claustra dicti monasterij prædictas ancillas seculares vlterius de nouo reciperent; sed Abbatissa, & Moniales prædictæ contra præceptum dicti Episcopi insurgunt, ex eo quod asserunt habere consuetudinem recipiendi, & retinendi dictas ancillas quare Reuerendissimus Episcopus Abulen. Illustrissimis, & Reuerendissim. Dominationibus vestris supplicat dignentur illi rescribere, quod in hoc Sacra Congregat. faciendum fore dignum iudicabit. In Congreg. autem confirmatum, & approbatum fuit quicquid per Reuerendiss. Dominum Episcopum prouisum fuit vt supra, ac executioni demandari, &c. refert *Campan. d. rub. 12. c. 16. n. 28.*

62 Secundus casus, quo fœminis permittitur ingressus in monasteria Monialium est, si causa educationis illuc velint ingredi. Diximus enim de mente *Concilij Tridentin.* Episcopos, & Superiores Prælatos facultatem posse concedere intrandi, siue existendi in monasteriis Monialium in casibus necessarijs, quod cum ita sit non à ratione videtur alienum dicere institutionem prædictarum puellarum secularium nobilium vnum esse ex casibus necessarijs, & nec modicum, quin vero multum toti Reip. Christianæ conuenientem, vt ibidem bonis ac sanctis moribus instructæ, ad religionem afficiantur, atque ad profitendum incitentur, & præmoueantur, aut si forsan coniugalem statum voluerint assumere sancte, & religiose educatæ maiorem proculdubio virtutis curam habebunt, operibusque Misericordiæ amplius inuigilabunt, quæ omnia moralem quãdam constituunt necessitatem, ob quam iuxta Concil. licitum esse videatur eisdem licentiam indulgere, vt intra prædictarum Monialium monasteria nutriantur, vnde *Sacram Congreg. rescripsisse Episcopo Hieracen. die vltim. Augusti* 1575. puellas educationis gratia, licet sacro vestitu indutæ non sint, non prohiberi monasteriis Monialium retineri cum certis conditionibus ibi expressis referunt *praxis Episcopal. part. 1. verbo Moniales. §. 10. altera praxis noua part. 2. capite tertio, numero quinquagesimo septimo. Quaranta in summa Bullarij verbo monasteria Monialium, pagina 449. in nouiss. impress. Campanil. dict. capite 16. numero 28. versicul. Secundus, Fr. Ioan. de la Cruz dict. capite 5. dub. 2. prope finem. Frat. Emman. quæstione Regular. tom. 1. quæstione 46. articul. 10. Fr. Ludou. Miranda d. quæstione 2. art. 6. Azori. d. libro 13. capite 8. quæstione 4. Sanch. d. libro 6. capite 16. à numero 61.*

63 Prima igitur conditio est, quod Monasterium vbi recipiuntur non habeat institutum in contrarium, quod id ipsum prohibeantur, nam seruanda sunt cuiuslibet Monasterij instituta ex declarat. Illustrissim. Cardin. dicit *Fr. Ludouic. Miranda dict. articul. 6. conclus. 2. versicul. prima*, & colligitur ex illa Episcopo Hieracens. transmissa, ibi, si tamen eadem monasteria ante Concilium

consueuerint huiusmodi puellas recipere. Secunda, quod prædictæ puellæ non sunt admittendæ, & recipiendæ, nisi de consensu Abbatissæ, & monialium, & de consensu, & licentia in scriptis superioris earundem, & *constat ex ead. declarat.* ibi, sicque à Superioribus Monasteriorum scriptam licentiam impetrauerint, atque Abbatissæ, & reliquarum Monialium consensus accesserit. Tertia, quod debent in monasteriis manere sine ancillis, nec inde exire (nisi non reuersuræ) possunt, & obligatæ sunt ad clausuram, & ad cætera sicut ipsę Moniales, aliter statim excludendæ. Quarta, quod si semel à monasterio exierint, non sint amplius ibidem admittendæ, & recipiendæ, nisi illæ, quæ valetudinis gratia, & alicuius infirmitatis grauis curandæ de licentia Superioris in scriptis obtenta ad balnea exierint, dummodo Abbatissæ, ac reliquarum Monialium accedat consensus, quia ob ægritudinem curandam de licentia Superis, & consensu Abbatissæ, ac Monialium exiens cum consensu, & licentia ipsarum potest admitti. Quinta, quod vtantur eo vestimento, quod virginali modestiæ, & pudori conueniat. Sexta, quod in prædictis Monasteriis Monialium educationis gratia receptę, restituantur patribus, seu parentibus quandocunque eas petierint. Septima, quod non sint super numerum præfixum. Octaua, quod quolibet semestri eis anticipata soluatur portio pro alimentis. Nona, quod sit locus separatus à loco, vbi degunt aliæ Moniales professæ, & nouitiæ pro dormitione, & laborerio. Decima, quod puellæ delectæ ex hospitalibus, & aliis piis locis, donec offeratur occasio, siue facultas ipsas nubendi, quamuis in prædictis Monialium monasteriis recipi possint, vt ibidem inseruiant, nulli tamen Moniali priuatim, atque in particulari possint inseruire. Vndecima, quod licet puellæ, quæ iam à parentibus suis ad religionem destinatæ fuerint in habitu seculari, septimo, vel octauo ætatis suæ anno in Conuentibus, seu monasteriis Monialium possint recipi, ibique manere, vsque ad duodecimum, vel decimumquartum annum, vt sic possint litteras, & cantum addiscere, ac bonis moribus imbui, expleto tamen prædicto tempore, si religionem elegerint, habitu regulari induantur, sin autem id renuerint, libere in domum parentum suorum mittantur, & amplius monasterium non ingrediantur.

64 Puellæ huiusmodi causa educationis in monasteriis recipi non possunt minores septennio, & maiores vigesimoquinto, vt decisum à *Sacra Congreg.* referunt *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo monialis, 5. praxis Episcop. par. 1. verbo Moniales, §. 11. Aloys. Ric. in praxi fori ecclesiastici resolut. 641. in 2. edit.*

65 Postquam vero præteriit tempus annorum 25. intra quod illic morari conceditur ex causa educationis, si statim puella non egreditur, neque ipsa, neque alia quæuis incidit in excommunicationem, seu censuram, sed potest Episcopus terminum constituere, intra quem eligat puella, vtrum velit Monialis fieri, aut à monasterio egredi, iuxta alteram eiusdem *Congreg.* declarationem, cuius etiam sunt *Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. capite 16. numero 54. Campanil. d. capite 16. numer. 29.*

66 Quoad mulieres vero nuptas dicendum in monasteriis Monialium recipi non debere, & ideo à *Sacra Congregat.* reiectam fuisse petitionem cuiusdam Comitissæ, quæ propter quandam infirmitatem à suo marito volebat separari, & cum tribus filiabus ingredi quoddam Monialium monasterium, vt asserit *Fr. Ludouic. Miranda dict. quæstione art. 8. conclus. vnic.* Illę tamen, quæ sunt in discordia cum maritis, & eorum sæuitiam timent, si extra culpam sunt, quandiu iustam causam timendi habuerint, debent, si sunt in monasteriis, tolerari, in posterum vero huiusmodi mulieres non possunt recipi, ita referunt decisum *praxis Episcop. parte 1. verbo Moniales, §. 12. Campanil. d. capite 16. numero 30.* Mulier vero, quæ venit in suspitionem marito, & timet ob idque ab eo vis aliqua inferatur, debet permitti, vt possit ingredi monasterium monialium, si modo Constitutiones monasterij non repugnant, & accedat consensus Superiorum, Abbatissæ, & Monialium, & causa cessante ingressus debet inde exire, & si semel exierit nũquam postea in idem monasterium ingredi poterit, & tenetur ad clausuram, sicut aliæ moniales, & stare sine ancillis, & seruare cõditiones alias supra positas, referunt quoque decisum *praxis Episcopal. & Campan. in locis proxime citatis, Fr. Ioan. de la Cruz d. capite 5. dub. 2. concl. 3. in fine.*

67 Respectu vero viduarum scio quoque decisum, quod illæ, quæ viris mortuis honestatis causa se contulerunt in monasterium, modo sint bonæ existimationis, & famæ, legibusque monialium pareant, tolerari debent; de cætero tamen nullę huiusmodi viduæ recipi debent, nisi moniales fieri vellent. Et aduertendum duxi non posse Episcopum dare licentiam viduæ ingredi volenti, atque in habitu laicali permanere, etiam si toto tempore vitæ suæ illic degere, nec amplius inde exire vellet, quia in istis nulla adest causa necessaria, referunt decisum, *Fr. Lud. Miranda d. art. 6. concl. vnic. Campan. d. capite 16. numero 30. vers. & respectu, & numero 31. vers. tandem.*

68 Non potest præstari matribus licentia ingrediendi monasteria monialium etiam ad inuisendas filias morti proximas, quia huiusmodi matrum ingressus non est medium adeo necessarium ad medendum huiusmodi ægritudinibus, nec ad tollendas infirmitates, in quibus filiæ sunt constitutæ, immo ipsis filiabus monialibus damnosus, atque nociuus, & corpori, & animæ, nam præ nimia amoris teneritudine in præsentia matrum affligentur, & ipsæ filiæ, distrahenturque ab intentione charitatis, & amoris, quem (maxime in tali transitu) habere debent erga Deum, quo naturali amore distractæ impedientur etiam, ne sursum corda sua leuare possint. Quare sic decisum fuisse per *Sacram Congregationem* referunt *Fr. Ludouic. Miranda dict. quæstione 2. articul. 8. praxis Episcopal. par. 1. verbo Moniales, §. 8. versicul. secundo, Fr. Ioan. de la Cruz dict. capit. 5. dub. 2. conclus. 3. notab. 3. Fr. Emmanuel. tom. 1. quæstio. 46. articul. 11. Quarant. d. verbo monasteria monialium, vers. sed an liceat, pag. 453. in nouiss. impr.*

69 Pro meliori monialium clausuræ obseruatione, & ne illæ à diuinis aliquatenus hominum colloquiis videantur separari, *Alexand. III. in capite monasteria, 8. de vita, de honest. clericorum* constituit, quod frequentans monasteria Monialium, & monitus non desistens, si clericus sit, deponatur, si vero

si vero laicus excommunicetur; ex quo tex. *glos.* ibi asserit istam frequentiam non in vno actu exemplificari, sed pluribus, scilicet duobus, sequitur *Abb. numero quinto*, frequentia enim ex duabus vicibus inducitur, iuxta resoluta per *Mascard. de probat. concl. 424. n. 16.*

70 Et in terminis quod frequentia alloquendi cum monialibus inducatur ex duabus vicibus tenent *Cosm. in pragmat. ad cap. frequens, §. quapropter, fol. 54. Stephan. Gratian. disceptation. forens. capite 393. numero 18. praxis Episcopal. d. verbo Moniales, §. 7.* vbi etiam dicit, quod circa frequentiam locutionum clerici cum Monialibus, non est restringendum ad dictum illius glossæ, quia frequentare non intelligitur, etiam qui tribus annis duodecies alloqueretur. Ego tamen credo melius dicendum istius frequentiæ declarationem, si ea intercedat in hoc casu, remittendam esse iudicis arbitrio, *Nauarr. in dicto capite statuimus, numero 61. vers. quibus addo, & in capite cum consideret, versic. multiplici, numero 23. de pœnitent. distinct. 5. Campan. dict. capit. 16. numero 40. Sanch. dict. libr. sexto, capit. 16. à numero 109.*

71 Locutio cum Monialibus strictissime prohibetur in *Concilio 2. Hisp. alen.* relato ab *Ambrosio de Morales par. 2. chronicæ Hispaniæ libro 2. ca. 15. fol. 115.* Et debet adesse legitima causa ob quam permittatur alloquutio cum Monialibus, & accessus ad earum monasteria, cum non sufficiat occasio consanguinitatis, *praxis Episcopal. dict. verbo Moniales, §. 7. versic. circa secundum, Stephan. Gratian. dicto capite 393. numer. 16.* Laici etiam possunt à iudice Ecclesiastico puniri, si dum moniti fuerint à monasteriis Monialium non se abstinuerint, vt probat text *in dicto capit. monasteria*, ibi per Episcopum arceatur, resoluit *Bobadil. in sua politica libro 2. capit. 17. numer. 50.* Regulares ab ipsarum Sanctimonialium habitatione, & collocutione antiquitus arcebantur, atque adeo quod si contigisset videre aliquam propinquam coram Abbatissa permissum erat illi confabulari per modica, & compendiosa verba, breueque tempus, iuxta *cap. diffinimus, 18. quæstione 2.* consimileque decretum prodijt ex d. Concil. Hispalensi, registrato in *capit. in decima*, eadem causa, & *quæstione* præcipiente respectu monachorum, vt remoti ab illarum familiarite degerent, nec vsque ad vestibulum haberent accedendi familiare permissum, & neque Abbati, vel ei, qui præficiebatur extra eam, quæ præerat loqui Virginibus Christi aliquid, quod ad institutionem earum pertinerent, licuisset, neque cum ea sola, quæ præerat frequenter eos loqui potuisse, sed sub testimonio duarum, vel trium sororum, itaut rara esset accessio, & breuis omnino loquutio.

72 His etiam nostris temporibus per Decretum *Sacræ Congreg. supra Episcopos, & Regulares Dat. Romæ nonis Maij* 1590. prohibentur ijdem Regulares ad Monialium monasteria cuiuscunque Ordinis accedere, & aufertur Episcopis, aut aliis Superioribus omnis potestas concedendi illis licentiã illuc eundi, & cum eis alloquendi, sibique eam facultatem retinuit eadem *Sacra Congregat.* cuius decreti tenorem referunt *Sorb. in compendio Mendicantium, verbo ingredi monasteria, Quarant. d. ver. monasteria Monialium pagina 451. in nou. imp. Campanil. d. c. 16. numero 43. vers. Illustrissimi*, vbi etiam asserit Decretum hoc fuisse extensum ad Regulares S. Ioan. Hierosol. per *Sacram Congr. Vicario Neap.* rescribentem.

73 Dubitari potest an Regulares adeuntes monasteria Monialium absque Episcopi licentia incidant in pœnam excommunication is, quam Episcopus suo edicto proposuit? Et videbatur quod sic per *tex. in capite 1. de priuileg. libro 6.* & per ea quę resoluunt *Iacob. de Graffiis in decis. aureis par. 1. libro 2. capite 49. numero 68. Nauar. cons. 2.* incip. *Regulares, de sentent. excommunicat. Campanil. d. capite 16. numer. 42.* intendentes respondere textui in *Clem. 1. de priuileg.* Sed verius est contrarium, si Regulares habeant ex priuilegio non posse ab Episcopis excommunicari, & ita Sacram *Congregat.* censuisse *die 9. Aprilis* 1587. *ex Capuce.* refert *Fr. Emman. tom. 1. quæstione 45. articul. 2. in fine*, referunt etiam *Quaranta d. verbo monasteria Monialium, versic. dubitari; pagina 453. in nouiss. impress. Campanil. d. nu. 42. in fine*, ex eo quia à non suo iudice nemo potest ligari, sicut nec solui *cap. tum inferior, de maior. & obed.* tum quia iurisdictio ad quam pertinet potestas ligandi censuris non conuenit Episcopo in exemptos, *Henriq. in summ. lib. 7. cap. 25. §. 7. litt. K.* tum etiam quia Episcopus non potest exẽptos excommunicare, suspendere, vel interdicere, si priuilegium speciale habeant ne possint excommunicari, suspendi, vel interdici, *c. 1. §. in eos autem, de priuil. lib. 6. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 33. numero 23.*

23 Prædicta censura per statutum, aut edictum Episcopale ipso iure aduersus adeuntes monasteria Monialium, & cum illis alloquentes comprehendit etiam accedentes ad monasteria exempta Monialium subdita Regularibus, qui non subsunt iurisdictioni Episcoporum, existentia intra suam diœcesim, ita cum *Geminian. in capit. 1. §. & quoniam, numer. octauo, de statu Regular.* optime resoluit *Stephan. Gratian. disceptat. forens. capite 393. num. vigesimo tertio, cum sequentibus*, dum tamen expresse vetitus fuerit accessus ad monasteria etiam exempta, alioquin generica prohibitio non afficiet euntes ad exempta, *Siluest. verbo excommunicatio, 2. numer. 14. Summ. Rosel. eodem verbo, 7. sub numer. 4. Roland. à Valle consil. 33.* incip. *Illustris, sub numer. 32. volum. 3.* quos refert, & sequitur *Campan. d. c. 16. n. 45.*

75 Et comprehendere tam subditum, quàm non subditum, ex eo quod Episcopus imponens pœnam eunti ad monasterium, istud ire est delinquere, & sic delictum est factum in loco non exempto, licet fit consummatum in loco exempto, quod Ordinarius poterit punire, resoluit post *Roland. d. cons. 33. numero decimo sexto. Stephan. Gratian. vbi proxime.* Vnde non videtur tuta resolutio *Iacob. de Graffiis in suis decisionib. aureis lib. quinto, capite secundo, numero decimo nono*, dicentis quod si constitutio excommunicaret committentem aliquod facinus, aut aliquod inhonestum exequentem in monasterio quocunque etiam exempto, vel inhoneste proferentem verba monialibus, nõ eum ligaret, qui illa ageret in monasterio exempto, nisi intelligamus de monasterio exempto sito etiam in loco exempto, si vero sit in diœcesi alicuius Episcopi, & verba foris proferantur, vel ad illud eatur intentione proferendi illa credo excommunicationem non euitare, propter rationem quam affert *Stephan. Gratian. loco citato.*

76 Quo vero ad licentiam petendam pro accessu ad hæc monasteria exempta opus est ab Episcopo loci eam obtinere, vltra aliam Superioris Regularis, iuxta supradicta, quod hodie admittitur si consuetudo suppetat, quia refertur *Sacram Congregat.* censuisse facultatem concedendi licentiam adeundi ad colloquium cum monialibus Regularibus subiectis, spectare ad ipsos Superiores Regulares, nisi esset consuetudo legitime præscripta, vt huiusmodi licētiæ, etiam quoad monasteria, quæ Regularibus subsunt, ab Episcopo tantum, vel ab Episcopo, & Superiore Regulari coniunctiue obtinerentur, tunc enim consuetudinem esse obseruandam voluit, ita referunt *Quaranta d. verbo monasteria monialium, versiculo hinc tangenda, pagina 453. Campanil. dicto capite decimo sexto, numero 45.*

77 Quamuis iure communi reperiatur prohibitum monialium frequentare monasteria, & ad eadem accedere sine iusta, manifesta, & rationabili causa, & Superioris licentia eius, ad quem illam dare spectat, vt supra dixi, non tamen iure reperitur prohibita missio litterarum, seu epistolarum ad monachas ipsas, nisi speciali edicto fiat: Vnde *Nauarr. in dict. capite Statuimus, numero 61.* ait Romæ factum fuisse olim edictum, ne quis vir, vel fœmina nocte, vel die loquatur, vel scribat alicui Monachæ, vel Prælatę, vel Zitellę, siue puellę in monasterio incluse quacūq; de causa sine licētia Vicarij Papæ, vel Protectoris Ordinis, sub pœna quingentorum ducatorū, & alia arbitraria, excepto deferente eleemosynam, vel opera ab eis facienda, qui solam Abbatissam, vel Vicariam poterit alloqui, & idem *Nauar. consil. 60. de sentent. excommunicat.* refert etiam prohibitionem quandam, quam fecit *Gregor. XIII.* sub pœna excommunicationis latæ sententiæ Fratribus cuiusdam Religionis, ne litteras aliquas scriberent ad Moniales sui Ordinis, cuius occasione quærit an fuerit excommunicatus quidam Frater, qui epistolam quandam scripsit ad Monialem, sed tamen illa ad eandem non peruenit? in qua partem negatiuam sequitur, nempe quod prædictus Frater non remansit excommunicatus, nec censuram aliquam incurrit, quamuis mortaliter peccaucrit, quod ibi multis probat, sequuntur *Frat. Emman. tom. 1. quæstione 45. art. 3. Sanch. d. libro 6. capite 16. à num. 117.*.

78 Quæstio est non contemnenda an scribens litteras moniali, & mittens incidat in præfatam censuram comminatam ab Episcopo aduersus euntes in monasteria Monialium? In qua quæstione affirmatiua pars videtur probari ex tex. *in c. clericus, dist. 81.*

79 Vbi illis pœnis, quibus prohibetur clericis accessus ad matronarum domicilia, eisdem illis interdicitur aliquid secreti per domesticos matronæ mandari: tum quia per epistolas cum absentibus tanquam præsentibus loquimur, *Peregr. consil. 94. incip. ex facto subiecto, numero 9. & decimo quarto.*

80 Vnde *Hieronim. in epistola ad Nitiam*, quid est, vt ita dicam, tam præsens inter absentes, quam per epistolas & alloqui, & audire quod diligas: tum quia vetitus loqui cum excommunicato, est insuper prohibitus nuntium, vel litteras illi mittere, iuxta *glos. verbo participatione, in cap constitutum, 9. de sent. excommunic. libro 6. & glos. verbo litteris, in Clem. vlt. eod. tit. in cap. alma. p. 1. §. 2. numero 1. Soar. tom. 5. de censur. disput. 15. sect. 1. numer. 2. Sayr. eod. tract. libro 2. capite 13. numero 2.* post multos *Bonacina eod tract. quæstione 2. puncto 6. §. 2. numer. 2.* Sed his non obstantibus in contrariam opinionem potius inclinarem. quam sequitur *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolut. 65. per totam*, quia prohibito accessu, & locutione cum monialibus ob id fit ne illæ ab officiis diuinis abstrahantur, & in mundanis colloquiis tempus consumant, vel ad peccatum incitentur, quod quidem deest dum litteræ mittuntur; tum quia omnis censura est pœna, vt constat ex eius diffinitione, quam adducit *Bonac. de censur. disp. 1. q. 1. n. 1.*

82 Et excommunicatio est censura, vt demonstrat illius definitio, de qua *Nauarr. Soar.* & alij citati ab eodem *Bonacin. disput. 2. quæstion. 1. punc. 1. numero 2.* ergo excommunicatio est pœna, quæ cum sit lata contra euntes, & loquentes, nō comprehendit mittentes, quia ad alios casus extendi non debet, *l. factum cuique, §. in pœnalibus, vbi Deci. ff. de regul. iur. c. in pœnis, eod. tit. libro 6.* etiamsi extensio fiat ex similitudine rationis, vt dictum est pluribus citatis Doctoribus *in libello de princ. vtriusque iuris litt. P. n. 15.*

83 Non obstat igitur tex. in *d. c. clericus*, quia respondetur ibi ex eo prohiberi aliquid secreti per domesticos matronæ mandari, quia plerumque ad malum finem, occulte enim & clandestine facta, suspicione non carent, *capite 1. §. cum enim*, & ibi *glos. verbo occulta, vt ecclesiast. beneficia sine dimin. confer.*

84 Male agens odit lucem ex auctorit. Christi Domini, *Ioan. 3.* refertur *in c. consuluit, 24. vbi glos. verbo, qui male, de off. deleg.* cum citatis *in d. libello de princip. vtriusque iuris, litt. M. n. 6.* & ideo præsupponit *tex.* eisdem matronis posse mandari omne, quod secretum non fuerit. Nec etiam obstat, quod vetitus loqui cum excommunicato, est etiā prohibitus litteras, vel nuntium illi mittere: Respondetur enim maximā cōsiderari distātiā inter mittentes litteras monialibus, & mittentes excommunicatis, quia cum monialibus inhibetur loquutio, cum excommunicatis vero participatio, quod verbum tanquam latius complectitur etiam litteras, aut nuntium mittentes, *Soci. in l. n. 7.* vbi *Iaſ. n. 14. ff. de verbor. oblig.* Quare debent Episcopi expressis verbis excommunicare etiam mittentes ad moniales nuntium, vel epistolas, & suo edicto prohibere fœminis accessum ad monasteria Monialium, non omnibus tamen, sed tantū deferentibus litteras ex parte virorum, vel ambasiatas continentes aliquid turpe, & inhonestum, aut quoquo modo hominis cuiuslibet desiderium explicātib. aut insinuātib. explicite, vel implicite, internūtię persæpe sunt, atq; ad malū hortatrices.

85 Posthæc aduertendum opinor præfatam clausuram, non modo conseruandam esse in monasteriis Monialium, ne quis tam masculus, quàm fœmina ingredi in ea audeat, verum etiam in monasteriis ipsis virorum, non tamen, vt ita dicatur, pohibitus omnis cuiuscunque sexus intrare in illa, sed mulieres dumtaxat, vt omnis radicitus euellatur occasio violandi votum castitatis, *c. peruenit, 18. q. 2.* Vnde *Pius V. in sua Constit.* incip. *Regularium personarū, & Greg. XIII. in altera* exord. *Vbi gratiæ*, reuocarūt & annullarūt ōnes licētias, facultates, & indulta, quibuscūq; personis sex^s fœmini

antea concessas intrandi virorum monasteria, vel domos, etiam ad Imperatoris, Regum, Reginarũ, aliorumq; Principum contemplationem, vel supplicationem concessæ, & confirmatæ fuerint, atq; etiam iteratis vicibus renouatæ, prout refert *Frat. Ioan. de la Cruz d. c. 5. dub. 1. concl. 1.* vbi etiam probat sub illis Constit. non comprehendi Imperatrices, Reginas, Infantes, & ancillas, quas secum deferunt.

86 Ex verbis cuiusdam declarationis *Pij V.* cõstat omnibus mulieribus licere ingredi cum aliis Catholicis personis claustra, & alia similia loca, prætet officinas interiores monasteriorum Regulariũ ex causa processionis ordinariæ, scilicet, & solitæ, vel quando in eis Missa, & alia diuina officia celebrantur, & quãdo fidelium cadauera ibi sepeliuntur, atque etiam pro eis suffragia fiunt, quod insuper fas esse ait, quoties in Ecclesia Fratrum Minorum prædicaretur, & præ multitudine intrare aliunde nequirent, quam per claustrum, vel alium locum eorundem Fratrum, dummodo directe ad Ecclesiam pergant, ita referunt *Campanil. d. capite 16. numero 36. Frat. Joan. de la Cruz dict. dub. 1. concluſ. 3.*

87 Illustrissimus Cardinalis Alexandrinus nomine aliorum Cardinaliũ Congr. rescripsit Prælatis Ordinis Capuccinorũ sub hac prohibitione non comprehendi monasteria, seu loca eorum, quæ sunt in fieri, vel in quæ, dum fabricantur, adhuc Conuentus ad ibi morandũ non fuerit introductus, sed solum ibi aliqui habitauerint Fratres pro fabricæ potius seruitio, quã aliter, & proinde clausuram non esse talem, vt si mulieres intrarẽt, pœnas propterea in supradictis Constitutionibus contentas incurrerent.

88 Item *Gregor. XIII.* ex sententia *Congreg. Concil. Trid.* quærentibus Fratrib. Minorum S. Francisci de Paula, an per supradictam Constitutionem *Pij V.* censeretur derogatum suæ regulæ, vt singulæ Domine de stirpe Regia procreatæ, ac etiam omnes illius Ordinis fundatrices, quæ locorum eiusdem Ordinis septa communiora videre postulauerint, eædem honeste cum sua comitiua intrare, ac deuote visitare tolerentur? fuit declaratum nõ censeri derogatum quoad Regias, & fundatrices dũtaxat, referunt *Sorb. in compend. priuil. verbo ingredi monasteria, Campan. d. c. 16. num. 37. in fine, Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. astici resolut. 544. nu. 8. in 2. edit.*

SVMMARIVM.

1 *Religiosus, aut Religiosa solemniter professa nihil potest habere, quod in rigore vere sit proprium in particulari.*

2 *Doctores referuntur tractantes de materia Conc. Trid. sess. 25. de Reg. c. 2.*

3 *Regulares vtriusque sexus non possunt tenere propria, sed omnia dare debent suis Superioribus, à quibus primo subueniendum est earum necessitatibus.*

4 *Regulari nullus Superior potest concedere facultatem retinendi aliquid ad vsum irreuocabilem.*

5 *Monialibus quomodo liceat habere census, siue reditus annuos, aut quoduis peculium, ostenditur.*

EPISCOPVS AN POSSIT dispensare cum Monialibus sibi subiectis ad retinendos annuos reditus, vel aliquos census pro suis particularibus necessitatibus.

ALLEGATIO CIII.

1 REligiosus, aut Religiosa solemniter professa nihil potest habere, quod in rigore vere sit proprium in particulari, vt probant tex. *in c. non dicatis, 12. q. 1. c. cum ad monasterium, §. vlt. de statu monach.*

2 Et strictius *Conc. Trid. sess. 25. de Reg. c. 2.* de cuius materia vide *Aloys. Ricc. in collect. dec. p. 3. collect. 519. Fr. Emman. q. Reg. tom. 2. q. 57. art. 2. & q. 47. art. 5. & tom. 3. q. 29. art. 8. 10. & 12. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. iust. p. 2. capit. 1. numero 41. Fr. Ioan. de la Cruz de statu relig. lib. 1. capite 3. Campanil. in diuers. iuris Canonici rubr. 12. capite 7. & cap. 16. à numero 71. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 18. num. 397. cum sequent. Fr. Ludouic. Miranda in tract. de sacris Monialibus, q. 9. Armend. in addit. ad recopil. legum Nauar. fol. 85. & seq. numer. 58. & 63. cum sequentibus.*

3 Per quæ iura censuit *Sacra Congregatio* Regulares vtriusque sexus non posse tenere propria, sed omnia dare debere suis Superioribus, à quib. primo subueniendum est necessitatibus earum, vel eorum, quibus munera destinata fuerunt, reliquũ vero conferendum in vsum monasterij, referunt *Nau. comm. de Reg. n. 18. & in tract. de reditib. eccl. q. 1. n. 84. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 9. q. 2. prope fin. Francisc. Leo d. c. 1. n. 41.*

4 Vnde nullum Superiorem posse concedere Monacho facultatem retinendi aliquid ad vsum irreuocabilem tenent *Nau. consil. 47. nu. 2. sub tit. de Reg. in antiq. & conſ. 15. n. 2. sub tit. de monach. in nouis,* plures quos refert, & sequitur *Sanc. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 17. numer. 28. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 194.*

5 Hinc non defuerunt qui tenuerint Moniales prædictas de licẽtia suorum Superiorum pro suis occurrentib. necessitatibus posse habere aliquos census, siue reditus annuos, cum per hoc non videantur ipsæ habere proprium, quia ex debita obedientia eos retinent, semper paratæ illos dimittere ad libitum Superiorum, ex quorum numero sunt *Ioan. Andr. Panorm. & Dec.* quos refert *Nauar. in repet. c. nullam, 18. q. 2. c. 3. à n. 25.* Verum in hac quæstione dicendum puto prædictas Moniales non licere habere census, siue reditus annuos, eo modo, quo aliquibus in partibus, vt dicitur, habentur ab eisdem, sed tamen cum debitis circunstantiis, ac moderationibus, non omnino videtur illicitum easdem habere quosdam reditus vitalitios, ex quibus possint viuere, ac succurrere, & prouidere suis particularibus necessitatibus, pro victu, & vestitu, & aliis quæ sibi à monasteriis non suppeditantur, & hoc casu eos habẽtes nõ peccare, nec *Conc. Trid.* cõtrauenire, quod tantũ locũ habet in reditibus, vt propriis, & irreuocabilib. per Prælatos, & sine eorũ licẽtia distra-

hendis. Colliges hæc ex *Cordub. in tract. casuum conscien. quæstione 54. Nauar. commento 2. de Regularibus numero 14. Azori. institut. moral. parte 1. libro decimo secundo, capite 9. quæstione secunda. Fr. Ioann. de la Cruz. d. capite 3. dub. 2. Fr. Ludouic. Miranda d. quæstione 9. articul. 1. conclus. 2.* Monialis enim retinens proprium cum supradictis moderationibus de licentia Ordinarij, vel Superioris non dicitur contrauenire professioni, nec voto paupertatis, *Rot. Roman. decisione 216. numero 12. par. 2. in nouiss. Galett. in margarita casuum conscient. verbo Monialis, penult.* Et ex eadem resolutione tenendum puto licitum esse Monialibus cum debita moderatione de licentia suorum Prælatorum habere aliquod peculium, non tamen illud expendere in quos voluerint vsus etiam de eorumdem licentia, vt tenet *Fr. Lud. Miranda d. q. 9. art. 2. concl. vnic.*

SVMMARIVM.

1 *Doctores referuntur agentes de materia Conc. Trid. sess. 27. de Reg. c. 18.*

2 *Religionis status, non precibus, vi, aut metu est assumẽdus, sed cum maxima libertate.*

3 *Virginem inducentes monasterium ingredi, non incidũt in excomunicationem comminatam à Conc. Trid. sess. 25. de Reg. cap. 18.*

4 *Hæredem mulierem instituens ea lege, vt monialis fiat, sin minus ad monasterium bona pertineant, non incidit in excommunicationem latam contra cogentes Virginem monasterium ingredi.*

5 *Cogentes fœminam ad monasterij ingressum non vt profiteatur, nec vt habitum sumat, sed vt ibi seculari retento educetur, incidit in excommunicationem Concilij Tridentini sessione 25. de Regularibus, capit. decimo octauo.*

6 *Patres, & fratres, qui filiæ, sororesque, aut habitum religionis suscipere, vel votum, aut professionem emittere cogunt, in excommunicationem incurrunt.*

7 *Cogens Virginem monasterium ingredi ingressu non sequuto in nullam excommunicationem incidit.*

8 *Regularis prætendens se per vim ingressum Religionem, aut nulliter professum fuisse intra quinquennium tantum potest causas nullitatis suæ professionis coram Ordinario, & Superiore religionis deducere.*

9 *Doctores referuntur agentes de materia Conc. Trid. sess. 25. de Reg. c. 19.*

10 *Milites S. Ioannis Hierosolymitani comprehenduntur sub decreto Concily Trident. sess. 25. de Regularib. capite 19.*

11 *Ordinarius, coram quo, & Superiore Regulari nulliter professus potest intra quinquennium causam nullitatis suæ professionis deducere, si etiam sit Superior monasterij, sufficit quod solus procedat.*

12 *Regularis deducens intra quinquennium nullitatem professionis tenetur eam probare coniunctim coram proprio Superiore Regulari illius monasterij, in quo professionem emisit, & coram Ordinario illius loci, vbi existit monasterium, in quo professus est.*

13 *Reclamatio de nullitate professionis facienda est habitu religionis retento.*

14 *Causæ nullitatis professionis nullæ ita sunt proponendæ coram Superiore, & Ordinario copulatiue, vt nullo modo possit Superior per se solum de illis cognoscere.*

15 *Regulari prætendenti professionem esse nullam, sicut licet causas nullitatis coram Superiore suo, & Ordinario proponere, an ita ipse Superior coram eodem Ordinario illas deducere possit, vt è monasterio religiosam dimittat, illo nihil proponente? remissiue.*

16 *Quinquennium intra quod dici potest professio nulla, incipit a die, quo quis expressam emisit, in tacita vero a die, quo fecerit actus solummodo professis proprios.*

17 *Quinquennio elapso potest audiri Regularis deducens causam nullitatis suæ professionis, si intra illud non potuit reclamare.*

18 *Professionem asserens fuisse metu factam, & causam metus durasse, etiam post quinquennium, exaudiri poterit per viam restitutionis.*

19 *Professio nulla an ratificetur à persistente in Religione, ignorante tamen nullitatem, ostenditur.*

20 *Professio nulliter, quia non fuit in eorum informationib. seruata forma præscripta à Sixto V. possunt etiam post quinquennium reclamare.*

21 *Quinquennium intra quod Regularis potest deducere causas nullitatis suæ professionis, an currat minori, ostenditur.*

EPISCOPVS QVANDO habeat iurisdictionem in Regulares prætendentes se per vim ingressos religionem?

ALLEGATIO CIV.

1 SAcrosancti Concil. Tridentin. decreto *sessione 25. de Regularibus capit.* 18. cautum est neminem debere compellere suam, vel alienam Virginem monasterium inuitam ingredi, habitum suscipere, & professionem emittere, nec earum sanctam voluntatem ingrediendi impedire, quæ libera esse debet sub pœna Anathematis, his verbis. Anathemati sancta Synodus subijcit omnes & singulas personas, cuiuscunque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam clericos, quam laicos, seculares, vel Regulares, atque etiam qualibet dignitate fungentes, si quomodocunque coegerint aliquam Virginem, vel Viduam, aut aliam quamcunque mulierem inuitam, præterquam in casibus à iure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscunque religionis, vel ad emittendam professionem, quique consilium, auxilium, vel fauorem dederint, quique sciẽtes eam non sponte ingredi monasteriũ, aut habitũ suscipere, aut professionẽ emittere quoquo modo eidẽ actui, vel præsentiã, vel consensũ, vel auctoritatẽ interposuerint. Simili modo anathemati subijcit eos, qui sanctam Virginum, vel aliarum mulierum voluntatẽ veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo sine iusta causa impedierint, &c. de cuius materia, & intellectu agunt ex nouiorib. qui antiquos citant, *Fusc. de Visitat. libro 2. capite 15. numero 68. Henriq.*

in summ. libro 11. *capite* 19. §. 4. *vers. secundo, Soar. de censur. disputat.* 23. *sect.* 5. *numero* 8. *Azori. institution. moral. par.* 1. *libro* 13. *capite* 9. *quæstione* 2. *versicul. præterea, praxis Episcopal. part.* 1. *verbo Moniales,* §. 22. *pagina mihi* 261. *Petr. de Ledesma in sua summa part.* 2. *tract. del stado de los religiosos. capite* 5. *conclus.* 8. *Frat. Emman. quæstionũ Regular. tom.* 3. *quæstione* 14. *articul.* 3. *& quæstione* 17. *art.* 18. *Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. libro* 18. *numero* 375. *Frat. Ludouic. Miranda in manual. Prælatorum tom.* 1. *quæstione* 17. *articul.* 4. *conclus.* 2. *Fr. Ioan. de la Cruz de statu Religionis libro* 1. *cap.* 8. *dub.* 4. *vers. nota,* latissime *Sanch. in præcepta Decalogi lib.* 4. *capite* 4. *Armendariz in addit. ad recopilat. legum Nauarr. lib.* 2. *tit.* 18. *l.* 7. *numero* 62. *Sayr. in claui Regia lib.* 5. *capite* 1. *numero* 27. *cum seq. Cened. ad Decretum collect.* 49. *num.* 2. *& ad Decretal. collect.* 165. *n.* 5.

2 Status Religionis, non precibus, vi, aut metu est assumendus, sed cum maxima libertate, & ideo *Concili. Tridentin. dict. loco* sub anathematis pœna coercet cogentes virginem monasterium ingredi.

3 Quod quidem cum loquatur per verbum, coegerint, intelligendum est de vi coactiua, non inductiua, prout decisum refert *Armendar. d. l.* 7. *numero* 62. *&* resoluit *Azori. d. quæstione* 2. *versicul. quæres.*

4 Vbi etiam tenet hanc pœnam non incurrere illum, qui hæredem instituit mulierem ea lege, vt monialis fiat, sin minus ad monasteriũ bona pertineant, metus igitur reuerentialis non sufficit, vt resoluit *Aloys. Ricci. in praxi fori eccles. decis.* 708. *in* 1. *editione, & resolutione* 599. *in* 2. *edit.*

5 In prædictam anathematis pœnam incurrunt etiam cogentes fœminam ad monasterij ingressum, non vt profiteatur, nec vt habitum sumat, sed, vt ibi seculari retento educetur, donec ætatis aptæ matrimonio sit, ita *Nauar. cons.* 56. *sub tit. de sentent. excommunic. in* 1. *edit. & cons.* 6. *sub tit. de Regular. in* 2. *edit. Soar. d. sect.* 5. *numero* 9. *praxis Episcop. dict. verbo Moniales,* §. 13. *pag.* 73. *Sanch. dict. c.* 4. *n.* 12.

6 Sic etiam patres, & fratres, qui filios, sororesue, aut habitum Religionis suscipere, vel votum, aut professionem emittere cogunt, in excommunicationem incurrunt, vt resoluunt *Nauar. in man. capite* 14. *numero* 17. *Fr. Ludouic. Miranda d. conclus.* 2. *Azor. d. quæst.* 2. *prope finem, & p.* 2. *libro* 2. *ca.* 21. *q.* 15.

7 Licet nihil resoluat, tamen cum secunda sententia manere credendum est, præcipue cum illam *dict. quæst.* 2. primùm sequutus fuerat. Ingressu non subsequuto coactionem effectum sortiri non dicitur, aliud est enim cogere, aliud vero cogere conari, vnde certum est cogentem cum effectu solummodo, esse decreto *Concilij dicto loco* excommunicatum, non autem eum, qui conatus est cogere, neque consulentes, fauentes, siue auxilium præstantes effectu non sequuto, *Nau. in man. cap.* 27. *num.* 51. *& cons.* 55. *de sentent. excommun. Sayr. decis.* 51. *eodem tit. Fr. Ludou. Miranda d. conclus.* 2. vbi etiam probat in prædictam non incurrere excommunicationem, qui cogit virum, siue puerum, cũ non ibi expresse habeatur, licet peccet mortaliter.

8 Regularis quicunque prætendens per vim, & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicens ante ætatem debitam professionem emisisse, aut quid simile, velitq; habitũ dimittere quacunque ex causa aut cum habitu discedere sine licentia Superiorũ, non erit audiendus nisi intra quinquennium tantum à die professionis, & tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario per *Concil. Tridentin. sess.* 25. *de Regular. capit.* 19. de cuius materia, & intellectu vide *Nauar. tom.* 4. *de Regular. numero* 73. *&* 77. *praxis Episcop. par.* 2. *verbo professio,* §. 2. *vers. verum, Fr. Emman. quæstione Regular. tom.* 3. *q.* 17. *artic.* 16. *& seq. Fr. Ioan. de la Cruz de statu Relig. libro* 1. *cap.* 8. *dub.* 4. *vers. secunda conclusio, Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par.* 2. *capite* 1. *num.* 42. *Flaminius de resignat. lib.* 13. *q.* 5. *n.* 45. *cum seqq. Spin. in speculo testam. glos.* 12. *princ. num.* 62. *cum sequentib. Fr. Ludouic. Beja resp. casuum conscientiæ, p.* 1. *casu* 18. *Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis.* 657. *in* 1. *edit. & resolut.* 550. *in* 2. *edit. &* etiam *decis.* 744. *in* 1. *edit. & resol.* 629. *in* 2. *edit. Campanil. in diuersorio iuris Canon. libro* 12. *capite* 13. *numero* 129. *Azor. institut. moral. part.* 1. *libro* 12. *capite* 4. *quæstione* 10. *Sanch. de matrimon. libro* 7. *disp.* 37. *Lessi. de iustitia lib.* 2. *capite* 41. *dub.* 7. *nu.* 63. *Flores de Mena vari. libro* 3. *quæstion.* 23. *numero* 68. *Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib.* 2. *tit.* 18. *l.* 7. *de Religionibus num.* 38. *&* 51. late *Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom.* 1. *quæstione* 30. *art.* 1. *cum sequentibus.* Et dicto decreto comprehendi Milites S. I. Hierosol. dicit decisum *Armend. d. loco n.* 51.

11 Porro si Ordinarius simul sit Superior, v. g. si Episcopatui monasterium est vnitum, solus Ordinarius de nullitate potest cognoscere, nã Concilium dum vtrumque coniungit, præsupponit vtrumque adesse.

12 Regularis huiusmodi deducens intra quinquennium nullitatem professionis tenetur eam probare coniunctim coram proprio Superiore Regularii illius monasterij, in quo professionem emisit, & coram Ordinario illius loci, vbi existit monasterium, in quo professus est; ita decisum refert *Armendar. d. l.* 7. *numero* 38. Si vero ante causæ cognitionem propria auctoritate habitum dimiserit, nullatenus ad allegandam quamcunque causam est admittendus, sed vt ad monasterium redeat est cogendus, & tanquam apostata puniẽdus, interim verò nullo priuilegio suę Religionis iuuari potest, decisum refert *Franc. Leo d. capite* 1. *num.* 42. & tenent *Nauar. d. tom.* 4. *num.* 77. *&* 78. *Azor. d. quæst.* 10. *in fine. Fr. Ludou. Miranda d. quæstio.* 30. *art.* 6. *in princ. & concl.* 1. asserit reclamationem de nullitate professionis faciendam esse cum habitu, atque habitu Religionis retento, aliàs reclamans non exaudietur. Qui vero cessante scandalo, & præiudicio alterius habitum dimittit, & fugit de carceribus ante reclamationem, & antequam deducat causas nullitatis suæ professionis coram Ordinario, & Superiore sciens, aut iuste credens suam professionem non valuisse coram Deo, in foro conscientiæ non peccat mortaliter, nec etiam quoad forum exterius meretur subire pœnas in prædicto Concilio positas ei, qui interueniente aliqua iusta causa habitum dimiserit, & illo non retento reclamauerit, ille nempe, qui non posset habere licentiam eundi ad reclamandum, neque ire nisi dimisso habitu, aut non sibi permittitur causas nullitatis suæ professionis coram Superiore, & Ordinario proponere, ita *Nauarr. dicto loco*, vbi inquit se vidisse in vr-

be, siue Romana Curia multos, qui prius dimisso habitu, ac postea reassumpto benigne exauditi sunt. Illud aduertendum duxi causas nullitatis professionis nullæ ita proponendas esse coram Superiore, & Ordinario copulatiue, prout requirit *Concil. dict. capite decim. non.* vt sic Superior Regularis per se solum professionem nullam declaret, religiosumque è monasterio eiiciat, illum teneatur ad monasterium reuocare, cum prædicti Superioris decretum, vti factum contra formam, & dispositionem Concilij, fuerit nullum, sic censuit *Sacra Congregatio mense Ianuarij* 1618. vt refert *Aloys. Ricci. in praxi aurea resolutione* 20. Illud tamen non me latet, an sicut cuicunque Regulari prætendenti professionem suam esse nullam, licet causam nullitatis coram Superiore suo, & Ordinario proponere, vt disponit *Concil.* possit etiam ipse Superior coram eodem Ordinario illas proponere, vt è monasterio Religiosum dimittat, illo nihil proponente? Adhuc sub iudice lis est, ego dubiam iudico quæstionem, quam præsenti anno pro vtraque parte in varias diuisi opiniones disputauimus Illustrissimus D. meus Cardinalis Tontus, & D. Felix Contelorius I. V. ac Sacræ Theologiæ Doctor, in hac Romana Curia Aduocatus, qui omnium litterarum scientia egregie perditus de se multa, & grauia in dies pollicetur.

16 Prædictum quinquennium in professione expressa facta incipit à die, quo quis illam emisit, in tacita vero à die quo fecerit actus solummodo professis proprios, quibus inducitur, *Franc. Leo d. capit. 1. numero 42. Franc. Miranda d. quæstione 30. artic. 1. conclus. vnic. prope finem, Azor. d. capite 14. quæstione 10. vers. postremo.*

17 Elapso etiam quinquennio possunt dari casus, quibus reclamans audiatur, veluti si alleget causas quare intra illud non potuit reclamare, vt resoluunt *B mi. cons. 57. numer. 8. & seq. Fr. Emmanu. d. quæstione 17. art. 16.* quos refert, & sequitur *Aloys. Ricci. d. resolut. 550. numer. 5.*

18 Item etiam si alleget professionem fuisse metu factam, & causam metus durasse etiam post quinquennium, *Azori. d. quæstione 10. versicul. postremo, Aloys. Ricci. dict. resolut. 550. à numero 2. Fr. Ludou. Miranda d. art. 1. conclus. vni. prope finem,* & semel metus illectus incidit in omnes sequentes actus, durante causa metus, *Rot. Rom. apud Farin. decis. 155. numero 5. par. 1. tom. 1.* quo elapso quinquennio ipso iure, vel per viam restitutionis exaudiri poterit *Bombin. cons. 22. num. 7. Iacob de Graffis cons. 8. numero 8. de Regular. tom. 1. Aloys. Ricci. d. resol. 550. numer. 6. versicul. tandem,* vbi etiam asserit huiusmodi restitutionis petitionem debere fieri coram Sanctissimo, & consequenter ex eius speciali rescripto obtineri, cognito metu, & illata vi summo iudicio procedendum est, professio enim, quæ à principio fuit irrita, forsan per vim, & metum etiam paternum, vt censuit *Rot. Rom. d. decis. 175. numero 1.* non fit, aut fieri potest rata, & valida, nisi voluntarie ratificetur, nam Deus, vt dicitur in *capite si quid inuenisti, 14. quæstione 5.* cor respicit, & non manum, & qui nunquam voluit esse professus, sed semper renuit, nunquam erit talis. Imo nec per promotionem ad Sacros Ordines, si talis metus durabat, præsumendum est quempiam tacite esse professum *Fr. Ludou. Miranda dict. art. 1. concl. vni. in fin.* & dicit *Nauar. cons. 6. de his, quæ vi,* quod professio propter metum patris mortem minantis in Religione approbata facta, & in qua per tres annos viuente patre manens sacris Ordinibus ad titulum religionis promouetur per promotionem ad Sacros Ordines valida non censetur, cum votum quod ab initio ob metum aliquem nullum est solo tractu temporis, neque coram Deo, neque coram hominibus, concurrente etiam gestatione habitus, & permansione in monasterio, & præstatione suffragij in Capitulo, & alia faciendo, quæ solis professis competunt, conualescit, *capite non firmatur, de regulis iuris, libro 6. l. quoh ab initio, ff. eodem titulo,* multoque minus per susceptionem Ordinis, durante iusta causa metus, professionem suam ratificare præsumi debet, quæ est res separata à professione, & à separatis non fit illatio, *l. Papinianus exuli, ff. de minoribus* cum aliis citatis in *libello de principijs vtriusque iuris, littera I. numero 6.*

19 Professio, quæ est ipso iure nulla, non ratificatur ex eo, quod sic professus persistat per longum tempus in Religione, quam professus est; sed oportet vt sciat ipsam fuisse nullam, & animo approbandi, & ratificandi eam in eadem Religione persistat, quod si non fecerit, intra quinquennium, immo vero, & vltra quinquennium, poterit reclamare, si alleget iustas, atq; legitimas causas, ob quas non potuit ante id ipsum facere, solummodo enim quispiam tacite censetur consentire, profiteri, & re vera profitetur, quando sciés professionem fuisse nullam, & inualidam ob aliquam prædictarum causarum ad ratificandam, & approbandam eam sciens, & prudens in religione persistit per integrum annum continuum, & non interpolatum à tempore, quo sciuit illam esse nullam cum animo, & intentionem eam ratificandi, & de nulla faciendi eam validam, & ab eo tempore incipiet esse vere professus, & non aliter, quod si noluerit facere, intra prædictum quinquennium, immo vero & vltra illud poterit reclamare, vt per *Nauar. d. com. 4. numero 71. & cons. 9. de his quæ vi, & cons. 34. numero 4. & consil. 89. numero 3. de Regularibus, Fr. Ludouic. Miranda d. quæstione 30. artic. 3. conclus. vnica,* quamuis dictum quinquennium ad reclamandum concessum professis Regularib. currere, non obstante ignorantia professionis nullæ, aut impedimento facti resoluant *Sanch. d. disp. 37. numero 19. Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo annus, numero 1.* quæ quidem opinio probabilitate non caret, si præcipuè eam intelligamus de professione nulla ob defectum ætatis, quia tũc ad tacitam professionem excludendam satis non est, vt ignorantiam simpliciter alleget professus, aut Superior religionis, ex eo quia in facto proprio, vel alieno, quod quis scire tenetur, non præsumitur ignorantia, sed scientia, *capite innotuit,* vbi *glos. & Doct. de electio. Bald. in l. 1. ff. si quis omissa causa, glos. in c. præsumitur, de regulis iuris in 6. Menoch. de præsumption. libr. 6. q. 23. n. 66.* Sed Superiores religionis tenentur ex officio inquirere ætatem nouitij, & nouitius similiter suam, cum ante annũ 16. nec ipse profiteri, nec religio illius professionem amittere possit, ergo quoad hoc non præsumitur ignorantia, quinimo non essent audiendi, etiamsi vellent probare ignorantiam iuramento, vt colligitur ex *capite vidua, de regularibus,* & ex resolutis per *Sanch. dict. disputat. 37. numero vigesimo septimo.*

20 Aduertendum dicit *Aloys. Ricc. d. resolut. 550. in fine*, quod professi nulliter, quia non fuit in eorum informationibus seruata forma præscripta à *Sixto V.* possunt etiam post quinquennium reclamare, cum eorum professio annulletur propter bonum commune Religionis, & sic *Sixtus V. in sua secunda Constitut.* moderatoria, & declaratoria primæ ait, sed cum eadem ratio vigeat in tacita professione emittenda, quę militat in expressa, statuimus, quod in quibusuis Ordinibus, & Religionibus, nec etiam tacita professio quorumcunque Religiosorum induci possit, nec inducta intelligatur, nisi in receptione forma Constitutionis seruata fuerit, hactenus *Sixtus V.* Quibus videre videtur definire, quod allegatio quinquennij non admittatur, siquidem talis allegatio, saltem in foro exteriori, inducit tacitam professionem. Verum quamuis id non ita clare deducatur ex *d. Constit.* adhuc tamen dico, quod supradictorum professiones, sunt irritæ, & nullæ, specialiter propter defectum consensus recipientium ipsos ad Ordinem, & propter expressam protestationem, quæ hac de re eisdem fit antequam profiteantur, faciunt quæ *Nauar. cons. 26. à principio, & præcipuè num. 12. de regularib. & cons. 87. eodem tit.* vbi quæstionem proponit an qui de genere Iudæorum descendit, & contra statutum Religionis ei notum factum, cum protestatione, quod nulla esset professio, si de tali genere descenderet, interrogatus negauit se de tali genere descendere, ob quam negationem fuit admissus, si confessus fuisset veritatem, sit vere religiosus? cui propositæ quæstioni, atque difficultati respondet, quod videtur sibi huiusmodi consulentem coram Deo, & in foro conscientiæ non esse vere religiosum: tum quia professio fuit nulla, quia contra legem habentem decretum irritans facta fuit, tum etiam quia professio in effectu est quidam contractus, & actio vltro citroque obligatoria, quia profitens obligat se monasterio, vel Ordini ad seruiendum ei, secundum regulam eius, & è contra monasterium ad alendum, & tractandum ipsum vt filium, atque ita est necessarius consensus vtriusque partis, tam Conuentus, & Prælati professionem acceptantis, quàm ipsius profitentis: & inquit quod in casu proposito defuit consensus Conuentus, atque Prælati, quia fuit præstitus sub tali conditione, si non esset de tali genere, atque ita defuit conditio sub qua fuit admissus, ex quo proinde sequitur, quod ipsa admissio nulla fuit, quia dispositio conditionalis nulla est deficiente conditione, nam cessante causa cessat effectus, hactenus *Nauarr.* quem sequitur *Fr. Emmanuel. quæstion. Regular. tom. 3. quæstion. 11. articulo secund.* vbi præmissa difficultate, & quęstione de statuto expellente à Religione descendentes ab infidelibus prædictis, irritante, & annullante ipsorum professiones, etiamsi fiat in Capitulo generali habente licentiam à Sede Apostolica specialiter, vt in eo aliqua statuta edantur, an valeat? postquam respondet quod non, & quod huiusmodi statutum non esset iustum, quia contra ius, & contra sacros Canones, postquam etiam dicit, quod sic recepti, & professi non sunt repellendi à Religione, neque eijciendi, quia contra prędictum statutum: subdit, & addit, quod possunt eijci, atque expelli; si non intetuenit consensus legitimus ex parte recipientium, & inquit quod licet eis, quoad forum conscientiæ tantũ ab ordine, & Religione exire sine vlla prorsus dispensatione, cum quoad illud forum non sint ligati, vt tradunt *Doctores in cap. humanæ aures, vigesim. secund. quæstion.* 5. Quoad forum vero exterius sciens suam receptionem ad ordinem & professionem fuisse nullam ob aliquam ex supradictis causis, potest & debet intra quinquennium reclamare, & ipsas coram suo Superiore, & ordinario allegare, ita *Fr. Ludouic. Miranda d. q. 30. art. 4. concl. 2.*

21 Prædictum quinquennium currere Regulari minori tenet *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 658. in 1. edit. & resolut. 551. in 2. editio.* vbi citat *Fr. Emman. d. artic. 17. versic. ex quibus infertur.* Sed melius *Flores de Mena d. quæst. 23. numer. 98.* resoluit illud non currere tempore inhabili, veluti durante pupillari ætate, aut aliqua causa nullitatis irremissibilis alicuius inhabilitatis personalis. Nec obstant verba ipsius Concilij ibi, quamcunque causam, quibus significari videtur, quod generaliter debet repelli ab allegandis quibuscunque causis, quæ litem possunt mouere, quia respondetur verba illa generalia restringi per narrationem prius factam, & per illa verba, quicunque regularis prætendat se per vim, & metum ingressum esse religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, &c. Vnde de his tantummodo causis intelligitur Concilium, non vero de alijs ob quas forsan quispiam intra quinquennium non potuit, aut non fuit sibi permissum reclamare, quapropter huiusmodi non obstante, quod elapsum sit quinquennium, reclamare poterit, neque erit repellendus, sed audiendus; ita *Aloys. Ricc. d. resolut. 650. numer. sext. Fr. Ludou. Miranda d. quæstion. 30. artic. 1. conclus. vnica in med.*

SVMMARIVM.

1 *Monachi omnes olim attento iure communi fuerunt Episcopis subiecti, in quorum diœcesibus monasteria sita erant.*

2 *Episcopi de iure communi intentionem fundatam habent, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus contra Abbates, & Regulares.*

3 *Regulares fere omnes sunt hodie exempti ab Ordinariorum potestate ex Summorum Pont. priuilegijs.*

4 *Superiores Regularium ob exemptionem ab Ordinariorum potestate ea omnia exercere possunt in suos, quæ Episcopi in subditos.*

5 *Episcopus hodie nullum potest ad professionem monasticam admittere.*

6 *Dispensare non potest Episcopus cum Religioso, vt ad minus strictam Religionem transeat.*

7 *Licentiam eundi ad studia absque Abbatis consensu, non potest Episcopus Monacho concedere.*

8 *Licentiam non potest Episcopus concedere, vt Religiosus munus executoris testamenti, aut cuiuscunque vltimæ voluntatis suscipere valeat.*

9 *Aduocati, & procuratoris munus, vt etiam pro se obire possint, non potest Episcopus Religiosis licentiam concedere.*

10 Abbas potest Monacho licentiam concedere, vt procuratoris munus pro Episcopo obire possit.

11 Regularium monasteria à quo tempore fuerint exempta à potestate Episcoporum, ostenditur.

12 Declaratur subscriptio tex. in capit. quam sit necessarium, 18. quæst. 2.

13 Regulares an illis casibus, in quibus subsunt Episcopis, valeant ab eis puniri, ac censuris inuolui? ostenditur.

14 Regularis extra monasterium degens si deliquerit, ab Ordinario loci visitari, puniri, & corrigi valet.

15 Concilij Trident. dispositio sess. 6. de reformat. cap. 3. locum sibi vendicat in Equitibus S. Ioannis Hierosolymitani.

16 Regularis, qui potest puniri ab Ordinario loci, si extra monasterium degat, intelligitur dum non viuit sub Superiori conuentualiter.

17 Regularis manens de Superiorum licentia sub Regulari obseruantia in aliquo membro, vel grangia sui monasterij pro religionis seruitio, si delinquat non ab Ordinario, sed à suo Superiore puniri debet.

18 Regularis intra monasterij claustra degens, si extra notorie deliquerit, instante Episcopo à suo superiore, vel eo negligente ab eodem Episcopo puniri potest.

19 Doctores referuntur, qui tractant de materia Concilij Tridentin. sessione vigesima quinta de Regularib. cap. 14.

20 Regularis intra claustrum monasterij degens, & extra illud delinquens an possit antequam remittatur ad suum Superiorem ad carcerem Episcopi duci? ostenditur.

21 Ordinarij tanquam Sedis Apostolicæ delegati in causis mercedum, & miserabilium personarum Regulares debitores cogere, & compellere ad soluendum debitum possunt.

22 Doctores referuntur, qui tractant de materia Concil. Trid. sess. 7. de reform. cap. 14.

23 Concilium Tridentinum sess. 7. de reformat. cap. 14. an deroget textui in cap. 1. de priuilegijs, lib. 6. ? ostenditur.

24 Regulares absque Ordinarij approbatione, vltra licentiam à suis superioribus impetratam, libros imprimi facere non possunt.

25 Regulares suæ diœcesis cogere potest Episcopus, vti à sede Apostolica delegatus, vt lectionem Sacræ Scripturæ in monasterijs suis habeant, si commode fieri potest.

26 Regulares in Ecclesiis, quæ sui Ordinis non sunt prædicatores volentes, vltra suorum Superiorum licentiam, Episcopi etiam licentiam impetrare coguntur.

27 Regulares quamuis exempti subijciuntur Episcopis quoad Ordines suscipiendos.

28 Episcopi super regulares, etiam Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, habent auctoritatem in concernentibus curam animarum quam ipsi exercent.

29 Episcopalis auctoritas in Regulares versatur circa Confessiones audiendas.

30 Regulares etiam exempti, si in loco non exempto Ecclesiam ædificare voluerint, id facere non possunt sine Episcopi diœcesani consensu.

31 Monialium clausuram in omnibus monasterijs, etiam exemptis conseruare, & restituere potest Episcopus.

32 Regulares omnes, etiam exempti subiacent Episcopis in colendis festis.

33 Regulares peccant contra præceptum obseruationis festorum ab Episcopis præceptorum.

34 Regularium ritus in diebus festis quoad Missas celebrandas, & cætera diuina officia ab ipsis in eorum Ecclesiis persoluenda, remanere debent.

35 Conciones, & lectiones, quas ydem Regulares ad populum habuerint, debent desumi ex Euangelijs, & Epistolis, quibus Clerus secularis vtitur illis diebus festis.

36 Festa Sacra in propia diœcesi cum Clero & populo indicere valet Episcopus in honorem alicuius Sancti in Sanctorum numerum adscripti.

37 Episcopus habet potestatem abrogandi, vel subrogandi dies festos prout magis expedire videbitur.

38 Princeps secularis non potest subditis suis indicere, & præcipere obseruantiam alicuius festi sine auctoritate Episcopi.

39 Festa obseruanda de præcepto potest Episcopus in Synodo absque populi consensu indicere.

40 Festis diebus, quibus rebus liceat operam dare, ostenditur.

41 Episcopus procedere potest contra laicos non obseruantes festa.

42 Laici Superiores pro festorum obseruatione possunt etiam statuere, & pœnas violantibus imponere, quod quomodo sit intelligendum ibi ostenditur.

43 Regulares interdicta, & censuras ab Episcopo promulgata in eorum Ecclesiis publicare, ac seruare tenentur.

44 Concilium Tridentinum sess. 25. de Regular. cap. 12. an reuocet priuilegia Regularibus concessa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos laicos ad diuina eodem tempore? ostenditur.

45 Regulares ad publicas processiones accedere per Episcopos compelli possunt, ijs tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuo viuunt.

46 Regulares omnes quoad renunciationes faciendas Episcopis subijciuntur.

47 Episcopus per censuras ecclesiasticas, si opus fuerit, compellere potest Superiores Regulares, vt monitis nolentibus profiteri, omnia bona restituant, quæ tempore ingressus in monasterium detulerunt.

48 Regularis quicunque, prætendens per vim, & metum, aut quid simile ingressum esse Religionem, debet intra quinquennium causam nullitatis coram Superiore suo, & Ordinario proponere.

49 Regulares de manibus laicorum Ecclesias recipere, sine consensu Episcopi non possunt, & quomodo id intelligatur, ibi ostenditur.

50 Episcopus potest compellere Regulares, siue Regulares, siue Religiosos exemptos ad reddendam coram se gestæ testamentorum executionis rationem, ac eos punire, si male gesserint.

51 Regulares si extra loca vbi monasteria existunt queritare voluerint, tenentur suorum Superiorum licentiam Ordinario ostendere.

52 Religiosum leuiter percutientem clericum secularem absoluit Episcopus.

53 Monachos etiam exemptos se ad inuicem percutientes de æquitate absoluit Episcopus.

54 Laicos percutientes Monachos ipse Episcopus absoluit, non vero eorum Superiores.

55 Moniales exemptas Episcopus absoluit.

56 Regulares omnes, etiam exempti, in causis hæresis subiacent Episcopi iudicio.

57 *Superiores Regulares non poſſunt hodie iudicare ſuos ſubditos in cauſa hæreſis, ſed tenentur eos denunciare Inquiſitoribus, vel locorum Ordinarijs.*

58 *Epiſcopi locorum Ordinarij, & hæreticæ prauitatis vbique locorum deputati Inquiſitores procedere poſſunt, & ſeuere animaduertere in Regulares audentes publice aſſerere, quod Beatiſſima Virgo fuerit concepta cum peccato originali.*

59 *Refertur Conſtitutio nouiſſima Sanctiſſ. D. N. Gregorij Decimiquinti ſuper Conceptione Beatiſſimæ Virginis.*

60 *Ordinarij locorum omnium Regnorum, & omnes hæreticæ prauitatis Inquiſitores poſſunt procedere. & ſeuere animaduertere in Regulares, qui perſonas ad inhoneſta perpetranda in actu Confeſſionis Sacramentalis induxerint.*

61 *Monachus monaſterij exempti ſi ſine habitu extra monaſterium incedat, poterit per Ordinarium puniri, ſecus ſi intra.*

62 *Epiſcopus punit Regulares Mendicantes (exceptis Prædicatoribus) qui cum debeant eſſe contenti vnica campana, plures habent.*

63 *Regulares punit Epiſcopus, qui ſibi Epiſcopalia abrogant.*

64 *Exemptos, ſi fugæ ſit periculum, poteſt Epiſcopus capere, & remittere ad competentem iudicem.*

65 *Exempti ſubijciuntur Epiſcopis in iis omnibus, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis.*

66 *Archiepiſcopi, & Epiſcopi poſſunt in locis exemptis ſuæ diœceſis facere ſolemnes benedictiones, & diuina officia celebrare.*

67 *Ordinarius adiri poteſt ex defectu iuſtitiæ in exemptis, vt ſuppleat.*

68 *Regulares adminiſtrantes clericis, vel laicis Sacramentum extremæ vnctionis, Euchariſtiæ, vel Matrimonij ſine licentia Parochi, poſſunt ab Epiſcopis excommunicari.*

69 *Regulares ſine Ordinarij licentia indulgentias publicantes ſubſunt Epiſcopi iuriſdictioni.*

70 *Regulares die Sabbathi maioris hebdomadæ, antequam campana Cathedralis, vel maioris Eccleſiæ pulſetur, campanas in Eccleſijs ſuis pulſantes, ab Epiſcopo in pœnam centum ducatorum condemnantur.*

71 *Epiſcopus amota omni appellatione componit controuerſias omnes inter Regulares in proceſſionibus publicis contingentes.*

72 *Exempti in cauſis matrimonialibus ſubduntur Epiſcopis.*

73 *Exempti ſubduntur Epiſcopo ad hoc, vt per eum poſſint denunciari, & mandari vt euitentur, quando eſſent notorie excommunicati à iure, vel ab homine.*

EPISCOPVS, QVIBVS CAſibus in Regulares, & exemptos habeat iuriſdictionem?

ALLEGATIO CV.

1 OLim attento iure communi omnes Monachi fuerunt Epiſcopis ſubiecti, in quorum diœceſibus monaſteria ſita erant; itaut Epiſcopi, veluti Generales Monachorum, quoſdam ad profeſſionem admittere, alios repellere potuiſſent, *ca. qui vere, 16. quæſt. 1. ca. viduitatis, 27. quæſt. 1. cap. Abbates, 18. quæſt. 2. gloſ. verboſi Prælati, in ca. quanto, de offic. Ordin. Abb. & communis in cap. porrectum, de Regularib. Silueſt. verbo religio 3. §. 4. Nauarr. in cap. non dicatis, 12 quæſt. 2. numero 63. verſ. addo ſecundo, Cabed. diuerſorum iuris argumentorum libro 3. ca. 18. in princip. Fr. Emman. quæſt. Regular. tom. 2. quæſt. 63. artic. 1. & artic. 3. vtrobique, in princip. Campan. in diuerſorio iuris Canonici rubric. 12. capit. 13. numer. 1.*

2 Qui propterea de ipſo iure communi intentionem fundatam, tam in ciuilibus, quam in criminalibus contra Abbates, & Regulares habent *Ioan. Andr. Butr.* & alij; atque *Deci. in cap. ſua nobis, numer. 16. de confirmat. vtili, Gonzal. ad regul. 8. Cancell gloſ. 23. numer. 24. Rot. Roman. deciſ. 78. par. 1. diuerſ.* quos refert *Campan. dicto loco.*

3 Hodie tamen attentis Summorum Pont. priuilegiis omnes fere Regulares ſunt exempti ab Ordinariorum poteſtate, ſiue priuilegia directe, ſiue indirecte per communicationem talem largiantur exemptionem, & conſequenter monaſteria his temporibus habent iuriſdictionem pleno iure quaſi Epiſcopalem, iuxta doctrinam *gloſ. receptæ, verbo proprij, in Clem. 1. de rebus Eccleſiæ non alien. Nauar. d. numer. 33. verſ. addo ſecundo*, vbi *gloſſam* illam ſingularem dicit, *Cabed. d. lib. 3. cap. 18. in princ. Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos, par. 1. qu. 17. numer. 9. & 25. Sayr. de cenſur. lib. 4. ca. 2. numer. 12. Anton. Corne. in tract. de abſolutione iuram. par. 2. quæſt. 4. numer. 28. Fr. Emman. d. quæſt. 63. artic. 3.* vbi varia refert priuilegia, *Campanil. d. ca. 13. numer. 2.*

4 Ita quod eorum Superiores ea omnia exercere poſſint in ſuos, quæ Epiſcopi in ſubditos *Nauarr. conſil. 23. de priuil. in nouis, Sayr. in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 25. Cochi. d quæſt. 17. numer. 25.* & ideo cum Epiſcopus hodie Superior Religioſorum non ſit, nullum iam poteſt ad profeſſionem monaſticam admittere, *Abb. in c. porrectum, numer. 12. de Regular. Angel. verbo profeſſio, numer. 1. Silueſt. verbo Religio, 3. quæſt. 14. Nau. conſ. 6. à numer. 2. ſub tit. de Regul. in antiq. & conſ. 40. à n. 1. ſub eod. tit. in nouis, Azor. inſtit. moral. lib. 12. ca. 5. qu. 4. p. 1. Fr. Emman. qu. Regul. tom. 3. quæſt. 17. ar. 11. quos* refert, & ſequitur *Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 5. ca. 4. n. 74.*

6 Nec diſpenſare cum Religioſo, vt ad minus ſtrictam Religionem tranſeat, *Greg. l. 9. verbo mal fuertes, tit. 7. par. 1. Ang. verbo religioſus, numer. 34. Silueſt. verbo religio, 4. q. 2. Leſſ. de inſtit. lib. 2. ca. 41. dub. 139 numer. 103. Sanch. d. tom. 2. libro ſexto, capit. 7. numer. 36.*

7 Nec ei dare licentiam eundi ad ſtudia abſque

Abbatis consensu, *glos. in casus positione, ca.2. ne clerici, vel monachi? in 6.* vbi *Ioan. And. num. 1. Archid. numer.3. Anchar.an.numer.2.notab.2. Domin.in princip. num.8. Sayr.de censuris,lib.3.ca.33.num.25. Sanch.d.li. 6.c.8.num.86.*

8 Nec potest licentiam concedere, vt religiosus munus executoris testamenti, aut cuiuscunque vltimæ voluntatis suscipere possit. *Bald. in rub. de maior. & obed.numer.3.Sanch.d.lib. 6.cap.11. numer.19.* vbi *numer.20.* resoluit, quod Superiore Religionis mortuo, qui hanc facultatem deberet concedere, si iurisdictio Prælati residet in conuentu, sicut iurisdictio Episcopalis manet eo defuncto in Capitulo, tunc poterit Conuentus hanc licentiam concedere; si autem residet in aliquo priuato, qui pœnas Prælati vices obtineat, illius erit dare licentiam, quod si apud nullum ea iurisdictio maneret, quod nunquam contingit, spectanda est noui Prælati electio.

9 Nec etiam potest Episcopus licentiam Religiosis dare, vt possint munus Aduocati, & Procuratoris obire, *Sanch.dicto libr.6.cap.13.numer.9.* contra *Innocen. in capit. cum I. à numer.3. de sentent. & re iudic.* vbi *Hostien. nu.2. Ioan. Andr. etiam 2. Anton.7. Abb.29. Henric.4.*

10 Quod quidem adeo verum est, vt nec etiam Episcopus ad suæ negotia valeat Religioso licentiam concedere procuratoris munus obeundi, in hoc enim casu licentia Abbatis requiritur, qui eam concedere valet, nam vtilitas monasterij est non modica, habere Episcopum, à quo in multis dependet propitium, *Hostien. in capit. sopitæ, num. 1. de censibus,* vbi *Abb. numer.3. Felin. in dicto capit. cum I. à numer. 12. Fului. Pacian. consil. 162. numer. 190. volumine primo, Sanch. dicto libro sexto capit. 13. numer.22.*

11 Sunt qui teneant Regularium Monasteria à Gregor. I. fuisse exempta à potestate Episcoporũ *in capit. quam sit necessarium. 18. qu. 2.* cuius subscriptio concipitur à Gratiano. Item Greg. omnibus Episcopis de libertate Monachorum; cum multò post per eius successores hæc exemptio illis fuerit attributa; nam auctoritas illa reperitur originaliter apud registrum *D. Gregor. lib.7. epistol.1. & epist.18.* sub longe diuersa subscriptione, nempe Gregor. Episcopo Rauennati priuilegium dat monasterio SS. Ioannis, & Stephani, vnde satis constat Gratianum in superscriptione illius tex. in tribus peccasse.

12 Primo, dum inquit Epistolam Gregorij ad omnes Episcopos fuisse directam, cum tamen ex originali constet ad solum Episcopum Rauennatem missam. Secundo, dum subdit de libertate monachorum generaliter, cum tamen *Gregorius* ibidem libertatem seu priuilegium exemptionis dederit vni tantum monasterio Sanctorum Ioannis, & Stephani, vt constat ex verbis, quæ habentur in originali, & in tenore ipsius epistolæ, ibi, & ideo, quia monasterium, &c. & ibi, prædicti monasterj. Tertiò dum in plurali retulit *in dicto capitulo quam sit*, verbum, monasteriorum, quod tamen in originali reperitur tantum in numero singulari. Ex quibus & aliis satis constat textum illum citari non posse in eum sensum, quod Gregorius Magnus generaliter exemerit omnes Monachos à iurisdictione Episcoporum, cum tamen vnicum solummodo monasterium per priuilegium in nonnullis liberauerit: patet ibi, nullus igitur vltrà audeat de reditibus, de rebus, vel chartis prædicti Monasterij, vel de loco aliquo, qui ad eum pertinet, quocunque modo minuere, &c. itaque tex. ille non probat monasteria religiosorum exempta fuisse à Greg. I. absolute à potestate Episcoporum, quod quidem si scire cupias, consule priuilegia exemptionis Religionibus concessa, de quibus *Fr. Emman.d.q.63.art.3.*

13 Varię Summorum Pontificum constitutiones, ac ipsa Tridentina Synodus multis in locis prædictam exemptionem in aliquibus casibus restrinxerunt, quos quidem gradatim referre constituit cum annotationibus ad illorum veram declarationem necessarijs, vt Episcopis notum sit, quando de causis Regularium, & exemptorum cognoscere, & in eos animaduertere possint. Nam in casibus enarrandis, in quibus Regulares omnes subsunt Episcopis, valent ijdem Prælules punire, ac censuris inuoluere illos, si contrafaciãt, vt teneant *Henriq. in sum. lib.7.c.25.§.7. Franc. Leo in thesauro fori eccles.p.1.ca.8 prope numer 19. Marc. Anton Gen. in praxi Archiepisc.c.59.vers. aliud est dubium, Mari. Antonin. var. resolut. par.2. casu 35. praxis Episc. par.1. verbo excommunicationis causa materialis, §. 4. Lazzar. in practicis q. canon. tit. de blasphemia q.10. numer. 55.* Et plures casus, in quibus Episcopus potest Regulares excommunicare cumulat *Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 210.* quamuis quoad Religiosos habentes priuilegium ne possint excommunicatione, suspensione, vel interdicto ligari, quale habent omnes Mendicantes, non posse ab Episcopis compelli censuris, defendat *Sanch. de matrimon. lib. 7. disput.33.numer.23.* & nouissime *in præcepta Decalogi tom.2.l.2.ca.1.n.14.*

14 Primus igitur casus est. Regularis extra Monasterium degẽs, etiã sui Ordinis priuilegij prætextu tutus non est, quominus si deliquerit ab Ordinario loci, tanquam super hoc à Sede Apost. delegato, secundum Canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat, *Conc. Trid. sess. 6. de reform. cap.3.*

15 Cuius dispositio locum sibi vendicat in Equitibus S. Ioannis Hierosolymitani, *Nauar. cons. 21. incip. An Milites S. Ioannis sub tit. de Regularib. in antiqu. & consil.12. in nouis, Sayr. in floribus decisionum sub eodem tit. decis.26. Campan.d.ca.13.numer.22. Aloysi Ricc. in collect. decis.par.3. collect.503. vers. Amplia primo, Azorr. institut. moral. par. 1. libro decimo tertio capite quarto quæstion. 3. Fr. Emman. quæstion. Regular. tom. quæstion. 2. artic. 4. & quæst. 65. artic.7. vers. quinto.*

16 Et verbum illud, extra monasterium, intelligitur dum non viuit sub Superiore conuentualiter, vt declarauit *Sacra Congreg.* his verbis. Regularis manens extra claustrum de licentia Superioris, etiam in domo deputata ad erectionem monasterij, nisi in dicta domo sit regularis obseruantia vt saltem viuat sub Superiore conuentualiter, si deliquerit, potest puniri ab Ordinario, refert *praxis noua Epis. par.2.c.3.n.42.* resoluit *Campan.d.c. 13.n.22. in fine.*

17 Si tamen maneat de Superiorum licentia sub Regulari obseruantia in aliquo membro, vel grãgia sui monasterij pro Religionis seruitio, si delinquat non ab Ordinario, sed à suo Superiore puniri debet, secundum formam *Conc. sess.25. de regular. c.14.* quia cum huiusmodi Superior illi possit dare licentiam *Concil. Trid. sess.25.c.4.* & dicta loca sint

membra dependentia à suis monasterijs, censentur eod. iure, & gaudent priuilegijs suorum monasteriorum, *ca. recollentes, §. caterum de stat. monach.*

18 Verum si regularis intra claustra monasterij degat, & extra ea ita notorie deliquerit, vt populo scandalo sit, Episcopo instante, à suo Superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum, seuère puniatur, ac de punitione Episcopum certiorem faciat: sin minus à suo Superiore officio priuetur, & delinquens ab Episcopo puniri possit, ita habetur in *Concil. Tridentino d. sess. 25. c. 14.* de cuius materia *Nauarr. comm. 2. de Regular. numer. 63. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 2. artic. 6. & quæst. 63. artic. 4. Armendar. in addit. ad recopil. legum Nauarræ fol. 85. numer. 59. cum seqq. & fol. 86. numer. 71. Aldrete in allegat. pro omnimoda Regularium exempt. p. 1. c. 6. numer. 9.*

19 Emanauit *Bulla S. D. Clementis VIII.* contra Superiores suos subditos iuxta formam illius decreti sub pœna priuationis ipso facto dignitatũ, & officiorum, & inhabilitatis, incip. *Suscepti muneris, Romæ publicata die* 18. *Martij* 1596. quam referunt *Quaranta in summ. Bullarij, verbo Exemptio, Cochi. de iurisd. Ordinarij in exemptos p. 1. quæst.* 17. *num.* 29. *praxis noua Episc. p. 2. capite tertio numer.* 44. vbi *numer.* 43.

20 Resoluit posse Regularem in casu illius decreti deprehensum in delicto deduci ad carcerem Episcopi, & sumpta informatione super delicto, dummodo sine mora sumatur, remitti cum copia processus ad suum Superiorem puniendum cum præfinitione termini ad puniendum: & dicit *Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 17. numer.* 11. quod Episcopus loci litteras scribat Superiori monachi delinquentis de delicto commisso, & excessibus, de scandalo populo illato, & instabit, vt intra talem terminum præfixum ipsum punire velit, & de punitione facta ipsum Episcopum certiorem reddat, aliàs ipso Superiore negligente poterit ipse Episcopus eum punire, & illas litteras, quas requisitorias vocamus de punitione monachi delinquentis in præsentia duorum testium ex communi practica assignari faciet.

21 Secundus. Ordinarij tanquam Sedis Apost. delegati in casus mercedum, & mirabilium personarum Regulares debitores extra monasteriũ degentes cogere, & compellere ad soluendum debitum possunt, quamuis certum iudicem à Sede Apost. deputatum in partibus habeant, & in alijs quoque si ipsum iudicem non habuerint, priuilegijs, exemptionibus, &c. nequaquam valituris.

22 Ita habetur *in Concil. Tridentin. sess. 7. de reformat. cap.* 14. de cuius materia aliqua tradunt *Gutier. practic. libr. 3 quæst.* 10. *Aloys. Ricc. in collect.* 503. *vers. 3. & in praxi fori eccles. decis.* 651. *in 1. editione, & resol.* 547. *num.* 1 *in secunda editione, Franc. Leo in thesauro fori ecclesiastici part. 1. cap 3. num.* 34. *Fr. Emman. quæstion. Regular. tom. 1. q. 65. art. 5. & tom. 2. qu. 2. art.* 8. *Ceuall. commun. contra communes tom. 4. q.* 897. *sub n.* 813. *Flamin. de resignat. l. 3. q. 11. n. 7. vers. 3.*

23 Difficultas est an illa Conciliaris dispositio in *d. capit.* 14. deroget in totum *Innocentij IV.* constituti *in cap. 1. de priuileg. lib. 6.* In quo dubio pro meliori *dicti ca. 1.* intellectu aduerrendum duxi illum locum obtinere quando exemptionis priuilegiũ est loco certo circunscriptum, & ideo extra illum sic exemptus contrahens, vel delinquens coram loci Ordinario conuenitur; non vero locum habere quando sunt exempti non ratione certi loci, sed personarum, quia vbicunq; contraxerint, vel res sita sit, vel delictum commiserint, minime coram Ordinarijs conueniri debent, neque illa Innocentij constitutione sunt comprehensi, ita *Mari. Succin. in cap. recepimus, à num.* 57. *de priuileg. Couar. practic. c. 31. n. 5. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. qu.* 63. *art. 3. Aldrete in alleg. pro omnimoda Regularium exempt. p. 1. cap. 8. num.* 17. Hoc supposito aliqui apud *Aldret. in d. allegat. p. 1. c. 3. n.* 13. tenent Regulares esse absolute sub Ordinaria iurisdictioue in casibus d. constit. & vltra eos in illis duobus Concilij casibus, videlicet in causis mercedum, & miserabilium personarum, & in aliis causis ciuilibus, si non habent certum iudicem à Sede Apost. deputatum in partibus, qui duo casus intelligendi sunt de Regularibus extra claustrum degentibus. Refert tamen idem *Aldrete d. p. 1. cap. 7. num. 2.* super hoc à *Sacra Congr.* ita decisum fuisse. Sacra Card. Congr. Concil. Trid. interpretum declarauit, neque Constitutionem in generali Conc. Lugdunen. editam, quæ incip *Volentes*, neque decreto eiusdem *Concilij sess. 7. de reform. c.* 14. comprehendi Regulares, ideoque iuxta eorum priuilegia coram suis Superioribus, vel Conseruatoribus esse conueniendos.

24 Tertius. Sicut nulli licet imprimere, vel imprimi facere quosuis libros, nisi prius examinati, probatique fuerint ab Ordinario sub pœna anathematis, & pecuniæ appositæ in *Concil. Lateran. sess.* 10. *de impressione librorum*; ita etiam Regularibus non licet absque prædicta Ordinarij examinatione, & approbatione vltra licentiam à suis Superioribus impetratam, libros per eos iuxta formã suarum Ordinationũ recognitos imprimere, aut imprimi facere, & ita Regulares pro licentijs obtinendis ad imprimendos libros Ordinariis subijciuntur, vt colligitur ex *Concilio Trid. sess. 4. in decreto de edit. & vsu sacrorum librorum*, dixi *Alleg.* 90.

25 Quartus. Episcopus cogere potest Regulares suæ diœcesis, vti à Sede Apost. delegatus, vt lectionem sacræ Scripturæ in monasteriis suis habeant, si commode fieri potest, vigore dispositionis *Concil. Triden. sess 5. de reformat. cap. 1. vers. in monasterijs*, de cuius materia dixi supra *Allegat. 56. n 16. & 17.* & ibi per me citatis adde *Campan. d. c 13. n. 5.*

26 Quintus. Regulares in Eccles. quæ sui Ordinis nõ sunt, prædicare volẽtes, vltra suorũ Superiorũ licentiã, Episc. etiã licentiã impetrare cogũtur, sine qua nullo modo in eis prædicare valent *Conc. Trid. sess. 5. de reformat. c. 2.* Si vero in Ecclesiis, quæ sui Ordinis sunt, prædicare voluerint, à Superiorib. de vita, moribus, & scientia examinati, & approbati cum eorum licentia se coram Episcopo præsentare, & ab eo benedictionem petere tenentur, ita disponente *Conc. Trid. d. cap. 2.* & dixi supra *Alleg. 76.*

27 Sextus. Regulares, quamuis exempti, subijciuntur Episcopis quoad Ordines suscipiendos, itaut vetentur Ordines suscipere ab alio Antistite, quam ab Episcopo illius loci, cui à Superiore Regulari deputati fuerunt, vt dixi *Alleg. 4. à numer. 58.* & ibi per me citatis adde *Campan. d. cap. 3. numer. 32. cum sequentib. Cochi. de iurisd. Ordin. in exemptos parte 2. q. 45. num. 49. Flamin. d. nu. 7. vers. nono.*

28 Septimus. Episcopi super Regulares, etiam

Ordinis Sancti Ioannis Hierosolymitani, habent auctoritatem in concernentibus curam animarum, quam ipsi exercent, quoad supra declarauí.

29 Octauus. Episcopalis auctoritas in Regulares versatur circa Confessiones audiendas, cum nullus etiam Regularis, possit illas audire, nisi parochiale retineat beneficium, aut ab Episcopo per examen idoneus iudicatus approbationem obtineat, iuxta *Concil. Trident. sessione 23. de reformat. capit. 15.* & dixi late supra *Allegat. 25. numer. 24. cum multis sequentibus*, adde *Flamin. d. num. 7. vers. decimo quarto.*

30 Nonus. Regulares, etiam exempti, si in loco non exempto Ecclesias ædificare voluerint, id facere non possunt sine Episcopi diœcesani consensu, & ita Episcopalis auctoritas in Regulares versatur circa constructionem Ecclesiarum, & monasteriorum ab eis in loco non exempto ædificandorum, de quo dixi supra *Alleg. 26. nu. 3. cum seqq.*

31 Decimus. Vt in omnibus monasterijs eisdem Episcopis subiectis ordinaria, in aliis vero Sedis Apostolicæ auctoritate clausuram sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari maxime procurent ex *Concil. Trident. sess. 25. de regular. c. 5.* de quo egi *Alleg. 101. per totam.*

32 Vndecimus. Regulares omnes, etiam exempti, subiacent Episcopis in colendis festis, dies enim festos, quos in sua diœcesi Episcopus seruandos præceperit, Regulares quoque seruare tenentur, vt habetur in *Concilio Tridentino sess. 25. de regularib. cap. 12. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 210. vers. sexto. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 15. numer. 63. Cochi. de iurisd. Ordinarij in exempt. p. 2. quæstion. 45. numer. 55.* quo textu suffultus *Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2 quæst. 70. artic. 1.* hæc inter alia scribit verba. Quod iuri consonum esse patet; regimen enim monasteriorum, quoad celebrationem festorum ad Episcopum pertinere videtur, argum. *c. de his, dist. 23. & c. singulos, 9 qu 3. c. qui vere, 16. q. 1.* & clarius *art. 2.*

33 Et peccant contra præceptum obseruationis festorum, à qua obligatione non eximuntur Regulares, cum nullum, quod viderim, illis sit priuilegium concessũ, quo in diebus festiuis possint in opere suorum monasteriorũ operibus seruilibus seculares, & ipsi Religiosi occupari, quapropter vt iam licite facere, aut permittere possint, petere licentiam ab Episcopis tenentur, qui ad hæc, & alia minime dispensanda habent consuetudine auctoritatem: sine dicta enim licentia laborantes, & Prælati permittentes laborare in dictis diebus peccato sunt irretiti. Circa quam festorum obseruationem emanauit præsens *Sacræ Cong.* decretum.

34 Congregatio Concilij censuit decretum *cap. 12. vers. dies etiam festi, sess. 25. de Regular.* ita esse intelligendum, vt Regularium ritus illis festis semper permaneant quoad Missas celebrandas, & cætera diuina officia, tam publice, quam priuatim ab ipsis Regularibus in eorum Ecclesiis persoluenda: nec circa hæc ab ipsis quoquo modo quicquam in contrarium eisdem Regularib. præcipi posse, quod si de facto præceperint Regulares, neutiquam ipsis Episc. obedire teneri.

35 Verum quoad conciones, & lectiones, quas ijdem Regulares ad populum habuerint, debere se conformare Euangeliis, & Epist. quibus clerus secularis vtitur illis diebus festis, referunt *Quaranta in summ. Bullary, verbo priuilegia Regularium praxis nona Episc. dict. c. 3. n. 46.*

36 Episcopus etiam antiquorum Canonum dispositione festa sacra in propria diœcesi cum clero, & populo indicere valet, *cap. 1. de consec. distin. 3. cap. conquestus, de feriis, Cou. vari. lib. 4 c. 19. numer. 9. vers. præter hos festorum diterum, Azori. inst. moral. par. 2. lib. 1. cap. 26. q. 1. & qu. 4.* resoluit non posse Episcopum dies festos sacrare ijs, qui non sunt auctoritate Romani Pont. in sanctorum numerum adscripti; de quo etiam *Carrasco super aliquas leges nouæ recopil. cap. 2 num. 32. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 43. numer. 9.* adhibetur autem populus, non quidem vt cum Episcopo statuat venerandos dies, sed potius vt ab eo audiat Præsul si multiplicitate festorum oneretur, quæue sint, quæ ex consuetudine coli omissum est; aut si patronorum Ecclesiarum festa venerari præcipiatur nec ne: his, atque aliis auditis solus Episcopus statuet *Petr. Greg. lib. 1. partit. iuris Canon. tit. 19. c. 4. schol. 3. Azori. d. c. 26. q. 2.*

37 Quinimo abrogabit aliquas, vel subrogabit, prout sibi videbitur magis expedire, itaut non prodigus, sed parcissimus institutione festorum sit, vt admonet *Sayr. in clani Regia li. 7. c. 3. n. 16 prope finem.*

38 Vnde obseruationem festorum ad publicum Dei cultũ ordinatam cum inter spiritualia contineatur, secularis Princeps non potest subditis suis indicere, & præcipere sine auctoritate Episcopi, *Abb. in ca. 2. n 2. de feriis, Azori. dicto c. 26. qu 5. & q. 6.* quod nec consuetudo laicorum poterit dies aliquos festos introducere.

39 Et quod Episcopus in Synodo absque populi consensu possit indicere festa obseruanda de præcepto tenent *Cassan. in catalogo gloriæ mundi par. 3. cõsid. 48. Marc. Anton. Genuens. in praxi Neapol. c. 51.* vbi respondet ad *tex. in c. fin. de feriis.*

40 Circa festorum obseruationem aduertendum duxi à *Sacra Congreg.* decisum esse licere diebus festis dare operã rebus ad vitam necessarijs, tempore perituris, præsertim tempore vindemiarum, & messium, ac collectionis fructuum, vel vbi necessitas vrgeat, aut suadeat pietas; ad iudicium scilicet Ordinarij ne priuatis effectibus, ac domesticarum rerum studio aliqui eo perducantur, vt ea indulgentia aliis etiam casibus abutantur itaque rursum ibidem cẽsuit prętextu mercatuum, nundinarum, & feriarum festa nullatenus esse violanda: cæterum his diebus licere sarcinas, & onera nundinarum causa exonerare, incœptumq; iter, Missa tamen prius audita, prosequi, non autem sarcinas componere, & iumenta onerare ad iter de nouo accipiendum. aut merces quibuscũque etiam viatoribus, & clausis apothecis vendere, nisi tantum ad victum necessaria, & alia minuscula, & modici momenti operata confecta pro transeuntium, hospitum, aduenarum, & externorum vrgenti, & præsentanea necessitate, & opportunitate. Qua in re Episcopi propositis edictis curare debent. vt festi dies debita obseruatione colantur, & populorum eò confluentium necessitatibus, quantum sine diuina offensione fieri potest, consulatur, refert *Quaranta in sum. Bullary, verbo dies festi.*

41 Contra

41 Contra laicos non obseruantes festa procedere potest Episcopus, vt definiuit *Pius V. in sua constitut. 5. §. Cum vero, vers. in alijs autem, Sot de iustit. lib. 2. q. 4 art. 4. post med. Couar. de Sponsal. par. 2. cap. 6. numer. 18.*

42 Possunt etiam Superiores laici pro eorum obseruatione statuere, & pœnas contra violantes ea iam indicta ab Ecclesia imponere, *cap. irreligiosa, de consec. dict. 3. libro primo & toto tit. C. de feriis*, & pro relaxatione dictæ prohibitionis, & pœnarum indictarum licentiam operandi, & contraueniendi concedere, *Sot. d. artic. 4. post med. Alderan. in generali stat. interpret. conclus. 1. num. 217.* vbi subdit, quod laici sic operantes intuitu licentiæ à Superiore seculari illis concessæ, possunt nihilominus puniri à Superiore Ecclesiastico, non obstante huiusmodi licentia, quæ tantum operabitur, quod contraueniens obseruationi festorum non poterit puniri pœnis in edicto laicali contentis. & idem *Alderan. d. conclus. 1. numer. 256.* resoluit à Superiore seculari puniri non posse laicos non obseruantes cum licentia Episcopi prohibitione à se factam circa festorum obseruantiam.

43 Duodecimus. Regulares interdicta, & censuras ab Episcopo promulgatas in eorum Ecclesiis publicare, si Episcopus præcipiat, ac eas seruare tenentur, vt habetur in *Concilio Tridentino sess. 25. de Regularib. cap. 12.* quod antea dispositum erat in *cap. cum & plantare, & §. Excommunicatos, de priuileg. Henriq. in summ. libr. 13. cap. 42. §. 3. in fine, Franc. Leo in thesauro fori ecclesiast. par. 1. capit. 8. num. 19. Cochier. de iurisd. Ordinary in exemptos, par. 1. quæst. 45. numer. 46. Aloys. Riec. in praxi aurea resol. 210. vers. quinto, Fusc. de Visitat. libr. 2. cap. 15. numer. 62 praxis noua Episcop. par. 2. cap. 3. numer. 47. vers. censuras, Fr. Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 2. cap. 7. dub. 2.* Et non modo Regulares seruare Episcoporum interdicta percipiuntur, sed etiam quod nec celebrare in locis ita interdictis faciant, nec excommunicatos ad diuina, aut ecclesiasticam sepulturam admittant *d. §. excommunicatos, c. Episcoporum de priuil. in 6. c. is qui, §. is vero, de sent. excom. eod. lib.* cum priuilegiati, & exempti religiosi teneantur vitare excommunicatos, & nominatim interdictos, vt in *d. §. excommunicatos*, vbi *Abb. numer. 1. Cou. in cap. alma p. 1. §. 1. numer. 2. Vgolin. de censur tab. 2. cap. 23. in princ. a nu. 2. Sayr. eod. tract. lib. 2. cap. 11. numer. 32.*

44 Dubitari non absre potest an per *Concil. d. ca. 12.* reuocata sint priuilegia Regularibus concessa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos laicos ad diuina eodem tempore? Partem affirmatiuam constanter tuentur, *Nau. in man. ca. 27. num. 190.* & latius ex professo *cons. 7. de priuil. in nouis*, cuius sententiam verissimam esse contendit. *Nicol. Garcia de benefic. p. 3. cap. 2. à n. 178.* & consultos ab Episcopo Abulensi respondisse Illustrissimos DD. Cardinales testatur idem *Garcia p. 5. capit. 8. numer. 87. vers. Ad oct. autem*, vbi proposita quæstione prædicta in hæc verba responderunt. Priuilegia si ante Concilium concessa fuerunt, vtique reuocata existunt. Et idem decisum fuisse in alia causa refert *Armendariz in addit. ad recopilat. legum Nauarræ lib. 2. tit. 18. lib. 7. num. 73.* in hæc verba. Priuilegia Regularium, quod nō teneantur seruare interdicta aliquibus diebus tantum, si ante Concilium concessa fuerunt, reuocata sunt. Quamuis contrariam negatiuam, quod *Tridentini decreto* specialia Regularium priuilegia, vt pro suis festis, & alijs certis diebus non seruent interdicta, non sint reuocata, tueantur *Henriq. in summ. libro decim. tert. cap. 48 §. 1. Sayr. de censuris lib. 5. cap. 13. numer. 24. & 25. Fr. Emman. in Bullam Cruciatæ §. 5. numer. decim quint. & in addit. numer. 13. & 35. & quæstion. Regular. tom. 2. qu. 112. artic. 1, Fr. Ioan. de la Cruz d. cap. 7. dub. 2. conclus. 2.*

45 Decimus tertius. Clerici omnes tam seculares, quàm Regulares, quicunque etiam monachi ad publicas processiones vocati accedere per Episcopos compelli possunt, ijs tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt, iuxta *Concilij Tridentini* sanctionem *sessione 25. de Regularib. cap. 13.* de quo multa supra *Allegat. 78. à numer. decim quart.*

46 Decimus quartus. Episcopis quoad renunciationes faciendas Regulares omnes subijciuntur: quandoquidem nulla renunciatio, aut obligatio antea facta, etiam cum iuramento in fauorem cuiuscunque causæ præualeat, nisi cum licentia Episcopi, siue eius Vicarij fiat intra duos menses proximos ante professionem, ac non aliàs intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione, ita disponente *Concil. Tridentin. sessione 25. de Regularibus cap. 16.* de cuius materia multa adduxi in *Alleg. 99.*

47 Decimus quintus. Nouitijs nolentibus profiteri, sed à Religione volentibus egredi sunt restituenda omnia bona, quæ tempore ingressus detulerunt in monasterium, nec quid minimum ex eis retinere valent Religiosi, quod vt recte fiat Episcopus, etiam per censuras ecclesiasticas, si opus fuerit, compellere poterit Superiores Regualres, vt habetur in *Conc. Trid. d. c. 16. in fine*, & dixi *Alleg. 101. à num. 36.*

48 Decimus sextus. Regularis quicunque prætendens per vim, & metum ingressum esse religionem, aut etiam dicens ante ætatem debitam professionem emisisse, aut quid simile, velitque habitum dimittere quacunque ex causa, aut cum habitu discedere sine licentia Superiorum, non erit audiendus, nisi intra quinquennium tantum à die professionis, & tunc non aliter nisi causas quas prætēderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario, per *Concil. Trid. sess. vigesim. quint. de Regular. cap. 19.* de cuius materia tractaui *Allegat. 104.*

49 Decimus septimus. Religiosi de manibus laicorum Ecclesias recipere sine consensu Episcopi non possunt, *cap. decimas, 16. q. 7. c. quod autem, in fine, c. illud, vers. tum quia, c. nullus, de iure patron. cap. cum & plantare, in princip. vers. Ecclesias, de priuileg.* vbi *Anton. & Abb. Lambertin. de iure patron. parte 2. l. 1. q. 1. art. 9. & 10.* Intellige de donatione Ecclesiæ, quam laicus detinet, non ita tamen in donatione iurispatronatus facta loco religioso, quia tunc Episcopi consensus minime necessarius est, vt dixi *Alleg. 71. num. 11.* Ratio differentiæ est, quia cum iuspatronatus à patrono transferatur, qui verus est ipsius dominus, illudque iuste possidet ex Ecclesię concessione ratione fundationis, vel dotationis, iuxta *tex. in c. decernimus*, cum multis *ibid. 16. q. 7. c. 3. & per totum, de iure patronat.* meritò talis donatio facta a domino, qui magis capax, & habilis est ad illud obtinendum rata & firma manere debet

absque aliquo Episcopi consensu. At vero laicus detinens Ecclesiam iniuste donat id, quod suum non est, nec retinere potest, & ideo ius illud transferendi Ecclesiam minime ad eum pertinet, sed ad Episcopum, iuxta generalem reg. *tex. in c. omnes Basilicæ. 16. q. 7.* meritoq; Pontificiæ leges, quæ permiserunt Ecclesias sic male detentas in locum religiosum transferre, requirunt eiusdem Episcopi consensum, vt post *Roch.* multis explicat late *Lambertin. d. art. 9. à n. 36.*

50 Decimus octauus. Episcopus potest compellere Regulares, siue Religiosos exemptos ad reddendam coram se gestæ testamentorum executionis rationem, ac eos punire, si male gesserint, *Clé. 1. de testam. ad* quod plures citaui Doct. *Alleg. 82.*

51 Decimus nonus. Regulares si extra loca, vbi monasteria existunt, quæritare voluerint, tenentur suorum Superiorum licentiam Ordinario ostendere, vt censuit *Sacra Congr. anno præterito 1621.* in decisione quam refero supra *Alleg. 109.*

52 Vigesimus. Episcopus absoluit Religiosum leuiter percutientem clericum secularem, *ca. religioso, de sentent. excom. in 6.*

53 Et de æquitate monachos etiam exemptos se ad inuicem percutientes absoluit ab excommunicatione *cap. si quis suadente, 16. q. 4.* dixi *Alleg. 41. n. 17. & 18.*

54 Et laicos percutientes monachos ipse Episcopus absoluit, nō vero eorum Superiores, vt resoluunt *Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis. 465. in 1. edit. & resolut. 439. in 2. edit. Campan. d. capit. 13. numer. 136.*

55 Et moniales exemptas Episcopus absoluit *Cochier. de iurisd. Ordin. in exemptos, p. 2. quæst. 45. numer. 56.*

56 Vigesimus primus. In causis hæresis Regulares omnes, etiam exempti, subiacent Episcopi iudicio, vt probat *tex. in c. ad abolendam, §. fin. de hæret. & in c. vt officij, §. denique, eod. tit. in 6. Maynard. decis. 25. lib. 1. Triuisan. Venet. decis. 36.* quos citat *Aloys. Ricci. d. collect. 503. vers. quarto, & in praxi fori eccles. d. resol. 547. num. 6. in 2. edit. & in praxi aurea resolut. 210. vers. decimo tertio.* Licet prædicti textus solum de inquisitoribus verba faciāt, tamen sub eisdem verbis Episcopi comprehenduntur, habent enim titulum Inquisitorum, immo sunt Inquisitores hæreticæ prauitatis, vt inquit *Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 20. artic. 10. vers. hoc tamen.* Vnde recte *Pena in direct. inquisit. p. 3. quæst. 28. com. 78. vers. iustissime.* asserit huius causę cognitionem contra quoscunque à cæteris abdicatam rectissime ad solos Inquisitores, siue delegatos, siue Ordinarios delatam, & non posse Regulares hodie iudicare suos subditos in causa hæresis, asserit idem *Pena comm. 77. ad Eymeric. vers. tametsi.*

57 Imo teneri omnes & quascunque causas de hæresi suorum Monachorum qualitercunque exemptorum ipsius prauitatis Inquisitoribus, vel Ordinariis locorum vicinioribus terminandas committere, ipsosque Fratres, & Religiosos, quos hæresis labe infectos, vel suspectos, etiam in visitationibus esse nouerint, absque alia consultatione eisdem Inquisitoribus, vel Ordinariis locorum vicinioribus denunciare decidit *S. D. Paulus V. sel. record. constit. sua 26. Kalend. Septembris 1606.* incip. *Romanus Pontifex.*

58 Vigesimus secundus. Episcopi locorum Ordinarij, & hęreticæ prauitatis vbiq; locorum deputati Inquisitor. procedere possunt, & seuere animaduertere in Regulares audentes in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & aliis quibuscunque actibus publicis asserere quod Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, vt censuit *Sacra Congr. S. Rom. & vniuersalis Inquisitionis habita in Pal. Apost. coram S. D. Paulo V. sel. rec. feria quinta 31. Augusti 1617.* cuius memini supra *Alleg. 50. numer. 110.*

59 Et postea nouissime emanauit altera decisio super Conceptione Beatissimæ Virginis die 24. Maij huius anni 1622. in generali Congreg. Sanctæ Romanæ, & Vniuersalis Inquisitionis habita coram S. D. N. Gregorio diuina Prouidentia Papa XV. ac Illustrissimis, & Reuerendissimis DD. S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus aduersus hæreticam prauitatem Inquisitoribus Generalib. à S. Sede Apost. specialiter deputatis, tenoris sequentis. Sanctissimus D. N. auditis votis Illustrissimorum, & Reuerendissimorum D. D. Cardin. contra hæreticam prauitatem generalium Inquisitorum Decretum aliàs editum à felicis record. Paulo V. eius prædecessore hoc suo præsenti Decreto ex eiusdem causis euitandi scandala, dissensiones, atq; discordias in populo Christiano, quæ pari ratione oriri possunt, &, vt accepit, in aliquibus Religionibus iam ortæ sunt ex sermonibus priuatis occasione assertionis affirmatiuæ, extendit, & ampliauit etiam ad priuata colloquia, & scripta; mandans, & præcipiens omnibus, & singulis supradictis, ne de cætero, donec articulus huiusmodi à Sede Apostolica diffinitus, vel per Sanctitatem Suam, & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, neq; etiam in sermonibus, & scriptis priuatis audeant asserere, quòd eadem Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato Originali, nec de hac opinione affirmatiua aliquo modo agere, seu tractare, exceptis tamen, quibus à Sancta Sede Apostolica fuerit super hoc specialiter indultum. Per hoc tamen Sanctitas Sua non intendit reprobare hanc opinionem, nec ei vllum prorsus præiudicium inferre, eam relinquens in eisdem statu, & terminis, in quibus reperitur, præterquam quoad in supradicto fel. record. Pauli V. & hoc suo Decreto disposita; Eademq; Sanctitas Sua voluit, & expresse mādauit, vt in reliquis omnibus, vbi huiusmodi Decretis non aduersantur, Constitutiones Sixti IV. Alexandri VI. & Pij V. ac Pauli V. eius Prædecessorum super Conceptione Beatissimæ Virginis firmæ, & illibatę remaneāt, ac exactè obseruētur, perindè ac si huiusmodi Decretū non emanasset. Et insuper eadem Sanctitas Sua cum Sancta Romana Ecclesia de Beatissimæ Virginis Cōceptione Festū solemniter, & Officiū celebret, omnibus, & singulis personis Ecclesiasticis, tam sæcularibus, quàm cuiusuis Ordinis, & Instituti Regularibus mandat, ac præcipit, vt in Sacrosancto Missę Sacrificio, ac diuino officio celebrandis, tam publicè, quam priuatim, non alio, quàm Conceptionis nomine vti debeant. Contrauenientes autem Sanctitas Sua voluit, & declarauit subiacere debere, & subiecit censuris, & pœnis contentis in supradictis Constitutionibus, ac præfato Decreto suorum Prędecessorum ipso facto incurrendis. Et ita decreuit, & mandauit vbique inuiolabiliter obseruari, non obstantibus in hac parte Constitutionibus suprascri-

ptis, Decreto præfato Pauli V. consuetudinibus etiam immemorabilibus, nec non omnibus, & singulis, quæ Prædecessores prædicti voluerunt non obstare, ac alijs quibuscunque in contrarium facientibus. Volens, & decernens pro obseruatione, & executione præsentis Decreti, & omnium in eo contentorum, quòd contra huiusmodi transgressores etiam Regulares cuiusuis Ordinis, & Instituti, etiam quomodolibet exemptos, & alias quascunque Ecclesiasticas, & seculares personas cuiuscunque status, conditionis, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam Ecclesiasticæ, quàm secularis, tam Episcopi, & Prælati Superiores, ahjque Ordinarij locorum, quàm hæreticæ prauitatis vbique locorum deputati Inquisitores procedant, & in eos seuerè animaduertant, tribuens eis, & eorum cuilibet liberam facultatem, & auctoritatem contra eosdem transgressores procedendi, acpœnis coercendi, & puniendi. Voluit demum, ne præmissorum ignorantia à quoquam prætendi possit, quòd præsens Decretum, seu illius exempla ad Valuas Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, & in acie Campi Florę affixa omnes ita arctent, & afficiant, perinde, ac si vnicuique personaliter intimata fuissent, quodque præsentium transumptis etiam impressis manu Notarij publici sub scriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Andreas de Pattinis Sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis Not.

60 Nouissime Sanctiss. D. N. Gregor. XV. *Motu proprio dat. sub die* 30. *Augusti huius anni* 1622. incip. *Vniuersi*, confirmans Bullam Pij IV. contra solicitantes mulieres in Confessione, præcipit, & mandat, vt omnes hæreticæ prauitatis Inquisitores, & locorum Ordinarij omnium Regnorum, prouinciarum, ciuitatum, Dominorum, & locorum vniuersi Orbis Christiani in suis quisque diœcesibus, & territoriis, etiam priuatiue quoad omnes alios, perpetuò iudices delegati inquirere, & procedere possunt contra quoscunque etiam quomodolibet exemptos, & Sedi Apost. immediate subiectos, quorumcunque Ordinum, institutorum, Societatum, & Congregationum Regulares, cuiuscunq; dignitatis, & præeminentiæ, aut quouis priuilegio muniti existant, qui personas, quæcunque illæ sint, ad inhonesta, siue inter se, siue cum alijs quomodolibet perpetranda in actu Sacramentalis Confessionis, siue ante, vel post immediatę, seu occasione, vel prætextu Confessionis huiusmodi, etiam ipsa Confessione non sequuta, siue extra occasionem Confessionis, in confessionario, aut in loco quocunque vbi Confessiones Sacramentales audiantur, seu ad Confessionem audiendam electo, simulantes ibidem Confessiones audire, solicitare, vel prouocare tẽtauerint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, siue tractatus habuerint. Qui quidem hæreticę prauitatis Inquisitores, & locorum Ordinarij contra quos in aliquo ex huiusmodi nefarijs excessibus culpabiles repererint pro criminum qualitate, & circunstantiis suspensionem ab executione Ordinis, priuationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcunq; ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, necnon vocis actiuæ, & passiuæ, si Regulares fuerint, exilij, damnationis ad triremes, & carceres etiam perpetuos, abq; vlla spe gratiæ aliasque pœnas decernant eos quoque si pro delicti grauitate grauiores pœnas meruerint debita præcedente degradatione Curiæ seculari puniendos tradant.

61 Vigesimus tertius. Monachus monasterij exẽpti si sine habitu incedat extra monasterium poterit per Ordinarium puniri, secus si intra, *Franc. in c.* 1. *n.* 5. *de priuil. in* 6. *Boet. Epon. in c. relatum, nn.* 8. *ne clerici, vel monachi, Cochier de iurisd. Ordinar. in exemptos p.* 2. *q.* 43 *n.* 33. *Fus. de Visitat. l.* 2. *c.* 16 *n.* 2.

62 Vigesimus quartus. Episcopus punit Regulares Mendicantes, qui cum debeant esse contenti vnica campana, plures habent, quod tamen fallit in Prædicatoribus *Extrau. quo cunctos, de offic. custodis, Abb. in c. patentibus super glos.* 2. *de priuileg. Alber. in diction. verbo Campana Cochier d. q* 45. *n.* 86. ex ea ratione, quia licet in loco exempto delinquere incipiant, effectus tamen & complementum porrigitur extra locum exemptum, quia scilicet sonus campanarum indebitus lædit, & turbat audientes extra ipsum locum.

63 Vigesimus quintus. Episcopus punit religiosos, & declarat Ecclesias, in quibus exercuerint, interdictas, *ca. cum & plantare* §. *de confratribus, vers. quod autem, de priuileg.* vbi *glos. verbo priuilegiorum, Cochi d. q.* 45. *num.* 100.

64 Vigesimus sextus. Episcopus exemptos, si fugæ sit periculum, potest capere, & remittere ad competentem, *Felin. in cap. fin. numer.* 7. *de foro comp. Cardin. in Clem.* 1. *quæst.* 3. *de offic. Ordin. Coch. d. qu.* 45. *numer.* 10. *& p.* 4. *q.* 52. *à princip.* vbi *num.* 3. id limitat si commode, ac citra periculum haberi, aut expectari posset auctoritas iudicis exemptorum Ordinarius tali captura iniuriam faceret, & exempto, & iudici illius, per *l. generali.* ibi, si præsidis copia desit, *C. de decurionib. lib.* 10.

65 Vigesimus septimus. Exempti subijciuntur Episcopis in eis omnibus quæ sunt Ordinis Episcopalis, nempe in petitione chrismatis, consecrationis Ecclesiarum, susceptionis Ordinum, & similium, *c. veniens*, vbi *Abb. notab.* 2. *de præscript glos. in cap. Abbatibus* 17. *quæst.* 2. *Cochi. d. quæst.* 45. *nu.* 16. *& p.* 4. *q.* 11.

66 Vigesimus octauus. Archiepiscopi, & Episcopi possunt in locis exemptis suæ diœcesis facere solemnes benedictiones, & diuina officia celebrare, *Franc. in c. Abbates, numer.* 1. *vers. in glos. de priuil. in* 6. *Clem. Archiepiscopo, de priuil. Franc. Pauin. in tract. de Visitat. q.* 3. 2. *partis, num.* 9. *Cochi. d. q.* 45. *num.* 34. *& 35.*

67 Vigesimus nonus. Ex defectu iustitiæ in exẽptis adiri potest Ordinarius, vt suppleat, si facile non possit haberi recursus ad Papam, seu Superiorem exemptorum *Auser. in repetit. Clem.* 1. *q.* 10. *nu.* 3. *vers. vnde in principali, de officio Ordin. Cochi. d. q.* 45. *num.* 63.

68 Trigesimus. Regulares administrantes clericis, vel laicis Sacramentum Extremæ Vnctionis, vel Eucharistiæ, vel matrimonij sine licentia Parochi, possunt ab Episcopis excõmunicari, *Clem.* 1. *de priuil. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol.* 210. *vers.* 12.

69 Trigesimus primus. Regulares sine Ordinarij licentia, indulgentias publicantes, quas à

Summo Pontif. impetrarunt, subsunt Episcopi iurisdictioni, *Concil. Tridentin. sess. 6. de reformat. capite tert. & sess. vigesim. quart. de reformation. capit. 11. Aloys. Ricci. in praxi aurea resol. 210. vers. decimo sexto.*

70 Trigesimus secundus. Et vt debitus honor matrici Ecclesiæ reddatur tam regulares, quam clerici seculares, etiam super hoc Apost. Sedis priuilegio muniti, die Sabbati maioris hebdomadæ, antequam campana Cathedralis, vel maioris Ecclesiæ pulsetur, campanas in Ecclesiis suis pulsare minime possunt. Contrafacientes autem pœnam centum ducatorum incurrunt, vt in *Const. 17. Leonis X.* incip. *Sacro approuante Concilio*, §. *& vt debitus*, referunt *Campanil. dicta rubric. 12. cap. 13. numer. 162. Franciscus Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 1. cap. 8. num. 21.*

71 Trigesimo tertio. Episcopus amota omni appellatione componit controuersias omnes inter Regulares in processionibus publicis, aut iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus contingentes, ita disponente *Concil. Trident. sess. 25. de Regularib. capit. 13.* breui manu, summarie, & de plano, ac sine strepitu, & figura iudicij, vt declarauit *Sacra Congregatio*, prout refert *Campanil. dict. capit. decimo tertio numer. 120.* & de hac materia latius dixi *Alleg. 78. à num. vigesim. sext.*

72 Trigesimo quarto. Episcopis subduntur exempti in causis matrimonialibus, *Concil. Tridentin. sess. 24. de reformat. capit. 20. §. ad hæc*, nisi habeant iurisdictionem priuatiue ad Episcopos, vel immemorabilem pro se consuetudinem, vt cẽsuit *Sacra Congregatio*, teste *Flamin. d. nu. 7. verficulo duodecimo.*

73 Trigesimo quinto. Episcopo subduntur exempti ad hoc, vt per eum possint denuntiari, & mandari, vt euitentur, quando essent notorie excommunicati à iure, vel ab homine, *Ioan. Andr. & Dominic. in cap. 1. de priuileg. lib. 6. Gambæa de officio Legati de latere, tit. de potestate Legati in Regulares, & exemptos, numer. 2.*

SVMMARIVM.

1 *Conseruator est iudex delegatus à Papa datus ad tuendum aliquos contra manifestas iniurias, seu violentias iudiciali non vtens indagine.*

2 *Conseruator est iudex delegatus nisi in Bulla conseruatoria expresse concedatur, vt sit iudex Ordinarius.*

3 *Conseruator non potest subconseruatorem deputare.*

4 *Appellandum est à sententia Conseruatoris ad solum Papam.*

5 *Conseruator tanquam delegatus potest de iure procedere contra quoscunque Ordinarios, etiam Legatos, si eos impediant in suis conseruatoriis.*

6 *Differentia constituitur inter iudices Conseruatores, & iudices delegatos.*

7 *Conseruatores à solo Papa concedi possunt.*

8 *Conseruatores de iure communi esse non possunt, nisi Episcopi, aut eorum Superiores vel Abbates, seu dignitates in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis obtinentes.*

9 *Canonici Ecclesiarum Cathedralium delegati Sedis Apostolicæ constitui possunt, non tamen valent Conseruatores deputari.*

10 *Canonici in Cathedralibus licet secundum latam interpretationem dicantur in dignitate constituti, non ita ex propria significatione.*

11 *Canonici in Cathedralibus attentis specialibus Religionis priuilegijs in Conseruatores eligi valent.*

12 *Canonici Ecclesiæ Collegiatæ Synodales iudices constitui non possunt.*

13 *Vicarij generales Episcoporum non possunt esse Iudices Conseruatores.*

14 *Conseruator nemo potest esse sui Conseruatoris.*

15 *Priores, seu Guardiani Mendicantium Conseruatores esse non possunt.*

16 *Conseruatores attento iure solummodo possunt procedere contra manifestas iniurias, seu violentias.*

17 *Concilium Trident. quid super Conseruatores disponat, ostenditur.*

18 *Conseruator vt procedere valeat, necesse est, quod ante omnia appareat iniuriam, seu violentiam fuisse manifestam, & notoriam.*

19 *Iurisdictio vbicunque competit alicui respectu certæ qualitatis, debet ante omnia eidem de illa qualitate constare.*

20 *Conseruator vbi dubitat de notorij qualitate, poterit ante omnia summarie examinare, an violentia, seu iniuria fuerit notoria.*

21 *Conseruator non tenetur præmittere notorij examinationem, cum reus fatetur factum ad qualitatem ipsius notorium fuisse.*

22 *Delictum aliquod vix reperiri potest tam notorium, quod non possit habere aliquas excusationes, seu dubitationes.*

23 *Notorium non offuscatur, licet allegentur circunstantiæ notorium delictum excusantes.*

24 *Notorij vbi qualitas exigitur ad fundandam iudicis iurisdictionem, tunc etiamsi non negetur, debet ante omnia super ea processus fieri.*

25 *Notorium notorietate facti continui, seu permanentis, nulla probatione indiget.*

26 *Iniurias, seu violentias esse manifestas dum non constiterit, non poterunt ipsi Conseruatores inhibere Iudicibus Ordinarijs, ne in illis procedant.*

27 *Ordinarius potest, & tenetur præcipere delegato etiam Principis, ne aliter sua potestate vtatur quam in suis litteris continetur.*

28 *Notorium euidens illud dicitur, quod omnibus, vel pluribus Ciuitatis populis, seu vicinæ manifestum sit.*

29 *Testes duo legitimi legitime deponentes, & rationem reddentes sufficiunt ad probandum factum aliquod fuisse notorium, seu manifestum.*

30 *Conseruatorum potestas adeo restricta est ad iniurias manifestas, vt si de alijs, quàm de illis cognoscant, processus, & sententia ipso iure in totum corruant, & Conseruatores pœnam incurrant suspensionis ab officio per annum.*

31 *Conseruatores qualem iuris ordinem obseruare debeant, ostenditur.*

32 *Conseruator vti suspectus recusari potest.*

33 *Appellatio à sententia Conseruatoris est admittenda.*

34 *Conseruatoribus potestas est cõcessa non solum aduersus illatas iniurias, sed etiam inferendas.*

35 *Declaratur tex. in cap. Romana, § caueant, de sentent. excom. lib. 6.*

36 *Conseruatores ad munus, & officium suum exequendum per censuras, aliaque iuris remedia contra inobedientes, & contumaces possunt procedere.*

37 *Conseruatores qualiter contra Episcopos procedere possint, ostenditur.*

38 *Conseruatores possunt per excommunicationem cogere*

brachium seculare ad suffragandum sibi contra inferentes ipsas iniurias.

39 *Delegatus iudicis ecclesiastici brachium seculare ad executionem demandati sibi negotij implorare potest.*

40 *Conseruatores aduersus debitores ex causa ciuili procedere non possunt. Amplia vt ibi habes.*

41 *Debiti negatio quomodo dicatur iniuriam importare, ostenditur.*

42 *Declaratur Concilium Tridentin. sess. vigesim. quart. de reform. capite sext. vers. vniuersitates autem.*

43 *Declaratur Concilium Trident. sess. 7. de reformat. ca. 14. vers. addendo insuper.*

44 *Delegatus Summi Pontificis, in totum delegare valet.*

45 *Conseruatores non possunt subdelegare, nisi quoad citationes, & sententiarum promulgationes.*

46 *Conseruatores quare nequeant committere vices suas, ostenditur.*

47 *Conseruatores limites suæ potestatis excedentes per annum suspensi sunt ab officio.*

48 *Suspensio, quam incurrunt Conseruatores excedentes suam iurisdictionem, non tantum ab officio muneris Conseruatoris, sed etiam ab ipso officio clericali, non tamen à beneficio.*

49 *Conseruatoribus suadentes, vt suam transgrediantur potestatem sententiam excommunicationis incurrunt, à qua non possunt absolui, nisi parti integraliter satisfecerint de expensis.*

50 *Conseruatoris officium extinguitur morte concedentis, quod attinet ad negotia non cœpta.*

51 *Conseruatorum officium in ordinibus, & Religionibus, non est temporale, nec expirat morte concedentis.*

52 *Bullæ Conseruatoriæ sunt inspiciendæ, nam in ampliori forma sunt aliquibus Religionibus, quam alijs concessæ.*

53 *Circa Conseruatorum materiam videndæ Constitutiones super hac re editæ à Clemente VIII. & S. D. N. Gregorio XV.*

54 *Refertur Constitutio Clementis VIII.*

55 *Defertur Constitutio S. D. N. Gregorij XV.*

EPISCOPVS IN REGVlarium Conseruatores an aliquam habeat iurisdictionem?

ALLEGATIO CVI.

1 COnseruator est iudex delegatus à Papa datus ad tuendum aliquos contra manifestas iniurias, seu violentias, iudiciali non vtens indagine, *cap. 1. & vlt. de officio iudic. deleg. libr. 6. vbi Ioan. Andr. & Domin. Siluest. in summ. verbo Conseruator, numer. 1. Perez lib. 1. vers. quæri potest, tit. 7. lib. 1. Ordin. Sayr. in floribus decis. sub titul. de officio deleg. decis. 1. Azori. institut. moral. par. 2. libro quinto capit. 34. quæstion. 1. Fr. Ludouic. Miranda in manual. Prælat. tom. 2. quæst. 47. artic. 1. conclus. vnic. Cochier. de iurisdict. Ordin. in exemptos part. 1. qu. 39. num. 1. Fr. Ioan. de la Cruz de Statu Relig. libr. 2. capit 10.*

2 Dixi, delegatus, quia Conseruatores iudices sunt delegati, non Ordinarij; nam iurisdictio illis cõcessa non ratione officij, sed delegationis competit, & si officium habent, illud habere dicuntur iure eiusdem delegationis vt contingit in aliis delegatis, notant *glos. verbo conseruatores, in princip. in d. cap. 1.* vbi *Archid. & Domin. numer. 5. Ioan. Andr. colum. 2. Anchar. numer. 2. & in d. capit. vlt. numer. 6. & 7. Fusc. de visitat. libr. 2. cap. 23. num. 3. Alciat. in rubr. numer. 18. de offic. Ordinarij, Ruin. consil. 3. numer. 1. volum. 4. Mari. Antonin. variarum resolut. libr. 1. resol. 16. numer. 4. Valasc. tom. 2. consult. 152. numer. 6. Nauar. cons. 5. alias 3. sub tit. de offic. iudicis deleg. numer. 1. in nouiss. edit. Campan. in diuersorio iuris Canonici rubr. 12. capit. decim. tert. numer. 24. in fine, Azori d. cap. 34. quæstion. 2. Molina de iustit. tom. 6. disput. 29. n. 1.*

3 Cum quo aduertes hoc procedere, nisi in Bulla conseruatoria expresse concessum sit, vt conseruatores per illam eligendi iudices sint Ordinarij, prout Societati Iesu à *Pio V. & Gregorio XIII.* indultum esse aduertit idem *Molina* vbi proxime.

4 Hinc fit Conseruatorem non posse subconseruatorem deputare, cum expresse sit cautum *in d. vlt.* vbi *glos. verbo nulli*, dicit in hoc differe Conseruatorem à delegato Principis, *Fusc. d. cap. 23. nu. 8. Mari. Antonin. d. resolut. 16. num. 5. Campan. d. num. 24.* Vnde etiam fit, quod à sententia Conseruatoris tanquam delegati à Papa, ad solum Papam est appellandum, neque ad ipsius legatum attento iure potest prouocari, nisi aliud Legati habeant in suis commissionibus, tradunt *Ancharan. consilio 132. Ruin. d. cons. 3. à numer. 2.* optime confirmantes *ex reg. capit. super quæstionum, §. porro, de offic. deleg.* iuncta *reg. cap. 2. de officio legati*, cum aliis relatis per *Cardinal. Tuch. littera C. conclus. 760. n. 6.*

5 Inde etiam fit tales Conseruatores tanquam delegatos posse de iure procedere contra quoscunque Ordinarios etiam Legatos, si eos impediant in suis Conseruatorijs, iuxta *reg. d. capit. 2. de officio leg.* tradit ex eodem *Anchar. d. cons. 132. num. 3.* idem *Cardin. Tusch. d. conclus. 760. num. 1. & 2.* Nec obstat, quod nonnullæ in iure dantur differentiæ inter Conseruatores, & alios iudices delegatos, in quibus se adinuicem excedunt, de quibus agunt tex. in *d. cap. 1. & vlt. de officio delegati lib. 6.* Respondetur enim prædictas differentias non respicere substantiam iurisdictionis delegatæ, quæ tãtum in eo consistit, quod competat, vel non competat ratione officij, vnde non faciunt eam mutare, aut differre specie, iuxta doctrinam *glos. verbo noua in l. pacta conuenta, ff. de contrahen. emption.* optime *Alciat. dicto loco.*

6 Quæ autem sint illæ differentiæ inter iudices conseruatores, & iudices delegatos colligi potest ex iis, quæ adducunt Doctores in *dicto cap. vlt.* & eas enumerant *Azori. d. capit. 34. quæstion. quint. F. Ludouic. Miranda d. quæst. 47. artic. 3. conclus. vni.* Primo, inquiunt, differunt in hoc, quod iudex delegatus esse potest quilibet Canonicus cuiuslibet Ecclesiæ Cathedralis, Conseruator vero nonnisi simul sit in aliqua dignitate constitutus. Secundò differunt, quia illius, qui est iudex delegatus alicuius, potest & ille alter esse iudex delegatus in alia causa, saluo iure recusationis, secus vero est in Conseruatore, etiamsi huiusmodi non sibi opponatur exceptio. Tertiò, quia saluo prædicto iure recusationis sibi subditum bene potest quis impetrare delegatum, non vero Conseruatorem. Quartò, quia delegatus

à Principe potest causam sibi commissam in totum, vel in parte alteri committere *iuxta capit. pastoralis, de officio deleg.* at conseruator non. Quinto iudex delegatus etiam si se ingerat in his, quæ non sunt iurisdictionis, non afficitur pœna in præd. cap. constituta, quia hoc non inuenitur expressum in iure, secus est de Conseruatore. Præter supradictas differentias, quas hoc ordine adducunt *Azori. & Ludouic. Miranda dictis locis*, vnam notare oportet, de qua *Nauar.* vbi supra, *Concil. Tridentin. sess. 24. de reformat. cap. 20. in principio*, dum præcipit causas omnes in prima instantia coram Ordinario locorum dumtaxat posse agitari, non excludere Conseruatores Religionum, & alios, qui non comprehenduntur restrictione eiusdem Concilij facta circa Conseruatores *sess. 14. cap. 5.* apud illos enim causæ ad suam iurisdictionem, aliàs spectantes etiam in prima instantia poterunt ventilari, & consequenter quoad hoc reputandi erunt Ordinarij, quod quidem idem *Nauar. vbi supra numer. 2.* putat se audiuisse definitum ab Illustriss. Cardinal. deputatis ad declaranda dubia *Concilij Tridentini*, & nunc decisum fuisse mihi vere constitit.

7 Dixi, à Papa datus, quia huiusmodi Conseruatores à solo Romano Pontif. concedi possunt, vt probat tex. *in d. cap. 1. de officio deleg. lib. 6.* ibi, *concedimus, & in d. capit. vlt. eodem tit. & lib. ibi*, à Sede Apostolica conceduntur, &c. vbi *Ioan. Andr. col. 2.* tenent *Siluest. verbo Conseruator, qu. 1. num. 2. Fr. Emman. d. tom. 1. quæst. 65. artic. 2. in princip. Azor. d. cap. 24. quæst. 6. Molina d. disput. 29. numer. 1. Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 47. 1. conclus. 2. Cochier. d. qu. 39. numer. 2.* Sic etiam iure ciuili inferiores prohibentur loci seruatores constituere *authent. vt iudices sine quoquo suffragio, §. nulli quoque iudici, & §. interdicimus*, ibi, violentiarum inhibitores, *collat. 2. authent. vt nulli iudicum liceat habere loci seruatorem, in princip. collat. 9.*

8 De iure communi Conseruatores esse non possunt, nisi Episcopi, aut eorum Superiores, vel Abbates, seu dignitates, vel personatus in cathedralibus, vel in Collegiatis Ecclesijs obtinentes, probat tex. *in d. cap. vlt. de offic. deleg. lib. 6.* ibi, de cætero deputari non possint nisi Episcopi, &c. notant omnes ibi, & *Siluest. verbo Conseruator, numer. 2. Petr. Gregor. Syntagm. iuris, lib. 47. capit. 22. numer. 28. Cochier. d. quæst. 39. numer. 3. Fr. Emman. d. quæst. 65. artic. 2. Azori. d. cap. 34. quæst. 4. Molina d. disp. 29. numer. 3. Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 47. artic. 2. concl. 1.* nouissime *Alexan. Moneta in tract. de Conseruatoribus cap. 5.*

9 Quia tamen in proposito tex. in *d. capit. vlt.* recessit à *decis. tex. in cap. statutum, in princip. de rescript. lib. 6.* innouata per *Trident. sess. 25. de reformat. cap. 10.* vbi proponitur regula circa eos, qui à Sede Apostolica vel eius Legato possunt delegati constitui, aduertendum est, quod licet attenta decis. *d. cap. statutum*, Canonici Ecclesiarum Cathedralium delegati Sedis Apost. constitui possint, vt patet ibi, Ecclesiarum Cathedralium canonicis, &c. vt ibi tenet *Gomez à numer. 24.* & plures, de quibus *Gonzal. ad regul. 8. Cancell. glos. 2. numer. 39.* dummodo non sint monachi, *Duenh. regul. 78. Stephan. Gratian. disceptation. forens. cap. 270. numer. 6. cum sequentibus.*

10 Nequaquam tamen attenta dispositione *tex. in d. cap. vlt.* valent Conseruatores deputari, cum ex propria significatione non dicantur habere dignitatem, vt per *Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. decis. 105. numer. 1. in prima edit. & resolut. 90. numer. 1. in 2. edit.* quamuis secundum latam interpretationem Canonicatus Cathedralis possit dici dignitas, prout resoluunt *Flami. de resignat. lib. 2. quæst. 1. numer. 102. Aloys. Ricci. d. resolut. 90. numer. 2.* insuper loquitur *d. cap. vlt.* per dict. nisi, quæ cæterorum est exclusiua, secundum Doctores, quos ego *ipse refero in meis Rmiss. de dictionibus dict. 184.* quare ita tenent vltra *glos. 1. in dicto cap. vlt. glos. 1 in dicto cap. vlt. glos. verbo canonicus, versic. item scias, in d. cap. statutum, in princip.* quam sequuntur ibi omnes, vt per *Gom. numer. 109. Sicul. in Clem. 2. numer. 34. de rescript. Petr. Gregor. d. lib. 47. cap. 22. numer. 28. Mandos. de Signatura gratiæ, ttt. conseruatoria, vers. sed quoad Canonicos, Fr. Emman. d. artic. 2. Cochier. d. quæst. 39. numer. 5. Fr. Ludouic. Miranda d. conclus. 1.* quicquid contrarium dixerit *Specul.* quem refert idem *Fr. Emman. vbi proxime*, & constanter defendat *Gomez, in d. cap. statutum, numer. 110.*

11 Quorum opinio licet de iure communi non procedat, satis tamen defenditur, attentis specialibus priuilegiis religionum, quibus indultum est, vt etiam Canonicos Ecclesiarum Cathedralium in Conseruatores eligere valeant, prout concessit *Xistus IV. Pius V. & Gregor. XIII.* vt referunt *Fr. Emman. d. quæst. 65. artic 3. Molina d. disput. 29 num. 3. Aloys. Ricci. d. resolut. 90. numer. vlt. & in praxi aurea resolut. 349.* quod vero generaliter esse possint satis videtur constare ex Constitutionibus *Clementis VIII. & S. D. N. Gregorij XV.* de quibus infra.

12 An Canonici Ecclesiæ Collegiatæ possint constitui iudices synodales, dubia est quæstio, in qua affirmatiuam partem tuetur *Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 637. in 1. edit. & resolut. 575. in 2. edit.* quia in Ecclesia Collegiata solent adesse Canonici obtinentes dignitatem, & Collegiata dicitur quoque obtinere in se dignitatem, *Seraphin. decis. 22. par. 1.* & in nonnullis æquipollent Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, idem *Seraphin. decis. 1223. par. 2.* Verum contrarium melius amplectitur *Marc. Anton. Genuens. in practicab. eccles. quæst. 612. numer. 2.* vbi extendit, quamuis sint peritissimi.

13 Vicarij seu officiales Episcoporum Ordinarij, non possunt esse iudices Conseruatores, licet enim habeant honorem, seu officium cum iurisdictione, nequaquam tamen obtinent dignitatem, seu personatum in aliqua Ecclesia, *Abb. in cap. de multa, numer. 23. de præbendis, Selu. de benef. par. 1. q. 2. numer. 74. Menoch. consil. 51. numer. 23.* quam tamen dignitatem *tex. in d. cap. vlt.* requirit, & ita ex hoc, & aliis fundamentis in specie defendunt *Cardin. in d. Clem. 2. q. 12.* & ibi *Bonifac. à num. 36. Pauin. de potestate Capituli par. 2. qu. 10. num. 16. Fr. Emman. d. q. 65. artic. 13. vers. ex his*, quamuis contrarium teneat *glos. verbo delegatus, in d. Clemen. 2.* quam sequuntur *Ancharan. Paul. & Imola* ibi, *Picard. inter consilia Menoch. consil. 52. numer. 33. cum sequentibus, Aloys. in d. praxi aurea resolut. 349. Sbroz. de Vicario Episcop. libro secundo quæstion. 27. Cochier. d. quæstion. 39. numer. 4.* quorum sententia tantum hodie locum habere poterit si speciali priuilegio religioni concessum fuerit, vt possit Vicarios generales in suos Conseruatores eligere, vt per *Fr. Emman. d. artic. 13.*

& Fr. Lud. Miranda d, art. 2. concl. 2.

14 Nemo poteſt eſſe Conſeruator ſui Conſeruatoris, nec poteſt quis habere eum Conſeruatorem, qui eſt ſub eius iuriſdictione, ſeu dominio, vel diſtrictu eccleſiaſtico, aut temporali, exceptis tamen Regibus, aut Reginis, *d. cap. vlt. Cochier. d. q. 39. numer. 3. Azor. d. c. 34 quæſtione 4. Molina diſp. 29. n. 3 verſ. item non poſſunt, Petr. Gregor. ſyntagm. lib. 47. c. 22. n. 8.*

15 Vtrum autem Priores, ſeu Guardiani Mendicantium poſſint eſſe Conſeruatores, prout delegati dari valent in terminis *d. Clem. 2. de reſcript.* vide *Fr. Emman. d. quæſtio. 65. articul. 2. verſ. ſecundo, eſt notandum, Fr. Ludouic. Miranda d. artic. 2. concluſ. 3. & 4.* nouiſſime *Sanc. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. capite 13. numer. 79.* quicquid tamen ſit de iure communi, habemus nouiſſimam Illuſtriſſ. Cardin. deciſionem in hæc verba. Quærente Archiepiſcopo Turritano an Regulares vnius Conuentus, Monaſterij, vel domus, aliquem Priorem, ſeu Guardianum, vel quemuis alium quauis dignitate regulari fulgentem, in ſuum Conſeruatorem eligere, vel deputare poſſint? *Sacra Congregatio Cardin. negotijs Regularium propoſitorum* non poſſe reſpondit *Romæ 6. Octob. 1617. Anton. Maria Cardin. Gratus V. Theat. Secret.*

16 Conſeruatores attento iure, ſemotis ſpecialibus conceſſionibus, ſolummodo poſſunt procedere contra manifeſtas iniurias, ſeu violentias, ideſt illas, quæ iudicialem examinationem non requirunt, nec ad eos, qui talem examinationem exigunt, ſeu cauſas alias, ſuam poſſunt extendere poteſtatem, probant tex. *in cap. 1. & vltim. de offic. deleg. lib. 6.* & diſponit apud *Hiſpanos l. 1. tit. 8. libro 1. nouæ recopil.* reſoluunt *gloſ. verbo Conſeruatores, in d. capit. 1.* vbi *Ioan. Andr. col. 2. Monach. numero 1. Anchar. numero 5. Franch. num. 7. Speculat. tit. de iudicis deleg. §. excipi poteſt, num. 24. Anton. de Butr. in tract. de notorio articul. 4. nu. viero 4. Petr. Gregor. ſyntagm. de iuris libro 47. capite 22. numero 26. Perez l. 1. titul. 7. lib. 1. Ordin. Gutier practic. libro 3. quæſtione 9. numero 9. & 11. Salzedo ad Bernard. in practic. cap. 3. §. ſed dubium, Valaſc. conſult. 152. numero 1. & 2. Fr. Emman. d. tom. 1. quæſtio. 65. articul. 11. Azori. d. capite 34. quæſtion. 7. Fr. Ludouic. Miranda d. quæſt. 47. articul. 7. concluſ. 1. cum ſequentibus, Molina d. diſputation. vigeſim. numero ſecundo. Ceuall. communtum contra commun. tom. quart. quæſtion. 897. à numero 696. Cardinal. Tuſch. d. concluſ. 760. numero 3. Cochier. d. q. 39. à numero 6. Campanil. in diuerſ. iuris Canonic. rubr. 12. capite 13. numero 26.*

17 Hodie per *Concil. Tridentin. ſeſſ. 14. de reformat. capite 5.* ſupradicta ſunt reſtricta, diſpoſitumque conſeruatorias litteras conceſſas ſingularibus perſonis, cuiuſcunque dignitatis, vel conditionis, etiamſi Capitulum ſit, & cum quibuſcunque clauſulis, aut decretis, non habere locum in cauſis criminalibus, ſeu mixtis, ex criminalibus ſcilicet, & ciuilibus, ſed tantum in ciuilibus, & in iſtis, vbi perſonæ quibus conceſſæ ſunt Rei fuerint non Actores, & cum aliis limitationibus, ibidem adiectis, ſub qua tamen reſtrictione idem *Concil.* declarat non comprehendi Conſeruatores datos Vniuerſitatibus generalibus Collegiis Doctorum, ſeu ſcholarum, Regularibus locis, necnon hoſpitalibus actu hoſpitalitatem ſeruantibus, hi enim manent in diſpoſitione iuris *in d. cap. 1.* & tenore litterarum ſub quibus fuerint dati, vt in ſpecie notant *Gutier. d. quæſt. 9. numero 15. Molina d. diſputat. 29. numero 2. in fine, Frat. Emman. d. quæſtione 65. articul. 12. in princip.* Circa quod tamen aduertes, quod licet hodie in caſibus à *Concilio* exceptis plerunque concedi ſoleant litteræ conſeruatoriæ ſub ampliori forma, quam ſit ea, quæ traditur in *d. cap. 1. & vlt.* vt per *Nauar. in capite 27. numero 125.* traditque late *Fr. Emman. d. articul. 12.* fatetur *Gutier. practic. libro 4. quæſtione 63. à numero 3.* quia tamen ſemper clauſulæ illarum litterarum ad ius commune, de quo in *d. cap. 1.* ſunt reducendæ, & ſecundum illud, quoad fieri poterit interpretandæ, niſi vbi in eis contrarium expreſſe fuerit diſpoſitum, vt bene aduertit *Valaſc. dict. conſul. 152. numero 8. & 9.* dicens ſe ita vidiſſe practicari in Bulla conſeruatoria conceſſa Fratribus Prædicatoribus, quæ habebat ampliſſima verba, iam apparet, quam neceſſarium erit declarationes, & quæſtiones neceſſarias in propoſito eodem iure attento adijcere, licet aliquatenus extra materiam digreſſum facere videar.

18 Neceſſarium igitur eſt ad effectum vt procedere valeat Conſeruator datus ſub forma *d. capit. 1.* quod ante omnia appareat iniuriam, ſeu violentiam fuiſſe manifeſtam, & notoriam, item quod eidem conſtet de qualitate notorij, ita *gloſ. verbo Conſeruatores in d. cap. 1.* vbi *Ioan. Andr. col. 3. & 4. Monach. numero 4. & 5. Anchar. num. 5. Franch. numero 4. Silueſt. verbo Conſeruator numero 3. Fr. Emman. d. quæſtione 65. articul. 11. verſicul. aduertendum inſuper. Azori. d. cap. 34. quæſt. 7. Molina d. diſputat. 29. numero 2. Fr. Ludouic. Miranda d. q. 47. art. 8. concl. 2. Cochi. d. q. 39. n. 6.*

19 Vbicunque enim iuriſdictio competit alicui reſpectu certæ qualitatis, debet ante omnia eidem de illa qualitate conſtare, vt per *Bart. in leg. multum intereſt. n. 2. & 5. ff. de condit. & demonſt. Siciul. nu. 50. cum ſeq. in c. 1. de offic. deleg. Vanti. de nullit. tit. ex defectu iuriſd. Ordin. n. 167. D. Barboſa in ſi quis ex aliena, n. 148. ff. de iudic.*

20 Si autem Conſeruator dubitet de illa notorij qualitate, vel clare de ea non appareat, poterit ante omnia ſummarie examinare an violentia, ſeu iniuria, de qua agitur notoria fuerit, & ſuper eum probationes recipere ad fundandam ſuam iuriſdictionem, itaut ſi inueniat illam notoriam, procedat, alias ſe incompetentem pronuntiet: ita conſtituunt *gloſ.* & doctores fere omnes de quibus ſupra. Nec huiuſmodi iudicialis indago illi prohibita eſt in violentiis, ſeu iniuriis notoriis, in quibus aliàs iuriſdictionem habent ſi tales inueniantur, nam ad hunc effectum, & ita ad videndum an ſua ſit iuriſdictio, poterit indagare, & inquirere, etiam in forma iudicij iuxta reg. tex. *in l. 2. ff. de iuriſd. omni iud. & cap. præterea de officio iud. deleg.* vt in terminis reſoluunt *Ioan. Andr. col. 3. Domin. numero 6. & 7. Anchar. numero 5. in die capite 1. Fr. Emman. d. quæſtione 65. art. 12. verſ. ſed contraria, Azori. d. cap. 34. quæſtione 7. Molina d. diſputat. 29. numero 2. verſic. poteſt tamen.* Sic etiam quamuis in terminis, *cap. ſi clericus laicum de foro comp.* iudici eccleſiaſtico competat iuriſdictio aduerſus laicos ſi ipſi fateantur, vel non negauerint res, de quibus agitur, eſſe Eccleſiæ, poterit iudex eccleſiaſticus in euentu, quo Reus ad ſuum iudicium vocatus negauerit rem eſſe Eccleſiæ ad inſtantiam Actoris ſummariam de hoc ante omnia cognitionem adhibere, & ea tali comperta non obſtante negatione

Laici in causa procedere, vt bene aduertunt *Abb. col. pen. Felin numero 3. Socin. numero 13. & 15. Collect. ar. numer. 1. in d. capite si clericus laicum*, sic illum intelligentes, *Curt. iun. in l. 2. numero 34. ff. si quis ex iuliena ff. de iudicijs, cum* similibus, quia alias esset in potestate laici conuenti per simplicem negationem euertere priuilegium d. *c. si clericus laicum*, quod videtur absurdum.

21 Hanc notorij examinationem non tenetur Conseruator præmittere, cum Reus fatetur factum, & qualitatem ipsius notoriam fuisse, tunc enim siue in rei veritate tale sit, siue non, semper processus validus erit, nam sufficit partis confessio, vt per illam notorium dicatur, & de notorietate appareat, licet aliter illa non probetur, iuxta reg. tex. in *cap. vestra*, vbi *glos. verbo non diffitetur, & capit. vlt.* ibi, seu confessionem, *de cohabit. cleric. & cap. cum olim, de verbor. signif.* cum multis, *de quibus Mascard. de probat. conclus. 1107. numer. 2. Farinac. in praxi crimin. tom. 1. quæstione 21. numero 31.* Quæ quidem resolutio procedit licet Reus, qui factum notorium fatetur excusationem alleget, dicens se iure suo fecisse, adhuc enim Conseruator procedere poterit, solumque tenebitur Reum admitere ad excusationes suas probandas, vt contra alios magis videtur sequi *glos. verbo Conseruatores, versicul. Si autem confiteatur, in dict. capit. prim.* ex ratione, quam præstat *in vers. Alias facile esset.*

22 Nam cum vix posset reperiri aliquod delictum tam notorium, quod non possit habere aliquas excusationes, seu dubitationes, iuxta doctrinam, *glos. verbo recepit. in cap. bonæ, li. de elect.* iuncta reg. tex. *in auth. de tabellionibus, §. nos autem versicul. proinde collat. 4. Aretin. cons. 165. col. 2. versic. 2. principaliter, Masc. concl. 1106. nume. 9. & conclus. 1108. numero 8. Farin. quæstion. 21. numero 50.* de nihilo esset Conseruatoris officium, si quando factum in se notorium est, procedere non potest propter excusationes à Reo allegatas, quæ notoriæ non sunt, & probationes requirunt, tradunt optime *Anchar. dict. capite 1. numero 5. versic. ad aliud contrarium, Franch. numer. etiam 5. Silvest. verbo Conseruator numero 3. versicul. dico 3. Azor. dict. capite 34. quæstione septim. versicul. quæres, Cochier. dict. quæstione 39. nume. 11.*

11 Licet enim allegentur circunstantię notorium delictum excusantes, non per hoc notorium offuscatur, quominus super eo probari debeat, quamuis illas allegans ad probandum debeat admitti, vt tenent *Anton. in ca. vestra, de cohabit. cleric. Mil. in repert. verbo notorium contra quod, Capra in tract. de notorio memb. 4. numero 59. & 69. Farin. d. q. 21. n. 5.* quicquid distinguat *Mascard. concl. 1106. num. 11. & 12.*

24 Quando vero Reus neque fatetur, neque etiam negat, sed tacet nihil opponendo de defectu notorietatis, & incompetentia iurisdictionis, & Conseruator dubitet, & factum in se notorium non appareat, tenetur ad suam iurisdictionem fundandam, & vt certus de illa existat, ante omnia probationes facere, an illud notorium sit, nam vbi qualitas notorij exigitur ad fundandam iudicis iurisdictionem, tunc etiamsi non negetur, debet ante omnia super ea processus fieri, tradunt *Capra de memb. 4. numero 56. cum sequentibus Mil. verbo notorium facti gesti, Mascard. concl. 1108. num. vlt. Farin. d. q. 21. nu. 86. & 87.* Sin autem Reus neget, distinguendum est, quod si iniuria, seu violentia notoria fuerunt notorietate facti continui seu permanentis, ita quod nulla excusatione, seu tergiuersatione celari valeat, non tenebitur Conseruator probationes ante omnia super notorio recipere: si vero iniuria manifesta tantum fuerit notorietate facti transeuntis, seu momentanei, vel sola notorietate iuris, tunc debeat prius Conseruator, si pars negauerit, notorij examinationem præmittere, iuxta doctrinam *glos. verbo Conseruatores, vers. sed quid si negetur, in d. c. 1.*

25 Ratio vtriusque membri ea est, quia in priori notorium per se tale est, quod nulla probatione indiget, iuxta tex. *in cap. tua nos*, ibi, nec testis, *de cohabit. cleric. & capit. 3. de testib. cog. in principio*, vbi *glos. 2. ac* subinde in eo negatio partis rem dubiam non facit, vt videtur probare text. in *dict. cap. 3.* si bene expendatur ibi, factum negauerit, &c. per quem notant *Felin. ibi numero 7. Abb. in d. c. tua nos, numero 4. Mascard. d. conclus. 1106. numer. 8. Farin. d. q. 21. num. 18.* tale notorium per negationem dubium non effici. Posteriori vero cum tale non sit, vtique per negationem dubium redditur, iuxta reg. *l. C. quibus ad libert.* Vnde in eo ante omnia necessaria probatio erit, per quam non probatur quidem iniuria, seu violentia in se, quæ notoria est, sed magis probatur illam notoriam esse, cum non constet esse notoriam, facit tex. *in capit. bonæ, il 1. vers. licet autem, iuncta glos. verbo recepit, in fine, de elect. glos. 2. in cap. ad nostrum, 21. il 3. de iureiuran.* Si denique Conseruatori notorie constet de ipsa iniuria, & qualitate illius, nempe quod notorie illata fuisset, non tamen æque notorie appareat de eiusdem auctore, hoc casu bene poterit procedere, nam tex. in *d. cap. 1. & vlt. de officio deleg. libro 6.* dum iurisdictionem tribuunt Conseruatoribus, non se referunt ad personas iniurias, seu violentias notorie inferentes, sed magis ad ipsas iniurias, seu violentias manifestas, ergo vbi illæ tales fuerint iurisdictioni locus erit: nec refert quod personæ inferentes, & ita auctores notorij non sint, quamuis contrarium teneant post *Ioann. Andr. & Innocent. Anchar. dict. cap. 1. n. 6. ad finem, & Domin. n. 9.*

26 Interim vero dum non cõstiterit iniurias, seu violentias esse manifestas, nec per consequens de Conseruatorum iurisdictione non poterunt ipsi (licet delegati sint, & quoad has causas maiores Ordinariis; *cap. sane, il 1. de officio deleg.*) inhibere iudicibus Ordinariis, ne in illis procedant, & si de facto inhibitio facta fuerit, ei parendum non erit, vt in terminis tradit *Ceuall dict. tom. 4. quæstione 897. numer. 755. cum sequentibus*, intendit *Concil. Tridentin. sess. 7. de reformat. capit. 14. in fine*, ibi, & eorum inhibitionibus aduersus præmissa nequaquam valituris, & ex eo comprobatur, quia iudex, de cuius iurisdictione, & superiore non constat, non potest inhibere iudici, qui ab eo iurisdictionem non habet, aliterque facta inhibitio non tenet, & sperni potest ex reg. *tex. in cap. non solum, in fine*, ibi, inhibeat canonice &c. per argumẽtum à contrario, *de appellat. lib. 6.* cum similibus, ex quibus ita tradunt omnes communiter *Beroi. consil. 117. numer. secundo, cum sequentibus, volum. 3. Mandos. de inhibit. quæstione 28. numer. secundo. Surd. cons. 424. numero 37. cum sequentibus, & à numero 32. libro tertio. Ceuall. d. quæstione 897. à numer. 756. Modern. de iurisdict. par. 2. capite 42. à numero 8.* plane dum non

apparet iniurias, seu violentias esse manifestas, nec constat de iurisdictione, & superioritate Cõseruatorum (quæ in hac qualitate solum fundatur) nec item Ordinarius ab eis iurisdictionem suam habet, vt patet, ergo nequaquam ab eis poterit inhiberi, aut ipse tenebitur inhibitioni parere: quod adeo verum est, vt in termins iuris communis liceat per contrarium ipsi Ordinario in Conseruatorem animaduertere, si forte vltra causas sibi permissas cognoscat illumque prohibere ne limites suæ potestatis excedat, vt aduertit *Ceuall. dict. quæstione* 897. *à numero* 762. comprobans ex decis. tex. *in auth. vt iudices sine quoquo suffragio* §. *volumus, vers. sed etiam eos collat.* 2. iuncta *reg. l. prohibitum, vbi glos. verbo resistentibus, & l. defensionis facultas, C. de iure fisci, libro* 10. ex quibus Doctores communiter notant posse, imo teneri, Ordinarium præcipere delegato, etiam Principis, ne aliter sua potestate vtatur, quàm in suis litteris cõtinetur, & si excesserit in eum animaduertere, vt per *Cardin in Clem.* 1. *numer.* 16. *de offic. Ordin Abb. in cap. significauit, numero* 3. *eodem tit. Aules ad caput* 1. *Prætorum, verbo mandato, numer.* 33. *Nauarr. in cap. cum contingat, remed.* 4. *de reseri. Ceuall. d. q.* 897. *à nu.* 769.

27 Hodie vero ad tollendas huiusmodi controuersias, & difficultates, quæ inter Conseruatores, & Ordinarios poterant oriri, statuit *Concil. Tridentin. sess.* 14. *de reformat. capite* 5. *vers. quod si in iis*, data tali competentia iurisdictionis nominandos esse arbitros in forma iuris, qui de illa cognoscant, interimque in causa ab vtroque supersedendum sit, meminit *Ceuall. dict. quæstione* 897. *à numer.* 741. *&* 775. ponens ibi *numer. sequentibus* practicam procedendi ad eligendos huiusmodi arbitros inter Conseruatorem, & Ordinarium deductam ex reg. *tex.* cum ibi notatis *in cap. Sustinemus de offic. deleg. libro sexto, & in capite secund. de appellat. eod. lib.*

28 Notorium euidens, seu manifestum, vt aliquid dicatur, oportet quod omnibus, vel pluribus ciuitatis populis, seu viciniæ manifestum sit, iuxta tex. in *cap. cum dilectus*, 15. *vers. dicitur, de purgat. canon. cap. quæ Lotharius* ibi, oculis omnium *cap. de manifestis*, ibi, nota plurimis causa, & ibi, omnes enim, &c. *cap. vlt.* ibi, omnibus 2. *quæstione* 1. & est doctrina *Archid. in dict. capit.* 1. *Anton. de Butrio tractat. de notorio art.* 1. *numero* 3. post alios *Menoch. de arbitr. casu* 195. *numero* 8. *Maschard. conclus.* 1106. *num.* 4. *&* 16. *Farinac. dict. quæstione* 21. *numero* 41. *cum sequentibus* controuertentes qui nam personarum numerus ad hoc exigatur, vt per *Mascard. numero* 17. *Farin. numero* 47. *&* 48. dictis locis. Nihilominus tamen quia ad probandum factum aliquod fuisse notorium, seu manifestum (vbi probatio hæc desideratur) sufficit duorum testimonium legitime deponentium, & rationem reddentium, nec requiritur, quod omnes testificentur, qui alias requiruntur ad notorium efficiendum, vt argum. text. in *cap. tam litteris* 33. *in princip. de testibus, & in l. iuncta glos. verbo doceri, C. de bonor. possess. contra tab.* obseruat eleganter *glos. pen. vers. sed pone, in c. Dominus omnipotens* 2. *quæstione* 1. vbi Doctores, *Salic. in l. ea quidem, numero* 88. *C. de accusat. Butri. dict. articul.* 4. *numero* 63. *Capra in tract. de notorio memb. sext. numero* 7. *cum sequentibus, Gom. tom.* 3. *variar. capitt.* 1. *numero* 44. *in princip.* cum multis aliis, de quibus *Farin. dict. quæstione* 21. *numero* 109. Ideo in proposito in casibus, in quibus probatio notorij necessaria ante omnia fuerit, sufficiet Conseruatori per duos legitimos testes constare de illa notorietate, vt in specie tradit *Domin. dict. capit.* 1 *numero* 9. ad quem se remittit *Franch.* ibi *numero* 5. satisque etiam erit talem probationem de plano, & absque solemnitate iudiciorum assumere, cum solum pertineat ad fundandam iurisdictionem, vt per *Domin. d. c.* 1. *n.* 7. & ibi *Franch. n.* 4.

30 Conseruatorum potestas in terminis iuris communis adeo restricta est ad iniurias, seu violentias manifestas, vt si de aliis, quàm de illis cognoscant, processus, & sententia ipso iure in totũ corruant, & Conseruatores pœnã incurrant suspensionis ab officio per annum, vt probat text. *in cap. vlt. vers. vlt.* iuncto *vers. vt autem, de offic. deleg. libro* 6. & ibi *glos. fin.* notant *Siluest. verbo Conseruator, numero* 5. *Fr. Emman. dict. quæstione* 65. *articul.* 19. *Azori. dict. capite* 34. *quæstione* 13. *Soar. tom.* 5. *de censur. disput.* 31. *sect.* 3. *numero* 17. *Molina dict.* 29. *numero* 2. *& sext. in fine.* Quæ quidem potestas illis concessa ad eos defendendos de illis solum iniuriis, seu violentiis, quæ notoriæ fuerint, idest, quæ non requiruntur iuris indaginem, & examinationem iudicialem, debet esse seruato iuris ordine, qui alias secundum eiusdem iuris regulas in notoriis exigitur, vt argum. tex. in *cap. ad nostram il* 3. *iuncta glos. verbo obseruandus, de iureiur.* post *Imol.* & *Domin.* concludit *Franch. d. capite* 1. *numero* 3. & sentit ibi *Anchar. numero* 6. declarat *Fr. Emman. d. quæstione* 65. *artic.* 18. vbi secundum decisionem *text. in clem. sæpe, de verbor. significa.* exponit qualiter intelligenda sit, & practicanda clausula illa, quæ in litteris conseruatoriis apponitur, vt Conseruatores procedant simpliciter, & de plano, sola facti veritate inspecta, sine strepitu, & figura iudicij.

31 Ad illum iuris ordinem, qui in notoriis à iure requiritur, & quem Conseruatores obseruare debent, pertinet citatio ex *tex.* expresso *in d. cap. vlt. vers.* vices, *de offic. deleg. libro* 6. vbi manifeste supponitur illam in processu Conseruatorem interuenire debere. Requiritur etiam sententia, prout habetur *in d. cap. vlt. vers. vices*, consonatque *text.* agens similiter de notorio in *d. cap. cum dilectus* 15. *vers. cum nimirum* ibi, sed in eum condemnationis sententia, &c. iuncta doctrina *glos.* 2. *in d. cap. ad nostram il* 3. *& in d. c. quæ Lotharius* afferentis etiam in notoriis sententiam esse necessariam, quam sequuntur & communem dicunt *Gomez numer.* 44. *Clar. numero* 8. *dictis locis, Farin. d. quæstione* 21. *n.* 114. declarando etiam non exigi in proposito sententiam cum solemnitatibus illis à iure præscriptis, de quibus *tex. in cap. vlt.* vbi *glos.* & Doctores de *re iudic. l.* 6. *& in tit. C. de sentent. ex breuil. recitand.* sed qualem qualẽ sufficere, vt docent sic distinguentes in eadem materia notorij Doctores de quibus proxime, cum aliis citatis à *Farin. d. quæstione* 21. *numero* 115. *Nauar. cons.* 12. *num.* 3. *sub tit. de hæret.*

32 Quamuis *glos. verbo conseruatores, ad finem, in dict. capit.* 1. referat *Bernard.* existimantem appellationem, & recusationem in Conseruatoribus non admitti, vt pote quia solum de notoriis cognoscere valent, in quibus vtraque tam appellatio quàm recusatio à iure prohibentur, vt de appellatione sunt tex. in *c. cum si Romana* §. *vlt. & in cap. peruenit*, 13. *& in c. consuluit*, 14. *& in ca. cum speciali*

61. §. *porro, de appell.* In recusatione *cap. proposuit*, 24. *eod. titul.* quam glossam sequuntur *Innoc. Host. & Anchar. vt per Franch. ibi numero* 5. *& Azor. d. cap.* 34. *quæstione* 11. Nihilominus tamen resoluendum est non solum recusationis locum esse, Conseruatoremque vt suspectum recusari posse, si causa de qua agitur talis sit, in qua ipse valeat reū grauare, vt bene agnoscunt *Franch. in d. capite* 1. *numero* 5. *&* ibi *Domin. numero* 13. nam in his terminis & similibus etiam in notoriis recusatio admittitur, iuxta doctrinam *glos. verbo & si manifesta*, vbi communis in *cap. quia suspecti* 3. *quæstione* 5. *Burs. cat. consul.* 21. *numero* 25. *libro* 1. *Gomez d. capite* 1. *numero* 46. *Farin. d. quæstione* 21. *numero* 130. sic limitata regula tex. in *d. cap. proposuit*, in fine, & probat expresse *Concil. Tridentin. sess.* 14. *de reformation. capite* 5. *versic. quod si*, vbi præscribit formam, secundum quam procedi debeat si Conseruator suspectus esse dicatur, & per illud ita tenet in terminis *Ceuall. commun. cont. comm. to. quart. quæstione* 897. *numero* 779. *cum sequentibus.*

33 Sed etiam à sententia eiusdem Conseruatoris appellatio erit admittenda, vt quotidie praxi obseruatum videmus, quod imprimis vbi ille procedit super notorio iuris tantū, veluti ex confessione, & appellans exprimit iustam causam conforme est doctrinæ *glos. verbo mandetur, in cap. Romana.* §. *si autem, de appellat. libro* 6. quæ in his terminis etiam in notoriis appellationem admittit, eamq; sequuntur magis communiter Doctores, vt per plures de quibus *Cou. pract. capite* 23. *numero* 5. *versic. secunda conclus. Farin. dict. quæstione* 21. *numero* 118. *cum seq. & p.* 3. *quæst.* 101. *num.* 64. facit decisio tex. in *l.* 2 *C. quorum appellat. non recip. & cap. ei, qui versicul. nullus* 2. *quæstion. sext.* vbi probatur non sufficere Confessionem ad denegandam appellationem, sed requiri, quod reus insuper testibus conuictus sit, tradunt late citati *à Clar.* §. *fi. q.* 94. *numero* 1. *Farin. d. q.* 101. *à numero* 114. Vbi vero ijdem Conseruatores procedunt super notorio facti, licet magis dubium sit propter communem Doctorum sententiam, quæ habet à sententia super huiusmodi notorio appellationem non dari, vt per *Gom. d. capite* 1. *numero* 47. *Farin. d. quæstio.* 21. *numero* 117. Nihilominus tamen dici potest, etiam tunc appellationem admittendam in casibus limitationum, quos ad eam regulam tradunt ijdem Doctores, & prosequitur *Farin. d. quæstion.* 21. *à numero* 118. *vsq; ad* 128.

34 Non solum aduersus illatas iniurias, seu violentias manifestas, sed etiam inferendas Conseruatoribus potestas est concessa, quia proprie in vtrisque (licet magis proprie in inferendis) consistit defensio, tradunt *glos. verbo defendere in d. capite* 1. vbi *Monach. numero* 5. *Franch. numero* 7. *Domin. num.* 13. *Azori. d. capite* 34. *quæstione* 7. *vers. si iterum quæras, Molina d. disputat.* 29. *numero* 2. *vers. potest tamen, in fine, Fr. Ludouic. Miranda d. quæst.* 47. *articul.* 7. *concl.* 4. *Cochier. dict. quæstion.* 39. *numero* 13. Amplia posse Conseruatores violentiis, seu iniuriis probabiliter inferendis non solum aliis modis occurrere, sed etiam proferendo generalem excommunicationis sententiam, in eos, qui illas fecerint, vel commiserint, vt notat *dict. glos. verbo defendere*, & *Franch. numero* 6. ac omnes supra citati, probaturque ex reg. *tex. in cap. dilecto, in princip. vers. & quoniam, de sentent. excommun. lib.* 6. iuncto tex. *in cap. à nobis, il* 1. ibi, quisquis furtum fecerit, &c. *eod. titul. in antiq.* cum traditis per *Couar. in cap. alma. p.* 1. §. 10. *numer.* 1. *Gutier. libro* 1. *cap.* 4. *numer.* 10. *Soar. tom.* 5. *de censuris disputat.* 3. *sect.* 4. *à num.* 4. Vbi late comprobant, & defendunt generalem praxim iudicum ecclesiasticorum secundum quam vbi crimen aliquod verosimilibus coniecturis committi timetur, ad illud obuiandum caute solent hanc generalem ferre excommunicationem in eos, qui illud commiserint.

35 Nec obstat prohibitio tex. *in cap. Romana*, §. *caueant. de sentent. excomm. lib.* 6. per quam dicebat *Host.* talem generalem excommunicationem hodie fieri non posse, vt referunt *Ioan. Andr. Franch. & Domin. d. ca.* 1. Respondetur enim prohibitionem, seu potius admonitionem illius *tex.* locum non habere, vbi iusta subest causa, sicut idem *tex.* declarat in *vers. nisi*, ibi, aut alia rationabilis, &c. quæ sane iusta causa manifeste datur, vbi violentia inferenda timetur, cui Conseruator intendit obuiare, vt bene agnoscunt *Monach. in d. c.* 1. *num.* 5. *Gutier. dict.* 4. *numero* 10. *Sayr. de censur. libro* 1. *c.* 9. *a nu.* 24. *Soar. dict. sect. à n.* 4. *& disputat.* 20. *sect.* 1. *n.* 3. *cum sequentibus.*

36 Conseruatores enim ad munus, & officium suum exequendum per censuras, aliaque iuris remedia contra inobedientes, & contumaces possunt procedere, prout illis conceditur in omnibus litteris conseruatoriis, *Fr. Lud. Miranda d. q.* 47. *art.* 8. *concl.* 5.

37 Contra Episcopos tamen procedendum iuxta formam traditam in *cap. quia Pontificali, de offic. deleg. lib.* 6. vbi statutum est, vt Conseruator, vel iudex delegatus contra Episcopos procedens modestia vtatur, vt scilicet primo Episcopo interdicatur ingressus in Ecclesiam, vel Sacerdotale officium. Secundo, vt suspendatur ab officio. Tertio contra eum ecclesiastica censura aggrauetur, nisi forte aliud fieri suaserit nimiæ contumaciæ proteruitas, quia scilicet, vt dicit *glos.* iniurias, & contumelioſa verba profert in iudicem Episcopus, ita *Siluest. verbo Conseruator, numero* 4. *vers. dico. Azor. dict. cap.* 34. *quæstione* 12. *Fr. Ludouic. Miranda d. concluſ.* 5. vbi in *versic. aduerto*, tenet Episcopos non irrogare iniuriam prædictis Conseruatoribus Iudicibus pro eo, quod ab eisdem postulent, vt ostendant sibi suas litteras, quin vero nec secundum ius eisdem tenentur obedire, nisi, dum ab eis expostulatur suarum litterarum ostensionem faciant. Vnde iudex Conseruator, siue delegans si de suo mandato Apostolico, litterisue Conseruatoriis, non vult Ordinario fidem facere, non potest ipsum excommunicare, eo quod nolit suam sententiam exequi, nam delegatus super Ordinarium iurisdictionem non habet, nisi eidem rebellis extiterit, nec rebellis recte dici potest, qui fidem fieri sibi petit de commissione eiusmodi, non enim aliud facit, quàm quod iure sibi conceditur, nisi malitiose hoc faciat.

38 Deinde Conseruatores prædicti possunt per excommunicationem cogere brachium seculare, siue secularem potestatem ad suffragandum sibi contra prędictas iniurias, ac inferentes ipsas *Azor. d. c.* 34. *q.* 10. *Fr. Lud. Miranda d. q.* 47. *articul.* 8. *concl.* 7. *Ceuall. d. q.* 897. *n.* 718.

27 Delegatus enim iudicis ecclesiastici brachium seculare ad executionem demandati sibi negotij implorare potest, *Aules ad cap.* 20. *Prætor. glos. vsurpan. numer.* 27. *Pen. in direct. Inquisitorum libro* 3.

commento 115. *Azeued. l.* 15. *num.* 3. *tit.* 1. *libro* 4. *nouæ recopil. Bernard. Greuæ. ad practic. Cameræ Imper. libro* 1. *concluſ.* 125. *conſid.* 1. *Rutger. Ruland. de commiſſ. p.* 1. *libro* 6. *capit.* 4. *numero* 21. *Bobadil. in ſua politica libro* 2. *capit.* 17. *num.* 179. *Farin. in praxi crimin. quæſtione* 97. *numero* 86. *Modern. de iuriſdict. p.* 1. *capite* 50. *à numer.* 25. *Fr. Ludouic. Rodolphin. in tract. de brachio ſeculari, n.* 30. *Brunor. à Sole in locis communibus, verbo brachium ſecul. are. Baptiſt. Coſta de remed. ſubſid. capite* 21. *Aloyſ. Ricci. in praxi fori eccl. deciſ.* 320. *numero* 2. *& reſol.* 278. *n.* 2. *in* 2. *editione*, plures per *Cened. ad Sextum collect.* 13.

40 Cum debitum non ſoluere nequaquam violentiam, ſeu manifeſtam iniuriam importet in eo ſenſu, in quo loquitur *d. capit.* 1. *de offic. deleg.* recte huiuſmodi Conſeruatores aduerſus debitores ex cauſa ciuili procedere non poſſunt, cum talis proceſſus iudicialem exigat indaginem, & ita expreſſe tenent *Alciat. de præſumption. regul.* 1. *præſumpt.* 23. *Fuſc. de viſitat. lib.* 2. *capit.* 23. *num.* 5. *Franc. Leo in theſauro fori eccl. capit.* 18. *ſub numer.* 101. *Gutier. practic. lib.* 3. *quæſtione* 9. *à nume.* 8. *Cabedo diuerſ. iuris argum. libro* 3. *capite* 18. *numero* 4. *Ceuall. commun. contra commu. tom.* 4. *quæſtion.* 897. *à numer.* 711. *Campanil. in diuerſ. iuris Canonici rubr.* 12. *capit.* 13. *numero* 20. *Fr. Lud. Miranda dict. quæſtione* 47. *articul.* 7. *concluſ.* 5. Verum contra illam ante omnes ſcripſit *Guid. Papa deciſ.* 18. *num. vlt.* quem ſequutus fuit *Perez l.* 1. *verſicul. Conſeruatores autem tit.* 7. *l.* 1 *Ordin.* & denique multis adductis rationibus inſurgit *Fr. Emman. d. quæſtione* 65. *articul.* 12. vbi non ſolum affirmat poſſe Conſeruatores procedere aduerſus debitores ex cauſa ciuili in terminis de quibus proxime, ſed etiam in multis, quæ in propoſito dixerat *Gutier. dict. q.* 9. adeo illum carpi, & reprehendi, vt coegerit ab illius impugnationibus poſtea ſe liberare in *lib.* 4. *qu.* 63. quam totam in prædicta defenſione conſumpſit. Quibus non obſtantibus à priori ſententia ne recedas, & eam amplia procedere etiam caſu, quo religioſi Conſeruatorem habentes Rei proponantur, adhuc enim non poterunt coram illo pro debito ciuili conueniri, vt comprobat *Fr. Emman. d. q.* 63. *articul.* 13. Amplia etiamſi Conſeruatores Religionum ſint, & ex forma litterarum ſuarum poteſtatem habeant ad cognoſcendum de quibuſcunque cauſis, vel aliis, tam ciuilibus, quàm criminalibus, vel mixtis; nam huiuſmodi conceſſio ad iniurias, & violentias manifeſtas referenda eſt, itaut ſit ſenſus, quod de omnibus cauſis tam ciuilibus, quam criminalibus, vel mixtis, dummodo tamen ſint iniuriæ, ſeu violentiæ manifeſtæ, valeant cognoſcere, ſentit *gloſ. in dict. c.* 1. in caſus poſitione, ibi, videlicet vt poſſent cognoſcere de iniuriis, & aliis cauſis, &c. intendit *Gutier. d. libro* 3. *quæſtio* 9. *nume.* 17. & in terminis aduertit *Valaſc. conſult.* 152. *num.* 8. & 9. teſtatus ſe ita vidiſſe practicari in Cõſeruatoria Fratrum Prædicatorum, quæ habet ampliſſima verba, quamuis cõtrarium fateantur idem *Gutier. d. q.* 63. *n.* 34. & 6. & *vlt. Cabed. d. c.* 18. *n.* 5.

41 Non obſtant fundamenta, quæ pro ſua parte in medium adducunt, nam ad præcipuum nempe quod debitor non ſoluens dicitur iniuriam facere ex doctrina *Specul. tit. de inſtrum. edit.* §. *nunc vero aliqua, verſicul. de hoc autem quæritur*, vel ſaltem creditori damnum culpa irrogare: nam omiſſa ſolutione *Gutier. d. quæſt.* 9. *numero* 16. & *dicta quæſtione* 63. *à numero* 5. reſpondetur retentionem, ſeu negationem debiti ſolum importare iniuriam in generali illa ſignificatione ſumptam, prout ſignificat quamcunque iniuſtitiam aut iniquitatem, ſeu omne id quod non iure fit, iuxta *l. in principio, & verſ. anteriorem, ff. de iniur. Princip. eodem tit.* & in his termnis procedit doctrina *Specul. dicto loco*, in præſenti vero materia, de qua agitur iniuria accipitur pro damno culpa dato, quod in negatione, ſeu retentione debiti proprie non conſiſtit, accedit quod etiamſi talis debiti retentio damnum culpa importaret, quod negamus, nuſquam tamen, licet de illo per ſcripturam, vel ſententiam conſtaret, ſuppoſita partis negatione, poſſet ita notorium effici, prout in præſenti materia requiritur, iuxta ea, quæ de notorio reſultante ex inſtrumento, vel ſententia tradunt communiter Doctores, cum quibus *Maſcard. concl.* 1107. *n.* 19. *Farin. d. q.* 21. *à nume.* 23.

42 Nec etiam obſtat *Concil. Trid. ſeſſ.* 14. *de reformatione cap.* 5. dum prohibet Conſeruatores cognoſcere de cauſis ciuilibus, excipit Conſeruatores Religionum, & ſimiles, vt in *verſiculo, Vniuerſitates autem*, caſdemque Conſeruatorias religionũ, & ſimilium nulla ex parte diminutas eſſe declararunt Illuſtriſſimi Cardinales ſuper *d. cap.* 5. Vnde videbatur ſuccedere *regul. l. cum prætor, ff. de iudic. & l. nam quod liquide, ff. de penu leg.* Reſpondetur enim exceptionem *Concilij* ſicut & declarat *Cardinal.* ſolum concludere tales Conſeruatores non comprehendi ſub prohibitione, & reſtrictione illius decreti, non tamen per hoc *Concil.* diſponere ſub qua forma, & in quibus cauſis debeant procedere, id enim relinquit diſpoſitioni iuris communis, & tenori priuilegiorum, ſub quibus fuerint conceſſi, argum. *l. commodiſſime, ff. de liber. & poſthum.* vt agnoſcunt *Gutier. d. q.* 9 *numero* 14. & *d. quæſt.* 63. *numer.* 3. *Fr. Emman. dict. q.* 65. *articul.* 12. *in principio.*

43 Nec denique obſtat *Conc. Trid. ſeſſ.* 7. *de reform. cap.* 14. *verſicul. Addendo inſuper*, vbi diſponit Regulares quoquo modo exemptos in cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum conueniendos eſſe coram locorum Ordinariis, etiamſi iudicem alias habeant à Sede Apoſtolica deputatum, aliis verò cauſis, tum demum coram eiſdem Ordinariis pro debitis eſſe conueniendos, quando ipſi Regulares iudicem non habuerint, vnde manifeſte probari videtur, quod ſi iudicem habuerint (prout habent, ſi habeant Conſeruatorem) coram illo eſſe conueniendos, & tenet *Gutier. dict. lib.* 3. *quæſtione* 10. *à numero* 2. non diffitetur *Flamin. de reſignat libro* 1. *quæſtione* 11. *numero* 9. quem refert, & ſequitur *Ceuall. d. quæſtio.* 897. *à numer.* 813. Non inquam obſtat prædictum decretum, reſpondet enim late *Emmanuel. dicto art.* 13. *verſ. nec ſupra dictis*, vbi illud declarat, & interpretatur, cuius reſponſionem licet poſtea idem *Gutier. libro* 4. *practic. qu.* 64. nitatur diſſoluere, & ſe inſuper ab impugnationibus *Fr. Emman.* liberare, tres caſus in propoſito diſtinguens; meo tamen iudicio tantum abeſt, vt *Concil. eo loco* dictam ſententiam probet, quod imo contra eam retorquetur, nam vltra quod loquitur ſolum de Regularibus extra monaſterium degentibus, vt ex littera illius patet, & aduertit *Fr. Emman. vbi proxime.* Aduertendum etiam eſt *Concil.* ibi expreſſe tractare de illis Regularibus, qui Conſeruatores alios habent, vt conſtat ex illis verbis, Conſeruatorum deputa-

tionibus, & eorum inhibitionibus, &c. in quibus manifeste supponit tales Regulares, de quibus agit in illo decreto, Conseruatores habere; claasula enim hæc in fine posita refertur ad omnes casus præcedentes, secundum citata per me in *Remiss. de clausulis, cl in sul. 199. numero 1.* & tamen in illis terminis decidit *Concil.* quod si Regulares iudicem non habuerint coram Ordinario conueniantur, ergo exceptio hæc, si ipsi iudicem non habuerint, nequaquam intelligi potest de iudice Conseruatore, sed de alio à Sede Apostolica deputato, itaut non sufficiat Regulares habere Conseruatorem ad effectum ne coram Ordinario pro istis causis ciuilibus conueniantur, & sic cessat omnino fundamentum *Gutier.* & aliorum supra citatis locis.

44 Licet quilibet Summi Pontificis delegatus in totum subdelegare valeat ex tex. in *capit. si pro debilitate, & cap. super quæstionum, in fine princip. de officio* cum citatis *per Cardos. in praxi iudicum verbo iudex, numero 75. Morlam in emporio par. 1. titul. 2. quæstione 15. numero 10. Fr. Lud. Miranda de iudic. qu. 2. artic. 11. Sanch. de matrimon. libro 3. disputat. 31. D. Barbosa in l. quia tale, numero 47. ff. soluto matrimon. & in l. cum Prætor, §. 1. numero cum sequentibus, ff. de iudic.*

45 Conseruatoribus tamen id non permittitur, nisi quoad citationes, & sententiarum promulgationes, vel vbi ex beneficio litterarum id eisdem fuerit concessum, tradunt vltra *glos.* & Ordinarios *in cap. vlt. de officio deleg. libro 6. glos. verbo ipsorum, in Clementin. 2. de hæret. Petr. Gregor. Syntagm. iuris libro 47. capite 22. numer. 27. Quintanad. de iurisdict. & imper. lib. 2. tit. de sub delegat. numero 7. Frat. Emman. dicta quæstione 65. artic. 10. Azor. d. capit. 14. quæstione 9. P. Molina d. disputat. 29. numero 5. Fr. Lud. Miranda d. quæstione 47. art. 8 concl. 4. Cochier. d. q. 39. numero 20.*

46 De ratione autem quare attento iure Conseruatores nequeant mittere vices suas, inquirit *glos. in dicta Clemen. 2.* eam reddens, quia scilicet eorum industria perelecta videtur, ac subinde succedit regul. *capit. is cui, de officio delegat. libro 6.* aliam tradit *Petr. Gregor. d. numero 27.* Sed melior videtur, quam sentit *glos. verbo nulli, in d. c. vlt.* intendens textum ibi ius speciale constituere in proposito circa Conseruatores sicut in multis alijs constituit ad eorum potestatem restringendam, vt quanto minus fieri posset Ordinariæ præiudicium afferret. Addit deinde tex. *in d. cap. vlt. vers. sed nec tunc,* quod si nec beneficio litterarum potestas subdelegandi Conseruatoribus competat, nequaquam tamen posse eos cuicunque voluerit committere vices suas, sed illis tantum personis, qui aliàs in Conseruatores eligi valeant, quod idem in cæteris delegatis generale est per tex. *in cap. statutum, §. in nullo, versic. & personu, de rescript. lib. 6.* vbi *glos. verbo legatorum, in fine, glos. verbo superioribus, in fine, in cap. pastoralis, in princip. de offic. deleg.* vbi *Abb. numero 10. Fr. Emman. d. quæstione 65. artic. 10. vers. aduertant, Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiast. decis. 622. in 1. edit. & resol. 420. in 2. edit. Azened. l. 20. numero 3. in fine, & numero 4. tit. 7. libr. 1. nouæ recopil.* Subdit denique idem *cap. vlt. vers. circa munera* teneri Conseruatores circa munera, & expensas assessorum, atque notariorum obseruare omnia ea, quæ de iudicibus delegatis sunt statuta in constitutione, scilicet *cap. statutum, §. insuper, cum seqq. de rescript. libr. 6.* vbi late prosequuntur scribentes, *Petr. Gregor. libr. 47. cap. 22. numer. 29. Molina d. disput. 29. numero 6. ad finem, Fr. Ludou. Miranda d. qu. 47. art. 8. concl. 8.*

47 Conseruatores limites suæ potestatis, siue suam iurisdictionem excedentes per annum suspensi sunt ab officio, *dict. vlt. versic. vt autem,* ibi, eo ipso per vnum annum sint suspensi, tradit *Fr. Ludouic. Miranda d. quæstione 47. artic. 9. conclus. 1.* Intellige de illis tantum, qui id scienter egerint, non tamen sufficiet delinquere per ignorantiam iuris crassam, vel affectatam, vt male voluit *glos. ver. scienter, in dicto cap. vlt.* cui similes verbo *scienter in Clem. 1 de consanguin.* sequuntur *Fr. Emman. d. qu. 65. articul. 19. Fr. Ludou. Miranda d. concl. 1.* Verius enim est requiri vt culpabiliter, & grauiter peccando id faciant, cum *tex.* scientiam exigat, nec sine causa verbum scienter, in eo additum sit, ad excludendum scilicet quamcunque ignorantiam, vt in terminis defendit *Soar. tom. 5. de censur. disput. 31. sectione 3. numero 17.* quod ex eo confirmatur, quia quælibet ignorantia etiam crassa excusat à pœna, non licet à culpa, quando lex pœnam imponens vtitur verbo, scienter, vt argum. *text. inl. igitur, ff. de liberali causa* cum similibus comprobat post alios *Nauarr. in manual. capite 27. numero 141.* Suspensio hæc, licet ex generalitate verborum includat suspensionem non tantum ab officio muneris Conseruatoris, sed etiam ab ipso officio clericali, iuxta doctrinam, quam ex *D. Thom.* & aliis tradit *Soar. dicto tomo 5. disput. 26. sectione 1. à numero 3.* non inuoluit suspensionem à beneficio, vt per *Soar. d. disputat. 31. numero 17. in fine,* quoties enim à iure, seu etiam ab homine suspensio ab officio præcise, vel absolute imponitur, si aliud non addatur, non includit suspensionem à beneficio, vt ex text. in *capitulo cum inter, in principio de purgat. canonic.* & aliis fundamētis comprobat late idem *Soarez dicta disputat. 26. sectione 3. à numero 4. Henriqu. in summ. libro 13. capite 32. §. 3.* quamuis inuoluere etiam suspensionem ab officio male inferat *glos. verbo officio, in dict. cap. vltim.* dum quia post *Archid. & Monach. numero quarto,* transit *Domin.* ibi *numero 2.*

49 Suadentes prædictis iudicibus Conseruatoribus, vt suam transgrediantur potestatem, idipsumque procurantes incidunt in pœnam, atque sententiam excommunicationis, à qua nullatenus possunt absolui, nisi prius parti integraliter satisfecerint de expensis, ita habetur in *dicto capit. vltim.* ibi, pars vero, quæ hoc fieri procurabit sententiam excommunicationis, &c. quod tamen intelligendum non est de quocunque procurante, sed tantum de eo, qui pars in iudicio existit, vt manifeste probant eius verba, & notant, ac declarat *Domin.* ibi *numer. 2. Nauarr. in manual. capite 27. numero 125. Azori. d. capite 34. quæstione 13. Soar. tom. 5. disput. 23. sectione 4. numer. 10. Frat. Ludouic. Miranda d. articul. conclus. 2.* aduertentes insuper eandem pœnam non incurri ex sola procuratione, nisi effectus sequatur. Licet autem ab hac excommunicatione nequeat pars absolui, nisi prius alteri parti integraliter expensas resarciat, vt tex. ait, nec subinde cautio sufficiat quemadmodum prosequuntur declarantes *Domin.* ibi *numer. 3. Monach. numero 4. Franch. numero 2. in fine, glos. verbo manifesta, in c. 2. de sentent. excommunicat. lib. 6.*

iuncta

iunctis traditis per Doctores in *cap. venerabilibus, §. porro, versicul. secus, eodem tit.& lib. Couar. in capit. alma, par.1.§.11. numero 11. Henriqu. in summ. libro 13. capite 28.* absolutio ab Ordinario præstari poterit cum reseruata non reperiatur ex regul. *tex. in cap. nuper, vers. in secundo, de sentent. excommunicat.* obseruantque *Domm. Franch. & Monach. dictis locis, Azor. d.c.34.q.13.in fine.*

50 Conseruatoris officium extinguitur, & expirat per obitum concedentis, quod attinet ad negotia non cœpta, in iis enim, quæ cœpta sunt res desinit esse integra, & durat post obitum Papæ concedentis, ita habetur in *d cap. vlt. Mandos. designat. gratiæ, tit. de conseruatoria, vers. addi deberet, in fine, Cochier. d. quæstione 39. numer. 14. Fr. Ludouic. Miranda d. quæst. 47. articul. 6. in princip. Azor. d. capite 34.q.14.* vbi etiam asserit negotia incœpta censeri post citationem, vel aliquem actum alium iudicialem inchoatum.

51 In Ordinibus, & Religionibus Conseruatorum officium non esse temporale, nec expirare morte concedentis, quin vero eiusmodi delegationem in Religionum fauorem factam esse perpetuam resoluit idem *Fr. Ludouic. d. artic. 6. conclus. vnic.* Quid dicendum quoad negotia iam cœpta, quando tempus præfinitur, ad quod conseruatoria limitata est, veluti in terminis, *Concil. Trident. sess. 13. de reform. cap. 5. vers. nemo etiam*, vbi conseruatoriæ, quæ non sunt Religionum,& similes ibi exceptæ quinquennio terminantur, disputant *Domm. in d. cap. vlt. numero 2. ver. quid si datur,& ibi Franch. numero 1. & Ancharan. numer. 9. Fr. Emman. d.q.65.art.9.*

52 Hæc omnia à nobis supra relata procedunt de iure communi attenta dispositione tex. in *capite 1. & vlt. de offic. deleg. lib. 6.* quæ quidem locum non habebunt quoties in bulla conseruatoria ampliori forma à Summo Pontif. fuerit concessa, tunc enim illa inspicienda erit argum. *text. in cap. porro, & in cap. recepimus*, cum similibus, *de priuileg.*& patet ex concessis aliquibus religionibus, quas referunt *Cabed. diuers. iuris argum. lib. 3.c.18.n.3. Fr. Emman. d. quæstione 65. articul. 12. Gutier. pract. l. 4. quæstio. 63. numero 6. & 7.* Conseruatores enim cum amplissima auctoritate habent, monachi S. Iustinæ *Eugen. IV. const. 10.* Canonici etiam Regulares Lateranenses eligunt sibi Conseruatores cum amplissima iurisdictione iuxta *constitut. 10. Sixt. IV.* Monachi insuper Montis Oliueti Ordinis S. Benedicti pro ipsorum defensione Conseruatores habent ex *Iulij II. constitut. 5.* Item Fratres Ordinis Minorum S. Francisci de Paula multis cum facultatibus per *constitut. 8. Clementis VII.* Quin & Hierosolymitani quoque equites Conseruatores sibi eligunt, atque electi recusari nequeunt, sancitur *constitut. 9. Pij IV.* Item Clerici Regulares sancti Pauli Decollati *Iulius III. constitut. 10.* Camaldulenses quoque per *Leonis X. constitut. 2.* Necnon Patres Societatis Iesu vigore constitut. *Pij V. & Gregorij XIII.* de qua *Fr. Emman. d. art. 12. vers. & certe, Molin. d. disp. 29. n. 2. in fine.*

53 Verum vt hac in re tam frequenti quid hodie seruandum sit, non ignoret studiosus lector verbatim rescribere censui constit. vnam editam *ann. 1592. à felicis memoriæ Clemente VIII.*& alteram hoc præsenti anno 1621. lectam, & publicatam, à Sanctiss. D. N. *Gregorio XV.* editam, cuius tenorem, cui nostris his temporibus standum est,& omnino parendum, hic inserere operæpretium duxi, & primùm sequitur illa *Clementis VIII.*

54 Sanctissimus in Christo Pater, & Dominus noster D. Clemens diuina prouidentia Papa Octauus, ne ob malitiosam petentium suggestionem, & ex eo, quod ob locorum distantiam personarum, quibus causæ mandantur, certa notitia haud ita facile haberi potest; per iudices aliquos minus interdum idoneos in Conseruatores deputatos causas ipsas cognosci contingat, cupiens salubriter prouidere, reuocauit, ac declarauit nullas, inualidas, & subreptitias omnes,& quascunque iudicum deputationes in litteris cõseruatoriis iuxta formam in quinterno Cancellariæ descriptam, seu alias quomodolibet expeditis hactenus per sedẽ Apostolicã perpetuo, vel ad tempus nondum elapsum concessas, & directas iis Conseruatoribus, & iudicibus, qui qualitates non habent requisitas, & descriptas in constitutione *felicis recordat. Bonifacij Papæ VIII.* prædecessoris sui, quæ incip. *Statutum*, quique etiam in Conciliis Prouincialibus, aut diœcesanis iuxta Decretum Concilij Tridentini electi, & designati non sunt ad instantiam quorumcunque Conuentuum, Capitulorum, Militiarum, Vniuersitatum, Collegiorũ, Ordinum, ac in fauorem quorumcunque monasteriorum, hospitalium, & aliorum quorumuis piorum tam secularium, quàm cuiusuis ordinis, aut instituti Regularium locorum quantumuis exemptorum obtentas, cum quibusuis præseruatiuis, restitutiuis, mentis attestatiuis, derogatoriarum derogatoriis, efficacioribus, & insolitis clausulis, & decretis, quorum omnium tenores Sanctitas sua haberi voluit pro expressis: non tamen quoad negotia iam cœpta, vel quoad ea, in quibus illæ suum sunt sortitę effectum, seu exequutionem habuerunt: ac etiam insuper voluit, & ordinauit, quod omnes deinceps litterę conseruatoriæ huiusmodi per Sedem Apostolic. concedendæ ad Conseruatores, & Iudices dumtaxat dirigantur, qui qualitates iuxta dicti *Bonifacij* constitutionem habeant, quique in præfatis Concilis electi, & designati sint, & non aliis, aliter vero expeditæ litteræ præfatæ nullius sint roboris, & momenti. Decernens, &c.

Sanctißimi D. N. D. Gregorij Diuina prouidentia PP. XV. Constitutio de Conseruatoribus.

55 Sanctissimus in Christo Pater, & Dominus Noster D. Gregorius diuina prouidẽtia PP. XV. ex certis rationabilibus causis animum suum mouen. & de voto Venetabilium Fratrum suorum S. R. E. Cardinalium Concilij Tridentin. Interpretum, partim fœl. rec. Clementis Papæ VIII. Prædecessoris sui vestigiis inhærendo, reuocauit, ac nullas & inualidas decreuit omnes,& quascunque Iudicũ Conseruatorum electiones, nominationes, seu deputationes: tam in vim litterarũ conseruatoriarũ, iuxta formam in quinterno Cancellariæ descriptam, quam in vim quorũcũq; priuilegiorũ perpetuo, vel ad tempus

nondum elapsum Apostolica auctoritate concessorum, seu alias quocumque iure, vel titilo hactenus factas pro quibuscunque Conuentibus, Capitulis, Militiis, etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani, Congregationibus, Collegiis, Ordinibus, Monasteriis, Hospitalibus, aut aliis quibusuis piis, tam secularibus. quam cuiusuis Ordinis, etiam Mendicantium, seu Instituti, vel Societatis regularibus locis quantumuis exemptis, etiã de necessitate exprimendis, seu illorum personis, cuiusuis qualitatis, seu conditionis existant. In futurum vero Sanctitas sua hac generali, & perpetuo valitura Constitutione statuit, & decreuit, vt Iudices Conseruatores huiusmodi, siue principales, siue subrogati, eligi, nominari, aut deputari non possint, nisi qui non solum habeãt qualitates requisitas, & descriptas in Constitutione similis rec. *Bonifacij Papæ VIII.* etiam Prædecessoris sui, quæ incipit, *Statutum*; ita vt vel dignitate Ecclesiastica præditi, vel personatum obtinentes, vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici existant; sed etiam in Concilijs prouincialibus, aut diœcesanis, iuxta Decretum Concilij prædicti, Iudices electi, seu designati sint.

Quodque deinceps litteræ Cõseruatoriæ per Sedem Apostolicam concedendæ suprascriptis tantum dirigantur, & si quæ litteræ aliter expedientur, illæ, ac deputationes huiusmodi, omniaque exinde sequenda nullius sint roboris, vel momenti; Et nihilominus qui secus, quam iuxta formam superius præscriptam Conseruatores huiusmodi cum effectu eligere, nominare, seu deputare, aut electis nominatis, seu deputatis vti ausi fuerint, Regulares, quidem voce actiua, & passiua sint ipso Iure priuati, adeo, vt habilitationem à nemine, præterquam à Romano Pontifice consequi valeant, reliqui verò aliis pœnis arbitrio Sanctitatis suæ coerceantur, & prædictorum omnium Conuentus, Monasteria, ac loca huiusmodi, eorumque personæ, ac bona careant Conseruatore ad annum, itaut illorum causæ interea coram locorum Ordinariis duntaxat cognosci, ac definiri debeant; Cæterum vt latius pateat Conseruatorum huiusmodi deligendorum facultas, Sanctitas sua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, vt in Synodis Prouincialibus, aut Diœcesanis quamplures personas ex habentibus qualitates in prædicta Constitutione eiusdem Bonifacij prædecessoris contentas, & alioquin ad id aptas designari procurent, & si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci cum consilio Capituli alium in eius locum vsque ad futuram prouincialem, aut diœcesanam Synodum. Insuper Sanctitas Sua, inhærendo ac in parte decreto similis recordationis Gregorij Papæ XIII. etiam Prædecessoris sui, statuit, & ordinauit, vt regulares, ac personę huiusmodi in Italia infra duos, extra Italiam vero infra sex menses à die publicationis in Vrbe præsentis Constitutionis inchoandos debeant sibi eligere, seu assumere Conseruatores iuxta formam superius propositam, eiusque electionis, seu assumptionis documentum infra tempus huiusmodi penes Acta Curiæ Ordinariorum exhibere, & dimittere teneantur; alioquin eo termino elapso, quamdiu Conseruatores secundum formam præsentis Constitutionis non elegerint, coram eisdem Ordinarijs conueniantur: quodque Conseruatores huiusmodi semel legitime deputati, nisi ex legitima causa à Sede Apostolica, aut locorum Ordinariis, prout iisdem Regularibus, & aliis supradictis libuerit approbanda, durante quinquennio à die deputationis, amoueri, aut mutari nullatenus possint, aut valeant. Ad hæc statuit Sanctitas Sua, vt coram ipsis Conseruatoribus Regulares, ac personæ suprascriptæ conueniri quidem, aut trahi debeant, sed alios conuenire, aut trahere non possint, itaut memorati Conseruatores in causis, in quibus regulares, & alij actores fuerint, nullam prorsus Iurisdictionem habeant, sed in iis tantum, in quibus Rei extiterint, neque extra Ciuitates, seu Diœceses, in quibus fuerint deputati, contra quoscunque procedere præsumant. Siqua verò inter Iudices Conseruatores huiusmodi, & locorum Ordinarios controuersia super competentia Iurisdictionis orta fuerit, nequaquam in causa procedatur, donec per Arbitros in forma Iuris electos super iurisdictionis competentia fuerit iudicatum. Quòd si qui Conseruatores, siue in hac parte, siue alias quomodolibet suos limites excesserint, per annum ab officio Conseruatoris huiusmodi suspensi sint, & pars, quæ hoc fieri procurauerint, sententiam excommunicationis incurrat iuxta formã alterius Constitutionis eiusdem Bonifacij Prædecessoris, quæ incipit. Hac Constitutione, quam Sanctitas Sua in his omnibus, quæ præsenti Constitutioni non aduersantur, innouauit, & innouat. Per hoc tamen non intendit Sanctitas Sua prohibere, quominus regulares, & alij supradicti in casibus à iure permissis petant Iudicem non suspectum à Principibus, seu Magistratibus Secularibus; dum tamen hæc tria copulatiue concurrant, videlicet, vt Regulares, & alij prædicti sint actores, non autem Rei, vtquẽ agant contra laicum, non autem contra Ecclesiasticum, vel alias à iurisdictione seculari exemptum, atque vt causa in qua Iudex deputatur, fuerit prophana, non autem Ecclesiastica, & in ea iuxta Sacrorum Canonũ dispositionem laicus, vt præfertur, eligendus, Iudex competens existat. Quæ omnia, & singula in præsenti Constitutione contenta Sãctitas Sua voluit inuiolabiliter obseruari; decernens sic in iis, cæterisq; omnibus præmissis per quoscunq; &c. etiam Sacri Palatij Apost. Auditores, necnon Sanctę Romanę Ecclesiæ Cardinales, sublata, &c. iudicari, &c. necnon irritum, & inane &c. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac litteris cõseruatoriis, quas omnes ad formam præsentis Cõstitutionis reduxit, in fauorem quorumcumq; Ordinum, tam Mendicantium, quàm non mendicantium, Militiarum, etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani, Congregationum, Societatum, aut cuiusuis alterius Instituti, etiam necessario exprimendi, Collegiorum, Capitulorum, Ecclesiarum, Monasteriorum, ac Piorum quorumcumque, tam secularium quàm Regularium locorum, necnon illorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, etiã immemorabilib. priuilegiis quoque, etiã ex causa, & titulo oneroso, indultis, & litteris Apostolicis, etiam Mari magno, seu Bulla aurea aut alias nũcupatis, sub quibuscũq; tenoribus, & for-

mis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut alias quomodolibet, etiam per viam excommunicationis, seu extensionis concessis, & ireratis vicibus approbatis, & innouatis etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque tenoribus, & formis specialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata inserti forent, præsentibus pro expressis habens, quibus quoad ea, quæ præsentibus aduersantur, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat specialiter, & expressè derogauit, cæterisque contrariis quibuscunque. Cæterum vt præsens Constitutio facilius omnibus innotescat, Sanctitas Sua voluit, & mandauit, vt non solum in Cancellaria Apostolica, sed etiam ad valuas Basilicæ Principis Apostolorũ de Vrbe, & in acie Campi Floræ publicetur, illiusq; exẽpla in ijsdem locis affixa dimittantur, ac in quinterno Cancellariæ inter Constitutiones perpetuas describatur, & annotetur.

Ex Typographia Reuer. Cam. Apost. 1621. publ. die 20. mensis Septemb. eiusd. anni.

Alia in materia Conseruatorum, & litterarum conseruatoriarum si scire cupias, vide latissime *Alexand. Monetam in Speciali tract. de Conseruatoribus*, & alios incidenter super hac materia scribentes, videlicet *Azened. ad titul. 8. libro 1. nouæ recopil. pagina 118. Gutier. practic. lib. 3. quæstione 9. Aloys. Riccì. in collect. decis. par. 4. collect. 899. & in decis. Curiæ Archiepiscop. Neapolitan. part. 2. decision. 258. Frat. Emman. quæstion. Regular. tomo 1. quæstione 65. Frat. Ioan. de la Cruz de statu Religion. libro 2. capite 10. Frat. Ludouic. Miranda in manuali Prælat. tom. 2. quæstione 47. Fr. Leo in thesauro fori ecclesiastici par. 2. capite tert. numer. 102. cum sequentibus, Campanil. in diuersorio iuris Canon. rubr. 12. capite 13. numero 24. cum sequentibus, Cenall. communium contra communes tomo 4. quæstio. 797. numero 792. cum sequentibus*, nonnulla etiam ad hanc materiam pertinentia tradit nouissime celebertimus Doctor maiorum nobilitate clarus, vtriusque iuris consultissimus, & in omnium scientiarum genere apprime versatus *D. Gabriel Pereira de Castro* Senator Regius meritissimus in suis Regni *Lusitaniæ decisionibus decision. 118. numer. 15. & 16.*

SVMMARIVM.

1 *Familiam armatam potest Episcopus de iure communi, & ex vniuersali consuetudine tenere.*
2 *Episcopus potest iudicare, & punire delinquentes.*
3 *Officiales, seu apparitores potest Episcopus habere, quorum manu, & opera possit iurisdictionem suam exercere.*
4 *Sententias suas, & iudicatas res sui ipsius non alienæ ope potest exequi Episcopus.*
5 *Iurisdictio Ordinaria sine territorio subsistere non potest.*
6 *Inquisitores contra hæreticam prauitatem possunt familiam armatam tenere.*
7 *Doctores referuntur, qui tenent non posse Episcopum armata vti familia.*
8 *Reprobatur sententia asserentium non posse ecclesiasticos iudices capi facere delinquentes in casibus ad punitionem Ecclesiæ spectantibus, sed tantum excommunicare, atque alijs spiritualibus vti remedijs.*
9 *Familia Episcopi quamuis sit laica potitur fori priuilegio.*
10 *Familiaris, & de familia alicuius dicitur, qui est deputatus ad aliquod seruitium, & officium.*
11 *Notarij Curiæ Episcopi gaudent fori priuilegio.*
12 *Cancellariæ Episcopi officium exercens, gaudet fori priuilegio.*
13 *Fiscalis, nuntij, custodes carcerũ, ac lictores Episcopi, gaudent fori priuilegio.*
14 *Prætor habet potestatem puniendi suos officiales pro delictis in officio commissis.*
15 *Episcopus, siue eius Vicarius punire poterit excessus officialium laicorum, qui Curiæ Archiepiscopali inseruiunt.*
16 *Fiscum habent Episcopi.*
17 *Bona patrimonialia clericorum hæreticorum applicantur fisco Episcopi, secus in Hispania, & Francia.*
18 *Pœnam pecuniariam indicere possunt Episcopi, eamq; sibi vel Cameræ suæ applicare.*
19 *Pœnas pecuniarias sibi Episcopus retinere non debet, sed in pios vsus erogare, nisi sit admodum pauper.*
20 *Carcerem debet Episcopus habere, tum ad custodiam delinquentium, tum etiam ad pœnam.*
21 *Carceris custos æquiparatur depositario.*
22 *Carceris custos si carnaliter cognoscat mulierem, etiam meretricem, sub sua custodia, carceratam, acerrime punitur.*
23 *Mulier si prægnans reperiatur in carcere culpa custodis præsumitur.*
24 *Brachium seculare implorare valet Episcopus, vbi per se suas sententias exequi non potest.*
25 *Brachij secularis auxilium si secularis neget, potest ad illud præstandum censuris compelli.*
26 *Brachij secularis auxilium antequam sit præstandum an possit ipse laicus causæ cognitionem sumere, ostenditur, & numero 27.*

EPISCOPVS AN HAbere posſit familiam armatam, fiſcum, & carcerem?

ALLEGATIO CVII.

1 TAm ex vniuerſali conſuetudine, quàm de iure communi poteſt Epiſcopus tenere familiam armatam, prout atteſtantur *gloſ. in cap. contra idolorum 26. quæſtione 8. Felin. in cap. cum ſit generale, numero 20. de foro competen.* vbi *Mari. Socin. in fin. Berret. conſ. 3. numero 10. Bald. in l. nam ſalutem, §. fin. de officio præf. vigilum, Deci. in cap. ſignificaſti, numero 19. verſ. vnde infert, & à numero 21. de officio deleg. & in cap. cum non ab homine, num. 29. ff. de iudic. Roland. à Valle conſ. 37. libr. 4. Auſrer. de poteſtate iudicis eccleſ. ſuper laicis, & eorum bonis numero 18. Gondiſalu. de hæret. p. 11. numero 70. Segur. in direct. iudic. capite 13. numero 22. Martin. Vran. Vtram. conſ. 7 numer. 5. verſ. ſeptimo. & numero 13. & 14. libro 1. Anton. Scappa in tract. de iure ſcripto libro 5. capit. 209. numero 8. Salzedo ad Bernard. capit. 140. alias 151. vel 152. numero 23. Ludou. Alfer. alleg. 10. Fuſc. de Viſitat. libr. 2. capit. 32. numero 16. Joan. Aloyſ. de Leo in authent. caſſa numero 24. C. de ſacroſ. eccleſ. Franciſc. Leo in theſauro fori eccleſiaſt. par. 1. capite 9. à num. 23. Menoch. de arbitr. caſu 394. numer. 70. Sbroz. de Vicar. Epiſcop. libro 2. quæſtione 191. Læli. Iordan. in tract. de Rom. Sedis origine cap. 8. par 2. Penna in direct. Inquiſit. par. 3. comm. 105. verſ. poſtremo, aliàs comm. 116. Franc. Leo in theſauro fori eccleſ. par. 1. capite 9. num. 19. cum ſequentibus, & par. 2. cap. 16. numero 16. Vgolin. de poteſtate Epiſcopi capit. 4. 12. latiſſime Franc. Molin. de brachio ſeculari capit. 18. Mari. Antonin. vari. libro 3. reſolutione 14. à numero 1. Carol. de Graſſis de effectibus clerical. effectu 1. num. 129. Bellet. diſquiſit clerical. part. 1. tit. de fauore cleric. reali, §. 1. numero decimo octauo, & titul. de bonis cleric. §. 14. numero vlt. Cardinal. Tuſch. littera F. concluſ. 153. num. 12. Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub. 12. c. 13. nu. 88.*

2 Quod ex eo ſuadetur, quia Epiſcopus poteſt iudicare, & punire delinquentes *cap. 1. de offic. Ordinarij, cap. Statuimus, 16. quæſtione prima, cap. quoniam 18. diſtinction. cap. in Archiepiſcopatu, de raptorib.* cum ſimilib. citatis à *Mario Anton. d. reſolut. 14. n. 1. verſ. 2.*

3 Ergo fatendum eſt poſſe tenere dictam familiam, conceſſa enim iuriſdictione omnia licent, quæ ad illam tuendam, & exercendam ſunt neceſſaria, *argum. l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud.* virtute enim ſuæ iuriſdictionis poteſt ſibi officiales, ſeu apparitores adſciſcere, quorum manu, & opera iuriſdictionem ſuam poſſint exercere, & cenſuras ſuas, ac alias ſeueritates eccleſiaſticas executioni demandare, *Cochier. de iuriſdict. Ordin. in exemptos, par. 2. quæſtione 111. numero 18. & 19.* & cum habeat diœceſim dicitur habere territorium, & ideo exequi poteſt ſententias ſuas, & iudicatas res, ſui ipſius non aliena ope, *cap. omnes, quæſtione 7. cap. fin. de conſtit. in 6. Iordan. d. c. 8. n. 26. F. Molin. d. c. 18. n. 86. cũ ſeq. Franc. Leo d. c. 9. n. 30.*

5 Non enim iuriſdictio ſubſiſtere ordinaria ſine territorio poteſt *Baldus in l. ſi quis ex conſenſu, numero 9. C. de Epiſcop. aud. Boer. dec. 227.* Dicitur à terrẽdo territorium, *l. pupillus, §. territorium, ff. de verbor. ſignif.* vbi *Rebuff.* quaſi terrendi ſint & mulctandi incolæ ab eo, qui territorium habet, cui iuriſdictio adhæret *Panorm. conſil. 20. numero 1. Bald. in cap. 1. §. imo, numer. 4. quibus mod. feud amit.* Et territorio ordinariam adhærere iuriſdictionem docuerunt *Bart. Bald. & Angel. in l. 1. fin. C. vbi, & apud quem, Moron. conſil. 45. à n. 12.*

6 Vnde etiam Inquiſitores cõtra hæreticam prauitatem poſſunt dictam familiam tenere, vt habetur in *Clem 1. §. 1. de hæret. Roias de hæret. ſing. 21. nu. 6. Lucer. Inquiſit. verbo inquiſitor, n. 14. Simancb. de cathol. inſtit. capit. 34. numero 24. & capite 41. num. 15. Direct. p. 3. quæſtione 50. numero 55. Iordan. d. cap. 8. numero 42. Menoch. d. caſu 374. n. 6. Fuſc. d. c. 32. n. 17. Mari. Anõ. vbi ſupra verſ. 3. Carol. de Graſſis d. effectu 1. n. 130. Franc. Molin. d. c. 18. n. 12.*

7 Ex quibus apparet quàm verior ſit ſupradictorum opinio, qui tenuerunt poſſe Epiſcopos armata vti familia, quamuis contrariũ ſequantur *Gem. Prob. Anchar & Franch numer. 7 in cap. dilecto de ſententent. excom. libro 6. Clar. in §. fin. quæſtio 37. nume. 8. Panorm. in capite 1. de offic. Ordinar. Hoſt. Auguſt. Bero. & Felin. in cap. ſignif. de offic. deleg. Palat. in repet. c. notabi 2. à numero 1. Auiles ad caput 20. Prætor. num. 14. Auend. de exequendis mand. cap. 1. num. 22. Mench. de ſucceſſ. creat. §. 22. n. 17. & §. 6. num. 16. verſicul. illud autem, Soar. de Paz in pract. tom. 2. præl. 2. num. 54. Perez l. 48. gloſ. 2. tit. 1. libro 3. Ordin. Azeued. l. 14. n. 4. & 5. tit. 1. lib. Oliban. in commen. vſatici c. 15. n. 50. verſic. ſed quia familia.*

8 Quorum multi tenent etiam non poſſe eccleſiaſticos iudices capi facere delinquentes in caſibus ad punitionem Eccleſiæ ſpectantibus, ſed tantum excommunicare, atque aliis ſpiritualibus vti remediis, prout ſunt *Palat. d. notab. 1. numero 18. Mench. d. §. 22. num. 7. Clar. d. quæſtione 37 n. 8. Auend. d. n. 22.* & vltra eos *Euerar. in topic. leg. loco 125. Franc. Mari. deciſ. 448.* incip. *quæritur an Epiſcopus, nume. 2. volum. 1. Mich. Graſ. in lib. commun. opinion. c. 8. quæſtione 8. Decian. tract. crimin. tom. 1. libro 4. cap. 27. numero 15.* Sed contrarium verius eſt, vt aperte præſupponũt Doctores ſupra citati *numero 1.* dum ſecure reſoluunt Epiſcopum poſſe tenere familiam armatam, neque ſubſiſtit ſequella illa, poteſt remediis vti ſpiritualibus, ergo non ideo perſonam deuincere, vt docent *Auſrer. in Clement. 1. de officio Ordin. quæſt. 5. verſ. nec videtur bona reſponſio, ſub nu. 107. & Læli. Iordan. d. cap. 8. ſub numero 27.* quare contra ſupracitatos melioribus nixi fundamentis tenent *Auſrer. d. quæſtione 5. concl. 10. ſub numero 107. & de poteſt. eccl. ſuper laicos num. 1. Cardin. Tuſch. littera E. concluſ. 256. n. 3. Segura in ſuo directorio iudicum p. 2. c. 13. n. 41. Campan. d. c. 13. n. 87.* cõprobatq; apertus *tex.* iũcta *gloſ. in d. c. idolorũ*, alterq; Cõc. *Trid. ſeſſ. 25. de reform. c. 2.*

9 Familia Epiſcopi, quãuis ſit laica, potitur eodẽ priuilegio fori, ſicut ipſi clerici, prout notatur in *c. cũ non ab homine, de iudic. & in c. fin. de offic. Archid. Clar. §. fin. q. 35. n. 18. verſ. quæro nunquid familiares, Bonacoſ. in tract. de ſeruis, & famulis, q. 5. Capic. dec. 12. Boſſi. in tract. crim. tit. de foro compet. n. 127. Burſat. conſil. 25. n. 13. lib. 1. Michael Graſ. tom. 1. comm. opinion. l. 1. tit. 2. n. 48. pag. 157. Belluga in ſpec. Princ. rub. 11. §. videndum, n. 6. in fine, ver. de exiſtentib. Maranta de ordine iudic. p. 4. diſt. 11. n. 4. Capell. Tholoſ. dec. 378. Hippol. conſil. 67. n. 60. Decian tract. crimin. tomo 1. libro 4. capite 9. numero 47. Farin. in praxi crim. q. 8. n. 46. Franc. Leo in theſauro fori eccl. p. 1. c. 11. n. 17. prax. Epiſ. p. 2. verbo Epiſc. pag. 47. ver. 11. Modern. de iuriſd. p. 1. caſus 111. n. 3. Theſ. de-*

cis. 22. numer. 6. Ioan. Aloys. Leo in dict. authent. cassa numero 23. Villalob. in erario communium opinion. litt. F. numero 33. Steph in Gratian. March. decis. 233. num. 1. & disceptation. forens. c. pit. 340. numero 31. & seqq. nt. Mari. Antonin. vari. resolution. lib. 1. resol. 73. ante n. 2. Carol. de Grassis d. effectu 1. num. 128. Bellet. d. §. 1. numero 13.

10 Familiatis, & de familia dicitur esse, qui est deputatus ad aliquod seruitium, & officium *l. fin. C de proxim. Sac. Scrin. libro 11. Bart. in l. 1. § familiæ, n. 3. ff. de trib. & vestig. Thesaur. d. decis. 22. numero 2. Mascard. de probatione conclus. 756. numer. 1. Farin. in praxi criminal. quæstione 55. numero 135.* Et quandoque degens sub potestate & correctione alicuius *l. 1. C. si Rect. prouinciæ, l. 1. C. si quacunque præditus pot. Marius Antonin. dict. resolution. 75. numero tertio.*

11 Ex quibus infertur notarios Curiæ Episcopi gaudere fori priuilegio, vt resoluunt *Gratian. d. decis. 233. per totam, & d. cap. 340. à princip. Bellet. d. §. 1. num. 16.*

12 Item Cancellariæ officium exercens *Mar. Anton. d. resol. 75. n. 1. vers. cæterum.*

13 Sic etiam fiscalis, nuntij, custodes carcerum, lictores. *Felin. in capite 2. in fine, de foro compet. Mandos. de priuileg. ad instar, glos. 11. num. 32. Rebuff. de priuileg. Scholar. quæstione 166. n. 1. Gratian. d. decis. 233. n. 12. & 20.*

14 Quemadmodum Prætor dicitur habere potestatem puniendi suos officiales, veluti notarios, nuntios, birruarios, & huiusmodi, præsertim pro delictis in officio commissis, *Boer. decis. 9. Farin. in praxi crim. q. 101. n. 86.*

15 Ita etiam Episcopus, siue Vicarius punire poterit excessus officialium laicorum, qui Curiæ Episcopali inseruiunt, vt sunt Cancellarij, notarij, nuntij, & executores, & eorum qui sunt de sua familia, *Archid. Ioan. Andr. & alij in cap. si Episcopus, de offic. Ordin. libro 6. Boer. decis. 9. n. 7. & 8. Steph. Gratian. d. decis. 233. num. 19. & dict. cap 340 num. 31. Mari. Antonin. d. resol. 75. num. 2. Bellet. dict. §. 1. numer. 19.*

16 Habent etiam Episcopi fiscum, *cap. si quis, 17. quæstione 4. cap. quia diuersitatem*, vbi *glos. verbo præter, in fine, & Butr. ac Imol. de concess. præben. Cardin. in Clem. nolentes, §. 1. quæstione 3. de hæret. Couar. lib. 2. variar. cap. 9. num. 11. Bellet. d. §. 1. n 21. Oldrad. cons. 302. col. 2. & Franc. Pauin inter eius consilia cons. 34. versic. circa 4. Cochier de iurisd. Ordinar. in exemptos. p. 4. quæstione 112. num. 3. Aloys. Ric. in praxi aurea resol. 387. numero 2.*

17 Cui applicantur bona clericorum hæreticorum patrimonialia, prout cum multis, quos refert constantissime resoluit *Farinac. de hæresi quæst. 190. §. 11. à num. 154.* licet aliter obseruet praxis Lusitaniæ, Castellæ, & Franciæ, vt attestantur *Couar. lib. 2 vari. cap. 9 num 11. & 12. Azeued. l. 1. num. 200. tit. 1. lib. 8. nouæ recopil. Salzed. ad Bernard cap. 114. verbo hæretici, litt. F. Peregrin. de iure fisci lib. 4. tit. 5. nu. 31. vers. clericorum vero bona, Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 17. num. 201. lit. D. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. ca. 20. à n 1.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad Decretal. collect. 55. n. 6.*

18 Et ex eo quòd Episcopi habeant fiscum, possunt indicere pœnam pecuniariam, eamque sibi, vel Cameræ suæ applicare, vt per *Bernard. in pract. cap. 134* alias *142. in nouis*, vbi *Salzedo, Palat. in repet. rub. §. 39. num. 13. Couar. d. cap. 9. num. 8. vers. postremo, Richard. & Bonacos. tom. 1. commun. opinion. libro 1. tit. 2. num. 188. pagina 162. & numero 153. pagina 163. Clar. libro 5. §. final. quæst. 80. numero 5. Peregrin. de iure fisci libro 1. tit. de ys, qui iura fiscalia habent, num. 106. pagina 32. Azeuedo ad l. 12. numero 3. sub tit. 6. libr. 3. nouæ recopil. pagina 248. Aloys. Ricc. d. resolut. 387. numero 2. Bobad. in sua politica libro 2. cap. 17. numero 199. Cabedo p. 1. Lusit. decis. 85.* plures ex antiquioribus refert *Cened. ad decretal. coll. 170. numero 1. & Conc. Brachar. 4. act. 2. cap. 14. fol. 24. Zerola in praxi Episcop. part. 1, verbo compositio, versiculo secundo, pagina 103.*

19 Non licet tamen Iudici pœnas pecuniarias vel indicere, vel exigere pro ipsis criminibus tolerandis; pernicioſum etenim est siue ex lege, siue ex sententia, aut decreto Iudicis annuum censum à concubinariis accipere, quo soluto ipsi criminosi in sceleribus, & peccatis perseuerent, & hoc est, quod decidit tex. in *cap 3. de pœnis*, vt per *Cou. in dict. cap. 9. numero nono, versicul. secundum.* Quare honestius visum est, vt huiusmodi pœnas Episcopus ad effugiendam auaritiæ suspitionem non retineat, in propriam conuertendo vtilitatem, sed in pios vsus eroget, & deputet: id expresse decreto *Concilij Tridentini sessione 25. de reformat. capite 3. & capite 14.* præcipitur, vt mulctæ pecuniariæ eo ipso, quod exactæ fuerint, piis locis assignentur, adeo quod refertur Sacram eiusdem Concilij Congregationem censuisse nec posse Episcopum ex mulctis, & pœnis, quas exigi contigerit in eius Curia, aliquam portionem Vicario suo assignare pro eius mercede: & min^s Cameræ Episcopali, nõ obstante contraria consuetudine, etiam in parte: ita eleganter *Stephan. Quaranta in summa Bullary, verbo pœnæ pecuniariæ, pagina 395.* & tenent *praxis nona Episcop. par. 2. cap. 4. numer. 97. in princip. Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo pœna, 1. Aloys. Ric. in praxi fori eccles. decis. 349. in 1. edit. & resol. 300. nu. 3. in 2. edit. Sbrozz. de officio Vicarij in addit. libr. 2. qu. 143.* Sed per *Sacram Congregat.* fuisse declaratum, vbi Episcopus admodum pauper esset, eas sibi assumere posse testatur *Andreas Molfes. ad cons. Neapol. p. 4. q. 64. n. 24.* quem refert *Aloys. Ricc. d. resolut. 300. n. 3. vers. limita.*

20 Carcerem debet Episcopus habere, tum ad custodiam delinquentium, tum etiam ad pœnam, vt habetur in *capit. 3. de pœnis*, & tenet *Vgolin. d. §. 12. n. 3.* habent enim metum imperium, & proinde censuras, & ius carcerandi, *Abb. in capit. quod sedem, num. 7. vers. in occl. de offic. Ordin. & c. cum ab Ecclesiarum n 4. eod. tit. Cochier de iurisd. Ordin. in exemptos p. 4. q. 111. num. 15.* Non tamen in eodem carcere mares & fœminæ poni possunt, *l. 3. C. de custodia reorum Bonacos. commun. crimin. p. 1. verbo mulieres, fol. 118. Gregor. l. 5. tit. 29. p. 7. Menoch. de arbitrar. lib. 1. quæst. 88. numero 21. & 25. Azeued in l. 2. tit. 24. lib. 4. nouæ recopil. Farinac. in praxi crimin. quæst. 27. numero 52. & 59.*

21 Fideli custodi carcer est tradendus, ille enim æquiparatur depositario *Boer. dec. 216. post n. 6. Ioseph. Lud. Perus. dec. 78. n. 6. Farin. in praxi crimin. q. 31. num. 76.*

22 Vnde si cognoscat carnaliter mulierem sub sua custodia carceratam acerrime punitur, prout attestantur *Bonacos. p. 1. verbo custos carcerum carnaliter cognoscens, Hippolitt. in l. 1. numero 5. ff. de sicar. & in practic. §. aggredior, num. 26. Clar. in §. final. verbo fornicatio, vers. cum carcerata, Boer. decis. 317. nu. 2. cum*

seq. Gregor. l. 15. verbo consuetudo, tit. 17. par. 7. Plac. de delictis capit. 10. ad fin. Iodoc. in pract. crimin. rubr. de carcer. siue comment. capite 17. numer. 16. Perez l. 12. tit. 14. libro 2. Ordin. pag. 336. Mascard. de probat. concl. 267. nume. 4. late Farin. d. quæstione 31. à numero 110. Ordin. Regia Lusit. libro 1. tit. 33. §. 4. quamuis sit meretrix, quia tunc arbitrio Iudicis puniendus erit, *Hippol. in d. l. 1. numer. 3. Menoch. de arbitr. casu 292. Azened. l. 2. tit. 24. libro 4. nouæ recopil. Farin. d. quæstione 31. à n. 120. Hortens. Cauadcan. de brachio Regio par. 2. à num. 151. cum seq.*

23 Hinc etiam fit, quod si mulier prægnans reperiatur in carcere culpa custodis præsumitur *Boer. decis. 216. Mascard. concl. 267. numero 4.* prout etiam eius culpa præsumuntur inuecta in carcerem ex eod *Mascard. d. concl. 267. num. 11.* & punitur ex eo omni quod immittitur, per quod potest sequi mors, vel fuga carcerati, si non fecerit solitam carceratorem perquisitionem *Farin. d. q. 31. à num. 95.*

24 Vbi Episcopus per se suas sententias, & executionem exequi non posset brachium seculare implorare valet *capit. 1. de officio Ordin. cap. dilecto, de sent. excom. libro 6. Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 8. & sess. 25. de reform. c. 5. Menoch. de arbitr. casu 452. n. 4. Soar. de Paz in praxi tom. 2. prælud. 1. numero 2. & 3. Stephan. Gratian. disceptat. forens. capite 66. numer. 8. cum seq. Cened. ad Decretal. collect. 101. numero 12. & 13. Marc. Anton. Genuens. in praxi Curiæ Archiepisc. Neapol. c. 36.*

25 Quod auxilium si secularis neget, potest ad illud præstandum censuris compelli, de quo *Menoch. d. casu 452. Bellacomb. tom. 1. commun. opinion. libro 3. tit. 1. numer. 118. pagina 367. Aules ad cap. 20. Prætorum, verbo vsurpan, numero 21. Perez l. 4. tit. 1. libro 3. Ordin. pagina 473. Cened. d. collect. 101. num. 12. Decia tract. crimin. lib. 4. cap. 10. numero 3. vers. 8. Bobadil. in sua politica libro 2. capite 17. num. 80. Fr. Emmanuel quæstionū Regular. tom. 1. quæstione 8. articul. 14. Farin. in praxi criminal. quæstione 97. numero 82. Modern. de iurisdict. par. 1. capit. 52. numero 1. Ludouic. Rodolphin. tract. de brachio seculari num. 45. Franc. Molin. eod. tract. cap. 14.*

26 A multis Doctoribus probatum inuenio prædictum auxilium minime esse præstandum ab ipso laico, nisi causæ cognitio antecedat summatim præstita, an auxiliū sit cōcedēdū necnè, ne celeri propēsu, & veluti præcipiti ducti volūtate Iudices iuris ordine prætermisso subsidiarium alioquin impertiantur auxilium, cuius quidem sententiæ fuerunt *Innocen. in cap. 1. de statu monachorum, libro 6. Afflict. decis. 220. numero 9. Roland. consil. 37. nume. 7. & 8. libro 1. Clarus §. fin. quæstion. 96. num. 7. Alciat. in cap. 1. num. 120. de offic. Ordin. Segur. d. par. 2. capite 13. n. 33. Bellug. in speculo Principum rubr. 11. n. 41. ad medium, §. tractandum, vers. & de his saltem summarie. Nauar. in cap. cum contingat, de rescript. remed. 1. n. 8. vers. ex prædictis. Aules in c. prætorum, cap. 20. verbo vsurpan, n. 20. Bernard. in practic. vbi Salzed. ca. 154. n. 11. alias cap. 160. n. 17. Perez l. 4. glos. 3. titul. 1. lib. 3. Ordinamenti, Azened. l. 15. n. 1. tit. 1. lib. 4. recopil. Bernard. Græuens ad practic. Cameræ Imperialis l. 1. cōcl. 115. n. 5. Valasc. eōsult. 48. n. 13. Cened. ad Decretales collect. 105. n. 13.* Et ex eo quia Iudex secularis non tenetur brachium suum impertiri quādo ecclesiasticus nulliter processit, vel sententia est nulla, vt tenent *Ceuall. commun. contra comm. tom. 4. q. 897. num. 89. & alibi par. 2. quæst. 93. n. 69. Lud. Rodolphin tract. de brachio seculari num. 36. Cened. Canon. quæstio. l. 1. q. 36. n. 13. cum seq.* Vel etiam quando de incompetentia Iudicis ecclesiastici apparet *Menoch. remed. 3. retinendæ numero 360. versicul. debet autem Iudex, Bernard. Græu. d. conclus. 115. numero 9. Ludouic. Rodolphin. d. tract. de brachio seculari numero 17.*

27 Quæ quidem sententia à præcitatis Doctoribus relata in illis terminis subsistere poterit, in quibus & Doctores ipsi magis communiter loquuntur, cum scilicet Iudex ecclesiasticus damnauit aliquem, eumque deinde tradidit Curiæ seculari puniendum; eo siquidem casu opinati sunt non semper teneri laicum magistratum exequi sententiam ecclesiastici Iudicis, vt dicit *Campan. d. cap. 13. numero 87.* Limitarem tamen in crimine hæresis, in quo laicus sententiam ecclesiastici iudicis confestim exequi aduersus reum de illo crimine condemnatum tenetur, vt notant *Petr. Garc. in suis decis. Fidei dec. 2. Aloys. Ricci. in praxi fori eccl. decis. 330. in 1. edit. & resolut. 287. in 2. edit.* & dixi *Alleg. 40. num. 50.*

SVMMARIVM.

1 *Delegare non potest Episcopus iudici laico, vt cognoscat de causis criminalibus clericorum.*

2 *Laicus etiam coniunctus cum clerico de causa criminali clerici cognoscere non potest.*

3 *Delegare non potest Episcopus causas spirituales laico simul cum Clerico coniuncto.*

4 *Clerico coniugato non possunt causæ criminales Clericorum ab inferiore a Papa delegari.*

5 *Delegare potest Episcopus iudici laico criminales clericorum causas, si non adesset clericus sufficiens & habilis, cui Episcopus posset huiusmodi causas delegare.*

6 *Assessorem laicum in causis criminalibus Clericorum potest Episcopus assumere.*

7 *Delegare potest Episcopus, & quilibet iudex ecclesiasticus laico causas ciuiles, & temporales, non tamen generaliter.*

8 *Arbiter potest esse laicus in causa Clericorum si in ipsum insimul cum clerico compromittatur,*

9 *Ecclesiasticus iudex adeundus est in causa commissa clerico, & laico, si ab eorum sententia appellari contingat.*

EPISCOPVS AN POSSIT iudici laico criminales clericorum causas delegare?

ALLEGATIO CVIII.

1 EPiscopus non potest delegare iudici laico, vt cognoscat de causis criminalibus clericorum, *glos. verbo non præsumat. in capit. 2. de iudicijs*, vbi *Ripa numer. 34. & Panorm. numer. quint. Clar. in final. quæstione 41. numer. 5. vers. quæro nunquid, Segura Daualos in director. iudicum eccles. parte secund. capit. 11. numer. 1. Marchef. de commission. par. 2. capit. 3. 4. cap. principalis, numer. 40. Iul. Cæs. Imbrian. in tract. de iudice Regni, part. vlt. numer. 59. Camill. Borrell. consil. 68. numer. 19. Decian. tractat. criminal. tom. 1. lib. 4. capit. 9. numero 70. Farin. in praxi crimin. quæstione octau. numero quarto vers. sublimita, Camill. de Curte in diuersor. siue comprehens. iuris feud. part. 2. capit. 2. numero 124. in fine, Marc. Anton. Genuens. in practicab. eccles. quæst. 730*

2 Amplia primo, etiamsi Episcopus causam criminalem clerici delegasset laico simul cum clerico, vt de causa cognoscerent, quia laicus ita coniunctus nec etiam de causa criminali clerici cognoscere posset, *Abb. in capitulo significasti, de foro competen. Deci. in dict. capit. secund. numer. 5. in fine, Roland. à Valle consil. 4. numero quarto libro primo. Clar. dicta quæstione 41. numero quint. Farin. d. quæstione 8. numer. 4. vers. limita, Sigismum. Scacc. de iudic. par. 1. cap. 11. numer. 40. Decian. d. capit. 9. numer. 71. Segura Daualos d. capit. 11. numero primo. Sbroz. de officio Vicary libr. secund. quæstione 66. num. 20.*

3 Sicut etiam non poterit delegare causas spirituales laico simul coniuncto cum clerico, *Dec. in d. capitulo 2. numero 154. Marchesan. d. cap. 3. numer. 41. Azori. institut. moral. part. 2. lib. 3. capit. 32. quæstione 4.*

4 Secundò amplia, vt nec etiam clerico coniugato inferior à Papa possit causas criminales delegare, *Abb. in d. capit. 2. numer. 15. & ibi Rip. numer. 64. Clar. d. quæstione 41. numer. 6. Decian. d. cap. 9. numer. 72. Sbroz. d. q. 66. num. 20. Segura Daulos d. c. 11. num. 1. Rendina in promptuario recept. senten. tom. 1. tit. 17. num. 14.*

5 Limita primo vbi in partibus, in quibus est facienda delegatio, non adesset clericus sufficiens, & habilis cui Episcopus posset delegare tales causas, quia tunc poterit illas laico delegare. *Iul. Cæsar. Imbr. in tract. de iudice Regni part. vlt. numer. 60.* Limita secundo, vbi pro delicto esset inferenda pœna sanguinis, quia tunc non solum potest illas delegare, verum etiam tenetur Episcopus vel aliàs quiuis iudex ecclesiasticus delegare sententiam ferendam laico, postquam ipse delegans de causa cognouerit, & processum compilauerit, *Rip. in dicto cap. 2. num. 44. Decian. d. cap. 9. num. 76. in fine.*

6 Aduertas tamen, quòd licet Episcopus regulariter non possit delegare causas criminales clericorum laico, poterit nihilominus in talibus causis sibi assumere assessorem laicum, *Abb. in c. significasti, de foro compet. Camill. de Curte d. cap. 2. n. 64. Rendina d. tit. 17. n. 21.*

7 Limita denique in causis ciuilibus, & temporalibus, quia poterit Episcopus, & quilibet alius Iudex Ecclesiasticus delegare laicis, quia hoc eis non est interdictum præter potestatem imponendi censuras, *glos. verbo non præsumat. in dicto capit. 2. de iudic.* vbi *Abb. numer. 5. Bald. 10. Felin. 6. Deci. 5.* & cæteri scribentes, *Vant. de nullitat. titulo de nullit. ex defectu iurisdict. numer. 69. Segura Daulos dict. cap. 11. numer. 2. Sigismund. Scacc. d. cap. 11. numer. 41. vers. aduerte modo, Decian. d. cap. 9. numer. 70. Cucch. in instit. maior. libr. 2. tit. 6. numer. 139. & 140. Marc. Anton. Genuens. d. quæstione 730.* vbi intelligit dummodo absint clerici idonei, & non fiat commissio generalis ad omnes causas ciuiles.

8 Sic etiam laicus potest esse arbiter in causa clericorum si in ipsum insimul, vnà cum clerico compromittatur, vt probat *tex. in capitulo per tuas, 9. de arbitris*, & resoluunt *Viui. tom. 1. commun. opinion. libro secundo tit. 26. numero 17. versic. Et sic compromissum, Couar. practic. capit. 34. numer. 1. vers. Est etiam ratio, Mascard. de probat. conclus. 1338. numero 60. Bonacos. commun. crimin. parte secund. verbo laicus, fol. 45. Cotta in memorabil. verbo compromissum, in secund. Rebuff. de priuilegijs, scholar. priuil. 106. versic. 7. Alexander Monet. in suo tractatu de decimis capit. 8. numero 23. Farin. in praxi crimi. par. 1. quæstione 8. sub numer. 24. vers. limita 2. Bobadil. in sua politica libro secundo cap. 17. numer. 93. Bernard. Græuæ. ad practicam Cameræ Imperial. libro primo conclus. 37. consid. 2. numero secundo. Cened. d. collect. 176. numer. 3. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo implorandum, numer. 6. colum. 6. optimè Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 100. numer. 51. & 52.* vbi resoluit, quod in causa commissa clerico, & laico, si contingat ab eorum sententia appellari, adeundus erit Iudex ecclesiasticus tanquam dignior, secus tamen dicit quoad reductionem, quæ non debet peti coram Superiore arbitratoris, sed coram eo, qui iudex causæ fuisset, si de illa compromissum non esset factum, de quo etiam *Perez l. 12. versic. quæro. tit. 15. lib. 2. Ordin. pag. 364.*

SVMMARIVM.

1 *Quæstorum sacræ pecuniæ qualitates describuntur.*

2 *Quæstores eleemosynarum admittendi non sunt, sine Episcoporum, vel Apostolicis veris litteris.*

2 *Quæstorum vsus qua ratione extinctus fuerit, ostenditur.*

4 *Quæstores non obstante qualicunque exemptione potest Ordinarius incarcerare, excommunicare, & castigare.*

5 *Eleemosynas sponte datas in pios vsus conuertendas accipientes non comprehenduntur decreto Concilij Trid. sess. 21. de reform. cap. 9.*

6 *Quæstuarij proprie dicuntur, qui quæstum sibi referunt.*

7 *Regulares Mendicantes, ac Fratres S. Antonij, aut pro eis quærentes eleemosynas non comprehenduntur decreto Concilij sess. 21. de reform. cap. 9.*

8 *Regulares quæstuantes tenentur Episcopo fidem facere per litteras authenticas de licentia ad huiusmodi quæstuationem à suis superioribus sibi data.*

9 *Eleemosynas per loca quæritandi licentias concedere spectat ad locorum Ordinarios.*

10 *Regulares Ordinum Mendicantium, nequaquam possunt ab Episcopis prohiberi quominus per seipsos in diœcesibus vbi habent Conuentus, eleemosynas quærant.*

11 *Eleemosynas petendi licentiam potest dare Episcopus pro vsu alicuius pij loci, vel operis, & ibi assignantur qualitates, quas debent habere earum collectores.*

12 *Episcopus in prauos eleemosynarum quæstores quamuis laicos potest animaduertere.*

13 *Eleemosynas cuiusuis Sancti nomine petentes in Regno Portugaliæ, Castellæ, & Galliæ, non permittuntur à regijs magistratibus, nisi regias litteras ostendant.*

EPISCOPVS IN PRAVOS eleemosynarum quæstores an possit animaduertere.

ALLEGATIO CIX.

1 QVæstorum sacræ pecuniæ vsus olim frequens erat, atque etiam eorum prædicandi officium iuxta tex. in *capit. tuarum, de priuileg. & in cap. cum ex eo, de pœnit. & remiss.* vbi in *vers. qui autem*, describit qualitates quas isti habere debent, ibi, modesti sint, & discreti, nec in tabernis, aut aliis locis incongruis hospitentur, nec inutiles faciant, aut sumptuosas expensas, notant *Deci. à numer. 3. & Socin. numer. 6. in d. cap. tuarum, Paul. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 30. numer. 3. Petr. Bol. in œconomia canon. classe 3. capit. secund. §. 4. Nauar. de indulgent. notab. 31. à numer. 46. Henriq. in sum. lib. 7. c. 29. in princip.*

2 Quia tamen facultate sibi concessa abutebantur, iuste stabilitum fuit eos admittendos non esse sine Episcoporum, vel Apostolicis veris litteris, ex quibus constet de eorum moribus, & petitorij causa, seu necessitate sanctissime in *generali Concilio relato in dicto capit. cum ex eo*, quod strictius deinde in Viennensi Concilio fuit statum in *Clement. 2. de pœnitent.* cernens enim Concilium abusus huiusmodi quæstorum excrescere in maximum totius Christiani orbis scandalum, dum in prædicationibus multa confingebant mendacia de reliquijs, & indulgentijs, quas infinitas prope falso prædicabãt ad aurum extorquẽdũ, eis omnino interdixit prædicandi officium, relicta solum facultate dicendi, quod in litteris Apostolicis, aut Episcoporum contineretur, quod decretum Archemisij calumniis recte tuetur *Illustriss. Card. Bellarmin. tomo 2. de indulgent. l. 2. c. 20. §. igitur.*

3 Sed hęc deinde omnino per se, vel per alios prædicare prohibuit *Concilium Tridentin. sess. 5. de reformat. capit. 2. in fine, vers. quæstores*; sed quia neque huiusmodi remedia profuerunt, imo quæstorum malitia in dies magis excrescebat, atque etiam fidelium scandalum, indeque & peruersis eorum factis ansa hæreticis data est in vsu indulgentiarum debacchãdi, seu oblatrandi nouissime eadem *Tridentina Synodus sess. 21. de reformat. cap. 9.* statuit, vt quæstuariorum nomen, atque vsus penitus aboleatur, neque ad hoc officium exercendum vllatenus admittantur, non obstantibus priuilegiis ecclesiasticis, aut monasteriis, vel hospitalibus concessis, & de illius decreti praxi agũt citati per *Cened. ad Clement. collect. 9. pagina mihi* 401. quibus adde *Henriq. dict. cap. 9. praxim Episcop. part. 1. verbo quæstores, Stephan. Quarantam in summa Bullarij, verbo Archiepiscopi auctoritas, versic. 26. in fine, Frat. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæstione 57. & quæstione 98. artic. 1.* Proinde Ordinarius non obstante qualicunque exemptione poterit eos incarcerare, excommunicare & castigare, prout expedire fuerit arbitratus, vt per *Cochier. de iurisd. Ordin. in exemptos, p. 2. quæstione 45. num. 96.*

5 Illud in præsentiarum aduertere oportet sub prædicto *Concilij Tridentini* decreto prauos comprehendi eleemosynarum quæstores, non ipsas eleemosynas, aut nuntios, seu receptores, qui collectas in pios vsus conuertendas sine fraude sponte datas accipiunt, decisum refert *Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo eleemosyna 1.*

6 Et confirmatur ex doctrina *Baldi cons. 27. vol. 1.* vbi resoluit quæstuarios proprie dici, qui quæstum sibi referunt, & negotia gerunt, vt sibi quæstum faciant, iuxta *tex. in l. sed & si adjiciatur, ff. pro socio*, nuntios autem, qui vere mittuntur, & idonei sunt ad pias eleemosynas colligendas non ita eo nomine cõprehendi, & per totum consiliũ multa adducit, quæ declarationem illam ex iuris principijs satis confirmant, meritoq; *Baldum* laudat *Card. Tusch. tom. sext. verbo quæstores concl. quadragesim. sext.*

7 Sic etiam eodem decreto non contineri Fratres Sancti Antonij, aliosque Regulares Mendicantes qui omnimodam profitentur paupertatem, aut pro eis quærentes eleemosynas probant *Nauarr. cons. 33. de pœnitent.* quem refert, & sequitur *Pgolin. de potestate Episcopi cap. 8. §. 4. numer. 6. Fr. Emman. quæstio. Regular. tom. 2. quæstione 57. artic. 7.* quia cum isti proprium nihil habere possint, lex naturalis concedit, vt per se, vel per alios mendicando victum quærant, iuxta instituti sui regulam à Sede Apostolica approbatam, ac subinde debito obseruato modo minime eis videtur denegãda facultas, vt per se, vel per alios eleemosynas quęrant.

8 Tenentur tamen huiusmodi Regulares quæstuantes Episcopo fidem facere per litteras authenticas de licentia ad huiusmodi quæstuationem à suis Superioribus sibi data, prout decisum refert *praxis noua Episcop. p. 2. cap. 3. numero 47. vers. quoad quæstuationes*, ad locorum enim Ordinarios spectat eleemosynas per loca quęritandi licentias, & facultates concedere, *Francis. Leo in thesauro fori eccles. p. 4. cap. 2. numero 146.* Cum & Regulares prohiberi possint per Episcopum ab immoderata exactione eleemosynas pro conuentu extra diœcesim existente, & ne exigant, nisi illi, quorum licentias confirmauerit prius Episcopus, quod praxi suarum partium obseruari referunt *Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepisc. Neapol. cap. 59. numero 11. Campan. in diuersorio iuris Canon. rubr. 12. capit. 13. numero 134.* & cum super hoc dubium incidisset prærerito anno 1621. responsum fuit à *Sacra Congregatione Illustriss. Cardinalium Concilij Trident.* interpretum, in hæc verba: Sacra Congregatio Cardinalium Conci-

lij Tridentini Interpretum censuit Fratres Ordinis Mendicantium nequaquam posse ab Episcopis prohiberi, quominus per se ipsos in diœcesibus, vbi habent Conuentus, eleemosynas quærant, sed tantum si extra loca, vbi monasteria existant, quęritare voluerint, teneri suorum Superiorum licentiam Ordinario ostendere. *R. Cardinalis Vbaldinus. Prosp. Faganus S. Concil. Cong. Sec.* quam quidem decisionem propriam & originalem præ manibus habui, & postea in Typographia Cameræ Apostol. impressam vidi.

11 Episcopis licentiam petendi eleemosynas dare potest pro vsu alicuius pij loci, vel operis, dummodo personæ, quæ eas colligant, honestæ sint, spectatæ Religionis, & iudicio ipsius Episcopi approbatæ, & minime participes eleemosynarum, & quæstorum nomen nullo modo gerant, sed simpliciter eleemosynarum collectores appellentur; non concionentur, non circumferant sua priuilegia, aut reliquias: non campanulam, nec alia instrumenta pulsent ad excitandas personas: non petant tanquam debitam eleemosynã, aut aliqua arte, aut prætextu dicendi orationes Beati Antonij, aut similes aurum extorqueant, sed simpliciter, & modeste recipiant, quod liberaliter fuerit oblatum, refert decisum *praxis Episcop. d. verbo quæstores.*

12 In prauos enim eleemosynarum quæstores, quamuis laicos, potest Episcopus animaduertere, *capit. tuarum*, vbi *Abb. numero 1. de priuileg. Clement. abusionibus, de pœniten.* Laici enim non possunt quęrere eleemosynas pro aliqua causa, nisi re cognita per Episcopum, *l. vnica, vbi glos. Bart. & Ioan. de Platea C. de mendicant. valide lib.* 11. quia istorum mendicatio sine causa concernit materiam peccati mortalis ex subtractione, quę inde resultat iis, qui verè indigent, *cap. Pastor 1. quæst. 2.* Omnes autem indulgentiæ quæstuariæ à *Pio Quinto*, vel prędecessoribus concessæ, aut in posterum concedendæ quibuscunque personis, & locis, pro quibus scilicet consequendis manus sunt porrigendæ adiutrices, etiam quæ quæstuandi facultatem quomodolibet continẽt, ab ipso Pio Quinto reuocatæ sunt, vt refert *Galett. in margarita casuum conscientiæ, verbo indulgentiæ, primo.*

13 In Lusitania igitur, vt plenius, & facilius omnibus abusibus, & fraudibus istorum quæstorum occurratur per *Ordinat. Regiam Lusitan. l. 5. titulo* 103. prudenter constitutum est ne petitoria cuiusuis sancti nomine permittantur à Magistratibus Regijs, nisi regiæ litteræ ostendantur, quibus expresse nominetur persona, quæ eleemosynas quæsitura est, nec per se, nec per alios prædicare faciant, vel indulgentias publicare, quemadmodum in *dicta Clem. 2. & in dicto Concil. Tridentini decreto* constitutum est, quod si aliter factum sit omnes pecunias ab illis quæsitas quæstori redemptionum Captiuorum tradendas præcipit, vt per *Cardosum in praxi Iudicum, & Aduocat. verbo eleemosyna, numer. 2.* practicatum fuisse refert *Cabed. parte 1. decis. 193.* similis apud *Hispanos* extat *l. 1. & 2. titulo 18. l. 1. Ordin.* vbi *Perez* nunc *l. 1. tit. 9. l. 1. & l. 37. tit. 6. l. 3. nouæ recopilat* vbi *Azqued.* refert *Auendan. de exequend. mandat. l. 3. cap. 30.* & apud *Gallos* idem regij Senatus decretis dispositum asserit *Renat. Chopin. de sacra politia lib. 3 tit. 5. à num. 23.*

SVMMARIVM.

1 *Degradatio duplex, verbalis, scilicet, & realis, siue actualis.*

2 *Degradatio verbalis dicitur illa, quæ fit per solam, & simplicem sententiam, qua Clericus criminosus ab Ordinibus, seu ab eorum executione depositus declaratur.*

3 *Priuilegium fori, & Canonis per degradationem verbalem nunquam amittitur.*

4 *Degradatio actualis, seu realis est quando vltra dispositionis sententiam ob incorrigibilitatẽ clericus personaliter priuatur, exauctorizatur, exuitur, & spoliatur ecclesiasticis Ordinibus.*

5 *Clericus vtcunque solemniter degradatus conficit Eucharistiæ Sacramentum.*

6 *Clericus degradatus, si ex aliqua iusta causa restituatur ad Ordines clericales non debet de nouo sacris insigniri.*

7 *Clericus etiam degradatus adhuc clericus dicitur.*

8 *Clerici in minoribus, vbi amittunt priuilegium clericale, & veniunt puniendi à iudice seculari, est necessaria degradatio.*

9 *Degradationis pœna, vbi in iure, vel aliqua constitutione reperitur imposita, est intelligenda de leuiori.*

10 *Degradationem verbalem, quæ crimina mereantur, ostenditur.*

11 *Degradationem realem merentur crimen hæresis, crimen falsi, & conspiratio contra proprium Episcopum.*

12 *Degradari, & curiæ seculari tradi potest clericus propter crimina hæresis, aut falsi aut conspirationis contra proprium Episcopum, etiam non data incorrigibilitate.*

13 *Degradari, & Curiæ seculari tradi potest Clericus quando fuerit incorrigibilis, & transierit in profundũ omnium malorum.*

14 *Incorrigibilis à parte rei ille dicitur, qui ita obduratus in peccato perseuerat, vt nullo modo velit ad correctionem perduci.*

15 *Incorrigibilis ex iuris præsumptione quando quis dicatur, ostenditur.*

16 *Clericus incorrigibilis si tandem impœnitens, aut obduratus in profundum malorum venerit, an absque expressa Curiæ seculari traditione possit per eam comprimi? ostenditur.*

17 *Declaratur tex. in capit. cum non ab homine, de iudic.*

18 *Celebrans, vel Confessionis Sacramentum audiens non ordinatus ab Ordinibus ecclesiasticis, si quos habuerit, rite degradatus, statim Curiæ seculari traditur.*

19 *Sodomiam committentes, si Clerici fuerint degradationis, & traditionis Curiæ seculari pœna puniuntur.*

20 *Abortum animatum causans, si ecclesiasticus fuerit, traditur Curiæ seculari.*

21 *Mulieres sollicitantes in Confessione, si delicti grauitas petat, possunt Curiæ seculari puniendi tradi.*

22 *Degradatio ab Ordinibus est à proprio Episcopo faciendã sibi assistentibus secundum sacros Canones, sex Episcopis, si degradetur Presbyter, si Episcopus, duodecim Episcopis, si vero Diaconus, siue Subdiaconus tribus.*

25 *Degradatio attento Concilio Trid. à quo, & quibus assistentibus fieri debeat, ostenditur.*

24 *Degradare actualiter clericum, non potest Episcopus electus, & confirmatus ante consecrationem, secus in verbali depositione.*

25 *Degradandi, seu deponendi suos subditos non habent facultatem Prælati Religiosorum, nisi illis concessum sit per priuilegium, vel consuetudinem à Romano Pontifice toleratam.*

26 *Prælati, quorum præsentia in degradatione Clerici necessaria est, ex dispositione Concilij Tridentini sessione 13. de reformation. cap. 4. debent cum proprio Episcopo in cognitione, & examine causæ tanquam iudices ferre suffragium.*

27 *Degradatio quomodo fieri debeat, ostenditur.*

28 *Episcopus contra exemptos cognoscit in omnibus criminibus actualem, seu solemnem degradationem requirentibus.*

29 *Degradatus clericus, qui famæ restitui vult, an debeat à Papa tantum restitutionem petere, an etiam ab Episcopo à quo degradatus fuit, ostenditur.*

EPISCOPVS AD DEGRADationem, quomodo & quando procedere possit?

ALLEGATIO CX.

1 DEgradatio duplex est, verbalis scilicet, & realis, siue actualis, de qua *Summistæ verbo degradatio, Menoch. de arbitrar. casu 415. Scacc. de iudic. part. 1. cap. 11. §. 71. Clar. §. fin. quæstion. 74. Perez tit. 4. lib. 4. Ordin. pag. 89. cum seq. & pagina 159. cum sequentibus, Fichard. & Bonacos. tom. 1. commun. opinion. libr. 1. tit. 2. num. 141. cum sequentibus, pag. 162. Eymer. in direct. inquisit. p. 3 q. 46. vbi Penna commento 46. pag. 519. & commen. 49. pag. 532. Henriq. in summ. lib. 13. cap. 55. Alphons. Aluarez Guerrero in Speculo iuris Pontificij cap. 29. pag. 74. praxis Episcop. verbo degradatio, Horten. Caualcan. in pract. de testibus par. 3. memb. 64. Mari. Aliter. de censur. tom. 2. disp. 2. cap. 1. vers. degradatio, Farin. in praxi crimin. q. 8. num. 72. Carol. de Grassis de effectib. cleri. effectu 1. à n. 814. Moneta de distribut. quotidia. qu. 17. à n. 1. Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum personali, §. 10. à num. 3.* plures alios refert *Cened. ad Decretal. collect. 65. n. 3.*

2 Verbalis degradatio illa dicitur, quæ fit per solam, & simplicem sententiam, qua clericus criminosus ab Ordinibus clericalibus, seu verius Ordinum ministerio, aut executione depositus declaratur, quæ proprie depositio potius, quam degradatio appellatur, *c. sacerdos 81. dist. cap. qualiter & quando, de accusat. c. 2. de pœnis, lib. 6. Clar. in §. fin. q. 74. in princip. Menoch d. casu 415. n. 5. Ioan. Aloys. Leo in l. officiales, numer. 14. C. de Episcop. & cler. Petr. Gregor. syntagm. iuris lib. 31. cap. 30. numer. 1. 2. & 8. & in partit. iuris Canon. li. 4. tit. 15. cap. 4. numer. 8. litter. X. Scacc. d. c. 11. n. 71. Flamin. Chartar. de exequut. sentent. cap. ban. c. n. 289. Farin. d. q. 8. n. 72. Henriq. in summ. lib. 13. c. 55. §. 3. Bellet. d. § 10. numer. 4 Carol. de Grassis d. effectu 1. à numer. 815. Moneta d. q. 17. n. 1.* Per eam nunquam amittitur fori, & Canonis priuilegium, ex *Menoch. d. casu 415. numer. 5. & 9. Sigism. Scacc. d. cap. 11. num. 72.* reloluit *Carol. de Grassis d. effectu 1. numer. 817. & ex P. Henriq. d. cap. 55. §. 3. Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo degradatio,* & cum *Nauar. in manual. cap. 27. numer. 81. Sayr. de censur. libro quinto capit. 20. numer. 12. Valent. tom. 4. disput. 7. quæstio. 9. puncto 4. Bonacina de censur. disput. 4. puncto vlt. numero 3.*

4 Actualis, seu realis degradatio est quando vltra depositionis sententiam ob incorrigibilitatem clericus personaliter priuatur, exauctorizatur, exuitur, & spoliatur Ordinibus ecclesiasticis per detractionem clericalium insignium, sicque à clericali militia remotus clericus reiicitur priuatus consortio, & priuilegio clericali, quando scilicet Episcopus præsente iudice seculari, cui degradandus debet tradi, publice abradit illi loca capitis, & manuum, in quibus in collatione Ordinum vnctio facta fuit, & postea succesliue detrahit omnia signa, quæ in susceptione Ordinum susscepit, & demum exuit eum habitu clericali, & dicit iudici, & officiali seculari, vt illum ita spoliatum, & depositum in suum forum, & iurisdictionem recipiat, de qua vide *cap. Felix. 5. quæstione 7. cap. non potest, de re iudicata. capit. cum non ab homine de iudic. cap. degradatio, de pœnis, libro 6. Concil. Tridentin. session. 13. de reformation. capit. 4. Maranta de ordine iudic part. 4. distinct. 11. numero 71. & 72. Ioan. Aloys. Leo in dicta l. officiales, numer. 15. Scacc. dict. cap. 11. numer. 73. & 75. Borgas. in tractat. de irregular. tit. de sentent. depositi. numero 7. Menoch. dicto casu 415. numer. 8. Andr. Gambar. de officio legati libro 2. numer. 196. Modern. de iurisdict. par. 1. cap. 51. numer. 18. & par. 4. casu 131. numer. 6. Carol. de Grassis d. effectu 1. à numero 818. Bellet. d. § 10. numero 5. Bonacina d. disp. 4. puncto vlt. numer 2. Fr. Emmanuel quæst. Regular. tom. 2. q. 123. ar. 3. Henriq. d. cap. 55. §. 1. & 3. Moneta d. q. 17. num. 4.*

5 Clericus vtcunque solemniter degradatus conficit Eucharistiæ Sacramentum, etiamsi hæreticus sit, si vtatur debita materia & forma cum intentione, non tollitur enim character impressus *Cou. lib. 1. variar. cap. 10 numer 8. Alex. de veneto in cap. 1. numer. 17. qui clerici vel vou. Decian tract. crimin. par. 1. lib. 4. cap. 9. numer. 78. in fine, Mari. Alter. d. disputat. 2. cap. 2. vers. secundo, Nauar. comm. 2. de Regular. numer. 36. Sayr. de Sacramen. in genere l. 2. cap. 6. art. 5. versic. ad quintum. pag. 233. Cened. ad Decretal. collect. 65 num. 4. & pract. ac canon. quæst. lib. 1. q. 30. n. 85. Carol. de Grassis d. effectu 1. n. 819. in fine, & n. 834. in fine.*

6 Dicit, quod si degradatus ex aliqua iusta causa restituatur ad Ordinem clericalem, non debet de nouo Sacris insigniri, & citat *Modern. de iurisdict. d. casu 132. à num. 3.*

7 Clericus enim degradatus, adhuc clericus dicitur, licet vere non sit in eadem dignitate constitutus, in qua erat ante degradationem, *glos. in cap. accedens 50. distinct. & in capit. ad abolendam, verbo prærogatiuam, de hæretic. & in d. cap. degradatio, verbo priuilegia, Decian. cons. 19. numer. 115. libro tertio.*

8 Aduertas quod in casibus, in quibus clerici in minoribus amittunt priuilegium clericale, & veniunt puniendi à iudice seculari, est necessaria degradatio, ex eo quia clerici in minoribus dicuntur charactere clericali insigniti, *Abb. in c. clericus, de vita, & honest. cleric. & in cap. si quis Presbyter, in 1. notabile cler. excom. Seruantes ad lib. 5. Tauri numer. 14. Carol. de Grassis de effectu 1. n. 839.* quamuis contra-

rium teneant *Cou. practic. cap. 32. num. 3. vers. hic equidem, Cassian. in consuet. Burg. rub. 1. §. 5. vers. Archidiaconus, numer. 66. Guillelm. in cap. Raimutius, verb. vxorem nomine Adelasiam decis. 2. n. 440. Soar. de Paz. in praxi tom. 2. prælud. 2. n. 8. Auend. de exequend. mandat. c. 22. n. 3.*

9 Sciendum etiam est, quod quando in iure, vel aliqua constitutione reperitur imposita pœna degradationis, est intelligendum de leuiori, & sic de verbali degradatione, non autem de actuali, *Feler. in pract. crimin. numer. 27. vers. quid si statutum simpliciter*, quem refert, & sequitur *Bellett. d. §. 10. numero 5. & Bonac. d. punct. vni. numero sexto, vers. addo*, contra *Tolet. lib. 1. cap. 17.* nam cum actualis degradatio sit grauissima pœna ea infligi non debet, nisi pro casibus à iure decretis, *Dec. in cap. at si clerici, de iud. Moneta d. quæstione decim. septim. numer. sext.*

10 Crimina quæ merentur verbalem degradationem sunt adulterium, concubinatus perseuerans post monitionem, simonia notoria, stuprum, incestus, furtum, periurium, homicidium, etiamsi patratum sit solo consilio, delictum, quo quis permittit tua culpa suum parochianum decedere sine baptismo, & præterea alia crimina maxima, & atrocia, quæ inferunt irregularitatem. Vide *Emman. Sa, verbo depositio 2. & Bonac. d. puncto vni. numer. sext. Petr. Gregor. d. cap. 4. numer. 4. Bertachin. in tract. de Episcopo p. 8. lib. 4. tit. de causa mater. degrad. Henriq. d. cap. 53. §. 5. Moneta d. quæstione 17. num. 6.*

11 Crimina vero, quæ merentur realem degradationem sunt grauiora. Primò crimen hæresis, *c. ad abolendam, & c. excommunicamus, il 2. de hæret. Bonac. d. puncto vni num. 6. Bellet. d. §. 10. num. 6. vers. secundus, Mari. Alter. d. disp. 2. cap. 6. vers. quod si, Carol. de Grassis d. effect. 1. num. 836.* Secundo crimen falsi in litteris Apost. commissi, *cap. ad falsariorum, de crimine falsi, glos. verbo postmodum, in cap. cum non ab homine, de iudic. Cou. vari. lib. 2. cap. 20. n. 7. Clar. d. quæstione 36. num. 34. vers. videmus etiam, Humada l. 60. à n. 1. tit. 6. part. 1. Perez l. 21. in glos. falsa nuestro sello. tit. 19. lib. 8. Ordin. praxis Episcop. p. 1. verbo falsary, pag. 162. Farin. in praxi crim. p. 6. tit. de falsit. q. 151. à n. 1. Menoch. de arbitr. casu 306. à n. 6. Bobadil. in sua politic. lib. 2. cap. 17. numer. 95. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib. 2. capit. 17. à nu. 21. Belleg. d. §. 10. numero sexto vers. primus, Carol. de Grassis d. numer. 836.* Tertiò, crimen conspirationis contra proprium Episcopum, *cap. si quis sacerdotium 11. q. 1. Dec. in d. c. at si clerici, n. 243. Bellet. n. 6. vers 3. Carol. de Grassis d. n. 836. Mari. Alter. d. ca. 6. vers. quod si, in fine.*

12 Propter hæc tria crimina posse clericum tantum degradari, & tradi Curiæ seculari & ob nullã alia quantumuis grauia, dummodo sit paratus se corrigere asserunt *Læli. Zecchi. in tractat. de priuileg. eccles. priuileg. 79. numero 7. Clar. dicta quæstione 36. numer. 31. Bosi. in tract. crimin. tit. de foro compet. num. 135. & 136. Scacc. d. cap. 11. numero 60. & 61. Borgas. in tract. de irregular. libr. 6. tit. de sentent. depos. numer. 4. Farin. dicta quæstione 8. numero 75.* Et licet aliqui teneant in prædictis casibus nullum clericum posse tradi Curiæ seculari, nisi sit incorrigibilis, hoc tamen non est tutum, quia iura ex quibus probatur, quod in supradictis casibus potest clericus tradi iudicibus secularibus nihil prorsus dicunt de incorrigibilitate, nisi quoad crimen conspirationis in personam Episcopi, in quo requiritur incorrigibilitas, vt voluit *glos. communiter recepta, in d. cap. cum non ab homine, Socin. reg. 55. limit. 3. Farin. d. quæst. 8. numer. 78. Clar. d. quæst. 36. numer. 33. vers. infertur. Bellet. d. §. 10. num. 6. versic. tertius.* Ex quibus recte infertur non esse tutam illorum resolutionem, qui asserunt quod conuictus de hæresi tunc traditur Curiæ seculari, quando est incorrigibilis, sed si vult se corrigere, & emendare non poterit degradari, & tradi Curiæ seculari; sed est in monasterium, vel carcerem detrudendus, nisi esset relapsus in eodem crimine, quia si est relapsus, licet sit paratus se corrigere, adhuc non est audiendus, sedo mnino tradendus Curiæ seculari, *Socin. d. reg. 55. limit. 5. Bosi. d. tit. de foro compet. n. 137. Farin. d. q 8 n. 76. Carol. de Grassis d. effectu 1. n. 837. in fine, Bellet. d. §. 10. n. 6. vers 2.*

13 Verum vltra prędicta tria crimina, alia extant propter quæ potest clericus degradari, & Curiæ seculari tradi, quando scilicet fuerit incorrigibilis, & transierit in profundum omnium malorum, ac commiserit aliquod immane, & horrendum delictum, veluti in homicidio simplici, vel qualificato per insidias, & industriam commisso, ac in proditorijs, parricidio, fratricidio, in combustione Ecclesiæ, assassinio, & similibus, vt videre poterit apud *Beroi. in d. cap. at si clerici, numer. 75. cum multis seqq. & numer. 174. Borg. d. tit. de sentent. depos. à numer. 16. Farin. d. quæst. 8. à numer. 79. Bellet. d. §. 10. n. 6. versic. quartus cum seq. Carol. de Grassis d. effectu 1. num. 838.* Et quis dicatur incorrigibilis inuenies apud *Aloys. Ricci. in decis. Curiæ Neapol. decis. 87. p. 1. Aldrete d. libr. secund. capit. 26.*

14 Et breuiter sciendum incorrigibilem duobus potissimum modis dici posse, vel à parte rei, vel iuris præsumptione. Primo modo dicitur ille, qui à parte rei ita obduratus in peccato perseuerat, vt nullo modo velit ad correctionem perduci *D. Paul. ad Hebræ. 7.* Nolite obdurare corda, & *1. ad Corinth. 5.* tradidi hominem Sathanæ, &c. *Exod. 7.* Obdurabo cor eius, & iterum *cap. 9.* cor Pharaonis, *&c.*

15 Secundo modo ex iuris præsumptione Clericus incorrigibilis dicitur ad effectum, vt per potestatem secularem iudicetur, & comprimatur, quando scilicet in graui crimine deprehensus depositus fuit.

16 Et deinde propter contumaciam excommunicatus, insuper illa crescente anathematis mucrone percussus, & tandem impœnitens, ac obduratus in profundum malorum veniens contemnit, & tunc cum Ecclesia vlterius non habeat quid faciat absque eo, quod expresse exuatur priuilegio clericali, aut alia subsequatur expressa Curiæ seculari traditio per secularem potestatem comprimi potest, *tex.* sic necessariò intelligendus *in cap. cum non ab homine, de iudic.* Ratio est, quam *tex.* ibidem adducit, cum Ecclesia non habeat vltra quid faciat: quasi necessariò supponat, seruata forma inibi præfinita tacite inuolui, quod clericus fuerit exutus priuilegio clericali, taciteq. Curiæ traditus seculari, aliter non verificantur prędicta verba, vt satis insinuant *Abb. in d. c. cum non ab homine, n. 29. Bosi. sub. tit. de foro compet. num. 3.* communis vt per *Couar. pract. c. 32. n. 2. vers. 2.* & ex alijs ita tenere Doctores communiter af-

firmat *Clar. §. vlt. q. 36. n. 32.* plures, vt per *Salzed. ad Bernar. c. 139. n. 4. lit. A.* aliàs *c. 142. in nouiss. Menoc. de arbit. casu 415. n. vlt.* qui rectè aduertit *in d. c. cũ non ab homine* fictam dari à lege degradationem, sicut in *cap. 1. de homicid. lib. 6. Gutier. pract. lib. 4. q. 7. n. 23.* quamuis contradicant plures citati à *Couar. Clar. & Salz. dictis locis*, contendentes non aliter secularem posse in terminis *d. cap. cum non ab homine*, clericum punire, nisi prius ecclesiasticus iudex formaliter sententiam ferat declaratoriam incorrigibilitatis, traditionisq. Curiæ seculari: sed manifesta sit violentia formæ præfinitæ in *d. capit. cum non ab homine.*

17 Cui plene satisfit, quamuis ecclesiasticus expresse non pronũtiet super tali incorrigibilitate, eo maxime, quia si adhuc restat talis pronũtiatio, iam Ecclesia habet vltra quid faciat, quod tamen *text.* ille in ratione vltimo adiecta prorsus negat, quamuis extra terminos illius *tex.* in quo forma illa præfinitur, libenter fateamur necessarium esse, vt secularis clericum punire valeat quod deponatur, actualiterq; degradetur, & saltem in consequentiam exuatur priuilegio clericali, traditioque seculari Curiæ subsequatur, bonus tex. *in cap. nouimus, 27. de verbor. signif. iuncto cap. degradatio 2. de pœnis, lib. 6. cap. ad falsariorum, 6. de crimine falsi*, ibi, postquam per ecclesiasticum iudicem fuerint degradati, seculari potestati tradantur, *cap. ad abolendam 9. de hæret. versic. præsenti, Concil. Trid. sess. 13. de reformat. cap. 14.* ibi, deponendæ, & Curiæ sint tradendæ seculari, obseruant plures, quos referunt, & sequuntur *Boss. Clar. & Salz. citatis locis, Cou. lib. 1. vari. cap. 20. n. 7 & d. c. 32. n. 2. vers. 2. & vers. 3. Menoch. d. casu 415. n. 14.* quem vide in materia degradationis verbalis, & actualis circa *Sacrum Concil. d. c. 4.* refert plures, quos sequitur *Farin. in praxi crimin. p. 1. tit. de inquisit. q. 8. à num. 71.* vbi multipliciter declarat vsq; ad *n. 81.* & alios modos proponit, quibus Clerici incorrigibiles præsumuntur.

18 Non ordinatus celebrans, vel Sacramentalem Confessionem audiens à iudicibus S. Inquisitionis, vel locorum Ordinarijs, tanquam Ecclesiæ misericordia indignus, à foro ecclesiastico abijcitur, & ab Ordinibus ecclesiasticis, si quos habuerit, rite degradatus, statim Curiæ seculari traditur, per iudices seculares debitis pœnis plectendus, prout statuit *Clem. VIII. constitut. sua* incip. *Etsi alias*, dat. *Romæ 1. Decembris 1601.* refert *Quaranta in summa Bullarij verbo Ordo. pag. 387.*

19 Sic etiam crimen nefandum contra naturam eadem pœna degradationis, & traditionis Curiæ seculari puniri voluit *Pius V.* cuius constit. verba refert *Nau. in man. c. 27. n. 249.* & dicit intelligendum esse non de quocunque committente hoc crimen, sed exercente frequentatione actuum, vt dixi Alleg. 44. n. 25.

20 Et de abortu animato propter quod ecclesiastica persona potest tradi Curiæ seculari vide *Quarant. verbo abortus, n. 6.*

21 Mulieres sollicitantes in Confessione, si delicti grauitas petat, possunt Curiæ seculari puniendi tradi ex *Constitut. Sanctissimi Domini Nostri Gregorij XV.* de qua supra *Alleg. 105. n. 60.*

22 Degradatio autem, siue depositio ab Ordinibus est à proprio Episcopo facienda sibi assistentibus secundum sacros Canones sex Episcopis si degradetur presbyter: si Episcopus duodecim Episcopis: si vero Diaconus, siue Subdiaconus tribus Episcopis, *cap. si quis tumidus & c. Felix 15. q. 7. Bellet. d. §. 10. numer. 7. praxis noua Episcop. p. 2. cap. 4. numer. 93. in fine. Mari. Alter. d. disp. 2. cap. 7. à princip.*

23 Veruntamen quia tantum Episcoporum numerum adhiberi posse aliquando difficile est, si quando autem interuenire possent, eorum residentia intermitteretur, propterea *Concil. Trid. sess. 13. de reformat. cap. 4.* statuit & decreuit Episcopo per se, seu illius in spiritualibus Vicario generali contra clericum in sacris etiam Presbyteratus Ordinibus constitutum ad illius condemnationem, necnon verbalem depositionem, & per se ipsum etiam ad actualem, atque solemnem degradationem ab ipsis ordinibus, & gradibus ecclesiasticis in casibus, in quibus aliorum Episcoporum præsentia in numero à canonibus definito requiritur etiam absque illis procedere liceat, adhibitis tamen, & in hoc sibi assistentibus totidem Abbatibus vsum Mitræ, & Baculi ex priuilegio Sedis Apost. habentibus, si in ciuitate, aut diœcesi reperiri, & cõmode interesse possint: alioquin alijs personis in ecclesiastica dignitate constitutis, quæ ætate graues, ac iuris scientia commendabiles existant, de quo vide *Soar. de censur. disp. 30. sect. 1. num. 19. Auilam eod. tract. p. 3. disp. 5. dub. 1. concl 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitẽt. lib. 32. tract. 2. n. 52. Frat. Leo in thesauro fori eccles. p. 1. cap. 4. nu. 47. & 48. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 20. num. 18. Aldrete de religiosa disciplt. tuenda lib. 1. cap. 3. num. 18. prax. nou. episcop. d. cap. 4. num. 93. in fine. Bellet. d. §. 10. num. 7. Bonac. d. puncto vni. num. 8.*

24 Episcopus tamen electus, & confirmatus ante consecrationem non potest actualiter clericum degradare, quia huiusmodi degradatio videtur quidam actus Ordinis dependens ab ipsa consecratione, ita *glos.* sic intelligenda *verbo de talibus in cap. transmissam de elect.* sed non habet locum in depositione verbali, etiamsi ordinetur ad actualem degradationem, quia verbalis depositio etiam respectiua nihil aliud est, quàm sententia quædam, & ita est actus solius iurisdictionis, non Ordinis, refert *Mari. Alteri. d. tom. 2. disp. 2. cap. 7. vers. quærunt Doctores.*

25 Prælati vero religiosorum non habent facultatem deponendi, vel degradandi suos subditos, nisi illis concessum sit per priuilegium, vel consuetudinem Romano Pontifici toleratam *Sayr. d. cap. 20. n. 28. Siluest. verbo degradatio 1. Auila d. disp. 5. dub. 4.* post alios *Bonacin. d. num. 8.* vbi etiam resoluit degradationem Episcopi pertinere ad Papam. Huiusmodi Prælati quorum præsentia necessaria est ex dispositione *Conc. Trid. d. c. 4.* debent cum proprio Episcopo adesse in cognitione, & examine causæ, & in pronuntianda sententia depositionis tanquam iudices ferendo suffragium, eo modo, quo ante *Conc. Trid.* requirebatur ex *Gemin. in cap. degradatio, nu. 5. de pœnis in 6. Archid. in sum. 3. qu. 8.* & forte ob hanc causam *Concil. Trid.* vbi copia tot Abbatum in diœcesi haberi non potest, & vocandæ sunt aliæ personæ ecclesiastica dignitate insignitæ postulat vt iuris scientia commendabiles existant, quia debent officium iudicis exercere, & iudicare.

27 Fiet autem degradatio eodem modo, quo fit exauctorizatio eius, qui militiæ deseruit armatæ, cui militaria detrahuntur insignia, sicque à militia

militia remotus castris reiicitur priuatus consortio, & priuilegio militari, clericus igitur degradandus vestibus sacris indutus in manibus habens librum, vas, vel aliud instrumentum seu ornamentum, ad Ordinem suum spectans, ac si deberet in officio suo solemniter ministrare, ad Episcopi, seu eius Vicarij præsentiam adducitur, cui Episcopus publice singula, siue sint vestes,calix,liber, seu quæuis alia, quæ iuxta morem ordinandorum clericorum in sua ordinatione ab Episcopo fuerint tradita, seu collata, singulariter auferat ab illo vestimenta, seu ornamentum, quod datum, vel traditum fuerat vltimò inchoando, & descendendo gradatim degradationem continuet vsque ad primam vestem, quæ datur in collatione tonsuræ, tuncque radatur caput illius, seu tondeatur, ne tonsuræ, seu clericatus vestigium remaneat in eodem. Poterit autem Episcopus in degradatione huiusmodi vti verbis aliquibus ad tenorem illis oppositis, quæ in collatione Ordinum sunt prolata, dicendo Presbytero hæc, vel similia verba in remotione planetæ, Auferimus tibi vestem sacerdotalem, & te honore sacerdotali priuamus, sicque in remotione reliquorum insignium similibus verbis vtens. In ablatione vltimi, qui in collatione Ordinum fuit primum infrascripto, vel alio simili modo pronuntiet, siue dicat: auctoritate Dei Omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, ac nostra tibi auferimus habitum clericalem, & deponimus, degradamus, spoliamus, & exuimus te omni Ordine, beneficio, & priuilegio clericali, & ità constituit *Bonifacius Octauus in d. capit. 2. de pœn. in 6.*

28 Cognoscit Episcopus contra exemptos in omnibus criminibus actualem, seu solemnem degradationem requirentibus *Ioan. de Lignano in capit. ne in agro, de statu monach. Abb. in capit. cum contingat., col. 6. circa med. de foro comp.* quos refert, & sequitur *Cochi. de iurisdict. Ordinarij in exemptos p. secund. quæstion. quadragesim. quint. num.* 98.

29 Quæri opportune potest, vtrum clericus degradatus, qui famæ restitui vult, debeat a Papa tantum restitutionem petere, an etiam ab Episcopo, à quo degradatus fuit, in qua quæst. dicendum est talem famæ restitui non posse, nisi à Papa, vt in terminis resoluit *Mari. Alter. d. disp. 2. cap. 4. versic. quæret tertio*, quia à solo Principe homo diffamatus restitui famæ debet, *glos. verbo infamia, in cap. ex diligenti, de simonia*, optime *Sfort. de in integr. restit. p. 2. quæst. 92. art. 4. cum sequentibus*, & ideo secure tenendum actualiter degradatum per solum Papam posse restitui, secus vero in verbaliter deposito, qui potest per solum Episcopum restitui, *Abb. in cap. ex transmissa. num. 8. de remunt.* quem refert, & sequitur *Bell. d. §. 10. numer. 9. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 221. Nau. cons. 2. de iudicys in vtraque edit. Sayr. in floribus decis. sub eod. tit. decis. 2. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepiscop. Neapol. capit. 48. numero 1. in nouiss. edit.*

SVMMARIVM.

1 *Suspensionem non incurrunt Episcopi nisi eorum specialis, & expressa fiat mentio.*

2 *Doctores referuntur qui in vnum reducunt casus omnes, in quibus suspensionem incurrunt Episcopi.*

3 *Tonsuram si inuito homini conferat Episcopus, ipso iure sit suspensus.*

4 *Tonsuram si Episcopus infanti præsumat conferre per annum ab eius collatione suspenditur.*

5 *Declaratur tex. in cap. vlt. de tempor. ordin. libro sexto.*

6 *Illiterato tonsuram conferens Episcopus ab eius collatione per annum suspenditur.*

7 *Tonsuram si Episcopus conferre præsumat homini alienæ diœcesis sine licentia sui Superioris ab eius collatione per annum suspenditur.*

8 *Suspensionem incurrit Episcopus ordinãs etiam in propria diœcesi non alienum subditum sine testimonio sui Ordinarij.*

9 *Pontificalia in alterius diœcesi exercens Episcopus etiã cuiusuis priuilegij prætextu suspensionem incurrit à Pontificalibus.*

10 *Tonsuram conferens coniugato non ingredienti religionem suspenditur per annum ab eius collatione.*

11 *Sacerdotem indignum, & minime idoneum ordinans, suspenditur à collatione Ordinis Sacerdotalis.*

12 *Episcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus cõtinuato ieiunio ad duos Ordines Sacros suspensus est à collatione vtriusque.*

13 *Ordinans Episcopus in aliena diœcesi absque licentia expressa Ordinarij aut ordinans de licentia Episcopi sibi non subditos à pontificalibus suspenditur.*

14 *Episcopi titulares conferẽtes Ordines, aut primam tonsuram alicui non habenti litteras dimissorias, incurrunt suspensionem per annum à Pontificalibus.*

15 *Bigamum vel solemnẽ pœnitentiam peragentem sciẽter ordinans suspensionem incurrit per annum à celebratione.*

16 *Religiosos non professos absque patrimonio promouens ad Sacros Ordines suspenditur per annum à collatione illorum Ordinum, quos huiusmodi personis contulit.*

17 *Monachum exemptum sine licentia proprij Abbatis ordinans, dicitur ipso iure alienus à communione aliorum Episcoporum.*

18 *Ordinans aliquem accepto ab eo iuramento, vel promissione de non inferẽdis molestijs super eius promotione per triẽnium a collatione Ordinum est suspensus.*

19 *Ordinans aliquem, vel primam tonsuram conferens simoniace, accepta pecunia, pretio, vel præmio, suspenditur à Pontificalibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicitur.*

20 *Confirmans indignum ætate, scientia, & moribus ad beneficium curatum perdit potestatem confirmandi primũ successorem, & à perceptione proprij beneficij suspenditur, quousque restitutus fuerit.*

21 *Episcopus qui post Concilium prouinciale celebratum infra sex menses non conuocat omnes Abbates, presbyteros, & vniuersam plebem suæ diœcesis, eisque omnia gesta in Concilio prouinciali non refert, suspensionem duorum mensium ab officio incurrit.*

22 *Episcopus, qui sciens sacerdotem subditum suum pro Sacramentis administrandis aliquid præmij accipere, nisi fuerit sponte, & voluntaria oblatio, & cum negligit corrigere, suspenditur ad duos menses.*

23 *Episcopus, qui condonauerit pœnam contentam aduersus incendiarios in capit. pessimam vigesim. tert. quæstion. octau. per annum ab officio episcopali suspenditur.*

24 *Episcopus per annum suspenditur non seruans const. Concilij Lugdunen. relatam in capit. quamuis, de elect. in 6.*

25 *Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi suspenduntur si domos suas locent, vel sub alio titulo concedant ad fœnus vsurarum exercendum alienigenis.*

26 *Vsurarius publicus, & manifestus quando dicatur, ostenditur.*

27 *Declaratur text. in capite prima de vsuris libro sexto.*

28 *Meretrici domum locans non peccat mort. dummodo nec principaliter nec minus principaliter meretricium vsum in domum conductam exercendum intendant.*

29 *Episcopi, & Prælati Ecclesiæ, qui procurant vt Clerici capiantur à dominis temporalibus, vt beneficia renuntiant, vel vt citati ad Apost. Sedem ad ipsam ire non possint, suspenduntur à perceptione fructuum suarum Ecclesiarum ad triennium.*

30 *Episcopi suspenduntur per triennium ab officio, si odio, gratia, amore, vel lucro in crimine hæresis contra aliquem procedere omiserint.*

31 *Episcopus accipiens aliquid in visitatione in pecunia, vel victualibus, vltra id quod sibi debetur, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, donec duplum restituat.*

32 *Episcopus suspenditur à Pontificalibus, & ingressu Ecclesiæ si non seruauerit ea, quæ in Extrauag. 2. de elect. Ioã. 22. statuta sunt.*

33 *Pontificalium nomine quæ veniant ostenditur.*

34 *Administrationem suarum Ecclesiarum Prælati recipientes absque litteris authenticis Sedis Apost. suæ promotionis, vel confirmationis suspenduntur ab administratione fructuum earundem Ecclesiarum.*

35 *Possessionem Episcopatus nullus capere potest, nec illum administrare nisi litteris expeditis, & ostensis.*

36 *Alienans Episcopus bona Ecclesiarum absque licentia Summi Pont. suspenditur ab ingressu Ecclesiæ.*

37 *Episcopi suspenduntur, qui in causis alienationis rerum ecclesiasticarum in detrimentum ecclesiarum veniunt potestate eis commissa.*

38 *Doctoris gradum conferens Episcopus nisi sub certa limitatione à collatione gradus sit suspensus.*

39 *Episcopus in illis casibus, in quibus beneficiorum resignationes potest recipere, si contrafecerit à beneficiorum collatione tandiu sit suspensus, donec remissionem à Romano Pont. meruerit obtinere.*

40 *Episcopus qui iudicem casuum gratiarum, & indulgentiarum soluto certo pretio proponit, incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, & perceptione fructuum.*

41 *Limina Apostolorum, qui non visitauerint statutis temporibus quas pœnas incurrant, ostenditur.*

EPISCOPVS OB ILLICItam ordinationem, vel ob prauum muneris Pastoralis vsum, quando suspensionem incurrat?

ALLEGATIO CXI.

1 CVm Episcopi, & Prælati Superiores ob maximam Episcopalem dignitatem nunquam ipso iure suspensionem incurrant, ratione cuiusuis generalis constitutionis, sententiæ, aut mandati, nisi eorum specialis, & expressa mentio facta fuerit, vt habetur in *c. quia periculosum, de sent. excomm. lib. 6.* vbi *glos. verbo constitutionis, & verbo sententiæ, & in cap. si compromissarius, §. huiusmodi quoque pœna, de elect. eodem lib. &* ibi *glos. verbo de iure, & in cap. cupientes, §. cæterum, in verbo suspensos, eodem tit. Nauar. in man. cap. 27. num. 161. versic. quinto dico, Sayr. de censuris lib. 1. cap. 8. n. 25. Bellet. disquisit. cleric. part. 1. tit. de disciplina clericali, §. 2. num. 47. Mari. Alter. de censur. tom. 1. disp. 10. libro 3. cap. 5. vers. sed quæri potest, Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 3. q. 65. artic. 3. Henriq. in sum. lib. 13. capit. 34. §. 2. litt. V. & cap. 43. §. 5. litt. I. Aloys. Ricc. in praxi aurea resol. 211. nu. 1. Azori. instit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 32. q. 8.* vbi etiam resoluit secus esse de sententia excommunicationis, tenetque Episcopos comprehendi *in cap. si quis suadente, 17. quæst. 4. & in cap. pro humani, de homicid. in 6.*

2 Ideo operæpretium duxi in vnum reducere, ac in præsenti Allegatione ponere suspensiones omnes iure communi, variisq; Summorum Pont. constitutionibus latas contra Episcopos ob illicitam ordinationem, & prauum Pastoralis muneris vsum in dispensationibus, ordinationibus, confirmationibus, aut in actibus iurisdictionis, vel in aliis similibus ad officium Episcopi pertinentibus, vt clare pateat quibus in iuribus suspensionis censura Episcopis expresse imposita reperiatur, quorum expressio non est necessaria, vt fiat sub nomine Episcopi, sed sufficit, vt ex verbis, & textura constitutionis, aut sententiæ colligatur comprehendi Episcopos, prout in *cap. si quis ordinauerit, de simonia*, vbi fertur suspensio contra eum, qui ordinauit aliquem sub promissione de non petendo ab ipso prouisionem, hæc suspensio afficit Episcopos, quamuis illos non nominet, quoniam ordinare est actus pertinens ad officium Episcopi.

3 Primo fit ipso iure suspensus per annum à celebratione Missæ Episcopus si inuito homini conferat tonsuram, *cap. Episcopus, 1. distin. 74. Angel. verbo suspensio, numer. 4. & verbo Ordo 1. num. 24. Siluest. eodem verbo suspensio, §. 6. vers. tertio suspenditur Henriq. in summ. libr. 13. capit. 38. §. 3. vers. 1. Bonac. de censuris disput. 3. q. 6. puncto 5. n. 23. Mari. Alteri. eodem tractatu to. 2. disp. 16. de suspensione. cap. 1. versic. quintus casus.*

4 Secundo suspenditur etiam per annum à collatione clericalis tonsuræ dumtaxat, si illam infanti præsumat conferre, *cap. vlt. de tempor. ordin. lib. 6. Bonacina dicto puncto 5. numer. 25. in fine, Henriq. d. cap. 38. §. 2. littera O. Valeri. Reginal. in praxi fori pœnit. libr. 32. tract. 2. numer. 61. Mari. Alter. d. cap. 1.*

in princip. vbi etiam asserit, quod, infantis nomine intelligitur quicunque non peruenit ad septimum annum per *glos.* verb. *infanti*, *in d.c.vlt.*

5 Sed additur limitatio in illo tex. nisi forte Religionem intraret, scilicet infans, tunc enim, qui illi conferret primam tonsuram, euitaret suspensionem, quæ exceptio videtur repugnantiam includere, nam si infans est, qui septimum annum non attingit, qui in ea ætate est constitutus, ingredi nequit Religionem. Cui obiectioni respondet *Mari. alter.d. loco*, prioribus illis Ecclesiæ temporibus vsu receptum fuisse, vt infantes à parentibus ante illam ætatem Religioni offerrentur, & dicarentur, & hoc significare voluisse Summum Pontificem illis verbis, præsertim si in ea ætate habitum Religionis suscepissent, licet ante legitimam ætatem, non emitterent professionem; hoc etiam intendit *Henriq.* vbi proxime, dum prædicta verba, nisi forte infans Religionem intret, explicat, idest, oblatus sit monasterio, vt in illo educetur, & adultus seruiat.

6 Tertio, à collatione tonsuræ per annum suspenditur, si illam illiterato conferat, *d. cap. vlt.* ibi, seu illiteratо, *Sayr de censuris lib. 4. capit. 12. numer. 18. Henriq. dict. cap. 38. §. 3. vers. secundo, Mari. Alter. dict. cap. 1. vers. secundo, Soar. de censur. disp. 31. sect. 5. à numer. 1. Memor. cleric. tit. de suspens. Episcop. numer. 6.* vbi dicit reseruari Papæ. Sed hanc suspensionem non esse in vsu, asserunt *Emmanuel Sa verbo suspensio, numer. 13. Bonacin. d. puncto 5. numero 25.* Et an illiteratus sit irregularis, & quando cum eo possit Episcopus dispensare? habes *Alleg. 46.*

7 Quarto, eodem modo à collatione tonsuræ per annum suspenditur, si eam conferre præsumat alicui homini alienæ diœcesis sine licentia sui Superioris *d.c.vlt.* ibi, sed nec absq; sui Superioris licentia homini diœcesis alienæ clericalem præsumat conferre tonsuram, citati plures *Doctores Alleg. 8. n. 2.* quibus adde *Mari. Alter. d.c.1. vers 3. incurritur.*

8 Sic etiam suspensionem incurrit Episcopus ordinans etiam in propria diœcesi non proprium subditum, licet is accedat cum litteris dimissoriis, vel prætextu alicuius generalis, vel specialis rescripti, vel priuilegij, si careat testimonio sui Ordinarij, quo eius probitas, ac mores commendentur, vt habetur in *Conc. Trid. sess. 23. de reform. cap. 8. Tolet. p. 1, c. 48 n. 4. Soar. disp. 31. sect. 5. n. 6 Sayr. l. 4 c. 12 n. 13.*

9 Hinc etiam suspensionem incurrunt Episcopi cuiusuis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius diœcesi exercentes in alias personas, præter ipsi Ordinario subiectas, *Conc. Trid. sess. 6. de ref. c. 5.* & est suspensio à Pontificalibus, & reseruatur Papæ, *Memor. cleric. tit. de suspens Episcop. numer tert.*

10 Quinto, etiam suspenditur per annum à collatione primę tonsuræ, illam conferens coniugato, nisi velit ingredi Religionem, aut ad sacros Ordines promoueri *d.c.vlt.* ibi, nec etiam coniugato, nisi volenti Religionem intrare, aut ad sacros Ordines promoueri, *Mari. Alter. d.c.1 vers. 4.*

11 Sexto, suspenditur à collatione Ordinis Sacerdotalis, qui indignum, & minime idoneum ordinauerit Sacerdotem, *c. si qui Episcopi, 1. q. 1. Sayr. li. 4. c. 12. n. 17. Soar. tom. 5. disp. 31 sect. 5. n. 2. Bonac. d. puncto 5. n. 24. Mari. Alter. d.c. 1. vers. secundus casus.*

12 Septimo, Episcopus ordinans aliquem eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos Ordines sacros, suspensus est à collatione vtriusque, quousque à Sede Apost. absolutionem, & dispensatione impetrauerit, vt habetur in *c. litteras*, prope fin. *de temporib. ordin.* dixi supra *Alleg. 14. n. 11.* adde *Mari. Alter. d.c. 1. vers. 3. casus, Memor. cleric. tit. de suspen. Episcop. n. 8.* vbi dicit reseruari tantum Papę, vel alicui ex quatuor Patriarchis.

13 Octauo. Episcopus ordinans in aliena diœcesi absque licentia expressa Ordinarij loci, aut ordinans de licentia Episcopi sibi non subditos, à Pontificalibus suspenditur, & reseruatur Papæ, habetur in *Conc Trid. sess. 6. cap. 5.* dixi supra *Alleg. num. 4.* & ibi citatis adde *Memor. cleric. de suspens. ca. 1. numer. 3.*

14 Episcopi titulares, etiam in loco nullius diœcesis, seu exempto conferentes Ordines, vel Primam tonsuram alicui non habenti litteras dimissorias, etiamsi tales Episcopi haberent priuilegium promouendi quoscunque ad se accedentes incurrunt suspensionem per annum à Pontificalibus, & reseruatur Papæ, *Concil. Trid. sess. 14 cap 2.* dixi *Alleg 8. n. 7.*

15 Nono. Suspenditur Episcopus per annum à celebratione, qui ordinat eum, quem scit solemnem pœnitentiam peregisse; vel ordinat, quę scit esse bigamum, *cap. nullus, dict. 55. Henriq. d. cap. 38 §. 3 vers 3. Bonac. d. punct. 5. n. 22. Mari. Alter. d. ca. 1. vers. quartus casus.*

Pœnitentes solemniter quod sint infames, ac cum eis propter necessitatem, & vtilitatem ad minores Ordines possit Episcopus dispensare dixi supra *Alleg 34.* incip. Episcopus cum infamibus an possit dispensare, *versic. pœnitentes.*

16 Decimo. Episcopus promouens ad sacros Ordines absque titulo beneficij ecclesiastici, seu patrimonij Religiosos non professos, vel illos, qui intra claustra monasteriorum, siue domorum more Regularium in communi viuentes nunquam, seu non nisi ad certum tempus professionem emittunt, & ex claustro exire, vel dimitti ad seculum libere, & licite possunt per annum à collatione illorum Ordinum, quos huiusmodi personis contulit, suspensus est, ex *Bulla Pij V. 74. in ordine*, incip. *Romanus Pontifex, de anno 1568.* à qua excepit *Gregor. XIII. anno 1582.* per aliam *Bullam* clericos, & Religiosos Societatis Iesu, non emissa professione, & declarauit non comprehendi sub *Bulla Pij V.* si ordinarentur ad titulum sufficientis litteraturæ, refert *Mari. Alter. d. cap. 1. versic. sextus casus, Sayr. d. cap. 12. numer. 21. Memor. clericorum d. tit. de suspensione Episcoporum, numero 22.* vbi dicit quod desinit hæc suspensio finito anno absque alia absolutione. Et de suspensione, quam incurrunt huiusmodi Religiosi faciei tes se ordinari egi supra *Alleg. 20. numer. 33.*

17 Vndecimo. Episcopus ordinans monachum exemptum sine licentia proprij Abbatis dicitur ipso iure alienus à communione aliorum, nempè Episcoporum, & vt contentus sit communione suæ diœcesis, quod videtur ad suspẽsionem quandam pertinere, *c. vlt. 58. distinct. Henriq. dicto c. 38. § 1. vers. 2 Bonac. dicto puncto 5. n. 22. in fine, Mari. Alter. d. c. 1 versic. octauus.*

18 Duodecimo. Episcopus ordinans aliquem accepto ab eo iuramento, vel promissione de non inferendis molestiis super eius prouisione, per

triennium à collatione Ordinum est suspensus, *c. si quis ordinauerit, de simonia, Nau. in man. c.27.n.158. vers.decima quinta, Mar. Alter.d.c.1.vers.septimus casus.* Sed *Sixtus V. in Bulla*, quæ incip. *Sanctum & salutare.*

19 Et hunc,& quemcunque alium ordinantem, vel etiam solam Primam tonsuram conferentem simoniace accepta pecunia, pretio, vel præmio suspendit etiam à Pontificalibus, & ab ingressu Ecclesiæ interdicit, & in hoc hanc *Sixti V. Bullam* non fuisse à *Clem. VIII.* reuocatam resoluunt *Sayr. d.c.12.num.32.in fine, Memor. cleric. tit.de susp. Episcoporum,n.9.* vbi dicit talem suspensionem reseruari soli Papæ.

20 Decimo tertio. Episcopus confirmans indignum ætate,scientia, & moribus ad beneficium curatum perdit potestatem confirmandi primũ successorem,& à perceptione proprij benef. suspenditur,quousque restitutus fuerit, vt habetur in *cap.nihil,44.de elect. P.Valer.Regin. in praxi fori pœnit.li.32.tract. 2.n.62.in fin. Viuian.in praxi iurisp. p. 2.lib.12.cap.11.num.7. Mari. Alter.d. disp. 16.c.2. vers.1.loco, Sayr.d.l.4.c.12.n.35.Mem.cler.tit.de susp.Episcoporum n.10.*

21 Decimo quarto. Episcop. qui post Conc. prouinciale celebratum infra sex menses non conuocat omnes Abbates, Presbyteros,clericos,& vniuersam plebem suæ diœcesis, eisq; omnia gesta in Conc. Prouinciali non refert,bimestrem excommunicationem,id est suspensionem duorum mensium ab officio incurrit, ita habetur in *c.vlt.in fin. 18.dist.*quem sic exuunt *Silvest.verb.suspensio. §.6. vers.1.enim,Henriq.d.c.38.§.3.vers. 4.si Episc. Bonac. d. punct.5.n.28.Mari.Alter.d.c.2.vers.2.*

22 Decimo quinto,Episcopus qui sciens sacerdotem subditum suum pro Sacramentis administrandis aliquod præmij accipere,nisi fuerit spõte, & voluntarie oblatio:& eum negligit corrigere,suspenditur ad duos menses,*c.quicquid,1.q.1.* vbi *glos.verb.excommunicationi*,nomine excommunicationis suspensionem interpretatur,ita *Mar. Alt. d.disp.16.c.3.ver.decima quarta*,vbi etiã dicit probabile esse, vt nomine excõmunicationis intelligatur separatio à Sacramentorũ perceptione,vt in *c. tanta 86. dist.* ibi, Eos vero, quorum consilio hæc egisti in duobus mensibus excommunicatos esse decernimus,& ita explicat ibi *Turrec.n. 6.*

23 Decimo sexto. Episcopus, qui condonauerit pœnam contentam aduersus incendiarios in *c.pessimam,23.q.8.*vltra obligationem restituendi damnum de incendio illatum,per annum ab officio Episcopali suspenditur, ita habetur in *d.c pessimam*, ibi,si quis autem Archiepisc. vel Episc. hoc relaxauerit,scilicet pœnam ibi statutam contra incendiarium,damnum restituat,& per annum ab officio Episcopali abstineat,*Sayr.l.4.c.12.n.44.Memor. cleric.tit.de suspens. Episcoporum,n.19.*

24 Decimo septimo. Episcopus per annum suspenditur, vt in *c. prouida, de elect. lib. 6.* non seruans constit. Conc. Lugdunen. quæ refertur in *c. quamuis, eod.tit. & l.* qua prohibetur ne Episcopi,vel Archiepiscopi in causis spectantibus ad electionem Episcoporũ postquam a Sede Apost. appellatum est se intromittant, etiamsi partes ab appellatione voluntarie recedant, nisi constiterit eis post adhibitam diligẽtiam nullam fraudẽ, vel prauitatem in tali negotio interessisse,ponitur à *Memor.cler.tit.de suspen.Episc.n.17.Mari. Alter.d.disp. 16.c. 2. vers. 3. & in vers.2.*asserit quod licet in *d.c. prouida*,nunquam exprimantur Episcopi,sed inferiores iudices,negari tamẽ minime potest nomine Superiorum iudicum ibi significare velle Episcopos,vel eorum Superiores, scilicet Archiepiscopos, & Patriarchas, quoniam de facultate cognoscendi an interuenerit prauitas simoniaca si quis renuntiauerit appellationi interiectę ad Sedem Apost.in causa electionis ad Episcopatum quæ inter maiores annumeratur in *d. c. quamuis*, igitur cognitio ordinaria de illis non potest, nisi ad Episcopos pertinere, qui dicuntur inferiores in diœcesi comparatione Summi Pontif. Et probabile est ad hanc suspensionem incurrendam cõfirmationem & consecrationem copulatiue requiri *Soar.disp.31.sect.5.n.8.in fine.*

25 Decimo octauo. Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi suspenduntur, si domos suas locent, vel sub alio titulo concedant ad tœnus vsurarum exercendum hominibus alienigenis, & aliis non oriundis ex terris ipsorum, aut illicitam negotiationem exercentibus,vel si etiam in terris suis eos habitare permittant,ita habetur *in ca. 1. de vsuris in 6.*referunt *Hemriq.d.cap.38.§.3.vers.5.Bonac.d.punct. 5.n.30.Sayr.li.4.c.12.n.48 Soar.disp.31.sect.5.n.13.Memor.cleric.tit.de suspen.Episcop.n.15.Mari.Alter.d. disp. 16.c.2.vers 6.*

26 Et procedit quoties alicui alienigenæ locatur domus,nisi sit publicus& manifestus vsurarius,vt insinuat clare *d.c.1.* in illis verbis publice fœneratorem pecuniam exercentem, & quando dicatur publicus,& manifestus vsurarius,agit *glos.*ibi,*verbo manifestos*, & late tractarunt *Clar.§.vsura,num.15. Cou.li.3.variar.c.3,n.4.Menoch.de arbitr.casu 235.Mascard.de probation.conclus.1418. Spin. in speculo testamen. glos.2.principal.numer.18.*

27 Sed scrupulum mouet *text.in d.cap.* 1. dum videtur permittere locationem vsurariis indigenis ibi,non oriundos,ad finem exercendi fœnebrem pecuniam.Cui vellens occurrere *Nauar in manual. cap.17.nu.195.vers.4.in fine*,ait licere id in foro exteriori,non in interiori. Verius tamen est, id etiã licitum esse in foro interiori,quia in casu *dict. c.1.* agebatur de locatione facta vsurariis indigenis, non quidem eo fine fœnerandi, quod attinet ad intentionem locantis (quamuis talis finis detur ex parte vsurariorum, ad quos referuntur verba text.ibi,ad has domos, &c.)sed solum ex fine, & causa iusta percipiendi vtilitatem moralem ex ipsa locatione, ita docet *Rebello de obligation. iustit par. 2.l.14.q.17.n.8.* & ex *Valent.* & *Azori.* idem resoluit *Sanch.in præcepta Decalogi l.1.c.7.n.20.*

28 Sic etiam meretrici domum locans non peccat mortaliter,dummodo nec principaliter, nec minus principaliter meretricium vsum in domũ conductam exercendum intendat, vt resoluunt *Rebell.* & *Sanch.dictis locis, Azori institutio. moral.par. 2.libro 12.cap.18.q.3.Molina de iustit.disput. 500. vers. 3.Lessi. eodem tract atu tom.1.lib.2.ca.14.dub.8. Fr.Emman.in sum.par.1.c. 203. conclus.1.Beja respons. casuum conscien. par.1. casu 27. Petr. Ledesma in sum.p.2. tract. 27. c. 9. concl. 6. dub. 3. verficulo digo lo secundo, Benedict. Ægidi. tractatu de priuilegijs honest. art. 9. nu. 4.in medio*,plures alios ex antiquioribus refert *Ceued.ad Decretal.collect.140.num.5.*

29 Decimo nono. Episcopi, & Prælati Ecclesiæ, qui procurant, vt clerici capiantur a dominis temporalibus, aut beneficia renuntient, vel vt

citati ad Apostolicam Sedem ab homine, vel à iure ad ipsam ire non possint, suspenduntur à perceptione fructuum suarum Ecclesiarum ad triennium. ita habetur in *Clem. 2. de pœnis.* vbi *Cardin. numero 16.* quasdam conditiones recensет, quas dicit necessariò esse attendendas, vt censuræ prædictæ *Clem.* incurrantur. Prima conditio est, vt personæ captæ sint ecclesiasticæ, non laicales ex *tex.* ibi, viros sæpe ecclesiasticos capere, & notat ibi *glo.* quia hoc grauamen infertur personis ecclesiasticis, vt cogantur renuntiare beneficia, quę possident; laici vero non sunt capaces beneficiorum. Secunda, vt capiantur ob causam aliquam ex tribus expressis in *text.* ideſt, vt clericus resignet beneficium, vel ne citatus ad Sedem Apostolicam accedere valeat; vel tandem si citatus ad Sedem Apostolicam, procuret vt ipsemet capiatur, ne possit venire. Tertia, vt re vera sequatur captura, & clericus compellatur resignare, & paret ex illis verbis, ibi, sane resignationes beneficiorum modo supradicto factas, argum. *l. 1. §. hæc verba, ff. quod quisque iuris, & cap. relatum, de clericis non resident.* Si enim capiatur clericus ad hunc finem, vt compellatur resignare beneficium, & illud cum effectu non resignauit, non incurritur suspensio, vel si captus fuit vt non valeret ad curiam Rom. citatus debito tempore comparere, & tamen adhuc comparuit: vel si non accessit, manifeste probari possit detentionem non fuisse causam non eundi; quia similiter in hoc casu non erit locus suspensioni. Quarta conditio, vt quis procuret capi, secus enim est si per se ipsum capit clericum, quia magis videntur delinquere procurantes, quàm facientes *argum. l. athletas §. Pomponius ff. de his, qui not. infam.* Quinta vt tales procurantes sint ecclesiasticæ personæ, refert *Mari. Alter. d. disput. decimo sexto capite tertio vers. octaud.*

30 Vigesimo. Episcopi, & eorum Superiores suspenduntur per triennium ab officio, si odij, gratiæ, vel amoris lucri, aut commodi temporalis obtentu contra iustitiam, & conscientiam suam omiserint contra quemcunque procedere, vbi fuerit procedendum super huiusmodi prauitate, scilicet hæresis, aut obtẽtu eodem prauitatẽ ipsam, vel impedimentũ officij sui, scilicet Inquisitionis, alicui imponendo, præter alias pœnas, &c. Episcopus suspensionis ab officio per triennium, alij vero excommunicationis censuras eo ipso incurrant. ita habetur in *Clemen. 1. §. verum, de hæret.* vbi *glos. verbo alij*, inquit scilicet Inquisitores vel substituti ab eis, vel ab Episcopis, vel Capitulis vacante Sede, refert *Mari. Alter. d. disput. 16. cap. 2. vers. sexto.*

31. Vigesimoprimo. Episcopus accipiens aliquid in visitatione in pecunia, vel victualibus, vltra id, quod sibi debetur, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, donec duplum restituat, non obstante quauis remissione: ita habetur in *capit. exigit, de censibus, lib. 6.* vbi *glos. verbo interdictum* asserit, quod si illo durante moriatur, non sepelietur in cœmeterio, & si iterum celebret in Ecclesia in suo officio, sicut prius, irregularis efficitur, *Bonacina dicto puncto 5. numero 29.*

32 Vigesimo secundo. Episcopus suspenditur à Pontificalibus, & ingressu Ecclesiæ, si non seruauerit ea, quæ in *Extrauag. 2. de elect. Ioan. XXII.* statuta sunt, quoad perceptionem fructuum Episcoparus primi, & secundi anni, de quo etiam in *Extrauag. suscepti regiminis, inter commune sede vacante*, refert *Mari. Alter. d. disp. 16. cap. 3. vers. decima, Memor. cleric. tit. de susp. Episcoporum, numero 21.* facta tamen integra restitutione cessat absque alia absolutione, sicut aliæ similes suspensiones, & etiam illæ, quæ ad certum feruntur tempus, *Nauar. in man. cap. 27. n. 161. in fin. Auila de cens. p. 3. disp. 6. dub. 1. concl. 1.*

33 Quænam Pontificalium nomine veniant dixi *allegat. 6. num. 5. cum sequen.* & ibi dictis adde resoluta per eundem *Mari. Alter. dicto cap. 3. vers. quæret aliquis*, vbi paulo infra dicit, quod per suspensionem ab ingressu Ecclesiæ prohibetur Episcopus ab iis, quæ referuntur in *cap. is cui, de sentent. excom. lib. 6.* ideſt, ne in Ecclesia possit celebrare diuina, & si interdicto durante decedat, non potest in Ecclesia, aut Cœmiterio ecclesiastico, nisi pœnitentiam egerit, sepeliri, item si diuina in Ecclesia celebrat, contrahit irregularitatem, *glos. verbo ingressu, in capit. quia Pontificali, de officio deleg.*

34 Vigesimo tertio. Episcopi, Abbates, vel Prælati Religionum, qui ab Apostolica Sede confirmationem recipiunt, aut ab ea promouentur, si absque litteris authenticis eiusdem Sedis administrationem suarum Ecclesiarum recipiant, suspenduntur ab administratione fructuum earundem Ecclesiarum. Capitula vero, Conuentus Ecclesiarum, & Monasteriorum, & alij quicunque ipsos absque huiusmodi Sedis litteris recipientes, vel obedientes eisdem tãdiu à beneficiorum suorum perceptione suspenduntur, donec super hoc eiusdem Sedis gratiam meruerint obtinere. Rursus Episcopi, Prælati, Abbates, & alij monasteriorum regimina exercentes prædicti solito fidelitatis, & obedientiæ iuramento non præstito, vel illi Pontifices, quos apud prædictam Sedem pallium contingit recipere, absque litteris traditionis pallij, nequaquam ab ea discedere possint. Discedentes vero quousque huiusmodi iuramẽta præstiterint, & litteras obtinuerint, nihil de ipsarum Ecclesiarum, & monasteriorum prouentibus percipere debent, & quicquid interim per eos actum fuerit, nullius erit roboris, ita habetur in *Extrauag. 1. de elect. inter com.* referunt *Mari. Alter. d. disp. 16. cap. 3. vers. vndecima, Azori. instit. moral. p. 2. lib. 1. q. 2.*

35 Ex quo *tex.* colligunt Doctores, quod Episcopus prouisus non potest capere possessionem Episcopatus, nec administrare, nisi litteris expeditis, & ostensis, ita *Azori. d. p. 2. lib. 3. cap. 29. q. 9. vers. cæterum, D. Barbosa in l. diuortio, in princ. p. 2. n. 50. ff. soluto matrim. Flamin. de resignat. li. 8. q. 5. n. 33.* qui *lib. 7. q. 21. n. 20.* asserit *tex.* hunc non habere locum in cõmendatario ad tempus. Cardinales vero ante captam possessionem, & litterarum ostensionem poterunt conferre, & iurisdictionem exercere, vt asserit *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 24. n. 7.*

36 Vigesimo quarto. Episcopus alienans bona Ecclesiarum, monasteriorum, vel locorum piorũ absque licentia Summi Pontificis, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, quæ suspensio etiam extenditur ad Abbates. Alij vero inferiores ligantur excommunicatione, ita habetur in *Extrauag. ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alienan. inter comm.* referunt *Bonac. d. puncto 5. n. 33. &* ad longum *Mari. Alter. d. disp. 16. c. 2. versic. alia suspensio, Memor. cleric. tit. de suspens. Episcop. n. 25.* de qua Extrauag. alibi latius tractabimus.

37 Vigesimo quinto. Episcopi suspendũtur, qui in causis alienationis rerum ecclesiasticarum in detrimentum Ecclesiarum vtuntur potestate eis commissa, ita habetur in constitut. 2. Pauli Secundi incip. *Cum in omnibus*, vbi Episcopus deputatus commissarius in causa alienationis rerum ecclesiasticarum, si per gratiam, timorem, aut sordes in detrimentum Ecclesiæ vtatur potestate sibi commissa, ab exequutione officij per annum suspenditur, quod si damnabiliter se ingerat diuinis suspensione durante, irregularitatem incurrit, quam solus Papa potest auferre, referunt *Soar. de censur. disput. 22. sect. 6. num. 3. & disp. 31. sect. 5. numer. 12. Memor. cleric. tit. de suspensione Episcoporum, numer. 13.* vbi dicit esse suspensionem per annum ab executione officij, & reseruari Papæ, *Mari. Alter. d. disput. 19. cap. 2. vers. quarto*, vbi dicit, quod ad incurrendam huiusmodi suspensionem duæ debent concurrere conditiones. Prima vt decretum, seu sententia, aut consensus sit in detrimẽtum Ecclesiæ: secunda vt Episcopus adid moueatur per gratiam, timorem, vel sordes.

38 Vigesimo sexto. Episcopus conferens gradum Doctoris, nisi sub certa limitatione fit suspensus à collatione gradus, refert *Henriq. d. c. 38. §. 3. vers. 6.*

39 Vigesimo septimo. Episcopi, & alij ab eis facultatem habentes, vt resignationes eorum beneficiorum recipere, & admittere possint, qui aut senio confecti, aut corpore impediti, aut censuris ecclesiasticis irretiti, aut nequeunt, aut non debent Ecclesiæ, vel beneficio inseruire, &c. si contrafecerint, vt in eo in quo delinquerunt, puniantur, à beneficiorum, & officiorum collatione, &c. tandiu suspensi remanent, donec remissionem à Romano Pontifice meruerint obtinere: quod si nihilominus sic suspensi conferre, eligere, præsentare, confirmare, vel instituere voluerint, excommunicationis sententiam ipso facto incurrant, cuius absolutio, vel relaxatio reseruatur Romano Pontifici, præterquam in mortis articulo, ita habetur in *Constitut. Pij V. in ordine 58.* quæ incip. *Quanta Ecclesiæ, edita Kal. Aprilis 1568. Pontific. sui anno tertio*, ponitur à *Mari. Alter. d. disp. 16. cap. 2. versic. quinto, & à Sayr. lib. 4. capit. 12. n. 55. Memor. cleric. tit. de suspens. Episcoporum numer. 14.* vbi addit, si collator sit immediate subiectus Papę suspensionem ei reseruari.

40 Vigesimo octauo. Episcopus, qui iudicem casuum, gratiarum, & indulgentiarum soluto certo pretio proponit, incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, & perceptione fructuum, ita habetur in *Constitut. Pij V.* incip. *Quam plenum*, referunt *Bonacin. d. puncto 5. numer. 31. Sayr d. cap. 12. num. 52. Memor. cleric. d. tit. de suspens. Episcoporum, n. 23.* vbi dicit soli Papæ reseruari.

41 Vigesimo nono. Patriarchæ omnes, Primates, Archiepiscopi, & Episcopi per vniuersum Orbem constituti, etiamsi Cardinalatus honore prę fulgeant, incurrunt suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, perceptione fructuum, & administratione spiritualium, & temporalium, si statutis quibusque temporibus personaliter ac per se ipsos Beatissima Apostolorũ Petri & Pauli limina non visitent, vel si impediti legitime per certum nuntium ad id speciale mandatum habentem de gremio suorum Capitulorum, aut alium in dignitate ecclesiastica constitutum, seu aliàs personatum habentem, aut si huiusmodi hominem ecclesiastica dignitate, & personatu præditum non habeant, per diœcesanum Sacerdotem, & si Clero careant omnino, per aliquem alium Presbyterum secularem, aut Regularem spectatæ probitatis, & religionis, bene de omnibus instructum, hoc ipsum adimpleant: ita habetur in *Constitutione Sixti Quinti de visitandis liminibus Apostolorum, edita 15. Kal. Ianuarij 1585.* vbi tempus, quo hoc visitationis debitum officium fieri debet, assignatur maius, & minus pro diuersitate longioris, & breuioris distantiæ ab Vrbe, & recensentur distinctæ omnes Prouinciæ, in quibus Catholica Fides viget in qualibet mundi parte, scilicet Europa, Africa, & Asia, & quoto anno Episcopus ex qualibet dictarum Prouinciarum ad limina Apostolorum visitanda accedere debeat. Quare viciniores tertio quoquo anno. Alij vero pro maiori, vel minori distantia quarto, quinto, vel decimo anno iter suscipere, & Deo concedente, perficere debent. Et successiue eisdem temporibus transactis repetere teneantur, referunt *Sayr. de censur. lib. 4. c. 12. n. 33. Bonacina dicto puncto 5. num. 32. Mari. Alter. dicta disput. 16. ca. 3. vers. nona, Memor. cleric. tit. de suspens. Episcoporum, numer. vigesim. quart. Anast. Germon. de indultu Cardin. in fine.*

SVMMARIVM.

1 *Causæ Episcoporum à Romano Pontifice, sedeque Apostolica cognoscuntur.*

2 *Deponi, aut priuari à prouinciali Concilio non potest Episcopus.*

3 *Patriarcha, aut Legatus de latere absque speciali mandato Papæ Episcopum deponere non potest*

4 *Causæ Episcoporum criminales non possunt subdelegari à delegato Papæ.*

5 *Episcopi, eorumque causæ Summo Pontifici immediate subiiciuntur.*

6 *Citari non possunt Episcopi ad Romanam Curiam pro delicto etiam atrocissimo, nisi accedat specialis commissio Papæ.*

7 *Causas Episcoporum criminales si Papa extra Curiam deleget, requiritur specialis commissio ipsius manu signata, & vt adsint ad sententiam duodecim Episcopi cum Metropolitano, reseruata eidem Sanctissimo sententia definitiua.*

8 *Deponere Episcopos semper ad Romanum Pontificem spectat.*

9 *Causa depositionis ab Episcopatu an requirat eandem solemnitatem, quam requirit depositio ab Ordine, & dignitate, ostenditur.*

10 *Episcoporum numerus præscriptus à Concilio, an requiratur quando cognoscitur contra Episcopum à iudice per Papam delegato, ostenditur.*

11 *Testes septuaginta requiruntur ad deponendum Episcopum.*

12 *Clericus ordinatus à Papa ab inferiori non deponitur.*

13 *Absolutio Episcopi an sit danda à duodecim Episcopis, & Metropolitano, ac diffimienda per Papam, sicut condemnatio.*

14 *Inquisitores contra hæreticam prauitatem non possunt cognoscere de causa hæresis Episcoporum.*

15 *Causæ ciuiles, vel criminales minores Episcoporum in Concilio tantum Prouinciali cognosci, & terminari possunt, etiam non existentibus duodecim Episcopis.*

EPISCOPORVM CAVSAE quando à solo Romano Pontif. Sedeque Apostolica sint cognoscendæ ?

ALLEGATIO CXII.

1 EPiscoporum causas à Rom. Pontifice, Sedeque Apostolica, & non ab alio, finiri, vel ab Apost. Sedis constitutis iudicibus dignosci oportere traditur in *cap. inquisitores, de hæret. in 6. c. nullam 2. quæstione 5.* faciunt *c. omnis, c. ad Romanam, c. si quis putauerit. cap. ideo, c. si quis Episcopus, 2. quæstione 6. cap. dudum, 3. quæstion. 6. capite & seq. 6. quæstion. 4. c. maiores, de baptismo, cap. vltra prouinciæ, 3. q. 6. cap. Synodum, distinct. 17. cap. ipsi canones 9. qu. 3. cap. cuncta per mundum, eadem causa, & quæst. c. multis, 17. dist.* in quibus iuribus habetur difficiliores & maiores causas ad Sedem Apost. referre oportere, & in *c. præceptis, 12. distinct.* ait *Gregor. Papa IV.* nulli dubium esse, non solum Pontificalem accusationem, sed etiam omnem sanctæ religionis relationem ad Sedem Apostolicam quasi ad caput Ecclesiarum debere referri, & inde normam accipere, vnde sumpsit exordium ; & huiusmodi causas Episcoporum tanquam maiores ad Rom. Pontif. spectare resoluunt *Abb. in d. c. maiores, nu. 1. & 3. de baptismo, & in c. vt debitus, numer. 9. & 37. de appell. & in c. 2. de accus.* vbi cum *Felin. numero 2. notab. vlt.* aduertit Primates posse cognoscere de crimine Episcopi, & licet non posse deponere credatur, tamen deponendum Episcopum pronuntiare, & ad Papam sententiam depositionis referre, *August. Bero. in c. 1. de iudic. numero 69. cum seqq.* demonstrat Episcopi priuationem ad solum Papam spectare, & ab alio deponi non posse, *Turrecrem. in c. vbique 15. q. 7. n. 5. 6. & 7.* resoluit Episcopi causam criminalem, in qua aut deponendi, aut priuandi ab Ordine agitur, solum Papam cognoscere, idque decere Summum Pont. facere adhibito amplissimorum Card. consilio, sicut in cæteris arduis.

2 Itaut à prouinciali Concilio non possit Episcopus deponi, aut priuari, imo nec deponendum pronuntiari Doct. *in cap. 1. de translat Episcop.* vbi *Ant. Butr. n. 2. in 4. notab. Abb. n. 3. Aug. Bero. in d. c. 1. n. 4.*

3 Nec à Patriarcha, vel Legato de latere absque speciali Papæ mandato *Gemin. in c. Primates 2. quæst. 1. & in cap. renouantur 22. dist.* vbi ita declarat *c. quia suspecti 3. q. 5.* & addit cum *Felino in capit. non potest, colum. 3. numer. 4. de re iudic.* criminales Episcoporum causas non posse delegari, vel vt ipse loquitur, non esse delegabiles, auctoritate *glos.* magnæ *in d. c. inquisitores, de hæret. in 6.*

4 Quod tamen sic est accipiendum, vt Papæ delegatus, vel Vicarius, iudexue in hisce casibus constitutus non possit alteri delegare, non autem quin possit Papa delegare, vt loquuntur Doct. relati *de Felino dict. numero 4. in dicto capit. non potest.*

5 Speciali igitur reseruatione Episcopi eorumque causę Summo Pontifici immediate subijciuntur, vt probant tex. *in cap. quamuis 3. quæst. 6. cap. 16. frater 16. q. 1.* notant *Borgas. de irregular. & dissens. p. 6. tit. quis possit excommunicare, in fine*, adeo vt nec quidem citari possunt, vt personaliter compareant, nisi ob causam ex qua deponendi, siue priuandi venirent, etiamsi ex officio, aut per inquisitionem, seu denuntiationem, vel accusationem, siue alio quouis modo procedatur *Concil. Trid. sess. 13. de reform. cap. 6. in fin. Salzed. ad Bernard. in pract. ca. 124. lit. A. in nouiss. edit. Sbroz. de Vicario Episcopi libro 2. q. 59. numero 1. & 2. Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 169. numero 15.* Et ex quouis delicto etiam atrocissimo ad Romanam Curiam citari non possunt, nisi imprimis accedat specialis commissio Papæ, vt sanciuit bonæ memoriæ *Pius IV. in constit.* incip. *De salute gregis, anno eius primo*, prout refert *Cochier. de iurisdict. Ordin in exemptos par. 1. q. 41.* præcipue si resideant *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 41. numero 5.* Nam omnes criminales causæ grauiores Episcoporum Summo Pontifici reseruantur, qui si extra Curiam deleget, requiritur specialis commissio manu ipsius signata, & vt adsint ad sententiam duodecim Episcopi cum Metropolitano reseruata eidem Sanctissimo sententia diffinitiua *Concil. Trident. sessione 24. de refor. c. 5. Flamin. de resignat. libro 10. quæst. 10. num. 40. Hemiq. in summ. lib. 13. cap. 55. §. 2.* De iure vero antiquo si contingeret criminaliter agi contra Episcopum, & crimen postularet depositionem ab Ordine, & dignitate Episcopali, examinanda erat causa ab omnibus Episcopis totius prouinciæ, vna cum Metropolitano, vel vt minimum à duodecim Episcopis vltra Metropolitanum, vt notant *glos. in summ. verbo quod autem, 3. q. 8.* per tex. in *c. si quis Episcopus criminaliter 6. quæst. 4.*

8 Iure postea recentiori dicti Episcopi cognoscere poterant vsque ad sententiam tantummodo, sententia autem, & definitio reseruabatur Papæ, vt in *cap. accusatus, & in cap. quamuis, & in c. multum stupeo, 3. quæst. 6. Alphons. Aluarez Guerrero in speculo iuris Pontificij cap. 29.* quia semper ad solum Papam pertinet Episcopos deponere, vt asserit *Innocent. III. in cap. quoad translationem 4.* & ibi *glos. verbo reseruata, de officio legati, & glos. verbo pertinere, in cap. sicut, de excessib. prælat. capit. inter corporalia, de transl. Episcopi*, vbi postquam idem *Innocent.* prædixit matrimonium spirituale Episcoporum trãslatione, depositione, aut cessione dissolui, subiunxit hæc verba. Et ideo tria hæc, quæ præmisimus, non tam constitutione Canonica, quàm institutione diuina soli sunt Romano Pontif. reseruata *Abb. in cap. graue nimis, de præbendis numero 4. & in cap. non potest, de re iudic. numero 5. Auila de censuris, par. 4. disput. vni. dub. 2. conclus. 1. Gonzal. d. glos. 41. numero 21. Azori. institut. moral. par. 2. libro 5. cap. 35. versicul. secundum*, & præter sententiam Romani Pontif. non possunt damnari, *cap. dudum, cap. irritam 3. quæst. 6.* hinc notat *Felin. in d. c. non potest, n. 7. de sent. & re iudic.* omnia iura, in quibus legitur aliquando Episcopos fuisse damnatos ab inferiorib. à Papa, loqui, aut de iure antiquo, aut ex commissione ipsius Papæ.

9 Quæres non abs re an supradicta procedant quando non agitur contra Episcopum ad depositionem ab Ordine, & dignitate Pontificali, quia crimen non est adeo graue, vt dignum sit huiusmodi pœna, sed tantum ad depositionem ab Episcopatu ? in qua quæstion. *Abb. in dicto capit. non*

potest. numero 7. tenet quod in cognitione huiusmodi causæ, quando Episcopus est consecratus, idem numerus Episcoporum exigitur, & tandem decisio causæ reseruatur Papę, & *n.* 9. resoluit quod si Episcopus, cuius causa cognoscenda esset, adhuc consecratus non fuisset, sufficeret numerus sex Episcoporum.

10 Vtrum vero præscriptus numerus Episcoporum requiartur cum causa digna depositione ab Ordine, vel ab Episcopatu contra Episcopum cognoscitur à iudice specialiter per Papam delegato, quæstio est non contemnenda, in qua *glos. verbo quod autem, in fine, in summ.* 3. *quæst.* 8. tenet eundem numerum Episcoporum requiri, quando Episcopus iudicatur à delegato Papæ ex speciali commissione. Oppositum tamen putat ibi *Archid.* & in *cap. illud* 23. *distinct. & Innocent. in cap. graue, numero* 6. *de præbend.* credit hunc numerum Episcoporum non requiri ex necessitate in delegatione, sed ex congruentia ob excellentiam dignitatis Episcopalis, & hanc opinionem videtur sequi *Abb. in dicto cap. non potest, numero nono.*

11 Et aduerte ad deponendum Episcopum necessarium esse numerum septuaginta duorũ testium *cap. præsul, cum sequent.* 2. *quæst.* 4. etiam in eius purgatione *capit. omnibus* 2. *quæst.* 5. & refert *Felin. in d. cap. non potest. num.* 10. duos casus, in quibus clericus non Episcopus non deponitur ab Episcopis, sed à solo Papa. Primus est de eo, qui renuntiauit Episcopatui, & id permittitur ob memoriam pristinæ dignitatis, *glos. fin. in c. si quis Episcopi,* 92. *distinct.*

12 Secundus casus de clerico ordinario à Papa, qui ab inferiore non deponitur, *glos. & Doctor. in cap.* 1. *quæst.* 1. Sicut in depositione Episcopi causa cognoscenda est à duodecim Episcopis, & Metropolitano, ac diffinienda à Papa, vt dictum est, ita quoque si Episcopus de tali crimine iniuste accusetur, absolui neque à dictis duodecim Episcopis, sed absolutionis sententia à solo Papa est pronuntianda, ita *glos. verbo non tamen definire, in cap. accusatus* 3. *q.* 6. *Abb. in cap. non potest, numer.* 5. *de reiud.* reprobata opinione *glos. verbo causatio, in cap. præceptis, dist.* 12. quia *Felin. in d. c. non potest, n.* 10. tradit hoc esse speciale in Episcopo, vt sicut non potest condemnari, nec deponi ab alio, quàm à Papa, ita quoque in crimine de quo accusatus fuerit, absolui non valet ab altero.

13 Hæreticæ prauitatis Inquisitores vbique constituti iudices, viri alioquin eruditione, prudentia, probitate, & auctoritate præstantes, minime potius vituperandi, si hæresis causam (eam si forte sibi vendicarent suo veluti iure) in Episcopo cognoscant, cum non ignorent in Pontificali gradu dignitatis locatos, scilicet Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas, etiam crimine hæresis notatos non posse, nec debere alibi, nec ab alio, quàm apud Summum Pontificem, aut eum, cui ipsum Christi Vicarium nominatim demandasse cõstet, damnari; sed omnino ad Papam eorum causas, licet de hæresis crimine deferendas, vt *in dicto cap. inquisitores, de hæret. in* 6. vbi *Ioann. Monach. & Prob. in addit. ad eum, Læli. Iordan. de maioribus Episcopi causis ad Papam deferendis cap.* 12. *à numero* 11. *& num.* 14. tenet ab ipsis Inquisitores nõ posse ad Romanam Sedem accusatum, capitisque reum Episcopum transmitti, quod & nouiori iure *Conc. Trid. d. capit.* 5. sancitum est, resoluunt *Pena in director. Inquisitorum par.* 3. *commento* 77. *pagina mihi* 557. *Nauar. cons.* 1. *numero quinto, de foro competen. Henriqu. in summ. libro* 13. *capite* 55. §. 2. *litt. P. Fr. Emman. quæst. Regular. tom.* 2. *quæstione* 81. *articul.* 1. *versicul. aduertendum tamen.*

15 Hæc de maioribus Episcoporum causis criminalibus; ciuiles vero, vel criminales minores in Concilio tantum Prouinciali cognosci & terminari possunt, vel à deputandis per Conc. Prouinciale: ita de criminalibus Episcoporum causis minoribus loquens decidit *Concil. Trident. d. c.* 5. *versic. minores, Henriquez dict.* §. 2. & declaratum fuisse in *Sacra Congreg.* refert *Armendar. in addit. ad recopilationem legum Nau. l.* 1. *tit.* 18. *l.* 7. *de Episcopis, n.* 80. vbi quoque dicit etiam non existentibus duodecim Episcopis posse dictas causas criminales minores in conciliis Prouincialibus tractari, quia prędicta Cõcilia ex minore numero Episcoporum, vt plurimum, constant.

SVMMARIVM.

1 *Episcopatus renunciatio dupliciter potest fieri, vel renũtiando loco, vel loco simul, & dignitati.*

2 *Episcopatus renunciatio ex quibus causis fieri debeat, remissiue.*

3 *Consensus in cessionibus Episcopatuum præstatur Cardinali, qui confecit processum, & est relationem in Consistorio facturus.*

4 *Episcopatui potest renuntiari per procuratorem.*

EPISCOPVS AN ET quibus ex causis Episcopatum resignare possit?

ALLEGATIO CXIII.

1 DVpliciter potest fieri Episcopatus renunciatio; vel renuntiando loco; vel loco simul, & dignitati: loci renunciatio fit quoties renunciatur cura, & administratio illius Ecclesiæ *cap. ad supplicationem, de renunt.* & sic renuntians potest appellari Episcopus, quia retinet dignitatem, & ea, quæ sunt Ordinis Episcopalis *cap.* 1. *de ordinatis ab Episcopo, qui renuntiauit Episcop.* vbi omnes, *Fusc. de visitat. lib.* 10. *cap.* 18. *num.* 10. ac auctoritate Sedis Apost. poterit ad Ecclesiam eandem redire, vel aliã, siue per viã electionis, siue per viam postulationis, siue per viam collationis habere *Flamin. de resign. libro* 1. *quæstio.* 17. *numero* 13. poterit etiam cum licentia Episcopi subditum illius ordinare, *d. c.* 1. ibi, nam in primo casu, Ordines, sicut antea, rogatus ab Episcopo aliquo poterit de ratione conferre. Loci, & dignitatis simul renunciatio fit, quoties renuntians ex ipsa renunciatione amittit dignitatem, & denominationem illius dignitatis, quæ renunciatio regulariter fit ob crimen *Abb. in d. c.* 1. *n.* 8. *Maiol. de irregul. lib.* 3. *c.* 6. *n.* 6. Et ideo non potest Ordines conferre etiam de licentia alicuius Episcopi, nec ad eandem Ecclesiam redire, vel aliam habere *Maiol. d. c.* 6. *numero* 8. *Fusc. d. c.* 28. *numero* 10. *Flamin. d. q.* 17. *num.* 14. & 19.

2 Cum igitur Epiſcopatus poſſit renuntiari, vt probat *c.qualiter 7.quæſtione 1 capite 1.de renunt. Pute. deciſ.162.libro 1.Flamin. de reſign. libr. 2.quæſtione 1.n. 53.* neceſſe eſt vt inquiramus quæ cauſæ in illius renunciatione requirantur, plures eſſe legimus in *cap. niſi cum pridem de renunt.* vbi Pontifex in hæc verba.

3 Intueri te itaque volumus, quod hæc ſunt illa, quæ per cedendi Epiſcopus licentiam poteſt poſtulare, conſcientia criminis, debilitas corporis, defectus ſcientiæ, malitia plebis, graue ſcandalum, irregularitaſque perſonæ, &c. quas omnes cauſas, cæteraque ad hanc materiam conducentia percurrunt, lateque declarant *Fuſc.d. c. 28.à numer. primo. Flamin. de reſignat. libro 5. quæſtio. 3.* per totam, ad quos breuitatis cauſa remitto Lectorem, ne vltra modum longius fiam: illud tamen aduertendum duxi, quod in ceſſionibus Epiſcopatuum præſtatur conſenſus Cardinali, qui confecit proceſſum, & eſt relationem in conſiſtorio facturus, per ſe, vel per ſchedulam, vt de quotidiana praxi teſtantur *Flamin.lib.8.q.8.n.10. Ioan.à Cochier. in comment.ad reg.43.alias 44.Cancel.n.34.pagina 421.*

4 Per procuratorem etiam epiſcopatui poteſt renuntiari *Clem.1.* ibi, pontificali, *de renunc.Flamin. libro 9. quæſtione 2. numero 2.*

SVMMARIVM.

1 *Vitam communem omnes fideles agebant in principio naſcentis Eccleſiæ, propriumque nihil habebant.*

2 *Laici à communi vita primum recedere cæperunt.*

3 *Eccleſiaſticorum bona in quatuor partes olim diuiſa fuerunt, ſcilicet vna Epiſcopo, ſecunda clericis, tertia pauperibus, 4. fabricæ Eccleſiæ.*

4 *Beneficiarij an habeant dominium ſuorum beneficiorũ, oſtenditur.*

5 *Epiſcopi, ac alij beneficiarij non monachi teſtari non poſſunt ex fructibus ſuorum beneficiorum, quia à lege Canonica prohibentur.*

6 *Beneficiatus ex conſuetudine totius Hiſpaniæ poteſt teſtari de acquiſitis intuitu beneficiorum.*

7 *Epiſcopi quare de acquiſitis intuitu Eccleſiæ, ſicut clerici, ſecundum hodiernam conſuetudinem teſtari non valeant, oſtenditur.*

8 *Vacationis tempore aduenientia ad futurum ſucceſſorẽ pertinent Epiſcopum.*

9 *Epiſcopus de bonis intuitu Epiſcopatus tam vere, quam præſumptiue acquiſitis, præter Eccleſiam, nullum poteſt facere hæredem.*

10 *Teſtari de patrimonialibus, & de bonis, quæ ſuo labore, & induſtria acquiſiuit, valet Epiſcopus.*

11 *Bona quando cenſeantur intuitu Eccleſiæ acquiſita, oſtenditur.*

12 *Bona intuitu Eccleſiæ acquiſita præſumuntur, quando tempore promotionis conſtat Epiſcopum nihil habuiſſe.*

13 *Bona ſi inueniantur penes Prælatum, & neſciatur vtrum acquiſita fuerint ante, vel poſt Epiſcopatum, tunc præſumentur intuitu Eccleſiæ fuiſſe comparata.*

14 *Bona penes Prælatum reperta potius ex ipſius bonis, quam Eccleſiæ, quæſita præſumuntur, ſi de tenuitate beneficij, & de propriis diuitijs Prælati conſtet.*

15 *Inuentarium illarum rerum debet facere Epiſcopus, quas ipſe ex ipſius patrimonio comparauit tempore, quo Epiſcopatum conſequitur.*

16 *Epiſcopus tranſlatus tenetur priori Epiſcopatui relinquere fructus iam perceptos, & res ex illis emptas, ac etiam libros, ornamenta, & argentaria de reditibus prioris Epiſcopatus quæſita.*

17 *Bona empta per Prælatum ex fructibus, vel pecunia Epiſcopatus an ipſo iure tranſeant in dominium Eccleſiæ, an vero penes Prælatum, vel alium emptorem manere debeãt, oſtenditur.*

18 *Teſtari non poteſt Monachus in Epiſcopum promotus.*

19 *Monachus factus Epiſcopus non eximitur à paupertatis voto, nec efficitur verus dominus reditium eccleſiaſticorum inſtar Epiſcoporum ſecularium.*

20 *Monachus factus Epiſcopus quicquid acquirit ſuæ Eccleſiæ acquirit cum ſola adminiſtratione.*

21 *Monachus factus Epiſcopus non poteſt poſt mortem de bonis diſponere.*

22 *Monachus factus Epiſcopus in vita tam plene poteſt diſponere, quàm ample poteſt licite Epiſcopus ſecularis.*

23 *Licentiam concedere poteſt ſummus Pontifex Monachis Epiſcopis vt teſtentur.*

24 *Monachus Epiſcopus in obtinenda à Pontifice licentia ad teſtandum etiam ad opera pia duplex impedimentum tenetur explicare, alterum ſe eſſe Religioſum, alterum ſe eſſe Epiſcopum.*

25 *Licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum non expirat, etiam re integra morte concedentis.*

26 *Licentia conceſſa Epiſcopis ad teſtandum non expirat vigore prædictæ facultatis ſemel teſtamento facto.*

27 *Licentia teſtandi ſuperueniens validum efficit prius teſtamentum abſque ea factum.*

28 *Bona acquiſita ab Epiſcopo Monacho poſt adeptum Epiſcopatum eo defuncto non ad monaſterium, ſed ad Eccleſiam cuius eſt Epiſcopus, pertinent, quamuis iure hæreditario, vel donatione, aut propria induſtria, & labore poſt Epiſcopatum acquiſita ſint.*

29 *Monachus factus Epiſcopus ex Minorum Fratrum ordine dum vixerit habet ius ſuccedendi parentibus, & agnatis, ac recuperandi bona vndecunque quæſita, in quibus ipſo mortuo ſuccedit ſua Eccleſia.*

30 *Epiſcopus à tempore confirmationis pontificiæ incipit Eccleſiæ acquirere.*

31 *Titularis Epiſcopus Pontifici acquirit.*

32 *Donatio cauſa quoad mortis ſuum effectum, & efficaciam accedit, & aſſimilatur vltimæ voluntati.*

33 *Donare poteſt Epiſcopus inter viuos etiam non modice, & in profanos vſus.*

34 *Declaratur textus in cap. ad hæc verſ. viuentes de teſtamentis.*

35 *Beneficiarijs in ægritudine conſtitutis an liceat immoderatas facere donationes, oſtenditur.*

36 *Patrimonium habens Epiſcopus an poſſit illud conſeruare, & reditus Eccleſiaſticos, in vſus profanos expendere, oſtenditur.*

37 *Declaratur tex. in c. clericos 1. q. 2.*

38 *Declaratur tex. in cap. illi autem 12.q.1.*

EPISCOPVS DE BONIS intuitu Episcopatus acquisitis an possit testari?

ALLEGATIO CXIV.

1 IN principio nascentis Ecclesiæ, tempore scilicet Apostolorum, & in Ecclesia primitiua omnibus fidelibus fuisse vitam communem constat ex *epistola Diui Clementis*, relata *in cap. dilectissimis 12. qu. 1.* propriumque fideles nihil habebant, sed cum ad Fidem conuertebantur, vendebãt omnia, & pretium Apostolis offerebant qui loculos habebant, vbi hæc reponebantur, vt suis, clericorumque necessitatibus prouiderent *Act. capite 2. 5. & 6. D. Paul. 1. ad Corinth. 9. tex. in c. habebat Dominus 12. q. 1. Bellet disquisit. cleric. p. 1. tit. de bonis clericorũ §. 1. numero 3.*

2 A qua communione primum laici recedere cœperunt, deinde clerici multis temporibus retinuerunt (degebant enim vitam communem sub Episcoporum potestate) & in Episcopi administratione erant bona omnia temporalia, constat *ex c. quia tua, & c. scimus, 12. q. 1.*

3 Cum enim postea à tempore Constantini mirum in modum crescerent Ecclesiæ bona, vt refertur in *cap. futuram, 12. qu. 1.* & clerici, ac si vita recesserint Episcopi, etiam minus fideliter bona, quæ offerebantur, dispensarent, prudenter Romani Pont. in quatuor partes bona omnia diuidenda constituerunt, vt vna Episcopo, secunda clericis, tertia pauperibus, quarta fabricæ applicaretur *in cap. quatuor, & in cap. de reditibus, cum sequentib. 12. quæstione 2.* Post hæc tempora diuisis iam Parochiis à Papa Dionysio vt habetur *in cap. 1. 13. q. 1.* & recedentibus clericis ab illa communi vita, cœperunt singuli oblationes, atque decimas, & alia bona, quæ ad Ecclesias sibi traditas pertinebant, sibi retinere. Deinde cum iam hæc fuerit in omnibus Ecclesiis præscripta consuetudo Romani Pontifices eam comprobarunt, vt probatur *in cap. nec numerus 10. quæstion. 3.* atque ita decimæ, & oblationes pro ecclesiastico stipendio, & loco quartæ sibi debitæ, iuxta antiquam illam diuisionem singulis clericis in Ecclesiis sibi traditis relictæ sunt, cum onere tamen reparandi fabricam, vt probat *c. 1. de Eccl. ædific.* iunctis traditis à *Cened. ad Decret. collect. 133.*

4 Ex quibus infertur resolutio ad illam difficilẽ quæstionem, an scilicet beneficiarij habeant dominium in fructibus suorum beneficiorum? in qua pars affirmatiua verior est, nam reditus beneficiorum assignantur non in sustentationis stipendium, sed magis in stipendium laboris, vt satis probant auctoritates adductæ in *cap. clerici omnes, 1. quæstio. 2.* cum similibus, constat autem eas portiones, quæ alicui assignantur in laboris stipendium, quoad plenum dominium eidem acquiri, vt apparet in stipendio militis pro militia, vel Doctoris pro lectione, & in multis aliis. Hinc in multis iuribus beneficiarios fructus suos non facere dicitur, quasi in eis dominium acquirant, vt *Concil. Trid. sess. 23. de reform. capit 12. vers. præterea obtinentib.* ibi, quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ fecit suos, & *vers. prouisi autem*, ibi, fructus non faciant suos, & *sess. 23. de reform. capit. 1. versic. si quis autem*, ibi, tum pro rata temporis absentiæ fructus suos non facere. Deinde pars hæc affirmatiua ex eo probatur, quia facta diuisione illa redituum ecclesiasticorum in quatuor partes, omnes, quibus portiones illæ fuerũt assignatæ, earum dominium liberum ab omni onere sibi acquirunt, vt patet in pauperibus, licet enim ex sua parte aliquid eis superfluat, nemo dicet teneri id aliis pauperibus erogare: & similiter in fabrica; est enim titulus diuisionis à lege, vel Superiore habitus sufficiens ad dominium transferendum, non minus, quam emptio, & similes *l. 1. Cod. communia vtriusque*, cum similibus; igitur cum loco prædictæ quartæ subsequantur beneficiariis oblationes, atque decimæ pro ecclesiastico stipendio, sicut illius habebant dominium, ita & huius, facit auctoritas *tex. in cap. vni. de cleric. non resident. in 6.* ibi, dominium non acquirant, ex quibus hæc sententia recipitur ab omnibus nouioribus, quam sequuntur, etiam hodie communem esse testantur *Cou. in cap. cum in officijs, numer. 4. de testamen. Molin. de primogen. libro 2. capit. 10. numero 34. Sarmi. de reditibus eccles iast. p. 4. capit. 6. Marsil. Columna eodem tract capit. 34. & 35. Spin. in speculo testam. in rubric. glos. 14. numero 7. Doctor. Barb. in l. diuortio, in princip. p. 2. numer. 53 ff. soluto matrimon. P. Malder. de iustitia, & Religione tit. 4. capite 4. disput. 2. Less. eodem tractat. libro 2. capite 4. numero 43 & Molin. tractat. 2. disputat. 142. Nicol. Garci. de beneficijs par. 2. capite 1. numero 5.* plures per *Cened. ad Decretal. collect. 12. numero 5.* quamuis beneficiarios quoscunque solum esse censuarios horum bonorum, itaut necessaria sibi, & familiæ suæ habeant, reliqua in pauperes dispensent, mordicus defendere nitatur, *Nauar. de redit. ecclesiastic. quæstione 1. monit. 20. cum sequentibus.* sequuntur *Menoch. consil. 66. numero 32. de arbitr. casu 433. numero 35. Paul. Comitol. respons. moral. libro 1. quæstione 70. Frat. Emman. quæstion. Regular. tom. 3. quæstio. 74. artic. 4. versicul. quintaratio; Valasc. de partit. capite 36. numero 4. Cald. Pereiræ de resolution. emphyteut. capite 15. numero 43. & de empt. cap. 16. numero 1. Aloys. Ricci. in praxi fori ecclesiastic. decision. 601. numero 2. in prima editione, & resolutione 526. numero 2. in secunda editione.* Verum sententia affirmatiua est adeo vera, & amplectenda, vt propterea beneficiatus vane, ac male consumens fructus beneficij, non teneatur ad restitutionem, quamuis peccet, & quidem mortaliter, non contra iustitiam, sed contra charitatem, seu misericordiã, si in notabili quãtitate id faceret, & excessus esset magnus, prout resoluunt *Molin. de primogen. libro 2. cap. 10. numero 46. & numero 52. praxis Episcop. par. 1. verbo clericus, §. 10. Paul. Comitol. d. lib. 1. q. 71.*

5 Hinc colliges falsam esse illorum opinionem dicentium Episcopos, ac alios beneficiarios non monachos ideo testari non posse de acquisitis ex fructibus suorum beneficiorum, quia domini illorum non sunt, conuincitur enim ex supradictis, nam vera ratio est, quod ideo Episcopi, & clerici de acquisitis intuitu suorum beneficiorum testari non possunt, quia à lege Canonica prohibentur *in cap. præsenti, & in cap. quia sæpe, & in cap. Episcopi 12. quæstione 1. & in cap. cum in officijs, & in ca. ad hæc. & in cap. quia nos, & in cap. de relat. 12. de testament. & in Clement. statutum de elect.* neque valet argumentum, non potest testari, vel non potest

alienare, ergo non est dominus, probat *tex. in l. non ideo minus ff. de rei vendicat. leg. pen. & per totum Cod. qui testam. facere poss. & per totum instit. quibus non est permissum facere testam.* explicat post multos *Pinel. in l. 1. Cod. de bonis maternis, par. 2. numero 1. & numero 5.* Et confirmatur ex verbis illorũ iurium, quæ semper iuris prohibitionem denotant *d. cap. cum in officijs*, ibi, antiquis Canonibus constat inhibitum, *dict. cap. quia nos*, ibi, nullum de iure possunt facere testamentum, *d. cap. ad hæc*, ibi, de iure testari non possunt.

6 Ex consuetudine tamen potest beneficiatus testari de acquisitis intuitu beneficiorum, quæ consuetudo est in Hispania quoad clericos Episcopis inferiores, nempe quod possint de illis testari, & in illis ab intestato consanguinei, succedere, de qua consuetudine testantur *Couar. in dict. cap. cum in officij, numero 9. Duenh. reg. 366. num. 11. Nauar. in manual. capit. 25. numero 129. & de redit. ecclesiastic. quæstione 3. numero 10. & in apologia quæst. 1. monit 40. & quæst. 3. moni. 5. & de Spolijs clericorum, §. 6. numer. 6. Sarm. de redit. ecclesiast. par. 4. capit. 1. numero 8. Molin. de primogen. libro 2. cap. 10. numero 56. Crass. de succes. §. testamentum, quæstione 34. numer. 9. P. Molin. de iustit. tract at. 2. disput. ation. 147. versicul. his explicatis, Salzed. ad Bernard. in practic. cap. 132. litt. A. alias capit. 135. in nouiss. edit. Gam. decision. 315. a numer. 6. Doctor Barb. in l. diuortio, in princip. par. 2. a numero 60. ff. soluto matrimon. Azorij institution. moralium parte 2. libro septimo, capit. 9. quæstion. 1. & libro 8. capit. 4. quæstion. quart. Surd. de aliment. titulo 9. quæstione 12. à numero primo. Gutier. practic. libro 2. quæstion. 114. Valasc. consult. 165. numero 11. & de partit. capit. 35. à numer. 7. Modernus de iurisdiction. par. 4. casu 24. numero 21. Castil. quotidian. libro prim. de usufructu capit. 79. numero 7. in fine, Nicol. Garci. dict. capit. 1. à numero 8. Aloys. Ricci. in collect. decision. part. 5. collect. 1718.* plures per *Cened. ad Decret. al. collect. 12. numero 2.* & est apud Hispanos *l. fin. titulo 8 libro 5. recopilat.* & apud Lusitanos *Ordinatio Regia libro 2. titulo 18. §. 7.* quæ consuetudo approbata est *per Rotam in una Palentina fructuum Archipresbyteratus de Portillo 26. Februarij 1580.* coram *Illustrissim. Cardin. Lancelloto* relata per *Garci. d. capit. 1. numer. 12.* & in tota Gallia eandem esse consuetudinem ait *Anton. de Lestang. Præs. Tholos. in ses Arrests de Tolosa arresto 5. numero 6. 7. 23. Chopin. monast. libro 2. titulo 2. numero 13. in marg. titul. 3. num. 9.* nisi comparata bona sint sub nomine, & ad opus Ecclesiæ *Ludouic. Carond. d. respons. lib. septim. capit. 127.*

7 In assignanda differentiæ ratione, quare Episcopi de acquisitis intuitu Ecclesiæ secundum cõsuetudinem hodiernam testari non possint, & tamen reliquis beneficiariis consuetudo testandi facultatem generaliter concesserit, elaborant Doctores, alij enim eam assignant, quod Episcopi speciali iustitiæ præcepto tenentur pauperibus superflua erogare; alij inter habentes, & non habentes administrationẽ distinguunt, qui omnes iuxta supradicta non sunt audiendi. *Gam.* vero *dicto loco* eam esse inquit, quia clerici Episcopis inferiores introduxerunt consuetudinem suis prælatis scientibus, & consentientibus, Episcopi autem sine scientia Summi Pontificis, qui consuetudinum particularium non habet notitiam *cap. 1. de constitution. libro sexto.* Quæ ratio minime defendi potest si aduertas consuetudines rationabiles, & præscriptas vim, & auctoritatem accipere à legibus, seu Principe, dum hanc vim consuetudini deferunt, vt legem possint vincere, non autem esse necessariam specialem in quauis consuetudine legis, vel Principis approbationem notant contra *glos. vltimam*, ibi *Abb. & Doctor.* communiter in *cap. vlt. de consuetudin.* vt post *Roch.* testatur *Couar. in reg. possessor. 2. p. in princip. numero 9. versicul. tertio*, & multi quos copiose refert *Duenh. reg. 141.* multoque minus inferiorum Prælatorum scientia necessaria est, cum, licet velint hanc vim consuetudini tribuere, non possint ex notatis in *cap. quod super his, de maiorit.* cum multis, de quibus *Duenh. reg. 250. Bernard. & Salzed. reg. 238. Falcõ. reg. 433.*

8 Quare facilis ratio illa potest esse, quia in Prælatis Ecclesiarum Cathedralium, qui sunt Episcopi, & similibus statutum fuit, vt obuenientia tempore vacationis ad futurum successorem pertinerent, vt probant tex. in *cap. quia sæpe, de elect. libro 6. Clement. statutum eodem titul. Couar. in cap. relatum 2. numero tertio, de testament. Doct. Barb. dict. p. secund. numero quinquagesimo nono*, idque in reliquis omnibus beneficiariis statutum fuit, sub illa tamen differentia, quod in Episcopis, & similibus contraria consuetudo reprobatur in *dict. cap. quia sæpe, & in d. Clement. statutum*, in aliis vero inferioribus expresse approbatur in *dict. cap. præsenti*, nam, vt supra dixi, consuetudines ex legis prohibitione vires accipiunt, nimirum si in Episcopis, & similibus consuetudo non induxerit, vt testari possint de quæsitis intuitu Ecclesiæ, sed adhuc in illis sunt in viridi obseruantia Sacri Canones, qui sic relicta iubent successori reseruari; in clericis vero inferioribus contrarium induxerit: & confirmatur, quia licet valde controuersum sit inter scribentes an noua consuetudo valeat introduci, quando per legem aliquam in specie reprobata reperitur? verior & receptior sententia est non valere, nisi noua causa proponatur, ex qua rationabilis reddatur, nulla autem apparet ratio noua, quare oportuerit contra *dictam Clement. statutum*, cum similibus, quæ hanc consuetudinem improbant, de nouo eandem introducere. Denique quamuis sequamur opinionem affirmatiuam, *glos. verbo consuetudinem, in d. Clem. statutum*, concluderet ea differentia, quod potuit introduci; sed nihil facit ad præsentem casum, in quo neque introducta est, neque esset rationabile introduci.

9 Ex hucusque dictis iam infertur de bonis intuitu Episcopatus, tam vere, quàm præsumptiue quæsitis Episcopum præter Ecclesiam nullum facere hæredem posse propter legis humanæ prohibitionẽ ex iuribus supra citatis: de aliis vero patrimonialibus libere testari valet, ac de ipsis maioratum facere *Modern. de iurisdict. p. 4. casu 24. num. 3. Cardoso in praxi iudicum, verbo Episcopus, numero 55.*

10 Item de bonis, quæ suo labore, & industria acquisiuit, quamuis ratione Ordinis, non tamen prætextu Episcopatus, vel bonorũ Ecclesiæ: qualia sunt, quæ Episcopus acquisiuit, quatenus Vice-Rex, vel ab illis capit, qui ad Ordines promouentur, stipendium, & illud quod Cardinales accipiũt à Rom. Pont. ratione Cardinalitij galeri, vt vocant, ita *Doct.* communiter in *authen. licentiam, C.*

de Episcopis, & Cleric. Couar. in capite 1. *de testament. numero* 11. *Nau. de reditib. quæst.* 1. *mon.* 19. *n.* 1. *Clar. §. testam. q.* 27. *n.* 3. *Molin. l.* 2. *c.* 10. *n.* 27. *Craff. §. testam. q.* 27. *num.* 3.

11 Et vt scire possis quando bona censeantur intuitu Ecclesiæ acquisita sequentes distingue casus. Aut enim constat Prælatum habuisse bona tempore suæ promotionis: aut constat quod non habebat: aut sumus in dubio. Primo casu non intuitu Ecclesiæ, sed personæ quæsita censentur, cum præsumatur pro possessore, & contrarium intendenti incumbat onus probandi, & deinde, quia in his terminis pro Ecclesia nulla, & pro ipso Prælato non parum probabilis datur coniectura, cum constet bona illa iam multo ante Episcopàtum fuisse penes eundem, *tex. in dict. cap.* 1. *de testam.* ibi, quod cum ante Episcopatus ordinem, *dict. cap. de Syracusanæ*, ibi, vniuersa sui Episcopatus quæsita tempore, Ecclesiæ suæ dominio sociaret, quasi longe aliud in quæsitis ante Episcopatum esset resoluendum.

12 In secundo vero casu, quando tempore promotionis, constat nihil habuisse pro Ecclesia præsumendum est, quod intuitu illius fuerint quæsita *tex. in dict. capit.* 1. dum probat nulla Episcoporum bona posse ab alijs detineri, nisi illa solummodo, quæ Episcopus ante Episcopatum propria habuisse constiterit: ergo cum exceptio firmet regulam in contrarium, fateri omnino oportet omnia quæsita post Episcopatum præsumi intuitu Ecclesiæ quæsita, interim dum aliud legitime non probatur, iuuant maxime vltima verba eiusdem *tex.* ibi, vel in Episcopatus Ordine prædictum Episcopum acquisiuisse, &c. *d. cap. de Syracusanæ, ca.* 3. *de peculio clericorum*, ibi, post dies consecrationis; *glos. verbo probentur, per tex.* ibi *in authen. de ecclesiastic. tit. §. interdicimus, collat.* 9. *glos. verbo Prælatos* per *tex.* ibi, *in Auth. licentiam, C. de Episcopis, & Cleric. glos. verbo morientium, in cap.* 2. *de succes. ab intest. Abb. in d. cap.* 1. *notab.* 6. & ibi *Couar. numero* 6. communis, vt per *Clar. §. testamentum, quæstio.* 27. *vers. sed quid, Menchaq. illustr. cap.* 105. *Bellet. disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de bonis cleric. §.* 2. *numero tertio. Menoch. cons.* 195. *à princip. Gam.* in casu notabili *decisione* 313. *numero secundo.*

13 Tandem in tertio casu, quando sumus in dubio, quia neque constat bona inuenta penes Prælatum fuisse quæsita ante, vel post Episcopatum, tunc etiam pro Ecclesia præsumendum est, quod illius intuitu fuerint comparata, *tex.* optimus *in d. c.* 1. ibi, vel in Episcopatus Ordine prædictum Episcopum acquisiuisse: si consideres æquiparationem, quam *tex.* facit de bonis, quæ erant Ecclesiæ ante Episcopi consecrationem, & de illis, quę in Episcopatus Ordine Episcopus acquisiuit, ad effectum vt vtraque in Ecclesiæ dominio conseruentur. Priora quia realiter ad ipsam Ecclesiam pertinent, posteriora vero, quia saltem præsumptiue *d. cap.* 1. *de peculio clericorum, cap. res in Episcopatu* 12. *q.* 2. *Craff. §. testam. quæst.* 34. *nu.* 2. *Menoch. d. casu* 105. *num.* 3. *Cened. ad Decretal. collect.* 145. *num.* 2. *Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit.* 6. *à num.* 35.

14 Si vero constet de tenuitate beneficij, & de bonis, ac diuitiis propriis clerici, bona, quæ reperta fuerint, potius præsumi debent quæsita ex bonis clerici, quam Ecclesiæ, *Abb. in capit.* 3. *numero* 3. *de pecul. cleric. & in cap. cum esses, numer.* 24. *de testam. Couar. in cap.* 1. *numer.* 10. *eod. tit. Bero. cons.* 7. *numero* 7. *volum.* 2. *Rota diuers. p.* 3. *decis.* 582. *nume.* 7. *&* 10. *Bellet. dict. titul. de bonis cleric. §.* 6. *numero* 8.

15 Vt igitur omnis in hac re dubietas tollatur debet Episcopus tempore, quo Episcopatum cõsequitur, inuentarium illarum rerum facere, quas ipse ex patrimonio, vel alio titulo comparauit, vt probat *tex. in d. cap. de Syracusanæ*, 28. *dist.* ibi, presentis temporis habita rerum descriptione substantiam, &c. *cap. manifesta, cap. sine manifestæ*, 12. *quæstione* 1. post *Specul.* quem refert *Cened. d. collect.* 145. *numero secundo. Abb. in d. c.* 1. *n.* 9. *vers. tamen Episcopus*, quod si Prælatus hoc nõ fecerit præsumitur contra eundem nihil habuisse, & quod omnia intuitu Ecclesiæ acquisierit, vt in simili de hærede non conferente inuentarium probat *authen. de hæred. & Falcid. §. sancimus, collat.* 1. *vers. patet.*

16 Episcopus translatus tenetur priori Episcopatui relinquere fructus iam perceptos, & res ex illis emptas; prout resoluunt *Paul. cons.* 337. *nume.* 8. *lib.* 1. *Alciat. resp. numero quadragesimo nono, libro primo. Sarm. de reditib. parte* 2. *capite* 4. *in fine*, sequitur *D. Barbosa in l. diuortio, in princip. numero* 52. *cum sequentib. ff. soluto matrimon.* ac etiam libros, ornamenta, paramenta, argentaria de reditibus prioris Episcopatus empta, *Barbat. consil.* 20. *numero* 14. *vers. & vidi hoc anno, volum.* 3. quem refert, & sequitur *Bellet. d. tit. de bonis clericorum §.* 8. *numero sexto.* Mouentur primo, quia vt supra dictum est, morte Episcopi conseruanda sunt in dominio Ecclesiæ omnia illius intuitu comparata, & futuro successori reseruanda, *cap. quia sæpe* 40. *de elect. libro* 6. *cap. vlt. §. porro, de officio Ordinar. eod. lib.* sane translatus quoad Episcopatum à quo transfertur pro mortuo reputatur; vnde qui eidem succedit non viuenti, sed defuncto quodammodo substituitur *cap. in apibus §. ecce, vers. translatus*, 7. *quæstion.* 1. *glos. pen. recepta in cap susceptum*, 6. *de rescript. in* 6. *glos. verbo morte, in cap. si Episcopus de supplen. neglig. Prælat. in* 6. *glos. verbo morti, in Clementin.* 1. *vt lite pend.* Deinde suadetur in *cap. manifesta*, 12. *quæst.* 1. ibi, si Episcopo contigerit inopinatus transitus res Ecclesiæ nullo modo possint minui, aut perire, bonus *tex. in cap. si quis iam translatus*, ibi, nihil habeat commune cum priori 21. *quæstion.* 2. Denique quia translatus legitime dicitur ille, qui Apostolica auctoritate transit *dict. cap. si quis, ver. aliud est, & per totum, de translat. Prælati.* Sane Principis cõcessio in dubio, dum aliud non exprimit, nullum continet tertij præiudicium, *l.* 2. *§. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, ca. super eo*, 15. *ad fin. de offic. deleg. cum similib.*: igitur translatio non debet operari præiudicium prioris Episcopatus, quicquid contrarium velint *Vbaldens. de succes. ab intest. part.* 2. *§. furta numero* 11. *Paum. de potest. Capituli p.* 2. *quæst.* 8. *numer.* 28. *vers. & adde, Calderin. cons.* 12. *de rebus Ecclesiæ*, prout omnes refert *Doctor. Barb. d. numero* 52.

17 Vtrum autem bona empta per Prelatum ex fructibus, vel pecunia Episcopatus ipso iure transeant in dominium Ecclesiæ, an vero penes Prælatum, vel alium emptorem manere debeant? quæstio est ad præsens institutum non contemnenda, in qua pars affirmatiua, quæ vera est, suadetur

ſuadetur ex verbis *text. in dict. cap.* 1. *de teſtament.* ibi, in eiuſdem Eccleſiæ dominio conſeruetur, quæ ſupponunt dominium iam quæſitum, illiuſque conſeruationem omnino procurandum, quaſi eo ipſo, quod ſint empta, ſtatim Eccleſiæ fuerint quæſita: bonus *tex. in auth. licentiam, verſic. cæteris, C. de Epiſcopis, & clericis*, ſi expendas Epiſcopum ſolummodo poſſe diſponere de acquiſitis ante Epiſcopatum, vel de illis, quæ ſibi iure conſanguinitatis vſque ad quartum gradum poſt adeptum Epiſcopatum obuenerunt, quibus duobus ſolummodo exceptis, cætera omnia dominio Eccleſiæ reſeruantur, ergo non ſolum reditus, & bona ſimilia, ſed etiam alia ex eiſdem empta ipſo iure in dominium Eccleſiæ tranſeunt, in quo conſeruantur *cap. inquirendum de peculio clericorum*, vbi *gloſ. verbo comparauit*. Hanc igitur partem affirmatiuam ſequuntur *gloſ. verbo comparauit, in dict. cap. inquirendum, gloſ. verbo non negabit in leg. ſi vt proponis, C. de rei vendicat. gloſ. verbo conſtitutam, in leg. penul. C. ſi quis alteri, vel ſibi, gloſ. verbo conſtruxiſſe, in cap. Apoſtolicos*, 12. *quæſt.* 2. poſt alios *Cou. in dict. ca.* 1. *de teſtam. num.* 5. *Tiraq. de primileg. pia cauſæ, priuil.* 120. *Xuar. allegat.* 28. *num.* 25. *à princip. Sarmi. de reditib. p.* 3. *c.* 2. *à n.* 5. quamuis oppoſitum tueatur poſt *Innoc. & Socin. ac Io. And. in d. cap. inquirendum*, vbi *Sicul.* falſo communem dicit, *Nauar. in apologia q.* 1. *mon.* 37. *&* 66. *& in cap. non dicatis*, §. 1. *numero* 4. *&* §. 6. *numero* 4.

18 Vnde à fortiori ſequitur monachum in Epiſcopum promotum teſtari non poſſe, nam vltra rationes ſupra expenſas in Epiſcopo non monacho, viget & alia efficax in Epiſcopo Monacho, quia ab eo vota in religione omiſſa non laxantur, nec limitantur, niſi quatenus illorum obſeruantia obſtat executioni muneris Epiſcopalis tanquam maiori bono, iuxta reſoluta per me *p.* 1. *Tit.* 1. *capit.* 4. *à numero* 12. cum ergo teneatur voto paupertatis, poſt factum Epiſcopum ab eo non abſoluitur, nec efficitur dominus reditumm eccleſiaſticorum, ſed ſolum adminiſtrator, quia abdicatio omnis dominij non obſtat Epiſcopali muneri, dummodo talis Epiſcopus liberam habeat adminiſtrationem omnium bonorum eccleſiaſticorum, vt ea in quoſlibet vſus decentes expendat.

19 Quare Religioſum creatum Epiſcopum non eximi à paupertatis voto, nec effici verum dominum reditumm eccleſiaſticorum inſtar Epiſcoporum ſecularium tuentur *S. Thom. quæſt.* 88. *artic.* 11. *ad* 4. *& q.* 185. *artic.* 4. *ad* 3. *& in* 4. *ſentent. diſt.* 38. *quæſt.* 1. *articul.* 1. *quæſtiuncula* 1. *ad* 5. *gloſ. in cap. quorundam, verbo mendicantium, de elect. in* 6. *& in cap. vn. verbo legimus*, 18. *q.* 1. *& in cap. de monachis, verbo diſcedere*, 16. *qu.* 1. *Nauar. com.* 1. *de regul. numero* 31. *& com.* 2. *numero* 17. *verſ. quæſtionis eſt. & de reditib. eccleſi. ſt. q.* 1. *mon.* 9. *num.* 1. *& mon.* 11. *numero* 1. *& mon.* 52. *numero* 1. *& conſ.* 15. *numero* 12. *ſub tit. de Regul. in antiq. & conſ.* 6. *numero* 11. *ſub titul. de voto, in nouis, Couar. in d. cap.* 1. *numero* 8. *de teſtam. Valent.* 2. 2. *diſput.* 10. *quæſtio.* 3. *punct.* 8. *Fulus Pacian.* 132. *numero* 35. *& ſ.* 37. *volum.* 1. *Henriq. in ſum. libro* 10. *de ſacram. Ordinis cap.* 32. §. 5. *& cap.* 43. §. 3. *& libro* 12. *de matrimon. cap.* 5. §. 5. *in fine, & in com. litt. H. Graſſ. in deciſ. aurea p.* 2. *libro* 3. *capit.* 19 *numero* 87. *Molina de primogen. libro* 1. *cap.* 10. *numero* 28. *alt. Molina d. tract.* 2. *diſput.* 140. *ad fi. Surd. de aliment. titul.* 8. *priuil.* 79. *numero* 99. *Tapia in authen. ingreſſi, verbo ſua, capite* 6. *numero* 85. *& verbo ideoque, nec de his, cap. vnic. numero* 32. *C. de ſacroſanct. Eccleſ. Frater Emman. in ſum. tom.* 2. *cap.* 10. *numero* 4. *& quæſtion. Regul. tom.* 2. *quæſt.* 58. *art.* 8. *Leſſi. de iuſtitia libro* 2. *capite* 40. *dubit.* 14. *numero* 113. *Azori. inſtitut. moral. par.* 1. *libro* 12. *cap.* 7. *q.* 2. *verſ. profecto hanc quamuis, Pet. Ledeſma in ſum. p.* 2. *tract.* 32. *cap.* 3. *del ſtado de los Obiſpos concl.* 25. *verſ. digo lo tercero.* nouiſſime *Sanch. in præcepta Decalogi tomo ſecundo, libro* 6. *capite* 6. *numero* 8.

20 Quod quidem adeo verum eſt, monachum ſcilicet creatum Epiſcopum habere tantum adminiſtrationem omnium bonorum, vt etiam de patrimonialibus, aut propria induſtria acquiſitis non liceat ei teſtari eo modo, quo id fas eſt Epiſcopis ſecularibus; ex ea ratione, quia paternam hæreditatem, & quicquid aliud vndecunque acquirat religioſus Epiſcopus acquirit ſuæ Eccleſiæ cum ſola adminiſtratione *cap. ſtatutum*, 18. *quæſt.* 1. *in fine, Molina d. diſp.* 140. *ad fin. Azor. d. libro* 12. *cap.* 10. *q.* 6. *Nau. com.* 4. *de Regul. numero* 6. *Fr. Emman. tom.* 2. *q.* 58. *articul.* 6. *& tom.* 3. *q.* 69. *art.* 4. *Bellet. diſquiſit. cleric. p.* 1. *tit. de bonis cleric.* §. 8. *n.* 3. quāuis in dubio eſſemus, niſi cōſtet alteri voluiſſe acquirere *Rota in vna Vercellen. donat.* 28. *Iun.* 1610. coram *Illuſtriſs. Ludouiſio*, nunc *Sanctiſſimo D.N. Gregorio XV.*

21 Adminiſtratio autem morte finitur, ex qua teſtamentum incipit valere: ergo non eſt ei integrum diſponere poſt mortem, quod ſit per teſtamentum *Graff. d. capit.* 19. *numero* 87. *&* 88. *Fulus Pacian. d. conſil.* 132. *numero* 33. *Nau. de reditib. quæſt.* 1. *mon.* 9. *n.* 2. *& q.* 3. *mon.* 11. *n.* 1. *Henriq. d. lib.* 10. *c.* 35. §. 3. *in fine, &* §. 4. *Fr. Emman. tom.* 3. *q.* 69. *art.* 4. *Sanch. d. c.* 6, *n.* 10.

22 In vita tamen religioſus beneficiarius aut Epiſcopus, tam ample poteſt diſponere, quam ample poteſt licite Epiſcopus ſecularis, ex *Card. in Clem.* 2 *verſicul. ſed & tales, not.* 1. *de vita, & honeſt. cleric. Nau. de reditib. Eccleſ. q.* 1. *num.* 81. *in* 1. *editione, & q.* 1. *mon.* 8. *num. & mon.* 33. *un.* 1. *in* 2. *edit. & conſ.* 70. *numer.* 4. *ſub tit. de regular. in antiq. & conſ.* 13. *numer* 4. *ſub titulo de ſtatu monach. in nouis, Emman. Sa verbo religio, n.* 46. *Fr. Emman. tom.* 2. *q.* 8. *art.* 8. *Rota dec.* 216. *n.* 13. *p.* 2. *in nouiſſ. Graff. p.* 1. *lib.* 3. *c.* 5. *n.* 43. *Anaſtaſ. Germon. de indultis Cardin.* §. *regularia beneficia, numero* 47. *Leſſi. de iuſtit. lib.* 2. *c.* 4. *dub.* 5 *nu.* 29. *& cap.* 41. *dub.* 11. *n.* 93 *Molina d. tract.* 2. *diſp.* 276. *verſ. religioſus in conuentu.* & tenuit *Rota in vna Viſſelen. Spoliorum decimatertia Februar.* 1609. coram *Illuſtriſsim. Ludouiſio*, nunc *Sanctiſſ. Domino noſtro Gregorio XV.*

23 Poteſt tamen Summus Pontifex licentiam concedere etiam monachis Epiſcopis, vt teſtentur, idque in praxi ſeruari defendunt plures citati à *Nauar in dict. cap. non dicatis, à numero quinquageſimo ſeptimo. Dilect. de arte teſtandi, tit.* 1. *cautel* 4. *num.* 2. *Molina dict. libro* 2. *cap.* 9. *numero* 67. *&* c. 10. *n.* 30. *Azor. inſti. moral. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 9. *q. vlt. Fr. Emman. d. q.* 69. *art.* 6. *&* 7. plures per *Sanch. d. to.* 2. *lib.* 7. *c.* 8. *a n.* 45.

24 Et ideo Religioſus Epiſcopus obtinens à Pont. licentiam teſtandi, etiam ad opera pia, duplex impedimentum tenetur explicare, vt diſpenſatio legitima ſit: alterum ſe eſſe religioſum: alterum autem ſe eſſe Epiſcopum, quod duplici hoc impedimentum ad teſtandum affectus ſit, quod

intelligendum eſſe in caſu, in quo talis Epiſcopus vellet teſtari de bonis acquiſitis intuitu Eccleſiæ aſſerit *Sanch. dict. libr. 6. capit. 6. numero* 11. quia ſi vellet de omnibus patrimonialibus, vel propria induſtria acquiſitis per teſtamentum diſponere, ſufficit explicare ſe eſſe religioſum, quia huic teſtandi facultati non Epiſcopalis ſtatus, ſed ſolus religioſus obſtat. Tenent *Conar. in cap. cum ex officijs, num.* 8. *de teſtam. & Granut. theoremate* 13. *Soccin. Iun. conſ.* 89. *libro* 1. quod licentia teſtandi à Papa Prælatis conceſſa morte Pontificis re integra expirat; ea ratione, quia hic actus odioſus eſt, & ideo morte ipſius auctoris extinguitur.

25 Contrarium tamen verius eſt, vt tenent *Nat. conſ.* 647. *libro quart. Burſat. conſ.* 29. *libro* 1. *Nauar. in apologia quæſt.* 3. *monitu* 8. *numero* 3. *Sanch. de matrimon libro* 8. *diſputat.* 28. *numer.* 82. *Doctor Barboſ. in leg. diuortio, §. quod in anno. numero* 20. *ff. ſoluto matrimon. Frat. Emmanuel. dict. quæſtio.* 69. *articul.* 6. *Gonzal. gloſ.* 12. *in principio numero* 35. & hanc opinionem ſequutam fuiſſe *Rotam Romanam in vna Placentina facultatis teſtandi*, 24. *Ianuarij* 1578. *coram R. P. D. de Rubeis*, teſtatur *Aloyſ. Ricci. in praxi aurea reſolutio.* 386. vbi etiam in eadem Rotali deciſione dictum fuiſſe profitetur Epiſcopum vigore facultatis teſtandi poſſe primum teſtamentum reuocare, & facere, ſecundum, dummodo aliæ ſolemnitates requiſitæ interueniant, reprobata etiam in hoc opinione *Conar. dict. loco.* Mouentur ex eo, quia in conceſſionibus gratioſis prout diſtinguuntur à litteris iuſtitiæ, regula eſt receptiſſima morte concedentis, etiam re integra non finiri, *l. vlt. ff. de conſtitut. Principum, regul. decet* 16. *de regul. iuris libro* 6. *capit. ſi ſuper gratia* 9. *de offic. deleg. eodem libro.* vnde cum facultas teſtandi ſit conceſſio gratioſa, quamuis Princeps concedens re integra moriatur, expirare non debet, ſicut regulare eſt in quacunque conceſſione gratioſa.

26 Nec denique expirat vigore prædictæ facultatis teſtamentum ſemel faciens, cum poſſit illud reuocare, & nouum toties, quoties ſibi placuerit, condere, vt ſecure tuentur *Sarm. de redit. eccleſ. p.* 4. *capite* 4. *à numero* 3. *Nau. eodem tract. quæſtione* 3. *monit.* 11. *numero* 22. *Doctor Barb. in dict. §. quod in anno, numero* 19. *in fine, cum ſeq. Peralt. in l. ſi quis, in princip. numero* 94. *ff. de legat.* 3. *Gutier. practic. libro* 3. *quæſt.* 48. *numero* 7. *Sanch. dict. libro* 8. *diſp.* 1. *numer.* 17. *Frat. Emman. dict. quæſtion.* 69. *art.* 5. *Gonzal. dict. gloſ.* 11. *numero* 97. quorum fundamentum potiſſimum illud eſt, quod verba cuiuſcunque diſpoſitionis, quamuis maxime odioſæ, in dubio cum effectu ſunt intelligenda, argum. *cap. relatum* 4. *verſ. cum igitur de cleric. non reſid.* cum his, quæ *Felin. in cap. inter cæteras, numer.* 8. *de reſcript. Hippolyt. in l. qui falſam, nume.* 84. *ff. de falſis*; *Rebuff. in §. hoc ſermone, limitat.* 2. Sane teſtamentum tunc dicitur cum effectu celebratum, quando morte confirmatur, & immobile perſeuerat *c. cum Marthæ, de celebrat. Miſſar.* & ideo non primum, ſed ſecundum, cum quo teſtator moritur, dicitur cum effectu teſtamentum, vt per ſe patens eſt, igitur quamuis prædicta teſtandi facultas odioſa ſit, non eſt de prima vice ſolummodo, ſed de illa, in qua teſtamentum plenum ſortitur effectum, accipienda; eo maxime, quia intentio Principis concedentis fuit vtiliter eam facultatem elargiri ad effectum, vt vltima teſtantis voluntas perfecte ad executionem perducatur, ſicut ille diſpoſuit, vnde neceſſariò oportet intelligere de illa teſtamenti factione, quæ adimpletur, & ad perfectam executionē perducitur, qualis eſt omnis, & ſola illa, cum qua teſtator moritur.

27 Vnde etiam colligitur licentiam teſtandi ſuperuenientem validum efficere prius teſtamentum abſque ea factum, quia ſufficiens eſt ad eius valorem, vt habilitas teſtandi adſit tempore mortis, à quo robur ſumit, vt colligitur ex *l. ſi quis filio exhæredato, §. irritum, verſ. qua ratione, ff. de iniuſto rupto*; quare hoc non eſt extendere diſpenſationem, ſed eam accommodare naturæ teſtamenti, quæ cum ea ſit, vt nihil cenſeatur conſūmatum vſque ad mortem, licentia ſuperueniens adeſt ante teſtamenti perfectionem, & ideo nil mirum ſi trahatur ad tempus præteritum, quo confectum eſt, argum. *l. talis ſcriptura*, 30. *in fine, ff. de legatis* 1. *& l. iubemus, ff. qui ſatiſd. cog.* Igitur hanc ſententiam in monacho de licentia Papæ teſtante ſuſtinent *Caſtr. in d. l. ſi quis filium, §. irritum numero* 4. *&* ibi *Imola numero* 2. *ac Bart. in fin. Anton. Gom. l.* 42. *Tauri num.* 2. *Nauar. com.* 2. *de Regular. num.* 57. *Tapia in authent. ingreſſi, verbo ideoque nec de his, capite* 1. *num.* 25. *C. de ſacroſ. Eccleſ. Matienſ. l.* 3. *gloſ.* 3. *numero* 4. *titul.* 4. *libro* 5. *nouæ recop. Molina diſput.* 141. *in fine Flamin. de reſignat. lib.* 11. *quæſtio.* 7. *numero* 90. *Sanch. d. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 8. *numero* 60. Et quod quando Papa concedit Cardinali, vel Epiſcopo licentiam teſtandi de fructibus beneficiorum huiuſmodi licentia ſe extendat ad teſtamentum iam factum tenent *Alex. & Imola in l. ex militibus, ff. de militari teſtam.* quos refert, & ſequitur *Aloyſ. Ricc. in praxi aurea reſol.* 294. *in fine.*

28 Quo non obtento priuilegio indubitati iuris eſt acquiſita ab Epiſcopo monacho poſt Epiſcopatum adeptum ab eo adminiſtranda eſſe, dum ſuperſtes fuerit, & eo defuncto non ad monaſterium, ſed ad Eccleſiam, cuius eſt Epiſcopus, ea pertinere, vt probat *tex. in ca. vni* 18. *quæſt.* 1. vbi *gloſ. verbo legitimus* reſoluunt *D. Thom.* 2. 2. *q.* 188. *art* 8. *ad* 3. *Abb. in c. fin. n.* 3. *de Regularib. Sot de iuſtit. lib.* 10. *q. vlt. artic. vltim. ad* 3. Quod quidem verum eſt, quamuis iure hæreditario ea bona poſt Epiſcopatum acquiſita ſint *Molina d. tract.* 2. *diſp.* 140. *in fine, Leſſi. dict. lib.* 2. *ca.* 41. *dub.* 11. *numero* 92. *Frat. Emmanuel tom.* 2. *quæſt.* 58. *art.* 7. atque idem dicendum eſt de acquiſitis donatione, *Leſſi. loco proximè citato, Azor. p.* 1. *lib.* 12. *c.* 10. *q.* 6. & idem dicendum eſt de acquiſitis propria induſtria, & labore *Cou. in c.* 1. *n.* 19. *de teſt. Azor. d. q.* 6. *Fr. Emman. d. q.* 18. *art.* 6.

29 Procedit ſupradicta reſolutio, etiam ſi religioſus ille factus Epiſcopus ſit ex Minorum Fratrum Ordine, is enim factus Epiſcopus ius ſuccedendi parentibus, & agnatis, adminiſtrandique bona vndecunque acquiſita, dum vixerit, recuperat; quare ipſi mortuo ſuccedit ſua Eccleſia *Duenh. reg.* 381. *Tapia d. auth ingreſſi, verbo ſua, cap.* 6. *n.* 87. *Molina d. diſp.* 140. *verſ. quando Religioſus Minor, Azor. d. lib.* 12. *c.* 10. *q.* 6. *& c.* 15. *q.* 3. Qui à tempore confirmationis Pontificiæ incipit Eccleſiæ acquirere *Fr. Emman. in ſum. to.* 2. *c.* 70. *n.* 6. *& q. Regul. tom.* 3. *quæſtione* 69. *art.* 4. Verum Epiſcopum titularem monaſterio acquirere, ex eo quod nullam Sedem habet, tenent *Sot. dict. quæſt. vlt. art. vlt. ad* 4. *Frat.*

Emmanuel d. artic. 4. in fine. Sà verbo religio, numer. 52. Sed verius eſt eum acquirere Pontifici, quia ſolutus eſt omnino à Religionis obedientia, ſubeſtque immediate Papæ, *Azori. d. capit. 10. quæſtione 7. in fine.*

32 Cum donatio cauſa mortis quoad effectum, & efficaciam accedat, & aſſimiletur vltimæ voluntati, licet quoad modum, & ordinationem contractui comparetur, vt probat *gloſ. verbo legatum, in l. 2. in princ. ff. de dote præleg.* quam Doctores paſſim ſequuntur, vt per *Clar. verbo donatio, q. 5. Surd. de alim. tit. 8 priuil. 22. n. 16. Molina de primog. lib. 1. cap. 12. n. 16. Cardoſo verbo donatio, nu. 61.* ideo ſicut Epiſcopi de bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis teſtari non poſſunt, ſic & donationem cauſa mortis de eiſdem facere non valent.

33 Inter viuos tamen poſſunt donare, etiam non modice, & in profanos vſus. *Molin. Theolog. diſput. 148. concl. 4. alt. Molina de primog. lib. 2. capite 10. numero 33.*

34 Sed obſtat difficilis text. *in cap. ad hæc, verſ. viuentes, de teſtam.* quatenus probat beneficiarios viuentes & in ægritudine conſtitutos poſſe facere moderatam donationem de bonis per Eccleſiam quæſitis, non per viam vltimæ voluntatis, ſed intuitu eleemoſynæ; cum enim ex dictis conſtet illos dominos eſſe ſic acquiſitorum, & proinde de illis poſſe diſponere in quoſcunque vſus, excepta vltima voluntate, videbatur dicendum non ſolum facere poſſe moderatas donationes, & eleemoſynę intuitu, ſed etiam non moderatas, & alio reſpectu præter eleemoſynam, quod tamen text. ille aperte negat. Quare *Molina de primog. d. capit. 10. numero 40.* & 42. intelligit *tex.* non agere de bonis quæſitis à beneficiario intuitu ſui beneficij, ſed de bonis ipſius Eccleſiæ, quod non conuenit litteræ textus, neque id aſſerunt Doctores, quibus *Molina* hoc imponit. *Nauar.* igitur *d. quæſtio. 1. monitu 81.* & poſt eum *Molina Theolog. d. tract. 2. diſput. 148. numero 6.* reſpondent argumentum à contrario ſenſu, quod ex eo deducit, ſcilicet, permittitur moderata donatio in infirmitate intuitu eleemoſynæ, ergo non moderata alio reſpectu prohibetur, admittendum non eſſe, contrationes, & iuris fundamenta, quæ contrarium concludunt. Sed mirandum eſt negare *Nauarrum* hoc argumentum à contrario, in hoc *text.* cum ipſe eam ſequatur ſententiam, quod beneficiarij non ſint domini redituum ſuorum beneficiorum, ea enim poſita recte ſequitur argumentum, textus permittit beneficiariis, qui domini non ſunt, moderatas donationes, ergo immoderatas videtur prohibere.

35 Quare à communi Doctorum interpretatione non videtur recedendum, qui reſoluunt beneficiariis in ægritudine conſtitutis non licere immoderatas facere donationes, neque alio reſpectu, quam eleemoſynæ propter præſumptam fraudis ſuſpicionem, ita *Abb. in d. cap. ad hæc in fine, Anchar. numero 6. Imola & Con.* ibi, *Sarm. p. 4. capit. 4. numero 6.* Cum enim beneficiarij de dictis bonis lege Canonica teſtari prohibeantur, qui in ægritudine conſtitutus maximas fecerit donationes, merito in fraudem legis prohibentis teſtamentum cenſendus eſt facere donationem, vt in ſimili probat *tex. in l. filiæ meæ, ff. ſoluto matrimon. & in cap. de his de ſepult.* alias illuſoria maneret legis Canonicæ prohibitio, cum facile clericus de bonis per Eccleſiam quæſitis, & de quibus per vltimam voluntatem diſponere non potuit, moriens iam ſe donare pronuntiaret: & iuxta hæc intelliges doctrinam *gloſſæ verbo reſeruari in d. cap. præſenti*, dum beneficiarios in infirmitate conſtituros æquiparat vſufructuariis ad effectum ne poſſint teſtari de quæſitis per Eccleſiam, quæ communiter recipitur ſecundum *Molinam d. capite 10. numero 83.* atque ita fit clariſſimum excepta diſpoſitione per viam vltimæ voluntatis, vel quando in fraudem legis prohibentis immoderatas donationes in ægritudine facit, beneficiarios poſſe in quoſcunque vſus de reditibus ſuis diſponere; ideoque Pontificem ſolum inuenta tempore mortis præcipere vt futuro ſucceſſori reſeruentur, non vero viuenti Prælato idem præceptum imponere.

36 Denique non abs re quæri poterit an Epiſcopus habens patrimonium poſſit illud conſeruare, & reditus eccleſiaſticos in vſus profanos expendere? in qua quæſtione affirmatiuam partem ſequuntur *Innocent. Abb.* & Doctores vt per *Deci.* ibi *numero ſext. in cap. Epiſcopus, de præbend. Felin. in cap. poſtulaſti numero 6. de reſcriptis*, refert plures, quos ſequitur *Couar. in d. cap. 1. de teſtam. numero 2. Sot. de iuſtit. libro 10. quæſtione 4. artic. 3. Nauar. de reditib. quæſtion. 1. numero 78. Horeda de incompatib. benefic. cap. 18. numero 45. Sarm. eod. tract. par. 1. cap. 1. numero 18. Mench. illuſtriſſ. cap. 105. numero 9. Menoch. de arbitr. caſu 145. numer. 5. Molina d. tract. 2. diſput. 145.* plures per *Cened. ad Decretal. collect. 33. numero 4. Bellet. diſquiſit. cleric. p. 1. tit de bonis cleric. §. 1. numero 11.* & §. 6. *numero 7. verſ. nemo clericus.* Pro quibus primo illud expenditur quod vnuſquiſque licite percipit & expendit illud quod ſuis laboribus, velut iuſta merces, de putatur, iuxta illud *Pauli 1. ad Timoth. 5.* dignus eſt operarius mercede ſua, & *Math. 10.* dignus eſt operarius cibo ſuo, & 20. voca operarios & redde *cap. cum ſecundum, 16. in princip. de præb.* ne alias ſequatur abſurdum, quod vel cogatur quis propriis ſtipendiis militare contra *cap. charitatem in fine 12. quæſtione 2.* vel cogatur de proprio facere beneficium contra *cap. precarie prope finem 12. quæſt. 2.* refert *gloſ. pen. in cap. vnico de cleric. agrot. in 6.* Sane reditus Epiſcopales debentur Epiſcopis, veluti merces ſuis laboribus deputata, bonus tex. *in cap. pen.* ibi cleri omnes, & ibi, ſtipendia ſanctis laboribus debita, *1. quæſtion. ſecund. dict. cap. cum ſecundum*, cum ſimilibus & hoc eſt quod voluit *Caietan. ſecunda ſecundæ quæſtione 185. articul. 7. ad 3.* dum inquit præbendam ſe habere, vt proprium clerici, vel Epiſcopi bonum igitur ſi Prælatus habeat patrimonium licite poterit illo conſeruato reditus Epiſcopales expendere.

38 Quamuis contrarium teneant *Deci. d. numero 6.* & *Barbat.* citati à *Con. d. num. 2.* & *Sylueſt. in ſum. verbo ſimonia. quæſt. 16. Adrian. in 4. titul. de reſtitut. quæſt. 23. Palud. ibid. diſt. 34. q. 3. Maior diſt. 24. quæſtione 21. in fine:* quibus non multum opitulatur auctoritas *Hieron. in cap. clericos 1. quæſt. 2.* ibi, quibus parentum & propinquorum nulla ſuffragantur bona: exploſa enim prima ſolutione de qua per *gloſ. 2.* ibi, & *Couar. vbi proxi.* affirmantes procedere de conſilio: confunditur namque manifeſte per *tex.* ibi dum habet ſacrilegium com-

mittere illos, qui cum suo patrimonio sustentari valeant, stipendia ecclesiastica in suos vsus impendunt, quod tamen nullatenus commisissent, si *Hieronymus* loqueretur de consilio, iuxta reg. *cap. vlt. vers. quod præcipitur*, ibi, offerentis arbitrium 14. *quæstione* 1. *glos. reg. nullus* 62. *in* 6. Planius ergo respondetur cum eadem *glos. & Couar. d. numero* 2. *vers. prima*, textum illum procedere attento tempore antiquo, quo bona Ecclesiæ erant solummodo destinata ad alendos pauperes Christianos, & clericos egenos, vt satis insinuat *cap. certe* 12. *q.* 1. aduertunt post alios *Sot. d. art.* 3. *Sarmi. d. p.* 1. *capite* 5. *numero* 17.

39 Nec etiam in contrarium facit tex. in *cap. illi autem* 12. *quæst.* 1. *ad finem*, quia facile respondetur procedere inspecto eodem tempore antiquo, quo Ecclesia Catholica, veluti nouum germen florescere incipiebat, & Apostolicis consiliis ita addicta, vt multitudinis Christianorum esset cor vnũ, & anima vna, omnia namque erant communia, nemo sibi aliquid proprium vindicabat, *d. c. illi* ad finem, refert plures, quos sequitur *Cou. d. n.* 2. *prope finem*.

Laus Deo, & Beatissimæ Virgini ab Oliua, S. Damaso, & Gualtero patronis.

Hic ego diuino adiutus auxilio finem huius operis consequutus sum, portum tetigi, qui post exactos labores, & continuas in hac Curia lucubrationes illud ibi duobus sine intermissione annis institui, & ad optatum finem perduxi, præloq. mandaui. Extulit aliquando me oratio, ac longiùs, quàm destinaui, traxit; nonnunquam vero aliqua præterij, veritus ne ob nimiam prolixitatem lectori fastidium attulissem. Protestor tandem omnia, & quicquid hactenus scripsi habere eum sensum quem tenuit, & tenet Sancta Mater Ecclesia; à cuius vero sensu, Catholica Fide, ac dogmatibus nullatenus deuiare intendo. Si vero aliquod erroneum verbum, etiam minimum (quod Deus auertat) huic operi apposuerim, detestor sane, atque ex corde respuo, nec illud peruerso animo meo me adiunxisse, sed inscitia potius, ignorantia, leuitate, aut incuria positum fuisse protestor, non quidem vt multi hæresiarchæ obtestati sunt, vt excusarent excusationes in peccatis, sed sicuti fidelis quisque, ac timens Deum protestari debet, vt eius verba præportent intimum cordis, mentisque desiderium, rectissimamque opinionem. Potui siquidem (vt inquit *Augustinus lib.* 1. *de Trinitate*) errare, sed hæreticus propterea non sum, nec ero. In vrbe hac die 16. Ianuarij 1623. qua & compositioni & totius operis impressioni vltima manus imponitur.

Augustinus Barbosa.